THEOLOGIA NATURALIS SIUE LIBER CREATURARUM SPECIALITER...

Ramon : de Sabunde,
Alessandro Canigiani

Theologia natu

¶ Theologia [illegible]alis siue li-
ber creaturarũ [illegible]cialiter de
homine ⁊ de natura eius in
quantum homo. ⁊ de his
que sunt ei necessaria
ad cognoscendum se-
ipm ⁊ deũ. ⁊ omne
debitũ ad quod
homo tene-
tur et obli
gatur tã
deo q̃ p
ximo.

+

Ex legat. Card.

¶ Incipit Theo[illegible] ber creaturarū
specialiter de hoīe [illegible] inquantū hō:
⁊ de his q̄ sunt ei neces[illegible] cēdum seipm̄ ⁊
deū: ⁊ omē debitū ad qđ h[illegible] obligať. tā deo
ꝙ primo: cōposit⁹ a venera[illegible] magistro Ray-
mundo de Sabūde. In artibus [illegible] cina doctore. ⁊
in sacra pagina egregio professo[illegible]

¶ Prologus.

Ad laudē ⁊ gloriā altissime ⁊ gloriosissime trinitatis. ṽginis Marie ⁊ toti⁹ curie celestis. In noīe dñi nostri iesu xp̄i. ad vtilitatē ⁊ salutē oīm xp̄ianorū. seqtur scia libri creaturarū. siue libri nature ⁊ scia de hoīe. q̄ est ppria hoī inquantū hō ē. Que ē necessaria omni hoī. ⁊ ei naturalis ⁊ ɔueniēs. p quā ipe illumiať ad cognoscendū seipm̄ ⁊ suū conditorē ⁊ omē debitū ad qđ hō teneť inquantū est hō. Et de regula nature per quā etiā cognoscit q̄libet oia ad q̄ obligať naturaliter. tam deo ꝙ primo. Et non solū illuminabitur ad cognoscēdū immo p istā scientiā volūtas mouebiť ⁊ excitabiť spōte. ⁊ cū letitia ad volēdū ⁊ faciēdū ex amore. Et nō solū hec. s꞉ ista scientia docet oēm hoīem cognoscere realiter sine difficultate ⁊ labore omnē veritatem hoī necessariā. tā de hoīe ꝙ de deo. Et oīa q̄ sunt necessaria hoī. ad salutē ⁊ suā pfectionē. ⁊ vt pueniat ad vitā eternā. Et p istā sciētiam hō cognoscet sine difficultate ⁊ realiter quicqđ in sacra scriptura cōtinetur. Et quicqđ in sacra scriptura đr et precipiť. p istā scientiā cognoscit infallibiliter: cū magna certitudine ita ꝙ intellect⁹ human⁹ cū omni securitate ⁊ certitudie: omi dubitatiōe postposita. toti sacre scripture assentiat: ⁊ certificat. vt nō possit dubitare q̄stionē in ista sciētia. Et p istā sciētiam pōt solui oīs questio que đꝫ sciri tā de deo q̄ꝫ de seipso ⁊ hec sine difficultate. Et cognoscūtur in hoc libro: oēs errores antiquorū phōrū ⁊ paganor꞉ ac infideliū: ⁊ p istā sciaꝫ: tota fides catholica: infallibiliter cognoscit ⁊ pbať esse vera. Et omnis secta que est cōtra fidē catholicā. cognosciť ⁊ pbatur infallibiliter esse falsa ⁊ erronea. Et ideo nunc in fine mūdi: est necessaria omni xp̄iano: vt q̄libet sit munit⁹ solidat⁹: ⁊ cert⁹ in fide catholica ɔ impugnatores fidei vt null⁹ decipiať ⁊ sit parat⁹ mori p ea. ¶ Ulteri⁹ p istā sciam intelligit faciliter q̄libꝫ oēs doctores sctōs. Immo ista est incorpata ⁊ libris eor꞉. s꞉ nō apparet. Sicut alphabetū est incorpatū in oib⁹ libris. Ita istā sciētia est sicut alphabetū omniū doctorū. ⁊ ideo

[illegible] habetū ꝑmo dꝫ sciri. Quare ꝗlibet si vult in-
telligere oēs doctores ⁊ totā sacrā scripturā habeat
istā scientiā: qꝛ est lumen oīm scientiarū. Jō si vis eſſe
solidatꝰ: fundatꝰ: firmatꝰ: certꝰ: addiſce ꝑmo hāc scien
tiā. Alr eris vagꝰ ꝓfugus non hńs stabilitatē in teipo.
qꝛ ista ē radix ⁊ origo ⁊ fundamentū oīm sciētiarum
q̄ sunt hoī necessarie ad salutē. ⁊ ideo q̄ hꝫ in se salu-
tem in spe: dꝫ hr̄e primo in se radicē salutis. Et ideo
qui hꝫ istā scientiā hꝫ fundamentū ⁊ radicē oīs veri-
tatis. ¶ Ulterius. Jsta sciētia nulla alia indiget scien
tia neqꝫ arte. Non eñ ꝓsupponit grāmaticā atqꝫ logi
cā neqꝫ aliquā de liberalibus scientiis siue artibꝰ nec
phisicā neqꝫ metaphisicam. qꝛ ista est prima ⁊ hoī ne
cessaria. ⁊ ordinat oēs alias ad bonū finē. ⁊ ad verā
hoīm veritatē ⁊ vtilitatē. Qꝛ ista scīa docet hoīem
cognoscere seipm ⁊ ꝓpter q̄d factꝰ sit. ⁊ a quo factus
sit. Quid est bonū suū. ⁊ q̄d malum suū. q̄d dꝫ facere
⁊ ad q̄d est obligatꝰ. ⁊ cui ipe obligat̄ ⁊ nisi hō cogno-
scat oīa ista. q̄d ꝓficiūt alie scie. Oēs eñ scie sunt ve-
re vanitates si ista deficiat qꝛ hoīes illis vtunt̄ male.
⁊ ad dānum suū. qꝛ ipe nescit quo vadat nec vnde ve
nit nec vbi est. vnde etiā docet cognoscere oēs corru-
ptiones ⁊ defectꝰ hoīs. ⁊ dānationē. ⁊ vñ venerit ho-
mini. Et in quo statu est homo. ⁊ in quo ꝑmo fuit. et
vñ cecidit ⁊ quo iuit. ⁊ quantū elongat̄ a sua prima ꝑ-
fectione. Et docet qualiter reparari pōt homo. ⁊ que
sunt necessaria ad suā reparationē. Et ideo ista scīa
est cōis tā laicis q̄ clericis ⁊ oīni cōditioni hoīm. ⁊ pōt
hr̄e infra mensē ⁊ sine labore. nec opꝫ aliq̄d impecto-
rari. Nec hr̄e aliquē librū in scriptis. Nec pōt tradi
obliuioni: si semel habita fuerit. Et facit hoīem letū
humilē. begninū. obedientē. ⁊ hr̄e oīa vicia odio. et
pctā. ⁊ diligere ꝟtutes ⁊ nō inflat neqꝫ extollit scientē.
¶ Preterea hec scientia arguit ꝑ argumēta infallibi-
lia quibꝰ nullus pōt contradicere. Qm̄ arguit ꝑ q̄ sunt
certissima cuilibet hoī ꝑ experientiā. s. ꝑ oēs creatu-
ras ⁊ per naturas ipsius hoīs ⁊ ꝑ ipmmet hoīem oīa
ꝓbat. ⁊ ꝑ illa q̄ homo certissime cognoscit de seipo ꝑ
experientiā ⁊ maxime ꝑ experientiā cuiuslibet intra
seipm. Et ideo ista scīa non querit alios testes q̄ ipm
met hoīem. ¶ Jtē hec scientia in pricipio apparet val
de vilis ⁊ nullꝰ valoris. eo qꝛ incipit a rebꝰ minimis
quas ꝗlibet vilipendit. sed tñ in fine sequit̄ fructꝰ no
bilissimus ⁊ infinitꝰ. s. noticia de deo ⁊ de hoīe. Quia
quantomagis incipit ī rebꝰ humilibꝰ. tātomagis ascē
dit ad celestia ⁊ ardua. Et ideo q̄ vult hr̄e fructū ex

Sufficiē-
tia libri.

Modus
huiꝰ scie.

Exterior
vtilitas
libri.

ercitet se primo in principiis hũilibus b[...] rerũ non contenet. q2 aliter nullũ fructũ haberet. Qz puer nisi bñ primo fuerit exercitatꝰ in cognitiõe alphabeti ⁊ cuiuslibet lr̃e ꝑ se: non poterit postea bñ addiscere ad legendũ. Et iõ non sit alicui graue. q2 plus sciet infra mẽsem ꝑ istã scientiã ꝙ ꝑ centũ annos studendo doctores. Et hec scia nihil allegat neqꝫ sacrã scripturam neqꝫ aliquos doctores. immo ista cõfirmat sacrã scripturã. ⁊ ꝑ eã hõ credit firmiter sacre scripture. ⁊ ideo precedit sacrã scripturã quo ad nos. ¶ Vñ duo sunt libri nobis dati a deo. s. liber vniuersitatis creaturarũ siue liber nature. Et aliꝰ ē liber sacre scripture. Primꝰ liber fuit datꝰ hoĩ a pricipio dũ vniuersitas rerũ fuit condita. qm̃ q̃libet creatura nõ est nisi q̃dã lr̃a digito dei scripta. ⁊ ex pluribꝰ creaturis sicut ex pluribꝰ lr̃is cõponit liber. Ita cõponit liber creaturarũ. in quo libro etiã cõtinet homo. ⁊ est principalior lr̃a ipsiꝰ libri. Et sicut lr̃e ⁊ dictiones facte ex lr̃is importat ⁊ includũt sciam ⁊ diuersas significatiões ⁊ mirabiles sñias. Ita cõformiter ipẽ creature simul coniũcte. ⁊ adinuicẽ cõparate important ⁊ significãt diuersas significationes ⁊ sentẽtias. ⁊ continẽt sciam hoĩ necessariã. ¶ Scd̃us aũt liber scripture datus est hoĩ scd̃o. ⁊ hoc in defectu primi libri eo q2 hõ nesciebat in ꝑmo legere. q2 erat cecus. s3 tñ primꝰ liber creaturarũ est oĩbus cõis. sed liber scripture non est cõis q2 solũ clerici legere sciũt in eo. ¶ Itẽ primꝰ liber. s. nature non põt falsificari nec deleri neqꝫ false interꝑtari. iõ heretici non pñt eũ false intelligere nec aliq̃s põt in eo fieri hereticꝰ. S3 scd̃s põt falsificari ⁊ false interꝑtari. ⁊ male intelligi. Attñ vterqꝫ liber ẽ ab eodẽ. q2 idẽ dñs ⁊ creaturas condidit. ⁊ sacrã scripturã reuelauit. Et iõ conueniunt adinuicẽ. ⁊ nõ cõtradicit vnus alteri. sed tñ primꝰ est nobis connaturalis. scd̃s supnaturalis. Preterea cũ hõ sit naturaliter rõnalis. ⁊ susceptibilis discipline ⁊ doctrine. Et cũ naturaliter a sua creatione nullã habeat actu doctrinã neqꝫ sciam. sit tñ aptꝰ ad suscipiẽdũ eã. Et cũ doctrina ⁊ sciã sine libro in q̃ scripta sit nõ possit haberi cõuenientissimũ fuit. ne frustra hõ eẽt capax doctrine ⁊ sciẽ qꝫ diuina scia hoĩ librũ creauerit. in q̃ ꝑ se ⁊ sine magistro possit studere doctrinã necessariã. ꝑpter hoc totum istũ mundũ visibilẽ sibi creauit. ⁊ dedit tanq̃ librũ ꝓpriũ ⁊ naturalem ⁊ infallibilẽ dei digito scriptũ. vbi singule creature quasi lr̃e sunt nõ hũano arbitrio sed diuino iuuãte iudicio. ad demonstrandũ hoĩ sapien-

Duo libri nobis dati ista [...]

Differentia librorum istorum.

Virtus pbationis est ex testimõijs.

Quia homo naturaliter semp querit certitudinẽ ꝛ euidẽtiã clarã. nec aliter qescit nec qescere põt. donec venerit ad vltimũ gradũ sue certitudinis. Verũ qꝛ certitudo ꝛ ꝓbatio suos hꝫ gradus. ꝛ est maioꝛ ꝛ minoꝛ certitudo. maioꝛ ꝛ minoꝛ ꝓbatio. Virt⁹ autẽ ꝓbationis ꝛ causa toti⁹ certitudinis oꝛiꝉ ex certitudine ꝛ virtute testimonioꝛũ ꝛ testiũ ex quib⁹ depẽdet ꝛ causaꝉ tota certitudo. Vñ quãtomagis testes sunt certi. manifesti: ꝛ indubitati. ꝛ veri. tãtomagis est certuꝫ illud qꝺ ex eis ꝓbatur. Et si testes sint ita certi ꝛ manifesti ꝛ testimonia eoꝛũ ita manifesta vt nullo modo possit dubitari. nec nobis possint esse magis manifesta ꝛ certioꝛa. tũc illud qꝺ ex eis ꝓbabitur. sine dubio erit nobis certissimũ manifestissimũ ꝛ euidẽtissimũ. Et qꝛ quãto sunt testes magis extranei distãtes ꝛ elongati a re de qua dubitaꝉ. tãto minoꝛẽ fidẽ ꝛ certitudinem generãt. Quãto aũt testes sunt magis vicini ꝓpiqui ꝛ intranei ꝛ indubitati. tãto maioꝛẽ fidẽ faciũt ꝛ credulitatẽ. Et qꝛ nulla res magis vicina magis ꝓpinqua ꝛ magis intranea vel intrĩseca ꝛ ꝓpꝛia alteri ẽ ꝙ̃ ipsemet sibi. Et iꝺ quicq̃d ꝓbatur de aliqua re ꝑ ipsammet rẽ. ꝛ ꝑ naturã ꝓpꝛiã. maxime certũ est. Et cũ nulla res creata sit ꝓpinqoꝛ hõi. ꝙ̃ ipsemet homo sibi. iꝺ quicq̃d ꝓbaꝉ de hoie ꝑ ipm̃met hoiem. ꝛ ꝑ suã ꝓpꝛiaꝫ naturã ꝛ ꝑ illa q̃ sunt sibi certa. de illo maxime certuꝫ

Testes vicini maioꝛẽ fidẽ faciunt.

manifestū ⁊ euidētissimū est ipi hōi. Et ista est vtilitas certitudo ⁊ maxima credulitas. q̄ possit causari vl creari p ꝓbationē. Et iō ipsemet hō ex sua ꝓpria natura dz eē mediū argumētū ⁊ testimoniū ad ꝓbādū oia de hoie. s. q̄ ptinēt ad salutē hois. vel ad dānationē vl felicitatē. vel ad bonū vel ad malū ei9. Aliter autē hō nūq̄ erit vtilitate cert9. Necesse est ergo q̄ hō cognoscat seipm ⁊ suā naturā si aliq̄d velit certissime ꝓbare de seipo. ⁊ qz hō est extra seipm. ⁊ elōgat9 ⁊ distās a se ipo p maximā distantiā nec vnq̄ habitauit in domo ꝓpria. s. in seipo. immo semp māsit extra domū suā et extra se. ⁊ ex eo qz ignorat seipm. nescit seipm. ⁊ de tāto est elōgat9 ⁊ distat a seipo. ⁊ tm̄ extra seipm est. de quāto ignorat seipm ⁊ qz totaliter nescit seipm. ideo totaliter est extra seipsum ⁊ per consequens quia nunq̄ habitauit in seipso neq̄ intrauit in se. nec vidit se ignorat se. nescit quid valet. ⁊ ideo dat se pro nihilo. s. p pctō. ⁊ p paruo gaudio ⁊ modica delectatione. Qz ergo hō totaliter est extra se. iō si dz videre se. necesse est q̄ intret i se ⁊ intra se. ⁊ veniat ad se ⁊ habitet intra se. Aliter est impossibile q̄ cognoscat se nec videat se neq̄ suū valorē. suā naturā. ⁊ suā pulchritudinē naturalem. Et qz homo ignorat seipm a necessitate. et nescit domū suā in qua debet habitare. ideo necesse est q̄ alie res ducāt eū in seipm. Uerū qz hō est in alio loco sm̄ naturā. ideo si dz ascēdere ad se. necesse est eum habere scalā p quā ascēdet ad se. Tūc aūt homo ascendit ⁊ vadit ad se qñ incipit seipm cognoscere. ⁊ tot passus ⁊ gradus facit ⁊ ascēdit. quot cognitiones de seipo acquirit. Et tūc intrat i seipm. qñ cognoscit seipm. Et qz modus cognoscēdi hōis est. vt p illa q̄ sunt sibi magis ⁊ primo nota: cognoscat que sunt sibi ignota. ⁊ per illa q̄ scit ascēdet ad illa q̄ nescit. ⁊ cū semp res minus nobiles ⁊ inferiores sint homini primo cognite. ⁊ res perfecte digniores nobiliores sunt ei vltimo cognite. Et ideo qz hō est res dignior superior ⁊ pfectior hui9 mūdi. ꝓpter hoc cognoscit alias res inferiores. ⁊ vltimo cognoscit seipm. Quapropter vt hō q̄ tm̄ ē elōgat9 a se p cognitionē qz totalit ignorat se. ⁊ sit extra. se possit reduci ⁊ venire ad se p cognitionē. iō est ordinata rerū ⁊ creaturarū vniuersitas tāq̄ iter via ⁊ scala immobilis ⁊ naturalis. habēs gradus firmos ⁊ immobiles per quā hō veniat ⁊ ascēdet ad seipm. In qua vna res est inferior. ⁊ alia superior. vna perfectior et alia minus perfecta. vna nobilior et dignior q̄ alia admodum cuiusdam scale ascendēdo. Et ideo vt homo

Hō dz cognoscere alios ex seipso.

possit venire ad ipsi⁹ cognitionē necesse erit seq̄ntē ordinē obseruare. ¶ Primo op; videre ⁊ considerare ordinē rerū inter se: ⁊ diuersos grad⁹ rerū ordīatar in vniuerso: ⁊ 9siderare quālibet rē in se: ⁊ q̄d h; i seipa. ¶ Scd̄o hoc considerato op; cōpare hoiem q̄ est sup̄m⁹ inter oēs res mūdi ad oēs alias res. Et ista cōpatio fit duob⁹ modis. Primo. s. p̄ cōuenientiā; Et scd̄o per dr̄iam ita q̄ necesse ē 9siderare quā conuenientiā h; hō cū alijs reb⁹ ⁊ quā dr̄iam. Postea ex ista cōuenientia ⁊ dr̄ia manifestabunt oīa q̄ scire debem⁹ de hoie ⁊ de deo. Qr p̄ illa q̄ sunt inferiora bois. itineram⁹ ⁊ ascēdim⁹ ad hoiē; ⁊ p̄ hoiē; imus ⁊ ascendim⁹ in deū sicuti p̄ verā scalā p̄ quā debem⁹ ascendere in cognoscendo. Alr est impossibile veritatē cognoscere recte. Ita q̄ duo sunt ascensus ⁊ due diete. Prima dieta est prim⁹ ascēsus: ⁊ est de oībus iferiorib⁹ vsq̄ ad hoiem. Scd̄a dieta ⁊ scd̄s ascensus est de hoie vsq̄ ad deum.

Diuisio totius libri p̄ncipaliter. i duo.

¶ Quātū ad primū videndū est quō multi sunt gradus rerū in mūdo distincti adinuicē immobiles ⁊ firmi. ex quibus scala nature componitur ⁊ ordinat. Et op; eos numerare ⁊ cogitare quenlibet per se. vnde tota rerum vniuersitas reducitur ad quattuor gradus gn̄ales. ex quib⁹ quattuor est composita scala nature. Sed tn̄ infra quēlibet gradū generalē sunt multi gradus sp̄ales q̄ sub vno gradu gn̄ali cōtinent. Generales aūt gradus sic ordinant adinuicē. Oē qd̄ est vel est tātū. ⁊ non viuit: nec sentit: nec intelligit: nec discernit: nec vult libere. ecce prim⁹ grad⁹. Uel ē ⁊ viuit tātū ⁊ non sentit nec intelligit. ⁊c. ecce scd̄s. Uel ē viuit sentit tantū ⁊ nō intelligit ⁊c. ecce terti⁹ grad⁹. Uel ē. viuit sentit intelligit vult libere: ecce q̄rt⁹ grad⁹. Sic ergo ista quattuor eē viuere sentire: ⁊ intelligere continēt oē qd̄ est: ⁊ in istis q̄ttuor oīa claudūt: ⁊ nihil est extra ista q̄ttuor. Per intelligere em̄ cōp̄hendit discernere ⁊ velle libere.

Gn̄ales grad⁹ rerū adinuicē q̄ dicūt scala nature.

¶ In p̄rio g̊ gradu sunt oīa q̄ hn̄t eē tm̄. ⁊ non viuere nec sentire nec intelligere. Et sub isto gradu cōprēhendunt infinite res. q̄ quis oēs in hoc conueniāt q̄ hn̄t eē tm̄ ⁊ nōn viuere nec sentire ⁊c. tn̄ sub illo eē tm̄ multū dr̄nt adinuicē quia vna res h; nobili⁹ ⁊ digni⁹ esse q̄ altera: ⁊ nobiliorē ⁊ digniorē virtutē ⁊ opatiōnē q̄ altera. Unde primo in isto gradu cōtinent elemēta. s. terra: ignis: aq̄: ⁊ aer: ⁊ vnū q̄dq̄ h; suam p̄p̄riā naturā p̄ se separatā ab alijs. s. terra aqua aer: ⁊ ignis. Et ē ordo inter ipa: q: terra est infimū ⁊ quasi nullius nobilitatis. aq̄ nobilior ⁊ dignior ⁊ aer dignior q̄ aqua: ⁊ ignis nobilior q̄ aer. Considerādū

Primus grad⁹ rerum.

est ergo quilz istoz p se quantũ fieri poterit:vt videat̃ qd hz in se. grosse ⁊ vulgari mõ. Sub isto etiã gradu continent̃ oĩa q̃ gñant̃ infra terrã sicut sunt minera-lia ⁊ metalla sicut est argentũ:viuũ:plũbum:ferrũ:cu-prũ: aurũ:argentũ:stannũ.que dñt ad inuicẽ ſm ma-iorẽ ⁊ minore nobilitatẽ. Et est etiã lasurum qd exce-dit oẽ metallũ in nobilitate ⁊ p̃ciositate. Et ẽ etiã ibi sulphur:salpetra:salgẽma ⁊ a luna q̃ sunt magne virtu tis ⁊ vigoris. In isto ẽt gradu sunt oẽs lapides; tã p̃-ciosi q̃ etiã alij. Cogita ergo quãta ṽtus: q̃tus valoz est in lapidib⁹ p̃ciosis. non ex pte quãtitatis s; ex pte virtutis veluti sunt Carbũculus; Jacictus: Smarag-dus: Cristall⁹:Corall⁹ ⁊c. In isto etiã gdu continẽt oẽs celi ⁊ oia corpa celestia. oẽs planete. oẽs stelle. ac eti-am alia q̃ hñt tm̃ esse ⁊ non viuere. ⁊ oẽs res artificia-les: q̃ in hoc oẽs ꝯueniũt; q: hñt esse tm̃ ⁊ non viuere.

¶ In scdo gradu scale sunt oia illa q̃ hñt esse ⁊ viue-re tm̃ ⁊ non sentire neq; intelligere. vñ illa dicunt̃ viue re. q̃ per se mouent̃ sine alio sursum ⁊ deorsu; añ ⁊ re tro ad dexterã ⁊ sinistrã. In illo gradu ꝯtinentur oẽs plãte ⁊ arbores ⁊ herbe; q: dicuntur viuere. nã mouẽt̃ sursum deorsum añ retro ⁊c. p se ⁊ sine alio. ⁊ hoc qñ crescunt sursu; deorsu; añ ⁊ retro ⁊ p se trahũt alimen tũ a terra. ⁊ nutriunt̃ ꝯtinue ⁊ crescunt ⁊ augmẽtant̃ ⁊ generãt sua semina ⁊ suos fruct⁹. Et iõ dicuntur vi-uentia. q: p se nutriunt̃ gñant̃ ⁊ augmẽtant̃. ⁊ hoc per ṽtutẽ p̃priã quã hñt in se. ⁊ iõ p se mouent̃: ⁊ hoc non hñt elementa nisi p quãdã siĩtudinẽ. In isto aũt gdu sunt due dñe. s. herbe ⁊ arbores. Et res dignior ẽ ar boz q̃ herba. Sub isto gradu ꝯtinent̃ innũerabiles res. s. spẽs ⁊ cõplexiones arboz q̃ dñt ad inuicẽ: ⁊ vna nõ est alia: ⁊ vna ẽ nobilior altera. Siĩr continent̃ inu merabiles spẽs herbarũ: ⁊ virtutes ⁊ nature earũ qua rũ vna non est alia: ⁊ qlibet hz suã p̃priã naturã ⁊ ṽtu tẽ. ¶ In tertio gradu sunt oĩa illa q̃ hñt esse viuere ⁊ sentire tm̃. Et istud sentire cõtinet sub se videre au-dire gustare odorare ⁊ tangere ⁊ oẽs opationes quas habent aĩalia bruta pl⁹ q̃ arbores ⁊ herbe. Sub isto gradu ꝯtinent̃ oĩa aĩalia siue sint in terra: siue in aq̃: siue i aere. sicut sũt aĩalia terrestria q̃drupedia repti lia volatilia atq; pisces. ¶ Considerã quot sunt spẽs aĩaliũ q̃ ambulant sup terrã ⁊ dñas ⁊ diuersitates eo-rũ ac spẽs ⁊ dñas auiũ: ⁊ nobilitates earũ siĩr pisciũ. ¶ In aĩalibus aũt sunt tres gradus p q̃s aĩalia ad in uicẽ ordinãtur ⁊ diuidunt̃ atq; distingũtur. Qm̃ q̃da; sunt aĩalia q̃ hñt sensum tactus tm̃. ⁊ nõ hñt memoriã

Secũd⁹ grad⁹ rerum.

Terti⁹ g̃dus rerũ

nec auditū. sicut ↄchilia ⁊ alalia arborib⁹ affixa ⁊ radicibus. Et iste est primus et infimus gradus. Quedā eīm sunt q̄ hn̄t sensum tact⁹ ⁊ memoriā ⁊ nō auditu₃. vt formica. ⁊ iste ē scd̄s gradus. Quedā sunt q̄ habēt sensu₃ memoriā ⁊ auditū vt aīalia pfecta vt canis: catus ⁊ similia. ⁊ iste est terti⁹ gradus. ¶ Quartus gradus nō pōt eē. s. q̄ aliq̄ sint que habeant auditū et nō memoriā q: vbicūq₃ est auditus. ibi est memoria relicta ex auditu. Prīa aīalia q: nō hn̄t memoriā nō hn̄t ēt prudētiā. ⁊ q: nō hn̄t auditū nō sunt disciplinabilia nec pn̄t moueri de loco ad locū distātē. q: nullum aīal pōt moueri de loco ad locū nisi habeat memoriā ¶ Scd̄a aīalia q̄ sunt in scd̄o gradu. q: hn̄t memoriā hr̄e pn̄t aliquā prudētiā. ⁊ moueri pn̄t de vno loco ad aliū. sicut dicim⁹ q̄ aliq̄ prudētia ē in formica q̄n ↄgreget grana frumēti ad aliquē certū locū. et hoc ē pp ter mēoriā. s₃ q: nō hn̄t auditū iō nō sunt disciplinabilia. ¶ Tertia aīalia q̄ sunt i tertio gradu. q: hn̄t memoriā ⁊ auditū. iō sunt aliquo mō disciplinabilia. vt canes ⁊ aues. Et ista oīa tā de prīo q̄ scd̄o ⁊ tertio ↄtinent̄ sub gn̄ali gradu. s. sub tertio. q: oīa dicūt̄ sentiētia. Tn̄ aīalia primi gradus sunt ppinq̄ssima plātis ⁊ iō sunt infima. Aīalia scd̄i gradus sunt magis distātia a plantis. ⁊ iō sunt nobiliora. Aīalia tertij gradus sūt magis

Quartus gradus rerum.

elōgata a plantis. ⁊ iō sunt adhuc nobiliora. ⁊ hoc de tertio gradu. ¶ In quarto gradu sunt oīa illa q̄ hn̄t eē. viuere sentire ⁊ intelligere. discernere. velle. ⁊ nolle libere. siue q̄ hn̄t liberū arbitrium. In isto gradu sunt hoīes q̄bus nihil deficit in natura. nec₃ aliq̄d pōt eis vltra addi. q: supra liberū arbitriū nō ē aliq̄s gradus nec est ascēsus vlterius in natura. Nō eīm est maior dignitas naturalis q̄ est liberū arbitriū. vnde q: hoīes habent rōnem. ideo pn̄t intelligere. discernere. iudicare. ratiocinari. ⁊ sunt capaces ⁊ susceptibiles cognitionis experimētalis. ⁊ artis. et sciētie. ac doctrine. q̄d nō hn̄t alia aīalia. Et q: hn̄t liberū arbitriū scd̄m naturā ideo pn̄t vellē. ⁊ nolle: cōsentire ⁊ discernere spōte ⁊ libere abs₃ coactiōe quod nō possunt alia aīalia. De isto quarto gradu latius dicet̄ i titulo. lx). lxiij. ⁊. lxv. ⁊c. Et sic completa est tota scala nature cu₃ suis gradibus. Et hec est prīa cōsideratio in hac scientia radicalis ⁊ fundamētalis. s. ↄsiderare istos gradus in se ⁊ bene plantare ⁊ radicare eos in corde et figurare sicut in natura realiter.

¶ Sequitur cōparatio hoīs ad alias res inferiores scd̄m couenīētiam ⁊ differētiā siue comparatio quar-

ti gradus ad tres gradus p̄cedētes Et p̄io scd̄m conuenientiā ꝛ hoc dupliciter.s.scd̄m cōuenietiā gn̄alem et secundum conuenientiam specialem.

Titulus.ij.

Incipit p̄ma pars his huius operis.

COnsideratis istis gradibꝰ reruꝫ q̄ sunt in mundo p̄ sensuꝫ ꝛ experiētiaꝫ.de q̄bꝰ nullus pōt dubitare. Nūc opꝫ facere cōparationē ꝛ cōpare vnā rē ad aliā et cōparare hoiem ad oēs alias res.ꝛ hoc scd̄m conuenietiā ꝛ drīam.s.in quo cōuenit hō in alijs rebus inferioribus ꝛ in quo differt ab eis. Et in ista cōparatiōe cognoscet seipsuꝫ ꝛ hoc qd̄ est supra ip̄m.s.deū ꝛ suuꝫ cōditorē. Consideret ergo hō p̄io cōuenietiā quaꝫ hꝫ cū alijs rebꝰ. Et p̄io gn̄aliter scd̄o sp̄aliter. Vn̄ hō cōuenit cuꝫ oibꝰ alijs rebꝰ insensibilibꝰ ꝛ hꝫ cōuenietiā cū eis.qꝛ hꝫ i se illa q̄ alie res insensibiles hn̄t:ꝛ easdē p̄fectiōes ꝛ oēs gradus. Vn̄ h[illegible] se eē sicut res in primo gradu.vt sunt elemēta qꝛ [illegible] et i se.lꝫ inuisibiliter q̄ttuor elemēta ꝛ sub alia forma.ꝛ nutrit p̄ elemēta. ꝛ hꝫ vitā in eis ꝛ habitat i eis.ꝛ sine eis non pōt viuere ꝛ cōseruari p̄ vnum momētū:ꝛ sic cōuenit cū eis et cū oibꝰ q̄ hn̄t eē tm̄ ꝛ nō viuere gn̄aliter.

Generalis conuenientia hominis cum alijs rebus.

Itē conuenit cū rebus scd̄i gradus vt sunt plāte ꝛ arbores ꝛ herbe: qꝛ hꝫ esse viuere ꝛ nutriri sicut ille augmētari generare ꝛc. Qm̄ hō viuit.nutritur.crescit.gn̄at.sicut arbores ꝛ plāte.

Secūda cōuentōtia.

Etiā cōuenit cū rebꝰ tertij gradus. vt cū aialibus brutis q̄ hn̄t eē viuere ꝛ sentire. vn̄ hō habet visuꝫ auditum gustū tactū ꝛ odoratū dormire et vigilare comedere ꝛ bibere sicut alia aialia. Ergo magnam conuenietiā hꝫ cū eis.

Tertia cōuenietia.

Illa ergo q̄ sunt in alijs rebꝰ trium graduum sunt in hoie. Ergo hꝫ cōuenientiā cōfraternitatem ꝛ amicitiā cū oibꝰ alijs rebus inferioribꝰ.

Nota.

Sꝫ tn̄ dꝫ hō ꝯsiderare ꝙ illa q̄ res inferiores hn̄t diuisim hō hꝫ oia illa cōiūctim et simul vt declarādū est. Naꝫ oia hꝫ hō ꝛ nihil sibi deficit de omnibus q̄ttuor gradibus nec aliq̄d pōt sup̄addi. nec aliq̄s gradus pōt esse supra hominem in dignitate.qꝛ hꝫ esse viuere sentire. ꝛ intelligere.ꝛ liberum arbitrium ꝛ sic que sparsim ꝛ diuisim sunt in alijs rebus per suas portiones sunt in homine coniunctim ꝛ nihil ei deficit.

Hic ostenditur fructus qui ex ista comparatiōe sequitur.quoniam ad oculum probatur ꝛ concluditur ꝙ aliquis est dominus inuisibilis supra hominem qui ipsum condidit ꝛ omnes istos gradus ordinauit.

Titulus.iij.

Nunc oportet considerare q̄d dʒ hō arguere ꝛ concludere ex ista cōparatione. ꝛ q̄d debet ex ide arguere. certe q: hō hʒ cōiunctim ꝛ simil'r illa q̄ alie res hn̄t diuisim. dʒ arguere ꝙ ille idē qui ordinauit diuisim alias res ꝛ naturas dādo cuilibet suā portionē. ꝙ ille idē nūero ꝛ nō ali⁹ coniūxit oīa simul in ipo hoīe. s. cōiunxit esse viuere. sentire. ꝛ intelligere ꝛ liberū arbitriū. Ergo ille idē q̄ dedit reb⁹ inferiorib⁹ hoc qd̄ hn̄t dedit homini hoc qd̄ hʒ. Ergo sicut hō nō dedit alicui rei inferiori hoc qd̄ hʒ: ita sibimetipi nō dedit illd̄ qd̄ hʒ. Sicut ergo hō nō dedit inferiori rei esse neqꝫ viuere neqꝫ sentire. Ita nec hō dedit sibiipi. neqꝫ esse viuere neqꝫ sentire neqꝫ intelligere. Ergo eadē manus oīa fecit. Idē dn̄s idē artifex oīa ordiauit ꝓportionauit ꝛ limitauit.

Querendo ducit i cognitionem dei. ¶ Queram⁹ ergo quare res ꝑmi gradus nō hn̄t plus ꝙ̄ esse. ꝛ nō hn̄t neqꝫ viuere neqꝫ sentire vt elemēta? q̄s limitauit eis vt nō plus haberēt? Et q̄s limitauit arboribus ꝛ plātis vt nō haberēt plus ꝙ̄ viuere. ꝛ aīalibus vt nō haberēt plus ꝙ̄ sentire? Quis fecit aīalia ascēdere ad illū gradū vltra arbores ꝛ plātas ꝛ nō vltra? q̄s mēsurauit eis in tali mēsura ꝛ nō alia? quare hoīes hn̄t vltra ista tria intelligere velle ꝛ nolle ꝛ liberū arbitriū? Quis coniunxit ista tria cū libero arbitrio simul. ꝛ vltra nō est ascēsus? sed in hoīe est finis ꝛ cōplemētū ꝛ i eo sunt oīa ꝛ ei nihil deficit? Quis exaltauit hoīem vltra arbores ꝛ aīalia bruta. Queramus an hō ista coniunxit in seipo vt nihil ei deficiat. Et an ipe seipm̄ sic exaltauit ꝛ supra oīa alia eleuauit an ali⁹ hoc fecit. Queram⁹ an ista ordinauerūt ꝛ mensurauerūt seipa. vt qd̄ lʒ tm̄ ꝛ nō plus haberet vel ali⁹ alter ab eis hoc fecit. an oīa ista dederint sibimet hoc qd̄ hn̄t tm̄ ꝛ nō vltra vel aliq̄s alius dedit eis.

Solutio. Sʒ est impossibile ꝙ oīa ista seipa mēsurauerunt ꝛ sibiipis dederūt hoc qd̄ hn̄t. ꝛ tn̄ sūt ordinata ꝛ mēsurata. Ergo aliq̄s ali⁹ extra supior oībus ista ordinauit: mensurauit ꝛ limitauit. ꝛ dedit eis qd̄ hn̄t. Ergo idē magister idē artifex. eadē man⁹ oīa ordinauit. mensurauit limitauit. ꝛ cuilibʒ suū ꝓpriū gradū dedit. Et ille idē q̄ fecit ascēdere arbores supra elemēta in dignitate. ꝛ aīalia supra arbores. ꝛ hoīes supra aīalia. Et ille idē q̄ ordinauit vt arbores viuerēt ꝛ nutrirētur capiēdo cibū immediate a terra ꝑ radices cōiūctas infra terrā. ille met ordiauit ꝙ aīalia viuerēt ꝛ nutrirent̄ ꝑ os et nō ꝑ radices. ꝛ hoīes silr̄ vt ꝙ̄uis cōe sit viuere herbis aīalibus ꝛ hoībus. nihilominus nobilior modus viuendi

est in aialibus ꝙ̄ in arboribus ⁊ herbis ⁊ nobilior adhuc in hoibus ꝙ̄ in aialibus. Et q̄s hoc ordinauit. et quis inuenit istos tres modos ⁊ gradus nutriēdi ⁊ viuēdi. Nōne idē dñs ⁊ idē artifex. Preterea quis oia ista cōseruat vt qdlʒ maneat in suo gradu. in suo statu. ⁊ in suo ordine. Quis fecit istos gradus stabiles vt permaneāt cōtinue sine cōfusione. Quis manutenet vt terra maneat terra. ⁊ aqua aqua ⁊c. Nōne idē dñs q̄ ordinauit ⁊ q̄ dedit. Cōclusio. Ergo tu hō qd̄ accepisti habes ab eodē a q̄ alie res acceperūt hoc qd̄ hñt. Ergo tu ptines etiā ad ordinē aliarū rerū. ⁊ facis vnū ordinē cū eis. ⁊ vnā hierarchiā. Ergo sequit̄ ꝙ tu es illius cuius sunt alie res ⁊ ɔseruaris ⁊ gubernaris ab eodem a quo alie res gubernant̄ ⁊ cōseruant̄. Ergo sicut alie res nō sunt sui ipsius. sʒ sunt illius q̄ fecit eas vñ sequitur ꝙ tu hō nō es tui ipsius. sʒ illius cuius sunt alie res ergo tu es illius cuius est terra. cuius est aq̄ ⁊c. ⁊ alia elemēta in q̄bus tu habitas. Ulterius cōclude ⁊ argue. Tu hō nō dedisti tibi hoc qd̄ habes nec res inferiores dederūt tibi hoc qd̄ habes. nec talē te fecerūt. ergo aliquis maior ꝙ̄ tu. Et qui est supra te dedit tibi hoc quod habes. quia ab alio habes post ꝙ̄ a teipso non habes. nec ab eterno habuisti.

Alia rō ad idē.

Cōclusio vnius veri sūmi dei

¶ Quomō necessario est vnus dñs tm̄ q̄ ē supra hoies.

¶ Titulus.iiij.

Preterea necessario sequit̄ ꝙ ille q̄ est supra hoiem. a quo hō habet quicq̄d hʒ est vnus dñs ⁊ non plures. Quāuis eñ sunt pluresq̄ ⁊ innūerabiles res et diuerse, in istis quattuor gradibus tñ nō est nisi vnus ordo vna ordinatio inter oēs. Oia eñ habēt ordinē vnū. oia eñ sunt cōiuncta, oia colligata in vno ordine. Oia ascēdunt ordinate de gradu i gradū. de minore ad maius semp ad digniora ascēdendo. Ergo vnitas ordinis demōstrat vnū solū ordinatorē. vnū gubernatorē. vnū artificē qui tā diuersa coniūxit in vno ordine. Itē quomō tā diuerse res ⁊ ɔtrarie ad inuicē. sicut sunt aqua ⁊ ignis. humidū ⁊ siccū. ⁊ alie res multe adinuicem cōtrariātes possunt cōiungi in vno ordine ⁊ cōseruari infra vnū ordinē. nisi esset vnus solus nūero q̄ oia ordinauit. Nō eñ duo cōtraria naturaliter possunt cōuenire in vno ordine nisi per vnū ordinatorē. Ergo contrarietas rerū in vno ordine arguit vnū artificē tm̄. Preterea elemēta intrāt herbas ⁊ arbores ⁊ nutriūt eas. ⁊ fructus earū ɔtinue. Et fructus ⁊ herbe intrāt aialia ⁊ nutriūt ea. Et etiā tā fructus ꝙ̄

Probat ꝙ sit vnus deus.

Scd̄a rō

Tertia ratio.

herbe animalium quam carnes intrant homines et nutriunt eos et celestia corpora vt sol et luna continue influunt in ista inferiora. et dant vigorem et lumen et calorem continue eis: et ista recipiunt. Omnia ergo vnum tendit ad alterum: vt videmus per experientiam quod vnum sustinet aliud. et omnia se mutuo iuuant et inferiora seruiunt maioribus et superioribus ordinate: et in hoc faciunt vnum ordinem vnam amicitiam: vnam vnitatem. Ergo sequitur quod tantum est vnus qui omnia ista gubernat et ordinat et confederat in vnam societatem. Item videmus

Quarta ratio.

quod primus secundus et tertius gradus ordinantur ad quartum tanquam ad digniorem et sunt propter illum. sed in primo gradu est maxima rerum diuersitas. multe species et nature. et in secundo gradu est maxima rerum et specierum diuersitas et in tertio similiter. sed in quarto et supremo non est nisi vna natura vna species. scilicet hominis. et omnes homines sunt eiusdem nature et dignitatis naturalis. nec est aliqua diuersitas. quia equaliter omnes habent liberum arbitrium. quod est propria dignitas hominis et suprema. per quod facit suum proprium gradum: et differt ab aliis gradibus. Si ergo plures et innumerabiles nature rerum et diuerse que sunt in mundo tendunt ad vnam solam naturam et non ad plures tanquam ad superiorem et digniorem eis. et vni soli seruiunt et non pluribus. videlicet humane nature. Ergo multomagis humana natura debet tendere ad vnam solam naturam sibi superiorem et dominantem et ad plures. et seruire vni soli nature et non pluribus naturis. Unde enim esset hoc quod alie nature inferiores et minus digne tenderent ad vnitatem et vnicam naturam solam tanquam ad maiorem: et humana natura que dignior est tenderet ad plures naturas tanquam ad maiores et dominantes: et omnes res inferiores homine tendunt ad vnitatem. et humana natura dignior omnibus ad quam tendunt alie omnes tenderet ad diuersitatem. hoc non patitur natura nec ordo rerum

Concludit esse vnum deum.

quod inferiora et minus digna tendant et ordinentur ad melius fortius et ad nobilius et superiora et magis digna tendant ad peius et debilius. Sed melius et fortius et dignius est tendere ad vnitatem quam ad diuersitatem et ad vnum quam ad plura. quia tendere ad vnitatem et ad vnum est tendere ad esse. ad bonum ad fortitudinem et ad conseruationem. Sed ire et tendere ad diuersitatem et pluralitatem est ire ad non esse ad malum. et ad diuisionem. ad debilitatem. et ad destructionem. Quare si omnes he nature et species inferiores tendunt ad vnicam naturam tantum. scilicet ad humanam. ergo multomagis humana natura sibi dominantem et supremam cui debet soli seruire et non ad plures. Ergo vnica sola natura est supra hominem que dominatur homini.

¶ Quod non solum est vna sed est magis vna quam sit humana natura. ¶ Titulus. v.

Sed vlterius restat ostēdere ꝙ illa naturā que existit vltra hoīeȝ ⁊ cui subijcit̄ hō nō solū sit vna imo magis vna ꝙ̄ hūana natura. Si ei hūana natura ad quā tēdūt oēs res iferioris nature. ē magis vna ꝙ̄ sūt oēs īferiores: qr ille sūt ptes ⁊ diuerse nature ⁊ spēs: ⁊ int̄ eas ē magna diuersitas ⁊ modica vnitas i hūana aūt natura ē vnitas i natura ⁊ i spē. Ergo silr in natura illa q̄ ē supra hoīeȝ: ⁊ cui hō subijcit̄ dȝ eē: magis vna ꝙ̄ hūana natura: ⁊ i ea dȝ maior vnitas eē. Sȝ īferiores nature q̄ seruiūt hūane sunt ples ⁊ diuerse in spēbus ⁊ in diuiduis. humana natura est vna in natura ⁊ in specie sed plures ⁊ diuersa in idiuiduis. Ergo illa natura que est supra hoiem et que dominat̄ homini debet esse vna in natura ⁊ in specie ⁊ vna in indiuiduis Ita ꝙ in eā nō debet esse nisi vna natura: vna spēs: et vnū indiuiduū. ⁊ nulla diuersitas in indiuiduis. aliter nō esset magis vna ꝙ̄ humana natura. Ergo sicut humana natura est solū vna ⁊ eadē specie. ergo illa q̄ est supra humanā naturā debet esse vna ⁊ eadem numero nullo modo multiplicata: quia vltra vnitatē in specie. nō est maior vnitas: ꝙ̄ vnitas in numero: vt sicut oēs nature inferiores homine sunt colligate cum vna natura specie. s. cum humana. Ita humana natura que est vna sola in specie. sit colligata cum vna alia natura supiore que sit tota vna numero: vt mūdus sit colligatus ⁊ vnus: et termitetur ⁊ finiatur in summā vnitate ⁊ maiori que possit esse. Et sicut humana natura est alia. ⁊ distincta ⁊ separata ab alijs naturis inferioribus. Ita etiam illa natura que est supra hominem que ordinauit omnia. est summe distincta et separata ab humana natura et ab omnibus alijs naturis habens suum proprium esse in se. Et hoc est diuina natura oīa ordinās. oīa regēs: et ēt oīa conseruās.

(margin: Unitateȝ diuie nature probat.)

¶ Qđ talis natura sit actu infinita. ¶ Titu. vi.

Preterea diuina natura q̄ est supra om̄es naturas. dȝ eē maior ꝙ̄ oēs alie. Ita etiam dȝ esse maior ꝙ̄ humana natura. Sȝ hūana natura est infinita i possibilitate. qr est multiplicabilis. ꝙ̄tū est de se. in infinituȝ. qr sibi nō repugnat. quin duob⁹ hoib⁹ existibus. s. mare ⁊ femia. pcreet̄ terti⁹ ꝙ̄tū est de natura. Ita silr est de natura ignis: qr i ifinitū pōt crescere ⁊ mltiplicari appositꝭ ɔbustibilib⁹. Ergo diuia natura cū nō sit fctā ē maior hūana ⁊ ꝙ̄ oēs nature fctē. Si ḡ hūana natura sit ifinita possibilitate cū sit facta. sequit̄ ꝙ diuinā

natura sit infinita magis ⁊ hoc non pōt eē nisi actu: qꝛ
Uti preceděti capitulo pbatū est. inter actū ⁊ potentiā nihil ē mediū. Et qꝛ nullo mō pt multiplicari in indiuiduo. seqtur ꝙ tota infinita actu est in vno indiuiduo: ⁊ extra illd indiuiduū non pōt eē. Ergo diuina natura q̄ ē supra hoīem ē vnū solū indiuiduū infinitū actu. sicut si oēs hoīes possibiles qui sunt infiniti. eēnt vnꝰ ⁊ singlaris hō. ⁊ vnū indiuiduū Ergo pbatū ē ꝙ illa natura q̄ est supra hūanā naturā ⁊ vnū indiuiduū q̄ fecit eā ē vna solo nūero ⁊ īfinita
Probat ꝙ nō sint plės dij. actu: ⁊ p ꝯñs ꝙ vnꝰ est solꝰ dñs ⁊ deꝰ. Si em̄ eēnt plēs. an eēnt ꝯrij ⁊ discordes. an amici cōcordes. Si discordes ordo rerū nō eēt vnꝰ neq̄ mūdꝰ eēt colligatꝰ. ⁊ ordinatꝰ sicut ē. Si amici ⁊ ꝯcordes. Aut eēnt necessarij insimł cōiuncti. Aut vnꝰ sufficeret. Si ambo eēnt necessarij tūc sp vnꝰ indigeret altero. ⁊ necessario sp deberēt eē ꝯiūcti adinuicē. Et hoc nō pōt eē: qꝛ tūc non possent dare alicui rei nec eē: nec viuere: nec sentire: nec intelligere: nec ꝯseruare ordinē rerū in suo statu: qꝛ ambo eēnt indigētes cū vnꝰ nō posset eē sine altero Si aūt vnꝰ sufficeret supfluū eēt ponere alterū sine necessitate. ⁊ hoc ordo rerū nō pmittit. vñ non sūt duo soles qꝛ vnꝰ sufficit. neq̄ in aīalibꝰ ⁊ hoībꝰ duo capita qꝛ vnū sufficit. Ita nō sūt duo mūdi. qꝛ vnꝰ sufficit. neq̄ duo ī mūdo: qꝛ vnꝰ sufficit Si igit̄ in rebꝰ īferioribꝰ est talis vnitas ⁊ nulla superfluitas. Qūo in tā supma natura ⁊ pfectissima eēt supfluitas q̄ sic oīa ordinauit.
Cōclusio Cōclusio. ¶ Ecce hō ex ista cōparatiōe cū alijs rebꝰ ⁊ naturis cōsiderādo cōueniētissima quā hēs cū eis. ⁊ cōparādo vnā naturā cū alia. ⁊ vnū gradū cū alio inuenisti ⁊ cōclusisti aliā naturā inuisibilē eē supra te sicut tu es sup alias creaturas quē oēs istos gradus ordinauit et mēsurauit in rebus ergo aliqs ē supra te q̄ est maior q̄ tu. Illius ergo es opꝰ illꝰ es factura et creatura. Manus sue sic te fecerūt. Ille ergo est dñs tuꝰ et pr̄ tuus. ⁊ oīm aliarū rerū q̄ sunt infra te. deinde hēs superiorez habes vnum et non plures. ⁊ eundem quem habent alie res.

¶ Qꝛ ex comparatione istorū q̄ttuor graduū ad deū probatur ꝙ ipse habet esse. viuere. sentire et intelligere siue liberū arbitrium.

¶ Titulus. viij.

Ostq̄ per ipsos quattuor gradus cōparando vnuz ad alterū. homo ad tantam ascendit notitiam ꝙ inuenit suum factorem quē nō videbat esse realiter ⁊ existere vnū nūero ⁊ actu infinitū nō dꝫ desistere ab in-

re ab inquisitione. immo magis oz laborare si poterit ipm magis cognoscere in spali sz qualis sit quales cõditiones hz. Et hoc cõparãdo istos qttuor gradus ad ipm. Uñ postq̃ ipse solus. et nullus alius ordinauit produxit et mensurauit istos gradus. s. esse viuere: sentire et intelligere. siue liberũ arbitrium. dãdo aliqbus esse tm̃ aliquibus esse et viuere tm̃. ergo seqtur necessario q̃ ipe hz in seipo istos gradus postq̃ dedit alijs. ergo seqtur q̃ ipe est. viuit. sentit. et intelligit: et hz liberum arbitriũ: Ergo habet esse viuere sentire et intelligere et velle et nolle libere et sponte.

¶ Quõ deus hz in se esse viuere sentire et intelligere. Titu. viij.

Et qz ipe a nullo recipit ista: qz nihil est supra ipm a quo reciperet ista ergo hz oia ista sine mẽsura et sine termio: et sine limitatiõe. Quia qs limitasset vel mẽsurasset sibi cũ a nullo habeat. nec etiã ipemet sibi mẽsurauit. qz ipemet nõ dedit sibi eẽ nec viuere nec sentire. etiã qz tũc aliqñ ea non habuisset: et sic aliqñ nõ fuisset. Ergo qñ non erat quõ poterat sibiipsi dare vel alijs. Igitur ista nõ sunt sibi data. nec ab aliq̃ nec a seipso: et tñ habet ea. ergo ab eterno et sine principio hz a seipo. ergo nihil recipit. nec ista sunt recepta in eo nec data et tñ hz et sunt in eo realiter et verissime: seqr q̃ sunt i eo sine mẽsura et sine termino. Quare cõcludit q̃ suũ eẽ est ifinitũ imẽsuratũ et sine termino. et silr suũ viuere suum sentire suum intelligere etc.

¶ Hic tractat de his qttuor gradibus put sunt i deo. et ondit qualiter cõueniũt et cõparãt adinuicẽ. Et primo ondit q̃ esse est principiuz radix et fundamentum omnium aliorum. Titulus. ix.

Et qz nos videmus p experiẽtiã q̃ eẽ põt inueniri sine viuere. sine sentire. et sine itelligere vt i rebus pmi gradus sz non ecõuerso. sine eẽ em̃ nõ pt iueniri viuere. neqz et sentire sine eẽ. neqz itelligere silr. qz oẽ qd viuit. ẽ. sz nõ ecõuerso. Et oẽ qd sẽtit viuit sz nõ ecõuerso. Et oẽ qd intelligit sentit. et nõ ecõuerso. ipsuz esse em̃ sepatim põt repiri sine alijs. sz alia nõ pñt inueniri sine eẽ. Seqtur g̃ q̃ oia alia sustẽtant et fundant in ipso eẽ. Ergo eẽ est pricipiũ radix atqz fundamentuz oim aliox et oia portat. et ipsuz eẽ a nullo portat neqz sustinetur neqz fundatur.

¶ Quod in deo idẽ sunt viuere sentire itelligere et oia alia idẽ sunt q̃ ipm esse et idẽmet eẽ. Titulu. x.

Et qr oia ista sunt in deo vt pbatū ē. ḡ eē in deo erit pncipiū radix z fundamētū alioꝝ. z cū ipse a nullo recepit esse nec p ꝯñs viuere sentire nec intelligere. Ergo seqtur ꝙ viuere, in ipo nō ē receptū in ipo eē neqꝫ sentire in ipo viuere: nec intelligere seu liberū arbitriū in ipo sentire: z sic de alijs. Quare seqtur ꝙ viuere nō est ꝯiunctū cū esse: nec sentire cū viuere. nec itelligere cū alijs. nec in eo est aliq̄ ꝯiūctio ipoꝝ. Qr ꝗs ꝯiūxisset ea sil'. ꝗs adiūxisset vnū alteri. cū nullus sit añ ipꝫ. nec supra ipm. qm̄ si in eo esset aliq̄ ꝯiunctio. tūc absqꝫ fallo esset factus. et sic eum aliquis fecisset z coniunxisset vnum alteri: z sic aliquando non fuisset nec etiam sibimet coniunxisset quia tūc nō esset summe simplex: quia coniunctio opponit simplicitati cū fiat inter diuersa. Sꝫ cū verissime sint in eo: qr alijs dedit. seqtur necessario ꝙ in deo eē viuere sentire z intelligere nō sunt ꝯiūcta. sed in ipo deo viuere est idē ꝙ eē. z sentire idē ꝙ eē z intelligere idē ꝙ eē: ḡ oia idē sunt ꝙ eē: z qc qd est in ipo idē ꝙ eē. ergo oia idē sunt ꝙ eē. qr eē est pncipiū z fundamētū: ḡ in deo nostro idē est eē ꝙ viuere. idē eē ꝙ sentire. idē eē ꝙ intelligere. z sic de alijs. z esse est oia. z oia sunt ipsummet eē. al's in ipo aliqua coniunctio esset ex diuersis qd est impossibile.

¶ Qꝫ eē est radicale fundamentū z regula ad probādū z cognoscendū oia alia de deo z ꝙ quale est suū eē talia sunt oia z ꝙ oia conueniunt ei per esse. Tit. xi.

Et qr eē est primū. z in deo oia alia sunt idē ꝙ eē Ergo seqtur ꝙ qcqd dr de esse dei. dr de oibus alijs. z qcqd attribuit ipi eē. attribuitur oibus alijs: z eo mō quo eē se hꝫ in deo. eodē mō se hñt viuere. sentire: intelligere: velle z nolle. z qr eē est primū: oia ꝯueniunt ei per suū eē. Jō si volumꝰ cognoscere q̄le est suū viuere. suū sentire. suū intelligere. suū velle. z alia: nō opꝫ nisi videre q̄le est suū eē. ḡ totū fundamentū est in eē z tales cōditiōes quales hꝫ suū eē tales hñt oia alia. z p ipsuꝫ eē tanq̄ p mediū pbantur oia alia. Ecce habemꝰ vnū fundamētū radicabile ad sciendū z ad cognoscendū oia de deo nr̄o. cognito ḡ ipo eē oia manifesta videbūtur nobis. Ecce ḡ breuissimā doctrinā. cognoscamus igi: ipsum eē si volumus alia cognoscere. z videamus proprietates ipsius esse.

¶ De cōditionibus z pprietatibꝰ. z etiaꝫ de doctrina ipsius esse. Titu. xij.

Dei esse Quia ergo ipm eē est ianua z principiū ad

nō ē plura nec diuersa.

intrandū in oīa alia. Jdeo queram⁹ cōditionē ipsius esse. vñ qꝛ eē dei nō est receptū ꝑ ipmmet deū nec datū nec cōicatū similit ab aliq̄. sequit̄ q̄ i suo eē nulla ē plalitas nec multitudo. nec itelligi pōt. nec aliq̄ cōiunctio ē i suo eē duoꝝ vel pluriū qꝛ q̄s cōiunxisset ea. cuꝫ a nullo receperit eē. nec ipemet dedit sibi suū esse. Ergo suū esse. scꝫ dei nullā habet pluralitatē nullā diuersitatē nullā compositionē sed hꝫ oīmodam ꝛ summam vnitatē indiuisibilē ꝛ simplicitatem carens oīno partibus. ac per hoc ipm esse dei est summe vnum summe indiuisibile ꝛ summe simplex. ꝛ ꝑ consequens purissimū nihil habēs secū pmixtū.

Esse dei est suum esse.

Preterea sequit̄ q̄ deus est suūmet esse. eo q̄ suū eē est simplicissimum. ꝛ qꝛ a nullo recepit eē. ꝛ ideo de se hꝫ suuꝫ esse ꝛ est ipmmet eē et totū eē. et. nulla alia res est suuꝫ eē quia omnis alia res recipit ab ipso suū eē. et per consequens habēt nō eē. de se. qꝛ oē quod de se non habet eē ve se habet nō eē et hoc ideo qꝛ inter eē et non eē non est dare medium. Ergo nulla alia res est suuꝫ eē. sed magis dr̄ de se non eē et nihil. Igitur in omni alia re possum⁹ intelligere eē ꝛ nō eē. nō eē de seipsa. eē autem habet ab alio. In deo autē non possum⁹ intelligere non eē. quia de se habet eē ꝛ nullo mō non eē.

Esse dei excludit omne nō esse.

Et ideo omnis alia res dicitur hr̄e eē. sed non est suuꝫ eē. sed de⁹ habet eē et est suuꝫ eē. Sed improprie dicitur habere eē qꝛ est suū eē Colligam⁹ iā pbata de ipo eē. vñ dei eē nō est ab alio receptū ꝛ est simplicissimū ꝛ est ipemet de⁹. ꝛ de⁹ est ipmmet eē. Et ideo sequit̄ q̄ eē dei est ifinite elōgatū a nō eē ꝛ ab ipso nihil. vñ qꝛ de⁹ est ipm eē. et est suū eē ꝛ nō ab alio acceptū. suū eē nō venit a non eē. neq̄ de nihilo. nec ab aliq̄: sꝫ est totalr̄ primuꝫ. qꝛ si eē nō eēt primū tūc nō eē ꝛ nihil eēt primū. ꝛ tūc ipꝫ eē nunq̄ posset existere: qꝛ nunq̄ nō esse ꝛ nihil de se nō potuissent fecisse eē. ḡ necessario ipꝫ eē ē pncipiuꝫ totalr̄ ḡ ipꝫ fugat totalr̄ nō eē ꝛ ipm nihil.

Esse dei est infinitum.

Et iō ipm nō eē ꝛ nihil nullo modo possunt aliquid in ipso deo eē nec pnt ipm destruere nec diminuere. Et ꝑ ꝯñs ipꝫ eē qd est de⁹ nō pōt nō eē. Iō semper necesse est eē. ꝛ ipossibile est nō eē. Et ꝑ ꝯñs nunq̄ est deficiēs nunq̄ incipiēs. Sꝫ est etern⁹ sine principio ꝛ sine fine. Ulterius qꝛ ipm eē cū sit primū fugat totaliter ipm nō eē sequit quod ipm eē quod est deus est infinitum interminatum nō limitatum non clausum. quia eē nō potest restringi nisi per nō eē quod est suum oppositum. Et quia nullum non eē potest eē in ipso eē. sequitur q̄ eē se extendit in infinitum. Et per consequēs ipsius

esse qđ est ipsemet deus habet in se quicqđ ptinet ad esse. Et ideo oēs modos ꝛ gradus essendi. ꝛ infinitos modos ꝛ gradus essendi hꝫ sicut si esset infinitꝫ in quātitate. vt infinita magnitudo cōplecteret ꝛ cōprehēderet oēs gradus ꝛ modos quātitatis. vt si esset infinitū nūero infinitos nūeros cōplecteret. et infinitos modos ꝛ gradus numeroꝝ cōprehēderet. Ita infinitum esse hꝫ infinitos modos ꝛ gradus essendi ꝛ etiāꝫ fugat a se infinitos modos ꝛ gradus nō essendi. ꝛ infinita non esse. ꝛ quicquid ptinet ad nō esse. Quare sequitur ꝙ ad nihil est in potentia. ꝛ nihil pōt recipere cū nulla additio ei posset fieri. qꝛ nullū esse ei deficit: qꝛ tūc in ipso esset aliqđ nullū esse ꝛ deficeret ei aliqđ esse. vñ nō esset adhuc qđ posset esse. ꝛ adderet ei aliquid. Ideo necesse est ꝙ sit semꝑ actu quicqđ pōt esse Et exinde sequit ꝙ est actualissimū ꝛ cōpletissimū et perfectissimū maximū. Et qꝛ in infinitum elongat a non esse. ideo est immutabilissimū. Qꝛ si mutaret haberet aliqđ non esse. scꝫ ante mutationē loci ad quē et post mutationē loci a quo sꝫ semꝑ permanet id qđ est sine omni permutatione. nec decurrit de vno in aliud ergo nō hꝫ pteritū esse. nec futurꝫ esse. sed tm̄ esse ꝑsens. id est nihil esse noui acquirere pōt. nec potest aliquid qđ hꝫ perdere. Itē qꝛ deus est esse infinitum non terminatum. ideo est fons ꝛ mare infinitꝫ essendi infinitū sine mēsura sine termino sine fundo. Concludamus ꝛ colligamus illa que dicta sunt de ipso esse quod est deꝰ. Dicamus ergo ꝙ esse dei nō est acceptū ab aliquo ꝛ ideo primū totaliter simplicissimū fugās totaliter ipm nō esse ꝛ nihil i infinitū elongatū ab eo Et ideo infinitissimū actu actualissimū cōpletissimū immutabilissimum ꝛ eternū. ꝛ omnia ista probantur per vnum fundamentum.

Esse dei nō ē i potentia.

Esse dei est immutabile.

¶ Regula ꝛ doctrina ad probandū omnia de esse.

¶ Titulus.xiiij.

Vt aūt habeamꝰ regulā ꝛ modū ad probandū oīa de ipo esse. ꝛ sic ordinato mō ꝑcedamus. Opꝫ facere vnū fundamentū ꝛ vnam radicē in quo oia fundent. Primū aūt fundamentū ꝛ ꝑma radix est. ꝙ ipm esse nō est acceptū ab aliquo nec a seipo ꝛ iō est primꝫ esse. Et exinde seqtur omne qđ dictū est deipso. Iteꝫ ad istud fundamētū. s. ꝙ eē dei nō est acceptū ꝛ est primꝫ esse sequit vnū aliud. s. ꝙ esse dei in infinitū elongat a nō esse ꝛ ab ipo nihil ꝛ fugat totalit ipꝫ nō esse. Per ista duo oia radicaliter ꝓbant ꝛ cōcludunt. Vñ qꝛ ipꝫ esse

Esse dei nō est acceptum.

dei nō est acceptū ab aliquo. Jdō sequit̄ ꝙ est totaliter primū. Et vlterius sequitur ꝙ est simplicissimū ꝛ sine partibus. Et exinde sequit̄ ꝙ esse dei est ipsemet deus ꝛ ꝙ deus est ipsummet eē. Et exinde sequit̄ ꝙ elōgat̄ in infinitum a nō esse. ꝛ fugat totaliter ipsum nō eē ꝛ nihil. et ꝙ nō esse et nihil nullum posse habent contra ipsum. et exinde tūc ꝯcludunt̄ oīa. Unde qꝛ ipsum esse primū qđ est deus totaliter fugat ipsum nō esse. Jdeo ipsum esse qđ est ipsemet deus. nō pōt non esse. nec deficere sꝫ necesse est esse idō eternū. idō nō pōt ei fieri additio vel diminutio neqꝫ mutatio. ꝛ sic est necessariū ꝙ est perfectissimū ꝛ cōpletissimū: hn̄s oēꝫ plenitudinē essendi. Et idō est fons infinitissimus essendi: qꝛ postq̄ elōgat̄ i infinitū a nō esse ꝛ a nihil. ꝛ ipsum nō eē ꝛ nihil i ifinitū elōgāt̄ ab eē ipso. Et qꝛ eē primū ꝛ eternū. idō non esse totaliter fugatum est ab ipso esse. ꝛ q̄cquid ꝑtinet ad nō esse: elongatur a deo q̄ est suū esse. ꝛ q̄cquid pertinet ad ipsum esse: necessario est in eo. Jdeo si vis intelligere veritatem certissime cōpara semp ipsum esse ad nō esse. et quicq̄d pōt dici vel cogitari qđ pertinet ad esse vel ad nō esse Coniūge aūt ista insimul. s. esse dei nō est acceptū. deus est suū esse. ꝛ est ipsum eē et totaliter fugat ipsum nō esse. Jsta tria simul ꝯiuncta manifestāt oīa de ipso eē. Et q̄cquid sequit̄ ad ista necessario verū est. ꝛ quicq̄d repugnat istis. necessario impossibile est ꝛ falsuꝫ. vt verbi grā. si querat̄ si possent esse duo talia esse. s. vt dictū est s. quorū esse nō est acceptū ꝛ sint suū esse ꝛ fugāt totaliter a se nō esse. statim dicet̄ ꝙ non. qꝛ apparet repugnātia. Si eñ sunt duo talia esse iā ipsum esse nō fugat totaliter ipsum nō esse. qꝛ vnū tale esse qđ est deus hꝫ nō esse alterius dei. qꝛ nō est ipsum postq̄ sunt duo diuisa esse. ꝛ vnū nō est de altero. qꝛ qđlibet est indiuisibile. per se. ꝛ sic vnū deficit alteri. ꝛ in quolibet esse infinitum nō eē. qꝛ ita magnū est nō esse. qꝛ nō esse vnius esset in esse alterius. Et qꝛ quilibet hꝫ infinitū esse. ideo in quolibet essꝫ infinitū nō esse ꝛ sic i simul essꝫ in vno ꝛ eodē infinitū esse ꝛ infinitū nō esse qđ ē impossibile. Quare sequit̄ ꝙ impossibile est nisi vnū tale esse vt dictū ē ergo impossibile est nisi vnū deū esse. q̄ est ipsum esse. ꝛ est suū esse. ꝛ q̄ fugat totaliter ipsum nō esse. Preterea si querat̄ si in deo sit oīs fortitudo. oīs virtus. oīs ptās statim respōdetur ꝙ sic. qꝛ deus est ipsum esse. ꝛ in infinitum elongat̄ a nō esse. Et ideo necessario in eo est q̄cquid pertinet ꝛ conuenit ad esse ꝛ fugat ab eo quicq̄d pertinet ad nō esse. Et ideo debilitas impotentia fragilitas pertinet ad nō esse. Et fortitudo virtus potestas

Esse dei fugat oē nō esse.

Qꝛ solū sit vnus deus.

pertinent ad esse. Ideo debilitas fragilitas impoten- tia in infinitū elongāt ab eo. ꝛ fortitudo virtus ptās sunt infinitū in eo. Et ideo esse est fortissimū potētissimū ꝛ virtuosissimū elongatū in infinitū ab omni fragilitate debilitate ꝛ impotētia. Itē si queraē. An i deo sit potētia creādi ꝛ faciēdi aliqd de nihilo. Iā3 soluiē ista questio similiter qꝛ in deo necessario est quicquid magis ptinet ad esse q̄ ad nō esse. Et ideo quia potentia creādi ptinet ad esse. ꝛ impotētia ptinet ad nō esse. Ideo necessario in deo est ista potentia. alr̄ esset in deo aliquod nō esse. quod est impossibile.

¶ De duplici eē ꝛ duplici nō eē. sicut de duplici nihil ¶ Titulus. xiiij.

Quia dictū est q̄ esse dei fugat a se omne nō esse ꝛ p consequens nullū esse ei deficit. qꝛ nullū esse est extra ipm. sicut p cōtrariū dicimus q̄ homo nō h3 esse terre: nec eē aque nec esse ignis: nec arboris: nec asini ꝛ sic de omnibus alijs. ita q̄ hō h3 tot non esse. quot sunt res q̄ remouēĩur ab eo qꝛ hō nō est asinus. ideo non h3 esse asini. Et qꝛ homo nō est lapis. ideo. nō h3 esse lapidis. Et ideo esse hoīs nō fugat totaliter nō esse. sed solum fugat vnum non esse. Et quia esse dei fugat a se omne non esse. ideo habet necessario omne esse. Et per consequēs sequitur q̄ esse dei habet in se esse terre. esse aque. aeris ꝛ ignis. ꝛ esse omnium quattuor graduum ꝛ oīm que continenē in ipsis gradib⁹ qꝛ nullū esse dei deficit. Et ideo esse dei est vniuersale oīm. Sed tñ duplex est esse terre: aque: ignis: ꝛ oīm aliorū. Unū3 in se ꝛ in natura ppria quā videmus. Aliud est in esse dei quod esse non videmus. Sicut domus est duplex esse. vnū in ppria natura extra qđ videmus. Aliud in aīa artificis quod nō videm⁹. Res aūt quantū ad esse qđ habent in ppria natura. hoc esse non habet in deo. qꝛ esse dei nō pōt esse tale eē. qꝛ esse dei nō est ista terra: ista aqua. ꝛ sic de alijs. Qꝛ esse dei est indiuisibile immutabile eternū ꝛc. vt probatū est. Terra autē ꝛ aqua ꝛ alia elemēta sunt mutabilia diuisibilia finita. ꝛ sic p oppositū sunt. Et per cōsequens esse eorū prout sunt in eorū ppria natura nō est in esse dei. Sed cū necesse sit q̄ esse dei sit omne esse. qꝛ extra dei esse non pōt aliquid esse. Ideo op3 q̄ sit aliud esse oīm rerū q̄ esse ppriū. qꝛ necesse est q̄ oīa habeat esse in deo. Istud aūt esse. est sicut esse dom⁹ in aīa artificis. ꝛ esse ipsi⁹ artificis in aīa qđ nō semper habuit. Sed est differētia; qꝛ artifex recepit esse ipsius rei quia aliqñ non ha

Tit. xij.

Esse dei est omne esse.

buit.Sed esse dei nihil potest accipere.nulla additio pōt ei fieri:qꝛ in eo est infinita simplicitas:nulla diminctio.Et ideo necesse ē φ esse dei ab eterno habeat in se esse oīm rerū.Et necesse est φ esse oīm rerū sit eternū in deo.ꝛ necesse est φ sit idē cū esse dei.qꝛ i esse dei nulla pōt fieri pluralitas sꝫ sūma simplicitas.Et ideo sunt vnū esse oīa in esse dei qd est summe vnū.ꝛ sic nihil nouū est apud deū.sed omnia sunt ab eterno

¶ Q̄ꝫ esse oīm rerum in ꝓpria natura.est etiaꝫ in esse dei ꝛ in deo. Titulus.xv.

Et qꝛ esse dei fugat omē nō esse.ideo nullū esse pōt esse extra ipm.Et cū creature habeāt ꝓpriū esse reale distīctū ꝛ separatuꝫ ab esse dei.ergo illud esse reale non est in deo.Et dicendū φ esse tale reale rerū oīm necessariū est in deo.Nō q̄dem φ sit idē esse dei.sꝫ necesse est φ veniat ab esse dei.ꝛ oriat ab esse ipsi9 dei totaliter.Qꝛ esse dei est primū ꝛ non acceptū neqꝫ inceptū.ꝛ ergo necesse est φ omē aliud esse oriat ab isto eē ꝛ pullulet ab isto eē tāq̄ a radice.Et qꝛ esse dei ē indiuibile sūme simplex.ideo tale esse rerū impossibile est φ sit decisum aut sumptū ab esse dei qd est infrāgibile.Ergo necesse est φ fit ꝛ venit de nō eē ꝛ de nihilo. postq̄ nō pōt venire de esse qd est dei.Et qꝛ nō esse ꝛ nihil nō pnt ꝓducere aliq̄d.ḡ necesse ē φ eē primū ꝓduxerit oē alid eē reale de nō esse ꝛ de nihil.vñ solū eē pōt ꝓducere esse.sicut ignis ignē ꝛ simile suū simile. Cū ergo esse oīm rerū reale nō sit eē dei sꝫ aliud.ergo necesse est φ sit ꝓductū ab eē dei.qd est primū ꝛ principalissimū.de nō esse ꝛ de nihilo.Et ideo sequit φ eē tale reale ꝓ tanto est in deo.qꝛ totaliter venit a deo et ab eē suo.ꝛ est ꝓductū de nihilo.ꝛ totaliter oseruat in tali esse ab ipo esse dei.Et si primo nō haberēt esse in deo ꝛ in esse dei ab eterno.nō possent hēre esse reale in ipo.qꝛ istud eē reale venit ab ipo eē qd hñt in deo ab eterno.Sicut ergo inuenim9 duplex esse.Unū est esse primū ꝛ nō acceptū simplicissimū.fugās oīno nō esse quia nūq̄ habuit non esse qd est eternū ꝛ immutatū. Et aliud est esse quod descēdit ab isto esse.ꝛ est aliud ab eo.quod productū est ab ipso esse primo de nō esse ꝛ de nihilo.ꝛ hoc est esse oīm rerū aliarū.Primū esse est simplicissimū ꝛ indiuisum.ꝛ scōm esse est diuisuꝫ per multas partes.s.ꝑ tot ptes quot sunt res.ꝛ ē multiplicatuꝫ.Un primo est diuisum ꝑ quattuor gradus in gñali.ꝛ postea q̄libet gradus est diuisus ꝑ multa eē in speciali.ꝛ ꝑ multas species.ꝛ quelibꝫ species ꝑ multa

Nota.

Esse primū ꝓduxit alia.

Duplex esse.

indiuidua. Postq̄ ergo sunt duo eē v̄a ⁊ idubitata ⁊ vnū est primū nō acceptū ab aliquo neq̄ sumptū per se exn̄s eternū ⁊ imutabilissimū ⁊ sustentatū necesse est φ aliud esse: qꝛ nō est idē φ primū esse oꝛi as et veniat a primo eē. alr̄s eēt equale alteri eē: qꝛ nō eēt acceptū: ⁊ hoc est īpossibile vt sint duo equalia eē prima. ergo eē qđ reꝑit aliud ab esse primo qđ a nullo est acceptū oꝛit ab illo. Et qꝛ primū esse nō potest diuidi neq̄ diminui neq̄ mutari. Jdeo īpossibile ē φ aliđ eē possit recipi de illo esse. ergo necessario opꝫ φ pꝛimum sit de nō esse totaliter. Ergo sequit necessario φ om̄e aliud esse sit ꝓductū a primo esse. de nō eē ⁊ de nihilo a primo. Ergo oēs quattuoꝛ gradus qui faciūt aliud esse a pꝛiō sunt ꝓducti de nō eē ⁊ de nihilo a ꝑmo eē.

Comparatio istoꝝ duoꝝ adinuicē. Titulus.xvj.

Et qꝛ primū esse qđ est per se: sed nō venit de nō esse. ꝓducit aliud esse de nō esse. Jō habuit ipsum necessario in seipso anteq̄ ꝓduceret ipsum. qꝛ omne qđ ꝓducitur ab aliquo. necessario est φ. pꝛiusq̄ producat ab illo sit in eo. sicut domus prius est in anima artificis anteq̄ producatur ab artifice. aliter impossibile esset φ artifex posset producere domum extra in tali esse reali. neq̄ pictoꝛ ymaginem. Ergo esse quod est ꝓductū. necessario fuit pꝛimit9 anteq̄ ꝓduceretur in pꝛimo esse ab eterno. Et iō qꝛ esse aliud qđ est ꝓductum. est de nō esse ꝓductū. Jdeo habuit alias ꝯditiones q̄ pꝛimū esse. qđ nō est acceptū ab aliquo. vn̄ nō potuit esse eq̄le ei. ⁊ ideo necessario habuit esse dimi nutū ⁊ incōpletū. ⁊ necessario habuit nō esse sibi admixtū: qꝛ de nō esse venit: nec potuit habere oē esse. sꝫ partē de esse. Jdeo necessario habuit esse finitū mensuratū. limitatū ⁊ terminatū. Sicut ergo qꝛ pꝛimū eē nō est acceptū ab aliquo. ⁊ scđm eē est acceptū de nō esse ⁊ de nihilo. Ergo oēs cōditiones que cōueniunt primo esse. ꝑ hoc qꝛ nō est acceptū ab aliquo: et scđm esse est acceptū de nō esse ⁊ de nihilo. Sic remōuet ab alio esse per hoc qꝛ est acceptū ab aliquo de nō esse et oppositē cōditiones ei cōueniūt. Et ideo qꝛ pꝛimū eē est pꝛimū ⁊ pꝛimatū tenet qꝛ nō est ab aliquo acceptū Jdeo aliud esse est scđm qꝛ est acceptū ab alio de non esse. Et sicut esse dei qđ est pꝛimū esse ⁊ summe simplex nullā habēs pluralitatē eo qꝛ nō est acceptuꝫ ab aliquo ⁊ est pꝛimū. Jta oē aliud esse est cōpositū hn̄s aliquā pluralitatē. eo qꝛ est acceptū ab aliquo et non est pꝛimū. Jdeo in omni alio esse. habemus intellige-

Cōditiones mundi. Secūda.

re aliud preter esse.s.nō esse:qꝛ venit de nō esse et po- test redire ad nō eē.in eē autē dei nihil possum⁹ itelli gere de nō eē:qꝛ nō veīt de nō eē:nec pōt redire in nō eē.Itē sicut de⁹ est summū esse:τ est ipmmet eē:τ nō est aliud nisi eē:qꝛ nō est acceptū de nō eē qꝛē summe sim plex sine vlla pluralitate.Ita nullū aliud ab eē dei est suum esse.nec ip summet esse sed est aliud ꝙ eē:qꝛ ac- ceptū est de nō esse.τ habet aliquā pluralitatē.Itē si- cut esse dei fugat oē nō esse totaliter.τ in infinitū elō gatur a non esse.eo qꝛ nō est acceptū a nō esse nec de aliquo.Ita nullū aliud esse fugat totaliter nō eē.nec in infinitū elōgātur a nō esse.immo necessario ipsuꝫ creatū esse vadit ad nō esse vñ venit.eo qꝛ ꝑductū est de nō esse.Preterea quēadmodū esse dei est immuta bilissimū τ iuariabilissimū.eo qꝛ nō est acceptū τ fu- gat totaliter nō esse.Ita oē aliud esse est mutabilissi- mum τ variabile:eo qꝛ est ꝑductū de nō esse : nec fu- gat totaliter nō esse.Sic ergo sunt duo esse realia di- stincta.s.esse dei τ eē mūdi.Etiā sunt due radices ad ꝓbandū cōditiones amboꝝ:τ hñt radices oppositas Quia radix ad ꝓbandū oīa de esse dei est : qꝛ non est acceptum neqꝫ receptū neqꝫ datū ab aliquo. Radix aūt ad ꝓbandū oīa de esse mūdi est:qꝛ est acceptū et receptū atqꝫ datū τ de nō esse ꝑductū. Rursus auteꝫ reuertētes cōparam⁹ vnū esse ad aliud.vt nobis ma- gis manifestet.Et dicam⁹ ꝙ vnū esse.s.esse mūdi con tinēs ꝗttuor gradus est nobis manifestus prio,perse: imo manifestissimū τ certissimū τ ꝑducit nos ad ali ud esse.τ fecit nobis ipsum inuenire qđ erat occultis- simū.Et repertū est infallibiliter ꝙ istud esse mundi est ꝑductū τ venit de nō esse. Et aliud est esse qđ est ipsum esse ꝑ se exñs.τ nō est ꝑductū.neqꝫ venit de nō esse.Et ꝙ esse mūdi postꝙ̄ est ꝑductū opꝫ ꝙ sit produ ctū ab ipso esse occultissimo qđ est de⁹.Et ideo esse oc cultissimū dei est est tanꝙ̄ radix.τ est vera origo ipsi us esse mūdi.Et esse mūdi est sicut truncus frondes et branche arboꝝ.Et ideo sicut in arbore est vnū.s.qđ vi detur.s.quicquid est supra terrā.τ aliud qđ nō videt s.radix occulta τ in illud oritur qđ videt ex illo qđ nō vi- detur.Ita sunt duo esse tm̄.vnū qđ videt τ apparet no bis.s.totū esse mūdi cū suis brachiis τ frōdib⁹ ramis τ florib⁹ qđ diuisibile est ꝑ multos gradus. Aliud est esse qđ nō videt nec apparet.s.ipsum esse dei ꝑ se exi- stens occultissimū.τ in illud esse qđ videt est mūdus τ oritur ab illo quod nō videtur.id est ab ipso esse dei. Sed tamen in hoc est dissimilitudo qꝛ radix est pars

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Duo esse realr di stincta.

Cōpara- tio duoꝝ esse adin uicem.

arboris.sed esse dei nõ põt esse pars alicuiꝰ. Nec ex istis duobꝰ esse fit vnũ. Sic ergo eẽ mũdi erat manifestissimũ primo licet nesciebamꝰ vnde venerat. Sz istd eẽ mũdi manifestauit nobis aliud eẽ.s.eẽ dei qd est ꝑmum eẽ.ꝛ cognouimꝰ ꝙ istud eẽ dei a nullo venerat. Deinde iterũ istud eẽ dei manifestauit nobis eẽ mũdi.s.ꝙ de nihilo ꝛ de nõ eẽ venerit. Et sic mõ cognoscimus mũdũ de nõ esse ꝛ de nihilo venisse ꝛ ꝑductum fuisse qd primo nesciebamꝰ. Et ita fuit ibi ascẽsus et descẽsus.ꝛ vnũ eẽ manifestauit aliud eẽ.ꝛ adinuicem se manifestãt ꝛ reuelãt. Ex exinde possumꝰ dicere ꝙ esse totius mũdi est quasi pũctꝰ ꝛ cetruz respectu esse dei qd est ipsum eẽ qꝛ ipm esse dei est infinitũ actu.et elõgatũ a nõ eẽ.sed eẽ mũdi est finitũ de nõ eẽ et de nihilo ꝑductũ.ꝛ deꝰ ꝑduxit mũdũ sicut artifex domũ. Cõpara vnũ ad aliud ꝛ vide ꝙ eẽ totius mũdi nõ est nisi quidã pũctus dum cõparatur ad ipm esse dei maximum ꝛ sine mensura.

¶Qd ipsum esse dei ꝑduxit totũ esse mũdi de nõ eẽ ꝛ de nihilo voluntarie ꝛ per modũ artis ꝛ nõ naturaliter: nec ex necessitate.

¶Titulus.xvij.

Deus artificialiter ꝑduxit mundum.

ET qualiter eẽ mũdi de nihilo ꝑductum est videamꝰ si ꝑductũ est naturaliter ex necessitate.sicut ignis naturaliter ꝑducit calorẽ.vel volũtarie sicut artifex domum. Et dicendũ est ꝙ sic.per modũ artis et nõ naturaliter nec ex necessitate. Qꝛ enim esse dei est idẽ quod intelligere et velle seu liberũ arbitriũ. Ideo ꝑducere dei est ꝑ intellectũ ꝛ volũtatem ꝛ intelligẽdo ꝛ volẽdo ꝑduxit de qd ꝑduxit. Ulterius qꝛ eẽ mũdi est extraneũ ab eẽ dei et nõ est de natura sua: qꝛ est de nõ eẽ ꝛ de nihil.ꝛ eẽ dei nunꝙ hũit non esse. Ideo sequitur ꝙ eẽ mũdi ꝑductũ est sicut res artificiales ꝑducuntur ab arte qꝛ sicut res artificiales nõ sũt de natura artificis imo eẽ earũ est extraneũ ab artifice. Ita eẽ mũdi nõ est de natura dei.imo est extraneum ab ipso. Et ideo totũ eẽ mũdi est quasi vna res artificialis.vel vna domꝰ:vel vnũ palatiũ ꝑductũ per artem a deo. Et ideo sicut artifex ꝑducit domũ volũtarie ꝛ nõ ex necessitate neqꝫ naturaliter. ita deus ꝑducit mũdũ volũtarie:ꝛ artificialiter ꝛ nõ naturaliter. Ex quo sequitur ꝙ sicut artifex anteꝙ ꝑducat domũ.hꝫ in intellectu suo totã formã atqꝫ ymaginẽ ꝛ silitudinẽ ꝛ ydeam domꝰ. Aliter eẽt ĩpossibile ꝙ ꝑduceret. Ita ipm eẽ dei

Correlarium primum.

pducēs.qđ est ipm intelligēdo ꝛ volendo pducere et
intellectus habuit in se formā ꝛ ydeaꝫ mundi.anteꝙ Secūdū
xpm pduceret.aliter eēt ipossibile ꝙ mūdū pduxisset Ti.xij.
Et qꝛ deus nihil pōt recipe vt pbatū est. Ideo a nullo
alio potuit accipe formā mūdi nec silitudinē.Et ideo
ab eterno habuit in intellectu suo formā totius mūdi.
Et per ꝯñs ab eterno tot9 mūdus fuit in deo ꝛ in esse
dei.ꝛ qꝛ in esse simplicissimo nulla est pluralitas:ꝛ eē Tertium
dei ꝛ de9 idē sūt.sed ꝙ mūd9 vt ē in eē dei.Et ē i deo ꝛ ē
idē ꝙ de9 ꝛ eē dei:qꝛ eē dei ē nobili9 ꝛ digni9 ꝙ eē mū Mūdus
di qđ est pductū de nihilo..Iđ sequit ꝙ nobilius ꝛ di hꝫ digni
gnius esse hꝫ mūdus in deo sine aliqua cōparatione: us esse in
ꝙ in ppria exñtia ꝛ natura:qꝛ in ppria exñtia.eē mun deo ꝙ in
di est de nihilo pductū.ꝛ in deo hꝫ eē eternū qđ nun se.
ꝙ habuit nō eē.Verū qꝛ artifex indiget materia in ꝗ Quartū.
ponat formā dom9.sed ipm eē qđ est de9 totū de nihi
lo pduxit qđcquid est pter ipm est ab ipso de nihilo
pductū.Et exinde sequit ꝙ artifex sicut ipse pōt infi
nitas domos pducere.p domū suā quā ipse hꝫ in men
te ꝛ in intellectu absqꝫ diminutione dom9 que ē in mē
te.Ita deus qui est ipm eē pōt pducere infinitos mū
dos.per mūdū quē hꝫ in intellectu suo absqꝫ diminu
tione istius mūdi ꝛ maxime:qꝛ totū de nihilo pduxit. Quintū.
Et qꝛ pducit oīa volēdo ꝛ intelligēdo.iđ totū mūdum
pduxit sine labore.sine fatigatione ꝛ sine pena. Et qꝛ Sextum.
artifex pducit domū meliori mō quo fieri pōt. et hoc
iuxta exigētiā dom9.Ita deus pduxit mundū meliori Septi
modo quo fieri potuit ꝛ debuit.iuxta exigētiā mūdi. mum.
Ita ꝙ nihil vltra potuit addi vel minui nec est aliqđ
supfluū.Sꝫ qꝛ artifex ponit solā formā in materia: et
non facit ipsam materiā.Ideo non est necesse ꝙ arti
fex sit semp cū domo immo dom9 facta pōt per se sta
re ꝛ remanere ꝛ cōseruari sine pñtia artificis. sꝫ nō
sic de mūdo respectu dei artificis.Quia enim ipse de
us artifex non solum ponit formam in materia.sed tā
materiam ꝙ formam et totum de non esse:ꝛ de nihi
lo producit.Ideo cōtinue necessaria est pñtia ipsi
us dei esse in toto mundo,Nec mundus potest per se
stare ꝛ conseruari absqꝫ presentia incessabili dei per
vnum momentum immo statim rediret in non esse ꝛ
in nihil totus mundus quia de nihilo venit. Iđ neces
sario eo indiget mūdus.si debeat non in non esse vel
in nihil redigi.et ꝙ totum esse dei sit presens per to
tū esse mūdi.Non tñ ꝙ sit inclusum in totū esse mūdi
.Imo etiā est extra mūdū in infinitū.Et sic sūm9 arti
fex de9 ꝯtinue portat ꝛ sustinet ꝛ ꝯtinet totū mūduꝫ

in pugillo et in manu sua et ipsuz sustinet sine labore.

Octauuz qr volendo. Itē ex hoc sequitur ꝙ summus artifex de⁹ nunꝙ dormit sʒ sp vigilat. qr si dormiret tot⁹ mūdus in nihilum rediret. Item ꝙuis presentia ipsi⁹ eē dei nō possit deficere mūdo. qr esse dei necessario ē vbiꝙ. Attamen qr solum voluntarie et non naturaliter cō seruat mundum. Ita etiā sola volūtate posset destruere mundū. et in nihil redigere si vellet. quia ex nihilo venit.

Nonum Preterea sequitur. ꝙ ipsum esse dei artificis summi sp et continue mundū de nihilo producit. eo ꝙ ipse mūdum continue cōseruat. continet et manu tenet. ne redeat in nihil et ideo ipsum continue creat sicut sol suos radios cōtinue creat in aere. Aliter si nō produceret continue radii deficerēt. Ideo de nocte radii non sunt in aere sed esse desinunt. Ita mundus eē

Ti.xvij. desineret si nō a deo cōtinue crearet et conseruaretur.

Quod deus qui ipsum esse per se subsistens produxit esse mundi de nihilo. absꝙ sui indigentia.

Titulus. xviij.

Titu.xij. Etiā idubitāter ē ꝯclusū ꝙ de⁹ ē ipsūmet eē. et in infinitū elōgatum a nō eē et a nihil. et fugat a se oē nō eē. plenissimū pfectissimū idigēs nullo alio eē. et ē ifinitū eē. volūtarie et nō naturalr. sʒ artifex ꝓduxit mūdū qr alr seqret ꝙ ipm eē eternū. p se existens in infinitū elōgatū a nō esse idigeret ipso esse pducto de nō eē et de nihilo. quod est absurdum valde et impossibile. cū ipsum esse qd est de⁹ sit pfectissimū cōpletissimū habens in se oēm plenitudinem. quō posset hoc eē? quō tale eē indigeret hoc eē? et alio eē pducto ab ipo de nihilo. Ergo concludit ꝙ de⁹ q est ipsum esse per se subsistens. ꝓduxit totū esse mundi de non esse absꝙ aliqua sui indigentia.

Quod de⁹ q est suū esse ꝓduxit mūdū de nouo et nō ab eterno. neꝙ esse mundi est eternum sed nouum.

Titulus. xix.

Et qr duo sunt eē. vnū qd est ipm esse nō acceptum de nō esse. et aliud qd nō est ipm. eē sʒ est acceptū de non esse de nihiloꝙ. qd i infinitū elōgat a primo esse et habet cōdi

Tit.xiiij. et.xvj. tiones appositas primi esse vt probatū est. Rursus ēt qr esse pductū de nihilo. ē summe in eqle ipsi esse qd ē ipmmet eē. Et iterū. qr deus qui est suuz

Tit.xvij. esse. ꝓduxit mūdū absꝙ sui indigētia de nō eē voluntarie et nō naturaliter. ex oib⁹ istis pꝫ. ꝙ taliter debebat ꝓduxi de non esse. volūtarie et nō naturaliter. Seq

tur ex olbus istis.ꝙ taliter debebat ꝑduci eē mūdi. vt manifestaret̄ ois inequalitas et taliter.ꝙ p eē mūdi nulla apparet indigētia ipiꝰ dei.nec intelligi nec cogitari possit.Que quidē indigētia si eēt destrueret totale' esse dei et suā pfectionē.Sꝫ potiꝰ vt cognosceret̄ summa liberalitas ⁊ bonitas ipsius.⁊ ꝙ sine mūdo haberet suū pfectū esse.Et iō mūdū ꝑduxit de nouo.⁊ non ab eterno.Quia si mūdus eēt ꝑductus ab eterno et non de nouo.et ipe nō ꝑcederet mūdū duratiōe tūc iā notaret̄ inter deū ⁊ mundū aliqua eq̄litas in eternitate. Et p ꝯñs notaret̄ ꝙ ipse deꝰ indigeret mūdo et nō potuisset eē sine mūdo.Et ēt ꝙ naturalr̄ ⁊ eis necessitate ꝑduxerit mūdū.⁊ nō ex mera sua volūtate et liberalitate.Et oia ista sunt absurdissima.⁊ incōgrua ipsi eē excellentissimo dei.Si aūt mūdus sit ꝑductus de nouo.⁊ ipe ꝑcessit mūduꝫ duratione.totū oppositū significat̄ ⁊ denotat̄.et excellentia et nobilitas et perfectio ipius eē dei manifestant̄.Et qꝛ deus non ꝑduxit mūdū cōtra seipm̄.⁊ ipꝫ ꝑduxit p modū artis intelligendo ⁊ volēdo.Ita cōcludit̄.ꝙ ꝑduxit eo mō quo magis ꝯueniebat excellētissimo eē dei.⁊ ēt eē mūdi.et ꝙ deo neqꝫ mūdo repugnet.Et p ꝯñs nō fuit eternꝰ.sꝫ de nouo factꝰ.Aliter produxisset mūdū ꝯ seipm̄.neqꝫ ꝑpter hoc in eē dei est aliq̄ nouitas.neqꝫ aliqđ eē nouū vł nouū velle.qꝛ ab eterno voluit ꝑducere mūdū in eē reali altero ab ipo ⁊ de nō esse.Et voluit ab eterno ꝙ mūdus ꝑduceretur p illū modū.per quē magis suū eē excellētissimū et pfectissimū manifestaret̄.⁊ appereret et distingueretur ab illo esse de nihilo producto.Jō ab eterno voluit ꝙ suū eē ꝑcederet eē mundi.⁊ hoc duratione qꝛ aliter contra se voluisset.Ergo ab eterno voluit ꝙ tunc produceret̄ quando productus est.

¶Quod ipm eē qđ est deꝰ ꝑduxit totū eē mūdi ꝑpter finem principalē et propter seipm. ¶Titu.xx.

Quoniā āt pbatū ē ifallibilr et ē verū ꝙ deꝰ ꝑduxit mūdū de nihilo p modū artis ⁊ sicut artifex domū.Et qꝛ ois artifex opat̄ qcqđ opat̄ ꝑpt aliqđ ⁊ ꝑpt aliquē finē ⁊ intētionē.⁊ iō necesse ē.⁊ ipossibile aliter eē.ꝙ ꝙ ipe summꝰ artifex deꝰ ꝑduxerit mundū totū ꝑpter aliquē finē.⁊ ꝑpter aliquā intentionē. Et iō qꝛ nihil erat ꝑter ipm iō nō potuit ꝑducere mūdū ꝑpt aliquē aliū ꝙ ꝑpt seipm.Nō eīn potuit ꝑducere mūduꝫ ꝑpt nō esse ꝙ ꝑpter eē.ꝙ ꝑpt semetipꝫ q̄ solū ē eē. ¶Rursum etiam qꝛ esse de nihilo ꝑductū.nō potuit eē ꝑp ꝑpter eē.qđ nūꝙ habuit nō eē:cū nō sint nisi ista duo eē.

Tit.xvj. et.xvij.

ergo vnū ē ꝓpt aliud. Sʒ cū ipe deꝰ nullo mō īdiget mūdo.quō ğ ipe fecit mūdū ꝓpt semetipm. ¶ Dicendū est ꝙ deꝰ nō fecit mūdū ita ꝙ ipe īdigeret mūdo. nec ipo eē ꝓducto de nō eē.ſʒ vt ipm eē pfectissimū ⁊ indeficiens qđ ē deꝰ sine sui diminutiōe.cōicabile alteri extra se daret cōicādo seipm. Et iō ꝓduxit ipʒ esse nouū de nihilo.vt istud eē creatū pticiparet illud eternū eē. Nō qdē ꝙ vnū eē mutaret in aliud eē.qꝛ hoc essent impossibile. Sʒ ipm eē de nihilo productū vniret ipsi eē immutabili vt pficeret in eo.vi.ſ.essent ibi duo bona.ſcʒ ipm eē ꝓductū.⁊ ipsa cōicatio vł vnio seu pticipatio ipius eē excellētissimi ⁊ optimi.vt sic manifestaret sua liberalitas.ğ sine idigētia sui voluit ꝓducere aliud eē vt ei se cōicaret nec indiguit ipm eē qđ ē deus.vt se cōicaret alicui extra.ſʒ sua mera liberalitate se voluit cōicare. Sicut ğ ex cōditionibus istoꝝ duorū eē ē cōclusuʒ ꝙ ipm eē mūdi ē de nihilo ꝓductū.eo qꝛ est de nō esse necessario est ordinatū ad aliud esse. qđ nō venit de non esse.⁊ est ꝓpter ipsuʒ.⁊ ipm eē qđ qđ est deus.eo qꝛ est perfectissimū.est finis ⁊ complementum et perfectio alterius esse.

¶ Qꝛ ipʒ eē mūdi de nō eē ꝓductū respicit ipm eē qđ est deus.et ligatur cum eo triplici respectu et inuisibili ligamine. ¶ Titu.xxi.

Quoniā āt oē artificiū vt domꝰ necessario ad tria respicit.ſ.artificem. Pꝛio sicut ad cām efficientē. Scđo ad formā ⁊ silitudinē in intellectu artificis existem sicut ad causaʒ exēplarē. Tertio ad finem propter quem domus facta est. Quia ğ totū eē mūdi ē ꝓductū a deo p modum artis ⁊ rei artificialis. iō necessario respicit deū sub triplici respectu. Pꝛio respicit ipm sicut suum artificem et causam efficienteʒ: etiā respicit ipsum tanꝗ causam exemplarem habentem in se formam totiꝰ mūdi ab eterno. Tertio tāꝗ cāʒ finalē ꝓpt quā ē. Cāʒ āt naturalē nō respicit mūdus.qꝛ de nihilo est.et sic eē mūdi nihil aliud respicit nisi deuʒ. iō totꝰ mūdus ē a deo.⁊ ſʒ deū.⁊ ꝓpt deū.⁊ deꝰ ē cā mūdi efficiēs.exēplaris ⁊ finalis ⁊ sic ꝓduxit mūduʒ ex se sm se ⁊ propter se.

Nota.

¶ De comparatione istorum duoꝝ eē ad duo nihil et ad duo non esse. ¶ Titulus.xxii.

Quoniā āt duo sūt eē realia ⁊ existētia ī reꝝ natura. vnū eternū.⁊ aliđ nouū. Et qꝛ eē respicit nō eē ⁊ nihil tāꝗ suū oppositū ⁊ inimicū. Jō sicut sūt duo eē ita ꝯsiderāda sunt duo nō eē ⁊ duo nihil eis corrñdētia

Unū nō eē seu nihil.opponit ipi eē eterno ⁊ ipz respi
at.Aliō nō eē ⁊ nihil respicit ipz eē nouū ⁊ eidē oppo
nit 2riat.Cōsiderādū ē ḡ diligēter quōr vnū qōq; isto
ū duoꝝ eē.se hēat ad nō eē ⁊ ad nihil sibi oppositū.
ū alr se hz nō eē et nihil ad pmū eē eternū alr ad ipz
ē nouū.Qr ipz eē eternū pcedit nō esse ⁊ nihil sibi op
ositū.⁊ iō ē primū de vtilitate ex seipo.Et iō qr ē pri
ū ꝙ nō eē sibi oppositū.⁊ hz possessionē pmitatis.i
nfinitū expellit nō eē ⁊ nihil.⁊ p ꝯñs sine mensura se
tendit.⁊ iō nō eē ⁊ nihil nullū pñt hre locum in ipso
ē.qr ipsum eē occupat totū.eo qr ē primū.Sicut etiā
non eē ⁊ nihil eēt primū ⁊ precederet eē. ⁊ haberet
ossessionē primitatis.in infinitū se extēderet. ⁊ totū
ccuparet.⁊ ipsum eē nullū locū hret ⁊ sic totū eēt nō
ē ⁊ nihil.⁊ ipz nihil eēt eternū.⁊ eē non hret vñ veni
et.qr ipm nō eē seu nihil.non produceret aliquid.qr
lum eē pōt pducere eē.nec faceret ipm eē sibi oppo
um.Quia aūt ipsum eē primū est.ideo cū sint duo
traria opposita.⁊ vnū oppositū nunꝙ creat vel pro
cit.sed destruit ⁊ expellit in infinitū nō eē ⁊ nihil.
iō qr nō est nisi eē ipsū nō eē et nihil nō hñt vnde
niant in ipso eē qr non possunt venire de ipo eē.Et
hoc necessario cōcludunt ex tali cōparatiōe ꝙ tale
necessario hz in se.ex se.et de se.et de natura sua eē.
quicquid est contra non eē.⁊ in infinitum ⁊ sine mē
ra.Qm si aliquid deficeret ei qō pōt puenire ad eē.
c iā nō eēt.⁊ sic nihil posset eē in ipso eē qō est im
ssibile.Iō eē necessario ē primariū.absolutū a nul
dependens.eternum.simplicissimum.actualissimū
ctissimū ⁊ summe vnū immutatū ⁊ immēsū.qr oia
ptinent ad eē.⁊ nullo modo intellectus intelligēs
pt cogitare opposita istorū.imo ista sunt ita certa
ullo mō pñt dubitari.nec primū eē pōt cogitari nō
tale eē noiat deū.Et ex ide cōcludit necessario ꝙ
qō est deus hz oēm ptātē.oē dñiū supra non esse et
ra nihil ⁊ ista ē prima potestas et amor q̄ possit eē.
sta est prima comparatio.
De cōparatiōe mūdi ad suū non esse et nihil.

Titulus.xxiiij.

Q Unc restat videre qualiter alterū eē scz eē mū
di se hēat ad nō eē ⁊ nihil.vñ manifestū est ꝙ
o mō immo opposito mō se hz ꝙ primū esse.qr nō
et nihil precesserunt tale esse eis oppositum.et iō
esse mundi et nihil.precesserunt esse ipsius mun
n propria existentia.quia ipsum esse quod non est
s.hz suū ppriū nō eē et nihil.sed nō prout eē mū
st in esse dei.qr tūc nō esse et nihil. non precessis

sent tale esse. Primo ergo nō esse habuit primatū respectu esse mūdi. ꝛ eē mundi sibi oppositū nō potuisset habuisse existentiā. nisi primū esse qđ est deus (q̄ hꝫ plenū imperiū supra nō esse. ex eo q̄ in esse dei est realiter omne esse. vt supra ꝓbatū est) extraxisset mūdum de tali nō esse ꝛ de tali nihil: q̄ per se non potuit exire de nō esse. cū sit eius oppositū. ꝛ iō nisi ipm deꝰ qui est esse manuteneret ꝛ defenderet continue et incessāter ꝑ suā manū fortē totū esse mūdi ꝯ nō eē ꝛ cōtra ipm nihil. statim rediret in nihil. vnde extractum est. Et ideo esse mūdi semꝑ est in potentia ad nō esse de se. ꝛ semꝑ potest nō esse natura sua. Et q̄ non esse ꝛ nihil. nullā resistentiā possunt facere ꝯtra ipm esse qđ est deus. iō sequit̄ ꝙ esse ꝙ est deꝰ. hꝫ omne ꝓceptū

Tit.xxiii. ꝛ omē imperiū. oēm ptātē ꝛ dñiū supra nō esse ꝛ supra nihil. Et ideo potest sine quocunq̄ impedimēto: sine quacūq̄ resistentia facere quicquid vult. ꝛ q̄cquid sibi placet. solo velle de non esse ꝛ de nihil. et producere in esse reali: ꝛ per consequēs sine fatigatione ꝛ sine labore: quia velle nō est fatigari q̄ñ nulla fit resistentia. Et exinde sequitur. ꝙ totum esse mundi est tā̄q̄ nihil in respectu dei. Ergo iam habemus deū nostrū fortissimū. olpotentem. eternū. infinitum. immutabilem et summe vnum. qui nō potest non esse. q̄ totum mundū fecit de nihilo. Ergo cū tu hō sis pricipalior pars mūdi. sequitur ꝙ tu es totus productus ꝛ factus de nō eē et de nihilo. Gaude ergo quia tu habes tā nobilē. tā excellentem et omnipotentē creatorē et conditorem. q̄ tam nobilem ꝛ excellentem creaturam sicut tu es potuit facere de nihilo.

Cōparatio duorū esse ad duo luminaria. eꝰ ꝙ eē dei est tan̄q̄ sol. ꝛ esse mundi est tan̄q̄ luna ꝛ vmbra.

Titulus.xxiiii.

Ecce ergo quomō habemus duo esse tan̄q̄ duo luminaria magna: scꝫ luminare maius et luminare minus. Primū est tan̄q̄ sol. ꝛ est eternum ꝛ maius. Secundū est sicut luna: et est mundi ꝛ minus. Primū est tan̄q̄ sol: quia sicut luna de se nullum hꝫ lumē. sed totum recipit a sole ita esse mundi nullū hꝫ esse de se. sed totū recipit de esse eterno. Et sicut sol de se habet lumen. et nullum lumen recipit ab alio corpe: ꝛ iō semꝑ plenus est lumine. nū̄q̄ deficiēs. Ita primū esse de seipso habet suum esse. et a nullo alio recipit suum esse et sꝑ hꝫ plenū esse nun̄q̄ deficiēs. Et sicut per lumen qđ videmus de nocte cogitamus lumen solis quod est occultū

de nocte

e nocte. Ita per esse mundi qd videm9. cogitamus eē ei. qd nō videmus. Et sicut lume lune in presentia so s nihil apparet. sic eē mundi in p̄ntia ipsi9 esse dei bil appet. Et dū magis appropinquat ad eē dei tūc inus appet. Sz dū p se cōsiderat. tunc appet magnū sicut lumen lune dū elongat a sole apparet maius. ta ergo duo esse sunt duo lumina intellect9. Primū lumē eternū indeficiens: scz de9. Scdm est lumē no m.i. factū: scz mūdus hñs tot radios quot sunt crea re. Primo lucet nobis debile lumē factū: scz mūdus p̄m possum9 videre sine piculo et dāno oculoꝝ: sicut mē lune. Et postea p̄ istd lume debile cogitam9 aliud men fortissimū solis. i. dei sicut oculi nō p̄nt videre mē solis directe p se sine destructiōe oculoꝝ. Sed tñ luna bñ videmus lumen solis sine dāno oculoꝝ. Ita culi nostri interiores non p̄nt per se videre de dire o ip̄m eē dei eternū luminosum et excellentissimū in oc mūdo sine destructiōe oculoꝝ. Et ideo eē mundi sicut vmbra p quā possum9 intueri et respicere ip̄z eternum qd est lumē et speculū diuine essentie infi tū et immēsum. Alr est nobis videre impossibile: si t sol p vmbrā. Et hic sufficit ad p̄ns de ip̄o eē duplici e nō eē et nihil. et q primū eē est ianua aliorum.

Sequit doctrina de ipso viuere. et primo q viuere cit per se scdm gradū. Titulus.xxv.

Ost q dictū est fundamētalr cū dei adiuto rio de eē qd est fundamētū et ianua oium. Nūc scdo loco dicem9 de viuere. Sicut au tē eē se hz ad viuer et ad sētire et itelligere. Ita viuere se hz ad sentire et intelligere. qr ā esse inueniri potest sine viuere et aliis et id facit r se primū gradū. Ita viuere pōt inueniri separa a ab ipso sentire et intelligere. et nō ecōuerso. nā oē sentit viuit sed nō oē qd viuit sentit. Et etiā oē qd elligit viuit sed nō ecōuerso. et viuere pōt inueniri e sentire, et sine intelligere: sed nō sine esse. qr oē qd it est. Et ideo viuere facit per se scdm gradū. vnde bilius est viuere q esse tm. Ideo opz ɔsiderare ip̄z iere per se: sicut cōsideratū est ipsum esse per se.

Q duplicit pbat viuere eē in deo. Ti.xxvi.

Uoniam autem esse reperitur separa tim per se in primo gradu. Ideo consi deramus ipsum essē in deo sine aliis. scz si ne viuere et sine intelligere. Ita similiter quia viuere reperitur separatim sine senti et intelligere. ita similiter considerabimus ipsuz vi

uere p se sine intelligere z sine sentire. sicut aũt p esse mũdi qd videmus z est manifestissimũ. arguim⁹ esse aliud: scʒ ipm esse dei. qꝛ non videmus sic viuere dei a quo prouenit viuere mũdi. qd est nobis manifestissimũ. z hoc iã probatũ est. Sʒ aliter ꝓbatur viuere esse in deo. z hoc per ipm esse. qꝛ oĩa ꝯueniũt in deo p suũ esse. vñ qꝛ de⁹ est suum eẽ. z esse est primũ ꝙ nõ eẽ. iõ necessario de⁹ hʒ eẽ. z est q̃cq̃d est ꝯtra nõ eẽ z quicq̃d cõuenit cũ esse. Et qꝛ viuere cõuenit cũ eẽ. z est nobilissimum esse. iõ necessario est in deo viuere z inesse suo. Et p eundẽ modũ dicem⁹ de ipo sentire z de ipso intelligere: qꝛ ꝯueniũt cũ eẽ. iõ sunt in deo necessario. Et: similr dicẽdũ ẽ de posse z de velle. z de bõitate z de ῡitate de oĩb⁹: qꝛ p eẽ oĩa ꝓbãt. z ipʒ dei eẽ necessario oĩa includit. Et dũ nolo ipm eẽ dei. dicẽdo ipm viuere. sentire z intelligere. velle posse eẽ bonũ z verum z oĩa. nihil aliud dico. nec aliq̃d addo supra suũ esse. qꝛ suũ esse est oĩa ista de necessitate. Sʒ in aliĳs reb⁹ duʒ dico esse. nõ intelligo viuere. nec sentire. nec intelligere: qꝛ eẽ inueniť sine illis. Et dũ dico sentire. non dico intelligere: qꝛ sentire regitur sine intelligere. Sʒ i deo dũ dico eẽ oĩa intelligo. Sic ergo duob⁹ mõis viuere ꝓbatur eẽ in deo. z p creaturas quas fecit q̃b⁹ dedit viuere: z p suũ eẽ. Et ita de aliĳs sicut de viuere.

Tit.xvi. | Supra titu.x.[| Ti.vij. | Titu.xi.

¶ Q̃ similis ꝓcessus z ordo sit in ipo viuere sicut in ipo eẽ. Et ꝙ oĩa q̃ ꝓbata sunt de eẽ. ꝓbanť ẽt de viuere.

¶ Titulus.xxvij.

Quãuis aũt p cognitionẽ iã habitã de ipo eẽ oĩa alia cognoscũť z fiũt manifestata. qꝛ oĩa claudũtur i ipo eẽ. Attñ qꝛ magis gaudet dũ audit qdlibet p se z iũctũ cũ alio. qꝛ magis gaudet dũ audit deũ esse. z viuẽ ꝙ eẽ solũ. z dũ audit deũ eẽ viuẽ. sẽtire z itelligẽ posse. velle. verꝫ. bonũ z sic de aliis. ꝙ q̃n audit eũ tm̃ eẽ. Jõ ꝯgruũ ẽ vt de q̃lib ʒ p se loq̃mur. ¶ Forma aũt z modus dicẽdi de oĩb⁹. ẽ similis z talis sicut fuit de ipso eẽ. qꝛ oĩa i deo sũt idẽ qd eẽ z sũt ipmmet eẽ z iõ sicut eẽ dei nõ ẽ acceptũ ab ipo deo nec ab aliq̃ nec venit de n viuẽ nec de nõ eẽ. nec de alio. Jta viuere dei nõ est acceptũ ab ipo deo. nec ab aliq̃. nec venit de nõ viuẽ. nec de aliq̃ alio. Et iõ sicut eẽ dei est totalr primũ z simplicissimũ z p ꝯñs sicut de⁹ est suũ esse z eẽ idẽ est qd de⁹. ita de⁹ est suũ viuere z ipmmet viuere: z viuere dei est idẽ qd de⁹. z p ꝯñs de⁹ est vita. z nõ est nisi vita. Jtẽ nulla alia res ꝙ de⁹ ẽ suũ eẽ: qꝛ q̃libet alia recipit ab alio esse z p ꝯñs de se hʒ nõ eẽ. Jta nulla alia res est suũ viuere. qꝛ recipit viuere ab alio: z p ꝯñs de se hʒ nõ viuere. Et li

t i oi̅a alia re q̄ h3 viuere: possum9 itelligere nō viue-
i deo āt nō possum9 cogitare nō viuere. q2 de seipo
viuere. Et ip3 viuere dei ē ipemet de9. Preterea si
t eē dei i ifinitū elōgat a nō eē. z fugat total'r ip3 nō
Ita viuere dei i ifinitū elōgat a nō viuere. et fugat
al'r ipm nō viuere. Jō sicut eē dei ē eternū nūq̄ ici
s nūq̄ deficiēs. imutabile. iuariable. actualissimū: Ei. xij.
etissimū z p̄fectissimū. Jō h3 optie viuere. Et oia q̄ etiā. xiij.
ta sunt de isto eē. pportionabiliter dica de ipo vi-
re: q2 idem sunt in deo.

Gn̄al doctria tā ad eē. viuere z oia alia. Ti. xxviij.

Q Uāuis aūt doctrina habita de ipso esse dei. suffi
ciat ad viuere z ad oia. tn̄ de q̄libet p̄te sine alia
plena habeat noticia. hic dat doctria gn̄alis ad oia
ume facilis z leuissima. Et pmo i ipo eē. z p esse ad
a alia. Uñ debem9 cpare eē ad nō eē. duob9 mōis. s.
eē z post eē. vt dicam9 sic. q nō eē duob9 mōis cogi
vno mō q sit añ eē. Alio mō q sepe seq̄t ipm. Pri-
i nō eē qd itelligit añ eē vocat negatiuū. z ē purissi
i nihil. scdm nō eē qd seq̄t ipm eē. vocat nō eē p̄ua-
ū seu corruptiuū. sic ipm eē pōt cpari ad ipm non Nō eē co
añ z post. Deinde ē q̄rendū. qd est pmū añ eē vl nō gitat duo
z si eē habuit añ se nō eē. Et rn̄dēdū est q de neces bus mo-
ite eē dei est pmū. z nō habuit añ se nō eē. Et exide dis.
cessario seq̄tur. q post ipm eē nō pōt seq̄ non eē sic Esse ne-
n eē caret nō eē añ z post. Et si caret non eē negati gatiuum
z p̄uatiuo seu corruptiuo. p̄ ofis ē eternū indeficiēs Esse p̄ua
Et istud eē est de9. Aliud aūt eē mūdi h3 nō eē añ tiuum
z pōt h̄re nō eē post se. Q2 cū mūd9 nō sit de9. h3 nō
e añ se. z sic stat in medio nō esse negatiui z priua-
: q2 venit de nō esse. z pōt ire in nō esse. Sicut jaūt
im9 de ipo eē. i ta sil'r faciem9 de ipo viuere. z de oi-
alijs. Uñ cū nō sit mūd9 etern9. vt pbatū ē supra. sic Tit. xvj.
it pncipiū z hēbit finē. Itē sicut duplex ē nō eē: ita
plex ē nō viuere. Primū nō viuere ē qd pt cogitari Tit. xiiij.
viuere. z istd ē n̄ viuere negatiuū. scd3 n̄ viuere. ē qd
t post viuere. z istd nō viuere ē p̄uatiuū z corrupti Duplex
. z h3 spāle nomē. s. mori. seu mors. ¶ Querēdū est nō viuere
stmodū qd ē pmū. an viuer. an nō viuer. z si viuere Mors.
it añ se nō viuer. Et dōm est q viuere ē pmū z nō ha
it añ se nō viuer q2 si nō viuere eēt pmu, tūc viuere
posset eē. q2 viuer nō pt veire de nō viuere. sicut eē
pt veire de nō eē. vt. s. Et exinde seq̄t. q viuere ab Tit. xij.
rno fuit z nihil h3 de nō viuere. s3 ē purissimū elon
ū a nō viuere. q2 viuere totū occupat. Et iō q2 viue
ē pricipiū. nō h3 añ se n̄ viuer. seq̄t necc̄rio q ip3 vi-

uere qđ est primū nō pōt hr̄e post se nō viuere.qꝛ vi-
uere totū occupauit.ꝛ ꝑ ꝯñs mori seu mortē nō susti-
net.ꝛ tale viuere est de⁹.Et ita de⁹ q̄ est viuere. caret
nō viuere añ ꝛ post.ꝛ sic caret non viuere negatiuo ꝛ
ꝛ priuatiuo.Et ideo ab eterno ꝛ ineternum viuit.sine
principio ꝛ sine fine.ꝛ ideo mori seu mors nō habuit
dn̄ium supra ip̄m.Ideo solus est immortalis de sua ꝓ
pria natura de seipso.Et exinde sequit̄.ꝙ in ipso solo
viuere ꝛ in sua vita.nulla pōt esse mutabilitas nulla
additio.nulla diminutio.qꝛ nō pōt mutari in nō viue
re.qꝛ iā non viuere esset in ip̄o nec pōt perdere suū vi
uere.qꝛ tūc mors esset in ip̄o.¶Et qꝛ iā ꝓbatum est ꝙ
totū esse mundi est ab eterno in deo.Et qꝛ de⁹ est ip̄z
viuere ꝛ totus est vita.sequit̄ ꝙ omne qđ factū est.vi-
uit in deo.ꝛ est vita in deo.ꝛ oīa viuūt ab eterno ꝛ ine
ternū in deo.ꝛ ideo nihil morit̄ deo ꝫ omnia viuūt ei.
¶Rursus qꝛ de⁹ est ip̄m viuere.ideo oīe aliud viue
re est ꝑductū ab ipso de nō viuere.sicut oīe aliud eē
est productū de nō eē. Et ideo oīe aliud viuere q̄ꝛ ve
nit de nō viuere.pōt hr̄e nō viuere post viuere.i.mori
Et sic oīe qđ viuit ꝑter ip̄m viuere qđ est deus. venit
de nō viuere necessario.ꝛ pōt ire in non viuere priua
tiuum.i.in mortem post viuere.quantū est de se.Et iđ
nisi manuteneat̄ ab ip̄o qđ est viuere.ꝛ conseruet̄ cō-
tinue statim verteret in nō viuere ꝛ in mori. Preter-
ea sequitur.ꝙ ip̄e de⁹ hꝫ oēm ptātem omne imperiuꝫ.
oīe dn̄ium.oīe ꝑceptū supra nō viuere.ꝛ supra mor
tem.ꝛ ideo pōt extrahere q̄cquid vult de nō viuere ad
viuere.sine oīni impedimēto ꝛ resistētia.ꝛ etiā de mor
te pōt reducere quicq̄d vult ad vitā solo velle. sola po
testate.ꝛ sic ip̄e est ver⁹ dn̄s vite ꝛ mortis. Ecce ergo
habem⁹ duas vitas ꝛ duo viuere realia.vnū occultū.ꝛ
aliud manifestū.vnū eternū.ꝛ aliud nouū de nō viue
re acceptū.Cōpara ip̄a adinuicē.ꝛ postea ad nō viue
re.sicut fecisti de esse.ꝛ habebis noticiā completaꝫ de
ip̄o viuere.Uide ḡ hō quomodo inuenisti tuū condi-
torē q̄ viuit ineternū.ꝛ est vita eterna.q̄ nō pōt mori.
qui tibi dedit de non viuere viuere ꝛ te conseruat ne
reuertaris in non viuere ꝛ in mortē.quia ipse est dn̄s
vite ꝛ mortis ꝛ immortalis.

Deus caret nō viuere negatiue et ꝑuatiue. Q deus est imortalis.

Tit.xv. Oīa viuunt in deo.

Duo viuere realia.

Tit.xvij.

¶Doctrina de ip̄o sentire.ꝛ est tertius gradus.

¶Titulus.xxix.

Sicut dictū est de ip̄o esse ꝛ de ipso viuere.
ita dicendū est de ipso sentire. Qꝛ sentire
ꝑ se facit tertiū gradū in natura.nā esse ꝛ
viuere ꝑñt esse sine sentire.et ip̄m sentire

ōtec̄ sine intelligere. Sicut aūt duo sunt ec̄ et duo vi
re.s.vnū qd̄ videm⁹. ꝛ aliud occultissimū qd̄ nō vide
us. Ita sūt duo sentire. vnū manifestū qd̄ videmus.
aliud occultissimū qd̄ nō videm⁹. Per illud qd̄ videm⁹
gnoscim⁹ ꝛ puenim⁹ ad illud qd̄ nō videm⁹ ꝛ pbam⁹ Titu.x.
ntire ec̄ in deo. q̄r dedit aliis. Itē etiā p ec̄ est pbatū
ntire ec̄ in deo. q̄r sentire est ec̄ ꝛ nobile ec̄. et ideo ne-
ssario ē i deo. Alr in ipe cēt nō ec̄. nec haberet q̄cq̄d
t contra nō ec̄. nec ec̄t om̄e qd̄ est impossibile. Et q̄r
us est suum esse ꝛ suum viuere ita. est suū sentire. ꝛ
t ipm sentire. q̄r idē ē ec̄ viuere qd̄ sentire in deo. Et
eo i deo ē videre. audire ꝛ oē sentire. Nō tñ tale sen
re ē i deo sicut in aliis reb⁹. q̄r hoc ē ipossibile. s̄z nobi Ti. xxviij
ssimo ꝛ pfectissimo mō. sicut ei ouenit. ¶ Rursum si
t dictū ē de ipo viuere. ita dicendū ē de ipo sentire.
sentire pōt cōpari ad nō sentire añ ꝛ post. pmū nō
ntire est negatiuū tm̄. scdm ē puatiuū ꝛ vocat isensi- Insensi-
litas. Et q̄r sentire i deo ē primū q̄ nō sentire. iō añ bilitas.
nō habuit nō sentire. sicut viuere ē pmū. Et iō seq̄r
post sentire nō pōt seq̄ nō sentire nec insensibilitas Deus ab
ab eterno ꝛ in eternū sentit. s̄z oē aliud sentire pdu eterno
ū ē ab ipo de nō sentire. ꝛ habuit añ se nō sentire. et sentit
pōt redire i nō sentire ꝛ i isensibilitatē. nisi māute-
eat ab ipo q ē suū sentire ꝛ q sol⁹ nō pōt ec̄ isēsibl̄is.
tiō oē aliud qd̄ h̄z sentire. sentit p ipm videt. audit. tā
t. odorat ꝛ gustat p ip̄z. Et sicut oē qd̄ ē ꝛ viuit p ip̄z ē
viuit. ita oē qd̄ sentit. Et sicut h̄z oēz ptātē ꝛ iperiuz
pra nō ec̄. ꝛ supra nō viuere. ita ꝛ supra non sentire.
deo pōt extrahere quicq̄d vult de nō sentire ad sen-
re. ꝛ oīa que dicta sunt de ec̄. dicātur de sentire.

Doctrina de ipso intelligere. ¶ Tit. xxx. Tit. xvij.

Quia ipm itelligere ē vltim⁹ grad⁹ i scala na
ture. ꝛ p ɔ̄ñs ē nobilissim⁹. Iō de ipo loquē
dū ē ampli⁹ q̄ de viuere ꝛ sentire. Uñ q̄r p
batū est q oēs q̄ttuor grad⁹ pducti sunt de Titu. xv.
nō esse. Iō intelligit q i mūdo illud qd̄ est. ē
ductū de nō ec̄. ꝛ de nō itelligere. Et iō necessario se
tur. q ille q pduxit ꝛ dedit itelligere. h̄z i seipo intel Tit. xij. ꝛ
gere. qd̄ ē nobilissimū ec̄. Preterea p ipm ec̄ hoc idē xiij.
t pbatū iā. qm̄ ipm ec̄ dei ē de⁹. ꝛ de⁹ est ipm ec̄. ꝛ h̄z
cq̄d ptinet ad ec̄ vl ptinere pt. Et q̄r intelligere ptinet
d ec̄ imo ē nobilissimū ec̄ ꝛ excellentissimū. g̃ necessa
o ec̄ dei ē intelligere. alit deficeret i suo ec̄ illud qd̄ est
obilissimū. s̄z cū ec̄ dei sit sūme simplex. ꝛ in eo nulla
cōpositio. seq̄r q ipmmet ec̄ dei. ē ipmmet intellige Titu. xij.
. Et iō q̄cq̄d pbatū ē de ec̄ dei. iā pbatū est de itelli- ꝛ. xiij.

gere. Nec opz pbare de nouo sz solū applicare ad itel
Intellige re dei nō est acceptum.
ligere. ¶ Dicam⁹ ḡ p ordinē sicut dictū ē de eē. Uñ si-
cut eē dei nō ē acceptū ab aliq̄: neq3 etiā ab ipo deo nec
datū nec cōicatū. Ita nec ipm itelligere dei. Et sicut eē
dei ē pmū totalit. ita itelligere ē pmū. Et sicut eē dei ē
Deus est suum intelligere.
simplicissimū idiuisibile ita itelligere. Et sicut eē dei
est sūme vnū. ita itelligere dei. Et sicut de⁹ ē suū eē. ⁊ ē
ipz eē sic de⁹ ē suū itelligē. ⁊ ē ipmmet itelligē. ⁊ ipz itel
ligere est de⁹. Et queadmodū eē dei. eo q ē primu. elō
gatur i infinitū a nō eē. ⁊ fugat totalit nō eē ⁊ añ se nō
habuit nō eē. nec post se pōt hrē nō eē. Ita intelligere
dei eo q ē primū. est idē qd ipm esse. Io elongat in in
finitū a nō intelligere. Nec añ se nō habuit nō intelli
gere negatiuū qd ē nihil. neq3 pōt post se hrē nō itelli
Est infinitum.
gere puatiuū qd ē ignorare. Et sicut eē dei nūq3 ē inci
piēs nūq3 desinēs. iō ē eternū. Itē sicut eē dei ē infini-
tū sine mēsura. ita itelligere dei ē infinitu ⁊ sine mēsu
ra. Et sicut eē dei nō pōt restrigi p nō eē. ita itelligere
dei nō pōt restringi p nō intelligere. ⁊ iō in suo intelli
gere ē oīe itelligere. ⁊ qcqd ptinet ad intelligere. Et
sicut ad eē dei nō pt fieri additio neq3 diminutio nec
aliq̄ mutatio: ita nec ad itelligere pt fieri additio. mu
tatio vel aliq̄ diuisio. Et iō sicut eē dei nō est i potētia
ad aliqd eē nec pt recipe. ita itelligere dei nō ē ipotē-
Est semp in actu.
tia ad aliqd intelligere nec i suo itelligere pt aliqd re-
cipi. Et sicut suu eē est semp in actu coplentissimu. pfe-
ctissimū. ita suū intelligere ē semp i actu cōpletū ⁊ pfe
ctū. Ulteri⁹ sicut suū eē est imutabile. ⁊ iō non decur-
Nō est p discursuz
rit ab vno i aliud. nec hz pteritū nec futurū: sz tm pñs.
Ita suū itelligere nō discurrit ab vno i aliud: nec hz p-
teritū nec futurum: sz tm pñs. ⁊ iō sunt ei pñtia oia ab
eterno ⁊ ieternū. Et sicut de⁹ nō idiget aliq̄ alio ad es
Intelligit omia.
sendū. ita nō idiget aliq̄ alio ad itelligēdu. q sicut de
seipo est. ita de seipo itelligit. Et q eē dei ē infinitū. ⁊
ipe ptinue intelligit suū eē. iō semp intelligit infinitū
Et q i ipo eē ē tot⁹ mūdus. ⁊ qcqd pōt eē. iō q ipe in
telligit suū eē ptinue. itelligit ⁊ videt totū mūdū ⁊ oia
q̄ pñt eē. Et q i suo eē sunt oia simul. iō oia simul itel-
Intelligit se totaliter.
ligit ⁊ videt ⁊ cognoscit p suū eē qd ē speculu vniuersa
le. i. q oia sūt ⁊ cognoscūt. Preterea q pfectissime co-
gnoscit seipm ⁊ intelligit. q tm ē suū intelligere quā-
tu est suu eē. ⁊ iō itelligit se hrē esse eternū. ⁊ se viuere
ineternū ⁊ eē imortalē oipotentē. pfectissimu. ⁊ plenis
Titu.xij.
sime itelligit suū esse tale qle ipz est. Et q idē est suū
esse ⁊ suū intelligere. ideo itelligit suū intelligere. Et
q i ipo eē dei sūt ifiniti grad⁹ essendi actu vt pbatū ē
Et q ipe itelligit totalr suū esse. iō simul itelligit ifini

tos gradus essendi.intelligẽdo suũ esse. Ulteri⁹ qz duo sunt tm̃ esse vt pbatũ est.s.esse dei infinitũ.τ esse mundi pductũ ab ipo esse dei cõtinens q̃ttuoz gradus generales.τ q̃libet gradus cõtinet quasi innũerabilia.τ qz totũ esse mũdi est pductũ ab eo.Jõ simul actu intelligit.cognoscit τ videt totũ esse mũdi.τ oẽs grad⁹ species τ naturas.τ oia indiuidua.τ q̃cq̃d cõtinet̃ i toto mũdo.τ q̃cq̃d fuit.est τ erit τ põt esse.Jõ simul τ actu videt τ nũerat totã arenã maris.τ guttas oĩm aquaꝝ τ oẽs partes terre τ oia q̃ continent̃ i terra τ i visceribus terre oẽs stellas celi.oẽs dies.oẽs horas.oia momẽta tẽpoꝛũ:q̃ fuerũt sunt τ erũt.oẽs herbas τ ꝟtutes earũ oẽs arboꝛes τ folia eaꝝ.oia semina τ grana oẽs aues pisces τ pecoꝛa.oẽs hoĩes q̃ fuerũt sunt τ erunt. Et cogitatiões.intentiones τ desideria eoꝝ.τ opera τ verba simul oia scit τ cognoscit τ videt clarissime.τ nihil est ei occultũ. Ecce quale est suũ intelligere.qz infinitũ inexcogitabile.τ ita necesse est esse et oĩa sunt tã q̃ nihil apud eũ. Preterea qz nũerari pñt nũeri in infinitũ τ multiplicari.τ etiã figurari.Jõ ipe actu τ simul intelligit infinitos numeros.τ infinitas figuras. vt infinitos triãgulos.infinitos quadrãgulos τc. qui multiplicãtur in infinitũ. Et ideo scia dei est infinita innũerabilis.inexcogitabilis.τ sapiẽtie ei⁹ nõ est numerus. ¶ Sicut rursum cõparatũ fuit esse ad nõ esse. ita cõparari põt intelligere ad nõ intelligere. Quia sicut duplex est nõ esse.negatiuũ τ priuatiuũ.ita duplex nõ intelligere.s.negatiuũ τ priuatiuũ.τ ideo qz intelligere dei est primũ.τ ipe de⁹ est intelligere.ideo non venit de nõ intelligere. nec põt hr̃e post se non intelligere priuatiuũ.qd̃ vocat̃ ignoꝛãtia. Sed oĩs alia res q̃ intelligit.recipit suũ intelligere ideo nõ põt hr̃e totũ suum intelligere sicut nec totũ esse. Jdeo omne aliud intelligere preter q̃ intelligere dei est finitũ τ mensuratũ nec põt aliqua alia res intelligere infinita simul sꝫ successiue. Et qz oĩs alia res q̃ itelligit habuit de nõ intelligere suũ intelligere.Jõ põt hr̃e post intelligere nõ intelligere.sicut nõ esse post esse.nisi manu oĩpotẽtis teneat̃ ab ipo deo.q̃ est esse τ intelligere.aliter statim rediret in nõ esse τ in nõ intelligere. Sicut de⁹ hꝫ potestatẽ supra nõ esse eo qz est ipm esse.τ supra nõ viuere.eo qz est ipm viuere.τ supra non sentire:eo qz est ipm sentire:ita τ.s̃.nõ itelligere τ ignorare eo qz ẽ ipm intelligere.Jõ pt deducere q̃cq̃d vult de nõ eẽ et nõ intelligere ad eẽ τ ad intelligere τ de ignorare ad scire.

¶ Quedã regula generalis ad oĩa dicũtur de deo.

Titu.xvj. Intelligit actu totũ esse.

Duplex itelligere

Titulus.xxxi.

Nota. Ursum ponēda est hic q̄dā regula ḡnalis ad oīa p̄dicta et subsequētia. Et ē ista. Qr sicut in deo idē est eē q̄d viuere: et idē est eē q̄d sentire. idē eē q̄d intelligere. idē est eē q̄d bonū eē. idē q̄d verum eē. et sic de aliis. Ita in deo per oppositū. id est nō eē q̄d nō viuere. q̄d nō sentire, q̄d nō intelligere. q̄d nō bonū. nō veruz esse. et sic de oībus. Ergo qui dicit deū nō viuere. dicit deū nō eē. Et qui dicit deū nō intelligere dicit deum nō esse. Et qui dicit deū nō bonū. nō verū nō iustuz. aut nō posse. dicit eū nō eē. ergo sicut impossibile est deū nō eē. ita impossibile est deū nō viuere. nō sentire. nō intelligere non bonū esse. et sic de aliis. Et sicut deus fugat a se per suū eē oē nō eē. ita fugat oē nō intelligere, oē nō posse. oē nō bonū. omne non verum. et sic de aliis.

¶ Qr per intelligere probatur. q̄ deus non est corpus neq̄ res corporalis. Titulus.xxxii.

Tit.xxxii. Quoniā aūt p̄batū est iā in deo eē idez eē q̄d intelligere et intellectus. Et qr intelligere est nobilissimū eē et supremū. Jdō intelligere trahit ad se oīa alia. s. eē viuere et sentire. et intelligere p̄uertit ad se oīa p̄dicta. Ideo totū eē dei est intellectuale et spirituale. et sil'r totū viuere dei est intellectuale. et sil'r totū sentire dei est intellectuale et sp̄uale. Et quicq̄d in deo est intellectuale est sp̄uale. Et qr eē dei simplicissimū est p se exn̄s sine partib9. Ideo totū pure intellect9 et id totum intellectualissimū et sp̄ualissimū. Et exinde seq̄t q̄ eē dei nō est corp9 neq̄ corporale. Et hoc p̄bat per quartū gradū scale: qr intelligere nō est opatio corporalis: nec fit cum corpore. Supra ti tu.i.

¶ Qr idē p̄bat per viuere et per sentire. Tit.xxxiii.

Jc etiā nec viuere nec sentire est corpus q̄uis viuere sit cōiunctū cū corpore; et ēt sentire. Qr viuere seu vita et corp9 duo sūt et sentire etiā et corp9 sunt real'r distincta. Unū nō est de natura corpis q̄ viuat: nec q̄ sentiat: qr reperit corp9 sine viuere et sentire. vt p3 in .i. gradu scale. Qr oīa p̄cta in primo gradu sunt corporea et tn̄ nō viuūt neq̄ sentiūt. Et sil'r totū dei sentire est sp̄uale et intellectuale. g viuere et vita et sentire se sensus nō sunt corp9 nec de rōne corpis: qr si eēnt corpus viueret et sentiret. sed tūc viuit et sentit corp9: cū sensus et vita cōiungunt cū eo. id corp9 pōt separari a vi

ere et a sentire. quod patet. quia quando arbores perdunt vivere et
tam remanent corpora sine vivere et quando animalia moriuntur re
manent corpora sine vivere et sine sentire. Ergo aliud est
corpus et aliud vivere et sentire. et quia in deo est vivere non
ceptum. neque iunctum cum aliquo: sed simplicissimum. sequitur
in deo nullum est corpus nec deus est res corporalis: sed
tus spiritualissimus.

¶ Quod solus homo potest deum cognoscere in hoc mundo
propter hoc habet intellectum. Tit. xxxiiij.

Et quia deus est totus intellectualis et spiritualis
ideo non est visibilis oculo corporali: quia nullum
colorem habet: nec aliquam figuram: nec est palpa
bilis nec per aliquem sensum corporeum sensibi
lis quia sensus qui sunt communes nobis et bestiis.
solum apprehendunt et sentiunt corpora et accidentia corporum: ut
visus apprehendit colores et figuras et lucem corporalem. Au
ditus sonos qui fiunt in aere qui est corpus. Et odoratus odo
res: et gustus sapores: et tactus calidum et frigidum. Et ideo
deus est res solum intellectualis et spiritualis non potest co
gnosci nec videri nec apprehendi nisi per intellectum et per in
telligere. Quare sequitur quod solus homo in mundo potest cogno
scere et apprehendere deum. et quod animalia bruta nullo modo possunt
cognoscere deum. Et ideo propter hoc homo habet intelle
ctum ut possit cognoscere conditorem suum.

¶ Quod in infinitum intellectualia et spiritualia excedunt cor
poralia et sensibilia: et quod visibilia nihil sunt respectu in
visibilium. Titulus. xxxv.

Quoniam autem iam infallibiliter monstratum est quod
esse dei est infinitum et sine mensura. et quod in
suo actu sunt infinita esse. et quod totum suum esse
est intellectuale spirituale et invisibile. Et
ista visibilia corporalia ac sensibilia sunt
producta de non esse et sunt finita et mensura
ta. Ergo sequitur quod invisibilia: intellectualia et spiritualia.
excedunt sine mensura corporalia et visibilia. Et per con
sequens ista visibilia que apparent nobis sunt quasi nihil
in comparatione ad invisibilia que non apparent. quia non habent
mensuram neque terminum. Ideo civitas et regnum invisibilium
non habet mensuram. neque clauditur neque terminatur. Et cum intelle
ctus hominis sit factus ad videndum intellectualia et invisibilia
sensus ad sentiendum visibilia et sensibilia. cum etiam sen
sibilia sunt bona ipsius sensus. Ita intellectualia sunt
bona ipsius intellectus. Sequitur quod bona intellectus sunt
eterna. infinita: immutabilia: innumerabilia: semper
existentia. sed bona sensus sunt de novo facta finita mu
tabilia variabilia et non semper existentia.

Titu. xij.

Ti. xxxij.

¶De velle τ libero arbitrio. Titu.xxxvj.

Q̄ deus habeat liberuȝ arbitrium.

Quoniā aūt de⁹ dedit aliis velle libere. spō
te τ absq̧ coactiōe τ liberū arbitriū τ liber
tatē volēdi: sequiť necessario cū hoc sit no
bilissimū q̄ deus hȝ in seipso velle libere τ
spōte absq̧ coactiōe τ liberū arbitrium: et
plenissimā libertatē volēdi. hoc idē ꝓbať p suū eē in-
tellectuale: q꞉ vbicunq̧ est intelligere seu itellect⁹. ibi
necessario est velle seu volūtas libera: τ p ꝯn̄s liberū
arbitriū. Et q꞉ volūtas dei q̄ est ideȝ qđ velle est ꝑma
volūtas. ideo nullā aliā seq̄ pōt volūtatē. Et ideo q̄c-
quid vult sola sua ꝓpria volūtate vult. Et q꞉ in deo idē
est eē qđ velle: τ eē dei est imutabile: inuariabile: eter
num: cōpletissimū. nullo extra se indigēs sicut ꝓbatū

Volūtas dei est imutabilis.

est supra ti.xij. Ideo sua volūtas est imutabilis inua-
riabilis eterna cōpletissima et ꝑfectissima nullo alio
idigēs extra se cū sit plēissima oipotētissima sicē suuȝ
eē. Rursus q꞉ suū eē ē ꝑmū nobilissimū optimū τ ꝑfe
ctissimū. τ q꞉ de⁹ itelligit primo se τ suū eē sequitur q̄
prio vult seipȝ τ eē suū τ suā ꝑfectionē plenissimā. Et
exinde seq̄ť q̄ oīa alia a se vlt ꝓpť seipȝ nō q̄ idigeat. sȝ q̄

Eternuȝ gaudiuȝ dei.

aliis se cōicet extra se. Et q꞉ prio vlt seipm̄. iō prio vlt
sibiipsi bonū. τ iō nihil pōt velle ꝯtra seipm̄: nec per
ꝯn̄s facere ꝯ seipm̄. iō nō pōt velle se nō eē. τ q꞉ hȝ in
seipso q̄cquid vult τ oēm plenitudinē. Iō est in conti-
nuo gaudio τ leticia sine oi tristicia. Et sic hȝ eternuȝ
gaudium in seipso τ eternam leticiam.

¶Q̄ p intelligere seu intellectū cōcludunť et ꝓbanť
ꝑfectiones τ nobilitates volūtatis dei. Tit.xxxvij.

Tit.xxx.

Ti.xxxvj.

Et q꞉ ꝯclusum est q̄ intellect⁹ dei intelligit
actu semꝑ oīa et infinita. neq̧ in ipso pōt
eē aliqua ignorātia. Et cū volūtas in deo
idē sit qđ intellect⁹. et velle idē qđ intelli-
gere: vt ꝓbatū est. Iō impossibile est q̄ vo
luntas dei possit aliq̄d velle ꝯ rōnē. τ ꝯ rectū iudiciuȝ
intellect⁹. Cui⁹ prima oꝑatio est intelligere v̄ba τ sen
suȝ v̄boꝝ vt infra ti.lxiij. Scđa oꝑatio est discutere p
rōnē. an res itellecta sit v̄a vel falsa iusta vel iniusta.
qua discussiōe facta rōcinať intellect⁹ tūcq̧ suā scđaȝ
oꝑationē qđ est verū τ iustum approbat τ verū affir-

Eōdeȝ ti De⁹ non potest vl̄le iiustū.

mat. Sȝ qđ falsuȝ ē τ iniustū est. reprobat τ negat vt in
fra ti.lxvij. τ p istas duas oꝑatiōes intellect⁹ oꝑať na-
turaľr τ de necessitate. vt ti.lj. Et sic ei⁹ oꝑatiōes sūt
iuste τ rōnabiles: q꞉ regulanť p rectū iudiciū sue diui
ne rōnis: vt.s̄. deductū ē. Et idē seq̄ť q̄ nihil pōt velle
iniustū nec iordinatū nihil iniquū nihil ꝯ volūtatē ve

rā z veritatē.qm̄ si posset.iā volūtas sua deuiaret ab itellectu.z sic nō eēt idē qđ intellect⁹. Et iō seq̄t q̄ voluntas dei est rectissima.iustissima. ordinatissima. et regulatissima.z hoc ex seipsa:qz est p̄ma z a nullo ordinata nec regulata. Et qz est idē qđ intellectus. z nō solū est hoc sz etiā est prima rectitudo. pria iusticia z ipamet iusticia. Et regula pria q̄ nō pōt obliq̄ri:nec tortuosa eē.qz nō pōt declinare a veritate:cū sit ipsamet veritas. Et exinde sequit̄ q̄ volūtas dei est rectissima sctissima z sūme bōa.imo ē ipa bonitas z p̄ma bonitas. Et seq̄t exinde q̄ nullū malū p̄t facere nihil iniustū nihil inordinatū:qz nō pōt velle neq̄ facere iniuste q̄ nihil pōt velle facere:nisi qđ pōt facere. Et q̄uis permittat fieri malū:tamē nunq̄ relinquit illud inordinatum:sed ordinat illud malum z bonum. Uolūtas dei est rectissima.

¶ Q̄ nulla alia voluntas est recta nisi concordet cum voluntate dei. Titulus.xxxviij.

QUoniā aūt volūtas dei est prima:z ipamet rectitudo:ipsa iusticia.prima regula.iō nihil ē rectū nihil iustū:nihil bonū.si nō ɔformet cū ipsa. et iō ois volūtas q̄ deuiat a volūtate dei z ab ea discordat.ē tortuosa.iiusta z mala eo q̄ deuiat ab ipa pria rectitudie.

¶ Q̄ per volūtatē z libertatē possum⁹ oēs pfectiōes concludere de deo. Titulus.xxxix.

COnclusum est aūt in deo eē liberū arbitrium.z qz est primū z eternū iō sua libertas est prima.eterna plenissima z sūma. Et iō nullo mō pōt deprimi vel violari. Et exinde sequit̄ q̄ hz oia q̄ ptinēt ad sūmā libertatem.z sine qb⁹ nō pōt eē sūma z plenissima libertas. Ideo quicquid vult est:z q̄cquid nō vult non est. et eo modo quo vult z sicut vult est. Et exinde sequit̄ q̄ est talis qualis esse vult.z tantus quātus esse vult aliter sua volūtas esset restricta:z per ɔ̄ns in eo nō eēt summa libertas z iō necessario est ops q̄a vult esse ops. sūme bon⁹.summe benign⁹.sūme iustus.sūme pi⁹.sūme misericors.sūme sciēs.z oia de nihilo p̄ducēs:qz talis z tātus vult eē. Item sequit̄ q̄ in eo est oē dn̄ium oē imperiū. z q̄ est sumus dn̄s z summ⁹ impator z solus z nullus ali⁹ p̄ter ipm̄:qz talis vult eē z tā⁹. et oia ista fundant̄ in volūtate z libertate qz de⁹ vult eē infinitus in oib⁹ pfectionib⁹ z si non eēt talis qualis vult esse z tātus nunq̄ posset eē:qz nullus ali⁹ posset eū talem z tātū facere nec ipsemet z tūc vellet eē z nō possz z sic posset eē i eterna pena z miseria qđ ē absurdū valde z sic necessario in seipso est talis z tāt⁹ qualis z quāt⁹

Ti.xxxvi.

Quicq̄d vult deus est.

In deo omne dn̄ium.

ipse vult eē. ꝛ extra ipm̄ nihil pōt eē nisi sicut vult eē ꝛ pmittit eē. Et sic ꝑ volūtatem ꝛ libertatē possum⁹ oīa pbare de deo si volum⁹. Attñ ꝑ libertatē pbat̄ spāl'r dn̄iū. ꝛ iō in deo est naturale dn̄iū ꝛ primū eternū. q2 sua libertas est prima ꝛ eterna Jō ex seipso est dn̄s et prim⁹ dn̄s et etern⁹ ꝛ oīpotēs solus et verus quia sua ptās suū dn̄iū nulla pōt ptāte impediri. q2 neq3 nō eē potest ei resistere. Et iō in eo est summa libertas summa maiestas. ꝛ potentia que nulli subijci potest.

Titulus.xl.

De posse.

Quamuis aūt ip3 posse nō fuerit positū in scala qttuor graduū expsse. Attñ cōcludit necessario in quolibet grādu scale Et qlibet gradus scale p̄supponit ipsu3 posse et includit. Vñ oē qđ est pōt eē. S3 non omne quod pōt eē ē. Silr oē quod viuit pōt viuere. s3 nō oē quod potest viuere viuit Eodē mō oē qđ sentit vel intelligit vel vult. hoc pōt sentire. intelligere. velle. et nō econuerso. s3 tñ ipsum posse non facit gradum aliquem in rebus. q2 nō pōt reperiri posse in aliqua re separatim sine eē. Attñ eē mūdi pductu est ex nihilo habuit tñ primo posse eē anteq3 fuit q2 si nō potuisset fuisse. nō eēt. ꝛ istud posse esse non erat aliqđ extra deū. Vñ iō esse mūdi potuit habere esse q2 de⁹ potuit producere ipsum inesse. Sed de se potest hr̄e nō esse. Jn deo aūt idē est esse qđ posse. vñ quia de⁹ est ideo potuit esse. Et quia potest esse. ideo ē. Et similiter de viuere. intelligere velle. et idē est viuere qđ intelligere qđ posse. ꝛ velle qđ posse. Et sicut esse dei ē infinitū sine mēsura. ita et suū posse. et oīa q̄ dicta sūt de eē dei ꝛ de posse dei Jō posse dei ē pmū etermū ꝛ incōmutabile. ⁊ ifinitū elōgatū a nō esse. ꝛ a nō posse. et ab impotētia. ꝛ iō est oṗs. Et ide seqt̄ q̄ de⁹ nō pt nō eē. nec pōt nō viuere. q2 idem est in deo viuere qđ posse viuere. Nec de⁹ pōt nō intelligere. q2 idē est in deo intelligere qđ posse itelligere. Ulteri⁹ seqt̄ q̄ de⁹ ē purus actus q2 in eo idem est esse qđ posse. sicut autem in deo idem est esse quod posse ita in deo idem non esse quod non posse esse. ꝛ idem est non posse esse ꝛ impossibile esse. Jdeo si de⁹ nō est de⁹ nō pōt esse. Jtā de oībus. vt si deus nō est bon⁹ neq3 iust⁹ neq3 pius ꝛc non pōt eē bon⁹ neq3 iniustus ꝛc. Et hoc cōfirmat̄ q2 nullus posset ipsu3 facere bonū si nō esset bonus. Nullus pt sibi aliqđ dare nec ipsemet sibi pōt dare esse vel aliquid q2 si posset sibi aliqđ dare sequeretur q̄ in deo esset aliq̄ indigentia. saltem ipsius rei quam ipsemet si

bi dare potuisset. ꝛ sic deus nō esset pfectissim⁹ vt probatū est supra ti.xij. Ergo vel totum habet, vel impossibile est ꝙ habeat.

¶ Quo intelligit ꝙ deus est oīpotēs. Titulus .xli.

SI aūt q̄rat quō deus est oīpotens. dicit qꝛ oīa pōt, facere q̄ potētie sunt. Quī posse corrūpi. posse in nihilū redigi. posse deficere ꝛ cetera. que arguunt impotentiam. ꝛ nō posse magis ꝙ posse. Et ibi intelligit impotentia per potentiā. qꝛ quanto plus aliquis hꝫ talem potētiā: tanto auersitas ꝛ puersitas in illo sunt potētiores. ꝛ ipse in eis impotētior. Oīa ergo illa pōt deus et sola q̄ posse potētia ē. imo ab ei⁹ potentia pdicta remouemus. vt de⁹ nō ē nō ōps nō iust⁹. ꝛ sic de alijs vt oīa infirmitatem vel debilitatem vel maliciā aut impotentiam iudicātia.

¶ Qꝛ per intelligere et sapere probatur in deo esse posse et plenitudo potentie. ¶ Tit. xlij.

QUia aūt ɔclusuꝫ ē ꝙ itelligere ꝛ nosse seu sapere dei. ꝛ ei⁹ posse seu potentia idem sunt qđ suū eē. Jō nihil magis nihil melius est in ei⁹ intelligere seu nosse quam in eius posse. Quicquid ergo optimuꝫ ab ei⁹ sapia intelligit totū hoc iuxta ei⁹ potētie plenitudinē cōphendit. ꝛ totū in suo eē ɔcludit. Nā si aliqđ ꝙ ad pfectiōis sūmitatē intelligeret. qđ nō realiter hr̄et in seipo. iam latius se extēderet p sapiam ꝙ p potētiā ꝛ vna et eadē res esset seipa maior. ꝛ seipa minor. qđ implicat. Si igit de⁹ itelligit aliqđ de plenitudine potētie qđ hr̄e non posset. maius erit aliqđ in eius intelligere seu noscere ꝙ in eius posse: quoꝝ vtrūꝗ nihil aliud est ꝙ ipꝫ eē. Erit ergo vnū ꝛ idē eē seipso maius ꝛ seipso minus. qđ natura nō patit. Sꝫ cū intellect⁹ dei intelligit oēm graduꝫ potentie. Et ꝑ ɔñs oē posse et plenitudinē potētie. Et sic argumētū pōt fieri de plenitudie oīs pfectionis. Sequit ergo ꝙ de⁹ nihil maius: nihil meli⁹ seipo pōt itelligere ꝛ q̄cqđ pfectiōis pt itelligere hoc totum hꝫ.

¶ Qꝛ econuerso p posse. et ex plenitudie potētie pbat plenitudo sapie ꝛc. ꝛ ēt oīs pfectionis. Ti. xliij.

SIcut aūt ex plenitudine sapie ɔcludit plenitudo potentie. ita ex plenitudine potētie diuine ɔcludit ꝛ pbat plenitudo sapie. Et ideo qꝛ vbi est plenitudo sapie ibi non pōt deficere plenitudo potētie. Nā si aliqđ deficeret ex plenitudine sapie qđ hr̄e posset: et deficeret

ex potētia quā i deo hrē nō posset.igr si ē summa sapīa in deo seqr qꝫ est ēt in eo summa potētia qꝛ in eo nō ē cōpositio sꝫ vnū est aliud.Et cōformiter pōt dici de plenitudine bonitatis.veritatis z pietatis zc.vbi gͣ ē plenitudo potētie.ibi est oīs pfectio z plenitudo oīꝫ bonoꝝ

Quod nō potest esse nisi vnus oīps. Titu.xliiij.

Qui aūt vere oīps est oēm gradū potētie hꝫ ergo sine difficultate pōt facere qd nullus alius pōt.z vt nullus alius posset aliquid: z vt statim perdāt oēs eoꝝ potētias.aliter vere nō eēt oīps si hoc nō posset.Ergo seqr qꝫ nullus talis est oīps q pōt fieri nihil potēs.Sicut gͣ oē qd est citra deū pōt redigi in nō eē.ita etiā in non posse.Seqtur ergo qꝫ vnus solus est oīps.q nō psupponit nō eē sed hꝫ eē eternū z immēsuratū.Si em essent duo oīpotētes tūc vnus posset aliū destruere.alias nō eēt oīps.z si posset aliū destruere tūc ille qui destrueretur nō eēt oīps:qꝛ nō posset resistere potētie alteri9.Sequitr ergo qꝫ non est possibile eē nisi vnū oīpotentem. videlicet deum viuum et eternum. Titu.xlv.

Epilogatio oīm predictoꝝum.

Ex predictis possumus concludere qualiter eē mūdi.qd est qͣsi quoddā corp9 diuisum distinctū z ordinatū p qͣttuor gradus. fecit nos ascendere ad aliud eē.z ipꝫ nobis manifestauit.a quo totū eē mūdi est pductū de nihilo de nouo.Et in pmo eē necessario inuenim9 existere oēs gradus qͣttuor scꝫ eē viuere.sentire et intelligere seu liberū arbitriū.Et vltra inuenim9 ipm posse qd nō facit gradū sꝫ fundat oēs gradus.ac ēt includit in oībus gradib9.Et sic inuenim9 infallibiliter cōditorē mūdi.eē.viuere sentire.itelligere.velle et posse.z qꝫ oīa sunt ei idē qd eē.Et vltra inuenimus conditiōes z pprietates z nobilitates diuini eē.qualr sit eē increatū.pmū sempiternū.incommutabile.incorruptibile.icreatū.eternū zc.Et oēs iste pprietates cōueniūt eqͣlr aliis.qm tale ē suū viuere.suū itelligere.suū velle.suū posse sicut suū eē.Quāuis āt oīa cōueniunt deo p suū eē.tñ magis appropate aliqͣ pueniūt ei per viuere.aliqͣ p intelligere:aliqͣ p posse.vt p viuere qꝫ est immortalis.per intelligere sapiēs prudēs.ver9. iudex Et p velle qꝫ est bon9.mitis.benign9.sctūs.rect9.iust9. liberalis.p posse qꝫ est oīps.Sic gͣ pmo cognoscim9 deū eē.viuere sentire.itelligere.velle posse.Et p ista postea cognoscim9 puenire ei oīa alia.z oīa includunt in suo eē.Cōiūge gͣ vnū cū alio.z copa adiuicē illa.z intelliges

irabilia de deo. vbi gra.piūge intelligere cū posse ꝛ elle.qꝛ tm̄ est suū posse q̃tū ē suū velle ꝛ suū intelligere ꝛ ecōuerso.qꝛ oia vnū sūt.ꝛ vnū ꝛ idē qđ eē et sic habebis maximam scientiam de deo.

¶ Hic tractatur et ostēditur quō ꝓductio mūdi a deo facta de nihilo.nobis iā certa manifestat ꝛ arguit aliā ꝓductionē.summā occultā ꝛ eternā in deo q̄ est de sua ꝓpria natura ꝛ suo ꝓprio eē.In qua ꝓducitur deus de deo. ꝛ per quā ostēditur summa trinitas in deo. Ti.xlvj.

Ostēsū ē eē mūdi ꝑ q̄ttuor ḡdus diuisuꝫ et ordinatū ꝑ experiētiā nobis māifestissimū ascēdimꝰ ad vidēdū ꝛ cognoscēdū infallibilr aliđ eē.qđ erat occultissimū qđ ē summū ꝛ īfinitū vt cognoscimꝰ īfallibiliter.ꝙ totū eē mūdi ē ꝓductū de nihilo.de nouo ab illo eē supremo.ꝛ ꝙ ē q̄si pūctꝰ ꝛ nihil.respectu infinitatis.ꝛ imēsitatis illiꝰ eterni eē. Et sic ꝑ ꝑ̄ns māifestū ē nobis vna ꝓductio.q̄ erat nobis occlta.s.ꝓductio mūdi đ nihilo. fctā ab illo eē eterno icōmutabili qđ ē deꝰ. Postq̄ ḡ illa ꝓductio ē cognita.nūc vlteriꝰ laborādū ē fortiꝰ.si ꝑ istā ꝓductionē ꝑ dei grā̄ nobis māifestā poterimꝰ ascēdere ad cogscēdū ꝛ ad vidēdū aliā ꝓductiōeꝫ excellētiorē meliorē ꝛ altiorē ꝙ sit ista.vt ascēdamꝰ de ḡdu i ḡdū.ꝛ de vna ꝓductiōe ad aliā.sic de vno eē ad aliđ eē. Vn̄ illa ꝓductio nobis cognita fcta de nihilo ꝛ nō eē. nobilis ē excellēs potēs.ꝛ māifestat nobis excellētiā. potētiā ꝛ sapiāꝫ ꝛ bonitatē diuini eē. Sꝫ sine bonitate aliqli nobilior excellētior melior altior dignior ꝛ maior eēt ꝓductio de ipo diuīomet eē eterno.īfinito ꝛ excellētissimo ꝙ ꝓductio de nihilo.ꝛ magis radicalis et naturalis ipi deo.ꝛ de tāto de q̄nto eē diuinū ꝛ eternū distat a nihil. Sicut hō artifex ꝓducit domū iq̄ntū artifex ꝛ nō iquātu hō.de aliena natura a se. Et et ꝓducit hoieꝫ sibi silēꝫ viuētē de sua ꝓpria natura ꝛ substātia iquātū hō ꝛ nō iq̄tū artifex. Sꝫ nobilior.altior ꝛ magis radicalis ꝛ ꝯueniēs hoi iq̄ntū hō ē ꝓductio q̄ ꝓducit hō.ꝙ illa q̄ ꝓducit domꝰ.qꝛ in vna producit hō de hoie.viuēs de viuēte ꝛ de ꝓpria natura ꝛ nō aliena.sꝫ in alia nō ꝓducit domꝰ de hoie.sꝫ de extranea natura ab hoie. Cōformiter cū deꝰ q̄ est ipꝫ eē eternū. produxit totū eē mūdi tanq̄ artifex nō de ꝓprio esse. nec de ꝓpria natura.sꝫ de nihilo.qđ in infinitū elōgatur ab ipso. Si eīm ꝓducat alter alteruꝫ nōne ista productio erit excellentissima:qꝛ deꝰ viuus ꝓducit deū viuuꝫ de sua natura gloriosissima. artifex eīm nō producit de sua ꝓpria natura aliqđ extraneum. Nōne enim ista ꝓdu

Duplex ꝓductio hominis

Deus de deo producitur.

ctio erit ergo radicalis.naturalis ꝛ ꝯueniēs deo inq̄tū deus ꝛ maxime ꝓpria hoc ergo;nūc inuestigādū an sicut deꝰ inq̄tū artifex ꝓduxit totū mūdū de nihilo.Ita inq̄tū deꝰ ꝓducat de sua ꝓpria natura ꝛ de suo proprio esse alterum aliquem.ꝛ sic per vnā productionem possumus arguere alteram esse de necessitate.sicut per vnum eē arguitur aliud eē de necessitate.

¶Hic ponuntur rōnes ꝓbantes ꝓductionē esse in deo de sua propria natura. ¶Titulus.xlvij.

Quod aūt in deo sit ꝓductio de sua ꝓpria natura de necessitate.ꝛ nō possit aliter esse.ostēditur multis rōnibus:ꝛ hoc cōparādo artificialē ad naturalē.Prio sic:

Rō pma Productio filij ē natural.

ꝓductio que ꝯuenit deo inq̄tū deus est. magis est ꝯueniēs deo q̄ ꝓductio q̄ cōuenit deo inq̄tū artifex est.Sꝫ ꝓductio qua ꝓducitur deus de deo ꝛ de ꝓprio esse dei.cōuenit deo naturaliter inq̄tū deus est.ꝛ ꝓductio qua ꝓducitur mūdus de nihilo a deo.est cōueniēs deo artificialiter inq̄tū artifex est.Sed cū potuit deꝰ vtrāq̄ ꝓductionē fecisse cuꝫ sit deus omps.seq̄tur q̄ productio q̄ ꝓducitur deus de deo:ꝛ de ꝓpria natura dei est magis ꝯueniens deo q̄ productio qua ꝓducitur mūdus de nihilo.Vn̄ prima est cōnaturalis:radicalis.ꝓpria intrinseca.ꝛ alia est artificialis ꝛ extrinseca.Si ergo ꝓductio q̄ minus cōuenit deo existat in re:ꝛ hoc inq̄tū deꝰ est:tunc illa q̄ magis cōuenit deo maxime hoc q: deꝰ est.maxime existet q: illud quod magis deo cōuenit hoc priꝰ existit.

¶Itē hoc hoī magis placet qđ naturaliter producit.

Scđa rō pater diligit filiū

ꝛ hoc magis diligit qđ de natura sua generauit: q: sibi sile in natura existit.q̄ domū vel aliaꝫ rem artificialiter ꝓductā.que nō est de natura sua sed aliena.ꝛ sine cōparatiōe diligit magis rem ꝓductā de sua natura q̄ rē ꝓductā per artem ꝛ cetera nō de natura sua.

Tertia pr̄ cōplacet sibi i filio.

¶Itē magis cōplacebit deo naturaliter si produxerit naturaliter aliquē silē sibi de natura sua q̄ sit deus q̄ ꝓducēdo mūdū per artē q̄ nō est de natura sua sed de nihilo ꝛ nō est deus.

Quarta. Tit.xlvi.

¶Itē si deus voluit aliq̄d producere de nihilo:ergo multomagis aliquid voluit ꝓducere de seipso ꝛ hoc est deꝰ si potuit.Sꝫ ꝓbatū ē qđ potuit vtrūq̄.ergo quia ꝓduxit mūdū de nihilo.etiā producit deū de se ꝛ de sua ꝓpria natura.vn̄ postq̄ ꝓduxit mundū signū est q̄ in ipo cōplacuit.q: si non cōplacuisset tunc nūc nō produxisset.Ergo multomagis cōplacuit in producēdo deū de seipo q̄ꝫ mundū de nihilo.q: excellentissima est ꝓductio vna ꝛ infinita respectu

ctu alterius. Et hoc quia quantomagis res est pro
icenti siliox tātomagis cōplacet ei. quia pater gau-
et magis in filio producto ꝙ̄ in domo facta per ip̄m
ū ergo magis sit desiderabile ꝛ delectabile deo pro
icere de sua ꝓpria natura ꝙ̄ de aliena. Ideo est me- Deꝰ ꝓmo
is ꝛ magis credendū ꝙ ip̄e de seipso, ꝛ de sua ꝓpria ꝓduxit fi
atura produxit primo deū ꝛ postea mundū. qꝛ illud liū. deide
uod est sibi magis delectabile ꝛ amabile ꝛ quod sibi mundū.
agis cōuenit hoc fecit, qꝛ ip̄e habet actu omne quod Ti. xxxix.
vult, vt probatū est. ꝛ si vult ꝛ nō pōt: tunc erit in sum-
ma tristicia ꝛ impotētia, qđ absurdum est de deo cogi
tare qꝛ continue intelligeret se nō posse ineternū qđ
desideraret. ꝛ ergo ibi esset tristicia eterna. Et exinde
sequitur etiā ꝙ si deꝰ hꝫ in se eternā displicentiā. ꝙ nō
opabit. nec ꝓducet aliqd de nihilo. qꝛ nihil pōt ꝓdu-
cere nisi ꝑ cōplacentia. sequitur ergo ꝙ mūdus non est.
ꝛ tñ hoc est falsum. Sic ergo cōcluditur ꝙ si deꝰ nō ꝓ
duxit aliquē de natura sua. qđ nihil est ꝓductū in eē.
¶ Preterea deꝰ cōplacet in producēte creaturas sibi Quinta
magis siles. ꝛ quāto sunt sibi magis siles magis cōpla
cet. ergo sequitur ꝙ summe cōplacet in ꝓducēdo ali-
quē sibi silez in natura ꝛ substātia. Sꝫ nullus pōt esse Filiꝰ est
sibi silis neqꝫ cōformis summe. nisi de sua ꝓpria natu patri per
ra ꝛ substātia. ꝛ de suo ꝓprio eē. qꝛ oīs creatura est ꝓ- oīa silis
ducta de nihilo. ꝛ ī0 nō pōt eē deo summe silis ꝛ con-
formis. Et qꝛ necesse est in deo eē summā cōplacentiā
ꝛ vltimū gradū cōplacentie qua nō possit cogitari ma
ior. Ergo necesse est ꝙ deꝰ hꝫ aliquē aliū productū de
sua ꝓpria natura summe silem ꝛ cōformē sibi vel ei in
herebit summa displicētia. qđ est impossibile. ¶ Pre Sexta. v
terea deus cōplacet in' societate ꝛ cōgaudet. qꝛ aliter
non ꝓduxisset mundū de nihilo. Sꝫ si deꝰ cōplacet in
societate alteriꝰ ab ip̄o ꝓducti de nō eē ergo sine com
paratiōe cōplacebit in societate alteriꝰ ꝓducti de sua
ꝓpria substātia ꝛ natura. vt ei nō differat summa com
placentia societatis sue cōformis. ¶ Itē deꝰ est realissi Septia
me infinitꝰ infinite ꝟtutis ꝛ infiniti vigoris. ꝛ summa
natura est sūme actiua ꝛ sūme in actu. Ergo necessa-
rio sequitur ꝙ sit in eo ꝓductio infiniti vt sit ī eo sum
ma ꝓductio qua non posset excogitari maior, vt produ
cta ſm suum totum vigorem ꝛ totā suam virtutem na
turaliter aliquid qđ sit infinitum. aliter esset ociosus Produ-
ſm suā natura. Sed productio mundi cuꝫ sit de nihilo ctio filij
ꝛ finita ſm suā natura. et quasi productio vnius pūcti est infini
ꝛ centri respectu infinitatis dei. et est impossibile ꝙ in ia.
finitum in actu posset produci de nihilo. Quod si pos-

fet. sequitur q possent esse duo dii cõtrarij infiniti actu qd est impossibile ut probatũ est supra ti.xiij. Ergo necesse est q pducat in infinitũ de sua natura et substãtia. et de suo esse infinito. Unde postq in deo repit pductio necesse est q in eo sit summa pductio qua nulla poss intelligi maior. et ista ẽ pductio talis infiniti sicut ipsemet est. Et hoc nõ põt esse nisi pductio sue imaginis. ¶Postq ergo pduxit finitũ de nihilo. necesse est q primo pduxerit infinitũ de seipso. ut sit in eo plenitudo pductiõis. et ista est plenitudo naturalis et nõ artificialis. et iõ ẽ necessaria. ut pbat infra ti.li. ¶Sic ergo cõparãdo pductionẽ artificialẽ et naturalẽ reperiem9 q est impossibile pductionẽ artificialẽ de nihilo esse pmã. Imo necesse ẽ pductionẽ naturalẽ pcedere pductum sm artẽ. et sic p9 pductionẽ mũdi de nihilo factã a deo mãifestat nobis alia pductio in deo q ẽ de suo pprio.

¶Qd etiã p pductionẽ q reperit in esse producto d nihilo potest probari productio dei de deo. Tit.xlviij.

Ulteri9 possumus idẽ pbare p productiões reptas i creaturis arguẽdo p illas pductionẽ eẽ in deo. unde cũ i hoie q ẽ in q̃rto gradu scale repiant due pductiões. s. una naturalis et alia artificialis q2 hõ pducit hominẽ de hoie naturaliter et domũ per artẽ. et non de homine sed de aliena natura. et sic artificialiter. Quare ergo in summo deo qui dedit homini hoc. nõ erunt due productiões. s. naturalis et artificialis s3 in deo reperitur productio artificialis. s. productio mũdi de nihilo. Ergo etiã erit pductio naturalis i q pducet deũ de deo s3 ista est occultissima. q2 de9 ẽ occultissim9. et pduct9 occultissim9. ¶Item totũ eẽ mũdi ẽ a nihilo pductũ p deũ. sed quelibet res creata nobis nota pducit naturaliter suã ymaginẽ cõtinue et incessanter. ut sol suum radiũ q est ymago solis. et ignis calorem qui est ymago eius. et quecunq alia res pducit suam ymaginem ut pz in speculo. Ergo quare similiter deus qui dedit hoc alijs rebus non producet suã naturalẽ ymaginem de seipso cõtinue et incessanter sed cum deus sit intellectualissim9. spualissim9 et simplicissim9. ut probatũ est. supra ti.xxxij. op3 et necesse. q ymago dei producta ab ipo deo de seipo et de natura sua intelligens sit sicut ipse. Si eñ pducit de nihilo res corpales viuẽtes et intelligẽtes. ergo q̃tomagis sine cõparatiõe ymago pducta de sua natura ppria. et emanata de sua substantia. erit viuẽs et intelligẽs. Imo necesse ẽ q sit ei totalis et totaliter cõformis et nõ minor. eo q2 de ipomet orit

tāq̄ radius.splēdor ꝛ figura seu ymago sue substātie.

¶Qꝫ idē probatur ex plenitudine iocūditatis q̄ non pōt deficere vbi est oīs perfectio. Titu.xlix.

Quia aūt nihil meli⁹ nihil dulci. nihil⁹ amabilius sūma iocūditate. Ergo necc̄e ē i deo eē sūmā iocūditatē. q̄ nō possit cogitari maior. s; summa iocūditas nō pōt eē sine societate alteri⁹ summe sibi silis et ꝯformis. in qua sit ver⁹ amor ꝛ ꝯ̄a dilectio. ꝛ tāt⁹ amor quo nō possit maior excogitari. Que eñ iocūditas sūme solitario. Si aūt de⁹ ꝑducat aliquē aliū de sua substātia q̄ sit de⁹ ꝑfect⁹, sic ipē ē erit tibi sūma iocūditas sūma societas ꝛ sūma dilectio. q̄r diliget alterū a se ꝑductū de sua natura in infinitū. ꝛ product⁹ diliget ip̄ȝ producentē in infinitū. ꝛ sic erit sibi sūma dilectio ex ꝑte vtriusq̄ ꝛ ꝑ ꝯ̄ñs sūma ꝛ ifinita iocūditas. Si āt de⁹ caret societate sue nature. tūc carebit sūma iocūditate. quā non pōt h̄re cū creatura de nihilo facta. Ergo vt i deo sit plana iocūditas. necc̄e ē ꝙ ꝑducat alteꝝ aliquē de suo ꝓprio eē. quē diligat sicut seip̄ȝ. ꝛ a q̄ diligaꝛ in sūmo. qđ si nō pōt. tūc ꝑ suā ipotētiā ꝓuaꝛ infinita iocūditate. quā nō pōt h̄re. q̄r nō pōt ꝓducē de sua ꝓpria natura aliquē sibi ꝯformē. ꝛ tūc ē d̄fectuosu i sua natura. q̄r si ꝑt illđ qđ ē sibi meli⁹ ꝛ dlci⁹ ꝛ amabili⁹. s; oīa ista absurdissima sūt. q̄r iā totū fuit ꝓbatū ꝛ declaratū i ꝯ̄triū. q̄r deo nihil pōt deficere. q̄r ipē h; ab eťno oē cōplemētū in seipo. ꝛ ꝑ ꝯ̄ñs summā iocunditatē. — Gñatio filij est sūme iocūda.

¶Qꝫ ex dare ꝛ plēitudie dādi maifestaꝛ i deo eterna ꝓductio de suo ꝓprio esse ꝛ trinitas sūma. Titulus.l.

Quoniā aūt dare ē deo naturalissimū ꝛ sūme proꝑriū. iō per naturā ipsius dare iō tāq̄ ꝑ illud. qđ summe conuenit poterimus probare in deo esse summaȝ ꝛ eternam productionē ꝛ summā trinitatē. Sed tñ oportet primo ꝓbare. ꝙ de natura dei sit dare. hoc autē ōñditur primo per modi productionē. quia de⁹ in productione mūdi cuilibet rei dedit suū esse cōpletum. iuxta suam naturā ꝛ ꝛm suam capacitatem. ꝛ quālibet adimpleuit ꝛm ꝙ capere potuit licet nulla creaturarū sibi aliqđ prius dedisset. qđ nō fecisset nisi de sua natura essȝ dare. Et hoc ōñdit ꝛ probat mod⁹ dādi. q̄r ipse dedit singulis creaturis. que dedit vt ꝛ ipse alijs darēt. Et hoc ōñdunt res ab ipso producte. que q̄to maiores ꝛ digniores sūt ꝛ superiores tāto magis dant. nihil recipiūt. vt videm⁹ ꝙ corpora celestia que ꝯtinue ꝛ incessāter dāt ꝛ ifluūt i ista iferiora. ꝛ nihil recipiūt ab eis. ꝛ tñ nūq̄ diminuūtꝛ ꝛ d̄crescūt i dāuo necnūq̄ cessāt daꝛ vt sol icessāꝛ suas dat ifluētias, suū — Primo — Secūdo

lumen ⁊ suum calorē istis inferioribꝰ. nec vnq̄ subtrahit suā influentiā. Tertio hoc ꝓbant ⁊ ondunt elementa. q̄ a deo in eē sic sunt ꝑducta vt ⁊ ipa singulis creaturis se dēt vt ex ipis cuiuslibet rei eē ⁊ natura ꝯferatur.

Ti.

Quarto.

Quarto hoc etiā ꝓbāt res ab ipis elemētis in esse ꝑducte. vt arbores ⁊ herbe ⁊ folia ⁊ fructꝰ. ⁊ ea dāt hominibus ⁊ brutis ad ꝯseruandā vitā eoꝝ. ⁊ nō solū dāt illis illd qd̄ ꝑducūt in eē. imo seipas. vt truncos ⁊ palmites ⁊ radices ad calefaciendū. ⁊ ad domos edificādū. ac alia necessaria faciendū. ⁊ sic de alijs.

In deo ē summum dare.

Et in hoc ondituꝛ ꝙ summa nobilitas est dare. ⁊ ꝑ ꝯñs i deo. cū sit nobilissimꝰ ⁊ creatoꝛ oīm est ipm dare in sūmo gradu. qꝛ etiā inter hoīes nobilioꝛes q̄ꝙ magis dāt q̄ꝫ minus nobiles. Sic ḡ ꝯcludere possumꝰ ꝙ dare ē deo naturalissimū. ꝓpꝛijssimū ⁊ cōuenientissimū. Et qꝛ idē ē deo dare ⁊ esse. qꝛ aīs esset in deo coniūctio diuersoꝝ. qd̄ est impossibile. vt ꝓbatū est supra ti. x. Jō sicut esse suū est infinitū sine mēsura. ita ꝙ tota natura sua est esse. sic ⁊ dare ⁊ i infinitū elōgetur a nō dare. ⁊ ꝑ ꝯñs sequtur ꝙ nihil possit nisi totū det. nec possit desinere nisi det totū. Jō necesse est ꝙ sit infinitꝰ dās ⁊ infinitꝰ recipiens seu cōicans. vt non possit cogitari maioꝛ. ⁊ sit eternus dās. Nō aūt posset esse talis. si tm̄ aliquātam partē sue substātie ⁊ nature daret alteri. qꝛ tunc datū esset finitū.

Dare dei est infinitum.

Dare dei est infinitum.

Paterdedit filio totum suum esse.

Opꝫ ḡ ꝙ det ⁊ cōicet totā suā naturā ⁊ substantia infinitā. ⁊ totū suū esse excellentissimū ⁊ nobilissimū vni alteri vt. s. sit aliꝰ ab eo ꝑductus eq̄ nobilis sicut ipe ꝑducens. q̄ sit ꝑ oīa eq̄lis sibi. ita nobilis. ita magnꝰ ⁊ infinitꝰ sicut ipe in oībus ꝑfectionibꝰ. Et qꝛ maioꝛ est datio actualis q̄ꝫ potētialis. ⁊ intriseca q̄ꝫ extrinseca. ⁊ substātialis q̄ꝫ accidetalis. ⁊ de ꝓpꝛia natura q̄ꝫ de nihilo producta. iō necesse est ꝙ in deo sit ab eterno talis datio. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑductio ꝯsubstantialis. actualis ⁊ eque nobilis sicut est ꝑducens.

Eterna cōsubstātialis et actualis est ꝑductio filij.

Nā dare qd̄ fit ex ꝑte dei creaturis dū dat esse creaturis de nihilo est q̄si punctꝰ ⁊ nihil respectu infinite bonitatis ⁊ imensitatis sue. Uñ maiꝰ dare qd̄ pōt esse. est q̄si dans cōicat totā substātiā suā ⁊ natura alteri. Nisi ḡ det totū suū esse. vt alter habeat sicut ipe. cuꝫ esse dei sit indiuisibile. nihil dat de suo ꝓpꝛio. nec dat qd̄ est meliꝰ. immo retinet sibi totū. ⁊ io auarꝰ ē ⁊ summe retinēs ⁊ nō dās qd̄ est ꝯ dei natura. Nec sufficit dare tale esse. sicut datū est creaturis qꝛ ipm esse creaturarū est de nihilo ⁊ vertibile i nihil. Jō non pōt esse summū datū. Sic ergo vel deꝰ non est deꝰ. vel necesse est ꝙ det totā suaꝫ naturā alteri ab ipo ꝑducto de seipo. vt nihil habeat

qđ non sit cōicatum ꝛ datū. Et hoc est summe magnificentie ꝛ summe gliosum. nihil hr̄e neq̨ velle hr̄e qđ non sit alteri communicatum. Et sic ꝓbata est eterna productio dei de suo proprio esse.

¶ Ql ex predictis ondit̄ur summa trinitas ꝑsonarū i deo in summa vnitate vni9 esse simplicissimū ꝛ inuisibilissimum. Titulus.lj.

Et qr dare non pōt esse sine recipere. neq̨ dās sine recipiēte. iō necessario in esse diuino ꝛ in natura diuina sunt duo. sc̨ vnus dās ꝛ alter recipiens. vn9 ꝓducens ꝛ alter ꝓductus. Et qr esse dei est infinitū indiuisum. ꝛ summe simplex. impartibile nō hn̄s ptes. ideo non pōt vna pars dari ꝛ alia retineri. ꝫ totum esse necesse est vt det̄ ꝛ cōicetur. ꝛ totū esse recipiat̄. idcirco totū dat̄ ꝛ totū retinet̄. Persona dās ꝛ ꝑsona recipiēs habent idē esse indiuisibile ac reale vnā naturā nūero. vnā ꝛ eandē substantiā simplicissimā in nullo differūt nisi q̄ vn9 est dās. ꝛ alter recipiēs. hic hn̄s esse diuinū a seipo. ille ab alio vn9 ꝓducens alter ꝓductus. Et qr dās in q̄ntū dās nō est recipiens. nec recipiēs inquantū recipiens est dās. nec ꝓducens est ibi ꝓductus. immo necessario duo realr̄ distincti iō iaꝫ in esse diuino inuenim9 duos realr̄ distictos. ita q̄ vn9 nō est a'ius. habētes ideꝫ esse ꝛ totū esse diuinū. Et qr totuꝫ esse diuinū dat̄ ꝛ nihil retinet̄ q̄n cōicetur. iō necessaria est ibi sūma coeq̄litas. sūma ꝯformitas. summa cō substātialitas. germanitas. ꝛ inseparabilitas. ꝛ hoc ex sūma cōicabilitate ꝛ ꝑ ꝯñs ē ibi summa coeternitas. ꝛ summa ꝛ eadē ptās. ꝛ nihil plus i vno q̄ in alio de pfectione. Nec iō vn9 maior qr dās. ꝛ alius minor qr recipiēs. qr idē esse est in ambob9. ꝫ ō sunt vnū essentialr̄ substātialiter ꝛ naturalr̄. ꝛ ꝑ ꝯñs est vn9 de9 tm̄ ꝛ non sunt duo dij. qr nō habēt in se nisi vnū ꝛ idē esse nūero ꝛ indiuisum. ¶ Itē nec vn9 est prior fm̄ durationeꝫ nec alter posterior. qr ꝫ vn9 oriat̄ et ꝓducat̄ ab alio. tn̄ similiter sunt ab eterno ꝛ sine initio deus est dās. qr sua natura est dare. ꝛ iō ab eterno ꝛ sine initio est. ali9 recipiens in eadē natura: qr ab eterno. ꝯtinue ꝛ semꝑ fūt dās ꝛ recipiēs simul. nec pñt separari. Et iō istđ dare ꝛ istđ recipere ē sine initio et sine fine. ꝛ semꝑ ē vn9 dās. ꝛ ali9 recipiēs. nūq̄ desinēs. qr si desineret eē dās ꝛ ꝓducēs desineret esse recipiēs. ¶ Ecce ḡ iā cū dei adiutorio iuenim9 vnā ꝓductionē i natura diuina. q̄ qdē ꝓductio est naturalis ꝛ necessaria siue ꝑ modū nature. Et qr de9 est spūalis ꝛ itellectualis nature ꝛ totus

Unitas essentie pr̄is ꝛ filij.

Distinctio ꝑsonarum.

Coequalitas pr̄is ꝛ filij.

Non est in eis ꝑoritas durationis.

Tit. xxxij

spūs ⁊ nullo mō corpus nec res corpalis. iō necesse est ꝙ pducat ⁊ det naturā suā alteri. ſm modū nature in tellectualis ⁊ spūalis. ¶ Et qꝛ in omi natura itelligibili est intellect⁹ ⁊ volūtas. ⁊ intellect⁹ ē naturalis ⁊ operatur naturalr ⁊ ex necessitate. ⁊ voluntas liberalis et nō necessaria ⁊ operaṫ libeṙ ⁊ nō de necessitate. iō necesse ē ꝙ ois pductio q̄ ē i diuia natura fit p modū itellectus. ⁊ fit naturalis ⁊ necessari a vl̄ p modū volūtatis ⁊ fit liberalis: nec sunt alij mōi pducendi nisi isti duo.

Productio filij ē naturalis.

Prima aūt pductio i esse diuio ē naturalis. ⁊ iō p modū intellect⁹. ⁊ sic necessaria. Uñ de⁹ itelligēdo suū eē ⁊ suā substātiā. pducit necessario suā ymaginē et figurā sui esse ⁊ sue substātie. sicut sol radiū. ⁊ cōicat ⁊ dat sue ymagini totā suā substātiā.

Uocatur gñatio.

Et qꝛ pductio est p modū nature. iō vocaṫ gñatio. ⁊ qꝛ pduct⁹ ē eq̄ nobilis et p se subsistēs sicut pducēs ⁊ ē pfecta ymago pducētis

Dicit filius.

ideo vocaṫ fili⁹ ei⁹. ⁊ pducēs vocaṫ pr̄. Et qꝛ pr̄ pduxit filiū intelligēdo se. iō fili⁹ vocaṫ verbū pr̄is. Et qꝛ illd

Dicitur verbum patris.

qd pducit p modū intellect⁹ vocaṫ verbuꝫ itellectuale siue noticia seu sapiētia. iō vocaṫ ymago ⁊ verbū ⁊ sapiētia pr̄is.

Dr̄ ymago pr̄is.

Et qꝛ q̄libet est p se subsistēs ⁊ natura itellectualis ⁊ rōnalis. iō vterq̄ vocaṫ persona.

Uocatur persona.

Et sic sunt due psone i diuia natura p vnā pductionē. coeq̄les. coōipotētes ⁊ coeterne. Nec pōt esse nisi vna pductio i deo p modū nature ⁊ p vnū modū. qꝛ de⁹ pducit naturalr̄ tm̄ quātū pōt ⁊ ſm totā suā ꝟtutē.

Est soluꝫ vn⁹ fili⁹.

Et iō qꝛ ē act⁹ pur⁹ ⁊ ifinite actiu⁹ tot⁹ q̄cq̄d pt̄ p modū nature pduxit vna vice. Jō nō pt̄ eē nisi vn⁹ pduct⁹ p modū nature. qꝛ i illo terminaṫ tota pductio. Nec pr̄ pt̄ vltra pducere p illū modū qꝛ pduxit q̄cq̄d potuit p modū nature. ⁊ sufficit ei vn⁹ pduct⁹. ⁊ vn⁹ fili⁹. ⁊ vna pductio p illū modū. qꝛ pduct⁹ ē ifinit⁹. ⁊ pductio ifinita. Et sic fi pt̄ eē nisi vn⁹ fili⁹ vna ymago. vnū ꝟbū. ⁊ sapiētia pr̄is

¶ Qꝫ pductio p modū itellect⁹ ⁊ nature iā repta. manifestat nobis de necessitate esse i deitate aliquā pductionem per alium modū. s. per modum volūtatis ⁊ libertatis. ¶ Titu.lij.

Titu. lij.

De pcessione spiritussācti.

Et qꝛ semper opꝫ nos pcedere ordinate. ⁊ de gradu i gradū. iō p istā pductionē summā ⁊ infinitā iā dictā. dei grā inuentā. debem⁹ vlteri⁹ currere ad inueniendū si est in esse diuino alia pductio. Et qꝛ pater dās est intelligēs. ⁊ fili⁹ pduct⁹ recipiēs similiter est intelligens ⁊ non ignorās. ⁊ cū ex dare ⁊ recipere q̄ sunt pfecta. opꝫ ꝙ pcedat ⁊ sequaṫ aliud. qd nō est dare neq̄ recipere. s. amor ideo cū in diuina natura sit dare ⁊ recipe

re ꝛ dās ꝛ recipiēs. ops ꝙ ꝓcedat amor a dāte ī recipiē tem. ꝛ a recipiente in dantē ꝛ sic est ibi ꝓcessio amoris ab vno in alterū. ꝛ ecōuerso. ꝛ sic est ibi tertia res ꝓdu cta. s. amor. q̄ quidē res nō est pater neqꝫ filiꝰ. sed ꝓce dēs necessario de ambobꝰ. qꝛ pr̄ nō pōt nō amare suā ymaginē. suū filiū ab ipo ꝓductū. cui dedit om̄e qđ hꝫ nec filiꝰ pōt nō amare prem̄ q̄ genuit eū equalē ꝑ oīa sibi. Et sic ꝑ prima ꝓductionē inuenimꝰ scđam. ꝛ pri ma ꝓbat ꝛ manifestat scđaꝫ. ꝛ sic sunt due ꝓductiōes in diuina natura multū differētes. quia prima est per modū intellectus naturalis ꝛ necessaria. ꝛ scđa per mo dum voluntatis ꝛ libertatis ꝛ sic voluntaria. quia pro ductus ꝑ istā ꝓductionē est amor ꝛ charitas. sꝫ amor a volūtate ꝓcedit. ¶ Rursus ista ꝓductio fit a duobꝰ si mul. s. a pr̄e ꝛ filio. qꝛ ambo ꝓducūt tertiū sꝫ prima ꝓ ductio fit ab vno tm̄ scꝫ a pr̄e. Sꝫ qꝛ pater nō est prior filio sed ab eterno sunt simul. iō nō priꝰ ꝓcedit amor a pr̄e in filiū ꝙ̄ a filio ī pr̄em. iō nō sunt due ꝓductiōes amoris pr̄is ꝛ filij. sꝫ vna tm̄. et ideo ꝓducit amor ab ā bobus tanꝙ̄ ab vno ꝛ ꝑ vnū modū. s. ꝑ voluntatē libera lem. ¶ Rursus sicut ꝓductꝰ ꝑ modū nature et intellectꝰ nominatur ymago. verbū ꝛ filiꝰ. ymago noīatur tanꝙ̄ ha bēs similitudinē exp̄ssam ꝛ conformē pr̄is. Uerbū no minat ipm̄ tanꝙ̄ similitudinē expressiuā ꝛ itellectualē. Et filiꝰ tanꝙ̄ similitudinē ꝑ se subsistentē ꝛ naturalē. Jdeo ꝓductꝰ ꝑ modū volūtatis vocat donū. amor. cha ritas vel nexꝰ. vinculū ꝛ sp̄ūsctūs pr̄is ꝛ filij. quia ista sunt volūtaria. donū noīat ipm̄ vt voluntariū donuꝫ seu datū. Amor nexꝰ. charitas ꝛ vinculū noīat ipm̄. vt donū voluntariū primū ꝛ principiū. Sp̄ūsctūs noīat ipm̄ vt donū voluntariū primū ꝛ ꝑ se subsistēs. siue hy postaticū qđ idē est. ¶ Ecce distinctos modos ꝓducē di duos ꝓductos. distinctos realr̄. q̄ sunt eq̄les ī oībus. qꝛ hn̄t eandē nūero essentiā. ꝛ idē esse indiuisum. Si cut eīm filiꝰ est equalis ꝑ oīa pr̄i. nec vnꝰ maior altero ita sp̄ūsctūs est equalis ꝑ oīa pr̄i et filio qꝛ producit ab ambobꝰ tanꝙ̄ ab vno. Neqꝫ est posterior eis ꝓpter hoc qꝛ est tertiꝰ. sꝫ ab eterno simul sunt. qꝛ ibi nō est or do durationis sꝫ tm̄ ordo originis. Jō pr̄ est primus. ꝛ a nullo recipit ee diuinū. nec orit ab aliq̄. Filiꝰ est scđus qꝛ primo orit a pr̄e. nō prioritate tp̄is. Sp̄ūssanctus ē tertius. qꝛ ab ambobus ꝓcedit. Et tm̄ oēs tres equales sunt. qꝛ habent idē esse diuinū ꝛ eādem substātiā indi uisam. sꝫ per tres modos. Qꝛ pater tanꝙ̄ fons deitatis hꝫ a se esse. et ꝑ modū dātis tm̄. Jlliꝰ hꝫ esse diuinum per modū recipiēdi ab alio tm̄. et hoc per modū gene

Sp̄ūssanctus a pr̄e ꝛ filio ꝓcedit.

Filius dr̄ ymago verbum.

Sp̄ūssanctus dicit multis nominibus

Trinitas personarum concluditur.

rõnis.⁊ quicquid h3 h3 tanq̄ ei datū a p̄re.Sȝ spūssā ctus h3 diuinū eē p modū pcedētis seu pcedendi ab vtroq̄ ad modū volūtatis.iō sua pductio vocat̄ spira tio siue pcessio.Et sic in esse diuino est vera origo ⁊ ve ra distinctio ⁊ tñ idē eē.nec tñ ē ibi prioritas neq̄ po sterioritas durationis nec pcessionis.sicut pȝ in sole:qꝛ q̄uis radi⁹ oriat̄ a sole:tñ nō ē pri⁹ sol q̄ radi⁹.et simr de igne:qꝛ lȝ splendor ⁊ calor orian̄t ab igne: tñ simul sunt.nec ignis est prior q̄ splēdor.sic ⁊ calor sic q̄ p̄r ⁊ filius ⁊ spūssanct⁹ equales sunt.⁊ p̄r infinit⁹: ⁊ filius infinitus ⁊ spūssanct⁹ infinit⁹:qꝛ necesse est q̄ amor q̄ pcedit a p̄re in filiū ⁊ ecōuerso.sit infinitus qꝛ pater amat filiū quātū pōt.⁊ fili⁹ amat patrē quātū pōt.et qꝛ p̄r pōt in infinitū.⁊ fili⁹ pōt in infinitū igit̄ amor q̄ est spūssctūs est infinit⁹ ⁊ ille est tertia p̄sona: et per. ɔ̄ns equalis patri ⁊ filio in infinitū.sicut ambo sūt in finiti.Ecce q̄ q̄liter recto ordie dei auxilio inuenim⁹ in eē diuio duas et̄nas pductiōes idesinētes ⁊ tres p̄ sonas eq̄les realr̄ distinctas.⁊ tñ non est nisi vna sub stātia.vna natura.vnū eē indiuisum.ifinitū in trib⁹. ¶Qr̄ hō pōt induci ad ɔcedēdū q̄ vna ⁊ eadē substā tia infinita.indiuisa possit esse in tribus realr̄ distin ctis q̄uis sit incōprehēsibile ab hoīe. Ti.liij.

Q Uoniā autē valde incōprehēsibile est in in tellectu humano:q̄ vna, eadēq̄ substantia indiuisa realr̄ sit in plurib⁹.ideo hic p̄ ali qua iā nota nobis in reb⁹ creatis fiet ma nifestatio:vt nō videat̄ impossibile. immo valde possibile.Si eñi vna natura creata de nihilo. finita.eadē specie.sed nō numero.pōt esse in plurib⁹ realiter:vt pȝ:qꝛ vna natura humana est in pluribus realiter eadē specie vt in petro ⁊ ioāne.Quare nō da bimus vnū gradū.maiorē in vnitate ipsius nature in create;infinite ⁊ sine mēsura:vt s.ipsa natura diuina: infinita.increata.vna necessario indiuisa.realiter sit ⁊ possit eē in plurib⁹ p̄sonis realr̄ distinctis? Uñ ma ior vnitas ⁊ idētitas post vnitatē in specie.est vnitas in numero.Ergo sicut natura diuina increata ⁊ infini ta ascēdit semp supra naturā creatā ⁊ finitā sine mē sura.ita vnitas nature infinite ⁊ increate ascendit sp supra vnitatē nature finite ⁊ create;⁊ hoc sine mensu ra.Ergo postq̄ natura creata eadē specie.inuenit̄ rea liter in plurib⁹.⁊ ei repugnare nō pōt quin hoc possit ergo ipsa natura infinita increata eadē numero inue nitur realiter in tribus:⁊ sibi nō repugnat.Itē vbi ma ior vnitas;ibi maior perfectio.maior ɔcordia: maior

Unitas diuie na ture.

par:ergo inter psonas in diuinis necessario est quod sit summa vnitas qua nō possit eē maior nec cogitari. Et ita est quod sit vna substātia necessario in tribus numero:aliter nō esset maxima vnitas nec maior que possit esse aut cogitari. nec maior quam inter psonas creatas. sicut inter hoiem et hoiem et sic possibilis esset discordia aut diuisio inter psonas diuinas sicut inter hoies vt posset intelligi esse:quod est impossibile. Sicut necesse est ergo eē pluralitatē psonarū in diuinā natura iam ma. ita necesse est eē vnitatē substantie. Dz tn hoc hō cōcedere lz nō possit cōprehēdere quō possit esse. Or' nō sequit quod si nō possit cōprehēdere ita esse. quod ergo non sit. Uñ aliqñ hō multa cognoscit p experientiā. que tamen cōprehēdere nō pōt p rōnē. Ql corpus et aīa que sunt valde diuersa faciūt vnū hoiem hoc videm⁹. sed quō hoc fieri poterit nō cōprehēdim⁹. Si ergo est illud incōprehēsibile quō sit. et tn hō per expientiā hoc cognoscit esse. quāto magis id qd per nullā expientiā pōt videri humanā et tn multa per expientiā pōt cognoscere qui p rōnē nullo mō pōt cōprehēdere. et ecōuerso. Ut rō pbat quod idē est in deo. posse intelligere et velle. et sunt idē qd esse in deo. et sic tria sunt vnū. et tn hoc quō fieri pōt nemo cōprehēdit. Tātū aūt est incōprehēsibile quod eē dei sit tria hec. s. posse intelligere et velle. quātū quod tres psone sunt vna substantia et vnum esse:et tamen primū omnes concedunt. | Pluralitas personarum.

¶ Ql oia que probata sunt de pluralitate personarū et vnitate in diuinis possunt manifestari per verbum actiuum et passiuum. Titulus.lv.

Uoniā aūt oīa pdicta sūt altissima. et nostrū intellectū supgredientia. iō vt fiant nobis aliqualr pportionata p exempla. que maxime sunt nobis familiaria. et cū quibus cleric⁹ habeat noticiā a puericia de verbo actiuo et passiuo iō per illa quilibet cognoscit de ipsis. Ecce valde cōgruū ascēdere ad intelligendū illa que dicta sunt. ecce exēplū valde cōueniēs et nos illuminās. Sicut se hz vbū actiuū ad passiuū. et ecōuerso. sic se hz in diuinis pr ad filiū et ecōuerso:quia pr est actiuū et psona actiua. et fili⁹ passiuū et psona passiua. Sicut eñ vbū actiuū est plenū et pfectū vbum et a nullo alio vbo oritur nec pducitur inquātū actiuū:imo est pmū seipso. Ita pr in deitate est plen⁹ de⁹. et pfect⁹ de⁹. et a nullo alio orit et pducit. imo est prima psona et primū pricipiū i eē diuino: Et sicut vbū actiuū de seipso hz plenā significationē et suū totum significatū ita pr in

Prima ꝯuenientia

Secūda

seipso: hʒ plenā deitatē: ⁊ totū eē diuinū ⁊ totū ꝯtinet in seipso. Unū significatū siue res significata vbi acti-

Tertia. ui. est sicut esse diuinū seu substātia diuina. Et sicut vbū actiuū quis ex seipso sit pfectuʒ et plenū. pducit ex seipso vbū passiuū ita ꝙ actiuū orit a nullo. ⁊ passiuum orit ab actiuo ⁊ nō ecōuerso. ⁊ est scdm ⁊ non est primū. ⁊ actiuū est primū ⁊ nō scdm. Ita pr quis ex se ipso sit pfect⁹ ⁊ plenus de⁹ pducit tn̄ de seipso filium tanꝙ passiuū ⁊ fili⁹ orit a pre tanꝙ a suo actiuo et nō ecōuerso. Et fili⁹ est scda psona. et pr prima psona et nō secūda. Et sicut de necessitate vbū actiuū pducit

Quarta. suū passiuū vbū. ita ꝙ impossibile est vbū actiuū esse qn pducat vbū passiuū. ⁊ simul sunt qz non est prius actiuū ꝙ passiuū qz actiuū nō pōt eē sine passiuo. nec prius est actiuū et postea passiuū. sed simul sunt vel nō sunt. Ita pr qui est tot⁹ actiuus de necessitate pducit suū filiū ita ꝙ impossibile est deū actiuū eē qn pducat ppriuʒ passiuū. nec est pri⁹ pr actiuus ꝙ filius

Quinta. passiuus. Itē sicut vbū actiuū cōicat suo passiuo vbo dum ipm pducit quicqd hʒ. s. totū suuʒ significatū: et quicqd se tʒ ex parte rei significate et oīa sibi cōicat. dempto suo mō pprio ⁊ sua pprietate p qua est actiuū qz suū pprium modū nō pōt cōicare. ⁊ ıō silr verbū passiuū hʒ suū pprīū modū ⁊ suā pprietatē quā non hʒ vbū actiuū qz actiuū nō est passiuū: nec passiuum est actiuū. sed tn̄ oīa alia sunt eis cōia: dēptis pprijs modis qui nō pñt stare simul in eodē. ⁊ ıō necesse est ꝙ sint duo vba: nec pñt eē vnū vbū: ⁊ tn̄ hñt vnū ⁊ idē

Sexta. significatū: ⁊ vnā ⁊ eādē reʒ signatā ⁊ nihil est in actiuo quin etiā sit in passiuo vbo sed alio mō. Et sicut vbū actiuū ⁊ passiuū sunt duo vba distincta pter duas pprietates distinctas: q nō pñt eē in vno simul. ita silr in diuino eē pr qui est tot⁹ actiuus: cōicat suo filio passiuo dū ipm pducit qcquid. hʒ. totā suā essentiā et totū suū eē. ⁊ qcquid se tʒ ex parte sui eē et eē diuini et oīa cōicat suo mō pprio dempto solū. ⁊ sua pprietate actiua. p qua est pr ⁊ sumit actiuus qz hoc cōicare nō pōt. Silr suus filius passiuus hʒ suū pprīū modū ⁊ pprietatē passiua corrñdentē pprietati actiue pris ꝙ

Septia. pprietatē hre nō pōt pr. Et ıō pr nō est filius: ⁊ filius nō est pr: ⁊ tn̄ oīa alia sunt cōia. et oīa que sunt in pre sub mō actiuo ⁊ sub illa pprietate pnali. sunt in filio sub mō passiuo ⁊ proprietate filiali. Et sic necessario sunt duo distincti pr ⁊ fili⁹ pter duas pprietates incōicabiles. Itē sicut vbū passiuū p oīa est equale suo verbo actiuo nec vnū est maius altero qz in vbo acti-

Exēpluʒ de eq̄lita te in trinitate.

uo reperitur significatū ꝛ modus significādi ꝓprius ꝛ in vbo passiuo siīr repitur idē significatū ꝛ suus ꝓprius modus significādi. Ita cōformiter filius per oīa est equalis patri. nec vnus est maior altero:qꝛ in patre nō est nisi eē diuinū ꝛ ꝓprius modus ꝛ in filio idē eē diuinū ꝛ suus ꝓprius modus. ita ꝙ idē esse est sub duobus.cū modis inequalibus vtrobiqꝫ.i.eē vtrobiqꝫ. ꝓprietas nō eadē sed correspōdēs:ꝛ sic tm̄ est in vno sicut in al tero. Et sicut nos videmus ꝙ vbū actiuū inquātū actiuum hꝫ suū ꝓpriū casum.s.accusatiuū:ꝛ hoc est sibi ꝓpriū inꝗtū actiuū ꝛ iō nunꝗ cōicat illū accusatiuum suo vbo passiuo ꝛ siīr verbū passiuū inꝗtū passiuum hꝫ suū ꝓpriū casum.s.ablatiuū quē nō actiuū.imo isti casus sunt incōicabiles inter ipsa qꝛ ipsis cōueniunt per suas distinctas ꝓprietates. ꝛ tñ si verbū actiuum habeat aliquē aliū casum vltra ꝓpriū actm̄ vt vel genitiuū vel datiuū vel aliū accusatiuū vel ablatiuū: qꝛ illū nō hꝫ tanꝗ actiuū.nec rōne ꝓprij modi sui sed rōne sui significati ꝛ rei significate. vt vbigratia. istum verbū accuso ꝑter ꝓpriū accusatiuū hꝫ genitiuū.vt accuso te sceleris ꝛ istud verbū do hꝫ datiuū vt do tibi filium ꝛ doceo aliū accusatiuū.vt doceo te grāmaticaꝫ. hic est alius accusatiuus:vt hic audio lectionē a magistro.est ablatiuus.ideo sicut hic verbū passiuū hꝫ eūdem casum quē hꝫ suū vbū actiuū vltra ꝓpriū actm̄. habet etiā vltra suū ꝓpriū ablatiuū ꝛ totū quicꝗd hꝫ vbū actiuū vltra ꝓpriū accusatiuū.hoc totum cōicat suo vbo passiuo ꝛ sic primo hꝫ actiuū.postea passiuū. Ideo dr̄ accusor a te sceleris.filius daꝛ tibi a patre docer a te grāmaticā.lectio audiꝛ a te magistro.logica legiꝛ a me henrico. Et causa huius est:qꝛ hñt idē sigtuꝫ. ꝛ eandem rem significant.et illi casus tenēt se ex parte significati:et non ex parte modi proprij. ideo sunt casus communes. Ita conformiter in deitate. ¶Pater inquātum pater ꝛ actiuus:habet aliqua que sibi soli conueniunt:vt esse primum principium nō de alio pn cipio in deitate.esse a se.et innascibiles.esse improductum ꝛ esse prima personam.similiter generare. Et qꝛ ista conueniunt per suum moduꝫ proprium inquantum pater.non cōmunicat ea suo filio passiuo producto ab ipso. Et similiter filius inꝗtum filius et passiuus habet aliqua que sibi soli conueniunt:vt esse productum per modū nature ꝛ intellectus natū esse.secūdam personā esse.ymaginē esse.verbum esse. Et quia ista conueniunt et per suum proprium modum. ideo solus habet. Sed tamen quicquid pr̄ hꝫ inquantum

Octaua. Exēplū de ꝓprijs ꝑsonaꝝ.

deus ⁊ ex pte ipsius eẽ et essentie et oẽs proprietates
q̄ conueniũt eẽ diuino totũ cõmunicat suo filio Et qꝛ
eternitas.oipotẽtia.summa sapiẽtia summa bonitas
veritas volũtas vita ⁊ multa alia se tenẽt ex parte esse
Nota. ⁊ essentie.⁊ cõueniũt patri inquantũ deꝰ est. iđ om-
nia cõicat suo filio ⁊ sunt cõia ⁊ ꝓpria.¶ Preterea si
cut verbũ passiuũ quicq̃d hꝫ.hꝫ vt datum ⁊ receptuꝫ
Decima et totum tñ habet sicut actiuum.ita filius q̄cq̃d hꝫ.hꝫ
vt datum et receptum.⁊ totum tamen habet quod pa-
ter.Et sicut si verbũ actiuum eẽt ab eterno. necesse es
set etiam verbũ passiuũ esse ab eterno. Jta qꝛ pater ẽ
ab eterno.necesse est filiũ ab eterno esse. Et sicut ver-
bũ actiuũ non hꝫ nisi vnum verbũ passiuum. nec põt
Undecia hẽre aliud.⁊ illud ei sufficit. Jta pater nõ hꝫ nisi vnicũ
filium.nec potest aliũm habere.qꝛ ille sufficit ei.¶ Ec
ce igitur qualiter est magna silitudo inter patrem et
filiũ ab vna parte.et verbũ actiuũ ⁊ passiuũ ab altera
parte ita q̄ multũ relucet nobis mysteriũ diuinarũ ꝑ
sonarũ in ista cõparatione qꝛ vtrobiq̄ est vnũ ⁊ ideꝫ
cõe.⁊ due ꝓprietates vt in verbo actiuo et passiuo idẽ
sig̃tum ⁊ duo modi.nã idem significatũ intelligo duꝫ
dico amo ⁊ amor sꝫ duobꝰ modis.silr in patre ⁊ filio ẽ
Duodecima. eadẽ essentia q̄ est cõis.⁊ duo modi seu due proprieta
tes.Et sicut in v̈bo actiuo et passiuo est cõparatio in
tellectualis.Jta est in prẽ ⁊ filio.qꝛ pr̃ intelligendo ꝓ-
duxit filiũ.sicut verbũ actiuũ ꝑ virtutem intellectꝰ ꝓ
duxit v̈bũ passiuũ de necessitate.Et sic hẽmꝰ exẽpluꝫ
valde cõueniẽs ⁊ familiare ad duas diuinas ꝑsonas.
Sed qꝛ verbũ actiuũ ⁊ verbũ passiuũ non sunt res in
Tredecima. telligentes.iđ nõ producũt amorẽ inter se sꝫ tñ si ver-
bũ actiuũ intelligeret suũ passiuũ verbũ.ipsũm dilige
ret tãq̄ suã ymaginem.⁊ verbuꝫ passiuũ diligeret suũ
actiuũ.qꝛ ab ipso hꝫ oĩa.⁊ sic esset ibi silitudo tertie ꝑ
sone in trinitate.scꝫ spiritussancti.qꝛ actiuum et pas-
siuũ sꝑ sunt sil.⁊ insimul producerent vnum amorem.
Sed tñ large possumus cõparare verbum impersona
le passiue vocis spirituiscto quia verbum actiuum et
v̈bũ passiuũ ꝓducũt ipꝫ ꝑsonale ⁊ ab eis ꝓcedit ⁊ su-
mit oĩa q̄ hꝫ.⁊ est tertiũ v̈bũ ꝓductũ ab eis.Uñ capit
vocẽ passiuã a passiuo ⁊ significationẽ actiuã ab acti
uo:⁊ hꝫ suũ propriũ modum ⁊ proprietatem.⁊ non est
actiuũ neq̄ passiuũ.Uñ distinguitur ab actiuo ⁊ passi
uo quia significat indeterminate sine certa persona
et numero et tamen habet idem significatum et rem
eandem significat quam significat actiuũ ⁊ passiuum
Unde ideꝫ significatur dũ dicitur lego lectionem:. et

lectio legitur. ac legitur impersonaliter sumptum sed tñ non eodem mõ ꝛ sic est idem significatũ ꝛ tres modi. ꝛ ideo sunt tria verba distincta.

¶ Generalis epilogatio. Titulus. lv.

Ecolligẽtes ꝙ in gñali oĩa q̃ manifestata ꝛ reuelata sũt nobꝭ pscalã q̃ttuoꝛ graduũ nature possum⁹ videre q̃r p cõpationẽ hoĩs q̃ ẽ in q̃rto gradu ad alĩs res iferioꝛes tres ꝛ ipoꝝ adiuicẽ ꝛ hoc scðꝫ cõueniẽtiã gñalẽ ascẽdim⁹ ad cognitionẽ vni⁹ nature supꝛeme ꝛ infinite. q̃ ẽ supra hoĩem. ꝛ q̃lis sit ꝛ quãta sit ꝛ īuenim⁹ in illa natura supꝛema. eẽ viuere. sentire ꝛ intelligere aliud q̃ scala nature. Et ibi fecim⁹ aliã scalã. ab ipõ eẽ incipiẽdo ꝛ pcedẽdo ad alios gradus ꝛ inuenim⁹ q̃ illa sũma natura q̃ ẽ de⁹ nĩ idẽ est eẽ qð viuere. qð sentire. qð itelligere. Rursuꝫ īuenim⁹ illð eẽ iproductuꝫ nõ acceptũ. ſꝫ eternũ. ꝛ q̃ ab illo eẽ eterno ꝛ ab illa natura ẽ pductũ totũ eẽ mũdi ꝛ tota scala nature. ꝛ hoc de nihilo ꝛ de nouo. Et p istã pductionẽ mũdi de nihilo pinuẽtã. ascẽdim⁹ ad vnã aliã pductionẽ nobilissimã ꝛ eternã. ꝛ illã cõclusim⁹ eẽ. qð eẽ est de ipõ eẽ diuio. p quã iuenim⁹ in natura diuia duas psonas eternas ꝛ deũ de deo eẽ pductũ. et hoc p modum nature. Rursus p istã pductionẽ quã īuenim⁹ in natura diuina reperim⁹ ẽt ibidẽ eẽ necessario aliã pductionẽ de eẽ diuio. q̃ est p modũ volũtatis ꝛ libertatis. p quã pducit tertia psona in eẽ diuio. Et sic in gñali pscalã nature iuenim⁹ q̃uoꝛ. s. eẽ diuinũ ꝛ tres pductiões ipi⁹ eẽ diuini scꝫ ipsi⁹ dei. ꝛ tria pducta a deo. Pria pductio iuẽta est in pductione mũdi ꝛ de nihilo extra se. Et scða pductio est dei de deo intra se. et ab eterno p modũ nature. Tertia est pductio dei de natura diuia p modũ volũtatis. Et iste due sunt eterne. ꝛ sine pricipio. ꝛ sine fine nũq̃ cessantes. Tria g̃ sũt pducta. s. mũdus. fili⁹. ꝛ spũsctus. ꝛ vnũ inpꝛoductũ. scꝫ pr̃. fili⁹ g̃ est a pr̃e. spũsctus a pr̃e ꝛ filio. ꝛ a pr̃e ꝛ a filio ẽt a spũscto taq̃ ab vno mũdus est pductus. Ex istis oĩbus possum⁹ cõcludere talẽ diuisionẽ in q̃ cludũt oĩa. Oẽ qð est vel ẽ ab eterno ꝛ a seipso. vel nõ ab eterno nec a seipso. vel est ab eterno et nõ a seipso ſꝫ ab alio. In pria pte diuisiõis est pr̃ in alia parte mũdus. i tertia filius ꝛ spũsctũs. Et sic p istũ pcessum īuenim⁹ deũ trinũ ꝛ vnũ. Unũ in eẽntia. et trinuꝫ in psonis. a q̃ oĩa. in quo oĩa. ꝛ p q̃ẽ oĩa q̃ viuit bñdictus in secula.

¶ Seq̃t cõpatio hoĩs q̃ est in quarto gradu ad alias res inferioꝛes triũ graduũ scðm cõueniẽtiã spãlẽꝫ. ꝛ

Pꝛimo.

Secũdo.

Tertiõ.

Quarto

t de fructu qui inde colligitur. ¶ Titulus.lvi.

Onsiderata cōparatiōe hoīs ad alias res inferiores triū graduū scđm cōuenientiā generalem.ex qua collect⁹ est fructus inestimabilis.Et qr est adhuc alia cōueniētia et silitudo specialis.iō nunc cōsiderādum est vñ hō hʒ cōueniētiā ⁊ silitudinē spālem vltra gñalē. Prio cū reb⁹ q̄ sūt i pzio gdu q̄ tm̄ hñt eē.s. cū elemētis ⁊ cū corpibus celestib⁹. Qr sicͭ illa ordinata sunt inter se.sic hō ē ordiatus in seipo. Nā in illis q̄ habēt tm̄ eē.nobiliora ⁊ digniora sunt superius ⁊ alti⁹ ⁊ minus nobilia ⁊ minus digna sunt inferi⁹ ⁊ infima vt celum sursum ⁊ terra deorsum.Et inter elemēta silr. qr terra minus digna ideo infima.⁊ aqua que ē dignior iō superior est q̄ terra ⁊ aer q̄ aq̄.et ignis q̄ aer. Ita silr i corpe hoīs caput est supremū i altissimo loco positū.nobilissimū.et dignissimum inter mēbra exteriora.⁊ alia mēbra minus digna sunt infima.vt pedes.et sicut terra quia infima portās oīa elemēta.Ita pedes sūt infimi portātes alia mēbra. Sicut ĝ inter elemēta sunt supi⁹ ⁊ inferi⁹ ita in hoīe.Itē sicut superiora corpora regūt inferiora corpa.ita caput ⁊ mēbra supiora et manus regūt inferiora membra.Et sicut corpa celestia.vt sol q̄ influit vitā oībus aliis corpozib⁹ ⁊ dat eis lumen ⁊ influit vitā oībus corpibus viuentib⁹. collocatͬ in medio septē planetarū.⁊ influit superi⁹ ⁊ inferius sedens in medio.Ita in hoīe cor qđ influit vitaȝ et calorē oībus membris collocatͬ in medio ⁊ ibi sedet influēs superi⁹ et inferius.Ecce magnam conuenientiam ⁊ similitudinem.

De formatione hoīs sm corpus.

¶ De cōuenientia specialiter hominis ad res secundi gradus q̄ habent viuere et eē tantū. Titu.lvij.

Adhuc autē tu hō habes magnā cōuenientiā cū rebus scđi gradus scȝ cū arborib⁹ et plātis ac herbis. Qr sicut semē ⁊ granuȝ de quo pullulās arbor post certū tempus apparet.sicut natura illius seminis et illius grani exigit.sic planta seritur ⁊ plantatur in terra.et clauditͬ per certū tp̄s tāq̄ in vētre.Ita granū ⁊ semen de quo tu hō pullulas ponitͬ ⁊ seminatͬ in terra sicut i agro.et in vētre matris tue et ibi clauditur.Et sicut illud granū seu semen de quo nascitur arbor seu planta recipit materiā ⁊ augmētū de terra. scȝ vt exinde fiāt radices.trūcus ⁊ filia.Ita illud granū de quo tu pullulas recipit materiā ⁊ augmētū de terra.s.de sanguine mēstruo mulierū in ventre matris.vñ mēbra fiunt et

Q̄r hō est similis arboribus.

Secūdo.

crescūt. Et sicut de vno grano modico et paruo arborū in quo nulla fere apparet diuersitas. sed magna similitudo exeūt et pullulāt tot diuersa: sicut sunt radices. trūcus. cortex medulla. frōdes folia. flores et fructus et semina. Ita cōformiter de illo modico semine patris tui in quo nulla est dissimilitudo nec diuersitas exeūt et pullulāt tot diuersa ac mirabilia et innūerabilia mēbra quot tu hēs exteriora et interiora. sicut sunt caput. oculi nares. aures. dētes. ligua. digiti manus. pedes etc hēs ēt interiora vt cor. pulmonē stomachū. epar itestina renes ossa. neruos et venas etc. que oia exeūt et pullulāt de illo paruo semine patris tui. Ex quo tu potes cōcludere. quod tu homo es opus magni dei qui de ita modico grano tot diuersa et mirabilia mēbra extraxit et quod ille idem qui in arboribus ordiauit fieri tot diuersitates mirabiles. sicut radices. trūcū. frōdes. Illemet ordiauit quod de ita modico grano patris tui tot mirabilia mēbra et diuersa sicut sūt in corpe tuo exirēt. Quis eīm ordinauit quod tot partes et nō plures et tales pullularēt de illo paruo modico grano arboris: et quod tot mēbra et nō plura et talia et taliter disposita et nō alio mō sic mēsurata inter se sic pportiōata in certa mēsura et certo nūero et certo mō. exirēt de illo paruo grano vt due manus et quinque digiti et duo ocli et nō plures neque pauciores caput altū. et sic de cōsilibus alijs. Quis ista ordiauit. fabricauit. disposuit. mēsurauit collocauit et cuilibet officiū pprium tribuit. Nōne ille idē qui in arboribus ordiauit. ita similiter in hoibus. Nū quid pater tuus et mater tua formauerūt ista mēbra. Nonne ipsis nesciētibus et dormiētibus mēbra formāt occulte et multotiēs ipsis nolētibus. et nō cupiētibus formātur. Quinimmo etiā ipsis volētibus nō possūt generare. Nōne tūc clarissime manifestatur in formatiōe tui corporis potētia immēsa. sapia inestimabilis. bonitas et benignitas innūerabilis tui creatoris? Qui sic potēter et rōnabiliter cuius magna sapia et benignitate oia mēbra tui corporis organisauit. distixit et ordiauit dulciter et insensibiliter me nesciēte supra oia corpa mūdi ita pulcre Sicut eīm homo qui prudēter agit ille ordiate et sine ipetu facit illud quod intēdit donec ad finē et suū intentuz perueniat. Ita similiter arbores et plāte operantur ad modū opatiōis artificis. qui rōnabiliter operatur vnū post aliud pducendo ordiate. acsi cognoscerent finē pter quem operātur. et sic pducunt eorum fructus et semina flores et folia propter fructus et quādo fructus sunt maturi. tūc cessant operari exterius. et sic arbores plantantur. seminantur crescunt nutriūtur augmētantur ipsis nesciētibus. Ita homo fuit plantatus. nutritus et generatus ipso ignorante.

Quod homo sit opus dei.

Ergo bene filis est homo arboribus. Et sicut nutrimẽtū qđ hñt arbores capiūt a terra mixta cū aqua: ita tota magnitudo tui corpis venit de terra mixta cū aqua. Ita vt ex nutrimẽto qđ venit ex elemẽtis vt aqua τ terra. homo crescat. augmentetur τ viuat.

¶ De conuenientia hominis speciali τ similitudine ad res tertiū gradus. ¶ Tit.lviij.

Q̃r hō est simil' aialibus.

Sed adhuc homo magis est filis aialibus brutis q̄ arboribus τ plantis et maiorem cōuenietiā habet cū eis. Nā sicut illa generātur per coitum. τ masculū τ femellā in vtero. τ ibidē mēbra aialium formātur Ita tu homo generalis per coitū. et per masculum et femellam in vtero matris tue. Et sicut aialia habēt caput. oculos. aures. nares. os. liguam. dentes. cor. epar. stomachū τ alia mēbra. Ita tu hō habes oīa ista. Et sicut ista ambulant per se de loco ad locū. vidēt. audiūt bibunt τ comedunt. nutriūtur. digerūt. egerunt. et sic de aliȷs. Ita tu homo habes omnia ista. Item alia magna conuenientia sicut arbores plāte. et aialia oīa in terrā reuertūtur. ita corpus hoīs reuertitur in terram. ergo de terra sumptū est. Eadē ergo materia tui corporis. arborū plātarū. aialium postq̄ reuertūtur totū ad vnam et eandē materiam. ¶ Qualis vtilitas colligitur ex ista comparatione speciali.

¶ Titulus.lix.

Unus dominus et artifex omnium

Quid aūt colligere debemus ex ista cōparatione τ cōuenientia speciali hoīs ad quatuor gradus que signāt oīa ista. Et hec specialis cōuenientia τ similitudo. arguunt τ dicūt primo q̄ vnus τ idē artifex. vnꝰ τ idē dñs. vnus ordinator est hominis. aialium ac aliarum rerum τ graduū aliorū. vnū cōsilium. vna ꝓuidentia. Scđo arguunt summā potentiā. summā prudentiam. summā bonitatē eiusdem. Arguitur primo vnitas artificis summe potentis. summe prudentis et optimi. Non eñ esset tāta cōuenientia τ similitudo hoīs cum arboribus plātis τ aialibus. si essent duo cōsiliatores in rebꝰ. duo rectores. duo artifices. nec opera plātarum τ arborū sic ordinate ꝓcederēt τ agerent ad modum operū humanoꝝ. Neq3 omnes assimilarent. nisi ille idem regeret τ dirigeret opera ipsarum arborū et plantarum qui dedit homini rationē. vnus est ergo q dedit homini intellectū τ qui dirigit opera arboruȝ q sunt ad modū intellectus. cum in arboribus et plātis non sit ratio vel intellectus. Sed multo fortius vnitas

materie & idētitas viuendi tam hominum ꝙ animalium arborum & plantarum arguit vnitatem artificis Cum eñ sit eadem matera tā hoīum ꝙ animalium arborum & plantarū.quia omnia reuertuntur in terram et per consequens de terra facta sūt a principio sicut nix sumpta de aqua que reuertitur i aquā.in gelu et sal similiter.Sed tamē nec homo seu corpus per eipsum factum est de terra.nec tot species animaliū facte sunt p se de terra.nec tot species arborū & plātarum fecerunt seipsas de terra.quia hoc opus est opus artificis habentis sapientiam et intellectum . Sequitur ergo ꝙ ē artifex vnus.qui de eadē materia omnia ista fabricauit. quia si essent duo contrarij non conuenirent in eodem modo fabricandi neqȝ formandi.nec ꝙ esset tanta similitudo.neqȝ esset eadem materia.qȝ vnius alteri non communicaret materiam. Itē ostenditur et probatur summa potentia.summa sapiētia. summa bonitas sūmi artificis.qui de vna & eadē materia tot innumerabiles & mirabiles.ac diuersas res & species pducere potuit.voluit sciuit & fecit. Uide quot spēs arborū herbarū.plantarū.ac aialiuȝ.& tñ oēs de eadē materia.Sȝ multo mirabilius est de materia vili ac infima & grossissima posse & scire formare tā nobile corpus sicut est corpus humanū.quod ē capax anime rationalis et intellectualis que est ymago summi artificis. Uide quāta est distantia inter corpus humanum et terrā in nobilitate.maior eñ est potentia & sapiētia posse de materia vili et grossa facere nobile corpus ꝙ de materia nobili facere nobile opus sicut et maior subtilitas ē scire facere de luto vasa aurea & pulchra & preciosa.ꝙ facere de auro et lapidibus preciosis vasa preciosa. Ex hoc ergo potest homo certitudinalr arguere summam potentiā.summā sapientiā sui factoris & cōsiderare ꝙ qui te potuit & sciuit & voluit tā nobilē & excellentē super oēs alias res facere de terra infima . et ita te exaltare quanta tibi poterit facere.& quō poterit te exaltare magis si voluerit.& ad statum altiorem et nobiliorē eleuare. Ecce ergo quot fructus .quot vtilitates.quot vtiles cognitiōes poterit hō colligere ex ista comparatione suprsius ad creaturas inferiores: Nō ergo spernat eas. Illas enim debet amare: & cogitare similitudinē quam habet cum eis & fraternitatem et humiliare se per eas.& fricare animā suaȝ cum eis. Ipse enim cognoscunt euȝ mirabilē et excellentiorem eis in multo quia est in nobilitate excellētissima & dignitate cōstitutus super eas. Sȝ tñ cogita qȝ tu es crea

Summa sapiētia illius artificis.

Summa potentia illius artificis.

tura. Non enim propter tuã excellentiã desinere põt quin sis creatura. Noli ergo obliuisci q: es de numero creaturũ. nec separari potes a cõsortio eaꝝ. q: magnam habes cũ eis cõueniẽtiã. s. eãdẽ materiã et eundẽ artificẽ. Exercita ergo te in cognitione eaꝝ. q: quãto magis cognoscis ipsas tãto magis cognoscis tuam dignitatẽ. et acquires maiorẽ cognitionẽ et certiorẽ de tuo cõditore. Si ergo vis ꝙ in te fiat cognitio tui ipꝰ et tui cõditoris: fiat primo in te cognitio creaturaruꝫ q: quãto magis appropinquas te ad creaturas eas cognoscẽdo tantomagis appropinquabis ad te ipsum et ad tuũ conditorẽ. Et quãtomagis elõgas te a creaturis. tantomagis elõgas a teipso et a tuo conditore. Si ergo crescat in te cognitio creaturaruꝫ crescet in te ẽt cognitio tuijpsius et tui conditoris in teipso. et si illa diminuitẽt illa. et si illa ãnihilat. ẽt illa ãnihilatur. Et si illa manet ẽt ista manet. q: ex illa nascit illa

¶ Et sic est finis que est de comparatiõe hominis ad tres gradus ꝯm couententiam gnalem et specialem.

¶ Sequitur scda pars pricipalis istiꝰ opis scꝫ de comparatione hois que est i quarto gradu ad illas res inferiores trium graduũ penes differentiã et hoc duobus modis. s. gnalr et specialiter. Titulus.lx.

Postq̃ cum dei adiutorio cõparauimꝰ hominẽ ad alias res inferiores penes cõuenientiam. Nũc autem debemus ipm cõparare penes drĩam ad alias res inferiores. dũ enim cõparamꝰ vnã rẽ ad aliã. duo manifestantur nobis. s. cõueniẽtia et drĩa vnius ad alteꝝ et per istã duplicẽ cõparationẽ manifestat nobis natura cuiuslibet rei naturalr. q: ipsa est via nature. ista est etiã via intrandi in noticiã cuiuslibet rei. Et iõ ad habendũ noticiã verã de homine. et ex consequẽti de deo per hominẽ. oportet hoiem cõpare ad alias res et videamus quomõ cõuenit cũ eis et quõ differt. Et q: iam vidimus dei gratia quãta sunt nobis reuelata. cõparando hoiem per cõuenientiã. Nũc videamus que manifestabũtur nobis cõparãdo hominẽ ad alias res cũ quibꝰ cõuenit per differentiã. Et si magna cognouimus per cõueniẽtiã. magna cognoscemꝰ per drĩam et magis nobis vtilia. imo hoc erit cõplemẽtũ totiꝰ nostre cõgregationis: nobis necessarie ad salutem. Nec prĩa cognitio prodest nobis sine secunda quicq̃ꝫ

¶ Qꝫ prio faciẽda ẽ duplex cõpatio ꝯm drĩãs qtuor graduũ. Prĩa gnalis vnius gradus ad aliũ. Alia

et scđa spūalis ī fra quēlibȝ gradū. Titu'us .lx]

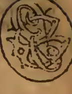
Anteq̄ aūt ad pređictā comparationē accedamus pꝛio voluin⁹ cōſiderare oēs tres gradus rerū gñales diſtinctos . ⁊ hoc penes differētiā inter ſe.ſ.vt videam⁹ ꝓceſſuȝ in excellētia nobilitate ⁊ dignitate .ac ſuperioꝛitate vnius gradus ad aliū ad q̄rtū grad⁹ ſup oēs tres.Et iſta dr̄ia pꝛio cōſiderata eſt ⁊ ia ex ꝓdictiſ manifeſtata eſt.Secūdo opoꝛtet cōſiderare ſpalē.infra quēlibet gradū generalē.Multū eñ differunt res vnius grad⁹ q꞉ in vno gradu licet cōueniāt generalr̄ ſunt tñ ſpecies diſtincte multe.Et iō opꝫ videre qualiter,vna natura differat ab altera.⁊ qualr̄ vna eſt ſuperioꝛ.dignioꝛ ⁊ nobilioꝛ q̄ ſit altera.Uerbi gratia. Dr̄ia reꝝ ī pꝛio.gra du.

In pꝛimo gradu quattuoꝛ elemēta ꝑ eſſe tm̄ cōueniūt ſed tñ differūt inter ſe q꞉ vnū eſt nobilius altero . ⁊ ēt quodlibet habet ſuā ſingulareȝ naturā.vt terra aqua ⁊c.Terra eñ infima eſt ⁊ minus digna.min⁹ nobilis ⁊ minus pulcra.Aqua habet naturā ſuperioꝛē digniorē.pulcrioꝛē q̄ terra.⁊ aer q̄ aqua.⁊ ignis q̄ aer.Et ſimilr̄ in metalla.q꞉ nobili⁹ eſt aurū q̄ argentum ⁊ argētū q̄ ſtānū.⁊ ſtannū q̄ plūbū.Inter lapides etiā q꞉ vn⁹ ꝓcioſus lapis nobilioꝛ eſt altero.Et coꝛpoꝛa celeſtia vt ſol.luna.ſtelle.⁊ alia ſunt nobilioꝛa q̄ oīa iſta ꝓdicta.⁊ tñ oīa iſta cōueniūt in vno gradu gñali .⁊ ſolum habēt eſſe ⁊ nō viuere. Similiter eſt in reb⁹ que ſunt in ſecūdo gradu generali.q꞉ oīa cōueniūt ī gñalr̄ et habent eſſe.viuere.⁊ nō ſentire.⁊ tñ differunt in ſe. q꞉ arboꝛ cōtinet ⁊ habet infinitas ſpecies ⁊ naturas. et ſimiliter plāta ⁊ herba continēt in ſe innumerabiles ⁊ īfinitas ſpecies quarū quelibet habet ſuā ſingularē naturā diſtinctā a natura alteri⁹. Et ſic eſt ibi magna dr̄ia.Cōfoꝛmiter res que ſunt in tertio gradu cōueniunt in gñali.ſ.in eſſe.viuere .⁊ ſentire.ſȝ dr̄ent multum q꞉ inter eas ſunt infinite ⁊ innūerabiles ſpecies animalium vt eſt declaratū ante.Nā quedā ſunt que ambulant ſuper terrā.alia habitant infra terram alia ſupꝛa aquas.alia in aquis.alia in aere. Etiā conſidera et vide quot ſint ſpecies differentes multum quot dignitates.quot nobilitates . quot ſuperioꝛitates . quot differentie.ſuper naturam. ¶ In rebus autem quarti gradus in quibus eſt liberum arbitrium ſunt homines non eſt differentia ſicut in alijs gradib⁹.qm̄ ī trib⁹ gradibus pređictis.⁊ in q̄libet.ſūt ſpēs diuerſe.⁊ itra iſtū q̄rtū gradū ſūt ſpēs idiuidua uerſa ⁊ mlta.⁊ nō ſūt niſi vna ſpēs ⁊ natura.Nā in

Dr̄ia reꝝ in ſecūdo gradu

Dr̄a rerū in tertio gradu.

Oēs homineſ ſūt einſdē nature.

spūs τ nullo mō corpus nec res corpalis. iō necesse est φ pducat τ det naturā suā alteri. ꝟm modū nature in tellectualis τ spūalis. ¶ Et qꝛ in omi natura itelligibi li est intellect⁹ τ volūtas. τ intellect⁹ ē naturalis τ ope ratur naturalr τ ex necessitate. τ voluntas liberalis et nō necessaria τ operaꝶ liber τ nō de necessitate. iō ne cesse ē φ ois pductio q̄ ē i diuia natura sit p modū itel lectus. τ sit naturalis τ necessari a vl p modū volūtatis τ sit liberalis: nec sunt alij mōi pducendi nisi isti duo.

Productio filij ē naturalis.

Prima aūt pductio i esse diuio ē naturalis. τ iō p mo dū intellect⁹. τ sic necessaria. Ui de⁹ itelligēdo suū eē τ suā substātiā. pducit necessario suā ymaginē et figu rā sui esse τ sue substātie. sicut sol radiū. τ cōicat τ dat sue ymagini totā suā substātiā. Et qꝛ pductio est p mo dū nature. iō vocaꝶ gn̄atio. τ qꝛ pduct⁹ ē eq̄ nobilis et p se subsistēs sicut pducēs τ ē pfecta ymago pducētis ideo vocaꝶ fili⁹ ei⁹. τ pducēs vocaꝶ pr̄. Et qꝛ pr̄ pduxit filiū intelligēdo se. iō fili⁹ vocaꝶ verbū p̄ris. Et qꝛ illō qd̄ pduciꝶ p modū intellect⁹ vocaꝶ verbū itellectuale siue noticia seu sapiētia. iō vocaꝶ ymago τ verbū τ sa piētia p̄ris. Et qꝛ q̄libet est p se subsistēs τ natura itel lectualis τ rōnalis. iō vterq̄ vocaꝶ persona. Et sic sunt due psone i diuia natura p vnā pductionē. coeq̄les. co oipotētes τ coeterne. Nec pōt esse nisi vna pductio i deo p modū nature τ p vnū modū. qꝛ de⁹ pducit natu ralr tm̄ quātū pōt τ ꝟm totā suā ꝟtutē. Et iō qꝛ ē act⁹ pur⁹ τ ifinite actiu⁹ tot⁹ q̄cq̄d p̄t p modū nature pdu xit vna vice. Jō nō p̄t eē nisi vn⁹ pduct⁹ p modū natu re. qꝛ i illo terminaꝶ tota pductio. Nec pr̄ p̄t vltra pdu cere p illū modū qꝛ pduxit q̄cq̄d potuit p modū natu re. τ sufficit ei vn⁹ pduct⁹. τ vn⁹ fili⁹. τ vna pductio p il lū modū. qꝛ pduct⁹ ē ifinit⁹. τ pductio ifinita. Et sic n̄ p̄t eē nisi vn⁹ fili⁹ vna ymago. vnū ꝟbū. τ sapiētia p̄ris ¶ Q; pductio p modū itellect⁹ τ nature iā repta. ma nifestat nobis de necessitate esse i deitate aliquā pdu ctionem per alium modū. s. per modum volūtatis τ li bertatis. ¶ Titu. lij.

Dicitur gn̄atio. Dicit filius. Dicitur verbum patris. Dr̄ ymago p̄ris. Uocatur persona. Est soluz vn⁹ fili⁹.

Titu. lij.

Et qꝛ semper opz nos pcedere ordinate. τ de gradu i gradū. iō p istā pductionē summā τ infinitā iā dictā. dei gr̄a inuentā. debem⁹ vlteri⁹ currere ad inueniendū si est in esse diuino alia pductio. Et qꝛ pater dās est in telligēs. τ fili⁹ pduct⁹ recipiēs similiter est intelligens τ non ignorās. τ cū ex dare τ recipere qn̄ sunt pfecta. opz φ pcedat τ sequaꝶ aliud. qd̄ nō est dare neq̄ reci pere. s. amor ideo cū in diuina natura sit dare τ recipe

De pcessione spūssācti.

re ⁊ dãs ⁊ recipiẽs. opꝫ ꝙ ꝓcedat amor a dãte ĩ recipiẽtem. ⁊ a recipiente in dãte ⁊ sic est ibi ꝓcessio amoris ab vno in alterũ. ⁊ ecõuerso. ⁊ sic est ibi tertia res ꝓducta. s. amor. q̃ quidẽ res nõ est pater neqꝫ fili⁹. sed ꝓcedẽs necessario de ambob⁹. qꝛ pr̃ nõ põt nõ amare suã ymaginẽ. suũ filiũ ab ipo ꝓductũ. cui dedit oĩe qđ hꝫ nec fili⁹ põt nõ amare prẽm q̃ genuit eũ equalẽ p oĩa sibi. Et sicꝫ prima ꝓductione inuenim⁹ scđam. ⁊ prima ꝓbat ⁊ manifestat scđaꝫ. ⁊ sic sunt due ꝓductiões in diuina natura multũ differẽtes. quia primaest per modũ intellectus naturalis ⁊ necessaria. ⁊ scđaper modum voluntatis ⁊ libertatis ⁊ sicvoluntaria: quia productus p istã ꝓductionẽ est amor ⁊ charitas. sꝫ amor a volũtate ꝓcedit. ¶ Rursus ista ꝓductio fit a duob⁹ simul. s. a pr̃e ⁊ filio. qꝛ ambo ꝓducũt tertiũ. sꝫ prima ꝓductio fit ab vno tm̃ scꝫ a pr̃e. Sꝫ qꝛ pater nõ est prior filio sed ab eterno sunt simul. iõ nõ pri⁹ ꝓcedit amor a pr̃e in filiũ ꝙ a filio ĩ pr̃em. iõ nõ sunt due ꝓductiões amoris pr̄is ⁊ filij. sꝫ vna tm̃. et ideo ꝓducit amor ab ãbobus tanꝙ ab vno ⁊ p vnũ modũ. s. p voluntatẽ liberalem. Rursus sicut ꝓduct⁹ p modũ nature et intellect⁹ noĩatur ymago. verbũ ⁊ fili⁹. ymago noĩatur tanꝙ habẽs similitudinẽ expressam ⁊ cõformẽ pr̄is. Uerbũ nominat ipm tanꝙ similitudinẽ expressiuã ⁊ itellectualẽ. Et fili⁹ tanꝙ similitudinẽ p se subsistentẽ ⁊ cõnaturalẽ. Ideo ꝓduct⁹ p modũ volũtatis vocat donũ. amor. charitas vel nex⁹. vinculũ ⁊ spũssctũs pr̄is ⁊ filij. quia ista sunt volũtaria. donũ noĩat ipm vt voluntariũ donuꝫ seu datũ. Amor nex⁹. charitas. ⁊ vinculũ noĩat ipm. vt donũ voluntariũ primũ ⁊ principiũ. Spũssctũs noĩat ipm vt donũ voluntariũ primũ ⁊ p se subsistẽs. siue hypostaticũ qđ idẽ est. ¶ Ecce distinctos modos ꝓducẽdi duos ꝓductos. distinctos realr̃. q̃ sunt eq̃les ĩ oibus. qꝛ hñt eandẽ nũero essentiã. ⁊ idẽ esse indiuisum. Sicut eñ fili⁹ est equalis p oĩa pr̃i. nec vn⁹ maior altero ita spũssctũs est equalis p oĩa pr̃i et filio qꝛ producit ab ambob⁹ tanꝙ ab vno. Neqꝫ est posterior eis ꝓpter hoc qꝛ est terti⁹. sꝫ ab eterno simul sunt. qꝛ ibi nõ est ordo durationis sꝫ tm̃ ordo originis. Iõ pr̃ est primus. ⁊ a nullo recipit eẽ diuinũ. nec oritr̃ ab aliq̃. Fili⁹ est scđus qꝛ primo oritr̃ a pr̃e. nõ prioritate tp̄is. Spũssanctus ẽ tertius. qꝛ ab ambobus ꝓcedit. Et tñ oẽs tres equales sunt. qꝛ habẽt idẽ esse diuinũ ⁊ eãdem substãtiã indiuisam. sꝫ per tres modos. Qꝛ pater tanꝙ fons deitatis hꝫ a se esse. et p modũ dãtis tm̃. Fili⁹ hꝫ esse diuinum per modũ recipiẽdi ab alio tm̃. et hoc per modũ gene-

Spũssanctus a pr̃e ⁊ filio ꝓcedit.

Filius dr̃ ymago verbum.

Spũssanctus dicit multis nominibus

Trinitas personarum concluditur.

rōnis.ꝛ quicquid hꝫ hꝫ tanꝙ ei datū a pr̄e.Sꝫ ſpūſſā-ctus hꝫ diuinū eē ꝑ modū ꝓcedētis ſeu ꝓcedendi ab vtroqꝫ ad modū volūtatis.iō ſua ꝓductio vocaṫ ſpiratio ſiue ꝓceſſio.Et ſic in eſſe diuino eſt vera origo ꝛ vera diſtinctio ꝛ tñ idē eē.nec tñ ē ibi prioritas neqꝫ poſterioritas durationis nec ꝓceſſiōis.ſicut pꝫ in ſole:qꝛ ꝙuis radiꝰ oriaṫ a ſole:tñ nō ē priꝰ ſol ꝙ radiꝰ.et ſiṁr de igne:qꝛ lꝫ ſplendor ꝛ calor orianṫ ab igne: tñ ſimul ſunt.nec ignis eſt prior ꝙ ſplēdor.ſic ꝛ calor ſic ꝙ pr̄ ꝛ filius ꝛ ſpūſſanctꝰ equales ſunt.ꝛ pr̄ infinitꝰ: ꝛ filius infinitus ꝛ ſpūſſanctꝰ infinitꝰ:qꝛ neceſſe eſt ꝙ amor ꝗ ꝓcedit a pr̄e in filiū ꝛ ecōuerſo.ſit infinitus qꝛ pater amat filiū quātū pōt.ꝛ filiꝰ amat patrē quātū pōt.et qꝛ pr̄ pōt in infinitū.ꝛ filiꝰ pōt in infinitū igiṫ amor ꝗ eſt ſpūſſctūs eſt infinitꝰ ꝛ ille eſt tertia pſona: et per ꝯñs equalis patri ꝛ filio in infinitū.ſicut ambo ſūt infiniti.Ecce ꝗ ꝗliter recto ordie dei auxilio inuenimꝰ in eē diuio duas eṫnas ꝓductiōes idesinētes ꝛ tres pſonas eq̄les reaṙ diſtinctas.ꝛ tñ non eſt niſi vna ſubſtātia.vna natura.vnū eē indiuiſum.īfinitū in tribꝰ. ¶Qꝛ hō pōt induci ad ꝯcedēdū ꝙ vna ꝛ eadē ſubſtātia infinita.indiuiſa poſſit eſſe in tribus reaṙ diſtinctis ꝙuis ſit incōprehēſibile ab hoīe. Ti.iiij.

Q Uoniā autē valde incōprehēſibile eſt in intellectu humano:ꝙ vna, eadēqꝫ ſubſtantia indiuiſa reaṙ ſit in pluribꝰ.ideo hic ꝑ aliqua iā nota nobis in rebꝰ creatis fiet manifeſtatio:vt nō videaṫ impoſſibile. immo valde poſſibile.Si eñ vna natura creata de nihilo. finita.eadē ſpecie.ſed nō numero.pōt eſſe in pluribꝰ realiter:vt pꝫ:qꝛ vna natura humana eſt in pluribus realiter eadē ſpecie vt in petro ꝛ ioāne.Quare nō dabimus vnū gradū.maiorē in vnitate ipſius nature increate:infinite ꝛ ſine mēſura:vt ſ.ipſa natura diuina: infinita.increata.vna neceſſario indiuiſa.realiter ſit ꝛ poſſit eē in pluribꝰ pſonis reaṙ diſtinctis? Uñ maior vnitas ꝛ idētitas poſt vnitatē in ſpecie.eſt vnitas in numero.Ergo ſicut natura diuina increata ꝛ infinita aſcēdit ſemꝑ ſupra naturā creatā ꝛ finitā ſine mēſura.ita vnitas nature infinite ꝛ increate aſcendit ſp ſupra vnitatē nature finite ꝛ create:ꝛ hoc ſine menſura.Ergo poſtꝙ natura creata eadē ſpecie.inueniṫ realiter in pluribꝰ.ꝛ ei repugnare nō pōt quin hoc poſſit ergo ipſa natura infinita increata eadē numero inuenitur realiter in tribus:ꝛ ſibi nō repugnat.Itē vbi maior vnitas:ibi maior perfectio.maior ꝯcordia: maior

Unitas diuine nature.

par:ergo inter psonas in diuinis necessario est q sit summa vnitas qua nō possit eē maior nec cogitari. Et ita est q sit vna substātia necessario in tribus numero: aliter nō esset maxima vnitas nec maior que possit esse aut cogitari. nec maior ꝙ inter psonas creatas. sicut inter hoiem ꝛ hoiez ꝛ sic possibilis esset discordia aut diuisio inter psonas diuinas sicut inter hoies vt posset intelligi esse: qd est impossibile. Sicut necesse est ergo eē pluralitatē psonarū in diuina natura summa. ita necesse est eē vnitatē substantie. Dr tñ hoc hō cōcedere l3 nō possit cōprehēdere quō possit esse. Or nō sequit q si nō possit cōprehēdere ita esse. q ꝙ non sit. Uñ aliqñ hō multa cognoscit p experientiā. que tamen cōprehēdere nō pōt p rōnē. Qr corpus ꝛ aīa que sunt valde diuersa faciūt vnū hoiem hoc videm⁹. sed quō hoc fieri poterit nō cōprehēdim⁹. Si ergo est illud incōprehēsibile quō sit. ꝛ tñ hō per experientiā hoc cognoscit esse. quāto magis id qd per nullā experientiā pōt videri humana ꝛ tñ multa per experientiā pōt cognoscere quī p rōne nullo mō pōt cōprehēdere. ꝛ ecōuerso. Ut rō pbat q idē est in deo. posse intelligere et velle. ꝛ sunt idē qd esse in deo. ꝛ sic tria sunt vnū. ꝛ tñ hoc quō fieri pōt nemo cōprehēdit. Tñū aūt est incōprehēsibile q eē dei sit tria hec. s. posse intelligere et velle. quātū q tres psone sunt vna substantia ꝛ vnum esse: ꝛ tamen primū omnes concedunt. Pluralitas personarum.

¶ Qr oīa que probata sunt de pluralitate personarū ꝛ vnitate in diuinis possunt manifestari per verbum actiuum ꝛ passiuum. Titulus.liiii.

Uoniā aūt oīa pdicta sūt altissima. ꝛ nostrū intellectū supgredientia. iō vt fiant nobis aliqualr pportionata p exempla. q maxime sunt nobis familiaria. ꝛ cū qbus cleric⁹ habeat noticiā a puericia de verbo actiuo ꝛ passiuo iō per illa quilibet cognoscit de ipsis. Ecce valde cōgruū ascēdere ad intelligendu3 illa que dicta sunt. ecce exēplū valde cōueniēs ꝛ nos illuminās. Sicut se h3 vbū actiuū ad passiuū. ꝛ ecōuerso. sic se h3 in diuinis pr̄ ad filiū ꝛ ecōuerso: qr pr̄ est actiuū ꝛ psona actiua. ꝛ fili⁹ passiuū ꝛ psona passiua. Sicut eīn vbū actiuū est plenū ꝛ pfectū vbum ꝛ a nullo alio vbo orit nec pducit inquātū actiuū: imo est pmū seipso. Ita pr̄ in deitate est plen⁹ de⁹. ꝛ pfect⁹ de⁹. et a nullo alio orit ꝛ pducit. imo est prima psona ꝛ primū pricipiū i eē diuino: Et sicut vbū actiuū de seipso h3 plenā significationē ꝛ sm̄ totum significatū ita pr̄ in Prima pueniētia Secūda

seipso/hꝫ plenã deitatẽ:⁊ totũ eẽ diuinũ ⁊ totũ ꝯtinet in/seipso. Vñ significatũ siue res significata ỽbi acti-
Tertia. ui.est sicut esse diuinũ seu substãtia diuina. Et sicut ỽbũ actiuũ ꝙuis/ex seipso/sit ꝑfectuꝫ et plenũ. ꝑducit ex seipso ỽbũ passiuũ ita ꝙ actiuũ orit a nullo.⁊ passiuum orit ab actiuo ⁊ nõ ecõuerso.⁊ est scõm ⁊ non est primũ.⁊ actiuũ est primũ ⁊ nõ scõm. Ita pr̄ ꝙuis ex/se ipso sit ꝑfect⁹ ⁊ plenus de⁹ ꝑducit tñ de seipso filium tanꝙ passiuũ ⁊ fili⁹ orit a pr̄e tanꝙ a suo actiuo et nõ ecõuerso. Et fili⁹ est scđa ꝑsona. et pr̄ prima ꝑsona et nõ secũda. Et sicut de necessitate ỽbũ actiuũ ꝑducit
Quarta. suũ passiuũ ỽbũ. ita ꝙ impossibile est ỽbũ actiuũ esse qn ꝑducat ỽbũ passiuũ.⁊ simul sunt qꝛ non est prius actiuũ ꝙ passiuũ qꝛ actiuũ nõ põt eẽ sine passiuo. nec prius est actiuũ et postea passiuũ. sed simul sunt vel nõ sunt. Ita pr̄ qui est tot⁹ actiuus de necessitate ꝑducit suũ filiũ ita ꝙ impossibile est deũ actiuũ eẽ qn ꝑ-
Quinta. ducat ꝓpriuꝫ passiuũ. nec est pri⁹ pr̄ actiuus ꝙ filius passiuus. Itẽ sicut ỽbũ actiuũ cõicat suo passiuo ỽbo dũm ip̄m ꝑducit quicqd hꝫ.s.totũ suuꝫ significatũ: et quicqd se tꝫ ex parte rei significate et oĩa sibi cõicat. dempto suo mõ ꝓprio ⁊ sua ꝓprietate ꝑ quã est actiuũ qꝛ suũ ꝓpriũ modũ nõ põt cõicare.⁊ iõ siṁr verbũ passiuũ hꝫ suũ ꝓpriũ modũ ⁊ suã ꝓprietatẽ quã non hꝫ ỽbũ actiuũ qꝛ actiuũ nõ est passiuũ: nec passiuum est actiuũ. sed tñ oĩa alia sunt eis cõia: dẽptis ꝓprijs modis qui nõ pñt stare simul in eodẽ.⁊ iõ necesse est ꝙ sint duo ỽba: nec pñt eẽ vnũ ỽbũ:⁊ tñ hñt vnũ ⁊ idẽ
Sexta. significatũ:⁊ vnã ⁊ eadẽ reꝫ signã ⁊ nihil est in actiuo quin etiã sit in passiuo ỽbo sed alio mõ. Et sicut ỽbũ actiuũ ⁊ passiuũ sunt duo ỽba distincta ꝓpter duas ꝓprietates distinctas: q̃ nõ pñt eẽ in vno simul. ita siṁr in diuino eẽ pr̄ qui est tot⁹ actiuus: cõicat suo filio passiuo dũ ip̄m ꝑducit ꝙquid hꝫ. totã suã essentiã et totũ suũ eẽ.⁊ ꝙquid se tꝫ ex parte sui eẽ et eẽ diuini et oĩa cõicat suo mõ ꝓprio dempto totũ.⁊ sua ꝓprietate actiua. ꝑ quã est pr̄ ⁊ sume actiuus qꝛ hoc cõicare nõ põt. Siṁr suus filius passiuus hꝫ suũ ꝓpriũ modũ ⁊ ꝓprietatẽ passiuã corñdentẽ ꝓprietati actiue pr̄is ꝙ
Septĩa. ꝓprietatẽ hñe nõ põt pr̄. Et iõ pr̄ nõ est filius:⁊ filius
Exẽpluꝫ de eq̃lita te in trinitate. nõ est pr̄:⁊ tñ oĩa alia sunt cõia. et oĩa que sunt in pr̄e sub mõ actiuo ⁊ sub illa ꝓprietate pr̄nali. sunt in filio sub mõ passiuo ⁊ ꝓprietate filiali. Et sic necessario sunt duo distincti pr̄ ⁊ fili⁹ ꝓpter duas ꝓprietates incõicabiles. Itẽ sicut ỽbũ passiuũ ꝑ oĩa est equale suo verbo actiuo nec vnũ est maius altero qꝛ in ỽbo acti-

no reperitur significatũ ⁊ modus significãdi ꝓprius ⁊ in vbo passiuo sitr repitur idẽ significatũ ⁊ suus ꝓprius modus significãdi. Ita cõformiter filius per oia est equalis patri. nec enim est maior altero: qꝛ in patre nõ est nisi eẽ diuinũ ⁊ ꝓprius modus ⁊ in filio idẽ eẽ diuinũ ⁊ suus ꝓprius modus. ita ꝙ idẽ esse est sub duobus. cũ modis inequalibus vtrobiqꝫ. i. eẽ vtrobiqꝫ. ꝓprietas nõ eadẽ sed correspondẽs: ⁊ sic tñ est in vno sicut in alt tero. Et sicut nos videmus ꝙ vbũ actiuũ inquãtũ actiuum hꝫ suũ ꝓpriũ casum. s. accusatiuũ: ⁊ hoc est sibi ꝓpriũ inquãtũ actiuũ ⁊ iõ nunq̃ cõicat illũ accusatiuum suo vbo passiuo ⁊ sitr verbũ passiuũ inquãtũ passiuum hꝫ suũ ꝓpriũ casum. s. ablatiuũ quẽ nõ actiuũ. imo isti casus sunt incõicabiles inter ipsa qꝛ ipsis cõueniunt per suas distinctas ꝓprietates. ⁊ tñ si verbũ actiuum habeat aliquẽ aliũ casum vltra ꝓpriũ actm̃ vt vel genitiuũ vel datiuũ vel aliũ accusatiuũ vel ablatiuũ: qꝛ illũ nõ hꝫ tanq̃ actiuũ. nec rõne ꝓpriũ modi sui sed rõne sui significati ⁊ rei significate. vt vbigratia. istum verbũ accuso pter ꝓpriũ accusatiuũ hꝫ genitiuũ. vt accuso te sceleris ⁊ istud verbũ do hꝫ datiuũ vt do tibi filium ⁊ doceo aliũ accusatiuũ. vt doceo te grãmaticã. hic est alius accusatiuus: vt hic audio lectionẽ a magistro. est ablatiuus. ideo sicut hic verbũ passiuũ hꝫ eũdem casum quẽ hꝫ suũ vbũ actiuũ vltra ꝓpriũ actm̃. habet etiã vltra suũ ꝓpriũ ablatiuũ ⁊ totũ quicq̃d hꝫ vbũ actiuũ vltra ꝓpriũ accusatiuũ. hoc totum cõicat suo vbo passiuo ⁊ sic primo hꝫ actiuũ. postea passiuũ. Ideo dr accusor a te sceleris. filius daf tibi a patre doceor a te grãmaticã. lectio audif a te magistro. logica legif a me henrico. Et causa huius est: qꝛ hñt idẽ signatũ. ⁊ eandem rem significant. et illi casus tenẽt se ex parte significati: et non ex parte modi proprij. ideo sunt casus communes. Ita conformiter in deitate. ¶Pater inquãtum pater ⁊ actiuus: habet aliqua que sibi soli conueniunt: vt esse primum principium nõ de alio principio in deitate. esse a se. et innascibilẽ. esse improductum ⁊ esse primã personam. similiter generare. Et qꝛ ista conueniunt per suum modũ proprium inquantum pater. non cõmunicat ea suo filio passiuo producto ab ipso. Et similiter filius inquantum filius et passiuus habet aliqua que sibi soli conueniunt: vt esse productum per modũ nature ⁊ intellectus natũ esse. secũdam personã esse. ymaginẽ esse. verbum esse. Et quia ista conueniunt et per suum proprium modum. ideo solus habet. Sed tamen quicquid pr̃ hꝫ inquantum

Octaua. Exẽplum de ꝓprijs psonarum.

deus τ ex pte ipsius eē et essentie et oēs proprietates
q̃ conueniūt eē diuino totū cōmunicat suo filio Et qꝛ
eternitas.oīpotētia.summa sapiētia summa bonitas
veritas volūtas vita τ multa alia se tenēt ex parte esse
Nota. τ essentie.τ cōueniūt patri inquantū deꝰ est. iō om-
nia cōicat suo filio τ sunt cōia τ ꝓpria.¶ Preterea si
cut verbū passiuū quicqd hꝫ.hꝫ vt datum τ receptuꝫ.
Decima et totum tñ habet sicut actiuum.ita filius qcqd hꝫ.hꝫ
vt datum et receptum.τ totum tamen habet quod pa-
ter.Et sicut si verbū actiuum eēt ab eterno. necesse es
set etiam verbū passiuū esse ab eterno. Jta qꝛ pater ē
ab eterno.necesse est filiū ab eterno esse. Et sicut ver-
bū actiuū non hꝫ nisi vnum verbū passiuum. nec pōt
Undecia hēe aliud.τ illud ei sufficit. Jta pater nō hꝫ nisi vnicū
filium.nec potest alium habere.qꝛ ille sufficit ei.¶ Ec
ce igitur qualiter est magna silitudo inter patrem et
filiū ab vna parte.et verbū actiuū τ passiuū ab altera
parte ita ꝙ multū relucet nobis mysteriū diuinarū ꝑ
sonarū in ista cōparatione qꝛ vtrobiq̃ est vnū τ ideꝫ
cōe.τ due ꝓprietates vt in verbo actiuo et passiuo idē
signum τ duo modi.nā idem significatū intelligo duꝫ
Duodecima. dico amo τ amor ꝫ duobꝰ modis.silr in patre τ filio ē
eadē essentia q̃ est cōis.τ duo modi seu due proprieta
tes.Et sicut in ṽbo actiuo et passiuo est cōparatio in
tellectualis.Jta est in pr̄e τ filio.qꝛ pr̄ intelligendo ꝓ-
duxit filiū.sicut verbū actiuū ꝑ virtutem intellectꝰ ꝓ
duxit ṽbū passiuū de necessitate.Et sic hēmꝰ exēpluꝫ
valde cōueniēs τ familiare ad duas diuinas ꝑsonas.
Sed qꝛ verbū actiuū τ verbū passiuū non sunt res in
Tredecima. telligentes.iō nō producūt amorē inter se ꝫ tñ si ver-
bū actiuū intelligeret suū passiuū verbū.ipsum diligē
ret tā q̃ suā ymaginem.τ verbuꝫ passiuū diligeret suū
actiuū.qꝛ ab ipso hꝫ oīa.τ sic esset ibi silitudo tertie ꝑ
sone in trinitate.scꝫ spiritussancti.qꝛ actiuum et pas-
siuū sp sunt sil.τ insimul producerent vnum amorem.
Sed tñ large possumus cōparare verbum impersona
le passiue vocis spirituiscto quia verbum actiuum et
ṽbū passiuū ꝓducūt ipꝫ ꝑsonale τ ab eis ꝓcedit τ su-
mit oīa q̃ hꝫ.τ est tertiū ṽbū ꝓductū ab eis.Uñ capit
vocē passiuā a passiuo τ significationē actiuā ab acti
uo:τ hꝫ suū propriū modum τ proprietatem.τ non est
actiuū neq̃ passiuū.Uñ distinguitur ab actiuo τ passi
uo quia significat indeterminate sine certa persona
et numero et tamen habet idem significatum et rem
eandem significat quam significat actiuū τ passiuum
Unde ideꝫ significatur dū dicitur lego lectionem:. et

lectio legitur. ac legitur impersonaliter sumptum sed tñ non eodem mō ꝛ sic est idem significatū ꝛ tres modi. ꝛ ideo sunt tria verba distincta.

¶ Generalis epilogatio. Titulus.lv.

Ecolligētes ḡ in gñali oīa q̄ manifestata ꝛ reuelata sūt nobꝭ ꝑscalā q̄ttuoꝛ graduū nature possum⁹ videre q̄r ꝑ cōparationē hoīs q̄ ē in q̄rto gradu ad al's res iferiores tres ꝛ ipoꝝ adīuicē ꝛ hoc scđꝫ cōueniētiā gñalē ascēdim⁹ ad cognitionē vni⁹ nature supreme ꝛ infinite. q̄ ē supra hoīem. ꝛ qualis sit ꝛ quāta sit ꝛ īuenim⁹ in illa natura suprema. eē viuere. sentire ꝛ intelligere aliud q̄ȝ scala nature. Et ibi fecim⁹ aliā scalā. ab ip̄o eē incipiēdo ꝛ ꝓcedēdo ad alios gradus ꝛ inuenim⁹ ꝙ̄ in illa sūma natura q̄ ē de⁹ nr̄ idē est eē qđ viuere. qđ sentire. qđ itelligere. Rursuꝫ īuenim⁹ illđ eē iproductuꝫ nō acceptū. sꝫ eternū. ꝛ ꝙ ab illo eē eterno ꝛ ab illa natura ē ꝓductū totū eē mūdi ꝛ tota scala nature. ꝛ hoc de nihilo ꝛ de nouo. Jte ꝑ istā ꝓductionē mūdi de nihilo ꝑinuētā. ascēdim⁹ ad vnā aliā ꝓductionē nobilissimā ꝛ eternā. ꝛ illā cōclusim⁹ eē. qđ eē est de ip̄o eē diuio. ꝑ quā īuenim⁹ in natura diuia duas ꝑsonas eternas ꝛ deū de deo eē ꝓductū. et hoc ꝑ modum nature. Rursus ꝑ istā ꝓductionē quā īuenim⁹ in natura diuina reperim⁹ ēt ibidē eē necessario aliā ꝓductionē de eē diuio. q̄ est ꝑ modū volūtatis ꝛ libertatis. ꝑ quā ꝓducit tertia ꝑsona in eē diuio. Et sic in gñali ꝑscalā nature īuenim⁹ q̄tuoꝛ. s. eē diuinū ꝛ tres ꝓductiōes ip̄i⁹ eē diuini scꝫ ipsi⁹ dei. ꝛ tria ꝓducta a deo. Pria ꝓductio īuēta est in ꝓductione mūdi ꝛ de nihilo extra se. Et scđa ꝓductio est dei de deo intra se. et ab eterno ꝑ modū nature. Tertia est ꝓductio dei de natura diuia ꝑ modū volūtatis. Et iste due sunt eterne. ꝛ sine pricipio. ꝛ sine fine nūq̄ȝ cessantes. Tria ḡ sūt ꝓducta. s. mūdus. fili⁹. ꝛ sp̄ussctus. ꝛ vnū improductū. scꝫ pr̄. Fili⁹ ḡ est a pr̄e. sp̄ussctus a pr̄e ꝛ filio. ꝛ a pr̄e ꝛ a filio et a sp̄ūscto tāq̄ȝ ab vno mūdus est ꝓductus. Ex istis oībus possum⁹ cōcludere talē diuisionē in q̄ claudūt oīa Oē qđ est vel ē ab eterno ꝛ a seipso. vel nō ab eterno nec a seipso. vel est ab eterno et nō a seipso sꝫ ab alio. In pria pte diuisiōis est pr̄ in alia parte mūdus. i tertia filius ꝛ sp̄ussctūs. Et sic ꝑ istū ꝓcessum inuenim⁹ deū trinū ꝛ vnū. Unū in eēntia. et trinuꝫ in ꝑsonis. a q̄ oīa. in quo oīa. ꝛ ꝑ quē oīa q̄ viuit bñdictus in secula.

Primo. Secūdo. Tertio. Quarto

¶ Seq̄t cōꝑatio hoīs q̄ est in quarto gradu ad alias res inferiores triū graduū scđm cōueniētiā sp̄ālēꝫ. ꝛ

z de fructu qui inde colligitur. ¶ Titulus.lvj.

Onsiderata cōparatiōe hois' ad alias res inferiores triū graduū scdm cōuenientiā generalem.ex qua collect⁹ est fructus inestimabilis.Et qz est adhuc alia cōueniētia et silitudo specialis.iō nunc cōsiderādum est vñ hō hz cōueniētiā z silitudinē spālem vltra gñalē.Prio cū reb⁹ q̄ sūt i pmo gdu q̄ tm̄ hñt eē.s. cū elemētis z cū corpibus celestib⁹.Qz sic illa ordinata sunt inter se.sic hō ē ordiatus in seipo.Nā in illis q̄ habēt tm̄ eē.nobiliora z digniora sunt superius z alti⁹ z minus nobilia z minus digna sunt inferi⁹ z infima vt celum sursum z terra deorsum.Et inter elemēta silr.qz terra minus digna ideo infima.z aqua que ē dignior iō superior est ꝙ terra z aer ꝙ aq̄.et ignis ꝙ aer. Jta silri corpe hois caput est supremū i altissimo loco positū.nobilissimū.et dignissimum inter mēbra exteriora.z alia mēbra minus digna sunt infima.vt pedes.et sicut terra quia infima portās oia elemēta.Jta pedes sūt infimi portātes alia mēbra. Sicut ḡ inter elemēta sunt supi⁹ z inferi⁹ ita in hoie.Jtē sicut superiora corpora regūt inferiora corpa.ita caput z mēbra supiora et manus regūt inferiora membra.Et sicut corpa celestia.vt sol q̄ influit vitā oibus aliis corporib⁹ z dat eis lumen z influit vitā oibus corpibus viuentib⁹: collocat in medio septē planetarū.z influit superi⁹ z inferius sedens in medio.Jta in hoie cor qđ influit vitaz et calorē oibus membris collocat in medio z ibi sedet influēs superi⁹ et inferius.Ecce magnam conuenientiam z similitudinem.

De formatione hois fm corpus.

¶ De cōuenientia specialiter hominis ad res secundi gradus q̄ habent viuere et eē tantū Titu.lvij.

Adhuc autē tu hō habes magnā cōuenientiā cū rebus scdi gradus scz cū arborib⁹ et plātis ac herbis.Qz sicut semē z granuz de quo pullulās arbor post certū tempus apparet.sicut natura illius seminis et illius grani exigit.sic planta seritur z plantatur in terra.et claudit per certū tps tāꝗ in vētre.Jta granū z semen de quo tu hō pullulas ponit z seminat in terra sicut i agro.et in vētre matris tue et ibi clauditur.Et sicut illud granū seu semen de quo nascitur arbor seu planta recipit' materiā z augmētū de terra. scz vt exinde fiāt radices.trūcus z folia.Jta illud granū de quo tu pullulas recipit materiā z augmētū de terra.s.de sanguine mēstruo mulierū in ventre matris.vñ mēbra fiunt et

Qsbō est similis arboribus.

Secūdo.

refcũt. Et ſicut de vno grano modico ꝛ puo arboꝝ ſꝫ
nulla fere apparet diuerſitas. ſed magna ſimilitudo
pꝛeũt ꝛ pullulãt tot diuerſa: ſicut ſunt radices. trũcus.
coꝛtex medulla. frõdes folia. floꝛes et fruct⁹. ꝛ ſemina.
ita cõfoꝛmit de illo modico ſemiue pꝛis tui in q̃ nulla
diſſilitudo nec diuerſitas exeũt ꝛ pullulãt tot diuer
ſa ꝛ ſic mirabilia et innũerabilia mẽbꝛa quot tu hẽs ex
terioꝛa ꝛ iterioꝛa. ſicut ſunt caput. oculi nares. aures.
dẽtes. ligua. digiti man⁹. pedes ꝛc hẽs ẽt interioꝛa vt
coꝛ. pulmonẽ ſtomachũ. epar iteſtina renes oſſa. ner
uos ꝛ venas ꝛc. q̃ oĩa exeũt ꝛ pullulãt de illo paruo ſe
mine pꝛis tui. Ex q̃ tu potes ꝯcludere. ꝙ tu hõ es op⁹
magni dĩ q̃ de ita modico gͣno tot diuerſa ꝛ mirabilia
mẽbꝛa extraxit ꝛ ꝙ ille idem q̃ i arboꝛib⁹ oꝛdiauit ſic
tot diuerſitates mirabiles. ſicut radices. trũcũ. frõ-
des. Illemet oꝛdiauit ꝙ de ita modico grano pꝛis tui
tot mirabilia mẽbꝛa ꝛ diuerſa ſicut ſũt i coꝛpe tuo exi-
unt. Quis eñ oꝛdinauit ꝙ tot ptes ꝛ nõ pleſ ꝛ tales pul
lularẽt de illo puo modico grano arboꝛis: ꝛ ꝙ tot mẽ-
bꝛa et nõ pl'a ꝛ talia ꝛ taliter diſpoſita ꝛ nõ alió mõ ſic
mẽſurata iter ſe ſic ꝓpoꝛtiõata i certa mẽſura ꝛ certo
numero ꝛ certo mõ. exirẽt de illo puo gͣno vt due manus
quinꝗ digiti ꝛ duo ocl'i ꝛ nõ pl'es neꝗ paucioꝛes caput
vnũ. ꝛ ſic d' ꝯſilib⁹ alijs. Quis iſta oꝛdiauit. fabꝛicauit.
diſpoſuit. mẽſurauit collocauit ꝛ cuilꝫ offĩm ꝓpꝛiũ tribu
it. Nõne ille idẽ q̃ i arboꝛib⁹ oꝛdiauit. ita ſilr i hoib⁹.
Nũq̃d pr̃ tu⁹ ꝛ mr̃ tua foꝛmauerũt iſta mẽbꝛa. Nonne
ipſis neſciẽtib⁹ et doꝛmiẽtib⁹ mẽbꝛa foꝛmãt occl'te et
totiẽs ipſis nolẽtib⁹. ꝛ nõ cupiẽtib⁹ foꝛmãt? Qñ-
etiã ipſis volẽtib⁹ nõ poſſũt gn̄are. Nõne tũc clarit
me manifeſtat in foꝛmatiõe tui coꝛpis potẽtia immẽ
ſa ſapia ineſtimabilis. bonitas ꝛ benignitas innũera
bilis tui creatoꝛis? Qui ſic potẽter ꝛ rõnabilr cuꝫ ma-
gna ſapia ꝛ benignitate oĩa mẽbꝛa tui coꝛpis oꝛgani-
zauit. diſtixit ꝛ oꝛdiauit dulciter et iſenſibilr nobis ne-
ſciẽte ſupꝛa oĩa coꝛpa mũdi ita pulcre. Sicut eñ hõ q̃
prudẽter agit ille oꝛdiate ꝛ ſine ipetu facit illud q̃d in
tẽdit donec ad finẽ ꝛ ſuũ intentũ pueniat. Ita ſimili-
ter arboꝛes ꝛ plãte operant ad modũ opatiõis artifi-
cis. qui rõnabiliter operat vnũ poſt aliud ꝓducendo
oꝛdiate. acſi cognoſcerent finẽ ꝓpter quem operãtur.
quid ꝓducunt eoꝛum fructus ꝛ ſemina floꝛes ꝛ folia ꝓ
pter fructus ꝛ quãdo fructus ſunt maturi. tũc ceſſant
operari exterius. ꝛ ſic arboꝛes plantantur. ſeminant
creſcunt nutriũtur augmẽtant ipſis neſciẽtibus. Ita
hõ fuit plantatus nutritus et gn̄atus ipſo ignoꝛante.

Q'ſ homo ſit opus dei.

Ergo bene silis est homo arboribus. Et sicut nutrimẽtũ qd hñt arbores capiũt a terra mixta cũ aqua: ita tota magnitudo tui corpis venit de terra mixta cũ aqua. Ita vt ex nutrimẽto qd venit ex elemẽtis vt aqua ⁊ terra. homo crescat. augmentetur ⁊ viuat.

¶ De conuenientia hominis speciali ⁊ similitudine ad res tertiũ gradus. ¶ Tit. lviij.

Q; hõ est simil' aialibus.

Sed adhuc homo magis est silis aialibus brutis ꝙ arboribus ⁊ plantis et maiorem cõueniẽtiã habet cũ eis. Nã sicut illa generãtur per coitum. ⁊ masculũ ⁊ femellã in vtero. ⁊ ibidẽ mẽbra aialium formãtur Ita tu homo generalis per coitũ. et per masculum et femellam in vtero matris tue. Et sicut aialia habẽt caput. oculos. aures. nares. os. liguam. dentes. cor. epar. stomachũ ⁊ alia mẽbra. Ita tu hõ habes oia ista. Et sicut ista ambulant per se de loco ad locũ. vidẽt. audiũt bibunt ⁊ comedunt. nutriũtur. digerũt. egerunt. et sic de aliis. Ita tu homo habes omnia ista. Item alia magna conuenientia sicut arbores plãte. et aialia oia in terrã reuertũtur. ita corpus hois reuertitur in terrã. ergo de terra sumptũ est. Eadẽ ergo materia tui corporis. arborũ plãtarũ. aialiũ; postꝙ reuertũtur totũ ad vnam et eandẽ materiam. ¶ Qualis vtilitas colligitur ex ista comparatione speciali.

¶ Titulus. lix.

Unus deo minus et artifex omnium

Quid aũt colligere debemus ex ista cõparatione ⁊ cõuenientia speciali hois ad quattuor gradus que signãt oia ista. Et hec specialis cõuenientia ⁊ similitudo. arguunt. ⁊ dicũt primo ꝙ vnus ⁊ idẽ artifex. vnꝰ ⁊ idẽ dñs. vnus ordinator est hominis. aialium ac aliarum rerum ⁊ graduũ aliorũ. vnũ cõsilium. vna ꝓuidentia. Scdo arguunt summã potentiã. summã prudentiam. summã bonitatẽ eiusdem. Arguitur primo vnitas artificis summe potentis. summe prudentis et optimi. Non eñ esset tãta cõuenientia ⁊ similitudo hois cum arboribus plãtis ⁊ aialibus. si essent duo cõsiliatores in rebus. duo rectores. duo artifices. nec opera plãtarum ⁊ arborũ sic ordinate ꝓcederẽt ⁊ agerent ad modum operũ humanoꝝ. Neqꝫ omnes assimilarent: nisi ille idem regeret ⁊ dirigeret opera ipsarum arborũ et plantarum qui dedit homini rationẽ. vnus est ergo q dedit homini intellectũ ⁊ qui dirigit opera arboruꝫ q sunt ad modũ intellectus. cum in arboribus et plãtis non sit ratio vel intellectus. Sed multo fortius vnitas

materie ⁊ idẽtitas viuendi tam hominum ꝙ animalium arborum ⁊ plantarum arguit vnitatem artificis. Cum em̃ sit eadem matera tã holum ꝙ animalium arborum ⁊ plantarũ. quia omnia reuertuntur in terram et per consequens de terra facta sũt a principio sicut nix sumpta de aqua que reuertitur i aquã. in gelu et sal similiter. Sed tamẽ nec homo seu corpus per eipsum factum est de terra. nec tot species animaliũ facte sunt pse de terra. nec tot species arborũ ⁊ plãtarum fecerunt seipsas de terra. quia hoc opus est op9 artificis habentis sapientiam et intellectum. Sequitur ergo ꝙ ẽ artifex vnus. qui de eadẽ materia omnia ista fabricauit. quia si essent duo contrarij non cõuenirent in eodem modo fabricandi neqꝫ formandi. nec ꝙ esset tanta similitudo. neqꝫ esset eadem materia. qr vnius alteri non communicaret materiam. Jtẽ ostenditur et probatur summa potentia. summa sapiẽtia. summa bonitas sũmi artificis. qui de vna ⁊ eadẽ materia tot innumerabiles ⁊ mirabiles. ac diuersas res ⁊ species ꝓducere potuit. voluit sciuit ⁊ fecit. Uide quot spẽs arborũ herbarũ. plantarũ. ac aĩaliũ. ⁊ tñ oẽs de eadẽ materia. Sꝫ multo mirabili9 est de materia vili ac infima ⁊ grossissima posse ⁊ scire formare tã nobile corpus sicut est corpus humanũ. quod ẽ capax anime rationalis et intellectualis que est ymago summi artificis. Uide quãta est distantia inter corpus humanum et terrã in nobilitate. maior em̃ est potentia ⁊ sapiẽtia posse de materia vili et grossa facere nobile corpus ꝙ de materia nobili facere nobile op9 sicͭ ẽt maior subtilitas ẽ scire facere de luto vasa aurea ⁊ pulchra ꝑciosa. ꝙ facere de auro et lapidibus preciosis vasa preciosa. Ex hoc ergo potest homo certitudinalr arguere summam potentiã. summã sapientiã sui factoris ⁊ cõsiderare ꝙ qui te potuit ⁊ sciuit ⁊ voluit tã nobilẽ ⁊ excellentẽ super oẽs alias res facere de terra infima. et ita te exaltare quanta tibi poterit facere. ⁊ quõ poterit te exaltare magis si voluerit. ⁊ ad statum altiorem et nobiliorẽ eleuare. Ecce ergo quot fructus. quot vtilitates. quot vtiles cognitiões poterit hõ colligere ex ista comparatione suprsius ad creaturas inferiores: Nõ ergo spernat eas. Jllas enim debet amare: ⁊ cogitare similitudinẽ quam habet cum eis ⁊ fraternitatẽ et humiliare se per eas. ⁊ fricare animã suaꝫ cum eis. Jpse enim cognoscunt euꝫ mirabilẽ et excellentiorem eis in multo quia est in nobilitate excellẽtissima ⁊ dignitate cõstitut9 super eas. Sꝫ tñ cogita qr tu es crea

Summa sapiẽtia illi9 artificis.

Summa potentia illius artificis.

tura. Non enim propter tuā excellentiā; desinere pōt quin sis creatura. Noli ergo obliuisci q: es de numero creaturū. nec separari potes a cōsortio eaꝝ. q: magnam habes cū eis cōueniētiā. s. eādē materiā ⁊ eundē artificē. Exercita ergo te in cognitione eaꝝ. q: quāto magis cognoscis ipsas tāto magis cognoscis tuam dignitatē. et acquires maiorē cognitionē ⁊ certiorē de tuo cōditore. Si ergo vis ꝙ in te fiat cognitio tui ipi⁹ ēt tui cōditoris: fiat primo in te cognitio creaturaru; q: quāto magis appropinquas te ad creaturas eas cognoscēdo tantomagis appropinquabis ad te ipsum ⁊ ad tuū conditorē. Et quātomagis elōgas te a creaturis. tan tomagis elōgas a teipso ⁊ a tuo conditore. Si ergo crescat in te cognitio creaturaru; crescet in te ēt cognitio tuijpsius ⁊ tui conditoris in teipso. ⁊ si illa diminuit ēt illa. ⁊ si illa ānhilat. ēt illa ānihilatur. Et si illa manet ēt ista manet. q: ex illa nascit illa.

¶ Et sic est finis que est de comparatiōe hominis ad tres gradus ꝯm couententiam gn̄alem et specialem.

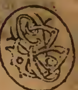
¶ Sequitur scd̄a pars pncipalis isti⁹ opis sc; de comparatione hōis que est i quarto gradu ad illas res inferiores trium graduū penes differentiā ⁊ hoc duobus modis. s. gn̄alr̄ ⁊ specialiter. Titulus. lx.

Ostꝗ cum dei adiutorio cōparauim⁹ hominē ad alias res inferiores penes cōuenientiam. Nūc autem debemus ipm cōparare penes dr̄iam ad alias res inferiores. dū enim cōparam⁹ vnā rē ad aliā. duo manifestantur nobis. s. cōueniētia ⁊ dr̄ia vnius ad alteꝝ et per istā dupicē cōparationē manifestat nobis natura cuiuslibet rei naturalr̄. q: ipsa est via nature. ista est etiā via in irandi in noticiā cuiuslibet rei. Et iō ad habendū noticiā verā de homine. ⁊ ex consequēti de deo per hominē. oportet hoiem cōpare ad alias res ⁊ videamus quomō cōuenit cū eis et quō differt. Et q: iam vidimus dei gratia quāta sunt nobis reuelata cōparando hoiem per cōuenientiā. Nūc videamus que manifestabūtur nobis cōparādo hominē ad alias res cū quib⁹ cōuenit per differentiā. Et si magna cognouimus per cōueniētiā. magna cognoscem⁹ per dr̄iam et magis nobis vtilia. imo hoc erit cōplemētū toti⁹ nostre cōgregationis: nobis necessarie ad salutem. Nec pria cognitio prodest nobis sine secunda quicꝗ.

¶ Q; prio fac iēda ē duplex cōpatio ꝯm dr̄iā; i iis [illegible] quatuor graduū. Pria gn̄alis vnius gradus ad aliū. Alia

et scḋa spūalis īfra quēlibȝ gradū. Titulus .lx)

VNteqū aūt ad pdictā comparationē ac-
cedamus pᷓo volum⁹ cōsiderare oēs tres
gradus rerū gn̄ales distinctos . ꝛ hoc pe-
nes differētiā inter se.s.vt videam⁹ pcess-
suȝ in excellētia nobilitate ꝛ dignitate .ac
superioritate vnius gradus ad aliū ad q̄rti grad⁹ sup
.oēs tres.Et ista dr̄ia pᷓo cōsiderata est ꝛ iā ex pdictꝭ
manifestata est.Secūdo oportet cōsiderare spālē.in-
fra quēlibet gradū generalē.Multū em̄ differunt res
vnius grad⁹ q2 in vno gradu licet cōueniāt generalr̄
sunt tn̄ species distincte multe.Et iō opȝ videre qua-
liter vna natura differat ab altera.ꝛ qualr̄ vna est su-
perior.dignior ꝛ nobilior q̄ sit altera.Verbi gratia.
In primo gradu quattuor elemēta pesse tm̄ cōueniūt
sed tn̄ differūt inter se q2 vnū est nobilius altero . ꝛ ēt
quodlibet habet suā singulareȝ naturā.vt terra aqua
ꝛc.Terra em̄ infima est ꝛ minus digna.min⁹ nobilis
ꝛ minus pulcra.Aqua habet naturā superiorē digniο-
reȝ.pulcriorē q̄ terra.ꝛ aer q̄ aqua.ꝛ ignis q̄ aer.Et
similr̄ in itermetalla.q2 nobili⁹ est aurū q̄ argentum ꝛ
argētū q̄ stānū.ꝛ stannū q̄ plūbū.Inter lapides etiā
q2 vn⁹ pciosus lapis nobilior est altero.Et corpora ce-
lestia vt sol.luna.stelle.ꝛ alia sunt nobiliora q̄ oīa ista
pdicta.ꝛ tn̄ oīa ista cōueniūt in vno gradu gn̄ali .ꝛ so-
lum habēt esse ꝛ nō viuere. Similiter est in reb⁹ que
sunt in secūdo gradu generali.q2 oīa cōueniūt gn̄alr̄
et habent esse.viuere.ꝛ nō sentire.ꝛ tn̄ differunt in se.
q2 arbor cōtinet ꝛ habet infinitas species ꝛ naturas.
et similiter plāta ꝛ herba continēt in se innumerabi-
les ꝛ īfinitas species quarū quelibet habet suam sin-
gularē naturā distinctā a natura alteri⁹. Et sic est ibi
magna dr̄ia.Cōformiter res que sunt in tertio gradu
cōueniunt in gn̄ali.s.in esse.viuere .ꝛ sentire.sȝ drēnt
multum q2 inter eas sunt infinite ꝛ innūerabiles spe-
cies animalium vt est declaratū ante.Nā quedā sunt
que ambulant super terrā.alia habitant infra terram
alia supra aquas.alia in aquis.alia in aere. Etiā con
sidera et vide quot sint species differentes multum
quot dignitates.quot nobilitates . quot superiorita-
tes . quot differentie.super naturam.¶ In rebus au-
tem quarti gradus in quibus est liberum arbitrium
vt sunt homines non est differentia sicut in alijs gra-
dib⁹.q̄m ī trib⁹ gradibus predictis.ꝛ in q̄libet.sūt spēs
mltū diuerse.ꝛ ītra istū q̄rtū gradū sūt spēs indiuidua
diuersa ꝛ mlta.ꝛ nō sūt nisi vna spēs ꝛ natura.Nā in

Dr̄ia rex ī pᷓo gra du.

Dr̄ia rex in secūdo gradu

Dr̄a rerū in tertio gradu.

Oēs homines sūt eiusdē nature.

aliis tribus gradib⁹. sunt multe species ⁊ multū diuer se. q̄ꝛ q̄libet h̄ꝫ suā naturā. sꝫ in q̄rto gradu est tm̄ vna natura. ⁊ oēs res isti⁹ grad⁹ sūt vni⁹ nature. nec vnus hō est nobilioꝛ ⁊ dignioꝛ altero ſm naturā. nā oēs h̄nt equalr̄ liberū arbitriū p̄ qđ quart⁹ grad⁹ constituit. ⁊ ab aliis distinguit. ¶ Licꝫ aūt oēs hoīes sunt eiusdem nature. tn̄ intra istū gradū ⁊ intra istā naturā humanā fiūt multi gradus ⁊ diuersitates accidētales ⁊ mul te dr̄ie ⁊ nobilitates. dignitates supꝫoꝛitates ⁊ inferio ritates. Un̄ illa fiūt p̄ accidētia ⁊ p̄ illa: que adueniūt post naturā ⁊ hoc p̄ acq̄sitionē vel donationē. Et iō si cut in reb⁹ scđi ⁊ tertii gradus inter q̄ēlibet gradum generalē sunt multi gradus speciales. differētes natu raliter ⁊ ſm naturā ita infra quartū gradū q̄ nō h̄ꝫ ni si vnā speciē. sunt multi gradus accidētales ⁊ differen tes p̄ accidētia nobilioꝛa ⁊ min⁹ nobilia. magis digna ⁊ min⁹ digna. superioꝛa ⁊ inferioꝛa. et ꝫ illud qđ facit natura in reb⁹. hoc facit accidēs in hoīb⁹. que sunt in quarto gradu. scꝫ accidēs intellectuale. Un̄ q̄ꝛ hō facit quartū gradū p̄ intellectū ⁊ p̄ liberū arbitriū. Ita pri ma dr̄ia inter hoīes est nobilitas superioꝛitas. Et iste gradus dꝫ accipi penes accidētia intellectualia. q̄ ad- ueniūt intellectui ⁊ volūtati ⁊ aīe. ⁊ nō penes acciden tia coꝛpoꝛalia. q̄ cōueniunt aliis rebus ⁊ aliis inferioꝛi bus gradib⁹ p̄ naturā. Et rōnabile est vt q̄ꝛ res p̄mi. se cundi ⁊ tertii gradus operant naturalr̄ ⁊ nō volunta rie. q̄ distinctio nobilitatis ⁊ dignitatis fiat in eis ſm naturā. Et q̄ꝛ hoīes operant ſm voluntatē. libertatē ⁊ intellectū. rationabile est q̄ distinctio nobilitatis ⁊ di- gnitatis. fiat i eis p̄ accidētia liberi arbitrii q̄ sunt volū taria ⁊ intellectualia. Ipa aūt accidētia intellectualia p̄ q̄ dr̄nt hoīes. ⁊ faciūt multos gradus speciales inter hoīes sunt ista. ptās. iurisdictio. officium. sciētia. ars. virtus sapiētia. ⁊ similia q̄ aliq̄n acquirunt p̄ hoīeꝫ. ali q̄n dant a deo liberaliter. Et q̄ꝛ sunt accidētia. iō p̄nt perdi. ⁊ tn̄ q̄ perdit manet hō. ⁊ iō nō sunt naturalia homini. lꝫ aut sint accidētia tn̄ multū nobilitāt homi- nem ⁊ dignificant ⁊ exaltāt naturā humanā. ⁊ faciunt vnū hoīem nobilioꝛē ⁊ etiā multo dignioꝛeꝫ altero. Et sine istis natura hūana esset nuda ⁊ expoliata. Et di- cuntur ideo habit⁹ vestiētes ipsam naturā. p̄pter qđ dicunt vestiti meli⁹ nobilioꝛes ita similiter iduti istis habitib⁹ nobilioꝛes sūt. Et ē sile de pāno crudo nōdū p̄parato. q̄ꝛ licet plures pāni sunt eiusdē valoꝛis. tn̄ p̄pter tincturas supadditas crescunt in valoꝛe. ⁊ no bilitat supꝛa alterum alter. Ita in hoīe Si em̄ natura

Inter ho mies sūt mlte dr̄ie accidētales.

Hoīes differūt penes no bilitatē ⁊ superioꝛi tatem.

Ecce acci dētia q̄b⁹ hoīes dif ferunt.

humana est nobilissima de se sup̱ alias naturas.quan
tomagis ip̃a per accidentia nobilissima nobilitatur.
τetiã licet oẽs hoĩes sunt equales q̃tũ ad naturaz. tñ
accidẽtia predicta aliq̃bus sup̱addita.faciũt tales ho
mines ascẽdere supra alios sicut pãni propter tinctu-
ram et tales homines magis appropinquãt deo.
¶ De cõparatione hoĩs ad alias res inferiores triuz
graduũ penes differentiã generalem.

¶ Titulus.lxij.

Postq̃ aũt visa est ista duplex cõparatio τ
considerata superioritate inferioritate τ
dignitate τ nobilitate vni⁹ grad⁹ ad aliũ
et vni⁹ nature ad alterã.intra eundẽ gra
dũ.Nũc videam⁹quomodo hõ differt ab
oĩbus reb⁹ inferiorib⁹ triũ graduum. qr
hec est clauis τ secretũ toti⁹ vere cognitionis τ natu-
re humane τ totius boni. ¶ Vñ duplex est differẽtia
hoĩs ad alias naturas.vna cõis τ gñalis τ alia specia Duplex dñia hoĩs ad alias res.
lis.Differẽtia cõis et gñalis dr̃ que etiã reperit̃ inter
alios gradus.Qr sicut vnus gradus differt ab altero.
τ vna natura ab altera.que est dignior et nobilior. vt
arbor q̃ terra.τ asinus q̃ sit arbor.Sic cõformiter dif
fert hõ ab aliis gradibus p̱ suã nobilitatẽ τ dignitatez
eo q̧ hz nobiliorẽ τ digniorẽ naturã sup̱ alias res.et p̱
istam differentiã dignitatis sue bene cõsideratam co
gnoscimus.q̧ homo hz maximã dignitatẽ naturalem.
inter oẽs res quas videmus.hz eñ dignitatẽ liberi ar
bitrij ita q̧ hz rationẽ per quã iudicat.intelligit et di-
scernit oĩa.et hz voluntatẽ liberã et naturalez liberta
tem.ita q̧ nõ p̃ot cogi sed operat̃ ex libertate et non ex
necessitate.Et iõ qr homo hz istã dignitatẽ sup̱ alias Hõ p̃est ceteris.
res.hz duas excellẽtias naturales sup̱ alias res. Prio
preest p̃ficit̃ τ p̃ponit̃ oĩbus aliis reb⁹ triũ graduũ. vt
brutis.auib⁹.piscib⁹.arborib⁹ τ ceteris.Et iõ qr hõ hz
dñiũ sup̱ oĩa inferiora.τ oĩbus dñatur ex dignitate li-
berij arbitrij.nulle create rei subiicitur qr talis est di-
gnitas liberi arbitrij.Et ista.ẽ maior nobilitas digni
tas τ excellẽtia naturalis q̃ possit esse in rebus.nec ali
qua dignitas naturalis poterit esse superior.τ.iõ non
p̃ot esse ascẽsus sup̱ hãc dignitatẽ ĩ natura.Et ista di-
gnitas nõ p̃ot cognosci nisi p̱ cõparationẽ ad ei⁹ op-
positũ qd̃ reperit̃ in aliis reb⁹.Qm̃ oẽs alie res ĩferio
res triũ graduũ sunt inferiores hoĩe τ operãtur ex ne
cessitate.Nã elemẽta q̃ sunt ĩ prio gradu.oĩ die p̃du-
cũt ex necessitate arbores herbas τ alia q̃ ex ipsis in-
fra terrã τ supra eã nascũtur.τ ipse arbores τ herbe q̃

sūt a scđo gradu pducūt quotidie ex se frōdes .flores folia.vel fruct9. Res vero tertū gradus vt sunt aīalia pducunt ex impetu nature.ꝛ faciūt hoc ex impetu qđ faciunt nec possunt facere nec hñt potestatē faciendi aliud. Et iō oēs dicunt naturalr siue coacte facere id qđ faciūt. Solus aūt hō operat libere. Et iō dignitas sola liberi arbitrij separat hoīem ab alijs reb9 inferioribus.ideo homo đr sedere super oēs res inferiores.
¶ Et in ista differentia hoīs ad alias res fundat vna regula hoī certissima q̄ est fundamētū firmissimū ad cognoscendū sine difficultate oīa necessaria de deo.

¶ Titulus.lxiij.

Hō pre alijs intelligit.

Quoniā āt homo hꝫ sup aīalia bruta ꝛ alias res inferiores intellectū ꝛ voluntatē. Cōsiderandū q̄d ꝛ quantū pōt hō plus p suū intellectū ꝛ suā voluntatem ꝙ aīalia nec alie res pñt.vt clarior differētia cognoscat. vñ homo p intellectū pōt itelligere verba sermones ꝛ sententias ꝛ pcipit significata dictionuꝫ ꝛ sermonū et hoc nō faciūt alia aīalia.qꝛ solū audiūt sonū verborū sꝫ significationē ꝛ sētētias nō possunt intelligere.sꝫ hō audit ꝛ intelligit ꝛ reuoluit significationē verborū ꝛ sermonū.ꝛ hoc est primū intelligere hoīs.ꝛ p hoc hō maxime separat ab aīalibus.ꝛ ascendit sup illa.ita ꝙ ista est prima opatio intellectus. De scđa aūt operatione intellectus dicet infra tit.lxv.ꝛ est quedā porta ad oīa alia ꝛ hoc est maximū ꝛ dignitas magna.sꝫ hōi nō videtur p qđ posse hoc facere sit magnū.imo apparet sibi ꝙ nihil sit ꝛ causa est.qꝛ nō cōparat seipm p differentiā ad aīalia q̄ nō pñt hoc facere. Iō si hō vult clare videre si illa q̄ hꝫ sint magna et magne dignitatis. cōparet seipm ad inferiora aīalia bruta q̄ no hñt hoc. Et hoc est totū secretū ꝛ clauis toti9 cognitiōis hoīs de seipo.ꝛ nisi faciat hoc nūꝙ cognoscet seipm.nec cōtētabitur de deo.ꝛ si hoc facit ꝛ ꝯtinue facit.ꝛ tūc continue magis cognoscit seipm.ꝛ p experientiaꝫ videbit ꝙ magna sunt illa q̄ accepit vltra aīalia.ꝛ gaudebit et relinquet extra se oīa alia.ꝛ erit semp cōtentus de suo creatore.ꝛ hoc sit preceptū oībus hominibus. Nā homo factus est magnus sup alia aīalia.qꝛ accepit ꝙ pōt intelligere.ꝛ pcipere sentētias ꝛ verboꝝ significationes vltra sonū.ꝛ ꝙ pōt reuoluere in corde suo diuersas sententias ꝛ significationes.ꝛ nō solū hoc.sed potest ascendere de vna sententia ad aliam.et de vna cogitatione ad aliam.et de minore ad maiorē.quia pōt intelligere ꝙ est magna potestas facere de aliquo ali

quid.et est maior facere de nihilo aliqd immo est ma-
xima potestas.immo hoc potest homo reuoluere in-
tra se.ac discutere.fac et discute de vna ad aliã qd face
re nõ pñt alia aialia.et qr qcqd homo habet dignitatis
et potestatis.totum accepit et totũ sibi datum est a suo
creatore.et ille idem qui dedit esse solum et non viuere
rebus primi gradus.Et esse viuere et nõ sentire reb9
secũdi gradus.Et esse viuere sentire et nõ intelligere
rebus tertij gradus.Ille inquã dedit homini esse viue
re sentire et superaddit intelligere et velle cogitare et
quicquid homo põt vltra aialia.Et qr creatura nõ po
test ascendere supra suum creatorẽ.Ideo impossibile
est qp homo per suũ intelligere et cogitare ascendet su-
pra deum qui creauit esse.et etiã qui eum creauit.et de
dit ei oĩa ista.Ergo ipossibile ẽ qp itelligere cogitare et
desiderare ipsius hominis possit esse maius et alti9 qȝ
ille qui dedit ista hoi.Sequit ergo qp homo nõ põt in-
telligere neqȝ cogitare in corde suo neqȝ desiderare qd
maius est et melius suo cõditore.Aliter homo esset ma
ior cogitãdo qȝ suus cõditor existẽdo.et esset aliqd ma
ius in creatura qȝ in creatore.qr ipsa cogitatio sic exi-
stens in corde creature esset aliquid mai9 suo creato-
re.qr qd cogitat est in corde.et hoc est absurdũ valde.
Quomõ eñ creator tribuisset hoc sue creature vt crea
tura mai9 qȝ ipse sit possȝ cogitare vel desiderare mai9
vel meli9 ipso hoc natura nõ sustinet.et qr intelligere et
cogitare desiderare et velle hois põt crescere in infini
tũ ad modũ numerorum q nõ habẽt terminũ neqȝ finez.
qr intellecto et cogitato qlibet et quocũqȝ finito adhuc
põt ascẽdere cogitãdo et intelligendo et cogitare et desi
derare maius et meli9.Ergo postqȝ ista potestas data
est homini p suũ intelligere et velle.et nõ alijs reb9.se-
quitur qp ille qui dedit homini hãc potestatẽ est infini
tus et sine mẽsura.Et ista differentia hois ad alias res
per potestatem intelligẽdi et cogitãdi et desiderãdi.ex
trahitur vna regula infallibilis de deo.que est funda-
mentũ et radix ad probãdum et cognoscẽdum certissi
me et sine labore oĩa de deo.Et iste modus cognoscen
di est propinquissimus homini.quia ex propria cogi-
tatione et ex proprio intelligere potest probare omnia
de deo.nec oportet qp querat alia exempla.extra se nec
aliquod testimonium qȝ seipsum. ¶Regula autẽ que
radicatur in homine est ista.qp deus est quo nihil ma
ius cogitari potest vel deus est maius quod cogitari
potest.Et ideo sequitur qp deus est quicquid melius
cogitari põt.et quicqd melius est esse qȝ nõ esse.Quic

Intelligere hois ẽ infra deũ

Quid sit deus.

quid ergo pōt hō cogitare pfectissimū.optimū.dignis
simū.nobilissimū.ꝛ altissimū.hoc est de⁹. Quecūqꝫ er
go pōt hō cogitare meliora nobiliora ꝛc.illa pōt deo
attribuere.Et in ista regula fundatur tota sciētia et
cognitio de deo certissime.

¶Sequit̄ modus ꝛ practica isti⁹ regule et ad ꝓbādū
per ipsam omnia de deo. Titu.lxiiij.

[S] ¶ qr ista regula se extēdit ad oīa q̄ de deo
dicunt̄.ꝛ orit̄ ex nobis ꝛ natura hoīs. ideo
vtile ꝛ desiderabile est videre practicā eius
Deus est — dem ꝛ fundare oīa in hoīe. Qm̄ aūt meli⁹
est esse q̄ nō eē.ideo eē attribuit̄ deo.et dr̄
de deo:ꝛ ideo de⁹ nō pōt cogitari nō eē. Et qr maius
est eē nō acceptū:nec ꝓductū de nō eē q̄ eē acceptū ꝛ
ꝓdu ctū de nō eē.ꝛ hoc pōt cogitari.iō eē dei non est
Deus est — acceptū nec ꝓductū de nō esse. Et qr maius est q̄ de⁹
vnū esse. — est suū eē.q̄ si nō eēt.iō necessario deus est suuʒ esse
postq̄ hoc pōt cogitari q̄ hoc est maius. Silr̄ qr ma-
ius est esse eternū sine principio ꝛ sine fine.q̄ nō eter
num.iō necessario dei eē est eternū.Uñ possum cogi-
Esse dei — tare eē qđ hʒ principiū ꝛ finē.ꝛ eē qđ hʒ principium
est etnuʒ — ꝛ nō finē.ꝛ hoc est maius q̄ primū.ꝛ possum cogitare
esse qđ caret principio ꝛ fine.ꝛ hoc est maximū qr nō
possum cogitare maius nec plus. ideo deus necessa-
Esse dei — rio est tale esse.ꝛ sic est infinit⁹ ꝛ hʒ eē infinitū:qr de⁹
est infini — est maius qđ cogitari pōt.ꝛ quo nihil pōt cogitari ma
tum. — ius.et quicq̄d melius est eē q̄ nō eē. Itē sequit̄ q̄ de⁹
est summū eē oīm q̄ solū ex se ꝑ seipm̄. oīa alia fe-
Esse dei — cit ex nihilo.qr si nō habebat hoc.iā nō eēt maius qđ
est sūmū — cogitari possit:qr hoc cogitari posset:qđ esset absur-
dissimū.Itē sequit̄ q̄ de⁹ est oē esse.ergo est iustus.ve
Deus est — rax,beatus.viuēs.intelligēs:qr melius est eē bonuʒ q̄
omne eē. — nō bonū:ꝛ iustū q̄ nō iustū.et veracē q̄ nō veracē:et
beatū q̄ nō beatū:ꝛ viuentē q̄ nō viuentē ac intelligē
tem.Et qr maius est melius est eē ipsam bonitatem q̄
bonū.ꝛ iusticiā q̄ iustā:ꝛ vitā q̄ viuentē:ꝛ sapientiaʒ
q̄ sapientē:ꝛ ipsam veritatē q̄ verū:ꝛ sic de oib⁹ alijs
ideo necessario ipse deus est ipsa bonitas. ipsa iusti-
Deus est — cia.ipsa sapia.ipsa vita ipa veritas.Ulteri⁹ qr meli⁹ est
suā boni — eē indiuisibilē q̄ diuisibilē.qr diuisibile pōt faciliter
tas. — dissolui.ꝛ sic pōt destrui ꝛ annihilari.ꝛ simplicē q̄ cō
Deus hʒ — positū.ideo deus necessario hʒ esse indiuisibile.sum-
esse indi- — me simplex.summe vnū.iō est ipsa vnitas et ipsa sim-
uisibile. — plicitas nihil habēs cōpositū:qr cōpositū stat ex par-
tibus que possunt separari ꝛ sic cōpositū pōt annihi
lari.Iō bonitas sapiētia.vita.veritas et silia nō sunt

partes:sed sunt vnũ:ꝛ qꝺlibet eſt totũ qꝺ deus .et qm̃ deus nõ hꝫ partes qm̃ quicq̃d eſt ex partibꝰ ꝯſtructũ.hoc eſt vere ꝛ oĩno vnũ:ſed quodãmodo plura:qꝛ oẽ diuiſum a ſeipſo diſſolui põt actu vel intellectu.q̃ oĩa aliena ſunt a deo qꝛ nihil meliꝰ excogitari põt eo. ¶ Jtem oẽ qꝺ nullo loco clauditꝛ aut tp̃e maius eſt q̃ȝ illud qꝺ loco clauditꝛ ꝛ tp̃e.qm̃ aũt nihil maius eſt deo nec cogitari põt maius deo.ergo ſequitꝛ ꝙ deꝰ neq̃ȝ loco neqꝫ tp̃e claudi põt.nec põt cogi eẽ in aliquo loco.Jtem poſſum cogitare ꝙ vna res ſit ſemel ꝛ ſimul in vno loco ſolum.ſed maius eſſet ſi ſimul ꝛ ſemel in diuerſis ꝛ pluribus locis eẽt.ꝛ adhuc maius eſſet ſi tota ſimul ꝛ ſemel in oĩbus locis eẽt ꝛ extra oẽm locum.Ergo quia hoc eſt maius.ꝛ ego poſſum cogitare et intelligere ꝙ hoc eſt maius ꝙ deꝰ eſt ſimul ꝛ ſemel in oĩbus locis.et extra oẽm locuꝫ. Jtẽ ſequitꝛ ex dicta regula ꝙ deꝰ plura põt facere que nullus hõ põt intelligere. ꝛ hoc eſt maius q̃ȝ ſi ſolũ põt facere qꝺ hõ põt itelligere ꝛ ego poſſum cogitare ꝙ deus multa põt facere que hõ nõ põt intelligere:qꝛ ſi hoc nõ eſſet tũc nõ eẽt maius q̃ȝ illud qꝺ hõ põt intelligere. ¶ Et per iſtã regulã hõ p̃t certitudinalr̃ attribuere deo o ſine dubitatione infinitas ꝓprietates ꝛ dignitates per quas habebit magnã cõſolationẽ ꝛ gaudiũ.Et hoc ꝑ iſtũ modũ dicẽdi.Deus eſt ita bonꝰ ꝙ nõ põt cogitari melioꝛ. deus eſt ita benignus:pius:mãſuetus:iuſtus:potẽs ꝛc.ꝙ non põt cogitari vltra.Et cõformiter dicemꝰ de ſciẽtia:fortitudine:amore:gaudio:beatitudine:cõicatiõe:gloria:honore:retributiõe:ꝛ ſic de alijs.Et inde poteris addere que deo nõ cõueniũt.ſ.odiũ vt deus odit mẽdaciũ:viciũ:ſupbie:luxurie:dolũ:fraudẽ:ꝛ ſic de alijs. intantum vt nõ poſſit maius cogitari.Similr̃ deus diligit charitatẽ:mundiciã:humilitatẽ:obediẽtiã:timorẽ:verecũdiam:ꝛ ſimilia intantũ vt nõ poſſit maius cogitari. Si aũt addas cuilibet iſtoꝝ duo adiectiua.ſ.eternũ ꝛ infinitũ multũ cõſolaberis:vt ſic dicas.deus eſt eterna ꝛ infinita bonitas:infinita pietas.ꝛ ſic de alijs. Et ſic iſto mõ multiplicãdo habebis magnã noticiã de deo ꝛ cõſolationẽ.¶ Jtẽ per iſtã regulã põt etiã oſtẽdi ſũma ꝛ eterna trinitas in deo:qꝛ opꝫ ꝙ in deo ſit tota ꝓductio.ꝛ talis ꝙ nõ poſſit cogitari maior.ꝛ tãta cõitate ꝙ nõ poſſit cogitari maior.¶ Jtẽ opꝫ ꝙ in deo ſit ꝓductio infinite ꝑſone:ꝛ ita nobilis ſicut ipſe eſt de ſubſtantia ꝓpria:aliter nõ eſſet ſũma ꝓductio.immo poſſet cogitari maior.ꝛ ꝙ ſit cõicatio infinita actu:iõ opꝫ ꝙ det totã ſubſtãtiã ſuam infinitã alteri aliter nõ eẽt

Deus loco non clauditꝛ.

Deus eſt vbiq̃ȝ.

Deꝰ oĩa poteſt.

Quomodo cognoſcit trinitas.

maior ꝙ cogitari possit. sed opꝫ ꝙ in eo sit ꝓductio ꝑ modū nature. ꝛ per modū volūtatis ꝛ amoris. Et ideo opꝫ ꝙ sit duplex ꝓductio in deo de ipsa substātia diuina. ꝛ sint due ꝑsone ꝓducte equales. aliter aliq̄d deficeret deo ꝛ posset cogitari maius ipso qđ est impossibile. Ecce ergo qualr hō ex vnitate ꝛ magnitudine cogitatiōis sue. ꝛ sui intellectus ꝛ ex ꝓpria ꝛ intrinseca opatione sibi certissima: pōt certitudinalr cognoscere qualis ꝛ quātus sit suus cōditor qui ipm creauit ex nihilo: qm̄ necessario hꝫ dicere ꝛ nō pōt negare ꝙ suꝰ ꝯditor est id quo nō pōt maior cogitari. ꝛ ꝑ ꝯñs est id qđ maius pōt cogitari. ꝛ ideo est quicq̄d est meliꝰ eē ꝙ nō eē. Itē nō solū necessario hoc hꝫ dicere: imo tenetur facere attribuere ꝛ dare de iure nature suo conditori q̄cq̄d nobilitatis dignitatis ꝛ magnitudinis et potestatis ꝛ excellētie ꝛ bonitatis pōt cogitari ꝛ tenetur affirmare de ipso. Qm̄ sicut cōditor suus magnificauit ipm hoiem sup oēs mūdi creaturas sua libertate. Ita hō tenet̄ de iure nature inquātū potest magnificare. dignificare. ꝛ exaltare suū cōditorē. Ideo tenetur sibi attribuere ꝛ dare quicq̄ magnū et bonuꝫ pōt in corde cogitare ꝛ facere eū maiorē quātū poterit cū accepit ab eo posse ꝛ cogitare. Aliter hō eēt cōditor is sui inimicus capitalis qꝛ hō cū his que ꝯditor suꝰ ei dedit ꝛ est ꝯtra ipm ꝛ ipm diminuit et inferiorē facit quātū in eo est cū posset ipm facere supremuꝫ. Iō eēt malus ꝛ ꝑuersus ꝛ ꝯtra totū ordinē creaturarū: si nō faceret ipm maiorē inquātū posset cū eis que accepit attribuēdo sibi q̄cq̄d maius aut melius est. Vñ si conditor hois ascēdat ad vnū gradū supra hoiem. nō est mirū vt hō qui est creatꝰ ascēdit vsq̄ ad supremū cogitādo: ꝛ etiā desiderādo per virtutē sibi datā a deo: ꝙ ꝯditor suus habeat vltra vnū gradū ꝛ ascēdat in infinitū existēdo. Et istū gradū dꝫ hō attribuere suo cōditori vt ꝑponat eū oibus modis supra se. qꝛ maiꝰ est eē infinitū ī existēdo ꝙ ī intelligēdo ꝛ cogitādo. Et iō illud quo maius cogitari nō pōt esse in solo intellectu ꝛ cogitatione minus est ꝙ dicere aliq̄d qđ pōt cogitari in intellectu et etiā sic esse in re qꝛ si dicat̄ ꝙ sit in solo intellectu ꝛ nō in re. Tūc illud qđ maiꝰ cogitari nō pōt est illud qđ maius cogitari pōt. qđ est impossibile. Ergo hō hꝫ necesse affirmare ꝛ ꝯcedere ꝙ illđ quo maius vel magis cogitari nō pot est in intellectu ꝛ in re existens realiter.

Hō de iure nature tenet̄ deo attribuere omnes excellētia.

¶ Hic ponit̄ regula ꝛ ars affirmādi ꝛ negādi oia necessaria hoi inquātū hō est. Et ista fundant̄ in secun-

da operatione intellectus que est cōponere ꝛ diuide-re ꝛ affirmare vel negare.

Titulus.lxv.

Cum aūt hō habeat intellectū vltra aialia alia ꝛ alias res. Ideo per intellectū et ei⁹ opationes ꝛ officia. differt ab alijs rebus inferioribus. ꝛ visa est vna ptās ipsius intellectus ꝛ vna opatio que est apphēdere vltra sonū significata verboꝝ ꝛ sermonū ꝛ ista erit pma ꝛ porta in domū. De ista satis dictū est in pceden tibus. Et in ista etiā opatione fundata est vna regula que posita est supra ti.lxiij. in fi. Ex qua sequitur vna alia opatio seu officiū ipsi⁹ intellect⁹ que est nobilior p quā hō magis adhuc differt a brutis. s. affirmare et negare. Uñ nulla res inferior hoie pōt affirmare vel negare. hoc aūt ē officiū solius intellect⁹: ꝛ qr dū hō affirmat aliqd recipit illud: ꝛ dr esse receptū dū est af firmatū qr per affirmare oia intrāt intellectū. ꝛ p negare refutaf ꝛ dū intellectus affirmauit ꝛ cōcessit vnū iam recepit illud. ꝛ teneť ꝛ obligaf est de necessitate. ad affirmādū ꝛ ɔcedendū oia que sunt ligata ꝛ cōiūcta cū primo affirmato ꝛ ɔcesso que sequunf ad illud. Silr est de negatione. Et iō affirmare vel negare affir mant ꝛ ligāt ipm intellectū. ꝛ iō maximū piculū est af firmare vel negare hoc in illis reb⁹ que tāgūt bonum vel malū hois inquātū hō est. ꝛ quādoqȝ hō affirmat hoc quod falsum ꝛ malū suum. ꝛ ad suā destructionē: ꝛ negat illud qđ est verū ꝛ bonū suū ꝛ ad suā saluatio nem. Ideo valde vtile est ꝛ necessariū omni hoi habe re artē affirmādi vel negādi. vt hō sciat quid debeat affirmare vel negare: seu cōcedere vel refutare. et sic fit certus ꝛ nō dubius. Nō quidē vt habeat artē affirmādi vel negādi oia. sed solū que ptinēt ad hoiem inquātū hō est. Si eñ hō hȝ artē scribendi: loquendi et dictādi multomagis habere deberet artē affirmādi ꝛ negādi que magis pertinēt ad hoiem inquātū homo est. ꝛ in quib⁹ est periculū maximū de pditione hois. Ideo dabif hec ars ꝛ regula affirmādi ꝛ negandi que magis ptinēt ad hoiem inquātū hō est ꝛ maxime illarum que sunt supra naturā ꝛ intellectū ꝛ supra hoiē: nō quidē qꝫ hō pter hoc de facto ɔcedat et affirmat. ꝛ recipiat ꝛ credat. sed qꝫ cognoscat debitum et obligationem affirmandi ꝛ credendi: ita qꝫ quilibet hō videbit se eē obligatū de iure nature: ꝛ teneri ad affirmādū ꝛ credēdū: qȝuis de facto nō affirmat ꝛ credat. Aliud est eñ cogscere ꝛ videre se obligatū eē ad faciē

Ti.lxiij.

Alia differentia hois ad alias res

Hō naturalr obligaf ad affirmā dū ꝛ credendum.

dū ⁊ aliqd ⁊ aliud est facere de facto illō.qꝛ nō ꝓpter hoc facit q̄uis se cognoscit obligatū ad faciēdū illud sicut homo potest cognoscere ⁊ videre se obligatū de iure nature ad credēdū ⁊ affirmādū aliqd ⁊ tñ nō ꝓpter hoc affirmabit nec credet. Uñ rła ꝑt poni ꝙ quādo aliqd ꝓbaꝛ de hoīe ptinēs ad opatiōes hoīs inquātū hō est.cōcludiꝛ ꝙ dꝫ vel teneꝛ vel obligaꝛ hoc facere rōne ⁊ nō coacte qꝛ si eēt obligat⁹ de necessitate tūc non posset in ꝯriū nec hr̄et liberū arbitriū. Et ēt dꝛ ꝙ hō teneꝛ hoc ⁊ hoc facere. ⁊ tñ nō sequtur ꝙ facit hoc ⁊ hoc. Et iō cōcludiꝛ de facto hoīs.s.ꝙ teneꝛ per modū obligationis ⁊ debiti.qꝛ ex rōne teneꝛ facere ⁊ nō per modū facti. Et hoc est iō qꝛ hō est dñs suoꝝ operum. In reb⁹ aūt scdi ⁊ tertij gradus cōcludiꝛ ꝙ res illoꝝ faciūt ex necessitate id qd faciūt. Iō sufficit ondere ⁊ ꝓbare hoī.debitū suū ⁊ obligationē suā naturalē. Et qꝛ ista sciētia est de hoīe inquātum hō est. Ideo debem⁹ hic ꝓbare debitum ⁊ obligationem hoīs inquātū hō est.ad qd teneꝛ.⁊ quid dꝫ facere hoc aūt ē scīa de homine. Nō āt opꝫ ꝓbare ꝙ hō est.qꝛ hoc notū est. nec ꝙ viuit,sentit et intelligit.qꝛ hoc ꝑ experimētū notum est. Sꝫ nōdū notū est per se qualis dꝫ esse hō et teneꝛ esse.⁊ qd dꝫ ⁊.teneꝛ facere. Et iō i partibus p̄cedentibus.per illa q̄ nota erāt ꝑ experiētiā.de hoīe ⁊ de alijs rebus.vt qꝛ notū erat hoīē esse.viuere sentire.⁊ intelligere.⁊ alias res primi scdi.⁊ tertij gradus vł esse tantū vel viuere tm̄ ⁊c.ꝓbatū fuit deum esse.et qualis debebat esse ⁊ quantus.⁊ ꝙ necessario sit talis erat ⁊ tātus.⁊ qualis necessario ⁊ quātus debebat eē. Et iō tota sciētia de p̄teritis fuit magis de deo q̄ȝ de hoīe sed tota pars sequens erit magis de hoīe q̄ȝ de deo et hoc fiet per cōparationē ad alias res.aliqñ ꝑ dōriā aliqñ ꝑ ꝯueniētiā qñqꝫ per ambo insił.⁊ aliqñ ꝑ cōparationē hoīs ad deū vel dei ad hominē.⁊ qñqꝫ per cōpationē hominis ad hominē. Qm̄ aūt hō vt hō.habet intellectū ⁊ voluntatē cū libertate.et per hoc est homo et differt a brutis ⁊ alijs rebus inferiorib⁹. Iō oīa que ꝯclūdētur ⁊ probabūtur de homine inquātū hō est.cōcludētur vel rōne intellectus.tātū vel ratione volūtatis ⁊ libertatis tm̄.vł rōne vtriusqꝫ insimul. Qꝛ qcqd teneꝛ hō facere ⁊ dꝫ.inquantū hō vel ptinet ad intellectum. vel ad voluntatē vel ad vtrūqꝫ simul.⁊ etiaꝫ quicqd ei cōuenit inquātū hō.cōuenit ei ratione illorum. Et qꝛ intellectui conuenit ei affirmare vel negare.quia hoc est suum officiū. Ideo probemus qd ei teneꝛ hō. vł ad quid obligaꝛ de iure nature affirmare vel negare;

¶ Hic ponitur fundamentum omnium sequentium.
¶ Titulus.lxvj.

Quoniā autē ars in quo tota ista ars affirmādi seu credendi stat est hec scilicz φ omnis res debet et tenet vti his q̄ habet suaz vtilitatē ⁊ suum bonum ⁊ melius. et ad augmētum boni sui. ⁊ hoc inquātū pōt. ⁊ nulla res debet vti his que habet contra seipsam. et ad propriā destructionem ⁊ annihilationem sue vtilitatis ⁊ boni. quinimmo debet suā naturā cōseruare debet exaltare ⁊ dignificare ⁊ desinere oia illa et expellere que ipsam nituntur destruere ⁊ minorare. Hoc aūt manifestū est φ quelibet res habet id quod hz ad sui conseruationem et vtilitatem. ⁊ non ad suum propriū damnū et malū. ⁊ cuilibet rei data sunt omnia que habet. propter bonū suū ⁊ non ꝓpter maluz: vt q̄libet res acq̄rat suam perfectionē. suū bonū ⁊ suū complementum et nō suam destructionē ⁊ suuz malū nec faceret aliq̄d cōtra seipsam hoc ōtvidemus p experiētiā in rebus primi secūdi ⁊ tertij gradus (vt verbi grā in elemētis. ¶ Naā q̄dlibet multiplicat seipsum. ⁊ auget se iquātum pōt ⁊ dēstruit suū cōtrariū. ⁊ nunq̄ facit aliquid cōtra seipm. nec contra suā naturā sed trahit oleū in ligno ⁊ seipsum in candela vt viuat et conseruetur in esse. Item videmus in arboribus et plantis. quomodo attrahunt alimētū ad suā vtilitatē. ⁊ attrahunt id qd est cōueniens eis. ⁊ nūq̄ disconueniēs ⁊ cōfirmāt suas radices in terra. vt viuāt ⁊ nutriantur. ⁊ profundāt radices ita vt firmi⁹ stent. ⁊ multiplicant suā naturam inquātū possunt vt durēt. Silr faciunt aialia iuxta suā naturā. Cū aūt hō sit de numero rerū. et sit res naturalis de quarto ⁊ de nobiliori gradu tenetur ⁊ obligat de iure nature. vti omnibus q̄ hz in se et q̄ sibi data sunt ad sui vtilitatē ⁊ ad suū bonū ⁊ ad augmētū suū ⁊ ad suam meliorationē. ⁊ hoc q̄ntū pōt. Et nullo mō dz vti his q̄ sunt ꝯ seipm. ⁊ ad destructionez sui ipi⁹. ⁊ minorationē. ⁊ annihilationē qz aliter eē cōtra ordinē vniuersi ⁊ oim creaturarū. ⁊ eē deuia⁹ a toto ordine rerū. ¶ Ex isto fundamēto firmissimo per oēs creaturas cōfirmato. sequitur de necessitate. φ cū hō habeat intellectū ⁊ voluntatem vltra alia aialia. ⁊ p il la differt ab eis ⁊ ē hō. φ dz tenetur ⁊ obligatur de iure nature vti suo intellectu ⁊ sua volūtate ad suuz bonū. ⁊ ad suā vtilitatē. s. ad suū gaudiū ⁊ leticiā. ad maiorē spem. cōsolationem. pacē. q̄etem ⁊ cōfidentiā ⁊ cōtra danū malū tristiciā desperationē. ⁊ ꝯ oia aduersa

Hō de iure tenet. vti datis sibi ad vtilitatē.

Hō de iure tenet vti intellectu ⁊ voluntate ad bonū

Uñ cũ hõ debeat p suũ intellectũ ⁊ volũtatez acqrere
totũ suũ bonũ.⁊ totã suã pfectionẽ.dignitatẽ ⁊ nobili
tatẽ inquãtũ hõ est iõ ipse nõ dz vti illis cõtra seipm.
et ad suã destructionẽ et contra hoiem.sed pro hoie.
¶ Hic ponitur cõclusio in qua concluditur regula et
ars affirmandi ⁊ negandi. ¶ Titulus.lxvij.

Quoniã aũt ad intellectũ ptinet affirmare
⁊ negare credere ⁊ denegare.et est actus
scds q̃ seqtur post cogitare. qui etiã est in
duas ptes diuisus oppositas.qꝛ affirmare
⁊ negare sunt opposita.Et hoc est propter
hoc.qꝛ oẽ qd cogitat ⁊ dr.hz suum oppositũ sibi repu-
gnãs ⁊ ꝯdictoriũ.q̃ sil nõ pñt esse sed necessario illud
qd cogitatur ⁊ dicit esse est verũ vel nõ veruz.ideo hõ
dz vnũ affirmare.⁊ aliud negare ⁊ vnã partez recipe-
re ⁊ admittere tãq̃ verã.⁊ aliã repellere tãq̃ falsam.
Et sic cõcludit ꝙ hõ de iure nature debet ⁊ tenet affir
mare credere ⁊ recipe illã partẽ.tãq̃ q̃ magis ẽ ad eius
vtilitatem ad eius bonũ ⁊ meliorationẽ. pfectionez ⁊
dignitatẽ.⁊ exaltationẽ.inquãtũ hõ ẽ.⁊ per quẽ gñatur in hoie gaudiũ:⁊ leticia.cõsolatio.spes. cõfidẽtia.
securitas.⁊ fugatur tristitia.desperatio ab ipso homi
ne.et p consequens sequitur ꝙ dz affirmare illam par
tem tãq̃ verã q̃ magis est amabilis. desiderabilis de
se ⁊ de sua natura.⁊ que magis habet de esse ⁊ de bo-
no.⁊ aliã partẽ oppositã tenetur negare tãq̃ falsam ⁊
a se fugare tanq̃ inimicã sibi.Si aũt hõ facit opposi-
tum.tunc vtit intellectu suo cõtra seipm.⁊ contra ho-
minem.⁊ cõtra suũ bonũ ⁊ ad suũ damnũ ⁊ despera-
tionem.⁊ tunc facit contra totũ ordinẽ rerũ:qꝛ quili-
bet res inferior hoie vtitur his q̃ sunt ad suũ bonũ.et
homo faciẽdo alio mõ.vtit ad suũ dãnũ ⁊ destructio-
nẽ suo intellectu et volũtate.⁊ ideo facit cõtra cursuz
nature ⁊ oim rerum ⁊ cõtra hoiem.ideo tũc nõ debet
dici hõ.qꝛ facit contra hominem ⁊ habet intellectum
deuiatum ⁊ corruptũ.Et q̃uis nõ intelligat qũo fieri
potest nec qũo põt esse verũ.nõ est excusatus quin te
neat affirmare ⁊ credere.¶ Et si aliquis dicat.qua-
re tu affirmas ⁊ credis illud quod nõ intelligis.qꝛ for
sitan est falsum.ad hoc rñdetur ꝙ excusat per hoc.qꝛ
credit ad suũ bonũ ⁊ ad suã vtilitatẽ.qꝛ hoc tenet fa-
cere naturalr ⁊ de iure nature:⁊ q̃ facit fm suã natu-
rã facit id quod dz.⁊ q̃ facit id qd dz excusatus est. Ne
ꝙ intellectus põt in hoc errare.postq̃ credit illud ⁊ af
firmat qd ẽ sibi maximũ bonũ ⁊ oppositũ eius ẽ pⁿuatio
sui boni.qꝛ tũc facit maximũ bonũ sibypsi.⁊ sue volũ-

Hõ naturalr tenetur recipere qd ẽ sibi magis vtile.

Hõ tenet credere id qd est sibi magis vtile etiã si nõ itelligit qũo est.

tati. Et hoc tenet facere. qꝛ itellect⁹ fact⁹ ē ꝛ dat⁹ hoī ad ipsi⁹ vtilitatē ꝛ non ꝯ se. Et qꝛ meli⁹ est hoī sine cōparatiōe affirmare ꝛ credere ptē q̄ est ꝑseipso ꝛ ꝑ bono suo. ꝙ affirmare oppositū. qꝛ hoc tenet facere. qꝛ q̄libet res tenet facere qꝺ ē meli⁹ ꝑ se: ꝛ sufficit hoī ad vidēdū ꝛ ad cognoscēdū certitudinalr qꝺ affirmare ꝛ credere dꝫ lꝫ nō intelligit quō ē. Si em̄ hō affirmet ꝛ credat partē oppositā q̄ est ꝑuatio sui boni tūc recipit in seipso inimicū suū. ꝛ illud qꝺ intra se ē expellit ꝛ fugat amicū suū ꝛ illud qꝺ est ꝑse ꝛ iō ē ꝯuersus valde ꝛ maxim⁹ inimic⁹. ꝛ aduersari⁹ suipsi⁹ ꝛ nocēs sibipsi ꝛ nulli ꝓficiēs. ꝛ sic est reprehēsibilis ꝛ ab oī creatura merito condēnatur. Et iō est stultissimus et sine sensu. Et istud ē certissimū signū ꝛ argumētū. ꝙ si aliqs hō ita faciat. ꝛ nolit credere et affirmare qꝺ meli⁹ est ꝑ se. ꝙ ipse possidet ab minico suo mortali. q̄ domina tur intellectui suo. ꝛ tenet ipꝫ ligatum ꝛ vinculatū et nō possit vti ipso intellectu nec officio ei⁹ affirmando ꝛ credēdo ad suā vtilitatē. sed ad suū dānum ꝛ cōtra seipsuꝫ ꝛ cōtra totū ordinē vniuersi ꝛ oīm creaturarū. Et talis hō est sicut ille q̄ hꝫ stōacū corruptū plenū malis humorib⁹. q̄ nō pōt recipe aliquē cibū bonū ſꝫ stati euomit. Sic talis intellect⁹ ꝛ talis hoīs volūtas nō pōt recipe illud qꝺ ē bonū ꝛ melius credēdo. qꝛ est corruptio in eis. Ecce igit cōclusio. ars ꝛ regula ac debitum affirmādi ꝛ negādi in his que pertinent ad hominem inquātū hō ē cui cōcordet tota natura.

¶ Sequit modus ꝛ practica vtendi ꝑdicta arte regula q̄ ꝓbat ꝙ tota fides xp̄iana est affirmanda et credēda. et ꝙ omnis homo de iure nature tenetur credere. ꝛ obligatur eam tenere ꝛ affirmare.

Qui non vult credere qꝺ meli⁹ est ꝑse possidet ab inimico suo.

¶ Titulus.lxviij.

Vt autem predicta magis elucescant. declaremus per practicam et per exempla. Modus autem exercendi est iste. ꝙ si alicui proponatur aliquid ad affirmandum vel negandū. quod possit intelligi ꝑ rōnē. stati dꝫ accipere eius oppositum ꝯdictorium ꝛ facere duas ptes oppositas. q̄s ipossibile est sil' eē veras nec falsas. ſꝫ de necessitate opꝫ solum vnam partē eē veram ꝛ aliā falsam. ꝛ tūc si vult cognoscere. quā ptem tenet ꝛ dꝫ affirmare ꝛ credere. cum tantū possibile ē vnā partem eē verā. dꝫ cōparare ambas partes inter se. ꝛ postea ad hoīem ꝛ ex ista cōparationeꝫ videbit q̄ pars ē magis amabilis. ꝛ desiderabilis de se. et q̄ pars magis cū eo. ꝛ cū maiori eē ꝛ maiori bono. Et dū ꝯpa

rabit ābas ptes ad hoiez.videbit q̄ illa ptiū ē bonū hois.videbit q̄ illa partiū est bonū hois.vl q̄ ē ꝑuatio boni hoisvl q̄ erit ad maiꝰ bonūhois.s. ad maiꝰ gaudiū cōsolationē ꝛ securitatē.ꝛ sic de aliis.ꝛ sic statim apparebitq̄ue ps est ꝑ hoie.ꝛ q̄ est cōtra hoiem. vel q̄ est magis pro hoie.ꝛ tunc facto isto discursu. statiz debet affirmare ꝛ credere illā partē que est pro hoie.vel que magis est ꝑ hoie.Uel que est cōtra hoiem.ꝛ q̄ minus pro hoie negare ꝛ refutare.Quia postq̄ vna sola possit affirmari ꝛ credi.ꝛ nō simul ambe.dz illa affirmari ꝛ credi que est pro hoie.ꝛ nō illa q̄ est cōtra hominē.vt verbi gratia.Illa proponaf deꝰ est. Fiant statim due ptes opposite.s.deum esse.ꝛ deū nō eē.ꝛ cōparentur iste due ptes inter se.ꝛ videamus que cōuenit cum esse ꝛ cū bono ꝛ cū maiori eē.ꝛ que nō.Ista pars deū eē.q̄ ponit infinitū esse.ꝛ infinitū bonū. quo maius cogitari nō pōt.qz deū esse significat hoc.ꝛ alia opposita.s.deū nō eē.priuatur infinito esse ꝛ infinito bono.Maxima ergo differentia est inter infinitū esse ꝛ infinitū bonū ꝛ inter infinitū malum. Ulterius videamus que istarū est ad bonum hois. vel deum esse vel deumnon esse.Nonne ista pars deum esse. Quia ex ista parte deum esse. sequitur maximum bonum homini. s. gaudiū.consolatio.spes.ꝛ fiducia. Et sic melius est hoi deum esse q̄ deū nō eē. qz ex ista parte deū nō esse.malū ꝛ nō bonum sequitur hoi.Ergo hō tenet de iure nature affirmare ꝛ credere istā partē. deꝰ est. ꝛ recipere in seipo tanq̄ magis amabilē ꝛ desiderabilem in se ꝛ meliorē ꝛ vtiliorē sibi ꝛ nō aliā partē nullo modo amabilē.nec desiderabilē in se nec bonā nec vtilem hoi.immo priuātē bonū suū.iō odibilē.Aliter vteretur homo intellectu suo ad malū suū ꝛ cōtra seipm qd nō cōuenit homini in quātū homo est. Quale eīm bonū poterit sibi dare ista deus nō est.Qualis fructꝰ potest sequi ex ista.Et quare hō vult se iungere parti sterili ꝛ sine fructu.que priuat suū bonū.Quare vult illi dare locū in corde suo.ꝛ dare sibi fidē. Nonne melius est se iūgere ꝛ habere fidē cū parte fructuosa que ponit suuz bonū. Nonne melius est sibi dare locuz ꝛ fidem suā.Si enim homo societ se cum ista parte deꝰ est ꝛ recipit eam in intellectu suo credēdo.affirmādo et adherēdo.vt plātet eā in se ecce quāta bona sequūtur ex hoc.Nā intellectꝰ efficitur exaltatꝰ ac nobilior excellentior.ꝛ dignior ꝛ recipit magnū incremētū et ascensum perfectiorē.ꝛ vadit de nō eē ad eē.eo q̄ coniungit se cū parte magis amabili.ꝛ que magis conuenit cum

Q꞉ deuz eē est credendum

nit. cū eē 𝊰 cū bono. 𝊰 recipit īfluētiā ab eo. q: itellect⁹ efficif illius nobilitatis 𝊰 dignitatis 𝊰 perfectiōis. quale est illud qđ credit. Jō debet se totū dare parti nobiliori 𝊰 perfectiori. Si aūt societ se cū parte opposita que est. deū nō eē. tūc intellectus efficitur prau⁹ 𝊰 tendit ad nihil et ad nō eē 𝊰 ad mala infinita. Quare concludif ꝙ hō de iure nature tenet 𝊰 obligatur affirmare istā partē. de⁹ est. 𝊰 aliā partē ei oppositam negare 𝊰 refutare. de⁹ nō est. Et hoc dicitur omnis creatura homini. ꝙ hoc debet facere. Sz vlteri⁹ sequitur ꝙ verum est. deū eē. quia postꝗ homo de iure nature tenetur et obligatur hoc credere 𝊰 affirmare. 𝊰 natura nō mētitur. ergo sequitur ꝙ hoc est affirmabile 𝊰 credibile 𝊰 verum q: homo nō obligatur naturaliter ad falsū sed obligatur naturaliter ad verū. ergo sequitur deū esse. ¶ Secūdo ꝯcluditur ꝙ hoc ē verū. ex tali debito nature. quia in natura nullum falsum est. nec est obligatio naturalis ad falsum. Ecce ergo modum et practicam trahendi homines non credentes ad credendum ex ad affirmandū illa. que non intelligunt per rationem. 𝊰 per istum modum intellectus roboratur et confortatur vt firmius credat. Ti. lxviij.

¶ Aliud exemplum de vnitate dei.

¶ Titulus. lxix.

Tm̄ vnus esse deū ē credēdū. Ti. lxviij.

Vlterius vnde magis ars videatur. ponatur exemplum. Si enim tantum vnus deus statim fiant due partes vt dictū est 𝊰 sūt iste. deū eē tm̄ vnū 𝊰 deū nō eē tm̄ vnū sz plures. de necessitate ꝗ earū vna ē 𝊰 vna tm̄ et nō ambe. Ut ergo cognoscam⁹ quā ptē debeam⁹ affirmare 𝊰 credere. cōpem⁹ istā ptē de⁹ ē tm̄ vn⁹ ad aliā sibi oppositā. 𝊰 postea ad hoīe 𝊰 tādē processu faciamus sicut in alio exēplo. Uñ statim apparebit ꝙ ista. de⁹ tm̄ ē vn⁹. ē mag amabilis ꝗ ista plures dij sunt. q: ista mag cōuenit cū bono hoīs. Nā vide quāta mala sequerētur ad istā. plures sūt dij sepati 𝊰 diuisi inter se. p volūtatē 𝊰 substātiā potestatē 𝊰 sapiētiā. Nā si sint plures. qlibꝫ hēbit suā ꝓpriā volūtatē. 𝊰 p ꝯns poterit esse diuisio 𝊰 discordia inter eos 𝊰 qlibꝫ diligeret honorē ꝓpriū. tūc hō esset in magna tribulatione 𝊰 pena. imo totū vniuersū destrueret ex eoꝝ discordia 𝊰 ēt hō nūꝗ esset securus neꝗ in quiete. nec pace. imo natura nō posset pati duos dños nec duos deos: sed si tm̄ est vn⁹ dñs 𝊰 de⁹. vitātur multa mala 𝊰 sequūtur infinita bona. Et sic bonū est homini esse tm̄ vnū deum 𝊰 dominū. Et esse plures deos seu dños est valde ma-

lum.imo pessimū homi ꝛ est ꝯtra bolem. Et id hō ꝺꝫ credere ꝛ affirmare istā ptē.scꝫ esse vnū ꝛ singularem ꝺñm ꝛ deū ꝛ debet negare aliā partē. Tunc vlteri⁹.se-
Ti.lxvi. quitur ꝙ verū est ꝙ est tantū vn⁹ solus dominus et deus ex obligatione vt supra in predicto exemplo

¶ De productione diuina inter se. Titulus.lxx.

Item si proponatur vltra hoc si de⁹ ꝓduxit filiū de natura sua sibi summe equalē vel si in deo nō est productio de ꝓpria substātia ꝛ natura. Certe magis est amabile deū esse ꝓductū de sua substātia.ꝙ sterilē ꝛ nō ꝓductū.quia homini est magis desiderabile. ꝙ deus suus est tāte potētie ꝛ virtutis.qđ ipe possit deū producere de seipso ꝙ ꝙ nō posset. Etiā qꝛ ex hoc ꝙ de⁹ ꝓduxit ex se deū ꝛ filiū. In hoc arguitur maxia cōicatio.ꝛ ex hoc homo capit quādam fiduciā de cōmunicabilitate dei.qꝛ deus totā suā substantiā potentiam ꝛ sapiētiā cōmunicat vni alteri. Si autē non cōmunicaret.nō esset ita bon⁹ nec summe cōicatiuus.sꝫ multo meli⁹ est deū habere se summe cōicatiuū ꝙ ei⁹ oppositū.vñ ex hoc pōt homini surgere gaudiū ꝛ solamen magnum erga deuꝫ si totū cōmunicat quicquid habet:ꝛ ꝙ nihil retinet qđ nō cōmunicat. Sed ex parte opposita scꝫ ꝙ in deo nulla est productio de sua propria natura nullum bonum sequitur homini ꝛ etiam est iocundius deum credere fecundum ꝛ nō sterilem quia qui credit oppositum diminuit deū.ꝛ per consequens bonuꝫ hominis. Qui aūt affirmat deū habere filiū de sua ꝓpria natura gñatū dat deo esse summum bonū ꝛ per ꝯñs affirmat bonū hois. Quare sequit᷑ qđ hō tenet affirmare ꝛ credere in deo esse plena ꝓductionē de sua natura ꝛ negare oppositū.qꝛ pria ps est ad bonū hois.ꝛ scđa pars ad malū hois.qꝛ diminuit bonū hois.qꝛ ꝙtū bonū sequit᷑ homini de vno tm̄ malū.sequit᷑ ei ex ei⁹ opposito.qꝛ priuat totū bonū hois.

¶ De oipotētia.sapiētia ꝛ bonitate dei. Titul⁹.lxxi.

Tē bonū ē homini habere deū oipotētem sūme sapiētē.ꝛ sūme bonū.ꝛ oppositū eēt malū hois.s.nō hēre deū oipotētē neꝙ sūme sapiētē.neꝙ sūme bonū. Et ēt cōuenit homini hēre deū ita potētē.ita sapiētē ita bonū ꝙ cogitari nō poterit vltra ꝛ oppositū ei⁹ ē totū malū hois. Quare sequit᷑ ꝙ hō dꝫ affirmare ꝛ credere illud qđ deo magis conuenit ꝛ sibi inquāt ūhō est. Et hoc est totū illud quod magis cadit ad eē ꝙ ad nō eē.

¶ De ṽitate dei ꝛ fidelitate ꝛ alijs ꝓprietatib⁹. Ti.lxxij

Tē bonū ē hoī hr̄e deū veracē. ac sūme facē ⁊ sūme fidelē sūme benignū: sūme piū: ⁊ summe clementē ⁊ misericordem. ⁊ oppositū ei⁹ est malū hois. ergo hō tenet affirmare ⁊ credere deū veracē. fidelem ⁊c. ⁊ etiā negare oppositū. qꝛ tenet facere bonum suum ⁊ non malum suum.

¶ De creatione. Titulus.lxxiij.

Uia bonū est hoī hr̄e deū ita potentem ꝙ oīa creauit ex nihilo. celū. terrā. mare ⁊ oīa in eis ꝯtenta. ⁊ oppositū ei⁹ est malū hominis vel est nō bonū hoī. est etiā bonum homini ꝙ de nihilo fuit creatus. ⁊ melius ꝙ̄ si esset fact⁹ de aliquo. qm̄ ex hoc oritur maior cōfidentia. maior spes ⁊ securitas qꝛ si de⁹ potuit eū facere talem ex nihilo etiā pōt eū resuscitare ⁊ restaurare quādo ī aliqͩ q̄si nihil redigit ⁊ poterit eū exaltare ⁊ facere eū multo maiorem. Si aūt de⁹ fecisset hoiem de aliquo. hō nō hr̄et tantā spem de sua potentia sicut mō hꝫ. quia maior est potētia ad creandū. ꝙ̄ ad faciendū sine etiā cōpatione. Debet igitur hō affirmare poti⁹ illud qđ est ad totū bonū eius ꝙ̄ ꝯtrium ei⁹ ⁊ qđ est ad totū malū eius. Et vltimo sequit tūc ꝙ verū est ꝙ de⁹ creauit oīa ex nihilo. ⁊ ꝙ homo est ex nihilo creatus. eo modo quo iam dictum est.

¶ De incarnatione. Titulus.lxxiiij.

Reterea meli⁹ est hoī ꝙ de⁹ sit hō factus ⁊ hūanitas vnita sit deitati ī vna psona ꝙ̄ ei⁹ oppositū. imo hec vnio ē sūma pfectio. sūme nobilitas. sūma dignitas. ⁊ summa exaltatio. ac summū bonū hois. ⁊ maius qđ possit eē. Ergo qui affirmat ⁊ credit ꝙ nūꝗ̄ de⁹ fiet hō. nec possit fieri. amouet ꝗ̄tū i eo est summā ⁊ maximā pfectionē hois. ⁊ puat hūanam naturā tāto bono ergo talis est inimic⁹ hois inꝗ̄tū hō est ⁊ huane nature. ⁊ est ꝯ hoiem. Ergo meli⁹ est hoī affirmare ⁊ credere ꝙ de⁹ fact⁹ sit hō. ꝙ̄ ei⁹ oppositū.

¶ De ꝯceptiōe filij dei ⁊ hūana natura. Ti.lxxv.

Tem melius est homini ⁊ dignius affirmare et credere ꝙ ille homo cuius dignitas vnita est deitati sit conceptus de spiritusancto ꝙ̄ de semine virili. ⁊ sine carnali concupiscentia. et melius et dignius ē credere ꝙ sit nat⁹ de ṽgine ꝙ̄ de muliere corrupta. qꝛ ī oīb⁹ his nobilitat hūana natura. qꝛ cū ille homo

sit nobilioꝛ ꝛ excellētioꝛ oībus hoībus. nec possit eē
nobilioꝛ.nec magis exaltat⁹.meli⁹ est ꝛ dignius.vt ha
beat oēm nobilitatē ꝛ dignitatē ex pte sue ꝯceptionis
ꝛ natiuitatis ꝛ meli⁹ ꝛ digni⁹ est credere hoc ꝙ ei⁹ op
positū.qꝛ hoc ponit nobilitatē i hūana natura.s.ꝙ hꝫ
talē hoiē. ꝛ oppositū poneret idignitatē ꝛ ignobilita
tē in natura hūana.ꝛ etiā hoc est summe amabile et
desiderabile hoī inquantū hō est.ꝙ humana natura
intm̄ sit dilecta deo.ꝙ ipē deus dignatus est esse hō.ꝛ
hoc est pro homine.aliud vero contra hominem.

¶De resurrectione moꝛtuoꝛū. ¶Tit.lxxvj.

Vlterius meli⁹ est hoī affirmare et credere
resurrectionē moꝛtuoꝛuꝫ in coꝛpoꝛe ꝛ aīa.
ꝙ eius oppositū ꝛ ꝙ tota natura hūana re
surget a moꝛtuis.ꝛ mutabit̄ i imoꝛtalitatē
qm̄ affirmare ꝛ credere hoc.ponit hoiem ꝛ
naturā humanaꝫ in maximo gaudio.spe ꝛ fiducia.ac
cōsolatione magna ꝛ dignitate.exaltatione et oꝛnatu.
qđ bonū exaltat eū super oīa alia aīalia. Credere aūt
ꝛ affirmare oppositū.nullū bonū ponit in natura hu-
mana.immo oē bonū remouet ꝛ pꝛiuat. Ergo ille q̄
affirmat ꝛ credit oppositū.est cōtra hoiem ꝛ est inimi
cus hoīs inquantū homo est.ꝛ ꝑ consequens est ꝯtra
seipm̄.Vn̄ etiā summe amabile est vt homo credat se
ꝛ totā naturā humanam in futuro debere resurgere ꝛ
oppositū eius est valde odibile ꝛ tristabile.Jteꝫ meli⁹
ꝛ iocūdius est homini credere ꝙ iā aliq̄s resurrexit a
moꝛtuis ad vitā immoꝛtaleꝫ.ꝙ ꝙ nullus resurrexisset.
quia hoc ponit hoiem in maioꝛi fiducia ꝛ spe ꝛ conso
latione future resurrectionis.Si aūt adhuc nullus re
surrexisset nō esset tāta spes aut tāta securitas in ho-
mine de futura resurrectione.Si aūt aliq̄s credat fu-
turam resurrectionē gn̄alem.ꝛ nō credet aliquē resur
rexisse.minoꝛē habebit spē ꝛ confidentiā de hoc ꝙ ipē
met resurget.ille aūt q̄ vtrūqꝫ credit.hꝫ maioꝛē spem ꝛ
cōfidētiā.ꝙ hoc est hoī meli⁹ credere ꝙ ei⁹ oppositū.

¶De ascēsione ad celos.

¶Titulus.lxxvij.

Preterea melius est affirmare ꝛ credere.
ꝙ iā aliq̄s hō ascēdit ad celos ꝙ eius op
positū.qꝛ ex hoc seqt̄ur maxima spes con
solatio ꝛ securitas ac gaudium humane
nature.ac etiam ponit maximā dignita-
tem ꝛ exaltationem in humana natura.
ꝛ maximū desiderium eundi ad celum et relinquendi
terrā.Oppositū aūt credere nullū bonum facit hoī.

¶De iudicio vniuersali.

¶Titulus.lxxviij.

ITem melius est homini credere et affirmare.ꝙ iudicium fiet vniuersale in quo omnes hoies recipiẽt a deo suã vltimam mercedẽ ſm opera sua ꝙ credere ei9 oppositum.qm ex hoc hoies inducentur ad operandum bonum.z ad meliorandum opera sua vt remunerẽtur.z ad fugiendũ mala opera ne puniẽtur aut condẽnentur.Itẽ est necessarium homini credere z affirmare si vult esse bonus.z cõuenit ratione liberi arbitrij homini.ꝙ cũ homo per liberũ arbitriũ posset facere bonũ seu malũ.z nõ cõpellitur ab aliquo.z tñ tenetur esse bonus z non malus.

¶Sũme vtile est z necessariũ homini credere z affirmare futurũ esse iudicium.in quo vnusquisq recipiet ſm ꝙ gessit in corpore summũ bonũ vel summũ malũ.summã gloriã vel summã confusionẽ.si aũt nõ credit tunc nõ conabitur ad bonũ.immo viuet ſm carnẽ vt brutum.z insequetur concupiscẽtias carnales et delectationes carnis.

¶De immortalitate anime.

¶Titulus.lxxix.

ITem melius est homini credere et affirmare ꝙ homo animã habeat immortalẽ.ꝙ ei9 oppositũ.qm hec est magna exaltatio z dignitas z bonum humane nature.z per hoc magis separatur a bestijs z appropinquat deo z generatur in hoie.magnũ gaudiũ magna spes z fiducia.Ista eñ credulitas sine cõparatiõe est multo melior ꝙ credere aie mortalitatẽ.qr si credat mortalitatẽ ipsius aie.quid importat gaudij seu consolationis? nulla aũt cõsolatio põt esse in illo.sed tristitia et desolatio.Sed qr homo tenet credere illa.per que in ipo maius generat gaudiũ seu cõsolatio z spes.nã hre spẽ est magna cõsolatio z magnũ bonũ.hre ei9 oppositũ est magnũ malũ z desperatio.Et sic q nõ vult credere illa p que gñatur in hoie magna consolatio z spes facit cõtra seipm z contra hoiem inquantũ homo est et est causa sue desperationis.

¶Cõclusio de omnibus istis de fide christiana.

¶Titulus.lxxx.

QUia ergo quicqd ꝯtinetur in fide xpiana est magis amabile z desiderabile homini inquantũ homo est ꝙ eius oppositũ.vt nihil est magis amabile z desiderabile.ꝙ il-

lud qđ cōuenit cū bono hois et cū esse. Sȝ fides chri-
stiana magis cōuenit cū bono hois ꝛ cuȝ esse ppetuo.
ergo ipa magis est desiderablis ꝙ eius oppositū. Itē
ex credulitate fidei xpiane. sequūtur infinita bona et
gaudia hois inquantū hō est. s. eū esse creatū ad yma
gineȝ sui creatoris deū esse hoiem ppter ipm hoiem:
debere resurgere cū eodē corpe glificato. ipm debere
perfrui eterna glia. ꝛ filia q̄ generāt in hoie maxima
gaudia. Oppositū vero ei⁹ nullū eoꝝ generat. sȝ priua
tio toti⁹ boni sui. Sequit exinde. ꝙ q̄libet hō tenet de
iure nature. credere fidē xpianā ꝛ negare eius opposi
tum. qꝛ eū opȝ audita ꝛ intellecta fide xpiana. eā affir
mare vel negare. ꝛ eius oppositū credere vel refutare.
Postꝙ ergo est meli⁹ hoi credere fidē xpianam ꝙ op
positū ei⁹ sequit ꝙ etiā tenet poti⁹ credere ꝛ affirma-
re illud qđ est ei meli⁹. qꝛ ipe nō debȝ vti suo intellectu
ad ipsi⁹ malū ꝛ tristiciā. sed ad gaudiū ꝛ consolationē
ꝛ ad bonū ipsi⁹. sicut faciūt alie creature. Aliter seque
retur ꝙ homo esset deuiat⁹ ꝛ alienat⁹ a seipo. ꝛ a rōne
ꝛ ab ordine oim creaturarū. nec facit vt hō. immo con
tra hoiem inquantū hō est. ꝛ ad suū malū ꝛ dānum. et
nō ad suā perfectionē ꝛ ad suū bonū. Et qꝛ homo in-
quantū homo. nō est cōtra hoiem. sequit ꝙ q̄ nō vult
affirmare ꝛ credere fidē xpianam: ꝙ ille hȝ aliquid in
tra se qđ est cōtra hoiem ꝛ inimicat hoi ꝛ destruit bo
num hominis inquantū homo est. Ulteri⁹ sequit ꝙ fi
des xpiana nullo modo est contra naturā. immo p na
tura ꝛ p bono nature ad cōplementū nature ꝛ ad ei⁹
perfectionē. qꝛ est ad exaltationē ꝛ dignificationē na
ture humane. ppter quā oēs alie nature sunt facte et
cui oēs alie nature seruiūt. ꝛ per cōsequēs oppositū fi
dei est cōtra naturā ꝛ p malo nature. qꝛ vilificat ac de
struit naturā humanā quantum in eo est. ꝛ per conse
quens oēs alias creaturas inferiores. qꝛ vt dictum est
oēs alie creature sunt facte ppter hoiem. nā qui nocet
dño nocet oibus subditis dñi. Ulterius sequit ꝙ q̄ cre
dit ꝛ affirmat fidē xpianam nullo modo est increpa-
bilis neqꝫ a deo neqꝫ ab aliqua creatura. qꝛ credit qđ
melius ē p hūana natura. Et licet ꝙ fides xpiana nō
esset vera qđ ē impossibile. excusat⁹ eēt corā deo ꝛ oib⁹
creaturis. qꝛ affirmat ꝛ credit partē meliorē ꝛ magis
amabilē ꝛ que magis est p bono vtilitate ꝛ perfectiōe
hois inquantū homo est. ꝛ hoc tenetur facere. hoc eīn
clamat ois creatura. ꝛ q̄ facit qđ debet est excusat⁹ in
oibus. ꝛ qui facit oppositū ille increpādus est ꝛ culpa
dignus a deo. ꝛ a natura ꝛ ab omi creatura. ꝛ nullā hȝ

excusationē.qꝛ relinquit qđ bonū est ꝛ elegit malum ꝛ partem magis odibilem neqꝫ vtilem.

¶ Alia cōfirmatio ad debitū.

¶ Titulus.lxxxi.

Item etiam ꝙ nō solū fides xpiana est magis amabilis ꝛ desiderabilis ꝙ ei9 oppositū.sed etiā est publicata predicata annūciata preconizata per orbē vniuersum.ꝓ hoīes etiā sctissimos oīs nationis etiā credere nolētibus sunt dānationes eterne ꝓnosticate.Et credētib9 eterna pmia sūt ꝓmissa.Etiā ꝓ ꝯfirmatiōe ꝛ vitate fidei xpiane ꝙ plures mortui ꝛ martirisati sūt volūtarie.Oppositū vero fidei nō est predicatū neqꝫ annunciatū ꝑ vniuersum orbē cuꝫ cōminatione pene eterne.neqꝫ cū ꝓmissione vite eterne.neqꝫ etiā ꝓ sustinēdo oppositū fidei mortui sunt plures ꝛ deuoti viri. Etiā in ipa vixerunt infiniti hoīes.nobiles ꝛ magnates laudabiliter ꝛ māsuete vsqꝫ in finē. Oīa ergo ista ꝛ plura alia reddūt hoīes nō credētes neqꝫ affirmantes fidē xpianaꝫ inexcusabiles ꝛ culpabiles ꝛ vigorāt ꝛ confirmant credētes ꝛ faciunt eos stabiles in fide ꝛ oīno excusabiles. Tutū est ergo ꝛ securū stare in fide tā rōnabili in qua homo credit suā perfectioneꝫ ꝛ bonū.ad qđ est fact9 a deo ꝛ ordinatus. ¶ Ecce ergo qualis cognitio generat in nobis dū cōparam9 hoīem ad alias res inferiores ꝑ cōuenientiā ꝛ differētiaꝫ.qm ex hoc magis cognoscim9 nosmetipos.ac nostrā naturā ac debitum ꝛ obligationē.ꝛ sic generatur scientia de homine inquantum homo est.

¶ De cōparatione hoīs ad alias res prout homo est ꝛ penes differētiam liberi arbitrij ꝑ quod fit cognitio certissima de homine ꝛ operibus eius que immediate ducunt hominem in cognitionem dei.

¶ Titulus.lxxxij.

Quoniā aūt cognitio de deo q̄ orit ex ꝓpria natura ē nobis certior ꝛ magis familiaris ꝛ placēs iō quātuꝫ possum9 laborare debem9 vt cognoscam9 naturā hoīs.ꝛ ꝑ nrām naturā quā intra nos habemus cognoscamus deū ꝛ oīa de deo.qꝛ tūc cognitio est nobis valde ꝓpiqua cū ē intra nos.Quāuis aūt mltis mōis ꝑ cōparationē hoīs ad tres grad9 inferiores cognouerimus deū esse ꝛ suas ꝓprietates.tñ adhuc restat ali9 modus valde secur9 ꝛ grossus.ꝛ q̄ ab oībus pōt videri faciliter ꝑ quē nascit cognitio de hoīe ꝛ de operibus eius q̄ vltra ducit i cognitionē dei certissimā.Iste aūt mod9 ē ꝑ differētiā liberi arbitrij. Uñ āt oēs res triū

graduũ inferiorꝝ carẽt libero arbitrio. Ideo operãtur sua opa nõ libere ꝛ volũtarie: sed ex necessitate nature vel ex impetu: nec habẽt potestatẽ ꝛ dñium suaruꝫ opationũ: nec cognoscũt sua opa: neqꝫ iudicãt de suis opibus: nec sciũt quid faciũt: ꝛ hoc est qꝛ nõ habẽt liberũ arbitriuꝫ. sed hõ qui est in quarto gradu ꝑpter hoc qꝛ hꝫ liberũ arbitriũ. iõ est dñs suarũ opationuꝫ. Ideo opatur liber ꝛ sicut dñs ꝛ nõ ex necessitate ꝛ potest iudicare de suis opibus ꝛ deliberare añq̃ faciat. Ista ergo est generalis differẽtia hoīs ex vna parte ꝛ oim aliarũ rerũ ꝛ opationũ illarũ ex parte altera: q2 hõ inquãtũ hõ opaꝛ ex libero arbitrio. lꝫ alie res operanꝛ ex necessitate. Exinde sequiꝛ ꝙ opationes hoīs inquãtũ hoīs multũ differũt ab opatiõibus aliarũ rerũ. ꝛ sunt alterius cõditiõis ꝛ alterius nature. Nam opera hoīm sunt dignissima ꝛ nobilissima de sua natura eo qꝛ sunt facta cũ deliberatione et libertate voluntatis: que nõ capit estimationẽ ꝛ excedũt in dignitate sine mẽsura opa aliarũ rerũ. Itẽ ꝑpter istã differentiã sequiꝛ ꝙ opa hoīs dicunꝛ sua: qꝛ sunt sua ꝑtãte facta: sed opera aliarũ rerũ nõ sunt ipsarũ reruꝫ que operanꝛ: qꝛ potius agunꝛ q̃ agũt. Itẽ sequiꝛ ex hoc ꝙ opa hoīs imputanꝛ homini. sed opa aliarũ rerũ non imputanꝛ eis. Itẽ ex ista differẽtia sequiꝛ ꝙ opa hoīs inquãtũ hõ ẽ sunt laudabilia ꝛ honorabiliora vel vituperabilia approbabilia vel reprobabilia: ꝛ sunt remunerabilia ꝛ punibilia. Et iõ iudicabilia ꝛ examinabilia. Vñ in hoīe remanet aliqđ qđ nõ est opus: sed sequitur ad opus: ꝛ hoc est meritũ vel demeritũ seu culpa. Ita ꝙ ipsa opa postq̃ sunt facta relinquũt in hoīe meritũ vel culpã ꝛ hoc est iõ qꝛ opaꝛ cũ libertate ac rõne vel voluntate. Sed opa aliarũ rerũ nõ habẽt tales ꝓprietates eo qꝛ nõ sunt tales. ꝛ iõ opa hoīs ordinãt hominẽ vestiũt ac ornãt vel maculãt ꝛ viciãt hoīem propter illud qđ remanet ex ipsis. Ulteriꝰ qꝛ hõ bñ põt opari vel male. ꝛ hoc volũtarie. ꝛ ex hoc generaꝛ et remanet in hoīe culpa seu premiũ. Iõ vltra opa hoīs debeꝛ de iure nature aliqđ. s. premiũ vel pena qđ nõ debetur opibꝰ aliarũ rerũ. Vñ hõ teneꝛ opari inquãtuꝫ poterit. qꝛ nõ dꝫ esse ociosus: qꝛ dꝫ implere mũdũ suis opibus. sicut alie res cõtinue ꝛ incessanter operãtur ꝛ nõ sunt ociose. ꝛ teneꝛ meliꝰ opari quo poterit sicut faciũt alie res. Nã ex hoc decoraꝛ vniuersum ꝛ totꝰ ordo creaturarũ: qꝛ nõ ꝑpter hoc hꝫ libertatẽ. s. vt non opeꝛ: sed vt nõ male opereꝛ: qꝛ si ad hoc haberet liberũ arbitriũ vt male opareꝛ tunc haberet illud ad suũ

Hõ ẽ dominꝰ suarũ operationum.

Opa hominis dicunꝛ sua.

Imputatur sibi.

Sũt laudabilia.

Et sũt culpabilia.

Eis debetur naturaliter ꝓmium.

Hõ hꝫ li. arbi. vt nõ male operetur

um malū dānum ⁊ perditionē qd absurdū est cogitare in hoie: cū alie res id qd hñt nō hñt ad suū dānum ⁊ malū: sed earū pfectionē. sed hʒ liberū arbitriū vt cōtinue ⁊ incessanter bene opet sicut alie res. et q ex illo libero arbitrio cōsequātur premia et retributiones q̄ in alijs rebus nō possunt sequi: qr nō operant ex libertate. nā si hō nō operet ociosus est ⁊ nō opat ad qd ordinatus est. ⁊ si male opat tunc non opat sicut alie res inferiores que operant ex necessitate. Et si hō tūc facit ⁊ opat mala tunc vult mala opari ⁊ nō bona. cū poterit ita bene bona facere sicut cetere res faciūt bona. ⁊ ergo ipse solus destruit ordinē creaturarū vt ledit ppriā naturā ⁊ diminuit bonū ppriū ⁊ corrūpit seipm. ⁊ ipse pturbat armoniā totius vniuersi cuius ipse principalior pars extitit. Et ergo de iure naturali debetur sibi vituperiū ⁊ cōfusio ⁊ si facit id qd dʒ tunc ornat et decorat ordinē vniuersi. ⁊ meret habere premiū ⁊ honorē. Et sic sunt quattuor que sequunt ad opa hois de natura sua ⁊ nō ad alia opa aliarū rex. s. meritū ⁊ culpa pena ⁊ gloria. ⁊ est tāta obligatio vnius ad alterū q vnū nō pōt sine altero eē: neqȝ pñt separi. qr primo ad opa hois postq̄ sunt facta. sequit vel culpa vel meritū: ⁊ postea ad culpā requirit pena: ⁊ ad meritū premiū. Recolligēdo igit oia opa hois inquātū hō est. inuenient tales pprietates inseparabiles vltra opa aliarum rerū. s. q dicunt sua ⁊ imputant homini. et ex eis nascitur meritū vel culpa: ⁊ ideo eis debet pena vel pmium. Et ppterea sunt laudabilia vel vitupabilia. pmiabilia vel punibilia. ⁊ si sunt bñ facta sunt honorabilia: vel dignissima. ⁊ si sunt male facta tūc sunt vituperabilia ⁊ rephēsibilia. ⁊ vel decorāt vniuersum vel deturpāt. Et oēs istas cōditiones hʒ ex sua radice: scʒ qr sunt voluntarie et ex libertate facta. Ecce qualiter ex cōparatiōe hois ad alias res pnes differētiā liberi arbitrij gñatur ⁊ nascitur magna cognitio ⁊ sciētia de hoie inquātū hō est: ⁊ ex opibus eius. Que vlterius inducet nos ad magnam dei noticiam ⁊ cognitionem infallibilem.

Quattuor naturaliter sequunt ad opa hois

¶ Hoc ostēditur qualr cognitio nūc habita de hoie ⁊ opibus eius ducit nos et faciat ascēdere in dei cognitionē ⁊ suarū pprietatū. Titu. lxxxiiij.

Quoniā aūt ho inquātū hō est talis nature q facit opa sua talia ad que de natura sua sequitur meritū vel demeritū: ⁊ per cōsequēs debetur eis premiū vel pena. ⁊ dicunt premialia vel punibilia.

Q̄ sit aliquis premiator vel pūitor operum hois

τ per ɔn̄s etiā iudicabilia vel examinabilia. Et q2 hō nō pōt remunerare inquātū hō est τ cū opa hois requirant hoc. Jō necesse est ꝙ sit aliquis supra hoiem maior. qui possit hoc remunerare vel punire et corrīdere sibi sm̄ opa sua. Si em̄ nō esset aliquis q̄ posset hoc facere sequeret ꝙ hō esset frustra τ inuanū: quia opa eius essent frustra: q2 vltra alia opa aliarū reruꝫ sunt p̄mialia τ punibilia. τ si nullus sit qui corrīdeat opibus suis p̄miādo. sequit ꝙ totū vniuersum est frustra τ inordinatū: q2 oia inferiora seruiūt homini: et sunt ꝓpter hoiem: τ hō est pars principalis vniuersi. Et si hō ē frustra: sequit ꝙ totū residuū est frustra. Et tn̄ videm9 ad sensum. ꝙ oia inferiora vsq ad hominē sunt ordinata: τ tn̄ hō nō ordinauit illa. Sequit ergo ꝙ etiā hō erit ordinatus. Et etiā sequit ꝙ aliqs rn̄debit homini sm̄ eius naturā. Aliter eēt dare vacuū in vniuerso. τ maximū: imo totū erit vacuū: q2 opa hois sunt vacua. q2 de natura sua sunt capacia p̄mij vel punitionis. Et si eis hoc nō deē tūc manebūt vacua: τ tn̄ vacuū esse in natura est impossibile. etiā in minimis rebus. q2 citius celū descēderet anteq̄ hoc p̄mitteret. Ex quo ergo in minimis reb9 natura nō patit. quō in maximis patiet sicut sunt opa hois inquātum hō: est. Vn̄ videm9 ꝙ in natura cuilibet rei corrīdet qd̄ sibi ꝓpriū est τ ꝓportionabile ac debitū: q2 nihil remanet vacuū. sed cuilibet rei corrīdet sm̄ suā naturā illd̄ qd̄ exigit. Ut p̄ bigr̄a. Rebus visibilibus corrīdet oculus ad videndū. reb9 audibilib9 auris ad audiendū. reb9 intelligibilib9 intellectus: τ sic de alijs. τ hoc est vt oia ista nō fiāt frustra talia. Quare ergo nō si ir corrēspōdet rebus p̄mialib9 p̄miator ad p̄miādū: τ punitor ad puniendū. τ reb9 iudicabilib9 iudex ad iudicādum. Et hoc vt merita τ demerita nō sint frustra nec in vacuū talia. hoc nō pōt pati ordo vniuersi. Ergo necessario corrīdebit homini iuxta opera sua aliquis premiator seu punitor maior hoie. Itē q2 opa hois imputantur homini. τ ideo si male agit ipse est in culpa illius mali. τ iam est in eo culpa. ergo in culpa est homo qn̄ male opatur: τ quādo facit qd̄ nō dꝫ facere sibi totum imputandū est: quia potestatē faciēdi habet et nō faciēdi. Ergo postq̄ est in culpa alicui fit offensa: alicui fit iniuria que est in natura. Ergo homo statim alicui obligatur: duꝫ est in culpa ligatus debitor fit: q2 culpa inquātum culpa obligat hominē de natura sua ad penam τ facit hominē debitorē naturaliter. Et tot quot sunt culpe: tot fiunt obligationes ad penā. τ hoc ipossi

Homini rn̄det aliquis premiator.

bile est aliter esse. Ergo de iure nature remanet obligatus ad penã ꝓpter culpã. Sequitur ergo ꝙ aliquis est superior hoie cui est obligat⁹ homo ꝓpter culpaȝ. ꝛ etiã cum culpa nõ possit remoueri nisi per veniã vel per solutionẽ pene. Et cũ hõ nõ possit sibimet dare veniam de sua culpa: nec soluere neqȝ remittere debituȝ ꝓpriũ sequit̃ ꝙ aliquis est supra hoies qui põt hoc facere et dare vel remittere. Qꝛ ğ necessario culpa hois arguit ꝛ ꝯcludit deũ esse. ꝛ silr meritũ hois arguit deum esse. Et ideo bonũ argumentuȝ potest formari ex isto. homo potest peccare: ergo deus est. Similiter dicendo homo potest bene facere ꝛ habere meritum. ergo deus est. Sic ergo opera hominis inquãtuȝ homo est. necessario concludunt aliquem esse maiorẽ supra hoieȝ q̃ sit ꝑmiator ꝛ punitor. remũerator ꝛ retributor.

¶ Qꝫ ex opib⁹ hois ostẽditur ꝙ ille qui est supra hominem ꝑmiator ꝛ punitor. est summe potens: summe sapiens: summe iustus. Titulus.lxxxiiij.

Et quia ad recte ꝛ debite remunerãdum et addẽdum cuilibet operi quod ẜm naturam suam ei debetur necesse est ꝙ oia opera preordinentur examinẽtur: discutiantur: ac recte iudicentur. Aliter esset inordinatio ꝛ cõfusio in vniuerso quod natura non patitur. Quia videmus ꝙ nobilior aia est in corpore humano q̃ȝ in corpore asini. eo qꝛ ei debet̃ meritũ premiũ ꝛ remuneratio: ꝛ alteri non debet̃. Et qꝛ opera hominis sunt magis vel minus remunerabilia vel etiã magis vel minus punibilia. ẜcd̃m ꝙ cum cõplacentia maiori vel minori fuerint facta ꝛ ẜm maiorem vel minorẽ cognitionẽ. et ẜcd̃m ꝙ fuerunt magis vel minus bona: magis vel minus etiã mala. Ideo necesse est ꝙ ille qui debet premiare vel punire: cognoscat: discutiat ꝛ discernat omnia opera hois ꝛ ꝙ põderet ꝛ ꝙ nullo modo possit falli: vt sic recte ꝛ infallibiliter iudicet: ꝛ hoc quãtũ ꝛ quale. ꝛ vt oia recte et iuste iudicet: ꝛ oia sint ꝓportionata. ꝛ in natura nihil inordinatum sit: quod esset si quodlibet opus hominis nõ haberet quod ei deberetur. Et ideo necesse est ꝙ aliquis sit qui habeat plenã ꝛ perfectam cognitionẽ de oibus operibus humanis: ꝛ clare ꝛ aperte videat opera omnia totius humane nature. Similiter sciat ꝛ cognoscat omnes cogitationes ꝛ desideria hominuȝ ac etiam verba et omnia interiora et exteriora. et quia opus hominis secundum intentionem facientis est magis vel minus ꝑmiabile vel punibile. ideo necesse

Oportet ꝑmiatores habere oiȝ cognitionẽ.

est vt ille q̄ dz esse pmiator vel punitor .pfecte et clare cognoscat oēs intentiōes et volūtates occultas oīum hoim. Aliter impossibile esset. q possit recte remunerare seu punire aliqd opus hois. qr totū oritur ex intentiōe et volūtate. Et ista est radix et origo remunerationis et punitiōis. Et qr iā oēs hoies q̄ silr viuūt etiaz simul operant. Jō necesse ē q silr et semel etiā videat oīa opa oīm hoim viuentium. Et silr etiā i intentiones et voluntates et desideria ac verba. et nō solū oīm viuentium sed oīm preteritorum. Quia necesse est q nihil obliuiscatur sed oīa retineat in memoria. vt nō sic aliqd minimū opus quod nō habeat qd ei debet. Cogitemus et pensemus quantū esset videre et cognoscere opera cogitatiōes et volūtates atq desideria vni9 hominis: a principio sue discretionis vsq ad finem vite sue et plus duoz et adhuc plus triū vel quattuor. et q̄d tunc miliū miliū. Si ergo cogitemus et pensem9 quot miliū milia fuerunt hoim. et quot adhuc sunt. et quot milia miliū fuerunt cogitationes. tot milium et voluntates verba et opera et quid omnibus illis de iure debetur. Ecce possum concludere q sapientia et scientia illius q̄ est supra hoiem necesse est q non habeat mensuram et q nō habeat terminuz. Est ergo summe sapiens. summe sciens summe cognoscens. ac summe et perfecte ac clarissime oīa vidēs. Sic ergo oīa nuda et aperta sunt oculis eius. et nihil inuisibile est in conspectu eius. Est ergo iudex sapiētissim9. scientissim9. nullo mō fallibilis et iō est esse. qr hoc arguunt et exigunt opera hois de eoz natura inquātum hō est. Uide ergo sciētiā dei infinitā. latissimā et pfundissimā. qr hoc requirūt opa hois vt recte et debite remuneretur aut puniatur.

Q) videat oia opera hominū silr.

Q) est etiam summe potens. Titu.lxxxv.

Et qr ad remunerādū et puniendū nō sufficit rectum iudiciū neq scientia aut sapientia. immo etiā requirit potentia. vt possit de factis dare et retribuere cuilibet qd ei debetur ac punire quodlibet opus scdz suā exigētiaz. et illud qd iuste est sentētiatū possit etiā exequi. Et qr opa hūane nature sunt quasi infinita. ideo reqritur infinita potētia ad remunerādū et ad puniēdum. et etiam requirūt diuersas maiores et minores retributiones ac penas. secūdz q opera sunt magis bona vel magis mala. Jdeo necesse est q ille qui est supra hoiem. nō solū oīa videat et cognoscat et iudicet. sed etiam q habeat plenissimā potestatem remunerā

di τ puniendi.vt sic nihil remaneat irremuneratum seu impunitū ex parte sue impotētie.q̄ꝛ als eēt aliq̄d inoꝛdinatū τ vacuū in vniuerso.q̄d ē impossibile. vt superius pꝛobatū est. Est ergo summe potēs remuneratoꝛ τ punitoꝛ.quia hoc exigunt opera hoīs inquantum homo est cui nihil potest resistere.

¶ Q ꝫ etiam est summe iustus. ¶ Titulus.lxxxvj.

Quia aūt nō sufficit hr̄e scientiā τ sapientiam ad recte iudicandū τ discernēdū. ac habere potentiā nisi etiaꝫ habeat. bonam volūtatem ad hoc recte volendū. Et per cōsequēs q̄ hēat summā τ rectissimā iustitiā.vt sic velit iustissime τ equissime dare cuilibꝫ q̄d suū est.τ quod ei debet per iustitiaꝫ. nec sic acceptoꝛ p̄sonarū sed retribuat τ puniat scd̄m merita.et demerita. vt nullū bonū relīq̄t non remuneratū neq̄ nullū malum impunitū. Et ideo necesse q̄ habeat iustitiam inflexibilē τ inuariabilem.incōuertibilē et imutabilē.aliter oꝛdo vniuersi periret.q̄d fieri nō pōt Est ergo summe iustus remuneratoꝛ τ punitoꝛ. ¶ Recolligendo igit oīa dicamus.q̄ hō inquantum hō hꝫ liberū arbitriū. per q̄d facit opera meritoꝛia seu demeritoꝛia. Et iō necesse est q̄ in natura sit aliquis p̄miatoꝛ vel punitoꝛ. Et etiā q̄ iudex sit summe sapiēs. summe potēs.summe iustus. Sūme sapiens. vt p̄ suā. ignoꝛantiā nihil maneat indiscussum. Sūme potens vt p̄ suā ipotētiā nihil maneat irremuneratū seu impunitum. Sūme iustus vt p̄ suā voluntatē coꝛruptā nihil maneat indeterminatū. Sed totū q̄d libero arbitrio est commissum.perfectam et cōpletam habeat recōpensam.hoc autem clamat totū vniuersum. cuiꝰ hō pꝛincipalioꝛ pars existit. Et ēt opera hoīm hoc requirunt qui volunt habere debitum.scꝫ penā vel p̄mium.

¶ Q ꝫ necesse sit q̄ sit vnus pꝛemiatoꝛ τ punitoꝛ τ non plures nec nisi vnus iudex. ¶ Titulus.lxxxvij.

Et quia omnia opera hominis sunt remunerabilia seu punibilia.τ hoc ex vna et eadem radice.s.quia pꝛocedūt ex libero arbitrio.quod est vnius τ eiusdē nature in omnibus hominibus. Quia etiam oīa opera debent rectissime remunerari seu puniri. τ nullū debet relinqui.et si essent plures pꝛincipales remuneratoꝛes τ punitoꝛes seu iudices.esset inoꝛdinatio et cōfusio maxima in remunerando τ puniendo. τ opa hominis nō possent recte pꝛemiari τ puniri. nec examinari τ iudicari. Vn̄ opoꝛteret. q̄ tātā p̄tātē hr̄et vnꝰ si

cut alter ⁊ tãtã sciaʒ seu sapiaʒ.ptãtẽ seu iustitiã ac voluntatẽ sicut alter.⁊ qđ vnꝰ sciret alter sciret.⁊ sp eẽnt cõcordes.sed hoc nõ põt esse.qꝛ hoc repugnat nature ꝙ plures sint.qꝛ si eẽnt plures.⁊ q̃libet hr̃et ptãtẽ distĩctã ab alio.⁊ sciam ⁊ volũtatem.possent eẽ discordes. Et etiam esset superfluitas in natura. et sic opa humana nõ possent recte seu debite ordinari ⁊ iudicari

¶ Sic ergo opera hoĩs inquãtũ homo est. requirunt ⁊ exiguũt tantũ vnũ ꝑmiatorẽ ⁊ punitorẽ ac iudicẽꝫ. quia aliter esset impossibile ꝙ hr̃ent qđ eis deberet ꝑ iusticiã.⁊ vniuersum eẽt inordinatũ nec posset stare. Et etiã qꝛ liberũ arbitriũ esset eiusdẽ ⁊ vnius nature in oĩbus hoĩbus qđ est radix ⁊ origo retributiõis meriti ⁊ demeriti.quia requirũt tantũ vnum ⁊ eundem retributorem ac iudicem ⁊ non plures.

¶ Q̃ principalis remuneratio hoĩs inquãtũ hõ. ẽ intellectualis.spũalis ⁊ inuisibilis et corporalis.

¶ Titulus.lxxxviij.

Quia aũt opera hoĩs sunt remunerabilia ⁊ punibilia ꝓpter liberũ arbitriũ quod est causa ⁊ radix remunerationis ac punitionis. Et cũ hõ sit homo propter liberuꝫ arbitriũ.⁊ ꝑ hoc separatur a bestijs. Siĺr cum liberũ arbitriũ sit intellectuale.spũale ⁊ inuisibile.⁊ nullo mõ corpale.nec sensibile neqꝫ visibile.seq̃tur ꝙ pri̇cipalis remuneratio aut punitio hoĩs inquãtũ hõ ẽ.dꝫ etiã eẽ intellectualis.spũalis ⁊ inuisibilis.⁊ nullo mõ corporalis neqꝫ sensibilis neqꝫ visibilis qꝛ remũeratio corrñdet radici.q̃ nõ ẽ corporalis.postq̃ tota radix vñ orit̃ meritũ est spũalis. nec etiã remunerare dꝫ eẽ corporale.qꝛ nullum corporale põt comparari ad intellectuale ⁊ ad spũale. neqꝫ oẽs res corporales possent satisfacere vni rei operate hoĩs inquãtũ hõ est.si iuste dꝫ remunerari. Sic ergo opus hoĩs inquãtũ hõ est.requirit remũeratiõem intellectualem ⁊ spũalem:⁊ siĺr de punitiõe hoĩs inquãtũ hõ est.quia sua principalis punitio est spũalis. intellectualis ⁊ nõ corporalis. Qꝛ remuneratio hoĩs debet recipi in hoĩe.⁊ esse in homine.⁊ nõ extra hoĩeꝫ. ideo est necesse ꝙ remuneratio hoĩs inquãtuꝫ homo est recipiatur in libero arbitrio a quo oritur merituꝫ ⁊ necesse ẽ ꝙ ĩ libero arbitrio sit capacitas ꝓmij ad ꝓmiũ.⁊ iõ cũ liberũ arbitriũ cõprehendat voluntatem ⁊ intellectũ.sequitur ꝙ principalis remuneratio hominis.inquãtũ hõ est.ẽ in ipsa volũtate ⁊ intellectu. ⁊ per consequẽs tota capacitas ꝓmij principalis. Er-

Hoĩs remuneratio est inuisibilis.

Remuneratio debet recipi in libere arbitrio.

do totā q̄d debet hoi inquātū hō est.est ex suis operi
bus in bonū ⁊ remuneratio volūtatis et intellectus.
Sequitur etiam ꝙ principale bonū bois inquātū hō
est.est bonū intellectuale ⁊ volūtatis. ⁊ per cōsequēs
malū bois inquātū hō est. ē malū intellectus ⁊ volū-
tatis.Exinde sequitur ꝙ diuitie et thesauri hominis
inquātū homo est.sunt intellectuales ⁊ inuisibiles.⁊
non sensibiles ꝑ aliquē sensum corporalē.Et etiā seq-
tur ꝙ regnum bois inquātū hō est.est etiam intelle-
ctuale ⁊ nō corporale.Et q: liberū arbitriū abstinet ⁊
abstrahit a loco ⁊ tpe.⁊ nō subijcit eis de natura sua
nec ē tpale nec locale sequit etiā ꝙ bonū bois inquā-
tū hō est.non est tpale neq̄ locale.neq̄ diuitie bois
sunt temporales neq̄ locales. ⁊ ideo sunt extra tēpus
et extra locum. ⁊ ergo nō fluūt a p̄senti in futuꝝ. neq̄
pretereūt.s; sꝑ manent in eodē statu.⁊ ideo eterne et
imutabiles.ac incorruptibiles et fixe. Et exinde seqt
ꝙ bonū bois inquantū hō est.non consistit in aliquo
q̄d sit cōe hoibus ⁊ bestijs.⁊ ideo non consistit in ali
qua re que potest videri oculis corporalibus. neq̄ au
diri neq̄ tāgi neq̄ odorari.neq̄ gustari.neq̄ ēt ymа-
ginari in aliq̄ relata.lōga seu ꝓfunda.nec extēsa extē
tione corporali.Et per consequens bonum bois non
cōsistit in aliquali corpali delectatiōe Et sicut dictuz
est de bono.ita silr dicenduz est de malo bois inquan
tū hō est ꝙ suū malum sit aliquod q̄d cōe non sit cum
bestijs.Et ideo malū bois inquātum hō est.nō consi-
stit in aliqua re sensibili ꝑ aliquē sensum corporis.⁊ ꝑ
ꝯñs nō est in pena corꝑali.Sic igit cōcludendo dica-
mus.ꝙ principalis remuneratio bois et etiam puni-
tio inquātum hō.est intellectualis.spūalis et inuisibi
lis.nec per aliquē sensum corporalē apprehensibilis.
Quia quale est liberum arbitrium.necesse est ꝙ talis
sit remuneratio.⁊ talis punitio.

Regnū ⁊ diuitie hominis sūt spūalia. Nō ē tēporale.

Bonū ⁊ malū hominis nō cōsistit ī aliquo.

Qr per predicta omnis homo potest certitudinaliter
cognoscere quam legem debeat tenere. ¶ Ti.lxxxix.

Et quia remuneratio principalis homi-
nis inquātum homo est.intellectualis.spi
ritualis ⁊ inuisibilis.⁊ nullo modo corpo-
ralis neq̄ visibilis.vt iam probatum est.
sequitur necessario ꝙ omnis lex seu secta
q̄ pōit pricipale bonū bois ⁊ pricipalē remūerationē
ī reb⁹ corꝑalib⁹ visibilib⁹ ⁊ sēsibilib⁹ ꝙ talis sit mēdo
sa.falsa ⁊ deceptiua ⁊ ꝙ illa ē ꝯ boīez inq̄ntū hō est.⁊
tales boies tenētes talē sectā seu legem sunt decepti ⁊
querunt vanitatē ⁊ mēdaciū.⁊ oēs sunt perditi.⁊ qui-

cū ꝙ inceperit talem legē.decipit seipm̄.& fit deceptor aliorū.Et oppositū possum⁹ cōcludere. ꝙ illa lex q̄ ponit principale bonū hoīs & principalē remunerationē eius in reb⁹ intellectualib⁹ & spūalib⁹ & inuisibilib⁹ ac eternis.& q̄ magis elongant a corporalib⁹ reb⁹ & a delectationib⁹ corporalib⁹ ꝙ talis lex ē sctissima.ac saluberrima et talis est lex hominis inquantum homo est Et ideo sequitur.ꝙ omnes homines tenentes talem legem.sunt in veritate et tendunt ad verum bonum. et ad veras diuitias.et ad veros thesauros. Et sequitur ꝙ talis qui fundauit et instituit talem legē quod fuit ver⁹.sanct⁹ p erfectus.sine dolo et sine fraude.diligens bonum hominis inquantum homo est.et cognoscens verum bonum hominis. Ex hoc sequitur ꝙ quilibet homo potest certitudinaliter cognoscere quam legem debet tenere et in qua debeat viuere.

Titulus. xciij. ¶ Q[uod] opera hominis deus non statim remunerat.ne ꝙ punit sed expectat.

Titulus.xc.

Quoniam autem ex libero arbitrio tanq̄ a radice.oritur meritum vel culpa et ex merito sequitur premium et ex culpa pena. quia si tollis liberum arbitrium.etiam tollis culpam et premium.penam et meritū nam totum bonum hominis inquantum homo est. est habere meritum.et totum malum hominis est habere culpam. et ex meritis suis nascitur premium. et ex culpa pena.ideo quanto homo plura habet merita tanto ēt plura habet premia.et suum bonū pl⁹ crescit.Et ideo sequitur..qd̄ non statim dum bonum op⁹ est factum.ꝙ finali retributione remuneretur. quia tunc amplius homo non posset habere alia premia. seu merita sed esset finalis retributio.sed quia homo potest continue accumulare merita. debet expectari totalis remuneratio omnium meritorum vsq̄ in finē vt simul remuneretur de omnibus et totum premium recipiat simul.Rursus etiam si statim homo dum habet culpam puniretur punitione finali. et pena sibi debita et statim fieret executio et iudicium.iam esset totaliter condemnat⁹ et ꝑditus.et non posset amplī⁹ reparari neq̄ restaurari.Et q: hō q̄diu viuit ē couertibilis de malo i bonū.& de bono in malū ex parte liberi arbitrij.& si male operat⁹ est pōt cognoscere culpā & malū suū.& reuocari ad bonū.& hoc non est īpossibile.ideo ipse est expectandus.si velit se ad bonum opus cōuertere & relinquere viā malā.Et hāc expecta

Margin notes: Nō statiꝫ punit vel remunerat homo

Peccator est expectādus

tionē reqrit natura liberi arbitrij.nō ex merito. qꝛ ei nō debet ex merito nisi punitio.sʒ qꝛ ex eo ꝙ imutari potest ꝛ conuerti. Et iō necesse est iudicē punitorem esse misericordē ad expectādū vt nō statim iudicet ac puniat.ac finalē sniam det.qꝛ melius est hominē saluari ꝙ̄ cōdēnari. Sic ergo natura hoīs ex parte liberi arbitrij exigit talē remuneratorē ꝛ punitorē.qui neꝗ statim remuneret neqꝫ puniat statim.sed. semꝑ respiciat ad bonū ꝛ ad meliꝰ bois ipsiꝰ.ꝛ per cōsequēs est sūme misericors qꝛ parcit ꝛ expectat hoīeʒ si velit suam malā vitā relinquere ꝛ facere bonum. Probat deū eē misericordē

¶ Qꝫ ex operibꝰ hominis ostēditur duas esse pꝛicipales ciuitates:ꝛ ꝑpetuas habitationes hominum paradisum et infernum. Titulus.xci.

Quāuis aūt hoīes sint eiusdē nature ꝛ ꝯueniāt in libero arbitrio.tñ qꝛ liberū arbitrium potest tēdere ꝛ ire ꝑ duas vias.ꝛ duo itinera cōtraria ꝛ opposita adinuicem qꝛ pōt ire ꝑ viā meriti operando bonū.ꝛ per viā culpe male operando vel stare ociose.ꝛ qꝛ meritū et culpa sunt vie repugnantes adinuicē. nec possunt simul esse in eodē. Et exinde sequiꝫ. ꝙ hoīes possunt diuidi separari.ꝛ esse contrarij ac inimici inter se.qꝛ quidā possunt ire per viā meriti.ꝛ quidam per viam culpe. Et qꝛ nō sunt nisi iste due vie in hominibus cōtrarie.ideo tota natura hūana nō pōt diuidi nisi in has duas partes cōtrarias.ꝛ in has congregationes. Et qꝛ pars hoīm q̄ ambulat ꝑ viā culpe ꝛ operū puniendorū cōtrariatur ꝛ īnimicatur inquātū pōt alteri parti hominū q̄ ambulat per viā meriti ꝛ opeꝝ remunerādoꝝ.iō necesse est ꝙ iste due partes abinuicē perpetue separētur tali elōgatione ꝛ distātia locali q̄ nō possit esse maioꝛ. vt sicut elōgātur per volūtatē et culpā ꝛ meritū elōgatione qua nō pōt eē maioꝛ.ita ēt elōgenꝫ distātia locali qua non pōt esse maioꝛ. Talis eñi separatio debetur eis ex eoꝝ ꝓpria natura. Neqꝫ esset cōueniens remuneratio. nisi fieret illa sepatio localis.qꝛ malis debeꝫ separatio a bonis ꝛ bonis debetur sepatio a malis.ꝛ iō deꝰ qui est ꝑmiatoꝛ ꝛ punitoꝛ ac rectissimꝰ iudex dꝫ separe finaliter istas duas partes hominū abinuicē maioꝛi separatione q̄ possit esse. Et iō qꝛ sepatio localis maioꝛ q̄ possit esse.ē ꝙ vna ps poniꝫ supꝛa celos ꝛ supꝛa oīa loca.ꝛ alia pars ponaꝫ in medio terre. Unde circūferētia ꝛ cētrū distāt summe. Et qꝛ mediū terre est cētrū mūdi.ideo vna pars debet ibi habitare.et alia pars hominum debet habi- Probat infernū eē in medio terre.

tare supra circūferentiā vltimi celi. Et habitabūt ibi ppetue. q2 talis habitatio cōuenit vtriq3 ex ppria natura. Itē q2 remuneratio bonoꝝ operū ꝛ punitio maloꝝ. d3 fieri in distinctis locis ꝛ cōgruis. ideo debēt esse due habitatiōes ꝛ due ciuitates sepate ꝛ opposite. Sic igit ex operib9 cōcludere possum9 duas esse ciuitates pncipales ꝛ perpetuas habitatiōes oiu3 abinuicem distinctas localiter. qrū vna vocat paradisus ꝛ altera infern9. In quarū vna nō est nisi verū ꝛ purū bonum hois inquantū hō est. in alia nō debet esse nisi malu3 totū hois ꝛ verū malū ip sius. In vna sola pmiatio bo
Tria loca hominu3. noꝝ operū. in alia sola punitio ꝛ pena maloꝝ operū. Et sic possum9 cōcludere esse tria loca. Un9 est locus bene operādi ꝛ meritorie vel male ꝛ culpabiliter. et in illo loco pro nūc sum9. Alia duo loca sunt remūeratio
Infra tit. clxiiij. nis ꝛ punitionis. Quorū vnus est altissim9. ꝛ alius est profundissimus. De loco vero purgatorij alibi dicet.

¶ Q) etiā ex operibus hominis inquātū hō est. ostendit imortalitas ꝛ ppetuitas liberi arbitrij. Titu. xciij.

Infra tit. ccxvij.
Rō pria.
Q qm ex operib9 hois inquātū hō est. nascitur meritū vel culpa. quib9 debetur punitio vel pmiū. ꝛ cū hō qdiu viuat acquirat meritū vel culpa3. ꝛ de illis nō recipit retributiones nec punitiōes dū viuit. ꝛ ordo vniuersi nō patit q aliqd qtūcūq3 modicū remaneat irremuneratū neq3 ipunitū. ideo necesse est q remaneat liberū arbitriū. qd fiat radix meritorū ꝛ culparū. vt recipiat debitū ꝛ rectā retributionē siue punitionē. qd fieri nō posset nisi remaneret liberū arbitrium. Unde cū culpa vel meritum remanet post mortem necesse est etiā q maneat liberū arbitriū in quo est culpa vel meritum. et cui debetur punitio vel retributio. ꝛ in quo ē capacitas pmij vel punitiōis. ¶ Ite3 etiam quia meritū posset esse perpetuū. ꝛ etia3 culpa
Rō scda perpetua. quia tandiu aliquid durat qdiu nō est destructū. sed nulla res destruitur nisi per suum contrarium ergo meritum nō potest destrui nisi per culpam neq3 culpa nisi per meritum. Si ergo meritum postulat premiū. ꝛ q2 nō destruitur nisi per culpā eius contrariū. seqtur q qdiu nō est culpa. manet meritū ꝛ pmiū. ꝛ qn meritu suscipit pmiū. tūc pficitur. q2 vnū cōplet ꝛ pficit aliud. Et sic sequit q meritū hois inqtu3 hō est. est ppetuū qtū est de se. nec pōt destrui nisi p culpam sed culpa nō pōt esse qdiu meritum est. tn̄ meritū semp est dum est cōiūctū cū pmio. q2 vbi premiū est. nulla potest eē culpa. ergo adhuc sequit q premiū

est perpetuū ꝛ p ꝯñs liberū arbitriū in quo est meritū Similiter quia culpa nō potest destrui nisi per meritum. qꝛ pena seu punitio nō destruit culpā. nec delet. immo eā cōplet ꝛ pficit. quia pena ei debet. ꝛ hoc est suu cōplemētū. iō dum culpa recipit suam penā. non destruit. sed immo manet. ꝛ est cōiuncta cuꝫ pena sicut materia cum sua forma ꝛ suo cōplemēto. Dare enī debitā penā nō est destruere culpā qꝛ culpa ꝛ punitio cōcordant. qꝛ vnū nō potest destruere aliud. Culpa eniꝫ nō delet nisi per veniā. ꝛ venia nō debet nisi merēti ꝛ petēti eā. ꝛ nullus meret veniā nisi a culpa babeat ab solutionē. ꝛ semp imputat donec per cōtrarium expellatur. s. sicut generata est culpa volēdo. ac sivolūtarie intrauit ꝛ libere cū cōplacētia. ita nolēdo. displicēdo. libere ac volūtarie expellatur. ꝛ eniā odio habeatur ꝛ tunc veniā merebitur. Aliter semper manebit culpa. et imputabit. ꝛ ideo potest esse ppetua. et maxime qꝛ nō pōt post mortē deleri. ꝛ per ꝯñs liberū arbitriū est perpetuū. ¶ Iteꝫ punitio manet ꝙdiu culpa manet. qꝛ punitio nō destruit culpā. sed punitio non pōt esse sine illo qui punitur. ergo si punitio pōt eē perpetua. liberū arbitriū pōt esse ppetuū qđ punitur. Sicut enī sequela infirmitatis manet ꝙdiu ipsa infirmitas manet ꝛ infirmitas manet ꝙdiu eiꝰ causa manet. ita punitio ꝛ pena. que est dolor ac sequela culpe. manebit ꝙdiu culpa manebit. Silr̄ est de merito ꝛ premio ꝗ qꝛ tandiu manebit pmiū ꝙdiu manebit meritū. sed meritū pōt semp manere. qꝛ nō destruit nisi p culpaꝫ. Sꝫ si pmiū semper manet. semper etiā manebit ille q̄ premiat. qꝛ pmiū esse nō pōt sine premiato. sed hoc est liberū arbitriū. ergo liberū arbitriū potest semper manere. ꝛ semp manet. ꝛ est ppetuū. ꝛ natura sua est talis Ordo ergo est. ꝙ liberū arbitriū vel bene opatur. vel male. vel est ociosuꝫ. Et exinde sequit premiū ꝛ meritū. culpa ꝛ punitio. Et sic necesse ē liberū arbitriū in eternū manere pmiatū vel punitū ꝛ eē i pmio vel i pena. Nec ē dare aliā viā mediā p quā posset ambulare vel fugere. ¶ Ecce igit qualr hō inquātū homo est ex pte liberi arbitrij ōndit clarissime eē imortalis ꝛ perpetuꝰ. ꝛ per ꝯñs intellectus et volūtas sunt imortales qui ipm liberū arbitriuꝫ cōstituunt. ꝛ per ꝯñs anima hoīs est immortalis ꝛ perpetua. ꝛ viuēs mortuo corpore. ¶ Tractare aūt de forma ꝛ qualitate pmioꝝ ꝛ penarū. ꝛ de forma iudicādi in spāli. nō est pñtis itētionis. sed sufficit gñaliter ōndisse ea que dicta sunt de hoīe ꝛ de deo. Ostēsum est etiā. qualr cōparādo hominē ad

Tertia ratio.

Cōcludit lib. arbi. esse imortale.

alias res p differentiā liberi arbitrij.nascif vera ꝛ magna cognitio de hoīe ꝛ de operib⁹ ei⁹.q̄ ducit nos ī cognitionē dei infallibilē ꝛ ppinquā.Et in ista differētia gñali liberi arbitrij fundaf tota cognitio de hoie inquantū hō est in gñali. Optimū est ꝫ se exercitare in ista compartione per differentiam generalem.

¶De cōparatione hōis ad oēs res triū graduū inferiorū.penes differentiā spālem ꝛ modū differēdi singularē nulli rei inferiori cōmunicatum ꝛ est vltima et finalis comparatio in qua cōpletur scientia hoīs.

¶Titulus.xciij.

Ostꝙ visum est de cōparatione hoīs ad alias res p differentiā ꝛ modū differendi gñalem.q̄ erat pars ipsi⁹ cōparationis.ex qua cōparatione ort⁹ ē magn⁹ fruct⁹. nūc restat cōsiderare scđam ptē isti⁹ cōsiderationis.q̄ est de comparatione hominis ad alias res penes differētiā ꝛ modū differēdi specialē.Et ista est finalis ꝛ vltima cōparatio de qua extrahif vltimus fructus ꝛ finalis ꝛ totū cōplementū hoīs. ꝛ sic erit cōpleta de hoīe noticia. ¶Prima eñ differētia ꝛ prim⁹ modus differēdi fuit gñalis ꝛ cōis.ꝛ fuit p hr̄e. ꝛ iste modus ꝯuenit oībus reb⁹ ꝛ oībus gradib⁹.qꝛ q̄libꝫ gēus differt ab alio. qꝛ hꝫ aliquā dignitatē sup aliū.ꝛ infra alium gradū.Silr vna res differt ab alia.qꝛ hꝫ aliquā naturā.aliquā perfectionē quā non hꝫ alia ꝛ talis modus differēdi nō solū ꝯuenit hoī ſꝫ oībus.Sicut eñ hō hꝫ dignitatē sup alias res.ita alie res hñt dignitatem sup alias res inferiores.sicuti aīalia habēt dignitatē maiorē ꝙ arbores ꝛ arbores ꝙ lapides.ꝛ aurū ꝙ argētū ꝛ ignis ꝙ aq̄.ꝛ sol ꝙ lūa.ꝛ luna ꝙ stella.¶Sꝫ ē vn⁹ ali⁹ mod⁹ differēdi specialis.q̄ solū ꝯuenit hoī.p quē modū specialiter hō differt ab oībus. Et iste modus nō est p hr̄e ſꝫ p cognoscere se hr̄e.Oēs eñ res inferiores hoīe habēt suas dignitates.ac suas naturas ꝛ pfectiones a suo cōditore.ꝛ vna plus ꝙ alia.ꝛ est nobilior alia.ſꝫ tñ q̄uis habeāt.tñ ñ cognoscunf se hr̄e nec posſunt cognoscere se hr̄e qđ habent.nec q̄d est illud qđ habēt.nec quantū valet. nec cognoscunt se esse in illo gradu in q̄ sunt.neqꝫ in illa dignitate neqꝫ pulchritudine in qua sunt.Qꝛ aīalia bruta nō cognoscūt ꝙtū ipa acceperūt vltra arbores de dignitate.neqꝫ arbores cognoscunt quantum ipe acceperūt plus dignitate ꝛ nobilitate ꝙ lapides ꝛ elemēta.ꝛ sic de oībus.ſꝫ solus hō hꝫ hoc spāliter.ꝛ accepit de suo ꝯditore.ꝙ nō solū hꝫ excellentiā ꝛ dignitatē sup oīa alia.immo accepit illud

Gñalis dr̄ia hominis ad alias res.

Specialis dr̄ia hoīs ad alias res

ci quo pōt cognoscere se hr̄e talē dignitatē. Hō ergo nō solū plus z maiorē dignitatē hꝫ. sꝫ etiā cognoscit se h̄re z accepisse plus z maiorē dignitatē q̄ alie creatu- re. Et sic hꝫ plus. z cognoscit plus se hr̄e. z etiā cogno- scit ꝙ alie res nō cognoscūt se hr̄e id qđ hn̄t. z cogno- scit ꝙ ipse solus est q̄ cognoscit. z suā excellentiā z alia rū rerū. Accepit etiā sol⁹ ꝙ pōt iudicare z discernere inter meliores res ac peiores. nobiliores ac viliores. Hō cog- scit se hr̄e qđ habꝫ.

¶ Qꝫ in ista differētia z modo differendi continentur quinq; gradus ad inuicem ordinati.

¶ Titulus. xciiij.

Tā aūt dicta dr̄ia hoīs ad alias res magis clare videaꝰ. considerabim⁹ q̄nq; gradus ordinatos q̄ inter se continenꝰ in predicto mō differēdi. vel sūt colligati cū eo. Prim⁹ gradus est. s. hr̄e aliquā pfectionē. vel hr̄e esse vel viuere: zc. Scđs est cognoscere se hr̄e: z cogno- scere etiā q̄d alias habēt. Terti⁹ grad⁹ est cognoscere. ꝙ a seipō nō hꝫ hoc qđ hꝫ. sed ab alio hꝫ z accepit hoc qđ hꝫ. z ꝙ alie res nō hn̄t a seipis. nec ab ipō qđ habēt Quart⁹ gradus est posse q̄rere z inuenire z cognosce re illū a quo accepit hoc qđ hꝫ. z a quo alie res accepe runt hoc qđ habēt. Quint⁹ grad⁹ est posse tenere illū a quo accepit dū inuētus est. z regratiari illi indesinē ter. z posse habitare cū eo iseparabiliter. Primū gra dū habent oīa q̄ sunt. s. hr̄e q: q̄libet res debet hr̄e hoc qđ hꝫ. s. suā naturā. suā perfectionē. z suā ꝓprietatem. Alios aūt q̄tuor gradus solus hō hꝫ in mūdo. s. cogno- scere se hr̄e: z cognoscere se accepisse ab alio z nō a se- ipso. z posse q̄rere z inuenire illū a quo hꝫ. z ipm co- gnoscere z inuētū posse tenere: z illi regratiari.

¶ Qꝫ solus hō hꝫ gaudere de his q̄ hꝫ et alie res non.

Titulus. xcv.

Quid aūt valet z q̄d ꝓdest alicui rei hr̄e ali- quā nobilitatē siue excellētiā z nobiliorem naturā. z nō cognoscere se hr̄e. Quid pro dest thesaurū hr̄e infinitū: z nescire neq; cognoscere se hr̄e. Quale gaudiū vel letiti- am h̄ret ide. Certe nullū: z est quasi nō h̄ret. hoc aūt est in oīb⁹ que sunt infra hoiem. Que gloria: q̄le gau- diū est eque. ꝙ est nobilior terra. z igni ꝙ est nobilior aqua. z soli ꝙ. est nobilior aliis corporib⁹ celestibus. et rose ꝙ est pulcherrim⁹ florū. z auro ꝙ est preciosi⁹ me tallorū z arborib⁹ ꝙ sunt nobiliores q̄ elemēta. z aia- libus ꝙ sunt nobiliora q̄ arbores. Certe nullū gaudiū nulla leticia siue gl'ia est eis de hoc. Et hui⁹ causa est

quia ipa nō cognoscūt se hre talē naturā pulchrā neqʒ talē dignitatē. nec cognoscūt ꝙ alia inferiora sunt minus digna. Ergo gaudiū orit ex hoc ꝙ aliqua res scit se hre id qd hʒ. ꝛ non ex hoc qd hʒ. Quid eñ pficeret hoi hre tantā dignitatē sup oēs creaturas: ꝛ hre excellentiā liberi arbitrij. ꝛ nō scire se hre. Quale gaudium seu glia esset. Ecce iā hic incipit gaudiū ꝛ glia ꝛ bonū qd ipe cognoscit se hre. Sʒ adhuc nō sufficit cognoscere se accepisse ab alio. ꝛ ꝙ a seipo nō hʒ nisi possit querere ꝛ inuenire illū a quo hʒ. Nec adhuc sufficit illum inuenire. nisi sciat ꝛ poterit illū tenere ꝛ sibi debite regrari. Ista aūt oīa hō solus in vniuerso hʒ. solus hō accepit. ꝛ nulla alia res inferior. Homo ḡ hʒ ꝛ cognoscit se hre. ꝛ etiā pōt tenere illū a quo accepit. ꝛ pōt illi regrari. Ecce igit qualiter ista oīa sunt ordinata ad inuicē. ꝛ vnū nō valet sine alio. ꝛ qualiter hō hʒ oīa ꝛ p se ꝛ p alijs vt dictū est. Et pper. hoc sequit ꝙ sol⁹ homo pōt gaudere de his que hʒ. ꝛ hoc inquantū pōt. et alie res non possunt gaudere de his que habent inquantum habent: quia eis deficiūt quattuor gradus ex quibus nascitur gaudium. ꝛ leticia sequitur.

¶ Qꝫ per istā differētiā hoīs ad alias res manifestat debitū de iure nature. ꝛ naturalis. ꝛ vera obligatio indelibilis qꝛ solus hō in vniuerso soli deo est naturaliter obligatus. ꝛ primo tā p se ꝙ p oībus creaturis.

¶ Titulus. xcvj.

Quoniā aūt dictū est. ꝙ hre nō cognoscere se hre. nullū gaudium generat rei habēti nec est aliqua glia ꝛ cū cōditor et creator oīm dederit oībus creaturis inferioribus hoīe eē. ꝛ nobile esse ꝛ vni plus ꝛ alteri minus ꝛ tñ nulli earū dedit cuʒ quo possit cognoscere se hre illud qd sibi datū est. qꝛ nesciūt se hre qd hñt. nec dedit eis cū quo possint cognoscere se accepisse qd habēt. nec illū a quo hñt. nec cū quo possint regratiari sibi. solus aūt hō in vniuerso hoc hʒ ꝛ accepit. ꝙ pōt cognoscere se hre ꝛ accepisse. ꝛ cognoscere illū a q̄ hʒ ꝛ illi regratiari. Et iō querendū ꝛ inuestigādū est quale signū est hoc. q̄d significat hoc q̄d arguendum est ex hoc. ꝙ. s. soli hoī datū est hoc ꝛ non alijs creaturis. Et verissime dicere possum⁹. hoc signū verissimū ꝛ argumentū infallibile. ꝙ ipe cōditor oīm de⁹ nō fecit creaturas inferiores pper seipas nec pper bonū earū. sʒ oēs fecit ꝛ ordinauit pper hoiem. et pper bonū hominis. ꝛ propter ei⁹ vtilitatē. vel pper seruitiū. vel propter necessitatē. vel pper solatiū ꝛ gaudiū hoīs. vel p

pter doctrinā.⁊ q quicquid deus dedit creaturis dedit eis ꝑpter hoīem.⁊ quicq̄d habēt ⁊ acceperūt creature inferiores a creatore.totū habēt ⁊ acceperunt propter hoiem.⁊ nō ꝑpter seipas.Quid eñ pficit eis qđ habent.qꝛ nesciūt se hre.Et exinde pꝫ.q oēs creature inferiores sunt colligate cū hoīe.qꝛ qđ eis deficit. hoc hō hꝫ p ipis.qꝛ ipe hō pōt cognoscere se hre id qđ hꝫ. quātū hꝫ.⁊ etiā q̄d hñt alie creature.⁊ quātum hñt.Et id.qꝛ solus hō hoc accepit ⁊ alijs deficit hō accepit p oib⁹ ꝗ oia faciūt cū ipso vnū corp⁹.vnā ciuitatē.⁊ vnū regnū.vbi ipe homo est caput ⁊ rex.Cū eñ oēs creature inferiores ⁊ ipe homo.acceperint quicq̄d habēt ab vno ⁊ eodē ⁊ soli homini datū est vt possit cognoscere seipm.⁊ quicq̄d ipse accepit ⁊ quicq̄d alia habēt ⁊ acceperūt.⁊ ipse solus possit cognoscere illū qui dedit. teneẗ illi regratiari p se ⁊ pro omnibus alijs.Signum eñ verissimū est q oīa.sunt data homini ⁊ oīa sunt vnū cū homine.Et ideo solus homo diciẗ accepisse proprie.⁊ alie creature nō dicūtur ꝑprie accepisse . qꝛ nō pro se. sed pro homine acceperunt. quod acceperunt Quia si p seipsis accepissent.haberent cū quo cognoscerent se hre ⁊ accepisse.⁊ possent illuꝫ cognoscere a quo acceperūt ⁊ illi regratiari.sicut homo pōt. Sic ergo tu solus hō accepisti . Accepisti eñ quicq̄d habes in teipso.⁊ accepisti quicq̄d habēt alie creature. quia ille nihil acceperūt pro seipsis.sed tu es accipiens et acceptor in vniuerso . et solus deus est dans et donator. ¶ Omnia ergo que sunt. clauduntur in tribus. scꝫ datore. accipiente.et dono . Sunt ergo tria tātum scꝫ deus dans.homo accipiens.mūdus ⁊ creature . donum seu munus.Et quia ex dare ⁊ recipere ⁊ ex dando ⁊ recipiendo oritur obligatio naturalis ex parte recipientis.⁊ omnis qui dat aliquod bonū siue donū libere.volūtarie.⁊ nō ex necessitate.obligat illū qui recipit.⁊ hoc maxime si ille qui recipit nō pōt esse sine illo dono.Qꝛ ergo solus deus dat ⁊ sol⁹ hō recipit ⁊ oia sunt homini data libere ⁊ volūtarie.⁊ nō ex necessitate nature.ergo ex oibus his concluditur infallibiliter naturale debitum.ac necessaria ⁊ naturalis obligatio hominis ad deū creatorē omniū.⁊ q solus hō tenetur naturalr ⁊ necessario in hoc mūdo deo. ⁊ ꝙ alie creature nō teneātur deo de his que habent.sed solus hō obligatur deo pro omnib⁹ creaturis insimul.⁊ p qualibet in pticulari. Et sic omnes creature clamāt ⁊ testificantur naturaliter soluꝫ hominem in hoc mundo esse obligatum pro ipis. Et non solum homo est obliga‑

Hō ē rex oim rerū

hō teneẗ pro alijs. deo regratiari.

Sol⁹ hō accepit a deo.

Hō naturalit obligaẗ deo regrãri p oibus creaturꝭ

gatus deo p̄ro creaturis.sed etiā p̄ro seipso.ꝛ p̄ro his que accepit in seipso:ꝛ quicq̄d h̄ȝ totū accepit. Et sic deus dedit totū mundū hoi.ꝛ etiā dedit sibi q̄cq̄d h̄ȝ in seip̄o:ꝛ sic dedit ip̄mmet hoieȝ sibyp̄si. Et sic hō est datus sibiip̄si.ꝛ est datū ꝛ acciplēs.ꝛ sic hō accepit se ip̄m ꝛ accepit mundū.ꝛ sic ip̄se obligat̄ p̄ro seip̄o et ꝑ mūdo. ¶ Cōclusa est ergo ꝛ inuēta obligatio naturalis hois ad deū indelibilis ꝛ ifallibilis:ꝛ nō negabilis sed manifesta ꝛ summe visibilis.

¶ Hic declarat̄ experimentaliter q̄ oīa seruiunt hoi ꝛ sunt ad bonū hois. Titulus.xcvij.

Ti.xcvij. ET qr ꝓbatū est q̄ oīa sunt ꝑpter hoiem ꝛ q̄cquid omnes creature acceperunt: propter hominem.iō op̄ȝ etiam videre qual̄r seruiūt hoi:ꝛ qualiter sunt ad bonum hois.et vt hō magis cognoscat se obligatū esse ꝑ expientiā visibilem. Unā quia hō nō h̄ȝ nisi aiam ꝛ corp⁹.ꝛ iō quicq̄d seruit homini.vel quicq̄d est ad bonū hois.vel seruit aie vl̄ corpori.ꝛ est ad bonū aie vel corporis. Et primo declarabimus.s.qual̄r oīa seruiūt corpori:vel ad necessitatē: vel ad delectationē:vel solatiū seu adiutoriū. Unā aliq̄

Oia seruiūt corpori hominis. sunt creature que sunt necessarie hoi:ꝛ hoc q̄tum ad corpus sine quib⁹ corp⁹ nō pōt eē neq̄ ꝑmanere.sicut sunt quattuor elemēta ꝛ sol ꝛ multa alia. Necesse est eñ homini vti terra.aere.sole.ꝛ silib⁹. Ista eñ necessitas magis videt̄.s.cogitādo ꝛ imaginādo ip̄soꝝ abscētiam. Nā si imaginemur terrā nō eē quō possem⁹ manere. Itē si aqua:si ignis.si aer:si sol auferent̄ a nobis ꝛ quō possem⁹ viuere. Ergo ista sunt necessaria oīno. sine quib⁹ hō viuere nō posset. Et si nō eēnt arbores: neq̄ plāte:neq̄ blada:quō hō iocūde viueret ꝛ bene. Et si nō essent aialia:quō hō viueret decēter: qr aliq̄ sunt sibi in cibū:aliqua in adiutoriū:aliqua ad vtrūq̄ aliqua ad solatiū:aliqua in exēplū. Oia ergo ista sunt homini necessaria quo ad corp⁹:ꝛ hō non pōt carere istis.ꝛ accipit beneficiū istoꝝ velit nolit.ꝛ hoc incessāter ꝛ ꝯtinue. Sic ergo oia que sunt in mūdo sunt p̄ro hoie.ꝛ die ac nocte laborāt p̄ro hoie ꝛ seruiūt sibi cōtinue. Et sic vniuersum est p̄ro hoie:ꝛ ꝑpter hominē: ꝛ ꝑpter bonū suū sic mirabiliter ordinatū. ¶ Et si forte dicat hō:qr ista que seruiunt homini etiā seruiunt ꝛ bestiis ꝛ aialibus:vt inspiratio aeris.lumē solis.aq̄ terra.herbe ꝛ alia plura. Ad hoc rn̄det̄ q̄ verū est.s. seruiēdo bestiis ꝛ brutis seruiunt hoi:qr bestie ꝛ aialia sunt ꝑpter hoiem:ꝛ nō ꝑpter se.ꝛ iō seruitiū quod

fit ꝑpter hoiem.s.aialib⁹ fit hoi.Siue ergo illa q̄ seruiunt hoi:siue illa que seruiūt seruiētib⁹ hoi necessaria sunt.Ergo oia sunt data hoi.oia obsequiū impendunt hoi.Uide igr̄ hō istū mundū vniuersum ⁊ cōsidera si sit aliq̄d in eo qd̄ tibi nō seruiat. Ois em̄ natura ad hoc laborat in obsequijs tuis vt famulet̄ vtilitati tue.deseruiatq̄ tuis necessitatib⁹ ⁊ delectamētis s3 affluentiā indesinēte hoc celū:hoc terra: hoc aer:hoc mare:hoc cu3 oib⁹ que in eis sunt cōplere nō cessant. hoc etiā circūitus tēpoꝝ ꝑ quattuoꝛ tp̄a anni:innouādo ⁊ renouādo oia quolibet anno ꝯtinue ministrant. Cogita ḡ hō q̄s hoc istituit q̄s istud p̄cepit nature vt sic vnanimiter tibi seruiat.Bn̄ficiū sentis. ⁊ hoc negare nō potes.Quare ḡ datoꝛē tāti bn̄ficij nō cognoscis?Qm̄ hoc datū nō est tuū debitū: sed alienū bn̄ficium.Uñ tu nō accepisti ea q̄ hēs a teipso. ḡ nec alie res que seruiūt tibi acceperunt illa q̄ bn̄t a seipsis:qꝛ tunc essent maioꝛes q̄ tu.Nec etiā a te acceperūt. S3 cū tu accipis seruitiū earū rerū:⁊ ꝯtinue accipis bn̄ficium earū:⁊ nō dedisti reb⁹ id qd̄ habēt:⁊ per qd̄ seruiunt tibi.nec oꝛdinasti ipsas vt seruirēt tibi cū sp̄ accipis seruitiū ab eis ergo obligat⁹ es ꝓ illo bn̄ficio suscepto.sed nō obligaris ipsis reb⁹ que tibi seruiunt qꝛ l3 tibi seruiāt:nō tn̄ libere:sed quodāmodo coacte. Ergo alicui alteri obligaris.nō alicui inferioꝛi: ergo alicui supioꝛi:qui oēs res sic tibi seruire facit.Multū ergo tibi dedit q̄ tibi hoc totū dedit. Multū ergo illi obligaris:⁊ teneris illi regratiari:qui tibi tantū dare voluit.Uñ ois creatura clamat tibi.accipe:redde.accipe bn̄ficiū:accipe seruitiū:redde debitū. Celum dicit. Ministro tibi lumē in die vt vigiles. tenebras in nocte vt doꝛmias ⁊ q̄escas.ego ad tua3 recreationē facio tēpoꝝ innouatiōes ac mutatiōes.s.tēperamētū veris. feruoꝛē estatis.plenitudinē autūni: ⁊ frigus hyemis. ego vario dies ⁊ noctes:nūc breues nūc lōgas : vt varietas tollat fastidiū:⁊ oꝛdo faciat delectamētu3. Aer dicit.Cōico tibi flatū vitalē ⁊ mitto tibi ad tuū obsequium pē gen⁹ auiū.Aqua dicit. Potū tibi p̄beo. soꝛdes tuas purgo.rigo sicca ⁊ arida ⁊ ad tuū cibu3 ministro diuersa gn̄a pisciū.Terra dicit.Ego te poꝛto:ego te nutrio pane cōfoꝛto. vino te letifico. oim generū fructibus oblecto.diuersis aialib⁹ mēsam tuā repleo.Mundus totus dicit.Uide quō te amauit q̄ ꝓpt̄ te fecit me seruire tibi:qꝛ fact⁹ sum ꝓpter te: vt ⁊ tu seruias illi q̄ fecit me:⁊ t3 ꝓpt̄ te:⁊ te ꝓpt̄ se. Si sentis bn̄ficiū redde debitū.Ecce ḡ qualr̄ oia q̄ sunt in mūdo seruiūt ex gi-

Hō tenetur do regratiari.

mentaliter hōi ꝛ sunt ad bonū hoīs ex parte corpis.
¶ Quod ēt sunt ad bonū hoīs oīa q̄tū ad aīaȝ: qꝛ vel sūt ad gaudiū vel ad doctrinā. Titulus.xcviij.

Titu.xcv. Oīa sunt ad gaudium hoīs.

Non aūt totus iste mūdus vniuersus soluȝ est ad seruitiū hoīs ꝛ obsequiū q̄tum ad corp⁹: imo magis est ad aīam: qꝛ nō est aliqua creatura quātūcunq; mōdica qn hō possit extrahere ab ipsa aliquā doctrinaȝ vel documentū: vel aliqđ bonū. Vn̄ oēs creature sunt vel ad gaudiū hoīs vel ad doctrinā. Et primo videamus quał̄r oēs sunt ad gaudiū hoīs. Vn̄ dictū est ꝙ solus hō gaudet ꝛ pōt gaudere de his q̄ hȝ ꝛ de his q̄ habent alie creature: ꝛ qꝛ alie creature nō pñt gaudere de his que habēt: qꝛ gaudiū orit ex eo ꝙ aliqua res cognoscit se hr̄e id qđ hȝ. ꝛ qꝛ solus hō cognoscit se hr̄e id qđ hȝ ꝛ etiā scit illud qđ hñt alie creature. iō hō potest gaudere de se ꝛ de alijs creaturis. ꝛ totū gaudiuȝ hoīs est ꝙ alie creature hñt id qđ hñt ad gaudiū hominis. ꝛ ipse nullū gaudiū hñt de his que hñt. sed totū gaudiū qđ quelibet res deberet hr̄e de his q̄ hȝ et de sua pulchritudine solus hō hȝ: qꝛ solus hō cognoscit ipas res hr̄e id qđ hñt ꝛ gaudet. qꝛ hñt id qđ hñt: maxime qꝛ cognoscit ꝙ illa que hñt: hñt pro ipso. Et ideo qꝛ hō gaudet de his q̄ hȝ ipse in seipso. sic etiam gaudet de his q̄ alie creature hñt ꝑ ipso. Verbigr̄a. Totū gaudiū qđ deberet hr̄e aqua de sua claritate et pulchritudine. hō hȝ ꝛ totū qđ deberet hr̄e rosa q̄ est pulcherrim⁹ floꝝ. hō hȝ. ꝛ totū gaudiū qđ deberet habere sol de sua luce ꝛ nobilitate. solus hō hȝ. Et sic ē de stellis. Et sic ptȝ ꝙ oēs creature q̄cquid sunt ꝛ hñt. ad gaudiū hoīs habēt. ꝛ nō ad gaudium proprium.

¶ Maior declaratio gaudij. Titulus.xcix.

Item adhuc euidētius ptȝ ꝛ pōt declarari. quō oēs creature sunt ad gaudiū hominis. imo nullū gaudiū haberet hō: nisi essent inferiores creature ex eo qꝛ nō cognosceret se eē nobilē ꝛ excellētē creaturam. neq; cognosceret seipm. Nā quando hō cōparat seipm ad alias creaturas inferiores: tunc cognoscit se eē nobiliorē creaturā: ꝛ suā naturā eē digniorē ꝛ meliorē oīm aliarū rerū. Ita ꝙ alie creature faciūt videri ꝛ apparere nobilitatē nature humane. sicut subditi. milites ꝛ barones faciūt apparere nobilitateȝ regis. ꝛ tūc hō gaudet. qꝛ hȝ pulchriorē ꝛ digniorē naturā sup oēs alias creaturas ꝛ gaudet qꝛ sibi pl⁹ datū est q̄ oīb⁹ alijs creaturis ꝛ ꝙ sua natura exalta

ta est sup elemēta. sup lapides z arbores. et super oīa bruta z de hoc hō hz magnū gaudiū. z maxime qñ videt se tm̄ esse dilectū pre oībus creaturis a suo cōditore: qui sola sua volūtate z benignitate z bonitate fecit hoiem talē. z voluit oib9 alijs pferri. Ista oīa nō cogitaret hō nisi essent alie creature inferiores: qz respiciendo alias creaturas. tūc hō se cōparat ad illas et videt qꝫ ille multominꝰ acceperūt qꝫ ipse z sic cōparādo hoiez ad oēs. z hoiez ad quālibz p se. Si ḡ hō vult hre gaudiū de his q̄ hz: z q̄ data sunt sibi cōpare se dz ad inferiores creaturas: z tūc videbit seipz. z cogñscet seipz z dignitatez suam: nec aliter poterit seipm cognoscere. Qñ eīn cōparat staturā sui corporis ad staturā alioꝝ aialiū. tūc cognoscit suā dignitatē z nobilitatē. Quia aialia respiciunt semp terrā z habēt faciē semp vsus terrā. hō aūt respicit celū: z hz caput et faciē semp ad celū. z animalia habēt facturam curuā. z hō hz staturam rectā. Et dū hō etiā videt quō cetera aialia ambulant. z qualr ipse ambulat videt differētiā magnaz. z dū etiā cōparat. pulchritudinē faciei sue ad pulchritudinē alioꝝ aialiū. z pedes ad pedes. z manus suas ad mēbra alioꝝ aialiū. tunc certe hō cognoscit suā nobilitatē z multū gaudet. z reputat se ex hoc solum esse diuitē: qz cognoscit qꝫ cōditor oim creaturarū sibi tantam voluit cōferre dignitatē et excellentiam pre oib9 alijs creaturis maxime qz voluit ipsum facere creaturam rationalem. z alias creaturas irrationales z bruta. z quia voluit ei cōferre liberum arbitrium. et non alijs creaturis que omnes sunt serue respectu hominis: z dum etiā voluit homini dare ymaginē suā: z nō alijs creaturis z istam dignitatē z ꝓrogatiuā cognoscit se habere homo sup alias creaturas ad quas se cōparat. Et sic apparet qꝫ alie creature sunt oēs ad gaudium hominis: qz per ipsas cognoscit seipm. z hoc est maximū bonū hois cognoscere seipm. z maximū malum hominis ignorare seipm. Item etiam res inferiores homine sunt ad magnā doctrinā z cognitionē hominis. Unde per animalia bruta cognoscit qꝫ suū vltimum ac finale z verū bonum non consistit in istis rebus corporalibus et insensibilibus ac in delectamentis corporis sicut in bibendo comedendo: luxuriando. qz ista omnia cōmunicātur etiā bestijs. ideo arguit homo. qꝫ debet habere alia bona que nō cōueniunt aialibus sicut ipse hō excedit alia aialia. Et ideo cognoscit qꝫ sua vltia felicitas nō ɔsistit in istis reb9 corpalibus quib9etiā vtunf bestie. Et si aialia nō essent forte

Qualiter hō pōt sibi gaudium acquirere.

crederet q̄ nō eēnt maioꝛa alia bōa ꝑ ipo. ſ3 ſolū iſta ꝛ iō iſtā cognitionē h3 ꝑpter aialia. ¶ Ulteri⁹ nō eſt aliq̄ creatura. a q̄ nō poſſit extrahere aliquā doctrinā aut aliqd̄ exēplū ad ſuū bonū ꝛ ad ſuāvtilitatē. Et ſic oia vl' ſunt ad bonū coꝛpis. vel aie. vel vtriuſq; ſimul. ¶ Preterea iā declaratū eſt in ſcala nature. q̄ cōpoſita eſt ex oibus creaturis. qualr hō aſcēdit in cognitionē ſui creatoꝛis. ꝛ acq̄rit magnā ſcientiā de deo ita q̄ oēs creature intimāt hoi ad acq̄rendū verā ſcia3 hoi neceſſariā vt declaratū eſt. Et non ſolū hoc. ſ3 ēt p̄ſes alias ſcias q̄ nō ſunt neceſſarie ſimpliciter. ſ3 in illis pt hō delectari. ſicut ſunt geometria. ariſmetrica. muſica. aſtrologia pħia naturalis et metaphiſica. q̄ oēs oꝛte ſunt a creaturis. ¶ Concludam⁹ ergo iterū ex dictis. q̄ oia q̄ ſunt in mūdo facta ſunt ꝑpter hoie3. ꝛ q̄ nulla creatura inferioꝛ hoie eſt ꝑpter ſeipſa3. nec ad bonū ſuūpſius. ſ3 ꝑpter hoie3 ad ſeruiēdū coꝛpoꝛi vel anime vē3 vel ad neceſſitatē vel ad vtilitatē ſeu ad iuuamē ſiue cōſolationē ſiue gaudiū. aut doctrinā ꝛ exēplum. Sequit᷑ ergo q̄ hō eſt obligatus deo ꝑ omnib⁹ his ꝛ pro toto mūdo. q꞉ ꝑpter ip3 fact⁹ eſt. Veriſſima ergo ꝛ realis obligatio hoīs eſt ad deū. ꝛ illa ſcripta ē in oibus creaturis. ꝛ iſta obligatio eſt pꝛimū ligamen ꝛ vinculū quo hō ligat᷑ cū deo. Sic ergo creature ligātur cū hoie. q꞉ ſunt ꝑpt hoie3 ꝛ exinde hō ligat᷑ cū deo. ꝑ talē obligatiōe3. q꞉ accepit ab eo. ꝛ ſic fact⁹ eſt debitoꝛ.

¶ De conditionibus ꝛ circūſtātijs ꝛ modis iſti⁹ obligationis ꝛ pꝛio de magnitudine obligationis.

¶ Titulus.c.

Quoniā aūt manifeſtata ē obligatio iter hoiem ꝛ deū. q̄ oꝛta eſt ex acceptiōe ꝛ donatione. Viſis ergo radice ꝛ fundamentis obligationis ipſius: vt magis cognoſcātur. vidende ſunt cōditiones ꝛ circunſtantie ipſius et modi. que oia oꝛiuntur vel ex parte recipientis. vel ex parte dātis. vel ex parte doni ꝛ rei date. ¶ Et pꝛio conſideranda eſt magnitudo obligatiōis q̄3 magna ſit ꝛ quāta. Et q꞉ donū et acceptum eſt manifeſtiſſimū iō pꝛimo videbim⁹ magnitudinē obligationis rōne donoꝛum acceptoꝛum. Unde magnitudo obligationis creſcit ex magnitudine donoꝛum et tāta ē obligatio q̄nta ſunt dona. iō pōderāda ac mēſurāda ꝛ memoꝛāda ſūt oia dona et accepta. ꝑ q̄b⁹ ē obligatus deo hō ꝛ tenet᷑ quātum fieri poterit. Et q꞉ pꝛio hō obligat᷑ deo ꝑ toto mūdo ꝛ ꝑ oib⁹ creaturis. iō tm̄ obligatur quātū tot⁹ mūdus valet

Supꝛa titu. j. Cōcludit oia eſſe ꝑpter hominem.

Ti. xcv.

Tātū hō obligat᷑ deo quātum accepit.

Tit. xcvj. Hō obligat᷑ deo ꝑ oib⁹ creaturis.

7 oēs creature. Unī ipa terra accepit totuȝ qd hȝ a deo qꝛ accepit eē de nō eē et de nihilo. qꝛ terra plus hȝ ꝙ nihil. Et qꝛ accepit ꝓ hoīe. iō hō teneẛ pro ea reddere deo quātū terra teneret deo si ipsa ꝓ se accepisset. 7 ad tm̄ obligaẛ quātū valet. 7 terra tm̄ valet quantum plus valet aliqd ꝙ nihil. imo ēt quātū ipsa valet hoī. Aliud eñ est dicere quātū terra valet hoī. 7 quātū terra valet in se. qꝛ ali⁹ est iste valoꝛ. alius ille. Itē obligaẛ ꝓ seruitio qd facit 7 ipēdit sibi terra. Ulteri⁹ obligaẛ homo deo ꝓ aq̄ quātū ipa aq̄ obligareẛ si ipa hoc accepisset ꝓ se qd accepit ꝓ hoīe. 7 pl⁹ ꝙ terra qꝛ ē lucidioꝛ et clarioꝛ. Et ꝗ quāto plus ipa accepit de tāto plus hō dȝ regratiari deo. Itē hō ēt capit seruitiū de aqua. ꝓ q̄ tenetur deo regratiari 7 seruire et tm̄ deo teneẛ ꝓ aqua ꝓ quāto nollet carere aqua. Ulteri⁹ qꝛ aer accepit q̄cq̄d hȝ a deo. 7 qꝛ accepit eē de nō esse. 7 accepit nobilioꝛē naturā ꝙ aqua 7 terra. iō plus teneẛ aer deo ꝙ terra 7 aqua. Sȝ qꝛ nō cognoscit se hr̄e 7 accepisse qd hȝ. 7 hō cognoscit ꝓ ipso aere iō hō teneẛ deo facere pro aere. qd aer teneret si cogñsceret. 7 si hoc qd hȝ ꝓ. seipso haberet et etiā pro illo seruitio qd aer attribuit hoī et ꝓ quo nollet carere aere. Similiter est de igne. 7c.

¶ Ita ꝗ duplici via teneẛ et obligaẛ hō deo pro creaturis. Primo qꝛ nulla creatura cognoscit se hr̄e id qd hēt. 7 iō nescit q̄d dō dȝ 7 quātū dȝ 7 tn̄ accepit. 7 iō teneẛ duo reddere ꝓ his q̄ accepit. Et qꝛ solus hō scit et cognoscit hoc. iō ipe hō teneẛ facere ꝓ qualibȝ creatura id qd q̄libȝ creatura deberet facere deo. qꝛ ipe ē solus in mūdo q̄ pōt 7 scit. Sicut si i aliqua ciuitate non eēt nisi vn⁹ sapiēs. 7 oēs alij eēnt isipiētes vel pueri. 7 si aliquis pꝛiceps faceret vnū magnū bonū ciuitati illi et cuilibȝ nōne ille q̄ est sapiēs deberet reddere grārū actiōes 7 laudes ꝓ oibus. Et si nō fieriet nōne totū imputareẛ illi 7 nō alijs. Sic est silr̄ de deo 7 de alijs creaturis 7 hoīe qꝛ sol⁹ hō scit 7 alie creature nesciūt. Igiẛ hō ꝓ oib⁹ teneẛ rn̄dere. ¶ Scdo teneẛ hō ꝓ oib⁹ creaturis deo. qꝛ creature acceperūt a deo q̄cq̄d hn̄t et nō acceperūt ꝓpter seipsas. sȝ ꝓpter hoīem. 7 ꝓ hoīe vȝ ad seruiēdu ei. Et iō sicut dn̄s obligaẛ pro oib⁹. q̄ daẛ seruis suis ꝓpt ipȝ 7 nō serui ita hō teneẛ deo ꝓ oib⁹ q̄ danẛ creaturis ꝓpter ipm̄ 7 nō ipe creature qꝛ hoc qd ipe creature acceperūt nō ꝓpter se sȝ ꝓpt hoīeȝ acceperunt. 7 ꝓpter hoc vt seruirent hoī. ¶ Et ad cognoscendū quāta sit obligatio ꝓ qualibet creatura. Primū cōsiderāda est creatura quātū valeat in seipsa. et quātū valeat vna plus ꝙ altera i nobilitate. 7 ꝑfectio-

Dupliciter obligatur homo deo ꝓ creaturis

Quātum hō obligatur deo pro creatura.

ne et in natura ⁊ in vniuerso.Scd̄o cōsiderādū ē ser uitiū ⁊ bn̄ficium qd̄ recipit hō de creatura.⁊ quātum creatura valet hoi.⁊ quātū hoiest necessaria⁊ cōside rāda ē nobilitas ⁊ ignobilitas creature seruiētis. Vn̄ q̄uis aliqn̄ creatura minus nobilis ⁊ infima. sit hoi magis necessaria.⁊ magis seruiat hoi q̄ creatura ma gis nobilis ⁊ superior.attamen seruitiū qd̄ impendit illa creatura magis nobilis.est digni⁹ ⁊ nobilius⁊ ma gis hō tenet̄ p̄ seruitio dignioris creature q̄ alteri⁹. Quia sicut creatura excedit creaturā in nobilitate ita seruitiū creature nobilioris excedit seruitiū creature min⁹ nobilis.q̄uis nō in necessitate.vt declaratū ē p̄

Ti.xcvij. exēplū.Plus eñ tenet̄ aliq̄s dn̄s p̄ seruitio vni⁹ mili tis.q̄ decē aliorū inferiorū q: plus appreciat̄ illud ser uitiū.Et seruitiū vni⁹ comitis plus appreciatur q̄ de cem militū ⁊ seruitiū vni⁹ ducis.q̄ multorū comitū. Quāto eñ res q̄ seruit fuerit nobilior.tāto ēt seruitiū factum per talem rem.est nobilius.⁊ p̄ illo plus obli gat̄.Hoc eñ ē ad magnū honorē ⁊ magnā nobilitatē ⁊ exaltationē alicui⁹ rei.q̄ res nobiles et excellētes se ruiāt ei.Sic ḡ ɔsiderāda ē necessitas seruitij ⁊ nobili tas ⁊ ip̄a nobilitas excellit necessitatē.Et ex hoc seq̄t̄ q̄ hō plus tenet̄ p̄ seruitio aq̄ q̄ terre ⁊ pl⁹ p̄ seruitio aeris q̄ aq̄ ⁊ ignis q̄ aeris.et pl⁹ p̄ seruitio solis. lūe. ⁊ stellarum q̄ elementorum ⁊ plus p̄ seruitio rerū vi uētiū q̄ nō viuētiū ⁊ plus p̄ seruitio aialiū brutorū q̄ arborū ⁊ herbarū.⁊ plus pro seruitio hoim q̄ aialiū. Et hoc totū est rōne nobilitatis creature seruiētis.cu ius vnū seruitiū qn̄q̄ est nobili⁹ q̄ mille aliarū crea turarū minus nobiliu.sicut etiā seruitiū membrorū su

Cōcludit quantita tem obli gationis hoīs ad deū pro creaturis.

periorū sicut cerebri capitis.oculorū lingue manuū. cordis ⁊ ceterorū ē multo nobilius seruitio aliorū mem brorū inferiorū sicut pedū ⁊ tibiarū ⁊ ceterorū.¶Ex oībus his fundat̄ rāa de magnitudine obligatiōis vt q̄ ɔsiderādū est de qualibet creatura quātū h̄z ⁊ acce pit.⁊ quātū sibi datū est. ⁊ per ɔn̄s q̄ntū obligaretur deo si sciret se h̄re id quod h̄z ⁊ si pro seipsa haberet. Et q: oēs creature sunt ordinate per gradus. iō pos sumus cōsiderare valorem creaturarū per gradus. et etiā in q̄libet gradu sunt multi grad⁹. ¶Vn̄ ille crea ture q̄ sunt in prio gradu.q̄ habēt tm̄ eē ⁊ nō viuere te nent̄ deo p̄ esse qd̄ acceperūt.q: hn̄t plus q̄ nō esse et plus q̄ nihil.et iō tm̄ debent deo quātū eē plus valet q̄ nō esse.Et q: in illo eē sunt adhuc multi gradus ac dn̄e nobilitatis ⁊ pulchritudinis:quia vna res habet nobili⁹ ⁊ pulchri⁹ eē q̄ alia.iō plus tenent̄ ille res que

ulchrius hñt eē. Et qꝛ hō obligatꝰ ꝓ creaturis vt di- Eodē ti.
tū est.iō ipse tenetur ꝓ omnibus pro quibus tenētur
reature Ulteriꝰ creature q̄ sūt in scdo gradu.plus te
tꝰ q̄ ille q̄ sūt in prio gradu.et silr ille q̄ sunt in tertio
radu.plus q̄ de scdo gradu qꝛ habēt hoc qd ille. ⁊ plꝰ
ideo obligantꝰ deo plus. Et vt dictū est hō obligatur
o pro oibꝰ creaturis.qꝛ creature acceperūt id quod Eodē tit.
ibent.nō ꝓpter seipsas sed propter hominem. Sūt
ī istis gradibꝰ multi gradꝰ aliȷ̄ vt dictū ē iscala na-
re.de aialibꝰ de auibꝰ.de piscibꝰ et silibꝰ. Pro oibꝰ
s obligatꝰ hō deo qꝛ hoc esse nobile quod hꝫ nobiliꝰ
a creatura q̄ alia.totū hꝫ ꝓpter hominē. Ecce ergo Titu.ȷ̄.
anta obligatio hoīs erga deū.⁊ quātū tenetꝰ hō deo
o toto mūdo. Tm̄ em̄ quātū valet qd mūdus accepit
libet creatura pro hoīe a deo. Satis ergo est homo
ligatus deo pro mundo.⁊ si nihil aliud accepisset.
Qꝫ magis est obligatus hō deo pro his q̄ accepit in
pso q̄ pro toto mundo. ¶ Titulus.cj.

Tm̄ hō accepit a deo q̄cquid habet in se
ipso sicut alie creature ideo si homo obli-
gatur ꝓ his q̄ acceperunt alie creature qꝛ
pro ipo acceperunt et qꝛ ip̄e solus cogno-
scit eas accepisse qd acceperūt.⁊ quātuꝫ
ceperūt.mlto q̄ magis dꝫ esse obligatus deo ꝓ his q̄
emet accepit ꝓ seipso.cū ipse cognoscat se haberet Supra ti
cepisse.⁊ quātū valet qd accepit cum ēt cognoscat tu.c.
ātū plus accepit q̄ alie creature ⁊ quātū valeat id
accepit plus. Sicut ergo hō tenetur pro toto mun Supra ti
.ita tenetur pro toto seipso.qꝛ sicut deꝰ dedit totuꝫ tu.c.in fi.
idū hoi.ita dedit hoiem sibiȷ̄psi. Jō tm̄ tenetꝰ hō ꝓ
q̄ntū ipsemet valet. Qꝫ aūt pō multum valeat et sit
ltū i natura sua ꝑciosus.hoc ondit ⁊ manifestat to Preciosi
s iste mūdus. ⁊ oēs creature q̄ sunt in eo.qꝛ totꝰ iste tas hoīs
ndus factus est ꝓpter hoiem et ꝓ homine.ergo ho hic ondiť
plus pōderat et magis ē ꝑciosus. q̄ totus mūdus
ēs creature insimul cū tamē in natura sint tā nobi
⁊ excellētes creature ⁊ tā preciose ⁊ tam magne. q̄
s sunt ꝓpť hoiem.⁊ seruiūt hoi. sicut sūt elemēta et
ientia ac sentientia. ⁊ corpora celestia incorrupti Supra ti
a ⁊ perpetua.⁊ inter oia maxime ipse sol. Ut au .rurcvij.
n ex preciositate et magnitudine seruitorum.cogno
tur magnitudo ⁊ nobilitas ipsius nature cui serui-
.cogitare possumꝰ q̄nta est magnitudo.ꝑciositas ⁊
oꝛ nature hūane.cui totus mundus plenus tā ma-
s ⁊ preciosis creaturis continue seruit.
hic ɔcludiť imortalitas aie rōnalis. ¶ Titu.cij.

Preciositas hois.

C T sine dubio preciositas τ nobilitas creaturarũ homini seruiẽtiũ manifestãt τ dicũt nobis ꝙ in hoie est aliquod imortale τ incorruptibile ac ꝑpetuũ semꝑ viuẽs qꝛ creature quedã seruiẽtes homini.sũt in corruptibiles τ semper durantes in suo esse . sine aliqua diminutione.sicut sol τ corpora celestia . Unde enim esset hoc ꝙs ordo eẽt iste.ꝙ creature q̃ ꝯtinue seruiũt homini τ ad hoc facte sunt τ ordinate.essent tãte nobilitatis perfectiõis τ ꝓciositatis ꝙ essent oĩno incorruptibiles τ perpetue.τ ꝙ hõ cui seruiũt eẽt tot⁹ corruptibilis ac mortalis.τ nihil eẽt in eo imortale.Ergo in homine est aliq̃d immortale.Sed hoc nõ est corpus.qꝛ corp⁹ moritur ergo in hoie est aliqđ vltra corpus qđ est immortale τ perpetuũ .Hoc autẽ non põt esse nisi id quod est excellẽtius in homine.τ hoc est liberum arbitriũ.Et per cõseq̃ns aĩa hoĩs est immortalis in qua est liberũ arbitriũ radicatum τ plãtatuꝫ. Ergo magnitudo τ preciositas creaturarũ ostẽdunt hoiem esse magni precij q̃a sibi cõtinue τ incessanter seruiunt.Si ergo ipe hõ dignior est alijs creaturis sibi seruiẽtib⁹.τ plures tales creature sunt perpetue.sequitur ꝙ hõ quãtũ ad maiorẽ partẽ sit perpetu⁹ .Uel seruiens erit preciosius τ nobili⁹ illo cui seruitur qđ est homo.τ ergo esset ibi ordo in vniuerso peruersus quod tamẽ est cõtra naturã ordĩnis. qꝛ ordo de se dicit regulatũ τ nõ peruersum.Ergo sequitur .ꝙ hõ est magni ꝓcij.τ magni põderis τ valoris . Nã de⁹ dedit homini magnũ donũ.q̃si dedit homini ipsummet hominẽ.Plus igitur dedit illi in hoc.q̃ quãdo dedit sibi totũ mũdũ.qꝛ hõ plus valet q̃ tot⁹ mũdus . τ ideo obligaꝛ deo pro tãto quãtũ ipe valet.

¶ Q ponderandus est homo per partes suas vt sciaꝛ quantum valeat. ¶ Titulus.ciiij.

Q Uoniã aũt hõ nõ põt scire quãtuꝫ obligaꝛ deo ꝑ seipso nisi sciat quãtũ valeat põderet.τ q̃a tot⁹ hõ insimul est magni põderis τ ꝓcij.τ pl⁹ põderat q̃ tot⁹ mũdus.iõ sicut mũd⁹ nõ põt põderari.nisi sit in ptes suas diuisus.iõ hõ multo minus poterit põderari nisi diuidaꝛ ꝑ ptes τ ptes ipe põderẽtur.τ sic meli⁹ sciem⁹ põd⁹ ipsi⁹ hoĩs insimul τ ꝓciũ quãtũ fieri poterit.Et prio diuidaꝛ hõ.i suas partes gñales τ magnas.τ postea iteꝝ ille ptes diuidãtur in ptes spãles τ ꝑuas.qꝛ q̃libet ps in hoie est magni ꝓcij τ valoris.¶ Partes aũt magne τ grosse in q̃s.põt

uidi hō tot⁹ sunt esse.viuere ꝛ sentire. ꝛ intelligere
u liberum arbitriū. Uel partes magne ꝛ grosse ho
inis sunt corp⁹ ꝛ aīa.sed partes spāles ꝛ parue sūt
rtes corporis ꝛ aie qꝛ.corp⁹ habet suas ptes similr ꝛ
a. Pōderandus est ergo hō ſm oēs suas ptes ma
as prio.secundo ſm oēs suas partes spuas. Pon
ret ergo hō seipm scōm eē prio.q̄ est pria pars. Uñ
dꝫ cogitare ꝙ aliqñ nō fuerat ꝛ nihil erat. Accepit
o hō primo hoc vt eē inciperet.cū nō eēt. ꝛ aliq̄d
ret cū nihil foret ante. Ergo bonū accepit qñ eē ac
it qꝛ nō erat ꝛ nihil habebat. Et q̄uis alie creatu
imiliter acceperūt eē cū nō essent ꝛ facte sunt cum
il essent ante ꝛ de⁹ dedit eis esse cū nō eēnt ꝑpter
iem ꝛ ꝑpter eē hois. ꝛ iō p̄ciosius est eē hois q̄ eē
arū rerū. Unde esse oium respicit esse hominis. et
ipm tēdit tāq̄ ad pricipal⁹ ꝛ maius eē ꝛ p̄ciosius.
ter qd̄ est eē oium creaturaꝝ. Ecce igitur quātum
derat eē hois qd̄ accepit. quantū valet. ꝛ quāti p̄cij
Multū ergo obligat̄ hō deo pro eē qd̄ accepit et
is nihil pl⁹ accepisset. plus valet eē hois supra ni
q̄ esse oium creaturarū. Itē nō solū accepit hō eē.
no ampli⁹ qꝛ pulcrū ꝛ formosuꝫ eē ꝛ artificiosum.
eē em est mai⁹ q̄ eē tm̄ et aliq̄d tantū. Plura enim
t q̄ habēt eē. sed nō habēt pulcrū eē neq̄ formosuꝫ
t hō habet. Et si aliquib⁹ sit datū pulcrū eē. attñ
bois est pulcri⁹ ꝛ formosius. q̄ oiuꝫ aliaꝝ creatu
ū. ꝛ ēt si habēt pulcrū eē totū hoc habēt ꝑpter ho
iē quare multū tenet̄ hō deo. Itē scdo hō dꝫ cogi
e ꝛ pōderare sep viuere. Uñ nō solū est hoi datum
pulcrū. sꝫ de⁹ voluit eū magis exaltare et dedit illi
ere ꝛ vitā. Uñ mai⁹ sine cōparatiōe est viuere q̄ eē
ꝛ mai⁹ ē accipere viuet̄ de nō viuere. q̄ eē de nō eē
icet alijs creaturis sit datū viuere. attñ hoc est eis
ū ꝑpter viuere qd̄ est i hoie. qꝛ oia q̄ viuunt viuūt
er hoieꝫ. Iō p̄ciosior ē vita hois: q̄ vita oiuꝫ aliaꝝ
aturaꝝ. Uñ omne viuere oiuꝫ creaturaꝝ tendit ad
ere hois. ꝛ respicit illud tāq̄ principali⁹ ꝛ nobili⁹
viuere hois tanq̄ pricipale viuere. excellit omne
ere. Magne ergo nobilitatis est viuere qd̄ est i ho
ie. ꝛ plus obligat̄ hō deo ꝓ suo viuere. q̄ pro viue
mniū creaturarum. Ulterius tertio post esse et
viuere. est homini datum sentire ꝛ homo eleuat̄
us. Et licet alijs sit similiter datum attñ totū hoc
ent propter hominem. Et nō solum sentire. immo
tis modis. vt videre audire ꝛc. O quantus ornat⁹
ste. et quanta nobilitas. Et similiter est istud dila

Preciosi tas hois rōne esse.

Preciosi tas hois rōne viue re.

Preciosi tas hois rōe sētire

tandū sicut prius de esse et viuere. Ulterius dz homo seip sum pōderare p suū ppriū valorē. vz p liberū arbitriū. Nō em̄ accepit solū eē ꝛ pulcrū eē. nō solū viuere ꝛ nobile viuere. nō solū sentire. ꝛ cōpletū sentire. sed plus Supra oia ista accepit liberū arbitriū. rē grādissimam. in natura dignissimā ꝛ nobilissimā. Ecce p̄ciositatē liberi arbitrij qꝛ nulli alteri datū est nisi homini spāliter. Ecce spāle priuilegiū ꝛ p̄rogatiua hois qm̄ viuere. eē. sentire. alijs reb⁹ data sunt ēt sicut hoi. Cōmunia ergo sunt alijs creaturis ꝛ hoi. Sz hoc. s. liberū arbitriū spāliter datū est homini. Nō em̄ est homini ꝛ alijs cōmune. Ista ergo specialitas significat p̄ciositatē liberi arbitrij ꝛ dignitatē. Plus ergo pōderat liberū arbitriū q̄ oia alia. s. eē viuere sentire. iō ē supra oia eleuatū. dignissimū ꝛ altissimū in natura. Ecce ibi maiestatē nature. impatorē ꝛ regē toti⁹ nature. Omne igit̄ eē. omne viuere. omne sētire est ꝑpter liberū arbitriū. Uñ sicut omne esse qđ est in creaturꝭ ꝛ omne viuere ꝛ sentire. sunt ꝑpter esse. viuere ꝛ sentire hois. ita esse viuere ꝛ sentire que sunt ī hoie sunt ꝑpter libeꝝ arbitriū imediate. Ecce mirabile regimē nature. liberū arbitriū est rex. Uñ viuere ꝛ sētire que sunt in hoie sunt ipa sedes liberi arbitrij. in quib⁹ immediate sedet liberū arbitriū. Et qꝛ imediate seruiūt ei. iō sunt nobilissima in hoie. quia imediate sunt coniuncta libero arbitrio. ꝛ seruiūt ei ꝛ portāt eum sicut equus dn̄m suū. Deinde omne aliud esse extra hoiez in creaturis. ꝛ oē viuere. ꝛ oē sentire sunt ꝑpter eē. viuere ꝛ sentire. que sunt in hoie. Oia ergo que sunt in hoie. laborāt in ipo ꝯtinue ꝛ incessanter. vt maneat ꝛ sedeat ipe rex. s. liberū. arbitriū qđ est imortale. ꝑpetuū ꝛ diuinū. Iō tota natura extra hoiez est sollicita pro hoie. vt sedes liberi arbitrij q̄ est in hoie cōseruet̄ duret ꝛ permaneat. Unde oia que sunt inferiora homine habent quoddā eē in hoie. ꝛ includūtur in homine. Nā elemēta arbores. plāte ꝛ aīalia oia habent esse in eo. quia cū elemētis est. cū arborib⁹ ꝛ plātis viuit. cū aīalib⁹ sentit. Attamē eē nobilius habēt elemēta in homine q̄ in seipsis. ꝛ arbores nobilius viuere. ꝛ aīalia nobilius sentire in homine q̄ in seipsis. ꝛ hec est ratio qꝛ oia habent in hoie esse humanum ꝛ sunt coniuncta cū libero arbitrio quod est dignissimū inter oia creata. per qđ in hoie est principatus ꝛ dn̄iuz ꝛ regnū. ꝛ iō oia que coniungūtur cū eo nobilitantur ꝛ dignificātur. Ex̄ inde sequit̄ q̄ oia elemēta ꝛ arbores ꝛ aīalia habēt aspectū ad illud eē nobile quod habēt

Preciositas hois. rōe. li. ar.

Titu. ci.

Oia hñt qđdā eē in homine.

In homine. et ordinatur ad illud. et sunt propter illud et appetunt conservare naturaliter illud quia in hoc nobilitantur. Non autem omnia ista immediate coniunguntur cum libero arbitrio. neque equaliter appropinquant ei quia non sunt eque digna. sed per quendam pulcrum ordinem maiorem vel minorem dignitatem magis vel minus appropinquant. Unde esse elementorum quod est in homine est infimum et ibi portatur et collocatur vita vegetativa. quia nobilior. deinde vita vegetativa portat ipsum sentire et sensitivam. quia dignior est ista quam alia. ultimo ipsum sentire sive virtus sensitiva cum omnibus suis partibus. nobilius portat ipsum liberum arbitrium. et ideo ibi sedet et regnat in illa ibi imperat. ibi dominatur liberum arbitrium. Ulterius autem liberum arbitrium nihil portat creatum vel sedet in eo quia nihil creatum est supra ipsum. sed ipsum est supra omnia. ergo solum creator debet ibi sedere. Quia valde rationabile est quod sicut liberum arbitrium quod est supra omnia creata. sedet supra omnia alia. ita creator qui est supra liberum arbitrium sedeat supra ipsum. Ecce liberum arbitrium factum est sedes dei ibi enim solus deus debet imperare. dominari. et regnare. Uide ergo qualiter liberum arbitrium immediate et sine medio coniungitur deo. et cum summo creatore. et tangit ipsum sine medio et portat ipsum. et non potest magis sibi appropinquare. Ecce summa hominis dignitatem per liberum arbitrium quia factum est dei habitaculum perpetuum et immortale. Omnia autem in natura clamant liberum arbitrium esse preciosissimum et dignissimum supra omnia. et ordo creaturarum hoc clamat hoc clare manifestat. ¶ Uide qualiter ipsum esse reperitur in omnibus creaturis generaliter quia est infimum omnium. deinde vide quomodo vivere est in paucioribus et est nobilius. deinde sentire adhuc nobilius et in paucioribus quam vivere. et ultra attende quomodo ipsum liberum arbitrium reperitur adhuc in paucioribus. quia est in solis hominibus. iste ergo ordo manifeste declarat dignitatem liberi arbitrii. quia coniungit omnia cum deo. quia elementa coniunguntur cum vita vegetativa. et vita vegetativa cum sensitiva. et sensitiva cum libero arbitrio. et liberum arbitrium immediate cum deo. Ecce igitur qualiter deus elevavit hominem per quandam scalam de gradu in gradum donec venit et traxit usque in seipsum. Neque potuit elevari per naturam nec maiorem accipere dignitatem naturalem quia tractus est et elevatus usque ad dei similitudinem et ymaginem vivam. Nam liberum arbitrium est ymago dei viva. Et quid altius dignius et nobilius. et quid melius esse poterit ymagine dei vivi. Multum autem dedit deus homini quando dedit sibi esse cum non esset. adhuc plus quando dedit sibi vivere. et multo plus quando dedit sibi sentire. sed maximum quando dedit sibi liberum arbitrium quod est immortale et perpetuum et dedit sibi suam ymaginem suam. Sed illud non est

Solus deus sedet in li. arb. sicut rex.

Repetit preciositatem hominis ratione li. ar.

q2 tūc fecit eū sibi silem in natura.et quasi de suo gñe
7 nullā aliā creaturā mūdi ad hāc dignitatē eleuauit.
Uñ sine dubio in hoīe est plena dei ymago et silitudo
creata.nec vltra est ascēsus.Et hoc ostēdit ipe ordo na
ture.Uñ plus imitant̄ ipe creature deū ꝗ̄ viuunt. ꝙ ꝗ̄
sunt tm̄ 7 plus ille ꝗ̄ sentiūt ꝙ ille ꝗ̄ viuūt. Maxime ꝙ
imitatur hō deū hn̄s liberū arbitriū.q2 in scala natu-
re nulla creatura est supra.q2 in eo est finis 7 cōplemē
tum.7 plena 7 cōpleta imitatio.ymago 7 silitudo crea-
toris.Uide ergo ꝙti pōderis ē hō quāti valoris et quā
ti preciꝗ p liberū arbitriū.Uide ꝙ ꝙtū accepit hō qua
le donū.q2 accepit liberū arbitriū.ppetuū ac immor-
tale.Uide quātū tenet̄ 7 obligat̄ hō deo.ꝗ̄ solus acce-
pit tm̄ donū specialissimū. et accepit alia dona.añ tn̄
nihil habuit. Sic igit̄ diuidēdo hoiem per artes suas
Ut supra titu.ci. magnas.7 eas pōderādo cogitare possumus pōdus 7
precium totius hois 7 valorē. Plus ꝙ sine dubio valet
hō ꝙ tot9 mūdus.7 ꝙ plus obligat̄ deo p seipso ꝙ p to
to mūdo.Inuigilare igit̄ oz vt sciat q̄d accepit.cū hoc
scire possit 7 alie res hoc cognoscere non possunt.
¶Qr pōderandus ē etiā hō p aīam 7 corp9 ꝗ̄ sunt pn
cipales partes ei9. ¶Titu.ciiij.

Uoniā aūt tot9 homo nō solū diuidit̄ in p
tes supradictas.immo etiā aliter pōt diui
di.7 cōiter i duas ptes pncipales ꝗ̄ sūt cor
Tit.ciij. pus 7 aīa. 7 ex ꝗ̄bus cōpositus est.iō si vo
lumus scire q̄d accepit hō.aliter ꝙ p mo-
dū supradictū et clari9 pōderem9 hoiez ex pte corpis
7 aīe 7 videam9 quāte nobilitatis 7 valoris sint corp9
7 aīa.Et pmo nobilitatē corpis.q2 ē mirabilissime di-
Preciosi tas hois rōne cor poris. spositū 7 organisatū.sapiētissime ordiatū 7 fabricatū
sup oīa mūdi corpora.Ecce quāta pportio.quāta ordi
natio est inter oīa mēbra.quō sunt inter se cōnexa in-
ter se pportionata.Unū em̄ iuuat aliud. vnū seruit al
teri.Ecce quāta pulchritudo.Uide primo faciē hois 7
manus 7 pedes q2 nihil in eis inuenies supfluū nihil
diminutū.Ecce staturā hominis pulcherrimā erectā.
Quāti ergo pōderis.quāti valoris hō sit.pōt estimare
ꝗ̄s p corp9 humanū.Plus ergo tenet̄ hō deo p suo cor
Ut supra tu.ci. pore ꝙ p toto mūdo.Ut aūt magis pōderem9 corp9.
videam9 ipa mēbra in se quantū valeāt.7 quantū ap-
preciet hō q̄olibet mēbrū.Uideam9 ꝙtū appreciet hō
manū suā.Pro quanto nollet carere sua manu 7 si nō
haberet manū.quātū vellet dare vt haberet.Certe hō
sane mētis nollet amittere manū suā p toto mūdo.im
mo daret totū mundū ꝙ man9 sua nō auferret̄.7 si es-

set ablata daret totū mūdum si posset vt rehaberet. Sed quātū reputaret se hō esse obligatū. q sibi manū ablatā restauraret intm etiā homo obligat deo q sibi manū dedit. Sʒ qd loqmur de tota manu. Hō vno digito nollet carere p magno bono. Et sic quātū obligatur deo de illo qꝫ nō vellet carere digito. de tāto etiam hō obligat deo de duob9. trib9. quattuor. et de oib9. de quāto nollet carere illis. Silr hō reuoluat ꝛ penset de oibus mēbris. ꝛ innūeralibus in hoie existētib9. tā ornate ꝛ pulchre fabricatis ꝛ hoi datis. Pro q̄to q nollet carere oibus ꝛ singulis mēbris p tāto etiaʒ obligat deo. Et si amiserit etiam mēbra adhuc obligat deo p his. quia accepit semel et deus dedit.

Cōcludit maior obligatio hois deo

¶ Qꝫ plus obligatur homo pro anima q̄ p corpore.

¶ Titulus. cv.

Sicut ergo hō hʒ corp9 mirabilissime organisatū ꝛ fabricatū supra oia corpa mūdi i quo sunt oia corpora dissimilia pulcherrima. visibilia ꝛ manifesta. ita hʒ aiam excellētissimā ꝛ nobilissimā. corrñdentē corpori. iuxta suā capacitatē ꝛ dignitatē implentē ipm corpus. ꝛ oia organa viuificādo. dādo vitā ꝛ sensuʒ ac motū oibus mēbris. ita qꝫ sicut in corpe ē multiplicitas organorū pulcherrimoꝝ. ꝛ magna diuersitas ꝛ dfia iter ea tñ cōiungunt. ꝛ faciūt vnū corp9 mirabilissimū. Ita pportionabiliter hʒ aia multiplicitatē ꝛ multitudineʒ officiorū nobilissimoꝝ ꝛ mirabiliū seu ꝟtutū ꝛ potestatem naturaliū ꝛ inuisibiliū. iuxta exigentiā organorū corporis ita qꝫ quot sunt mēbra organisata et disticta. tot sunt etiā ꝟtutes ꝛ officia disticta ipsi9 aie inuisibiles. ꝛ ita aia intrat corp9. tota plena officiis ꝛ virtutib9 ac potestatib9. vt totū impleat corp9 ꝛ nullū vacuū mēbrū relinquat. Sicut eñ vn9 hō pōt hr̄e diuersa officia ꝛ diuersas artes quas exercet p diuersa instrumēta et dissimilia. ita aia hʒ diuersa officia ꝛ diuersas ꝟtutes quas exercet. ꝛ dissimilia mēbra. ꝛ instrumenta diuersa. Diuersitas q organoꝝ ꝛ instrumentoꝝ in corpe arguit diuersitatē potestatū ꝛ ꝟtutū i aia. ¶ Sūt tñ etiā aliq̄ ptātes i aia q̄ nō exercent p organa. Et q2 oēs operatiōes pcedūt ab aia. necesse ē qꝫ tot sint virtutes tot officia. tot ptātes i aia. qt sūt opatiōes dissilesinter se Et q2 oia q̄ sunt extra hoiem sūt ordinata p pulchruʒ ordinē sm supius ꝛ inferi9 sm maiorē ꝛ minorē dignitatē. ita qꝫ nō oia sunt eq̄lia ꝛ etiā ciuitates ꝛ regna sūt ordinata sm diuersitatē officioꝝ. ita qꝫ officia nō sunt silia. neqꝫ eq̄lia i dignitate. ꝛ tñ oia facta sunt propter

Ex multiplicitate organoꝝ corpis arguit multiplicitatē officiorum aie.

Ex ieq̄litate officioꝝ i mēbris arguit ieq̄litas officioꝝ i aia

boiem ergo multomagis dñt esse ordinata officia naturalia i aia. ꝛ ꝟtutes ꝛ ptãtes ẜm superi⁹ ꝛ inferi⁹. ẜm maiorẽ ꝛ minorẽ dignitatẽ. Jõ nõ oẽs ꝟtutes nec potestates sũt eq̃les vel officia sũt eq̃lia i ipa aia. ſꝫ aliq̃ sũt mediocres aliq̃ supiores. aliq̃ infime aliq̃ magis nobiles. aliq̃ min⁹ nobiles. Jõ aia ẽ q̃dã regnũ in se. q2 hꝫ suas ptãtes. sua officia ordinata ad modũ regni. q2 superiores ꝟtutes ꝛ ptãtes imperãt pcipiũt ꝛ dñant inferioribus. ꝛ eas regũt ꝛ gubernãt. Sꝫ ꝛ ꝟtutes iferiores obediũt famulanẗ ꝛ seruiũt superiorib⁹. ꝛ recipiũt mãdata ab eis. Et iõ regnũ ẽ bñ dispositũ ꝛ in pace. qñ supior ptãs vt regia vl̃ iperialis. bñ regit ꝛ iperat. ꝛ inferior ptãs obedit ꝛ famulaẗ. Ita igiẗ in regno aie est bona dispositio ꝛ bona pax ꝛ trãquillitas. qñ superiores ptãtes q̃ sunt in aia bñ regũt ꝛ imperãt. ꝛ inferiores bñ obediũt ꝛ famulanẗ. ¶ Incipiam⁹ aũt ab infimis opationib⁹ aie. Infime aũt q̃ sunt in hoie. sũt nutrire. augmẽtare gñare Cõiter i hoie pmo apparet nutritio augmẽtatio gñatio. Et iõ q2 iste tres opationes sunt dissiles necesse ẽ ꝙ sint tres ꝟtutes ꝛ ptãtes dissimiles in aia eis correspõdentes. Jõ est in aia virt⁹ nutriẽdi. augmẽtãdi ꝛ generãdi. Et sic sunt ibi officia tria naturalia. ꝛ ista tria continentur sub vna potestate generali que vocatur virtus vegetatiua. Et iste tres virtutes sunt in regno anime admodum laboratorum agricolarum. ꝛ mercatorum. quoniam sicut isti incessanter laborant ad sustinendum alios status nobiles regni. qm̃ aliter nullus status posset durare nisi isti continue operarẽẗ. ꝛ iõ isti portãt totũ põdus regni ꝛ oẽs stat⁹ supiores. Ita cõformiter isti tres stat⁹ siue virtutes infime cõtinent ꝛ portãt alias ꝟtutes ꝛ ptãtes superiores ac nobiles i regno aie. ꝛ ↄtinue ꝛ incessanter laborãt p eis. ꝛ portãt põdus toti⁹ regni. ꝛ oẽs status superiorũ potestatũ ꝛ officiorum. ¶ Et iste etiã tres ꝟtutes hñt q̃ttuor alias eis famulãtes ꝛ ministrãtes eis continue. s. Uirtutẽ appetitiuã seu attractiuam cui⁹ officiũ est cibũ desiderare ꝛ accipe. Uirtutẽ retẽtiuaꝫ cui⁹ est cibũ retinere. ꝟtutẽ digestiuã cui⁹ est cibũ coq̃re ꝛ digerere. Uirtutẽ expulsiuã. cui⁹ est supfluitates expellere ꝛ bonũ chimũ in oĩa mẽbra delegare. Oĩa eñ ista officia exercet aia cũ instrumẽtis ꝛ organis corporalibus. ita ꝙ iste ptãtes ꝛ ꝟtutes sunt ligate cũ corpe. ꝛ operationes earũ fiũt cũ corpe. ꝛ mediãte corpe. Jõ etiã fortificanẗ ꝛ debilitanẗ iste opationes ẜꝫ debilitates ꝛ fortificatiões corpis. ita ꝙ quãto corp⁹ est forti⁹. tãto etiã iste ꝟtutes sunt fortiores. Et iõ iste virtutes dicunẗ vir

Aia ẽ q̃d dã regnũ

Declarat potẽtias anime.

De potẽtia vegetatiua.

De partibus vegetatiue potentie.

De potẽ

utes corporales. ¶ Post vero statũ in regno aie. sequitur aliũ status superiorũ virtutũ et potestatũ et officiorũ magis nobiliũ. Unde in hoie sunt operationes aliq̃ magis nobiles q̃ pdicte. q̃ tn̄ nõ sunt supme sed mediocres. sicut sunt videre audire. odorare, gustare. et tangere. Et quia iste operatiões sunt dissiles. necesse est q̃ i aia sint etiã q̃nq̃ ptãtes dissiles istis operationibus corrñdentes. s. Ptãs visiua. cuius officiũ ẽ apprehẽdere et cognoscere colores. figuras et lucẽ. et ista virtus est cõiuncta cũ oculis. et aia exercet istud officiũ cũ oculis. Alia virtus est ptãs auditiua. cuius officiũ est scire et cognoscere sonos et voces et armonias. ac csonantias sonorũ et vocũ. Et ista virtus est cõiuncta cũ auribus. et cũ illis exercet illud officiũ. Alia virtus est olfactiua. q̃ apprehẽdit odores. Et similiter de gustu et d̃ tactu. Ecce mirabile infinimũ iter mẽbra corpis organica ex vna parte et v̄tutes et potestates seu officia aie ex alia parte. Ecce corpus cũ multitudine. organorũ pulcherrimorũ. Ecce aiam cũ multitudine et varietate virtutũ. potestatum et officiorũ nobiliũ. Oẽs autẽ virtutes iste et potestates continẽtur sub vna virtute et potestate gñali seu cõi q̃ dicitur sensitiua. Et ideo oẽs iste virtutes dicũtur sensitiue. et vocãtur corporales et carnales seu organice. quia sunt cõiuncte cũ corpore et carne et organo. Et operationes earũ sunt cũ adiutorio organi corporalis. iõ etiaz debilitãtur et fortificãtur s̄m q̃ organũ debilitat̃ et fortificatur. Itẽ etiã iste potestates dicuntur seruiles seu serue. et nõ libere. Et hoc iõ. quia sunt ligate cũ corpore et etiã subiecte sunt aliis ptãtibus superioribus naturalibus. Quãuis aũt iste potestates oẽs vno noie dicunt̃ corporales. attñ inter eas ẽ dignitas et maioritas. nec sunt equales. Quia sicut vnus sensus excellit aliũ in locorũ diuersitate. ita excellit eum in virtute et nobilitate. Unde odoratus excellit gustũ rõne situs et loci. quia sentit et percipit lõginquius. Similiter auditus excellit odoratũ. longius eñ odoramus q̃ gustamus. Et lõginquius audimus q̃ odoramus. et sic oculi excellunt aures. lõgius eñ videmus q̃ audimus. Sensus autem tactus est infimus omnium et est per totũ corpus expãsus. ¶ Preter autem istas virtutes seu sensus exteriores. habet anima alios sensus interiores occultos et nobiliores qui habent organa interiora occulta in cerebro et capite. que quidez virtutes. sunt sensus cõis. imaginatiua. fantastica. estimatiua et memoratiua. ¶ Post predictas virtutes et officia. alia virtus est et potestas in regno anime. scilicet virtus motiua de loco ad locum.

Margin notes: tia sensitiua et eius partibus. — Potẽtie sensitiue dicunt̃ organice corporales carnales et serue. — Differentia earũ. et nobilitas. — De sensu cõmuni.

Et per istā virtutē aīa dilatat ꝛ extēdit mēbra cōstringit ꝛ attrahit ꝑgredit̄ de loco ad locū ꝛ opat̄ opa mechanica ꝛ artificialia. Et oīa ista sunt per ordinē: et fiūt p organa corpalia. s. p neruos ꝑ pedes ꝛ ꝑ manus.

De ꝟtute motiua.

¶ Per istū statū ꝑdictarū ꝟtutū ꝛ potestatū ac officiorū q̄ hn̄t cōiūctionē cū organo corpali ꝛ operant̄ mediāte carne. sequit̄ in regno aīe alius stat⁹ supmus et nobilissim⁹ ꝟtutū. potestatū seu officiorū q̄ hn̄t totum regimē oīm ꝟtutū ꝑcedētiū. Uñ in hoīe sunt due altissime ptātes supra q̄s nulla alia ꝟt⁹ est nec ptās in homine. q̄ sunt intellect⁹ ꝛ volūtas q̄ hn̄t distinctas opationes. ꝛ distincta officia: qr aliud est officiū intelligēdi. ꝛ aliud officiū volēdi. Et iste due ptātes faciūt vnū statū separatū ab aliis statibus aliarū ꝟtutū in regno aīe. qr iste nō sunt colligate nec ꝯiuncte cū corpe nec cū organo corpali: sꝫ sunt ꝑ se operātes sine corpe. neq̄ carnales neq̄ organice. nec etiā debilitātur neq̄ fortificant̄ ꝓpter fortitudinē seu debilitatē corporꝫ. Dicūtur aūt spūales ꝛ incorporales seu imateriales ꝛ intellectuales. Et iō aīa per istas ptātes ꝛ ꝟtutes est separata ab oib⁹ corpalib⁹. ꝛ nulli rei corpali subiicit̄ nec tpali. sed est in libertate. sine quocūq̄ ligamine corporali. Et ideo stat⁹ istarū duarū ꝟtutū est in regno aīe status impialis ꝛ regalis. ꝛ quidā principat⁹ ꝛ supma curia qui sunt sicut cōsiliarij sūmi regis, iudicātes et cōsulētes ac discernētes ꝛ cōsentiētes. ꝛ postea est rex imperās ꝛ mādās ac ꝑcipiēs: qđ ꝯsiliū iudicauit ꝛ decreuit. Ita cōformiter in regno aīe ꝛ in statu supmo ē intellect⁹ seu rō tanq̄ ꝯciliari⁹ iudicās: discernēs ꝛ cōsulēs. Et est volūtas impialis ꝑcipiēs et imperans et executionē demādās. ꝛ hoc sine quocūq̄ impedimento. Et iste vltim⁹ stat⁹ dr̄ liberū arbitriū. ꝛ ideo liberū arbitriū est supm⁹ stat⁹ aīe.

De intellectu ꝛ voluntate.

Cōcludit ꝙ aīa est regnū naturale.

¶ Sic ptꝫ ꝙ aīa hoīs vna ꝛ eadē numero ex̄ns. est quoddā regnū in seipsa naturale. cōtinēs in se naturalr̄ distinctos stat⁹ mirabilr̄ ordinatos. diuersarū virtutū potestatū seu officiorū: scꝫ infimos: medios ꝛ supmos. Ecce ergo aīam hoīs dotatā. ornatā: vestitā ꝛ indutā. tot mirabilib⁹ ꝟtutib⁹ ꝛ ptātib⁹ ꝛ officiis naturalib⁹. Et nō solū aīa hꝫ in se potētias: ꝟtutes ꝛ officia naturalia. imo etiā pōt dotari de nouo. ornari: ꝛ supuestiri nouis ꝟtutib⁹ ptātib⁹ ꝛ officiis. nō tñ naturalib⁹: sed moralib⁹ ꝛ gratuitis. ꝛ hoc tā per gratiā sui creatoris q̄ ꝑ acquisitionē ꝓpriū laboris. ¶ Sic ergo hō pōt videre obligationē ex parte aīe sue quā accepit a deo tam mirabilē iā excellentē naturaliter diuitē. abundātē plenā tot officiis.

Q̄ gr̄a superaddit̄ naturali regno aīe

tot ptãtibus.tot ꝟtutib⁹.aptã ad recipiendũ nouas ⁊ nobilissimas sup potẽtias naturales ptãtes ⁊ ꝟtutes. ¶Põderet ergo hõ aiam suã ſm partes suas. ⁊ videbit partiũ valorẽ inestimabilẽ:⁊ inapꝑciabilẽ ⁊ incogitabilem. Quis estimabit quãtũ valet intellect⁹.quãtum valet libertas.quãtũ valet volũtas.quãtum valet memoria. Et silr de tactu.⁊ de gustu.⁊ de odoratu.de auditu.de visu.⁊ sic de alijs. Cogitet ergo hõ magnitudinem obligatiõis erga deũ creatorẽ suũ et tam ꝓ his q̃ accepit extra se.s.pro toto mũdo.qui ꝓpter ipm fact⁹ est.tã etiã ꝓ his q̃ ipe accepit intra se.s. ꝓ toto corpe. ⁊ pro oibus mẽbris suis:⁊ ꝓ tota aia ⁊ ꝓ oibus ptãtibus ⁊ ꝟtutib⁹ aie. ¶Et sic aliqualr manifesta est obligatio qua hõ obligaẗ deo.⁊ magnitudo obligationis naturalis rõne donoꝝ acceptoꝝ que sunt tam manifesta ꝙ negari non possunt.

¶De magnitudine obligationis ex parte dantis scꝫ dei. Titulus.cvj.

Et qꝛ obligatio nõ solũ crescit ex magnitudine ⁊ multitudine donoꝝ:imo magis ex voluntate ⁊ affectu dãtis ipm donũ vel ipsius doni.idõ pẽsanda est magnitudo obligationis principali⁹ ex parte dãtis.s.dei. Et qꝛ duo sunt dona.vnũ ẽ sensibile.visibile et manifestũ. ⁊ aliud est inuisibile ⁊ occultũ. Donũ manifestum est mundus.⁊ q̃cq̃d hõ hꝫ in se. Donũ inuisibile ⁊ occultũ est amor dãtis qui est inuisibilis ⁊ occult⁹. Uñ primũ qd daẗ est amor:⁊ amor est primũ donũ.sed qꝛ est occultus ⁊ inuisibilis.idõ quasi nõ reputaẗ donũ:et tñ est primũ.⁊ radix atqꝫ fundamẽtũ oim alioꝝ donoꝝ.⁊ oia alia dona sequunẗ amorẽ. ⁊ ꝓcedũt ab amore tanq̃ a radice ⁊ principali dono. Et idõ oia alia dona nõ sunt nisi signa amoris.⁊ declarãt et manifestãt ipm amorem occultũ ⁊ inuisibilẽ.eo ꝙ ipsa dona videnẗ:⁊ ipse amor non videẗ ⁊ ideo in dono videẗ et relucet amor. Sicut eñ fumus arguit ignẽ infallibilr ita dona exteriora arguũt amorẽ infallibilr dantis. Quãuis primo deẗ.⁊ sit primũ donũ.attñ primo apparẽt dona alia ⁊ recte ostẽdũt qualis⁊ quãt⁹sit amor. Uñ hoc est silr sicut de ꝓductiõe mũdi visibilis ⁊ manifesti:q̃ manifestat aliã ꝓductionẽ occultã in deo.que est maior in infinitũ et eterna.ita donũ visibile qd videm⁹. manifestat donũ inuisibile dei occultũ.s.suũ amorẽ.qui ꝓcessit oia dona.qꝛ nisi pri⁹ dilexisset nihil dedisset. ita ꝙ ipsa dona exteriora sunt via ⁊ scala ad veniendũ ad amorẽ dei.⁊ ipm inueniẽdũ. Qꝛ ergo ipsa dona sunt

Duplicia sũt dona.

Tit. xlvj.

prima signa et argumēta amoris. iō ex quātitate et prerogatiua donorum. recte possumus arguere et concludere
Tit.xcvi. quātitatē et ꝓrogatiuā amoris. Et quia deus totū mundū fecit ꝑpter hoiem. iō in toto mūdo primo dilexit hominē: et principalr. et oia alia dilexit ꝑpt hoiem. Et sic in alijs creaturis nō diligit nisi hoiem. Et quia sup oēs creaturas exaltauit hoiem et ornauit: et dotauit in corpore et in aia. sequit quod sup oēs creaturas et pre ceteris dilexit hoiem. Et quoniam amor dei qd est donū occultū eius. excellit et supat oēs creaturas et oia dona creata iō sup oēs creaturas dilexit hoiem. Cuius etiā amor dei erga hoiem sit purissimus: verissimus: securissimus: sincerissimus et sūme liberalis ac gratuitus. quia ipse primo dilexit hoiem. et amor suus ꝑcessit. nec dilexit hoiem ꝑpt aliqd qd habebat ab hoie. nec aliqd prius dedit ei hōi vt eū deus sic diligeret et tāta dona donaret. sed sua bonitate sola ac pura liberalitate ꝑuenit hoiem amādo ipsum anteq̄ eēt gratis et gratuite: et dādo sua inestimabilia. Sequit ergo quod hō obligat deo creatori suo plus sine cōparatione ꝓ amore suo liberalissimo quo prim dilexit eū. q̄ ꝓ oibus alijs donis. de quāto magis valet amor dei: q̄ oēs alie creature. Duo ergo sūt pēsanda: diligēter. s. dona dei. et amor dei q̄ ꝑcesserūt. Magna aūt est obligatio ex parte donorum. sed maxima ex pte amoris. Ecce ergo duo ligamina ꝑ que obligat deus sibi hoiem et reddit eū sibi obligatū. Declarata est ergo: magnitudo obligatiōis ex parte dātis. s. dei. que orit ex puritate et sinceritate sui nobilissimi amoris oia dona ꝑcedentis q̄ amor tātū est excellens quātū ille q̄ amat. Et qd excellētius deo. qd potētius deo. qd melius. qd nobilius. ergo nihil excellētius. nihil melius seu nobilius amore dei.

De magnitudine obligationis ex parte accipiētis. scilicet ipsius hominis. Titulus.cvij.

Non solū aūt magnitudo donorum et amor dātis sincerissimus et purissimus causant magnitudinē obligatiōis. sed etiā necessitas inevitabilis ipsius accipiētis. s. hois. Nō eīm sicut est libera volūtas et gratuitas ex parte dātis et nō necessitas. ita quod libertas ex parte accipientis: quia hō velit nolit necesse est sibi vt accipiat dona et bona dei sine quibus nō pōt eē vno momēto. Refutet eīm si pōt et dicat. nō indigeo aere neq̄ terra. nō indigeo sole. iā sine illis viuere possum. amplius nō recipiam dona et bñficia dei. Videte ergo ineuitabilē necessitatē hois accipiēdi dona et bñficia dei et ꝯtinuā et incessabilem. Videte quō deus liberaliter et icessanter et gra-

Necessitas accipiēdi obligat hominē deo.

tis tribuit ſua dona ⁊ ſuccurrit indigẽtie hois nunq̃ deficit nunq̃ denegat. Rurſuz eſt alia neceſſitas ⁊ maioꝛ in hoie. qꝛ cõtinue ⁊ inceſſãter indiget cõſeruari ⁊ manuteneri in eſſe qꝛ de nihilo eſt: et in nihil rediret ſi nõ a manu dei cõſeruaret̃ vt iã oſtẽſum eſt. Ecce ergo quõ hõ ſumme indiget deo: qꝛ ſine ipſo nullo modo põt eſſe: nec põt durare ꝑ vnũ momentũ. Qꝛ ergo hõ ſemꝑ indiget deo ⁊ capit ab ipſo inceſſanter et neceſſario oĩa pꝛedicta. nec aliq̃s alius põt ſibi dare illa ſequit̃ etiã tũc ꝙ hõ ſoli deo obligat̃. ⁊ ſumme obligatur tanq̃ amico. ſummo ⁊ intimo: qui eũ in neceſſitate ſumma ⁊ cõtinua non deſerit neq̃ deficit. Sic ergo ſumma ⁊ extrema neceſſitas qua hõ ĩceſſanter poſtulat. cõcludit ſummã obligationẽ hois ad deum.

Neceſſitas cõſeruationis obligat hominez deo.

Ti. xvij. fine.

¶ De ceteris cõditionibus circũſtantijs et ꝓpꝛietatibus iſtius obligationis. Titulus.cviij.

Quia aũt iſta obligatio ligat hoiez cũ deo: ⁊ dum magis cognoſcit̃ magis ligat ⁊ hoc ẽ totũ bonũ hois ꝙ ſit cũ deo ligat⁹: ⁊ ab oĩ alia re ſeparat⁹. qꝛ nihil ꝓdeſt homini cognoſcere deũ niſi iungat̃ ei et ſociet̃ cum deo. ideo ſũme vtile eſt cogitare et cognoſcere circũſtãtias. cõditiones ⁊ ꝓpꝛietates iſtius obligationis quãtũ fieri poterit: qꝛ tunc querit ſuũ bonuz. Viſa aũt eſt magnitudo dicte obligationis. et vſ oꝛit̃ ſed ſunt adhuc alie q̃plures ꝯditiões eius. ¶ Unĩ vna [a]lia cõditio eſt. ſ. pꝛimaritas obligatiõis qꝛ iſta obligatio eſt pꝛima ⁊ ꝓcedit oẽm aliã obligationẽ: ⁊ ideo oĩs alia obligatio vera ⁊ iuſta fundat̃ in iſta ⁊ ideo ẽt in iſta obligatione fundatur ius pꝛimũ ⁊ pꝛima iuſticia. ⁊ ab iſta oꝛitur pꝛima actio. Itez iſta obligatio eſt infallibilis ⁊ indelebilis ⁊ imoꝛtalis ac incoꝛruptibilis ⁊ carta ⁊ ſcriptura eius ĩdelibilis. qꝛ ſcripta digito dei in q̃libet creatura in ipſo hoie. et in coꝛpoꝛe et in aĩa. ⁊ oĩbus patens ⁊ quilibet põt eam legere in libꝛo nature. Item oĩbus eſt cõmunis ⁊ generalis ⁊ naturalis. ⁊ ipſe homo ⁊ omnes creature dicunt ⁊ ſunt teſtimonium veriſſimũ huius obligatiõis et ideo nullus poteſt negare. Ulterius hec obligatio eſt obligatio totius vniuerſi ⁊ pꝛo toto vniuerſo. Sũt autẽ multe alie cõditiones: que de ꝓſenti relinquunt̃. quas quilibet ꝑ ſe poteſt inueſtigare. Et ſic cuz adiutoꝛio dei manifeſta eſt obligatio hois inquãtũ hõ eſt ad deum. cũ ſuis conditionibus ⁊ circunſtantijs.

Titu.c.
Tit.xcvj.

Pꝛimaritas obligationis hominis

¶ Hic oſtendit̃ quid homo dꝫ ⁊ tenet̃ ac obligat̃ deo dare pꝛo oĩbus datis ⁊ acceptis. Ti.cix.

Quoniã autẽ demõstratũ ẽ hominem inquãtũ hominem esse verissime ⁊ summe obligatum ⁊ debitum deo pro oĩbus que accepit. ideo necesse ẽ demõstrare q̃d debet homo dare deo quia oĩs debitor ⁊ q̃ est obligatus. ad aliquid est obligat⁹ et aliquid debet. Et q̃ hõ soli deo est debitor et obligatus ⁊ q̃cq̃d h̃z accepit ab eo. iõ tenetur dare deo et retribuere q̃cq̃d põt. ⁊ oẽ q̃d p̃ciosius ac melius h̃z. amabilius ⁊ nobilius q̃d possit dari ⁊ meliori mõ quo põt Ergo quicquid hõ h̃z i se q̃d possit dari. iã ẽt deo totũ debitum ⁊ obligatũ de iure nature. Considerare autem op̃z vtrũ habeat aliquid q̃d sit proprie suũ q̃d possit dare ⁊ sit deo acceptabile. Et necesse ẽ q̃ ita. Quia postq̃ ostensum est infallibiliter hoiem esse summe obligatũ deo de iure nature. immo noscitur tot⁹ obligatus. ⁊ cũ hõ cognoscat se totũ obligatuz ⁊ verissime cognoscit se oĩa accepisse que h̃z sequitur q̃ necesse ẽ q̃ hõ habeat in se aliq̃d naturaliter q̃d possit dare ⁊ retribuere deo p̃ bñficiis acceptis. aliter inuanũ eẽt obligat⁹ ⁊ obligatio naturalis eẽt frustra q̃d ẽ impossibile. ⁊ hõ esset naturaliter cõstitutus in maxia pena. q̃ cognosceret se oĩa accepisse. ⁊ per ɔ̃ns obligatũ esse ⁊ debitorẽ. ⁊ tñ nihil h̃re vñ posset soluere ⁊ recõpensare p̃ tãtis bñficiis acceptis cõtinue ⁊ incessanter. ⁊ tñ vellet ⁊ nõ posset q̃ naturale est q̃ oĩs q̃ accipit aliq̃d bñficiũ q̃ ille velit ⁊ desideret aliq̃d retribuere p̃ illo. Que aũt maior pena q̃ se cognoscere debitorez ⁊ esse obligatũ ⁊ velle soluere. ⁊ tñ nõ h̃re vñ posset soluere. Ergo ẽ necesse q̃ hõ h̃eat aliq̃d q̃d possit dare p̃ oib⁹ q̃ accepit. Et q̃ nullus vere iuste ⁊ p̃prie põt dare alicui q̃d nõ est vere ⁊ totalr̃ suũ. q̃ aliter nõ esset donũ p̃fectũ neq̃ recõpensatio. neq̃ retributio ɔueniẽs. nec ẽt acceptabilis. iõ necesse ẽ q̃ hõ h̃eat aliq̃d q̃d sit totaliter ⁊ p̃prie suũ ⁊ q̃d sit in mera ⁊ libera sua ptãte et dominio. nihil autẽ põt dici q̃d sit vere ⁊ p̃prie suũ q̃d possit ab eo auferri aliquo mõ. aut tolli p̃ violẽtiã ipo nolente ⁊ iuito. Si aũt hõ nõ h̃z in se tale donũ q̃d possit dare nõ erit acceptabile deo. q̃ op̃z q̃ retributio ⁊ ⁊ recõpensatio correspõdeãt obligationi et modis et cõditionibus ipsi⁹ dãtis. Et q̃ deus dedit libere. sponte. ac voluntarie ⁊ gratis sine necessitate. sine coactione. ⁊ ex sincero ⁊ purissimo amore. ⁊ ex tali libertate ⁊ spõtanea volũtate. ⁊ tali amore tãq̃ a radice. tota est obligatio ideo necesse est q̃ retributio et recõpẽsatio cõformis sit et correspõdẽs. s. q̃ sit libera. spõtanea vo

Tit. xcvj. Hõ h̃z naturalr̃ aliquid q̃d põt deo reddere.

Hõ habet aliq̃d q̃d est totaliter et p̃prie suuz

Retributio hoĩs debet eẽ libera et voluntaria.

luntaria ꝛ nõ coacta. Vñ nullũ donuz est acceptabile nisi tale. qđ ꝓcedat de intimo cordis affectu. ¶ Op3 aũt inq̄rere si hõ habeat tale donũ. ꝛ aliq̄d qđ sit vere ꝛ ꝓprie suũ ꝛ in suo dominio ita ꝙ nemo possit ab eo tollere illud inuito. Vñ talis res nõ põt esse aliq̄d extra hoiem. q2 oia que sunt extra hoiem possunt tolli ab homine per violentiã ipso nolẽte. Jdeo nõ sunt vere ꝛ ꝓprie sua nec in sua mera ꝛ libera ptãte. q̄re de illis nõ põt fieri recõpensatio deo. Ulteri9 talis res nõ põt eẽ corp9 hois. nec aliq̄d de ei9 corpe. nec vita corpalis q2 ꝛ totũ corp9 ꝛ qđlibet mẽbrũ ꝛ vita hois possunt tolli ipo inuito ꝛ p violentiã. ꝛ per ɔ̄ns nõ sunt vere ꝛ ꝓprie sua. nec i sua mera ptãte. Nec etiã3 oia ista sunt maxie p̄ciosa ꝛ optima q̄ habeat hõ ꝛ hõ d3 dare optimũ qđ h3. ꝛ qđ p̄ciosi9 ꝛ meli9 existit. Restat ḡ ꝙ talis res sit aia. vel aliq̄d qđ sit in aia. Nõ aũt põt eẽ tota anima. q2 quedã eius partes et virtutes sunt cõiuncte cũ corpe ꝛ organo corpali. Et iđ ille partes et ille virtutes nõ sunt i libera ꝛ pura ptãte hois sicut nec corpus. Restat ḡ ꝙ illa pars sit nobilior et potior pars ipius aie. vel sit in illa pte q̄ est sepata a corpe. i. a carne ꝛ organo corpali ꝛ nullo mõ sit cõiuncta cu3 carne. Hoc aũt est liberũ arbitriũ. qđ ẽ res nobilissima et p̄ciosissima in aia purũ spũale. ꝛ hoc cõuenit cũ deo spirituali ꝛ nullo mõ corporali. Sed i libero arbitrio sũt due partes. sc3 intellectus et volũtas. et sola volũtas ẽ libera. spõtanea. ꝛ in ipsa est mera libertas ꝛ dñium. imperiũ. ꝛ nulla coactio vel violentia põt in ea esse. q2 sola domina est sui ipsius. ꝛ dominium ꝓcedit a volũtate. aliter non esset dominiu3. Ergo talis res quã q̄rimus erit voluntas vel donũ liberale et spontaneũ. qđ sit in pura ꝛ mera libertate et dominio volũtatis. Tale autẽ donũ est amor solus ꝓcedens libere et sponte a volũtate. Sola aũt voluntas potest dare. ꝛ primum quod dare potest est amor. Ergo amor est primu3 donũ voluntatis et maius ꝛ preciosius. q2 est donũ liberalissimum spontaneũ. ꝛ volũtariũ. ꝛ nullo mõ potest cogi vel auferri. nec tolli per violentiã ipsi homini inuito. Nihil ergo habet hõ qđ sit v̄e ꝛ ꝓprie suum nisi amorem q2 est in ipsa sola voluntate que sola est dñia imperatrix. ꝛ regina. habens imperiũ ꝛ dominiũ in homine. Ergo amor est totus thesaurus hominis. et honorabilior. p̄ciosior. carior. ꝛ propinquior qui sit in homine qui dare põt. Jnuenimus ergo re3 quã querebamus et talem qualem inquirebamus. nõ est extra hominẽ sed in hoie nõ est extra hoiem. neq3 i corpore. s3

Quid sit illđ qđ ꝓpe sit hominis.

Titu .cv.

Uolũtate et amore retribuimus deo.

in aīa.nec in tota aīa ſed in ſupꝛema ꝑte aīe ⁊ nobiliſ
ſima.Habet ergo hō in ſeipſo aliquid ⁊ in ſua poteſta
te qđ dare pōt deo. ⁊ de quo pōt retribuere ⁊ recōpē
ſare ei.¶ Tenetur ergo homo ⁊ obligatur deo ſoli re-
tribuere ⁊ dare ſibi totū ſuū amoꝛem quantum pōt.⁊
melioꝛi modo quo pōt cuius ſolus eſt ⁊ totaliter. To-
tus ergo amoꝛ hominis eſt deo debitus et obligatus
de iure nature.Inuenimus ergo rem quā hō dꝫ ⁊ tene
tur deo dare ⁊ retribuere ꝓ omnibꝰ acceptis et donis
dei ſcilicet ipſum amoꝛē liberalē ac ſpōtaneū et totuꝫ.
¶ Qꝫ ſola amoꝛis retributio eſt conuenientiſſima re-
tributio ⁊ magis acceptabilis deo.

Totuꝫ amoꝛeꝫ tenetur homo dare deo.

Titulus.cx.

Tit.xcvi. Titc.cv

Quoniā aūt declaratū ē iā in ꝑcedētibꝰ ꝙ
ex parte dātis.ſ.dei duo ꝑceſſerūt.ſ.amoꝛ
et dona eius exterioꝛa ⁊ manifeſta. et ꝙ
amoꝛ dei ꝑceſſit oīa dona qꝛ niſi ꝑceſſiſ-
ſet nihil datū fuiſſet a deo et ſic nihil ab
hoīe acceptū fuiſſet primū ergo qđ dedit deus hoī eſt
amoꝛ ſuꝰ.⁊ exinde ꝑ amoꝛē oīa data ſūt ⁊ accepta.Om
nia ꝗ ſunt data per amoꝛē.¶ Et qꝛ amoꝛ reqrit amo-
rē.⁊ amare reqrit amari de ſua natura nec aliter ſatiſ
fit amoꝛi niſi per amoꝛē.immo conqrit niſi ſibi redda
tur amoꝛ ꝓ amoꝛe.idō reddēdus eſt amoꝛ.Qꝛ etiam pꝛi
mū donū dei eſt amoꝛ eius ⁊ eſt pꝛimū fundamentū
⁊ radix oīa dādi ſeqtur ex his ꝙ illud qđ pꝛiꝰ aīi oīa ē
cōuenientius dꝫ retribui ⁊ reddi ex ꝑte hoīs ipī deo ꝑ
mo amāti.vt amoꝛ retribuatꝛ ꝓ amoꝛe.⁊ hō dꝫ pꝛio ra-
dici ⁊ fundamento ⁊ cauſe oīm donoꝛuꝫ corrńdere.ſ.
amoꝛi ipſiꝰ dei.vt ſicut deꝰ pꝛimo dilexit hoīeꝫ anteꝗ̃
aliqđ daretꝛ ei.⁊ exinde ꝑ amoꝛē dedit oīa ꝗ dedit.ita
hō dꝫ pꝛimo aīi oīa ipm amare.⁊ dare ſibi ſuū amoꝛē.
⁊ exīde ꝑ amoꝛē dare oīa alia vt corrħſpōdeat deo ꝓ-
poꝛtiōabiliter ⁊ cōuenīēter aliter nō eēt ꝓpoꝛtio neqꝫ
oꝛdinata retributio nec ꝑ ꝯñs deo placens.quia nihil
inoꝛdinatū placet deo.¶ Iteꝫ etiam qꝛ ſicut amoꝛ dei
eſt liberaliſſimꝰ ⁊ ꝑcioſiſſimꝰ ſine cōꝑatiōe.ꝗ̃ oīa alīa
dona exterioꝛa ⁊ excellit ea in infinitū.ita quoqꝫ ꝓpoꝛ
tionabiliter amoꝛ liberalis ipſiꝰ hoīs ſine cōparatio-
ne eſt nobilioꝛ.ꝑcioſioꝛ.et amabilioꝛ ꝗ̃ oīa ꝗ̄ poſſet da
re ⁊ oīa alia ſine cōꝑatiōe excellit.ergo pꝛimum qđ dꝫ
hō reddere pꝛo ſuo amoꝛe deo eſt amoꝛ liberalis ſicut
amoꝛ dei eſt liberalis. Poſtꝗ̃ hō habet fundamētū ⁊
radicē quare ipſum debeat amare.⁊ quia deꝰ eū pꝛi-
mo amauit.ſi aliter eū amaret nō eēt cōueniēs cā ne-
qꝫ retributio.nec correſpondentia. neqꝫ acceptabilis
deo.¶ Preterea ad cōfirmationē.Nā amoꝛ ꝑ ſe ſine

Titu.cvi.

Amoꝛ dꝫ retribui deo amāti.

Amoꝛ eſt precioſiꝰ qđ reddi poteſt.

omnibus aliis placet. et est amabilis per se et per se acceptabilis. p se iocūdus. p se dulcis. sȝ nulla alia per se placēt sine amore. nihil amabile. nihil acceptabile. nihil iocūdū vel dulce sine amore. Timor em̄ sine amore nō acceptat nec honor nec alia dona. Amor em̄ sp est acceptabilis. nūq̄ refutat nūq̄ displicet. Et iō quātūcūq̄ sit aliqs potēs. diues et plen⁹ oī bono. sp vult amari. et sp vult hr̄e amorē. Nūq̄ em̄ refutat amorē. Et iō sequit q̄ q̄uis ipe deus sit potentissimus et ditissimus et plenissim⁹ oī bono. et tñ amari vult sp nūq̄ refutat amorē. Magna imo maxia res est amor. q̄ solus p se ē amabilis. p se acceptabilis. et nūq̄ refutabilis. Debet igitur talē rē p̄ciosissimā et acceptabilissimā retribuere et dare deo postq̄ hȝ in se. et obligat deo dare q̄cq̄d meli⁹ et dulci⁹ ac nobili⁹ hȝ. Cōcludit igit q̄ sola amoris retributio. est cōueniēs et acceptabile donum dei. ¶ Qȝ solus amor est in quo pōt hō correspōdere creatori. et de sili rependere vicem.

Amor sp placet.

De⁹ sem per vult amari.

¶ Ti. cxi.

Stāt magna amoris dignitas. p̄ciositas. et excellentia. qr solus amor est in quo et ex quo hō pt corrñdere suo creatori. q̄uis nō ex equo nec equalr vel de sili repēdere vicē. Uñ si de⁹ irascitur hoi. hō nō irascitur deo sȝ expauescit si de⁹ redarguit hoiē. hō nō redarguit deum. si etiam iudicat hominē. non reiudicatur ab homine et sic de aliis. Sed videam⁹ de amore. Unde cum deus amat hominem. non vult aliud q̄ amari iterum. Uult ergo hominem sibi correspondere in amore. et de simili rependere vicem in quo ostenditur maxima amoris preciositas. q̄uis homo nō possit ex equo correspōdere. nec tm̄ amare quantuȝ amatur a deo eo qr minor est et creatura. et ideo minus diligit. immo si homo se totum cōuertat in amorem. nihil adhuc erit in cōparatione amoris dei erga hominem. quia amor dei in infinitum superat et vincit amorem hoīs. quātūcūq̄ magnū. Attamen debet homo ex seip so toto ex tota mente et ex tota virtute et ex toto corde. correspondere amori creatoris sui. vt ipsum amet quātum poterit vt ex toto seipso amet. et melior et puriori mō q̄ poterit. qr de⁹ p̄ncipalr vult amorē sibi retribui p suo amore et p suis bñficiis. Iō vult illū mūdissimū. castissimū. purissimū. sincerissimū et scīssimū eē. sicut amor su⁹ erga hoiē ē purissim⁹ mūdissim⁹ et sic de aliis. Alr nō eēt corrñdētia nec silitudo. qr eēt valde in

Hō ex se toto debȝ deū amare.

cōueniens ꝛ turpe reddere deo ꝑ amore suo purissimo ꝛ sincerissimo ĩmūdū ꝛ corruptū amorē ſʒ dʒ reddere amorē ꝑ amore postq̃ bʒ.ꝛ similē ꝑ simili inquantū pōt. Patet ergo quō hō per amorē pōt deo correspōdere.ꝛ ei assimilari.qđ nulla creatura dei habet alia. Maxima ergo est ꝛ dignissima res amor.quia facit hominem deo similem.

¶ Quo ordine quali modo obligatur hō dare deo amorem et ipsum amare. Titulus.cxij.

Ti.xcvi. Uoniā aūt hic tractauim⁹ de debitis in speciali in quib⁹ hō obligaẗ deo ꝛ iuestigauim⁹ oīa illa que hō teneẗ dare deo ꝛ tota cognitio oīuꝫ illoꝝ que dʒ hō reddere deo oriẗ ex obligatiōe iam fundata in eternū. Et iō si volum⁹ habere verā ꝛ infallibilē certitudinē de oīb⁹ illis q̄ hō obligaẗ deo reddere.necesse est semꝑ recurrere ad ip̄aꝫ obligationeꝫ. qm̄ ipsa est radix.fundamentū ꝛ origo.ac lumē indeficiēs ad cognoscēdū q̄d hō debeat facere ꝛ dare deo Et iō qui nō cognoscit obligationē istā nō cognoscit quid teneẗ ꝛ dʒ dare deo. Et qꝛ obligatio oriẗ ex dare et recipere.qꝛ solus de⁹ dedit ꝛ solus hō accepit.qm̄ si deus nihil dedisset ꝛ homo nihil accepisset nulla obligatio eēt.nec mod⁹ nec ordo nec forma reddēdi ꝛ dādi deo debitū. Oriẗ ergo ex mō ꝛ forma dādi ꝛ accipiēdi. Et iō si volum⁹ cognoscere modū ꝛ formā ꝛ ordinē dādi ꝛ reddēdi deo debitū obligationis.oportet considerare per quē modū.ordinē ꝛ formā homo accepit qꝛ hō obligaẗ ex hoc qꝛ accepit. Sicut ꝛ qualr accepit sic.ꝛ taliter obligatur reddere qđ debet. Et qm̄ homo

Deo tenemur prio dare amorem. primū donū qđ vnq̄ accepit fuit amor dei. quia deus primo qm̄ ip̄m de nihilo formauit ipsum dilexit. Ideo homo prio obligatur ꝛ teneẗ reddere ꝛ dare deo amorē suū vt ꝓbatū est. Ideo videam⁹ modū formam.ꝛ ordinē quib⁹ obligatur hō.ꝛ dʒ dare deo amorē. ¶ Unde

Titu.cx. qꝛ hō quicq̄d boni habet accepit a deo . ideo qꝛ deus ip̄m dilexit ꝛ nihil accepit a seip̄o.nec ab alio q̄ a deo ideo nulli obligaẗ nisi deo. Nec etiam sibiip̄si obligaẗ dare aliquid qꝛ nihil accepit a seipso.sed solū a deo.

Titu.cix. Et ergo sequitur q̄ hō debet suū amorē prio dare deo et nō sibiip̄si primo.qꝛ totū a deo accepit quicq̄d habet vt dictū est. Ideo dʒ suū amorē dare deo.qꝛ totum

Hō semꝑ teneaẗ amare deū. qđ hʒ accepit a deo ꝛ nulli debet dare partē.qꝛ a nullo alio aliquid accepit.ꝛ ergo prio dʒ dare deo. Et qꝛ hō cōtinue ꝛ incessanter conseruatur a deo.ꝛ capit bn̄ficiū cōtinue ab eo.qꝛ sine eo esse nō posset.et quia oēs

creature impen-

creature impēdūt sibi seruitiū ⁊ bñficiū sine quib⁹ nō posset durare per vnū momentū.ideo sequitur ꝙ sine intermissione ⁊ sine cessatione hō tenet reddere ⁊ dare deo suū amorē ⁊ ipm amare pro oī momēto. Patz ergo quo ordine quali modo obligatur hō dare amorē suū deo ⁊ ipm amare.qm primo totaliter incessanter.⁊ continue.et pro omni momento.

¶ Qꝛ creature omnes incessanter clamant ad hoīem ꝙ reddat deo debitum amoris quod debet et ostēdūt qualiter reddere debet. Titulus.cxiiij.

Non solū aūt amor dei cōtinu⁹.nūꝙ̄ cessās erga hoīez clamat cōtinue.ꝙ hō incessanter debet reddere bñficiū ⁊ debitū amoris prio totaliter.fortiter.ex toto seipso.⁊ ex toto corde.⁊ quātū poterit. ⁊ meliori modo et puriori quib⁹ poterit qꝛ de⁹ prio dilexit hoiem.⁊ inter oēs creaturas mūdi dilexit de⁹ hoiez prio . imo in toto mūdo nō dilexit nisi hoiez.qm totū mūdū ⁊ oēs creaturas in eo fecit ꝓpter hoiem.⁊ sic dilexit solū hominē. Uerūetiā oēs creature ⁊ tot⁹ mūd⁹ hoc idē clamant ad hoiem incessanter. Sicut etiā totus mūdus ex precepto ⁊ volūtate dei seruit hoi. ⁊ ēt oēs creature ipendūt seruitiū ⁊ bñficiū de meliori qđ hñt ⁊ totū qđ habēt meli⁹ dāt hoi.vt manifestū ē p experiētiā ita hō dꝫ seruire deo.⁊ impēdere ⁊ dare de meliori qđ hꝫ ⁊ totū qđ melius hꝫ:sed illud.qđ meli⁹ hꝫ hō hꝫ est amor ergo qlis creatura dicit ꝙ hō dꝫ seruire deo ⁊ dare deo debitū ⁊ fuiciū amoris tanꝙ̄ de meliori.qꝛ ipe creature de meliori seruiūt ⁊ dāt homini qđ habent.⁊ per ꝯsequēs hō dꝫ seruire de volūtate ⁊ libertate sicut alie creature seruiūt homini ex volūtate ⁊ ꝑcepto dei meliori modo quo possunt ⁊ puriori ⁊ veriori ⁊ nō ficto. Sic etiā hō dꝫ seruire deo.⁊ dare debitū amoris meliori mō quo pōt.⁊ sincerū nō fictū. Nōne ēt sicut oēs creature ex ordinatione dei quātū pñt totis suis virib⁹ ex totis seipsis seruiūt homini ⁊ pstāt bñficiuꝫ ita etiā tenet hō i quātū pōt totis suis virib⁹.⁊ ex toto seipso seruire deo.⁊ pstare seruitiū ⁊ debitū amoris qđ vere dꝫ. Nōne etiā incenssanter ⁊ cōtinue sicut creature indesinēter pōem modū die ac nocte ⁊ omni tpe seruiūt hoi ex mādato ⁊ volūtate dei.ita ēt debet hō deo reddere debitū amoris incessanter.indesinēnter.omni tēpore.die ac nocte.⁊ per omne momentum. Nōne hoc rationale est. Nōne rursum sicut oēs creature soli homini seruiunt.ita etiā homo debet soli deo seruire.⁊ nulli alteri. Quia hoc qđ faciūt creature ho

Hō debet amare deum meliori mō quo potest.

minī. hoc faciūt pcepto et volūtate dei neq aliud itendunt. neq ad aliud ordinate sunt nisi vt seruiāt hoī. Debet ergo etiā simlr hō facere. et nō intendere aliud neq suā volūtatē ordinare ad aliō q ad seruitiū dei. Nōne ēt creature faciūt hoī suitiū acceptabile et gratū. Ita simil'r hō dz dare deo acceptabile et gratū suitiū. Sed nullū est seruitiū deo delectabili⁹ et placibilius q suitiū amoris. Itē ēt quēadmodū creature suiunt hoī fm ppriā naturā quā habēt et fm proprium suū modū ita dz hō seruire deo iuxta suā ppriā naturā et ppriū modū sue nature. Et iō sicut creature seruiūt hoī naturaliter et ex necessitate. et quasi ad modū seruoꝝ. qꝛ ista est ppria natura eaꝝ qꝛ nō hñt libertatē ita etiā hō dz seruire ex libertate. spōte. et bona et libera volūtate. qꝛ talis est sua natura vt sic agat. qꝛ aliter nō ageret vt hō. Et iō sicut creature suiūt hoī. fm q sūt tales et suo mō. ita hō dz suire deo fm q est tal'. et suo mō. Iō seruitiū hoīs dz eē vt hoīs. et iō dz eē liberū spōtaneū. et volūtariū. et nō coactū. Et iō qcqd hō dz dare deo dz dare libere spōte. et volūtarie. et nō coacte. Et qꝛ nihil est magis liberū vel magis spōtaneum ac volūtariū q amor. qui nullo mō pōt eē coact⁹ neq de necessitate dat⁹. iō solū suitiū amoris ē hoīs. et est solū deo acceptabile. ¶ Sic ergo est duplex mod⁹ seruiēdi. vn⁹. s. ex necessitate naturalr. et alter ex volūtate seu volūtari⁹. Prim⁹ est creaturaꝝ erga hoīez. Secūdus dz eē hoīs erga deū. Quis etiā seruitiū creaturaꝝ ex pte dei mādātis. ordinātis et volētis sit liberꝝ et volūtariū. Uidete ergo quō ipe amor dei verissim⁹. pur⁹ et liberalissim⁹ et gratissim⁹ pueniēs hoīez. et ptinu⁹ erga hoīez ex vna pte. et ex alia pte seruitiū et bñficiū qō faciūt creature soli hoī ex dei volūtate et ordinatiōe et ex meliori qō habēt. et meliori. puriori. et veriori modo quo pñt. et sine fictione. et forti⁹ quo possunt. ac totis virib⁹. incessanter. indesinēter et ptinue et p oēm moduz placibili⁹ et acceptabili⁹ quo possunt. et scōm suā propriā naturā et modū. Ista duo lquā clamāt incessāter ad hoīez. q ipe dz et tenet seruire deo soli. et dare ei soli id meli⁹ qō hz et reddere et soluere ei solū debitū amoris mō meliori. puriori. veriori quo poterit sine fictione. fortius quo poterit. et totis virib⁹ incessanter indesinēter. et cōtinue in omni momēto placibilius. acceptabilius quo poterit. et fm naturam propriam. et suum modum. et ideo libere et sponte ac volūtarie. ¶ Clamant ergo incessanter iste creature. et dicunt ipsi hoī quid deo reddere debet. et quale deo debet reddere.

Hō dz seruire deo ex libertate.

Duplex mod⁹ seruiēdi deo

¶ Doctrina et regula generalis docens hominem qualiter et quomodo debeat dare ac reddere deo omnia illa que tenetur ei dare et reddere. Titulus.cxiiij.

Quoniam deus vult quod sibi detur et reddatur illud quod sibi debetur ab homine. et in quibus ei obligatur homo de iure nature. et hoc requirit et exigit quod sibi detur et soluatur eo modo quo sibi debetur. quia nihil est deo acceptabile. nec seruitium nec aliquid aliud nisi sit per modum et formam sicut ei debetur. et ideo ne homo perdat tempus suum et seruitium necesse est quod cognoscat et sciat quid qualiter et quomodo debet dare deo et exoluere omne quod ei debetur vt sit sibi acceptabile. Istud autem potest homo cognoscere infallibiliter per creaturas. que homini seruiunt ex dei ordinatione et voluntate ac beneplacito. quoniam in hoc quod deus fecit creaturas. et ordinauit ad seruiendum homini soli. et ad dandum homini beneficium significat et declarat quod ipse vult quod homo similiter seruiat ei. et suo modo. Unde quia seruitium creaturarum quod impenditur homini est primum. ideo est regula et doctrina secundi seruitij. quod homo debet reddere deo. quia seruitium creaturarum est iuxta dei voluntatem. et ideo est bene ordinatum. et tale quale esse debet. Et ideo in omnibus que homo debet reddere deo. recipit pro exemplo et magistro qualiter creature inferiores seruiunt et dant suum beneficium homini. Ut arbores non solum dant fructus suos homini sed dant eos maturos et dulces bonos et placibiles et acceptabiles. et hoc ex ordinatione diuina et ad hoc laborant quia homo non acceptaret aliter. Non enim homo acceptaret fructus immaturos virides et amaros. nec corruptos. immo tales refutaret et dimitteret. ita quod arbores in vanum laborarent. Ita conformiter debet homo deo reddere non solum seruitium et amorem et timorem vel honorem. et quicquid aliud. sed etiam debet dare amorem maturum. dulcem placibilem. bonum verum et perfectum. Et ita de timore et honore et de omni seruitio. Et ad hoc quantum potest laborare debet. quia aliter deus non acceptaret. Non enim deus acceptat amorem corruptum neque timorem. neque honorem. nec seruitium. immo dimittit. et homo in vanum laborat. Et sicut arbores non seruiunt homini cum dolo nec cum fraude. sed simpliciter et pure sine aliqua fictione sed cum bona intentione. vt sit ei acceptabile. ¶ Est igitur regula et doctrina certa et infallibilis et generalis homini. quod ita debet se habere erga deum ad dandum sibi seruitium. amorem timorem et honorem. et omne quod debet suo modo. sicut creature inferiores se habent erga ipsum hominem ad prestandum ei seruitium et beneficium suo modo. et ad hoc quantum potest debet laborare

Homo debet dare deo amorem integrum.

vt sicut creature seruiūt ei ipse seruiat deo suo mō. nec cessare dȝ donec ita faciat. Et sic hō pōt cognoscere ꝑ creaturas inferiores. ꝙ nihil fictū. dolosum fraudulētum. corruptum vel impurum est acceptabile deo. sed magis odibile vel refutabile.

¶ Qꝫ nulla pōt esse excusatio de nō reddēdo ⁊ exoluēdo debitū cōtinuū amoris deo nec ꝓpter penurias vł impotentiā neqꝫ fatigationē seruitij seu laboris penā.

¶ Titulus. cxv.

Qoniā aūt hoīes hñt aliqualiter liberum arbitriū ⁊ tm̄ hȝ de libertate volūtatꝭ vn⁹ sicut alter cū nullus possit cogi ex volūtate. qꝛ hec est ꝓpria natura volūtatis vt cogi nō possit. Et exinde sequiť ꝙ qlibet est dñs sue volūtatis ⁊ ꝑ ꝯñs cū amor ꝓcedat a volūtate ꝓpria ſm purā libertatē. sequitur ꝙ qlibet est dñs sui amoris eqliter ⁊ pōt dare cui voluerit. et nullo mō impediri ꝯ voluntatē. ¶ Et cū volūtas semꝑ habeat amorē ⁊ sit plena amore. neqꝫ vnqꝫ deficit in amore. nec diminuitur ꝓpter amorē. qꝛ etiā hō cōtinue ⁊ incessanter obligať reddere deo cōtinuū debitū amoris de iure nature. vt certissime ꝓbatū est. Exide sequiť ꝙ nulla pōt esse excusatio, alicui hoī de nō reddendo ⁊ exoluēdo deo debitū. Istud eñ debitū amoris nō pōt propter aliquā impotentiā aut penuriā impediri. qn̄ hō poterit istud semꝑ ⁊ incessanter exoluere. nec bibēdo nec comedēdo. nec operādo. Et sic sicut semꝑ obligať amare deū. sic pōt si vult incessanter ⁊ ꝯtinue. sine ipe dimēto ipm amare die ac nocte. ⁊ oīni momēto. ⁊ in oī loco. ¶ Rursum. qꝛ in amādo nulla est fatigatio. nullus labor. nulla tristicia. nullus dolor. nec aliqđ tedium. immo releuat a pena ⁊ a labore ⁊ a fatigatione et a tedio. ⁊ oēs labores alleuiat ac reddit eos suaues. qꝛ dulce ē amare ⁊ delectabile dat gaudiū ⁊ leticiā. Et exide sequitur ꝙ nulla pōt esse excusatio alicui de nō. reddēdo ⁊ soluēdo deo cōtinuū debitū ⁊ seruitiū amoris cōtinue ⁊ incessanter. neqꝫ ꝓpter fatigationē neqꝫ tediū seu penā laboris i cōtinue amādo. In oibus aūt alijs operationib⁹ est fatigatio. labor seu pena ac tediū preterqꝫ i amādo. Et ex hoc cognoscere pōt hō qͥliter obligationis debitū ⁊ radicale primū ⁊ ꝓncipale qđ teneť reddere ⁊ exoluere ꝑ bñficijs acceptis. non est graue neqꝫ pōderosum nec iportabile. imo leuissimū. suauissimū ⁊ delectabile valde. Et hoc sūme manifestat summa dei dulcedo ⁊ benignitas dei erga hoīem q̄ nō voluit hoīem obligare ad rē penosam. laboriosam ⁊ fati

Tit. cxvj.

Cōtinue ⁊ semꝑ tenemur deū amare.

gabile. Cōcludatur ergo: q nulla pōt esse excusatio de nō reddēdo et exoluēdo debitū ptinue amoris deo nec ppt penuriā. impotentiā nec fatigationē seu laboris penā.

¶ Q omne debitū et oē seruitiū qd obligatur et dz hō deo reddere et soluere redūdat et reuertitur in solā hois vtilitatē. bonū et cōmodū. ¶ Titu. cxvj. — Tit. cxvj.

Quia vero in partib9 pcedentib9 infallibiliter demōstratū ē. deū esse infinitū. plenissimū. pfectissimū. et nullo idigentē. qr hz i se omē cōplemētū. iō indigere nō pōt aliq ne q seruitio neq vtilitate aut cōmodo. Ut g seruitiū iferiorz creaturarū nō sit vanū pmo em venit ad magnā vtilitatē hois. ac bonū et pmodū. vt expiētia manifestat. seqr q suitiū hois qd tenet exoluere deo. nō dz eē vanū et inutile. imo dz eē ad maximā vtilitatē et ad maximū bonū et pmodū et pficuū alicui9. Si em tā vtile et fructuosū ē suitiū creaturarū. nōne magis sine cōpatiōe suitiū hois excellit creaturas. et ē vtile et fructuosū. et maxie dz seq aliqd vtilitatis et pfect9. et de tāto qto hō excellit alias creaturas iferiores. Et qr suitiū hois nō pōt venire ad dei vtilitatē. qr de9 nulla idiget vtilitate nec idigē pōt. seqr q totū suitiū hois qd reddit dō reuertitr i vtilitatē ppriā et nō di. et pposs cū suitiū ipsarū creaturar redūdat i magnā vtilitatē et pfectū hois. seqr q suitiū hois redūdat i maximā vtilitatē. et iestimabile cōmodū hois. Et sic tā suitiū creaturarū q suitiū ipius hois ad deū. totū venit et redūdat in pfectū et vtilitatē hois. Et ppt hoc hō dz magis iclinari totis virib9 ad deo suiēdū. Un magis tenet hō sibi ipi ad suā vtilitatē ppriā q alie creature tenent sibi et cū alie creature seruiūt hoi ad ipi9 vtilitatē g hō dz mltomagis suire deo ad suā ppriā vtilitatē. alit hō eēt p seipm. O admirāda dei bonitas et amor erga hoies. q totū ordinauit ad bonū hois et cōmodū et vtilitatē et nō suipsi9. Et ex hoc homo maxime obligatur deo vt eum diligat et amet sine mensura. — Omne seruitiū dei vertit in nostram vtilitatē.

¶ De cōparatione istorū duorū seruitiorū ad hoiem et inter se. ¶ Titulus. cxvij. — Tit. cxvij.

Quoniā ergo duo sunt suitia. Primū ē seruitiū creaturarū ad hoiez. scdz ē suitiū hois ad deū. et cū ābo sint ad bonū hois vt dictū ē iō opz vidē quō cōparant ad ipz hoiez et qlr iter se differāt. Un pmū suitiū. s. creaturar ad hoiez ē naturale et ex necessitate et nō ex libertate. qr creature ex necessitate et naturalr suiūt hoi neq pñt oppositū facere. s scdz suitiū. s. hois ad deū. ē volūtariū et liber. Et exinde seqr vna dfia. s. q suitiuz — Seruitiū hois ē remunerabile.

creaturarũ nõ est remunerabile neq̃ p̃miabile q̃r nõ est factũ ex libertate. Jõ creature nõ sũt remũerabĩles de s̃uitio hoi ĩ p̃ẽso. s; s̃uitiũ hoĩs eo q̃ ẽ voluntariũ et ex libertate nõ ex necessitate coactiõis. ẽ d̃ natura sua p̃miabile ⁊ remũerabile. Nã de tãto s̃uitiũ hoĩs q̃d ĩpendit deo ẽ nobili⁹ ⁊ alti⁹. d̃ q̃nto libertas excedit s̃uitutẽ ⁊ necessitatẽ. Vñ q̃uis hõ tenet ⁊ obligat̃ seruire deo ex debito. attñ q̃r hoc seruitiũ ẽ liber̃ ⁊ spõtaneũ. idõ ẽ remũerabile. P; g̃ ⁊ manifesta ẽ dr̃ia istor̃ duor̃ s̃uitior̃ ĩter se. ¶ Et restat ↄpare ãbo seruitia ad ip̃m hoĩem cũ ãbo sint ad suã vtilitatẽ ⁊ ↄmodũ. ⁊ ↄsiderare op; q̃re sint necessaria ista duo s̃uitia hoĩ. ⁊ q̃d bz ⁊ recipit p̃ p̃mũ seruitiũ ⁊ q̃d p̃ scd̃m. ⁊ p̃ q̃d recipit mai⁹ bonũ ⁊ q̃d ẽ sibi mai⁹ necessariũ ⁊ vtile an p̃imũ vel scd̃z. Propt̃ q̃ ↄsiderandũ ẽ q̃ hõ nõ solũ ĩdiget eẽ ⁊ durare in eẽ. ĩmo etiã ĩdiget bñ eẽ. ⁊ optimũ eẽ. Talis est eñ natura hoĩs q̃ nõ põt ↄtẽtari nisi habeat bñ eẽ ⁊ optime eẽ ⁊ ad hoc ↄtinue labo2at q̃tũ p̃t. Qr g̃ hõ ĩdiget durare ⁊ p̃manere ĩ eẽ. ĩmo ĩdiget bñ eẽ. idõ sunt

Seruitiũ creaturaruz fit hõ vt habeat esse.

duo s̃uitia q̃ respiciũt hoĩez. P̃imũ. s. creaturarũ respicit eẽ hoĩs. ⁊ duratiõnẽ ip̃i⁹ eẽ. Scd̃z s̃uitiũ hoĩs respicit bñ eẽ. hoĩs. ⁊ optĩe eẽ hoĩs. Creatur̃ ei s̃uiũt hoĩ vt sit ⁊ duret ⁊ p̃maneat ĩ eẽ. ⁊ ip̃e hõ d; s̃uire d̃o. vt ei bñ sit ⁊ optime. ⁊ vt p̃ tale s̃uitiũ recipiat bñ eẽ ⁊ optime a deo. Vñ cũ vtrũq̃ seruitiũ sit ad bonũ hoĩs ⁊ hõ nõ põt hr̃e neq̃ recip̃e alia bona nisi ista duo. s. durare in eẽ. ⁊ hr̃e bñ esse seq̃t̃ q̃ ista duo s̃uitia, sũt p̃pt̃ eẽ

Seruitiũ hoĩs q̃d facit deo ẽ sibi ad bñ esse.

⁊ p̃pter bñ eẽ hoĩs ⁊ cũ p̃ p̃mũ s̃uitiũ. s. creatura⁊ hõ p̃maneat ⁊ duret ĩ eẽ. seq̃t̃ q̃ p̃ scd̃m s̃uitiũ cõsistit mai⁹ ⁊ excellẽti⁹ hõ recipiat bñ eẽ. Sicut mai⁹ ẽ bñ eẽ q̃ eẽ. ita mai⁹ ẽ seruitiũ scd̃m q̃ p̃mũ. Quẽadmodũ g̃ seruitiũ creatura⁊ est hoĩ cõtinue necessariũ vt duret ⁊ p̃maneat ĩ eẽ. ita necessariũ ẽ hoĩ vt ip̃e ↄtinue seruiat deo. vt habeat ⁊ recipiat bñ eẽ. Et quẽadmodũ si s̃uitiũ creatura⁊ deficiat hoĩ. hõ stati morit̃ ⁊ p̃dit suũ eẽ vt experiẽtia manifestat. q̃r hõ nõ p̃t durare p̃ vnũ momentũ. si deficiat ei aer vl̃ terra. ita sĩlr̃ si deficiat seruitiũ q̃d hõ d; facere deo ⁊ hõ nõ seruit deo. statim p̃dit hõ suũ bñ eẽ. ⁊ acq̃rit male eẽ. Sicut g̃ ex defectu seruitij creaturarũ p̃dit hõ suũ eẽ. Jta p̃ defectũ p̃p̃ij seruitij sui q̃d d; facere deo p̃dit suũ bñ eẽ. Et idõ sicut d̃r

Nõ seruiens deo mortu⁹ ẽ.

hoĩem mori q̃ñ p̃dit suũ esse ita d̃r mori. ⁊ magis q̃ñ p̃dit suũ bñ eẽ. Jõ hõ q̃. nõ seruit deo mortu⁹ ẽ. Sicut g̃ creature ĩdesinẽter seruiũt hoĩ vt duret ĩ esse ita ip̃e incessanter d; seruire deo. vt ei bñ sit ⁊ habeat bñ eẽ. Jtẽ sicut hoĩ nihil p̃ficit esse nisi habeat bene esse. ita

nō pficit ei seruitiū qđ faciūt ei creature:nisi ipse seruiat deo. Et queadmoduȝ magis est necessariū hoī et magis amabile.bñ esse ꝙ̄ esse tm̄.ita magis necessariū est hoī seruitiū qđ ipe deꝫ ipēdere deo.ꝙ̄ seruitiū qđ si bi faciūt creature ꝛ magis amabile.Sicut ꝗ īdiget hō plus bñ eē ꝙ̄ esse tm̄.ita plus īdiget seruitio qđ dꝫ ipēdere deo ꝙ̄ seruitio creaturaꝝ.Sicut ꝗ se hꝫ bñ esse ad esse ita seruitiū qđ hō facit deo.se hꝫ ad seruitiū qđ si bi impēdūt alie creature. Et queadmodū esse est ppt bñ esse.ita seruitiū creaturarū est ppt seruitiū qđ hō facit deo. Et iō sicut creature sūt vt seruiāt hoī. ita hō est vt seruiat deo.Iō si scđm seruitiū deficit. pmuȝ est frustra.Iō pditū ē seruitiuȝ creaturaꝝ.qñ hoī seruiūt nō seruiēti deo. Et talis hō inquātū ī eo est frustrat to tū vniuersuȝ. Et sicut ordinatū ē ꝙ hō nō possit durare in esse nisi creature seruiāt ei.ita ordinatū est ꝙ hō nō recipiat bñ eē nisi fuiat deo. Ecce ꝗ ꝗliter ista duo seruitia hñt cōparationē adinuicē ꝛ ad hominem.

Q Ꝗſbō ſeruiat deo ē ſibi maxime neceſſariū.

¶ Qꝛ per seruitium creaturarum homo pōt quasi ad oculū videre ꝙ necessario deꝰ est. qui manutenet oīa in esse.

¶ Titulus.cxviij.

Et qꝛ hō nō pōt durare nec pmanere ī esse neqꝫ alie creature nisi ipsas manuteneat in esse deꝰ. ꝛ etiā hō nō pōt pmanere ī eē neqꝫ durare. nisi creature manuteneant ipm in esse. vt experiētia manifestat. Si eñ hō q̄ maior est ꝛ nobilior nō pōt manuteneri neqꝫ perdurare nisi a creaturis manuteneaꝛ.q̄ sunt multū inferiores eo.sic etiā ipossibile est vt alie creature manuteneātur absqꝫ adiutorio alicuiꝰ. ergo essent maiores hoīe.qꝛ hō esset indigens.ꝛ alie creature nullo indigerēt.Sꝫ hō nō manutenet creaturas inferiores.immo manuteneꝛ ab eis.ergo sequiꝛ ꝙ aliqs alius manuteneat ipsas creaturas vt durēt in esse.et per ꝯñs ille idē manutenet hoīem.q manutenēdo hoīem manutenet creaturas ppter hoīem ꝛ manutenēdo creaturas manutenet hoīem scꝫ deꝰ ppter hoīem Et p ꝯñs sequiꝛ ꝙ homo tenetur deo primo p se ꝛ pro omnibꝰ creaturis ꝛ etiā creaturis propter seruitium earum.

¶ Qꝛ per ista duo seruitia totus mūdus est obligatus vnitus et mirabiliter ordinatus deo ꝛ cum deo.

¶ Titu.cxix.

Ecce mirabilē obligationē et mirabilē ordinē in vniuerso p ista duo seruitia.qꝛ creature inferiores seruiunt hoī. ꝛ sunt ppter hoīem.ꝛ seruiēdo homini sunt colligate ꝛ

vnit e cũ hoie. Et sic primũ seruitiũ colligat oĩa infe- rioꝛa cũ hoie. Deinde hõ dꝫ seruire deo ꝑ amoꝛẽ: ⁊ sic hõ seruiẽdo deo colligat cũ deo: sicut alie creature ser uiẽdo hoi colligant cũ hoie. Et sic scđꝫ ſuitiũ colligat hoiē cuꝫ deo. Et sic obligatio amoꝛis cõplet ac ꝯſũmat ac colligat totũ mũdũ. Vñ pꝛio ab amoꝛe oĩa ꝓcedũt: ⁊ ꝓcesserũt. ⁊ in amoꝛe ꝯſũmant. Et iõ amoꝛ ꝯplet oĩa qꝛ pꝛio ꝑ amoꝛẽ oẽs creaturas oꝛdiauit ad hoiẽ: deĩ- de hõ ꝑ amoꝛẽ ꝯiũgit ⁊ colligat cũ deo. Et iõ si hõ nõ colligat cũ deo ei seruiẽdo tũc mũdꝰ ẽ inoꝛdinatꝰ ⁊ dis ligatꝰ. Et hec duo seruitia sũt ad bonũ totale hoĩs: et nõ alicuiꝰ alteriꝰ qꝛ pꝛimũ ad eẽ. scđꝫ ꝟo ad bñ eẽ: qm̃ creature seruiẽdo hoi nullã vtilitatẽ recipiũt ab hoĩe. sꝫ hõ recipit totã vtilitatẽ ⁊ cõmodũ: nisi qꝛ nobilitan tur seruiẽdo hoi. sꝫ hõ seruiẽdo deo recipit solã vtilita tes ⁊ cõmodũ seruitij. ac nobilitat seruiẽdo ei. Videte ꝗ̃lr per hec duo seruitia totꝰ mũdꝰ est colligatꝰ ⁊ vni tus intra se. ⁊ cũ deo et ad ipm̃ oꝛdinatꝰ mirabiliter.

Quomo- do amoꝛ colligat hoiēꝫ cuꝫ deo.

Ti. cxvij.

¶ Ecce duas ligas mirabiles in mũdo. Pꝛĩa est natu ralis ⁊ necessaria: videlꝫ creaturaꝝ ad hoiẽ. ⁊ hoc ex parte creaturarũ: q̃ necessario seruiũt ei sꝫ ex ꝑte dei sit libera ⁊ spõtanea. Scđa liga. s. hoĩs ad deũ: est libe ra ⁊ volũtaria ac spõtanea. Et iõ pꝛĩa liga semꝑ durat ⁊ ꝑseuerat ꝗ̃tũ ad creaturas. sꝫ scđa liga nõ semꝑ du- rat neꝗ̃ ligat in oibꝰ hoibꝰ: imo sepe frangit ⁊ desinit. Pꝛima liga est pulchꝛa magna ⁊ mirabilis: sꝫ scđa est pulchꝛioꝛ maioꝛ ⁊ mirabilioꝛ. Pꝛĩa liga est sensibilis ⁊ visibilis ⁊ oibꝰ manifesta. sꝫ scđa liga est insensibi- lis. inuisibilis ⁊ occulta. Pꝛĩa liga est coꝛpalis creatu rarũ ad hoiem ⁊ extrinseca. scđa liga est hoĩs ad deũ spũalis ⁊ intellectualis ⁊ intrinseca. Naꝫ de tãto scđa excellit pꝛimã. quãto spũale excellit coꝛpale. Et sic ap- paret ꝙ hõ est qđdã mediũ inter deũ et inter creatu- ras ꝑ qđ creature inferioꝛes cõiungunt ⁊ redeũt cum deo ⁊ ad deũ. Ecce mediũ cõiũgẽs extrema. s. deuꝫ et hoiem. Et ex hoc appet ꝙ mirabilis ⁊ valde bona est obligatio hoĩs ad deũ: q̃ totũ cõplet. ⁊ ꝯſũmat vniuer sum ⁊ hoiem ad deuꝫ colligat vt ab eo esse ⁊ optimum esse recipiat.

Duplex colligatõ mũdi cuꝫ deo.

¶ Qꝛ ex pꝛima obligatione ⁊ ex pꝛimo debito amoꝛis hoĩs ad deũ. oꝛit alia obligatio necessaria ad aliud de bitũ amoꝛis. Titulus. cxx.

Tit. cxij.

Q Uoniã aũt ꝓbatũ est ꝓbatiõe expimẽtali ꝙ hõ dꝫ deo totũ suũ amoꝛẽ: ⁊ ꝙ hec est ꝓobligatio ac pꝛincipalis ⁊ pꝛimũ debitũ: ⁊ iõ sequit ꝙ soluere ⁊ red dere ista alicui alteri est facere iniuste ⁊ ꝯ iusticiã: qꝛ

istud iuste tenemur reddere deo. Sequit exinde q̄ totus amor hoīs sit dei iustissime. et deo totaliter obligat⁹ ꝛ debit⁹. q̄ nulli alteri poterit dari: q̄ꝫ deo. ꝛ si hoc fecerit tūc faceret ꝫ iusticiā ꝛ iniuste: nec ꝑ ꝯñs pōt nisi iniuste ptē sui amoris dare alicui. neqꝫ amorē suū diuidere. Et ex hoc sequit q̄ hō nō tenet alicui creature dare amorē ex debito ꝓpter aliq̄ bñficia et seruitia accepta. sꝫ soli deo. ꝛ ꝑ ꝯñs sequit q̄ nulla creatura facit hoī aliqd bñficiū. sed de⁹ ꝑ creaturā. q₂ oīs creatura dei est. ꝛ ideo totū bonū qd creatura facit de⁹ facit. qm̄ aliter seq̄ret q̄ tot⁹ mūdus nō eēt obligat⁹ deo. Et ēt seq̄t. q̄ null⁹ hō bꝫ sibi ip̄si attribuere. qn̄ facit aliqd bñficiū alicui: sꝫ deo: nec dꝫ exigere ex eo debitū oblōnis. neqꝫ amorē, neqꝫ honorē nec aliqd bñficiū sꝫ dꝫ totū attribuere deo. Sꝫ qm̄ hō dꝫ deo p̄rio suū amorē dare tanq̄ꝫ sibi debitū ꝛ vere obligatū. iō ēt dꝫ ꝛ obligat amorē dare oīb⁹ hīs q̄ dei sūt inq̄ꝫtū dei sūt. Et cū oīs creatura sit dei. seq̄t ēt q̄ hō tenet amare oēs creaturas q̄ dei sūt inq̄ꝫtū dei sūt ꝛ ad hoc obligat ꝛ tenet facere i v̄tute p̄ie oblōnis ꝛ p̄imi debiti. Et sic ex p̄ia oblōne ꝛ debito orit. scd̄a obligatio ꝛ scd̄ꝫ debitū: qd ꝑtinet in p̄ia oblōne ꝛ iō ꝓp̄ie nō ē alia obligatio nec aliud debitū a p̄ia. Et q₂ nō oēs creature sūt eq̄les. ꝛ inter oēs illa est maior q̄ ē dei imago viua: ꝛ q̄ portat suā imaginē ꝛ suā silitudinē. ꝛ iō hō statim post deū dꝫ et obligat amare suā imaginē viuētē. ꝛ illā creaturā que portat imaginē ꝛ silitudinē suā. q₂ post deū sequit immediate imago sua. Et q₂ hō inter oēs creaturas mūdi ē imago dei viua: ꝛ portat suā imaginē ꝛ silitudinē iō imediate post deū dꝫ dari hoī amor tanq̄ꝫ imagini ꝛ silitudini dei ꝛ ip̄ius viue creature. Quia sicut tenet amare deū. ita etiā tenet amare imaginem dei.

Deo tenemur totū amorem dare.

Hoī post deū debem⁹ amorem.

¶ Q꞉ tot⁹ ordo creaturarum dicit et clamat. q̄ hō est tota ꝛ cōpleta imago dei imp̄ssa ꝛ creata. Ti. cxxij.

Et q̄ hō sit tota imago dei ꝛ cōpleta. cognoscere possum⁹ ꝑ ordinē creaturarū. Uñ in creaturis ē ordo ꝛ in eis sūt multi grad⁹ vt iā declaratū est. ꝛ oīs creatura aliq̄ mō imitat deū. vna min⁹ alia magis. Uñ magis imitat deū viuētia q̄ꝫ nō viuētia ꝛ magis sensitiua q̄ꝫ nō sensitiua. ꝛ magis adhuc intellectiua q̄ꝫ nō intellectiua. Ergo cū in creaturis sit q̄dā scala imitandi deū ꝫ magis ꝛ min⁹. ꝛ ad oculū videri pōt. et creature hñt ordinē iter se imitādo deū in natura. ita q̄ in hoīe est finis ꝛ stat⁹ ꝛ vltim⁹ g̃dus imitādi: q₂ in ip̄so cōplet scala imitatiōis. signū ē. post q̄ꝫ nulla creatura est supra hoīeꝫ in hoc mūdo. ꝛ in isto ordie q̄ in hoīe

Titu. j.

sit cōpleta imitatio.alr ei eēt inanū īchoata scala imi tatiōis nisi ꝯpleret.ꝛ ꝑ ꝯñs seqͬ ꝙ hō ē dei imago cō pleta ꝛ tota qꝛ i eo ꝯplet scala imitatiōis. Et sic hō ꝑm suā naturā.ꝛ inꝗtū hō ē:ē ipa imago dei tota ꝛ ꝯpleta Sic̄ sigillū īpmit totā suā imaginē i cera. ita de⁹ īpssit totā suā imaginē i hoīe.ꝛ hō totū deū repñtat. Et sic patēter ordo creaturaꝝ manifestat ipꝫ hoīeꝫ eē ꝯpletā imaginē dei viuētē. Et qꝛ tot⁹ de⁹ ē spūalr ꝛ itelligibilr. iō ēt sua imago pfecta ꝛ ꝯpleta ē spūalis et tota itelle ctualis:ꝛ nullo mō corpalis. Exīde seqͬ ꝙ cū hō hēat duas ptes i se.s.corp⁹ ꝛ aiaꝫ ꝛ aia ē spūal ꝛ itellectua lis ꝙ hō ē imago dei ꝯpleta ꝫ aiaꝫ. Et iō cū hō post de um teneat amare imaginē dei seqͬ ꝙ post deum teneͭ amare tanꝗ dei imaginē spūalem ꝛ intellectualem.

¶ Qꝫ qlibet teneͭ ꝛ obligat amare oēꝫ hoīeꝫ. Ti.cxxiij.

E T qꝛ oīs hō inꝗtū hō ꝑ hꝫ dei imaginē. ꝛ vt sic qlibet teneͭ post deū ei⁹ imaginē amare.ꝛ ex hoc qꝛ qlibet portat in se imaginē dei.ꝗ qlibet dꝫ amari in quātū portat imaginē dei.ꝛ hoc siue sit amic⁹ siue ini micus.siue pficiat sibi.siue noceat sibi: qꝛ ꝑ est hō.et ꝑ ꝯñs viua dei imago ꝛ ꝗdiu ē hō tādiu ē dei imago.

¶ Qꝫ omnis homo obligat amare quēcūꝗ aliū sicut seipsum. Titulus.cxxiiij.

E T qꝛ oīs hō obligat amare seipꝫ.eo ꝙ inꝗtū ē hō ꝛ imago dei viua:qꝛ eqlr est hō.seqͬ ꝙ oīs hō teneͭ amare oēꝫ alteꝝ hoīeꝫ sic̄ seipm. ꝛ tm̄ sic̄ seipm:qꝛ oēs hoīes sūt vni⁹ nature inꝗtū hoīes.ꝛ eodē mō sūt dei imago ꝛ vniformit seqͬ ꝙ oēs hoīes debent se amare adiuicē tāꝗ naturā vnā ꝛ vni⁹ dei imaginē. Et iō qli bet dꝫ reputare aliū tanꝗ seipꝫ et nō diuisuꝫ neꝗ di uersuꝫ ab eo.ꝛ oē bonū hoīs inꝗtū homo ꝛ inꝗtū dei imago ē.ē vnū ꝛ idē respectu oīm hoīm.et ꝯuenit vni sic̄ alti.ꝛ cū qlibꝫ teneͭ amare alteꝝ sic̄ seipꝫ.seqͬ ꝙ oē bonū qd̄ qlibꝫ vult sibi ꝛ optat sibi inꝗtū ē hō ꝛ ima go dei:hoc ēt dꝫ velle ꝛ optare oī hoī inꝗtū ē dei ima go.ꝗcū sit oīs hō eiusdē nature cū ipo.seqͬ ēt ꝙ inter oēs hoīes dꝫ eē maxia liga de iure nature.ꝛ maxia vni tas.pax ꝛ ꝯcordia:qꝛ oēs tenēͭ se amare ꝑ vnā cām adinuicē.qꝛ sūt dei imago viua.ꝛ ꝑ ꝯñs oēs hoīes de bent eē tanꝗ vn⁹ hō ꝛ nō ples. Et qꝛ ista oblō ꝛ istud debitū orit a p̄io debito ꝛ a prima oblōne.ꝛ ꝑ quā ob ligati sunt oēs hoīes.seqͬ postꝗ prima oblō sit iustis sima ꝛ rectissima ꝛ de iure nature.ꝛ in iure nature fū data.ꝙ ēt ista scd̄a oblō sit iustissima rectissima et in iure nature fundata.ꝛ ꝑ ꝯñs sic̄ prima oblō ꝛ primuꝫ debitū ē prima iusticia.ita ista scd̄a oblō ꝛ scd̄m debi

tū est scđa iusticia naturalis: ꝛ qꝛ cuilibet hō ē imago dei ſꝫ aīaꝫ ſeqꝛ ꝙ oīs hō teneꝛ diligere aīaꝫ alteri⁹ sicͭ suā ꝓpriā. ¶ Ex istis oīb⁹ ptꝫ ꝙ ſm ius ꝛ ordinē nature debēt eē duo ligamina et vincula amoris in hoīb⁹. Duo sūt ligamina amoris. Primū dꝫ esse hoīs cuiuslibet ad deū. qꝛ ꝗlibet hō est obligat⁹ dare amorē primo deo. Et sic dꝫ eē obligatus primo ac ligat⁹ deo ꝑ amorē. Scđm ꝟo ligamē ꝛ vinculū dꝫ eē oīm hoīm adinuicē ꝑ amorē. Et scđm ligamē oriꝛ a prio. ꝛ ꝟtute illi⁹ oēs hoīes debēt se amare adinuicē: qꝛ sūt dei imago. ꝛ ꝗlibet ē dei imago. Et iđ quia scđm ligamē oriꝛ a pmo si primū nō est scđm eē nō pt. ꝛ si primū sit necessario scđm est. Et sic creature ligāꝛ cū hoīe seruiēdo ei. ꝛ hoīes ligānꝛ cū deo eū amādo: ꝛ ꝑ ꝯñs tūc hoīes colligānꝛ inter se amādo se ad inuicē. Et sic ꝑ ordinē vniuersuꝫ dꝫ eē colligatū. Ecce mirabilem ordinē. De⁹ dilexit primo ꝛ ꝯtinue diligit hoīes. ꝛ creature manifestāt ꝯtinuā istā dilectionē seruiendo hoīb⁹. ꝛ sic de⁹ trahit ad se hoīes amando ꝛ obligando continue ꝛ per amorē tracti debēt amare deū primo. ꝛ exinde obligati sunt seinuicem amare cōtinue. ¶ Qꝫ istud debitū scđꝫ seu obligatio amoris erga oēꝫ hoīem redundat ꝛ reuertiꝛ in solā hominis vtilitateꝫ bonum ꝛ cōmodum. Titulus.cxxiiij. Ti.cxxiiij.

Quia ꝟo iā ꝓbatū est. ꝙ oē debitū ꝛ seruitiū ꝙ hō obligaꝛ de iure nature reddere ꝛ exsoluere deo redūdat ꝛ reuertiꝛ i solā hoīs vtilitatē ꝛ cōmodū. Iđ seqꝛ necessario ꝙ cū istđ scđꝫ đbitū qđ ꝗlbꝫ hō teneꝛ alti oriaꝛ a prio ꝗ hō obligaꝛ deo. qđ tñ totū redūdat ꝛ reuertiꝛ i hoīs vtilitatē ꝛ nō dei. Et iđ seqꝛ ꝙ hoīes dñt se amare adinuicē: qꝛ sūt dei imago: qđ totū ē ad bonū ꝛ vtilitatē hoīs. Et qꝛ hoc ē primū qđ hoīes debēt ꝛ tenenꝛ facere. seqꝛ ꝙ amare deū prio ꝛ hoīes qꝛ sūt dei imago. ē pmū bonū hoīs radicale ac pncipale. Et iđ oē bonū aliđ hoīs necesse ē vt oriaꝛ ab isto bono tanꝗ a pncipio pmo ꝛ radicali. ꝛ ꝗcꝗd nō oriꝛ ab isto bono nō ē verū bonū hoīs. Et sic appꝫ ꝙ quāto plus mltiplicabiꝛ debitū hoīs erga deū ꝛ crescit. tāto multiplicabiꝛ bonū hoīs ꝛ cōmodū. et ꝑ ꝯñs appꝫ ꝙ oīa fcā sūt ꝑꝑ vtilitatē hoīs ꝛ nō dei. ꝛ ip̄e hō nō ē ꝑꝑ alteri⁹ vtilitatē: sꝫ ꝑꝑ seip̄m tātū ad suā vtilitatem. ¶ Qꝫ oē ſuitiū creaꝛaꝝ idifferēꝛ sine acceptiōe ꝑsōaꝝ cuilꝫ hoī ſuiētiū indꝛtū est imago dei māifestat ꝙ oēs hoīes adiuicē đbēt se reputaꝛ taꝗ vnū hoīeꝫ Ti.cxxv.

Non solū ex ꝟtute prie oblꝛonis ꝗ oēs hoīes sunt obligati ip̄i se debēt reputare vnū hoīem. ꝛ ꝗlbꝫ dꝫ se amare: ꝛ alterū sicut seip̄ꝫ imo ip̄e creature hoc

idem significāt τ manifestāt. Ipse eñ creature que facte sunt ꝓpter hoiem ad seruiendū ei ex volūtate dei nullā differentiā faciūt in seruiēdo inter homines ac beneficiū impēdēdo. immo quātū in eis est. nō plus serui ūt vni hoi ꝙ alteri. sꝫ equaliter oibus quantū in eis est. nō plus laborant ꝓ vno ꝙ ꝓ altero. nullum re᷑ tāt maiorē nullū minorē. nō respiciūt neqꝫ nobiles neqꝫ rurales. Nā hoc apparet manifeste discurrēdo per creaturas. Nā sicut terra seruit rustico. ita ēt seruit regi. τ silr oibus. Silr aer aq̄ ignis. arbores plāte τ aīalia. quātū in eis est. Et hoc maxime apparet in sole. q̄ est nobilior creatura. q̄ plus sup oēs creaturas seruit hoibus. Nā ipse eq̄liter seruit oibus hoibus. nō plus vni ꝙ alteri. Quid est ergo ꝙ sic oēs creature idifferēter seruiūt oibus hoibꝰ ex dei ordinatiōe. nisi ꝙ oēs hoies reputantur quāsi vnus homo et ꝙ omnes homines debēt se reputare tāꝙ vnū hoiē. Uñ creature seruiūt hoi inquātū hō est τ creatura dei. τ iō eq̄les reputāt oēs hoies. Et iō ꝙ seruiūt hoi inquātū ymago dei est. sigt ꝙ tale seruitiū cōuenit dei ymagini. τ iō honorabiliter diligēter τ pure hō dꝫ accipe seruitiū a creaturis inquātū dei ymago est. nec alr est dignꝰ ꝙ hoi seruiat. Et iō talis mūdus tā nobilibus creaturis plenus factus est ꝓpter hoiem qꝛ hō dei ymago ē. τ ymago dei tā nobilis τ honorabilis est. ꝙ tā nobiles et excellētes creature debeāt ei seruire. Nō eñ estimet hō ꝙ iste mūdꝰ sibi seruiat nisi ex eo qꝛ ē ymago dei. τ nō ꝓpterea qꝛ talis vel talis ē. Si ḡ ille creature seruiāt hoi inquātū hō portat dei ymaginē. multomagis vnꝰ hō dꝫ alterū honorare τ ei seruire inq̄tum portat dei ymaginē viuā. τ tanto plus quāto hō magis cognoscit hoc. τ iquātū hō sperat ex hoc aliq̄d sibi accumulare premij. Creature ergo manifestāt ꝙ oēs hoies sub vna vocatiōe. τ ꝓpter vnā causaꝫ se debent amare adinuicem qꝛ vnꝰ portat ymaginem dei sicut alter τ sic se debēt reputare. vt τ quasi vnus hō. Si ergo cōe seruitiū creaturarū indifferēter sine acceptiōe ꝑsonarū cuilibet hoi seruit inquātū dei est ymago sequit ꝙ oēs homines se debent reputare tanꝙ vnū hoieꝫ τ per ꝯñs debent se diligere adinuicē sicut seipsꝫ. qꝛ sicut hoiem.

Quilibet debet alterū sicut seipsum amare.

Oēs homies debēt se reputare tāꝙ vnum hoiem.

¶ Recollectio eorū que dicūt oēs homines debere se reputare tanꝙ vnum. ¶ Titulus. cxxvj.

Oncludamꝰ ergo ꝙ cōitas vnꝰ solius dei eternaliter viuentis. cuiꝰ q̄libet hō inquātum est viua ymago τ ꝯformis. et cōmunis amor ipsius dei erga oēs hoies inquātum sunt hoies τ sue ymagies. eadem acceptio

beneficiorū.eadē indigentia eadē obligatio et ꝑ eadē causa qua quilibet homo obligatur vni et eidem dn̄o. eadē cōseruatio dei qua oēs hoies cōseruātur in esse idē ⁊ cōe seruitiū.Creature moriunł cū hoie. ⁊ idiffe rēter seruiūt hoi sine acceptione ꝑsonarū.et insup ē̄t cōformitas ⁊ vnitas eiusdē nature ⁊ nois in oib⁹. hec oia sic collecta.clarissime dicūt ⁊ cōcludunt hoies oēs debere se reputare adinuicē tā̄q̄ vnū hoiem ⁊ debere hr̄e adiuicē maximā vnitatē. ¶ Et ex oibus supradi- ctis manifestał duplex fraternitas hois.vna genera- lis ad oēs creaturas.q₂ hō est creatura dei.⁊ h₃ esse a deo.⁊ alie creature sic. iō hō h₃ rōne isti⁹ originis ge- neralis ab vno ⁊ eodē p̄re fraternitatē gn̄alē cū omni creatura.Alia fraternitas ē spālis inter oēs hoies. q₂ sunt a deo tā̄q̄ ab vno patre..⁊ q̄libet est eius ymago. Et ista est fraternitas maior q̄ esse possit.

Duplex fraternitas hoiꝭ.

¶ Q₂ ex vnitate q̄ debet esse de iure nature inter ho- mines orił fortitudo maxima ⁊ inuincibilis.Ti.cxxvij.

Uoniā aūt oīs fortitudo orił ex vnitate:⁊ debilitas orił ex diuisiōe.⁊ quāto maior ē vnitas.tanto maior est fortitudo et vbi est summa vnitas que debet esse inter hoies oritur ex hoc q̄ primo quilibet hō est vni- tus cū deo per amorē.⁊ deinde q̄ q̄libet ē dei ymago clara ⁊ viua ⁊ vera.Ideo ex cōsequēti debēt se inuicē amare ⁊ habere vnitatē.Et impossibile q̄ aliq̄s amet deū q̄n amet ymaginē ei⁹ viuā ⁊ quāto magis amat ei⁹ ꝑsonā tāto magis amet ei⁹ ymaginē.Et iō cū vnus q̄sq̄ hō sit dei ymago viuēs.quāto g̃ q̄s amat deū tan to ēt magis amabit quēl₃ hoiē₃ ⁊ quāto magis vn⁹ hō amabit aliū.tāto magis illi vnił. Ista vnitas durabit q̄diu amor durat ⁊ amor semper potest durare. ergo etiā vnitas semper potest durare.Et exinde sequitur q̄liter hoies pōt eē ꝑpetuitas ⁊ ꝑpetua vnitas. q₂ ista vnitas q̄ puenit ex tali amore.facit hoies vnū.iō mutat vnū hoiē₃ in aliū ⁊ transfert.⁊ ecōuerso.Et hoies hn̄t ꝑ istā vnionē.⁊ sunt tm̄ vnū q̄ nō pn̄t eē magis vnū. Et q₂ ex maxia vnitate cōsurgit maxia fortitudo.iō ho mies dū sūt vniti ꝑ istū modū hn̄t maximā fortitudi- nem ⁊ inuincibilē.Et sic p₃ q̄ hoies du₃ respiciūt ad deū inde vniūł inter se:⁊ fiūt vnū ⁊ ꝑ ꝯñs fortificanł inter se.ac magis fortificanł ⁊ dū hoies respiciūt ad se ipos ⁊ nō ad deū.s₃ q̄lib₃ ad seip₃ tunc diuidunł inter se,⁊ fiūt plures.⁊ ꝑ ꝯñs debilitantur,⁊ tota fortitudo destruił.q̄ solū orił ex vnitate.Hō ista vnitas est totū bonū hois ac tota fortitudo.⁊ quāto magis crescit tā-

Inter homines pōt eē perpetua vnitas.

to magis crescit bonum hominis. Et q: ista vnitas pōt sp durare.iō bonū hoīs.pōt eē ppetuū. Et q: oēs eē psit i ista vnitate.iō oēs possunt pticipari vnū bonū.insiī sine diminutiōe.neq3 vn9 ipediat aliū. Et tū ista vnitas pcedat ex mera volūtate ꝛ libertate.iō nō pōt destrui per violētiā. neq3 p aliquā potētiā. Iō sequit q in ea est fortitudo inuicibilis. ꝛ sit bonū veru3 incorruptibile ꝛ immortale. Uidere ergo quātū bonū pōt puenire hoī ex amore ꝛ societate quā h3 ad deū ꝛ ad hoīes q: hoc est totū bonū ipsorum hominum.perfectum ꝛ verum.

¶ Breuis epylogatio pdictorū. ¶ Titu.cxxviij.

Epylogātes autē gñaliter totū pcessum huius libri iā dictū.videre possumus qualiter prīo icipiēdo ab infimis creaturis: ꝛ a primo gradu et iferiori scala nature ascēdendo.paulatī peruenim9 ad verā noticiam ꝛ cognitionē dei inuisibilē summe potētis.summe sapientis ꝛ summi boni.ita q creature nos duxerūt ꝛ eleuauerūt q̄si p quandā scalā ordinatissimā ad deū creatorē oīm.tāq3 ad vnū summū principiū ꝛ patrē et creatorē oīm. ꝛ iterū ipe creaturē duxerūt nos pfundi9 ac intimius ad ipsum deū.q: duxerūt nos ad amandum deum ꝛ in amorem ei9. ꝛ ostēderūt nos summe eē obligatos ipsi ꝛ ad eū totaliter amādū. Et sic quātum in eis est.,vnierūt ꝛ coniūxerūt nos cū deo quasi matrimoniū faciētes. Deīde descēdim9 ab ipso summo creatore ad ipsos creaturas.ita q p amorē creatoris descēdimus ad amorē oīm creaturarū. Quia amādo deum creatorem.amamus oēs creaturas. ꝛ oīa que sunt sui inquātū sunt sui. Et sic amam9 oēs creaturas propter ipsum. Et sic fit ascēsus ꝛ descensus. Primo ascensus a creaturis ad creatore3.scd̄o descensus a creatore ad creaturas oēs. Primo enim amabam9 creaturas. q: erāt pulchre ꝛ bone. ꝛ q: nobis seruiebāt. ꝛ ppter nos Secūdo aūt amamus eas ppter creatorem.sc3 q: sunt ipsius ꝛ ipse fecit eas.immo ēt diligimus nosmetipsos quia sumus dei. Et iste amor est pfectus.bonus durabilis.nobilis ꝛ pmanēs q: oritur a creatore nobilissimo.ab altissimo ꝛ a summo. Et sic apparet q amor dū dat primo deo nō pditur nō diminuit immo crescit et multiplicatur in infinitū. ꝛ extēdit sine mēsura q: per amorē dei amant oēs creature. ꝛ oīa q̄ sunt dei. Et sic oīa amantur p vnū amorē. ꝛ in virtute vni9 amoris. et nulla res est q̄n sit amata p v̄tutem isti9 amoris. Et iō amor noster dum datur deo est altissimus vniuersalissimus ꝛ latissimus.

¶ Scientia de natura amoris.seu de eius conditioni-

bus.virib⁹ ⁊ ꝓprietatib⁹ ⁊ de fructu amoris.Ti.cxxix.

Uoniã aũt manifestũ est ꝙ nihil habem⁹ in nobis qđ vere nr̃m sit.⁊ qđ totaliter in nr̃a potestate cõsistat nisi solus amor.⁊ ꝑ ꝯñs thesaurus nr̃ totũ bonũ nr̃m ē amor bonus.et totũ malũ nr̃m est amor mal⁹: Qr postq̃ nihil habemus quod sit vere nostrum nisi amorem.si tũc amor nõ est bonus.qcq̃d tũc habemus non est bonũ ⁊ si amor nr̃ est bonus.qcq̃d tunc habemus est bonum.Uñ si amor noster est bonus boni sumus.si malus ē.mali sum⁹.Solus eñ amor facit hoĩes bonũ vel malũ.Et sicut nihil meli⁹ ē in nobis q̃ amor bon⁹.ita nihil pei⁹ est in nobis q̃ amor malus. Qr ēt nihil habemus in nobis qđ sit vere nostrũ nisi amorē ideo quãdo dedim⁹ amorē nostrum.oĩa dedim⁹ q̃ habemus.⁊ nihil amplius habem⁹ qđ dem⁹. Et ideo si ꝑdidim⁹ amorē nr̃m.qcq̃d hēmus ꝑdidim⁹.⁊ per ꝯñs ꝑditi sumus.Tũc autē ꝑdidim⁹ amorem nr̃m. qñ dedimus eũ illi cui dare nõ debem⁹.Qr ēt totum bonũ nostrum est amor bonus. et totũ malum nr̃m est amor malus.sequit̃ ꝙ virtus nõ est aliud q̃ amor bon⁹.⁊ viciũ nõ est aliud nisi amor malus.Et ergo cũ totũ bonũ nr̃m sit cõstitutũ in amore.sequit̃ ꝙ qui hȝ sciētiã ⁊ cognitionē de amore.hȝ cognitionem et scientiã de toto bono hoĩs.⁊ q̃ ignorat naturã amoris ignorat totum bonum hoĩs.Ergo q̃libet q̃ntũ põt.dȝ hr̃e noticiã ⁊ sciētiã de amore.Et idõ hic tradetur in ſpeciali scientia ⁊ cognitio de amore.et de natura et cõditionib⁹ ac proprietatibus ⁊ fructu eius.

Titu.cix.

Solus amor facit homines bonũ vel malum.

¶Q͂ principalis fortitudo ⁊ proprietas amoris est ꝙ vnit amantem cũ amato.et mutat.conuertit.et transformat amãtē in rem amatam. Ti.cxxx.

Habet aũt amor vim ⁊ virtutē vniendi, mutãdi.cõuertendi ac trãsformãdi.Et ista est sua propria natura ⁊ ꝯditio iſeparabilis.Et ideo vnit amantem cũ re amata ⁊ transformat exinde et conuertit ac mutat amãtē i rē amatã.Et q̃uis hoc sit nobis notũ ꝑ expiētiã.tñ ꝑ naturã amoris ꝑt nob hoc mãifestari. Quia amor de sui natura ē donũ.⁊ ē ꝑmũ donũ.ita ꝙ ē res donabilis de natura sua.⁊ idõ nõ põt detineri q̃ ndeẽ. ⁊ qr amor nõ põt cogi.idõ ē donũ liberalr̃ ⁊ spõte datũ et qr donũ spõte datũ ē illi⁹ cui datũ ē ac totalr̃ trãslatũ ⁊ trãsformatũ i ei⁹ dñiũ ⁊ qr amor est tale donum.ipse amor ē illius cui datur ⁊ transfertur in dominium rei amate. Et ideo res amata possidet ⁊ obtinet i sua potestate.in suo dominio amorem sibi datum libere ac sponte. qr suus est postq̃ sibi datus ē.Et cũ amor tra-

Amor de ē primus donum.

dat ꝛ ducat secū totā volūtatē.q̄ habet totū īperiū in hoīe.iō quo vadat ducit ꝛ trahit ac portat secū totum hoīem ꝛ per ↄ̄ñs cuicūꝗ datur ipse amor dat tota volūtas ꝛ tot⁹ hō. Et exinde apparet ꝙ amor ꝛ voluntas immutātur.ꝛ cōuertunt ac transportātur in dñium ꝛ naturā rei amate. Et ideo amor mutat rē amātē i rez amatā ꝛ amātē cū amato vnit.ꝛ facit vnū de duob⁹.qꝛ amās fit vnū cū re amata ꝑ ꝟtutē amoris. Ecce ergo ꝙ magna ē fortitudo amoris ꝛ ꝓprietas.qꝛ hꝫ vim vnitiuā mutatiuā.cōuersiuā ꝛ trāsformatiuā vni⁹ i alteꝝ.

¶ Qualis sit ista mutatio ꝛ cōuersio. Titu.cxxxi.

Ista aūt cōuersio seu mutatio nō est naturalis nō est coacta nō est violēta .nō est penosa nec laboriosa.sed est libera seu liberalis spōtanea volūtaria ex liberalitate fctā placibilis ꝛ delectabilis ꝛ dulcis . Et quia amor quocūꝗ vadat.semꝑ vadit sponte libere volūtarie.placibiliter.delectabiliter ꝛ dulciter.ꝛ iō volūtas que ꝑ amorē vnit ꝛ coniūgit cū re amata nō pōt separari ab ipsa nisi libere ꝛ spōte ac volūtarie .qꝛ nō pōt cogi.qꝛ tūc nō eēt volūtas neꝗ amor si cogeret. Et ista vnio seu cōiūctio est fortissima.qꝛ volūtas nō pōt sepa ri a re amata ꝑ violētiā.sꝫ solū volūtarie ac spōte. Licꝫ aūt amor mutet volūtatē in rē amatā tñ amor semꝑ remanet amor ꝛ liberalis amor.qꝛ amor quocūꝗ vadat semꝑ remanet in sua natura.ꝛ volūtas semꝑ remanet volūtas.nec destruit cū mutat sꝫ ipa voluntas recipit modū.formā.ꝛ naturā rei amate.ꝛ induit ac vestit vestimētis rei amate ꝛ portat habitū ei⁹.ꝛ denominat a re amata.qꝛ talis est amor qualis est res amata . ꝛ talis ē volūtas qualis est amor. Res eñ prio amata dat nomē amori ꝛ volūtati qꝛ volūtas de se nō est nisi voluntas.nec hꝫ aliud nomē.hec amor nō est nisi amor nec habet aliud nomē de se.sꝫ res amata dat sibi nomē suū iquā mutat. Iō si volūtas amat terrā.tūc dr terrena vel terra.ꝛ amor dr terren⁹. Et si amat res mortuas ac mutas tūc dr mortua ꝛ muta. Et si amat res brutales ꝛ bestiales tūc dr brutū ꝛ bestiale ꝛ amor brutal. Et si amat hoīes tūc dr hūana ꝛ si amat deū tūc dr diuina.ꝛ amor diuina. Et ita hō pōt ꝑ amorē mutari.trāsformari.ꝛ ↄuerti i aliā rē nobiliorē.vel turpiorē.liber ꝛ spōte

¶ Ql' ꝑ istā ↄuersionē ꝛ mutatiōnē amoris volūtas potest exaltari.nobilitari ꝛ ascēdere supra se. ꝛ etiā pōt vilificari .corrumpi.ꝛ descēdere infra se. ¶ Ti.cxxxii.

Et qꝛ volūtas ꝑ amorē cōuertit in rē prio amatā ꝛ recipit materiā ꝛ formā ei⁹.iō ipsa voluntas exaltatur

Unio amor i sē fortissia. Amor de noiat are amata.

altatur vel deprimit.nobilitat vel ignobilitat seu vilificat.ascēdit vel descēdit.ſm ꝙ res p̄rio amata est dignior vł nobilior ꝙ volūtas sit vł ascēdit supra seipsaꝫ vel ſm ꝙ est inferior vel infra volūtatē.Un̄ res primo amata pōt esse supior vel inferior.vł equalis respectu nostre volūtatis.Si ḡ volūtas dei p̄rio amorē suū rei supiori .maiori ⁊ digni ori ac nobiliori ꝙ ipa sit ⁊ tunc ipa mutatur ⁊ cōuertit in gradū nobiliorē.ac fit nobilior ⁊ dignior ⁊ ascēdit supra se .Sed si det suū amorē equali.nō ascēdit.nec fit nobilior ꝙ ante. Si aūt det suū amorē rei inferiori ⁊ minꝰ nobili ꝙ ipsa sit . tunc ipsa vilificatur.⁊ descēdit a sua nobilitate ⁊ a suo gradu ⁊ a statu sue nature.q: semp mutatur ⁊ ꝯuertitur in rē p̄rio amatā.⁊ ab ea denoiatur.Et quia oīs bona mutatio seu cōuersio seu trāsformatio d; esse in meliꝰ ⁊ nobilius⁊ in altius. ⁊nō in iferius sibi.neq; in vilꝰ. iō volūtas nr̄a nō d; dare amorē suū nisi rei supiori ⁊ nobiliori.ac digniori et altiori ꝙ ipsa sit.q: aliter non mutaretur nec cōuerteret innobiliꝰ neq; ascenderet Et q: nihil est supra volūtatē nostrā nisi deꝰ imediate.iō sequit ꝙ volūtas d; p̄rio dare amorē suū deo soli vt ipa mutet ⁊ ꝯuertat ac trāsformet i meliꝰ ⁊ nobiliꝰ ac digniꝰ.Hoc aūt clare docet natura p experientiā in ipis gradibꝰ q̄tuor q: iferiora ⁊ minꝰ digna mutāt in supiora ⁊ magꝭ digna.⁊ ea q̄ sūt i p̄rio gradu.vt elemēta mutētur ⁊ cōuertūtur i res q̄ sunt scdi gradꝰ ⁊ res scdi gradꝰ mutātur i res tertij gradꝰ q̄a aqua terra et aer mutātur i arbores ⁊ plātas ⁊ ibi fiūt eē nobiliꝰ arbores p fructꝰ ⁊ plāte mutātur i naturā aialiū.⁊ ibi capiūt eē nobiliꝰ.Et sic ē ordo nature.Sic ēt aialia mutātur i res q̄rti gradꝰ.vt i hoibꝰ vbi capiūt nobiliꝰ eē ꝙ in se.Jta ergo volūtas cū sit libera ⁊ spōtanea i sua libertate.d; mutari i meliꝰ ⁊ in altiorē gradū.s.vt ipsa mutet i eē diuinū.alr ipsa faceret ꝯtra totū ordinē vniuersi.⁊ ꝯtra seipsaꝫ.Quare tota natura clamat ꝙ res p̄rio amata d; eē deꝰ alr ei fieret iniuria naturalr.cū sit nobilior ⁊ dignior oibꝰ.Et sic p; ꝙ nr̄a volūtas p̄t ascēdere vel descēdere.nobilitari vel vilificari.

Volūtas d; p̄rio dare amorē suum deo

¶ Q; nulla res ē digna de se amore nr̄o.nec eī d; dari p̄rio nisi hēat amorē quē posset reddere.⁊ etiā posset nostrū amorē meliorare ⁊ nobilitare. Titu.cxxxiiij.

Quoniam autē amor noster est donum nobilissimum et dignissimum.eo quia est liberalissimum et mutat ipsam voluntatem in naturam alterius in dominium rei amate.ita ꝙ res primo amata dominatur

volũtati nr̃e.⁊ q̃a nõ est dignũ nec iustũ nec debitum q res inferior hẽat dñiũ rei superioris.nec dñet ei.ideo nulla res iferior.est digna volũtate nr̃a amore nr̃o de se nec p se.q̃a tũc dñaret volũtati nr̃e.Et iõ q2 voluntas est itellectual.⁊ spũalis de natura sua. iõ ẽ superior omĩ re corporali.iõ nulla res corpalis est digna amore nr̃o.q̃re nec corp9 nr̃m.nec aialia.nec aurũ.nec argẽtuz neq sol.neq luna.nec arbores.neq elemẽta sunt digna amore nr̃o liberali. Itẽ nõ ẽ dignũ q res eq̃lis dñet equali.sz cũ volũtas nr̃a sit creata.p̃stat q oĩs voluntas creata inq̃tũ est creata est ei eq̃lis.iõ nulla voluntas creata de se ⁊ p̃rio est digna amore nr̃o.q2 tũc haberet dñiũ volũtatis nr̃e.Sz q2 solũ dignũ iustũ et debitũ est q res superior maior ⁊ dignior hẽat dñiũ rei inferioris ⁊ dñet ei.⁊ q̃a sol9 deus est superior volũtate nr̃a ac maior.iõ ipe solus est dignus de se amore nr̃o.

Nullum corpale ẽ dignuz amore nr̃o

primo ⁊ p se.Et sic p naturã amoris p̃cluditur . q solũ dignũ est q de9 amet p se ⁊ p̃rio a volũtate nr̃a.⁊ nulla alia res.Rursuz q2 amor est donũ ⁊ primũ donũ et totũ qd hẽm9:⁊ qd volũtas nr̃a hz ⁊ nihil aliud habz qd sit suũ.⁊ iõ qñ dat amorẽ totũ qd hz dat.⁊ nihil retinet sibi.Et q2 nõ est iustũ.nõ est debitũ . q volũtas det totũ qd habet.⁊ q nihil recipiat.cũ ẽm dat amorẽ debet recipere amorẽ.cũ amor requirat amorẽ.⁊ volũtas nõ curat nisi de amore.q2 solus amor est bonũ suũ ⁊ suus thesaur9.⁊ iõ sequit q nulla res de se est digna amore nr̃o liberali.neq ei dz dari amor nisi ipsa possit reddere amorẽ.⁊ cognoscere amorẽ sibi datũ.⁊ quãtuz valet.Et q2 etiã amor est donũ volũtariũ ⁊ liberũ iõ etiã nulla res est digna amore tali.nisi etiã habeat volũtatẽ per quã possit volũtarie ⁊ libere rependere amorẽ.q2 liberalitas req̃rit liberalitatẽ.Et ideo p̃cluditur q nulla res inferior ac minor volũtate.est digna amore nostro.nec ei dz dari amor. Quare sequitur q nec terra.nec aqua.nec elemẽta.nec aurum.neq argẽtuz.nec aialia.nec corpalia.sunt digna amore nostro. quia nõ habẽt amorẽ quẽ possunt rependere.ac dare pro amore nr̃o. Quare sequit q qñ datur amor noster

Sol9 de9 dign9 est amore nostro.

talib9 reb9 q̃ nõ possunt reddere liberaliter.neq hñt amorẽ liberalẽ.q volũtas recipit maxia dãna. Primo q2 volũtas efficit vilis inferior.corpalis.⁊ recedit ac degenerat a natura sue dignitatis ⁊ excellẽtie.⁊ vnit ac cõiungitur cũ reb9 totaliter extraneis . q2 volũtas mutat in rẽ amatã.⁊ efficit similis rei quã amat ⁊ talis est sicut ipsa.Secũdo recipit magnum damnum ⁊ perdit quicquid habẽt.quia perdit suum amorẽ.quia

Nulla creatura ẽ digna amore nostro.

nihil recipit ab illis rebus .q[uia] nullu[m] amorem po[tes]t ab illis recipe[re] cu[m] nullu[m] habeant [et] sic ip[s]a volu[n]tas cu[m] amore suo est extra patria[m] sua[m].extra natura[m] sua[m].[et] habitat in terra aliena [et] extranea vbi null[us] est amor.[et] io[deo] paupri ma denudata nihil habe[n]s.ac mutata [et] co[n]uersa in res extraneas. [et] io[deo] p[er]dit seip[s]am.[et] ip[s]e res no[n] dant seip[s]as volu[n]tati.q[uia] no[n] possunt.[et] facit iniuria[m] reb[us] nobilibus [et] dignis suo amore.quib[us] se noluit dare.Sequitur ex istis q[uod] tales res no[n] sunt digne amore n[ost]ro.imo est contra natura[m] dare eis n[ost]r[u]m amore[m] q[uia] etia[m] cu[m] n[ost]ra volu[n]tas dat amore[m] no[n] solu[m] requirit amore[m].sed nobiliore[m] [et] digniore[m] q[uam] dat.[et] etia[m] q[uod] amor suus que[m] det nobilitet[ur] a re amata.Et q[uia] solus de[us] qui est sup[er]ior n[ost]ra volu[n]tate po[tes]t nobis dare nobiliore[m] amorem q[uam] sit noster amor . [et] hoc in infinitu[m].q[uia] solus suus amor est infinitus [et] icreat[us].et etia[m] ip[s]e solu[s] po[tes]t exaltare [et] nobilitare amore[m] n[ost]r[u]m sibi datu[m].seq[ui]tur ergo ex oib[us] supradictis q[uod] solus de[us] e[st] dignus amore n[ost]ro [et] nulla res inferior est digna amore n[ost]ro.nisi poterit refundere amore[m].[et] etia[m] poterit meliorare [et] nobilitare n[ost]r[u]m amore[m].Quare si sit res alia p[r]io amata q[uam] de[us].fit deo maxi[m]a iniuria naturaliter [et] maximus contemptus. Sol[us] de[us] dat nobis nobiliore[m] amorem.

¶ tantu[m] se exte[n]dit amor seu volu[n]tas.qua[n]tu[m] se extendit res primo amata nec vltra ascendit vel descendit.

Titulus.cxxxiiij.

Q Uonia[m] au[tem] amor mutat ama[n]te[m] [et] volu[n]tate[m] in re[m] amata[m] [et] in suu[m] d[omi]niu[m].itaq[ue] res amata assimilat sibi volu[n]tate[m].[et] co[m]icat ei sua[m] similitudine[m].[et] format ea[m] sua forma.atq[ue] denominat ip[s]m amore[m].ita q[uod] ip[s]e amor tot[us] e[st] de natura rei amate.[et] io[deo] q[uia] amor e[st] ita ligat[us] [et] vnit[us] cum re amata.io[deo] volu[n]tas tra[n]sformat re[m] amata[m] i[n] se.Io[deo] amor no[n] p[otes]t asce[n]dere supra re[m] p[r]io amata[m].nec volu[n]tas .eo q[uod] ip[s]e amor exte[n]dit se ad oi[m]a ad q[uae] se exte[n]dit res p[r]io amata.[et] ad oi[m]a q[uae] su[n]t ligata cu[m] ip[s]a.[et] no[n] vltra .Et io[deo] qua[n]to res p[r]io amata erit mag[is] co[mmun]is [et] v[n]i[uersa]lis.ta[n]to ip[s]e amor erit mag[is] v[n]l[is] [et] co[mmun]is.[et] e[tiam] volu[n]tas.[et] qua[n]to res p[r]io amata erit magis p[ar]ticularis.ta[n]to e[tiam] volu[n]tas erit magis p[ar]ticularis [et] min[us] co[mmun]is.V[n]de q[uia] ip[s]a volu[n]tas p[er] amore[m] tra[n]sformat[ur] [et] mutat[ur] i[n] re[m] amata[m] [et] sequit[ur] ea[m].io[deo] res p[r]io amata totali[te]r obtinet [et] possidet ip[s]am volu[n]tate[m] [et] h[abe]t tota[m] possessione[m] amoris.Et sicut res p[r]io amata est vna.ita g[e]n[er]at[ur] [et] fit vn[us] p[ri]m[us] amor i[n] volu[n]tate q[ui] tot[us] e[st] d[e] natura rei p[r]io amate .ita q[uod] sic no[n] p[osu]nt e[ss]e plures res p[r]io amate.ita no[n] p[ote]st e[ss]e nisi vn[us] p[ri]m[us] amor i[n] volu[n]tate.Io[deo] res q[uae] p[r]io amat[ur] edificat.plantat.stabilit et fundat primu[m] amore[m] in vo-

Tit.cxx[x]
Tit.cxxxi
Vnitas amoris est a re amata.

luntate.qui est radix.caput & origo oim alioꝝ amorū q̄ pullulāt a volūtate. Fit ergo in volūtate nr̄a vna pma radix oim alioꝝ amoꝝ.q̄ radix recipit suā v̄tutē totā a re primo amata.& ab illo pmo amore pullulāt. exeūt & pcedūt oēs alij amores. Et ideo in aīa fit quedam magna arbor amoris.cui⁹ radix est prim⁹ amor.q̄ se multiplicat in tot amores quot sunt res que hn̄t colligantiam cū re primo amata.& oēs illi amores sunt inclusi in illo primo amore.q̄ est basis & causa oim. Sicut em̄ ab vno semie seu grano pullulāt infinita grana.ita ab vno amore pullulāt infiniti amores tanq̄ ab vno semine. Et sicut oia grana que exeūt de primo grano sunt illius nature cui⁹ est granū.vn̄ exierūt.ita oēs amores q̄ exeūt de primo amore sunt illi⁹ nature cui⁹ est prim⁹ amor. Qualis est radix talia sunt oia que pullulant de radice. Qualis est fons tales sunt riuuli. Et ideo si pri mus amor fuit bonus.omnes alij sunt boni.& si iustus iusti.& si ordinatus ordinati. Et si primus est malus et corruptus.alij etiā erunt mali & corrupti. Et oēs non sunt nisi vnus amor.q2 nō est nisi vna res primo amata.& oia alia amata amant in virtute rei primo amate. quia propter illam amātur.eo q2 sunt colligata cū ea. & in omnibus nō amatur nisi res primo amata. Et exinde sequitur q2 necessario amat quicq̄d coniunctum est cum re primo amata.& necessario odio habetur q̄cquid est contra rem primo amatā.& tot odia generantur.quot res apparent cōtra eam. Sed tamē quia primus amor est radix oim aliorū amoꝝ.ideo sicut radix semp est occulta & nō apparet extra.& oia alia q̄ exeūt de radice videtur.ita primus amor est occultus.& non apparet extra se.sed alij amores qui exeūt ab eo sunt valde manifesti & apparētes.ita q2 res primo amata. eo q2 est prima.vehemētissime & fortissime cōiungitur cum voluntate.& trahit totā ad se.& ipsa voluntas etiā cōiungitur fortissime cum ea q2 nihil est qd̄ impedit. Ideo talis prim⁹ amor est ita fortis.ita solidat⁹ q2 nullo modo pōt destrui.nisi veniat alia res primo amata & que primo ametur fortior & maior q̄ prima.et que excellit totaliter rem primo amatam.& eradicet illū primū amorē a volūtate. Nec ip̄a volūtas pōt hoc facere nec vult nec pōt velle p̄ seip̄am. Et q2 tota nobilitatio. totā fortitudo & virtus & extēsio oritur a re primo amata.ideo quāta res primo amata est fortior. magis virtuosā.magis potēs.ac magis vnita.& q2 de⁹ est potētissimus.fortissim⁹ et immortalissimus.virtuosissim⁹ ac summe vnus.ideo q̄n deus est res primo amata.& ip̄a

Margin notes: Oēs amores a primo amore exeunt. — Prim⁹ amor ē occultus. — Amor di est fortissimus.

volūtas vnit ei primo p amorē. tūc efficit potētissima
virtuosissima fortissima & vnitissima. Et iō tūc summe
cōfortatur & roboratur. Et hoc totū fit virtute rei pri-
mo amate que deus est. Et tūc ab illo amore pullulāt in
finiti amores. qr ille amor est cōmunissimus & vniuer- Amor dei
salissimus ad oīa se extēdens sicut deus. Unā qr ois crea ē ad oēs
tura respicit deū & est dei. ideo ille amor primus qui est ras.
dei. extēdit se ad oēs creaturas. & amant oēs creature
in virtute primi amoris. Et sic amor dei qsi est primus
includit in se oēs alios amores. vt sicut ois creatura re
spicit deū. ita ois amor creature includet i amore dei.
Si autem res primo amata sit creatura & nō deus. tūc
amor primus est fundatus in creatura. & totus sm na-
turam creature. nō se pōt extendere ad creatorem nisi
secūdario. & hoc ppter creaturam. ita q deus non pos
sit amari. nisi inqtum respicit illam creaturaz primo
amatam & iuuat eam. & habet colligantiā cū ea. & ideo
non amatur tunc deus sed creatura. quia non amatur
nisi in virtute creature et propter creaturam. ¶ Cōclu
sum est ergo. q quantū se extēdit res primo amata. tm
extendit se volūtas & amor. & ideo sequitur q primus
amor qui est vnus solus. radicat in volūtate & virtute
rei primo amate. que est radix. fons. origo & principiū
causa & caput oim aliorū amorū. Et exinde possunt ex
trahi. concludi & elici multe alie conclusiones.
¶ Similitudo & exemplū familiare ad oculū. in quo
oia que dicta sunt de amore manifestātur. & hoc est q
se sic habet res primo amata ad voluntatē & amorē. si-
cut vir sponsus seu maritus se hz ad spōsam seu vxorē.

¶ Titulus. cxxxv.

Quoniā aūt res pmo amata hz dñiuz & pri
cipalitatē ac supioritatē respectu voluta
tis nre. ita q ipa nra volūtas transforma
tur in eam. & ipsa res primo amata deno-
minat. determinat & specificat voluntatez
& amorē nostrum. & nobilitat & exaltat ac dignificat. et
etiā fortificat ac roborat. firmat & cōfortat. & hoc fit ra
tione vnionis & cōiunctionis volūtarie & spontanee q
est inter voluntatē & ipam rē primo amatā p amorē li
beralem & spontaneū. & ideo fit quoddā matrimoniuz
inter ipsam nostrā voluntatē & rē primo amatā. Et ta
lis vnio seu cōiunctio. libere & spōte facta mrimoniuz
pōt appellari. eo qr ipa res primo amata. hz modū vi
ri & sponsi. & cōditiones eius & ipa voluntas hz moduz
& cōditiones mulieris & spōse. Sicut eīn in mrimonio
seu cōiugio vir hz dñium. principalitatē & superiorita

tem.z mulier hꝫ ſubiectionē z inferioritatē. ita ſimiľr ſe hꝫ res primo amata ad ipam voluntatē.z vtraqꝫ coniūctio eſt volūtaria.ſpōtanea z libera.z fit ꝑ amorē libere z ſpōte.z quaſi oēs cōditiones quas hꝫ vir reſpectu mulieris.z ecōtra.ſiľes hꝫ res primo amata reſpectu volūtatis.z ecōuerſo. Vñ ſicut mulier non hꝫ niſi vnū virū z ſpōſum.ita volūtas nō hꝫ niſi vnā rē ꝑmo amatā.cū qua facit ſuū mr̄imoniū.Et ſicut mr̄imoniū poſtꝗ̄ factū eſt nō ſeparatᷣ niſi ꝑ mortē.ita mr̄imoniuꝫ volūtatis z rei primo amate nō ſeparatᷣ niſi ꝑ mortem z hoc de ſe vel ꝑ ſe. Et iō rōne iſtius cōuenientie oia q̄ dicta ſunt de amore z volūtate z de re ꝑmo amata poſſumus clare videre ꝑ experientiā ad oculū in mr̄imonio reali.q̇d fit inter virū z mulierē. qꝛ vtrobiqꝫ fit ſiľr z eodē mō.ſꝫ ibi in volūtate occulte.z i viro z muliere manifeſte. ¶ Et iō reſumam⁹ q̄ dicta ſunt de amore z

Tit. cxxx. volūtate z de re ꝑmo amata.et ſic manifeſte videbitᷣ ꝑ mr̄imoniū viri z mulieris ſicut dictū eſt. Vñ dictū eſt

Tit.cxxxij. eñ ꝙ ꝑ amorē volūtas mutatᷣ.cōuertitᷣ z tráſformatur in rē amatā. Et etiā dictū eſt ꝙ volūtas pōt exaltari. nobilitari z aſcēdere ſupra ſe.ac etiā viliſicari z deſcēdere infra ſe.z hoc ſm naturā z ꝯditionē rei ꝑmo amate. Et etiā ꝙ tm̄ aſcēdit volūtas.z ad tm̄ ſe extēdit quā

Titulo. cxxxiij. tum res primo amata. z cetera alia. ¶ Ut ergo omnia iſta clare videamus exemplum tale faciemus.

¶ Exemplum familiare ad oīa que poſſunt dici de amore z voluntate z re primo amata.

¶ Titulus.cxxxvj.

Sit eñ aliqs pauper z de gñe infimo.nulli⁹ reputationis hñs ſex vel octo filias eiuſdē cōditionis.certū eſt oēs iſtas equales eſſe natura.z gñe z in nobilitate. dignitate et paupertate.vna nāqꝫ nō excellit aliā.z nō poterūt eē magis equales.tūc ꝯtingat ꝙ vna earū ꝯiungatᷣ ꝑ matrimoniū vni ruſtico ſicut ipſa eſt.z alia vni ciui qui nō multū ipam excedat in nobilitate tertia ſꝫo vni militari.quarta militi.q̇nta comiti.ſexta duci.ſeptima regi. octaua impatori. Ecce oēs iſte puelle a ꝑncipio de natura ſua ꝓpria erant equales nulla alia nobilior.nulla potētior.ditior.ſeu dignior.ſed ꝑ copulationē cū viris videmus maximā differētiā inter eas et inequalitatē qꝛ prima eſt ruſtica.z alia modicuꝫ excedit. tertia magis exaltatᷣ.quarta multū exaltatᷣ.q̇nta adhuc magis. ſexta z ſeptima adhuc plus.octaua eſt maxime exaltata.qꝛ eſt vxor impatoris. Sꝫ iſta nobilitatio.exaltatio. z aſcēſus.venit tm̄ ex parte virorū quib⁹ mr̄imonialiꝫ

ter cõiunguntur.ꝛ nõ ex parte mulierum.qꝛ oẽs erant equales. Et sic apparet ꝙ mulier spõsa mutaꝛ in viruꝫ spõsum ꝛ ab ipo denoiatur.specificaꝛ ꝛ determinatur Siliter aũt fit de volũtate.ita ꝙ ipa põt exaltari ꝛ ascẽdere ſm naturã rei amate.ꝛ ſm graduꝫ suũ. Et iõ ipa volũtas denoiatur terrena.si res primo amata sit terrena.et si res primo amata sit brutalis.ipsa denoiatur brutalis ꝛ si res talis sit hũana.ipa denoiatur hũana et si res prio amata sit de⁹.ipa denoiatur diuina. ꝛ qꝛ deus est rex impator sũmus. etiã ipa diceꝛ regina ꝛ imperatrix oĩm sicut de⁹. Et tũc volũtas nõ põt ascendere ad maiorem dignitatẽ ꝛ excellentiã neqꝫ potest hr̃e maiorem sponsuꝫ. Et tñ omnes volũtates primo sunt equales in natura.sed postea vna ascẽdit et exaltatur supra aliã ſm spõsum cui cõiungitur. ſm ꝙ res primo amata ꝛ cui primo cõiungiꝛ est magis vel min⁹ digna.

Volũtas nobilitaꝛ ſm naturam rei amate.

Item sicut videmus ꝙ mulier que est vera spõsa. cum suo vero spõso habet vnũ nouuꝫ amorem qui nouiter causatur qui est vn⁹ in virtute illi⁹ primi amoris amãtur de nouo oẽs alij.qui habẽt colligationẽ cũ illo spõso viro suo.ꝛ oẽs quos vir suus diligit.ipsa diligit. ꝛ tñ antea nõ dilexit.vel si amabat.nõ ꝑpter virũ neqꝫ virtute viri amabat sed mõ generãtur noui amores.ꝛ tot amores nascuntur de primo amore quot sunt illa que vir amat.ꝛ que habent vnitatẽ cũ viro.ꝛ pre omnibus amat suũ virũ.ꝛ oẽs amat virtute viri.qui sunt amici ꝛ cognati viri.ꝛ sic in amore viri includũtur oẽs alij amores tãꝗ in radice.ꝛ ille amor primus cõtinet oẽs alios amores.si aũt vir moriaꝛ ꝛ mulier accipiat aliuꝫ virum sponsum.tũc destruitur ille prim⁹ amor.ꝛ ꝑ cõsequens oẽs alij amores qui habebãt ortũ ab illo amore ꝛ causaꝛ vn⁹ ali⁹ nou⁹ amor.q̃ est radix aliorũ amorum. Sicut aũt fit de muliere respectu viri.ita fit de volũtate respectu rei primo amate.sꝫ istud mr̃imoniũ est inuisibile ꝛ spũale ꝛ occultũ. Vñ si deus sit res primo amata.necesse est ꝙ ꝑ virtutẽ illius primi amoris amẽtur oĩa que deus amat. Et tũc volũtas est potẽtissima ad amãdum qꝛ habet amorem suũ cõmunem. summe vniuersalẽ.per quẽ põt oĩa amare sine labore.sine difficultate.ita ꝙ per vnũ amorẽ oĩa amabit.nec in seipa diuiditur.sꝫ semꝑ manet in vno amore.qꝛ semper manet in vna re primo amata.

Per amorẽ dei amantur oĩa q̃ de⁹ amat.

Itẽ sicut mulier si cõiugaꝛ vni bono.diuiti.forti.potẽti.nobili viro.tũc manet i securitate.in pace.in gaudio.ꝛ in quiete. ꝛ si cõiugatur vni viro malo ꝑuerso misero.pauperi.tũc semꝑ erit in tribulatiõe ꝛ miseria. Ita similiter qñ volũtas cõiũgi

Amor dei est indeficiens.

tur cũ re primo amata.que sit bona.fortissima.ditissima.et potẽtissima.solida.inobilis.eterna et inuariabilis.nullo indigẽs.in se hñs oẽm sufficientiã.tũc ipsa est in pace.in cõsolatione et in gaudio.et nullo mõ potest turbari.nec ledi.nec affligi.nisi in re quã amat et diligit. Et ꝑpterea qui illã rem solũ amat que auferri nõ põt.nõ põt ledi neqꝫ habere defectũ.qꝛ neqꝫ ꝑter illã rem aliq̃d appetit habẽs sufficientiã in illa.nec sollicitatur de amissione illius.qꝛ eã ꝑdere nõ põt nisi velit. Quia ergo illa res sufficiẽs est. nõ patit indigẽtiam. influxibilis et imutabilis.nõ põt sustinere aliquã violentiã.neqꝫ sentire mutabilitatẽ. Et iõ qñ deus est res primo amata.talis est voluntas nostra. Sꝫ qñ cõiungitur ꝑ amorẽ cum re ꝑmo amata.q̃ est infirma.mobilis. variabilis.fluẽs.indigens nõ hñs ꝑ se sufficientiam. tunc ipsa voluntas est in tribulatione.nullã hñs securitatẽ in seipsa.qꝛ sequit rem primo amatã.et multa mala veniũt illi ꝑ illã. Vñ opꝫ ꝙ tot res diligat quot sunt res q̃bus res ꝑmo amata indiget.et sine quib⁹ eẽ neqꝫ ꝑmanere põt. Et qꝛ ille res sũt corruptibiles:fluxibiles.ꝑdibiles.ideo volũtas semꝑ est in tribulatiõe nunq̃ secura.et talis res ꝑmo amata est creatura.et talis est voluntas.qñ res ꝑmo amata est creatura. et tñ ipsa voluntas nõ desistit amare illã rẽ:qꝛ postq̃ amata est ꝑmo,ille amor nõ põt destrui nisi ꝑ aliã rem primo amatã.sicut si mulier cõiũgat viro. nunq̃ desistat amare ipm. Itẽ sicut ineptissimũ esset cõtra naturaꝫ cõiungere mulierẽ cũ bruto.ita etiã cõtra naturã eẽt si volũtas nostra q̃ est de natura spũali cõiungat per amorẽ cũ re primo amata nature extranee. Ut cuꝫ auro argẽto et reb⁹ mutis et irrõnabilib⁹. Item sicut mulier dr ꝑdita.qñ dat in spõsam viro malo et nequã.ita etiã voluntas dr ꝑdita qñ per amorẽ cõiungit cum re mala et pessima. Et vt oĩa cõcludam⁹ in oĩbus que dicunt de amore et volũtate.et de re ꝑmo amata.recurrẽdũ est ad illud exẽplũ iam dictum de puellis:quia ibi clare omnia videre possumus.

Amor creaturarũ semꝑ est defficiens.

¶ Capitulũ de duob⁹ amorib⁹ ꝑmis.et nõ sũt nisi duo amores ꝑmi. Un⁹ est amor dei.qui dr amor cõis.vlis. seu volũtas cõis et vlis.et alius est amor suiipsius qui dicitur proprius et ꝑuat⁹:seu volũtas ꝑpria et priuata.

Titulo cxxxiiij.

Titulus.cxxxvij.

Quia iã dictũ est ꝙ ex re ꝑmo amata et ex volũtate fit in nobis vn⁹ amor q̃ postq̃ ẽ gñat⁹ est radix.caput origo et ꝑncipiũ. et primũ fundamẽtũ oĩm alioꝝ amoꝝ et ꝙ in

virtute illius primi amoris oīa alia amanť. ⁊ ꝓ ꝑ illuz
primū amorē nascunť de nouo innūerabiles amores.vt
possunt nasci.⁊ hoc declaratū est ēt ꝑ exēplū familia-
re.Et iō sequiť ꝙ qui vult hře firmā ⁊ solidā cognitio-
nem de amore.necesse est ꝙ cognoscat naturā ꝯditio-
nes ⁊ ꝓprietates primi amoris.Et qꝛ hic nunc dꝫ tra Titulo
di sciētia de amore.iō ad cōplēdū eius sciētiā quātū cxxxvi.
nobis sufficit ⁊ est vtile scire.tractāduꝫ est de ipso pri
mo amore inquātū primꝰ est. Jā em̄ dictuꝫ est ꝙ non Titulo
possunt eē in nobis neqꝫ in voluntate nostra duo ꝑmi cxxxiiij.
amoris simul nisi vnꝰtm̄.ꝓpterea qꝛ nō pōt eē nisi vna
res primo amata a volūtate.⁊ nō due simul.Sꝫ ꝯside- Tot sunt
rādum quot sunt amores primi ⁊ qualr se hńt iter se. amores ꝑ
Vñ tot pñt eē amores primi:quot pñt eē res prio ama mi quot
te a voluntate.Et qꝛ res primo amata nō pōt esse nisi res ꝑmo
deus.vel creatura facta de nihilo. seu aliud qđ deus amate.
nō est.iō primꝰ amor nō pōt eē nisi dei sit vel creatu-
re facte de nihilo.seu alicuiꝰ qđ nō est deꝰ.Et si amor
dei nō est primꝰ.necesse est ꝙ amor creature ē primꝰ.
qꝛ si deꝰ nō sit res primo amata necesse est ꝙ creatu-
ra sit res primo amata.aut aliq̇d qđ nō sit deus.Rur-
sum inter creaturas oēs,illa erit primo amata ab ipsa
voluntate.q̄ est sibi magis amica ⁊ ꝓpinqua.⁊ qꝛ ipsa
voluntas pōt reflectere suū amorē ad seipaz.⁊ pōt vti
seipsa vt duabꝰ rebꝰ.⁊ ꝑꝯñs ipsa volūtas prio amabit
seipam tanq̄ maxime amicā ⁊ ꝓpinquā sibiipsi.Et sic
inter oēs creaturas res primo amata erit ipsa volūtas
ꝓpria.siue ipsemet hō.ita ꝙ si deꝰ nō sit res prio ama
ta.hō dat amorē primū sibiipsi q̄ alicui alteri.Et sic si
amor dei nō sit primꝰ.necesse est ꝙ amor suiipsiꝰ sit pri-
mus.Et sic habemꝰ duos primos amores. et ad istos
duos reducunť oēs alij amores.Que ergo pñt eē res ꝑ
mo amate.⁊ ꝑꝯñs duo ꝑmi amores.Habemꝰ ergo co-
gnitionē de istis duobꝰ amoribꝰ.et habemꝰ cōpletam
cognitionē de amore quātum nobis necesse est scire.
¶Queramus ergo ꝓprietates ⁊ conditiones cuiusli-
bet.⁊ quomodo se habeant inter se.
¶Qꝛ isti duo amores primi sint inter se capitales ini
mici ⁊ cōtrarij.   Titulus.cxxxviij.

ET qꝛ non pñt eē due res ꝑmo amate simul ab
ipsa volūtate.sicut nec duo spōsi ꝑmi vniꝰ
spōse.nec duo rectores nec duo epi primi
vniꝰ eccl'ie:q̄re si duo viri volūt hře vnam
spōsam,erūt capitales inimici inter se.Et
iō necesse ē ꝙ isti duo amores erūt inimici iter se capi
tales:qꝛ nō pñt eē simul.vt q̇libet sit ꝑmꝰ.Et iō in q̄tum

quilibet vult esse primus ꝛ vult habere primitatē. re-
pugnāt ꝛ nō pñt stare in voluntate. ꝛ ista repugnātia
oritur rōne primitatis. q̄ nō pōt esse nisi vni. Et ideo
si amor dei sit prim⁹ ꝛ amor suiipsius si voluerit intra
ri. opꝫ ꝙ sit scd̄us. aut nō pōt stare sub rōne primita-
tis. ꝛ si amor suiipsius sit prim⁹. ꝛ amor dei si vult esse
in voluntate opꝫ ꝙ sit scd̄s. ꝛ sub alio. aliter nō pōt sta
re sub rōne primitatis. Et sic amor dei inquātū p̄m⁹
nō hꝫ aliquē inimicū in volūtate nostra: nisi amorem
nostriipsi⁹: qꝛ solus pōt eē primus ꝛ vult eē prim⁹. ꝛ il-
le solus pōt sibi facere bellū. Et iō qꝛ isti duo amores
sūt inimici inq̄ntū p̄mi hñt ꝯrias ꝓprietates ꝛ ꝯditio-
nes. Et ideo cognitis proprietatibus vnius cognoscē-
tur ꝛ conditiones alterius.

Amor dei et amor suiipsius sunt inimici.

¶ Q; ꝑrogatiua p̄mitatis de iure vni soli istoꝝ amoꝝ
pōt cōpetere ꝛ solū vni debet. Titu. cxxxix.

Et q̄m isti duo amores inter se pugnāt sup
possessione primitatis. et cū nō possit esse
nisi vn⁹ prim⁹. ꝛ opꝫ. s. ꝙ sit. ideo necesse
est ꝙ vni soli debeat de iure possessiōis. et
det possessio primitatis seu ꝑrogatiua. Et
qꝛ oīa iura nature ꝛ oēs creature ꝯcluserūt. q̄ nō pñt
mētiri. ꝙ amor dei de iure dꝫ eē prim⁹. et ꝙ de⁹ dꝫ esse
res p̄io amata: ꝛ ꝙ ei solus debet tot⁹ amor primus ꝛ
nulli alteri. ac hꝫ ex naturali oblōne q̄ nō pñt negari.
Et sic iā declaratū est ꝙ amor dei dꝫ hr̄e de iure et iu-
sticia. possessionē primitatis ꝛ ꝑrogatiuā. et ꝙ de⁹ dꝫ
eē res primo amata. et ēt natura amoris hoc req̄rit ꝙ
ei. s. deo debet vt iā ꝓbatū est: qꝛ nulla res digna est pri-
mo amore nr̄o nisi de⁹. Et exinde ꝯcludit ꝙ amor dei
q̄ solus est dꝫ eē prim⁹ in nobis de iure ꝛ debito oblō-
nis. Et si sit p̄m⁹ vt dꝫ eē. tūc ip̄e est ordinat⁹. iust⁹. ve-
rus. rect⁹. ꝛ ista p̄ma iusticia. p̄ma rectitudo est volū-
tatis. Sꝫ si amor suiipsi⁹ seu ꝓpri⁹ sit p̄m⁹. ita ꝙ p̄mo
aliq̄s det amorē sibiipsi. ꝛ taliter ꝙ ipsemet sit res primo
amata tūc iste amor ꝑ oppositū p̄mi amoris dicti cuꝫ
de iure nature nō debeat eē p̄m⁹. est inordinat⁹. iniu-
stus. falsus. tortuosus. indebit⁹. ꝯ deū. ꝯ veritatē. ꝯ to-
tū ordinē nature. ꝛ est p̄ma iniusticia. p̄ria inordina-
tio. p̄ria iniuria dei. p̄ria offensa dei. p̄mū malū. p̄mū
viciū. ꝛ p̄ria obliq̄tas. Uñ cū do p̄io mihiipsi amorē
cui nō debeo ꝛ nō do deo cui p̄io debeo: tūc facio deo
maximā iniuriā. maximū ꝯtēptū: qꝛ aufero sibi debi-
tū suū. ꝛ amorē quē sibi debeo. ꝛ facio sibi maximā in
iusticiā ꝛ maximū dedec⁹. ꝛ est dei ꝯtēpt⁹ prim⁹ ꝛ ma
xim⁹. Et iō q̄ñ hō dat p̄io sibiipsi ꝛ sue ꝓprie volunta

Titulo cxxxiij.

Titulo cxxxiiij. Amor ordinat⁹ vel inordinat⁹ est.

Dāt sibi-

ti amorē duob⁹ modis est ꝯ deū. Prio q̄r ip̄e hō ē res prio amata. ꝛ solū de⁹ ē res prio amāda de iure natu re. ꝛ hoc ex sua dignitate. ꝛ sic ip̄e hō vel ipsamet volū tas recipit locū ꝑmū. ꝛ ꝓrogatiuā ac primitatē: q̄ soli deo debet. Scdō q̄r ipse hō dat amorē sibimetipsi pri mo. ꝛ i hoc fac deo maximā iniuriā. q̄r tollit ab eo qđ suū ē. ꝛ dat sibi cui nō dꝫ. ꝛ ēt accipit ip̄e met honorē et amorē dei. ꝛ sic inīustū dās et inīustū recipiēs inimicat deo. ꝛ est cōtra deū. Si autē res primo amata est alia res q̄ ipse hō. tunc solū vno modo. s. inq̄tū dans in iuste alteri. quod soluꝫ deo debetur.

ipsi prio amorē du pliciter ē ꝯ deū.

¶ Q hō qui prio amat seip̄m. facit seipꝫ tanq̄ deuꝫ ꝛ preponit se deo. Titulus.cxl.

Et q̄r ꝓrogatiua primitatis soli deo debet et nulli alti. ꝛ sibi soli debet prio amor. iō q̄ p̄mo dat amorē ꝛ ꝓrogatiuā ꝑmitatis alteri q̄ deo. dat alti qđ soli deo ꝯuenit et qđ soli deo debet. ꝛ ꝓ ꝯñs repugnat ei. et ꝯsentit in illā rē tanq̄ deū. Si ḡ hō dat amorē alti rei q̄ sibiipsi tūc ꝯstituit ꝛ facit illā rē tanq̄ deū. Si autē prio amat seipꝫ. ꝛ ipse sit res prio amata. tūc facit seipꝫ tanq̄ de um. ꝛ tūc nō solū est ꝯ deū: q̄r aufert deo qđ sibi debe tur. ſꝫ est ꝯ deū magis ꝛ maxie: q̄r facit seip̄m tanq̄ de um: q̄r recipit dignitatē ꝛ ꝓrogatiuā ꝑmitatis. ꝛ tūc hō de directo q̄tū i eo ē destruit ꝛ anihilat deū. ꝛ fac deū nō deū. Et hec ē sūma inimicicia. sūma ꝯrietas q̄ non pōt eē maior. q̄r q̄ facit se regē. facit ꝯ regē. ꝛ sūme ini micat regi. Et sic hō efficit sūme inimic⁹ ꝛ aduersari⁹ dei capitalis ꝛ totalis. ꝛ ꝓ directo pugnat ꝯ deuꝫ. Et q̄r amor ꝯuertit. mutat: ꝛ trāsponit volūtatē seu amā tem in rem amatā. iō tūc ipsa volūtas seu amor mutat. ꝯuertit ꝛ trāsfōrmat in seipsaꝫ. seu ipsa volūtas totalr mutat ꝛ ꝯuertit in seipam. ꝛ facit seipaꝫ suū ꝓpriū fun damētū extra deū ꝛ ꝯ deū. ꝛ seq̄t solū seipam et amat solū seipaꝫ. Et q̄r prio amat se. iō amat oīa alia q̄ amat ꝓp se et in oib⁹ nō diligit nisi se. Et q̄r ipa volūtas est res prio amata. iō hꝫ totū dñiuꝫ ꝛ totū impiū sup sib⁹. ꝛ solū dñat sibiipsi: ꝛ nullā aliā seq̄t volūtatē. ſꝫ ipa est pria in seipsa ꝛ facit seipsam ꝑmā. Et iō tūc est ꝯ deū. q̄r aufert deo qđ soli ei ꝓpriū est. Et q̄r soli deo ꝓpriū ē hr̄e ꝓpriā volūtatē. ꝛ nullā aliā hr̄e supra se quā seq̄t ꝛ eē ꝑmā volūtatē. ꝛ velle q̄cq̄d vult ꝓpa volūtate. Sꝫ q̄n hō prio amat seipꝫ ꝛ suā volūtatē. tūc vult illđ qđ vult ꝓpria volūtate. ꝛ nullā aliā sequit volūtatē. Et iō au fert tūc deo q̄si coronā suā. Q̄r sicut corona soli regi cō petit. sic amare ꝓpriā volūtatē cōpetit soli deo. Et si cut inhonoraret et iniuriaret regi in summo qui au

Amās p̄mo seipꝫ facit se tā q̄ deuꝫ.

ferret regi coronā suā.ita hō in hoc iniuriatur et iho-
nozat deū si aufert sibi suū priuilegiū.s.ppzie volūta-
tis.qz illud solus deꝰ dz hře.Et sic qz ex amoꝛe suiipsiꝰ
sequitur ppꝛia volūtas.ideo sequitur maxima inimi-
cicia cōtra deū de directo. Et qz hō facit se tātū. ideo
facit se tāq̄ deū.Jō ex cōsequēti appetit ꝛ vult et desi-
derat illa q̄ soli deo debent.s.ppꝛiū honoꝛē laudem et
gloꝛiam.Quia postq̄ hō facit se tanq̄ deū. opoꝛtet ex
cōsequēti q̄ velit sibi dari que deo debent.Quia sequi-
tur q̄ q̄ facit se regē.vult illa que regi debent. Et tunc
hō facit in semetipo suū regnū ppꝛiū dñiū,extra deū.
ꝛ inchoat aliud regnū qđ est contra deuz. Ergo hō q̄
pꝛimo amat seipm et cōstituit se tanq̄ deum facit deo
iniuriā ꝛ contra deū,ꝛ facit se inimicū capitalē dei. ꝛ
per cōsequēs pugnat semper ꝯ deum.ꝛ aufert ptinue
qđ deo debet inq̄ntum in eo est. Sic ergo solus amoꝛ
suiipsius ex quo sequit̃ ppꝛiam voluntatem. constituit
ipsum hominem inimicum dei capitalem.

¶ Qꝛ sicut amoꝛ dei qñ est pꝛimus.est pꝛia radix ꝛ pri-
ma oꝛigo ꝛ fons oīm bonoꝝ.ita amoꝛ.suiipsius qñ est
pꝛimus.est pꝛima radix ꝛ pꝛia oꝛigo et exoꝛdium om-
nium maloꝛum.

¶ Titulus.cxli.

Simile i fra. Ti.cxcix. Ti.cxxix.

Quoniā aūt isti duo amoꝛes.iō sunt pꝛime
radices amoꝛis.ꝛ oīm amoꝝ alioꝝ q̄ fiūt
ab hoīe.qz amoꝛ est causa oīm.ꝛ p amoꝛē
oīa fiūt.Et qz sunt capitales inimici.iō si
vnus est bonꝰ opꝫ q̄ alter sit malꝰ.Et qz
amoꝛ dei dz eē pꝛimus solum ꝛ tūc est rectus.bonꝰ.iu-
stus.verꝰ.ꝛ šm deū vt iā dictū est.ꝛ.ideo qz amoꝛ dei ē
pꝛia radix oꝫ q̄ oīa oꝛiāt̃ ab illo.s.oēs amoꝛes. ꝛ q̄ oīa
q̄ fiunt fiāt šm illū amoꝛē.Et qz est pꝛia radix bona.iō
necesse est q̄ sit radix oīm bonoꝝ ꝛ oꝛigo ꝛ fons. Qꝛ q̄
lis ē radix,talia sunt oīa q̄ oꝛiūt̃ de radice. Et qz amoꝛ
dei qñ ē pmꝰ i nobis.ē pmū bonū nr̃z.iō oīa bona nr̃a
oꝛiūt̃ ab eo.ꝛ nihil ē bonū nr̃z.nisi oꝛiat̃ ab ipo. ꝛ nul-
lū malū pōt oꝛiri ab ipso.iō qz est pꝛia iusticia nr̃a et
iō oīs iusticia nr̃a oꝛit̃ ab ipo.Et ēt est pꝛimuꝫ bonum
nr̃m.iō est pꝛia lux nr̃a ꝛ lumē nr̃m a q̄ oꝛit̃ oē lumen
nr̃m.et ēt est oīs rectitudo nr̃a a q̄ oꝛit̃ oīs rectitudo
nr̃a.Et est pꝛia oꝛdinatio recta.a q̄ oꝛit̃ oīs recta oꝛdi
Amoꝛ dei est radix omnium bonoꝛuꝫ.
natio.Et ē pꝛia amicicia v̄a ꝛ bona.a q̄ nascit̃ oīs ami-
cicia nr̃a bona ꝛ v̄a Et est pꝛia foꝛtitudo ꝛ pꝛia vita ꝛ
pmū bonū.a quo oꝛit̃ oē bonū nr̃z.ꝛ pꝛimꝰ amoꝛ. pꝛia
qes.pꝛia pax ꝛ trāq̄llitas,a q̄bꝰ oꝛit̃ oīs pax v̄a ꝛ qes
v̄a.Sicut ḡ amoꝛ dei est pꝛimū bonū nr̃m ex his in no-
bis.iō est radix oīm bonoꝝ nr̃oꝝ seq̄t̃ q̄ est radix i noꝛ

bis finis ⁊ origo oĩs iusticie.oĩs lucis et luminis. vere
pacis.vere cõsolationis.vere letitie.veri gaudij.vere
quietis.vere amicitie.oĩs vtutis ⁊ veritatis. oĩs forti-
tudinis.oĩs vite.oĩm bonoꝝ opeꝝ.⁊ oĩm quecũqꝫ sunt
bona hoi.Qui ergo hꝫ in se amorẽ dei.primo hꝫ in se
radicẽ tot bonoꝝ ⁊ oĩm bonoꝝ.⁊ oĩa ista ꝓcedunt a re
prio amata q̃ est deꝰ.q̇ est oẽ bonũ.⁊ q amor cõuertit
volũtatẽ nr̃aꝫ in rem ꝑrio amatã.iõ cõuertit. mutat.et
trãsformat totalr hoiem i deũ ⁊ in suã voluntatẽ.⁊ sic
facit hoiem diuinũ vnũ cũ deo.amicũ dei. Et q deꝰ ẽ
cõissimꝰ ⁊ vniuersalissimꝰ ad oĩa.iõ q tm̃ se extendit
amor quãtũ res amata.seqtur q amor dei facit volun
tatẽ nr̃am cõem ⁊ vlem cõicabilẽ ⁊ extẽsibilẽ ad oĩa.
iõ amat nõ ꝓpter necessitatẽ ⁊ indigentiam.sꝫ q dei
sunt.Et iõ q deꝰ nõ indiget creaturis iõ etiã tũc volũ
tas nulla indigebit creatura.⁊ ꝑ ꝯñs talis voluntas
nullã habebit indigentiã.nõ est fluctuãs.nõ est varia
bilis.sed est stabilis.firma ⁊ solida.⁊ hoc hꝫ.q res pri
mo amata est deꝰ. ¶ Sicut aũt amor dei qñ est ꝑmꝰ.ẽ
pria radix oĩm bonoꝝ in nobis.eo q est ꝑmũ bonum
nr̃m exñs in nobis.ita ꝑ oppositũ necesse ẽ q amor ꝓ
prius seu priuatꝰ.q̇ est amor suijpsius qñ est primus.
sit pria radix oĩm malorũ et necesse ẽ q oĩa mala oriã
tur ab illo q primũ malũ est radix ⁊ origo ⁊ exordiuꝫ
oĩm malorum.Et ideo amor suijpsius.seu ꝓprie volũ
tatis est origo ⁊ radix oĩs.iniusticie.omnis vicij.omnis
peccati.⁊ oĩs cecitatis ⁊ ignorantie.⁊ breuiter oĩm do
lorũ ⁊ malorum.⁊ ideo ab ipso necessario oriuntur tõt
mala ⁊ venena ⁊ macule.Qui ergo habet i seipõ amo-
rem suijpsiꝰ.habet in se plantatã radicẽ omniũ malo-
rũ.Et oĩa ista ꝓcedũt ex eo q res primo amata ẽ ipaꝫ
⁊ volũtas seu ipse hõ nõ q est amata sed q est primo
amata.nec q est amor suijpsius.sed q est primꝰ inq̃n
tã primꝰ.⁊ iõ est ꝯ deũ. extra deũ et sine deo. Et sicut
deus est fons et origo ⁊ radix oĩm bonoꝝ.ita ipã volũ
tas.qñ est primo amata.est radix ⁊ origo oĩm maloꝝ.
⁊ est penitus cõtra deum.eo quia facit se primam vo-
luntatẽ cõtra deum.ideo facit se deuꝫ falsum. Jõ sicut
deus verus est origno oĩm bonorum .ita propria volũ
tas que est falsus deus est origo oĩm malorũ. Et quia
ipsa res primo amata est creatura de nihilo facta ⁊ in
se nullam habens firmitatem.sed semꝑ tẽdens ad nõ
esse de natura sua ⁊ est semper indigens. et ideo cum
amor mutat amantem in rem amatam tunc hõ nullũ
habet in se firmitatem.nullam securitatem sꝫ semper
fluctuat ⁊ indiget.nunq̃ quiescit.eo q est mutatus ⁊

Amor dei facit volũtatẽ nr̃am cõeꝫ ad oĩa.

Ex amore ꝓprio sunt omnia mala.

Amor sui ipsius est radix omnium malorum.

creaturā.s.in seipsum. Et ideo qr creatura est in se va nitas. ideo hō tūc conuersus est in vanitatē. Et qr hō indiget alijs creaturis sine q̄bus esse non pōt. iō tunc amat alias creaturas ꝓpter indigētiā ⁊ ꝓpter vanitatem. ⁊ est subiect⁹ eis. Et qr creature corrūpunt ⁊ mutant ⁊ nō permanēt. ideo ipsa est incōtinua sollicitudine ⁊ tribulatiōe. Sic ergo amor suīpsius qn̄ ē primus facit hoiem inimicū dei capitalē ⁊ facit ip̄m malū ⁊ puersum ac plenū oibus malis et subiectum alijs creaturis. Et sic habemus duas radices primas oppositas vnam oim bonorū. aliā oim maloꝝ ⁊ necesse est s; vnam vel aliā esse in voluntate et in hoie. et opatur p̄rias res in volūtate. Et prima radix. s. amor dei qn̄ ē prim⁹ facit volūtatē diuinā cōem et vlem cōicabilē s; alia radix sc; amor suīpsi⁹ qn̄ est prim⁹ facit volūtatē cōtra deū. ⁊ ꝓpriā et ꝑuatā totāt suīpsi⁹ ⁊ incōicabilem. Prima facit volūtatē iustā sctā; ⁊ rectā. bonā. benignā ⁊ humilē. s; amor suīpsi⁹ reddit volūtatē iniustā. malā. puersam ⁊ malignā ⁊ supbā. Amor dei facit voluntatē q̄etā. pacificā ⁊ amicabile;. s; amor suīpsi⁹ reddit ip̄m inquietā. litigiosam ⁊ discordē. Amor dei facit volūtatē largissimā. amplissima; et maximā. sed amor suīpsius reddit ipam strictissimā et minimam. Amor dei facit volūtatē in summa libertate nulli creature subiectā. s; oī crature iferiori dn̄antē. s; amor suīpsi⁹ punit ip̄am in summa captiuitate et oī creature subiectā. Amor dei facit ip̄am imobilē. stabilē. firmā. fixā. s; amor suīpsi⁹ reddit ipa; fluctuātē. instabilē. mobilē. ac variabilē. Amor dei facit ipa; unissimā. vnitissimā in se. ⁊ iō fortissimā. s; amor suīpsi⁹ reddit ip̄am diuisibilē fragibilē. ⁊ iō valde debile;. Amor dei facit ip̄am plenā. saturā. diuitē. s; amor suīpsi⁹ facit ea; vacuā. esurientē. pauperē ⁊ indigentem. Amor dei facit voluntatē habitare in ꝓprio regno. in ꝓpria terra et in ꝓpria patria. et in domo sua. sed amor suīpsi⁹ facit ipa; exire de terra ꝓpria. de patria ꝓpria. de domo ꝓpria. ⁊ habitare in terra aliena. ⁊ in patria extranea. ⁊ facit ipa; vagā extra domū suā. Amor dei facit volūtatē pulcerrimā ⁊ amabilem. sed amor suīpsius facit eā turpissimam et odibilem ab oībus.

Due sūt radices oīū bonorū. s. ⁊ malorū.

¶ Qr amor dī ⁊ amor suīpsi⁹ sūt due porte. due ianue ⁊ duo principia ac duo lūina cognitiōis hoīs.

Titulus.cxliij.

Sile ifra Ti. cxcix.

Et quia ab istis duob⁹ amoribus oriūntur omnia. procedunt omnia ⁊ fiunt omnia ⁊ gubernatur oia sc; q̄ fiunt ab hoibus voluntarie. ideo cū isti duo amores sint cau

sa oim alioꝝ amoꝝ.sedꝫ ꝙ ab ipsis depēdet tota cognitio alioꝝ.scꝫ bonoꝝ ꝛ maloꝝ.qꝛ amoꝛ dei est principiū ad cognoscēdū oia bona hois.ꝛ amoꝛ suiipsiꝰ seu proprius est pricipiū ad cognoscendū oia mala hois.Et ꝗ ignorat amorē dei.ignorat oia bona hois:ꝛ ꝗ ignorat amorē suiipsius.ignorat oia mala hois.Qꝛ ꝗ ignorat radicēs ꝛ causas bonoꝝ ꝛ maloꝝ hois.nō videt bonū nec malū qꝛ nō videt ianuas nec portas bonoꝝ et maloꝝ.Et tñ magna est dfia inter istas duas radices. qꝛ ꝗ hꝫ amorē dei prio in se.talis cognoscit ipꝫ p ipm. Etiā cognoscit amorē aliū.scꝫ suiipsius ꝛ oia ꝗ sequūtur ex illo.Et ꝗ hꝫ in seipso amorem suiipsiꝰ prio:talis nō cognoscit neqꝫ amorē dei neqꝫ suiipsiꝰ neqꝫ illa ꝗ cōsequūtur ex eis.Et cā est qꝛ amoꝛ dei lux est ꝛ lumē illuminās ꝛ iō facit videre seipm ꝛ suū oppositū.s.amorē suiipsius.ꝛ illa ꝗ oriunt ab eis.sꝫ amoꝛ suiipsius qꝛ ē tenebra ꝛ obscuritas pria de natura sua.iō abscōdit ꝛ obscurat seipm ꝛ celat ne videat.atqꝫ obscurat et excecat intellectū ne videat ipm amorē.Et iō ꝗ hꝫ talem amorē.oia bona ꝛ mala hois ignorat.et nihil videt de bonis ꝛ malis hois qꝛ tenebre totū possident et nulla lux est i eo ꝛ talis est ignorātissimꝰ.Et qꝛ ēt radix ē sp occulta ꝛ latēs.iō difficile est cognoscere ipaꝫ radicē. qꝛ est causa latētissima oim maloꝝ.Sic igit sicut habemꝰ duas radices oim bonoꝝ ꝛ maloꝝ.ita habemus duas portas ad intrādū in cognitionē oim bonoꝝ et malorum.Continue ergo debemus videre istas portas ne ignoremꝰ eas.qꝛ si ignoramꝰ eas.ignoramꝰ duas ciuitates scꝫ ciuitatē bonoꝝ ꝛ ciuitatem malorum. ¶ Qꝛ ex amore suiipsiꝰ nascunt duo principales amores distincti.

Amoꝛ dei lux est.

Amoꝛ sui ipsius est tenebra.

¶ Titulus.cxliij.

Et quia hō habet aiam ꝛ corpus ꝗ nō sunt idē neqꝫ appetūt dei.iō ab amore suiipsiꝰ fluunt ꝛ oriūtur duo amores distincti.quorum vnus nō causat ab altero.Naꝫ vnus est rōne anime.alius vo rōne corpis.Ratione anime causat amoꝛ propꝛij honoris ꝛ excellētie: ꝛ rōne corpis causat amoꝛ delectationis et voluptatis corpalis.Vñ ꝗ amat prio seipm.amat stati honorē ppriū seu excellētiā.vel amat delectationē carnis.Et ista duo amat tāqꝫ duo maxia bōa suiipsiꝰ.Et deinde ad istos maxios amores sequūt alij amores.qꝛ necessario amat oia illa ꝗ ad propꝛiū honorē augendū.defendendum ꝛ cōseruandum.vel ad corporis delectatiōeꝫ pertinent.et contrahitur amicitia magna ꝛ familia-

Ex amore suiipsius nascunt oia pctā mortalia.

ritas cũ illis reb⁹. Et ideo necessario amat bona exte-
riora. scʒ diuitias ꝛ res tẽporales. ꝛ abũdãtiã earum
ꝛ magis amat illa q̃ magis valent ad hoc. Et qꝛ pecu-
nie multũ valent ad vtrũq. ideo sũme amat eas ꝛ sic
contrahitur maxima amicicia ꝛ singularis familiari-
tas cum pecunijs. Amat etiã sciẽtias officia ꝛ digni-
tates que valent ad honorem ꝛ excellentiam propriã.
Et sic ex amore suipsius oriuntur quatuor amores vi-
ciosi. mali ꝛ corrupti. qui dicuntur quatuor vicia. scʒ
superbia. que est amor proprij honoris ꝛ excellentie. ꝛ
luxuria ꝛ gula que sunt amor corporis ꝛ carnalis volu-
ptatis. et auaricia quę est amor inordinatus rerũ ex-
teriorum ꝛ maxime pecuniarũ. Et qui amat honorẽ
proprium ꝛ propriã delectationẽ. habet odio omne id
quod pōt destruere vel diminuere illum vel quod po-
test venire contra ipsum honorem vel ipsam delecta-
tionẽ. ꝛ exinde nascitur ira que est amor vindicte con
tra illos qui nituntur ledere honorem propriũ vel de-
lectationem corporalem. Nascitur etiam inuidia que
habet odiũ de alieno bono inquantum potest dimi-
nuere proprium ꝛ amorem de alieno malo inquãtum
nō potest diminuere. Nascitur etiã ex amore proprie
delectationis corporis amor quietis corporis. ꝛ fugiũ
tur labores ꝛ exercitia ꝛ hec est pigricia ꝛ accidia seu
negligentia. Et sic oĩa vicia oriũtur ex amore suipsi⁹
et proprio.

¶ Qꝛ solus amor dei quãdo est primus. causat veram
vnionẽ inter homines ꝛ facit eos vnũ. Et solus amor
suipsius seu proprij⁹ facit diuisionẽ et litẽ inter eos.

Titulus.cxliiij.

QUoniã aũt amor mutat volũtatẽ in rẽ pri
mo amatã. ideo si res primo amata sit vna
numero tm̃. existens cõmunis omnib⁹ ho-
minibus. ꝛ illa res sit primo amata a quo-
libet. tunc oẽs illi amores sunt similes ꝛ cõ
formes. ꝛ necessario oẽs illi amantes habent vnionẽ
inter se. Et ideo si amor dei sit primus in quolibet ho
mine. est prima radix tm̃. qꝛ res primo amata est vna
numero ab omnib⁹ hominib⁹ ꝛ indiuisibilis ꝛ cõmu-
nis oib⁹. ꝛ insuper oẽs tales amores sunt cõsimiles et
conformes ꝛ oriũtur ab vna ꝛ eadem re. ab vno ꝛ eo-
dem capite. Ideo tũc necessario est vnitas pax ꝛ con
cordia vera inter hoĩes. quia null⁹ amat propriã vo-
luntatẽ sed tm̃ dei. Et ideo. tunc talis diuisio ꝛ discor-
dia nō habent portam per quã possunt intrare inter
homines qꝛ amor dei qui est in quolibet primus clau
dit totum

dit totū vt nō intrent. Et tūc necessario oportet q̄ oēs se ament adinuicē q: amor cuiuslibet orit ab alto loco scʒ a deo. Et sic amor dei qñ est prim⁹ in quolibʒ cām verā vnionē ꝛ cōcordiā inter hoīes ꝛ vnit eos ꝛ facit vnū. Sʒ qñ qlibet amat seipʒ prio ꝛ suā ꝓpriā volūtatē. ita q̄ amor suiipsius est prim⁹ in qlibet tūc res prio amata a qlibet nō est vna nūero cōis oib⁹. imo tot sūt res prio amate quot sunt hoīes. q: qlibet est cōuersus ꝛ mutat⁹ in seipʒ singulariter ꝛ in suā ꝓpriā volūtatē ꝛ sequit eā ꝛ ꝑ ɔ̄ns amat prio suū ꝓpriū honorē ꝛ suā singularē excellētiā ꝛ suā ꝓpriā delectationē corpalē. idō nō pōt amare aliū honorē nec aliā excellētiaʒ nisi ꝓpter suū honorē ꝛ inquātū auget ꝛ cōseruat ꝓpriū honorē ꝛ eū multiplicat. Et idō īpugnat honorē aliū vt defēdat honorē suū. Et sic ꝓponit suū honore oīni alio honori. ꝛ necessario habet odio oēʒ aliū honorē q̄ pōt diminuere suū honorē. Et q: iā supra mōstratuʒ est. q̄ q̄ se prio amat facit se deū inquātū ī eo est. eo q: amat suā ꝓpriā volūtatē ꝛ suū singularē honorē prio et idō quot erūt hoīes amātes seipos ꝛ suā ꝓpriā volūtatē ꝛ suū ꝓpriū honorē tot erunt dii in mūdo diuisi ꝛ sepati inter se nō habētes adinuicē vnitatē. q: nō est res vna existēs eadē nūero prio amata ab oīb⁹ a qua oritur vnitas inter hoīes ꝛ societas vera. Et idō necessario tūc oportet q̄ sit lis diuisio ꝛ discordia. inimicicia. ira. odiū. ꝛ bellū inter hoīes. quia qlibet vult ɔseruare custodire augmētare ꝛ defendere suū ꝓpriū honorē quē primo amat. ꝛ hoc nō pt̄ fieri sine discordia lite ꝛ odio q: null⁹ in hoc mūdo habet sufficiētiā neq̄ de honore neq̄ de corpalib⁹ voluptatib⁹ de se. sʒ semp indiget aliis ꝛ alioꝝ iuuamētis. Et sic ptʒ q̄ amor sui ipius seu ꝓprius aut ꝓpria volūtas causat verā diuisionem in hoc mūdo. discordiā litē ꝛ bellū. Et ꝑ ɔ̄ns solus amor ꝓpri⁹ est cā oīm maloꝝ ꝛ radix ꝛ fundamētū oīs discordie. Amor vō dei prio est causa oīum bonorū ꝛ oīs concordie sicut prius dictum est.

Amor dei cāt vniones inter hoīes.

Tit. cxl.

Amor sui ipsius facit discordiā inter hoīes.

Ti. cxxxvi

¶ Q: oīs hō q̄ amat seipm prio amat se tāq̄ hunc hoīem ꝛ nō tanq̄ hominem. Titulus.cxlv.

Quoniā aūt quicquid est vel est singulare vel est cōmune. quia singularitas ꝛ cōmunitas sūt duo modi oppositi ɔmunes oib⁹. Et ideo qui primo amat seipsum necesse est q̄ amet se sicut hunc hominem et non tanq̄ hominem. Et quilibet homo est hic homo singularis existens. ideo idem numero habens suam propriam et singularem existentiam et personam et est diuisus et separatus a quolibet alio homine eo q:

est hic hō ⁊ nō ē alius. Et iō q̄ amat seip̄z amat seip̄m tanq̄ hūc hoīez ⁊ sub rōne singulari tm̄ ⁊ nō rōne cōītatis. qꝛ est sepat⁹ ⁊ diuisus ab oībus alijs. qꝛ amoꝛ mutat amātē in rē amatā. Et qꝛ res amata est hic singularis hō ⁊ hoc indiuiduū. iō tūc qꝛ pꝛi⁹ amat seip̄z est mutat⁹ cōuersus trāsfoꝛmat⁹ in hūc singularē hoīnē. Et iō talis est ligat⁹ cū seip̄o tanq̄ cū hoc hoīe singulari. Et cū hic hō tanq̄ singulariter vt hoc īdiuiduū est diuisus sepat⁹ ab oī alio hoīe ⁊ ab oī alia re singulari quecūq̄ sit illa ⁊ cū nulla alia re ꝯuenit ꝓpter hoc iste amoꝛ est singularis ꝓpꝛi⁹ ⁊ priuat⁹ ⁊ nō cōis. Et qꝛ tm̄ se extēdit amoꝛ quātū res amata ⁊ non ascēdit supꝛa. iō qꝛ res pꝛio amata est hic singularissimus hō inquātū est hic. iō iste amoꝛ nō pōt se extēdere neq̄ ascēdere ad cōez hoīs rōnē. ⁊ iō nō extēdit se ad hoīem inquātū hō est. qꝛ ē res cōis ⁊ altioꝛ. Et iō tūc nō pōt amare alios inquātū sunt hoīes. qꝛ hic amoꝛ nō pōt ascēdere vltra hūc hoīez ⁊ inquātū hic hō est. Et qꝛ iste amoꝛ est pꝛim⁹. iō ex isto exibūt oīs alij amoꝛes ⁊ oēs erūt amoꝛes priuati. ⁊ diliget bonū suū priuatū pꝛio. sc̄z suū honoꝛē. suā priuatā excellētiā nec se pōt extēdere iste amoꝛ nisi ad illa q̄ respiciūt suum bonū priuatū vt honoꝛē ꝓpꝛiū. delectationē ꝓpꝛiā. et volūtatē ꝓpꝛiā. Et iō diliget alios hoīes īquātū valēt ad suū bonū priuatū ad suū honoꝛē delectationē ⁊ volūtatē ⁊ nō alr̄ neq̄ al's. Et sub isto respectu ⁊ sub ista cā amabit oīa q̄ amabit. Et ī oīb⁹ nō amabit nisi seip̄z qꝛ oīa amabit ꝓpter se. Et sic possum⁹ ꝯcludere q̄ cū amoꝛ suip̄si⁹ seu priuat⁹ sit radix oīm maloꝝ. ⁊ amoꝛ ꝓpꝛi⁹ oꝛiat ex hoc q̄ res pꝛio amata est hic hō ⁊ iō tāq̄ hic hō. est radix ⁊ oꝛigo oīuz maloꝝ qꝛ q̄libet q̄ amat pꝛio seip̄z tāq̄ hūc singularē hoīez. ab oīb⁹ ē diuisus ⁊ sepat⁹. Sꝫ qꝛ de⁹ est cōis ⁊ vniuersalis oīb⁹ creaturis qꝛ oēs ab ip̄o veniūt ⁊ ab ip̄o manutenētur ⁊ ꝯseruant. Iō qn̄ de⁹ est res pꝛio amatā tūc amoꝛ talis ē cōmunis ⁊ vniuersalis ⁊ iō est radix oīuz bonoꝝ. Sic ergo cōitas ⁊ vniuersalitas reddunt amoꝛē bonuz ⁊ singularitas ⁊ ꝓpꝛietates reddunt amoꝛē maluz. Quāto ergo amoꝛ magis cōis est ⁊ vniuersalis tāto melioꝛ ē. ⁊ quāto magis pticularis tāto peioꝛ. Et hoc totū oꝛit a re pꝛio amata ⁊ sm̄ q̄ est magis cōis ⁊ vniuersalis. aut magis priuata. et singularis.

¶ Qꝛ quilibet hō pōt facere certitudinaliter ⁊ per experiētiā exēploꝝ sciam sibipsi. ex seip̄o per amoꝛes suip̄si⁹. quali foꝛma se habere debeat erga deuz ⁊ q̄d debeat deo inquātū in deus est. Titulus. cxlvi.

Quoniā autē hō ꝗlibet dꝫ conari ꝗ̄tum poterit vt certissime videat oīa q̄ dꝫ dare deo. qꝛ hoc est bonū suum. Et iō ꝗa homo non potest esse magis certus ꝙ̄ per seipsum. et quando in seipso videt quid debeat vel quid debet facere deo ideo dabitur hic quedam breuissima doctrina que fundatur in amore suiipsius. seu amore ꝓprio. per quam doctrinā oīs hō pōt videre in seipso tanꝙ̄ in exemplari ꝓpinquissimo. qualr ipse debeat se habere erga deū ⁊ nō indigebit nisi seipso ad hoc cognoscēdū. nec oportebit ꝗ̄rere alios testes extrinsecos. Vñ iā mōstratuꝫ est ꝙ solus deus de iure nature dꝫ esse res pꝛio amata ⁊ ideo soli deo hoc debet vt sibi pꝛio amoꝛ detur. Et ex inde mōstratū fuit ꝙ qui pꝛio amat seipm ⁊ pꝛio dat amoreꝫ sibimet ꝙ ipse facit se tanꝙ̄ deum. quia ipse est res pꝛimo amata qđ soli deo debitum est. Si ergo primo diligo meipsum. constituo me deū. quia qđ pꝛimo debeo deo hoc do mihi. ⁊ sic teneo locū dei ex meipso. et per consequens omnia que deberem dare deo ⁊ attribuere do mihiipsi vnde postꝙ̄ amoꝛ est pꝛimuꝫ qđ debitum est dari pꝛimo soli deo. ⁊ ego do mihimetipsi pꝛimo. Et per consequens do mihi omnia que sequuntur amorem pꝛimum ⁊ que ligantur cum amore. Et qꝛ omnia illa que aliquis debet sibimetipsi vel vult sibi dari vel fieri. eo quia pꝛimo amat seipsum inquantuꝫ pꝛimo diligit seipsum. omnia illa debet dare deo soli. et etiam velle quod ei soli detur. eo quia pꝛimo debeꝫ amare deum. Si ergo aliquis vult scire que sunt illa que debet dare deo videat que sunt illa que vult pꝛo seipso ⁊ sibi dari et quid pꝛo seipso. facit eo quia pꝛio amat seipsum. vnde illa que vult et facit pꝛo seipso et vult sibi dari et fieri eo. Et pꝛopter hoc. quia pꝛimo amat seipsum vult et facit tanꝙ̄ deo sibiipsi. Quia tunc est quasi deus. et tunc erit certus quod omnia illa debet dare et facere pꝛo ipso. et velle soli deo dari et pꝛo seipso fieri. ponat ergo deum loco suiipsius et ideo quia quando amo meipsum. pꝛimo amo voluntatem meam et sequoꝛ eam et nullam aliam. Et ideo similiter quia pꝛimo debeo amare deum. pꝛimo debeo amare voluntatem suam et solum sequi eam et nullam aliam. Similiter eo quia amo meipsum et sequoꝛ pꝛimo voluntatem. desidero. volo. amo pꝛio honorem meum et illum volo exaltare conseruare et augmentare ⁊ honorē meū pꝛepono omni honori. ⁊ volo ꝗ oēs mihi dēt honorē ⁊ ꝯseruēt ⁊ augmētēt illū.

Ti.cxxxiij
Ti.cxxxix
Titu. cxl.
Ti.cxliiij.

Ergo cōformiter hoc debeo deo.s.velle desiderare et amare p̄rio honorē suū et ꝯseruare illū et augmētare et exaltare et ei⁹ honorē omni honori ꝑponere.et debeo velle ꝙ oēs honorē suū augmentēt.cōseruent.et defendant. Ita ꝙ deū prepone mihi.Similiter qn̄ diligo honorē meū primo habeo odio oēm aliū honorē qui nō cōcordat cū honore meo.et inq̄tū honorē meū minueret. et contra illū pugno et irascor.Silr̄ dꝫ hr̄e odio oēm honorē qui nō concordat cū honore dei.et inquantū possum debeo diminuere et desinere illū.et debeo pugnare cōtra omnē aliū honorē qui pōt diminuere honorē dei.Cōformiter si primo amo meipꝫ amo primo laudē meā.et volo laudari ab oībus.et volo ꝙ oēs dicāt bonū de me.et ꝙ nullus dicat de me malū.et volo hr̄e magnā famā et magnū honorē et nomē.Ita similiter qꝛ debeo amare deū.debeo ponere deū loco mei.et ideo debeo primo laudē suā amare.et velle ꝙ laudetur ab oībus.et velle ꝙ deus habeat magnā famā et magnū nomē.et ꝙ nullus vituperet suā famā neqꝫ suū nomen. Qꝛ postꝙ mihimetipsi volo ista. debeo ista magis velle de deo. quia primo debeo amare deū.Et si primo credo mihimetipsi.et nolo ꝙ alij dent fidē et credulitatem mihi et nullus reputet me mendacē.Ita qꝛ primo debeo amare deū debeo deū ponere loco mei.et debeo primo credere et dare fidē et credulitatē et velle ꝙ oēs alij dent fidē et credulitatē sibi et nullus reputet eū mendacē.Similiter si primo diligo me volo ꝙ oīa spectātia ad me cōseruent.Ita qꝛ primo debeo deū amare.debeo velle ꝙ oīa que sunt dei et q̄ ꝑtinēt deo cōseruent et crescāt et nō diminuātur.Et silr̄ de oībus alijs q̄ facio.q̄ volo.et que desidero mihi debeo excellētius velle et desiderare de deo:Sic ḡ manifestū est ꝙ q̄libet hō pōt hr̄e verā et certā cognitionē de his q̄ dꝫ dare et facere deo. et hoc ꝑ amorē suipsi⁹ seu ꝑ ꝓpriū amorē qn̄ oīa q̄ q̄libꝫ facit et vult sibi fieri inquātū est res p̄rio amata. dꝫ facere et velle fieri deo q̄ solus dꝫ esse res p̄rio amata. Qꝛ in hoc q̄libet tenet locū et occupat locū dei.qꝛ de⁹ dꝫ esse ibi vbi ipse est.dꝫ ḡ ip̄e remouere seip̄m de illo loco primitatis et dare deo locū illū.et tūc faciet deo in veritate oīa illa que sibimet faciebat vel fieri volebat.quia ista in veritate debēt esse.Et sic amor suipsi⁹ et ꝓpri⁹ qn̄ est primus manifestat et declarat ꝑ experientiā modū et formā qualiter nos debem⁹ nos hr̄e erga deū.Et sic ptꝫ ꝙ q̄libet in seip̄o portat modū.formā.et exēplar scriptis et depictis.quō et qualiter se debeat hr̄e erga deū.et hec est sciētia certissima et clarissima quā nemo

potest negare.qꝛ videt ea in seipso ꝙ falli nõ potest.

¶ De vltimo ꝛ finali fructu qui nascit̃ ex istis duobus amoribus. Titulus. cxlvij.

Quoniã autẽ vltimũ ꝛ finale qđ expectat̃ in omni re ꝛ desiderat̃ est fruct⁹.ꝛ nihil aliđ expectat̃ vltra.ꝛ hoc manifestũ est in semi nibus ꝛ plantis et arboribus.qꝛ ꝓpter fructũ oĩa finaliter fiunt.Qꝛ illud qđ de qualibet re colligit̃ est fruct⁹ ei⁹.Diuersa aũt semina habẽtur a diuersis fructibus.ꝛ diuerse arbores ꝛ plãte hñt diuersos fructus.ꝛ etiã diuersa semina ꝓducũt diuersos fructus ita ꝙ quodlibet semẽ hꝫ suũ propriã fructũ ꝛ quilibet fructus hꝫ suũ propriũ semen.Et ideo qꝛ in volũtate nr̃a tãꝙ̃ in agro spũali.ꝛ terra spũali possũt esse ꝛ seminari ꝛ plãtari ꝛ ratificari duo amores ꝓmi.ꝛ amor dei.ꝛ amor suipsius tãꝙ̃ duo semina due ꝓme plãte.ꝛ due prime radices. Et ideo considerandũ est cũ summa diligentia qualẽ fructũ ꝓducet nobis quodlibet semẽ quelibet planta.ꝛ quelibet radix finaliter.ꝛ quẽ fructũ colligem⁹ de amore dei.qui est prim⁹ in nobis.ꝛ qđ de amore ꝓprio qñ erit primus.Et qꝛ nõ sunt neqꝫ possunt esse plures radices ꝙ̃ due prime radices amoris.ꝛ duo prima semina.Jdeo etiã nõ possunt esse finalr̃ nisi duo fructus finales ꝛ vltimi.Et qꝛ semina ꝛ radices ꝯ̃riãtur ꝛ opponunt̃ ꝛ inimicãtur ad inuicẽ ita ꝙ nõ ꝓ̃sit aliquo mõ simul esse i eadẽ terra.qꝛ vna radix destruit aliã totaliter.Jđ etiã necesse erit ꝙ fructus finales.ꝛ ꝓpriũ istarũ duarũ radicũ inter se ꝯtrarientur.opponant̃ ꝛ inimicant̃.ꝛ nõ possunt aliquo mõ insimul esse.Et necesse est ꝙ vnũ aliũ oĩno destruat.occidat.euellat.ꝛ expellat. Considerandum ergo qui sunt isti fructus.

¶ Qꝫ gaudiũ durãs sine fine et tristicia sine fine. sunt duo fructus qui finaliter nascũtur in volũtate tãꝙ̃ in agro de amore dei.ꝛ de amore ꝓpriũ suipsius tanꝙ̃ de duobus seminibus in ea primo seminatis. Titulus.cxlviij.

Et quia ex oĩbus que hõ facit ꝛ operat̃.nõ remanet finaliter in hoĩe ꝛ ipsius volũtate nisi gaudiũ vel tristicia.ita ꝙ gaudium ꝛ tristicia sunt duo finalia ꝛ vltima que nascũtur ꝛ oriunt̃ in volũtate ꝛ i corde hoĩs ꝛ ad ista duo terminant̃ oĩa q̃ facit hõ. Qꝛ quicqđ facit hõ nõ põt aliud colligere in seipo.neqꝫ secũ ducere seu portare qđ manet nisi gaudiũ vel tristicia. hoc est enĩ totũ suũ lucrũ qđ de suis laboribus secũ portat.vñ Nota.

Ista duo sunt colligata q̄ sequunt̄ omne opus hois ⁊ ne
cesse est q̄ sequat̄ gaudiū vel tristicia in eo. Et idō gau
diū vel tristicia sunt fructus quos colligit hō de oībus
Et ꝓpter hoc quicq̄d hō operat̄ ꝓpter gaudiū ⁊ hꝫ fi
naliter gaudiū. nec aliō vult nisi gaudiū. ⁊ qn̄ hꝫ gau
diū nil aliud querit. qꝛ gaudium ipm̄ implet. Et nulla
res alia pōt ipm̄ satiare nisi gaudiū. Et qꝛ tristicia op
Hō sem- ponitur gaudio ⁊ ei contrariat̄. Ideo hō semper fugit
p querit tristiciā ⁊ querit gaudiū. Et qꝛ verū gaudiū est verus
gaudiuꝫ. fructus hois bonus. ⁊ vera tristicia est verus fructus
malus. ⁊ qꝛ quilibet fruct⁹ hꝫ suū semē ꝓpriū. Idō neces
se est q̄ ipm̄ verū gaudiū habeat suū semē ꝓpriū de q̄
nascat̄. ⁊ etiā ipa tristicia. Et cū in hoīe nō pn̄t esse ni
si duo semina ꝓ̄ma. ⁊ due ꝓ̄me radices scꝫ duo amores
Titulus. iā dicti. Idō necesse est q̄ oīa alia ex istis nascunt̄ ⁊ oriā
cxxxvi. tur ⁊ q̄ habeāt ista semina. ⁊ sicut nō sūt nisi duo p̄ria
semina 𝔷̄ria īter se. ⁊ due ꝓ̄me radices: ita nō sunt nisi
duo fruct⁹ 𝔷̄riȷ̄ scꝫ gaudiū ⁊ tristicia. Sic ḡ habem⁹ du
as primas radices ⁊ duos finales fruct⁹ istarū radicū
Et qꝛ gaudiū est bon⁹ fruct⁹ ⁊ desiderat⁹ et amabilis.
Idō ē necesse q̄ oriat̄ ⁊ nascat̄ de bono semīe ⁊ de bona
radice. Et qꝛ tristicia est mal⁹ fruct⁹. idō ē de malo semi
ne ⁊ de mala radice. Et idō necesse est q̄ verū gaudiuꝫ
oriat̄ ⁊ pullulet de amore dei. ⁊ vera tristicia ⁊ finalis
oriant̄ de amore suȷ̄psi⁹ seu ꝓprio. Et sic habem⁹ ꝓ̄mo
agrū. scꝫ ipām volūtatē. scd̄o habemus duo semina et
amorem dei ⁊ amorem proprium. Et habemus duos
fructus finales scꝫ gaudium et tristiciam.

¶ Declaratio qualiter ex dei amore quādo est prim⁹
oriatur gaudium durans sine fine.

Titulus.cxlix.

Quoniā aūt vbi amor nō est. vllū gaudium
nō pōt eē qꝛ ex solo amore nascit̄ gaudiū.
Vn̄ gaudiū gn̄atur qn̄ volūtas hꝫ illō qō
vult ⁊ amat. Si eīn nihil amat nec aliquid
vult tūc nullū gaudiū hꝫ. Sꝫ tristicia sic
Ex amo- gn̄atur qn̄ volūtas hꝫ illō qō nō vult neqꝫ etiā amat. sꝫ
re dei ne- hꝫ illud qō hꝫ odio. Et idō qn̄ de⁹ ē res ꝓ̄mo amata ab
cessario ipa volūtate tūc ex tali amore necessario gn̄atur gau
gaudiuꝫ diū. qꝛ de⁹ nō pōt mori. nō pōt deficere neqꝫ ꝑdi ab
sequit̄. ipa volūtate. sꝫ semꝑ est pn̄s semꝑ adest ipsi volūtati.
Et idō volūtas hꝫ semꝑ principaliter illud qō vult ⁊ qō
amat, ⁊ hꝫ semꝑ rē amatā indeficientē immortalē im
mutabilē. semꝑ viuentē. inuariabilē ⁊ nullo indigentē
Et idō amor dei semꝑ pōt durare ⁊ ꝑmanere. qꝛ talis est
Amor dei amor. q̄lis ē res ꝓ̄mo amata. Et idō talis amor erit imor

talis indeficiēs. fixus firmꝰ. imobilis. semꝑ viuēs nullo
alio indigēs cōtinue manēs ⁊ durās. Uide ꝙ ꝙ volun est imor
tas nr̄a in qua gn̄atur amor. ⁊ seminatᷓ ē imortalis ⁊ ꝑ talis.
petua ac spūalis. Q2 res ꝑmo amata q̄ est deus ⁊ imor
talis ipassibilis ⁊ inuariabilis. sūme bonꝰ. sūme ama-
bilis. sūme delectabilis. sūme spūalis. ⁊ sūme ꝯueniē-
tissimus volūtati q̄ solus ē dignꝰ ꝑmo amari. ⁊ cui ꝑmi
tus debetᷓ amor. seqᷓt ꝙ talis amor q̄ hꝫ talia fundamē
ta imortalia erit imortalis ⁊ imꝑpetuū durās sine fine
sine termino nūꝗ̄ deficiēs. q2 ipsa volūtas ꝑ amorem
mutatᷓ in naturā rei amate. Ergo seqᷓtᷓ ꝙ q̄cq̄d senti
tur de re amata. sentitᷓ etiā de amāte. Et si res amata Eodem
est indeficiēs ⁊ imortalis etiā vt ꝓbatū ē sequitᷓ ꝙ vo- titulo.
lūtas nr̄a si ꝑmo amet deū sit imortalis. indeficiēs. fir-
ma. secura. fixa. inuariabilis. semꝑ viuēs. semꝑ durās.
sine fine. sine termino. Et q2 ex tali amore necessario Infinitū
oritur gaudiū. sequitᷓ ꝙ tale gaudiū erit semꝑ durās si gaudiū a
ne fine nūꝗ̄ deficiēs nūꝗ̄ fluēs. sꝫ inuariabile. firmū so morᷓ dei.
lidū fixū. ⁊ imortale. manēs in ipa volūtate. Sicut eñ
ex amore oritᷓ gaudiū. ita ex eterno amore oritᷓ eternū
gaudiū. Declaratū est q̄liter ex dei amore q̄ est pri
mus in volūtate oriatᷓ in ipa gaudiū durans sine fine.

¶ De cōditionibus ⁊ ꝓprietatibus quibus indutum est istud gaudium.

Titulus .cl.

Et q2 vt dictū est gaudiū est fructꝰ amoris, Ti.cxlviij
idō tale erit gaudiū qualis est amor. ⁊ talis
est amor q̄lis ē res amata. Et q2 iā mōstra Titulus
tū est certissime q̄s cōditiōes. q̄s ꝓprieta- cxxxiiij.
tes hꝫ ipe amor dei. idō sequitᷓ ꝙ siles condi
tiones ⁊ siles ꝓprietates erūt i gaudio orto ⁊ nato. de
illo amore. Q2 qualis arbor talis fructꝰ eiꝰ. Et ideo q2
amor dei q̄ est ꝑmus. est semē iustū scīm verū ⁊ ordi-
natū. purū sincerū ⁊ imaculatū. mūdissimū diuinū et
optimū rectū ⁊ sm̄ naturā hoīs inquātū hō est. Exinde
sequitᷓ ꝙ istud gaudiū qđ nascitᷓ de tali amore ē fructꝰ
iustus. scīssimꝰ verꝰ ordinatꝰ purꝰ sincerꝰ imaculatꝰ
mūdissimꝰ diuinꝰ optimꝰ ⁊ rectꝰ. ⁊ est gaudiū qđ ꝯue-
nit hoī inquātū hō est. ⁊ sm̄ naturā hoīs. ⁊ est totꝰ sm̄
deū. Q2 sicut totꝰ amor est sm̄ deū. ita totū gaudiū est
sm̄ deū. q2 ex illo amore oritᷓ gaudiū. ⁊ sic totū gaudiū
oritᷓ ⁊ nascitᷓ de deo. ⁊ radicatᷓ i deo ⁊ i creatore. ⁊ nō in
creatura ⁊ durabit tādiu q̄ diu deꝰ creator durabit. et
q2 deꝰ durabit semꝑ. sic gaudiū etiā qđ inde surgit du
rabit sꝑ. Et q2 vbi ē verū gaudiū ibi ē vā leticia. Idō ta-
le gaudiū icludit verā leticiā. verā iocūditatē. verā be

laritatem delectationem veram.⁊ delectamentum verum:verā cōplacētiā:quietē:trāquilitatē:delicias:exultationes:iubilatiōes:suauitatē:dulcedinē:satietatē:⁊ verā saturitatē.Et q꞉ gaudiū erit eternū sꝑ durans sine fine.sequit̄ ꝙ cū illo gaudio erūt oīa ista ⁊ leticia eterna ⁊ vera sine fine.delectatio eterna.vera ⁊ recta:iocūditas eterna:hylaritas semꝑ durās cōplacētia ꝑpetua trāquillitas eterne delicie: exultatio: iubilatio sine fine.Ecce ergo cōditiones ⁊ ꝓprietates in quib⁹ erit vestitū ⁊ fulcitum ipsum gaudium.

¶ Q̄ gaudiū qđ nascit̄ de amore dei est tota vita hominis ⁊ voluntas. Titulus.cli.

Gaudiū amoris dei est vita hois.

ET qm̄ istud gaudiū est fruct⁹. Jđ q꞉ fructus nascunt̄ ⁊ oriunt̄ ꝓpter vitam ⁊ ad dandū vitā ⁊ nutrimētū ac sustētationē sequit̄ ꝙ istud gaudiū dat vitā ⁊ nutrimentū hoī ⁊ ei⁹ volūtati. Et de ipso ipsa volūtas viuet ⁊ nutriet̄:et est ꝓpria vita hois ⁊ cordis.Sicut eñ tristicia ē mors hois.ita gaudiū est vita hois.Jbi eñ nulla vita est vbi nullū gaudiū.Sꝫ vbi tristicia est ibi mortis nūci⁹ vel mors. Nā gaudiū dilatat cor.fortificat ⁊ confortat:nutrit ⁊ delectat.Et iđ nil aliud vult vel desiderat nisi gaudiū.per ꝯriū v̄o ipsa tristicia mortificat constringit:debilitat:destruit ⁊ annihilat.Et nemo eā vult:neq̄ etiā appetit.Nullus eñ vult esse in tristicia cōtinua neq̄ in tribulatione sed in gaudio ꝯtinuo.Sicut eñ tristicia est mors aīe.ita gaudiū est vita aīe.Q꞉ nō hꝫ verū gaudium ⁊ ꝑpetuū.hꝫ vitā verā ⁊ ꝑpetuā.⁊ que hꝫ verā tristiciā ⁊ ꝑpetuā hꝫ mortē verā ⁊ perpetuā.Ergo qui hꝫ amorē dei in se hꝫ vitā verā ⁊ ꝑpetuā. Q꞉ de ipso amore dei nascit̄ verū gaudiū qđ est vita vera.Qui ḡ hꝫ verū gaudiū hꝫ totū cōplementū.q꞉ ergo totū bonū qđ hō vult habere est ipm̄ gaudiū qđ est vita eius. et qm̄ habet gaudiū hꝫ totū qđ vult hr̄e:⁊ nihil aliud vult habere.q꞉ oīa vult habere ꝓpter gaudiū ⁊ vt gaudiū habeat.Et q꞉ istud gaudiū orit̄ de amore dei soluꝫ et de nulla re alia.ideo sequit̄ ꝙ ad habēdū totū bonū nostrū ⁊ totā vitā nostrā ⁊ totū cōplemētū nostrū.sufficit habere vnicā rē.s.amorē dei.Et q꞉ amor dei est intra hoīem ⁊ nō extra:q꞉ est in voluntate ⁊ in corde. iđ sequit̄ ꝙ ad habēdū totū bonū nostrū.⁊ totū qđ finaliter volumus.s.ipm̄ gaudiū.nō est necesse habere aliquas res extraneas.Et per ꝯñs nec aurū nec argētū.neq̄ lapides ꝓciosos:nec honorem:nec dignitates:nec officia:neq̄ delectationes:neq̄ scientias:nec bona ē.

Habens amorem dei hꝫ verā vitam.

Habens amorem dei hꝫ totū bonū.

poralia.neq3 cibos neq3 potus. Sufficit ergo habere amorē dei de quo nascit͛ oē bonū nostrū:⁊ totū gaudium. Et quia amor dei portat͛ in sola volūtate. ergo hō pōt portare totū bonū suū in sua voluntate. Et qr voluntas est semp̄ in sua libertate:⁊ in suo dominio. ⁊ nullo modo pōt cogi:neq3 pōt auferri ab ea aliqd nisi ip̄a volēte. sic q̄ ip̄sa volūtas si vult nō pōt in eternū p̄dere bonū suū. nec suū gaudiū. Et per ꝯn̄s vitā suaꝫ. q̄a nemo pōt tollere ab ip̄sa amorē dei in quo est vita ⁊ oē gaudiū nisi ip̄sa velit. Cōcludam⁹ ergo q̄ ip̄sum gaudiū qđ nascit͛ de amore dei ē tota vita hoīs ⁊ volūtas.

Amās deum portat totū suum bonū in corde.

¶ De gaudio qđ nascit͛ ex amore dei dum hō viuit in hoc mundo. Titulus.cliij.

Q Uoniā aūt ip̄m gaudiū sequit͛ amorē. ⁊ p̄us est amor q̄ gaudiū:qr eius fruct⁹ est. iō necesse est q̄ sicut dilatat͛ et extendit amor sicut crescit amor. sicut multiplicat͛ amor. ita dilatet͛ ⁊ extendat͛ gaudium. ita crescat gaudiū. ita multiplicet͛ gaudiū. Et qr iā mōstratū est q̄ ex amore dei qui est prim⁹ oriant͛ et multiplicentur multi et ifiniti amores:qr necesse est q̄ qui p̄mo amat deū:amet oīa que dei sunt. Et ideo amor dei extendit se ad oēs creaturas inq̄tū dei sunt. sed p̄rio se extēdit in imaginē dei viuā. Et qr quilibet hō est imago dei. ideo qr p̄rio amat deū. statim amat ei⁹ imaginē viuā: ⁊ per ꝯn̄s amat oēm hoīem. ⁊ exinde orit͛ statim gaudiuꝫ ex tali amore. Qr sicut de amore dei orit͛ gaudiū: ita etiā de amore sue imaginis viue. inq̄tū est dei imago. ⁊ sic tot gaudia habebit quot hoīes amabit: inq̄tū sunt dei imagines. Et sic de quolibet hoīe quē amabit inq̄tū est imago dei. poterit habere gaudiū. ⁊ sic multiplicabit͛ gaudiū in hoc mūdo. Et etiā quilibet gaudebit de seip̄so inq̄tū est dei imago viua. Ulterius etiam qui amabit oēs creaturas inq̄tū dei sunt sic gaudebit de omni creatura inq̄tū dei est. Et sic de amore dei inq̄tū est prim⁹. nascent͛ homini ⁊ multiplicabuntur innumerabilia gaudia:que oīa habēt ortū ab vna radice ab vno semine. s. ab amore. Et ideo iā hō viuēs in hoc mūdo recipit ⁊ colligit iestimabilē fructum de dei amore. quia semp̄ est in gaudio. quia semp̄ est in amore recto ⁊ bono. ⁊ per ꝯn̄s cōtinue est in vita: ⁊ cōtinue viuit: et istud gaudiū nemo potest tollere. sicut nemo pōt tollere amorē. Nec op̄ꝫ in hoc mūdo habere aurū nec argentū: neq3 abundātiā rerū tēporalium ad habēdum istud gaudiū. Quia qui hꝫ amorē dei in hoc mūdo habet suas diuitias in seip̄so intra se: quas

Titulo cxxiiij.

Amans p̄rio deū et amat hoiem.

Amans creaturas ppt deū gaudet de oībus creaturis.

Amans deū hꝫ suas diuitias in corde.

non videt.nemo scit nec cognoscit nisi qui hꝫ. Et ideo qui hꝫ amorē dei. nihil extra se desiderat. nihil extra cōcupiscit.ideo nulli inuidet.nil alienū desiderat: qa iam in se abundat.ꝛ est plen⁹ suo bono.s. suo gaudio qđ est vita cordis.Et ideo oīa alia pro nihilo reputat: ꝛ ideo nō sitit neqꝫ esurit bona corporalia.sed solū curat de amore dei:de quo totū orit̄ gaudium.Patet ergo gaudium quod nascitur de amore dei dum homo viuit in hoc mundo.

Amans deuꝫ oīa despicit.

¶Qꝫ gaudiū sempiternū qđ orit̄ de amore dei pōt eē tale ꝛ sil'e in infinitis hoīb⁹ sicut in vno.ꝛ in quolibet potest esse suum proprium gaudium sine impedimento alterius.

Titulus.cliiij.

Et qꝛ vna res pōt eē pmo amata ab oībus hoīb⁹.s.de⁹.ꝛ in quolibet pōt eē amor dei sil'is.ꝛ ideo sequit̄ qꝫ etiā istud gaudiū potest nasci ꝛ gn̄ari in quolibet hoīe:et tale pōt habere vn⁹ sicut alius.Qꝛ sicut oēs simul pn̄t hr̄e amorē dei.ita pn̄t hr̄e gaudiuꝫ qđ nascit̄ de amore isto.Nec gaudiū vni⁹ pōt ipedire gaudium alterius.Et sic oēs hoīes pn̄t hr̄e sil'e gaudiū.ꝛ pn̄t im pleri gaudio.ꝛ tn̄ pp̄ter hoc nullus hꝫ min⁹.ꝛ tale gaudium hr̄e pōt vnus sicut ali⁹.ꝛ q̄libet pōt hr̄e suū singulare gaudiū ꝛ pp̄riū:ꝛ tn̄ tale erit vnuꝫ sicut aliud: qꝛ sunt sil'ia.sicut amor talis vnus sic ꝛ aliud gaudiuꝫ pōt de nouo multiplicari semp.ꝛ semp pōt fieri nouū gaudiū ꝛ generari. Qꝛ lꝫ sint innumerabiles hoīes ꝛ illi habeāt gaudiū. attn̄ de nouo pn̄t innumerabiles gn̄ari.augmētari.ꝛ nunq̄ terminari:sed semp multiplicari.Et tn̄ pp̄ter hoc gaudiū alteri⁹ nō minuitur. Quāto ḡ hoīes multiplicant̄.tāto gaudiū magis ꝛ magis multiplicat̄.Et tota causa est : qꝛ res primo amata est ipse deus.ꝛ est ipsa res pmo amata quā vnusq̄sqꝫ pōt hr̄e in volūtate ꝛ corde amatā.ꝛ talis amor pōt eē in quolibet,ꝛ sic vn⁹ amor est.qꝛ est vna res pmo amata.ꝛ p ꝯn̄s erit vnū gaudiū multiplicatum in infinitis hoīb⁹.Sic ergo ex vna re gaudiū pōt in infinitū multiplicari sine diminutiōe.qꝛ nō pp̄ter hoc de⁹ perdit aliquid de suo.Ecce ergo qual'r oēs hoīes ꝛ si sint infiniti.pn̄t hr̄e insimul totū suū bonū.totā suā vitā.s. totum suū gaudiū.ꝛ hoc ex ipso solo deo.Et qual'r ip̄e solus est p seipsum sufficiēs dare vitā insimul oīb⁹ hoībus:ꝛ eternū ꝛ sine sui diminutione.ꝛ hoc p amorem suū.Uidete ergo qual'r bona vera hoīm nunq̄ diminuunt̄.sed semp crescere pn̄t et nō hn̄t mensurā neqꝫ terminum;sed magis multiplicatis hominib⁹ siga m

Gaudiuꝫ vnius nō impedit gaudiuꝫ alterius.

Sic homines sic et amor dei ꝛ gaudiū: multiplicat̄.

multiplicantur etiam bona ꝛ gaudium.

¶ De gaudio qđ nascit̃ ex dei amore post vitā corporalem.ꝛ ostendet̃ ex pfectione gaudij ꝛ amoris. ꝙ aīa clare deū creatorē suū facie ad faciē.et sine medio videbit, Titulus.cliiij.

Quoniā aūt ipm gaudiū est fruct⁹amoris dei.ꝛ ideo necesse est ꝙ istud gaudiū sic̃ impleat̃ ꝛ veniat in tātā plenitudinē.in tantā abundātiā.ꝙ nō possit esse maior neqꝫ crescere vltra.ita ꝙ aīa nō possit capere amplius de gaudio: vt sic gaudium plenū fiat.Et qꝛ aīa amauit deū ꝑmo per volūtatē.ideo ex tali amore seqͥt̃ gaudiū.Et qꝛ volūtas totalr̃ ꝑ amorē vnit̃ deo.seqͥtͭ ꝙ ipa vniet̃ ei ꝑ fruitionē ꝛ per gaudiū qđ est fruct⁹amoris. Et cū ex clara cognitōe dei seqͥt̃ maior amor.Qꝛ vbi maior cognitio est. ibi maior amor aut mai⁹odiū ē.Et q̄to magis aliqd bonū cognoscit̃ tāto magis amat̃.Sꝫ qꝛ de⁹ ē solū bonū nr̃m.quāto ꝯ euꝫ magis cognoscim⁹.tāto magis eū amabim⁹.ꝛ. quāto magis eū amauim⁹.tāto magis gaudiū habebimus.Et qꝛ ēt de⁹ nō pōt cognosci ꝛ nō amari. eo qꝛ ē summe bon⁹.sūme benign⁹. sūme sapiēs. sūme nobilis.sūme pulcher.ꝛ in eo est plenitudo oīm gaudiorū. ꝛ diuitiarū.Neqꝫ patit̃ in aliquo bono defectū.Si ergo de⁹ vult a nobis maxie amari.seqͥt̃ etiaꝫ ꝙ vult a nobis maxime cognosci.ꝛ vt gaudiū nr̃m in eo plenuꝫ sit.necesse est vt aīa videat ipm deū facie ad facieꝫ.et hec cognitio est clara.certa ac pfectissima ꝛ ad vota et tātū quātū voluerūt sine medio ꝛ sic magis diligat̃.et vt sic aīe mai⁹ gaudiū oriat̃:qꝛ istud alr̃ eē nō potuit. Qꝛ nisi de⁹ quē ꝑmo aīa amauit in fide.ostēdat se ꝛ manifestet clare:ꝛ clarissime nō faceret đbitū ꝛ ius amoris.Qꝛ amor ver⁹ ꝛ pur⁹ oīa agit.oīa secreta reuelat. Hoc aūt reqͥrit natura amoris. Et qꝛ aīa pͥo amauit q̄si eū nō vidit meret̃ eū viddraw facie ad faciē dū eo fruetur vt mai⁹ gaudiū ex eo ꝯseqͣt̃. Et q̄to clari⁹ eū videbit.tāto magꝭ eū amabit.ēt ꝛ q̄nto magꝭ amabit tanto magis gaudebit.qꝛ res quā aliqͥs hꝫ q̄si ē bona,magis gaudebit q̄nto eā magis cog̃scit.Et ꝑ oppositū ē de re mala.Quāto aliqͥs rē malā quā hꝫ cog̃scit.tāto eā magis odio hꝫ.ꝯ ille q̄ pͥo deū amauit cū sit bon⁹ ꝛ optimus.cuꝫ ipm magis cognoscit. tāto ipm magis amabit ꝛ ꝑ ꝯñs magis gaudebit.ꝛ sic cognitio erit cā maioris amoris.ꝛ amor erit cā maioris gaudij. ꝛ tātū gaudebit anima quantum amabit.quantum cognoscet ꝛ videbit.et vt perfectissime gaudeat.opꝫ vt ꝑfectissime

Plus amās deū plus vnietur ei per fruitioēꝫ

Maxime amās deum maxime cognoscet, gaudebit et fruet̃ eo.

Cognitio erit causa maioris amoris.

amet. et opz vt perfectissime cognoscat. et videat si perfectissime amare et gaudere debeat. Et idõ plenitudo gaudij arguit et ostẽdit. quod oia clare videbit. et cognoscet deũ creatorẽ suũ. summe bonũ summe benignuz. sũme suauẽ et delectabilẽ. Qr qñ clarissime videbit eũ esse talẽ fortius amabit eũ. et fortius tũc gaudebit. Et qr pfectio gaudij oritur ex pfectiõe et nobilitate amoris. Idõ vt gaudiũ sit pfectissimũ. oportebit quod amor sit pfectissimus. et quod amor ascẽdit ad gradũ vltime pfectiõis et dignitatis. Nõ aũt erit talis nisi qualis cõuenit deo. Et idõ qr deus de se et pter se est summe amabilis. eo qr est summe bonus et totus bonus. imo ipsa bonitas et purissima bonitas est sũme benignus et summa benignitas et tota benignitas. et totus liberalis sũme dulcis. sũme suauis. pfectissime amãs. sũme verus et summe potẽs. sũme sapiẽs. et sũme pfectus. Et pter hoc sequitur. amor nõ erit pfectus. neqz ascẽdet ad vltimum gradũ pfectiõis. dignitatis et puritatis. nisi aia amet ipsuz deũ creatorẽ suũ propter suã solam bonitatẽ. benignitatẽ et liberalitatẽ et pulchritudinẽ suã. Et nõ pter dona. neqz propter obligationẽ. qr deus amabilis. purissimus nobilissimus et pfectissimus est. Et ex tali amore sequitur pfectissimũ et purissimũ gaudium. Et qr ad perfectionẽ gaudij reqritur sũma securitas. ita quod oia sint certissima et securissima. ita quod nũqz pdet tale gaudiũ. Et ideo vt anima perfecte gaudeat. erit summe certa et secura. quia nũqz poterit amittere tale gaudium. et quod deus nunqz velit auferre ab eo tale gaudiũ. et etiaz quod nullus est ita potẽs quod possit auferre ab eo quod aia clarissime cognoscet deuz. et perfectissime amabit euz. et cognoscet. qr potẽrit ipsuz nõ amare eo quia cognoscit qr deus est. quia est summa bonitas. ineternum diliget eam. et sic anima erit securissima. quia ipsa ineternũ diliget deũ. Et quod ineternum creator deus eam amabit et quod ineternum videbit eum. et quod nulla alia res poterit destruere eam neqz illum amorẽ. Et per consequens erit securissima de suo eterno gaudio. quod ineternum nõ amittet. sed tenebit ineternum.

Amor perfectissimus habebit gaudium perfectissimum.

Perfectissime gaudens erit sũme securus.

¶ Qr ex natura gaudij et amoris ostenditur quod anima recuperabit corpus suum in statu magis amabili. et per omnia sibi conformiter. in quo poterit anima magis gaudere. ¶ Titulus.clv.

Et quoniã anima que primo amat deum et etiam seipsam inquantũ est dei et inquãtũ est dei imago viua. Et ideo postqz anima amat seipsaz vult bonũ sibimet. et amat bo-

num sibi.⁊ gaudet de bono suo.quoniaȝ ergo anima amat suum corpus naturali amore.⁊ habet naturaleȝ inclinationem ad illud.Et quia deus copulauit aīam cum corpore.et corpus cum anima.⁊ alligauit corpus anime.⁊ fecit quoddam naturlae matrimonium inter ea.⁊ anima cognoscit corpus esse factum propter ipsam.Et ideo anima amat suū corpus ⁊ omnia sua mēbra.Et exinde sequitur ꝙ anima vult recuperare corpus suū.⁊ vult bonū sui corporis.Et etiam quia aīa ē principalis pars hoīs et non totus homo nec corpus est hō.sed insimul aīa et corpus sunt hō. Et ideo hoc est ad perfectionē aīe ꝙ ipsa recuperet suū corpus.q̄r melius ⁊ perfectius est totū ꝙ̄ ⁊ etiā hominē totū esse ꝙ̄ animā eē tātū.Et ideo quia aīa amat suā perfectionem.amat suū corpus.et remanet cum eo: ⁊ per cōsequens vult et appetit ꝙ suū corpus ei restauretur.nec potest velle contrariū.Quia hoc habet ex naturali inclinatione.Et ideo vt gaudiū aīe impleatur.necesse ē ꝙ ei restituaƭ corpus suū.⁊ hoc in illa forma in illo statu q̄ erit magis amabile ipsi aīe ac magis cōforme.et magis ꝓportionatū.cōueniēs ⁊ delectabile ſm statuȝ ipsius aīe.⁊ in quo poterit ipsa aīa magis gaudere. et ꝑ cōsequens erit necesse vt sit plenū gaudiuȝ ꝙ restituatur ei suū corpꝰ in maxima pulchritudine⁊ in summo decore ⁊ ipassibile et imortale.spūale.subtile. agile clarū.sicut sol fulgēs ⁊ resplēdēs.q̄r in isto statu erit magis amabile ipsi aīe.magis conforme⁊ magis proportionatū ſm statuȝ ipsius aīe.et hoc poterit facere deus.Si eñ potuit facere aīam de nihilo cū non eēt. ⁊ potuit facere de terra corpus tale.⁊ potuit facere terra ascendere ad tantā dignitatē.vt ex ipsa fieret corpus ita mirabile vt cōiungereƭ aīe rōnali ⁊ itellectuali portanti suam imaginē viuā.quare non posset facere ascendere ipsum corpus ad altiorē graduȝ ꝙ̄ ante? Et sicut anima mutata ē ad altiorē gradum ⁊ digniorē statū.Ita etiam expedit,vt corpus eiꝰ muteƭ in statū etiā altiorem et nobiliorem gradum et digniorem formā ꝓportionabiliter.Et sicut anima ascēdit.ita ascendit corpus suo modo.Item sicut anima mutata est in deum ⁊ in naturam dei per voluntatem et amoreȝ. Ita etiam mutetur corpus in animam quātū fieri poterit et in naturam anime ſm possibilitatem.⁊ quantū nature corporis non repugnat.vt sicut anima facta ē diuina.ita corpus factum spirituale.⁊ hoc concludit et ostendit perfectio gaudij ⁊ natura amoris. Sic ergo anima vult tale corpus sibi restitui.quod sit impassi-

Q̄ aīa amat corpus suū.

Q̄ corpꝰ tādeȝ restituetur aīe.

Corpꝰ restituetur immortale.

Corpꝰ q̄ntū possibile est sequiƭ aīaȝ

bile.subtile.agile.clarū.sicut sol ⁊ cū ol decore ⁊ pulcri tudine ⁊ immortale. et hoc poterit deus facere. Ergo vt omnibus modis anima gaudeat. ita fiet rursum q̄ anima amat omnes creaturas inquātum dei sunt. Et iō vt anima magis et pluribus modis gaudeat. totus mundus ⁊ creature debent disponi. renouari ⁊ in statu poni. in quo magis amabiles et placibiles sint. vt sic ex eis sequatur maius et maius gaudium. Ut sicut anima est mutata. innouata ⁊ renouata in statū altio rē ⁊ digniorem. ⁊ corpus quod est propter animā. fue rit etiam mutatū ⁊ innouatū in altiorem ⁊ digniorem statū ita totus mundus qui factus est propter homi nem debet renouari et immutari in altiorē et dignio rem statum. ad gaudium ipsius hominis. vt sicut ani ma est vestita noua veste amoris perfectissimi in seip sa. ⁊ etiam corpus suum est vestitū nouo habitu etiam pulcherrima veste impassibilitatis. claritatis. agilita tatis ⁊ immortalitatis. ita etiam totus mundus ⁊ om nes creature mundi que facte sunt propter hoiem. in duantur etiam noua veste. vt totum sit ꝓportionatū. vt ipso homine qui est rex ⁊ dn̄s mūdi innouato ⁊ exal tato. serui sui ⁊ oīa que sunt ꝓpter ipm̄ facta etiam in nouent ⁊ exaltent. Et sicut oīa processerūt ex amorē ⁊ sunt propter amorē. ⁊ ex amore nascit gaudio. tanq̄ fru ctus eius. ita oīa sint in gaudio et taliter disponātur vt ex ipsius sequat maiꝰ gaudiū qḋ est fructus omniū Sic ergo natura gaudij concludit ⁊ probat debere fieri innouationē totius mundi ⁊ oim creaturarum.

Cētera ture rēo uabūtur

¶ De magnitudine gaudij post hāc vitā ⁊ de sua mul tiplicatione. ¶ Titulus.clvj.

Quoniā aūt gaudium est fructus vltimus qui expectatur. nihil aliud expectatur ni si gaudiū. Et quia videmus p̄ experien tiā. q̄ fructus in fine et vltimate veniunt in summa abundātia et multitudine. si cut apparet in arboribus. vn̄ videmus q̄ de vno semi ne. s. de vna parua nuce vel de vno amigdalo si plante tur. aut seminetur exibit vna magna arbor. ⁊ ex illa ar bore exibūt infinite nuces vel amigdala. et tn̄ oia ve niūt de vno paruo semine Et iō q2 gaudiū est finalis fructꝰ q̄ vēit de amore. necesse ē q̄ ipsum gaudiū finali ter ⁊ vltimate veniat in maxima abūdātia et multitu dine. Si eñ fructꝰ corpales tm̄ multiplicant. quāto magis dēt multiplicari fructꝰ spūales. Uidemꝰ ḡ ma gnitudinē ⁊ multitudinē ipsiꝰ gaudij. qḋ expectat. et q2 gaudiū nascit de amore dei. iō necesse ē q̄ gaudium

re extēdat ad tm̄.ad quātū extēdit amor.et magnifice tur ad tātū ad quātū amor. Un̄ qr quilibet post deum amabit seipm̄.⁊ per ꝯns de bono suo gaudebit.qr quā to aliquis amat aliquē.tm̄ gaudet de bono suo. Et iō q̄libet gaudebit de bono suo tantū quātū amabit seip sum. Et quoniā gaudebit vbi habebit gaudiū sempi ternū.⁊ vbi erit leticia sempiterna. iocūditas ⁊ dele ctatio.⁊ omnis perfectio sempiterna:ibi habebit ple num gaudium.et quicq̄d vult habebit.⁊ q̄cquid non vult non habebit.vbi erit immortalitas perpetua.im passibilitas eterna.agilitas.subtilitas et claritas cor poris vt solis.perfecta cognitio et clarissima visio de summa amicicia.de deo creatore suo. Quantum igitur si poterit videre se exaltatum.tantū poterit gaudere. qr videbit se abūdāte oībus delicijs. Et qr quātū q̄s amat aliū.de tāto gaudebit de bono suo. Et iō si ali q̄s hr̄et sile bonū ⁊ sile gaudiū quē tātū amaret sicut seip̄z.tātū gauderet de bono illi⁹ sicut de bono suo.et nō min⁹ gauderet de illo q̄ de seipso. et sic duplicaret gaudiū. ⁊ si tertiū triplicaret.⁊ si q̄rtū ⁊ sic de alijs.sp multiplicaret gaudiū.in millesies milia.itātū augmēta ret gaudiū in millesies milia. Et sic tantū quātū mul tiplicarent bo.es quos amaret sicut seip̄z q̄ hr̄ent sile ⁊ tale bonū sicut ipse.tm̄ multiplicarent ei⁹ gaudia.⁊ hoc totū faceret ip̄e amor.qr ad multiplicationē amo ris mltiplicaret gaudiū. Et qr demōstratū ē q̄ q̄ p̄mo amat deū amabit oēm aliū hoiez sicut seipm̄. et ois q̄ amabit deum p̄mo habebit oia supradicta bona. Er go si innūerabiles sunt hoīes habētes similia ⁊ eadē bona innumerabilia erūt gaudia cuiuslibz.qr nullus min⁹ aliū q̄ seipm̄ diliget.⁊ iō nō alr̄ gaudebit q̄sq̄ p̄ singulis q̄ p̄ seipo. Si ḡ hō de tāto bono suo vix pote rit cape suū gaudiū.quō capax erit tot gaudiorū ⁊ tā tarū deliciarū. Et insup qr dictū est.q̄ntū quis diligit aliū.tantū gaudebit de suo bono. Et ideo qr post hāc vitā vnusq̄sq̄ plus amabit deū sine cōparatione q̄ se ip̄z.⁊ q̄ oēs alios secū.⁊ ita pl⁹ gaudebit de dei bono q̄ de suo oīm suorū. Qr q̄nto amor crescit de tāto gau diū crescit. Ecce ḡ magnitudinē ⁊ mltiplicationē gau dij.⁊ abūdātiā quā q̄libz q̄ p̄rio amat deuz colliget de amore dei. Et si plauerit eū l seipo p̄rio.ecce q̄s fruct⁹ ⁊ in quāta mltiplicatiōe colliget.⁊ oia ista erūt eter na.q̄ nūq̄ deficiēt.qr amor dei ex q̄ oia oriūt erit eter nus ⁊ indeficiēs.⁊ hic ē radix. Et ita radix ⁊ fruct⁹ in eternū durabūt.⁊ inet ernum viuet hō de tot ⁊ de tan

Quilibē gaudebit de seipso.

Quilibet gaudebit de alio.

Titulus. cxxxiiij. Gaudiū vni⁹ erit gaudiuz alterius.

Eodē ti tulo. Pl⁹ ama bim⁹ deū q̄ nosip sos aut alios

tis fructibus eternis ꝛ indefficiētibꝰ. Ecce quos ꝛ qua
les fructus colliget hō ꝛ aīa de ipo amore dei tāq̄ de
vno semine. tanq̄ de vna radice in volūtate plantata
tanq̄ in agro spūali. Declaratꝰ est ergo finalis ꝛ vlti
mus fructꝰ qui nascet ex amore dei q̄n erit pl̄mꝰ. Vide
te ergo ꝛ notate ordinē totiꝰ pcessus. Primo enī inuē
Titu. cix. tā fuit obligatio amoris. Secūdo natura amoris. Ter
cio fructus amoris qui est gaudiū. Sic ergo obligant
nos ad amorē ꝛ oīa facta sūt ꝛ nobis data ppter amo
rē: ꝛ amor ppter gaudiū. ꝛ gaudiū ppter nihil aliud
Tit. clvij in tribus autē totū claudit in obligamine. in amore. et
in gaudio. Totꝰ ergo ordo creaturarꝫ. tota scala natu
re ostēdunt nobis obligationē ad deum ꝛ debitū amo
ris. ꝛ etiā gaudiū. Ex creaturis manifestat obligatio.
Ex obligatione debitū amoris. Et ex amore gaudiuꝫ.
Et sic per scalā nature cōtinue ascēdimus de bono in
melius. ꝛ de infimis ad sūma cū dei auxilio.

¶ De fructu qui nascit de amore proprio ꝛ priuato
seu pprie volūtatis. ꝛ ostēdit q̄ de tali amore non pōt
nasci verū gaudiū. sed sophisticū ꝛ deceptiuū ac tm̄
apparens. qd intus portat tristiciā latētem que nasci
tur post gaudium. Titu. clviij.

Quoniā aūt iā dictū est q̄ q̄n hō habet rē
quā vult ꝛ amat. ꝛ etiā sperat certitudi
naliter habere. tūc exinde sequit gaudiū
Tit. clix. Et iō de amore pprie volūtatis pōt gn̄a
ri gaudiū. Quia qui amat suā ppriā vo
lūtatē vult sibipsi ppriā laudē. ppriū
honorē ppriā gloriā ꝛ ppriā excellētiā. ꝛ hoc ex parte
aīe. vult etiā ꝛ amat sibimet voluptates ꝛ delectatio
Amor pro nes corpis. ꝛ per ꝯñs vult ꝛ amat oīa illa que valēt ad
priꝰ sꝫ etiā hoc ꝛ ad habendū illa. sicut sunt bōa exteriora. digni
habꝫ gau tates ꝛ officia ꝛ sciētie. Et ideo q2 hō dū viuit in hoc
dium. mūdo pōt habere oīa pdicta. s. honorē. laudē excellē
tiā ꝛ gloriā delectationes corporis ꝛ illa q̄ valent ad
hoc. iō pōt gaudere ꝛ habere gaudiū. Et q2 ista pñt
perdi ꝛ destrui. ꝛ nō durant sed transeūt. et hō timet
perdere ea. Et etiā q2 q̄ amat aliquā rē. habet odio il
lud qd destruit illā rem. vel pōt diminuere illā. Et iō
Gaudiuꝫ qui amat oīa supradicta. necessario hꝫ odio oīa illa q̄
pprij amo pñt destruere ꝛ diminuere ppriū honorē ppriā lau
ris vertit dem ppriā excellentiā ꝛ voluptatē ppriā. ꝛ oīa que va
i tristiciā lent ad hoc. Et exinde sequitur: q̄ ex tali gaudio nasci
tur tristicia. ꝛ tale gaudiū cōuertit in tristiciā: q2 ex ta
li timore ꝛ odio seq̄tur tristicia: ꝛ ex perditione ꝛ de
structione taliū sequit tristicia. Et ideo tale gaudiuꝫ
est falsum

est falsū v anū. deceptiuū et sophisticū quia itus abscōdit maiorē tristiciā quam sit gaudium. Et sic de amore pprio nō pōt nasci nisi gaudiū falsum et vanū. ac deceptiuum qd tristiciam importat.

De cōditionibus et ppietatibus ad indumētis quibus indutū est gaudiū qd nascitur de amore sue ppie voluntatis. Titulus.cviij.

Et quia qlis ē radix tale est illd qd sequitur ex radice. ideo necessario tale erit gaudiū qlis erit amor ex quo oritur. Et ideo ex ppietatibus cōditiōibusque amoris pprij. cōcludemus ppietates et cōditiones istius gaudij. Et quia iā cōclusum est quod amor pprius et sue pprie voluntatis est inordinatus. iniustus. indebitus. tortuosus falsus. viciosus et corruptus. imūdus. cōtra naturam hominis inquātū hō est. et cōtra totū ordinē vniuersi. cōtra oēs creaturas pessimus nequissimus. turpissimus. malignissimus. imo est primū malū. et radix omnium malorum. primū viciū primū venenū. prima mors. prima tenebra. prima cecitas. prima falcitas. primū mēdaciū. et radix omnium mēdaciorum prima iniusticia. prima turpitudo. Et ideo gaudiū qd nascitur ex tali amore. necessario habet ppieates talis amoris. Ideo tale gaudiū necessario est inordinatū. iiustū. indebitū. falsum. viciosum. corruptū immūdū. cōtra naturā hominis. contra totū ordinē vniuersum cōtra oēs creaturas. pessimū. malignissimum. nequissimū. turpissimū. viciosum. venenosum. mortale. tenebrosum. mēdosum. quia talis est radix vn oritur. Tale est gaudiū qd quis habet de suo amore pprio. et de amore sue laudis. sue pprie excellētie. pprij honoris pprie glie et de voluptate carnis. et de oibus que ipse amat pper ista. Et quia vbi est gaudiū ibi est leticia. et delectatio et exultatio. ideo etiā erit tibi talis delectatio. talis exultatio talis leticia. talis cōplacentia. Et quia tale gaudiū est corruptū. iniustū pessimū etc. Ideo etiā talis leticia. talis delectatio. talis cōplacētia. talis exultatio. sunt pessime. corrupte inordinate et iniuste. Et quia iam declaratū est quod amor pprius seu pprie volūtatis totaliter et de directo cōtra deū. sine deo aduersus deū. extra deū. pter deū. etiā inimicatur deo. et constituit hoies inimicū dei capitalem. eo. quia qui prio amat se et suam ppriam volūtatē facit seipsum deū. et aufert inquātū in eo ē suā ppriā coronā a deo. s. priuilegiū sue pprie. volūtatis. Ideo sequitur quod istud gaudiū qd hō habet de tali amore est contra deū. et aduersus deū extra deū. sine deo. Et totaliter et de directo inimicatur deo. Et per cōsequens tunc homo gaudet. letatur delectatur. complacet et exultatur con-

Ti.cxxxix
Titt.cxli.
Gaudiū hoīs de se ipso est inordinatū
Ti. cxxxviij.
Titu.lc.
Gaudiū pprij amoris est contra deū

tra ⁊ aduersus deū.⁊ contra suam voluntatez.Et creatura contra creatorem.⁊ opus contra suum artificem Et quia etiā vbi est amor sue ꝓprie voluntatis.ibi est contēptus dei q̄ est tantus sicut ipse est.Qr solus deus dignus est amari prio.ergo tale gaudiū qđ orit̄ de tali amore oritur de cōtēptu dei.⁊ in cōtēptū.⁊ offensaz.et iniuriā eius.Et iō illud gaudiū est sūme deo inimicū.⁊ auget ⁊ multiplicat.cōplet ⁊ cōsūmat ꝯtrarietatē ⁊ inimiciciā cōtra deuz.Quia amor ꝓprius in quo est dei contēptus.est radix ⁊ initiū inimicicie dei iniurie et offensie eius.Et gaudiū qđ nascit̄ exinde cōplet ipsam inimicitiā.⁊ augmētat ⁊ multiplicat.Quia dū hō magis gaudet cōtra deū.⁊ legat.tūc efficit̄ ⁊ causat̄ maior inimicus eius.Et qr gaudiū est inimicū cōtra deuz. ⁊ ideo cōfirmat inimiciciā cōtra deū.Et iō illud gaudiū portat ⁊ abscōdit intra se latēter sūmū venenum pessimū venenū.⁊ maximū virus pessimā mortē quia portat secū ⁊ abscōdit iniuriā dei.offēsaz dei.⁊ inimiciciā sui creatoris.q̄ nihil est peius ⁊ venenosius. nihil mortalius.nihil magis nociuū.nihil dānabilius. nihil magis letissimū vel lesiuū.nihil dānabilius.nihil tristius. ⁊ nihil indelectabilius.Malū em̄ est amare cōtra deuz. sed multo peius est letari ⁊ gaudere.cōplacere ⁊ exultare cōtra deū.⁊ iniuriaz ⁊ offensam dei.

Est inimicū deo

¶ Sic ergo patēt cōditiōes ⁊ ꝓprietates quibus idutuz ē gaudiu qđ nascit de amore inuptiꝰ ⁊ sue ꝓprie voluntatis de ꝓprio honore ꝓpria laude.ꝓpria glia. ⁊ de lectatiōe carnis.⁊ de oibus q̄ sequunt̄ ad ꝓpriū amorē qm̄ tale gaudiū est inordinatū.iniustū.indebitū falsū vitiosuz.mēdosuz corruptū.imūdū.malignū pessimū nequissimū.veneno pleuū.mortale.ꝯ naturā hois.cōtra totū ordinē vniuersi.ꝯtra oēs creaturas. sine deo pter deū extra deū.⁊ ꝯtra deū.momētaneū nō ꝑmanēs.fiuēs in momēto.trāsiēs.portās secū.⁊ abscōdēs tristiciā ⁊ dei iniuriā ⁊ offensaz.Ecce ergo fructus q̄ nascit̄ de amore ꝓprio:dū hō viuit in hoc mundo.

¶ De duobus gaudijs ⁊ cōparatione eoruz adinuicem cuz duobus amoribus. Titulus.clix.

Sicut tūc sūt duo amores cōtrarij ⁊ capitales inimicitia sunt duo gaudia adinuicē cōtraria ⁊ totaliter inimica.⁊ iō sicut duo amores ꝑmi. ⁊ amor dei ⁊ amor suipius nō pnt simul eē i voluntate.Ita nec ista duo gaudia q̄ oriunt ab eis nō pnt simul stare i volūtate.sz necessario adinuicē se destruūt ⁊ expellūt.vnūqz fugat aliđ.Primū gaudiū qđ orit̄ de amore dei nascit̄ in vitate.⁊ ē veruz.Scđm gaudiuz qđ nascit̄ de amore

Duplex gaudium ⁊ eoruz differētia.

suꝑꝑsius.nascit̃ de falcitate.ꝛ ē falsū. Primū gaudiū qd̄ nascit̃ d̄ amore dei orit̃ de iusticia scd̄ꝫ ꝙ d̄ amore suꝑꝑsi⁹ nascit̃ orit̃ de falcitate ꝛ iiusticia. Primū igit̃ nascit̃ de radice oīū ꝟtutū.scd̄ꝫ orit̃ d̄ radice oīū viciorꝫ. Primū orit̃ de radice oīm bonorꝫ.ſm d̄ radice oīū malorꝫ. Primū orit̃ de eternitate.scd̄ꝫ d̄ vanitate. Primū d̄ icorruptibilitate.scd̄ꝫ orit̃ d̄ corruptibilitate. Primū gaudiū orit̃ d̄ deo.scd̄ꝫ gaudiū orit̃ sine deo.extra deū et ꝯ deū. Primū gaudiū ꝯiūgit.ꝯsolidat.reficit ꝛ satiat ꝛ vnit hoīeꝫ cū deo. scd̄ꝫ gaudiū diuidit.elōgat. separat.ꝛ ponit hoīeꝫ extra deū. Primū gaudiū multiplicat ꝛ auget amiciciā cū deo.scd̄ ꝟo Aug.ꝛ multiplicat inimiciciā cū deo. Primū gaudiū ꝯplet.satiat.solidat.dulcificat;volūtatē scd̄ꝫ gaudiū amarificat.debilitat.euacuat volūtatē.ꝛ facit eā fluctuātē.inq̄etā instabilē esurientē ꝛ ſtiētē. Primū gaudiū ē scd̄ꝫ naturā hominis iꝯtū hō ē.scd̄ꝫ gaudiū est ꝯ naturā hoīs inꝙtū hō est. Primū est ſm ordinē vniuersi ꝛ oīū creaturarꝫ scd̄ꝫ gaudiū ē ꝯ ordinē totū vniuersi ꝛ oīm creaturarꝫ Primū ē duras.ꝑmanēs ꝛ ꝑpetuū.scd̄ꝫ ē fluēstrāsiēs ꝛ momētaneū. Primū gaudiū qd̄ nascit̃ d̄ amore dei pōt hr̄i de amore dei sine labore.sine expēsis.sine adiutorio aliorꝫ.ſꝫ scd̄ꝫ gaudiū qd̄ nascit̃ d̄ amore suꝑꝑsi⁹ nō ꝑt hr̄i nisi cuꝫ labore.cū expēsis.cuꝫ multitudīe rerū tꝑaliū.cū dāno aliorꝫ ꝛ destructiōe. Primū gaudium nuꝙ ꝯůtitur in tristiciam.sed scd̄m gaudium m̄ semper ꝯůit̃ i tristiciā ꝛ dolorē. Primūgaudiū facit hoīeꝫ benignū.suauē.mitē ꝛ māsuetū.ſꝫ ſm gaudiū facit hominē malignū crudelē pessimū. Primū gaudiū multiplicat.auget ꝯseruat.fortificat nutrit.pacē vnitatē cōcordiā.amiciciā ꝛ oē bonū iter hoīes. ſꝫscd̄m gaudiū multiplicat oē ꝯriū.ꝛ seminat inter hoīes oē malum. ¶Itē de ꝑrio gaudio nullū pōt seq̄ malū .nullū ꝑt seq̄ scādalū.ſꝫ ex scd̄o gaudio no ꝑt seq̄ nisi malū ꝛ scādalū. Primū gaudiū excitat ad oꝑandū oē bōꝝ scd̄ꝫ gaudiū excitat ad operādū oē malū. Primū gaudiū ē vitale.salutiferꝫ.laudabile amabile.desiderabile.gl'iosū honestū.d̄lectabile.ꝛ scd̄ꝫ naturā ꝛ rōnē.ſꝫ ſm gaudiū ē mortale ꝛ mortiferꝫ.vitupabile.odibile.viciosū .ignominiosuꝫ.ꝯ naturā.ꝛ ꝯ rōnē. Primū gaudiū ē cā origo ꝛ motiuū ꝛ oīū bonorꝫ operū.ſꝫ scd̄ꝫ ē cā. origo ꝛ motiuū oīm malorꝫ operū. Primū gaudiū ꝑficit ſꝑ hn̄ti.scd̄m gaudiū ē ſꝑ dānosū ꝛ nocet hn̄ti. Primū gaudiū est q̄ deo nihil amabili⁹ neq̄ placibili⁹.ſꝫ ſꝫ gaudiū ē q̄ d̄o nihil odibili⁹ ꝛ displicibili⁹. Primū gaudiū auget amorē ꝛ d̄siderium oīū bōꝝ ſꝫ ſꝫ gaudiū auget amorē oīū malorꝫ

desideriū oīm viciorꝝ. Primū gaudiū est cōuenientissimū nature hoīs inquātū hō est. ſʒ ſcōm gaudiū est diſcōuenientiſſimū ⁊ ɔ̄ naturā hoīs inquātū hō ē. Et iō nihil peiꝰ ī hoīe. nihil mortaliꝰ. nihil magis dānoſuʒ. Primū gaudiū illuminat ⁊ clarificat intellectū. ſʒ ſcōʒ excecat ⁊ obtenebrat itellectū. imo cōplet cecitatē aīe. Primū gaudiū est ſume p̄miabile. ſʒ ſcōm gaudiū est ſūme punibile ⁊ cā oīs punitiōis. ⁊ ꝓpt ip̄m debet ſūma pena. Ecce ḡ quātū malū natū est ⁊ gñatum ē i corde ⁊ volūtate. qñ in ea est natum ⁊ ortum tale gaudiū venenoſum. quanta malignitas et quanta malicia.

¶ Regula cōparandi iſta duo gaudia vt comprehendātur oīa predicta. Titulus.clx.

Taūt oīa predicta faciliꝰ cōprehēdant. debēt iſta duo gaudia cōpari. Prīo penes cōuenientiā. ſcdo penes dr̄iam. Penes ɔuenientiā. qꝛ iſta duo gaudia ɔueniūt in noīe. qꝛ vtrūq̧ vocat gaudiū. Itē cōueniūt. qꝛ vtrūq̧ hʒ eē in volūtate. Itē ɔueniūt. qꝛ oīa q̄ fiunt. fiūt ꝓpt gaudiū. ſiue vnū ſiue aliud. Sʒ dr̄ia iſtorꝝ gaudiorꝝ capitur cōpando iſta ad radices vñ oriunt. ſ. ad duos amores p̄mos. vel ad deū vel ad opationes ⁊ effectus quos faciūt in natura hoīs vel ad ipſas creaturas. Et ſic diuerſimode cōpando poterimꝰ videre q̄ attribuunt vni gaudio ⁊ q̄ alteri. ⁊ ꝓprietates ⁊ ɔditiōes vtrorūq̧. Ergo exercita teip̄m nunc in duobꝰ amoribꝰ nunc i duobus gaudijs. mō cōſiderādo vnū ꝑ ſe mō cōpando ſcū alio. ⁊ ſic habebis magnā cognitionē de bono et malo hoīs inquātuʒ hō est. ¶ Cōſiderāduʒ tñ ē. q̧ gaudiuʒ est illud qd ſupͣ oīa penit querit ⁊ deſiderat. ⁊ oīa deſiderātur ꝓpter gaudiū. Et iō ip̄m gaudiuʒ ſtatiʒ attrahit hoīem ad ſe. qꝛ talis nature ē. ⁊ iō oīs deceptio fit rōne gaudij. ⁊ nullus decipit niſi ꝓpter gaudium. ⁊ iō gaudiuʒ inquātuʒ gaudiū ſemꝑ attrahit ⁊ appetit ſemꝑ. Sequit etiā q̧ malū gaudiuʒ attrahit ſemꝑ ⁊ appetitur. nō qꝛ malū. ſʒ qꝛ gaudiuʒ importat delectationē. Dei de excecat hoīem. ⁊ totū ɔuertit ad ſe. ⁊ dñatur totaliter hoī. Nihil aūt fortiꝰ q̄ gaudiuʒ ⁊ delectatio. qꝛ oīa vicit. oīa ad ſe trahit. oīa ad ſe ɔuertit. oībus dñat. Et iō ſupͣ oīa fugiēduʒ ē malignū gaudiū ſophiſticuʒ fraudulētuʒ ⁊ deceptoriū. falſuʒ apparēs ⁊ trāſitoriuʒ.

Gaudiuʒ est.

¶ De finali fructu qui naſcitur poſt hāc vitā de amore ꝓprio. ⁊ de ſuo malo gaudio. Et oſtendit q̧ triſticia vera que finē non habet est finalis fructus ꝓprij amoris. et ſui. et proprij gaudij.

Titulus.clxi.

Uonia͂ aũt ia͂ mõstratum est. quale ⁊ qua͂tum gaudiũ nascet in voluntate post hãc vitã ex amore dei. ex inde cõcludit ꝙ vbi nõ est amor dei. ibi erit priuatio illius ⁊ talis gaudij ⁊ tãti gaudij. erit etiã puatio infinitorum gaudiorum. Sz nõ solũ puatio talis gaudij. sz puatio pfecta ⁊ pura oĩs gaudij. Et p ɔ̃ns non erit ibi nisi pura ⁊ simpliciter tristicia. Uñ volũtas est talis nature ꝙ in ea põt gñari gaudium vel tristicia qz aliqñ hz qđ vult. ⁊ nõ hz qđ nõ vult. ⁊ aliqñ hz qđ nõ vult. et nõ hz qđ vult. Et tristicia causat qñ aliqs nõ hz id qđ vult ⁊ qñ hz id qđ sũme odio hz. ⁊ nõ pt a se repellere. Nõ eñ maior tristicia est q̃ nõ hr̃e id qđ vult hõ semp ⁊ et desiderat ⁊ ɔtinuo desiderat. Neqȝ eñ est maior tristicia q̃ hr̃e semp ⁊ ɔtinue i seipo id qđ hõ nõ vult. et qđ sũme hz odio. ⁊ nõ posse a se repellere. Et maxime si illud sit i ipa volũtate. Et qm̃ aĩa post hãc vitã priuabit oĩbus q̃ amabat. ⁊ nihil habebit qđ amet. qz nõ habebit nec ppriũ honorẽ nec laudẽ. nec gl̃iam. nec delectationẽ corpis. nec aliqđ qđ amabat. iõ priuabit oĩ gaudio qđ habebat dũ viuebat i hoc mundo. ⁊ nullũ aliđ gaudiũ poterit hr̃e. Et qz erit ẽt puata amore dei. qz secũ nõ portabit amorẽ dei. qz erit totalr̃ extra amorez dei. iõ etiã nullũ gaudiũ bonũ poterit hr̃e. Et sic erit puata oĩ gaudio tã bono q̃ malo. Et qz aĩa post hanc vitã erit exuta a corpe ⁊ a carne. iõ tunc ipa aĩa erit cognoscẽs se clare. ⁊ videbit seipam. ⁊ reducet ad seipam. qz erit p̃ns sibi ipsi. Ideo cogitabit circa seipam. ⁊ sentiet seipam ⁊ intelliget ppter qđ facta erat. ⁊ qđ bona habitura erat ⁊ qua͂tum bonũ pdidit. ⁊ quare pdidit. Et cognoscet ꝙ ipamet fuit in cã quare puata est tãto bono. ⁊ ꝙ ipa fuit in culpa. ⁊ iõ sibimet imputabit. Et cognoscet clarissime ꝙ ineternũ pdidit. ⁊ ꝙ nũq̃ rehabebit. ⁊ tñ vellet hr̃e ⁊ desiderabit hr̃e. ⁊ nõ poterit nõ desiderare imo necessario desiderabit. Et quãto magis ipa intelligit illđ bonũ. tãto magis desiderabit illđ bonũ. Ecce ğ sũma tristicia cognoscere bonũ qđ habitura erat ⁊ qđ sibi debebat ẜm naturã. ⁊ necessario velle ⁊ desiderare illud hr̃e. qz q̃libz res necessario desiderat hr̃e bonũ suũ qñ cognoscit. ⁊ vltra nũq̃ posse hr̃e ⁊ scire se ineternũ nõ posse hr̃e. Cõiũge ğ ista simul. ⁊ vide quãta erit hec tristicia. Et qz aĩa nõ erit occupata nisi circa seipam. iõ hoc ɔtinue cogitabit. ⁊ nõ poterit hoc nõ cogitare. Et iõ ista cogitatio dabit sibi ppetuã ⁊ eternã tristiciã. Ulteri⁹ qz aĩa tũc tota reducta ad seipam clare videbit seipam. ideo videbit clarissime. vo

Ti. cliiij. ⁊ ti. cv

Eterna dãnatio ẽ eterna tristicia.

Aĩa exuta occupabitur circa seipaz.

Aia expu[n]ta clare cognoscet se ipam. luntatē suā esse inimicā deo. esse tortuosam. deformē puersam.ꝛ ꝯ naturā suā turpissimā ꝛ inordinatissimā ꝛ totā deuiatā.ꝛ videbit se clare sicut ē.ꝛ q2 totalr est ꝯ deū.Et qcq̄d est ꝯrium deo.necessario ē turpissimū peruersissimū ꝛc.eo q2 de9 est pulcherrim9 ordinatissimus ꝛc.ideo aia que erit cōtraria deo.necessario erit ꝑoppositū.Et q2 aia clarissime cognoscet ꝛ videbit se ipam ꝛ sine medio.ꝛ videbit se esse talē vt est dictū.et q2 totū hoc erit cōtra naturā suā ꝛ nō deberet hre et hoc habebit.ꝛ etiā q2 aia necessario habebit odio suū malū.suā turpitudinē.suā cōfusionē.quō eni nō habebit oia illa odio in seipa.cū haberet ea odio i alijs rebus.iō ex tali odio gñabitur summa tristicia in aia.eo q2 semꝑ habebit odio suū malū.ꝛ vellet expellere a se. tn̄ ineternū nō poterit.Et sic in seipa habebit ineternū illud qd̄ summe hz odio.ꝛ sic ipa aia erit sibiipsi cā tristicie summe.Et talis tristicia erit ꝯtinua ꝛ eterna. q2 aia semper erit p̄ns sibiipi.Et ita ex ipsa orieť sibi tristicia.ꝛ iō habebit odio seipam sūme.vt vellet nō esse eo q2 nō poterit sustinere nec tolerare seipsam ꝑpter suā turpitudinē deformitatē ꝛ horribilitatē. Q2 nulla maior turpitudo.nulla maior deformitas.nulla maior horribilitas.q̄ ipsi9 volūtatis ꝛ aie.nihilq̄ magis odibile nihil magis displicibilē q̄ sit volūtas turpis ꝛ deformis.Et sic i ipa erit fons ꝛ origo ac radix eterne tristicie.Et oia ista habebūt ortū ex amore suiipsi9.ex eo q2 aia amauit ꝑmo suā voluntatē ꝑpriā. ꝛ oia amauit ꝭm suā voluntatē ꝑpriā extra deū.ꝯ deū.extra volūtatē dei.ꝛ ꝯ dei voluntatē.Et sic ex tali amore sequiť summū odiū ꝛ sūma displicētia suiipsi9.ꝛ ex tali odio seqtur sūma tristicia.Et loco amoris ꝑprij gñatū ē odiū. ꝛ ipm odiū est radix ꝛ origo tristicie.ꝛ ipa aia erit tota plena odio.ꝛ nihil erit in ipa nisi odiū. Sicut autē amor dei erit radix eterni gaudij.ita gaudiuz erit radix eterne tristicie.Et ex odio suiipsi9 sequiť odiū dei q2 aia vellet tūc nō eē.ꝛ nō poterit tūc nō esse. ꝛ iō necessario habebit tūc odio deū q̄ dedit sibi eē.ꝛ q̄ manu tenet ipam i esse.Et iō vellet deū nō esse vt ipa nō esset.Et q2 de9 nō pōt nō esse.iō erit sūma tristicia i aia ex hoc.Itē habebit odio oēz creaturā.q2 vellet q̄ nihil esset nec ipa nec alie res.Et q2 hoc nō poterit esse. sic ex hoc sequiť odiū oim̄ q̄ sunt.vt sicut prius amauit se ipaz ꝑmo ꝛ oia alia amauit ꝑpter se ꝛ ꝓ se.ita postea habebit odio p2io se ꝛ oia alia habebit odio ꝑpter se. Et sicut p2i9 nō gaudebat nisi ꝑpť seipam. ꝭm seipam ꝛ de se ipa extra deū totaliter. ita postea ois tristicia

Sūmum odium.

Dānati odient deum.

Odient oēm creaturam.

orietur sibi sm seipam. et pp̄ter seipam et de seipsa. Et sicut prius nihil placuit sibi nisi pp̄ter seipsam et de se ipa. ita oīa sibi displiceāt pp̄ter seipam. et ipamet sibi displiceat. sicut sibiipi pri⁹ cōplacuit. Et sicut pri⁹ fuit amica suiipsius primo. ita postea fit inimica suiipsius primo. Et sicut aīa prius fecerat se tanq̄ deū cōtra deū dādo sibiipsi prio amorē et pp̄ter se. et per ɔ̄ns fecerat in seipsa suū principiū. suū fundamentū. et suū caput ponēdo se loco dei. et faciēdo se rē primo amatā. Et iō sicut deus si fuisset res primo amata esset fons et origo oīm gaudiorū ipsi aīe. ita p̄ oppositū ipamet sibiipi fit principiū. fons et origo oīm tristiciarū. Et q2 aīa tūc nō quiescit nec poterit cessare a cogitatiōe s3 semp̄ erit in cōtinua cogitatiōe. semp̄ erit in actu sicut ignis. et semp̄ cōtinue intellect⁹ operabit̄. et memoria et voluntas et subito. iō tūc aīa cogitabit oēs operationes suas quas fecit. oīa venient ad memoriā et videbit. eo q̄ portabit secū similitudines oīm suoꝝ operū in seipa. Et q2 oīa opera sua fuerūt cōtra deū. extra deū. contra naturā. cōtra rationē ꝯ veritatē. cōtra ordinationē rectā. iō erant inordinata. turpia. deformia. horribilissima de natura sua et odibilissima. falsissima cōtra seipsam cōtra suā propriā naturā. Et ipsa anima necessario habebit odio oīa illa opera. et cognoscet turpitudinem et deformitatē et horribilitatē et confusionē illorū operū et quātomagis cognoscet. tanto magis habebit odio et tn̄ semper erunt sibi presentia in memoria ineternū. et ineternū nō delebūtur de memoria. s3 semper viuent in memoria. Si tamē ipsa anima ea videre nec cogitare vellet neq3 recordari. sed semper vellet obliuisci et non poterit. Et sic erit in aīa continua tristicia et summa. quia cōtinue habebit in se et videbit in se qd̄ summe habet odio. quod nollet videre. cōtinue recordabitur de illis de quibus nollet. Et sic oēs sue cogitatiōes oēs sui actus. ois memoria. ois cogitatio ois visio. omnis recordatio. oīe velle suū. oīe suū nolle. oīe desiderium. et quicq̄d in aīa potest esse. erunt summe aspera. et summe amara ipsi aīe. et summe cōtraria. et erunt in cōtinuum tormentū et eternā tristiciā. et penā ipsi⁹ anime sine fine eo q2 aīa semp̄ viuet. semp̄ erit. semper durabit. et ineternum nullā sentiet neq3 percipiet dulcedinē. neq3 suauitatem. q2 continue erit in tristicia et odio p̄ purā amaritudinē et asperitatē contra naturā suā. q̄ semp̄ appetit dulcedinē et suauitatē. et gaudiū et delectationē. Et sic possum⁹ cōcludere. q̄ aīa dū viuit extra deū et ꝯ deū. et amat ꝯ deum. et faciat sua opera ꝯ

Odiet se ipsum.

Aīa cogitabit oēs operationes suas.

Anīa cognoscet turpitudinē suorū operꝝ.

deum.ipsa semp multiplicat ꝛ cōgregat acqrit et thesaurizat oīa illa vñ sibi orieẜ postea eterna miseria et tristitia.ꝛ ita ipsamet aīa facit sibiipsi suā penā. suaȝ tristitiā ꝛ suū tormentū. Quāta aūt pena est. quātus dolor.quātū tormētū hēe talē tristitiā cōtinuaȝ intra seipam.cū oīa sunt ꝓpinquissima ipsi aīe. Qꝛ ipāmet est sibi p̄sentissima et oīa opa sua.et oēs cogitationes sue.Nō est intellect⁹.nō est memoria. nō est cor hoīs qđ possit hoc cogitare.cū tota tristitia illa sit intellectualis ꝛ spūalis.ꝛ ideo excedit oēm tristitiā corpaleȝ sine cōparatione.Et sic manifestissime declaratū est ꝙ tristitia pura que fineȝ non hȝ.est finalis fructus q̄ nascitur ex amore proprio ꝛ proprie volūtatis.Et hec est mors eterna.

¶ Qꝛ ista tristitia futura nūc occultissima pōt videri in clara experientia. Ti.clxiij.

Ista aūt tristitia.ista pena.istud tormētū iste dolor pōt manifestari invera expientia multis modis.ꝛ expiētūs manifestissimis. ¶ Primo sic. Nā p expientiā videmus ꝙqñ aliqs poterat hēre aliqđ bonuȝ magnū sibi ꝯuenientissimū.p qđ eēt ditatus ꝛ exaltat⁹ p totāvitā suā.vt ꝟbi gřa.impatū.ducatum.cardinalatū seu epatū:vel aliqđ hmōi.siue offm.

Prīa experiētia.

siue bñficiū. ꝛ maxime in terra ꝛ i loco ꝓprio. ꝛ si iste pdat tale ꝛ tā magnū bonū p culpā suā.et ali⁹ habeat ꝛ ipsemet sit in causa ꝛ nō alius. nōne totiēs quotiēs cogitat se pdidisse tātū bonū per suā culpā. vidēdo ꝙ nullus alius habuisset.eēt in magna tristitia. ita ꝙ sola cogitatio daret sibi magnā tristitiā in corde suo secrete.ꝛ quāto magis cognosceret hoc bonuȝ eē maius tāto magis doleret?Et tñ tota tristitia orireẜ ex hoc qꝛ sua culpa pdidit. Sic ergo iste haberet in se cōtinuaȝ causaȝ tristitie.Ad ꝓpositū.Sic erit de aīa.qꝛ cogitabit videlȝ ꝛ cogñscet clarissime se pdidisse p suā cl̄pā pprīā īfinitū bonū īfinitū gaudiū et etnū qđ nunꝗ̄ iternū hēbit.ꝛ tñ aliȷ hñt.nōne ipa ineternū ista cogitādo ꝯtristabiẜ?Et qꝛ hoc incessant cogitabit:icessāẜ tristabiẜ.ꝛtalē cogitationē pdeẜ nō potit.¶ Scđo potit ista manifestari tristitia ex pte turpitudinis ꝛ deformitatis ipi⁹ aīe ꝛ suoꝝ operū.Qm̄ qlibet quātūcūꝗ̄ malus abhorret ꝛ hȝ odio turpitudinē ꝛ deformitatē in oīb⁹ reb⁹ suis.qꝛ in oīb⁹ q̄ hȝ diligit atꝗ̄ affectat pulchritudinē ꝛ amenitatē.Et quāto magis ille res sūt sibi magis ꝓpinq̄ ꝛ intranee ꝛ magis chare tāto magẜ abhorret ꝛ hȝ odio turpitudinē ꝛ deformitatē:ꝛ magẜ amat in eis pulchritudinē qꝛ abhorret turpitudinē ꝛ defor

Aīa cognoscet se pdidisse infinitū bonū.

Scđa expientia.

mitatē in domo sua magꝭ ꝙ i orto: ⁊ magꝭ i vestibꝰ ꝙ in domo. ⁊ i psona ꝓpa ꝙ alienā. ⁊ sic de alijs multꝭ simi bus. Sic ergo aīa amat naturalr pulchritudinē. mūdiciā et amenitatē. ⁊ hꝫ odio turpitudinē. imūdiciā. obscuritatē ⁊ deformitatē. Et quāto maior ē turpitudo ⁊ deformitas maior. tāto magis abhorret. ⁊ quāto magꝭ ē i nobiliori re ⁊ digniori sibi ꝓpinq̄. ita ꝙ hō nō possꝫ pati aliquā turpitudinē in rebꝰ suis. Ad ꝓpositū. Cū aīa q̄ ē ꝯtria deo sit turpissima. deformatissima ⁊ lordiatissima. eo ꝙ deꝰ ē pulcherrimꝰ ⁊ ordiatissimꝰ. si ergo aīa videat in seipa tātā turpitudinē ⁊ deformitatē. necessario ab horrebit ⁊ odio hēbit illā. nec potit amare neqꝫ pati. Et qr ꝯtinue videbit seipaꝫ. ꝯtinue ꝯtristabit. ⁊ tanto magis quāto hēbit magis odio illā turpitudinē ⁊ deformitatē. Si ei deꝰ ē sūme delectabilꝭ ⁊ amabilꝭ ⁊ summū gaudiū de sua natura. necesse ē ꝙ quicquid ē ꝯ deū sit sūme tristabile. sūme odibile. ⁊ det tristitiā de natura sua. Ergo necessario ipa aīa q̄ ē ꝯ deū et ꝯtria deo. erit valde tristabilꝭ ⁊ odibilꝭ. ⁊ dabit tristitiā sibimetipi cū seipaꝫ videbit. Et si oīa q̄ sūt fctā sꝫ rōnē. sꝫ ordinē. sꝫ mēsurā. sm̄ regulā. ⁊ sꝫ deū. sūt pulcherria ⁊ delectabilia ⁊ amabilia ex natura sua. necesse ē ꝙ oīa q̄ fctā sūt ꝯ rōnē. ꝯ ordinē. ꝯ regulā ⁊ ꝯ deū. sint turpissima. deformatissima. tristabilissima. ⁊ odibilissima de natura sua. Ergo cū ipsa aīa portet in seipa tāq̄ i libro viuo oīa opa turpia. deformia. q̄ fecit ꝯ rōnē. ꝯ ordinē. ꝯ regulaꝫ. ꝯ deū. sint turpissima. deformatissima. necesse ē ꝙ odio hēat ea ⁊ abhorreat nec potit ea amare. imo necesse ē ꝙ sibi displiceāt sine mēsura. Nō tn̄ sibi displicebūt qr sūt ꝯ deuꝫ. sꝫ qr de natura sua sūt odibilia ⁊ deformatoria. et qr sūt ꝯ suā ꝓpā naturaꝫ ⁊ ꝓpā rōnē. Et sic cū aīa nō posset currere nec ābulare nisi sꝫ duas vias. s. p viā amoris dei. vel p viā amoris ꝓprij. nā sp mltiplicat ⁊ auget sibi cām sue tristitie vel sui gaudij. si ābulat p viā amoris ꝓprij vo lūtatꝭ. tūc ābulat extra deū vel ꝯ deū. et sic mltiplicat et augꝫ malū suū. Et totū appebit qū sepabit a corpe ⁊ a carne. ¶ Itē tertio pt māifestari tristitia aīe. qr ipa aīa sentit in corpe dolorē ⁊ ifirmitatē ⁊ vlnera ⁊ mala corporis ⁊ lesionē. ⁊ stati sentit quicquid ē ꝯ corpꝰ. ⁊ quicquid nō ꝯuēit corpi. aut quicquid ē in corpe supfluū. vt ptꝫ i capite in oculo. i auribꝰ. i stōacho ⁊ in alijs mēbris. ita ꝙ nō pt sustinere aut pati talia in corpe. Ergo multo magꝭ aīa qn̄ sentit in seipa vulnera sua aut suā ifirmitatē. aut aliḋ malū qḋcūqꝫ aut quicquid fuerit i ea supfluū ⁊ ꝯ naturaꝫ suā. dolebit ⁊ tristabit sine cōpatiōe eo āpliꝰ quo quāto erit sibi ꝓpinquiꝰ. Ergo cū aīa portet secū totū suū malū qū sepabit a corpe. necesse est ꝙ sentiet illud

Dānatus odio habebit turpitudinē peccati.

Nota

Tertia experiētia

Danatꝰ sentiet suū maluꝫ in eternū

ineternū ꝛ doleat. Uñ tūc aīa vulneraṫ ꝛ ledit:q̄ñ volūtas iclinaṫ volūtarie ꝑ cōsensuꝫ ꝯ deū. ꝯ rōnē. ꝯ ordinē. ꝯ regulā ꝛ mēsurā. ꝯ deū ꝛ ꝯ seipāꝫ. ꝛ talis iclinatio est suū malū: suū vuln⁹. sua lesio. ꝛ sua infirmitas. sua turpitudo. sua deformitas. ꝛ sua obliq̄tas. sua tortuositas. sua malignitas. su⁹ casus. sua puersitas: sua iniusticia. sua inordiatio. suū opprobriū. suū vitupiū: suū viciū. sua deuiatio. Et iō tot q̄t hꝫ inclinatiōes tales. ꝛ totiēs q̄tiēs inclinaṫ ꝯ deuꝫ tot acq̄rit vulnera in seipsa. ꝛ totiēs ipsa vulnerat seipāꝫ. Et iō aīa q̄ñ sepaṫ a carne sic vulnerata. sic lesa. sic inclinata ꝯ deū. ꝯ rōnem. ꝯ ordinē rectū. ꝯ seipāꝫ. sic obliq̄. sic turpis. sic deformis. sic deuiata. sic iordinata. sic irregulata sic maculata ꝛ ꝯfusa. necessario sentiet ista vulnera: ꝛ necessario tristabiṫ ꝛ maxie: qꝛ inetnū remanebit talis. q̄a ista vulnera sp remāebūt ivolūtate. Et ipā aīa tūc cognoscet ꝑ itellectū suū: ꝙ hoc ē totū ꝯ rōnē. ꝯ vitatem ꝛ ꝙ totū deberet eē ꝑ oppositū. Et iō tristabiṫ ineternū. Et quāto magis cog̃scet. tāto mag̃ tristabiṫ. ꝛ magis ex hoc tristabiṫ. qꝛ cog̃scet ꝙ ipāmet ex sua ꝓpa volūtate ꝛ libertate. nullo cogente eā fecit seipāꝫ talem.

Cōcludit ¶ Sic igiṫ declarata est tristicia fusa. occultissima et etna ꝑ rōnes ꝛ exēpla sensibilia: quā aīa patieṫ sine fine de seipā ꝛ ꝑ seipāꝫ ꝛ ī seipā. quā tristiciā ipāmet fecit. causauit. radicauit. plātauit. egit. ꝛ pfecͭ. ꝛ fūdauit in seipā. dū erat ꝯiūcta corpi. ꝛ in carne super terraꝫ. ¶ Q; nō soluꝫ patietur aīa eternā tristiciā a seipsa intrinsecus. sed etiā a pena sibi debita ꝛ a deo inflicta ꝑ vindictam ꝛ iusticiam exterius. Ti. clxiiij.

Tq̄m aīa q̄ ꝑmo amauit suā ꝓpͥā volūtatem. fecit maximā iniuriā. maximā offensam. maximū vitupiū ꝛ maximū dedecus deo creatori suo. q̄m de⁹ dedit eē. ꝫ pͥo dꝫ amari solū: qꝛ ei pͥo debeṫ ꝓrogatiua primitatis vt ꝓbatū est. ꝛ ipā aīa remouit a deo istam dignitatē: ꝛ dedit sibiipsi ꝛ sue voluntati iniustissime. et

Titulo cxxxiij. Titulo cxxxix. hoc nullo mō fieri dꝫ. Et sic duplr facit ꝯ deū. s. inq̄tū dās ꝛ recipiēs ꝓmitatē amoris. Et ꝑ ꝯñs fuit ibi maxima iniuria sui creatoris ꝛ ꝯtēpt⁹ q̄ sol⁹ ē dign⁹ amari ꝓmo. Et sic de⁹ creator ē vilissime ꝯtēpt⁹: ꝛ ꝑ ꝯñs est iniuriat⁹ ꝛ offensus sine mēsura ab ipā aīa. ꝛ maxie q̄a se posuit loco dei. ꝛ ꝑ ꝯñs fecit seipāꝫ deū quātū in ea fuit. ꝛ oīa q̄ deo debebāṫ de iure sibimet tribuit. ꝛ aliis tribuere voluit ꝛ a deo remouit: qꝛ ab ipo remouit priuilegiū ꝓpe volūtatis: q̄d soli deo debeṫ ꝛ ꝯuenit singularissime. ꝛ ēt honorē laudē ꝛ gloriā: q̄ soli deo ꝑmo debebanṫ ab ipso abstulit ꝛ sibi ꝓpe dedit. ꝛ semꝑ q̄si

uit ⁊ amauit ꝓpriū honorē ⁊ ꝓpriā laudē: et nō dei. et voluit ꝙ illi qui debebant dare deo laudē. darent sibi ⁊ laborarēt pro laude ⁊ honore suo ⁊ nō dei. ⁊ sic ipa in hoc fecit se inimicā capitalē dei. ⁊ cōtempsit ⁊ iniuria uit ⁊ offendit in infinitū deū creatorē suū. volēdo suā laudē ꝓpriā: ⁊ destruēdo honore ⁊ laudē dei. ⁊ nō solum hoc sed ipsa delectata est: ⁊ gaudiū habuit in ꝓpria ⁊ singulari laude. ⁊ in ꝓpo honore. ⁊ in illis q̄ sūt ꝯ deū. Et hec est maior offensa. maior iniuria habere gaudiū. leticiā. delectationē ꝯ deū. hr̄e placitū ⁊ ꝯpla cētiā ꝯ deū. ⁊ cōplacere sibiipsi ꝯ deū. Et nō solū hoc sed ipa aia q̄ ꝓmo amauit suā ꝓpaꝫ volūtatē. cōmisit ꝯ creatorē suū summā ingratitudinē. qr nō cognouit sūma bn̄ficia ⁊ innumerabilia recepta q̄ sibi deꝰ cōtulit incessanter gratis ex sua sola ⁊ ineffabili bonitate sine suis meritis. ꝓpt̄ q̄ ipsa aia erat ꝑpetue obligata deo totalr̄ ad ipsuꝫ amādū ꝓmo totalr̄ sup oīa ad deo seruiendū. Et tn̄ ipsa nullo mō seruiuit deo. nec amauit deū. neqꝫ soluit deo debitū oblōnis. sed seruiuit sibiip si: ⁊ suā ꝓpriā volūtatē fecit ⁊ nō dei cōtēpnēdo deum ⁊ eius volūtatē ac eius amorē. Et nō obstantibꝰ istis. deū cōtēnendo. iniuriādo. offendēdo: ⁊ summā ingratitudinē cōmittēdo. ipa aia ꝯtinue vsa ē bn̄ficiis ⁊ donis creatoris sui. recipiēdo cōtinue bn̄ficia et seruitia ab eis augmētādo sp̄ ingratitudinē. Qr ḡ aia cōtēpsit atqꝫ iniuriauit et offendit oīpotentē deū. ⁊ cōtempsit ac iniuriauit deuꝫ creatorē suū. summe bonū. summe benignū. summe liberalē. summe largū ⁊ cōtra ipsum ingratitudinē fecit infinitā: qr etiam ipsa exñtēs sua creatura ⁊ opus manuū suarū. iniuriauit ac contēpsit suū factorē ⁊ opificē: ⁊ habuit cōtrariā voluntateꝫ cōtra eū. ⁊ ipm impugnauit totis viribꝰ suis. ⁊ toto corde suo. ⁊ se supra creatorē suū erexit. ⁊ deū creatorē suuꝫ inferiꝰ depressit. ⁊ eū pro nihilo reputauit quātū in ea fuit ⁊ dei volūtatē anihilauit. ac oīa ꝓpt̄ seipsam amauit ⁊ oīa ad suā voluntatē ꝓpriā tanꝙ ad finē vltimuꝫ ordinauit. ⁊ ad se tanꝙ si ad deū ordinata fuissent ordinauit. qr deū ⁊ oēs creaturas quātū potuit ad seipsam ordinauit. ⁊ hoc ꝯ dei voluntatē. ⁊ qr etiā ipa aia portabat imaginē sui creatoris pulcherrimā ⁊ nobilissimā. ⁊ deturpauit ⁊ deformauit. denigrauit eā. ⁊ fecit eam turpissimā. sūme deformē. sūme horribilē ad iniuriā ꝯtēptū ⁊ offensam dei sui creatoris. etiā meruit irā ⁊ indignationē sui creatoris. ⁊ vt de ipsa fiat sūma iusticia ⁊ vindicta. Et qr creatura ꝯtēpnēdo suū creatorē. ⁊ ꝯuertēdo oīa bn̄ficia in ingratitudinē fit sūma iniuria. sūma offensa. sūma ingratitudo. ⁊ sūma neq̄-

De dāna tis fiet sū ma vindi cta.

tia: et certe summa stulticia. eo qꝛ est tanta iniuria et offensa quãtꝰ ẽ ille q̃ offẽsus ẽ. ⁊ tãta est ĩgtitudo quã ta sunt bñficia recepta. ⁊ quãta ẽ liberalitas et largitas tribuẽtis. idcirco ipsa aĩa lucrata ẽ ⁊ meruit infinitã penã ⁊ punitionẽ. ⁊ totiẽs lucrata ẽ ĩfinitã penã. quotiẽs multiplicauit ꝯtẽptũ dei. ⁊ iniuriã ⁊ offẽsã dei. Si enĩ ordinatũ est. ꝙ q̃ facit crimẽ lese maiestatis. capite suo trũcat. q̃ tũc dꝫ eẽ pena aĩe cõtẽnẽtis deũ oĩpotentẽ ⁊ sũmã maiestatẽ? Et q̃s poterit excogitare punitionẽ ei debitã? Et qꝛ aĩa totalr̃ dũ separata corpe ẽ inimica capitalis dei. ⁊ ẽ ꝯ suã oĩpotẽtiã ⁊ iusticiã. iõ necesse est ꝙ ira dei et vindicta ⁊ indignatio veniant totalr̃ ꝯ eã tãꝙ̃ ꝯinimicã suã formatã. ⁊ ꝙ iusticia dei eternalr̃ puniat eã. ⁊ exerceat suã vindictã ꝯ eam. Uñ qꝛ cõtẽptꝰ ⁊ iniuria ⁊ offen sa est fctã ꝯ deũ q̃ ẽ iusticia. iõ necesse erit ꝙ ipsa iusticia men ininiuriata. offensa et ꝯtẽpta vĩdicet suũ cõtẽptũ. suã iniuriã ⁊ suã offensã. Et qꝛ est oĩpotẽs poterit. ⁊ qꝛ ẽ sapiẽtissimꝰ sciet vtiq facere suã vindictã. Sic ḡ ipe cõtẽptꝰ dei ⁊ gaudiũ siue delectatio ꝯ deũ ẽ formata inimicicia ipsiꝰ anime. q̃ necessario cũ oĩa sint cõiũcta cũ amore ꝓprie voluntatis. cõcludũt de necessario penã ⁊ punitionẽ ĩfligendã aĩe exterius ꝑ vindictã iusticie. Qꝛ ḡ aĩa nõ pt̃ prio amare suã ꝓpriã volũtatẽ. nec deuiare. nec facere malũ nisi cõtẽnẽdo iniuriãdo ⁊ offendẽdo deũ. ⁊ gaudẽdo ⁊ delectãdo ꝯ xp̃m. ⁊ ĩfinitã ĩgratitudinẽ ꝯmittẽdo iõ vltra malũ ⁊ tristiciã ꝑpetuã quã ipsamet facit sibĩ ipsi. ⁊ in quã cadit ꝑ seipsam. incurrit aliã penã ⁊ aliã tristiciã ꝑ iusticiã. qꝛ incurrit indignationẽ dei ⁊ iram eiꝰ ꝑpetuã ac inimiciã ꝓpter contemptũ et iniuriam

¶ De loco ⁊ instrumẽto punitionis ꝑpetue. ⁊ õndit ꝙ locus dꝫ esse infimus oĩm in quo debent proĩci feces totiꝰ mũdi. ⁊ ꝙ ignis eternꝰ cõburẽs ⁊ nõ ꝯsumẽs nec lucẽs erit instrm̃ puniẽdi. Titulus. clxiiij.

Dānati summe contẽnẽtur. Et ab oĩbus creaturis contẽnent.

Totalis indignatio dei erit ꝯ dãnatos

Et qꝛ necesse ꝙ punitio ipsius aĩe fiat in aliquo loco ⁊ cũ aliq̃ instrumẽto. iõ opꝫ inquirere in quo loco aĩa eternalr̃ collocet ⁊ puniat. ⁊ ꝑ q̃d instrm̃ fiat vindicta punitionis eterne. Et qꝛ cã ⁊ origo punitiõis ꝑvĩdictã iusticie ẽ ipe ꝯtẽptꝰ dei. ⁊ gaudiuꝫ siue delectatio ꝯ deũ. iõ necesse erit ꝙ punitio corrñdeat ipsi cõtẽptui dei ⁊ gaudio siue delectatiõi. iõ necesse erit ꝙ qꝛ aĩa ꝯtẽpsit deũ. ꝙ ẽt ipsa sũme ꝯtẽnat. Et qꝛ contẽpsit creatorẽ creaturaꝝ omium. necesse est ꝙ ipa contẽnat ab oĩbus creaturis. Et iõ erit necesse ꝙ ipa ꝓiciat ⁊ locũ infimũ ⁊ maxie lõgiquũ a celo. ⁊ hoc erit ĩ mediũ

terre.in quo erit infern⁹ ꝓfundissim⁹. Et vt ꝑfectissime ꝯtēnat. necesse erit ꝙ feces oim rerū corpaliū ibi dēpiiciāt. in qb⁹ ipa aīa totalr defigat. vt ipa q̄ spūalis ē. in ipsis fecib⁹ rerū corpaliū imergat. ꝛ ꝯ suā voluntatē ꝛ appetitū naturalē. vt sic ab infima natura patiat. Et iō necesse erit ꝙ oēs creature a suis fecib⁹ purgent ꝛ oēs feces in dicto loco ponant. Et qm̄ delectatio dꝫ puniri ꝑ oppositū. s. ꝑ tristiciā ꝯtiāꝛ afflictiōeꝫ. ꝛ qꝛ ignis iter oēs creaturas ē magis afflictiu⁹. iō necesse erit ꝙ ipsa maligna delectatio ꝑ ignē puniat corporalē. q̄ cōburat ꝛ nō cōsumat nec interimat. ꝛ nūq̄ ineternuꝫ extinguat. nec mutet nec crescat. nec diminuat. vt. s. ipa aia sit insepabiliter alligata igni corpali ꝯ suā voluntatē. Sicut enim anima ꝗuis sit spūalis potuit delectari ꝛ ꝯplacere in reb⁹ corpalib⁹ inordinate ꝯ deū ꝛ rōnem. ita ēt poterit tristari ꝛ puniri ac affligi in eis ꝑ iusticiā. Et ita ipsa diuina iusticia poterit facere talem ignē ꝑpetuū in quo ipsa aia eternaliter puniat. Un̄ sicut aīa potuit alligari corpori ꝑ dei voluntatē ꝛ ordinatione vt homo fieret. ita poterit alligari igni corpali inseparabiliter ad suā iusticiā exercedā. nō vt. aīa influat vitam igni corpali. sed vt recipiat penā in eo. Sicut em̄ de⁹ potuit aīam coniūgere corpori. ꝛ sibi dare inclinationē ꝛ appetitū vt amaret corpus ꝛ appeteret illud naturalr. ꝛ inclinaret ad illō ꝛ sentiret in illo ad ꝑfectionē nature. ita poterit ipsaꝫ alligare igni corpali. ꝛ dare iclinationē sibi ꝛ appetitū ꝯ illū. ꝛ imittere timorē ꝛ terrorē. vt sit alligata ꝯ suaꝫ voluntatem. ꝛ vt sentiat ipm ignē ad complemētū iusticie sue. Qn̄ ergo anima sit punienda ꝛ alligāda ꝑ iusticiā exterius. ꝛ hoc dꝫ fieri per naturā corpalē. ꝛ cuꝫ aliqua res corpalis nō sit tātū actiua. tātū afflictiua sicut ignis. cōuenientissimū est vt aia puniat eternalr in igne. q̄ cōcremet. vrat ꝛ nō ꝯsumat. nec interimat neq̄ luceat. Qꝛ em̄ ois pena. ois punitio fit ratione tristicie. vt vbi nulla ē tristicia nulla sit ꝛ pēa. ꝛ ois tristicia nihil aliud ē ꝙ̄ facere ꝯ volūtatē. iō erit necesse ꝙ ois punitio fiat per illa per que maior sit tristicia. ꝛ ꝑ illuꝫ modū per quē maior poterit fieri tristicia. Et iō necesse erit ꝙ fiet per illa que magis erūt ꝯ voluntatem et etiam ꝙ ipse ignis eternus affligens sit concremans ꝛ vrens. sed nō cōsumens. ꝛ nullo mō lucēs vt sic maiorē tristiciā inferat. ꝛ magis sit cōtra voluntatem.

Ad feces oim rerū ꝓiciētur

In igne punient.

Qualr aīa patietur ab igne corporali.

¶ Ut maior fiat declaratio. hic ponit fundamētū quare poterit hō puniri. ꝛ quare dꝫ puniri. et qualiter debeat puniri. ¶ Titulus.clxv.

Quare hō potest puniri.

Ut aūt tota cognitio puniendi facilius videatur. tria sunt videnda fundamēta in q̄bus cōsistit tota rectitudo punitiōis. Primū fundamētū est scire quare poterit hō puniri. Uñ nulla res pōt puniri nisi hēat voluntatē. q2 aliq̄ res pōt iō puniri. q2 pōt fieri aliq̄d ꝯtra suā voluntatē. Si aūt nihil pōt fieri ꝯ volūtatez alicuius. tunc illa res nō pōt puniri. Et q2 hō hz voluntatē. ⁊ pōt fieri aliq̄d ꝯ suā volūtatē iō hō pōt puniri.

Primo. Et exinde seq̄t. φ pōt pati tristiciā. q2 pōt aliq̄d fieri ꝯ sua volūtatē. Et q2 voluntas hois est immortalis et ꝑpetua. iō hō pōt puniri ꝑpetue. ⁊ pōt pati perpetuā tristiciā. q2 ꝑpetue pōt aliq̄d fieri ꝯ suā voluntatē.

Secūdo. Et exide sequit. φ de⁹ nō pōt puniri nec pati tristiciā. q2 nihil pōt fieri ꝯ ei⁹ voluntatē. q2 ipso volente aut permittente. oia fiūt. Et ēt q2 de⁹ ip̄ vult suū honorē. ⁊ bonū suū. iō oia reducit ad suū honorē ⁊ suū bonū. ⁊ nullus pōt facere ꝯ istā voluntatē q̄n impleat. Sic ḡ habem⁹ fundamentū q̄re aia pōt puniri ⁊ pati tristiciā.

Tertio. Et exinde sequit. φ quāto volūtas est maior et fortior ⁊ altior. tāto ē magis susceptiua punitiōis ⁊ tristicie. intēsiue ⁊ extēsiue. Jō si volūtas esset infinita. ⁊ aliq̄d posset fieri ꝯ ei⁹ voluntatē. tunc eius voluntas posset pati tristiciā infinitā.

Quare homo sit dign⁹ punitione.

¶ Scdz aūt fundamētū quare hō pōt puniri ⁊ sit dignus punitiōe est. q2 pōt facere ꝯ voluntatē dei. Et si nō faceret ꝯ volūtatē dei. nunq̄ deberet puniri. Qm̄ ēt hō faciēs ꝯ volūtatē dei. quātū in eo ē facit deo infinitā tristiciā. q2 volūtas dei est infinita. iō iustū est φ de⁹ facit ꝯ hois volūtatē. Silr hō est dignus recipere infinitā tristiciā. q2 deo fecit infinitā tristiciā quātū in eo fuit. Et q2 nō pōt in se intēsiue recipe īfinitā tristiciā silr. iō successiue sine fine recipit. Et ēt q2 hō fecit ꝯ dei volūtatē ꝑpetue. q2 sp̄ māsit in eadē volūtate ꝯ dei volūtatē. iō coueniēs ē φ deus faciat ꝑpetue ꝯ hois volūtatē.

Primo. Et exide seq̄t. φ q̄ facit magis ꝯ dei volūtatē dz magis puniri. ⁊ magis pati tristiciā. ⁊ magis deus dz facere ꝯ ei⁹ voluntatē.

Qualiter homo debet puniri.

¶ Tertiū fūdamētū q̄lr hō dz puniri. Uñ q2 volūtas nō punit nisi q2 patit tristiciā. iō punire aiaz ē dare tristiciā sibi. iō practica ⁊ ars puniēdi sumet ab ipsa tristicia. s. scire illa administrare q̄ dāt tristitiā. Et iō ꝑfectissime punire est cōpletissime admistrare illa q̄ ꝯpletissime dabūt tristiciaz. Q̄uis eni oia q̄ fiūt ꝯ volūtatē dēt tristiciā. attn̄ fm mai⁹ ⁊ min⁹. fiūt ꝯ volūtatē. Et q2 ip̄a volūtas mala ⁊ inordiata ꝑ̄io app̄etit honorē. laudē et excellentiā. iō dare sibi ꝯ̄riū. s. vituperiū. confusionē.

contemptū ꝛ obprobriū sempiternū est maxime ꝯ vo lūtatē. ꝛ sꝑ dat ei maximā tristiciā. Et iō cū aīa q̄ ē na tura spūalis ꝛ excellēs. fit cū re corpali infinita ligata. ꝛ patiat̄ ab ipsa re ꝯtinue. est ꝯ honorē ipsius aīe. Jō ē maxima pena ei ꝙ sit ligata cū igne corpali. ꝛ magis est ꝯ voluntatē ꝙ ipa volūtas ꝯ suā naturā cremet̄ et vrat̄ in igne ꝙ̄ si corp⁹ vreret̄. Et qꝛ ēt aīa mala ꝛ inor dinata voluit delectatiōes corpales. ꝛ voluit delectari corpalr. iō dꝫ sibi dari punitio corpalis. scꝫ ꝓ sentiat dolorē in re corporali. s. in igne. Et hoc ē dare sibi ma xima tristiciā. Et sic hēm⁹ tria fundamēta in q̄bus cō sistit noticia tribulatiōis ꝛ remūeratiōis. s. quare pōt hō remunerari. ꝛ quare dꝫ hō remunerari. ꝛ qualiter dꝫ remunerari. Vn̄ iō est hō aptus vt possit remunera ri qꝛ hꝫ voluntatē. ꝛ qꝛ pōt fieri aliq̄d s̄m eius volūta tē. ꝛ ad eius volūtatem. ꝛ exinde pōt hr̄e gaudiū ꝛ leti ciā. Jō ea que nō hn̄t voluntatē. nō sunt apta ad hoc vt possint remunerari. qꝛ nō hn̄t in quo. Et s̄m ꝙ ma iorē ꝛ minorē hn̄t voluntatē. magis vel min⁹ possūt re munerari. qꝛ vbi maior volūtas ibi maior aptitudo et capacitas ad remunerādū. Sꝫ quare hō dꝫ remunera ri cā est. qꝛ facit dei volūtatē. ꝛ sic quātū in eo est. dat et facit deo gaudium infinitum. Et ideo dignus est ꝙ deus det sibi econtra gaudium infinitum in duratio ne. quia homo non potest capere infinitum gaudium intēsiue. ideoqꝫ si capere non potest hoc modo. succes siue extensiue capiat. Et quia homo semper facit dei voluntatem. ꝛ fecit ei semper gaudium. ideo dignum et iustum est ꝙ deus etiam faciat semper ipsius ho minis sic facientis voluntatem. et per consequens vt habeat perpetuum ꝛ sempiternum gaudium. Sꝫ qua liter homo debeat remunerari. fundamentum capie tur ex gaudio et leticia. quia remunerare hominem. est facere s̄m eius voluntatem. ꝛ hoc est dare sibi gau diuꝫ. Et sic remunerare hominem non est aliud ꝙ̄ da re sibi gaudium. et completissime remunerare est da re illa que completissime dant gaudium. et illa que magis sunt propinqua voluntati. et magis sunt scd̄m naturam voluntatis magis dant gaudium. Jdeo quia est ordo in dando gaudium. Et quia voluntas primo amat deum. non vult nisi amorem bonum primo ꝛ pri cipaliter. quia amor bonus est s̄m naturam volunta tis bone ꝛ ordinate. ꝛ ideo necesse est ꝙ det̄ amor ei et augmentet̄ amor eius et cōpleat̄. Jdeo de⁹ complebit ipsi voluntati ipm̄ amorē qꝛ hoc vult ipsa volūtas ordi nata cōpletissime amare deum. ꝛ tunc dabit ei plenum

Recapitulat et ad oppositū se cōfert.

gaudiū.ꝛ deinde cōplebit voluntatē in visiōe .qꝛ hoc vult volūtas.ꝛ deus facit ad eius volūtatē postq̃ ipa fecit ad dei voluntatem.

¶ Hic ostēdit̃ que sit voluntas dei. Titulus.clxvi.

Sed que sit voluntas dei hoc manifestant nobis creature et ordo creaturarum quia quicquid significant nobis creature et dicunt nobis. totum est scd̃m voluntatem dei et hoc vult deus.hoc dicit deus. quia omnes creature sunt ordinate ſm voluntatem dei. Ideo qñ creature dicūt vł significāt nobis aliq̃d.hoc est ſm volūtatē suā.qꝛ nil ē in creaturis ordinatū ꝯtra dei volūtateꝫ.Et q̃a quicq̃d cōclusum est in hoc libro. totū extractū est ab ipsis creaturis ꝛ ab ordine ꝛ cōpatione creaturaꝝ.Jō quicq̃d cōclusuꝫ est i hoc libro.est ſm dei volūtatē.Ergo qui facit cōtra scripta in hoc libro.facit cōtra dei volūtatē.Et qui facit ea q̃ hic scripta sun̄.facit dei voluntatem.

Dānati recipiēt. corp9 cōtra suam volūtatē

¶ Qr ab ipa tristicia ostēdit. q aīa q̃ erit eternaliter puniēda recupabit corpus ꝓpriuꝫ in illo statu in quo erit magis tristabile ꝛ odibile. ꝛ ꝯtra volūtatē anime.

Titulus.clxvij.

Et qꝛ tota punitio aīe ē tristicia.ꝛ nihil punit eaꝫ nisi id qd̃ dat ei tristiciā ꝛ nihil dat ei tristiciā nisi sit cōtra ei9 volūtateꝫ.iō necesse ē q aīa recuperet suū corp9 cōtra ei9 voluntatē ꝛ in illa forma ꝛ in illo statu in quo magis erit cōtra eius voluntatē.ꝛ per cōsequēs i quo maiorē inferat tristiciā aīe.vt sicut vsa est suo corpe ꝓprio ꝛ fecit in corpe cōtra dei volūtatē.ita habeat corpus cōtra suam voluntatē . Et sicut hō fecit cōtra dei voluntatē.ita deus faciet cōtra hōis voluntatem.ꝛ sic totus hō puniat̃.ꝛ nō tm̄ aīa que est pars hōis . Et q̃a magis erit cōtra voluntatē aīe corp9 si sit passibile q̃ impassibile.iō recupabit ipm passibile. Et etiā qꝛ magis erit cōtra aīe volūtatē si sit passibile ꝛ tñ imortale q̃ si esset mortale.ideo recupabit ipm imortale.Et q̃a magis erit cōtra volūtatē si sit tenebrosuꝫ q̃ si esset lucidū.iō recupabit ipm tenebrosuꝫ.Quia etiā erit contra eius voluntatē si sit pōderosuꝫ q̃ si esset leue.iō recupabit ipm pōderosuꝫ.Et vt oīa cōcludātur erit tale quale magis erit cōtra volūtatē ipsius aīe. Recuperabit ergo ipm imortale.passibile.tenebrosum.pōderosum.grauissimū.obscurissimū ꝛ deformissimuꝫ . Et oīa cōcluduntur ex parte tristicie.

Accipiēt corp9 immortale ꝛ passibile ꝛ tenebrosum.

¶ De magnitudine ꝛ multiplicatione tristicie post hanc vitam.

hanc vitam. Titulus.clxviii.

Quoniā anima que prio amauit suā volun tatē. ⁊ suū ꝓpriū honorē. ⁊ suā ꝓpriā lau dem. ⁊ fecit cōtra volūtatē dei. ⁊ etiā de struxit eas quantū in ea fuit. ⁊ etiā annihi lauit deū ⁊ suū honorē. ⁊ sic fecit se inimi cam deo. sequitur etiā ꝙ in hoc contēpsit oēs creatu ras. ⁊ oēs eas iniuriauit. ⁊ inimicā omniū earū se cō stituit postq̄ creatoris oius inimica semꝑ fuit ⁊ abu sa ē oib⁹ creaturis. ⁊ eis maximā iniuriā fecit q2 eas ad honorē dei factas supra deū amauit. ⁊ iniuriā dei conuertit. Et iō necesse est ꝙ ois creatura vincet in iuriā sui creatoris ⁊ ꝓpriā cōtra ipsā aiā q̄ tota fuit dedita iniuria creatoris oim cū ipsa esset creatura. Et ideo necesse erit ꝙ ois creatura sit contra volunta tem ipsi⁹ aie. ⁊ in tristiciā ei⁹. vt nullū gaudiū nullā leticiā. nullā cōsolationē recipiat ab aliqua creatura. neq̄ in seipa. q2 creatura est. Et sic creator ⁊ ois crea tura ⁊ ipsamet anima ⁊ sua ꝓpria natura q̄ ipsamet iniuriauit ⁊ cōtēpsit. oia erunt cōtra aiam ⁊ in tristi ciam aie. Et nō solum creator ⁊ ois creatura sed etiā malum qđ fecit turpitudo ⁊ deformitas erunt cōtra eā ⁊ in tristiciam eius. Et sic omne malum et omne bonum erunt contra eam. Et quicq̄d est erit in tri sticiā aie. ⁊ ab oib⁹ debet pati. vt nec in bono nec i ma lo cōsoletur neq̄ gaudeat nec letetur. nec etiā in ma lis aliorū ipa cōsoletur nec solamē sit ei miseria alio rum. sed oia sint in augmentū sue tristicie. ⁊ sic in om nib⁹ tristetur ⁊ in nullis cōsoletur ineternum. Et sic et ipse creator ⁊ ois creatura ⁊ omne malum tam cul pe q̄ pene ⁊ omne gaudium alioꝝ ⁊ malum alioꝝ. oia sint in tristiciā aie que prio amauit suā ꝓpriā volun tatē nō deū. Sed per oppositum ⁊ ipse creator ⁊ ois creatura ⁊ oē bonū ⁊ oē malū tā culpe q̄ pene. ⁊ gau diū alioꝝ ⁊ malū alioꝝ. oia erunt in gaudiū aie que prio amauit deū. ⁊ nil pōt ei dare tristiciā. Et sic ap paret magnitudo ⁊ multitudo tristicie. ⁊ etiā lōgitu do ⁊ duratio q̄ hr̄abitur in aia ex amore ꝓprio ⁊ ꝑuer so. Et sic tradita est vera ⁊ infallibilis certitudo de duo bus finalib⁹ fructib⁹ q̄ sequūt ex duob⁹ ꝑmis amorib⁹ ¶ Q2 ex istis duob⁹ amorib⁹ cōcluditur infallibiliter duas esse ciuitates ꝑpetuas oib⁹ modis cōtrarias et inimicas. Titulus.clxix.

Sicut autē purissimum gaudiū ⁊ purissima tristi cia totaliter ab inuicē separātur ⁊ elōgantur. ita oportet eē duas ciuitates. ⁊ duo habitacula. ⁊ duo lo ca

que abinuicē sepant̄ ⁊ elōgātur localr.tāta elōgatiōe tāta distātia q̄ nō possit eē maior.q̄rū vna sit ciuitas gaudij alia sit ciuitas tristicie.vna amoris. alia odij. vna vite eterne.alia mortis eterne.vna ad p̄miādum. alia ad puniēdū ⁊ vindicādū.vna in q̄ recipiātur amici dei.alia in qua recipiātur inimici dei.vna bonorū. alia maloꝝ.vna in qua sit pur⁹ amor alia in q̄ sit purū odiū.vna in q̄ sit palatiū dei.alia in q̄ sint carceres et tormēta.vna in q̄ sit purū bonū.alia in q̄ sit purū maluꝫ.vna in q̄ sit pura pax.alia in q̄ sit pura discordia. vna ordinatissima.alia inordinatissima. vna in q̄ sit oīe bonū.alia in q̄ sit oīe maluꝫ.vna altissima.alia p fundissima.vna clarissima in q̄ sit pura lux. alia i qua sit obscuritas ⁊ tenebre.Et vt oīa cōcludant̄ vno; v̄bo in vna erit bonū qd̄ nō pōt cogitari in alia erit maluꝫ qd̄ nō pōt cogitari.¶Et istas duas ciuitates necesse est eē ⁊ nō plures.Cū eīn nō sint nisi due p̄mi amores necessario opꝫ q̄ hoīes vel habeāt vnū vel aliū.cū isti duo amores sint inimici capitales ⁊ adiuicē se destruant.Et p̄ ɔ̄ñs isti duo hoīes p̄ istos duos amores sunt inimici inter se.Jō cū inimici nō debeāt simul habitare. necesse est q̄ sint due ciuitates distincte et sepate ac opposite ⁊ nō plures.Uñ videm⁹ p̄ experiētiam.q̄ oēs res vni⁹ nature.vni⁹ inclinatiōis tēdūt ad vnū locū.⁊ collocant̄ i vno loco.⁊ ɔgregant̄ adiuicē.⁊ sepant̄ ab alijs.Ergo cū oēs hoīes q̄ p̄rio amauerunt seipos sint vni⁹ nature.⁊ vni⁹ inclinatiōis ⁊ rōnis oēs debēt situari insimul ⁊ ɔgregari.⁊ in vno loco poni.q̄ faciūt vnū corp⁹.Et cū oēs hoīes q̄ p̄rio amauerūt deuꝫ sint et vni⁹ inclinatiōis.⁊ vni⁹ nature ⁊ rōnis.iō et debēt insimul cōgregari ⁊ ab alijs separi.⁊ p̄ se collocari. Et cū nō sint nisi iste due inclinatiōes hoim ⁊ nō plures nō debēt eē due ciuitates hoim.Et q̄r loc⁹ ⁊ habitatio dꝫ dari cuilibꝫ rei sm̄ suā naturā.⁊ nō ɔ̄ suā naturā iō necesse ē q̄ iste due ciuitates seu hitatōes sint ordinate ⁊ situate sm̄ q̄ ɔuenit nature hoim inhabitātiū.Et iō illi q̄ p̄rio amauerūt seipos sūt inimici dei capitales.q̄r q̄libꝫ fecit se deū.⁊ p̄ ɔ̄ñs sūt inimici oīs creature.iō necesse ē q̄ ponāt̄ i loco remotissimo a deo sꝫ suā naturā ⁊ dignitatē q̄tū fieri poterit.⁊ hoc ē mediū t̄re ⁊ in loco remotissimo ab oī creatura ⁊ nobilitate oīs creature.Et et necesse ē q̄ q̄ p̄rio amauer̄t deū .q̄ sint amici dei.⁊ ponātur i loco p̄pinq̄ssimo deo sꝫ naturā suā ⁊ dignitatē.⁊ hoc ē celū.Ergo vna ciuitas erit i celo.alia v̄o in medio terre.Jtē q̄ p̄rio amauerūt suā p̄priā volūtatē sunt extra deū ⁊ extra oēꝫ creaturā.Imo

Duo sunt tm̄ loca anime.

Locus dānat⁹ ē in medio terre.

Scd̄a rō

fecerūt se nō creaturas.ſʒ fecerūt ſeipſos nihil.ꝛ a deo elōgauerūt ſe totaľr.ergo debēt collocari iuxta eoꝝ natura.ꝛ ꝑ ꝯñs debēt poni ſm debitum ordinē extra oēs creaturas ꝑpe nihil.Et talis loc⁹ ē mediū terre.qꝛ terra eſt ꝑpe nihil.Sʒ hoīes q̄ prio amauerūt deum.eo ꝙ facti ſunt dij ꝑ amorē.ꝛ ſunt itra deū. debēt poni ſuꝑ oēs creaturas localiter ꝛ iō ſupra celū.Et ſeqtur ꝙ pri mi debēt poni ifra oēʒ locuʒ.ꝛ ſecūdi ſupra oēm locuʒ Itē hoīes q̄ prio amauerūt ſeipſos hñt volūtatē ſtrictiſſimā.ſʒ hoīes q̄ prio amauerūt deum hñt ampliſſimā. Ergo pmi debēt hēre locuʒ ſtrictiſſimū.ꝛ hoc ē mediū terre.ꝛ ſecūdi debēt hēre locuʒ ampliſſimuʒ.ꝛ hoc ē ſupra celū. Preterea nihil leui⁹ amore dei ꝛ nihil grauius ꝙ̄ amor ſuupſi⁹.ꝛ nihil pōderoſi⁹. Ergo ſeqtur ꝙ loc⁹ cuʒ dʒ dari cuilibet ſm ppriā naturā.ſeqtur ꝙ illi debēt aſcēdere ad ſupremū locū ꝛ ſuꝑ oēʒ locum ꝛ alij debēt deſcēdere i pfundiſſimuʒ locū.Quare ſeqtur ꝙ duo amores arguūt duas ciuitates de neceſſitate. q̄re vna ē i pfundiſſimo.ꝛ alia i altiſſimo.q̄rū vna ē exiliū alia patria.Et hoc ſūme ꝯgruuʒ.imo neceſſariuʒ ē oī regi.Quare nō magis deo.q̄ ē ſuꝑ oēs reges q̄ eſt ſummus iudex.ſūme iuſt⁹.ſūme ſapiēs.ꝛ ſūme potēs. Et iō ſicut fecit hoīes q̄ pñt icēdere ꝑ duas vias oppoſitas ꝛ pñt fieri amici ſui ꝛ inimici ſui.ꝛ pñt eē digni pmiari vel puniri eternaliter.iō neceſſe fuit ꝙ ordinauerit a pricipio duo loca ſpālia ꝛ duo habitacla iuxta naturaʒ cuiuſlibet.aliter n̄ maneret aliquid inordinatum. maxime in homine propter quem facta ſunt omnia. Tertia rō Quarta ratio. Cōcludit

¶ Seqtur de odio.ꝛ oſtēditur ꝙ obligatio extēdit ſe ad odium ſicut ad amorē.ꝛ ꝙ eadē eſt ſnīa de odio et de amore. Titulus.clxi.

Quoniā aūt tractatuʒ eſt cum dei auxilio de obligatione amoris ꝛ de ipſo amore.ꝛ odiū eſt ꝯtrariuʒ amori.iō tractāduʒ eſt de odio ſicut de amore.ꝛ qꝛ eadē eſt ſcīa de odio ꝛ amore.ideo oīa q̄ tradita ꝛ pbata ſunt de amore pñt pbari de odio ſuo mō. Unūſicut volūtas hʒ amorē.ita hʒ odiuʒ.Et ſicut pōt amare.ita pōt odire. ita ꝙ in voluntate eſt amor ꝛ odium.ſed amor eſt primo.et odiū ſcdo.Amor eſt pncipale qđ eſt in voluntate.ꝛ odiū eſt ſecūdariū.ꝛ ſemꝑ ad amorē ſeqtur odiū Et qꝛ iā pbata ē obligatio ꝺ amore.ſ.qꝛ hō obligat ad amādū deū prio ex toto corde.ex tota volūtate.ꝛ ex tota ſua poteſtate ꝛ quantum poterit.et meliori modo quo poterit.et continue.et indeſinenter et fortiter.et ſic de alijs conditionibus. Ex iſt de neceſſa- Naturaliter

tenemur odire cõtraria deo

rio cõcluditur q etiã homo obligat de iure nature ad odiendũ quicqd est vel põt esse cõtra deũ. quicqd inimicatur z contrariat deo. z hoc primo ex toto corde. ex tota volũtate quantũ põt. z meliori mõ quo põt. continue z indesinẽter z fortiter. ita q eadem est obligatio de odio z de amore. Et etiã qz nulla creatura inquantũ est creatura est cõtra deũ. idõ hõ nõ dz hre odio aliquã creaturã. Sz sicut hõ primo dz amare deũ. ita primo dz odire id qd primo est cõtra deũ. Et qz id qd primo est cõtra deũ. z inimicat deo pmo. z prio est rebelle deo est ppria volũtas z pprius amor z priuat9. vt iã pbatũ est nõ inquãtũ amor nec inquãtũ volũtas. sz inquantũ ppria volũtas idõ sequit q ois hõ prio z principaliter z supra oia ex toto corde quantũ poterit fortiter cõtinue. indesinenter. obligat z dz de iure nature odire ppriã volũtatẽ inquãtũ ppria ẽ. z priuatũ amorẽ inquãtũ priuat9 est. Et sicut qz primo hõ tenet amare deũ. z ɔsequẽter oia q dei sunt. ita qz pmo dz odire ppriã voluntatẽ. ita oia dz odire q sequunt ex propria volũtate. z colligant cũ ea. z oriunt ab ea. Et qz amor ppriJ honoris z pprie laudis z excellẽtie sequũt ppriã volũtatẽ z etiã delectatiõis carnalis. idõ hõ dz hre odio pprie honorẽ. ppriã laudẽ. ppriam excellentiã. z etiã delectationẽ carnalẽ. Et qz ad ista sequunt auaricia. inuidia. ira. accidia. idõ hõ tenet de iure nature odire oia ista. Itẽ sicut ex vno amore sequebãtur multi amores. ita ex vno odio sequent multa odia. Itez qz ex ppa volũtate sequit contẽpt9 dei. vituperiũ. dedec9 dei offensa dei. iniuria dei. idõ obligat z tenet odire quãtũ pt cõtẽptũ dei. z oẽm offensã z iniuriã dei. z vituperiũ dei Itẽ sicut hõ obligat imediate post deũ suã imaginẽ viuã amare ita etiã obligat odire qcqd est ɔ imaginem dei viuã. z qcqd inimicat ei. z turpat z destruit eã. Itẽ sicut qlibet hõ dz z tenet amare oẽm aliũ hoiem sicut seipm. ita dz odire qcqd est ɔ aliũ hoiez. sicut qcqd ẽ ɔ seipz. Itẽ sicut qlibz hõ dz amare seipz qz ẽ dei z ẽ imago dei. ita dz odire qcqd est ɔ seipm. eo qz est ɔ deũ. z qz est ɔ seipm inquãtũ dei est. z iquãtũ dei imago est.

Ti. cxliiij

Propria voluntas prio odiẽda est.

Propri9 honor secũdo ẽ odiẽdus.

Tercio cõtemptus dei ẽ odiendus.

De natura z viribus z proprietatibus odij z de fructu eius. Titulus. clxx].

Sicut etiã principalis fortitudo z pprietas amoris est q vnit amantẽ cũ amato. z immutat z cõuertit ita principalis fortitudo odij est. q diuidit. separat. elõgat odientẽ a re quã hz odio. Et sicut ois vnitas. õmis vnio. ois ppinquatio hois fit per amorẽ z nõ aliter. et

sicut quãto magis amaꝛ aliqua res. fit magis vnio ita quãto magis habeꝛ odio. fit magis diuisio ꝛ elõgatio. Sic ꝗ elõgatio ꝛ distãtia ꝛ diuisio volũtaria ab aliqua re nõ est nisi odiũ. Et iõ tũc volũtas est ꝑfecte elõgata qñ hꝫ perfectũ odiũ. Et sicut amoꝛ trãsformat amãteꝫ in rẽ amatã. ita ꝙ volũtas recipit formã rei amate. ita odiũ expoliat voluntatẽ a forma rei exose ꝛ hoc est verũ qñ amoꝛ rei cõtrarie est prim⁹ ꝛ habeꝛ. Item sicut amoꝛ nõ põt cogi nec violẽtari. immo vadit libere. volũtarie quocũqꝫ vadit ita odiũ nõ põt cogi. imo voluntarie vadit. Preterea etiã sicut tm̃ se extẽdit amoꝛ q̃ntum se extẽdit res primo amata. ita tãtum se extendit odium quantum se extendit res primo exosa.

¶ De duobus odijs sicut de duobus amoribus.

Titulus.clxxij.

Sicut etiã sũt duo amores ꝑmi ꝛ pꝛĩcipales. ita etiã sunt duo odia ꝑma ꝛ pꝛĩcipalia eis ꝯria. Sicut em̃ ẽ amoꝛ dei ꝛ amoꝛ suiꝑi⁹ seu amoꝛ ꝓprie volũtatis. ita etiã est odiũ dei. ꝛ odiũ suiꝑsi⁹. seu odiũ proprie volũtatis: ita ꝙ q̃libet amoꝛ hꝫ suuꝫ ꝓpriũ odiũ sibi oppositũ. Et sicut duo ꝑmi amores sũt inter se inimici capitales. ꝯrij ꝛ aduersarij. ꝛ nõ pñt esse insimul. ita ista duo odia sunt inter se capitalia inimica. aduersaria ꝛ ꝯria. Et iõ amoꝛ dei ꝛ odiũ dei opponunꝛ inter se. ꝛ amoꝛ suiꝑsi⁹ ꝛ odiũ suiꝑsi⁹ opponũtur etiã. ꝛ odiũ dei ꝛ odiũ suiꝑsi⁹ etiaꝫ opponunꝛ. Et iõ amoꝛ dei ꝛ odiũ suiꝑsi⁹ seu ꝓprie volũtatis conueniũt. ꝛ amoꝛ suiꝑsi⁹ ꝛ odiũ dei etiã conueniũt ꝛ simul stare pñt. Et possum⁹ dicere ꝙ amoꝛ dei ꝛ odiũ dei opponũtur ꝯdictorie. ꝛ amoꝛ suiꝑi⁹ ꝛ odiũ suiꝑsi⁹ ẽt opponũtur ꝯdictorie. Sꝫ amoꝛ dei ꝛ amoꝛ suiꝑsius ꝯrie opponũtur. ꝛ odiũ dei ꝛ odiũ suiꝑi⁹ subꝯrie. Sꝫ odiũ suiꝑsi⁹ ꝛ amoꝛ dei subalternanꝛ. etiã amoꝛ suiꝑsius et odiũ dei subalternanꝛ. Ergo ad amorẽ suiꝑsi⁹ seu proprie volũtatis sequiꝛ odiũ dei. ꝛ ad amorẽ sequiꝛ odiũ suiꝑsi⁹ seu ꝓprie voluntatis. Et amoꝛ dei fugat totalr̃ odiũ dei ꝛ amoꝛ ꝓprius fugat etiã odiũ suiꝑsi⁹. Et q̃ recedit ab amore suiꝑsi⁹ vadit ad amorẽ dei. nec põt ire alibi sicꝫ q̃ recedit a frigiditate vadit ad caliditatẽ nec põt ire alibi. Silr̃ q̃ recedit ab amore dei necesse ẽ ꝙ veniat ad amorẽ suiꝑsi⁹ seu priuatũ amorẽ. nec põt venire ad aliũ locũ. sicut q̃ recedit a caliditate. necesse est ꝙ veniat ad frigiditateꝫ. Et silr̃ est de odio. qꝛ q̃ recedit ab odio sue ꝓprie volũtatis. statim vadit ad odiũ dei. ꝛ q̃ recedit ab odio dei. statim vadit ad odiũ

Odium dei ꝛ suiꝑ ipsius.

suüp͡pius. Et sic ip͡a volũtas que currit ⁊ ambulat. ⁊ vadit ⁊ venit vel stat vel q̄escit. necesse est ꝙ vł vadat ad amorē dei ⁊ ad odiũ sui͡p͡si⁹. vel ad amorē sui͡p͡si⁹ ⁊ ad odiũ dei. Et necesse est ꝙ sup͡stet vel quiescat. maneat habitet in istis. q: nõ potest habitare extra illa. vel de vno ad aliud moueaꝛ ⁊ ãbulet. nec põt exire nec ambulare extra ista. sicut aq̄ de frigiditate ad caliditatem. ⁊ ecõuerso. Sꝫ est dr̄ia in ista ãbulatione. q: sicut aq̄ per se currit ad frigiditatē ⁊ p se q̄escit. ⁊ habitat in illa. et hoc sine adiutorio alteri⁹. ⁊ ad caliditatē nõ põt currere. nec venire. nec ibi manere p se nisi cũ adiutorio alterius. ita volũtas p se currit ⁊ venit ad amorē suüp͡si⁹ ⁊ p se in illo q̄escit ⁊ habitat sine adiutorio alteri⁹. sed ad amorē dei nõ põt currere nec venire. nec ibi manere p se. nisi cũ adiutorio alteri⁹. Et potest facere cõparationem de aqua ad voluntatē. ⁊ de caliditate ⁊ frigiditate ad amorem dei ⁊ suüp͡sius. Exerce ergo te.

¶ De fructibus amoris q̄ oriunꝛ ex isto duplici odio.

Titulus.clxxiiij.

Et qm̃ amor tenet principalitatē ⁊ primitatē odij. semp em̃ amor est pricipalis ⁊ primus. ⁊ ex amore oriꝛ odiũ. ideo em̃ habeo odiũ alicui⁹ rei. q: amo aliq̄d. et iõ q: sunt duo amores. ita sunt duo odia. et quilibet amor ip͡orum duoꝝ respicit duo odia. q: vnuꝫ respicit aliud tãq̄ oppositũ ⁊ inimicũ suũ. ⁊ aliꝺ tãq̄ suũ amicũ ⁊ sibi ꝯuenīēs. Et amor dei respicit odium dei tãq̄ suũ oppositũ. ⁊ respicit odiũ suüp͡si⁹ seu ꝑprie volũtatis tãq̄ amicũ. Et siłr est de amore suüp͡sius q̄ respicit odiũ suüp͡si⁹ tãq̄ oppositũ. ⁊ odiũ dei tãq̄ amicũ. Et ideo sicut amor dei est optim⁹. ordinat⁹. iustus ⁊ sic de ceteris ꝑprietatib⁹ iã dictis. ita odiũ dei qꝺ est oppositũ est pessimũ. inordinatũ. iniustũ. ⁊ sic de aliis ꝯditionibus oppositis. Et siłr sequiꝛ ꝙ odiũ ꝑprie volũtatis ē bonũ. ordinatũ. iustũ ⁊ sic de aliis. sicut amor dei cũ quo ꝯuenit. Et siłr amor suüp͡si⁹ est pessim⁹. inordinatissimus. ⁊ sic de aliis. iõ sequiꝛ ꝙ odiũ suüp͡si⁹ est ordinatũ bonũ ⁊c q: ei opponiꝛ. ⁊ sic vnũ odiũ est bonũ ⁊ aliud malũ. Q: ḡ ex amore oriꝛ odiũ ⁊ bonũ odium oritur ex bono amore. ⁊ malũ ex malo amore. possum⁹ dicere ꝙ fruct⁹ illi q̄ sequunꝛ ex bono amore. sequunꝛ ex bono odio. ⁊ illi fruct⁹ q̄ sequunꝛ ex malo amore. sequũtur ex malo odio. sꝫ tñ ꝑncipaliter rõne amoris. q: odiũ sequiꝛ amorē. Et sic de odio sue ꝑprie voluntatis sequunꝛ fruct⁹ q̄ sequunꝛ ex amore dei. ⁊ priuãtur fructus qui sequunꝛ ex amore ꝑprio ⁊ oĩa mala sua. ⁊ de

Odiũ bonuꝫ ⁊ malum.

odio dei oriunt oēs pessimi fructus qui sequebātur ex amore pprio. τ priuant oēs boni fruct⁹ q̄ oriebātur ex amore dei. Et hec sufficiāt que sunt de amore τ odio. τ de primo debito obligatiōis qđ est debitū amoris dei.

¶ Sequunt alia debita que deo debētur. que hō dʒ et obligatur dare τ reddere deo vltra amorem. Et primo in generali. τ postea in speciali de quolibet.

Titulus.clxxiiij.

QUoniā tractatū est autē cū dei adiutorio de pricipali et primo debito obligationis naturalis qđ hō dʒ dare deo de iure naturali. scʒ de ipo amore. τ visum est qualiter ipa obligatio τ debitū τ solutio debiti. scʒ dare amorē deo totū reddūdat in maximū bonuʒ hois immo hoc est totū bonum hois inquantū homo est. qr cōuertit hominē in deū. τ dat gaudium infinitū. ideo quia tm̄ bonum sequitur homini si det sibi amorē. debet homo continue inquirere τ inuestigare in seipo si habet aliquid aliud in se qđ possit dare qđ conueniat deo. qm̄ sicut de amore sequit maximus fructus homini τ maximuʒ bonum. ita de oibus alijs que dabit deo sequetur maxim⁹ fructus τ maximū bonū homini. Et sicut si homo nō dat deo amorē. sequit infinituʒ dānū τ malum hoi. ita si nō dederit deo alia que debʒ ei dare. sequetur infinitū dānum τ malum hoi. Et ista vtilitas. iste fructus. istud bonū maximū. τ vitatio mali tāti debēt inclinare hoiem. vt det oia que poterit deo. Et nō solum hec debēt inclinare hoiēʒ vt det deo oia que poterit. sed etiā fortissima obligatio iam pbata. qr virtute illius oia que pōt dare debet deo. Unde qr homo est opus dei. τ deus est suus opifex τ suus artifex. qui eum totum fecit cum nō esset. τ homo est factura dei τ creatura. τ nō solum hoc. sed et pper ipm fecit deus om̄ia alia opera τ alias creaturas. ideo quicq̄d homo habet τ quicquid pōt. totū accipit a deo τ ideo totum debet suo artifici. τ tm̄ obligatur hō deo. quantū opus suo artifici. τ magis adhuc. qr de⁹ totū fecit τ ipm hominē τ oia alia. Et qr opus debet amare suum artificē τ timere τ laudare et honorare si pōt hoc facere. ideo cū homo sit opus dei viuū τ possit amare. timere. laudare. honorare τ glorificare. debet oia ista dare deo. τ nulli alteri dʒ ista dare. qr nulli aliquid debet nisi deo cui totū se debet. ¶ Ut aūt homo clare cognoscat que sunt illa specialiter que debet facere deo. debet cogitare in seipso. ꝙ quicquid habet opus aliqđ. totū posuit τ ordinauit artifex pter aliq̄d. τ non in vanū τ nihil

Oia debemus deo dare.

posuit frustra. et quod ille qui facit opus vel fieri facit propter seipsum facit vt ei seruiat in aliquo. et secundum quod seruitium exigit et requirit taliter fit et disponit opus. Et ideo aliter fit domus. aliter gladius. aliter serra. aliter clauis. Et quia homo cognoscit se esse opus dei factum ab ipso solo. potest cognoscere quod quicquid posuit deus plus in homine quam in alijs rebus. quod totum posuit propter seruitium suum. scilicet vt de hoc seruiat ei principaliter et non inuanum. et quod quicquid habet totum habet propter suum artificem. ita quod sicut quicquid habent res alie: que facte sunt propter hominem habent propter hominem. ita quod quicquid habet homo vltra alia opera facta habet propter deum. et vt de hoc seruiat deo immediate: quia inter deum et hominem nullum est medium. Et ideo quia homo habet liberum arbitrium. scilicet intellectum et voluntatem cum quo potest intelligere. velle. amare. timere. honorare. gratias reddere. cognoscere beneficia. laudare et honorare. adorare. orare. deprecari. supplicare. credere confidere. magnificare. glorificare. benedicere. gaudere. letari et exultare. et alie res non habent omnia ista: nec habent cum quo possent hec facere. sequitur quod homo habet omnia ista propter deum immediate. vt cum istis seruiat deo. et omnia ista applicet deo factori suo. et omnia reddet ei. Quid enim debet cognoscere ipsum opus factum: nisi factorem suum postquam potest et habet cum quo? Ad quid datum est sibi a factore suo vt hoc possit facere nisi vt ipsum cognoscat? Quid debet amare opus factum. quid debet velle nisi suum factorem postquam potest et habet cum quo? Ad quid dedisset sibi hoc nisi vt amaret ipsum? Cui debet dare amorem opus nisi factori suo? Quid debet aliud timere opus factum nisi factorem suum postquam cognoscit ipsum. et habet cum quo potest timere? Ad quid datum esset sibi vt possit timere: nisi vt timeat ipsum? Quem debet honorare opus factum de nihilo: nisi factorem suum postquam potest et scit. Cui dabit honorem et reuerentiam nisi factori suo? Quem aliud debet adorare opus nisi opificem postquam potest? Cui debet supplicare. cui debet curuare genu opus factum de nihilo nisi factori suo. Quem debet orare. quem debet deprecari nisi factorem suum postquam potest. Cui debet gratias reddere opus totaliter factum de non esse. nisi factori suo postquam scit et potest. Cui totum se debet opus nisi factori. Cui obligatur nisi factori suo. Quem debet amare: quem debet glorificare. quem debet magnificare. quem benedicere ipsum opus nisi suum opificem. Cui debet dare laudem et gloriam et honorem. nisi factori suo postquam potest. Cui ipsum opus factum de nihilo debet credere. et in quo debet sperare. in quo debet confidere. nisi in factore suo. De quo debet letari et gaudere et exultare opus nisi deo suo artifice. In quo debet complacere. in quo debet consolari. nisi in suo factore. Quantum obligatur opus factum de nihilo factori suo. qui fecit

Liberum arbitrium tenemur deo dare

ipſum ꝛ viuū.ꝛ ꝙ poſſit cognoſcere ſuū factorē. Que
dignitas eſt iſta.q2 opus poſſit cognoſcere ſuū opifi-
cem.Quātū obligat opus factori ſuo qui fecit ipm.cū
nihil eſſet ſil'e ſibi.cui dedit ſuā imaginē viuentem in
telligentē.cognoſcentē.ꝛ amātem ꝛ memorātem.Cui
dedit inexterminabilē libertatē.cui dedit vt poſſit ſe-
ipſum mouere.ꝛ de vno loco ad aliū per ſe ambulare.
Quātum obligat opus iſtud factori ſuo.qui fecit ipm
maius.excellētius.dignius.altius.nobilius: et ſupius
oibus aliꝭ opibus ſuis.qui ipm magnificauit.nobili-
tauit ſup oia alia opa ſua.cui ſoli ꝛ nō aliꝭ ſuā imagi-
nem viuā dedit.ſupra qđ nullū aliud opus poſuit:qui
fecit ipm dñm alioꝝ operū ſuoꝝ.ꝑpter qđ fecit ꝛ ordi
nauit oia opa ſua.ꝛ ipm ꝑpter nullū aliud opus fecit.
nec ad aliud ordinauit niſi ad ſeipm imediate. Quā-
tum obligat illud opus factori ſuo.qui fecit ipm ſolū.
ꝛ nō alia opa.ꝛ ordinauit ad hoc.ſ.vt ineternū mane
at ſecū.ꝛ ſecū habitet.ꝛ cū eo habeat eternū gaudiū.
eternā letitiā cū eo.ꝛ viuat ineternū in ſua ſocietate.
vt ꝛ ſibi cōicet bona ſua: ſeipm:ꝛ quicquid hʒ. Quātū
obligat opus illud factori ſuo.cui ſoli ꝛ nō aliꝭ voluit
dare nomē filij.ꝛ ipm filiū appellare:ꝛ noīe ſuo noia-
ri:ꝛ ſeipm patrē eius vocari:cū nō ſit de natura ſua ſʒ
de nihilo factū. Ecce ergo ex eo q2 hō eſt opus dei fa-
ctum de nihilo:ꝛ cognoſcit ſe eſſe op9 dei.pōt clariſſi
me cognoſcere quātū obligat deo:ꝛ q2 oia q pōt dʒ fa
ctori ſuo deo dare ꝛ facere.ꝛ qđ ꝑpter ipm hʒ omnia.
¶ Qꝫ hō ex his que hʒ in ſeipſo vltra alias creaturas
ꝛ ex ꝓprijs cōditionib9 pōt arguere cōditiones ꝛ pro
prietates q̃s hʒ de9 factor ſuus. Titulus.clxxv.

QUia ergo imediate hō eſt ꝑpter deum.et
oia que hʒ.hʒ ꝑpter deū:ꝛ inter deū ꝛ ho
minē nullū eſt mediū.ideo inter deū ꝛ ho
minē erit corrñdentia ꝓportionalis.vt de
us corrñdeat hoi iuxta ſuas ɔditiones ꝓ-
portionabilr. Vñ hō pōt arguere per ſu-
as cōditiones quas hʒ inquātū hō.quas ɔditiōes nō
habēt alie res corrñdentes in deo factore ſuo. Jō pōt Deus eſt
hō arguere.ꝙ q2 ipe pōt amare.de9 eſt amādus. ꝛ q2 amādus.
pōt cognoſcere ꝛ intelligere ꝙ de9 eſt cognoſcēdus et Cogſcen-
intelligibilis.ꝛ q2 hō pōt timere.de9 eſt timēdus.et q2 dus.
pōt honorare de9 eſt honorādus.ꝛ q2 pōt adorare.de Timēd9
us eſt adorādus.ꝛ q2 pōt orare de9 eſt orādus.et quia
pōt deꝑcari.de9 eſt deꝑcādus.ꝛ q2 pōt ſupplicare.de9
eſt ſupplicādus. Et q2 pōt laudare.glorificare ꝛ bñdi Laudan-
cere. deus eſt laudādus:glorificādus:et bñdicendus. dus.

Et quia homo potest cognoscere beneficia. deus est beneficiorum largitor:et qr pōt admirari:deus est admirabilis factor. Et qr pōt credere:deus est credēdus. et qr pōt sparare in ipso est sperādū. Et qr hō pōt cōfidere in deo est cōfidendū:et de⁹ est fidelis. et qr pōt delectari:deus est delectabilis. Et qr hō querit semp veritatem:iō de⁹ est verax. et qr semp desiderat bonū:ideo deus est bon⁹. Et qr hō pōt in infinitū petere:iō deus pōt in infinitū dare. Et qr hō pōt in ifinitū desiderare:deus pōt in ifinitū satiare. Et qr hō pōt bñfacere. deus pōt ipm remunerare. Et qr hō pōt peccare et malefacere:deus pōt ipm punire. Et qr hō pt cadere:de⁹ potest leuare ipm. Et qr hō pōt esse reus. deus pōt eē iudex. Et qr hō pōt veniā postulare.deus pōt ei parcere. Et qr hō pōt esse infirm⁹. deus pōt ipm sanare. Et qr hō est miserabilis. deus est misericors. Et qr hō est debilis et fragilis:deus est fortis. Et sic de cōditionib⁹ ipsi⁹ hoīs possum⁹ pportionabilr arguere per corrñdentiā cōditiones dei. et cōuerso ex cōditiōib⁹ dei possumus arguere ad hoiem. vt qr de⁹ est pmo amandus: ideo hō dz ipm pmo amare: et ei pmo debet amor. Et qr deus est pmo et solū timēdus:iō hō dz ipm pmo et solum timere:et ei debet pmo timor. Et qr de⁹ est pmo et solū honorādus:iō hō dz ipm pmo honorare: et ei debet pmo honor. Et sic de alijs cōditiōib⁹. Et quodāmodo est sile de aīa ad corp⁹:et ecōuerso. sicut de hoīe ad deū:qr sicut sibi adinuicē corrñdēt aīa et corp⁹:ita de⁹ et hō. Vñ qr corpus hz oculos:iō aīa hz virtutē vidēdi. Et qr corp⁹ hz aures:iō aīa hz ptātē audiēdi. Et quia corp⁹ hz nasum:iō aīa hz vtutē odorādi. Et qr corp⁹ hz pedes:aīa hz vtutē ambulādi. et sic de alijs. Et ecōuerso possumus arguere de anima ad corpus.

¶ Qđ lz quodlibet debitū deo debeat vtute amoris:tñ quodlibet per se habet suā propriā ratiōnē specialem quare debet deo dari. Titulus.clxxvj.

Quāuis aūt oīa et vniuersa debita q̄ hō dz deo debeant virtute pmi et pncipalis debiti.s.rōne amoris:qr oīa sunt obligata et cōnexa cū amore. et omia sequunt amorē. et oīa sunt inclusa in amore:et ideo cui homo debet totū amorē pmo et pricipaliter illi etiā dz totum timorē pmo et totaliter. et illi etiam dz totū honorem pmo et totaliter et quātū potest. illi etiā debet oēm laudē. oēm obedientiā:oēm fidē. et quicqd dare potest et deo cōuenit. Unde oīa ista dant et donabilia sunt.s. amor:timor:honor:laus:gloria:et obediētia:fides:spes

et confidentia. et deo conueniunt: ergo cum amor sit primum donum: et in ipso sunt omnia dona sequitur quod cum debet homo ipsum amorem debet omnia ista. quia homo uni solum obligatur et totum debet illi. Attamen unumquodque istorum debitorum debetur deo per suam propriam rationem specialem. Et per aliam rationem in speciali deo debetur amor. et per aliam timor. et per aliam honor. et sic de aliis. Quia enim sunt distincta et diuersa dona inter se: et unum non est aliud. ideo sub una ratione debet dari unum: et sub alia ratione aliud. Unde amor non est timor nec honor: nec timor est honor. nec potest dari amor sine timore et honore: nec timor sine honore et econuerso. Quamuis ergo omnia debeantur deo: tamen sub distinctis rationibus. Unde deus est primo amandus: quia est primo bonus et summe bonus: et solus bonus: quia nihil est bonum nisi per ipsum: et ab ipso et eo modo quo est bonus est amandus. et quia est summe bonus est summe amandus. quia est purissime bonus est purissime amandus. et quia in infinitum est bonus in infinitum est amandus. quia nihil est bonum nisi propter ipsum. nihil est amandum nisi propter ipsum. Item deus debet primo amari ab homine: quia deus ipsum primo amauit. et propter dona et beneficia que illi dedit. quia totum quod habet ille dedit et ab eo accepit et seipsum. Propterea deus est timendus et ei debetur timor: quia est dominus omnipotens. et eo modo quo est dominus est timendus. et eo modo debetur ei timor. Et ideo quia est omnipotens deus. et infinitus. et summus. ideo debetur ei summus timor et infinitus. et est in infinitum timendus. Et quia est primo dominus. ideo ei debetur soli timor. et solus est timendus. Et quia verissime est dominus verissime est timendus. Et quia semper est dominus semper est timendus. Et quia solus est dominus hominis et nullus alius. ideo debet timeri ab homine solus. Preterea deo debetur honor et est honorandus: quia est primus et quia principium et quia maior. et eo modo quo est primus et maior et principium est honorandus. Et quia est primum principium et primo. ideo primo honorandus est et ei debetur primo honor. Et quia ipse solus est principium per se. et nihil est principium per se: nisi deus. ideo proprie solus est honorandus per se. et nihil est honorandum per se nisi ipse. et quicquid honorandum est. est honorandum propter ipsum. et quicquid est principium: est principium propter ipsum. Et quia est summum et infinitum principium. ideo summe et infinite honorandus est. Et quia est verissime principium. ideo verissime est honorandus. Et quia est primum principium hominis ideo ab homine debet primo honorari et dari

Omnia debentur deo sub sua ratione.

Deus est amandus.

Timendus.

Honorandus.

ri honor. Itē deo debet̄ obediētia.qȝ ē̄ supior.ꝛ eo mō quo est supior.ē ei obediendum. Item deus est laudādus et glorificandus. quia est operarius et artifex seu opifex.ꝛ eo mō quo est oparius seu artifex.est laudandus et glorificādus. Et iō qȝ est summus ꝛ optim9. ꝛ sapiētissimus ꝛ pmus ꝛ solus opari9 ꝛ artifex. iō solus ꝛ sūme ꝛ prio est laudādus ꝛ glificādus.ꝛ ei debetur laus ꝛ glia pmo. Et qȝ est opari9 ꝛ artifex hois iō ab hoie ē laudādus. Itē de9 est credēdus.ꝛ ei debet̄ fides ꝛ credulitas.qȝ est verus et nō mēdax. ꝛ eo modo quo est ver9.eo mō debet̄ ei ꝛ fides. Et iō qȝ est primo verus ꝛ pfecte verus.ꝛ est prima veritas.iō debet̄ ei pmo ꝛ p se fides.ꝛ qȝ ē summe ver9. iō debet̄ ei sūma fides ꝛ credulitas. Et qȝ in infinitū elongat̄ a mēdacio. qȝ nō pōt fallere nec falli.iō i infinitū oȝ ei credi. Preterea deo debet̄ cōfidentia.qȝ est fidelis.ꝛ eo mō quo est fidelis.ei debet̄ ꝯfidentia.ꝛ in eo cōfidēdū est. Itez deo debet̄ spes ꝛ in eo sperādū est.qȝ potens et volēs ꝛ sciens iuuare ꝛ saluare ꝛ dare.ꝛ eo mō debet̄ ei spes quo mō est potēs.ꝛ eo mō est i eo sperādū. Et qȝ solus est potēs.ꝛ nullus ali9.ꝛ prio potens ꝛ summe potens. iō i eo ē prio ꝛ solū ꝛ summe spandū. Et sic de oibus.

Et obediendum. *Laudandus.* *Credendus.* *Sperandus,*

❡ Sic ergo alia ratione est deus amandus.alia rōne timendus.alia rōne honorādus.ꝛ sic de aliis. Et qȝ in ipso sunt oēs rōnes iste dicte. iō sibi soli dȝ dare hō oia ista ꝛ prio. Nō ḡ sufficit hoi dare solū amorē.nisi etiā det timorē ꝛ honorem,laudē ꝛ gliam,fidem,spē ꝛ obedientiā et cōfidentiā.qȝ oia debenē ei sicut amor. Sȝ pmo ꝟ principaliter amor qȝ in hoc ꝯcurrit et deo,de filii.qȝ de9 amor est ꝛ dat amorē.sȝ nō honor ei timor.ꝛ sic de aliis. Et iō pricipalissimū qd̄ ei debet̄ est amor. sȝ nō vult solū amorē sȝ vult ipm sociatū cū aliis. scȝ timore et honore.ꝛ sic de aliis.qȝ taliter ei debetur.

❡ Q3 ꝗuis sint multe spāles rōnes q̄re oia pdicta debent dari deo ab hoie tn̄ vna pōt esse rō gnalis ex parte dei ē; alia ex parte hominis. ❡ Titulus.clxxvij.

Quoniā oēs pdicte rōnes possunt ꝯcludi in vna rōne ex parte dei.ꝛ alia ex parte hois iō possum9 ducere oēs ad duas gnales rōnes. Iste āt due rōnes sūt op9 ꝛ factor. Uſio a debenē deo ab hoie.qȝ deus est factor eius,et oia debet hō dare deo.qȝ est opus eius. Et eo mō quo deus est factor hois.ꝛ hō est op9 suū.eo ei debenē dari.ꝛ hō debet dare deo. Et iō.amor.timor. honor,laus ꝛ gloria.fides.spes.fiducia.confidentia. obediētia.debenē deo ab hoie.qȝ hō est opus suum.ꝛ de9

est factor eius. Uñ dz hō amare deum. quia est opus eius. et deus est factor suus. Hō debet honorare deum quia est opus eius. Hō debet laudare deū. qz est opus eius. Et quia deus est factor hōis. et hō est opus eius. iō dz ei summe obedire. Et sic de alijs. Unde qz deus est factor hōis. et hō est opus suū. ideo amat ipm hoiem. qz factor amat suū opus. et ipsi dat sua bñficia. Qz deus est factor hōis. iō deus est dominus eius. Et qz deus est factor hōis. iō est principiū hōis. et qz est factor hōis. iō nō decipit nec fallit hoiem. sz sp dicit ei veritatē. qz factor nō decipit opus suū. et qz est factor hōis. est hōi fidelis. et qz est hōis factor. iō nescit deficere hōi. qz factor nō deficit operi suo. Et sic de alijs. Qz igit hō est opus dei. et solus se cognoscit opus dei esse et factuz a deo. et alia opera nō cognoscūt se esse opera dei. nec eē facta a deo. et etiā solus homo cognoscit se esse obligatū deo. et solus cognoscit quid debet opus factori suo. et cognoscit q oia predicta debet opus suo factori. Et qz potest dare oia predicta. iō dz et obligatur dare oia predicta deo. Coniunge omnia ista simul. Homo cognoscit se esse opus dei. et cognoscit quid dz opus factori suo. et hō cognoscit se esse seruū dei et subditū. et cognoscit qcqd debet seruus dño suo facere. et cognoscit se oia accepisse a deo et cognoscit quid debet facere recipiēs danti. et hō cognoscit se posse dare et habere oia que debet dare. Ex istis oībus sequitur q homo debet dare oia predicta deo. nec excusatur si non dat. quia habet et potest dare. Et sic in generali et insimul manifestata sunt debita et dona que deo debentur. et q homo debet dare deo et obligat vltra amorem dare.

¶ Sequitur de istis in speciali. Et primo de timore.

¶ Titulus.clxxviij.

Quoniam autem dictum est et tractatū de amore qd est primū donum et primuz debitum in spāli etiā tractatū est de alijs debitis et donis in spāli. Sed tñ qz amor est primū debitū et donū et ad ipsum sequunt oia alia debita et dona. et nihil potest dici donū nisi ratione amoris. qz est primū donū. iō necessario includitur amor in oi dono et dato. aliter nō esset donū nec datū. qz ipse amor prīo hz nomen doni. et primū sp includit in alijs. et nihil pōt esse verū donū nec datum nisi oriatur ab amore. et fundet in amore. Et si amor nō est nullum donū est. quia donū debet esse voluntariū liberum spontaneum et gratuitum. et nihil est tale nisi amor. Et ideo nihil est acceptuz nisi amor vel propter Titu.cx.

amorē. Et pter hoc timor bonor et obedientia &c. que pstāt absq amore. nō sūt acceptabilia. quia nō sūt voluntaria. nec dulcificata nec mellificata cū dulcedine amoris que est prima dulcedo. Ideo sine amore omnia sunt amara. Ideo nec dans gaudet de dando: nec recipiens complacet in recipiēdo. Et pter hoc qui timet sine amore. habet penā et tristiciam: et q̄ honorat sine amore adulat̄. q2 non est honor sed adulatio. Quia ergo ipse amor est primū donū & debitū. iō scia & cognitio de amore est principiū et ianua ad cognoscendū oīa alia dona & debita. & similis processus ē de oībus sicut de amore. ¶ Incipiamus ergo prīo ab ipso timore. Uñ timor differt ab amore quia amor ē donū liberale & spōtaneū. et ideo datur cū delectatiōe & leticia. sine fatigatiōe. sine pena sine tristicia. sine coactione & liberalissime. sed timor solus de se nō potest dari nisi cū pena & tristicia, fatigatione et coactione. nō sponte. nō libere. q2 non est donū voluntarium. Et ideo nisi cōiungatur cū amore dat tristiciā. penam & desperatiōē. Et iō ipse timor est pmus seruus. nullā libertatē habens. Sz qñ cōiūgitur cū amore. tūc est liber. spōtaneus et voluntari9 et liberatus a seruitute et manumissus. & tūc nō habet penam nec tristiciaz. sed gaudiū. Sic ergo amor liberat timorem a seruitute. et ponit ipsum in libertatē. & hoc facit amor bonus et nō amor malus. Et q2 timor de se est seruus et dat penaz. iō nō debet multiplicari sicut amor. Uñ ex vno timore bono nō sequunt̄ multi timores. sz quāto timor est melior. tanto minus multiplicat̄. Iō ex timore dei nullus alius timor oritur. sz ex amore dei sequūt infiniti amores. Et sic amor extendit̄ quātū res amata. sz timor nō extēditur q̄ntū res que timet̄. q2 nihil est timēdū nisi deus. q2 creatura nullo mō est timenda. Et sic dr̄ia est inter timorē & amorē. quia timor nō est donū voluntariū. & dat penā de se et tristiciā qñ est solus. & nō extēditur. & amor de se est voluntariū donū. & dat gaudiū et extēdit. ¶ Sed etiā multū cōuenit timor cū amore. et est optima mixtura et optima societas. q2 dei timor iuuat amorem. q2 timor vnit et ligat voluntatem magis cū deo. Et iō timor et amor sunt due cathene. duo claui tenētes voluntatē fixam cum deo. & adinuicez se iuuant & fortificant. Uñ quia creatura facta est ex nihilo. & deus est infinite potestatis. nō eēt cōueniēs cōiunctio creature cū deo nisi p amorē & timorē. nec aliter cōuenit creature amare deū. nec deo conuenit aliter amari q2 appet q̄dā eq̄litas & nulla superioritas. nec eēt

Dr̄ia inter timorē & amorem.

Conueniunt timor et amor.

firmissima vnio inter creaturā ꝛ creatorē. Et iō qꝛ ti-
mor maxime cōuenit cū amore. qꝛ ipm̄ cōfortat fortifi-
cat. ꝛ iuuat et solidat. ꝛ habet virtutem vnitiuam. ideo
post amorem tractari debet de timore.

¶ Q sic duo amores sūt. ita sūt duo tīores. Tit. clxxix.

Quoniā aūt duo amores principales iā dicti sunt radices oīū bonorū ꝛ maloꝝ q̄ pertinent ad hoīm iō necesse est vt aīa q̄ pertinēt hominum diuidantur in duas partes. Et ideo necesse ē ponere duos timores sicut duos amores. Unus timor est qui oritur ex amore dei. et alius timor est qui oritur ex amore suipsius. Et sicut se hn̄t duo amores int̄ se. ita ꝛ duo timores. Et iō timor q̄ orit̄ ex amore dei. ꝛ ꝯuenit cū deo. bonꝰ. sctūs ꝛ iustꝰ ē. ꝛ hꝫ oēs cōditiōes ipsiꝰ amoris dei. Sꝫ timor q̄ orit̄ ex amore ꝓprio. ē malus iniustꝰ ꝛ inordinatꝰ. et hꝫ oēs cōditiōes ꝓprij amoris. Et isti duo timores faciūt opationes ꝯrias qꝛ timor dei nō multiplicat. sꝫ sp̄ est vnus solus. quia qui timet deum. nihil timet aliud. qꝛ nihil aliud est timēdū. ꝛ ideo vnit et fortificat hoīeꝫ cū deo. ꝛ nullā penā nec tristiciā dat. qꝛ sp̄ coniunctus est cū bono amore. Sed timor qui oritur ex amore sui ipsiꝰ. multiplicat̄ in infinitū. ꝛ plusq̄ ipse amor vn̄ orit̄. immo ex vno amore oriūt̄ infiniti timores. Et qꝛ timor de se penam dat et tristiciam. nisi sit iunctus cum bono amore. iō q̄libet timor q̄ orit̄ ex amore suiipsiꝰ dat penā ꝛ tristiciā. ꝛ iō ad mltiplicationē timoꝝ. seq̄t̄ mltiplicatio pēarū ꝛ tristiciarū. Un̄ ista multiplicatio timoris clarissime manifestat venenositatē ꝛ maliciā ipsiꝰ amoris ꝓprij. ꝛ quantū noceat hn̄ti. Qui eīm primo amat seip̄m. sūme amat vitam. suā suū esse. ꝛ cōsumationē suiipsiꝰ. Et iō sūme timet ꝑdere seip̄ꝫ prio ꝛ suaꝫ vitā. eo ꝙ pōt ꝑdi ꝛ destrui et corrūpi. qꝛ est res ꝑdibilis ꝛ destructibilis. ꝛ ip̄e nō pōt cōseruari ꝑ seipsuꝫ. et ꝑ ꝯn̄s timet oīa ista q̄ pn̄t ꝑdere et destruere seu diminuere seip̄m ꝛ suuꝫ esse et suam vitam et sibi nocere. Et iō timet mortē. īfirmitatē ꝛ pestes. ꝛ fugit illas q̄ntū pōt. timet terrā. timet aq̄s aerem et ignē. venena. famē. sitim. aīalia. timet hoīes qui possunt auferre vitaꝫ suā. Itē q̄ prio amat seip̄ꝫ. amat primo ꝓpriū honorē. ꝓpriā famā. ꝛ suā laude ꝛ excellētiā. et iō timet ꝑdere honorē suū. suā famā ꝛ suā laudē. ꝛ timet vituperie ꝛ per ꝯn̄s timet oīa illa que pn̄t diminuere et destruere suū honorē. suā famā ꝛ suū nomē. Itē q̄ prio amat seipsum. amat suas ꝓpas delectatiōes carnis. ꝛ iō q̄ timet eas perdere. timet oīa illa quo possūt destruere vel di

Timor malꝰ multiplicat̄ i infinitū.

Amans seipsum omnia timet.

minuere illas delectatiões. Jō timet tormēta. frigus. calorē. amaritudinē. paupertatē bonorum et penuriā. Item etiā quia pecunias diligit. idō timet eas pdere. Jō timet oia illa que pñt auferre vel diminuere pecunias. Ecce ergo qualiter timor mal9 multiplicatur in infinitum. eo q̄ oritur de malo amore. Itē etiā q̄ amat prio seipm. amat oēs illos qui sunt cōiuncti secum. vel q̄ iuuāt ipm vel cōsolātur ipm. Jō amat amicos. filios. vxorē parentes et fratres. et ēt oia illa q̄ ei seruiūt. sicut sunt dom9 possessiones et aialia. Et idō timet oia ista pdere. et per pñs timet oia illa que pñt auferre ista supradicta oia vel destruere. ¶ Fūdamētū ergo quare generātur tot timores est. quia illud qd amat pōt pdi et destrui et auferri. et est res pdibilis. Et sic amor mal9 nō liberat timorem a fuitute et a pena. imo ipm timorem multiplicat et penā auget. Sed qui amat prio deū. quia deus nō ē res q̄ pōt destrui vel auferri nec corrūpi nec p violētiā tolli nec aliqd sibi pōt nocere. ideo nihil aliud timet. sed solum timet eum quē amat. et sic amor dei nō multiplicat timores. sed habet solum vnicū timorē. et ille timor cum amore liberat ab infinitis timorib9 malis qui dāt penam et tristiciā. Et quia timor alicui debetur quia dñs. et ille qui timet est tanq̄ seruus. ergo sequitur q hō q̄ prio non timet deum. subijcitur et est suus oium rerū quas timet. et cōstituit se seruum oium illarum rerum et ille res oēs dñantur hoi. et idō hō cōstituit se seruum et subiectum oim creaturarum et ois creatura dominatur ei. quia oēs timet. et sic incurrit infinitas seruitutes et captiuitates et pdit libertatē suā. Sed qui primo timet deum est solum seruus vnius. et solū vnū habet dñm q̄ est dñs oium creaturarum. Qui ergo timet deum prio quia timet qd timēdum est idō hz bonū timorē. sed qui nō timet deum primo timet q primo timendum nō est quia timet creaturas de nihilo factas et talis timor est cōtra naturam hois inquātum hō est et cōtra totum ordinē creaturarum quia creature sunt facte pp̄ter hoiem ad seruiendum homini. et sic est ordo puersus in natura. Sed timor dei est fm naturā hois inquātum hō est. et fm ordinē oium rerū et ideo nō est cōtra hoiem. sed cōuenit hoi inquātum hō est. et ideo semp pficit hoi. Et sic apparet qualiter sunt duo timores. sicut duo amores.

Timor dei nō multiplicatur.

Amās seipsum oium rerum seruus est.

¶ Quia sicut sunt duo timores contrarij. ita sunt duo contēptus oppositi. Titulus.clxxx.

Et quia etiā amori opponitur odium et duob9 amorib9 opponuntur duo odia. ita etiā similiter timori opponitur contēptus. Et sicut sunt duo amores. ita erūt duo

erunt duo ɔtēpt9.ɔ̄ sicut est timor dei.ita est cōtēpt9 dei.⁊ sicut ē timor creature.ita est ɔtēpt9 creature.seu cōtēpt9 sui ipsi9 Et iō siľr pōt fieri de oppositio ⁊ cōparatio inter duos timores ⁊ duos contēpt9.sicut inter duos amores ⁊ duo odia. Unde timor dei ⁊ timor creature seu q̄ oritur de amore ꝓprio sūt ɔ̄rij ⁊ cōtēpt9 dei ⁊ cōtēpt9 creature seu sui ipsi9 sūt sub ɔ̄rij.Sz timor dei ⁊ ɔtēpt9 dei ɔ̄dicūt.⁊ timor creature ⁊ ɔtēpt9 creature ēt ɔ̄dicūt.Et timor dei ⁊ ɔtēpt9 creature subalternanť.⁊ timor creature ⁊ cōtēpt9 dei ēt subalternātur. Compa ergo timorem ad amorem ⁊ duos timores ad duos amores ⁊ ad ɔtēpt9.⁊ sic acq̄res magnam scientiam de timore.

¶ Qꝫ honor ⁊ vtilitas seu cōmodū sunt duo ꝓpter que omnia fiunt. Titulus.cxxxi.

Quāuis āt sit tractatū de honore aliq̄liter simul cuȝ amore ⁊ alijs debitis. atn̄ honor req̄rit spālē tractatū ab alijs distinctū ꝓpter suā singularē naturā ⁊ excellētiā.q2 oīa q̄ facta sūt ⁊ fiūt.ꝓpter honorē fiūt.Unn̄ oīa q̄ fiūt vel fieri pn̄t ad duo reducūtur.s.ad honorē ⁊ vtilitatē.Q2 oē qđ fit.vel fit ꝓpter honorē vel ꝑ vtilitatē.vľ ꝓpter vtrūq₃ simul.ita ꝙ honor ⁊ vtilitas sūt duo fruct9 q̄ colliguntᷣ finaľr ab oīb9.Cū aūt de9 fecerit mūdū necesse ē ꝙ vel fecit ꝑ honorē vel ꝓpter vtilitatē.vľ ꝓpter vtrūq₃ simul.Unn̄ cū nō sint nisi duo.s.de9 ⁊ creatura.necesse ē ꝙ oīa fiāt vel ꝓpter deū.vel ꝓpter creaturā.vel ꝓpter vtrūq₃ in simul.Et q2 creatura semꝑ est idigēs q2 de nihilo fcā ⁊ nō pōt ꝑ se eē nec existere.⁊ sic pōt crescere in bonitate ⁊ pfectiōe ⁊ melior fieri intra se.iō ei soluȝ debeť vtilitas seu cōmodū ⁊ nō honor.Sz q2 de9 creator est plen9 intra se oī pfectiōe nullo idigēs extra se.q2 nullo mō pōt crescere in seipso.q2 sūme plen9 ⁊ iō q2 i ipo nulla ē nec pōt eē indigētia.q2 ē sūme diues oīb9 abūdās habēs oē cōplemētū.iō ei nulla debeť vtilitas.sed solū honor.Et sic creature solū debetur vtilitas.⁊ deo creatori solū honor.Et q2 de9 ē sūme bon9.iō nihil pt opari q̄n sit ꝓpter vtilitatē.ɔ̄ ista duo sūt simul coniūcta in oī ope suo.s.honor ⁊ vtilitas.q2 honor sine vtilitate videť eē vanitas.qđ nō pōt eē in sūmo bono.iō de9 nō pōt opari ꝓpter solū honorē.iō oīa q̄ de9 opať ꝓpter honorē opať ⁊ vtilitatē.s.ꝓpter honorē suū cui debeť.⁊ ꝓpter vtilitatē creature cui cōuenit vtilitas ⁊ cōmodum.aliter sua operatio nō haberet finem completum ⁊ plenū qđ esse nō potest.Et sic oīa cōsistunt

Soli deo honor.

Hoi vtilitas.

o

in duobus.scz in honore et vtilitate et ppter ista duo oia fiunt. et vtilitas cõuenit indigẽti. et honor indigẽti sue pleno in se. Cũ em̃ deus operat oia que operat ppter se prio. et ipe non possit aliqd recipere intra nec crescere intra nec augeri seqtur q nõ põt operari extra se nisi ppter honorẽ et gloriã que sũt exteriora bona. Impossibile est em̃ q ppter nihil opet. Et cum sit sũme bonus est impossibile q opet nisi ppter aliquaz vtilitatẽ. et qr ipse nulla vtilitate indiget ideo necesse est q opet ppter vtilitatẽ creature. Et sic honor dei et vtilitas creature semper sunt colligata in opibus suis.

¶ Quãuis simul sũt honor et vtilitas attamẽ magis principalis est honor q̃ vtilitas. Titulus.clxxxiij.

Et qm̃ honor pertinet deo. et vtilitas creature. ideo magis ẽ pncipalis honor dei. q̃ vtilitas creature. et de tãto quãto de⁹ est pncipalior q̃ creatura. imo sicut de⁹ et creatura in infinitũ distãt. ita distãt in infinitũ et sine mẽsura honor dei et vtilitas creature. Et ideo q̃uis simul opet ppter suũ honorẽ et creature vtilitatẽ attamẽ magis pncipaliter opat et prio ppter suũ honorez et minus principaliter et secũdario ppter creature vtilitatẽ. ita q principalius respicit suu honorẽ q̃ creature vtilitatẽ. Sicut em̃ prio est de⁹ q̃ creatura. ita similiter pmo debet respicere de⁹ ea que ptinent ad ipm q̃ ea que ptinẽt ad creaturã. licet vtrunq simul respiciat. Et ideo seqtur q de⁹ principaliter fecit mũduz et oia que in eo sunt ppter suũ honorẽ et ad suã laudem et gloriã. vt scz exinde sequatur diuin⁹ honor. et etiã cõsequẽter ppter creature vtilitatẽ. Et exinde seqtur q deus oia põt q̃cũq pñt ptinere ad ppriã laudẽ et verã gloriã et verã vtilitatẽ et ad verũ honorẽ. et q oia q̃ de⁹ opatur in mũdo opatur ad suũ honorẽ. et nihil põt facere contra suũ honorẽ. Et iõ oẽs creature sunt facte ad suũ honorẽ. ad suã laudẽ. et regimẽ mundi et oium creaturarũ et toti⁹ vniuersi totũ est ad suũ honorez. Et qr vtilitas creature est ligata cũ honere dei. iõ seqtur q quãto magis de⁹ respicit suũ honorẽ. tãto magis respicit vtilitatẽ et cõmodũ creature. et quãto magis vult suũ honorẽ. tãto magis vult vtilitatẽ creature. et q̃nto magis crescit honor dei. tãto magis crescit vtilitas creature. Et sicut de⁹ nihil põt facere ↄtra suũ honorẽ. ita nihil põt facere q̃ntũ est de se cõtra vtilitatẽ creaturarũ. qr insimul sũt colligata. Quãuis ergo de⁹ intẽdat suũ honorẽ pncipaliter tñ nõ põt facere suũ honorez nisi faciat creaturarũ vtilitatez et cõmodũ. qr sũme bo

nus nõ põt noscere quãtũ est de se.iõ sũme nõ põt de se nisi pficere. Utilitas ergo creaturarũ ⁊ cõmodũ sequitur semper honorem dei.

¶ Qꝫ sicut deus solũ intendit vnũ honorẽ ita solũ respicit ⁊ intendit vnã vtilitatẽ pncipalẽ. Ti.cxxxiij

Et qm̃ vtilitas sequitur honorẽ dei ⁊ nõ põt ab eo separi.⁊ cũ deꝰ respiciat vtrũqꝫ insimul.sequitur ꝙ sicut solũ respicit vnũ honorem scꝫ suũ.ita respicit vnã vtilitatẽ principalẽ pncipaliter ⁊ prio. Qꝛ eñ creature debetur vtilitas.⁊ deo honor.iõ qꝛ ipe est vnus solus deus.solũ est vnꝰ honor. Jta similiter qũuis sint multe creature.attñ vna est principalis creatura super oẽs creaturas. Et qa creatura rõnalis est supra oẽs creaturas.iõ sequit ꝙ pncipaliter deus intendit ⁊ respicit vtilitatẽ creature rõnalis.⁊ vtilitatẽ aliarũ creaturarũ respicit ppter vtilitatẽ creature rõnalis. Et qꝛ solus hõ in hoc mũdo est creatura rõnalis.iõ deus prio ⁊ pncipaliter in mũdo respicit vtilitatẽ hois.⁊ vtilitates aliarũ creaturarũ q̃ sunt in hoc mundo.respicit ppter vtilitatẽ hois.⁊ vtilitatẽ hois ppter aliã vtilitatẽ nõ respicit. Jõ solũ vna est pricipalis vtilitas ad quã ordinãtur oẽs alie vtilitates.⁊ hec est hois vtilitas .et vtilitas hominis non est propter aliam vtilitatem.quia nulla est vtilitas alia supra vtilitatẽ hominis.sed solum honor dei laus ⁊ gloria sunt supra hominis vtilitatẽ.qꝛ amor ⁊ honor dei est superior q̃ hois vtilitas. Ecce ergo ordinẽ.vtilitates oĩuꝫ creaturarũ sunt ppter vtilitatẽ hois.⁊ vtilitas hois ppter honorẽ dei est.⁊ honor dei ppter nihil aliud est q̃ ppter deũ. Ergo oĩa tendũt ad vtilitatẽ hois ⁊ ad dei honorẽ. Et qꝛ iã pbatũ ẽ ꝙ deꝰ oĩa que operatur exterius.operatur ppter honorẽ suũ ⁊ hois vtilitatẽ.⁊ sic honor dei ⁊ vtilitas hois sunt simul ꝯiuncta ⁊ colligata nec separi psit. Et sic habemꝰ in vniuerso vnũ honorẽ solũ.et vnã pncipalẽ vtilitatẽ q̃ sũt duo fructꝰ totiꝰ vniuersi. Et hoc ẽ valde ꝯueniẽs.ꝙ solũ vtilitas hois sit pricipalis .quia sicut solꝰ homo scit ⁊ potest honorare deũ in vniuerso ⁊ laudare.ꝙ ita ipe solꝰ recipiat vtilitatẽ.

Deꝰ intendit vtilitatem hois

Oĩa tendũt ad vtilitatẽ hominis. Ti.cxxxi.

¶ Qꝫ per dei honorẽ ⁊ vtilitatem hois .seu creature rationalis potest reddi ratio de omnibus que operatur deus extra se. Titulus.cxxxiiij.

Et quoniam deꝰ operatur oĩa que opatur extra se ad suũ honorẽ ⁊ ad suã gloriam ⁊ ẽt ad vtilitatem hois seu creature rationalis.⁊ nihil põt opari cõtra suũ honorẽ.nec ꝯ creature rõnalis vtilitatem ideo

cū finis pncipalis ppter quē operaᷓ exteri⁹ ſit honoꝛ ſuus ⁊ glīa cū vtilitate creature ſeqtur ꝙ oīa q̄ de ipſo pñt dici i ope extra ſe.⁊ oīa opera ei⁹ pñt exteri⁹ reduci ad honoꝛē ⁊ vtilitatē.⁊ ꝙ ꝑ honoꝛem ⁊ vtilitatē pōt reddi rō de oībus q̄ operaᷓ de⁹ exteri⁹.Qui ꝗ vult hñe ſciam de diuinis operib⁹.cognoſcat vnū honoꝛē dei.⁊ illa q̄ pertinēt ad ſuū honoꝛē ⁊ ſuā gloriā.⁊ etiā cognoſcat vtilitatē hoīs.ſeu creature rōnalis . Qm̄ neceſſe ē ꝙ opa diuina cōcoꝛdant ⁊ cōueniāt cū honoꝛe diuino ⁊ nullo/mō repugnēt nec ꝯdicāt.⁊ etiā opꝫ ꝙ cōueniāt cū vtilitate creature rōnalis.Sim⁹ ꝗ bene radicati in dei honoꝛe ⁊ in vera hoīs vtilitate.qꝛ in iſtis oīa diuina opa radicanᷓ.Et inde ſequiᷓ ꝙ qui nō ſemp videt cōſiderat ⁊ cogitat dei honoꝛē ⁊ glīam.nec ipam hoīs vtilitatē.nihil pōt intelligere de opibus dei.imo penitus ignoꝛat.qꝛ nō videt lumē in quo videnᷓ opera dei. Et qꝛ deus eſt ptās.eſt ſapiētia.eſt bonitas.ē iuſticia. ⁊ ſic de aliꝫ.iō oīa operaᷓ ad honoꝛē ⁊ glīam ſue ptātis.ſue ſapiētie.ſue bonitatis.ſue iuſticie. ſue virtutis ⁊ ſic de aliꝫ.ita ꝙ nihil pōt facere cōtra honoꝛem ſue ptātis.nec cōtra honoꝛē ſue ſapiētie.nec ꝯ honoꝛē ſue bonitatis.Et oīa opa diuīa pñt reduci ad ptātē.ſapiētiā ⁊ bonitatē.⁊ ꝑ hec tria operaᷓ oīa extra ſe.⁊ ad iſta tria reducunᷓ alia.Ad operandum eñ iſta tria ſufficiunt.ſcꝫ bonitas.poteſtas ⁊ ſapiētia.⁊ iſta tria ſimul requiruntur.nec vnum ſufficit ſine aliꝫ.

¶Qꝫ in diuino honoꝛe includiᷓ vtilitas hoīs ſeu creature rōnalis. Titu.clxxxv.

ET qꝛ de⁹ operaᷓ oīa opa ſua ad honoꝛē ſue ptātis.ſue ſapiētie ⁊ ſue bōitatis.⁊ honoꝛ ⁊ glīa bonitatis eſt opari vtiliter ⁊ cōmode ad maioꝛē vtilitatē.iō ſequiᷓ ꝙ vtilitas ſemper includiᷓ in dei.honoꝛe.⁊ nullo mō honoꝛ diuin⁹ pōt ſepare a ſe vtilitatē creature.qꝛ nullo mō pōt facere ꝯ honoꝛē ſue bonitatis.in cui⁹ honoꝛe ſemp includiᷓ vtilitas ⁊ cōmodū alicui⁹.Et iō cū dico dei honoꝛē.dico creature vtilitatē.nec eſt neceſſe exprimere ipam vtilitatē.qꝛ dei honoꝛ totū impoꝛtat. Et ſic oīa totaliter reducuntur ad diuinum honoꝛeꝫ.⁊ de omnibus poteſt reddi ratio per diuinum honoꝛem.

¶Qꝫ diuin⁹ honoꝛ pbat opera dei exterius eſſe potētiſſime.optime.ſapiētiſſime.⁊ beniuolētiſſime facta. ¶Titulus.clxxxvi.

QUoniā aūt de⁹ operaᷓ oīa opera ſua ad honoꝛeꝫ ſue ptātis.ſue ſapiētie ⁊ ſue bonitatis . nec aliter pōt ea opari.⁊ qꝛ honoꝛ ⁊ glīa ptātis eſt potentiſſime

potēter opari.ꝛ honoꝛ ꝛ glia sapiētie sue est sapiēter ꝛ sapiētissime ꝓportionabilr ꝛ ꝓportionabilissime ꝛ cōgruētissime ꝛ oꝛdinatissime opari.ꝛ glia bonitatis est bn ꝛ optime beniuolēter ꝛ beniuolētissime.vtilit ꝛ vtilissime opari.iō sequit ꝙ opa dei sunt potentissime sapiētissime ꝛ optime facta.Et iō oia opa dei sunt ꝓportionabilissima,oꝛdinatissima.cōgruētissima ꝛ vtilissima.Jdeo nihil potest esse in diuinis operibus improportionatum incongruū.nihil inutile.nihil superfluū nec diminutum.vel inoꝛdinatum.

¶ Qꝫ quāto opera sunt magis ardua.magnifica.altiora.magis mirabilia ꝛ difficilia.ꝛ magis ꝛ pluribus vtilia ꝛ cōmunia.magis deo conueniunt ꝛ pertinent.

¶ Titulus.clxxxvij.

Hoc aūt ostenditur sic qm honoꝛ ꝛ glia soli deo cōueniūt ꝛ ptinēt.ꝛ quāto honoꝛ ꝛ glia est maioꝛ magis deo ptinet.ꝛ quāto magis honoꝛ ascēdit tāto magis deo ꝯuenit.et quāto magis aliq̄ ptinēt ꝛ respiciunt ad honorē ꝛ gliam dei.magis deo ptinēt.ꝛ qꝛ q̄nto opa sunt magis ardua.magis alta.magis mirabilia.magis subtilia et difficilia.magis ptinēt ad gliā ꝛ honorē diuīe ptātis ꝛ sapiētie diuine.q̄nto etiā aliq̄ sunt magis vtilia ꝛ pluribus cōia.tāto magis ptinēt ad gliam ꝛ honorē ꝛ laudē diuīe bonitatꝭ.g cū deo ꝯueniat q̄cq̄d pōt.eē magis ꝛ ptineat ad honorē sue sūme ptātis et sue sūme sapie ꝛ infinite bonitatis.seq̄t ꝙ opa sūme ptātis ꝛ sūme bonitatis deo ꝯueniūt ꝛ ptinēt.ꝛ q̄nto magis sunt talia.tāto etiā magis ei ꝯueniūt.Et p ꝯñs ei cōuenit ad honorē sue ptātis sapiētie et bonitatis ita potēter opari ꝙ nō possit potēti⁹ cogitari.ita sapiēter ꝙ nō possit cogitari sapiētius ita vtiliter ꝛ benigne ꝙ nō possit cogitari benigni⁹ nec vtili⁹ ꝛ hoc requirit honoꝛ ꝛ glia sue ptātis sue sapiētie ꝛ bonitatis. Quare ꝯcludit ꝙ q̄nto opa sunt magis ardua.magnifica magis. alta magis. magis incōpꝛehēsibilia ꝛ magis mirabilia. subtilia et difficilia.ꝛ magis ꝛ pluribꝫ vtilia. magis deo ꝯueniūt ꝛ ptinēt.cū oia q̄ magis ptinēt ad honorē ꝛ gliam suā ꝛ laudē magis ei ꝯueniūt.¶ Et exinde pñt multa alia cōcludi ꝛ seq̄.Vñ pōt seq̄ ꝙ q̄cq̄d magis ptinet ad honorē ꝛ gliam dei.magis opꝫ esse magis dꝫ fieri . Et iō magis opꝫ mūdū esse ꝓductū totaliter de nihilo q̄ de aliq̄.ꝛ magis de nouo q̄ ab eterno.qꝛ magis hoc pertinet ad honorē ꝛ gliam sue ptātis ꝛ bonitatis.Jteꝫ seq̄tur ꝙ q̄nto opa erūt magis vtilia hoī ꝛ creature rōnali,magis fiēt qꝛ hoc magis est ad honorē sue bonitatis,

Itē qꝛ cōuenit deo vt honoꝛ suꝰ z glia crescāt exterius ꝗntū fieri poterit. z hoc nō possit fieri nisi ꝑ opa. iō cōuenit deo facere opa sūme bonitatꝭ. sūme ptātis. sūme sapiētie z benignitatꝭ. Sic ꝙ ꝑ ipꝫ honoꝛē dei possumꝰ cognoscere ꝙ deo ꝯuenit magis extra se opari ꝯsiderādo honoꝛē z gliam sue ptātis. sue sapiētie z bōitatis z iusticie z mie, z pietatis. Et ex olbꝰ pt ꝯcludi ꝙ opa dei ex se ꝯsūmabunt. finient z terminabūt i sūmo honoꝛe in summa laude z in sūma glia sue ptātis. sue sapiētie. bonitatis z iusticie. z ꝙ tunc cessabit operari exterius qꝛ honoꝛ suus. laus sua z gloꝛia erunt completa.

¶ Ꝙ honoꝛ dei cū glia z laude in eternū durabit z sine fine ꝑmanebit. Titu.clxxxviij.

Uia aūt iā dictū est ꝙ ꝗcꝗd opat deꝰ exterius. opatur ad honoꝛē z gliaꝫ z laudē sue ptātis sapiētie z bonitatis. iō qꝛ deꝰ a nullo pōt ipediri necesse ē ꝙ honoꝛ suꝰ fiat et cōpleat. qꝛ aliter honoꝛ z glia sue ptātis destruerent. Et ꝑ ꝯñs seqtur ꝙ oia debēt terminari z cōsūmari ad suū honoꝛē z ad suā laudē z gliaꝫ. Et qꝛ nō esset sūmus honoꝛ nec sūma glia. nisi honoꝛ z glia sua durarēt z ꝑpetuarent ieternū vt nūꝗ cessent. iō necesse ē ꝙ honoꝛ dei ꝑmaneat in eternū z glia z laus. Et ꝑ ꝯñs opa dī debēt ꝑmanere ineternū. Et qꝛ honoꝛ reqrit honoꝛantē. z glia glificātē. z laus laudātē. iō ꝓpter eternitatē honoꝛꝭ dī z sue glie z laudis. opꝫ ꝙ sint creature ꝗ possint inetnū deū laudare. honoꝛare z glificare de operibꝰ suis. z ꝗ cognoscāt opa. Si em̄ nulla esset creatura ꝗ cognosceret opa dei z videret. inuanū deꝰ operaret ꝓpter honoꝛē z laudē z gliam suā. Et qꝛ sola creatura rōnalis pt hoc facere iō creatura rōnalis dꝫ ineternū durare ꝓpter honoꝛē dei z laudē z gliaꝫ. Et sic ꝑpetuitas honoꝛis dei z glie z laudis arguit ꝑpetuitatē creature laudātis z glificātis. Et qꝛ honoꝛ dei nō pōt eē sine vtilitate. iō sicut honoꝛ dei dꝫ ꝑpetuari. ita dꝫ ēt vtilitas ꝑpetuari. Et iō ēt vtilitas creature rōnalis ꝑpetuabit. vt simꝰ maneat honoꝛ z vtilitas. sine fine.

¶ Ꝙ honoꝛ dei est duplex z dupliciter debetur. Titulus.clxxxix.

Onsiderandū aūt ꝙ honoꝛ vno mō est naturalis z debet ex debito nature. s. rōne pꝛimitatis z ꝑncipalitatis z auctoꝛitatꝭ. Et iste honoꝛ debet alicui qꝛ ē pꝛincipiū z pꝛimū. qꝛ oē ꝑncipiū z pꝛimū inꝗntū tale ē honoꝛandū. Et qꝛ solus deꝰ est pꝛicipiū pꝛimū totalr. z nihil ē ipm ꝑmū ꝑncipiū nisi ꝑ ipꝫ. iō ipe ē solus honoꝛādus isto hono-

Honoꝛ naturalis

re pmo.⁊ om̄e aliud inquantū est pͥcipiū ⁊ pmū ē ho
norādū q̄ꝛ repn̄tat ipm̄. Et iđ pr̄ ⁊ mr̄ ⁊ pͥcipat⁹ hono
rātur.q̄ꝛ sūt pͥcipiū q̄đdā. Et talis honor nō includit
gl̄iam nec laudē.nec famā.nec nomē. q̄ꝛ nō dat̄ nec de
betur nisi rōne pmitatis. Ali⁹ ē honor q̄ nō est a natu
ra nec ex debito nature.ſꝫ ē honor acq̄situs ⁊ debit⁹ ex
mirabilib⁹ operib⁹ honorabilib⁹ ⁊ gl̄iosis. Et iste ho
nor includit in se gl̄iam ⁊ laudē.famā ⁊ excellentiā et
bn̄dictionē. Et iste honor iūct⁹ cū laude ⁊ gl̄ia ē pmiū
extrīsecū.⁊ remūeratio exterior bonorū operū.qđ de
betur ab oībus cognoscētib⁹ talia opa. Vn̄ fruct⁹ exte
rior bonoꝝ operū.est honor.laus.gl̄ia.fama.bn̄dictio
⁊ sunt corona bonoꝝ operū.q̄ꝛ ꝑpter honorē gl̄iam et
laudem coronantur exterius bona opera.quia digna
sunt exterius coronati. Et quia solus deus facit bona
opera.⁊ omnia bona opera per ipm̄ fiunt.⁊ q̄uis crea
ture operenᷓ.tn̄ ab ipo hn̄t q̄ operentur ⁊ nō a seipsis
q̄ꝛ de nihilo facte sūt.⁊ iđ ipe creature ⁊ opa creatura
rū bona ipsi⁹ dei sunt radicalr̄ ⁊ pͥncipalr̄. iđ honor
laus ⁊ gl̄ia q̄ sunt premiū exteri⁹ ⁊ corona bonoꝝ ope
rum soli deo debenᷓ. Siue ḡ de⁹ immediate opereᷓ p
seipm̄ seu p creaturā.semper ipe honor laus ⁊ gl̄ia dei
sūt ⁊ soli deo debēᷓ. Sꝫ q̄ꝛ creatura rōnalis opaᷓ simr̄
cū deo libere volūtarie ⁊ spōte.⁊ cōplacet i operib⁹ bo
nis.iđ debeᷓ ei pmiū ⁊ remūeratio rōne libertat̄ ⁊ cō
placētie i bōis opib⁹.ſꝫ nō đbeᷓ ipi creature pmiū nec
remūeratio exteri⁹.ſꝫ interi⁹.q̄ꝛ esset ei vanitas. Et iđ
nō debeᷓ creature honor nec gl̄ia nec laus ex operib⁹
suis.ſꝫ solū vtilitas interi⁹.q̄ꝛ creatura dꝫ pfici ⁊ cōple
ri ⁊ crescere intra se donec sit cōpleta. Qn̄ ḡ de⁹ opera
tur p se imediate sine creatura.tūc talia opa nō pn̄t p
miari nec remūerari nisi exteri⁹ p honorē.laudē ⁊ glo
riā.⁊ hoc soli deo debeᷓ.q̄ꝛ est plen⁹ interi⁹ et intra se.
Sꝫ qn̄ opatur p creaturā rōnalē.tūc debenᷓ duo pmia
vnū interi⁹.aliud exteri⁹.vnū ꝓ deo.aliđ ꝓ creaturis.
Premiū dei est honor opis ⁊ laus ⁊ gl̄ia.pmiū creatu
re ē vtilitas.⁊ hoc ē valde rōnabile.vt sicut duo cōcur
rūt voluntarie simul ad vnū.q̄ vterq̄ habeat pmiū si
bi ꝯueniēs.s.de⁹ honorē.⁊ creatura vtilitatē. Quid em̄
faceret creatura idigēs de honore ⁊ gl̄ia.⁊ q̄d faceret
de⁹ sūme plen⁹ de vtilitate.cū de⁹ nō possit crescere in
tra se.⁊ creatura possit crescere intra se. Et sic honor
est premiū extrinsecū.⁊ vtilitas est premiū intrinsecū
Et sic de⁹ premiat ⁊ remunerat creaturā rōnalē inte
rius.dādo sibi pmiū pficiēdi eā ⁊ cōplēdo ⁊ augmētā
do.⁊ ipa creatura rōnalis vt ipe bō pmiat ⁊ remune

Honor acq̄situs.

Honor ē premium virtutis.

Soli deo honor.

Hōi debetur pre miū interius.

Premiū dei.

Honor ē pmiū extrinsecū. vtilitas intrinsecū.

rat deum & coronat exterius. dando sibi laudem & gloriã & honorẽ & bñdictionẽ de ipsis operibus. Et ita vtrq[ue] h[abe]t suũ premiũ. Et in hoc ostẽdit magna dei dignatio. qui vult a sua creatura premiari: honorari: laudari et glorificari. Et inde sequit[ur] q[uod] post q[uam] honor laus et gl[or]ia sunt p[re]miũ q[uo]d deo debet[ur] exterius. q[uod] excedũt o[mn]ia creata sine mẽsura. Et iõ maior est honor dei q[uam] totus mundus: q[ui]a hoc est corona sua exterior. Et iõ qui aufert sibi honorẽ plus tollit q[uam] si tolleret totũ mũdũ. Et iõ iniuria dei nõ p[ot]est per o[mn]es creaturas repari. Dicam[us] ergo q[uod] q[ui]cquid dat[ur] vel acquirit[ur] vel est intrinsecu[m] bonu[m] illi rei cui dat[ur]: ita q[uod] est eius p[er]fectio & cõplemẽtũ vel iuuamentũ. vel est bonũ extrinsecũ nõ p[er]tinẽs ad perfectionẽ vel ad cõplemẽtum nec ad adiutoriũ & hoc est honor laus & gloria. sed p[re]mũ est vtilitas: et hoc debet[ur] solũ creaturis: sed aliud solũ deo. Quicq[ui]d ergo p[er]tinet ad p[er]fectionẽ & cõplemẽtũ & ad adiutoriũ ipsi creature d[ebe]t dari. Sed q[ui]cq[ui]d non p[er]tinet ad p[er]ficiendũ nec ad cõplendũ rem nec ad adiutoriũ soli deo debet dari: et hoc est honor gloria: laus: benedictio: gratiarũactio. & o[mn]ia que exteri[us] dant[ur]. Et ex hoc possum[us] videre q[uod] duplex est cremẽtũ. & dupl[icite]r aliqua res h[abe]t crescere. s[cilicet] intra se & extra se. Nã tũc aliqua res crescit intra se & interius dũ cõplet[ur] & p[er]fecit[ur]. Et tam diu crescit & p[ot]est crescere donec p[er]ueniat ad vltimũ cõplemẽtu[m]. Sed tũc aliqua res crescit exteri[us] & extra se. dũ acq[ui]rit honorẽ: laudẽ & gloriã & famã. Et istud cremẽtũ nullo mõ intrat intra rem: nec vnit[ur] ei: q[ui]a honor: gl[or]ia: fama: nullo mõ sunt intra rẽ: sed extra rẽ: nec p[er]tinẽt ad rem. & iõ sunt cremẽta exteriora: nec cõplẽt: nec p[er]ficiũt ipsam rẽ. Et iõ tale crementũ nõ debet[ur] creature sed p[ri]mũ: q[ui]a creatura potest crescere intra se. Et ideo si nõ habeat in se totum suũ cremẽtũ & querat extra se crementũ querit vanitatem. q[ui]a ipsa existẽs vacua a sua p[er]fectione a p[ro]pria bonitate interiori a suo cõplemẽto interi[us] q[ue]rit cremẽtu[m] extra se q[uo]d nullo mõ p[ot]est intrare re[m] nec p[er]ficere. Et iõ si creatura rõnalis nõdũ cõpleta q[ue]rat honorẽ: gloriã: laudẽ: exterius. tũc intra se implet[ur] vacuitate & vanitate. & efficit[ur] vacua a sua p[ro]pria p[er]fectione & bonitate interiori. & intrat in eã vanitas & inanitas que est vacuitas p[ro]prie p[er]fectiõis & bonitatis & vtilitatis. & in ea nulla est soliditas: nec firmitas: q[ui]a ibi nõ est p[ro]pria bonitas: nec p[er]fectio. nec p[ot]est esse firmitas. Et ideo sibi nihil p[ro]ficit cremẽtũ exteri[us]. honoris: laudis & gl[or]ie. imo du[m] magis vult crescere exteri[us]: deficit interi[us]: et remanet paup[er]rima intra se. Et quãtu[m] q[ue]rit extra se de honore:

Honor dei ẽ maior toto mundo.

Querẽs honorẽ q[ue]rit vnitatem.

laude ꝛ gliãtātū pdit intra se de pfectiōe et bonitate ꝛ vera vtilitate ppria. Et quoniam res appetit sp cresce re donec sit cōpleta. iō creatura rōnalis si nō q̄rit cre scere interius: necesse est vt q̄rat crescere exterius. ideo si nō q̄rit ppriā bonitatē intra se: necesse est q̄ querat honorē: laudē ꝛ gloriā extra se. ꝛ hoc ē ꝯ naturā: ꝛ ꝯ rō nem: q̄ res ex̄ns vacua intra se: ꝛ carēs ppria pfectio ne querat honorē extra se: ꝛ gloriā: cū sit paupima et miserrima. Et iō cremētū extrinsecū nō debet crea ture. Sed qr deus est plenus intra se: ꝛ nullo mō pōt i terius crescere. iō ei soli debent laus: ꝛ gloria: ꝛ honor: qr in deo nulla pōt eē vanitas neq̄ vacuitas: quia in eo est summa plenitudo. Sic ḡ habem⁹ duplex cremētū. vnū extrinsecū: aliud intrinsecū. vnū ptinēs creature aliud ptinēs creatori. Et habem⁹ etiā q̄ honor debet pncipio in q̄tū pncipiū est. ꝛ debet etiā bonis opib⁹. Et p ꝯns deo debet honor duplr. ꝛ qr est pmū pncipiū: et ē ppter opa bona. Prim⁹ honor est naturalis. secū dus est acquisit⁹: ꝛ iste honor acq̄sit⁹ est cremētū exte rius qui est semp cōiunct⁹ cū gloria ꝛ laude. Q autē semp bono opi debeat laus ꝛ gloria ꝛ honor. signū est euidētissimū: qr hō timet facere mala corā hoibus p pter vituperiū ꝛ cōfusionē: qr vitupiū et cōfusio dant ppter mala opa ꝛ acquirūtur ex ipsis. Ergo p ꝯriū bo nis opib⁹ debetur honor laus ꝛ gloria. Si ḡ deus facit opera bona. ei debetur honor laus ꝛ gloria. Querere honorē ē ꝯ rōnem. Epilogat

¶ Q deus fecit creaturā rōnalē ꝛ totū mundū ppter honorē qui acquirit ꝛ debet ꝛ sequit ppter opa vt ipse cresceret in creatura rōnali extra se. ꝛ ipsa rationalis creatura cresceret simul intra se.

Titulus.cxc.

Quoniā aūt deus nō pōt crescere in seipso nec intra se: qr infinit⁹ est ꝛ summe pfect⁹. sed tñ pōt crescere extra se. et creatura pt crescere in seipsa ꝛ itra se. iō ppt ista duo cremēta debēt fieri oia. Et qr tūc deus po test crescere extra se q̄n suus honor: sua laus: ꝛ sua glo ria: ꝛ sua fama crescūt. Et cū honor ꝯiūct⁹ cū gloria: et cū laude acquirat de nouo ꝛ sequat opa. sequit q̄ ipse oia opa extra se facit: vt p illa sequat ꝛ acquirat honor cū laude ꝛ gloria. Et qr honor laus ꝛ gloria q̄ sunt exte riora cremēta nō pñt esse nisi de⁹ cognoscat ꝛ cogno scant etiā opa sua: ꝛ cum sola creatura rōnalis pōt co gnoscere deū ꝛ opa sua. sequit q̄ ppter honorē dei et laudē ꝛ gloriā rōnalis creatura facta sit. Et iō cū deus nō possit crescere intra se: sꝫ extra se. ꝛ extra se nō pos sit crescere nisi in creaturis ipsis crescat. ꝛ qr tūc de⁹ crescit extra se q̄n suus honor: sua laus: ꝛ sua gloria: et

sua fama crescunt.⁊ hoc nō pōt fieri nisi in sola creatura rōnali.ideo sequif ꝙ fecit creaturā rōnalē vt ipse cresceret i ea.s.vt cognitio ðı noua ⁊ noticia dei noua fieret in ipsa creatura. Qñ eñ noticia et cognitio dei crescit:tūc crescit suus honor:laus sua:et sua gloria et fama.Et ideo qñ noticia dei multiplicaf ⁊ crescit:tunc de⁹ crescit ⁊ multiplicaf.Uñ noticia rei ē silitudo rei. ⁊ iō qñ fit noticia in creatura rōnali de deo:tūc quodā modo fit de⁹ de nouo:q: sua silitudo fit in creatura rōnali.Et quāto maior fit noticia dei: tāto magis crescit deus.Et quāto magis crescit noticia dei.tanto magis crescit suus honor:sua laus:⁊ sua glia. Et sic fecit de⁹ hoies ⁊ creaturas rōnales vt in eis cresceret.Et q: dū deus crescit extra se in hoibus et in creatura rōnali: ipsa creatura rōnalis crescit intra se:et hoies crescūt interi⁹.iō simul ⁊ semel ⁊ de⁹ crescit extra se in creatura rōnali:⁊ creatura rōnalis crescit intra se ⁊ in deo:⁊ de deo:⁊ est vnū ⁊ idē cremētū. Sic ḡ cremētū dei exterius ⁊ extra se est cremētū creature rōnalis interi⁹ ⁊ intra se.⁊ cremētū ipsius creature est cremētū dei. Et sic creatura rōnalis intra se crescit:dū deus crescit in ea:⁊ tūc de⁹ crescit in ipsa.dū fit cognitio ⁊ noticia dei in ipsa.Et talis noticia fit in creatura ꝑ opa dei:q: cognoscēdo opa dei cognoscif de⁹ ⁊ manifestaf extra se.⁊ dū cognoscif ꝑ sua opa tūc honoraf:laudaf ⁊ glorificaf. Sic ḡ opaf de⁹ extra se vt cognoscaf exterius ⁊ exinde honoref:laudef ⁊ glorificef.⁊ honor su⁹ et laus sua multiplicenf:⁊ ex sequēti vt creatura rōnalis ipm cognoscēdo crescat de sua cognitione ⁊ impleaf noticia ipsius.⁊ exinde honor laus ⁊ glia dei crescat ⁊ multiplicef in ipsa creatura rōnali:ꝙ dū deū cognoscit ipsum honorificat laudat ⁊ glorificat. Sic ḡ ad ista duo cremēta tendūt oīa opa dei:que tñ sunt vnū cremētū. Si eñ de⁹ non cresceret extra se:nec creatura rōnalis posset crescere intra se.Et q: rōnalis creatura h3 itellectū ⁊ volūtatē.iō de⁹ d3 crescere in intellectu ⁊ volūtate ipsi⁹ creature:et ipsa creatura d3 ipleri de deo tā in itellectu ꝙ̄ in volūtate ad honorē laudē ⁊ gliaȝ dei. Et q: alr crescit itellect⁹:aliter volūtas.⁊ aliud est crementū vni⁹ ⁊ aliud alteri⁹.⁊ vtrūq3 crementū op3 ꝙ fiat de deo.iō op3 ꝙ de⁹ multis modis crescat extra se:⁊ iō sunt plres modi crescēdi dei extra se:q: creatura rōnalis multis modis pōt crescere intra se.Uñ deus crescit dū noticia de deo crescit.⁊ deus crescit dum amor dei crescit.etiā deus crescit dū timor de deo crescit. et de⁹ crescit dū spes ⁊ ꝯfidētia in deū crescūt.de⁹ crescit

Nō fact⁹ est.vt de⁹ in eo cresceret.

Deus d3 crescere i itellectu3 ⁊ volūtate hoīs.

dū fides ī deū crescit. ⁊ dū oīa crescūt tūc honor laus ⁊ glīa dei crescūt. Et iō ēt silr creatura rōnalis vt ipse hō crescit intra se dū fit in eo ⁊ gñaꝛ cognitio dei. crescit ēt qñ fit in eo amor dei. Crescit ēt qñ gñaꝛ in eo timor dei: spes in deo: cōfidētia in deū: ⁊ fides in deum. Jsta ꝑ sunt incremēta dei extra se: ⁊ incremēta creature rōnalis seu hoīs intra se. Attñ lꝫ multis modis crescat deus extra se: et creatura rōnalis intra se: tñ duo sunt ꝑncipalia incremēta: sicut duo sunt q̄ possunt crescere in creatura. s. intellect⁹ ⁊ volūtas. Jsta aūt duo incremēta sūt noticia ⁊ amor. Uñ cognitio ⁊ noticia dei est incrementū intellect⁹: sed amor dei est incremētuꝫ volūtatis. Tūc ꝑ crescit intellect⁹ in deo ⁊ de deo: ⁊ deus in itellectu. dū crescit dei cognitio ⁊ noticia ⁊c. Et tūc crescit de⁹ in volūtate ⁊ volūtas in deo: dū crescit amor dei in volūtate. Sed tñ ꝑmū incremētū. s. cognitio ⁊ noticia dei est fundamētū oīm ⁊ radix. Si eñ nō sit cognitio dei: nō erit amor dei: nec timor: nec honor: nec laus: nec glīa dei. Ecce ꝑ quāta vnitas: ⁊ quāta ꝑpinq̄tas. ⁊ quāta obligatio dei cū hoībus et cū rōnali creatura: q2 de⁹ voluit crescere exteri⁹ in ipsis hoīb⁹: vt ipsi crescerēt in eo ⁊ simul: honor laus ⁊ glīa dei fierent. ⁊ hoīes itra se crescerēt. Ecce qualr honor laus ⁊ glīa dei fecit rōnalē creaturā ⁊ hoīes fieri. Ecce qualr honor dei fecit hoīes crescere ⁊ impleri. Ecce qualiter laus dei: glīa dei fecit mūdū qui nō erat fieri. Ecce q̄liter honor ⁊ glīa dei fecit deū extra se opari. Diligere ergo debem⁹ sup oēs creaturas honorē: laudē: ⁊ glīam dei: q2 fecit nos fieri. fecit nos eē. Preponere debem⁹ oīb⁹ honorē dei ꝑꝑ quē sum⁹. Custodire debem⁹ honorē dei: ꝑꝑ quē imortales erim⁹ ⁊ ꝑpetue viuemus. ¶ Q2 sicut deus oīa opaꝛ ꝑpter suā laudem: suū honorem ⁊ glīam. ita opaꝛ oīa ꝑpꝛ suū nomē.

Duo ꝑncipalia incremēta hoīs.

Titulus. cxcj.

Quoniā aūt q̄cquid pōt de nouo acquiri vl' est res vel est nomē. ⁊ q2 de⁹ nō pōt sibi de nouo acq̄rere aliquā rem: cū oēs res mundi ipse fecerit. et sic cū sint sue. nō pōt eas de nouo acq̄rere. Jtē frustra acq̄reret cuꝫ nulla re indigeat: q2 est infinitus. ⁊ sic sūme plen⁹ intra se: ꝑ q̄cq̄d de nouo pōt sibi de⁹ acq̄rere est solū nomē. Et hoc deo maxime cōuenit: q2 solū pōt extra se crescere: q2 acquirere hoc est crescere extra se pōt: ⁊ nō intra se. Uñ tūc aliqua res extra se crescit: qñ nomen nouū acquirit. ⁊ quāto magis illud nomē crescit tāto magis res extra seipam crescit. Nomen autē

acquirit ex opibus que apparet et videntur. Qm enim opera sut bn facta.necessario ex eis sequit honor laus fama et gloria cu attribuatur et debet attribi illi cuius est illud op9 bn factum.et tunc res illa cuius est opus et cui attribuit acqrit sibi nome nouu ex tali ope. Acqrere ergo nome.est acqrere nouu honorem noua laudem et noua gloria et fama noua ex proprijs operibus. Et qr opera possunt esse bn facta vel male facta. ideo ex opibus pot acqri nome bonu vel nome maluz. Qr sicut ex opibus bn factis de necessitate sequitur honor laus.et glia.ita ex opibus malefactis sequit dedecus. vituperiu et inhonoratio. Vn iste est ordo.qm res prio est.et deinde datur sibi nome propriu importas et repsentas et significas illam re distincte et determinate.vt verbi gra.prio ho est et deinde datur sibi nome propriu.Et istud nome no datur pter opa bene facta.qr ante nois ppriu imppositione nodu ho opatus e aliqd opus bnfactu.nec male factu.s3 significat rem nudaz sine opibus.Et ideo habere istud nomen no est acqrere honorem.nec laude.nec gloriaz.nec fama.s3 postea ho per cursu3 vite sue opatur bona opa bene facta. et tunc acqrit honorem et laudem et gloria et fama pter opera.et acqrit nouu nome pter opus.et fm natura opis acqrit nome.et ex multis opibus multa noia Et oia ista noia acqsita ex operibus 9iugutur cu primo noie ipsius rei.quod erat nudum sine honore.sine fama.et sic primu nome efficitur magnu et honorabile et laudabile et famosum.et crescit in nobilitate.in honore.in fama.in laude et in glia.pter opera rei cui9 est.Si ergo a pricipio nomen rei est sine honore.sine laude et sine fama.s3 postea pter opationes rei cui9 est ipm nomen crescit et efficitur magnu in honore.i laude.i fama.et tatu quatum crescut opa bona.tatum crescit nomen rei in nobilitate et in dignitate.et opera illius rei a principio vsq3 ad finem importatur postea per illud nomen.et dum illud nomen auditur intelligutur omnia opera sua.Ita ergo res dum operatur facit crescere suum nome.et du magis operat facit ipsum magis crescere.qr nome seqtur re.Et io qr pter bn facta opa de necessitate seqtur honor.laus.glia. fama.et ista sunt exteriora et extra re.sicut nome e et est extra re et no est ipsa res.io ipe honor.ipa laus et gloria et fama coiugutur cu noie ipsius rei.et per ipm nome ipa res iplet honore.laude.glia et fama. Vn cu honor laus.glia et fama q sequut ad opa non possint intrare ipam re cui9sunt opa,et ipa res nihil heat extra se ma

Des acqrit nome.

Ex operibus acqrit nome bonum.

Nota pulcerrimuz exemplum.

gis ꝓpinquū.magis familiare ꝙ nomē suū qđ impor tat totalē ipā rē.⁊ ꝑ qđ ipa res ⁊ dicitur portat.imo ꝑ dicat de ipa in recto qđ nihil aliud exteri⁹ facit. seqt ꝙ ipe honor.ipa laus.gl'ia et fama debet noi ipsi⁹ rei. eo qꝛ ipm nomē pōt crescere ⁊ impleri de honore ⁊ laude ⁊c. Quia ipa res nō pōt crescere intra se de honore nec de laude nec de fama.⁊ ipm nomē pōt crescere de ipsis.necesse ē ꝙ ipsum nomē crescat ⁊ impleat hono re.laude.⁊ gl'ia ⁊ fama.vt postꝙ nō possunt manere i ipa re.remaneāt in suo noīe ⁊ dent noi suo.Ecce ergo opa exeūt a re ⁊ apparēt ⁊ vident exteri⁹.et ex opibus talib⁹ debet honor laus q̄ sunt exteriora. et ipm nomē rei est exteri⁹ ⁊ apparet.iō honor laus fama et gl'ia.q̄ sequūtur ad opa ꝯsit dari noi ipsi⁹ rei opantis. Ergo ipsa opa faciūt exteri⁹ crescere ipm nomē.⁊ faciūt ipz nomē honorabile.laudabile.famosum ⁊ gl'iosum ⁊ bn̄ dicēdum.Ipm aūt nomē pōt duobus modis crescere. Primo in seipso.scʒ dū crescit ⁊ implet honore laude gl'ia ⁊ fama ꝓpter opa.⁊ istud ē primū cremētū.Scđo crescit nomē cū iā est plenū i se.qñ multiplicat ⁊ dilatat ⁊ extēdit ꝑ plures hoīes in cordibus hoīm Et ergo propter opera bn̄ facta q̄ apparēt. necessario sequit vere honor.laus.gloria et fama rei cui⁹ sunt opa q̄ cō iūgūtur cū noīe ipsius rei. ⁊ faciunt nomē magnuʒ.Et cū solus de⁹ operet opa bn̄ facta ⁊ oīa opa bn̄facta sint ipsius dei.qꝛ oīs creatura est ipsius dei opus.⁊ per cō sequens oē opus creature bene factum est opus dei.se quitur ꝙ honor laus gloria ⁊ fama que sequunt ad om nia opera bene facta omnium rerum vere et verissime dei sunt et deo debēt vere dari.⁊ nulli alteri rei. Et ꝑ ꝯns solus ipe dʒ acq̄rere nomē ex opibus omnibus be ne factis.⁊ solū suum nomen debet crescere in vniuer so in vero honore laude.gloria et fama in dignitate et nobilitate.Et per consequens omnis honor oīs laus omnis gloria ⁊ omnis fama in veritate oīm operū be nefactorum nomini ipsi⁹ dei debent dari.Et ideo solū suum nomē debet esse honorabile. laudabile famosuʒ gloriosum.magnificū ⁊ bn̄dictum ⁊ nullum nomē crea ture de se dʒ honorari laudari.glorificari.Et sequitur vl terius ꝙ hoc est ꝓpriū soli deo.scʒ acq̄rere nomē veri honoris ⁊ laudis ⁊ glorie. Et per consequens conclu ditur.ꝙ deus operatur omnia extra se propter suum nomē.scʒ.vt impleat omni vero honore vera laude glo ria ⁊ fama.vt sit magnū magnificuʒ.honorabile ⁊ glo sum.famosum ⁊ laudabile.vt postꝙ non pōt crescere intra se.crescat exterius in suo nomine. Et ideo sequi

Nomen alicuius dupliciter crescit.

Solū nomē deiʒ crescere i mundo.

tur q sicut operatur oia propter sui honorem laudem et gloriã.ita.operatur oia propter suũ nomen.Et p cõse-quens sequitur q idem est opari propter suũ nomen et operari propter suam laudẽ et gloriã et honorez. Et iõ necesse erit q quicqd fit vel fieri potest in toto vniuer so siue bonũ siue malũ,veniat ad honorem et laudem et gloriã nois sui.Etiã quicqd iã cõclusum est et dictuz est de honore dei.cõcludi et dici potest de suo noie.

¶ Q nomẽ dei ex operib9 acquisitũ respicit semp ve-ram vtilitatẽ hois et commodũ. Titulus.cxcij.

Ti.clxxxi et Titulo clxxxiij.

Quoniã autem iam declaratũ est q honor ver9 et vtilitas vera sint ita colligata q nõ possunt separi.ita q verus honor dei re-spicit sp verã vtilitatẽ nõ suã sed alterius. et vera vtilitas respicit sp verũ honorẽ. iõ verus honor dei sp respicit verã hois vtilitatem.et ve ra hois vtilitas sp respicit verũ honorẽ dei.Et qr oia q ptinẽt ad honorẽ dei.ptinẽt ad suũ nomẽ.et suũ nomẽ exterius acqrit et cõstituitur ex oib9 opibus q ptinẽt ad honorẽ et laudẽ et gloriã.iõ etiã sequit q suũ nomẽ ex opibus extra se acquisitũ sp respicit vtilitatez hois vera.Qr em deus oia fecit pter hois vtilitatẽ. et cum nomen dei acqrat ex opibus q facit extra se. sequit q etiã suũ nomẽ ptinet ad hois vtilitatẽ.imo de tãto no mẽ dei acqsitũ magis ptinet ad vtilitatẽ hois.de quã-to suũ nomẽ excedit oẽs alias creaturas.Plus g profi cit plus valet et plus est vtile nomẽ dei hoi.qz oẽs crea ture simul.Et plus valet nomẽ dei qz oẽs creature. q nomẽ dei respicit deũ.et de directo et pncipaliter ad ip sum ptinet.et est magis ppinquum ei qz oẽs creature.

Nomen dei vtile est hoi.

Creature ergo et oia q de9 opat sunt et fiũt vt dei nomẽ cõstituat et acqrat.et postea ipm nomẽ dei cõstitutũ et acqsitũ.facit et causat totã vtilitatẽ hois.Si em de9 ni hil operaret extra se.nullũ nomẽ acquireret extra se. Quia ergo nomẽ dei respicit verã vtilitatẽ hois.et cuz vera vtilitas hois sit vt amet et timeat deũ.honoret et laudet et glificet eũ speret et cfidat i eo. credat et obedi-at ei.vt scz fiat et nascat in hoie amor dei .timor dei.et spes ei9 confidẽtia in deo et fides et obediẽtia et totali-ter hõ vniat deo.seqt q nomẽ dei acqsitũ ex suis opi-bus semp respicit ad ista supradicta.s.vt p nomen dei generet in hoie amor dei et timor dei.spes et cõfidẽtia fides et obediẽtia.Ideo hoc sequit q totaliter dz eẽ no mẽ dei extra se cõstitutũ et acqsitũ vt possit causare i hoie et gnare amorẽ.timorẽ.spẽ.cõfidentiam.fidem et obediẽtiã.Igit qcqd ptinet ad nomẽ dei.ptinet ad u

moré vel amoré vel spem vel cōfidentiā ⁊c. Et etiā no-
mē dei acq̄situ. dz esse nomē amoris timoris spei. ɔfidē
tie. fidei. ⁊ obediētie. honoris. laudis ⁊ glie. ⁊ sit ꝓpor-
tionatū ⁊ cōueniēs hoi ad eius vtilitatez. Et iō vt no-
mē dei cōuenietissime ⁊ cōgruētissime cōstituat ad ve
ram hois vtilitatē. cōuenit ꝙ deus faciat opa amoris.
opa timoris. opa fidei et fidelitatis. opa spei cōfidētie
⁊ obediētie. opa honoris. laudis ⁊ glorie. Et ideo cōue Nomē oi
nit deo vt faciat extra se opa oipotentie vt acq̄rat no- potentis
mē oipotētis. vt ꝑ hoc nomē timor dei generet in hoi Domini.
bus. Cōuenit etiam vt faciat opa ꝑ q̄ acq̄rat hoc nomē
dn̄s extra se. vt ꝑ hoc nomē generet timor in hoibus.
Cōuenit etiā vt faciat opera iusticie ⁊ iudicij. vt acq̄- Iusti.
rat nomen iusti ⁊ iudicis. vt etiaz ꝑ hoc nomē generet
timor in hoib9. Conuenit ēt vt faciat opa exteri9 opa
summe bonitatis. vt acquirat exterius hoc nomen bo- Boni.
nus. vt per hoc nomen generetur amor in hominib9.
Conuenit etiā vt faciat opera summe sapientie extra
se. vt acq̄rat nomē sapiētis extra se ⁊ summe sapiētis.
vt sic laudet ab hoib9. Cōuenit etiā vt faciat opa ꝑ que Sapien-
acq̄rat nomē ⁊ famā. exteri9 vt scʒ sit ⁊ noiet veraciter tis.
fidelis ⁊ verus ⁊ pius. misericors ⁊ benign9. scūs. ami
cus adiutor. saluator. ꝓtector. vt sic ꝑ hec noia genere
tur in hoib9 spes. cōfidētia ⁊ fides in eū. Sic ergo cō-
uenit vt ex multis opationib9 acq̄rat de9 multa noia. Illa noiā
⁊ ex mltis noib9 ɔstituat ⁊ itegret vnū nomē dī magnū. excitant
gliosuz. laudabile. honorabile. magnificuz. famosum. hoiem.
admirabile amabile ⁊ timendū. Et hoc est summe vti
le homini. Unde qz volūtas non trahit nisi excitet iō
oportet ꝙ nomē dei exteri9 acquisitū sit tale ꝙ excitet
volutatē ⁊ excitet ad timorē ⁊ ad amorē ⁊c. Quis enim
deus ab eterno sit dn̄s oipotens. sapiens. iustus. ⁊ bo-
nus verax. fidelis. et sic de alijs. attamen hoc non est
manifestū nec notū exterius extra se. ⁊ iō qz res mani
festat exteri9 ꝑ opationes suas cōuenietissimū ē deuz
opari extra se opa ꝑ q̄ acquirat nomen et famā apud
hoies. vt sic cognoscat et nominetur ad honorē sui et
vtilitatē hoim. Deo eñ non est necesse habere exteri9
nomen nisi vt cognoscatur ab hominibus.

Quid intelligit ꝑ nomen dei acq̄sitū. Ti. cxciij.

VT aūt omnia clarius manifestent. conside
randum est quid intelligatur per nomen
dei acquisituz. Uñ nomē rei extra rē est. qz
non est ipsa res. sz repsentat ipaz rē. et sigt
et notificat. Per nomē āt dei exteri9 acq̄si
tū itelligit tota illa cognitio ⁊ tota illa noticia qz hz de

deo z acqritur.p illa opa q̄ operat̄ extra se. Vn̄ de⁹ n̄o cognoscit extra se nisi p opa q̄ apparēt z sūt manifesta. Tota ergo illa noticia q̄ acquirit̄ de deo ex opib⁹ vocatur nomē dei. Tātū em̄ cognoscit̄ de deo qn̄atū opera sua manifestāt. Per opa ergo q̄ de⁹ opat̄ extra se gn̄atur noticia de ipo in cordib⁹ hoim. siue estimatio siue reputatio seu fama z hoc est nomē dei acq̄situ apud hoies. Vn̄ nomē bonū acq̄situ est noticia seu fama siue estimatio seu reputatio cū laude z honore acq̄sita z gn̄ata in cordib⁹ hoim de aliquo sicut per 9triū malū nomē est noticia seu fama siue estimatio cū vitupe rio z cōtēptu acq̄sita de aliquo in cordib⁹ hoim. Tātū ergo habz aliq̄s de noie. quātū habet de fama z reputatione z estimatiōe in cordib⁹ alioꝝ. Et q̄ nulli⁹ ē reputatiōis z estimatiōis. nulli⁹ ē nois apud hoies nec alicui⁹ honoris. Tantū em̄ honorat̄ aliq̄s ab alijs. quātū cognoscitur reputat̄ z estimat̄ apud eos. Et q2 ista estimatio seu reputatio seu noticia pōt eē maior vel minor z crescere z diminui. ergo z honor etiā. Nomē ergo dei acq̄situ ē prima noticia seu estimatio seu reputatio gn̄ata de nouo in cordib⁹ hoim de deo p opa sua. Et tale nomē habet de⁹ apud hoies fm q̄ estimatur et reputat̄ ab eis z cognoscit̄. Et fm q̄ estimat̄ z reputatur ab hoib⁹ fm hoc honoratur ab eis. Et q2 talis noticia seu estimatio causatur per opera dei. ideo q̄ n̄o cognoscit opera dei nec cogitat inquātū dei sunt. nihil cognoscit de deo nec ip̄z estimat aliq̄d nec reputat. Et per 9n̄s deus nullius nominis nec fame nec honoris est apud illū. Et fm q̄ magis vel minus cognoscit opa dei aliq̄s inquātū dei sunt. fm hoc nomē dei crescit in illo. Et exinde seq̄tur q̄ loc⁹ z habitaculum nois dei in quo habitat est cor hois. Vn̄ nomē dei est extra deū. z ideo oportet q̄ habitet in aliquo loco. et nullus loc⁹ est in quo possit habitare nisi in corde hominis. iō cor hois est vas nois dei. Et q2 hoies multiplicātur z p 9n̄s corda eoꝝ. iō ēt nomē dei multiplicari pōt p corda hoim. Sz istud nomē q̄d manet z latet i corde ē occultū. z manifestat̄ exteri⁹ p aliud nomē sensibile audibile et visibile q̄d est vocale vel scriptū correspōdēs noi existēti in corde z rep̄ntās ip̄m exteri⁹ z significās. Et ēt honor occulti⁹ in corde z inuisibilis inclusus in noie occulto ipi⁹ cordis manifestat̄ exterius per aliū honorē visibilē. z talis honor qualis est inti⁹ in cor de talis rep̄ntat̄ extra p signū visibile. Oīa em̄ q̄ extra fiūt p hoiez. sūt signa eoꝝ q̄ fiūt i corde eius. Sicut em̄ de⁹ manifestat seip̄z z dat noticiā de seipo per

Loc⁹ nois dei est cor hominis.

opera ex

opera exteriora. ita hō extra manifestat nomē dei occultū. noticiā et estimationē occultā de deo p signū visibile. et ēt honorē occultū manifestat p honorē visibilē. Sic ergo duplex est nomē dei. scz occultū et visibile vnū int9 et aliō extra et ēt duplex honor. s. occult9 et visibilis vn9 interior alius exterior. Et ista noīa sūt apud hoīes et fiūt in ipis hoīb9 p opa dei cognita. inquātuz dei sunt. et ista duo noīa mēsurātur sm mēsurā cognitionis operū dei, qz tātū quātū opa dei cognoscuntur ab oīb9 tātū noticia de deo gnāt in hoīb9. et tāta estimatio et reputatio gnāt de deo in ipis et tāta quāta est noticia estimatio et reputatio de deo in hoīb9. tātum noīatur extra p vocē et tal9 est honor exterior. Sic ergo nomē vocale exteri9 mēsuratur sm mēsurā noticie et estimationis seu reputatiōis interioris et ipsa noticia seu estimatio mēsurat sm mēsurā cognitiōis operū dei inquātū dei sunt. Et iō qz opa dei inquātū dei sunt nō eqliter cognoscūtur ab oīb9. iō nō est in oīb9 eqlis noticia. seu estimatio seu reputatio de deo. nec p ɔns eqliter noīant exteri9 ab oīb9. Ista ergo sūt inter se ordinata nomē vocale exteri9. noticia seu estimatio interior. et cognitio operū dei mēsurat sm maiorē vel minor capacitatem hoīs. et sm maiorē vel minorez familiaritatē hoīs. et exercitiū circa opera dei cognoscēda. sz ipa opa mēsuratur. vel p cognitiōez ipoz operū itra se vel p cōparationē ad hoīnē. ppter quē fiūt. vt p compatione ad ptātē et sapiētiā et bonitatē dei vn pcedūt. Radix ergo et fundamētū et origo nominis dei acqsiti et noticie seu estimatiōis q fiūt de deo sūt opa dei ergo ipa opa dei portāt in seipis et includūt radicaliter et fudamētaliter et originalr nomē dei exterius acqsitū et honorē et laudē. gloriā et famā suā. Et iō quāta sunt opa dei tm̄ est nomē suū. et tātus est honor su9 et laus sua et glia et fama sua veraciter et radicaliter et in se et de se. Et possum9 ponere nomen dei trib9 modis. Pmo mō i ipis opib9. Et isto mō nomē ē sibi acqsitū veraciter et de debito statī dū opa fcā sunt. et ēt honor laus et glia. qz semp ipa opa portat secū nomē dei. laudē gliaz et honorē. et nomē et laus. glia et honor. semp cōsequūtur opa dei. Et iō ipa opera dei semp sūt plena laude honore et glia dei et laudis ei9 plena est terra. et oēs creature q sūt opa dei sunt plene honore laude et glia dei. et portāt in seipis semp nomē dei et suū honorē laudē gliaz et famā. Et istud nomē est imortale et ppetuū. et ēt honor laus glia et fama qz postq semel sūt semper manent. et nunq destruūtur sed semper viuūt

Duplex ē nomē dei

Nomē dei n. opib9.

Et istud est pmū nomē dei acqsitū. & pmꝰ honor & prima laus. Deinde ipa opa dei plena honore laude & gloria sua & noie intrant cor hois & cognoscunt ab hoie. & veniūt ad eiꝰ noticiā & tūc portant in corde hois & relinquūt in eo noticiā & similitudinē dei seu vestigium cū honore laude & gloria. eo qr sunt plene sua similitudine & noticia eiꝰ honore. laude & gloria. & iō dāt illud qd habent in seipsis. Et sic ipsa dei opera cognita vt dei sunt. causant & faciūt i hoie noticiā estimationē & reputationē de deo a quo pcedūt & hoc cū honore laude & gloria & bona fama. Et hoc ē scdm nomen dei acqsitū in cordibꝰ hoim Deinde sequit tertiū nomē qd est sensibile. visibile & audibile i voce vel i scripto. Et istud nomē est signū ordinatū ad placitū ad significādū & repsentādū scdm nomē & etiā primum Et istud nomē magis est signū nominis sit nomen sed inquātū significat & repsētat verū nomē dicitur nomē dei. ¶ Ecce ergo tria nomina. Primū nomen acquisitū est qd sedet in oibꝰ opibꝰ dei. & est fixū & pmanens & imutabile. & nō pōt deleri. & solū semel gnatum est cū ipis opibus. Sed scdm nomē qd habitat in cordibꝰ hoim quis sit fixū & permanens. attn pōt deleri de cordibꝰ hoim. & quotidie de nouo gnat & multiplicat fm hoies multiplicātur. & est idē apud oēs hoies. sed variatur fm magis & minꝰ. & fz magis vel minus crescit. Sz tertiū nomē est audibile vt scriptū nō est idē apud oēs hoies. sed variatur fm diuersitatē linguarū & idiomatū. Et sicut dictū est de noie. ita dici pōt de honore. laude & glia. Nomē ergo dei laus honor & glia quasi dormiūt in ipis opibꝰ. & quasi fūt in potētia & nōdū actuata. sed postea dū ipa opera intrat cor hois & cognoscūtur. tunc ipm nomē laus honor & gloria que ibi dormiebāt excitātur & euigilant & actuātur. & vltimo p sensibile signū exteriꝰ manifestātur. Et sic hō quodāmō viuificat nomē dei & suū honorē & laudē. gloriā & famā suā. Apparet igit & declaratū est quid intelligitur p nomē dei acqsitum sibi de nouo & inquo fundat radicaliter. Aliud aūt nomē habet deus ab eterno. qd nō est acqsitū ab opibꝰ & hoc est hoc nomē esse. qr deꝰ est ipm esse. Et hoc ē primū nomē in quo includūtur oia noia. & clauditur omē nomē. vt declaratū est in pricipio libri in capitulo de eē. Et sic deꝰ ab eterno in seipo absq mūdo & creaturis habet nomē vle in quo ptinet oē nomē. Et sicut i hoc noie eē ptinet omē nomē. ita in nomine dei acquisito continetur omnis honor. omnis laus gloria et fama.

Nomē dī i cordehominis.

Nomē dī in voce vl' scripto

Epilogat de triplici nomine.

Nomē dī dormit.

Nomē dī eternum.

Tit. ix. &c.

¶ Q[uod] noticia de deo acq[ui]sita per opera ei[us] in hominibus habet multos grad[us]. & etiã nomẽ ei[us]. Ti.cxciiij.

Quoniã autẽ op[er]a dei sunt radix & fundamẽtũ noticie que de deo acq[ui]ritur in hominib[us]. ideo q[uia] op[er]a dei habent gradus intra se. s[ecundu]m hoc etiã noticia que acq[ui]ritur i[n] hoie de deo p[er] opera ei[us] habet grad[us]. Unde quedã sunt opera dei que multũ distant ab hoie. quedã p[ro]pinqua homini. & quedã opera sunt & fiunt extra hoiem. & quedã sunt & fiunt in homine. et illa que fiunt in hoie. quedã fiunt in corpore. q[ui]dam in anima. & etiã quedã sunt opera dei magis familiaria homini & quedã min[us]. Et sic op[er]a dei non habẽt se equaliter ad hoiem in quo debet generari noticia de deo. & per c[on]seq[ue]ns noticia seu cognitio generata de deo in corde hois per op era dei nõ est equalis sed habet multos gradus. Unde maior est noticia que acquiritur de deo per op[er]a dei q[ue] sunt p[ro]pinqua homini. q[uam] per opera dei q[ue] multũ distãt ab hoie. Et etiã maior est cognitio q[ue] est g[e]n[er]ata de deo in hoie. p[er] op[er]a q[ue] sunt in hoie q[uam] per illa q[ue] sunt extra hoiez & per op[er]a dei q[ue] fiũt i[n] hoie q[uam] per illa q[ue] fiũt extra hoiez. & ẽt maior est cognitio generata de deo in hoie per illa que sunt in a[n]i[m]a. q[uam] p[er] illa que sunt in corpe. Et q[uia] nullũ op[us] dei est magis p[ro]pinquum ipi hoi q[uam] ipemet sibi q[uia] opus est dei. ideo noticia g[e]n[er]ata de deo in hoie per cognitionẽ suip[s]ius. q[ue] ẽ op[us] dei. est maior oim. Et sic hõ dũ cognoscit seip[su]m inquãtũ est op[us] dei magis cognoscit & magis videt de deo. q[uam] dũ cognoscit pecus q[uod] etiã est op[us] dei. Et q[uia] oẽ opus dei inquãtũ dei est portat suã noticiã suũ nomẽ & suũ honorẽ. suã laudẽ & suã gl[or]iaz & op[er]a maiora & digniora portãt mai[us] nomẽ maiorẽ laudẽ & gl[or]iaz. ideo cum hõ sit maius op[us] dei inter oẽs creaturas manifestas. seq[ui]tur q[uod] hõ dũ cognoscit seip[su]m inquãtũ est op[us] dei magis estimat de deo & magis reputat & mai[us] nomẽ & maiorẽ laudẽ & gloriã sibi dat. q[uam] q[ua]n[do] cognoscit alia opera. Et ista noticia acquisita de deo per cognitionem hois. in quantũ est opus dei potest esse maior vel minor s[ecundu]m q[uod] homo magis vel minus cognoscit & videt seipuz. Preterea quedã sunt opera dei que fiunt circa illa q[ue] sunt extra hominẽ sc[ilicet] in a[li]is creaturis. & alia sunt opera q[ue] fiũt in ipomet hoie & circa ip[su]z hoiez. Et magis cognoscit hõ deuz per opera que fiunt in homine. q[uam] per illa que fiunt extra hominẽ. Itẽ quedã sunt op[er]a dei. que omnis homo potest videre per experiẽtiã. & alia sunt que nõ videt nisi per testimoniũ aliorũ qui dixerunt

¶ Noticia de deo ẽ i[n]equalis.

¶ Maior cognitio de deo.

ꝛ viderunt. Et certius ꝛ magis cognoscit homo deus ꝑ opera que videt ꝛ percipit per experientiā ꝙ ꝑ opera que cognoscit ꝑ testimoniū alioꝝ. Itē q꞉ nihil magis cognoscit homo ꝙ illud qđ sentit ꝛ videt per experientiam. ideo noticia generata de deo per opera dei que homo videt ꝑ experientiā. tenet vltimū gradū cognitionis ꝑ opera sua. Et iste hꝫ duos gradus. q꞉ aliqñ hō videt ꝑ experientiā opera que deus operaꝛ circa aliū hoīem. vel circa aliā rē extra se. aliqñ videt et sentit ꝑ experientiā opera que de⁹ operaꝛ circa seipm̄ singulariter. Et iste est vltim⁹ gradus cognitionis per experientiā. ꝛ iste est certissimus. solidissim⁹ et firmissim⁹ qui semper manet. ꝛ ibi est cōplemētum cognitionis. Unā ista noticia nō pōt esse nisi in vno hoīe. nec potest alicui cōicari. q꞉ nullus homo pōt totaliter percipere nec sentire illa que fiūt circa seipm̄ sicut ip̄semet homo. Pōt em̄ quilibet hō cognoscere ꝑ experiētiam opera que fiūt circa alios extra se. sed non sentire sicut illa q̄ fiunt circa seipm̄. sed magis cognoscit que fiunt circa seipm̄ circa ꝙ alios. immo nullus alius pōt sentire illa que fiūt circa seipm̄ nisi ip̄e solus. Sic ergo cognitio ꝑ experientiā hꝫ duos gradus. Et q꞉ ꝑ opera dei cognita generaꝛ noticia de deo in hoīe. ꝛ ideo cognitio quā homo hꝫ de operib⁹ que fiūt circa ip̄m est vltima. maxima ꝛ firmissima. ꝛ solidissima ꝛ certissima. iō seq̄tur ꝙ cognitio seu noticia seu estimatio acq̄sita de deo in hoīe ꝑ opera dei que fiūt circa ip̄m singulariter. est vltima. maxima. firmissima. solidissima et certissima. et donec homo cognoscat deū ꝑ talia opera. non hꝫ verā certitudinē nec securitatē de deo. nec vere deum honorat nec glīficat nec cognoscit nec amat nec timet. Si ꝗ bonū est hoī hr̄e verā noticiā de deo. bonū est. ergo ei ꝙ deus opereꝛ in ip̄o ꝛ circa ip̄m. Et quāto plus operabitur deus circa ip̄m singulariter. tanto maioꝛē acquiret de deo noticiā ꝑ experiētiā. Et ideo sequiꝛ ꝙ ſm ꝙ deus multis modis operaꝛ circa ip̄m hoīem. ſm hoc homo diuersimode noiat deū. Aliqñ em̄ nominat ꝛ dicit ꝛ cognoscit ꝑ experientiā deum esse potentē. qñ scꝫ sentit circa seipm̄ opera potētie dei. Aliqñ noiat ip̄m sapientē. aliqñ piūm. aliqñ bonū. aliqñ misericordem ꝛ benignū ſm ꝙ diuersimode sentit operari deū circa seipm̄. Et tūc hō acq̄rit certissimā noticiā de deo cum laude glīa ꝛ honoꝛe. ꝛ hoc mō quilibet hō dat magnū nomē ꝑpter opera singularia. que operaꝛ de⁹ in quolibet. Et sic de⁹ acquirit nomē multipliciter. Primo scꝫ generaliter ꝛ cōiter ab oībus creaturis ex operibus

Duplex cognitio dei experimētalis.

Maxia cognitio dei experimētalis.

Hō diuersimode nominat deum.

Deus acq̄rit multiplex nomen.

vniuersalibus que sunt cōia creaturis. Scđo modo acquirit nomē specialiter ꝛ singulariter in quolibꝫ hoie quādo operat̄ singulariter ꝛ secrete in aliquo hoie. et ideo noticia dei ꝛ suū nomē multiplicat̄ ꝛ crescit i hominibus ꝑ talia opera. ꝛ ꝑm ꝙ magis vel minus operatur circa quēlibet ꝑm hoc noticia ꝛ suū nomen crescit in quolibet. Et hoc est vere cognoscere deum. sentire opera sua circa seipm ꝑ experientiā. Itē magis sentit homo ꝑ experientiaꝫ opera q̄ deus operat̄ circa aiam q̄ circa corp⁹. qꝛ aia que cognoscit magis est ꝓpinqua sibiipsi q̄ corpus. ꝛ ideo maioꝛ et magis acquirit̄ noticia de deo in hoie ꝑ opera que operat̄ circa suā aiam q̄ circa ipm corpus. ꝛ in illis operib⁹ est vltimus finis ꝛ vltima certitudo de deo ꝑ opera. Ecce ergo qualiter noticia acquisita de deo ꝑ experiētiam ꝑ opa que hō videt ꝑ experientiā hꝫ multos gradus. Primus grad⁹ est ꝑ opa que homo videt extra se in aliis. Scđs grad⁹ est per opa que homo sentit in proprio corpe suo fieri. Tertius gradus est ꝑ opera que homo sentit et ꝑcipit circa suā aiam. Et oīa ista pertinēt ad nomē dei et ad laudem ꝛ gloriā ꝛ honoreꝫ. ꝛ ad suā famā. Sic ergo ꝑm ꝙ opa dei sunt cōia ꝛ vniuersalia oībus vel plurib⁹ vel singularia ꝛ secreta. ꝑm hoc acquiritur de deo noticia cōis vel singularis ꝛ maioꝛ vel minoꝛ. Et hō pōt cognoscere deū ꝑ creaturas extra se inquantū sunt opa dei. ꝛ ꝑ seipꝫ inqātū est op⁹ dei. Et ꝑ opa que operat̄ extra se in aliis hoibus et creaturis. Et per opa que operat̄ circa seipm tā circa aiam q̄ circa corpus. Et ꝑ ꝯsimultis modis pōt ipm laudare glificare magnificare ꝛ honorificare ꝛ ei famā dare. Patꝫ ergo ꝙ noticia de deo acquisita ꝑ opa eius in hoibus. hꝫ multos gradus. Et per ꝯñs reputatio ꝛ estimatio de deo est maioꝛ vel minoꝛ in cordibus hoim. ꝛ hꝫ multos gradus. nec est eq̄lis apud oēs. Et exinde sequit̄ ꝙ cū ꝑm maiorē vel minorē reputationē seu estimationē detur honoꝛ maioꝛ vel minoꝛ ꝛ etiā laus ꝛ glia ꝛ nomē. sequit̄ ꝙ ab oībus hominibus nō datur equaliter honoꝛ laus et gloria ꝛ nomen interius et exterius.

Epilogat de gradibus experimentalibus noticie dei.

De obligatione hoīs erga honorē dei ꝛ laudē ꝛ gloriam. ꝛ nomē suū. Titulus. cxcv.

Quoniā iam manifestū est ꝙ oīa que deus operatur extra se in creaturis, operat̄ ad suū honorē laudē ꝛ gl'am ꝛ nomē. ꝛ etiam dictū est ꝙ honoꝛ laus ꝛ glia ꝛ nomen dei acq̄rit ꝛ generat̄ ꝛ crescit ꝑ opa bñ facta ꝛ opa creaturaꝝ. ꝛ qꝛ hō q̄ est creatura nobilioꝛ dei q̄ sit Primo.

in mūdo pōt operari ꝛ hꝫ potestatē operādi. iō sequit ꝙ hō dꝫ ꝛ obligat opari oia opa sua q̄ facit ꝑpter honorē laudē ꝛ gl'iam ꝛ nomen dei. ꝛ ad hoc dꝫ dirigere oia opa sua. vt scꝫ ꝑ opera sua sequat honor dei laus ꝛ gl'ia ꝛ nomē dei. Ulteri⁹ sequit ꝙ hō dꝫ ꝛ tenet solū q̄n

Scdo. tuꝫ pōt velle ꝛ laborare vt suū nomē fiat crescat ꝛ multiplicetur inquātū fieri poterit. Et qꝛ ꝑ opa hois bn̄ facta. sequit gn̄atur ꝛ fit maior laus maior gl'ia. ꝛ maius nomē. q̄ per opa aliarū creaturarū cū hō sit nobilior creatura. sequit ꝙ non solū hō dꝫ ꝛ obligat facere oia opa sua ꝑpter honorē dei vt dictū est. sꝫ etiā tenet ꝛ dꝫ tm̄ opari quātū poterit ꝛ multiplicare opa sua ꝛ meliori mō quo poterit opari. Et in hoc dꝫ cōtinue ꝛ incessanter studere ꝛ oēm diligentiā apponere ad hoc vt ꝑ opera sua honor dei. laus. gl'ia fama ꝛ nomē crescāt ꝛ multiplicētur. quātū fieri poterit. Et nō solū hoc tenetur facere. sꝫ ꝛ velle ꝛ laborare vt in oibus reb⁹. in oib⁹ hoibus. ꝛ in oibus operib⁹ honor dei. laus gl'ia nomē ꝛ fama fiāt crescāt ꝛ multiplicent quātū fieri poterit. Aliter si hō facit ꝯrium oim supradictoꝝ. sequit ꝙ hō nō operat vt creatura dei. nec vt opus dei nec vt hō. imo operat cōtra deū ꝛ ꝯ intentionē dei totalr. ꝛ ꝯ ordinationē diuinā. ꝛ ꝯ finē ad quem facta sunt oia. Et qꝛ

Tercio. honor dei semp est cū vtilitate. nec pñt separari honor dei ꝛ vtilitas. ꝛ vbi maior honor dei. ibi maior vtilitas ꝛ qꝛ etiā tota vtilitas est hois ꝛ nō dei. sequit ꝙ q̄n hō operat ad honoreꝫ laudē. ꝛ gl'iam dei ꝛ ipse operatur ad suā vtilitatē. ꝛ ꝙ quāto magis hō laborat vt honor dei crescat ꝛ multiplicet. tāto etiā magis laborat vt sua ꝓpria vtilitas crescat ꝛ multiplicet. Itē qꝛ hō dꝫ ꝛ obli

Quarto. gatur amare honorē dei ꝛ laborare vt crescat ꝛ multiplicetur inquātū fieri poterit. sequit ꝙ hō obligat ponere totū seipm ꝛ totā vitā suā ꝛ dare vitā suā et oia q̄ hꝫ ad honorē dei laudē ꝛ gl'iam. Et ꝑ ꝯñs ꝙ q̄n hō dat vitā suā ꝛ q̄cq̄d hꝫ ad honorē dei. ꝙ tūc facit maximā suā vtilitatē. qꝛ tūc laborat quantū pōt vsqꝫ ad vltimū de potētia ad dei honorē. Qꝛ non pōt magis laborare ad dei honorē. q̄ dare vitā suā ꝓ illo. ꝛ iō hoc est summa vtilitas summū cōmodū ꝛ lucrū hois. Et iō sequit ꝙ hō nihil ꝑdit. sꝫ summe lucrat dū vitam suā dat ad

Quinto. honorē dei. ꝛ ideo nō perdit vitā. Preterea etiā sequitur ꝛ cōcludit ꝙ hō dꝫ ꝛ obligat ꝛ tenet credere de deo ꝛ cōfiteri ꝛ attribuere ꝛ dicere de ipō oia illa q̄ pertinēt ad suū honorē ad suā laudē ad suā gl'iam. ꝛ ad suū nomē. ꝛ famā suā. ꝛ magis illa q̄ pertinēt ad maiorem laudem ad maiorem honorem ꝛ ad maiorem gl'iam. q̄

illa que pertinent ad minorem.

¶ Q oia que põt homo vel dz dare deo reducũtur ad honorem ⁊ quicq̃d facit homo deo. semꝑ ipm honorat vel inhonorat seu cõtemnit vel iniuriatur.

¶ Titulus.cxcvj.

Quoniã aũt iam declaratũ est q oia q̃ de⁹ facit extra se. facit ꝓpter suũ honorẽ. ⁊ q oia que deo pertinẽt extra se. pertinẽt ad suũ honorẽ. qr honor respicit ⁊ cõprehendit totũ statũ dei extra se. ⁊ qr hõ põt ⁊ dz ⁊ tenetur reddere deo ⁊ dare plura vt ꝓbatũ est. ⁊ oia que hõ põt facere deo ⁊ reddere sunt extra deũ. iõ seqtur q oia debita que hõ põt ⁊ debet dare deo reducũtur ⁊ pertiuẽt ad honorẽ dei. Et qr oia que respiciunt deũ exterius respiciunt ⁊ pertinent ad suũ honorẽ. vel ad cõtrarium sui honoris. scꝫ adinhonoratiõnẽ seu cõtemptũ ⁊ iniuriã. ideo quicquid hõ faciat deo semper ipm honorat vel inhonorat. Cum eñ honorare ⁊ inhonorare cõtrarientur inter se. ⁊ oia que fiũt exterius extra deũ debent fieri ad suũ honorẽ. sequit̃ q si nõ fiunt ad suũ honorẽ. q fiũt cõtra suũ honorem. Et per cõsequens hõ deũ semper honorat vel inhonorat. Et ideo sequitur q oia ista debita que hõ debet deo. scꝫ amor. timor. laus. honor. ⁊ glia. obediẽtia. spes. fides. ⁊ credulitas ⁊ cõfidẽtia reducunt̃ ⁊ pertinẽt ad honorẽ dei. et opposita istorũ sunt cõtra honorẽ dei. Et iõ qui amat deũ primo. honorat ipm. ⁊ qui nõ amat ipm primo inhonorat ipm. Et qui amat deũ ⁊ nõ amat eũ primo inhonorat ipm. qr est primo amandus. Et si nõ amat̃ qd primo amãdũ ẽ. iniuria ⁊ cõtẽpt⁹ ẽ. Et q̃ timet deũ primo honorat ipm. ⁊ q̃ nõ timet inhonorat ⁊ qui obedit deo rat ipm. ⁊ q̃ nõ obedit ihonorat. Et q̃ sperat i deo ipm honorat. ⁊ q̃ nõ sperat in deo ipm inhonorat. Et q̃ cõfidit in deo honorat ipm ⁊ q̃ nõ cõfidit inhonorat. Et q̃ credit ⁊ dat fidem deo ipm honorat. ⁊ qui nõ credit ei ipm inhonorat. ⁊ q̃ nõ credit deo primo ꝫ totalit̃. etiã ipm inhonorat. Sic ergo amare deũ primo timere deũ primo glificare ⁊ laudare deũ primo. obedire deo primo. sperare in deũ primo. et cõfidere in deo primo. ⁊ credere deo primo. hoc est honorare deum. Sed nõ amare deũ primo. nõ timere deum primo. nõ obedire deo primo. nõ laudare nõ sperare in deo primo. nõ confidere in deo primo. nõ credere deo primo. hoc est deum inhonorare cõtemnere et iniuriare. Et sic oia que deo dãtur ꝑ hoiem reducũtur ad honorare vel inhonorare deũ ⁊ cõtẽnere. vel iiuriari. Et sic honorare deũ vel ihonorare

Ti. clxxxj ⁊ titu. clxxij.

Titu. primo.

Oia redu cũtur in honorem dei vel cõtra.

re.omnia claudunt.Et qꝛ honorare deum et inhonorare opponunt.ideo sicut nullū maius bonū pōt facere hō ꝙ̄ honorare deū:ita nullū peius malū pōt facere hō ꝙ̄ deū inhonorare.Et sicut nihil maiꝰ pōt eē extra deū ꝙ̄ honor dei.sic nihil peius pōt esse extra deū ꝙ̄ inhonoratio dei seu iniuria dei.Sic ꝙ̄ soluere τ reddere deo debitū est ipm̄ honorare:τ non soluere neq̄ reddere est ipm̄ inhonorare τ contēnere et iniuriari. Studere ergo dꝫ hō diligētissime vt diligat deū τ reddat τ soluat deo qđ dꝫ.Unñ qꝛ deus vult suū honorē:qꝛ ꝓpter illū fecit oīa:et oīa que hō dꝫ facere et reddere deo ꝑtinent ad eius honorē.sequit ꝙ deus vult ꝙ hō reddat deo qđ dꝫ:τ nihil pōt velle ꝯ suū honorem.

¶De mltiplicatiōe honoris τ iniurie. Ti.cxcvij.

Uia aūt oīs creatura facta est ad honorē dei:τ respicit honorē dei:et ꝑtinet ad honorē dei:τ etiā respicit deū quodāmodo.ideo honor dei respicit honorē oīm creaturarū:τ iniuria dei respicit iniuriā oīm creaturarū.Et ideo qñ honorat deus honorant oīa ꝙ̄ dei sunt.s.oēs creature.Et qñ deus inhonorat τ cōtēnitur seu iniuriat:etiā iniuriant τ ꝯtēnunt et inhonorant oēs creature.Et sic in ihonorare deū includunt infinite inhonorationes.τ in iniuria dei includunt infinite iniurie simul τ semel.Et sic nihil ita cito crescit τ multiplicat sicut honor τ iniuria:qꝛ honor vniꝰ ē honor infinitorꝫ:τ iniuria vniꝰ est simul τ semel est iniuria infinitorꝫ.Qui ergo honorat deū honorat oēs creaturas.τ qui iniuriat deū simul et semel iniuriat omēs creaturas.sicut qui iniuriat regem iniuriat omnes de regno simul τ semel.

Peccās inhonorat deum in infinitum.

¶De honore ꝓprio ꝙ̄ est cōtrarius honori dei tanꝙ̄ eius capitalis inimicus. Titulus.cxcviij.

Titu.xcv.

Uoniā iā probatū est ꝙ hō debeat facere oīa opa sua ad honorē dei:τ tenet laborare quātū pōt:vt honor dei:laus:glīa:τ fama τ nomē crescāt τ multiplicent quātū fieri poterit tam in seipso ꝙ̄ in oībus alijs.aliter si nō faciat hoc tūc hō nō opatur vt creatura dei nec vt opus dei:imo facit ꝯtra deū τ ꝯtra intētionē totalē eiꝰ τ ꝯtra suā ordinationē:ꝙ̄uis hoc sit magnū malū.Sꝫ tñ peius est si opetur oīa et faciat hō ꝙ̄ facit ad suū ꝓpriū honorē τ ad suā ꝓpriā laudē τ gloriā.τ ad acquirendū sibiipsi nomē τ famam.τ ad hoc studeat τ laboret vt honor suus ꝓprius.laus gloria τ fama et nomē fiant crescāt τ multiplicent:qꝛ tūc hō studet τ laborat

de directo cõtra deū.immo nihil magis est cõtra deū nihil magis repugnat deo. nihil magis inimicatur deo q̄ talis honor proprius:talis laus:talis gloria:et fama. quia contrariatur et inimicatur de directo honori dei et sue laudi et glorie.et statui toti diuino extra se qui consistit in laude in gloria et in honore.quia deus omnia fecit propter suum honorē.et soli deo debetur laus et gloria.et hoc est sibi propriū:quia tūc hō facit per seipm suū stratū sicut deus.se paratus et diuisus a deo et cōtra deū:et tollit rapit et furatur id qd est propriū deo.Et ideo sequitur q nullo modo hō pōt esse maior inimicus eius visibilis et manifestus.nullo mō pōt magis iniuriare et inhonorare deū: q̄ qn studet et laborat et facit oia ad suū propriū honorē et suā gloriā et laudem propriā.Et sic patet qualiter hō subito pōt effici inimicus dei capitalis:volēdo propriū honorē et laudē et gloriā.et qualiter subito facit guerrā inter deū et hoiem.et maxima inimicicia et maxima diuisio et discordia fit propter propriū honorē laudē et gloriam:quia hoc est de directo ire contra intentionē dei.contra cor dei.et contra fundamentū dei.et tāgere cor ipsius dei.et contra totū ordinē vniuersi.Et per oppositis sequitur q per nihil magis hō pōt cognoscere manifeste et experimētaliter et infallibiliter q ipse vadit contra deū:et q iniuriet ipm:et q sit contra ipm:q̄ p propriū honorē:laudē et gloriā:et quia nihil magis experimentaliter visibiliter ad oculū manifestat iniuriā dei et offensas: et inimiciciā dei q̄ proprius honor:et nihil magis et nihil facilius hō sentit et videt in seipso q̄ propriū honorem et propriā laudē.Ergo per propriū honorē et laudem et gloriam:tanq̄ per illud qd est summe sibi familiare oia potest cognoscere et iudicare experimentaliter:quia nihil magis est manifestū hoibus q̄ honor laus et gloria.Et ideo sicut per duos amores supius dictos oia poterāt probari.ita similiter per duos honores.Unde dictū fuit in tractatu de amore q duo amores.s.amor dei et amor suipsius erant due porte et due prime radices ad intelligendum omnia.ita similiter duo honores.s.honor dei et honor proprius sunt due porte ad intelligendū oia.Uñ magis sunt manifestiores isti duo honores q̄ duo amores:quia magis manifestus est honor q̄ amor.Et ideo probare p honorem est magis manifestū q̄ probare p amorē. Sicut aūt omnia bona reducebantur ad dei amorē:et ab ipso oriebantur.et oia mala reducebātur ad propriū amorē et priuatū et ab ipso oriebantur.ita oia bona reducuntur ad honorē dei:et ab ipso oriuntur magis manifeste et oia mala reducantur ad honorē propriū et priuatū:et ab ipso oriuntur magis manifeste.Quāuis aūt oia oriantur a duobus amo-

Titulo clxxxj.
Titulo clxxxix.
Subito efficitur quis inimicus dei.
Titulo cxxxvij.
Ti.cxlij.
Ti.cxlj.

ribus:nõ tñ ita:manifeste.sicut a duobus honoribus: ꝛ tñ ip̃si duo honores oriunt a duobus amorib9 vt di-ctum est:quia sunt due prime radices.

Ti.clxxx) ¶ Declaratio ad oculũ qualr hõ ꝑ honorẽ ꝓpriũ est ꝛ fit verus ꝛ rect9 inimicus dei. Titulus.cxcix.

Quoniã aũt supius iã tractatũ est de hono-re dei ꝛ laude ꝛ glã ꝛ fama ꝛ noie suo quã-liter.s. fit qualr gñat ꝛ qualr crescit in cor-

Ti.ccxiij dibus hoim.vñ dictũ est ꝙ corda hominuꝫ debent impleri de cognitiõe dei.et ad hoc facta sunt vt fama dei ꝛ nomẽ dei habitent in cordib9 hoim:vt.s.hoies cognoscẽdo deũ per opa sua habeãt de deo bonã estimationẽ:bonã reputationẽ:ꝛ opinio-nem.ꝛ per ꝯñs ipm honorẽt:laudent:ꝛ magnificent:et glorificent in cordib9 eoꝝ.sic ꝙ corda hoim debent eẽ vasa dei nois et honoris sui:ꝛ laudis sue. Sed hõ qui querit ꝓpriũ honorẽ:ꝓpriã laudẽ:ꝛ ꝓpriã gloriã:et fa-

Querẽs ꝓpriũ ho norẽ oc-cupat lo-cum dei. mam ipsemet ꝓmo occupat cor suũ circa suũmet ꝓpri-um honorẽ:ꝛ circa illũ ꝯtinue cogitat.ꝛ semꝑ vigilat ꝛ studet quõ honor ꝓprius fiat:crescat:multiplicet et ꝑ-maneat:ꝛ tñ deberet occupare cor suũ circa honorem dei:laudẽ:ꝛ gloriã ꝛ in ipso fieri cognitio de deo. Et sic cor suũ qđ est nois dei vas occupat circa honorẽ ꝓpri-um suũ:et tenet occupatũ de ꝓprio honore. Et in hoc facit deo maximã iniuriã:qr occupat sibi suũ ꝓpriũ lo-

Secũdo. cum ꝛ ponit illud qđ est ꝯ deũ intus in corde suo. Iteꝫ nõ solũ occupat nec tꝫ occupatũ ꝛ ipeditũ suuꝫ ꝓpriũ cor circa suũ ꝓpriuꝫ honorẽ:imo qđ pei9 est vult ꝙ corda alioꝝ hoiꝫ q̃ sunt vasa honoris dei ꝛ nois sui.occupent et repleãt de suo ꝓprio honore:de sua laude:fama et noie suo:ꝛ de sua estimatiõe ꝛ reputatiõe: ita ꝙ cogi-tent circa sua opa:circa suã famã:circa suũ nomẽ vt ip se cognoscat ꝛ reputet ab hoib9: ꝛ vult ꝙ suus honor: sua laus ꝛ gloria ꝛ suũ nomẽ:ꝛ sua fama: et reputatio sua diffundat:crescat ꝛ multiplicet:ꝛ habitet in cordi-bus hoim:ꝛ ꝑmaneat in eternũ:ꝛ ad hoc laborat quan tum põt. Vñ qui querit ꝓpriũ honoreꝫ:necessario vult ꝙ ille crescat ꝛ multiplicet:et nõ põt multiplicari nisi in ipsis hoibus:ꝛ sic corda hoim vult esse occupata cir ca facta sua cogitãda:ꝛ nõ circa dei facta. circa ꝓpriũ honorẽ:ꝛ nõ circa honorẽ dei:circa laudeꝫ ꝛ famã suã ꝛ circa nomẽ suũ magnificãdum ꝛ exaltãdũ,ꝛ honorã dum:ꝛ nõ circa honorẽ dei nec nomẽ.ꝛ vult tenere im pedita oia corda hoim.ꝛ seipm multiplicare in eis:et vult ꝙ imago sua multiplicet ꝛ imprimat in cordibus omniũ hominũ vt s. cogitent de ipso:et loquãtur de

ipso. Et sic vult totum mundum esse occupatum circa suum honorē. Et per ꝯñs vult deū expellere de regno suo: de habitaculo suo: et de domo sua ꝓpria. Ecce maxima inimicitia et manifesta cōtrarietas: grādissima iniuria: cōtra deū velle occupare: velle impedire omīa loca dei: oīa corda hoim: et ponere intus inimicū dei capitalē. s. honorē ꝓpriū: qui est cōtra deū. Ecce ergo qualiter ad oculū manifestat ꝙ hō qui querit ꝓpriū honorē fit verus et directus inimicus dei. Et hō si non querit honorē dei laudē gloriā et famā. querit suū honorē suā laudē gloriā et famā ꝓpriā. et si nō opat ad dei honorē. opat ad ꝓpriū honorē: nec est dare mediū. Jō hō necessario est semp amicꝰ vel inimicꝰ dei: semp est pro deo vel ꝯ deū: qr nō est dare mediū. Qui ḡ nō occupat nō laborat nō cogitat nō vigilat circa honorē: laudē: et gloriā: et famā dei. signū ē ꝙ occupat: cogitat: laborat: vigilat: studet circa ꝓpriū honorē: circa ꝓpriā laudem et gloriam. Et per cōsequens nō potest videre nec cogitare honorem dei et gloriā: qr iam excecatꝰ est per ꝓpriū honorem et ꝓpriam laudē. Cauere ergo debet se homo tanꝙ a mortalissimo veneno et subito interficiente a ꝓprio honore et ꝓpria laude et ḡlia et semper vigilare circa dei honorē laudē et gloriā. Ecce ergo videte ad oculū quō hō qui occupat et laborat circa ꝓpriū honorē. pdit totalr tps suū. videte qualr occupat circa vanitatē et nihilū. Videte quō est seruus et seruitor vanitatis et nihili. Videte qualr facit deū suū de vanitate et de nihilo. videte qualr exponit seipm̄ et quicq̄d hz et illa que dei sunt ad vanitatē et nihilū. videte quō vult tenere statū suū ꝯ dei honorē. et de his que dei sunt: et quō laborat circa īpossibile. Quia solus honor dei fiet et pmanebit. et oīa aliꝰ pibit et destruetur et ad nihilū reuertet. Quis pōt manutenere ꝓprium honorē suū nisi solus deꝰ ops. Que creatura pōt tenere honorē ꝓpriū: ꝯ honorē sui creatoris? Qualr opꝰ de nihilo factū poterit tenere ꝓpriū statū suū ꝯ statū et honorē sui opificis oīpotētis? Que maior stultitia: q̄ maior inordinatio: q̄ maior absurditas: q̄ maior cecitas quid magis ꝯ rōnē. quid magis ꝯ naturā ꝙ ꝙ opꝰ de nihilo factū q̄rat ꝓpriū honorē: ꝓpriā laudē et gloriā et ꝓpriā famā. ꝯ honorē et laudē sui creatoris et furet et rapiat gloriā sui creatoris: et ꝯstituat se inimicū capitalē sui factoris oīpotētis. Et quid magis ꝯ naturam ꝙ ꝙ opus specialr factū ad laudādū: honorādū: et glorificādū: et magnificādū suū factorē: laboret et studeat totis viribus ad laudandum. honorandum: glo-

Ꝓprius amor facit inimicum dei.

Ꝓprius honor excecat.

rificandum honorandum ꝛ magnificandum: ſeipſum in iniuriam ſui factoris?

¶Q: ſicut ad honore; dei ſequitur vtilitas hominis. ita ad honorem ꝓpriū ſequitur eius inutilitas ꝛ damnum. ¶Titulus cc.

Et qꝛ hō qui q̄rit honorē ſuū ꝓpriū. ſuā laudem gl'iam ꝛ famā ſuā ꝛ nomē ſuū. totalr eſt ꝯ deū. qꝛ de⁹ fecit oīa ꝛ ip̄ꝫ hoīem ꝓpt ſuū honorē ꝛ ſuā laudē ꝛ gl'iā. ſꝫ hō q̄rens ꝓpriū honorē facit oīa ꝓpter ſuūmet honorē ꝛ oīa reducit ad ſuūmet honorē. ꝛ ſeip̄m ꝛ totum mūdū. ꝛ oīa q̄ de⁹ fecit ad ſuū honorem. vult ꝙ ſeruiāt ſuo ꝓprio honori. ꝛ p ꝯn̄s ipſe ꝑuertit totū mūdū ꝛ totā ordinationē dei q̄ntū pōt ꝛ in eo ē. ꝛ facit aliā ordinationē ꝑuerſam ꝯ dei ordinatiōe;. ꝛ ordinat ſeipſu; ꝛ oēs creaturas ad aliū finē q̄ de⁹ ordinauit. ꝛ ad aliā itētionē ꝯriā itētioni dei. Et ſic hō tūc ē tot⁹ ꝑuerſus i ſeipō. ꝛ deo q̄ fecit oīa ꝯrius. ꝛ ꝑmutat⁹ in ꝯriū finem oīm creaturarū. ꝛ facit ſeip̄m alterū deū ꝓpria auctoritate. Et ſicut iā ꝓbatū eſt ꝙ ad honorē dei ſequit̄ vtilitas hoīs ꝛ ſp̄ cū dei honore ē ꝯiūcta, nec pōt ſeparari. ita neceſſe ē ꝙ ex ꝯrio honore ſequat̄ oppoſitū. ſcꝫ inutilitas. Et iō neceſſe eſt ꝙ ad honorē ꝓprium hoīs. ſcꝫ q̄n hō q̄rit honorē ꝓpriū ſeq̄tur inutilitas hoīs ꝛ dāpnū ꝛ incōmodu;. qꝛ iſti duo honores ſūt ꝯriī ꝛ inimici ad inuicē. ꝛ ex vno ſeq̄t̄ oīs vtilitas: ꝫ ex alio oꝫ ſeq̄ oīs inutilitas. Qꝛ; ꝫ iſte honor ē ꝑuerſus. ꝛ ꝑuertit totā ordiationē dei. neceſſe ē ꝙ ex ip̄o hoī ſeq̄t̄ inutilitas ꝛ dānū. Qꝛ eīn ſoli deo debetur honor et hoī vtilitas. iō ſi hō rapiat honorē ꝛ auferat deo q̄d ſuū eſt. neceſſe eſt ꝙ perdat vtilitatē ꝛ perdat quod ſuu; erat. ꝛ acquirat inutilitatem et dānum ꝛ totum peruertatur.

¶Collectio dānoꝝ ꝛ maloꝝ ꝛ inutilitatū. q̄ ſequūtur hoīem q̄n q̄rit ꝓpriū honorem. ¶Titu.ccj.

Ecce quot mala quot dāna ꝛ incōmoda q̄nta inutilitas ſequat̄ hoī ex ꝓprio honore ꝛ ꝓpria laude et propria gloria. Primū malū eſt qꝛ hō q̄ ē factura dei ꝛ op⁹ dei efficit̄ capitalis ꝛ formatus inimicus dei factoris ſui. Et q̄d pei⁹ hoī eſt q̄ ꝓpri⁹ honor ꝑ quē fit inimicus dei et ꝑ quē; deſtruit q̄ntū i eo eſt deū factorē ſuū. qꝛ deſtruit intētionē ſuā ſuū honorē ꝛ p ꝯn̄s elongat ſeipſum a deo in infinitū. qꝛ tātū diſtat a deo q̄ntū ſua intētiōe elōgat̄ ab intentiōe dei. Et qꝛ hō intendit ꝓpriū honorē ꝛ deus ſuū. q̄ in ſummo elōgant̄ et diſtāt inter ſe. iō totalr tūc hō diſtat a deo et elongat̄. Et qꝛ

Margin notes: Honor ꝓpri⁹ ꝑuertit totum mundū. — Ti.clxxxv. — Primo. — Ti.cxcix.

de⁹ est totū bonū hōis. ⁊ totū bonū hōis ē φ hō cōiūgatur ⁊ vniat cū deo. iō q̄ntū elōgat se a deo tātū elongat se a bono suo. Itē aliud malū. Post q̄ hō elōgat a bono suo in infinitū necesse ē φ appropinq̄t suo malo. ⁊ φ cadat in tm̄ ꝓfundū maluꝫ q̄ntuꝫ de⁹ est altuꝫ bonū. Et iō necesse est φ cadat in infinitū ꝓfundū maluꝫ et in carcerē ꝓfundissimū ⁊ abyssum. Itē aliud malum Quia facit deo factori suo infinitā iniuriā ⁊ offensaꝫ ⁊ destruit suā ordinationē ⁊ legem iō meret infinitaꝫ penā ⁊ punitionē. Itē aliō malū. qꝛ oīa q̄ facit. facit ꝯ seipm̄ ad suū dānū ⁊ ad suā destructionē ⁊ ad suā perditionē. qꝛ oīa reducit ad suū ꝓpriū honorē qꝛ peruersus ⁊ cōtrari⁹ deo. Et iō q̄nto magis vult facere ꝓpriū honorē. tāto magis facit suū dānū. Itē aliud dānuꝫ. qꝛ excecat seipsūꝫ ꝑ ꝓpriū honoreꝫ laudē ⁊ gl̄iā. ⁊ quanto magis q̄rit suū honorē ⁊ cogitat circa illū ⁊ studet. tāto magis excecat in cognitiōe dei. qꝛ ꝓprius honor ⁊ ꝓpria laus ⁊ ꝓpria gl̄ia totalr̄ sunt ꝯ deū. Et iō obtenebrāt ⁊ obscurāt ⁊ excecāt totalr̄ hoīem ⁊ ponūt ipꝫ extra deū extra lucē. extra ṽitatē. ⁊ extra viā. Et iō tūc hō nō pōt cogscere illa q̄ dei sūt nec illa q̄ ptinēt ad hoīeꝫ inq̄ntū hō est. nec bonū nec malū hōis nec ordinē vniuersi. nec aliq̄ inō scia dei pōt recipi in eo. qꝛ totus est ꝑuersus ⁊ iō ꝑuus. ⁊ iō oīa q̄ dei sunt iudicat inordīata. Itē aliud malū qꝛ facit totū fundamētū suū in mēdacio. in errore. in deceptiōe. in vanitate in nullitate ⁊ in nihilo. qꝛ ꝓprius honor et ꝓpria laus hōis ē mēdaciū. error falsitas ⁊ deceptio ⁊ vanitas ⁊ nullitas. Iteꝫ qꝛ honor est extra rē ⁊ nō intra ipam rem. iō hō q̄ q̄rit laborare circa ꝓpriū honorē. ⁊ ad illū augmētādū ⁊ multiplicādū totalr̄ edificat extra se. et nihil intra se. ⁊ totalr̄ laborat ⁊ est extra seipm̄. ⁊ vult crescere extra se. ⁊ remanet vacuus intra se. nullū bonum hñs intra se. et sic nihil boni acq̄rit intra se. sed tm̄ malū. Itē in vanū laborat ꝑdit tp̄s suum. tp̄s exponit inane et frustra perdit conatū. ꝑdit laborē. ⁊ ad ipossibile tendit. qꝛ nūq̄ suus honor poterit impleri. quia solus honor dei fiet cui nihil potest resistere. qꝛ oipotens est solus qui potest manutenere suum honorē. Ecce ergo quot damna quot mutilitates incurrit homo qui q̄rit suuꝫ proprium honorem quoniā ē totaliter deū cōtra seipsum. ꝯ oēs creaturas. ⁊ cōtra principalē intētionē ⁊ finem propter quem facta sunt oia. ⁊ ad quem tendunt oia. Uidete ergo q̄uo hō totis viribus toto conamine fugere ⁊ fugare debet proprium honorem et propriaꝫ laudem ⁊ propriam gloriam.

Secūdo. Tertio. Quarto. Quinto. Ti. ccix. Sexto. Septio. Octauo.

¶Qꝫ ex ꝓprio honore ꝛ ꝓpria laude ꝛ gloria hoīs. necessario sequit̃ eidē eterna cōfusio eternū vituperiū: ꝛ sempiternū opprobrium. ¶Ti.ccij.

Et quia honor verus et cōfusio opponuntur. ꝛ laus ꝛ vituperiū ꝛ gloria ꝛ opprobriuꝫ. ꝛ honor non pōt mutari nisi in cōfusionē. ꝛ laus non nisi in vituperiū. et gloria nisi in opprobrium ꝛ ecōuerso. sicut calidū in frigiduꝫ et econtra. et etiam nullus honor verus. nisi honor dei. nulla laus vera. nisi laus dei. nulla gloria vera nisi glia dei. ꝛ p cōsequēs nulla gloria. nulla laus nullus honor ꝑmanebit nisi dei. Et ideo ex honore dei non potest sequi confusio sed honor. ex laude dei non potest sequi vituperiū sed laus. et ex gloria dei nō pōt sequi. opprobriū sed gloria. Et ideo homo qui querit et laborat circa honorem laudem ꝛ gloriam dei. oportet ꝙ transeat ꝛ perueniat in verum et perpetuuꝫ. honorem et veram et perpetuā laudem ꝛ gloriā. Sed quia honor ꝓprius hominis est ꝑuersus inordinatus. falsus iniustus. indebitus. ꝛ similiter de laude ꝛ gloria. ꝛ per cōsequens non permanebit sed destruet̃. ideo necesse est per oppositū. ꝙ ex tali honore sequat̃ ꝯfusio. et ex tali laude vituperiū. ꝛ ex tali gloria opprobriuꝫ. Et sic necesse est ꝙ honor proprius hominis et ꝓpria laus ꝛ gloria transeant in eternā cōfusionē. ꝑpetuū vituperiū. ꝛ in sempiternum opprobriū. Et sic qui querit ꝓprium honorē. ꝓpriā laudē ꝛ gloriaꝫ. querit eternā cōfusionē. perpetuū vituperiū ꝛ sempiternum opprobriū suipsius. Et est etiā simile de proprio amore.

Titu.clx Nam sicut de ꝓprio amore finaliter sequit̃ odiū ꝑpetuū suipsius. ita ex ꝓprio honore finaliter sequit̃ eterna confusio suipius. Et nō solū hoc. sed etiaꝫ summa inutilitas. summum damnū ꝛ incōmodum. Et sic desiderans proprium honorem desiderat summā suā confusionem. ꝛ suam summa inutilitatem.

¶Qꝫ per honorem laudem ꝛ gloriam ꝛ per eorū contrarium scꝫ per confusionem ꝛ vituperiū magis visibiliter manifestatur distinctio et separatio ipius hoīs a brutis aīalibus ꝙ per aliqd aliud. ¶Tit.cciij.

Quoniam autem experientia est reruꝫ magistra. ꝛ quicquid videtur per experientiam est multum certū. ꝛ quia honor laus et gloria et fama sunt nota hominibus ꝑ experientiam. ideo illa que probantur et concluduntur per honorem ꝛ alia sunt multum certa hominibus ꝛ propinqua. Et idō quantū possumus debemus oīa ꝓbare per illa que sunt nobis magis ꝓpin-

qua ⁊ familiaria.ſicut ſunt honoꝛ laus ⁊ gloꝛia.⁊ eoꝛū
cōtraria.ſcꝫ inhonoꝛatio.confuſio.vituperium.Uide
musꝰ autem per experientia ꝙ animalia bruta q̄ ſunt
infra hominē.nō cognoſcunt honoꝛē nec laudem nec
gloꝛiam.nec oppoſita iſtoꝛū.ſcꝫ inhonoꝛationē nec cō
fuſionem nec vituperiū.Et ideo videmus ꝙ ipſa aia-
lia neſciunt.nec poſſunt dare alicui honoꝛem nec lau-
dem nec gloꝛiam.nec oppoſita iſtoꝛū. ſcꝫ inhonoꝛatio
nē.nec ēt appetūt nec q̄runt nec deſiderant honoꝛem
nec laudem.nec gloꝛiā nec famā.nec nomē.nec timēt
inhonoꝛationē nec timent cōfuſionem nec verecūdiā
nec vituperiū.nec obpꝛobꝛiū nec contēptū nec igno-
miniam.nec deriſionē.nec diffamationē.q̄ oīa ꝯtrianť
honoꝛi.nec tamen videmus ꝙ aliquo modo amant et
timent.ſed ꝑ experiētiam eſt manifeſtum ꝙ ipē ſolus
homo in mundo cognoſcit omnia iſta.et poteſt et ſcit
dare alicui.⁊ poteſt recipere ⁊ appetere et querere et
deſiderare ⁊ tractare ⁊ inueſtigare.Unde poteſt da-
re alijs honoꝛem.laudem gloꝛiaꝫ ⁊ querere ſibipſi.et
etiam ſuper omnia timet ⁊ fugit inhonoꝛationem.cō-
fuſionem.verecundiam. vituperium et obpꝛobꝛium
⁊ diffamationem.Et exinde poſſumus cognoſcere ma
nifeſtiſſimam differentiam ⁊ ſeparationē ⁊ diſtinctio
nem ad oculum inter homines ⁊ omnia animalia per
honoꝛē laudem ⁊ gloꝛiam ⁊ cōtraria iſtoꝛū. Et iō ſeq̄
tur ꝙ oīa iſta aſcēdūt ſuper aialia.⁊ ꝑ ꝯn̄s ſunt res in-
ſenſibiles ⁊ intellectuales et appꝛehenſibiles ꝑ intelle-
ctū.Et ideo ſeq̄tur ꝙ honoꝛ laus et gloꝛia ⁊c.ſolū per-
tinent ad resītellectuales ⁊ ſpūales.Et exinde etiam
poſſumꝰ cōcludere ꝙ hō habet in ſe aliq̄d occultum.⁊
inuiſibile.⁊ alios oculos occultos.et alias aures.⁊ aliū
viſum.aliū audit.q̄ ſuper oīa aialia q̄ꝛ cognoſcit hono
rem ⁊ confuſionē ⁊c.et animalia non poſſunt.

¶ Qꝛ exinde oſtenditur ꝙ maxime deo conuenit ho-
noꝛ. ¶ Titulus.cciiij.

ET q̄ꝛ honoꝛ laus et gloꝛia ꝑtinēt ſolum ad
res ītellectuales inuiſibiles ⁊ ſpirituales ⁊
nō ad res coꝛꝑales nec brutales.ſeq̄tur ꝙ
q̄nto res eſt magis ſpiritualis.intellectua
lis. inuiſibilis.⁊ magis diſtat a brutis.tāto
magis ei ꝯuenit honoꝛ laus et gl'ia.Et q̄ꝛ deꝰ eſt ſūme
ſpūalis.ſūme intellectualis.⁊ ſūme inuiſibilis. iō ſeq̄
ꝙ deo ſumme ⁊ in ſūmo ꝯuenit honoꝛ laus et gl'ia.et ꝙ
deꝰ ē ſūme honoꝛabilis.laudabilis.⁊ gl'ificabilis.Et ꝑ
ꝯn̄s oppoſita iſtoꝝ ſcꝫ ihonoꝛatio.ꝯfuſio.vituꝑiū.ob-
pꝛobꝛiū.et verecūdia.ꝯtēptus diffamatio ⁊ irriſio.et

Titulus.} omnia q̄ sunt cōtra honorē. in sūmo ei disconueniunt
ꝛ cōtrariātur. Et sic ordo creaturarū ꝛ scala nature ma
nifestat. ꝙ deo summe conuenit honor laus et gloria.

¶ Probatio ꝙ deus velit defensare ꝛ manutenere
suum proprium honorem. Titulus.ccv.

Quod aūt deus velit manutenere. defen
sare augmētare. ꝛ cōseruare suū hono
rem qui maxime ꝛ in sūmo ei ꝯuenit. hoc
possum⁹ manifestare ex parte hoīs. Si
enī hoīes tantū diligūt honorē ꝓpriū
quib⁹ tñ nō ꝯuenit. ꝛ oīa q̄ hñt exponūt
pro honore ꝓprio ad illū manutenendū. defendendū.
et cōseruandū. s. aurū argentū ꝛ amicos ꝛ quicq̄d est
eis subiectū. ꝛ q̄cq̄d magis diligūt. imo ꝛ qđ pl⁹ est se
ipsos exponūt morti. ꝛ vitā ꝓpriā dant ꝓ honore pro
prio defendendo ꝛ manutenendo. quāto ergo magis
deus cui in sūmo cōuenit honor ꝛ debet. diliget ꝛ con
seruabit. manutenebit ꝛ augmentabit suū ꝓpriū ho
norē ꝛ illū defendet. Et si hō eo q2 diligit suū honorē
ꝓpriū nullo mō patit̃ ꝙ su⁹ honor diminuat̃. q̄nto mi
nus patiet̃ de⁹ suū honorē diminui. cui solū debetur
Itē si hō q̄ diligit suū ꝓpriū honorē. habet odio oēm
aliū honorē. q̄ pōt ledere ꝛ destruere vel diminuere
suū ꝓpriū honorē quāto ergo magis de⁹ q̄ diligit suū
ꝓpriū honorē ꝛ singularē ꝛ cui in sūmo cōuenit ha
bet odio oēm aliū honorē cuiuscūq; q̄ ꝯriat̃ suo hono
ri vel nō cōcordat cū suo honore. ꝛ illū destruet ꝛ an
nihilabit. Ex hoc possum⁹ ꝯcludere ꝙ de⁹ deducet q̄c
q̄d ē vel erit vel fuit ad suū honorē. ꝛ ꝙ oīa seruiēt suo
honori. Et etiā possum⁹ videre ꝙ̄ magna res ē honor
in se. ꝛ quō ē aliq̄d excellētissimū, ꝛ aliq̄d sup̄ hoīes; cū
hoīes exponūt seipsos morti ꝓ illo manutenēdo ꝛ q̄cq̄d
hñt dant ꝓ illo et preeligūt mori. ꝙ̄ ꝙ honor moriatur.

¶ Qn per illa que dicta sunt de honore dei clarissime
et indubitanter ostenditur ꝙ iesus xp̄s est verus fili⁹
dei eterni patris omnipotentis. Titulus.ccvi.

Ad ꝓbandū aūt ꝙ iesus xp̄s quē colit ꝛ a
dorat tota xp̄ianitas sit ver⁹ fili⁹ dei eter
Ti. clxxxi. ni oīpotētis. sūme sapiētis. sūme bonita
ꝛ ti. clxxxij tis. q̄ creauit mūdū de nihilo opz resume
Ti. clxxxix re oīa q̄ sunt iā cōclusa de honore dei. Vñ
Titu. xci. ꝓbatū ē prio ꝙ de⁹ opat̃ oīa q̄ facit extra se ꝓpter suū
Tit. clxxx honorē ꝛ ad suum honorē. ꝛ ad suā laudē ꝛ gloriam.
viij. ¶ Itē ꝙ soli deo debet̃ honor laus ꝛ glīa ꝛ hoc ꝙ ē soli
Titu. xxv. deo ꝓpriū. ¶ Itē ꝙ sicut de⁹ opat̃ oīa ꝓpter suū hono
rē. ita opat̃ ꝓpter suū nomē. ¶ Itē ꝙ honor dei ꝑma
nebit ineternū. ¶ Item cōclusum est per creaturas ꝙ
deo summe

deo summe cõuenit honor.⁊ ꝙ deꝰ diligit honorẽ suũ
et ꝙ illũ defendet ⁊ manutenebit.¶ Itẽ ꝙ deꝰ habet
odio oẽm aliũ honorẽ q̃ repugnat suo honori.vt dictũ
est in ca.ꝑcedenti.¶ Et ꝙ deꝰ nihil põt facere cõtra
suũ honorẽ.nec ꝑmittere q̃n totũ reducat ad suũ hono
rẽ.¶ Istis ꝑmissis veniamꝰ ad iesuȝ xp̄m quẽ colit et
adorat pplus xp̄ianꝰ.⁊ videamꝰ v̄ba ⁊ facta sua.⁊ opa Joh.viij.
toti mũdo manifesta.Vñ hoc est manifestũ ꝙ ipse se Johã.x.
dicit eẽ verũ filiũ dei.⁊ nõ solũ hoc.ſȝ dicit se eẽ eq̃lem Joh.xiiij.
deo.⁊ eẽ vnũ deũ in essentia.eundẽ nũero.in eadẽ dei
tate nũero.sine diuisione cũ deo.Itẽ dicit ꝙ habet to-
tã deitatẽ ita ꝙ est deus a patre.⁊ est ei equalis ꝑ oĩa
et ꝙ est genitus a deo eternaliter.ita ꝙ est eternꝰ filiꝰ
et nũq̃ habuit pricipiũ.ſȝ semꝑ cũ deo patre fuit.Itẽ
dicit per ꝯfis se esse oĩpotẽteȝ deũ creatorẽ oium sicut
pater.⁊ vnũ ⁊ eundẽ dominũ cũ deo patre.⁊ nõ duos
Itẽ dicit se missum a deo patre suo in mũdũ ⁊ dicit se
venisse in noie patris sui q̃ est deus.⁊ nõ in noie suo. Joh.viij.
Preterea attribuit sibi opera sua que soli deo cõue- Johã.x.
niũt ⁊ nullo mõ alteri.Vñ remittit pctã hoim qđ est
ꝓpriũ dei vt ꝓbatũ est dixit se iudicaturũ oẽs hoies
in fine mũdi.qđ soli deo cõuenit.Itẽ dicit se resuscita Mat.ix.
turũ oẽs hoies in fine mundi ⁊ ꝓmittit dare vitã eter
naȝ oibꝰ credentibꝰ in eũ.Itẽ misit discipulos suos ꝑ Jo.v.⁊.vi
vniuersuȝ mũdũ.ad ꝑdicandũ nomẽ suũ ⁊ doctrinã
suã nouã et inauditã a seculo.⁊ nouã legẽ dãdo ꝓmit Marci vl
ten do credẽtibꝰ vitã eternã.et cõminãdo incredulis timo.
mortẽ et dãnationẽ eternã.Itẽ in noie suo ẽ tota xp̄ia
nitas edificata et ante nõ erat.et ppl̄s xp̄ianꝰ in quo
est impiũ romanũ ⁊ multa regna mũdi.colit xp̄m et
adorat et credit tãq̃ verũ filiũ dei.vnũ in essentia cũ
pr̄e.eq̃lẽ ꝑ oĩa deo patri.⁊ tãq̃ missuȝ a deo.⁊ tãq̃ vnũ
deũ cũ pr̄e.⁊ nõ tãq̃ duos deos.timet ip̄ȝ honorat ip̄ȝ
tanq̃ verũ deũ creatorẽ celi et terre.Et nõ solũ hoc.ſȝ
etiã oẽs discipuli sui et apostoli q̃ ip̄ȝ ꝑdicauerũt.et
pro honore suo laborauerũt.sunt honorati ⁊ exaltati ⁊ Mat.xv
dignificati in hoc mũdo.Itẽ ip̄e prio venit ad pplum
iudeoꝝ q̃ colebat ⁊ adorabat solus in mũdo verũ deũ
qui creauit celũ ⁊ terrã.qui solus erat populus dei et
venit ad eos tanq̃ filiꝰ missus a patre.Et multa alia
possumꝰ dicere que iã sunt manifesta per totũ mũdũ Primo ꝓ
¶ Si ergo ille hõ iesus xp̄s nõ sit verꝰ filius dei eq̃lis batur.
deo.nec sit vnus deus cũ patre.nec sit missus a deo ve
ro.ſȝ totũ sit mẽdaciũ.tũc seq̃tur ꝙ ip̄e sit verꝰ inimi-
cus dei aduersariꝰ dei.⁊ cõtrariꝰ deo.imo nullus est
nec potest esse maior inimicus dei si non sit ita sicut

iesus xp̄s dixit. Si ergo nō sit ver⁹ fili⁹ dei. nec missus
a deo patre. ⁊ tñ se dicit esse filiū ⁊ missuz a patre ⁊ ve
nire in noīe patris sui ⁊ tale nomē attribuit sibi ⁊ oīa
q̄ opaꝫ facit vt dei fili⁹. sꝫ totū sit mēdaciū. quō de⁹ ve
rus q̄ creauit celū ⁊ terrā pateretur ⁊ ꝑmitteret iesuz
xp̄m si nō sit missus ab eo. nec sit fili⁹ ei⁹. vsurpare si
bi in mūdo totū honorē diuinū. ⁊ exercere opa illa q̄
soli maiestati diuine cōueniūt. Cū em̄ de⁹ diligit suuz
honorē. ⁊ facit oīa ꝓpter suū honorē. quō pateretur ꝙ
aliq̄s ali⁹ q̄ nō sit de natura sua. nec missus ab eo. im
mo totaliter cōtra ip̄m vsurpet sibi ꝓpriū honorē. Er
go seq̄tur ꝙ cū hic destruat totaliter statū dei. ⁊ hono
rez veri dei de directo si nō sit ita. ꝙ vel necessario ita
est ꝙ iesus xp̄s est ver⁹ fili⁹ dei genit⁹ de sua propria
substātia ⁊ missus ab eo. vel ꝙ de⁹ nō est. Qz v̄o deus
est vt iā ꝓbatū est. ⁊ iesus xp̄s nō est filius su⁹ nec mis
sus ab eo. nec de suo cōsensu nec volūtate. seq̄tur ꝙ
nō poterit pati destructionē sui honoris. Quis em̄ rex
sapiēs pateret̄ ⁊ ꝑmitteret in regno suo in quo habet
totū dn̄iū. ꝙ aliq̄s ali⁹ extrane⁹ q̄ nō sit fili⁹ su⁹ nec mis
sus ab eo. nec de sua volūtate vellet regnare ⁊ dn̄ari i
regno suo. ⁊ ꝙ diceret se esse verū filiū regis ⁊ missum
a rege tanq̄ a p̄re ⁊ noīe regis faceret oīa. Nonne iste
talis eēt ꝯ regē totaliter ⁊ maior inimic⁹ regis q̄ possit
esse. A simili ergo de deo. Cū ergo iesus xp̄s regnet in
mūdo ⁊ regnauit ⁊ viguit. ⁊ obtinuit p̄ncipatū ⁊ dn̄iū
per mille ⁊ quadringētos annos. ⁊ honorat̄ ⁊ adorat̄
⁊ colitur ⁊ timetur ⁊ creditur vt ver⁹ de⁹. ⁊ vt fili⁹ dei
vt eq̄lis patri vn⁹ in essentia cū p̄re. nullo mō diuisus
ab eo. seq̄tur ꝙ vel ip̄e est ver⁹ filius dei. vel ꝙ de⁹ nō
est. Sꝫ deus est ergo iesus xp̄s est filius dei. q̄ patitur
ip̄m regnare. adorari ⁊ coli ⁊ honorari ab oīb⁹ tanq̄
suū verū filiū ab eo missuz. ⁊ tanq̄ de sua ꝓpria substā
tia genitū tanq̄ deū verū de deo vero genitū ⁊ eq̄lez per
oīa ei in ptāte. in maiestate. in dignitate. in sapiētia i
bonitate. ⁊ in eternitate ⁊ glīa. ¶ Itē si iesus xp̄s non
est ver⁹ fili⁹ dei nec missus a deo eterno. vn⁹ de⁹ cum
Secūdo. eo. ⁊ tñ dicit se eē verū filiū dei missuz a deo. tūc q̄ro an
ver⁹ de⁹ sciat hoc aut ignoret. Nō pōt ignorare. ergo
scit. Sꝫ si scit ⁊ taceat. ergo ꝑmittit regnare ⁊ adorari ⁊
honorari mēdacē in noīe suo. ⁊ ꝑmittit mūdū decipi
Johā. x. in noīe suo. qz oīa q̄ xp̄us fecit. fecit i noīe p̄ris. Sꝫ hoc
Joh. xiiij. est ꝯ honorē diuinū ⁊ derogat honori dei de directo. g̊
seq̄tur ꝙ iesus xp̄s ē ver⁹ fili⁹ dei missus a p̄re. ¶ Itez
Tertio. nulꝰ ali⁹ ab initio mūdi vsq̄ mō assūpsit sibi tale no
mē. nec talē honorē ꝙ diceret se verū filiū dei eē ⁊ deuz.

ver.vnū i essentia cū deo eterno.⁊ eē vnū deū cū deo. ⁊ missū ab eo. iesus xps ē sol⁹ q̄ de se ipo hoc dicit. Nō pōt eē mai⁹ nomē q̄ istud nec maior. honor nec vltra ē ascēsus. Null⁹ aūt ante iesū xpz nec post eū assūpsit sibi tā grādissimū nomē. nec tā grādissimū honorem Vñ machomet⁹ q̄ venit post iesū xpz p̄ mltos ānos nō dixit se eē xpz. nec deū. nec filiū dei nec eq̄lē. nec d̄ essētia deitatis. s; dixit seipm p̄phetā. Nulla aūt cōparatio ē īter nomē p̄phete ⁊ nomē filij dei. q2 infinitū nomē filij dei excedit nomē p̄phete. q2 nomē filij dei dicit eq̄lē honorē deitati. q2 fili⁹ dei necessario de⁹ ē postq̄ genit⁹ ē de deitate. Quare seq̄tur q̄ cū istud sit mai⁹ nomē qd̄ possit eē. ⁊ maior honor q̄ possit eē ⁊ cogitari. cu; iesus xps assumpsit sibi istud nomē nouū. nūq̄ auditū antea ⁊ talē honorez nouū. seq̄tur q̄ vel ē talis qualē dicit se esse vel de⁹ nō est. cū istud nomē adhuc duret ⁊ eius honor. Ergo iesus xps est ver⁹ filius dei missus a deo. Si aūt post iesum xpm venit vel veniat aliquis q̄ assumat sibi aliquod nomē ex p̄te dei. vel assumat sibi nomē dei. ⁊ sit cōtra iesu; xpm iā significauit deus ⁊ declarauit oēm talē esse mēdacē. ⁊ nō venire ab ipo. q2 iesus xps est p̄rio ab eo missus. ⁊ est ver⁹ filius eius. Quare in hoc q̄ p̄misit ⁊ voluit iesum xpm regnare p̄rio sub noie suo. ⁊ tanq̄ filiū ei⁹. declarauit omnē aliū qui sit p̄tra iesum xpm. qui venit in nomie suo eē mēdacē. esse falsu; ⁊ deceptorē nec esse missum ab eo. Quare nullus alius qui sit p̄tra iesu; xpm est recipiendus. nec ei aliq̄ mō est credēdū nec obediēdu;.

Preterea si iesus xps nō sit verus filius dei. cū ipe assumat sibi nomen istud et honorem istum. sequitur q̄ nullus est nec potest esse magis contra deū. nec maior aduersarius nec inimicus dei q̄. ipse cum vsurpet sibi nomen deitatis. et per consequens est capitalis inimicus dei. qui creauit celum et terram. Ergo sequitur q̄ omnes illi qui persecuti fuerint et occiderint iesum cristum propter hanc causam et propter hanc rationē. q2 faciebat se filiu dei ⁊ dicebat ⁊ quia assummebat sibi istum honorez. q̄ oēs tales fecerūt deo vero maximū honorē quia occiderūt ⁊ persecuti fuerūt suū inimicū capitalē qui vsurpabat sibi talem honorē ⁊ dominiū. ⁊ per cōseq̄ns tales debent a deo multu; amari. honorari ⁊ exaltari sup oīnes alios qui sic vindicauerūt diuinā iniuriā ⁊ conseruauerūt diuinū honorem. Et per oppositū oēs sustinentes iesum xpm debent esse in odiū dei. ⁊ deprimi ⁊ vilificari. debilificari super omnes gentes mūdi. q2 sustinēt illum Quarto.

qui est inimicus dei capitalis. qui vsurpat sibi talē honorē dei. Ergo sequit ex istis oibus φ ppls iudeorū q persecut9 est iesum xpm. ⁊ occidit ipm morte turpissima ⁊ crucifixit. ⁊ hoc ppter hanc cām. qr assumebat sibi istud nomē ⁊ istū honorē. scꝫ qr faciebat se filiū dei. dꝫ esse super oēs pplos. ⁊ super oēs gētes honoratus. exaltatus ⁊ dignificat9. cū occideret inimicū dei ⁊ aduersariū dei capitalē. Et per oppositū ppls xpianus q sustinet adorat honorat. ⁊ colit iesum xpm. dꝫ esse sup oēs gētes depressus. inhonorat9. ⁊ in odio dei ab ipso totaliter derelict9. Sꝫ tñ totū oppositū est in facto. qr ille solus ppls iudeorꝫ est in mūdo captiuatus. depressus vilipensus. ⁊ in obprobriū totius mūdi ꝑsper sus Et tñ anteq̄ occiderūt iesum xpm erāt in honore. ⁊ tñ deus nō dꝫ pmittere φ ille ppls qui vindicauit suū honorē sit in vituperio toti9 mundi cū ei fecerit maximū honorē quo nō pōt esse maior. ⁊ cū nulla sit gēs in mūdo q̄ tm̄ fecerit deo honorē. occidēdo aduersariū suū ⁊ defendēdo honorē suū. si iesus xps nō sit filius dei. ⁊ tñ sustinēdo adhuc partē cōtra iesum xpm manent iu dei in captiuitate. ⁊ ppter hāc cām sunt in obprobriū toti9 mūdi. ⁊ fuerūt p mille ānos ⁊ q̄drigētos. Et p oppositū ppls xpianus est ⁊ fuit in magno honore in magna exaltatiōe ⁊ in magna dignitate. ⁊ tenet imperiū romanū. ⁊ hoc ppter iesum xpm. ⁊ oēs illi q sustinuerunt iesum xpm sunt in maximo honore ⁊ reuerentia in mūdo ⁊ fit festū de ipsis. sicut de suis aplis. de suis martyribus. de suis cōfessoribus. et infra ecclīam iesu xpi sūt ⁊ fuerūt impatores reges ⁊ plura regna. Ergo sequit φ iesus xps est fili9 dei verus. vel de9 nō est de9.

Quinto. Itē iudei occiderūt iesum xpm ⁊ crucifixerūt qr dicebat se filiū dei ⁊ missum a deo. ⁊ hoc est manifestū per totū mundū. ergo si nō erat ver9 filius dei. post mortē suā pdere debuit istud nomē ⁊ istū honorē vt amplius nō fieret sermo de isto in mūdo. nisi i suū vituperiū ⁊ dedecus. ⁊ tñ post mortē suā magis regnauit et viguit nomē suū q̄ añ. ⁊ habuit maiorē honorē q̄ añ qr post mortē suā predicat9 est adorat9 honorat9 ⁊ credit9 tāq̄ verus filius dei ⁊ equalis deo p oia. Si ergo nō erat verus fili9 dei. cū fuerit vere mortu9 p iudeos suos inimicos capitales occidētes eū tāq̄ filium dei. quō post mortē obtinuit tm̄ nomē. tm̄ honorē p vniuersum mundū. Et sic añ mortē ⁊ magis post mortē claruit ipm esse filiū dei q̄ añ. ergo sequit φ ipse est verus filius dei. Itē nō solū ipse iesus xps fuit in maiore honore post mortē. sꝫ etiā oia que iudei fecerūt ei in vituperiū cō-

uersa sunt in honorē maximuz ꝛ crux que erat supplicium latronū.conuersa est ꝓpter ipm in maximū honorē. Et tñ si nō esset verus filius dei.nō pmisisset deus verus ipm post mortē honorari.nec illa q̄ facta sunt sibi i vituperium.conuerti in honorē suuz. Preterea si xp̄s nō sit verus filius dei eternus natus de deitate.tūc necesse ē ꝙ sit pura creatura.ꝛ tñ dicit se esse deū ꝛ natū de deitate.ergo sequit ꝙ dicit summū mendaciū quo nō pōt esse maius.sequit ergo ꝙ totaliter est cōtra deū.extra deū ꝛ ꝑ ꝯñs nō amat verū deū primo.ex toto corde.sed amat primo seipm.amat primo suā ꝓpriā voluntatē. ꝛ amat primo suū ꝓpriuz honorē.suā laudē.suā gl'iam ꝛ facit se deū sua ꝓpria volūtate.ꝛ auctoritate. Et per cōsequens est elōgatus in infinitū a deo.ꝛ hz in se oīa mala q̄ sequunt ex ꝓprio honore ꝛ ꝓprio amore.ita ꝙ est iniustus inordinatus.ꝛ deuiatus a veritate.excecatus in seipo.nō cognoscēs veritatē nō habēs in seipo quietem nec verū gaudiū qđ nascit ex vero amore dei ꝛ est cōtra hoiem inquantū hō est.ꝛ est cōtra bonū hoīs ꝛ cōtra seipm.ꝛ cōtra ordinationē vniuersi totius.ꝛ est deus falsus.deceptuosus dolosus.fraudulētus.latro ꝓditor.rapiēs sibi honorē diuinū. Et id est pessimus et pessima creatura. nec aliqua creatura pōt esse peior. ꝛ superbissimus ꝛ in summo gradu superbie.appetēs oēm honorē sibi ꝛ oēm laudez ꝛ oēm gloriā. Itē sua ꝓpria lex quā dedit opz ꝙ sit cōtra deū cōtra veritatē cōtra iusticiā ꝛ cōtra naturā hoīs inquantū hō est.ꝛ cōtra ordinē creaturarū.ꝯtra naturā liberi arbitrij. Itē hz in seipo radicē ꝛ fontē oim malorū in summo gradu.s.amorē suipsius priuatū.ꝛ ꝑ cōsequēs hz in seipso radicē ꝛ originē totalem oīs iusticie.oīs peccati.oīs vicij.oīs falsitatis et erroris. doli.fraudis.deceptiōis. sicut est dictū superius in capitulo de duobus amoribus. Sed tñ oīa ista sunt falsissima.quia lex ꝛ doctrina iesu xp̄i est verissima.sacratissima. purissima. mūdissima. iustissima.rectissima.ordinatissima.nullo mō contra deū.sz totaliter s'm deū cōuenientissima hoī inquantū hō est toti ordini creaturarū.tendens ad bonū hominū.ꝛ ad verū bonū ꝛ ad veritatē.fraternitatē ꝛ concordiam ꝛ pacē oim hoim.tota spūalis de rebus eternis tota fundata in amore verissimo ꝛ castissimo.pugnās cōtra radicē oim malorū.ꝛ illā totaliter destruēs.s. contra ꝓpriuum amorē ꝛ priuatū.ꝛ cōtra ꝓprium honorē ꝛ ꝓpriam voluntatē. Et hoc pz discutiēdo totū nouum testamentū.in quo cōtinetur lex sua. Et per cōsequēs iesus xp̄s est verus filius dei sicut ipsemet dicit. Pre-

Sexto. Titu.xxvij. Iōh.v.

terea si iesus xp̄s nō sit verus fili⁹ dei. ⁊ per cōsequēs
Septimo nō sit verus deus. sicut ipsemet dicit se esse. sequitur ꝙ est
superbissimus. cupidissim⁹. honoris. laudis. glie. et ꝑ
pue excellētie. ergo impossibile ꝙ hō superbus q̄ vult
reputari deus ⁊ credi cū nō sit. velit subire et recipere
tā humiliter. tā pacifice. tā libenter. tā voluntarie. tan
tam cōfusionem. tantā illusionē. tantā deiectionē. tā-
tam passionē. tantā ignominiosam mortē turpissimā.
⁊ subire spōte mortē crucis. que crux erat in vituperiū
⁊ scandalū totius mūdi. Et tñ iesus xp̄s volūtarie. spō
te. libenter voluit pati oīa supradicta. Et tñ omīa ista
sunt contra naturam superbie. Quare sequitur ꝙ cū oīa
facta iesu xp̄i sint fundata in summa hūilitate qua nō
possit esse maior ꝙ ipe vere est fili⁹ dei. et verus de⁹. et
impossibile est aliter esse. Et sic ptz ex oibus dictis ꝙ
ex parte honoris diuini. ⁊ ex natura honoris cōcludit
ꝙ iesus xp̄s est verus fili⁹ dei. ⁊ est verus deus.
¶ Qꝫ per omnia supradicta ꝓbatur ꝙ tota xp̄ianitas
fundata est in summa veritate.

¶ Titulus. ccvij.

Et quia iesus xp̄s est verus filius dei. sequitur
ꝙ quicqd dicit est verum. ⁊ impossibile est
ipm dicere mendaciū. impossibile est ipm
errare. impossibile est ipm deficere. impos
sibile est ipm aliqd malū agere. male ordi-
nare. male loqui. impossibile est ipm velle aliquē deci
pere. impossibile est ipm velle alicui nocere. Et qz ipe
dicit ꝙ in deitate est pater ⁊ filius ⁊ spūssanct⁹. ⁊ ꝙ hi
Joh. xv. tres vnū sunt. et ꝙ ipse est scda ꝑsona in deitate. ergo
sequitur ꝙ ita est. ⁊ hoc est verissimū ꝙ tres ꝑsone sūt
in diuinitate. Et sic ꝓbata est summa trinitas ꝑsona-
rū eo qz filius dei dicit. Itē qz met dicit se esse hoiem ⁊
filiū hois sequitur ꝙ ipe est hō verus et per ꝯñs est ver⁹
Joh. iij. deus ⁊ verus hō. qz ipsemet dicit ⁊ quicqd ipe dicit est
summe auctoritatis ⁊ infinite ⁊ summe veritatis. qz est
filius dei loquēs ex parte prīs ⁊ auctoritate prīs. Item
sequitur ꝙ quicqd ipse ordinauit. vel de mādato suo est
ordinatum totum est verissimum. Et quia tota xp̄iani
tas habet ortum a iesu christo ⁊ est fundata in ipo et
per ipm ⁊ scḋm ipm. sequitur ꝙ ipa est fundata in summa
veritate. qz in vero filio dei. Qz si radix est vera et sctā.
totū quicqd inde ꝓcedit est verū ⁊ sctm. Et qz quicqd
in ecclia fit. ⁊ est ordinatū. totū fit ⁊ est ordinatū in no
Auctori- mine ⁊ auctoritate iesu xp̄i filij dei. sequitur ꝙ oia q̄ fiunt
tas eccle in ecclia iesu xp̄i sunt verissima ⁊ summe auctoritatis
ꝓbatur. et quicqd ecclia facit inquātum ecclia est: totū verissi-

mum et summe auctoritatis est. Et per cons quicquid ecclesia xpi probat est comprobatum et quicquid reprobat est reprobatum. Et sic probata est auctoritas ecclesie. Item post quam iesus xps est filius dei. sequitur quod omnes articuli sunt verissimi. Item sequitur quod tota biblia est vera. et in ea nullum mendacium potest esse. Unde totum novum testamentum est a xpo. et ipsemet probavit antiquum testamentum et prophetas et dicit quod de ipso loquebantur et per consequens necesse est quod sit verum. et sic utrumque testamentum est verum. Ecce ergo qualiter probari hoc scilicet quod iesus xps est verus filius dei. et est fundamentum et radix unica ad probandum omnes articulos fidei. et utrumque testamentum et totam xpianitatem. et totam ecclesiam esse in veritate. quia omnia respiciunt iesum xpm. Ecce ergo qualiter per unam veritatem probantur omnia. Fundare ergo debemus istam veritatem principaliter in nobis. scilicet quod iesus xps est filius dei. quia est fundamentum totius scripture et totius ecclesie. et omnium articulorum fidei. et omnium sacramentorum. Et exinde sequitur quod omnes illi qui sunt et veniunt contra iesum xpm. sunt contra deum. et extra deum. extra viam et extra veritatem. Timere ergo debet omnis homo iesum xpm. Qui non credit in eum postquam ipse est verus filius dei. et etiam infiniti homines veraciter crediderunt in ipsum et ipsum crediderunt esse verum filium dei missum a patre. et propter hanc causam mortui sunt. et voluntarie receperunt mortem. non potest excusari. Sequitur ergo quod nullus homo excusatur. Si enim nullus credidisset forsitan excusari posset. Cavere ergo debent super omnia illi qui iam xpiani sunt. ne devient ab ipso. ne sint contra ipsum. Super omnia autem considerare debet xpianus summum opus et arduissimum et ultimum quod fecit iesus xps quia voluntarie. sponte. scienter. libenter voluit pati et sustinere tam ignominiosam et turpissimam passionem. qua de causa voluit hoc facere. Quia cum esset sapientissimus. quia filius dei erat. non sine maxima causa et utilitate et necessitate voluit hoc facere. quia hoc tangebat personam suam. Et ideo super omnia considerare debet xpianus que causa. que utilitas. que necessitas. quis fructus tante passionis. quia impossibile est filium dei inaniter tanta voluisse pati et sustinere. Unde nihil magis publicum. nihil magis certum apud omnes homines de xpo quam passio sua. Et ideo in passione sua debemus facere novum fundamentum tamquam in illo quod est notissimum et manifestissimum et indubitatum et tamquam in id quod fuit ultimum suorum operum. ¶ Preterea considerare debent homines. postquam deus habuit filium et ipsum misit hominibus. et fecit eum similem hominibus. cum quanto amore. cum quanto honore. cum quanta devotione debent ipsum recipere. Si enim homines recipiunt creaturas quia dei sunt. et quia deus fecit eas. quanto ma-

Quod biblia sit vera probatur.

Xps sponte voluit pati.

gis debent recipere filium dei ad homines missum.
Et si vnus hō amat aliū hoīem: q̄r est imago dei crea-
ta. quāto magis debēt hoīes amare illū hoīem qui est
filius dei. Et si hoīes debent amare deuȝ. q̄r dedit eis
oēs creaturas. quāto magis debēt amare deū: q̄r misit
eis filiū suū ⁊ fecit eū hoīem. Plus ꝗ est filius dat⁹ q̄ꝫ
oēs creature: q̄r factus est de natura hoīm: ⁊ nō potest
dari magis hoībus: q̄r creature sunt extra naturā hu-
manā. filius autē dei intra naturā humanā. Itē si ho-
mines arguūt verū amorem dei erga eos ꝓpter crea-
turas quas fecit ꝓpter hoīem: et dedit hoīb⁹. quanto
magis pñt arguere amorē dei: q̄r misit filiū suū ⁊ fecit
eum hoīem. Pensare etiā dȝ hō cum quāta deuotiōe:
cum quāto honore dȝ recipe ⁊ audire v̄ba que dicit fi-
lius dei ex parte dei patris. Nōne dȝ relinquere omia
alia v̄ba ⁊ recipe v̄ba et sermones filij dei q̄ locut⁹ est
ex parte patris? Nōne semp̄ dȝ legere librū illū in quo
sunt v̄ba que filius dei dicit ex parte dei? Sicut em̄ hō
recipit creaturas dei: nōne magis dȝ recipe verba filij
dei, que dicit ex parte dei. Nōne etiā hō dȝ accipe do-
ctrinā filij dei: ⁊ relinquere oēm aliā doctrinā? Cū quā-
ta etiā obedientia ⁊ honore debent hoīes obedire fi-
lio dei: cū sit verus hō. Quē em̄ aliū hoīem debent ho-
mines imitari: quē aliū debent sequi: nisi hoīem q̄ est
filius dei. Cui alteri homini debēt magis credere q̄ꝫ fi-
lio dei qui est hō. Cuius hoīs v̄ba vel facta dñt homi-
nes pensare ⁊ cogitare nisi v̄ba. ⁊ facta hoīs qui est fi-
lius dei. Q̄r sua v̄ba ⁊ facta excedūt in infinitū oīa ver-
ba ⁊ facta oīm hoīm. Nōne p̄ualet vnū verbū filij dei
q̄ꝫ oīa verba oīm hoīm. Quid securius. quid firmi⁹. q̄d
solidius. q̄d p̄ciosius. quid dulcius q̄ꝫ v̄ba hoīs q̄ est
filius dei. Quis maior cōtēptus. quis maior spretus q̄ꝫ
cōtēnere v̄ba ⁊ facta filij dei. ⁊ de ipsis nō curare. Itē
cuȝ quāto honore. cum quāta reuerētia debent hoīes
honorare matrē hoīs qui est filius dei. Cum quāta ēt
reuerentia debēt hoīes honorare duces et milites et
seruitores hoīs qui est filius dei. Cum quāta etiā deuo-
tione debent haberi ⁊ tāgi oīa illa que tetigit homo q̄
est filius dei.

¶ Cofortatio ⁊ ꝯfirmatio credētiū in iesuȝ xp̄ȝ tāq̄ꝫ in
vez filiū dei. Et increpatio nō credētiū. Ti. ccviij.

Ecce in quāta securitate sunt qui nūc cre-
dunt in iesum xp̄m tanq̄ꝫ in veruȝ hoīem
⁊ verū filiū dei. ⁊ qualiter increpādi sunt
summe qui nō credunt. Primo cōsiderā- Gloriosū est crede
dum est q̄ꝫ gloriosum est de se: q̄ꝫ amabile

q̄ iocundum: q̄ bonum esse cum filio dei: sequi filium dei: habere societatē cū filio dei: esse de regno: esse de populo: esse de gēte filij dei: esse sub regimine: esse sub regula: sub doctrina: et viuere sub protectiōe filij dei. Nōne est hoc magis gloriosum: magis nobile: magis honorabile: magis amabile: magis bonū et securū et iocūdum q̄ sequi purū hoiem qui nō est filius dei: q̄ sequi purā creaturā: q̄ credere in prophetam: q̄ esse et viuere sub regula: sub doctrina et sub regimine puri hoīs et prophete et creature. Ergo illi qui credūt in hoiem filiuz dei tenent et credunt illud qđ de se est sūme gloriosuz summe nobile: summe honorabile: summe amabile: summe iocundū et summe bonū et securum. Et illi qui credunt in purū hoiem et prophetā qui nō est filius dei sed pura creatura. tenent et credunt qđ de se est min⁹ gloriosum: minus amabile: minus bonū. minus nobile: minus securū. immo de tanto qui credūt in hoiem filiuz dei sunt nobiliores et altiores et digniores et honorabiliores in sua credulitate et fide: q̄ illi qui credunt in purū hoiem et prophetā. de quāto hō qui est fili⁹ dei excedit in nobilitate. in dignitate et glīa et honore homines qui ex pura creatura et propheta soluz. Cōfortari ergo et cōfirmari debent xp̄iani in sua credulitate et fide: qꝛ credunt in hoiem filiū dei. in hoiem deuz quo nihil maius. et alij hoies credunt in hoiem purum in hoiem prophetā: et in hoiem purā creaturā. Et hoc est primū confortatiuū et cōfirmatiuū oīm credētiū in iesum xp̄m: tanq̄ in hoiem verū et filiū dei verum. ¶ Secundō cōsiderādū est q̄ iesus xp̄s totus nouus mō nouo apparuit in mundo: qꝛ ante eū nunq̄ talis apparuerat. nec post eū apparuit cum tāto noīe: cum tāta auctoritate: cum tāto diuino honore. qui diceret se eē verum hoiem et filiū dei missum a deo: sicut iesus xp̄s dicit de seipso. Uñ ipse dicit esse dei filiū et deū verū missum a deo patre suo. et habere oīa que hꝫ a patre suo: et nō a seipso. et habere oēm ptātem sibi datā a patre et tanq̄ missus a deo. oīa fecit cuius se dicit esse filiuz. et quē cōfitet̄ esse patrē suū. et tanq̄ verus filius dei habens oēm ptātē et auctoritatē a patre sup oēs hoies et creaturas patris sui mādata denūciauit. preconisauit toti mundo per suos aplos q̄ ipse est verus filius dei missus in mundū et pmisit credētibus in eū vitā eternā: et eos resuscitare in nouissimo die. et pmisit regnū celoꝝ. remissionē pctōꝝ oīm que fecerūt ꝯ deū. et cōminatus est oībus nō credētibus in euꝫ penas eternas. dānationē eternā. et mortē eternā. et ignē eternū. et q̄

re in iesum xp̄m

In Joanne in multis locis.

in fine mundi veniet iudicare oēs hoies: ꝛ retribuere bonis bona: ꝛ malis mala. ꝛ dicit tales minas ꝛ cōminationes: ita ꝙ nō pſit eſſe nec cogitari maiores. Ecce ergo gñale mādatū qḋ vlr preceptū oībus oēs comprehēdit: oēs includit: neminē ſecludit: et auctoritate patris ex parte filij. Ecce dicit ſe tantū ꝙ nō poſſet ſe maiorē dicere. ꝑmiſit tā grādes ꝑmiſſiones: ꝙ nō poſſunt eſſe maiores: nec quib⁹ pſit cogitari valētiores. locutus eſt cū tāta auctoritate ꝙ̄ nec pōt eſſe neqꝫ ꝑtcogitari maior. Et hoc eſt ſcḋm cōfortatiuū ꝛ cōfirmatiuum oīm credentiū in ieſum xp̄m tanꝙ̄ in verū hoiez ꝛ verū filiū dei. ſ. generale mādatū omnibus factum.

Doctria xp̄i ē ſancta.

¶ Tertio cōſiderādū qualr doctrina ꝛ lex ieſu xp̄i eſt ita ſancta. ꝙ nō poſſit eſſe ſanctior. ita bona ꝙ nō poſſit eſſe melior. ita vtilis bono hoīs ꝛ ꝯueniēs inquātū hō eſt. ꝙ nō pōt eſſe magis vtilis. ita cōcordans: toti vniuerſo. ꝛ ordini creaturarū ꝙ nō pōt magis cōcordare. ita cōīs oībus hoīb⁹. ꝙ nō pōt eſſe plus cōīs. ita tota ſm veritatē ꝛ ſm deū ꝙ nō pōt eſſe magis ſm deum. ita cōueniēs deo ꝛ homini. ꝙ nō pōt eſſe magis. Et hoc eſt tertiū cōfortatiuū ꝛ ꝯfirmatiuū oīm credētium in ieſum xp̄m. ¶ Quarto cū ſupradictis ꝯſiderādum eſt. ꝙ infiniti hoīes crediderūt in ieſum xp̄m tāquā in verū hoīem ꝛ verū filiū dei. ꝛ ſecuti ſunt eū et doctrinā ſuā ꝛ legē. ꝛ totalr vixerūt ſm eā cū ſumma deuotiōe. cū ſūma diligētia. ꝛ ꝯfeſſi ſunt ieſuz xp̄m eē verū hoiez ꝛ verū filiū dei publice. qui oēs fideles fuerunt ieſu xp̄o ꝛ nunꝙ̄ eū negauerūt. imo innumerabiles pro iſta ꝯfeſſione ſola dederūt vitā corporalē voluntarie: ꝛ ſuſtinuerūt libēter tormenta infinita. penas ꝛ tribulationes innumerabiles ꝑmanēdo ſemꝑ fideles in ꝯfeſſiōe ieſu xp̄i. ſine timore. ſine tremore. cū fiducia ꝛ audacia ſūma. ꝛ cū ſūma fortitudine. Et hoc totum eſt manifeſtū in tota xp̄ianitate in qua xp̄s ieſus regnat ꝛ regnauit tanꝙ̄ ver⁹ hō. ꝛ verus fili⁹ dei. cum tāta auctoritate qua nō pōt eē maior. cū tāta obedientia qua nō pōt cogitari maior. cū tāto honore quo nō pōt eſſe maior. Et fuit intātū dilectus. ꝙ pro ei⁹ amore ꝛ honore voluerūt innumerabiles dare ꝓpriā vitā: ꝛ relinqre oīa que in mūdo ſunt. patrē. ſ. ꝛ matrē. vxorem. filios. ꝛ fratres. amicos. poſſeſſiōes: ꝛ oēs mundi honores ꝛ delectatiōes. Et aliqui iſtoꝝ fuerūt reges. aliqui potētes in mūdo. duces. comites. milites. ꝛ aliqui fuerūt ſūmi clerici ꝛ ſapiētes in mūdo. Ecce quo imꝑatores. ꝗt reges. ꝗt regna. ꝗt duces. ꝗt comites. ꝗ potētes mūdi. ꝛ quot ſapiētes crediderūt in ieſuz xp̄

tanq̄ in verū filiū dei ⁊ verū hoiem. Et hoc est quartū qđ dʒ nūc ꝯfortare oēs hoies nūc credētes in eū vt ꝑmaneāt ⁊ magis credāt in ip̄m. ¶ Quinto ꝯsiderandum est ꝙ nulli hoi ꝯstat de opposito. s. ꝙ iesus xp̄s nō sit filius dei verus ⁊ verꝰ hō. missus a deo p̄re. nec constat alicui ꝙ deꝰ celi reuocauerit iesum xp̄m. ⁊ dixerit ip̄m nō ēē filiū suū nec missum ab eo. ⁊ tn̄ cōstat ꝙ ip̄e iesus xp̄s noīe ⁊ auctoritate dei viui p̄ris sui regnauit ⁊ regnat ⁊ dn̄at. ⁊ impauit ⁊ impat. etiā vsus est ⁊ vtit tanq̄ deus auctoritate ⁊ offō deitatis supra totā xp̄ianitatē. ⁊ sup oēs hoies quos deus celi creauit et hoc p magna tpa. Et hoc est q̇ntū qđ dʒ ꝯfirmare credētes. ¶ Cōiū ɜamꝰ ģ oia ista insil ⁊ fiet vnū ꝯfortatiuū corroboratiuū ⁊ ꝯfirmatiuū nūc oīm credētiū i iesuʒ xp̄m ⁊ increpatiuū nō credētiū. Ecce meliꝰ. securiꝰ. amabilius: ⁊ magis honorabile ⁊ gloriosuʒ est seq̄ hoiem filiū dei q̄ quēcūq̄ aliū. ⁊ credere in eū q̄ in quēcūq̄ aliū purū hoiem ⁊ purā creaturā. Et qm̄ iesus xp̄s appuit nouꝰ in mūdo. ⁊ dicit se vex filiū dei ⁊ vex hoieʒ missuʒ a deo p̄re: q̄ creauit celū ⁊ terrā. ⁊ noīe suo ⁊ auctoritate sua fecit oīa. ⁊ fecit pmissiōes et cōminatiōes q̄ soli deo ptinēt. ⁊ hoc oībꝰ hoībꝰ in gn̄ali. ⁊ dedit mādata ⁊ p̄cepta oī hoi: ⁊ toti mūdo gn̄alia. dedit legē sctissimā q̄ nō pōt eē purior nec verior nec sanctior. ⁊ innumerabiles ppl̄i crediderūt iā in eū firmissime. ⁊ secuti sunt eū ⁊ doctrinā suā: fidelissime: ⁊ cū sūma deuotione: et nō ꝯstat de opposito nec de reuocatiōe ⁊ ex pte dei. Ex oībꝰ istis seq̄t: ꝙ valde securū est credere in iesuʒ xp̄m ⁊ seq̄ eū. ⁊ ꝙ valde đtestabile ⁊ icrepabile ⁊ nullo mō excusabile ē nō credere in eū. q2 illi q̄ nō credūt nihil p̄nt allegarꝫ p ip̄is: ⁊ nihil hn̄t ꝯ ip̄os q̄ credūt et nihil p̄t allegari ꝯ ip̄os. nec deꝰ celi p̄t eos i aliq̄ icrepare nec iculpare nec redarguere. Secuti sūt em̄ filiū suū: ⁊ in eū crediderūt tanq̄ i missuʒ a đo. ⁊ si decepti sūt vel eēnt. i noīe filij dei đcepti eēnt. qđ sūma đitas pati nō posset. ¶ De mō credēdi v̄bis dei. Et ostēdit ex parte honoris diuini. ꝙ hō dʒ credere v̄bis dei primo ⁊ per se. ⁊ ex eo ꝙ dicit ip̄se. Titulus. ccix.

Quoniā declaratum est. ꝙ deo debetur honor in sūmo. ⁊ hō tenet ⁊ dʒ deo summuʒ honorē. ⁊ q2 credere alicui ⁊ v̄bis eius est dare sibi honoreʒ. q2 reputat verax. sicut qui non credit alicui et verbis eius. reputat eum mendacem. vel velle mentiri. vel posse mentiri. Et ideo cum honor sit credere alicui ⁊ verbis eius. sequitur ꝙ homo debet credere deo immo debet ei p-

Epilogat

Titulo clxxix.

mo et per se sine alio testimonio. sine alia aliqua pbatione pure et simpliciter suo simplici verbo solu₃ quia ipse dicit vel dici fecit credere. et ppris d₃ hõ credere q̃cq̃d de⁹ dicit ita. ꝙ tota cã. tota radix totũ fundamentũ credẽdi verbis dei debet esse q₂ ipe dicit ꝛ talẽ honorẽ tenet ꝛ debet hõ deo et verbis eius. s. credere oĩa verba dei q₂ ipse dicit. Aliter sequeretur ꝙ ipe faceret deo maximũ vituperiũ cõtra suũ honorem. quia reputaret eum mendacem. vel velle mentiri vel fallere. vel posse falli. Si eñ nõ volo credere verbis dei ppterea q₂ ipse dicit. sed quero aliam pbationẽ ꝛ aliud testimoniũ. tũc magis credo alicui alteri q̃ deo. et reputo aliq̃d aliud magis verax q̃ deũ. ꝛ si credo deo et verbis eius eo q₂ mihi videt. ꝛ ppter meã rõnem. tũc magis credo mihimetipsi q̃ deo. ꝛ reputo me mag᷑ veracẽ q̃ deũ. ꝛ sic facio deo maximũ vituperiũ. ꝛ cõtra suu₃ honor̃. ꝛ pono me supra deũ. quia pri͂o credo mihimetipi ꝛ rõni mee ꝛ sensui meo plus q̃ deo. Sic ergo honor diuinus pbat modũ ꝛ formã credendi verbis dei. ita ꝙ rõ credendi deo ꝛ tota causa ꝛ tota radix d₃ esse. q₂ deus dicit. Et iste modus ꝛ ista forma credẽdi deo. debetur etiã rõne excellẽtissime sue maiestatis ꝛ auctoritatis. Vñ quãto hõ ẽst in maiori dignitate cõstitutus. magis creditur ei rõne dignitatis. Vñ magis creditur regi q̃ alicui alteri de regno. et pape q̃ alicui alteri de ecclesia. Quãto ergo magis. ꝛ maxime d₃ credi deo suo simplici verbo qui est rex regũ ꝛ dñs dñantium. Et quantã iniuriã ꝛ quantũ vituperiu₃ faceret aliquis subditus regi. si nõ crederet verbis eius? Quis eẽt ausus dicere regi. nõ credo verbis vestris? Quid igit̃ de deo d₃ esse? Item etiã rõne sue infinite bonitatis ꝛ purissime. d₃ ei credi simplici verbo. ꝛ d₃ hõ credere quicq̃d de⁹ dicit. q₂ datur fides ꝛ credulitas verbis ꝛ dictis alicuius hoĩs. q₂ reputat̃ bonus. et quanto magis aliquis reputatur bonus. tãto magis creditur v̱bis ei⁹. Ergo cũ de⁹ sit summe ꝛ infinite bon⁹. maxie p₃ credi verbis ꝛ dictis ei⁹ suo simplici verbo. ꝛ q₂ ipe dicit. Itẽ ẽt rõne sue v̱itatis infallibilis. q₂ est sũme verax ꝛ summe sapiẽs. q̃ nõ pt falli. Et iõ d₃ ei credi simpliciter. Sic ḡ rõne summi honoris q̃ ei debet. ꝛ rõne summe maiestatis ꝛ potẽtissime auctoritatis ꝛ dignitatis. ꝛ rõne sue infinite bonitatis. et rõne sue veritatis ꝛ sapientie debet ei credi ꝛ verbis eius primo et p se simpliciter. quia ipse dicit.

¶ Q̃lis similis modus pcedẽdi erit in v̱bis dei. sicut factus ẽ in creaturis. q̃ sunt facta dei. ¶ Titu. ccx.

Sicut autem duo sunt que procedunt ab homine extra se et apparent exterius.s.factum et dictum seu opus et verbum.et per ista manifestat seipsum suum homo exterius.ita similiter quia homo est ad ymaginem et similitudinem dei.duo sunt que procedunt a deo.et procedunt siue apparent exterius.s.facta et dicta.siue opera et verba.et per ista duo deus manifestat seipsum exterius. Duo ergo possumus habere de deo exterius:s.facta.et verba:et ad ista duo reducuntur omnia que procedunt a deo extra se.Et quia aliud est factum et aliud est dictum.et aliud est opus.et aliud est verbum. ideo alia est scientia de factis et operibus dei.et est alia scientia de dictis et verbis dei.Et sicut laborauimus ad cognoscendum facta et opera dei.ita debemus laborare ad cognoscendum verba et dicta dei si sint aliqua verba et dicta dei.Unde scientia creaturarum est scientia de factis et operibus dei.et illa iam dicta est. Sed nunc restat tractare de verbis dei.et videre si deus dicit et locutus est aliqua verba.et si est aliquis liber in quo sunt verba dei scripta.Et quia opera dei permanent facta sicut sunt ipse creature que sunt nobis manifeste ad oculum.et sunt omnibus nota et ab omnibus videntur et cognoscuntur et omnes vtuntur eis.Sed verba dei si aliqua sunt in mundo. non sunt omnibus manifesta.et ideo per cognitionem creaturarum seu operum dei tanquam per primo nota et magis manifesta. debemus ire ad cognitionem verborum dei tanquam ad minus nota.ita quod ipsa facta et ipse creature dei ducent nos ad verba dei. Sicut autem aliud est videre et cognoscere ipsas creaturas et opera in se.non comparando ad deum.sed solum cognoscere quia sunt et existunt.et nescire cuius sunt nec cogitare.et aliud est cognoscere ipsas creaturas et opera dei inquantum dei sunt.et sub isto respectu.et scire quod dei sunt.et quod a deo sunt.et hoc est occultum.et hoc queritur et inuestigatur de se sed primum est manifestum de se.ita conformiter aliud est scire et intelligere verba dei et audire in se et dicta non comparando.sed solum intelligere quid significat. et sententiam verborum.et nescire cuius sunt.et aliud est scire et cognoscere verba et dicta inquantum dei sunt.et quod dei sunt. et quod deus locutus est ipsa.Nam multi possunt audire ipsa verba.et percipere quid significent in se.sed non possunt cognoscere quod dei. sunt talia verba.nec quod a deo sunt dicta.sicut potest cognoscere terram sub isto respectu inquantum dei est.et quod dei est. Sicut autem ad cognoscendum ipsas creaturas quod dei erant: oportebat primo videre et cognoscere ipsas creaturas in se.ita quod iste erit primus gradus cognitionis. quia videbamus ipsas creaturas esse absque dubio.et hoc est certissimum nobis.sed ignorabamus vnde erant et cuius erant.

Deus dupliciter se manifestat.

Ecce diuisio libri.

Differunt cognoscere creaturas in se et inquantum sunt dei.

Nota de verbo dei audiendo

Deinde ꝑ istū gradu3 ascendim⁹ ad aliū gradū et co-
gnouimus deū eē. ⁊ ꝙ creature erāt dei ⁊ a deo erāt.
Et iste fuit scd̄s gradus. Deinde cognouimus creatu-
ras inquātū erāt dei donum. ita ꝙ cognouimus ipsas
creaturas esse datas hoībus a deo ad seruiēdum. Et
iste fuit tertius gradus cognoscēdi creaturas. Sic er-
go primo cognouimus ip̄as creaturas in se. ⁊ sciuim⁹
ꝙ erāt. Scd̄o cognouim⁹ ꝙ dei erāt. ⁊ ꝙ a deo erāt. Ter
tio ꝙ donū dei erāt. ⁊ ꝙ a deo nobis date erāt. Prio
ergo cognouimus ꝙ erāt ⁊ ꝙ nobis seruiebāt. s3 igno-
rabam⁹ vñ erāt ⁊ cui⁹ erāt. Et iō hoc querebam⁹ ⁊ in
uenimus ꝙ dei erāt. ⁊ inde cognouimus ꝙ erant date
nobis ad seruiēdū. Jta ꝙ̄ ꝯformit̄ op3 ꝓcedere circa
v̄ba ⁊ dicta dei ad cognoscēdū ꝙ dei sūt. Vñ prio op3
videre ip̄a v̄ba. i. se. ⁊ iste erit ꝓm⁹ gͣdus. Deīde ꝑ istu3
primū gradum ascēdemus ad aliu scd̄m .s. cognosce-
re cui⁹ sunt v̄ba ⁊ dicta. vtru3 sunt verba dei vel hoīs.
vel creature vel creatoris. Et terti⁹ gradus erit cogno
scere ꝙ nobis data sunt sicut creature. Sicut aute3 ip
se creature nobis manifestauerūt deū. et portabāt in
seip̄is aliqd̄ signū ꝑ qd̄ cognoscimus vtrū sunt dei vel
hoīs creature vel creatoris. ita ꝑ ipsamet verba pote-
rim⁹ cognoscere si dei sunt. ⁊ si de⁹ dicit illa. Mirū ēt
erit ꝙ si poterimus cognoscere ip̄as creaturas cuius
erāt ꝑ ipsamet. si nō poterimus cognoscere de verbis.
vtrū sunt dei ꝑ ipsa v̄ba. s3 ad hoc iuuabunt nos ipse
creature ⁊ sciā ip̄arū. Vñ iā ꝑ ip̄as creaturas cogno-
scimus deū esse. ⁊ ꝓprietates ⁊ cōditiōes dei. ⁊ modū
suū ⁊ qd̄ cōuenit ei. Et etiā cognoscim⁹ ꝓprietates et
cōditiōes creature ⁊ modū suū ⁊ qd̄ cōuenit ei. Ergo
nūc nō op3 nisi inuestigare vtru3 talia verba sunt dei.
Et qr iam scimus modu ⁊ formā. et cōditiōes creatu-
re ⁊ creatoris. iō ip̄amet v̄ba statim se debent manife
stare. vtrum sint dei vel hominis. vtrum habeant mo-
dum creature vel creatoris.

Ostēdit modū pcedēdi i sequentibus.

¶ Hic probatur ꝙ deus dixit verba scripta in biblia.
⁊ ꝙ biblia est liber dei. ¶ Titu. ccxj.

Quoniā aūt in mūdo inuenimus plures li-
bros ⁊ plura dicta ⁊ scripta ⁊ verba. neces-
se ē ꝙ oīa vera ⁊ dicta alicuius sint. ⁊ ab a-
quo sint dicta. et omnis liber alicuius est.
Et quia omnis loquens vel dicens. vel est
creator vel est creatura. ⁊ si est creatura. oportet ꝙ sit
rōnalis. Et iō omnis loquēs vel est creator de⁹. vel est
creatura rōnalis. vel est factor. vel est res facta. Et iō
oīs liber. oē verbū et oē dictū. vel est creatoris. vel est

creature rōnalis. Et quoniam nos habemus vnū li-
brū in mūdo, qui vocatur biblia. qui cōtinet duo testa-
mēta. s. antiquū et nouū testamētū et affirmat et credit
q ille liber est dei et a deo. et q deus dicit oīa verba q
ibi cōtinentur. ideo inquiramus si poterimus cogno-
scere si dict9 liber et vba et dicta q ibidē continent. sint
dei vel hoīs. creature vel creatoris. ¶ Ad cognoscēdū
a ūt hoc. opz pōderare et cōsiderare ipa verba q ibi cō
tinent in se. et opz cōsiderare modū et formā et cōditio
nes verbo℞. et qualr dicūtur. Et ēt opz cōsiderare mo-
dū et formā loquēdi ipsius dei creatoris q ei cōuenit.
et etiā opz cōsiderare modū et formā loquēdi creatu-
re q ei cōuenit. Deinde opz cōparare ipa vba ad deū
creatorē et ad ipsam creaturā. et videre si modus et for-
ma et cōditio ipo℞ vbo℞ puenit deo creatori vel crea-
ture. ¶ Cōsiderādū est ergo primo q ipe liber biblie
hz singularem modū qz in ipo nō fiūt pbationes. nec
rōnes nec argumentatiōes ad probādū illa q ibi dicū
tur. sz simpliciter absqz pbatiōe oīa dicit et affirmat.
et dicit ita esse simplici vbo sine pbatiōe. et tñ illa que
ibi dicuntur et affirmantur esse vera. indigerent ma-
ximis probationibus et rationibus. vt crederentur et
affirmarentur ab hominibus. quia homines non pos-
sunt credere nec affirmare talia verba per se. quia nō
sunt per se manifesta. nec per se cognita. Alij autem li
bri aliter procedunt. quia probantur omnia que ibi di
cuntur per rationes et argumentationes. et incipiūt
ab illis que per se sunt manifesta ad sensum. Liber au
tem biblie a principio incipit. In principio creauit de
us celum et terram. Etiam affirmat deum esse, affir-
mat deum creasse celum et terram. affirmat mundum
habuisse principium et nihil probat. nec hec sunt no-
ta per experientiam. immo contra experientiam. Un
de licet aliqui libri dicant deum esse. tamen hoc pro-
bant per multas argumentationes. Quia philosoph9
Aristoteles fecit octo libros phisicorum ad proban-
dum solum hoc scilicet deum esse. et etiam fecit in me
thaphsica duodecim libros ad probandum deum eē
Sed liber biblie incipit in hoc q dicit deum esse. et
ibi facit suum principium sine probatione. Quod si-
gnificat hoc q oēs alij libri non laborāt nisi ad pbādū
et certificandū deū eē. et liber biblie incipit ibi sine ali
qua pbatiōe et certificatione. Quid significaz iste mo-
dus dicendi biblie ipsius? Et quid hoc significat nisi
q ille qui loquitur in biblia. et dicit illa verba. est tan-
te auctoritatis q ei dz credi simplici vbo absqz alia p-

Singularis modus biblie

Responsio ad questionē.

batiõe. absq aliqua alia certificatiõe. absq aliquo testimonio. et q sola sua auctoritas est tota certitudo. et pbatio et testimoniũ ipsorum verborum. et q sua auctoritas. scz loquẽtis talia verba. excellit oẽs rõnes. et supat argumẽtatiões. oẽs pbatiões et oia testimonia. et p 9ns q pualet sua auctoritas sola. et suũ simplex verbuz plus q oẽs alij libri. et q oẽs rõnes oium aliorum librorum. q probant deũ esse. Et per oppositũz qz alij libri pbant per rationes per argumẽtationes. significatur q ille q loquitur nõ est tante auctoritatis. q ei debet credi per suuz simplex verbũ. Duo ergo sunt modi dicẽdi et loquẽdi.

Duplex modus loquendi. Unus ẽ dicere siue docere. et loqui sine pbatiõe. absq argumẽtatione et ratione. Alius est dicere et loq cũ pbatiõe. cũ argumẽtis et rationibus. Primus modus est auctoritatis. dignitatis. excellentie honoris. maiestatis. dñatiõis. potestatis et superioritatis. Et sicut sunt duo modi dicẽdi et loqũẽdi. ita sunt duo modi credendi pportionabiliter.

Duplex modus credendi. Unus est credere verbis simpliciter et dictis absq aliqua pbatiõe et argumẽtatione sed per solã auctoritatem dicẽtis et loquẽtis. Alius modus est credere per rõnes et pbationes. Oĩe ergo qd credimus. vel credimus per auctoritatẽ dicẽtis. vel rõnem pbantẽ. Et qm iã pbatũ est ex pte honoris. q modus

Tit. ccix. credẽdi verbis dei est. s. credere verbis eius prio et per se absq pbatione absq testimonio. sed solũ qz ipe dicit. Iste eñ est modus credẽdi q ei debet et 9uenit. Et etiã sequit. q modus dicẽdi et loquẽdi dei inquãtũ deus est. dz eẽ loqui simpliciter sine pbatiõe. sine argumentatione. sine rõnibus. tãq existẽs dñs oium. et imperator et rex tanq habẽs oẽ dñiũ. oĩe imperiũ oĩe mãdatuz. oĩe pceptũ. et nihil habẽs supra se. sz oia infra se. Ergo cũ liber biblie incipiat loqui per talẽ modũ et formã. et ita pcedit cõtinue in toto pcessu suo. et talis modus soli deo cõuenit. et taliter ei credi debz. sequit q

Ergo biblia est liber dei. modus loquẽdi ipius biblie arguit et pbat. et oñdit librũ biblie eẽ dei. et a deo. et q deus dicit illa. et q sunt verba creatoris et nõ creature nisi creatura loqueret ex pte dei. et hoc idẽ est. Siue eñ deus loquat per se siue per

Primo. creaturã. semp loqtur deus. Et p 9ns sequitur q liber biblie magis est credibilis et magis debemus ei credere

Secũdo. qz nihil pbat. sed simpliciter loqtur. q si pbaret. qz in hoc significat q deus est locutus. et dixit illa verba. Et qz nos debemus credere qcqd deus dicit. eo qz ipe dicit. ideo debemus magis credere verbis et dictis biblie. qz nõ pbãtur q si pbarẽtur. Et vlterius sequitur q duz minus pbat magis pbat. et magis se reddit veracez. qz magis signi

ficat q̄ est a deo.z q̄ deus locutus est. Et exinde sequi-tur q̄ magis sūt credibilia verba z dicta biblie.z ma-gis vera z solida z firma.z ab omi dubitatione remo-ta.q̄ alia v̄ba alioꝝ libroꝝ de tāto de quāto auctoritas dei loquētis.excedit z supat oēs rōnes.oēs argumen-tationes.z oēs ꝓbationes oim alioꝝ libroꝝ q̄ sunt ho-minū.imo nulla est cōparatio. ¶ Et ex istis apparet summa cōcordia sūma cōueniētia inter librū nature seu creaturaꝝ.z inter librū biblie.qꝛ liber creaturarū dicit q̄ debem⁹ credere deo primo z ꝑ se z simpliciter absq̄ ꝓbatiōe.solū qꝛ ip̄e dicit.z talis est modus loq̄n di dei sine probatione.z ip̄e liber biblie ita loquitur et ita ꝓcedit. Unde ipse creature q̄ a deo sunt summe cōueniūt.sūme cōcordant cū verbis dei.z verbis bi-blie.qꝛ ip̄e creature in nullo fundātur.in nullo susten tantur nisi in solo deo imediate.z añ se nihil hñt ni-si deū. Ita ip̄a verba z dicta dei z ipsius biblie in nul lo fundant̄.in nullo sustentāt̄ nisi in sola dei auctori-tate imediate qꝛ nō fundant̄ in aliqua ꝓbatione nec argumētatiōe. Et sic i hoc significat̄ q̄ sicut creature sunt imediate a deo q̄ etiā verba biblie sunt imedia-te a deo. Et q̄ñ certitudo z firmitas z soliditas veri-tatis ip̄i⁹ biblie sanctissime oritur z depēdet ex sola dei auctoritate infallibiliter.z in ea solū fundat̄.eo qꝛ ip̄e dicit seq̄tur q̄ nullus pōt credere z adherere verbis sacre biblie.nisi prio cognoscat deū esse z cognoscat ip̄z eē veracē.z nō posse mētiri.qꝛ q̄ nō habet noticiā de deo.nō pōt cognoscere vtrū biblia sit liber dei. Et per ꝯñs si nō cognoscit q̄ sit dei.nō credit ei.qꝛ nō pro bat nec ꝓcedit ꝑ rōnes. Et p ꝯñs credit̄.q̄ liber creatu rarū dꝫ prio sciri anteq̄ hō veniat ad librū sacre scri-pture.qꝛ liber creaturaꝝ docet cognoscere deū.z suas ꝓprietates z suū modū. Et iō liber creaturaꝝ est por-ta via.ianua.introductoriū z lumē quoddā ad libꝝ sa cre scripture.i q̄ sūt verba dei.z iō ille p̄supponit istū

Tertio.

Cōueni-entia libri creaturaꝝ z libri bi-blie supra in ꝓlogo.

¶ Sequit̄ alia ꝓbatio ad ꝓbādū q̄ de⁹ dixit verba scripta in biblia Titulus.ccxij.

Preterea alia ꝓbatio q̄ deus dicit verba q̄ sunt in biblia. Qꝛ liber biblie ꝓcedit ꝑ mo-dū precepti z ꝓhibitionis per modū ꝓmis sionis z cōminationis. Uñ precipit z ꝓhi-bet.z ꝓmittit ꝓmissiones eternas z bñficia eterna.et cōminatur penas eternas et eterna mala.q̄ finē nō habent. Precipit em̄ et monet z exhortatur: et dat precepta oibus hominibus vt faciant bonum.z sint boni ꝓmittendo vitā eternā et beneficia perpe

Prīa rā.

tua.ꝛ ꝓhibet ne faciant mala.ꝯminādo de penis eter
nis ꝛ malis perpetuis.Sed iste modus loquēdi ꝛ di-
cendi.i.per modū p̄cepti.cū ꝓhibitiōe . cū ꝓmissio
ne bonoꝝ eternoꝝ.ꝛ cōminatione penarū eternarū
nulli creature cōuenit.sed soli creatori cōuenit . q̄ so-
lus habet p̄ceptū ꝛ mādatum oīum ꝛ ꝓhibitionem
super oēs hoīes.ꝛ q̄ solus pōt ꝓmittere ꝛ dare bñficia
eterna.ꝛ ꝯminari ꝛ dare penas eternas.ꝛ punitiones
Job.v. eternas ipsis hoīb⁹.Que em̄ diceret creatura .ego iu-
Ma.xxv. dicabo oēs hoīes ī die iudicij . ꝛ dabo vnicuiq; iuxta
opa sua bonis bona ꝛ malis mala. Que eni; esset illa
creatura q̄ ex seipa ꝛ ex sua auctoritate cōminaret om
nib⁹ hoībus.p̄teritis p̄sentibus ꝛ futuris de penis
eternis.ꝛ diceret se iudicare oēs hoīes . ꝛ oīa facta et
Mab.xij. verba ꝛ cogitationes hoīm.ꝛ oīa simul discutere ꝛ iu-
Isa.lxvi. dicare sicut scribitur in libro Isaie.Que creatura di-
Johā.v. ceret.ego resuscitabo oēs hoīes simul.ꝛ dabo bonis vi
Ma.xxv. ta; eternā.ꝛ malis eternam penā.Que esset illa crea-
tura q̄ p̄ciperet.ꝛ ꝓhiberet ꝛ daret p̄cepta ꝛ ꝓhibitio
nes oīb⁹ hoībus.ꝛ ꝓmissionib⁹ ꝛ cōminationib⁹ eter
nis.ꝛ q̄ ꝓmitteret oībus bene opantib⁹ vitā eterna;.
et male operantib⁹ punitionē eternam.Que esset illa
creatura q̄ poterit dicere.delebo omnē hominē de fa-
cie terre.ꝛ inducā aquā diluuij super terrā. sicut scri-
Gen.vi. bitur in libro Genesis . Que etiā esset illa creatura q̄
ꝓpria auctoritate ꝓuocaret:induceret ꝛ moneret oēs
hoīes ad bonum ꝛ vt essent boni.ꝛ reuocaret a malo
quātū fieri potest.modo per p̄cepta.mō per exhorta-
tiones ꝛ cōminationes terribiles modo per ꝓmissio-
nes eternas.Et apparet ꝙ cum verba sacre scripture
sunt talia vt dictū est ꝛ apparet ꝑ ꝓcessu; suū.ꝙ nulla
creatura ex seipa ꝛ suamet auctoritate potuit dicere
talia verba.Aut em̄ eēt bona creatura aut mala.Non
pōt esse mala creatura.q: verba sacre scripture repu
gnāt male creature totaliter.qm̄ verba sacre scriptu-
Probata re ꝓuocant inducunt ꝛ monent quātū fieri pōt oēs
sufficiēti hoīes cū exhortatione ꝛ p̄cepto.ꝓmissione ꝛ cōmina-
diuisione tione ad veꝛ bonū hoīs inquātū hō est.i.ad veꝛ amo
ꝙ v̄ba bi rem intra se ꝛ verā vnitatē.societatē ꝛ fraternitatem
blie dixe- ꝛ pacē ꝛ cōcordiā sed mala creatura nō pōt ex seipsa
rit deus et ex natura sua amare hoīes.nec veꝛ bonū hoīs inquā
tū hō est.nec inducere nec ꝓuocare ipos hoīes ad veꝛ
bonū hoīs.imo totū ꝯppositū.q: mala creatura est
cōtra verū bonū hoīs inq̄ntū hō ē ꝛ illud destruit in-
quātū pōt q: mala creatura est deuiata.ꝛ est cōtra ve
ritatem ꝛ habet in se radicē oīum maloꝝ.i.amorē ꝓua

tum.ꝛ per ꝯñs habet cõditiones ꝛ ꝓprietates supius dictas de amore suipsiꝰ ꝛ ꝓprie volũtatis. Quare cõcludit ꝙ nulla creatura mala ex seipa et ꝓpria idinatione poterit dicere verba sacre scripture. Nec etiam poterit bona creatura dicere verba sacre scripture ex seipa ꝛ ꝑprio motu primo. qꝛ verba sacre scipture dicũtur per modũ mãdati ꝛ ꝑcepti. ꝑ modũ cõminationis ꝛ auctoritatis ꝛ dñationis, vt iã dictũ est. sꝫ nulla creatura bona assumeret sibi talẽ auctoritatẽ ex seipa vt ꝑciperet ꝛ mãdaret ꝛ cõminaret de penis eternis. ꝛ ꝑmitteret bona seu bñficia eterna. qꝛ tũc non esset bona creatura. imo ꝑsumptuosa. que ex seipa assumeret sibi talẽ auctoritatẽ ꝑcipiendi ꝛ cõminãdi ꝛ sic loquẽdi, q̃ soli deo ꝑtinent. imo esset pessima ꝛ sũme supba ꝛ. cõtra deũ. Et hoc nõ põt esse. qꝛ bona creatura habet in se radicẽ oĩuꝫ bonoꝝ. Quare cõcludit ꝙ nulla creatura neꝗ bona neꝗ mala potuit primo dicere ex seipa ꝛ ꝓpria inclinatione ꝛ inuenire scripturã sacrã. Ergo restat ꝛ cõcluditur. ꝙ cũ ista verba sunt dicta ab aliquo prio ꝛ aliqs dixerit ea primo ꝛ ꝓpria auctoritate. ꝙ vel deus dixit primo ꝛ ꝓpria auctoritate. verba sacre scripture. vel aliqua creatura ex mãdato ꝛ volũtate ꝛ ordinatione dei. ꝛ nõ ex seipa. Et sic modus ꝛ forma verboꝝ sacre scripture ostendunt manifestissime ꝙ deus dixit verba biblie. ꝛ ꝙ biblia est liber dei. ¶ Quãuis aũt oĩa q̃ ꝓbantur ꝑ libruꝫ creaturaꝝ sint scripta in libro sacre scripture ꝛ ibi cõtineantur. ꝛ etiã illa q̃ ibi cõtinẽtur in libro biblie sint in libro creaturaꝝ. tñ aliter ꝛ aliter. Qꝛ in sciẽtia libri creaturaraꝝ sunt oĩa ꝑ modũ ꝓbationis. qꝛ ibi ꝓbatꝰ per ipas creaturas ꝙ ita oꝫ facere hõ ꝛ ꝓbatur debituꝫ et obligatio hoĩs erga suũ creatorẽ. Sed in libro biblie omnia eadem illa cõtinentur ꝑ aliũ modũ. s. ꝑ modũ ꝑcepti. ꝛ ꝑ modũ mandati ꝑ modũ monitiõis ꝛ exhortationis ꝓmittendo ꝛ cõminãdo. Aliud aũt est probare ꝙ ita debet fieri ꝛ aliud est ꝑcipere ꝛ mandare ꝛ monere ꝛ exhortari cũ ꝓmissionibus ꝛ penis ꝙ fiat. Hoc eñ solũ ꝑtinetur auctoritati ꝛ dominio. primũ autem nõ. s. ꝓbare. qꝛ qnlibet potest ꝓbare ꝙ fieri debet. sed non mandare ꝙ fiat. Uñ ꝑ librum creaturaꝝ ꝓbatum est. ꝙ hõ debet amare prio deũ ꝛ super oĩa. ex toto corde et ex tota mẽte. ꝛ ex totis viribus. ꝛ ꝙ ad hoc obligatur. ꝛ ꝙ omnis hõ debet amare secundo omneꝫ hominẽ sicut seipm. Sed. sancta biblia dicit hoc idem. sed aliter. qꝛ per modũ mãdati ꝛ ꝑcepti. ꝛ nõ ꝑ modũ probationis. ꝛ ꝓmittit faciẽtibus hec vitam eternam. Et

Marginal notes: T. clxxxi — Cõcludit ꝙ deꝰ dixit verba biblie. — Differentia inter librũ creaturarũ et librum biblie. — Titu. cxii. — Deut. vi. — Mat. xxii.

iste modus est altior et maior qꝛ maiꝰ est precipere ꝙ ꝓbare. Et in hoc ostēditur ꝙ liber biblie .q̄ loquit̄ per modū/auctoritatis et ꝓcepti. est de tāto maior et altior et superior ꝙ liber creaturarū. de quāto maiꝰ est preci pere. et emēdare/seu imperare ꝙ ꝓbare tm̄. Item liber creaturarū seu nature ꝓbat ꝙ deꝰ est primo timēdus sup oīa. et laudādus. honorādus et glificandus. et ꝙ oīs homo debet timere deū. laudare et honorare et glifica re. et illi soli seruire. credere. obedire. et in eo solo con fidere. Et liber biblie dicit hoc idē. sꝫ aliter. qꝛ nō ꝑ mo dū ꝓbationis. sꝫ ꝑ modū ꝓcepti et mādati et exhortatio nis. vltra ꝓponit premiū et ꝓmittit retributionē eter nā facientibus hec. s. timētibus deū. honorātibus. glifi cātibus. et laudātibus. Uñ dicit. Time deū. honora deū seruies deo. honorifices et laudes deū etc. Et liber crea turarū dicit et ꝓbat. hoc debeo facere. et liber biblie ꝓ

Epilogat

cepit. fac hoc. ¶ Et sic apparet summa ꝯcordia. sūma cōsonantia. et summa cōueniētia inter librū sacre scri pture et librū creaturarū. et ꝙ liber creaturarū seruit et famulatur libro sacre scripture quasi. imperāti. mādā ti et precipiēti. et apparet ꝙ nō defferunt nisi. in modo dicēdi et loquēdi. qꝛ vnus loquitur ꝑ modū ꝓbationis. et alter per modum precepti et auctoritatis.

¶ Alia ꝓbatio est. ꝙ deus dixit verba sacre biblie. et ꝙ liber est a deo. ¶ Titu. ccxiiij.

Ulterius est alia probatio. ꝙ deus dicit ea que sunt in libro biblie/scripta. Unde in libro biblie sunt verba que sunt supra ho mines. et supra naturam humanam tota liter. ita ꝙ impossibile est ꝙ homines di xerunt talia verba de se primo. nec per se. nec inuene runt. Unde nullus pōt dicere nec loqui per se et expro pria sciētia illa que nō pōt cogitare. qꝛ ōme qd̄ dr̄ pri mo cogitatur in corde. Sꝫ verba que scripta sunt. in li bro biblie. nō pn̄t primo cogitari ab hoīe. nec intelligi nec ymaginari. nō pn̄t primo cadere in ymaginatione hoīs. immo sunt supra oēm intellectū. supra omnē esti mationē. et supra oēm opinionē et cogitationē oīm ho minū. et sunt totaliter incogitabilia ab oīm hoīe eo qꝛ sunt altissima et profundissima et secretissima. Si ergo verba scripture sacre sunt ita alta et extra et supra esti mationē omniū hoīm. sequit̄ ꝙ si non potuit hō cogi tare oīa illa primo nec inuenire. ꝙ etiā nō potuit ex se

Probat ꝑ vtrūq̄ testamen

ipo dicere nec loqui. Hoc aūt patet discurrēdo ꝑ vtrū ꝙ testamētū. Quis eīm homo potuit primo cogitare in corde suo. et affirmare et dicere ꝙ tres persone essent

realiter distincte. ita ꝙ vna nõ est alia. et essent vna et eadẽ essentia ꝛ substãtia numero. ita ꝙ vna ꝛ eadẽ res numero ꝛ essentia esset in tribus realiter distinctis p̱sonis. ꝛ ꝙ tres p̱sone essent vnus deus simplex ꝛ indiuisibilis. Hoc enĩ est sup̱a oẽm cogitationem et sup̱a omne cor humanũ. nec aliq̃s hõ põt hoc p̱mo cogitare nec dicere. Bñ enĩ hõ potuit cogitare. ꝙ vnus deus esset tñ. simplex ꝛ indiuisibilis. sꝫ ꝙ vnꝰ deus essꝫ tres persone realiter distincte ꝛ equales in oĩbus. hoc non potuit p̱mo cadere in corde hoĩm. Ergo sequit̃ ꝙ ille qui dixit ꝛ p̱mo locutꝰ est hoc. ꝙ vnꝰ deꝰ esset tres p̱sone. ꝙ erat sup̱a hoĩes et plus ꝙ̃ hõ. ergo erat deus. Ergo deus p̱mo dixit hoc. q̄ hõ nõ potuit. Quis enĩ hõ p̱mo dixisset vel cogitasset hoc de deo. cũ adhuc vix hoĩes cogitare p̱nt ꝙ vnus deꝰ est ꝛ tñ ista verba sunt scripta in libro biblie in nouo testamẽto p̱ totũ. et p̄dicata ꝛ publicata p̱ totũ mundũ. ¶ Itẽ quis hõ vel creatura posset p̱mo ex seipsa cogitare aut dicere vel affirmare de facto. s. ꝙ deꝰ factus est hõ. ꝛ ꝙ ita est de facto. ꝛ ꝙ deus vnitus est humanitati. ꝛ humanitas vnita est deitati in vna p̱sona. ita ꝙ humanitas et deitas sunt in vna ꝛ eadẽ persona. ita ꝙ deus est homo. ꝛ hõ est deus. ꝛ ꝙ hoc factũ est in scd̃a p̱sona deitatis trinitatis. s. filij. et nõ in p̱ma vel tertia p̱sona deitatis. Q̄ ergo hõ non potuit hoc p̱mo cogitare. q̄ creatura potuit hoc p̱mo de deo ex seip̄a. Sic posset forte cogitari vel dici ꝙ deberet fieri hõ. sꝫ ꝙ de facto deus sit factꝰ homo. ꝛ q̄ñ ꝛ quomõ ꝛ in quo loco. q̄s homo potuit de deo dicere vl̃ de ꝫ eo cogitare. Nec ꝫ ei creatura bõa nec mala potuit hoc p̱mo dicere ex seipsa. Mala autẽ nõ potuit hoc p̱mo dicere ex seip̄a. q̄ hoc est ad vex bonũ ꝛ exaltationẽ ꝛ summã dignitatem humane nature et maius bonũ quod possit esse. Nec ꝫ etiam bona creatura potuit hoc dicere p̱mo ex seipsa. q̄ nulla creatura potuit hoc scire ex seipsa. Ergo si bona creatura dicit a deo habuit quia aliter dicere nõ potuit. Ergo q̄ p̱mo hoc dicit ꝛ reuelauit deus fuit. ꝛ a deo p̱mo reuelatum fuit. Sed cũ totũ testamentũ nouũ sit plenum istis verbis. ꝙ deꝰ factus est hõ. ꝛ homo non p̱mo dicit. ergo deꝰ dicit. ¶ Itẽ ꝙ virgo cõcipiat in vtero suo puerũ sine viro. ꝛ ꝙ pariat ip̄m puerũ existens virgo. ꝛ permanẽs virgo post partuꝫ. quis homo potuit hoc p̱mo cogitare. aut dicere. aut affirmare. cũ hoc sit cõtra vsum humanum. ꝛ nullo modo possit cogitari aut cadere in cogitatione hoĩs. que mulier potuit hoc p̱mo cogitare ex seipsa. Ergo sequitur ꝙ qui p̱mo hoc

tũ ꝙ deꝰ dixit verba biblie Geñ. j. Isa. vj. Psa. lxvj

Joh. j. Luc. j.

Lu. j.

dixit vel reuelauit. s. quod virgo deberet cōcipere et parere. vel deus fuit. vel ex parte dei dixit. Sed hoc scriptū est in libro biblie. s. in nouo testamēto. s. quod virgo cōcepit et peperit. et post partū virgo permansit. et quod ita factum est. Ergo sequitur quod si ibi est. quod aliqua dicit hoc de seipsa. s. quod ipsa cōcepit filiū sine viro. et peperit permanens virgo. sequitur quod ita est factū. et quod verū est. quia ipsa mulier que hoc dicit nō potuit hoc primo cogitare ex seipsa. quia hoc est extra oēm estimationē. et cōtra omnē experientiā consuetā. Ergo si dicit et ex seipsa cogitare non potuit. sequitur quod dicere nō potuit nisi quia sensit per experientiam. et vidit in seipsa quod ita factum est. ergo prius factum est in seipsa quam dicit quia aliter dicere nō potuit. Si autem ideo dicit quia sibi reuelatum est. quia ita deberet fieri. quia solus deus potuit hoc reuelare. vel aliquis ex parte eius. sequitur etiam quod ita est. quia a deo dictū est. Si ergo dictū est hoc quod virgo concepit et peperit. sequitur quod ita factū est. Et si ita factū est. a solo deo factū est. vel ergo deus dicit et reuelauit quod ita fieret. vel si deus nō dicit vel reuelauit et aliqua mulier dicit. sequitur quod ideo dicit. quia in ea deus hoc fecit priusquam ipsa dixerit. Sic ergo vel hoc est a deo dictū et factum prius dictū. postea factū. vel est a deo primo factum. et postea a muliere dictū. et sic semper necessario est a deo. Et sic quia hoc dici nō potuit a muliere. nisi prius deus hoc fecerit. nec deus hoc dixerit nisi quod ita faceret. sequitur quod ita factum est. ¶ Preterea que creatura. quis homo potuit cogitare in corde suo et dicere. quod substantia panis inuisibilis sub colore latēs et sub accidētibus. conuertatur et mutetur substātialiter in corpus humanū viuum et vinū cōuertatur in sanguinē humanū viuum. Nulla enim creatura potuit hoc primo cogitare nec dicere. et tamen dictū est et scriptū in nouo testamento. Ergo sequitur quod deus dicit hoc. et supra homines est hoc primo cogitare vel dicere. ¶ Preterea quis homo potuit primo cogitare vel dicere ex seipso. quod deus creauit mundū. dicēdo tempus. et quando creauit modū et formā et ordinē. sicut scribitur in antiquo testamēto in primo libro. vbi scribitur tempus et modus et forma creationis. et ordo oim creaturarum. Hoc enim nullo modo pōt scribi ab hoie. nisi aliquis ei dixerit. scilicet quod mūdus tali tempore inceperit. Quāuis aūt pōt probari quod mundus sit creatus et quare. et propter quē finē sit creatus. sed tamen quando fuerit creatus. et quot anni fuerūt quod mūdus est creatus. ponēdo certum numerū. nullo modo potest hoc scire homo ex se neque probare. Oportet enim quod ille qui creauit mundū hoc dixerit. Neque enim primus

Matth. xxvi.
Mar. xiiii.
Lu. xxii.
Joh. vi.
Gen. i.

homo hoc dicere potuit. neq aliquis alius post eum?
¶Potuit enim primus homo scire de seipso quando crea
tus fuit. sed qn alia creata sunt q precesserut ipm. hoc
scire non potuit. Vn scribit q primus homo inter oes
creaturas vltimus fuit. et q sexta die format9 fuit. Quo
modo enim scire potuit q illa dies qua ille format9 fuit
erat sexta et q no precessissent nisi quinq dies. nisi q deus dixerit ei. Qr ergo in libro biblie scribit primus — Genes.)
dieru quo mudus incepit et certu initiu tpis. et hoc nul
lo modo pot fieri ab hoie. hoc significat q ille qui dicit
hoc est supra oes hoies et reuelauit. Qr enim nullus ho
mo ex seipso potuit hoc dicere nec scribere. ideo osten
ditur q nullus talis istu libru fecerit. Ois enim homo q
facit librum et scribit ex seipso aliqd vult q ei credat. et
q illi q legent libru credat verbis scriptis. Et ideo opz
q illud qd homo scribit in libro suo sit tale. vel qd sit
per se manifestu. vel qd possit per experietiam mani-
festari. vel qd aliquo modo possit induci vt credatur.
vel per ratione. vel per sensum. vel per finu. vel p que-
cuq aliu modu. Quis enim homo pot affirmare in libro
suo ex seipso illud qd est olno incertu. nec aliquo mo-
do sciri potest ab hoie. neq fieri potest credibile p ali
qua probatione. nec p aliqd motiuu. si est extra omne
estimatione. et extra omne opinione. Quis ita fatu9 es
set. ita sine sensu qui ex seipso talia faceret et scriberet
libru de hoc? Sed certu est et clarum q tps. hora et dies
inceptionis mudi nullo modo potest ab aliquo homi
ne sciri. neq possunt esse rones. neq psuasiones. neq
pbationes. neq inductiones. neq signa. neq experie
tie. neq estimatioes qbus possit credi q tali die ince-
pit mudus et no ante. immo hoc est occultu hominicui
cuq et ignotissimu. Ergo sequit q nullus homo fuit ita
fatuus. ita stultus. ita sine sensu. sine experietia. q ex
seipso scripserit talia et affirmauerit in libro suo. sz tn — Genes.)
in primo libro biblie in antiquo testamento certitudi
naliter scribitur et affirmatur tepus et dies inceptio-
nis mudi. Ergo sequitur q homo ex seipso no scripsit
nec affirmauit. Quare oportet q ille qui mundu crea — Epilogi-
uit hoc reuelauerit et scribi fecerit et dixerit. Et sic con — do coclu-
cluditur q deus dixit verba biblie. vel homo ex parte — dit ppo-
dei. et per consequens q liber sacre scripture est liber — situm.
dei. et est a deo. Et exinde concluditur q quato verba
et dicta que sunt in sacra biblia sunt magis alta, et supra
omez ratione et sensuz. et quato magis excedut natura
humana q magis debet credi. et du videnf magis dif-
ficilia ad credendum. magis debet credi. qr tuc signum

est quod sunt a deo dicta et non ab hoibus. et hō dz credere quicquid deus dicit. Et exinde sequitur quod qr articuli fidei xpiane sunt altissimi et supra oēm hoies: quod ex hoc et pp hoc sūt magis credibiles: et maxie certi et firmi. Et sic pbatū ē quod in mūdo est vnus liber qui ē liber dei et a deo: qui nolatur biblia ptinēs duo testamēta. Et quod deus dicit vba in dicto libro scripta: vel aliquis ex pte sua.

¶ Hic cōcludunt ex iam pbatis alique pprietates circa librū dei. et qualiter se debet habere circa illū librū ipse homo. Titulus.ccxiiij.

Ti.ccx. Quoniā aūt iam pbatū est quod deus hz librū et quod vnus liber dei est in mūdo: in quo ptinent vba que deus dicit et quis est iste liber. nūc restat ostēdere et cōcludere aliquas pprietates et cōditiones illius libri. et qualr hō se dz habere erga librū dei. Unū ex isto fundamēto scz qr ille liber est dei: et qr deus dicit vba illius libri. multa pñt sequi et pcludi de illo libro et vbis eius. Unū

Prima pprietas biblie. postquam ille liber est dei. et vba illius sunt vba dei: sequitur quod hō dz credere totū librū: et oīa vba scripta in libro. ita quod totus liber est credēdus firmissime et ex toto corde absque aliquo dubio. et hoc illo mō qui conuenit libro et deo videlicet simpliciter sine aliqua pbatiōe et argumētatiōe. s3 solū qr dei est et deus dicit: et hoc ē totū fundamentū credēdi ipsi libro. Et iō tota ipsa biblia: oīa vba eius reducunt ad vnū fundamētū. ad vnā rōnem. s. qr dei est et deus dicit. et sub isto fundamēto et sub ista rōne sunt credēda et accipienda oīa vba sacra biblie: et nō sub alia. Si aūt per istā portaz et per istud pncipiū et generale fundamētū nō intrat quis in ipaz bibliā. sed vult intrare per aliā portā. s. per rōnes et argumētatiōes: tūc intrare nō poterit: quia iste est solus modus cōueniēs tā libro dei quam ipsi deo. Qui eñ aliter nō vult credere ipsi deo et libro suo nisi per rōnes et pbatiōes et argumētatiōes: tūc facit maximā iniuriam deo: et libro suo et vbis eius. qr vult ire et intrare in librum dei pter naturā et modū libri et dei. Et ideo necesse est quod talis repellatur a libro dei et liber sibi claudatur et secreta libri nō videat: eo qr iniuriauit librū et deū cuius est et reputat ipm posse mentiri. Et hoc est pmū qd cōcluditur de libro dei.

Secūda pprietas. ¶ Ulterius cōcludit de libro qr dei est et deus dicit: quod nihil potest esse falsum in eo: et nihil pōt esse inutile: nihil superfluū: nihil diminutū. et ideo nihil est ibi cōtēnendū: nihil respuendū: nihilque iniquū.

Tertia pprietas. Ulterius pcludit de necessitate: eo qr deus dicit verba in dicto libro cōtenta: quod oīa verba implebunt

ꝛ nihil remanebit incõpletum. quoniã deus nihil potest facere ꝯtra suũ honorẽ. Unde si nõ cõplerent verba dei ipsemet mẽdax esset. Ideo ꝓpter suũ honorem necesse est ꝙ oia verba impleant postꝗ̃ verba dei sũt ꝛ ipse dicit. Si eni quilibet hõ quãtũcunq̃ modic⁹ nõ vult ꝙ verbũ suũ mẽdax sit: sed impleat. quãto maior est dñs: tãto magis vult ṽba sua impleri: ꝛ nõ retrocedere. immo vnus rex citius exponeret totũ suũ regnũ ꝗ̃ verbũ suũ nõ impleret. Quãto magis ergo deus adimplebit ṽbũ suũ ꝛ illa que dicit cũ sit oĩpotens. Ulterius cõcludit ꝙ postꝗ̃ deus hʒ librũ: ꝛ ṽba dei sunt in mundo: ꝛ deus locutus est. ꝙ hõ dʒ obligat ꝛ tenet diligere ꝛ amare deũ ꝛ ṽba dei: que ꝓcesserũt de ore suo: Uñ qꝛ hõ dʒ amare deũ ꝑmo ꝛ sup oia vt probatũ est. sequit ꝙ dʒ etiã amare verba sua. Et qꝛ nihil magis ꝓpinquũ deo ꝗ̃ ṽbũ suũ qꝛ ṽbũ suũ repñtat ipmmet: ꝛ nihil magis ptinet deo ꝗ̃ ṽbũ suũ: qꝛ exit de ore suo. ꝛ per ꝯñs nihil maius: nihil excellentius: nihil nobilius: nihil preciosius: nihil melius: nihil potẽtius: nihil amabilius ꝗ̃ verbũ dei. Et per ꝯñs sequit ꝙ verbũ dei est sup oẽs creaturas. ꝛ excellit omẽs creaturas. et magis ꝓpinquũ est deo: ꝛ magis ptinet deo ꝗ̃ oẽs creature. Itẽ sequit ꝙ sicut hõ tenet amare deum: ita dʒ amare verbũ suũ repñtans eũ. Et sicut deo tenet dare oẽs honorem ita tenetur dare verbo dei omnem honorem ꝛ omnem gloriã ꝛ omnem laudẽ. et dʒ se exponere ad mortem pro verbo dei. Et sicut dʒ amare deuʒ plus ꝗ̃ oẽs creaturas ꝛ ꝗ̃ seipm. ita dʒ amare ṽbũ dei plus ꝗ̃ oẽs creaturas ꝛ ꝙ seipm. Et per ꝯñs hõ dʒ cauere sup oia ne ꝯtẽnat: ne iniuriet: ne offendat verbũ dei. Et ꝑ ꝯñs sequit ꝙ postꝗ̃ hõ hʒ in seipso locũ in quo pñt recipi ṽba dei. s. ipm cor. dʒ recipe in corde ṽbũ dei. ꝛ ꝑparare cor suuʒ ad recipiendũ ṽba sua. Et nulla alia verba dʒ ꝑmo in corde suo recipe sed dʒ implere totuʒ cor suũ de ṽbis dei. Et ideo hõ si recipiat ꝑmo in corde suo alia verba ꝗ̃ ṽba dei: tũc facit maximã iniuriã deo ꝛ ṽbis ei⁹: qꝛ expellit ṽba dei de sua domo: de suo loco proprio eis debito. ꝛ ponit ibi alia verba. Et quia etiã verbũ dei representat deũ: ꝛ exit de ore dei. ꝛ mittitur a deo. sequitur ꝙ qui recipit verbuʒ dei in corde suo. recipit deũ. ꝛ qui habet verbum dei in corde suo: habet deum in corde suo. ꝛ qui portat verbũ dei in corde suo: portat deum. Et ideo nihil maius. nihil meli⁹. nihil nobilius. nihil preciosius. nihil amabili⁹ potest homo habere in corde suo ꝗ̃ verba dei. Et quia verbũ dei intrat cor hominis. ꝛ nulla alia res potest intrare

Quarta ꝓpetas.

Ti. cxij. Nihil ꝑciosi⁹ verbo dei.

Uerbo dĩ debet honor.

Ti. cxiij.

Qui ṽbũ dei recipit deuʒ recipit.

Ti. cxiiij.

ipsum cor nisi ipsum verbū. ⁊ ipsum verbū principaliter in corde habitat. ideo nulla res est magis propinqua cordi ꝙ ipsum verbum habens ingressum ad cor. Et quia verbū dei est viuū sicut deus viuit cuius est ⁊ exit de ore eius. ideo necesse est ꝙ viuificet ipsum cor ⁊ facit ipsum iocundū ⁊ letū. Et quia est calidū. quia est ardens igne amoris. ideo calefacit cor: ⁊ facit ardere ⁊ inflāmari in amore. Et qꝛ est verū ⁊ certum. ideo firmat ipsum cor in veritate: et solidat: et illuminat et clarificat. Et qꝛ est virtuosissimū ⁊ potentissimū ⁊ sūme actiuū ⁊ operatiuū. ideo operatꝛ in corde subito et mutat ad se: ⁊ protegit ⁊ defendit. Et quia verbuꝫ dei est altissimū. ideo eleuat ipsum cor ⁊ trahit ad altissima. Et sic patent aliq̄ ꝓprietates verbi dei. ⁊ libri sui i quo sunt v̄ba dei. ⁊ etiā qualiter se debet homo habere ad librū dei et verbuꝫ dei: quoniā debet primo dei librū studere: audire ⁊ habere: ⁊ legere.

Uerbum dei viuificat.

Uerbum dei calefacit cor.

Comparatio verbi dei ad creaturas. Ti.ccxv.

Duo autem sunt nobis manifesta que habemus ⁊ tenemus de deo in hoc mundo: scilicet creature sue ⁊ verba sua. Sed ista duo nō sunt equalia: qꝛ verbū dei est supra hominē: ⁊ supra oēꝫ creaturā. et oīs creatura exiuit de nihilo: sed verbuꝫ dei exit de ore dei. Et ideo verbū dei quia est maius oīm creaturaꝝ. habet potestatē ⁊ dominiū supra oēm creaturaꝫ. ⁊ oīs creatura subiecta est totaliter ⁊ penitus verbo dei. et id eo impossibile est ꝙ aliqua creatura possit resistere verbo dei. ⁊ ideo verbum dei mutat creaturā: ⁊ ipsa creatura nō potest mutare verbū dei: quia est immutabile inuariabile sicut deus a quo est. Et quia verbū dei est efficacissimū: virtuosissimū: ⁊ summe operatiuum ⁊ actiuū. ideo subito quādo mittitꝛ ⁊ venit supra creaturā: mutat eam sine aliqua resistentia. et omnis creatura obedit verbo dei. Item oīs creatura summe distat a verbo dei: qꝛ per verbū dei oīs creatura facta est. ⁊ de nihilo venit in esse per virtutem verbi dei: qꝛ habet omnē virtutē ⁊ potestatē dei a quo est. Unī deus per verbū ⁊ dicendo creauit oēs creaturas. et ideo oīs creatura subiecta est totaliter verbo dei: qꝛ ꝑ ipsuꝫ esse habet: ⁊ etiam portatꝛ ⁊ sustinetꝛ in esse. Unde quia deꝰ dixit creature facte sunt. ⁊ si nō dixisset nulla creatura facta fuisset. ⁊ sic oīs creatura ideo est: qꝛ deus dixit. Unde primū qđ exit a deo est verbum suū ⁊ ꝑ ipm̄ omnia alia creātur: ⁊ recipiūt esse de nihilo. Et sic apparet maxima ineq̄litas inter verbū dei ⁊ ipsas creatu-

Oīa sunt subiecta v̄bo dei.

Uerbum dei mutat creaturam.

⁊ as. ⁊ ꝙ necesse est eodem creaturã subiectã ṽbo dei. Itẽ deꝰ dedit hoi creaturas ⁊ ṽba sua ſȝ plꝰ dedit qſi dedit ṽba sua ꝙ qſi dedit creaſas suas. de quãto plus valẽt ṽba dei ꝙ oẽs creature. Et sic deꝰ duobꝰ modis cõsolatur hoiem. s. per creaturas ⁊ per ṽba sua. ⁊ plus per ṽba ꝙ per creaturas: q: creature sunt de nihilo: ſȝ verba dei exeunt de ore dei. Et ideo sicut sponsa plus cõsolaſ de verbis spõsi ꝙ de arra sibi missa et de muneribus. ⁊ subditus magis appreciat ṽba regis ꝙ munera ⁊ magis cõsolaſ. ⁊ filius bonus plus cõsolatur de verbis patris ꝙ de muneribꝰ. ita homo plus dȝ appreciare verba dei ꝙ creaturas que sunt munera dei data sicut arra. ⁊ plus debet gaudere de verbis dei ꝙ de creaturis sibi datis ad seruiendũ. Si ergo hõ tantũ cõsolaſ in creaturis dei. magis debet cõsolari ⁊ letari in verbis dei. Et sic recipit creaturas dei cũ tanta diligentia. magis debet recipere verba dei ⁊ cum maiori reuerentia. Et si appreciat creaturas dei. multo magis debet appreciare verba dei. Ualde eñ cõtra rationem est ꝙ hõ quotidie vtaſ creaturis dei. ⁊ ꝙ cõtẽnat verba dei. ⁊ nolit audire verba dei. Uerba eñ dei ꝓcedunt ⁊ exeũt de corde dei: ⁊ ideo portant cor dei ⁊ intentionẽ ⁊ voluntatẽ dei ⁊ intrãt in cor hois. Sȝ creature exeunt de nihilo. ⁊ ideo ṽba dei sunt ꝓpinqssima deo. sed creature sunt qſi aliene a deo: quia de nihilo. Quare sine cõparatione plus valet verbũ dei ꝙ oẽs creature. ⁊ deus plus appreciaſ verbũ suũ ꝙ oẽs creaturas. Qui ergo nõ vult recipe nec audire verba dei: nõ est dignus ꝙ vtaſ creaturis dei. Postꝙ ergo deus locutus est homini et dignatus est loqui hoibus. dñs seruo. rex subdito. creator creature. artifex opi manuũ suarũ. dñs infinite maiestatꝭ rei de nihilo facte. ⁊ verba sua scripta sunt. magnã iniuriã facit hõ deo ⁊ multũ cõtẽnit eũ si nõ vult audire: nec ṽba sua recipere. et cõtẽptis illis audit: legit: ⁊ studet ⁊ recipit ṽba hoim. Magis dȝ homo audire ⁊ legere verba dei ꝙ ṽba hominis. magis dȝ audire ṽba creatoris ꝙ ṽba creature. ⁊ magis dȝ audire illũ qui creauit oĩa ꝙ illum ꝗ est creatus inter oĩa de nihilo. Magis dȝ audire ṽba illius qui nõ põt mẽtiri: sed est veritas: ꝙ illius qui põt mentiri et decipi ⁊ decipe. ⁊ magis dȝ audire verba illius qui viuit ineternum: ꝙ hominis mortalisꝗ: et qui iam mortuus est ⁊ non viuit. ⁊ magis debet audire verba illius a quo creatus est: ⁊ qui dedit ei suã imaginẽ: et a quo recepit quicquid habet: ꝙ verba illius a quo nihil accepit. magis debet audire verba illius qui con

Deus cõsolaſ nos p verba sua.

Uerba dĩ portant cor dei et eius intẽtionem.

Qui non vult audire ṽba dĩ mũrie iniuriatur deo.

tinue seruat eū in esse. τ indesinenter largitur et dat ei sua beneficia. sine quibus nō pōt esse. q̄ illi9 a quo nullum bñficiū recipit nec pōt recipere. nec pōt aliq̄d sibi dare. Magis dz audire vba illi9 q̄ pmittit sibi vitā eternā. q̄ illi9 q̄ nihil pmittit nec aliq̄d pōt dare. Multo magis dz audire hō q̄ est opus. vba illi9 q̄ fecit eū τ sui factoris. q̄ illius q̄ fact9 est τ magis vba dñi q̄ serui regis q̄ subditi. τ oīpotētis q̄ nihil potētis. τ illius q̄ de se est infinitū τ oē bonū q̄ illius q̄ bz in se radicē oīm maloꝝ. τ illi9 q̄ bz oēm hoiem iudicare. q̄ illius q̄ iudicandus est τ multo magis dz delectari in studēdo τ legēdo verba τ librū dei q̄ creauit illū q̄ illi9 q̄ creatus est. Si ergo hō facit oppositū istoꝝ. maximā iniuriam τ cōtumeliā facit deo creatori suo τ vbis eius

¶ Qualr creature τ vba dei ꝯueniūt hoī. Ti. ccxvj.

Quoniā aūt hō bz corpus τ aīam. τ vnū nō est aliud. qz aīa est intellectualis et spūalis. τ corpus terrestre τ elemētale. τ vtrūq; bz suā vitā. qz alr viuit corpus q̄ aīa. Quāuis em̄ corp9 viuit mediāte aīa. τ ex pñtia aīe. attñ corpus indiget cibo τ potu τ nutrimēto τ cōseruatione. Sicut aūt corpus indiget cibo τ nutrimēmēto vt viuat τ nutriat τ cōseruet τ augmentet aliter periret τ moreret. ita silr aīa indiget cibo τ potu τ nutrimēto τ alimēto. vt augmēntet nutriat τ cōseruetur in vita sua. qui est amor bonus gaudium τ spes τ consolatio fm deū. Et qm̄ nutrimentū τ cibus τ alimentum debet habere conueniētiam seu conuenire cuz re que alit τ nutrit. τ dz intrare in rē nutriēdā. et vniri cū ea. aliter nō nutrit. τ iō qz corp9 est terrestre τ elemētale. iō nutrit viuit τ crescit de cibis τ alimētis terrestrib9 τ elemētalib9. tāq̄ sibi silib9. q̄ intrāt corp9 hoīs realiter τ per suā presentiaz ex quibus fit bonus humor τ sanguis. ita conformiter qz aīa est spiritualis τ intellectualis. τ nullo modo terrestris nec elemētalis. iō nutriri τ viuere dz de cibis τ nutrimētis et alimētis spiritualibus et intellectualibus. et non corporalibus nec terrestribus tanq̄ de sibi silib9 q̄ solū pñt intrare aīaz p suā pñtiam. Et qz aīa ē ad ymaginē dei facta τ nullū est medium inter aīam τ deū. ideo debet nutriri τ alimentari de cibis τ alimentis τ nutrimentis diuinis q̄ immediate pcedūt a deo. Et qz verbuz dei exit de corde dei τ procedit de ore eius τ pōt intrare in cor aīe τ eā penetrare. ideo aīa debet nutriri et viuere. crescere τ sustentari in verbis dei que procedunt de ore ei9. τ solum verbum dei est proprium alimentum propri9

Qz vbuz dei est cibus aīe.

Uerbum dei corro

cibus ꝛ ꝓpriũ nutrimentũ ipsius anime ꝛ cordis. Sicut ergo cibus terrestris ꝛ alimentũ corpale intrant in corpus iã prius viuũ. ꝛ ipm augmẽtant. nutriũt corroborant ꝛ ꝯseruant. ita verbũ dei qꝺ intrat cor et aiaꝫ iam prius viuam et viuentem. augmentat ipsam ꝛ nutrit ꝛ corroborat cõseruat ꝛ sustẽtat in amore dei ꝛ spe bona ꝛ gaudio ꝛ cõsolatiõe. ꝛ in oĩbus q̃ ptinent ad vitã aie ꝛ cordis. Ecce ꝗ qualiter cõueniũt hoi et ꝓportionant creature ꝛ ṽba dei. q꞉ creature corpales respiciũt corpus ꝛ vitã corpalẽ. et ṽba dei respiciũt aiam ꝛ vitã spũalẽ. vt sicut corpus qꝺ est ꝑpter aiam viuit de creaturis corpalibus de nihilo factis. ita aia q̃ est propter deũ. ꝛ est ad ymaginẽ dei viuit de ṽbo qꝺ immediate ꝓcedit de ore dei qꝺ est spũale ꝛ intellectuale. et diuinũ. Ecce quãta ꝓpinq̃tas hoĩs ad deũ. q̃nta assimilatio. quãta vnitas. q̃nta dei bonitas. q꞉ verbum qꝺ exit immediate de corde dei intrat cor hoĩs. ṽbũ qꝺ ꝓcedit de ore dei ĩtrat ĩ aiaꝫ hoĩs. Et nihil ꝓpinquius deo q̃ verbũ ei⁹. iõ totaliter trahit cor hoĩs ꝛ aiam ad deũ vñ exit. et facit cor hoĩs vnũ cũ corde dei. Ecce ꝗ conuenientissime dedit de⁹ hoi duo. s. creaturas ꝛ ṽba sua. creaturas ad augmentãdũ. nutriendũ ꝛ cõseruanduꝫ corpus in vita sua. ꝛ ṽba ad augmẽtãdũ. nutriendũ et conseruãdũ aiam in vita sua ꝓpria. Et iõ ṽba dei sunt verba vite ꝛ nõ corpis sꝫ aie ꝛ nõ carnis sed cordis. Et iõ aialia bruta nõ pñt viuere de verbis dei. q꞉ nõ hñt aiam spiritualẽ nec intellectualẽ nec dei ymaginẽ. Ecce q̃ntũ distant ab inuicẽ. cibus corpis et cibus aie. q꞉ cibus q̃ nutrit corp⁹ est corruptibilis. sꝫ cibus q̃ nutrit aiam. s. verbũ dei ẽ incorruptibilis ꝑmanẽs ineternũ. Sicut aũt hõ nõ facit ꝑ seipm cibos corpales: sꝫ recipit iam factos et ordinatos a deo. ita hõ nõ facit cibũ spũalem. s. ipm verbũ dei. sꝫ recipit ipm dictũ ꝛ datuꝫ a deo. q꞉ vtruq꞉ ẽ a deo. Si eñ hõ ꝑse nõ põt facere cibos corpales qb⁹ viuat corpus. quõ poterit facere cibũ spũalem ex quo viuat aia. Et iõ nullũ ṽbũ hoĩs qꝺ ꝓcedit de corde ꝛ ore hoĩs põt dare vitã aie ꝛ nutrire ipsam. sꝫ oportet ꝙ ab alio ꝓcedat. s. de corde et de ore dei. ¶ Et sicut ad hoc ꝙ cibus corpalis nutriat corp⁹ nõ est necesse nisi ꝙ corpus recipiat ipꝫ. nec est necesse inquirere causam et fundamentũ ꝛ rõnẽ quare potuit sic fieri qualiter factus est. ita ad hoc ꝙ verbũ dei nutriat aiam. non est necesse ꝙ hõ inquirat causaꝫ ꝛ fundamẽtũ ꝛ rõnem verborũ dei. sꝫ sufficit scire quia dei sunt et recipere ipsa verba in corde. quia sine hoc nutriunt aiam. ¶ Et qm̃ in ipsa aia volũtas habet to-

Margin notes: borat ꝛ cõseruat animã. / Epilogat. / Uerbum dei trahit aiam ad deuꝫ. / Uerbum dei ẽ verbũ vite. / Uerbum dei est incorruptibile. / Uerbum di nutrit aiam absꝙ aliqua inuestigatione causẽ.

tum dñiū τ imperiū. τ in ea consistit principaliter vita aie. qr qñ illa viuit tota aia viuit. qñ illa est satiata tota aia est satiata. qñ illa crescit. tota aia crescit. qñ illa nutrit. tota aia nutrit. qñ illa deficit. tota aia deficit. qr ipsa est cor aie. τ quia verba dei respiciūt aiam τ dirigunt pncipalr ad volūtatē. τ respiciūt principaliter ipam tanq̄ cor ipius aie. τ tanq̄ hñtē totū imperium in aia. iō vba dei τ liber dei hñt τ hre debēt modū fm q̄ ɔuenit volūtati. q̄ est libera et i libertate posita. Et iō vba dei q̄ sunt in libro dei posita hñt aliqñ modū pceptiuū aliqñ modū phibitiuū. aliqñ pmissiuū. aliqñ cōminatiuū. aliqñ narratiuū exēplox. aliqñ depcatoriū. aliqñ laudatoriū. qr oēs isti modi cōueniūt volūtati τ affectui. τ inclinat τ mouēt τ excitant et nutriūt ipam voluntatē ad timorē τ amorem ad spē τ gaudium τ ad cōsolationē. ¶ Sed qr aia qrit sp certitudinē τ nō recipit aliq̄ vba nisi sint sibi certa τ nō dubia. qr intellectus q̄ est in aia. sp appetit certitudinē. τ i hoc satiat τ viuit. τ aliter nō qescit. donec sit certus. iō necesse est q̄ liber dei τ vba libri sui sint certissima τ non dubia. Et iō est in vbis dei τ in libro suo certitudo diuine auctoritatis q̄ est tā magna q̄ excedit oēs rōnes oēs pbatiōes hoim. τ oē ingeniū hūanū vt iā dictū est. iō tot⁹ liber dei ē autenticus τ hȝ modum gnalē autenticū p totū. Et sic liber dei τ verba dei totaȝ aīam cōplent et cōfortant τ nutriūt τ intellectū τ voluntatem. ¶ Ecce igit qlr habem⁹ cognitionē τ sciam de creaturis q̄ sūt opa dei τ facta τ de verbis dei q̄ sunt dicta dei. Et sic deus manifestauit seipsuȝ hoi tā p creaturas q̄ sunt a deo q̄ p vba q̄ dicit. ſȝ magis ppinq̄ se manifestauit p vba q̄ p creaturas qr vba exeūt immediate de corde dei. τ directe tēdūt ad cor hois. τ ipa verba sunt magis familiaria hoi τ ppinq̄ q̄ creature. qr etiaȝ ipe hō habet vba τ dicit ea τ loqtur τ hȝ. τ in multis cōcordat cū deo. qr de⁹ loqt τ dicit τ hō loqt et dicit τ sic hoi vba ɔueniūt deo τ. Et sic multū est familiaris et ppinqua cognitio dei per verba sua. Et sic ipe hō τ p creaturas dei τ p vba dei. pōt venire ad deū τ ipsū inuenire τ scire intētionē τ volūtatē dei. Ergo hō dȝ seipm exercitare tā in creaturis dei q̄ in vbis dei. vt se ppinquet ad ipsum τ fiat familiaris cum deo.

Uerbum dei habet modū cū uenientē volūtati.

Uerbum dei ē certissimum excedēs oēs pbationes.

Epilogat.o

¶ Qꝫ aia rōnalis existens in hoie non est de natura corporis. sed potest viuere per se separata a corpore et est immortalis viuens sine fine.

¶ Titulus.ccxxvij.

Uoniam aũt hec scientie est de hoĩe ⁊ prĩ
cipalior res q̃ sit in aĩa rõnalis. ⁊ quia forte plures credũt q aĩa sine corpe nihil sit. ⁊ q mortuo corpe aĩa moriat ⁊ non remaneat viuẽs ⁊ viua. ⁊ p ɔñs nõ credũt bona eterna. ⁊ iõ nõ curant laborare p illis. nec etiam credunt mala eterna. nec p ɔñs curãt fugere illa. iõ vt oĩs hõ cognoscat q ipse habeat aĩam immortalẽ. q̃ ineternũ viuet. hic pbat q aĩa rõnalis est immortalis. Quãuis eñ supi⁹ in pluribus locis dictũ sit q aĩa sit immortalis ⁊ q liberũ arbitriũ est imortale. tñ hoc pbatũ fuit accidẽtaliter ideo hic nunc tractabitur prĩcipaliter de imortalitate anime. recolligendo etiã illa que iam dicta sunt superius in multis locis sparsim qm̃ sup oĩa valde necessariũ ẽ hoĩ q cognoscat sine dubio q habeat aĩam imortalẽ ⁊ sp viuẽtẽ. q2 maxie erit diligẽs circa seipm ne ineternũ pdat seipm. ⁊ maximã diligẽtiã apponet ad habendũ sciam libri de hoĩe seu libri creaturarũ. seu libri dei. seu libri scripture sacre. Ti.xcij. Titu.cij. Idez sũt.

¶ Ad pbãdũ aũt q aĩa rõnalis non sit de natura corporis sz q põt viuere ⁊ stare p se sine corpe sepata. ⁊ q sit immortalis capiem⁹ fundamẽta seqñtia. Primum fundamentũ erit ex pte obligatiõis q2 aĩa põt obligari deo imortali ⁊ eterno. Aliud fundamẽtum est ex pte honoris laudis ⁊ glorie dei. Aliud fundamẽtuz erit ex natura libertatis. Aliud erit cõpando opationes q̃ apparent in homine inter se. Aliud erit cõparando hoĩnẽ ad oẽs alias creaturas q̃ sunt ppt hominem. Et sic pbabit q aĩa rõnalis est imortalis vel cõparando hoĩem ad deũ. vel cõpando opatiões hoĩs inter se. vel cõpãdo hoĩem ad alias creaturas inferiores. ¶ Quantum ad primũ scz qd est ex pte obligatiõis seu cõparãdo hoĩez ad deũ. ɔsideradũz ẽ qd iã pbatũ ẽ. q hõ obligat deo imortali ⁊ eterno. ⁊ hõ põt facere iustiã solũẽdo. vl iniustiã ⁊ iniuriã nõ soluẽdo deo sz oppositum faciendo. Sic ergo hõ põt facere iniusticiã. iniuriã ⁊ offensaz ɔ deuz. ⁊ põt ɔtẽnere deũ. Et q2 q̃ facit iniuriam deo et offensam debet pati penam eternam. eternaliter dz puniri ergo anima potest mereri et lucrari penam eternam. et per consequens necesse est q potest puniri eternaliter. Et hoc non potest fieri nisi anima sit immortalis ⁊ semper viuat. ergo de necessitate sequit q aĩa rõnalis existens in hoĩe est immortalis ⁊ semper durãs. Itẽ homo põt obligare sibi deum eternaliter. et hoc faciendo iusticiam et placitum et complacentiam sibi. Sicut enim si anima facit iniuriam deo et offensam obligat seipsam ad penam et ad Tit.xcvi. Titu.c. Tit.dxx.

punitionē eternā ita p oppositū si facit deo placitū et cōplacētiā obligat deū ad remunerationē eternā q̄ nō est maior rō de vno q̄ de alio. Sȝ hoc nō pōt esse nisi aīa sit imortalis. ergo necesse est q̄ aīa hoīs sit imortalis et permaneat et duret ineternum.

¶ Fundamentū autem qd̄ fundatur in honore ⁊ laude dei dictum est in caplō de honore.

Titu. clxxi. ⁊c.

¶ Aliud fundamentum.

Preterea alia pbatio pōt fundari in natura libertatis seu liberi arbitrij. ⁊ q̄si cōcordat cū p̄ria que mō dicta est. Uñ opationes hoīs inq̄ntū hō est. sunt remunerabiles vl̄ punibiles de natura sua. eo q̄ facte sunt cū libertate. Et exinde cōcludit

Titu. lxij. de necessitate. q̄ aīa est imortalis in q̄ est ista libertas Sed ista pbatio ad plenū deducta est supius i rubrica de cōpatiōe hoīs ad alias res p differētiā gñalē. s. liberi arbitrij. i vltia pte illi⁹ rubri. ⁊ iō vadite ad illā

¶ Aliud fundamentum.

Tertia aūt pbatio fundat in opatiōib⁹ q̄ apparēt in hoīe. Uñ hō p sualmet opatiōes cōpando eas adinuicē pōt cognoscere q̄ aīa est imortalis. Uñ p fundamēto p̄io p suppono istā rl̄ā ȝ q̄tādiu durat res. q̄diu

Res. tandiu durat q̄diu durat eius operatio. durat opatio sua. Exēplū de igne q̄ tādiu durat q̄diu durat opatio sua. Ergo si opatio alicui⁹ sp durat. tūc illa res cui⁹ est illa opatio sp durabit. Et iō si. i hoīe sit aliq̄ opatio q̄ sp duret necesse est q̄ in hoīe sit aliq̄ res q̄ semp duret. Modo videam⁹ si i hoīe sit aliq̄ opatio q̄ semp duret. ⁊ discurram⁹ p oēs opationes q̄ sunt in hoīe. ⁊ p̄io p opationes exteriores. videam⁹ si ille operationes semp durēt. ⁊ apparet q̄ nō q̄r opatiōes qui q̄ sensuū exterioꝝ pñt diminui debilitari. corrūpi destrui. ⁊ auferri. ⁊ hoc fit p organū cū quo fit illa opatio. Uñ ista opatio q̄ est videre q̄ fit cū oculo. aliq̄n diminuit. aliq̄n debilitat. aliq̄n destruit ⁊ totalr̄ aufert. ⁊ hoc fit pp̄ter oculū. Et similr̄ est de ista opatione. q̄ est audire. ⁊ sic de alijs. Ergo p istas opatiōes exteriores nō possumus pbare q̄ in hoīe sit aliqua res imortalis. Sed intēdam⁹ interius in opatiōes interiores et occultas. ⁊ videam⁹ si sit int⁹ aliq̄ opatio q̄ nō pt destrui nec ipediri q̄ semp duret. Inter oēs aūt opationes est ibi vna opatio q̄ sp durat. scȝ velle nolle desiderare. Et ista opatio q̄uis sit occulta ⁊ interior. tñ est manifestissima cuilibȝ hoī itra se ita q̄ q̄libet sentit i seipo istā opationē p experiētiā. ¶ Sȝ q̄ ista opatio.

scȝ velle

nolle desiderare sit immortalis in hoie.hoc ostēditur & pbatur clarissime ad oculū sic.Omnis em̄ operatio que nec per debilitatē corporis nec per infirmitatem debilitatur nō dependet a corpore nec est ligata cū corpore.sed nos videm⁹ per experiētiā q̄ iste operationes scʒ velle nolle desiderare nō debilitantur nec diminuuntur ppter debilitatem corporis nec ppter infirmitateʒ. vnde videm⁹ q̄ infirmis velle nolle & desiderare non debilitātur nec diminuūtur.immo dum corp⁹ magis debilitatur.tūc magis crescunt velle nolle desiderare nec propter hoc cessant desideria .imo ad min⁹ desiderant salutē ita q̄ operatio desiderij nō debilitatur propter debilitatē corporis.ergo seqtur q̄ iste operationes nō dependēt a corpore nec ligātur cū corpore nec fiunt cū corpore.nec cū organo corpali.sicut iste operationes que sunt videre.audire.Ergo si corpus moriatur adhuc remanent iste operationes .Item ista operatio que fortificatur & crescit dū magis corp⁹ debilitatur & destruitur nō dependet a corpore nec fit cū organo corpali.nec est ligata cū corpore.sed iste operationes velle nolle & desiderare fortificātur & crescūt. dū magis corp⁹ debilitatur & destruitur.hoc aūt apparet per experiētiā.qr q̄nto hō efficitur magis antiquus & corpus tēdit ad destructionē.tāto magis desiderat & vult & fortius & magis crescit desideriū suū ergo sequitur q̄ talis opatio nō depēdet a corpe nec ligatur cum corpe.Jō seqtur exīde q̄ cū tādiu duret res q̄diu durat operatio ei⁹ q̄ illa res cui⁹ officiū ē & operatio ppria velle nolle desiderare ē imortalis & ppetua.semper durās & semp viuēs & remanet qñ corp⁹ moritur.Et per ɔñs seqtur q̄ illa res q̄ vult & nō vult & desiderat.nō est ɔiūcta nec ligata cū corpore.sʒ per se existēs & nō indiget auxilio corporis ad operādū suā ppriā opationē & ē nuda & separata & expoliata ab ipo corpe.& per ɔñs nō ē subiecta corpori sʒ libera. Jtē seqtur q̄ illa res ē maior & excellētior & superior res q̄ sit i hoie hñs dñiū supra totū hoieʒ.Quare seqtur q̄ hō habet intra se rem immortalē incorruptibilē viuētē i perpetuū.& hoc est ipsa volūtas cui⁹ offm̄ & ppria oparatio ē velle nolle & desiderare.Et sic volūtas hoīs nūq̄ moritur q̄uis corpus moriatur .sʒ viuit ineternū in gaudio vel tristicia. Et per ɔñs tota aia in qua est volūtas.intellect⁹ & memoria viuet ineternū.Et sic volūtas nō est de natura corporis.nec per ɔñs ipa aia.sʒ pōt viuere per se separata a corpore.Ergo hō dʒ edificare & facere suum fundamētū supra volūtatem tanq̄ supra fundamētū

Q velle nolle desiderare sit immortale pbat.

Cōcludit q̄ aia sit immortalis.

perpetuum ⁊ in corruptibile ⁊ durans in eternum.

¶ Alia ratio q anima non est de natura corporis.

Tē aliter pbat q aia hoīs nō sit de natura corporis ex parte sue opationis ⁊ sui modi. Qr aia abstrahit ⁊ denudat et expoliat illud qd recipit in ea ab omi quantitate ab omi loco ⁊ ab omi qualitate corpali. qr aia noiat ipas res qs intelligit. ⁊ nolando ipas res noiat eas sine qualitate corpali sine quātitate sine loco. vn ita noiat sicut intelligit. qr prio itelligit q noiat. ⁊ sic aia dū recipit ipas res in seipa facit ipas sine quantitate sine qlitate. sicut stomachus dū recipit cibos expoliat ⁊ denudat eos a suis vestimētis ⁊ suis cōditionibus. ⁊ induit eos vestimētis corpis ⁊ cōditionibus. ita q cibus pdit pprium modū ⁊ recipit modū corpis. Jta ⁊ ipe res dum intrant aiam perdūt modū ppriū et recipiūt alienū. s. modū aie ita q perdūt quātitatē et locū ⁊ qualitatē accidētalē. et recipiunt modum et formā aie. Et iō ipe res dum intrant aiam recipiunt ab aia modū cōem vniuersalē. ⁊ perdunt modū particularē et singularē ⁊ indiuidualē. ita q nō couenniunt magis vni particulari q alteri. sicut hō qui est in aia habet modū cōem ⁊ vniuersalē. qui eqliter conuenit oibus hoib⁹ ⁊ nō magis vni q alteri. ⁊ ita noiatur ab aia cōiter ⁊ vniuersaliter. ⁊ tn talē modum non hz hō extra aiam. qr nullus hō extra aiam conuenit in suis conditionibus oib⁹ hoib⁹. sed hō qui est in aia cōuenit oib⁹. ergo seqtur q talē modū recipit ab aia ⁊ nō a se. ergo aia hoīs de natura sua est sine quātitate sine figura sine loco sine qlitate corpali. ⁊ sine omib⁹ illis cōditionib⁹ exstib⁹ in reb⁹ exterioib⁹ per quas ipe res sunt particulares qr aia abstrahit ipas res sibiipsi. Hoc aūt clarissime ostēditur vel manifestat in ista lra a. et etiā in alijs lris qr ista lra a. dū est in scripturis habz certā quātitatē ⁊ magnitudinē. certū colorē. s. nigrum vel rubeū. certū locū. scz in tali pgameno ⁊ in tali pte pgameni. ita q nullū aliud. a. scriptū ē illud met. a. imo habet differētiā ab illo. Sed dum ista lra a. intrat aiam. tūc recipit aliū modū ⁊ aliā formā ⁊ alias cōditiones ⁊ pdit modū ppriū quē hēbat in scptura. qr dū est in aia tūc nō est magnū neq paruū nec talis qntitatis nec talis. ⁊ sic pdit qntitatē. Jtē pdit oēz locū. Jtē nō ē rubeū neq nigrū neq alicui⁹ coloris. ⁊ sic pdit colorē ⁊ qlitatē. nec ē scptū i pgameno nec papiro. sz istd a. exñs in aia ē vlale et cōe oib⁹ alijs ⁊ tātū puenit vni sicut alteri. ⁊ aū de se nō erat tale. q seqt q ab aia rece

Q aia est sine qntitate qualitate ⁊ loco.

pit talē modū. Quare seq̄r φ aia hois ē sine q̄titate si ne loco. nec ē magna nec parua. nō ē nigra neq̄ rubea τ ē sine oī colore. Et hoc null9 pōt negare q2 sua opa tio hoc manifestat. Quare ↄcludit̄ φ aia nullo mō est corpalis nec ē de natura corpis. nec habet cōditiones corpis. q̄re seq̄r φ nō ē ḡuis nec leuis nec rotūda neq̄ q̄drata nec alicui9 figure. τ seq̄r φ oēs ꝓprietates τ ↄditiōes corpis repugnāt aie. τ sūt feces respectu aie τ superfluitates. Si em̄ aia remouet tales cōditiōes a rebus q̄n intrāt aiam tāq̄ sibi repugnātes tāq̄ quasdā feces τ sup̄fluitates. q̄to magis ipa ī natura sua est sepata ab illis. Et clare possum9 ↄcludere φ q̄daz sunt res corpales q̄dā spūales q̄dā res quāte. τ quedā sine quātitate. Itē possum9 cōcludere φ res sine q̄ntitate et spūales sunt nobiliores. altiores τ digniores q̄ res corporales τ quante immo res corporales et quante sunt feces τ superfluitates. Sicut enim a. existens in anima est dignius nobilius τ superius q̄ exn̄s in scriptura. q2 q̄n est in aia est vniuersale cōe τ ꝑpetuū τ incorruptibile τ inuariabile. sed a scptū ē variabile corruptibile τ ꝑticulare. Sic silr se habet aia respectu rerū corporaliū q̄ habēt quātitatē τ qualitatē corporalē. Quare seq̄r φ aia hois nō est visibilis. q2 nō habet colorē. nō est audibilis q2 nō habet sonū. nō est odorabilis. q2 nullū habet odorē. nō ē gustabilis. q2 nō habet saporē. nō est tangibilis. q2 nullā habet quātitatē nec qualitatē q̄ possit tāgi. q2 nō ē calida nec frigida. nec humida. nec sicca. nec aspera. nec lenis. nec lōga. nec breuis. nec ampla nec stricta. nec lata. nec ꝓfūda. nec spissa. nec leuis. nec pōderosa. q2 oīa ista sūt de natura corpis. τ per ↄn̄s nobilior est q2 nō habet ista. q̄ si haberet. Et exinde possum9 arguere de deo q̄ ē supra aiam. quia deus nō est visibilis nec audibilis nec odorabilis nec gustabilis. nec tangibilis. nec palpabilis. nec coloratus. nec leuis. nec ponderosus nec habens aliquam qualitatem corporalem nec quātitatem. nec superficiem. et sic de al. [?] Et sic ꝓbatum est φ anima rationalis non est de natura corporis. et sic dum corpus moritur anima remanet in sua natura. Et sic tā ꝑ opatiōes volūtatis q̄ ꝑ opatiōes intellect9 ꝓbat̄ φ homo habet animam que non est de natura corporis

Q[?] aia ē nuda ab oib9 ↄditionibus corporis.

Q[?] de9 est exutus ab oib9 ↄditiōib9 corporalib9.

¶ Ultimum fundamentum.

Ultimum fundamentuz ad ꝓbandū φ hō habet aiam imortalē sumitur cōparādo hoīes ad alias creaturas q̄ sunt ꝓpter hoīez τ seruiūt homini. Unde ē preciositas τ nobilitas τ incorruptibilitas creaturaꝝ

seruientiū homini manifestant clare ꝙ in hoīe est ali quid immortale ⁊ incorruptibile semper viuēs. Et ista ratio fuit posita superius in rubrica de cōditionibus obligationis in illa parte. ꝙ magis est obligat⁹ homo

Tit.cj.⁊c. deo ⁊c. querite ibi. Et sic cōparando hoiem ad deū. ⁊ cōparādo alias creaturas ad hoiem ⁊ cōparādo ope

Qꝫ aīa in rationes hoīs inter se. ꝓbatur immortalitas aīe rōna

ceperit es lis. Et sic aīa hoīs nō hꝫ finē post se. hꝫ ꝙ aīa sit creata

se ꝓbat. ⁊ habeat añ se principiuꝫ. ipāmet experiť in seipsa. qꝛ ipa aīa nō meminit se semꝑ fuisse. ⁊ tñ si semp fuissꝫ recordaretur. q̄re sequiť ꝙ nō semꝑ fuit. ⁊ sic habuit pricipiū sed nō hꝫ finē. ⁊ per ꝯñs est creata añ se de nihilo a deo. Et vltra possum⁹ arguere. ꝙ si aīa hʼabeat pricipium ⁊ nō habeat finē. ꝙ de⁹ q̄ est supra aīam ⁊ creauit eam nō habuit principiū nec finē. Ecce igiť postꝙ̄ homo habeat aīam immortalem. qualiter debeat esse sollicitus de custodia eius ne in ꝑpetuū male habeat. ne in perpetuū maneat in tristicia. ne in ꝑpetuū captiuetur. ne in eternū puniať. ne incidat inʼoīa mala iam superius nolata. ⁊ ne ꝑdat in perpetuū eterna bona ⁊ infinita iam supradicta O tā gradis res est aīa. O tā grāde malū. malū aīe. O tam grande bonū. bonū aīe. Immortalis est vtiqꝫ aīa. Sed necesse est tñ ipam esse bonā vel malā. iustā vel iniustā. puniendā vel remunerandā. necesse est ipam esse ⁊ viuere ineternū in gaudio. vel in eterna tristicia. necesse est ipaꝫ esse in eterna. iocūditate ⁊ felicitate. vel in ꝑpetua miseria. necesse est ipam esse ⁊ viuere in eterna delectatione et dulcedine. vel in sempiterna amaritudine ⁊ dolore. necesse estʼipam esse ⁊ viuere ī eterna societate cuꝫ deo suo creatore. vel in eternū esse separatā a societate ⁊ cōsortio sui creatoris. nec inter illa est dare medium immo necesse est ꝙ vnum vel aliud habeat.

¶ Hic eñ inuestigatur an sit et realiter existat aliqua tertia natura creata que sit tm̄ spiritualis ⁊ tota intellectiua per se existens sine corpore.

¶ Titulus. ccxviij.

QUoniam aūt scala nature et creaturarum est nobis manifesta ad sensum. et nullus potest dubitare an creature ordinate per quattuor gradus sint et existāt. qꝛ hoc est per se manifestissimū. Sꝫ qꝛ oēs creature nobis ad sensum manifeste quas videm⁹ reducuntur ad duas naturas: qm̄ est vna natura que ē corporalis tm̄: sicut sunt oēs creature que cōtinenť in primo scdo ⁊ tertio gradu. qꝛ oēs ille creature sunt corporales tm̄.

quia in eis nō est spūs rōnalis seu aīa intellectualis. Alia aūt est natura corpalis ꝛ intellectualis seu spūalis insimul. sicut hō q̄ est in quarto gradu q̄ cōtinet in simul ꝛ cōiunctim duas naturas i vna psona sꝫ corporalē ꝛ spūalem seu intellectualeꝫ. qꝛ in homine est aīa rōnalis. immortalis ꝛ corp⁹ vt dictū est. Et io qꝛ videmus naturā corporalē ꝛ spūalē cōiunctas in vna psona in hoīe. ꝛ vltra videm⁹ naturā corporalē p se existētē separatā ab intellectuali. vt i terra qꝛ p se existit terra. et est natura purissime corpalis. Exinde habemus cām querēdi ꝛ inuestigādi an sit ꝛ existat etiā natura spūalis creata purissime spūalis p se existēs nullo mō cōiuncta cū natura corpali. Et qm̄ nos nullo mō dubitamus de natura corpali tm̄ an sit. ꝛ etiā de natura cōiuncta ex corpali ꝛ spūali. io p istas duas videt ꝙ debemus inuenire tertiā. qꝛ p notū debem⁹ inuenire id qd est ignotū. Uñ postꝙ est ꝛ existit realiter natura corporalis ꝛ natura spūalis simul cōiuncta in vna psona vt in hoīe. ꝛ vltra docet' ā natura corpalis est ꝛ existit p se sepata. quare etiā nō erit ꝛ existet natura spūalis creata p se sicut natura corporalis? Uñ fieret iniuria nature spūali seu itellectuali. qꝛ natura corpalis haberet duos modos exñdi. s. diuisiꝫ ꝛ cōiūcti. qꝛ reperit cōiūcta cū spūali ꝛ repit p se exñs sine illa. ꝛ natura spūal' nō hret nisi vnū modū exñdi. s. cōiūcti. Cū ei nobilior sit natura spūalis ꝙ corpalis. si corpalis iuenit p se exñs sine spūali. q̄nto magis hr̄e natura spūalis p se existētiam sine corpali. vt sic habeat duos modos existēdi. s. cōiūcti ꝛ diuisiꝫ p se. Uñ natura corpalis eēt totū ꝛ pars ꝛ natura spūalis creata esset tm̄ pars ꝛ nō totū. ꝛ etiā natura corpalis esset p se existēs. ꝛ natura spūalis esſꝫ tm̄ cū alio existens. ꝛ etiā natura corpalis faceret p se vnū. ꝛ cū alio vnū. ꝛ sic duob⁹ mōis faceret vnū. sꝫ natura spūalis solū faceret vnū cū alio. ꝛ nō faceret vnū p se. Sꝫ ꝙ natura corpalis eēt totū p se. ꝛ natura spūalis creata esset tm̄ pars ꝛ nō totū. ꝛ ꝙ natura corpalis faceret p se vnū. ꝛ spūalis nō faceret p se vnū. hoc esset ꝯ ordinē vniuersi. ꝛ ꝯtra naturā rerū. ꝛ contra nobilitatē ꝛ dignitatē ꝛ excellentiā nature spūalis ꝛ fieret maxima iniuria nature spūali ꝛ hoc de⁹ facere nō dꝫ. Uñ cū deus sit totus spūalis plus dꝫ dare nature spūali ꝙ corporali. Nō eñ repugnat nature spūali ꝙ p se creet sine corporali. ꝛ existat sicut nō repugnat corporali. vt patet ad sensum. Nec etiā vniuersum esset completū. quia deficeret iste modus existēdi nature create spiritualis. Esset eñ natura corporalis ꝛ spūalis insimul ꝛ

Ti. ccxvij. fundamēto q̄nto.

Qđ sit natura aliq̄ spūalis p se tm̄ hoc pbat.

Magnū inconueniēs si nō esſꝫ spūalis creatura tm̄.

esset natura corporalis per se. et nō esset natura spūalis creata per se. et tñ ista natura magis decorat vniuersum. immo est principalior pars vniuersi. quare sequitur ꝙ nō pōt deficere in vniuerso vt sit cōplementum in creaturis. Quare de necessitate iste due nature scʒ natura corpalis et spūalis coniuncta insimul et natura corpalis tm̄. arguūt et cōcludunt naturā spūalem creatā per se esse et existere sine corporali. Et sic habemus in vniuerso tres naturas. scʒ spūalem tm̄. corpalem tm̄ et spūalem et corporalem insimul. et ꝓbatio fit ex parte creaturarum que sunt in scala nature. ita ꝙ ipsa scala nature hoc probat. ¶ Preterea alia ꝓbatio sumitur ex parte dei qui est dominus et creator omnipotens. Unde cū deus sit spūs summꝰ et totꝰ intellectualis et nullo modo corpalis. magis cōuenit cū deo natura spūalis et intellectualis ꝙ̄ corpalis. imo corporalis est ei opposita et spūalis est ei similis. Si ergo deꝰ fecit naturā corporalē sibi oppositā et infimā per se solaʒ. quare nō fecerit etiā naturā que est ei similis p se existentē. Itē cōuenit deo magis facere sibi simile ꝙ̄ dissile. et creaturas totalr sibi siles ꝙ̄ dissiles et magis cōuenit deo facere creaturas ꝓpe se. ꝙ̄ distātes a se. ꝙ magis cōuenit deo facere creaturā spūalem sibi similē et ꝓpinquā existētem p se. ꝙ̄ corpalem per se existentem sibi totaliter dissimilē. et a se lōge distantē. sed deus fecit creaturas per se tm̄ existētes sibi totaliter dissimiles. lōge ab ipo distātes. vt pʒ i primo scdo et tertio gradu scale nature. ergo magis facere debuit creaturas per se existētes sibi similes et ꝓpe se existētes. Itē non solū debuit facere creaturā spūalem per se existentē sine corporali. immo primo debuit facere creaturam spiritualem ꝙ̄ corporalem. quia est ei magis ꝓpinqua et similis. Et sic ꝓbatum est tam ex parte creaturarū ꝙ̄ ex parte dei. ꝙ natura spūalis creata est et existit realiter et p se sine corpe. et talis natura vocatur angelica natura. Et ideo ista natura est sine quātitate sine figura sine lōgitudine et breuitate. sine latitudine et ꝓfunditate. sine extensione et sine spissitudine. sine pōderositate et leuitate. nullum hʒ colorē. nullū saporē. nullū odorē. nec habet aliquam qualitatem que possit tangi. Ideo nō est visibilis nec audibilis nec tāgibilis. nec aliquo modo per aliquem sensum perceptibilis sicut dictum fuit superius de anima et de ista littera a.

Qꝫ sit creatura spiritualis tm̄ hoc ꝓbat.

Alia ꝓbatio ad idē

¶ De multiplicatione nature spiritualis create id est angelice.

¶ Titulus. cc. xix.

Postq̃ probatū est q̄ natura spūalis creata est ⁊ existit vlteri⁹ est magis inuestigādum si est multiplicata in multas species ⁊ in multa indiuidua. Sicut autē iste due nature .s. natura corpalis et humana que cōstat ex spūali ⁊ corporali manifestauerunt nobis naturā spūalem purā esse. ita etiā manifestabūt oīa alia ⁊ oēs suas cōditiōes ⁊ ppietates. Ūn necesse est q̄ oīa sint pportionata ⁊ ordinata inter se. Uidemus aūt q̄ in natura corpali infima. non solū est vna species. immo innūerabiles spēs ⁊ maneries. Uide em̄ quot species sunt in primo gradu. vide quot in scdo. et quot in tertio gradu. Si ergo natura corpalis est tm̄ multiplicata q̄ nō pōt cōprehendi sub numero quare etiā nō erit multiplicata creatura spūalis quasi sine nūero. Itaq̄ nō pōt esse q̄ ibi sit tm̄ vna creatura spūalis. immo debēt esse innūerabiles tales creature ⁊ spūs. Si em̄ deus voluit tm̄ multiplicare corpales creaturas sibi dissimiles. nōne magis dz multiplicare creaturas spirituales sibi similes et vniformes. Sicut em̄ magis debuit facere creaturā spūalem q̄ corporalem. ita etiā magis debuit eā multiplicare cū sint magis multiplicabiles res spirituales q̄ corporales. Itē videmus etiā q̄ in natura humana que cōstat ex spirituali ⁊ corporali est maxima multiplicatio. quare etiā in natura pure spirituali. nō erit maxima multitudo ⁊ multiplicatio spirituū ⁊ creaturarū spūalium cū natura pure spūalis facit per se suū membrū in vniuerso. qr nō sunt nisi tria mēbra. vt dictuz est in vniuersitate creaturarū. Ergo necesse esse innumerabilez multitudinem esse creaturarum spiritualium ⁊ non vnam tantum creaturam.

Titu. prēcedenti.

De multitudie angelorum.

Titu. precedenti.

¶ Q. inter ipas creaturas spūales est multiplex ordo ⁊ inferioritas ⁊ superioritas ⁊ nō sunt oēs equales.

¶ Titulus. ccxx.

Non solum autē debet esse maxima multitudo creaturarum pure spiritualiū. immo debent ibi esse multi ordines. ⁊ debet ibi esse inferioritas et superioritas inter eas. ⁊ vna creatura debet esse superior q̄ alia. Uidemus em̄ q̄ in natura corporali est ordo et inferioritas et superioritas et non equalitas. sicut in primo gradu etiam sunt multi ordines. Nam est ibi ordo elementoꝝ terra est infima. aqua superior. aer sup aquā. ignis sup oīa. Ecce ibi ordinē ⁊ superioritatē ⁊ inferioritatē. Silr est ordo in metalis et

Qꝫ inter angelos sit ordo. superioritas ꝛ inferioritas. Similiter est ordo in lapidibus ꝑciosis. Si ergo in gradu infimo est ordo et superioritas ꝛ īferioritas nōne etiā in gradu sūmo erit ordo ꝛ inferioritas ꝛ supioritas in ipsis creaturis sūme spūalibꝰ? Si in minimis est ordo nōne et in maximis erit? Silr est ordo et in scđo gradu scale inter arbores ꝛ herbas. Silr est ordo ꝛ in tertio gradu in aīalibus ꝛ in piscibꝰ ꝛ in auibꝰ et in illis que sup terram ambulāt. Uide ꝗ quot sunt spẽs arborꝫ ꝛ herbarũ. Uide quot sunt spẽs pisciũ. quot spẽs auiũ. quot species aīaliũ que ambulāt sup terrā. Uide quđ est ibi supioritas ꝛ inferioritas. Et oēs isti gradus sunt in natura corpali. Si ergo dñs deꝰ oīpotēs posuit tm̄ ordinē in creaturis corpalibꝰ. nōne magis debuit ponere ordinem ꝛ supioritatē ꝛ inferioritatē in creaturis spūalibus ꝛ rōnalibus cū magis ordo et ordinatio cōueniat creaturis spūalibꝰ ꝙ corpalibus. Sicut ergo in creaturis corpalibus sunt multi ordines. quare etiā in creaturis spūalibus nō erūt multi ordines?

Alia probatio ad idem. Preterea etiā in natura humana que est corpalis et spūalis insimul sunt multi ordines: ꝛ est ibi supioritas ꝛ inferioritas. et est ibi multiplex dignitas. multiplex ꝑlatura. multiplex principatus. imo est in oībus ordo dignitatũ. ordo officiorꝫ. ꝛ ordo principatũ. iste hō maior. iste mīor iste supior. iste inferior. iste prelatꝰ. iste subditꝰ. Et est etiā in humana natura multiplex status. Nā est ibi status agricolarũ infimorꝫ. status mercatorꝫ. statꝰ burgēsium. Itē status nobiliũ: vbi cōtinet ordo militũ. ordo baronũ. ordo vicecomitũ. ordo comitũ. ordo ducũ. deinde est rex ꝛ impator ꝛ sunt multi reges ꝛ vnus imperator. Et etiā multiplex est ordo ptãtũ. Nā sunt iudices inferiores ꝛ iudices supiores ꝛ mediĩ. ꝛ potestates inferiores ꝛ medie ꝛ supreme. Hoc etiā videmꝰ in statu ecclesiastico in quo est multiplex ordo ꝛ inferioritas ꝛ supioritas. Nā sunt ibi rectores ꝛ archidyaconi. dyaconi. decani. ꝑpositi. abbates. epī. archiepī. patriarche ꝛc. Si ergo in natura que est partim corporalis: et partim spūalis nō est equalitas sed distinctio mirabilis ꝛ ordo: ꝙuis oēs hoīes quo ad naturā sūt equales. attamen per accidētia que eis adueniunt: ꝛ que acqrunt postea fiunt inter hoīes isti ordines. Ista aũt accidentia sunt iurisditio. potestas. officiũ. sciētia ꝛ ars. et ista accidētia nobilia fundanť in humana natura. rōne nature spūalis ꝛ nature intellectualis ꝗ est pars humane nature ꝛ nō rōne corpalis. Quare igiť postꝙ in natura que est partim corpalis ꝛ partiꝫ spūalis. est

tam multiplex ordo ⁊ mirabilis ⁊ rōne nature intellectualis.s.rōne aie.quare etiā nō erit multiplex ordo ⁊ mirabilis in natura pure spūali ⁊ intellectuali.⁊ etiā distinctio dignitatū.⁊ officiorū ⁊ statuū.cū maior debeat esse ordo in spūalibus ꝙ in corpalibus? quare nō erit ibi pncipatus ⁊ plātio ⁊ supioritas ⁊ inferioritas suo mō ⁊ aliquie supiores ⁊ alique inferiores et alique mediocres? ¶ Itē infra hoiem est ordo ⁊ supioritas ⁊ inferioritas ⁊ pncipatus.⁊ hoc a natura. nā est ibi status virtutum infimarū.s.gñatiue.augmentatiue.⁊ nutritiue. et iste hñt alias inferiores.s.virtutē attractiuā.digestiuā. ⁊ retentiuā.Ulterius post istū statū est secūdus status supior.s.status virtutū ⁊ ptātū sensitiuarū.⁊ tertius post istū est supmus status.s.virtutū ⁊ ptātū intellectualiū. Si ergo in hoie est talis ordo ⁊ pncipatus.q̄re etiā in natura pure spūali nō erit ordo ⁊ pncipatus? Et sic ps quare in creaturis spūalibus ⁊ sūmis spiritibus dꝫ esse sacer ordo ⁊ multiplex.et supioritas et inferioritas et mediocritas ⁊ non equalitas. — Tercia pbatio ad idem.

¶ Qꝫ q̄uis ibi sint multi ordines tñ necesse est ꝙ certus numerus sit ipsorū ordinū ⁊ oēs debēt consummari in vnitate. Titulus.ccxxi.

Quare aūt in ipsis spiritibus sūmis dꝫ eē tātus ordo.tāta ordinatio.⁊ tāta regulatio ꝙ nō possit esse maior.eo qꝛ sunt ppe deum ⁊ ei siles totalr in natura a q̄ ē ois ordo ⁊ ois regula ⁊ mēsura. Et ideo in ipis creaturis spūalibus nulla pōt esse ꝯfusio: sꝫ necessario dꝫ eē in eis certus numerus ordinū.⁊ oēs debēt cōsummari in vnitate. Uidemus aūt ꝙ in natura pure corpali sunt tres gradus gñales.ita ꝙ tota natura corpalis q̄ nō hꝫ aliqd spūale ⁊ imortale diuidit per tres gradus qꝛ: q̄dā hñt eē tm̄.alia hñt viuere tm̄: ⁊ quedā hñt sentire tm̄. Et vltra q̄libet istorū graduū ꝯtinet plures gradus sub se.qꝛ in pmo gradu vbi est tm̄ esse sunt plures ordines.s.ordo elemētorū.ordo metallorū.⁊ ordo lapidū pciosorū.⁊ in quolibet istorū ordinū est status ⁊ vnū pncipale: vt in ordine elemētorū ignis.in ordine metallorū aurū in ordine lapidū pciosorū carbūculus. Silr scd̄us gradus qui est viuere.ꝯtinet sub se multos ordines.nā est ibi ordo herbarū.ordo arborū. In tertio gradu qui est sentire sūt multi ordines.nā est ibi ordo pisciū.ordo auiū.ordo aialiū:q̄ ambulāt sup terraꝫ. seu aial volatile.aquatile.terrestre. Et q̄libet istorū ordinū cōsummat in vnitate.qꝛ in gñe pisciū est vnus sūmus piscis in gñe auiū.ē vna maior ⁊ dignior supˀ oēs aues — Supra titulo.j.

sicut est aquila. similiter in genere animaliū que ambulāt sup terrā. est vnū aial et vna spēs que est maior oim z dnāt aliis sicut est spēs leonū. Si ergo in natura corpali est tanta ordinatio: regulatio: et mēsuratio sine cōfusione et certus numerus. nōne magis dz esse in natura pure spūali. Et si deus posuit tantā ordinationē et regulationē in natura infima corpali: que est ei maxime dissilis. nōne magis posuit in natura pure spūali sibi simi z ppinqua cū oia ista ptineāt ad pulcritudinē z ornatū? Nōne g tota natura spūalis dz diuidi etiā gnālr per certas portiones z gradus gnāles. et iterū quilibet istorum graduū in certos ordines: z qlibet ordo in suas spēs. vt sit ibi oimoda claritas z distictio sine cōfusione: z in quolibet ordine sit vna spēs supra oēs. z quilibet ordo cōsummet in vnitate. Et sic videmus q ista natura pure spūalis partit z diuidit gnāliter in tres portiones gnāles. s. in tres hierarchias: siue in tres pncipatus sacros: qz apposita cōiter equalr diuidunt: z maxime qz natura spūalis est prior q corporalis. z ideo natura spūalis imitat corporalē z ecōtra. ideo per illa que vident in natura corpali quā videmus possumus arguere in natura spūali quā non videmus. Itē sicut videmus q oēs nature z spēs corporales corrñdent vni speciei summe. s. nature et spēi humane que est spūalis z corpalis: z illa spēs est sup oēs z dominat oibus aliis z preest ex ordinatione dei ita q oēs ordines creaturarū corpaliū cōsummant in vna specie supra quā nulla est. ita cōformiter possumus arguere q oēs cōditiones creaturarū spūaliū debēt corrñdere vni summe spēi spirituali z vni summo spiritui creato qui est sup oēs. vt oēs ordines angelorum cōsument in vnitate z finiant. Itē sicut arguimus per naturā pure corporalē. ita possumus arguere per naturam que est corpalis et spūalis insimul. qz tota natura que est corporalis et spūalis insimul. s. natura humana etiā diuidit in certas portiōes: z in certos gradus. z in certos pncipatus et oia ↄsummant in vnitate: ita q est vnus supra oēs. Et etiā in ipsomet hoie oēs vtutes: oēs ptātes: z oēs status vtutū naturaliū ↄsummātur in vna vtute summa. s. in ipsa voluntate que est domina oim aliarū z maior. Et tota etiā aia hois diuiditur in tres gnāles portiones seu partes seu hierarchias. s. in vegetatiuā: sensitiuā: z intellectiuā. z iterū qlibet illarū diuidit in suas partes. Quare ergo similr non erit certa diuisio et certus numerus in gnāli in natura spūali. ita q tota diuidat in certas portiones gnāles z

Qr tres sint hierarchie angelorum.

ille iterũ in alias. ¶ Postq̃ ergo tres sunt nature di-stincte create in vniuerso.s.corpalis tm̃.ꝛ spũalis tm̃. ꝛ mixta ex vtraq̃.ergo si natura corpalis h3 suas hie-rarchias et suos ordines infra se.quare ẽt natura sũ-ma ꝛ spũalis non habebit suo mõ suas hierarchias et suos ordines ĩfra semetip̃az.Et etiã postq̃ natura pu-re corpalis ꝛ distincta per differẽtias et gradus natu-re.ꝛ natura mixta s.humana ẽ disticta p differẽtias ꝛ gradus nature.s.p accidẽtia nobilia dignitatũ et offõ-rum.quare igit etiã natura pure spũalis nõ erit disti-cta p differẽtias ꝛ gradus nature ꝛ differẽtias offõrũ ꝛ dignitatũ vt sit vtraq̃ distinctio.Et qm̃ numer⁹ tri-narius magis ↄcordat cũ deo q̃ aliq̃s ali⁹ numer⁹: qꝛ in deo est trinitas ꝑsonarũ.iõ magis ↄuenit deo pone-re numerũ trinariũ in reb⁹ q̃ aliũ numerũ.ꝛ maxime in creaturis spũalib⁹ q̃ sunt ei cõformes et siles.Et iõ magis ↄueniẽs fuit deo q tota natura spũalis creata: sc3 angelica distingueret ꝛ diuideret p numerũ trina-riũ q̃ p aliũ numerũ.Un̄ tota vnitas creata diuidit i tres partes gñales.s.in naturã corporalẽ tm̃ ꝛ spũalez tm̃.ꝛ corpalẽ ꝛ spũalẽ simul.Et iterũ natura tm̃ corpa-lis diuidit in tres ptes vt dictũ est.Qꝛ ergo diuisio est multiplex.s.quedã gñalis:ꝛ quedã spãlis:ꝛ alia spãlis-sima ꝛc.iõ pma diuisio gñalis et distinctio d3 esse tri-naria in angelis vt sicut diuina natura exñs tm̃ eadez numero ꝛ indiuisibilis in se tm̃ diuidit in tres ꝑsonas per tres ꝓprietates distinctas ꝛ non plures neq̃ pau-ciores.ita cõformiter natura spũalis creata seu ange-lica sibi totalr silis ꝛ cõformis ꝛ ꝓpinqua.diuidit ꝛ di-stinguit in tres portiões ꝛ tres hierarchias gñales.et deinde quelibet earũ iterũ in tres ordines.ꝛ sic est ibi diuisio gñalis ꝛ spãlis per trinariũ numerũ.Et sic p3 q in creaturis spũalibus seu angelicis d3 esse cert⁹ nu-merus ordinũ ꝛ certa distinctio.ꝛ etiã q talis nume-rus d3 esse trinarius magis q̃ alius.ꝛ hoc ostendit na-tura corpalis et etiaz natura diuina q̃ creauit omnia. ¶ Patet etiã q oẽs ordines debẽt ↄsummari in sum-ma vnitate quãtũ põt esse in creaturis.ꝛ q supra oẽs d3 esse vnus summ⁹ angelus ꝛ vna sũma creatura spi-ritualis.cõsummãs in vnitate oẽs ordines spũalium creaturaꝝ.Et sic ꝓbatũ est q est natura pure spũalis creata.ꝛ q̃ ẽ inumerabil mltitudo spũaliũ creaturaꝝ ꝛ angeloꝝ:ꝛ q ẽ ibi ordo debit⁹ q̃tũ pt eẽ. Quãuis autẽ ibi sit inumerabilis multitudo angeloꝝ.attñ oẽs siml fuerũt creati de nihilo:qꝛ vn⁹ angelus nõ põt cãre ali-um nec gñare de sua substãtia.nec vnus potest desce-

Qꝛ ange-li diuidũ-tur i tres hierar-chias.

Qꝛ nouẽ sint ordi-nes ange-lorum.

Ti.ccxix.
Ti.ccxx.
Qꝛ ãgeli siml sint creati ex nihilo.

dere de alio sicut fit in hominibus qꝛ non sunt corpa-
les. sed qlibet immediate a deo est creatus. Et iō po-
tuerūt oēs simul creari. qꝛ nulla poterat esse resistē-
tia. qꝛ de⁹ est oipotēs q de nihilo creauit eos. ꝛ ita po-
tuit creare oēs isimul sicut vnū. q solo velle oia creat.
nec repugnat eis creari in simul.

¶ Q̄ natura spūalis creata obligaꝛ deo sicut homo. ꝛ
ꝙ oia probata de homine inq̄tū hō est sunt iam pro-
bata de angelis. ꝛ ꝙ quidem est bonum hominis et an
geli. ¶ Titulus. ccxxiij.

Quoniā autem natura pure spūalis creata
existit. ꝛ qꝛ ipsa habet liberum arbitriū si
cut hō. ideo oia q̄ probata sunt de hoīe
rōne liberi arbitrii iam probata sunt de an
gelis. ꝛ q̄cquid ꝯuenit hoī rōne liberi ar-
bitrij. cōuenit angelo. Et iō qui vult hr̄e sciam de an-
gelis recurrat ad illa q̄ dicta sunt de hoīe et applicet
eis ꝛ faciat silem ꝓcessum circa obligationem et circa
amorē ꝛ circa fructū amoris qd̄ est gaudiuꝫ. ꝛ compet
fructum amoris ꝛ angelum et alias creaturas seu ad
creaturas inferiores eo. ꝛ videat ꝙ plus accepit a deo
ꝙ̄ alie creature iferiores. ꝛ qualiter cognoscit se habe-
re ꝛ accepisse a deo quicq̄d habet. qꝛ de nihilo factus
est. ꝛ nihil hꝫ a seipso. Vn̄ angelus ad cognoscendum
suā dignitatē ꝛ suū gaudiū in quo est. pōt se pri͂o cōm
parare ad ipm̄ nihil vn̄ venit. deinde ad creaturā sibi
oppositā. s. ad naturā corpalē. ꝛ pōt videre q̄ntū ascen
dit sup illā in dignitate ꝛ excellētia. ꝛ hoc ex dono dei.
Deinde pōt se cōparare ad naturā mixtā scꝫ ad hūa-
nā. ꝛ sic oēs creatūre seruiūt angelis vt cognoscāt pro
priā excellētia ꝛ quātū acceperūt. Et sic pꝫ ꝙ āgelus
obligaꝛ deo sicut homo. ꝛ idem modus procedendi est
in angelo sicut in hoīe ad inuestigandū obligationeꝫ
ꝑ quā deo obligaꝛ. ꝛ ꝑ ꝯn̄s ad inuestigādū oia illa q̄ se
quunꝛ ad illā obligationē. Et sicut cōpamus hoīeꝫ ad
alias creaturas inferiores ꝑ cōueniētiā ꝛ differētiam
ita possumus cōpare āgelū. Exercita ꝓ teipm̄. Et hec
sufficiāt. ¶ Ecce igiꝛ q̄liter ꝑ scalā nature habētē q̄tu-
or gradus distinctos inuenimus prīo naturaꝫ diuinā
eē ꝛ existere ab eterno sine ꝓncipio ꝛ sine fine deinde
inuenim⁹ totā scalā ꝛ oēs creaturas cōtētas in scala a
deo ꝓcessisse a nihilo ꝑ creationem. deīde inuenimus
obligationē hoīs ad deū. Vlterius exinde deuenimus
ad imortalitatē aīe hoīs ita ꝙ inuenimus hoīem hr̄e
aiam imortalē et ꝑ ꝯñs ꝙ erat cōpositus ex duabus
naturis scꝫ corporali ꝛ spūali. ꝛ reduxim⁹ oēs quatuor

Q̄ angelus obligaꝛ deo.

Epilogatur totuꝫ ꝓcessum huius libri.
Titul. iij.
Titu. xvj.
Titu. c.
Ti. ccxvij.

gradus scale ad duas naturas in generali.scꝫ ad natu ram corꝑalem tm̄ q̄ nihil hꝫ immortale.⁊ ad naturam mixtā ex corꝑali⁊ spūali.q̄ hꝫ aliq̄d.immortale.Et vlti mate ꝑ istas duas naturas inuenim⁹ tertiā naturam q̄ tm̄ ē spūalis.q̄ dr̄ āgelica natura.Et sic hēm⁹ i sūma natura diuinā increatā q̄ realiter vna ⁊ eadem nume ro existit.et ē cōis in trib⁹ ꝑsonis realiter distinctis.⁊ habemus tres naturas distinctas creatas ab ipsa di uina natura.que est deus eternus trinus et vnus cui est laus ⁊ gloria ineternum: Titu.ccxxviij.

¶Hic inuestigat̄ si hō est talis de facto.qualis debet eē.⁊ si facit qđ facere debet ſm ordinē creaturarꝫ.Et inuenitur de facto ꝙ hō est et facit contra ordinē crea turarū et est totus mutatus in oppositū ⁊ in cōtrariū sue proprie nature quam debet habere.sicut vinuꝫ in acetum. ¶Titulus.ccxxiij.

Dictuꝫ est in tota parte precedenti vsq̄ hic de debito hoīs ad quod obligatur de iure nature.⁊ conclusum est ⁊ ꝓbatū aliqđ oc cultum esse debitum qđ homo debet deo.⁊ hoc tā ex datis ⁊ acceptis vbi fundat̄ obli gatio debiti q̄ꝫ ex ꝑte dignitatis dei.cui primo debetur amor timor ⁊ honor.et hoc etiā reqrebat natura amo ris.Ergo vsq̄ hanc partem processimus per debet⁊ ꝑ modum obligatiōis ⁊ debiti.⁊ vidimus qualis est ob ligatio q̄ꝫ magna qua obligatur homo deo et qualis ē. qm̄ est primo naturalis ⁊ ꝑpetua et infallibilis indele bilis.incorruptibilis⁊ imortalis.et est generalis om ni hoī.⁊ patēs oīb⁹.quia est scripta in libro nature in oībus creaturis .et in ip̄o hoīe tā in corꝑe q̄ꝫ in anima ⁊ ip̄e hō et oēs creature sunt purissimū testimonium istius obligationis.Visum est etiā ⁊ cōclusuꝫ quātū et quale bonū adueniet hoī.si hō adimplet⁊ facit debi tum ad qđ obligat̄ deo.et quātū ⁊ q̄le maluꝫ adueniet hoī.si non facit debitū qđ debet deo.Sic ergo tria co gnoscimus de hoīe.scꝫ ipsuꝫ debitū hoīs ⁊ bonū ⁊ ma lum qđ oportet sequi.Ipsum aūt debitū ſꝑ viuit sem per manet radicaliter in suo vigore.et impossibile est ꝙ tollatur.semper homo est debitor.semper est obli gatus deo.siue homo faciat. Et quoniam ordinatur debitum ad factum.et debere ordinatur ad facere. et obligatio ad solutionēꝫ.immo omnia que pertinēt ad hoīeꝫ ꝯcludūt i istis duob⁹.s. i debito ⁊ i facto. seu i iu re ⁊ infacto.qꝛ ipsum debitū est ius.et ipsa solutio fa ctū.sed ip̄m debitū est primū et ꝑcedit.et factū debet seq̄ post debitū.⁊ ip̄m factum est vltimū ⁊ cōplemen Oīa cōsistūt i de bito ⁊ fa cto.

tum debiti.i deo nisi post debitū sequat ipm factū et facere.totū est vacuū.ꝛ si sequat factū.totū est plenū. Ista ergo duo scꝫ debitū ꝛ factū debēt esse ꝓportionata et ligata inter se.qꝛ vnū nihil pficit sine alio. Quid enī pficit debitū.nisi nō sequat factuꝫ?Et qd valet factū.nisi cōcordet cū debito.Factū ꝫ ꝛ debitū qn̄ ꝯcordāt.faciūt mirabilē armoniā.Si āt discordāt.destruitur armonia.ꝛ fit pessimus sonus.Et qꝛ ista scia est de hoīe inquantū hō est ꝛ docet cognoscere hoiem.et cognitio de homine consistit in duobus scilicet in cognitione ipsius debiti.ꝛ in cognitione ipsius facti.seu facere.ꝛ cognitio ipius debiti pcedere dꝫ cognitionē ipsius facti qd nō est nisi tāꝗ lumē ad cognoscēdū ipm factū qꝛ ipossibile est cognoscere ipm factū an sit tale qle dꝫ esse vel nō.scꝫ vtrū sit iustū vel iniustū ordinatum vel inordinatum .nisi prius cognoscatur debitum. Debitum enim est mensura et regula ꝛ lex ipsiꝰ facti. Qui ꝫ ignorat ipm debitū ignorat ipm factū ꝛ facere.Iō postꝗ hēmus infallibilē cognitionē de ipso debito hois inquātū hō est ad cōplendā totā cognitionē de hoie necesse est nos hr̄e cognitionem de ipso facto ipsiꝰ hois ꝛ de suo facere.vtrū ius.ꝛ facere ꝯcordāt in hoie.vt postꝗ cognoscimꝰ qd debeat facere.videamus qd facit.vtrū suū ppriū factuꝫ seu facere concordet cum suo pprio debito.vel discordet.ꝛ vtrū sit iustū an iniustū.ꝛ ordinatū vel inordinatū.rectū vel tortuosum.fm naturam hois vel ꝯ naturaꝫ hois.fm deū vel ꝯ deū.vt postꝗ vidimus quid de iure.vel i iure.videamus qd in facto vel de facto.¶ Quāuis āt ista duo ptineāt ad hoiem.s.debitū ꝛ factū.non tn̄ silr ꝛ eodeꝫ mō.qꝛ ipm debitū sp manet in suo vigore ꝛ est necessariū ꝛ de necessitate.nec est in potestate ꝛ libertate hominis qꝛ velit hō aut nō velit.sp manet debitū.ꝛ hō sp manet debitor ꝛ obligatꝰ. Sꝫ ipm factū ē volūtariū ꝛ i libertate hois.ꝛ iō pōt hō hr̄e suū factū ꝛ suū facere ꝗ cōcordet cū suo debito.vel pōt hr̄e factū ꝯriū debito.vel potest desistere ab ipso facto.Et sic sunt ibi tria scilicet facere quod debet vel facere contrarium illiꝰ quod debet vel totaliter desistere ab ipso facere. Nō ē āt ita nec silr in aliīs creaturis qꝛ factū et debitū sp cōcordāt.Sꝫ qꝛ qn̄ hō desistit ab ipso facere. tūc facit qd nō dꝫ. iō hō potest generaliter ābulare p duas vias.Qꝛ vel factū ꝛ facere hois est sile ꝛ cōcordās cū debito vel ē discordās ꝛ ꝯriū suo debito pprio. Et qꝛ ipꝫ debitū est ppria lex ppria mēsura ꝛ ppria regula. ppriū lumē.ꝛ ppriuꝫ ius ipsius hois.ideo qn̄ in hoie factum cōcordat cū debito.tunc hō cōcordat cum sua p

Debituꝫ est mēsura facti.

Debituꝫ hois sem p manet.

In aliīs creaturꝭ factum ꝛ debitum sempcon cordant.

Nota.

pria natura cũ sua ꝓpa lege ꝛ rõa. ꝛ cũ suo ꝓpo lũine. Sꝫ qñ in hoïe factũ est ꝯriũ debito. tũc hõ est ꝯrius sibĩpsi ꝛ sue ꝓprie nature. ꝛ sue regule. ꝛ sue ꝓprie legi. ꝛ suo lumini. ꝛ iuri nature ꝛ est ꝯtrꝰ oĩbus creaturis et deo. Quid est eñ oẽm hoïem eẽ ꝯriũ sibĩpsi. nisi ꝙ ipm factũ hoïs ꝛ suũ facere sit ꝯrium suo ꝓprio debito. ꝛ sue legi naturali. Igitur nunc ꝓfunde intremꝰ in ipm hoïeꝫ ꝛ ꝓscrutemur interiora eiꝰ ꝛ palpemꝰ viscera eius. ꝛ videamꝰ suũ factũ et suũ facere. Usqꝫ eñ mõ non tetigimus hoïem nisi superficialiter et in ĝnali ostendẽdo suũ ꝓprium debitum nunc aũt tãgemꝰ ipꝫ in visceribus ꝛ in ꝓfundo ꝛ in particulari tangẽdo ꝓprium factũ. Ponemus tñ ante oculos ipm ꝓpriũ debitũ tanꝗ lucernã ꝛ lucẽ ad vidẽdum suũ ꝓpriũ factũ ꝛ facere suũ. Ipm autẽ factum ꝛ facere hoïs ẽ duplex. scꝫ visibile ꝛ inuisibile. intrinsecum ꝛ extrinsecum. intus ꝛ extra. occultum ꝛ manifestum. ꝛ vtrunqꝫ opꝫ concordare cũ debito ꝛ cum iure seu lege sua naturali. — Duplex facere hominis.

¶ Hic comparaꝛ factum seu facere hoïs ad suũ ꝓpriũ debitum. ꝛ ad suã ꝓpriam legem si conuenienter concordent.

¶ Titulus. ccxxiij. — Ut titulo ccxxiij.

Quoniã autẽ ipm debituꝫ hoïs inqñtũ hõ est. ius nature est ꝛ lumẽ ad cognoscendũ ipm factũ hoïs quale sit et est ꝓpria lex et regula facti. ideo comparemus factuꝫ seu facere hoïs tam visibile ꝗ inuisibile seu occultum ad ipsum debitum. et statim apparebit vtrũ factum seu facere hominis sit iustum vel iniustum. bene vel male. Si enim consideremus ipsum factum seu facere per se. non comparando ipsum nec applicando ad proprium debitum. tunc impossibile est cognoscere ipsum factum hominis quia non potest cognosci nisi in suo lumine quod est debitum proprium. Et iõ qui magis cognoscit debitum ipsum hominis facilius cognoscit ipsum factum seu facere hominis. Et qui totaliter ignorat debitum hominis. totaliter ignorat factum seu facere hominis. et per consequens ignorat totaliter seipsum. Prima enim lux est et prima porta intrandi et cognoscendi hominem scꝫ cognoscere qđ debeat facere. deide intraꝛ ad ipm facere. Et quoniã ad cognoscẽdum vtrũ factum hoïs seu facere ꝯcordet cũ debito. opꝫ ꝑ experientiam videre ipm factuꝫ in se ꝛ ipm facere. et quia quilibet hõ ꝑfecte etatis cognoscit experimentaliter ꝛ infallibiliter suuꝫ ꝓprium factum ꝛ suũ ꝓpriũ facere. tã interiꝰ ꝗ exteriꝰ ꝛ nullo mõ dubitat. qꝛ ẽ sibi certissimũ qđ ẽ. imo nihil magꝭ notũ cuilibet nisi suũ ꝓpriũ facere. lꝫ ignoret vtrũ sit iustũ vel

hiniustū donec applicauerit vel cōparauerit facere ad debitum. Jō q̄libet hō qui cognoscit debitū hoīs inquātū hō est ꝛ ꝓpriā ei⁹ legē naturalē. pōt statim ꝛ infallibiliter cognoscere vtrū suū ꝓpriū factum seu facere sit ꝯtrariū debito vel cōcordās cōparando facere ad debitū qđ habet ꝛ cognoscit in seipo. Debet ergo omīs hō videre ꝛ cōpare totū suū factū ꝛ suū facere ꝛ suas inclinationes ꝛ quicq̄d sentit in seipo ad suū ꝓpriū debitū ꝛ ꝓpriā legem. ꝛ veraciter cognoscet ꝛ infallibiliter ꝙ totū suū factū seu facere tam interius q̄ꝫ exterius. ꝛ oīs inclinatio cōtrariatᷓ ipsi debito seu iuri. ꝛ legi nature. ꝛ totaliter discordat ab eo. Et sic in ipo homine debitum seu ius ꝛ factū discordant ꝛ cōtrariantur.

Quid sit debitū hominis.

¶ Ut aūt hoc ad oculos videam⁹. dicamus q̄d sit debitū hoīs seu ius nature ad qđ obligatur hō ꝛ tenetur inquātū hō. Debitū aūt hoīs ad qđ homo obligatur ex testimonio oīm creaturaruꝫ ꝛ suꝑius ꝛ dei est istud ꝙ homo dꝫ deo dare p̄rio amorē. ꝛ totaliter. ꝛ dꝫ ipm amare ꝛ incessanter. Et ꝑ ꝯñs dꝫ totaliter sequi. ꝛ

Titu.cxij.

amare volūtatē dei. Et per oppositū dꝫ hr̄e odio totaliter ꝛ incessanter q̄cq̄d pōt esse ꝯ deū. ꝛ ꝯ suā volūtatem. Et exinde sequit ꝙ hō dꝫ deo timorē ꝛ honorem p̄rio. Ecce ergo debitū amoris timoris ꝛ honoris primo.

Titu.clxxviij.

Et ꝑ ꝯñs dꝫ hō esse grat⁹ deo. ꝛ regr̄ari illi. ꝛ eē ligatus ꝛ vnit⁹ totaliter cū deo. Hoc ergo est debitū erga deū factorē ꝛ creatorē suū. Sꝫ ex isto debito ortum est aliud debitū erga oīa q̄ dei sunt. ꝛ maxīe erga suā

Debitum hoīs ad se et ad proximum.

imaginē viuētē. ꝛ ꝑ ꝯñs erga oēm hominē. s. ꝙ oīs hō dꝫ amare quēlibet hoīem inquātū est dei imago sicut seipm. ꝛ hr̄e odio q̄cq̄d est cōtra hoīem sicut ꝯtra seipm inquātū est dei imago. Et etiam dꝫ q̄libet amare seipm ꝓpter hoc qđ est dei imago viuēs. Ecce duplex debitū hoīs. vnū ꝛ p̄mū respicit deū. ꝛ scdm respicit illa q̄ dei sunt ꝛ p̄ncipaliter suā imaginē. ꝛ tñ nō sunt nisi vnū debitū. q2 scdm includit in p̄rio ꝛ ab ipo oritur Et hoc est totū debitū hoīs totū ius nature ꝛ tota lex nature. ꝛ totū q̄cq̄d dꝫ hō vel ab ipo oritur vel in ipo includit. Scdm ergo istud debitū ꝛ ſm istud ius ꝛ ſm istā regulā ꝛ legē dꝫ hō regulare mensurare ordinare

Quō hō dꝫ reglare suū facere.

omne factū suū ꝛ oē facere tā interi⁹ q̄ꝫ exterius. ꝛ cuꝫ isto debito seu iure dꝫ ꝯcordare totū suū facere. Talis dꝫ esse homo in ordine creaturarum. ꝙ in isto homie istud debitū seu ius ꝛ suū factū ꝛ facere suū nō discordent nec cōtrarietur. ꝛ talē hoīem req̄rit ordo vniuersi et ordo nature. qualis debet esse natura hominis inquātum homo est. Cōparet ergo quilibet factum suū seu suum

seu suũ facere interius ⁊ exterius. ⁊ q̄cq̄d sentit in se ad debitũ ist' vel seu ius nature. Et cõprem⁹ oẽ factũ ⁊ oẽ facere q' est in hoib⁹ ad istud debitũ. ⁊ videbim⁹ ⁊ p experientiã sentiem⁹ ⁊ iudicabim⁹ q' oẽ factũ ⁊ oẽ facere hois vel ad min⁹ inclinatio totũ est cõtrariũ ⁊ repugnãs isti iuri seu debito. ⁊ discordãs totalr ab eo. Uñ per experiẽtiã videm⁹ ⁊ sentim⁹ q' hõ habet amorẽ suupsius pmo ⁊ nõ dei. ⁊ pmo amat seipm ⁊ suã volũtatẽ ppriã realiter. ⁊ de facto eã seqtur ⁊ nõ voluntatẽ dei. ⁊ hz odio q̄cq̄d est cõtra suã volũtatem ppriaz. ⁊ amat oĩa que amat pter seipm. ⁊ nõ pter deũ. nec q: dei sunt. et sic realiter ⁊ de facto nõ amat nisi seipm. Uidem⁹ autem q' hõ querit intendit ⁊ amat pmo suũ pprium honorẽ. ⁊ realiter ⁊ de facto ⁊ nõ dei. ⁊ suũ pprium honorẽ pponit honori dei. ⁊ vult q' oĩa q̄ pmo dz dare deo factori suo. dat sibi ipsi ⁊ creature ⁊ operi facto. Et sic hõ de facto habet amorẽ suupsius pmo ⁊ nõ dei. et habet ppriã volũtatẽ ⁊ querit pmo suũ honorẽ proprium. Et sic facit totũ cõtrariũ illius qđ dz facere ⁊ facit illud quod non debet. ⁊ nullo mõ facit quod debet. Expimẽtaliter videmus q' oĩa facimus cõtra debitum.

¶ Hic cõcluditur perditio totalis ⁊ lapsus ⁊ corruptio hominis. Titulus.ccxxv

Et qm̃ oĩe factũ ⁊ facere hois pcedit a voluntate sua q: ip̃a est radix origo. causa. et dñs ois facti ⁊ totius facere. ⁊ sic factũ hominis seu facere est volũtariũ. iõ sequit' q' oĩe factũ ⁊ oẽ facere hois est cõtra debitũ totũ hois. cõtra ius nature. cõtra legẽ nature. ⁊ cõtra totũ ordinẽ creaturaꝝ. ⁊ contra hoiez inquãtũ homo est ⁊ cõtra deũ totaliter. Seqtur exinde q' ip̃a voluntas hois est cõtraria ipi debito ⁊ iuri nature. ⁊ legi nature. ⁊ toti ordini creaturaꝝ ⁊ deo factori suo. ⁊ ideo de facto ⁊ realiter ip̃a volũtas est extra oẽm mẽsuram oẽm legẽ. ⁊ oẽm regulã. ⁊ extra oẽm ordinez ⁊ ordinationẽ ⁊ extra totũ ius extra deũ. ⁊ extra seip̃am. q: est extra suã propriã legẽ nature. ⁊ nõ recognoscit deum superiorẽ. sed ponit se supra deũ. vel facit se equalem deo. Et per cõsequens ipsa volũtas hois est deuiata et lapsa a pprio suo statu pdita. corrupta ⁊ pversa et mutata ⁊ alienata in oppositũ sue pprie nature. ⁊ iõ est inordinatissima. turpissima. irregularissima. superbissima. et in errore ⁊ falsitate extra suũ bonũ. et semper querit vanitataz ⁊ mẽdaciũ. et ideo totaliter odibilis. et nullo modo amabilis ⁊ separata totaliter a cõsortio et amicitia et societate sui creatoris. et per cõsequens sequitur q' talis est homo qualis est sua volun-

tas.Sequitur ergo q̄ hō qui primo amat se ip̄z q̄ deū
Tit.clxxix. &c. est totaliter a societate ⁊ cōsortio dei separatus.Et qr
iam in pte p̄cedenti tractatū est ad lōgum de duobus
amoribus primis ⁊ de ꝑpria voluntate.et de proprio
honore.⁊ cōclusum est q̄ ꝑprius amor suꝑ̄sius ⁊ pro
pria voluntas ⁊ ꝑprius honor.ista tria sunt simul alli
gata.nec possunt separi.⁊ totaliter sunt ꝯ deū.⁊ con
trariant deo nec aliq̄d est contra deum.nisi proprius
amor ꝑpria volūtas.⁊ proprius honor.⁊ in istis est to
ta radix inimicitie ⁊ ꝯtrarietatis ad deū.ideo cōclusum
est q̄ q̄ habet amorē suꝑ̄si⁹ primo ⁊ ꝑpriam volunta
tē ⁊ ꝑpriū honorē.q̄ talis est inimic⁹ capitalis dei.et
ideo est in ira dei.Quare seq̄tur q̄ hō cū habeat ista
in se est capitalis inimic⁹ dei.⁊ ideo est in odio dei.Et
etiā quia cōclusum est q̄ hō nihil habet q̄d sit suū nisi
amorē.⁊ iō qr amor hōis est totus ꝯrius deo.⁊ tot⁹ cor
ruptus ⁊ ꝑuersus.tot⁹ malus.totus deuiatus.⁊ totus
alienat⁹.tot⁹ inordinatus ⁊ totus iniustus ideo sequi
Tit.cxxix. tur q̄ hō est talis q̄lis est suus amor.Itē etiā q̄a amor
suꝑ̄sius ⁊ ꝑpria volūtas.⁊ ꝑprius honor.sunt radix
Ti.clxxxi. oīum maloꝝ.iō hō hꝫ in se radicē oim maloꝝ ⁊ vicioꝝ
Quia etiā iā ꝓbatum est qualis fruct⁹ seq̄tur hōi ex a
more dei ⁊ ex amore suꝑ̄sius.⁊ ꝑpria volūtate ⁊ pro
Titu.cxli. prio honore q̄rendo illū.ideo hō incidit in oīa mala q̄
oriūtur ex illis.⁊ ꝑdit oīa bona que sequūtur ex amo
re dei ⁊ honore.Et per ꝯñs hō vadit ad eternā tristi
ciam ad eternā penā.⁊ perpetuū dolorē.⁊ eternū lu
ctū.⁊ ꝑdit eternū gaudiū q̄d finē nō habet.⁊ eternā
amicitiā ⁊ societatē sui creatoris.Et oīa ista iā ꝯclusa
sunt.Et sic appet qualr cōparādo factū hōis ⁊ omne
Titu.clx. facere ⁊ ꝑpriā volūtatē a qua oriť ad suū ꝑpriū debi
tū.ad suū ꝑpriū ius.⁊ ad suā ꝑpriā legē nature cui ob
ligatur verissime inuenim⁹.⁊ cognouim⁹ deuiationē
⁊ lapsum totalē ꝑditionē.alienationē corruptionē de
generationē ⁊ ꝑuersitatē hōis ⁊ nature sue a suo pro
prio statu.⁊ a sua ꝑpria natura q̄ deberet esse.Et sic ꝑ
quādā scalā ⁊ ordinē deuenim⁹ ad noticiā ⁊ cognitio
nem ꝑditionis.lapsus ⁊ corruptiōis nature hōis que
oīa erāt occulta hōi.⁊ hoc ꝑ cognitionē obligatiōis
Epilogat ipsius naturalis q̄ fuit manifestata p oēs creaturas
Et sic ꝑ scalā nature manifestatus est de⁹.manifesta
ta est ꝓductio mūdi de nihilo.manifestata est obliga
tio ⁊ debitū hōis ad deū.⁊ per ꝯñs ius nature seu lex.
et manifestat⁹ est lapsus hōis et corruptio seu ꝑditio
⁊ ita omnia ista se manifestant inuicem.⁊ vnum ma
nifestat ⁊ discooperit aliud.Ecce artē ⁊ modū q̄liter

quilibet pōt cognoscere seipz eē eternalr pditū lapsuz ꝛ corruptū ꝛ deuiatū.cōpando factū ad debitū.ꝛ viuēdo distātiā elōgationē ꝛ ꝯrietatē inter factū ꝛ debitū hois inquātū hō ē.ꝛ ignorat se eē pditū ꝛ corruptū et lapsuz.Et sic oēs creature clamāt ꝛ dicūt ꝛ manifestāt hoiez eē veraciter pditū eterna pditione.ꝛ mortuū ppetua morte qꝛ sepatꝰ ē eternalr a dei societate.q solꝰ est vita hois.sicut aīa sola ē vita corpis.Et sic hō ē totaliter sepatꝰ a toto bono.ꝛ a tota sua vita.¶ Qſ ēt lapsus ꝛ corruptio hois manifestaꝛ ꝯpando factū hois seu facere ad scdm debitū qd respicit ea que dei sunt

Titulus:ccxxvi.

Visum est qualr cōpando factū ꝛ facere hominis ad debitū ꝛ ad ius nature.qd respicit deū inuenimꝰ hoiez lapsuz ꝛ pditūz.idō nūc restat cōpare hoiem ad scdm debituz.qd respicit imaginē dei. Videamꝰ ergo si factum ꝛ facere hois concordat cum secundo debito et secundo iure quod oritur a primo debito.Secūdū debituz est ꝙ quilibet hō debet ꝛ obligaꝛ amare quēlibet aliū hoiez inquātū ē dei imago sicut seipm.ꝛ odio hre qcqd est cōtra oēz aliū hoiez.inquātū est dei imago sicut ꝯtra seipz inquātū ē dei imago.ꝛ ēt quilibet dꝫ amare seipm inquātū.ē dei imago viuēs.Et sic rōne istius debiti ꝛ iuris dꝫ esse inter hoies fraternitas.vnitas.societas.amicitia.concordia ꝛ pax.ꝛ oēs debēt se reputare tanꝗ vnū.Sed per experientiam videmus ꝙ vnus homo ledit alium hominem adinuicem se destruunt.adinuicem se occidunt.inter illos nulla vera vnitas est.nulla vera societas est nulla vera amicitia nec pax nec cōcordia.sed magis diuisio.lis.discordia.ꝛ bellū ꝛ inimicitia.ꝛ si forte diligant se inter se si forte sit pax aliqua ꝛ amicitia.nō est pp̄ter hoc qꝛ est dei imago nec pp̄ter debitū sed pp̄ter alias causas.Et talis vnitas oriꝛ ex amore corrupto ꝛ inordinato iniusto ꝛ cōtra deū.Et sic hō qꝛ est inimicus dei.ꝛ contrariaꝛ deo totaliter est etiā verꝰ inimicꝰ sue imaginis.ꝛ per cōsequēs est inimicꝰ cuiuslibet hois inquātuz est dei imago.ꝛ etiā inimicꝰ ꝛ cōtrarꝰ suipsius.ꝛ seipz ledit destruit ꝛ occidit inquātū est dei imago.ꝛ psequitur et ledit dei imaginē.Et sic comparando hominez ad scdm debitum.inuenimus ipm esse contrarium totaliter illi debito.ꝛ per consequens lapsum ꝛ corruptum.

¶ Qſ homo potest videre continue in alijs rebus extra se tanꝗ in speculo suū statū in quo existit ꝛ suā perditionē suū lapsum ꝛ corruptionē. Titu.ccxxvii.

Quoniã aũt homo q̃uis fit corruptus. per-
ditus. lapsus ⁊ mutat⁹ in contrariũ sue na
ture. imo in nõ hoiem. nõ sentit vel vix sen
tit se esse corruptuꝫ ⁊ lapsum. ⁊ esse in tali
statu in quo est. ideo nõ dolet. nõ flet. non
tristatur de sua ꝑditione ⁊ corruptiõe. cum tñ cõtinue
dolere ⁊ flere deberet. tã ꝓ statu in quo est q̃ꝫ ꝓ futuro
statu. ⁊ ꝓ malis q̄ ip̄m expectãt. immo ridet. iocund af-
letatur. recipit suas delectationes. suas cõsolationes.
comedit. bibit. acsi nihil mali esset. Ex quo apparet. ꝙ
est tãq̃ꝫ frenencus. stultissim⁹. sine omĩ sensu. q2 frene
ticus ⁊ stult⁹ nõ sentiũt se esse tales. Etiã est tanq̃ꝫ dor
miẽs nihil sentiẽs. sicut somniãs. vl' incantat⁹. vel illu
sus. Et ideo q2 hõ in seipso nõ bñ videt nec sentit suã
corruptionẽ. debet videre in aliis rebus extra se simi-
litudinẽ sue ꝑditionis ⁊ sui lapsus. ⁊ facere sibi quod-
dã speculũ in quo ꝯtinue videat suũ statũ corruptũ et
mutatũ. vt nõ tradat obliuioni suũ malũ vt sic doleat

Cõtẽpla-
tio ducẽs
hoiem in
cõsidera
tionẽ sta-
tus sui.

¶ Postq̃ꝫ ergo hõ cõparauit seip̄m. et totũ facere suum
ad ip̄m debitũ. ꝑ qđ cognoscit se esse perditũ et lapsuꝫ
dꝫ se cõparare ad res alias extra se q̄ñ mutant' aut q̄ñ
in cõtrariũ sue nature corrũpunt'. vel dꝫ fingere ꝯ̄rium
cuiuslibet rei quã videt ⁊ corruptionẽ. ⁊ cogitet q̄lis ẽ
quelibet res q̄ñ mutata est in ꝯ̄rium sue ꝓprie nature
⁊ q̄ñ corrupta est. vel q̄lis esset si mutaret' ⁊ corrũpere
tur. ⁊ cogitet ꝙ ꝓ certo talis est ip̄e s̄m ius ꝓprie natu-
re in quo dꝫ esse. ⁊ cogitet ꝙ q̄nto res est nobilior que
corrũpitur ⁊ melior in sua ꝓpria natura. tãto est peior
et vilior q̄ñ est corrupta ⁊ mutata in ꝯ̄rium sue nature
⁊ in quãto gradu bonitatis est. in tãto gradu malicie
est. ⁊ quãto erit alta. tãto efficit' inferior. Ut verbi gr̃a
faciam⁹ exẽplũ in ip̄o vino. q̄ñ ip̄m vinũ q̄ñ mutat' et
corrumpit' in ꝯ̄riũ sue nature. tũc efficit' acetũ. Ergo si

Experiẽ-
tia q̄ ho-
mo cogno
scit suum
lapsum.

cut se hꝫ stat⁹ aceti ad statuꝫ vini. sic se hꝫ status hois
nũc in q̄ est. ad statũ in quo debebat esse ⁊ q̄ntũ distat
acetũ a vino. tm̃ distat hõ a statu sue natu. Et sicut ace
tũ nihil valet ad illud ad qđ añ valebat q̄ñ erat vinũ ⁊
ad qđ ordinatũ erat. ita hõ nihil valet ad illđ ad qđ va
lebat in statu suo debito. nec valet aliq̄d ad illđ ad qđ
ordinat⁹ erat. ⁊ ideo nõ valet nisi vt in ignẽ mittat'. Et
q̄ntũ etiã distat ⁊ elõgat' acetũ a vino in bonitate. tm̃
etiam distat ⁊ elongat' hõ in bonitate a ꝓpria natura
hois. Et sicut nihil de bonitate vini mãsit nec ẽ in ace-
to. ita nihil de bonitate hois in q̄tũ hõ est ⁊ q̄ dꝫ eẽ s̄m
suã ꝓpriã naturã est in hoie. Et sicut doleret acetuꝫ si
cognosceret vinuꝫ. ita debebat dolere hõ si cognoscat

statum in quo debet esse. ¶ Item in vino possunt esse due mutationes. quia vinũ aliquando mutatur et fit turbatũ tũc est infirmũ sed tũc remanet vinũ et retinet aliquid de bonitate vini. et nõ est totaliter perditũ et nõ potabile. sed nõ sicut ante. aliquando mutatur vinum in acetũ: et tũc est totaliter perditũ. quia nihil retinet de bonitate vini. Homo aũt est sicut acetũ. et non sicut vinũ turbatũ. quia est totaliter perditus et nihil habet de bonitate hominis quam debet habere. ideo habet in se nullam dulcedinem. nullum bonum saporem. sed habet in se amaritudinem et acetositatem et pessimũ saporem et crudelitatem. quia deficit homini tota propria bonitas que debebat esse. et est in eo contraria malicia que non debebat esse. Sicut autẽ fecimus comparationem hominis ad vinũ et ad acetum. ita possumus cõparare hominem ad omnes alias creaturas et res tam naturales quam artificiales. que perdi et mutari possunt. tamẽ exemplum de vino et aceto est valde cõueniens ad videndũ statum hominis in seipso. ¶ Possumus etiam facere comparationẽ de homine dum habet sensum et vtitur ratione. et dum factus est freneticus et stultus. quia sicut se habet homo stultus et freneticus ad statũ eiusdẽ et suipsius dũ est in suo sensu naturali. sic se habet status in quo homo est nũc. ad statum in quo debebat esse. ¶ Potest etiã fieri cõparatio de muliere ad virum quando facta est meretrix. quia sicut se habet status mulieris dum est in bono matrimonio et bona societate cum viro suo. ad statum eiusdem quãdo est separata a societate sui mariti seu sponsi. et facta est meretrix stans in prostibulo. Sic similiter se habet status nature hominis in quo nũc est ad statum in quo debebat esse in ordine ad deũ et respectu dei. quia debebat habere societatem verã et fidelẽ cũ deo. ¶ Similiter põt fieri cõparatio de filio perdito et deuiato. quia sicut se habet status filii perditi et deuiati et separati a patre totaliter ad statum eiusdẽ filii dũ est sub obedientia et sub regula patris et in domo. sic similiter est de statu hominis respectu dei. Ecce igitur qualiter homo põt videre continue in pluribus rebus et exẽplis tamquam in speculo suum statũ in quo existit. et suã perditionẽ et suũ lapsum et corruptionem vt sic nõ rideat. sed magis lugeat seipsum perditum esse et a sua propria natura totaliter mutatum.

¶ Quod etiã perditio lapsus et corruptio clarissime manifestãtur in natura hominis cõparãdo et respiciẽdo ad debitũ et ius et legẽ paternitatis filiationis et fraternitatis.

¶ Titulus. ccxxviij.

POssumus autē videre infallibiliter per
aliū modū peruersionē ⁊ perditionē na
ture hoīs si cōparemus ipm ad ius ⁊ ad
debitū qđ fundat in pr̄nitate ⁊ filiatiōe
Duplex ē ⁊ fraternitate. Propter qđ ꝯsiderandū
pr̄nitas ⁊ est q̄ duplex est pr̄nitas. duplex filiatio
fr̄nitas. ⁊ duplex fraternitas in hoībus. vna manifesta visibi-
lis ⁊ sensibilis quā nemo ignorat. Alia occulta inuisi-
bilis ⁊ spūalis. quā plures ignorant. Et qꝛ ordo cogno
scēdi est q̄ ꝑ visibilia ⁊ manifesta cognoscamus inuisi
bilia ⁊ occulta. ⁊ ꝑ magis nota minꝰ nota. iō ꝑ pr̄nita
tē manifestā ⁊ corꝑalem. manifestabimꝰ pr̄nitatem oc
cultā ⁊ spūalem. ⁊ silr̄ de filiatione ⁊ fraternitate. Uñ
videmus ꝑ experientiā q̄ aliq̄s dꝛ pater alicuiꝰ qꝛ de-
dit ei corpꝰ ⁊ carnē immediate. ⁊ aliq̄s dꝛ filius alicuiꝰ
qꝛ recipit imediate corpꝰ ⁊ carnē ⁊ principiū ab illo si
ne medio alio. ita q̄ dare ⁊ recipe faciūt pr̄nitatē ⁊ fi
liationē. ⁊ qꝛ hō hꝫ aīam ⁊ corpus. ⁊ qꝛ aīa est immor-
Ti. ccxvij talis. vt iā ꝓbatū est in caplo de imortalitate aīe. ⁊ deꝰ
immediate ꝑ se solū dat ⁊ creat aīam. ⁊ hō recipit aīaꝫ
immortalē imediate a deo. sicut recipit imediate car-
Q deꝰ sit nē ⁊ corpꝰ a pr̄e suo. si ḡ aliq̄s est pater alicuiꝰ qꝛ dat si
pr̄ nr̄ spi- bi carnē ⁊ corpus. ⁊ aliq̄s filiꝰ eius qꝛ recipit ab eo im
ritualis. mediate corpꝰ ⁊ carnē. nōne etiā deꝰ erit pr̄ cuiuslibꝫ
hoīs. qꝛ imediate ⁊ ꝑ se dat ei aīam rōnalem. et q̄libet
hō erit filiꝰ dei. qꝛ ab eo recipit imediate aīam imorta
Q sumꝰ lē. Si enī rōne corꝑis causat pr̄nitas ⁊ filiatio. q̄re etiā
fratres nō ex parte aīe? Et etiā aliq̄ iō sunt frēs. qꝛ immedia-
spūales. te recipiunt corpus ⁊ carnē ab vno ⁊ eodē. Quare etiā
nō erūt oēs hoīes frēs. qꝛ imediate recipiūt aīam im
mortalē ab vno ⁊ eodē pr̄e. s. deo. que quidē aīa est ad
dei imaginē creata Immo de tāto pr̄nitas ⁊ filiatio et
fraternitas q̄ sunt ex ꝑte ⁊ rōne aīe rōnalis immorta-
lis. excedūt pr̄nitatē. filiationē. fraternitatē. q̄ sunt ra-
tione corꝑis mortalis. ⁊ sūt nobiliores. maiores. excel-
lētiores ⁊ digniores. altiores ⁊ meliores q̄ ille. de quā
to aīa immortalis ad imaginē dei creata excedit corpꝰ
creatū ⁊ mortale ⁊ terrenū. ⁊ deꝰ hoīem ⁊ creator crea
turam. Uñ pr̄nitas ⁊ filiatio ⁊ fraternitas q̄ sunt ex ꝑ-
te corꝑis pereūt dū corꝑa pereūt ⁊ moriunt. Sꝫ q̄ sunt
ex parte aīe semꝑ durāt. qꝛ aīa est immortalis. ⁊ deus
est immortalis. Et sic probata est pr̄nitas inuisibilis ⁊
Cōcludit spūalis. ⁊ etiā filiatio ⁊ fraternitas. ⁊ ita habemꝰ ipaꝫ
q̄ deꝰ sit visibilē ⁊ inuisibilē. manifestā ⁊ occultaꝫ. Deꝰ igit est
pater nr̄ pater inuisibilis ⁊ occultꝰ cuiuslibꝫ hoīs ⁊ immediatꝰ.
spūalis. ⁊ oēs hoīes sunt filij dei qꝛ ab ipo immediate recipiūt

oēs aīam ꝓpriam. ⁊ inter se sunt fratres. Et magis sine cōparatione deꝰ est pater ꝓpter aīam. ꝙ pater carnalis ꝓpter corpus. qꝛ corpus in cōparatione ad aīaꝫ nihil est. ſꝫ ꝓpter aīam homo est hō. ⁊ hꝫ esse cōpletū. ⁊ corpus hꝫ esse ꝓpter aīam. ⁊ sic inquantū aīa est primitiua in hoīe. de tāto deꝰ a quo imediate ꝓuenit aīa erit magis pr̄ ꝙ pr̄ carnalis. ⁊ q̄libet hō magis est filiꝰ dei ꝙ filius pr̄is carnalis. qꝛ a deo recipit ꝓncipalissimā partē ꝑ quā hō est hō. ⁊ est in honore et dignitate sup̄ oēs creaturas mūdi. ⁊ etiam qꝛ q̄libet hō recipit a deo solo totā aīam. ſꝫ nō recipit a pr̄e totū corpus. imo a duobus ſcꝫ a pr̄e ⁊ mr̄e ⁊ etiā pater carnalis non est nisi instrumentū in gn̄atione hoīs. qꝛ deꝰ est principalis cā qꝛ pater nō est formator corporis ⁊ mēbrorū. sed deus inuisibiliter operās. qꝛ no est in ptāte pr̄is generare qñ vult. ⁊ sic pater carnalis ideo est paṫ. qꝛ ꝑ ipm ministratur tāꝙ ꝑ instrumentū principiū corpis i prima materia. sic ergo deꝰ magis sine cōparatione dꝫ dici pater. Item etiā qꝛ magis est ꝓpinqua ⁊ cōueniens hoībus pr̄nitaꝫ filiatio et fraternitas ſm aīam ꝙ ſm corpus. Sic enim pōt cōuenire aīalibus brutis ſcꝫ ſm corpus sed nō ſm aīam. Quare sequiᷓ ꝙ oēs hoīes magis sine cōparatiōe sunt fratres. qꝛ immediate q̄libet recipit aīam a deo creatā ad suaꝫ imaginē. ꝙ illi q̄ recipiūt corpus ab vno ⁊ eodē pr̄e carnali ⁊ visibili imediate ⁊ magis sunt filij dei. qꝛ immediate recipiūt ab ipo aīam. ꝙ illi q̄ immediate recipiūt corpus ab vno ⁊ eodē pr̄e carnali. Et qꝛ ex pr̄nitate ⁊ filiatione et fraternitate oritur ius debitū ⁊ obligatio. qꝛ filiꝰ inquantum filius ⁊ rōne obligationis obligaᷓ ⁊ dꝫ reddere aliqua debita pr̄i inquantū pater est. ⁊ frater inquātum frater est. ⁊ iure fraternitatis dꝫ aliqua reddere fratri inquantum frater est. Et qꝛ omnia ista debita ⁊ iura iā manifestata sunt. ⁊ de facto soluūtur in fraternitate. filiatione et paternitate ſm carnem ideo per illa que fiunt de facto in paternitate. filiatione ⁊ fraternitate ſm carnē. arguamus omnia illa que fieri ⁊ esse debent in pr̄nitate. filiatione ⁊ fraternitate ſm aīam. Si filius facit et reddit aliqua pr̄i suo carnali ꝓpter hoc quia est pater et ꝙ accepit ab eo corpus. multo magis debet sine comparatione illa eadem facere et reddere illi spirituali patri. ſcꝫ deo a quo recepit aīam immortalem ad sui similitudinē creatā. Et etiaꝫ si frater carnalis facit ⁊ reddit aliqua fratri suo carnali ꝓpter fraternitatē. qꝛ ambo receperūt corpus mortale ab vno ⁊ eodē pr̄e. multo magis sine cōparatione debet facere

Maior ē fraternitas spiritualis.

ꝛ reddere fratri suo illa ꝫm aiam rõne fraternitatis: ꝛ q2 ambo receperũt aiam ab vno et eodẽ pr̃e.s.a deo.

Rõne pr̃nitatis obligamur deo.

Arguam⁹ igiẜ pmo ꝛ pbem⁹ debitũ ꝛ ius pr̃nitatis et filiatiõis ꝫm aiam p illud qđ de facto fit in pr̃nitate et filiatione ꝫm corp⁹. Si eñ nos amamus: honorã⁹: et timemus patrẽ carnalẽ: mortalẽ: q2 ab eo recepim⁹ corpus mortale. quãto magis debem⁹ honorare: amare: ꝛ timere patrẽ nostrũ spũalẽ ꝛ imortalẽ. s. deũ qui ab eo recepim⁹ aiam imortalẽ. ꝛ de tãto magis quãto preualet aia ꝙ corp⁹: ꝛ de⁹ ꝙ hõ. Et si nos seruim⁹ patri carnali: ꝛ obedimus: ꝛ confidim⁹ in eo totalr̃: nec dubitamus de eo ꝙ nobis deficiat. nec ꝙ velit nos decipere: ꝛ hoc q2 recepim⁹ ab eo corp⁹ ꝛ carnẽ corruptibilẽ. ergo multo magis debem⁹ seruire patri ꝫm aiam ꝛ obedire ꝛ cõfidere in eo: nec dubitare de ipso: ꝙ nobis deficiat nec decipe velit. ꝛ hoc q2 ab ipso recepim⁹ aiam imortalẽ creatã ad sui imaginẽ. Itẽ si nullo mõ possumus: nec volum⁹ audire nec pati iniuriã pr̃is nostri carnalis: nec audire malũ dici de ipso. imo exponim⁹ nos ad mortẽ ꝑpter honorẽ ei⁹: ꝛ reputam⁹ nos honorẽ suũ. honorẽ nostrũ. quãto magis sine cõparatiõe nullo mõ debem⁹ audire nec pati iniuriã pr̃is nostri ꝫm aiam. nec posse audire dici malũ nec blasphemare de ipõ: ꝛ exponere nos debem⁹ ad mortẽ ꝑpter honorẽ suu3: et reputare honorẽ suũ honorem nostꝝ.

Tenẽur defendere honorem dei.

Et sicut nos cauemus quãtũ possumus ab offensa pr̃is nr̃i carnalis: nec volum⁹ ꝙ aliqs offendat eũ: nec volum⁹ aliqđ facere ꝯ voluntatẽ suã ergo quãto magis hoc facere debemus erga patrẽ nr̃m celestẽ. Et etiã sicut nos cauemus quãtũ possum⁹ ne aliqđ turpe ꝛ inhonestũ agamus in cõspectu pr̃is nr̃i carnalis. nec etiã alio mõ ꝑ quẽ honor pr̃is nr̃i posset diminui. quãto ergo magis debemus cauere ne aliqđ turpe seu inhonestũ agam⁹ in cõspectu dei pr̃is nr̃i ꝫm aiam. nec aliqđ per qđ honor suus posset diminui. q2 oĩa videt. Etiã quãto magis pater carnalis est potens: magis sapiens: ꝛ magis bonus. tãto filius eius honorat ipm magis: ꝛ timet eũ ꝛ amat eũ: ꝛ obedit ei. ꝛ cauet ne ipm offendat. et si sit rex vel impator: vel ꝑnceps iustus: tũc sine cõparatione timet eũ ꝛ honorat ꝛ obedit ei ꝛ ei subijcit omi humilitate ꝛ omi subiectione. ergo quãto magis quilib3 hõ d3 timere ꝛ honorare deũ pr̃em suũ ꝫm aiam ꝛ ei obedire ꝛ subijci cũ omni humilitate ꝛ subiectione: et summe cauere ne ipm offendat cũ sit pater eius et est omnipotẽtissimus: sapiẽtissim⁹: optimus ꝛ iustissim⁹ rex ꝛ impator ꝛ ꝑnceps eternus hñs omne dñium et

omnem potestatem ab eterno & a seipso. cui nibil potest resistere: qz pōt totū pdere si vult subito, et nullus dicet quare fecisti. Itē si pater carnalis vult φ filiꝰ suꝰ carnalis ꝑpter hoc qz est filiꝰ suꝰ sibi seruiat, sibi obediat: & eū timeat & honoret nōne magis vult deꝰ qui si ne cōparatione est magis pater noster φ̄ pater carnalis. cuz sit pater aīarū nostrarū imediatꝰ. φ oīs hō ei seruiat & obediat. timeat eū & honoret. Et si pater carnalis reputat sibi ad summā iniuriā & offensam. si filius carnalis nō obediat sibi. & nō timeat eū nec honoret. quāto ergo magis deus qui est pater noster cū sit dn̄s oīpotens a quo recepimꝰ aīam. reputabit sibi ad summā iniuriā & offensam si ei nō seruiamꝰ nec obedimus. nec eū honoremꝰ nec timeamꝰ. sed cōtra volūtatem suā faciamus: imo de tāto magis: de quāto maior est aīa φ̄ corpꝰ: & deus φ̄ hō. Et sic in multis alijs que fiunt in paternitate & filiatiōe ẜm carnē possumꝰ arguere. Ecce igiẜ qualr̄ ꝑ illa que fiūt de facto in paternitate & filiatione ẜm carnē visibili. ꝓbamꝰ & arguimus illa que debēt fieri in paternitate & filiatione inuisibili ẜm aīam & hoc iure & rōne paternitatis & filiationis: imo paternitas & filiatio ẜm carnē sunt speculum & exemplū paternitatis & filiationis ẜm aīam. & q̄dam scala vt per hoc cognoscat oīs hō q̄d debeat deo patri suo. iure & rōne p̄rnitatis & filiatiōis. et qualr̄ se habere debeat erga ip̄m iquātū est pater. Cū eñi nos faciamus oīa predicta patri carnali qui moriẜ & nibil pōt nobis nocere duz mortuus est. quāto magis debemus oīa illa facere patri spūali & imortali. ad cuiꝰ manus hēmꝰ deuenire q̄ pōt nos eternalr̄ perdere.

¶ Manifestatio lapsus & defectꝰ hoīs. Ti.cccxix.

Et qm̄ visum est q̄d debemꝰ de iure & rōne p̄rnitatis & filiatiōis. & qualr̄ sumꝰ obligati. Videamꝰ nūc factū nostrū & nostrū facere si ɔcordāt cū isto debito & iure. Videamus si habeamꝰ oīa que hr̄e debemꝰ erga deū p̄rem nr̄z dilectissimū. & inveritate, & in facto nibil hēmus qd̄ hr̄e debuimꝰ. nibil facimus qd̄ nō facere debuims. imo totū oppositū & ɔ̄riū facimꝰ & habemꝰ in nobis. Iā nō est amor erga deū patrē nostrum. nec timor nec honor. nec reuerētia. nec obediētia. nec hūilitas. nec subiectio. nec spes. nec ɔfidentia. nec credulitas. imo oīa ista de facto deficiūt nobis erga deū p̄rez nostrū. & tñ de iure de bene esse. imo magis ɔ̄ria oium istoꝝ & alioꝝ que debēt ēt esse sunt in nobis oibus erga patrē nostrū: quia in nobis est ɔtrarius amor amo

Nō ē nobis amor dei.

ri dei. et etiam odium dei. et est timor .cõtrarius timori i dei patris nostri. et est ɔtẽptus pr̃is nr̃i spũalis. et honor ɔtrius honori paterno. et offensa et iniuria ei9 et inhonoratio et vitupatio. et irreuerẽtia. inobediẽtia. superbia. resistẽtia. et diffidẽtia. et incredulitas. Quare possum9 hic ɔcludere lapsum et pditionez. corruptionem. degñationẽ. deuiationẽ. et alienationẽ nostrã et nature hoĩs. et mutationez in suũ ɔtriũ. et qualr hõ totaliter distat et elongat a veritate. ¶ Si vt clare videam9 statũ nr̃m respectu dei pr̃is nostri q̃lis sit manifestabimus ipsum p pr̃nitatẽ et filiationẽ que sunt ſm carnez

Sumus mali filij. arguendo a ɔtrio sensu. Si eñ fili9 carnalis nõ amet: nec timeat patrẽ suũ: nec honoret: a quo recepit corp9 qd est ppt aĩam. nõne dr̃ malus et pessimus filius? Ergo quãto magis cũ nos nõ timem9 nec amam9 nec honoram9 pr̃em nr̃m a quo recepim9 aĩaz ppter quã est corpus. sum9 mali et pessimi filij. Itẽ si nos reputamus et iudicam9 illũ filiũ carnalẽ pessimũ: ribaldũ: et neq̃ssimũ: ingratissimũ et puersũz totalr: qui ɔtinue iniuriat

Iniuriamur deo. offendit et psequit suũ patrẽ carnalẽ. et semp ɔtriatur: et oĩa facit ɔ ipm. ergo quãto magis nos sum9 reputãdi pessimi filij et ribaldi nequissimi et puersi totalr et summe ingrati respectu dei pr̃is nr̃i pncipalis: q: cõtinue ipm iniuriam9. offendim9. et psequimur. et semp ei ɔtriamur et oĩa facimus ɔ eũ: a quo recepimus aĩam et conseruamur in eẽ et a quo nobis ɔtinue danĩ bñficia multa. Itẽ si filius carnalis nõ curaret de honore pr̃is sui. imo totalr inq̃rẽt in eo esset destrueret illũ et annihilaret: et totalr curaret de honore suo pprio ɔ honorẽ pa-

Inhonoram9 deũ. tris. nõne talis filius eẽt neq̃ssim9 filius. Ergo multo magis nos sumus nequissimi filij erga deũ q̃ est pr̃ noster: cũ semp laborem9 pro honore nr̃o pprio: et nõ pro suo honore. et pmo et pncipalr queram9 honorẽ nr̃m et nõ suũ. et tñ viuim9 quotidie de bonis suis. Itẽ si filius carnalis haberet patrẽ regẽ potentẽ et viuentẽ et sapiẽtem et multũ iustũ. et talis filius patre viuẽte faceret se regem et vellet dñari sine volũtate et auctoritate pr̃is. et vellet esse equalis patri. nõne talis filius esset neq̃ssimus? Ergo multo magis nos sum9 nequissimi filij respectu dei patris nostri. qui cũ habeam9 patrẽ oĩpotẽtem summũ regẽ semp viuentẽ. summe sapientẽ. et tñ cõstituim9 nos reges: et nos volum9 dñari sine voluntate et auctoritate sua. et habere pprĩã voluntatẽ et sequi illã sicut ipse. et facere nos reges et regnũ nr̃m. et impiũ nr̃z in nobismetipsis ɔ suũ regnũ et ɔ suã volũtatẽ. Itẽ si filius carnalis insurgat ɔ patrẽ: tũc dicim9 q; est effect-

stultus.freneticus:et inamatus.et maxime si pater sit potens et sapiens. Ergo multo magis nos sumus verissime stulti:et frenetici:et inamati cum continue insurgamus contra patrem nostrum verissimum omnipotentem et iustissimum. Item si filius carnalis habeat patrem summe diuitem et potentem. et non confidat de patre suo.imo diffidat tunc signum est certissimum quod aliquam magnam offensam et iniuriam et displicentiam fecit contra patrem suum propter quod diffidit. Ergo cum nos non confidamus in deo patre nostro:nec speremus in eo:imo diffidamus de eo qui est verus pater noster. signum est quod aliquam offensam magnam et aliquam iniuriam et aliquod magnum displicitum fecimus contra ipsum propter quod perdidimus confidentiam et spem:cum ipse sit pater noster et sit omnipotens et summe diues. Ulterius quanto pater carnalis est magis bonus:benignus:pius:prudens:et nobilis. tunc si filius offendat et iniuriet talem patrem. tanto reputabitur peior:malignior:et nequior. Ergo cum pater noster secundum animam sit summe bonus:summe benignus:et pius: et nobilissimus:et summe sapiens. tanto sumus peiores:malignIores:et nequiores:quia de facto talem patrem offendimus: iniuriamus:et contemnimus.et de ipso nullum computum facimus. Preterea si filius carnalis habeat patrem qui non solum sit pater suus:immo totaliter dominus suus:rex suus: et princeps suus:et iudex suus.si insurgat contra patrem talem vel ipsum offendat:et iniuriet:et totaliter faciat contra suam voluntatem et sit contrarius ei. nonne iste filius non solum dicetur malus et pessimus:imo stultissimus et sine sensu? Ergo multo magis cum nos habeamus omnes patrem eternum qui non est solum pater quia ab eo recepimus animam immortalem.imo totaliter dominus noster:rex noster:et iudex noster:qui potest nos totaliter perdere si vult.nonne sumus stultissimi et sine sensu:quia talem patrem offendimus et iniuriamus:et quotidie facimus contra suam voluntatem:imo sumus contrarii et inimici sui:et non dubitamus esse tales:nec potest esse maior stultitia:quia tunc non solum filius est contra patrem.imo seruus contra dominum suum subditus contra principem suum. et iudicandus reus contra iudicem suum. Et tunc iniuriamus et offendimus deum ut patrem:ut dominum:ut principem:et ut iudicem nostrum: et sic facimus contra ius et debitum paternitatis et filiationis.contra ius et debitum dominii imperii:et principatus:et seruitutis.et ita incurrimus simul iram et indignationem patris nostri.regis nostri domini nostri:et principis nostri:et summi iudicis nostri. Et sic omnibus ex supradictis possumus clare videre statum nostrum qualis est respectu dei patris nostri.et quales filii sumus.quoniam forma et imago filiationis spiritualis que est secundum animam in ordine ad deum patrem nostrum totaliter est perdita:corrupta et deformata:annihilata. et in contrarium mutata.et habemus formam contrariam contra formam filiatio-

Insurgimus contra deum.

Diffidimus deo.

Stulti et frenetici sumus.

Filiatio nostra spiritualis est totaliter corrupta.

nis.ideo sumus filij deformes.deformati.peruersi.tur pes ꝛ ingratissimi.vñ nõ sum⁹ nec facim⁹ vt filij.sꝫ vt hostes ꝛ inimici dei pr̃is nr̃i.qm̃ inter pr̃em nr̃m ꝛ nos sũt oĩa illa ĩ medio q̄ repugnãt pr̃nitati.ꝛ vere forme filiatiõis.s.inobediẽtia irreuerẽtia.cõtẽpt⁹.p̄sumptio. supbia.rebellio.ingratitudo. Et qꝛ nos hẽmus formã ꝯriaꝫ vere filiationis q̄ est ſm aiam.iõ sumus ꝯrij pr̃i nostro ꝑ ꝯriã formã. Et iõ qꝛ in nobis ẽ deformitas et puersitas filiatiõis.seq̄r ꝙ pr̃ nr̃ hẽat irã ꝯ nos.ꝛ sum⁹ ei odibiles ꝛ aboĩabiles ꝛ digni sum⁹ ira ꝛ ĩdignatiõe sua ꝑpter deformitatẽ. Item qꝛ forma filiatiõis est corrupta ꝛ ꝑdita ĩ nobis sequit ꝙ nos ꝑdimus oĩa bona. oẽs diuitias oẽm hereditatẽ q̄ debebãt nobis euenire rõne istius vere filiatiõis.q̄ quidẽ sunt tanta ꝛ tã magna ꝙ magna erat filiatio ꝛ pr̃nitas. Et qꝛ pr̃ nr̃ spũalis est in infinitũ diues.nec hñt finẽ nec nũerũ oĩa bona sua.ꝛ oĩa bona pr̃is debẽt esse filioꝝ. seq̄tur ꝙ nos ꝑdidimus infinitas diuitias ꝛ infinita bona.qꝛ ꝑdidimus oĩa bona pr̃is nostri que debebãtur nobis rõne filiatiõis. Et qꝛ pr̃ noster est totus spũalis et inuisibilis nullo mõ corporalis.ꝛ illud ꝑ qđ nos sum⁹ filij: etiã est inuisibile ꝛ spũale ꝛ nullo mõ corpale.s.ip̄a aĩa. sequit ꝙ bona ꝛ diuitie ꝛ hereditas patris nr̃i.oĩa sunt inuisibilia spũalia ꝛ nullo mõ corpalia. Iõ ꝑdẽdo formã filiatiõis ꝑdidimus infinita bona spũalia. Et cum filius debeat ꝑtractare negotia pr̃is sui.ꝛ nos tractemus ſꝑ negotia ꝯria.s.corpalia negotia et corruptibilia ꝛ nullo mõ spũalia.sequit ꝙ sumus extra bona patris nostri.et sumus totaliter exheredati a bonis paternis ꝛ ab eterna hereditate. Et hoc maxime manifestatur.quia cum filij debeãt viuere de bonis paternis. Et cuꝫ bona patris nostri sint spiritualia ꝛ inuisibilia et nullo modo corporalia.ideo debemus viuere de bonis spiritualibus et inuisibilibus. et tamen tota vita nostra consistit in bonis corpalibus.ꝛ solũ viuimus sicut animalia bruta de rebus corpalibus et visibilibus. et sic facimus vitam nostram bestialem.ꝛ nõ sicut filij dei. Et quia pater nr̃ nõ solũ est pater.immo est rex et summus.ꝛ per ꝯñs habet regnũ tantũ et tale sicut pertinet ei.ꝛ palatiũ ꝛ astantes ꝛ seruiẽtes ei iuxta suam regiã maiestatẽ.ꝛ iõ qꝛ ꝑdidimus formam sue filiationis q̄ est summe dignitatis ꝛ summi honoris.ꝛ acq̄siuimus formã ꝯriã.turpissimã ꝛ puersam.seq̄tur ꝙ perdidimus regnũ suuꝫ eternũ.ꝛ consortium oĩm eoꝝ q̄ continue cum eo assistũt ꝛ seruiũt ei. ꝛ sumus ineternum exules a regno suo.a domo sua.ꝛ a palatio suo. Et

Perdimus omnia bõa.

Hereditas nr̃a ẽ spũalis.

Deberemus viuere de spiritualib⁹ bonis.

sic clarissime possumus videre et cognoscere perditiotionẽ corruptionẽ.lapsum.et totalẽ puersionẽ hoīs cōparādo hoīes ad debitū et ius paternitatis et filiationis que est sm aīam.Quare summe flere debēt hoīes et dolere.q̄ tales fiūt et tāta bona perdiderūt.q̄ nō solum sunt lapsi a vero statu in quo debebāt eē. immo a vero statu filiationis dei qđ est maius.

¶ Qž etiā perditio lapsus et corruptio nature hominū cognoscunť cōparādo ad ius et debituʒ fraternitatis que est sm animā et primo ostenditur quomō se debēt habere inter se. ¶ Titulus.ccxxx.

Sicut aūt ꝓbatū est et cōclusum ius p̄rnitatis et filiationis sm aīam p illud qđ de facto fit in p̄rnitate et filiatiōe sm corpus et carnē.ita cōformiter ꝓbabim⁹ ius et debitū fraternitatis q̄ ē sʒ aīaʒ p illđ qđ de facto fit in fraternitate q̄ est sm carnem. Si eñ frēs carnales se amāt tātū.et tāta amicicia et tāta vnitas.et tāta ꝯiūctio est inter eos.ꝙ nihil hñt diuisum.nihil ꝓpriū vn⁹ moriť ꝓ alio.vn⁹ reputat se aliū. et oīa ista fiūt rōne fraternitatis.s.qꝛ hñt vnū.p̄reʒ immediatū.s.a quo imediate receperūt corp⁹ et carnem mortalē corruptibilē et putrefactibilē ergo q̄nto magš et sine cōparatiōe deben⁹ nos oēs amare ad inuiceʒ et nihil reputare ꝓpriū.et reputare oēs vnū rōne fraternitatis q̄ est sm aīam quā habemus imortalē.qꝛ.s.oēs sumus vnius et eiusdē patris filij immediate sm aīam. a quo oēs nos et a nullo alio imediate recepim⁹ aīam imortalē.rōnalē q̄ magis valet ꝙ̄ corpus sine cōparatiōe.imo de tāto dʒ esse fortior.maior.purior.sincerior iste amor.de quāto aīa est maioris et dignioris nature ꝙ̄ corpus in qua aīa fundať et fraternitas.Si ergo vnitas et idēptitas vnius p̄ris carnalis est cā tāte dilectionis inter frēs sm carnē.multo magis vnitas et idēptitas eiusdem p̄ris sm aīam dʒ eē cā maioris dilectiōis inter frēs sm aīam.Qꝛ igiť nos oēs hoīes habem⁹ solum vnicū p̄rem et eūdē sm aīam.et non duos. propter quē sumus oēs fratres.seq̄tur ꝙ inter oēs hoīes dʒ eē maxima vnitas maxima amicicia et cōiūctio. Itē frēs carnales eiusdē p̄ris.si habeāt p̄rem potētē diuitē et sapiētē.cauēt ꝙ̄diu p̄r viuit ne vnus inferat alteri iniuriā.ne ledat alterū.ne vn⁹ decipiat alteruʒ.nec dolum nec fraudē faciat.immo stāt in ꝯcordia inter se et hoc ꝓpter honorē p̄ris et timorem ne p̄r irascatur nec tristetur.Igitur multo magis nos oēs hoīes qui sumus fratres.qui habemus eūdē p̄rem oīpotentem summe

sapientē.qui semper viuit.et nunq̄ pōt mori. cauere debemus ne inuicē offendamus nos ⁊ iniuriem⁹ et ledamus nos.⁊ ne fraudes faciam⁹ inter nos. s3 immo debemus esse in ↄcordia ⁊ in pace.⁊ hoc ꝓpter honorē tanti patris ⁊ timorem ⁊ amorē. q2 oīa videt et cogitatiōes occultas ne irascat̄ ↄ̄ nos ⁊ ne ↄtristet̄. Si em̄ pr̄ carnalis tātū gaudet de cōcordia ⁊ pace filioꝝ īter se q̄nto ꝗ magis pr̄ nr̄ spūalis q̄ dedit nobis oib⁹ aīas nr̄as gaudebit de nr̄a pace ⁊ cōcordia. Ecce igit̄ ius ⁊ debitū fraternitatis qđ debēt oēs hoīes seruare ad inuicē ad qđ obligant̄ q2 sunt frēs. Ecce qualis vnitas q̄lis cōcordia d3 eē. ⁊ q2 in veritate ⁊ in facto l3 oēs sint frēs ꝫm aīam velint aut nolint.tn̄ nullo mōfaciūt inuicem vt frēs.ꝫm aīam nullus seruat istā fraternitatē. immo ista fraternitas est totalr̄ mortificata ac si nō esset.nō se diligūt nec hn̄t cōcordiā nec vnitatē inter se ꝓpter istā frr̄nitatē.cū tn̄ ista sit maior ⁊ principalis frr̄nitas.immo se inuicem occidūt.ledūt ⁊ cōsumūt et ꝑsequūtur se inuicē.defraudant̄ ⁊ decipiūt seinuicē.inuidēt sibiīnuicē ⁊ iniuriāt ⁊ diffamāt. Et si forte sit inter hoīes aliq̄ pax et cōcordia vel vnitas.non est rōne isti⁹ fraternitatis.s3 ꝓpter aliam cām̄ q̄ repugnat fraternitati.q̄ est ꝫm aīam. Et q2 totū bonū fratruꝫ inq̄ntū sunt frēs est pax ⁊ cōcordia et vnitas eorū.quia si ista deficiāt.etiā q̄cūq3 alia sunt nullū bonū est in eis. ⁊ totū malū eoꝝ est diuisio discordia ⁊ dissensio ideo sequitur ꝙ istud bonū deficit inter hoīes qđ deberet eē. et ꝑ ↄn̄s totū bonū deficit.q2 hoc est totū bonū qđ d3 eē inter eos q2 sunt frēs. Ita nullū bonuꝫ est inter hoīes. immo deficit oē bonū.q2 deficit ꝓpriū bonū.⁊ ꝑ ↄn̄s inter hoīes nō est nisi maluꝫ. Et sic hoīb⁹ deficit totuꝫ qđ debebāt hr̄e.⁊ in eis est malū qđ nō debebat eē. Quare ꝑ corruptionē isti⁹ fraternitatis q̄ est ꝫm aīaꝫ manifestat̄ verissime ꝑditio.lapsus ⁊ corruptio hoīs. Et ita p3 ꝙ hoīes sunt lapsi a statu magni honoris ⁊ magne dignitatis.ad statū maximi vituperij et obprobij.s.a statu ꝟe nature hoīs.vere filiatiōis dei et vere fraternitatis.in statū bestialitatis ⁊ oīs deformitatis. Et sic patet qualiter per duas vias in generali manifestatur perditio lapsus ⁊ corruptio nature hominuꝫ. et ꝑmutatio in suū ↄ̄riū.s.primo cōꝑando factum hoīs ⁊ facere ad ius ⁊ ad debitū nature qđ fundat̄ in obligatiōe.⁊ scđo cōparando ad ius ⁊ debitū pr̄nitatis et filiatiōis ⁊ frr̄nitatis q̄ sūt ꝫm aīaꝫ. Attn̄ ista scđa via seu rr̄a q̄ fundatur in pr̄nitate ꝓbatiōe. ⁊ fraternitate orit̄ a prima via obligationis.q2 obligatio fundabat̄ in da

re et accipe. et similiter pr̃nitas. filiatio et fraternitas fundatur in dare ꝛ accipere.

¶ Qꝫ ex omnibus p̃dictis ostẽdit veraciter homines esse mortuos ſm animam et solum esse viuentes quã tum ad corpus. ¶ Titulus.ccxxi.

Cum qm̃ aliq̃ res cognoscit̃ esse viuens ꝑ suas operationes suas id res q̃ totaliter perijt vt nõ hꝫ opatiões suas quas debebat hr̃e est mortua total̃r. Et q2 in hoibus nulla ẽ operatio q̃ deberet eẽ vt iã declaratũ est. quoniã hoies nullo mõ opãtur illa q̃ deberẽt opari inq̃ntũ hoies. ꝛ iõ nõ sunt hoies. ꝛ q2 iste opatiões q̃s homo dꝫ facere inq̃ntũ hõ respectu dei ptinẽt ad animã. s. amare deũ. timere deũ. honorare deũ ꝛ obedire deo. cõfidere in deo. et credere ei. q̃re seq̃tur ꝙ aĩa si compararetur ad deũ mortua est. ꝛ nõ viuit. Quare sequitur ꝙ hoies sunt mortui q̃ntũ ad aĩam. Itẽ q2 hoies ꝑdiderũt total̃r formã filiatiõis erga deũ ꝛ formã fraternitatis inter se. q2 total̃r est extincta in eis: q2 nulla est opatio i eis ſꝫ formã filiationis ꝛ fraternitatis ſꝫ aiaꝫ vt iã declaratũ est. iõ q2 hoies nullo mõ viuũt nec operantur ſm formã filiatiõis ꝛ fraternitatis ſm aĩam. seq̃tur ꝙ sunt mortui q̃ ad hoc. q2 si aĩa viueret cognosceret istã filiationẽ ꝛ fraternitatẽ. ꝛ opareẗ ſm illa. Item q2 vita hoĩs est gaudiũ verũ aĩe. iõ vbi nullũ verũ gaudiũ est. ibi nulla v̾a vita est. ꝛ iõ q2 verũ gaudiũ hoĩs est ꝛ ꝑuenit ex vero ꝛ puro amore cũ deo. ex vera societate cũ deo. q2 de9 est verus pr̃ hoĩm. ꝛ hoies sunt veri filij eius. ꝛ ꝑpter hoc hoies debẽt eẽ vniti. sociati ꝛ cõiuncti cum deo pr̃e suo. ꝑpter purũ amorẽ et filialeꝫ timorẽ. ꝛ ex tali societate necessario sequit̃ verũ gaudiũ qd̃ est vita hoĩs. Itẽ verũ gaudiuꝫ oritur ab amore et societate fraternitatis ſm animam. ꝛ ideo quia homines perdiderunt istam filiationem et istam societateꝫ cum deo et sunt separati a deo per amorem et nullam societatem habent cum deo. immo diuisionem. ꝛ sunt elongati a deo per contrarium amorem vt iam dictuꝫ est. ideo perdiderunt totaliter verum gaudiũ. et quia etiam perdiderunt veram fraternitatem que est ſm animam. et sunt diuisi inter se et nullo modo vniti per istam fraternitatem. ideo etiam perdiderunt verum gaudium quod oritur ex ista vera fraternitate. quare sequitur ꝙ homines quia priuati sunt vero gaudio. sunt etiam priuati vera vita. etiam sunt veri mortui. quia non habent veram vitam. Item quia anima non sentit se esse in tali statu in quo est. nec sentit

Perdimus verum gaudium.

Nō senti mus ma la nostra

suū malū nec sentit se separatā a deo pātre suo nec sentit se esse corruptā.nec pditā.nec lapsam.nec mutatā in suū ɔ̄triū.nec sentit q̄ oīa que facit sunt cōtra deū nec pcipit se esse inimicū dei patris sui.nec incurrisse irā ⁊ indignationē eius.nec se pdidisse tātū gaudiū.⁊ ita q̄ nullo mō sentit vnū verū malū qđ habet nec cognoscit malū eternū ad qđ tendit sequit̃ q̄ ipa est mortua.Si eñ esset viua sentiret malū suū ⁊ doleret sine mēsura.Et sic aīa nō sentit nec bonū suū nec malū suū nec sētit seipā.nec sētit deū a quo creata ē nec cognoscit.⁊ iō vere.mortua est.Et sic veraciter homines mortui sunt quo ad vitā aīe.⁊ hoc quātum ad verā vitā que est anime pp̄ria.⁊ lȝ homo mortuus sit et aīa mortua quātū ad verā vitā que est fm deū.tñ in se nunq̄ morit̃ aīa q̄ȝ imortalis est.⁊ semp viuet in eternū.Ideo duplex est vita aīe vna naturalis q̄ȝ ipsa est vita ⁊ p istā semp viuit ⁊ p istā vitā viuificat corp⁹

Duplex vita anime

Alia est vita q̄ causat̃ ex societate cū deo.⁊ cū hoībus pp̄ter deū que vita est gaudiū verū.⁊ fm istā vitam mortua est aīa.q̄ȝ pdidit oīa illa ⁊ oīa fundamēta in quib⁹ fundat̃ verū gaudiuȝ ⁊ q̄ valent ad habendum verū gaudiū.⁊ iō aīa viuens mortua est.Et q̄ȝ aīa habet radices ⁊ fundamēta ex quib⁹ necessario oritur eterna tristicia q̄ est mors eius.iō aīa pdidit eternā vitā ⁊ eternū gaudiū.et acq̄siuit eternā mortē et eternam tristiciam.Sic hoīes mortui sunt fm deū ⁊ q̄ntū ad aīam.et vadūt ad mortē eternā.lȝ viuāt quātuȝ ad corpus ⁊ vitā corpalem.Ecce ergo manifestū est qualiter status hoīs est puersus.corruptus.lapsus ⁊ in cōtrariū mutatus.⁊ tñ iste lapsus.ista corruptio et ista peruersitas occulta erat nobis et abscondita.

¶ Hic probatur q̄ homo factus fuit completus in genere suo.et in gradu suo et habuit omnia que habere debuit iuxta suum gradum. Titulus. ccxxxij

Quoniā autē ex oīb⁹ pmissis ⁊ ex toto processu iā facto cōcludere possum⁹ veraciter duos esse status hoīs cōtrarios inter se et oppositos.vn⁹ status est in quo nūc est de facto q̄ est corruptus.alius status est in quo debebat esse qui nō est nec existit de facto.iō q̄ȝ videm⁹ statū hoīs qui nō est in facto.⁊ alium statū ɔ̄trium qui debebat esse nō vidimus in re sed cognoscim⁹ q̄ debebat eē sequit̃ q̄ possum⁹ dubitare si status in quo est nunc fuit prim⁹.vel si aliquādo de facto fuit in statu debito.sicut si aliquis nūq̄ bibisset nisi acetum ⁊ nunq̄ vinū.posset dubitare si status aceti

status aceti fuisset prim⁹ ita ꝙ nūꝗ fuit in alio statu.
Et qꝛ iā ꝓbatū est supꝰ ꝙ hō fact⁹ est ⁊ ꝙ nō fecit se
ipm.iō si nos ꝓbam⁹ ꝙ de⁹ nō fecit hoiez talez in tali
statu in quo nūc est.⁊ tñ fecit hoiez.necesse est dicere
ꝙ deus fecit hoiez pꝛio in statu debito ⁊ vero in quo
recte debebat eē.⁊ ꝙ stat⁹ debit⁹ fuit pꝛim⁹ ⁊ nō iste i
quo est mō.Et iō opꝫ pꝛio ꝓbare ꝙ de⁹ nō fecit hoiez — De⁹ fecit
in statu in quo nūc est.⁊ hoc ondit multis mōis. Pꝛi — hoiem in
mus ex pte honoꝛis dei.qm̄ dictū est supꝰ ꝙ ꝑ honorē — statu re-
dei pōt reddi rō de oib⁹ q̄ opat de⁹ extra se.de⁹ ei opa — cto.
tur oia q̄ fecit extra se ad honorē sue potestatis.sue sa
piētie ⁊ bonitatis.ergo fecit hoiem ad honorē sue po
testatis.sue sapiētie ⁊ bonitatis.⁊ nō ɔtra honorē.Sꝫ — Titulo
si de⁹ fecisset hoiez in tali statu in quo nūc est fecisset — clxxxiiij.
ipm ɔtra honorē sue ptātis.sue sapientie ⁊ bonitatis.
qm̄ fecisset hoiez coꝛruptū.ꝑditū.turpē inoꝛdinatum
deuiatū.bestialē.iniustū.⁊ sic de aliꝫ cōditionib⁹ pes
simis inqb⁹ mō existit.q̄ oia derogāt ⁊ repugnāt ho-
noꝛi dei.ergo de⁹ nō fecit pꝛio hoiez talē.Ergo neces-
sario est dicere ꝙ fecit hoiez talē ⁊ in tali statu i quo
debebat esse.vt esset honoꝛ sue ptātis.sue sapientie ⁊
bonitatis.Itē iste stat⁹ in quo est hō mō ē totalr ɔꝛi⁹ — Titulo
⁊ opposit⁹ deo vt ꝓbatū est.qꝛ hō est inimic⁹ dei ⁊ cō- — ccxxviij.
trariat deo ⁊ est ɔ̄ suū honorē facit em̄ ei iniuriā ⁊ toł — ⁊c.
lit deo qđ ei dꝫ.⁊ dat cui nō dꝫ.sꝫ de⁹ nō fecit hoiez vt
esset inimic⁹ su⁹ nec ɔꝛiaret ei.nec resisteret ei.nec de-
dit hoi aliqđ ꝑ qđ esset inimic⁹ su⁹.nec dedit ei aliqđ
qđ esset ɔ̄ se.sꝫ ꝓ se.sꝫ tñ hō habet amorē ɔꝛiū deo ⁊ ti — Ti.clxxix
morē ⁊ honorē vt ꝓbatū est.ergo sequit ꝙ de⁹ nō fecit
hoiem talē ⁊ sic inclinatū ɔtra se ⁊ ɔ̄ deū.sꝫ cū sit verū
ꝙ hō sit factus a deo.ergo sequtur ꝙ de⁹ fecit hoiez in
statu cōtrario ꝗ nūc sit ergo de⁹ fecit hoiez talē q̄ ni-
hil hēret in seipo ɔtra deū.neqꝫ aliquā inclinationez.

¶ Preterea iā ɔclusū ē i caplo de honoꝛe.ꝙ oia q̄ de⁹ — Ti.clxxxi
facit.facit ꝓpter suū honorē ⁊ ꝓpter vtilitatē creature
rōnalis.ergo de⁹ nō fecit hoiem ad malū hois ad dā
nū hois.⁊ incōmodū hois sꝫ magis ad bonū.ɔmodū
⁊ vtilitatē ipsi⁹ hois.sꝫ hō in isto statu in quo nūc est
habet in se radicē oim maloꝝ.scꝫ amorē suiꝑsi⁹ ꝓuatū
ꝓpꝛiā volūtatē ⁊ ꝓpꝛiū honorē.q̄ sunt radices ⁊ fun- — Titu.cxli.
damēta oim maloꝝ.oium vicioꝝ ⁊ erroꝝ vt iā supius
pꝛobatum est.⁊ per istas radices viuentes in homie.
homo cōtinue multiplicat mala sua per totam vitam.
suam.et hoc facit volūtarie.et per consequens est pu-
nibilis ⁊ iudicabilis de oibus.vt iam pꝛobatū est. Et
quia opera hois punibilia ⁊ iudicabilia sunt vel pꝛe- — Titu.clxi

miabilia.eo qꝛ sunt facta volũtarie.⁊ cũ hõ semꝑ ope
tur oꝑa mala ⁊ cõtra deũ.oꝑatur semꝑ oꝑa punibilia
et operatᷣ hõ cõtinue cõtra seipm ad suũ dãnũ.⁊ ad
suã punitionẽ.ad suã confusionẽ ⁊ obprobriũ ⁊ semꝑ
facit illa per q̃ acq̃rit eternã penã ⁊ eternã tristiciam
quia habet aiam immortalẽ.que põt pati eternã tri-
sticiam.vt ꝓbatũ est.⁊ sic continue hõ viuit contra
Titu.clxi. seipm.⁊ dũ viuit acq̃rit illa per q̃ eternaliter cruciet.
⁊ hoc facit volũtarie sine coactione.⁊ tamẽ nulla alia
creatura facit cõtra seipsam.nisi solus hõ.Igitᷣ cõclu-
ditur ꝙ deus nõ fecit hoiem talẽ nec in tali statu nec
in eo posuit radices tales pessimas.sed tñ deus fecit
hoiem ergo sequitᷣ ꝙ fecit ipm in statu alio ⁊ contra
rio.⁊ ꝙ posuit in eo radices oium bonoꝝ.scꝫ amorem
dei.timorẽ ⁊ honorẽ ⁊ nõ amorẽ priuatũ.⁊ fecit hoiẽ
vt possit volũtarie oꝑari oꝑa bõa remũerabilia.⁊ po-
suit in ipo oia illa per que posset acq̃rere eternũ gau
diũ ⁊ nõ tristiciã.Ergo seq̃tur ꝙ hõ fuit aliq̃ñ in tali
statu debito cõtrario statui in quo nũc est.⁊ nõ potest
aliter esse.¶Itẽ deꝰ nõ fecit hoiem cõtra ordinẽ crea
turarũ vniuersi.imo magis ſm ordinẽ creaturaꝝ vni-
uersi.cũ hõ sit pars vniuersi.⁊ ꝑncipalis pars ⁊ sit in
ordine creaturaꝝ sed hõ mõ in isto gradu in quo nũc
Hõ lapsꝰ est.est cõtra totũ ordinẽ creaturaꝝ ⁊ vniuersi ⁊ deuia
ꝯ ordinẽ tus a toto ordine qꝛ oẽs alie creature faciũt q̃d debẽt
vniuersi. iuxta suã naturã.⁊ nulla facit aliq̃d cõtra seipsã ⁊ cõ
tra suã ꝓpriã naturã sed hõ facit q̃d nõ debet ⁊ nullo
mõ facit q̃d debet iuxta suã naturã ⁊ gradũ suũ.imo
facit cõtinue cõtra seipm ⁊ cõtra naturã hois.Unde
oẽs creature clamãt ⁊ dicunt.q̃lis debet esse hõ iuxta
naturã hois ⁊ gradũ hois in ordine creaturarum.cla
mant ⁊ dicunt q̃d debet facere hõ q̃d ꝑtinet ad ipsuꝫ
hoiem.vñ dicunt ⁊ clamant ꝙ homo debet esse talis
iuxta ordinẽ ⁊ gradũ suũ in vniuerso.ꝙ debet cogno-
scere seipm.⁊ oẽs creaturas.⁊ suũ creatorem.⁊ cogno
scere oia bñficia sui creatoris ⁊ dꝫ esse gratus ⁊ regra
ri cõtinue suo creatori.tã ꝓ seipo q̃ꝫ pro oibꝰ creaturis
Titu.cxc. debet ꝯtinue amare creatorẽ suũ timere ⁊ honorare.
⁊ ei seruire soli.vt iã ꝓbatũ est talẽ hoiem requirunt
oẽs creature ⁊ totũ vniuersuꝫ q̃ talia faciat.Sꝫ tñ hõ
est totus per ꝯtriũ.⁊ facit oppositũ qꝛ nõ cognoscit se-
ipm nec creatorẽ suũ nec sua bñficia ⁊ est ingratꝰ deo
de oibꝰ sibi collatis.nõ amat deũ sꝫ seipꝫ nõ timet deũ
nec honorat.sꝫ iniuriat ⁊ offendit.nõ ꝓuit creatori suo
sed creaturis.¶Itẽ creature req̃rũt hoiem ꝙ sit ami
cus dei.qꝛ creature dei sũt.⁊ ꝓuiũt hoi ꝓpter deũ.sed

tñ hõ est inimic⁹ dei ꝛ ꝯrius deo. ergo hõ in isto statu est ꝯ totũ vniuersuʒ. ꝛ ꝯtra totũ ordinẽ creaturaruʒ. ꝛ destruēs armoniã vniuersi. Jteʒ creature ꝛ ordo vniuersi reqrũt hoieʒ rõnalẽ ꝛ nõ bestialẽ. sapiētẽ ꝛ non stultũ. nec freneticũ hoieʒ. ordinatũ intra seipm. ꝛ nõ inordinatũ hoiem in quo aia dñef ḿm rõnẽ ꝛ regat ꝛ corpus famulef ꝛ regat qꝛ creature fuiũt corpori propter aiam. Sed tñ totũ oppositũ est. qꝛ hõ in isto statu est bestialis stult⁹. frenetic⁹. inordinatus intra seipm. ꝛ in ipo corp⁹ dñaf ꝛ aia q̃ ẽ naturaliter dña famulatur ꝛ fuit corpori. Ecce quãta inordinatio. q̄nta iniusticia est intus ꝛ intra hoiem. cũ tñ aĩ a sit imortalis. incorruptibilis ꝛ spiritualis de natura sua potiãs imaginẽ dei ꝛ corp⁹ sit mortale corruptibile ꝛ terrenũ ꝛ corpale. Ergo ḿm rectũ ordinẽ ꝛ ordinationẽ ꝛ verã iusticiã. postq̃ corp⁹ est vnitũ. s. cuʒ tali aia ita digna deberet ei obedire obtēperare ꝛ nullo mõ dñare necipedire ꝛ aia deberet imperare mãdare ꝛ regere ꝛ nullo mõ subiugare. et tñ totũ est per oppositũ. ꝛ totuʒ est peruersum. ita q̄ intus in hoie corp⁹ habet ꝓprias inclinationes ꝛ inhonestissimas. contra rationem irrationabilissimas. turpissimas et abomiabilissimas. et aia dũ deberet castigare corp⁹ suũ cũ sit naturalr domina ꝛ regina ipa seqtur inclinatiões sui corpis turpissimas ꝛ viuit ḿm eas. ꝛ sic totaliter corp⁹ trahit animã ad se et ad suã vitã. ꝛ dñatur ꝛ captiuat eã totalr. Ecce quãtũ vituperiũ ẽ itra hoieʒ. qꝛ res mortalis. corruptibilis ꝛ bestialis. ꝛ corpalis dominaf ꝛ regit. ꝛ res immortalis incorruptibilis ꝛ spũalis seruit et regitur et famulaf et subiugaf. dña obedit seruo nequissimo. superior inferiori. ꝛ rex subdito. Quare sequitur q̄ intra hoiem est tanta inordinatio qua nõ põt cogitari maior in hoie. Sed tñ oẽs alie creature sunt ordinate intra se. ꝛ qꝛ sunt ꝓpter hoiem. seq̄tur q̄ requirunt hoiem ordinatũ itra se. ꝛ nõ talẽ hoiem sicut est. Quare cõcluditur. q̄ hõ in statu isto est cõtra totũ ordineʒ vniuersi ꝛ creature. imo ẽ turpitudo vniuersi et toti⁹ ordinis. Ergo cũ de⁹ nihil faciat ꝯ ordinẽ vniuersi et creaturaꝝ. sequif q̄ nõ fecit hoieʒ talẽ nec i tali statu i quo ẽ mõ. ſʒ cũ de⁹ fecerit hoieʒ seq̄tur q̄ fecerit eũ in alio statu. sicut reqrit toti⁹ ordo creaturaꝝ ꝛ vniuersi. Ergo cõcludif q̄ aliqñ fuit hõ i statu ꝯuenięti ḿm ordinẽ creaturarũ et hoc ostendit ordo creaturarũ qui semp manet. Vñ cũ alie creature q̃ sũt iferiores et minores hoie. sint ꝯplete q̄libet in gñere suo et in gradu suo. sequif q̄ homo factus fuit completus in gñe suo

Hõ laps⁹ est freneticus.

Hõ laps⁹ est bestialis.

Hõ fuit fact⁹ ꝯple tei suo genere.

⁊ in suo gradu.⁊ habuit oia que hre debuit iuxta gradum suū.aliter deus magis amasset res inferiores ⁊ minores q̄ maiores.⁊ tn̄ sunt ꝓpter hoiem. Cū ergo deꝰ fecit creaturas bonas ꝓpter hominē.ergo magis debuit fieri hō bonus.Itē per experientiā videmꝰ.ꝙ impossibile est ꝙ illud qđ mō est acetū..primo fuerit acetū.immo ꝑmo fuit vinū bonū.ita impossibile est ꝙ natura hois primo fuerit corrupta.ita ꝙ status corruptꝰ fuerit primꝰ.imo de necessitate prius fuit bona et ꝑfecta.Sicut ergo acetū arguit vinū ita iste status in quo nūc est hō arguit de necessitate aliū statū in quo ꝑmo fuit.Itē etiā nullus artifex facit suū opus primo corruptum ⁊ malū et cōtra naturā rei.immo facit opus suū ſm ꝙ cōuenit operi.ergo cū deꝰ sit summus artifex.fe
Ti.ccxxix cit hoiem ſm ꝙ ꝯuenit hoi.⁊ vt fieri debuit.Preterea iam ꝓbatū est.ꝙ deus pater hois magis q̄ pater carnalis sit pater.si ergo bonꝰ pater carnalis nihil daret filio suo qđ esset cōtra filiū ⁊ destrueret filiū.ergo minus daret deꝰ aliqđ [illegible] sit cōtra hoiez.imo magis ꝓ bono hois.Et sic ꝓbatum est qđ dicebatur prius.

¶ Qualis erat status primꝰ ipius hois.⁊ quas ꝯditiones debebat hre. Titu.ccxxxiij.

Quoniā autē ex premissis habitis habemꝰ duos status nature ipius hois.vnū corruptū in quo nūc est.aliū perfectum in quo fuit primo realiter ⁊ de facto.⁊ cū scientia de hoie consistat in isto duplici statu.s.vt cōditiones cognoscamꝰ vtriusq; status.ideo opz investigare cōditiones istorū duorū statuū.et qđ vnicuiq; cōuenit.Et qz isti duo statꝰ sunt cōtrarij inter se.ideo opz ꝙ habeāt cōtrarias cōditiones.⁊ ꝑ cōsequens ex cōditionibus vniꝰ statꝰ possumꝰ arguere et cōcludere cōditiones alteriꝰ.Et qm̄ status primus in quo primo erat hō mō nō apparet.nec videt realiter nisi inquantum ordo creaturarū ondit nobis. ⁊ status in quo mō est q̄ est cōtrarius illi apparet realiter ⁊ videt.iō duo sunt ꝑ que possumꝰ cōditiones ꝑmi status cognoscere scz ordo creaturarū quē videmꝰ ad oculū.⁊ statꝰ hois corruptus q̄ nō apparet.Vn̄ postq̄ creature ostendūt nobis primū statū hois.ita etiā debēt ostēdere ⁊ manifestare oēs conditiones ⁊ ꝓprietates quas debebat hre hō ſm illū statū.Vn̄ necesse est ꝙ cōditiones ⁊ ꝓprietates sequātur quālibet naturā ſm suū statū ⁊ ſm ꝙ ei cōueniunt.Et etiā postq̄ iste statꝰ in quo mō est. est cōtrarius prio statui in quo ꝑmo erat.sequit ꝙ per cōditiones istiꝰ status corrupti, possumꝰ investigare

alterius.deinde p creaturas. Unde postq̄ iste status in quo nūc est.est mal⁹.sequit̄ q̄ oēs conditiōes q̄s hȝ hō istū statū sunt male.ꝛ tot ꝯditiones malas quot hȝ hō in statu isto tā ex pte aīe q̄ ex pte corpis.taȝ int⁹ q̄ extra.tot cōditiōes bonas ꝯrias istis habuit in pmo statu suo.tā ex pte aīe q̄ ex pte corpis.tā intus q̄ extra.et hoc necesse est ita eē.Et iō videam⁹ ꝛ nūeremus cōditiones malas quas nūc hȝ hō.qꝛ in ꝯrūs cōditionibus de⁹ fecit hoīem.Unde malū est hoī q̄ sit ignorās. et nō cognoscit seipm ꝛ suū factorē.malū ē hoī q̄ habeat malū amorē.ppriā voluntatē.timorē malū.et q̄rat vanitatē.ꝛ q̄rat ppriū honorē ꝛ sequat̄ sua ppria desideria.ꝛ suā ppriā voluntatē.Malū est hoī q̄ irascat̄ cōtra rōnem.q̄ habeat cōcupiscentiā inordinatā cōtra rōnem.q̄ plus appetat comedere ꝛ bibere q̄ sit necesse.Et malū est hoī ex pte corpis infirmitas ꝛ mors.senectus.dolor.malū est hoī q̄ corp⁹ debetur.ꝛ aīa famuletur.ꝛ q̄ sit rebellis corpori ꝛ aīe.Malū est hoī ex pte corporis q̄ patiat̄ famē ꝛ sitiȝ.calorē ꝛ frigus cōtra naturā sui corpis.Et vt oīa cōcludam⁹.maluȝ est hoī oīs pena ꝛ miseria.Ergo arguam⁹ p ꝯriuȝ.oēs cōditiōes bonas ꝯrias istis. qm̄ necesse est q̄ hō habuerit i prīo statu suo bono oēs cōditiones bonas cōtrarias istis. Igitur in primo statu hō nō erat ignorās.imo sciēs ꝛ cognoscēs seipm ꝛ suū creatorē.quantū ei expediebat ꝛ oēs creaturas.Itē habebat amorē bonū et debitū s. amorē dei ꝛ nō amorē priuatū.nō habebat ppriā voluntatē ſȝ dei.nō habebat mala desideria.sed habebat amorē dei bonū.sȝ nullū malū timorē habebat.nec q̄rebat vanitatē nec ppriū honorē.nulla cōcupiscentia erat in eo inordinata nec cōtra rōnē.non plus appetebat comedere nec bibere q̄ esset necesse.Itē nulla infirmitas erat in eo ex pte corpis.nec senect⁹.nec mors immo semper iuuētus.nullus dolor.nulla tristicia.Itē perfecta obediētia corporis ad aīam sine aliqua rebellione.Itē nō patiebat̄ nec famē nec sitim.nec calorem nec frigus.nec in eo (vt oīa cōcludamus) erat aliqua pena neq̄ miseria.nec aliq̄d q̄d habebat nomē mali.siue ex parte aīe.siue ex parte corporis.siue interi⁹.siue exterius. Et exinde concludit̄.q̄ iste locus in quo nūc habitat hō nō erat cōueniens nec debit⁹ iuxta primū statū.immo totaliter repugnās. Nota q̄ si homo non peccasset.nūq̄ in loco in quo nunc stat habitasset. qꝛ in isto loco est distēperantia in caliditate ꝛ frigiditate.in humiditate ꝛ siccitate.ꝛ sic necessario homo alteraretur i corpore.ꝛ pateret̄ nūc calorē.nūc frig⁹.nūc

Cōditiones bois lapsi.

Cōditiones bois in primo statu.

Loc⁹ primi hoīs.

ficcitatem.nūc humiditatē.ꝛ senesceret.que oīa repu
gnāt primo statui.in quo nihil mali debebat esse i cor
pore nec in aīa.Ergo cōcludit ꝙ alius erat loc⁹ in quo
p͛io habitabat in p̄mo statu.ꝗ totaliter erat cōueniēs
illi statui.in quo nulla erat aspitas.nulla alteratio cor
poris.nullū frig⁹ sensibile.nec calor sensibilis.nec ali-
quid ledēs corpus.nec impediēs aīam ꝗ ōme tēpera-
Due ha- mentū.Sicut ꝗ sunt duo stat⁹ hoīs ꝯrū.ita necessario
bitatiões sunt due habitatiões hoīs corporales.ꝛ duo loca cor-
hominis poralia.ꝗ cōtrariant ad inuicē.ꝛ habēt ꝯrias cōditio
nes.Sicut se hꝫ stat⁹ ad statū.ita se hꝫ locus ad locū ꝛ
habitatio ad habitationē.Et ideo iste locus se hꝫ tāꝗ
Exēpluꝫ carcer respectu alteri⁹.Hoc aūt pōt manifestari i exē
plo de vino ꝛ aceto.qꝛ vinū ꝗdiu manet in statu vini
manet in bono vase.ſꝫ qñ est corruptū.mutat in alium
locū.Ecce ergo qualiter p cōditiones stat⁹ corrupti ꝛ
lapsi in quo nūc est hō arguim⁹ ꝯditiones p̄mi stat⁹ ꝛ
pfecti in ꝗ p̄mo erat hō.Cōparemus ergo vnū statum
ad alium.ꝛ habebimus magnā noticiā de homine.
¶ Qualiter probant cōditiōes ꝛ ꝓprietates primi sta
tus hoīs.s.per ordinē creaturarū.ꝛ p naturā ipsi⁹ sta-
tus ꝛ exigentiā.

¶ Titulus. ccxxxiiij.

Titulo p̄ Ostꝗ aūt ꝓbauimus cōditiōes primi sta
cedenti. tus hoīs.ꝛ hoc p cōtrariū statū.nūc ꝓba
bimus cōditiones ꝛ ꝓprietates quas de-
Titu. pce bebat hre.ꝛ hoc p ordinē creaturarū.ꝛ p
cedenti. naturā ipsius status in se. Uñ cōclusum
est ꝙ deus fecit hoīem talē ꝛ in tali statu.
sicut ordo creaturarū ꝛ vniuersi reqrit ꝛ petit.ꝛ p ꝯns
in statu debito ꝯrio statui in quo modo est. Sꝫ hō ſm
ordinē creaturarū dꝫ esse talis.ꝙ dꝫ deo dare primo to
tum suū amorē ꝛ ꝯtinue ꝛ incessanter ip̄m amare me-
liori mō quo poterit.debet ip̄m timere.honorare quā
tuꝫ poterit.ei obedire ꝛ totaliter credere.ꝛ sibi soli ser
uire.ꝛ oīa ista debet hō facere ſm modū ꝓprie nature
sue ꝗ est libertas.ꝛ ideo cū libertate volūtarie ꝛ spōte
ꝛ sine coactione.Et ideo hō dꝫ talis eē ſm ordinē crea
turarū ꝙ dꝫ esse vnit⁹ ꝛ colligat⁹ deo immediate p totā
suā voluntatē sicut opus suo factori.sicut filius suo pri.
ꝛ creatura creatori suo.ꝛ bñficiat⁹ bñficiatori suo.sicut
seruus dño suo tanꝗ subdit⁹ regi suo.ꝛ tāꝗ iudicabi
lis iudici suo.ꝛ sicut spōsa suo spōso.ꝛ sicut amic⁹ ami
co suo cordialissimo.Talis ergo erat hō in primo sta-
tu respectu dei ꝛ talis fact⁹ erat.qꝛ si aliter esset.nō es-
set talis qualis esse deberet.qđ fieri nō debet. Igitur

sequitur quod nihil debuit esse in natura hominis. nec ex parte aie. nec ex parte corporis. nec intus. nec extra quod repugnaret isti statui. quod impediret hominem ab omnibus supradictis. quod inclinaret hominem contra predicta nihil quod posset nocere homini nec ledere contra suam voluntatem et libertatem. Nihil ergo mali debebat esse in homine. et per consequens nulla pena neque miseria nec in corpore nec in aia sed omnia debebant esse que conveniebant suo statui ad honorem dei. et ad perfectionem et bonum hominis. aliter fecisset deus contra honorem sue potestatis sue sapientie et bonitatis. Item tota dignitas et nobilitas nature hominis consistit in libero arbitrio. quia per liberum arbitrium homo est homo. et est super omnes alias creaturas. vnde iam probatum est. quod liberum arbitrium sedet supra creaturas inferiores. nec maior nobilitas potuit dari homini quam libertas naturalis. Nihil ergo maius potest esse in mundo libero arbitrio. Si autem liberum arbitrium sit corruptum. nihil tunc peius. nihil vilius. nihil turpius. nihil abominabilius. Si autem sit perfectum et tale quale esse debet. tunc nihil potest creari melius nec dignius. Ergo cum propria natura hominis sit habere liberum arbitrium et voluntatem cum libertate. sequitur quod deus fecit hominem cum libero arbitrio perfecto sano. et tali quale esse debebat. et per consequens dedit homini libertatem voluntatis. et dedit omnia que pertinent ad libertatem voluntatis. et nihil dedit quod esset contra naturam libertatis et voluntatis. quia si dedisset aliquid contra naturam libertatis. ergo dedisset libertatem contra libertatem in malum hominis et penam. quoniam omnis pena ideo est pena. quia est contra libertatem voluntatis. et nihil est penosum homini. nisi quia est contra voluntatem liberam. Ergo sic deus dando homini libertatem. nihil dedit contra libertatem. quia dando aliquid contra libertatem. dedisset homini libertatem voluntatis contra libertatem. et in damnum hominis et penam. et sic fecisset hominem contra hominem. Ergo dedit omnia homini que pertinent ad libertatem voluntatis. Ergo concluditur quod homo in primo statu nihil habuit contra suam voluntatem liberam. nec in corpore nec in aia. nec in se. nec extra. et per consequens nullam penam. nullam miseriam. nullam violentiam et nullam coactionem. Et ex isto concluso et probato possumus concludere et probare omnes conditiones et proprietates illius tam in corpore quam in aia. Vnde sequitur quod homo in illo statu habebat corpus totaliter subiectum aie sine rebellione et ei proportionabile. ita quod in corpore nulla esset libido. nec concupiscentia inordinata. nec aliquis motus inordinatus. nec aliquid contra rationem et voluntatem regulatam. Item quia aia hominis est immortalis. vt probatum est superius. et naturaliter suum corpus amat. et vult esse cum cor-

Tit. xcij et. cj.

Deus fecit homines cum libero arbitrio perfecto.

Homo in primo statu nihil habuit contra li. ar.

Habuit corpus subiectum aie

Tit. xcij.

Ti. ccxvij

pore.ergo vult φ corpus suum viuat et non moriatur. nec separetur ab ea:sed cōseruetur in esse.nec vult φ corp⁹ suū putrescat ⁊ cōuertatur in vermes et in cinerem. Ergo in pmo statu hō habuit tale corp⁹ qđ nō moreretur: neqꝫ morte violēta:neqꝫ morte naturali.s.quā vocam⁹ naturalē:qꝛ mors semꝑ est ꝯtra naturā ī humana natura:quia aliter aīa haberet corpus ꝯtra suā voluntatem ⁊ ꝯtra natura aīe que est immortalis. ¶ Item mors est vltimū terribiliū.est odibilissima. timendissima.⁊ horrendissima.⁊ nullo mō amabilis.nec placibilis. q̄re sequitur φ in pmo statu mors nullo mō habuit locū. sed solū vita:qꝛ est ꝯtra voluntatē. ¶ Item per mortē hō desinit esse hō.sed hō in pmo statu semꝑ vellet eē hō:⁊ nollet esse nō hō:nec mortu⁹ hō:qꝛ hō nullo modo in pmo statu potuit velle nec amare mortem: imo odire.qꝛ nihil magis inimicum homini φ̄ mors:nihil magis ꝯtrariās:ergo mors tunc nō habuit locū in natura hoīs.sed vita. Ergo in pmo statu erat imortalis: qꝛ nō debuit habere vllo mō illud quod nō est amabile:sed totalr odibile ⁊ horribile. Igitur tūc nullo mō potuit habere mortē nisi in penā:⁊ oīs pena est ꝯtra voluntatē:⁊ hō nihil debuit habere ꝯtra suā voluntatē: maxime mortē:que nō solū destruit corpus sed totum hominē. ¶ Itē sicut hō nollet mortē:ita nollet senectutem:nec ꝑdere iuuentutē:nec pulcritudinē corporalē: nec fortitudinē:sed semꝑ vellet conseruari in suo vigore:qꝛ maxima miseria est venire ad senectutē. Ergo sequitur φ talis erat natura hoīs in pmo statu vt nunφ̄ senesceret:nec ꝑderet iuuentutē:nec fortitudinē:nec vigorem.aliter sequeretur φ hō pateretur ⁊ haberet aliquid ꝯ suam voluntatē.⁊ sic pateretur penā ⁊ tristiciā: qđ fieri nō debuit. Nec est de aīalibus brutis sicut sicut de homine:qꝛ nō hñt aīam imortalē ⁊ semꝑ viuentē ⁊ liberū arbitriū.vñ eis cōuenit mors naturalis:⁊ senectus:et senescere ¶ Et sic cōclusum est:φ hō in pmo statu in eternū nō moreretur.⁊ iō necesse est φ haberet aliū locum φ̄ istū:in quo tūc habitabat:in quo hō nullā pateretur alterationē in corpore:nullā lesionē:nec calorem nec frigus:nec aliquid haberet ꝯ suā voluntatē: sꝫ eēt locus temꝑatissim⁹ qui cōueniret imortalitati corpis. quī totalr esset locus quietissim⁹ sine vēto:sine perturbatione aliqua. Ubi aūt talis sit locus in terra ad pñs relinquitur.sed sufficit ꝓbare talē locū esse. Itē ex necessitate erat esse alios cibos ⁊ fructus quib⁹ hō vteretur:q̄ cōuenirent imortalitati corpis:qui essent temperatissimi. Qualr aūt esset corp⁹ immortale: ⁊ qualr hō fie-

Habuit corp⁹ qđ nō moreretur.

Hō erat immortalis.

Hō nūφ̄ potuit senescere.

ret nimis longū eēt declarare:s; sufficit scire q̄ deꝰ fa-
cere potuiss; ⁊ sciuisset ⁊ voluisset postq̄ ita fieri cōue-
niebat. Vñ possumꝰ dicere q̄ fiebat tā p̄ cōplexionē cor
poris tēperatissimā.p̄ quā corpus esset dispositū ad i-
mortalitatē q̄ per ꝟtutē aīe que est imortalis:que vi-
uificaret corpus imppetuū:⁊ daret corpori vitā indefi
cientē.sicut ipsa de natura sua est vita indeficiēs crea
ta:que cōseruaret corpori suā cōplexionē:que ita quā
tum est de se pōt viuificare corpus imppetuū; sicut p̄
vnū diem:q̄ etiā per ꝟtutē ⁊ fructū loci illius tēpera-
tissimi:Qui aūt bn̄ cognoscit causam quare est neces-
se q̄ nunc corpus moriat:poterit scire modum quare
tunc non moreretur per oppositum.

¶Q̄ in primo statu omnes creature obediebant ho-
mini. Titulus.ccxxxv.

Ex predicto etiā fundamento.s. ex natura
liberi arbitrij ⁊ ipsius libertatis p̄batur q̄
in primo statu hoīs erat obedientia crea
turarū. Vñ postq̄ in p̄mo statu nihil erat
ꝯtra naturā voluntatis ⁊ libertatis seu li-
beri arbitrij hoīs:q2 erat totalr̄ obediens deo libere
⁊ spōte q̄diu stabat in illo statu:⁊ q2 vbi est libertas vo
luntatis seu liberū arbitriū ibi est naturalr̄ dn̄iu; im
periū p̄ncipatus ⁊ dn̄atio.⁊ cū inobediētia seu rebel-
lio sit ꝯtra dn̄ium.imperiū seu p̄ncipatū.sequit q̄ in p̄
mo statu nulla erat inobedientia.nulla rebellio ꝯria.
⁊ per ꝯn̄s erat vera obediētia ⁊ subiectio.aliter eñ se-
querer q̄ liberū arbitriū in quo est dn̄ium.esset datu;
homini in penā ⁊ in tristiciā. Ergo cōcludit q̄ oīa in-
feriora obediebāt impio ⁊ dn̄io hoīs: ⁊ nihil erat sibi
rebelle ⁊ inobediēs. Sicut eñ hō qui habebat liberū
arbitriū erat sub dn̄io dei:⁊ sub obediētia eiꝰ.ita infe
riora q̄ erāt sub hoīe:q̄ nullū habebāt liberū arbitriū:
nec p̄ ꝯn̄s dn̄iu;.deberēt eē sub dn̄io ⁊ obediētia hoīs.
Solus eñ hō in vniuersitate creaturarū huius mūdi
habebat dn̄iu; ⁊ naturā imperādi et dominādi.g̃ oīa
illa que nō habebāt dn̄ium nec naturā aptā ad domi
nandū debebāt eē sub dn̄io. Quare hō debebat dn̄ari
oībus creaturis inferioribus tanq̄ rex ⁊ impator oīm
creaturarū.cui solū a deo datū fuerat vt posset dn̄ari.
Frustra eñ esset dn̄ium:vbi non esset obediētia infe-
rioris. ¶Itē hō in p̄mo statu erat totalr̄ amicus dei.
totaliter obediēs deo:q2 talis erat p̄mus status. g̃ oīa
que dei erāt habebāt inclinationē ad hoīem.ergo ni-
hil poterat esse ꝯtra voluntatē hoīs:aliter oīa nō eēnt
dei. Ergo si hō obediebat totalr̄ deo.oīaq̧ erāt sub ho

Hoī nihil erat rebelle.

Hō erat totaliter obediēs

mine obediebāt homini ꝛ faciebant volūtatem eius.
¶ Item qui dñaṫ hoi dꝫ dñari oibus ꝙ sunt sub hoie. et que sunt ꝓpter hoiem. sꝫ hō dñabaṫ hoi: qꝛ dñabatur sibiipsi. erat eñ dñs sue ꝓprie volūtatis ꝛ sui corpis et oim membroꝝ suoꝝ. ergo debebat dñari oibus creaturis inferiorib⁹ que sunt minores hoie ꝛ sunt ꝓpter hominē. Qui eñ dñaṫ vere maiori: dꝫ dñari minori. Ecce pꝫ quadr per naturā liberi arbitrij ꝛ libertatis ꝓbantur oēs ꝯditiōes: status in quo ꝑmo erat hō. Qui ꝗ bene cognoscit excellentiā ꝛ dignitatē liberi arbitrij. poterit clare videre oia illa que ꝑtinēt ad ꝑmū statū hominis: qꝛ oia fundanṫ in libero arbitrio. sicut qui bene cognoscit dignitatē ꝛ excellentiā regie maiestatis: cognoscit oia illa que ꝑtinēt ad statū regis ꝛ sue digni
Cōcludit ꝓpositū. tatis. Ecce ergo quadr per duas vias inuenim⁹ ꝯditiones ꝛ ꝓprietates ꝑmi status: in quo fuit hō ꝑmo fact⁹ scꝫ tā ꝑ istū statū corruptū ī quo est hō. tā etiā per ordinem creaturarū. ꝛ per naturā stat⁹ in se qui est status libertatis in quo nulla erat corruptio nec puersitas. Sicut aūt per naturā liberi arbitrij: sani ꝛ pfecti. ꝓbauim⁹ ꝯditiones illius stat⁹. ita ecōtrario per naturam liberi arbitrij: corrupti ꝛ puersi. possumus ꝓbare ꝯditiones sui status: ꝛ que ꝑtinent ad ipm: qꝛ eadē est scientia oppositoꝝ. Cōparem⁹ ergo istos duos status inter se et videam⁹ qualis ꝑmo erat hō: ꝛ qualis modo est. vbi erat ꝑmo ꝛ vi mō est. ꝛ quot ꝛ quāta bona ꝑdidit. ꝛ quot ꝛ quāta mala nūc hꝫ: ꝛ sic per istū modū habebimus verā cognitionē de hoie: aliter ignorabimus hoiem. Ecce igiṫ quō creuit sciētia de hoie: qꝛ nūc habemus duas scientias: vnā de hoie perfecto: ꝛ aliaꝫ de homine corrupto ꝛ lapso.

¶ De origine corruptionis maliqꝫ nature hominis.
Titulus. ccxxxvi.

Post predicta opꝫ inuestigare originē corruptionis ꝛ mali ipsi⁹ nature hois. et quō intrauit: ꝛ videre quis hoiem fecit talē. et in tali statu sicut modo est. Vñ ꝓbatū est
Titulo ccxxxij. ꝙ deus nō fecit hoiem talē. imo fecit ipm in debito statu: ergo necesse est vel ꝙ ipsemet hō fecerit seipm talē. s. ꝙ fecerit suā corruptionē: suā ꝯditionem: suū malū: vel aliqua alia creatura. Et qꝛ ꝓbatuꝫ est ꝙ nihil poterat nocere hoi nec ledere hoiem: nec
Titulo ccxxxiiij. aliquā violentiā facere ꝯ eū: ꝯ suā volūtatē: nec ꝯ suaꝫ libertatē. ꝗ necessario ꝯcludiṫ ꝙ ipsemet hō volūtarie ꝛ libere ꝛ ipōte ꝑ suā voluntatē: nulla alia re cogente fecit seipsum talē ꝛ in tali statu: fecit suā corruptionē: ꝛ suū malū: ꝛ ꝑdidit seipm ꝛ statū ꝑmū bonū: et fecit

seipꝫ malū. Et qꝛ nos ꝓbauimꝰ oēs ꝯditiões ꝑmi statꝰ hois ꝑ liberū arbitriū ꝛ rōne volūtatis ꝛ libertatis: et fecimꝰ fundamētū ꝛ caput nr̄ꝫ in ipso libero arbitrio: ita ꝙ oia debebāt hoi euenire rōne sue libertatis ꝛ volūtatis. s. imortalitas. ꝯseruatio iuuētutis: obedientia creaturarū: ꝛ alia supradicta: ita ꝙ nullū malū debebat eē in hoie. ꝯ suā volūtatē ꝗ ꝑ oppositū arguamꝰ ꝙ si in hoie ē aliqđ malū ꝛ aliq̄ pena seu misia. ꝙ ipm liberū arbitriū seu volūtas libera ē in cā. ꝗ necessario ꝑmū malū fuit in libero arbitrio ꝛ in volūtate libera. Cū ꝗ in natura hoiꝯ repiant multa mala et multiplex pena ꝛ multiplexꝰ misia ꝛ calamitas ꝛ mltꝰ defectꝰ: ꝛ tñ nō deberēt eē ſm statū debitū qꝛ nō ꝯueniūt statui debito liberi arbitrij sani ꝛ pfecti. ꝗ seq̄t ꝙ ipm liberū arbitriū ē corruptū ꝛ ꝑuersuꝫ malū: deuiatū ꝛ mutatū l suū ꝯtrū. ꝗ sicut dixīmꝰ ꝙ deꝰ dederat tales ꝯditiões. ꝛ ꝓꝑetates bonas in ꝑmo statu debito: qꝛ liberū arbitriū qđ ē bonū ita exigebat. dicas ꝑ oppositū ꝙ iō hōꝫ nūc oppositas ꝯditiōes: ꝛ tot mala tā in aīa ꝙ in corpore. tā itꝰ ꝗ̄ extra. qꝛ liberū arbitriū ita exigit ꝛ ita debet ei: ꝛ ꝑ ꝯñs ipm ē malū. ꝛ iō in eo ē corruptio ꝛ malicia q̄ nō deberēt eē. Oia debēt ꝓportionari libo arbitrio. Sic ꝗ ꝑmū malū ꝛ pria malicia seu pria corruptđ fuit i libero arbitrio ꝛ volūtate libera. Et sic hēmꝰ radicē oīꝫ maloꝝ i naṫa hois. Cū ꝗ ꝑmū malū ī vnoq̄ꝫ gñe sit cā oīꝫ alioꝝ. seq̄t ꝙ malū liberi arbitrij seu volūtati qđ ē ꝑmū malū sit cā oīꝫ maloꝝ: ꝛ ab ipo hn̄t origineꝫ oia mala: ꝛ ꝑꝑ illđ malū sūt: ꝛ si illđ malū nō eēt: nullū malū eēt. Et qꝛ ipse deꝰ nō fecit ipꝫ liberū arbitriū malū: nec corruptū. ꝗ seq̄t ꝙ ipꝫ liberū arbitriū fecit seipꝫ malū: ꝛ corrupit seipm: ꝛ nocuit pūo sibūpsi. Sic ꝗ volūtas hois fecit seipaꝫ malā libere: spōte: nullo cogente. ꝛ voluntarie: quia aliter fieri non potuit.

Titulo ccxxxv.

Pria corruptio fuit in libe. arbitrio.

¶ Qđ non sunt nisi duo mala. s. voluntarium ꝛ inuolūtarium. Titulus. ccxxxvij.

Et qꝛ nihil pōt fieri maius ꝗ̄ liberū arbitrium. ergo sequit ꝙ nullū maius malū: nulla maior malicia: nulla maior corruptio: nulla maior ꝑuersitas ꝗ̄ liberi arbitrij ꝛ volūtatis: nec per ꝯñs maior deformitas seu turpitudo. Et iō qꝛ liberū arbitriū facit tātā maliciā. tantā corruptioneꝫ in seipso volūtarie ꝛ sponte. sequitur ꝙ est odibile: ꝛ nullo modo amabile. ꝛ ꝙ istud malū totū est ei iputabile: ꝛ culpa est in eo: qꝛ istud malū est volūtariū: ꝛ per ꝯñs istud malū est punibile ꝛ vindicabile ꝛ iudicabile: et ei debetur pena et punitio. Et ideo de

necessitate ad istud malum debet sequi aliud malū scʒ malū pene ꝛ punitiōis et vindicte. et istud malum est malū inuolūtariū ꝛ ꝯ volūtatē. Et sic duplex ē malum. s. volūtariū ꝛ inuolūtariū. seu malū culpe ꝛ malū pene ꝛ ad ista duo mala reducunt oīa mala. Uñ qꝛ primū malū est volūtariū. ꝛ iō delectabile. ꝛ placet volūtati. iō nō sentit nec dat dolorē nec tristiciā iō necessario ē ſm malū. s. inuolūtariū. qd ē tristabile ꝛ displicibile volūtati. qd dat penā. dolorē ꝛ tristiciā. et qd sentiat a volūtate. Et iō illud malum manifestat primū. ꝛ facit ipsum cognosci. nec alr cognosceret. ꝛ iō bñ ordinatū est vt q facit malū qd nō sentit. ꝙ hēat malū qd nō sentiat ꝛ pcipiat. Et iō ꝓpter ista duo mala necesse ē ꝙ sit ordo iusticie. et ordo iudiciarius. qꝛ volūtas seu liberū arbitriū facit ꝓmuʒ malū. s. volūtariuʒ. sed scdm malū. s. inuolūtariū. s. pene ꝛ punitiōis. volūtas nō facit. s. ꝑ modū iusticie. sʒ alius facit. iō necesse est ꝙ sit iudiciū ꝛ iusticia ad faciēduʒ scdm maluʒ ꝛ ad ꝓportionādum qꝛ scdm malum ordinat ꝓmuʒ. qd est inordinatū ꝛ ꝯ ordinē nature. Et iō qꝛ volūtas exit ab ordine nature debito. necesse est ꝙ cadat in ordinē iusticie. Uñ isti duo ordines corrñdent duobus statibus liberi arbitrij. Primus status liberi arbitrij stat sub ordine nature. sʒ scds status scʒ corruptus ꝛ malus stat sub ordine iusticie ꝛ iudiciali. Sic igit oē maluʒ qd est in hoīe vel ē volūtariū vł inuolūtariuʒ. vel ē maluʒ culpe vel pene. Et qꝛ in hoīe repit maluʒ inuolūtariū ꝛ pene ꝛ miserie. vt ptʒ ꝑ experientiā. iō de necessitate arguit. ꝙ in hoīe fuit maluʒ volūtariuʒ ꝛ malū culpe. qꝛ impossibile est malū pene eē sine malo culpe. Et qꝛ hō nō fecit sibiipsi malū pene ꝛ miserie. qd est maluʒ inuoluntariuʒ ꝛ ꝯ suā volūtatē. iō seqt ꝙ alius fecit istud malū hoī. Et ꝑ ꝯñs deus fecit malū inuolūtariuʒ in hoīe. et hō fecit malū voluntariuʒ. ꝛ hō fecit maluʒ culpe. ꝛ deus fecit malū pene ꝛ miserie ꝛ punitiōis ꝛ vīdicte. Attamē possumus dicere ꝙ hō facit ābo mala. ꝓmuʒ volūtarie. ꝛ scdm meritorie. qꝛ scdm malū fit ꝓpter primū. et iuste ꝛ debite. qꝛ ei debet. Uñ qꝛ liberū arbitriuʒ seu volūtas libera corrupit seipʒ. ꝛ deformauit seu deturpauit ꝛ destruxit bonitatē quā deus ei dederat. ꝛ pulchritudinē ꝛ decorē. ꝛ mutauit se in turpitudinē ꝛ maliciā. ꝛ in formā ꝯriā. iō fecit deo iniuriā. offensam ꝛ vituperiū. ꝛ fuit ꝯriū. discordās ꝛ dissimile totalr deo. Propter qd necesse erat ꝙ separet ꝛ diuideret a deo rōne ꝯrietatis. ꝛ perderet vnitatē ꝛ amiciciā quaʒ habebat cuʒ deo. ꝓpter qd nulluʒ mō potuit placere deo. imm-

Malum culpe et pene.

Ordo iusticie ꝛ iudiciarius

Deus fecit malū pene. et hō malū culpe.

totalr displiceret.⁊ eē displicibile ⁊ eē odibile. Et ideo
de⁹ ppt̄ offensaȝ ⁊ iniuriā sibi factā ⁊ summā igratitu
dinē puniuit ip̄m hoīeȝ.dādo sibi malū pene ⁊ mise-
rie ⁊ tristicie. vt ad oculū videm⁹. Et iō scd̄ȝ malū.s. pe
ne ⁊ miserie ⁊ tristicie est debitū ordinatū ⁊ f̄m rectā
rōnē.qꝛ est f̄m deū. Ecce igit̄ ordinē maloꝝ.nā primuȝ
est malū culpe seu volūtariū q̄ntum ad originē.sȝ quā
tū ad cognitionē p̄io apparet nobis malū pene ⁊ mi-
serie seu inuolūtariū.⁊ deide ꝑ illud arguimus de ne-
cessitate p̄cessisse malum volūtariū in hoīe seu culpe.
et illud malū culpe sepauit hoīem a deo. Nūq̄ eīm de⁹
ꝑmitteret in hoīe eē malū pene ⁊ miserie. nisi p̄cessis-
set malū culpe. Et ꝑ ꝯñs cōcluditur de necessitate φ in
ter deū ⁊ hoīeȝ fuit culpa. iniuria. ⁊ offensa primaria.
⁊ φ hō primo iniuriauit ⁊ offendit deū factorē suum.
Et sic hō sp̄ portat in seip̄o signū ⁊ testimoniū infalli-
bile. ꝑ qd̄ pōt veraciter arguere culpā. iniuriā. ⁊ offen
sam contra deum ⁊ naturam hominis fuisse.

Ordo malorum.

¶ Qꝛ istā culpa. iniuria ⁊ offensa ꝯ̄ deū propter quaȝ
est pena ⁊ miseria in natura hoīs fuit facta ꝑ primuȝ
virum ⁊ primā mulierē insimul. Ti.ccxxxviij.

C

Cum qm̄ ꝑ malū pene ⁊ miserie nos arguim⁹
culpā ⁊ iniuriā fuisse. iō f̄m modū ⁊ cōdi-
tionē pene arguam⁹ etiā modū ⁊ qualita-
tem ⁊ cōditioneȝ culpe. qꝛ in pena relucet
culpa. Uñ qꝛ pena q̄ est in natura hoīs. est
vl̄is et cōis oībus hoīb⁹. quia oēs patiuntur penā mor
tis ⁊ alias miserias. ⁊ in vtroq̧ sexu tā inviro q̄̄ in mu
liere: iō seq̄tur φ culpa ⁊ iniuria est cōis oībus hoīb⁹
⁊ vl̄is. Et qꝛ oēs nascūtur cū ista pena ⁊ miseria. ⁊ dū
sunt in vtero et q̄n nascūtur. nō p̄nt committere cul-
pā nec iniuriā. qꝛ culpa seu iniuria et offensa est ma-
lū volūtariū et nullus hō in vtero. nec q̄n nascit̄ extra
vterū. pōt cōmittere malū volūtariū. nisi tunc qd̄ vti
tur libero arbitrio. ergo sequit̄ φ ille q̄ fecit primum
malum voluntariū ⁊ primā culpā. fuit magnus ⁊ adul
tus. et φ fuit primus hō qui fuit cōis ⁊ vniuersalis oī-
bus hoībus qꝛ nisi fuisset in p̄io hoīe. nō se ext̄edis-
set ad oēs hoīes. Et sic cōmunitas et vl̄itas et identi-
tas pene ⁊ miserie. arguit ⁊ p̄bat oēs hoīes descēdisse
ab vno hoīe primo. in quo fuit p̄mū maluȝ culpe. ⁊ pri
mū malū volūtariū. ⁊ primū malū inuolūtariuȝ. s. pe-
ne ⁊ miserie. in quo primo ip̄a natura hoīs fuit corru-
pta. lapsa ⁊ puersa. ⁊ ab illo deriuatū est malum in oīn
nes hoīes. Et quia pena et miseria est in vtroq̧ sexu.
ideo sequitur ēt φ in prima muliere fuit idem malum

Primuȝ malū fuit in ambo bus pri- mis parē tibus.

q̃ð in primo viro. ꝛ ꝙ culpa fuit cōis ambobus. Et sic cōclusum est ꝙ est dare primū virū ꝛ primā mulier ex qui ambo fecerūt culpā ꝛ iniuriā ꝛ offensam ꝫ deū. ꝛ ꝙ ab ipsis tāꝙ a primis radicib⁹. deriuata sunt oīa mala in posterū in filios eorū ꝛ filias p successionē. Et sic oēs hoīes habent vnū primū hoīem prēm et vnā primā mulierē mrēm in cōi ꝛ in gñali. ꝛ ideo oēs sunt fratres respectu istius pris p̄mi ꝛ p̄me mr̄is ꝛ hoc ſm carnē. Qr aūt factus fuit prim⁹ hō ꝛ prima mulier. ꝛ in q̃ statu iā per illa q̃ dicta sunt superi⁹ de primo statu hominis pōt sciri ꝛ cognosci. qm̄ in statu meliori et pfectiori. ꝛ in etate pulcriori. Et iō prim⁹ hō et prima mulier habuerūt ambos status nature hoīs. qr fuerūt p̄mo in statu pfecto. deinde ceciderūt i statū corruptuȝ ꝛ malū. Sed natura q̃ fuit in oībus aliis hoībus. non fuit in statu corrupto ꝛ lapso. ꝛ iō hoīes q̃ fuerūt post ipos ꝛ sunt credūt naturā hoīs quā hn̄t fuisse sic conditā. ꝛ nūꝙ fuisse in alio statu. Sed vlterius inuestigādum ꝙs primo fecit culpā ꝛ offensam ꝛ iniuriā contra deū. vel vir vel mulier. et quis magis offendit: sed hoc scire poterim⁹ ex quātitate pene ꝛ miserie. Vn̄ videmus p experiētiā in muliere quasi duplicatā penaȝ ꝛ miseriā respectu viri. Iō cōcludere possumus ꝙ mulier primo offendit deū. ꝛ ab ipa habuit origineȝ prima culpa ꝛ offensa. cum sit magis punita ꝙ̄ vir. et per ꝯñs in ipa muliere fuit prio hūana natura corrupta. ¶ Qꝫ prima culpa ꝛ offensa seu iniuria fuit inobediētia contra deum. ¶ Titulus. ccxxxix.

Mulier primo fecit maluȝ

Titulo. ccxxxiiij.

Ꝗ qm̄ nonduȝ inuestigauimus in speciali de prima culpa seu offensa p̄mi viri et prime mulieris. q̃ ꝛ q̃lis fuit ꝑpter quem puniuit eos deus. ꝛ iō opꝫ hoc inqrere in speciali. Et qr nos videm⁹ punitiōem p experiētiā. iō poterimus iuenire ipam culpā q̃lis fuit. Vn̄ iā ꝓbatuȝ est supius. ꝙ in prio statu oīa mēbra corporis erāt obediētia rōni et volūtati sine aliqua rebellione oīa mouebanꝭ ad imperiū rōnis. ſȝ mō videm⁹ p experientiā. ꝙ vnū mēbruȝ tā i viro ꝙ̄ in muliere est totaliꝭ rebelle ꝛ inobediēs ipio ꝛ dñio liberi arbitrij. s. membruȝ p q̃ð fit gñatio qm̄ nullo mō obedit rōni. imo sp ꝫ rōnē mouetꝭ. ꝛ ꝫ voluntatē. cetera āt mēbra obediunt volūtati. Quid aūt sigāt hoc ꝙ soluȝ mēbra gñationis sunt sine obediētia ꝛ alia obediant: nisi ꝙ sicut oēs gñamur ꝛ eximus p mēbrū inobedientie. ita ꝯ̄t sumus filij inobediētie. Vn̄ postꝙ̄ mouetꝭ aliq̃d in hoīe ꝫ ipiū rōnis ꝛ nō aliud. signū est ꝙ sum⁹ filij parentū inobe

Nota pulcerrimū argumentuȝ.

dientium.ita φ oia mala euenerūt nobis ex inobediē tia.qr in porta gñatiōnis est;ḃa inobediētia ⁊ rebellio ergo pria culpa fuit inobediētia.Sed inobediētia nō potuisset eē sine aliquo mādato.ergo aliqđ fuit mandatū a deo cui fuerūt inobediētes. ¶ Itē hoc idē pōt ostēdi ex natura liberi arbitrij ⁊ status primi in q̄ fuit formatꝰ.Uñ natura liberi arbitrij est vt faciat opꝰ remunerabile.qr opa bona facta ex libertate sunt remunerabilia.Itē qr hō debuit ita formari. vt posset acquirere aliqđ bonū.qđ nondū sibi datū fuerat. Quāuis eñ pfectus eēt in natura.tñ nōdū erat totalr ꝯsummatus qr aliqđ maius adhuc hre poterat.scʒ cōfirmationē illiꝰ status in quo erat.qr pdere poterat sʒ non nisi volūtarie.⁊ nō p violētiā.Item adhuc nō habebat gloriā celestē ⁊ glificationē corpis ⁊ aie.ad quā transmittēdus erat.Si eñ hō fuisset totaliter cōpletꝰ ⁊ trāsmutatus ⁊ cōsummatꝰ in glia.vt āplꝰ nihil posset ei dari. iā p ipm liberuʒ arbitriuʒ nō posset aliqđ lucrari nec mereri sibi.Et sic in natura hoīs pfecta duo statꝰ sūt cōsiderādi.s.status in quo posset mereri ⁊ lucrari per ipm liberū arbitriū ⁊ statꝰ in quo eēt cōpletꝰ ⁊ cōsummatꝰ in glia.⁊ sic est statꝰ meriti et statꝰ pmij.Et iō qr ista duo debēt eē in natura.scʒ meritū ⁊ premiū. victoria ⁊ corona.⁊ hoc pter liberuʒ arbitrium qđ. pter ppriū opus debet coronari.cōueniētius fuit φ hō primo fieret in statu meriti.vt scʒ posset mereri.deinde de statu meriti et victorie trāsiret ad statum premij ⁊ corone.Et hoc erat valde laudabile ⁊ gloriosum et saporosum.vt propter propriuʒ meritum acquireret suū premiū ⁊ vltimum ⁊ finale bonuʒ qr sic magis esset sibi sapidum.qr hoc requirit natura liberi arbitrij. qr potest flecti ad duas partes oppositas. Et iō si se flectit totaliter ad meliorem partem ⁊ perseuerat in illa. quasi tunc dicitur habere victoriam de opposita parte quasi de inimico.et ideo meretur coronari. et ideo deus quia ita fieri conueniebat.fecit hominem primo in statu merendi.et dedit ei completissime omnia illa que pertinebant ad illum statum.ita φ dedit oia illa que poterant ipsum iuuare ad merendū suū finale ⁊ vltimū bonū in eternuʒ.⁊ nihil habebat qđ ipediret ipm.Et iō ꝯueniētissimū fuit.φ deꝰ dedit hoī occasionē merēdi.ne inuanū esset creatꝰ in statu merēdi. Et qr nihil ē magis efficax ad merēdū.φ pura obediētia seu opus factum ex pura obedientia ⁊ mera.qr pmū ⁊ radicale opꝰ sui respectu dñi.⁊ subditi respectu pncipis.⁊ iferioris respectu supioris ē obedire pure ⁊ sime

Tit.lxxxviij.

Qr hō eēt factꝰ i statu i q̄ posset mereri.

Statꝰ meriti ⁊ premij.

Radix merendi est i opere obedientie.

pliciter.⁊ in isto fundātur oīa alia opa q̄ ꝑcipiunt̄.q꞉
si obediētia nō est pura nullū op⁹ ē qđ sit acceptabi-
le.Si ergo ex opib⁹ factis ex libertate est meritū.seq̄-
tur ꝙ in p̄io ope in quo oīa opera meritoria fundant̄
est radicaliter meritū totū ⁊ lucrū.ergo in opere obe-
diētie sine aliquo adiuncto est oē meritū radicaliter.
Ideo certe homo debuit exerceri primo in opere obe
dientie.⁊ sicut erat perfect⁹ in statu merēdi:ita p̄io
faceret opus ꝑfectū meritoriū vt q꞉ poterat obedire ⁊
nō obedire.si haberet victoriā cōtra inobediētiā.per
seuerādo totaliter in ip̄a obediētia quasi per moduz
pugne ⁊ victorie acq̄reret suam coronā.Et ideo cōue
Cōueniēs fuit deuz dare ꝑceptū hōmini. niētissimū fuit.ꝙ deus daret ꝑceptū homini. in quo
pura obediētia appareret ⁊ exerceret̄.itaꝙ in illo pre
cepto nulla appereret vtilitas homini.ne ꝓpter cōmo-
dū ⁊ vtilitatē illius operis induceret̄.sed solū ex pura
obediētia ꝑcipiētis ⁊ mādantis.⁊ sic dilectio per ex-
periētiā ꝓbaret̄.Et q꞉ magꝭ apparet obediētia i ꝑce
pto negatiuo seu ꝓhibitiuo ꝙ̄ affirmatiuo.iđ debuit
ēe illđ mādatū ꝓhibitiuū magꝭꝙ̄ affirmatiuū ⁊ breuit̄
eo mō đbuit eē.q̄ mōꝯuenit magꝭ puꝛ obediētie ⁊ me
re obediētie.¶ Et sic ꝯcludet̄ possum⁹ ꝙ de⁹ a ꝑncipio
q̄n fecit ꝑmū hoīem ⁊ primā mulierē dedit eis aliqđ ꝑ
ceptū de sola obediētia.vt hō haberet solā occasionez
merendi ⁊ lucrandi suū finale bonū eternū ⁊ glīaꝫ ce
lestē.⁊ cōfirmationē oīꝫ bonoꝝ q̄ possidebat.vt sic hō
trāsiret rectissime de statu meriti.ꝑ obediētiā cōsum
matā ⁊ ꝑfectā.ad statū ꝑmij.s.ad gloriā celestē. Et vt
hō maxie esset attent⁹ ad seruādā obediētiā.⁊ fugien
dā inobediētiā.⁊ firmiter cōstaret ei de volūtate dei.
mādātis.cōueniēs fuit vt deus apponeret penā cum
ꝑcepto ⁊ talē penā qua non posset cogitari maior.scꝫ
penā mortis.qua pena mortis nulla maior est. quare
nihil magis terribile nec magis timēdū ꝙ̄ mors maxi
me in statu illo primo.Et sic postꝙ̄ cōclusuz est sup̄i⁹
infallibiliter.ꝙ aliqua culpa ⁊ iniuria seu offensa cō-
Ti. ccxxx-viij. munis seu gn̄alis est inter deū ⁊ hominē.que vniuer
saliter tāgit oēs hoīes postꝙ̄ etiā declaratū est.ꝙ de⁹
dedit aliqđ ꝑceptū hoī de sola obediētia exercēda et
In isto ti. ꝓbāda sequit̄ ꝙ illa culpa ⁊ iniuria ⁊ offensa fuit in
obediētia cōtra deū.s.q꞉ hō fregit ꝑceptū dei ꝑ inobe-
diētiā.⁊ incepit hr̄e ⁊ seq̄ suā ꝓpria volūtatē.ꝯtra dei
volūtatē.Et q꞉ declaratū est in pluribꝰ locis suꝑiusꝙ
Titu. cxliij. ⁊c. nihil est magis cōtra deū ꝙ̄ ꝓpria volūtas. Et ꝓpria
voluntas.idē est qđ inobediētia.ideo homo nihil po-
tuit facere peius ꝙ̄ inobedientiaꝫ vel aliquod maius

malum ꝙ inobedientiam erga deū. Et iō sicut hō per
obediētiā meruisset cōfirmationē oium bonoꝝ q̄ ha-
bebat ꝛ glorificationē celestē ꝛ habitationē eternā cū
deo in celis: ita ꝑ inobediētiā meruit ꝑdere oia bona
que possidebat. ꝛ meruit penā eternā ꝛ habitationē
inferni. ꝛ eternā sepationē a cōsortio dei. Ecce igit re
colligētes habem9 in natura hois duos status. s. statū Duo sta-
integrū ꝛ pfectū. ꝛ statū lapsum ꝛ corruptum. ꝛ fm hoc tus hois.
habem9 duos ordines. s. ordinē nature. ꝛ ordinē iusti
cie seu iudicialē. Prim9 igit stat9 erat totus i ordine
nature debite. sʒ scđs tot9 cecidit in ordinē iusticie. qꝛ
est stat9 punitionis. ꝛ pene. ꝛ iudicij. qꝛ i isto statu nō
est nisi culpa ꝛ pena. ꝛ tot9 versat circa ista duo. qꝛ hō
cecidit in culpā et in miseriā. ꝛ ibi semꝑ manet ꝑ se. qꝛ
ipsemet fecit illū statū. Et exinde patuit. ꝙ nō sunt ni
si duo mala scʒ malū volūtariū. qđ est est malū culpe.
et malū inuolūtariū. qđ est malū pene ꝛ miserie. Pri- Duo sunt
mū malū fecit hō sed scđm malū fecit ordo iusticie. Itē mala.
etiā stat9 integer et san9 diuisus fuit in duos status. s. Stat9 me
in statū meriti seu merēdi. ꝛ in statū ꝑmij. ꝛ iste stat9 riti.
ꝑmij recipiebat duo ꝑmia. Primū ꝑmiū erat in hoc Stat9 pre
mūdo ꝯfirmatio oium bonoꝝ q̄ possidebat scđm ꝑmiū mij du-
erat vltimū in celesti gloria ineternū. Silr aūt status plex.
lapsus recepit duas penas ꝛ miserias scʒ penā ꝛ mise
riā tpalē. in qua hō ꝑdidit oia bona q̄ sibi collata fue
runt a deo. ꝛ locū delectabilē. ꝛ habuit9 mala ꝯtra illis
bonis. ꝛ recepit penā ꝛ miseriā eternā post mortē cor
poralē. loco glorie eterne ꝛ gaudij sempiterni. Habe-
mus etiā ꝙ inobediētia hois ꝯ deū. fuit illa culpa per
quam intrauerūt omnia mala in naturam humanam.

¶ Hic inuestigat si hō ꝑ se nullo alio instigāte ꝛ in
ducēte offēdit ꝛ iniuriauit deū: vl si fuit istigat9. Ti. ccxl.

SEd valde mirādū ē cū ꝑm9 hō in prio sta
tu eēt ita pfect9. ita cōplet9 in oi pfectiōe
ꝛ in oi cognitiōe, sibi necessaria eēt etiā
amic9 dei amaret deū q̄ eū creauerat in
tāta dignitate super oēs alias creaturas
quō potuit velle offendere deū. ꝛ facere aliqđ displici
tū ei ꝛ ꝯ suā volūtatē. nec ꝑ experiētiā videm9 ꝙ i isto
statu lapso amic9 vult offendere amicū. ꝛ iō q̄ recipit
bñficia ab aliquo diligit illū. imo amic9 multo citi9 ꝑ
amico moreret ergo multo magis in illo statu sano et
pfecto. cū hō eēt bon9 tot9 ꝛ grat9 ꝛ talis erat. Ergo vi
def ꝙ hō ꝓprio motu nō offendit deū. nisi fuerit insti
gat9 ꝛ induct9 ꝑ aliū aliquē. Item etiā nō potuit hoc
fieri vt homo frāgeret mādatū dei ꝛ faceret ꝯtra suā

volūtatē.nisi sibi esset pmissum aliqd mai⁹ bonū ꝙ il lud qd hēbat qꝛ aliter non videt qͥliter hō potuit face re cōtra deū.nec ad hoc iduci nisi pꝑter aliqd bonū maximū acqrendū.Sic ergo apparet ꝙ duo fuerunt ibi.s.instigatio.ꝛ cū hoc maxima pmissio maioris bo ni.ꝙ illud qd habebat.Itē etiā cōfirmat hoc totū q̄a primo peccauit cōtra deū.ꝛ plus mulier ꝙ vir.qꝛ i du plo punita est . Sed si peccassent in illo vir et mulier videt ꝙ peccassent ex elatione ꝛ sugbia bonoꝝ q̄ habe bāt sup aialia ꝛ ex dñioꝝ dignitate:quia habebāt do minīū sup oia creata.sed si ita eēt tūc prius peccasset vir ꝙ mlier.qꝛ in maiori dignitate erat ꝛ tñ oppositū est.Ergo alio instigāte peccauerūt. Sꝫ q̄ fuit illa res q̄ potuit inducere pmū virū ꝛ pmā mulierē cōtra deū Nō em̄ potuit esse aliq̄ res inferior hoie.qꝛ nō habet intellectū.nec natura ppria hois fuit ad hoc inclina ta.imo magis oppositū qꝛ bona erat.ergo sequitur ꝙ fuit aliqua res maligna habens intellectū ꝛ volūtatē ꝛ sciēs facere malū ꝛ cupiēs nocere hoi ꝛ iuidēs ei co gnoscēs bonuꝫ suū qd poterat acq̄re .ꝛ q̄ inimicabat deo.qꝛ instigabat hoiem cōtra deuꝫ.Ergo oportuit ꝙ illa res fuit de natura spūali ꝛ intellectuali creata er go erat aliq̄s spūs seu angel⁹.ergo iā erat aliq̄s spūs malus corrupt⁹ ꝛ lapsus.Ergo videt ex hoc.ꝙ in natu ra pure spirituali erat malū seu corruptio in angelica natura prius ꝙ in humana natura.

Diabolo instigāte hō cecidit

¶ Qꝫ p rōnē ostēdit ꝙ lapsus seu pditio.ꝛ corruptio primo fuit in natura spūali simplici.ꝙ in natura mix ta seu humana. Titulus.ccxli.

Quāuis aūt p⁹ pcessuꝫ iā factū satis pba biliter sit ostēsum.ꝙ in natura angelica fuerit prio malicia ꝙ in hūana.eo qꝛ hu mana alio instigāte ꝛ inducēte facta est mala ꝛ corrupta attñ possum⁹ hoc aliter ofidere ꝛ pbabilr.s.ꝯpando naturas ad inicē.ꝛ ex pditiōib⁹ vtriusꝙ arguēdo.Vñ iā dictū est supius.ꝙ tres sunt nature create.ex q̄b⁹ ꝯstat totum vniuersuꝫ.s.natura corpalis tm̄.q̄ nō hꝫ imortalē spm̄ ꝛ natura corpalis ꝛ spūalis in simul.s.hūana .ꝛ natu ra spūalis tm̄.s.angelica.Sicut aūt p istas duas natu ras q̄s videm⁹ pbauim⁹ tertiā eē.s.spūalē tm̄ quā nō videm⁹. ita silr quodā mō ex corruptiōe et lap su na ture medie.s.corpalis ꝛ spūalis insimul seu mixte.pos sum⁹ suspicari de corruptione nature spūalis tm̄.Vñ natura infima.s.corpalis tm̄.ē bona nō corrupta nec mutata a suo statu.nec pdita.nec lapsa.sꝫ natura cor

Ti.ccxviij

poralis et spūalis insimul seu mixta.e tota mala.et cor rupta et lapsa et pdita a suo statu.et iō cū nos videmus naturā supmā.visibilē corruptā et nō aliā.s.corpalez.et hoc factū e qr habuit liberū arbitriū et liberā volūtatē.qrere possum9 si natura spūalis tm.s.angeli.cū siīr habeat liberū arbitriū sicut media.fuit corrupta prio et mala. Unde sicut natura hoīs debuit hre duos status ppter liberū arbitriū.s.statū meriti seu merēdi et lucrādi.et statū pmij et glorie seu glorificatiōis.ita natura angelica debuit siīr hēre istos . duos status .qa hoc exigit liberū arbitriuz creatū. Et iō pmo fuit creata in statu vt posset mereri et lucrari per liberuz arbitriū suū finale et vltimū bonū.et habuit oia necessaria p illo statu sed nō fuit creata in statu ↄpleto et vltimo quia hoc debebat mereri sicut hūana. Et iō sicut humana natura lapsa a prio statu.i q creata fuerat.et nō puenit ad scdm statū quē debebat mereri et lucrari p liberū arbitriuz.imo pdidit eū.ita siīr pōt dici de āgelica.qr eadē est rō vtrobiq.qr vtrobiq liberuz arbitrium.quia vtrobiq duo stat9 iaz dicti. Et sic natura angelica potuit eē lapsa a prio statu i quo creata fuerat et potuit pdere illū statū ad quē debebat puenire. Et ideo si de facto ita est et quare hoc querim9.qr de possibilitate nō dubitam9. Hoc aūt nullo mō pbare possumus nisi p corruptionē et lapsuz in natura hūana q apparet quā videmus.q de facto est corrupta et lapsa. Uñ probabiliter arguere possum9.q postq in humana natura q est media.est de facto maluz.q etiā in illa supma fuit malū.et q illud malū qd e in natura media scz hūana.habuit originē ab illo malo qd primo erat in natura angelica.et q nisi in natura altissima creata fuisset prio malū et corruptio.qd nō fuisset i media natura.s.hūana ↄuis vtrobiq malū fuerit ex libertate. Arguam9 ergo sic. Certū est q primū malū e malū spirituale.voluntariū itellectualeq malū corpale non pōt eē pmuz. Uñ i natura humana e vtrunq maluz scz maluz spūale et maluz corpale.sz spirituale et voluntariuz fuit cā mali corpalis.qd e iuoluntariuz. Ergo cuz nos videm9 maluz spirituale simul cōiunctuz cū malo corpali i hūana natura videt q prio fuit malū spūale purū sine corpali et p ↄñs prio fuit malū i nā pur spūali.qr videt eē i malis si e i bōis.postq q malū e i nā videt q hēat suū ordinē.nō tñ neccariū sz volūtariū qr i mal volūtarijs nulla pt eē necessitas sz volūtas sz mala iuolūtaria et corpalia hñt necessitatē ordinē neccariū inter se.qr mala volūtaria exigūt et reqrūt mala iuolū

Natura angelica qr incorrupta est

taria ꝛ corpalia.ꝛ vnū malū.s.corpale. accusat alius. Itē in hūana natura fuit vertibilitas rōne liberi arbitrij.qꝛ natura pure corpalis nō se pōt vertere in oppositū ꝑ se.qꝛ nō hꝫ liberū arbitriū.ergo videt꞉ ꝙ vbi liberū arbitriū vertibile ē magis purū.magis in sua actiōe ꝛ sua natura.ꝙ ibi est maior vertibilitas et possibilitas ad vertēdū se quo voluerit.ergo sequit꞉ ꝙ liberū arbitriū fuit magis vertibile ꝛ citi⁹ i natura q̄ tm̄ est spūalis ꝙ̄ in natura q̄ est corpalis ꝛ spūalis insimul.qꝛ ista natura appropinquat totalr̄ nature pure corpali.q̄ est totaliter inuertibilis de se.qꝛ hꝫ eā in se.ꝛ alia multū distat Ergo cū malū reperiat꞉ de directo in natura min⁹ vertibili.ꝛ q̄ appropiquat totaliter nature inuertibili.videtur ꝙ prio ipm malū fuerit in natura magis vertibili.Ergo videt꞉ ꝙ corruptio prio fuit in natura pure spirituali.q̄ hꝫ liberū arbitriū magis vertibile.ꝙ̄ in natura corporali ꝛ spūali insimul.q̄ hꝫ liberū arbitriū min⁹ vertibile.Et qꝛ corruptio liberi arbitrij minus vertibilis habuit originem a corruptiōe liberi arbitrij magis vertibilis .nō tm̄ de necessitate ſꝫ volūtarie . qꝛ liberū arbitriū nō pōt corrūpi nisi volūtarie ꝛ spōte.ſꝫ tm̄ pt instigari ꝛ induci ꝛ ꝑsuaderi ad corruptionē et ad malū ꝑ aliud ꝛ tēptari.ergo videt꞉ ꝙ liberū arbitriū supreme nature angelice.tēptauit.instigauit ꝛ induxit liberū arbitriū medie nature ad malum ꝛ ad corruptionē.et hoc ꝑ inuidiā ꝛ maliciā.¶ Preterea natura hūana ē media inter naturā pure corporalē ꝛ pure spūalem.et ex istis trib⁹ cōstat vniuersum tāq̄ vnū tm̄.ſꝫ cū natura hūana stās in medio duarū naturarū fuit facta bona.videt꞉ ꝙ nō fuit facta corrupta nisi traheret꞉ ad malum,ꝛ ad corruptionē ꝑ vnā vel ꝑ aliā.ſꝫ nō potuit trahi ad malū primo.nec instigari primo ꝑ naturā pure corporalē.cū illa natura nūq̄ fuit corrupta.ſꝫ semper fuit bona.ergo videt꞉ ꝙ malicia ꝛ corruptio fuit prio in natura pure spūali ꝛ illa corrupta trahit aliam ad corruptionē.¶ Itē etiā qꝛ videm⁹ ꝙ qñ totū corp⁹ est sanū vel totum regnū vniuersi.ꝙ nisi corruptio fiat in ꝑncipali ꝙ nō fit in min⁹ pricipali.ſꝫ cū tria sint mēbra in vniuerso.s.tres nature.ꝛ cū natura spūalis sit mai⁹ et principali⁹ mēbrū.videt꞉ ꝙ corruptio nō potuit esse in aliīs mēbris nisi prio fuerit i illo. ſꝫ cū corruptio reperiatur i mēbro nō tm̄ pricipali videt꞉ ꝙ prio fuit in magis pricipali.Et sic ꝑ istas rōnes possum⁹ ꝓbabiliter dicere.ꝙ lapsus ꝛ corruptio seu malū ꝓmo fuerit i natura angelica ꝙ̄ in hūana.ꝛ ꝙ i illa incepit malū.Et ꝑ ꝯñs natura angelica pri⁹ fuit inimica dei ꝛ ꝯ deum ꝙ̄

hūana. Et sic habem⁹ duas naturas i vniuerso lapsas ꝛ corruptas ꝛ ꝑditas. Sȝ nō est necesse ꝙ si lapsus fuerit i natura angelica. ꝙ fuerit i tota natura angelica. sicut est de hūana. qꝛ vn⁹ angel⁹ nō descēdit ab alio. sȝ ꝗlibet fuit creat⁹ ꝑ se ꝗuis oēs insimul fuerūt creati. Et sic habemus originem mali et corruptionis in natura hominis. sed nondum habemus originem mali ꝛ corruptionis in natura angelica.

¶ De origine corruptionis et malicie in natura spirituali seu angelica. ꝛ de aliis que pertinēt ad hoc.

¶ Titulus.ccxlij.

Quoniā aūt ꝓbabiliter ostēsuȝ est corruptionē ꝛ lapsuȝ fuisse in natura angelica. iō videamus quō intrauit ibi malū ꝛ corruptio cū eēt bona ꝛ ꝑfecta in suo statu. ꝛ nihil deficeret ei ꝑ statu in ꝗ creata fuerat. Vñ ista natura nō potuit induci nec instigari ad maluȝ ꝑ aliā naturā. qꝛ nō erat alia natura nisi natura diuina que creauit oīa bona. ꝗ ista peccauit sine aliq̄ instigatiōe. nec iductione ꝑ aliquā aliā naturā. Attñ sicut i hūana natura malū prio inceperat i muliere. deīde venit ad virū. ita potuit eē i natura angelica vt primū malū inciperet in vno angelo. deīde veniret ad alios cū essent eiusdē nature licȝ nō eiusdē excellētie nec grad⁹ vt iā ꝓbatuȝ ē. ita ꝙ origo mali prio fuit in vno angelo. in aliis aūt incepit post. ꝛ iō inq̄ram⁹ quō potuit hoc fieri. Vñ i hūana natura q̄ cecidit ꝑ instigationē alteri⁹. prio fuit maluȝ in ꝑte minus forti. min⁹ digna ꝛ min⁹ ꝑfecta. et deīde de parte min⁹ forti venit ad ꝑteȝ fortiorē. ꝛ hoc rōnabilr fuit factū. qꝛ prio dȝ tēptari ꝛ instigari ꝛ induci pars debilior ꝗ fortior. ꝛ ista est ars recte tēptandi. Iō i humana natura cōueniēter incepit maluȝ in parte min⁹ forti. s. in muliere. ꝛ vltimo venit ad partē fortiorem. s. ad virū. Sȝ in angelica natura videt̄ ꝙ ꝑ oppositū intrauerit malū. s. prio ꝑ partē fortiorē ꝛ deinde ad ꝑtes min⁹ dignas. qꝛ illa natura cecidit ꝑ se. nō instigata ab aliquo alio exteriori nec. iducta. sȝ ꝓprio motu. Ergo sequit̄ ꝙ illa pars prio cecidit seu lapsa ē. vl in ea incepit prio malū i qua fuit maior occasio ruēdi et cadēdi ꝓprio motu. sȝ i āgelo in ꝗ erat liberū arbitriū magis purū. altū ꝛ dignū. ꝛ volūtas altior ꝛ dignior ꝛ nobilior ꝛ in ꝗ erat pulchritudo maior. maior erat occasio superbiēdi ruēdi ꝛ cadēdi ꝗ i aliis qꝛ i illo debebat eē maior ꝯtibilitas ꝛ flexibilitas liberi arbitrij. ꝛ maior actiuitas ꝛ natura dñandi ꝑ se. ꝛ maior occasio seq̄ndi suaȝ volūtatē ꝓpriā. ꝗ videt̄ ꝙ i illo āgelo ꝗ erat maior i to-

Titu.ccx. r.ꝛc.

Occasio ruine luciferi.

ta natura angelica et dignior creatus incepit malū et ille fuit prius malus originaliter. et deinde descēdit malū in oēs alios ab eo. q post illū mali fuerūt adherēdo per liberū arbitriū maiori āgelo malo. Sic vir fuit factus malus adherēdo mulieri iā male. Sic q primus āgelus. sz maior sup oēs i natura angelica. et prima mulier in natura hūana similiter se videnē hre q ad originē mali. sz alij āgeli q facti sunt mali. et primus vir. similiter se videnē hre q ad receptionē mali et ꝯsensuz. q adherēdo facti sūt mali i ꝯsentiēdo. s. p ppriā volūtatem. tñ nō coacti. Ecce igit originē mali et corruptiōis. Prio maximus angelorum fuit malus. et in volūtate sua fuit primū malū. et ille ifecit alios āgelos q facti sunt mali. q ꝯsenserūt ei. et deide p naturā āgelicā. seu p aliquē de natura āgelica q erat malus. fuit prima mulier tēptata. iducta. et istigata ad corruptionē et malū. et deide mulier prio corrupta istigauit et induxit virum ad suū malū et ad suā corruptionē. deide a prio viro et a pria muliere deriuatū ē malū in oēs filios eorū.

¶ Qualiter angelus qui primo fuit factus. malus fuerit. et omnes sibi consentientes.

¶ Titulus.ccxliij.

Et q origo mali fuit i prio et supmo āgelo. vidēdū ē qlit icepit et itrauit malū in ipo et corruptio. et tūc habebimus cōpletā originē corruptiōis et mali. Ubi q āgeli fuerūt oēs creati i statu merēdi. vt lucrarēt et mererēt p modū victorie statū cōpletū. q ē status glie et corone. et cū āgeli eo q sunt pure spūales habebāt liberū arbitriū subito ꝯtibile. eo q ē valde actiuū de se. et iō totū meritū. totū lucrū. totū qcqd poterāt facere. magis p prio statu erat vt starēt et figerēt seipos i illo statu bono i quo creati erāt et nō mouerēt se ab illo statu bono nec mutarēt. vñ poterāt stare vel se mutare si vellēt. Nō ne ē ita de hoie. q i hoie nō erat liberū arbitriū ꝯtibile ita subito. iō maius opus qd possz hō facere nō erat i illo statu stare i q creatus ē. sz maius opus qd possz facere. ē obedire et suare obediētiā. Et iō āgeli si stetissēt post vnū momētū post creationē i illo statu: q hoc fecissēt pprio et libero arbitrio. stati in eodē momēto ascēdissent ad statū glie. et fuissent ineternū firmati et ꝯfirmati et coronati sm gradus suos. et ꝯiuncti cū deo. Ubi prio qfuerūt. stati inceperūt velle et amare aliqd p ppriaz volūtatē. et q qlibet debebat prio velle et amare deū et nō seipm nec ppriā volūtatē cū cognosceret se creatū fuisse de nihilo et a deo et accepisse se oia a deo. et q ad hoc creati erāt et attēdere debebāt. et talis erat status

eorū.iō illi q̄ p̄rio ꝯterūt suū velle ⁊ amare ad seip̄os ⁊
nō ad deū.deuiauerūt ⁊ errauerūt ⁊ peccauerūt.⁊ habue
rūt primū velle ⁊ p̄rimū amare inordinatū q2 sol⁹ de⁹
est p̄rio amād⁹.vt iā ꝓbatū ē supra.⁊ nulla creatura
est p̄rio amāda.Et iō prim⁹ angel⁹ ⁊ supior īter oēs q2
habebat naturā magis excellētem sup̄ oēs.⁊ post deū
erat creatura dignior ⁊ melior ⁊ pulchrior.⁊ altior.⁊ iō
excitat⁹ cōsideratiōe sue pulchritudinis ⁊ altitudinis
p̄rio voluit ⁊ dilexit seip̄z ⁊ suū ꝑuatū bonū.⁊ sic tota
liter sepauit se a deo p̄ suā volūtatē ⁊ nūq̄ȝ dilexit deū
⁊ mutauit seip̄m a statu p̄rio ī q̄ de⁹ creauerat ip̄m q2
habuit totū suū velle ⁊ totū suū amare inordinatū ⁊ in
iustū.ꝑuersuȝ.⁊ ꝯ̄rium deo.vn̄ ī hoc ꝯstituit seip̄m sibi
primū p̄ricipiū ⁊ primū bonū ⁊ deū.iō stati fuit inimi
cus dei ⁊ ꝯ̄rius deo p̄ ꝓpriā volūtatē.Et q2 habuit vel
le īordinatū.stati cupiuit ꝓpriū honorē ⁊ ꝓpriā ⁊ pri
uatā excellētiā inordinate.⁊ voluit oībus alijs dn̄ari.⁊
esse prelat⁹ ꝓpria auctoritate ⁊ sine meritis quā ꝑlatu
rā supra oēs alios habuisset si nō peccasset.q2 sua na
tura ad hoc erat apta et ordinata. vt si p̄mo dilexisset
deū q̄ p̄rio dilige̅d⁹ erat.⁊ nō seip̄m q̄ p̄rio dilige̅d⁹ nō
erat.sȝ scd̄ario ⁊ ī scd̄o loco.cōstitut⁹ fuissȝ ineternū ꝑ
latus habens dn̄ium sup̄ oēs angelos.⁊ oēs essent sub
eo.Et q2 prius dilexit seip̄m totaliter q̄ȝ deū.delectat⁹
est primo in seipso ⁊ in sua pulcritudine q̄ȝ in deo. Et
cū esset creatura de nihilo facta.q̄uis excellētissima.
tn̄ nō creator erat sed creatura.ideo in hoc fecit sum
mā iniuriā ⁊ iniusticiā ⁊ offensam creatori suo.q2 qđ so
li suo creatori debebat̄ dedit sibiip̄si.⁊ in hoc cōstituit
seip̄m tāq̄ȝ deū ⁊ primū.⁊ preposuit creaturā creatori
⁊ violauit ⁊ destruxit totū ordinē dilectionis ⁊ volūta
tis in seipso. Et q2 amor cōuertit amātem in rē primo
amatā ⁊ in dn̄io eius.ideo ip̄e primus angelus totus ⁊
totaliter peruersus est in seip̄m ⁊ in suā voluntatē.et
ideo statim habuit ꝓpriā voluntatē ⁊ priuatā. separa
tam totaliter a voluntate creatoris.ita q̄ semp̄ sequit̄
suam voluntatē ⁊ nullā aliaȝ. ⁊ quicq̄d vult semp̄ vult
ꝓpria auctoritate ⁊ voluntate.⁊ per cōseq̄ns nulli al
teri volūtati vult esse subdit⁹.Et ideo cōstituit seip̄m
regē.⁊ fecit seip̄m suū regnū ⁊ imperiū et suū dn̄ium.
cōtra regnū ⁊ imperiū ⁊ dn̄ium dei. Et q2 angelus est
simplex.postq̄ȝ primo elegit ⁊ dilexit aliq̄d.hȝ immuta
bilitatē in illo.vt non possit nec velit aliud eligere nec
amare.ideo stati prim⁹ angel⁹ fuit firmat⁹ ⁊ obstinat⁹
in sua ꝓpria volūtate inordinata.vt ineternū non pos
sit aliud velle nisi suā ꝓpriā voluntatē.per cōsequens

Angeli sunt iuer tibiles.

habet odio quicquid est cõtra suã voluntatem. ⁊ ideo h3 summe odio deũ creatorẽ suũ ⁊ suã voluntatẽ. ⁊ iõ repugnat quãtũ põt ꝫ dei volũtatẽ. Et sic facta est de nouo vna volũtas mala ⁊ pria volũtas mala q̃ nõ erat. Et iõ fuerũt statim due volũtates ꝓme ꝫrie totalr iter se. s. volũtas dei etna sũme bona ⁊ ꝓmo bõa. et volũtas ꝓmi ãgeli noua. ⁊ valde mala ⁊ ꝓmo mala. quã volũtatẽ ipsemet angelus fecit malã quã de⁹fecit bonã. Et iõ qꝛ ipsemet fecit suã voluntatẽ malã: qꝛ hoc fuit suũ ꝓmũ opus. iõ vult totis virib⁹ suis defendere ⁊ sustinere illã ⁊ pugnare pro illa. Attñ ipsa volũtas mala ꝓma qꝛ est creata. semꝑ est sub ptãte ⁊ manu ꝓme volũtatis bone increate ⁊ sub dei volũtate. Ecce ꝓmũ bellũ. pria pugna. pria inimicitia inter voluntates. Qꝛ ergõ iste due volũtates sunt ꝓme. iõ ad istas duas hñt reduci oẽs alie volũtates: qꝛ ois bona volũtas reducit ⁊ cõiũgit cũ volũtate dei. ⁊ fit vna volũtas cũ illa. ⁊ ois mala voluntas reducit ad voluntatẽ ꝓmi ãgeli mali: ⁊ cõiungit cũ ea: ⁊ fit vna voluntas cũ illa. Et iõ oẽs alij angeli qui ꝓmo cõsenserũt ⁊ adheserunt ⁊ cõiũxerunt se voluntati male primi angeli: ⁊ cõplacuerunt in ea. facti sunt vnũ cu3 eo: ⁊ nõ pñt velle nisi qđ ipse vult. ⁊ iõ est caput: ⁊ isti sunt mẽbra eius. Et fact⁹ est vnus chorus malus ex ipsis: ⁊ vnus exercit⁹ malus vnit⁹ in vno sensu: in vna voluntate: in tãta vnitate: ꝙ non põt esse maior ⁊ fortior ad sustinẽdũ: defendẽdũ: pugnãdu3 ꝓ voluntate mala primi angeli capitanei. ⁊ ad totalr cõplẽdã illã ꝫ volũtatẽ dei bonã. Et silr oẽs illi angeli q̃ adheserũt ⁊ se ꝯiunxerũt prime voluntati dei ⁊ cõplacuerunt in ea. facti sunt vnũ totalr cũ deo: ⁊ nõ pñt velle nisi qđ de⁹ vult: ⁊ fact⁹ est alius exercit⁹ bon⁹ et ali⁹ chorus in vno ꝯsensu: in vna voluntate ⁊ in tãta vnitate: q̃ nõ põt esse fortior ad pugnãdũ pro voluntate dei ⁊ ad totalr cõplẽdã illã ꝫ voluntatẽ primi angeli ⁊ suorũ angeloꝝ. Sed in isto exercitu bonoꝝ angeloꝝ: non est illud caput qđ debebat eẽ: qꝛ creator non est caput alicui⁹ corpis: nec alicui⁹ exercit⁹: qꝛ caput est pars: et creator est totũ. ⁊ iõ qꝛ caput d3 eẽ creatura sicut membra. deficit ibi caput qđ sit creatura: qꝛ ille maxim⁹ angelus debebat esse caput: ⁊ ipse ꝑdidit illũ locũ. Ideo ꝯuenit ꝙ de⁹ faciat vnũ caput de nouo. qđ sit caput bonoꝝ angeloꝝ. ⁊ iõ notem⁹ de isto capite quale erit: q̃ oportz ꝙ de nouo fiat. ⁊ hinc notem⁹ reparationem ⁊ restauratiõẽ faciendã: sed iã facta est. ⁊ ista tractabuntur suo loco dei auxilio. Ecce qualiter primus angelus factus est malus: ⁊ omnes ei consentientes.

Dyabol⁹ pugnat ꝓ sua volũtate.

Oẽs mali angeli sunt vni⁹ volũtatis.

¶ De magnitudine malicie ꝛ corruptionis primi angeli. Titulus.ccxliiij.

Q Uoniā autem natura angelica seu spūalis est lapsa ꝛ corrupta in ꝑmo ꝛ in suꝑmo spiritu seu angelo. ꝛ in aliis ei adherentib⁹ et ꝯsentiētibus: ideo sicut in natura hoīs cōsideram⁹ duos stat⁹. s. bonū et malū. ita silr debemus cōsiderare in natura spūali duos status. s. integrū ꝛ lapsum: ꝛ cōparare eos inter se. Uñ sunt cōtrarij ꝛ oppositi: sicut vinū ꝛ acetū. Et q2 res que corrūpitur ꝛ mutat in ꝯriū sue nature deuenit ad tātū gradū malicie quātus erat gradus bonitatis in quo erat vel venire poterat: ꝛ quāto res que ꝯuertit erat melior ꝛ altior in natura. tāto efficit peior ꝛ inferior ꝛ malignior. Uñ de quāto vinū est melius: de tanto quādo fit acetū. acetū tale est fortius: ꝛ peior est corruptio regis ꝙ̄ minimi de regno. iō q2 prim⁹ angelus erat summus in tota natura angelica. ꝛ maior res et dignior et melior post deū. sequit ꝙ sua malicia ꝛ sua corruptio ascendunt ad tantū gradū malicie. quāta erat nobilitas in qua creatus erat: vel ad quā venire poterat. ꝛ factus est ita infimus ꝛ vilis inter omēs creaturas. sicut erat altus ꝛ nobilis in dignitate ꝛ hoc per voluntatē ꝓpriā. Uñ in sua voluntate est malicia ꝛ corruptio tota ꝛ ꝑuersitas: q2 inordinate amādo ꝛ volēdo ꝛ eligendo factus est malus ꝛ corrupt⁹. Et tota bonitas ꝛ pulchritudo bonitatis in amādo ꝯsistit in volēdo ꝛ eligēdo ordinate: scilicet illud qđ est amādum: eligendū et volendum. Et ipse primus angelus nunꝙ̄ amauit deum: ꝛ ideo q2 sua volūtas erat maior: altior ꝛ pulcrior sup oēs volūtates creatas. facta est ꝛ tūc mala. tā turpis ꝛ infima: ꝙ̄ in oībus aliis creaturis insimul si corrumperent nō esset tanta malicia nec vituperiū nec turpitudo. Et q2 ipse amauit totalr suā ꝓpriā volūtatē. in qua est maxima malicia ꝛ vult illā implere quātum pōt. ideo nō amat nisi malū ꝛ summā maliciā et turpitudinē. ꝛ laborat totis viribus vt malū crescat ꝛ multiplicet ꝛ bonū destruat. ꝛ hʒ odio oēm bonitatē ꝯriā sue volūtati. Et sic ꝓpria volūtas facta est radix. fons ꝛ origo oīm maloꝝ. Et q2 hʒ intellectū altissimū in cognoscēdo ꝛ valde subtilē sup oēs creaturas post deū. iō q2 volūtas dñat itellectui. ꝛ vtit eo ad illa que vult. ideo cōuertit totū intellectū suū: ꝛ totā voluntatem suam ad faciendū mala. ad inueniendū oēs artes faciendi oīa mala. ad deceptiones. ad cautelas et ad ꝑsuasiones falsas ꝛ tētationes ꝛ ad nocēdū. ꝛ fact⁹

Margin notes:

Malicia diaboli nō posset eē maior.

Diabol⁹ laborat vt malū crescat.

Diabol⁹ cōuertit totū suū itellectū ad malū.

est summus deceptor. summe cautelosus. summe fraudulentus et dolosus et summus mendax et inuentor omnium mendaciorum. Et ideo quicquid habebat conuertit in malum: et nihil remansit de bonitate priori. Et quia sua propria voluntas est ligata. firmata. obstinata: et coniuncta inseparabiliter cum se ipsa cum sua propria malicia per amorem. ideo non potest videre nec cognoscere seipsum nec suum malum quod fecit: quia intellectus est totaliter excecatus per propriam voluntatem: vt non possit iudicare de sua malicia: quia amor sue malicie excecat ipsum. et ideo non potest dolere nec penitere de peccato suo: nec de suo malo voluntario quod fecit. Et ideo semper murmurat contra deum dum aliquid habet contra suam voluntatem quod est ei multum tristabile. Ecce magnitudinem sue malicie et corruptionis: que vix cogitari posset: Et sic ex hoc apparet quod ipse angelus primus est factus per se princeps et caput angelorum malorum: et princeps omnium malorum et omnium viciorum et tenebrarum: et omnis iniquitas est inuentor primus.

Diabolus non potest cognoscere suam maliciam.

¶ De duplici malo in angelo scilicet voluntario et inuoluntario. Titulus.ccxlv.

Et quia non sunt nisi duo mala scilicet voluntarium et inuoluntarium. scilicet malum culpe et malum pene. et primum malum facit voluntas per seipsam quod placet sibi et complacet in eo: quia est voluntarium. sed secundum malum facit deus per iusticiam et iudicium: quia primum malum ita requirit. ideo quia primus angelus malus fecit malum voluntarium et omnes consentientes ei. ideo requirit ordo iusticie: quod ei detur secundum malum et suis angelis. scilicet malum inuoluntarium quod est pena et punitio: Et ideo sicut homo perdidit suum locum in quo positus fuerat et expulsus fuit et positus in alio loco tanquam in carcere. scilicet in isto loco in quo nunc est. ita similiter primus angelus malus cum suis angelis perdidit suum locum in quo creatus fuerat. et fuit expulsus contra suam voluntatem: et positus fuit in alio loco tanquam in carcere. Et ideo expulsus fuit a summo celo: et positus est in regione elementorum. Et quasi proportionabiliter sicut homo qui est terra expulsus est de altissimo loco terreno et nobilissimo. ad locum habitabilem terrenum infimum: et ventis et pluuijs et nubibus subiectum. ita ipse primus angelus: cum omnibus angelis suis qui est totus spiritualis expulsus est de loco celesti altissimo ad locum infimum: terrenum et aereum. in quo est obscuritas et caligo. vbi fit grandinis generatio et tempestatis. Et sicut iste locus est proportionatus homini pro suo statu corrupto ad punitionem. ita ille conuenit angelo corrupto pro carcere et hoc pro pena et carcere temporali quam habet finem: sed pro pena et carcere eternis. debetur ei locus infimus in centro terre. et in medio terre paratus est ei locus cum angelis suis infimis:

De expulsione diaboli a suo loco.

Locus diaboli.

cuꝫ igne eterno: in quo eternaliter puniatur ꝛ cōburatur. ꝙuis nō habeat corpus: quia hoc fit per ordinē iusticie omnipotētis dei. qui pōt facere ꝛ scit ꝓportionare penaꝫ ſm quātitatē maloꝝ ad honorē sue iusticie. Unde quia ꝓmus angelus malus si stetisset ꝛ meruisset. fuisset premiatꝰ ꝛ coronatꝰ: quia ineternū locū habitatiōis in quo creatꝰ fuerat ꝑ modū ꝓmū obtinuisset. ꝛ vlterius ꝓmiatus ꝛ coronatꝰ fuisset gloria eterna. ꝛ post deū ꝓmā dignitatem ꝛ sedē obtinuisset. ꝛ ideo quia ꝑ ꝯtriū fecit ꝛ peccauit ꝛ demeruit. ꝛ seipm fecit malum. et tantum quantum bonus erat ꝛ ex hoc cecidit ꝛ deuiauit ab ordine nature. ꝛ per ꝯñs cecidit in ordinē iusticie ꝛ iudicij. ꝛ debuit oīa habere per ꝯtriū. Et ideo ꝓmo debuit ꝑdere dignitatē loci. ꝛ poni in carceribꝰ: tanꝙ culpabilis ꝛ reꝰ: ꝛ iudicādus. deinde pro loco glie eterne quā meruisset in penā eternā. Et ꝙuis iam sit cōdēnatꝰ ad eternam penā per dei iudiciū dum fuit expulsus de celo: eo ꝙ est obstinatꝰ in malo. ꝛ nullo mō pōt eē bonꝰ. attamē executio snīe nōdū facta est. sed expectatur vsq ad vltimū diē iudicij. Si eñ executio iaꝫ a ꝓncipio facta fuisset. iā nō ꝓmos parētes tēptasset: nec potuisset eos instigare ꝯ deū. Et quia locꝰ in q̄ sunt carceres. ꝛ locus in quo fit executio iusticie ꝛ punitiōis nō sunt idē. iō nūc ipse ꝓmꝰ angelus cū suis angelis habitāt in isto aere caliginoso tanꝙ in carceribꝰ in q̄ nō puniuntur nec patiuntur penā ꝑ iusticiā eis inflictā: nisi quia sunt in carceribus: sꝫ aliꝰ locus est sibi paratꝰ in q̄ fiat vltima executio iusticie diffinitiue in quo sentiāt ipe ꝛ angeli eius eternā penā ꝛ punitionē. tā ꝓ prīa culpa quā ꝑpetrauerūt: ꝙ ꝓ oībꝰ alijs q̄ post fecerūt. Et iste locꝰ vocatur infernꝰ q̄ a deo paratꝰ ē ꝓmo angelo malo tanꝙ capiti. ꝛ āgelis eiꝰ taꝙ suis mēbris: ꝛ oībꝰ ꝯsentiētibꝰ ꝛ adherētibꝰ. q̄ faciūt vnū corpꝰ cū eo. Et silis ꝓcessus dꝫ fieri circa hoīem. ꝛ iō ꝓmo positꝰ est hō in isto loco in quo nūc est tāꝙ in carcere. ꝛ vltio appebit in iudicio publico ꝛ corā iudice a tali q̄lis fuerit reptꝰ iudicabitur snīa diffinitiua. ꝛ hoc i vno ꝛ eodē iudicio publico cū prīo āgelo ꝛ cū alijs āgelis malis. i q̄ iudicio pena sua īcipiet sine fine duratura. Et quia nō ē nisi vnꝰ iudex. q̄ in vno ꝛ eodē iudicio similiter in vna die ꝛ eadē hora oībꝰ vidētibꝰ oīa finaliter iudicabit: quia hoc ꝑtinet ad magnitudinē tāti iudicis. quia oīa pōt ꝛ scit. ꝛ nihil ignorat: iō nō dꝫ teneri nisi vnā publicā curiā ꝛ vnū publicū iudiciū ꝑ sp. Lꝫ āt āgelꝰ malꝰ nō patiatur penā ꝑ iusticiā sibi datā de ꝓsenti. attamē ꝑ seipm patitur intra se: quia est inquietus ꝛ inordinatus in cogitationibꝰ suis: et inde

Aer caliginosus ē carcer diaboli.

Mūdus est nobis carcer.

fiderijs suis.⁊ in tota sua volūtate.⁊ iō nō est in eo ni
si horror ⁊ caligo ⁊ perturbatio. Quare sequitur q̄ in se
ipso nullā pōt habere quietē.⁊ maxime etiā patitur pe
nam q̄r vult cōplere maxime ⁊ totis viribus suis neq̄s
simā voluntatē suā.⁊ nō pōt.qḋ est sibi magna tristi
cia.sed aliq̄n gaudet delectatur ⁊ q̄escit q̄n potest face
re malū iuxta suā volūtatē.nec aliter pōt gaudere.et
quāto facit maius malum.tāto magis gaudet et q̄n fit
aliqḋ bonū tristatur.⁊ de maiori bono magis tristatur.
Sed istā penā nō fecit deus sȝ ipsemet sibiipsi. Et sic
declaratū est primi angeli duplex malum.s.tam volū
tarium q̄ȝ inuoluntarium.

Diabolus nō habet quietem.

Qualiter hoīes incorporantur ⁊ vniuntur cū primo an
gelo malo.⁊ fiunt membra eius. Titulus.ccxlvj.

Tit. precedenti.

Quoniā iā declaratū ē q̄ nō sunt nisi due
prime voluntates.⁊ vtraq̄ ē pria volūtas.
⁊ p̄ pris sunt diuise ⁊ separate. Una ē vo
lūtas dei bona.q̄ ēt est cōis volūtas.q̄r est
cā oīm bonoꝝ. Alia ē volūtas primi ange
li mali.q̄ est etiā voluntas cōis.q̄r est cā oīm malorū.
Et iō q̄r oīs prima volūtas inquātū prima nulli subij
citur.sȝ facit in seipsa suū regnū ⁊ imperiū.⁊ suū dñiū.
⁊ suas leges.iō nō sunt nisi duo regna.scȝ regnum dei
oīpotētis.⁊ āgeli mali ⁊ oēs alie volūtates.vel sunt de
regno dei vel de regno mali āgeli. Et ideo q̄r ipse pri
mus āgelus hȝ suā ppriā volūtatē tāq̄ȝ deus.qḋ soli deo
cōuenit.iō appetit et vult sibi dari oīa illa q̄ debentur deo.s.
honorē ⁊ adoratiōem.iō vult honorari ⁊ coli ⁊ adora
ri tāq̄ȝ deus.⁊ in ista superbia ē obstinatus ⁊ excecatus. Et iō
quātum pōt facit oīa illa p̄ q̄ pōt coli et adorari tanq̄ȝ
deus.⁊ quātū pōt destruit honorē ⁊ gloriā ⁊ culturā
dei.⁊ iō studet facere mirabilia p̄ oēm modū. Et q̄r ip
se vult quātum pōt dñari.⁊ augere suū regnū et suum
dñiū.et vult destruere regnum dei. iō q̄r vidit hoīem
eē creatum ppter regnū dei.vt ascēderet ad locū quē
ipse p̄diderat.stati habuit inuidiam ꝯ hoīem.⁊ voluit
turbare toto conamine.ne hō ascēderet ad locū vn̄ ip
se descēderat ⁊ hoc ad destruēdū regnum dei ⁊ gl'iam
eius.⁊ etiā ppter inuidiā quā habuit ꝯ hoīes.et etiam
vt traheret hoīes ad suū dñium.⁊ ad suum regnū. vt
ipse dñaretur hoī sicut dñabatur angelis suis. Et ideo toto
conamine studuit ad subuertēdum hoīem.⁊ sepandū
ipm a societate dei.⁊ ad subiugādum eum sibi ⁊ totā
suā posteritatē.quia hoc non poterat fieri nisi homo
separaretur a deo p̄ inobediētiā ⁊ p̄ ppriā volūtatē que
contrariatur deo.⁊ separatur totaliter a deo ideo quātum

Due sūt voluntates cōes.

Duo sūt regna.

Quō diabolus subijcit sibi hominem.

potuit fecit. vt hō separaretur ab eo habendo ppriam volūtatē. ꝛ sic postea reciperet hoīem. ꝛ dn̄aret sue volū tati ꝛ ipsum captiuaret. qꝛ oīs volūtas hoīs q̄ non est subiecta deo. nec obediēs deo. potuit ponere seipsam sub āgelo malo. Et isto modo captiuauit hoīem subtiliter ꝛ cautelose. primo mulierē. deinde virū p mulierem ꝛ per istos oēs filios eorū. Et sic per accidēs acquisiuit dn̄ium supra naturā humanā. ꝛ fecit hoīes seruire sue voluntati. ¶ Sed tn̄ aliter angeli mali sunt sub dn̄io ꝛ seruitute primi angeli. ꝛ sunt mēbra eius. ꝛ aliter hoīes. quia inter ipsos malos angelos solus pmus hꝫ ppriam volūtatē. ꝛ oēs alii sequunt vnanimiter. vno corde. vno cōsensu ei9 voluntatē. ꝛ nullus habet ppriam voluntatē separatā a volūtate primi angeli mali. qꝛ a principio oēs elegerūt suā ppriā volūtatē ideo sunt vniti cū sua ppria volūtate inseparabiliter. ꝛ ideo oēs faciūt vnū regnū ꝛ nō duo regna ꝛ laborāt p honore primi angeli mali. Et iō inter eos non est discordia nec lis. nec pugna. qꝛ oēs tēdunt ad vnū regnum. ꝛ ad vnā voluntatē cōcorditer sciēter ꝛ volūtarie. Et ideo pm9 āgelus vtit oīb9 āgelis malis sicut vult. ꝛ oēs obediūt ei ad suā voluntatē sciēter ꝛ volūtarie. et iō sunt verissime mēbra ei9. sicut mēbra corpis sunt membra hoīs. ꝛ iō dicunt sui angeli. qꝛ oēs volūtarie dederunt seipos ei a principio. qn̄ primo cōsenserūt sue volūtati. Et iō regnū diaboli est forte ꝛ valde forte ppt istas indiuisibilitatē ꝛ vnionē inter eos. ¶ Sꝫ hoīes aliter sunt membra primi angeli. vn̄ hō hꝫ suā ppriā voluntatē de se. qꝛ primo fuit sub volūtate dei ꝛ vnit9 cū ea. sꝫ postq̄ hō sepauit se a volūtate dei. statī incepit hr̄e ppriā voluntatē p se sepatā a dei voluntate. sicut pm9 angelus habuit propriam voluntatem. et factus fuit quasi primus angelus in hoc. Et sic homo per se incepit alterum regnum alterum imperium ꝛ dominium separatum a deo in seipso sine deo. ꝛ fecit se quasi alterum deum. Et sic due voluntates fuerunt proprie separate a dei voluntate. scꝫ voluntas primi angeli ꝛ voluntas hominis. ꝛ vtraq; inq̄tum fuit propria. statim pugnauit contra deum. ꝛ voluit auferre a deo coronā ꝛ priuilegium proprie voluntatis. quia ei soli cōuenit habere propriam voluntatem et non creature. Sed tamen voluntas primi angeli mali nunq̄ fuit vnita cum voluntate dei immo prio cum seipsa: quia si semel fuisset vnita. ineternū nō fuisset sepata. sꝫ volūtas hominis primo fuit vnita cum voluntate dei sed postea separauit voluntatem suam a dei voluntate ad instiga-

Alr subdicitur homo supremo diabolo aliter sifario resdemones.

Inter demões nō ē pugna.

Peccatores quomō sunt membra diaboli.

tionem angeli mali. et tūc ipsa voluntas hoīs fuit trūcata et sine capite. et stetit per seipsam. et dedit īgressuȝ angelo malo. et aperuit sibi portam. Et qr volūtas primi āgeli erat fortior. maior et potētior. iō statī rapuit et captiuauit volūtatē hoīs sub sua volūtate. eo qr iuēit eā sepatā a diuina volūtate. et etiā qr erat ei. similis. qr erat ppria voluntas sicut et mala et cōtra deū. Sed tn̄ hoc factū est hoīe nesciente et ignorante. qr hō non intendebat esse sub volūtate diaboli nec volebat. nec propter hoc erat deo inobediens. Et sic ipse malus āgelus habuit dn̄ium supra voluntatē hoīs. et ideo quasi tyrānice. et quasi violenter diabolus rapuit voluntatē hoīs. qr hō nolebat sibi subijci. imo volebat magis eē dn̄s suipi⁹. Sed qr volūtas primi hoīs fuit signata signo primi angeli. s. quia fuit ppria et inobediēs deo. iō tanq̄ suam recepit eā. Et sic homo ptinuit ad regnū primi angeli mali. quia noluit esse de regno dei. Et sic hō factus est mēbruȝ eius pter intētionē suā. Ec sic pm⁹ angel⁹ dn̄atus est hoī tanq̄ aliene nature quā appropriauit sibi. sȝ āgelis dānatus ē tanq̄ illis q̄ sunt de sua ppria natura. s. malis. sicut arbor hȝ ramos pprios et de sua natura. et aliqn̄ recipit alios alterius nature et incorporant. Licet aūt hō sit sub ptāte et dn̄io primi angeli mali. attamē hȝ sp ppriā volūtatē in seipso. nec propter hoc destruit sua ppria voluntas. qr nō potest destrui illa pprietas. nisi iterū vniat cū dei voluntate. immo sp sequit suā ppriā volūtatem. qr p hoc concordat cū prio āgelo. et ligat et vnit cū eo. et cōtrariat deo. et facit oīa mala. imo ipe malus āgelus tȝ et ligat et solidat hoīem magis. vt maneat in sua ppria voluntate et iuuat. qr tūc multiplicat. oīa mala p hoīem tāq̄ p mēbrū suū. et mala que p se nō pt facere. facit p hoīem. Qr propria volūtas in hoīe est radix. vt hō faciat oīa mala. et per quā ipse angelus malus mouet hoīem sicut vult. Et quia plures sunt hoīes. et q̄libet hȝ suā ppriā volūtatē. q̄ nō est eadē inter oēs hoīes. iō inter hoīes ē lis et discordia et pugna. qr nō hn̄t vnā volūtatē cōem. sed q̄libet hȝ suā volūtatē. nisi qr aliqn̄ plures fiunt quasi vna volūtas et vna psona in malo. Et iō non est sile de hoībus et de malis āgelis. qr nullus hȝ ppriā voluntatē sepatā a volūtate primi angeli mali. et iō non est pugna inter eos. vt dictū est. Et isto mō malus āgelus exercet oīa mala. inter hoīes. qr q̄libet hȝ suā ppriam volūtatem. qr oēs hoīes q̄ hn̄t ppriā voluntateȝ extra deuȝ. sunt sub potestate ei⁹. et ipse vtit eis tāq̄ mēbris eius. Et qr ipse non gaudet nisi in malis. ideo cōmo-

Diabolus tyrānice rapuit hominem.

Illi⁹ differētie exēplum.

Interpeccatores ē cōtinua lis et non inter demones.

Eodē ti.

Dyabolus com-

uetiholes ꝯ holem. & gentē ꝯ gentē. & regnum cōtra regnū. & facit ꝑlia fieri. & ꝑ holes cōplet suā volūtatē. faciēdo oīa mala ꝑ eos & inter eos. & hoc facit suadendo & suggerendo & cōsulēdo. tēptādo & mouēdo & inflam-do ipsos. & inflāmādo ipsas volūtates holm sibi subiectoꝝ secrete & occulte. & inuisibilr & impceptibiliter. et inueniendo infinitos modos faciēdi mala. et docēdo illos secrete. ¶ Et sic pꝫ ꝙ ꝑm⁹ āgelus vtit āgelis suis tāꝙ mēbris ꝑꝓꝑiis & naturalibus. & est vnū corpus cū eis. sed vtit ipse cū oībus angelis suis ipis hoībus ꝓprie tāꝙ iumētis suis & equis. qꝛ eqtat sup volūtates holm. Qꝛ sicut iumēta & eq ignorāt dn̄m q̄ equitat. ita hoīes ignorat mala & malos angelos quos portāt. & q̄ offanē eis & vtunē eis sicut volūt. ꝙdiu sequūē suas ꝓprias volūtates. Ecce igiē qualr lugere et dolere debet hō. qꝛ nō solū est lapsus & corruptus & ꝑdidit tanta bona. imo etiā est fact⁹ seruus & captiuus & iumentū mali āgeli crudelissimi. cuius malicia explicari nō pōt. & alioꝛum angeloꝛū suoꝝ. & sic nō solum est captiuus. immo captiuus captiuoꝛum.

Plet suas voluntatem ꝑ homines malos.

Notabile magnū

¶ De multiplici carcere & captiuitate hoīs.

¶ Titulus. ccxlvij.

Multi aūt sūt carceres hoīs & captiuitates. Un⁹ carcer ē corpalis. & hic est locus in q̄ positus est nūc. Ali⁹ carcer est spūalis. in quo ē ꝓpria volūtas hoīs incarcerata ignorāē. & iste carcer est ꝓpria volūtas mali angeli. q̄ q̄dē volūtas ē carcer vniuersalis & generalis oīm voluntatū malarum. & oīm ꝓpriarū voluntatū creaturarum. Un̄ ipse malus angelus primo fecit istū carcerem. in quo ipsemet est incarceratus voluntarie deinde sub isto carcere sunt omnes mali angeli. & omnes homines habentes ꝓprias voluntates. Sed alius est carcer ꝓprius & spiritualis ipsius hominis. s. sua met ꝓpria voluntas. qꝛ illa ꝓprietas que est in volūtate hoīs. est carcer et cathena ligans. cōstringens. cōpeditans. incarcerās voluntatē hoīs sub volūtate primi angeli mali. Et sic hō est captiuat⁹. incathenatus. vinculat⁹ & cōpeditat⁹ in seipso sub ꝓpria voluntate. & ꝑ hoc incarceratus maximo carcere spūalis ipi⁹ angeli. & hoc ē pōdus iportabile & iugū ferreū qđ hō fecit sibimet. qꝛ nulla maioꝛ captiuitas ꝙ captiuitas ꝓprie volūtatis q̄ ē insatiabilis. & sic nūꝙ pōt impleri. qꝛ tēdit ad ifinita desideria. eo qꝛ sepata ē ab vnitate dei. & ꝑ ipaꝫ diuidiē i tot ptes q̄t desideria hꝫ. & ꝑuenit sibi malū. qꝛ si aliq̄d hꝫ qđ vult et gaudet. tūc est in

Spūalis carcer pctōꝛis.

culpa qꝛ gaudet ꝯ deū. ꝛ vult ꝯ deū. qꝛ oē velle ꝛ desideriū qđ puenit ex ppria volūtate malū est ꝛ ꝯ deū. qꝛ ppria volūtas semꝑ est ꝯ deū. Si aūt nō habet qđ vult. tūc ē in pena ꝛ tristicia. Et sic quocunqꝫ se vertat ppria volūtas semꝑ habet vel malū culpe vel malū pene. Sicut aūt prima volūtas mala pmi ageli mali est carcer spūalis oim maloꝝ. virtutū ꝛ volūtatū ppriaꝝ ita volūtas dei est patria spūalis oīuʒ bonaꝝ volūtatū ꝛ cōmuniū. Et sic ptꝫ qꝙ eē in ppria volūtate est eē in carcere. ꝛ in captiuitate in cōpedib⁹ ferreis. ꝛ esse in seruitute ꝛ eē incathenatū ꝛ iumētū pmi ageli mali ꝛ hre supra se pōd⁹ ꝛ on⁹ iportabile ꝛ iugū ferreuʒ ꝛ hre in se radicē oim maloꝝ. Et per ꝯñs esse extra ppriā volūta ē. ꝛ esse sub volūtate dei. est esse in patria in vera libertate ꝛ esse liberatū ꝛ redemptū a vera captiuitate et ptāte primi angeli mali a suo carcere obscurissimo. ꝛ a cōpedib⁹ ferreis. a cathena ferrea pōdere iportabili. ꝛ ab oī fuitute maligna ꝛ ab oī tristicia ꝛ ab oī malo. ꝛ a sñia ꝛ ira dei. ꝛ a radice oīʒ maloꝝ. Et sic pprietas in volūtate est eē malū ꝛ cōitas in volūtate est esse bonū. ¶ Ecce igiꝛ ex pdictis colligiꝛ. qliter nō sint nisi due prime ꝛ pncipales volūtates. s. dei q̄ est bona ꝛ primi angeli mali q̄ ē mala. q̄ nūqꝫ fuerūt cōiuncte simul. Sed semꝑ volūtas pmi angeli est sub ptāte dei. Et oēs alie volūtates ꝯiungunꝛ seu incorporātur cū duab⁹ istis. ꝛ sequunꝛ istas duas vel vnā vel aliā. nec est dare mediū. Patet etiā qualr pm⁹ angelus mal⁹ ꝺ fiaꝛ hoīb⁹ ꝛ hoīes sint captiui ei⁹. ꝛ icorporātur cū eo. Et sic declarata ꝛ manifestata sunt mala tam humane nature qꝫ angelice. ꝛ origines ꝛ radices maloꝝ. Si aūt volum⁹ magis in pticulari pdicta videre. legam⁹ librū scripture in quo oīa que in isto libro. dicūtur ꝛ pbātur ꝛ dicūtur ꝑ modū pbatiōis. cōtinētur ꝑ modū auctoritatꝭ. cui libro scripture sacre sūme credere debem⁹ vt iā pbatū ē. Et sic tā ꝑ librū scripture qꝫ ꝑ libꝝ creaturaꝝ hō pōt esse securus de veritate qꝛ vn⁹ iuuat aliū ꝛ fortificat. Multe aūt q̄stiones sūt quas hō dꝫ q̄rere sed sufficit qꝙ cognoscat illud qđ est in facto ꝛ qđ factū est ꝛ querat remediū in malis suis ꝛ qꝙ credat qꝙ de⁹ oīa bene fecit. et nihil mali iputet ei. sed totū hoī qꝛ ita de⁹ oīa fecit sicut fieri ꝯueniebat. qꝛ summe potēs est et summe bon⁹ ꝛ summe sapiēs.

Esse in ppria volūtate est eē i carcere.

¶ Qꝛ malū ꝛ corruptio liberi arbitrij. et carnis seu corporis contrario ordine se habent in primis parentibus totius humane nature. et in his qui nascuntur ab eis. Titulus.cclxviij.

Quoniā autem

Quoniã ãt tota hũana natura gñal'r diuidit'
i duas ptes. vna ps ẽ pm⁹ vir ꝛ pma mulier.
q̃ ambo sunt radices ꝛ pricipia hũane na-
ture alia ps hũane nature ẽ tota posterio-
ritas. s. oẽs viri ꝛ mulieres qui venerũt ex
ipis p gñationẽ naturalẽ. Et iste ptes due sic differ. qr
pma pars sc3 pmus vir ꝛ pria mulier fuerunt formati
total'r p manũ dei in corpe ꝛ in aia sine aliquo instro
ꝛ sine aliq̃ coadiuuãte. s3 alia ps sc3 tota posterioritas
aliter. qr caro seu corpus gñat' ꝛ nascit' ex dei ordiatio
ne ab ipis pmis pẽtib⁹ ꝛ ipa aia rõnal. imediate crea
tur ꝛ dat' a deo. qr aia rõnalis ẽ imortal' ꝛ idiuisibilis
ꝛ nõ pt puenire nisi a deo imediate. Et iõ oẽs q̃ postea
nati sũt. filij pmi hois ꝛ pme mulieris p solã carnẽ ꝛ nõ
rõne aie. ꝛ oĩs caro cuiuslibꝫ hois natural'r gñati fuit
in eis radicaliter. ꝛ iõ rõne carnis ꝛ nõ rõne aie. iõ se
quit'. ꝙ totũ malũ ꝛ tota corruptio descẽdit ꝛ extendit'
in totã posteritatẽ pp̄ter carnẽ corruptã. Et iõ ex-
inde seqtur. ꝙ malũ ꝛ corruptio liberi arbitrij. ꝛ malũ
seu corruptio carnis ɔtrario ordine se hñt i pmis pa-
rentib⁹. ꝛ i his q̃ nascũt' ex eis. Qr i primis duob⁹ pri
mo fuit malũ ꝛ corruptio ꝛ puersitas i libero arbitrio
seu in aia rõnali. ꝛ p illud venit malũ ꝛ corruptio in
carnẽ ita ꝙ malũ voluntariũ seu liberi arbitrij fuit cã
totius mali ꝛ corruptiõis carnis seu corpis vt iã decla
ratũ est. sed in oib⁹ posterioribus est totũ p oppositum
qr malũ ꝛ corruptio carnis. est cã mali ꝛ corruptiõis
aie seu liberi arbitrij. qr deus creat aiam bonã ꝛ purã
ꝛ nõ corruptã. s3 qr caro cui ɔiũgit' est corrupta ꝛ infe
cta ꝛ gñata libidinose cõtra modũ debitũ. ꝛ tota morta
lis. lãguida ꝛ infirma ꝛ rebellis rõni. plena cõcupiscẽ
tia inordinata. iõ aia cũ sociat' cũ tali corpe ꝛ carne re
belli turpi ꝛ mortali. inficit'. corrũpit' ꝛ puertit'. ꝛ tota-
liter trahit' ad cõcupiscẽ. iã carnis. ꝛ seqtur ɔcupiscẽ-
tiã ei⁹. qr opꝫ ꝙ postq̃ aia est cõiũcta carni ꝛ vnita ꝙ
trahat ipam vel ꝙ trahat' ab ipa. ꝛ aia nõ pt trahere
carnẽ tã rebellẽ. infirmã. languidã in cõcupiscentijs
suis rõne mortalitatis. iõ necesse est ꝙ trahatur a car
ne. ꝛ incurrat. suã infectionem ꝛ corruptionem. Ideo
anima efficitur mala. turpis peruersa. cõtra deum. ꝛ
odibilis deo. et tota inordinata ꝛ hoc manifestat' post
ea. quando anima vtitur libero arbitrio. quia ignorat
deum a quo est. ꝛ ignorat seipsam. ꝛ suũ bonum. ꝛ suũ
malum. et habet propriã voluntatẽ que semper est cõ
tra deum. ꝛ contra suum debitum naturale ꝛ semper
iniuriat ꝛ offendit deum. Et oĩa ista mala cõtrahit ex

Drñtia p̄mox pen- tũ ꝛ alio- rũ hoim.

Deriua- tio pcti o riginalis

Aia infi- cit' ex ɔiũ ctiõe cor- poris.

societate carnis maculate in ordine ad deū qꝛ de⁹ nō fecit talē carnē imūdā sed mūdā. ¶ Aīa aūt hꝫ duos status in carne. Unū prio anteꝙ pōt vti libero arbitrio. ꝛ velle aliqd ppria volūtate. Et tūc iā est imūda et corrupta ꝛ turpis ꝛ odibilis ꝛ mala ꝛ iniusta apud deū. Quis nihil mali fecerit. qꝛ nō potuit adhuc ꝛ hoc pp̄ter societatē carnis maculate. que est de gn̄e primi hoīs corrupti inimici dei. q̄ actualiter iniuriauit ꝛ offendit eū. a qua carne aīa cōtrahit radicaliter ꝛ originaliter istā puersitatē. istā inordinationē ꝛ istā inclinationē per quā efficit aptavt qn̄vtit ppria volūtate operetur ꝯ deū ad suā iniuriā ꝛ offensam. Et sic aīa maculatur ꝛ incurrit viciū ipsa nesciente. ꝛ imputatur ei illa corruptio ꝛ macula. Quis nō sit volūtaria. Alius aūt status aīe est qn̄ iā vtit libero arbitrio ꝛ ppria volūtate. Et tūc qꝛ liberū arbitriū est corruptū ꝛ voluntas puersa ꝛ mala ꝛ viciosa. iā actualiter p seipsaꝫ facit malū. ꝛ nō pōt facere nisi malū. ꝛ voluntarie facit malū. ꝛ semp opaꝛ ꝯ deū. Et iō efficiꝛ peior ꝛ turpior. ꝛ magis ī odio dei. qꝛ ppria volūtate facit malū. ꝛ crescit sua corruptio. ꝛ totū iputatur ei a deo. Si eñ malū qđ ptrahit a carne ipa nesciente iputatur ei a deo quāto magis qđ ipa ppria volūtate facit. ¶ Et sic aīa habet duo mala vnū originale. qđ ipa non facit. aliud actuale. qđ ipamet facit. ꝛ vtrūqꝫ iputatur hoī. ꝛ iō vtrūqꝫ est malū culpe. ꝛ sic est culpa originalis. et culpa actualis. sed primi parentes nō habuerūt ī aīa nisi malū actuale. qđ ipi fecerūt. Propter pmū malū originale qđ aīa nō fecit. sed ꝯtrāit ex societate carnis ignoranter ꝛ inuolūtarie. aīa est digna separari eternaliter a cōsortio dei. sꝫ nō debeꝛ ei dari p iusticiā aliqđ malū īuolūtariū. nec aliq̄ pena sensibilis sꝫ pp̄ter scđꝫ malū. scꝫ actuale qđ aīa volūtarie facit. debeꝛ ei malū inuolūtariū seu pena eterna. Et ī hoc apparet qualr iusticia dei est strictissima ꝛ incōphēsibilis. qꝛ aīe imputatur malū corruptionis qđ ipa nō fecit. sed aliūde cōtraxit. ꝛ hoc apparet ad oculū. Et sic pꝫ quō in primis duob⁹ parentibus malū ꝛ corruptio carnis puenit originalr a malo ꝛ corruptione liberi arbitrij seu aīe. sꝫ in tota posteritate malū ꝛ corruptio liberi arbitrij seu aīe puenit originaliter a malo ꝛ corruptione carnis. ꝛ hoc ita ē in facto. Ecce ꝙ ordinē oīuꝫ maloꝝ seu culpaꝝ ꝛ pctōꝝ nature hūanē qꝛ oīa mala. oēs culpe ꝛ oīa pctā totius mūdi ꝛ oīum hoīum orta sunt a pmo malo. a prima culpa. ꝛ a prio pctō primoꝝ parētū. Uñ prio fuit malū volūtariuꝫ ipoꝝ quod fuit

Aīa hꝫ duos stat⁹ ī carne.

Duo sunt pctā. s. originale ꝛ actuale.

actuale deinde in oēs hoīes descēdētes ab eis p libidinē de lege cōi est vnū malū culpe originalis seu peccatū originale. et quot hoīes tot pctā originalia. deinde post pctm̄ originale in q̄libet hoīe pctā actualia multiplicātur sine numero. et sic tot9 mūd9 est plen9 pctis

Licet autē de9 creet aīaʒ. et vniat eā cuʒ carne infecta. tñ infectio aīe nullo mō pōt iputari deo. nec ē cōtra iusticiā dei. sʒ maluʒ culpe et corruptiōis trāsit ad posteros. q̄m ordinatissimū erat q̄ natura hoīs ita cōderet sicut cōdita fuit a pncipio. et q̄ pdita ita ppagaret scʒ q̄ hō gñaret corp9 seu carnē. et deus ifunderet aīaʒ illi carni pparate ad receptionē aīe rōnalis. ita q̄ vnita corpi imortali. et sibi obediēti eēt debite ordiata et nulla iclinatio mala nec aliqđ viciuṁ seu corruptio eēt in ea. q̄ caro eēt mūda. Sʒ ex q̄ prim9 hō peccauit et caro sua facta ē rebellis aīe. et tota mortalis et corrupta oportuit q̄ tale corp9 trāsmitteret ad posteros. et q̄ de9 aīaʒ ifunderet ſm primariā istitutionē quā ipe ordinauerat. ita q̄. Quis hō corrūpit op9 suū. scʒ corp9 de9 ppositū suū nec ordinē mutare nō debuit. q̄ hō p iusticiā debitā icurrit mortalitatē carnis. ex q̄ mortalitate sequit rebellio et corruptio i carne. Q̄ si eēt imortalis. nulla eēt corruptio nec iordinatio i ea. Et iō q̄a punitio est in carne ſm ordinē iusticie. de9 pter corruptionē carnis debuit suū ordinē nō mutare pmuʒ nec ppositūʒ bonū. s. q̄n debeat creare aīas mūdas. et sociare eas corpib9. in q̄b9 duʒ ueniūt corruptionē exinde trahūt corruptionē. hoc ē nō ex deo q̄ creat aīaʒ sine corruptiōe. sed ex hoīe q̄ ex cā corruptiōis corporuʒ. q̄ culpa et corruptio originalis in aīam nō posset trāsfundi. nisi pcessisset in carne pena mortalitatis et rebellionis. et pena talis nō eēt nisi culpa pcessisset. et ipa culpa et corruptio volūtatis pcessit a volūtate hominis iordinata et nō a volūtate dei. Et ideo tota corruptio quā cōtrahit aīa est et pcedit a pctō primi hominis. et nō a deo. nec a natura hoīs cōdita a deo. sed a vicio et corruptione volūtatis primi hoīs. Et iō ipsa ppagatio seu gñatio in se nō trāsmittit i posteros corruptionē q̄ corrūpit aīa sed ipa libido q̄ est adiuncta cū ppagatiōe. que q̄dē libido habet ortū a corruptione volūtatis. q̄ si etiā ante pctm̄ esset ppagatio et gñatio. sed nō esset libido. Ecce declarauimus lapsuʒ. corruptionē perditioneʒ et malum nature humane et vidimus totum statum suum in quo est. Et ita habem9 sciētiā tā de debito q̄ de facto ipsius hominis.

Infectō originalis nō imputatur deo

Quid necessariū est hoī lapso pdito et deuiato ſi

debeat ꝛ velit reduci ꝛ exire de statu perditionis. ꝛ puenire ad illud bonuꝫ propterq̄ꝺ factus est q̄ꝺ perdidit.

¶ Titulus.ccxlix.

Manifestū est ex p̄cedēti tractatu in quo statu factus fuerat hō a deo. ꝛ in quo statu cecidit qn̄ pdidit illud bonū vltimū ꝓpter q̄ꝺ factus fuerat. s. gaudiū eternum q̄ꝺ oritur de amore dei ꝛ societate ei⁹. ꝛ perdidit etiā regnum celeste ꝛ hereditatē dei. ꝛ sic perdidit infinitum bonū ad q̄ꝺ habendū factus fuerat. Et nō solum hoc. sed etiā vadit ꝛ currit ad infinitā ꝛ eternam tristiciā ꝓpter quā factus nō erat. tēdit ad malū perpetuum ꝛ ad eternā penā ꝛ miseriam. Et qꝛ in tali statu lapsus est vt oīa illa mala finaliter adueniant ei postq̄ꝫ separatus est a deo ꝛ ab amicitia ei⁹. ꝛ lucratus est inimicitiā dei ꝛ iraꝫ eius. ꝛ sic de facto hō incurrit

Ti.cxlvij. oīa mala que declarata sunt in capitulo de fructu qui nascitur ex duob⁹ amorib⁹ p̄imis. qꝛ hꝫ in se radicem oīm malorum. Itē etiā hō in statu lapso in quo cecidit est captiuus inimici capitalis dei. ꝛ captiuus primi angeli mali q̄ vocat̄ diabolus ꝛ seruit ei. ꝛ est seruus ei⁹.

Ti.ccxlv] ꝛ facit voluntatē eius. vt iam declaratum est. ita q̄ hō nō seruit deo q̄ creauit eum. nec facit voluntatē eius. immo cōtra voluntatē ei⁹. et seruit neq̄ssimo angelo q̄ nō creauit eum. ꝛ facit voluntatē eius. Et sic hō in statu lapso ꝛ corrupto semꝑ augmētat malū suū. ꝛ acq̄rit culpas. ꝛ seruit abominationi ꝛ corruptioni. ꝛ per hec seruit diabolo. O q̄ꝫ bonuꝫ ꝛ delectabile esset homini exire de isto statu lapso ꝛ corrupto ad statum bonū et integrū ꝛ iocundū. ac de captiuitate exire nequissimi angeli ꝛ ꝓditoris ad libertatē. ꝛ reuocari de via q̄ tendit ad perpetuā tristiciā ꝛ dānationē eternā. O q̄ꝫ iocundū esset hoī reuerti a via ire eterne et dānationis perpetue. ꝛ introire in viā salutis et iocunditatis ꝛ libertatis eterne. Magna est diuersitas eterne tristicie ꝛ eterne leticie. Nonne esset summū gaudiū hr̄e oēm voluntatē. ꝛ hr̄e plus q̄ꝫ pōt excogitare ꝛ capere ꝛ hr̄e deum ꝛ dn̄m celi ꝛ terre in amicū dilectissimum. ꝛ oēs angelos ꝛ sp̄ūs btōs. O quantum hō esset obligat⁹ illi qui eum de tali statu eriperet ꝛ liberaret. ꝛ poneret eū in statu cōtrario. s. in statu eterne iocunditatis. leticie ac libertatis. ꝛ liberaret ipsum de seruitute diaboli et oīm malorū. ꝛ defenderet ipꝫ ne aliquis posset ipm ledere aut ei displicere. ꝛ eriperet eum ab ira dei ꝛ eius

Quis possit refor- iusticia. ꝛ poneret eum in amicitiā dei ꝛ ꝓpriam libertatem. Sꝫ quis esset ille? Nūquid homo met. an ange-

lus? Nõ homo.q2 homo est captiuus in culpa iusticie ⁊ in carceribus hui⁹ mūdi.qui est iudicãdus tãq̄ re⁹ ⁊ captiu⁹ sub diabolo ⁊ i ira dei. Nec etiã aliq̄s ange lus põt hoc facere.q2 angel⁹ ē finit⁹.ḡ nõ põt infinitū soluere. Si eñ culpa est infinita.q2 deū infinitū offen dit.sequit̄ φ etiã pena dz esse infinita.q2 pena sequit̄ culpã. Sic angelus nec creatura pura põt.sed solū de⁹ qui hoiem creauit põt eū etiã reformare Nã plus est hoiem restaurare q̄ de nouo facere. Et hec est rõ. Nã in creatione nihil resistit quin creatura obediat crea tori.in restauratione siue reformatiõe resistit culpa ⁊ pena ac etiã volūtas corrupta. Ergo si nullus põt crea re hoiem de nouo.sequit̄ φ etiã eum nullus põt refor mare nisi solus de⁹. Q2 si nõ põt qđ minus est. etiã nõ põt qđ maius est. Ergo relinquit̄ φ solus de⁹ põt.q2 si deus nõ fecerit nullus põt. Sz q2 deus est iniuriat⁹ et offensus ac inhonorat⁹ ab hoie ⁊ contēptus.⁊ sic hõ ē in ira dei.⁊ etiã in indignatione ei⁹.⁊ etiã q2 deus est iudex.⁊ ip̄e est ip̄a iusticia cui facta est iiuria. quomõ ipse eū liberauit a manu sue iusticie.cū iusticia sit in iuriata.offensa ⁊ contēpta? Quomõ eñ iusticia faciet cõtra seipam.cū ip̄a debeat ex natura sua vindicare ⁊ punire? Ergo nisi iniuria ⁊ offensa dei que est facta ꝑ hoiem tollat̄ ⁊ destruat̄.ꝑ quã homo est inimicus dei. ⁊ iusticia dei sit placata ⁊ recõciliata . nõ est remediū φ hõ possit liberari a malis suis. Quãdiu eñ iniuria manet in suo vigore. īpossibile est φ hõ recuperet dei amicitiã.q2 amicitia ⁊ ira sunt duo cõtraria. q̄ nõ pos sunt stare simul in vno subiecto. Inuestigandū est nūc quõ iniuria possit tolli ⁊ auferri.qm̄ ip̄a semꝑ separat hoiem a deo.q2 hõ qui existit in iniuria et offensa dei. hz cū deo inimicitiã.⁊ ideo iniuria claudit hoi viaz ⁊ portam intrãdi ad deū.⁊ ne ip̄e sit apt⁹ intrãdi in re gnum celeste.ꝑpter qđ factus est. Vñ prima iniuria ⁊ offensa primorū duoꝝ hoīm in quib⁹ consistebat tota humana natura. q̄ iniuria fuit gñalis toti hūane na ture.clausit portã oībus filijs eoꝝ.vt nullus possit in gredi in celū.q2 oībus imputat̄. Ideo nisi illa vniuer salis offensa destruat̄. impossibile est hoiem restitui ad illud bonū ꝑpter qđ fact⁹ est. Sz preter istã offen sam generalē sunt etiã offense particulares ⁊ persona les alioꝝ hoīm.q2 in quolibet hoie descēdente a ꝑmis duob⁹ parētibus ꝑ libidinē quãtū de se est vna culpa gñalis ⁊ originalis quã de⁹ imputat aīe ꝑpter socieṫa tem quã hz cū corpe.⁊ ista culpa claudit etiã portã ne quis possit ingredi vitã eternaz. Ecce ergo duas clau

mare ho minem.

Restau rare hoīs est maior q̄ creatio eius.

Quõ pos sit redu ci homo.

furas ꝛ duo obſtacula prima. Ultra iſtas duas clauſu- ras in ꝗlibet hoīe ſunt innūerabiles offenſe et iniurie pſonales ꝛ actuales ꝗs ꝗlibet facit p ſe volūtarie. ꝛ ꝗlibet iſtarū etiā claudit portā. ꝛ ꝗlibʒ iuria ꝛ offenſa facit etiā clauſurā vnā p ſe. ꝛ claudit portā. Et ſic veraciter poſſum⁹ dicere faciēdo tres ptes ī natura hūana. qꝛ p primis duob⁹ fuit clauſura ꝑpter iniuriā ꝑpriaꝫ ſcdo nobis ꝑpter eoꝝ culpā. ꝛ tertio ꝑpter noſtrā met culpā. Paruulis ꝟo nō hñtibus vſuʒ rōnis claudit tm̄ ꝑpter pctā primoꝝ parētū. ꝛ culpā pcti originalis quā cōtraxerūt ꝑpter carnē corruptā. ſʒ hoībus habētib⁹ vſuʒ liberi arbitrij clauſa eſt porta tā ꝑpter pctā prio- rū parētuʒ. ꝛ ꝑpt pctm̄ originale. ꝙ etiā ꝑpter iuirias ꝛ offenſas pſonales ꝗs fecerūt p ꝑpriā volūtatē. Et iō ꝙuis in hoīe adulto ꝛ magno eſſent delete ꝛ deſtructe iniurie ꝑprie ꝛ pſonales. adhuc remaneret culpa prio- rū parētum ꝛ pctm̄ originale. ꝛ ſic adbuc maneret porta clauſa ꝑpter offenſaꝫ pmoꝝ parentū. Et ꝙ ſi hō ſiue paruul⁹ ſit ſiue adult⁹ debeat puenire ad illō bonū ꝑpter qō fact⁹ eſt. ſ. ad amorē ꝛ vnionē cū deo. opʒ ꝙ ipe ſit mūdatus a culpa ꝛ pctō primoꝝ parētū. deinde ab alijs pſonalib⁹ culpis. Et iō tota difficultas repatiōis cōſiſtit in auferēdo ꝛ tollēdo iiurias dei et offenſas. ꝗ intrauerūt in hūanā naturā ꝗ antea nō erāt ꝛ mō ſunt. Poſtꝙ em̄ offenſa eſt cōmiſſa. opʒ vt tollat̄ de medio vt nō ſit. qꝛ aliter nō poſſunt homines laudari.

Celū claudit trib⁹ hoībus.

Infra tit. cclx).

¶ Qualis ꝛ ꝙ magna eſt obligatio hominis pro iniuria ꝛ offenſa dei.

¶ Titulus.ccl.

Quoniā aūt nō poſſum⁹ ſcire qualiter auferatur ꝛ tollat̄ iniuria ꝛ offenſa dei quā fecit hō. niſi cognoſcam⁹ naturā ꝛ pōdus offenſe. ꝛ ip̄i⁹ cōditionē. ꝛ ꝗd ꝛ quātū eſt īn iuriare ꝛ offendere deū. ꝛ ad ꝗd ꝛ ad quātum ſe obligat hō p illa iniuria. iō opʒ etiā hoc cognoſcere. Uñ natura ꝛ cōditio iniurie ꝛ offenſe eſt. ꝙ ipa creſcit ꝛ augmentat̄ tm̄ quātuʒ pſona ꝗ eſt offenſa eſt magna. vt dictū fuit de volūtate ꝛ amore. Et iō qꝛ de⁹ eſt infinitus in ſua ptāte ꝛ maieſtate ſua. ꝛ in ſua bonitate ꝗ ſunt ineſtimabilia. ſequit̄ ꝙ iniuria ꝛ offenſa facta cōtra deū eſt infinita ꝛ ineſtimabilis. Et idē eſt de contēptu dei. Et ideō ꝗ iniuriat ꝛ offendit deū et contēnit eū. obligat ſe deo ad infinitū. ꝛ per cōſequens ad penā infinitā ꝛ punitionē que debet̄ iniurie. Itē etiaꝫ qꝛ iniuria ipſa ꝛ offenſa dei et contēptus deſtruit dei honorem ꝛ ledit eius honorē quantum in ea eſt. ꝛ au-

Tit.c.ꝛc.

fert ipm.⁊ q2 honoꝛ dei est infinit9.⁊ excedit oēs crea
turas.q2 oēs creature sunt ꝑpt honoꝛē dei ⁊ q2 honoꝛ
dei nō capit estimationē.q2 ē tātus quātus ē ipe.vt de
claratū est in caplo de honoꝛe dei.ideo sequit ꝙ ho⸗ Ti.clxxxj
mo qui iniuriat ⁊ inhonoꝛat deū.⁊ aufert honoꝛē dei.
ꝙ talis iniuria sit infinita ⁊ homo obligat deo in infi⸗
nitum.⁊ ad tm̄ quātum valet honoꝛ suus.⁊ q2 plus au⸗
fert deo ꝙ̄ ꝙ sibi auferret oēs creaturas.Itē etiā si ho
mo voluntatē dei fecisset.ex tūc infinitū bonū ⁊ infini⸗
tam mercedē meruisset.q2 talis nature est liberū arbi
trium.ꝙ dz remunerari.q2 actus liberi arbitrij sunt ta
les de natura ꝙ causant obligationem. Uñ q̇ facit pla
citum alicuius obligat ipm sibi.⁊ qui facit cōtrarium
obligat se sibi.⁊ illi obligat cui fit displicitum.Sic qui
facit placitum deo obligat deū sibi vt det sibi infinitū
bonum.q2 nulla res creata pōt esse remuneratio libe⸗
ri arbitrij.immo q̇ facit placitū deo ⁊ acceptabile me⸗
retur hr̄e deū ꝓ remuneratione.Ergo per oppositū q̇ Peccās
facit displicitum deo ⁊ iniuriā.⁊ cōtra suā voluntatē. obligat se
obligat seipm deo ad infinitū.⁊ ad tm̄ ad quātuȝ obli deo in in
garetur deus ei si faceret volūtatem eius.nō em̄ videt finitum.
ratio diuersitatis.Ex istis ꝯcluditur ꝙ homo qñ facit
iniuriam ⁊ offensam et displicitū deo.⁊ contra suā vo⸗
luntatem.ꝙ tunc facit infinitū malū.Et sic fecit homo
plus de malo ꝙ̄ deus sibi fecerat de bono.⁊ malū supe
rauit bonuȝ.q2 quicquid fecerat de9 homini hoc erat
finitum.Et sic verissime ptȝ.ꝙ qñ hō offendit deū.fe⸗
cit obligationē infinitam nouam.Et sic in rei veritate Due obli
sunt due obligationes in hoie. Prima est naturalis et gationes
de iure nature.que iam ꝓbata est.⁊ per istā obligatur pctōꝛis.
homo deo dare quicquid habet ⁊ quicquid potest.Et Tit.xcvj.
ista obligatio est bona.quia tendit ad bonū hominis Tit.xcvij.
ex toto.vt iam ꝓbatum fuit clarissime.Secūda obliga
tio est quā fecit homo ꝓ malo qd̄ fecit.⁊ ꝓ iniuria.⁊ of
fensa.⁊ ꝓ crimine.⁊ ista est mala ⁊ pessima ⁊ tendit ad
totum malum hominis.Et ista scd̄a ⁊ noua nō aufert
primā q̇ est naturalis ⁊ indelebilis et permanēs semꝑ
Et ideo hō tā ꝓ prima obligatiōe ꝙ̄ ꝓ scd̄a est obliga
tus deo.Et tm̄ hō nō pōt soluere nec reddere deo q̇ dȝ
deo.nec ꝓ prima nec ꝓ scd̄a.q2 nō pōt deo reddere to
tū amoꝛē suū.nec timoꝛē.nec honoꝛē nec obedientiaȝ.
nec volūtatē dei facere.q2 coꝛrupt9 est.⁊ mutat9 in cō⸗
trariū sue nature ⁊ ipemet fecit se talē vt nō possit deo
facere qd̄ dȝ.⁊ tm̄ semꝑ dȝ.⁊ sic debitū semꝑ manet.nec
excusat.q2 tenet.⁊ si nō pōt ipemet est in cā ⁊ in culpa
quare nō pōt.Itē nec pōt reddere ꝓ scd̄a obligatiōe q̄

est pro crimine:ꝛ iniuria ꝛ contēptu: qꝛ est infinita et
Eodē ti. infinitū dꝫ deo vt iā dictū est:ꝛ hō nō pōt soluere infi-
tū cū sit finit⁹.ꝛ ēt si q̄d posset deo reddere hoc totuꝫ
dꝫ ꝑ ꝓma obligatiōe naturali:ꝛ tñ nō excusat:qꝛ solue
re nō pōt vt dictū est:qꝛ ipse ꝑ se fecit scđaꝫ oblonem.
¶ Iste autē oblōnes sic se hñt. ꝙ qñ hō nō soluit nec
Obliga- reddit deo qđ sibi dꝫ ſm ꝓmā oblonē:tūc scđa obliga-
tio pena- tio multiplicat.qꝛ ꝓma est iustissima:et iuste debet ei
lis sp cre- qđ ei debet ſm illā oblonē. Et iō q̄ nō soluit neqꝫ red-
scit. dit deo qđ suū est.ꝛ aufert ei suū debitū iniustus est:ꝛ
iniuria facit deo:ꝛ ꝑ ꝯns peccat:ꝛ offendit ipm:et euꝫ
Ti.clxxx] inhonorat:ꝛ contēnit:ꝛ est in culpa. Vñ iā declaratuꝫ
est in capitulo de honore. ꝙ quicq̄d hō deo. semp ipm
honorat vel inhonorat.ꝛ iō qñ reddit ei illud qđ de-
bet tūc eū honorat.ꝛ qñ nō reddit ei illud qđ dꝫ: tunc
euꝫ inhonorat:qꝛ aufert ei illud qđ dꝫ:et ideo cadit in
offensam dei. Et sic obligat deo de iniuria ꝛ contētu.et
facit ei obligationē ad infinitū cum qualibet iniuria ꝛ
offensa. Et sic necesse est ꝙ si hō nō soluit qđ dꝫ ſm ꝓ-
mā obligationē ꝙ cadit in scđam:que est magis infini
ta q̄ ꝓma.ꝛ tūc qñ scđa obligatio est facta. tunc ꝓma
pōt solui.qꝛ quicq̄d hō posset. hoc totū dꝫ pro secūda.
Et sic ꝓma obligatio si nō soluit causat scđam.ꝛ scđa
si sit facta impedit primā ne possit solui. Exēpluꝫ. Si
hō debēs feneratori centū denarios ad certū tempus
cū cōditione:ꝙ si illo die nō soluerit ꝙ tūc duplum da
bit.ꝛ sic multiplicādo, donec debitor nō possit soluere
vsurā:ꝛ si vsurā nō poterit soluere: quō solueret ꝓnci-
pale debitū.s.illos centū denarios. Sic etiā hic qꝛ pri
mū debitū causat scđm qđ multū excedit primū.ꝛ hō
est debitor pro vtroqꝫ iuste:ꝛ in neutꝝ pōt soluere. Ec-
ce quō malū qđ hō facit ꝛ offensa obligat ipm ad infi-
nitū:et hō fit subiectus malo qđ ipsemet fecit. Et sic
Malum malū ꝛ iniuria dñant hoī:ꝛ ponūt ipm in manū iusti
dñat hoī cie ꝛ ei dñant.eūqꝫ inclināt ad sile agendū:qꝛ malū ꝑ-
petratū vult semp crescere ꝛ multiplicari.ꝛ nō potest
crescere nisi hō faciat ipm crescere. Et sic hō postq̄ ce
cidit in ptātē ipsius mali seu pcti:efficit seruus pecca-
ti.ꝛ ponit sub iugo ꝛ eius seruitute vt nō possit euade
re man⁹ suas. Et qꝛ ipm malū multiplicat seipꝫ postq̄
inceptū est. sic etiā multiplicat obligationē ꝯtinue. Et
sic terribilissimū ꝛ pessimū est cadere in peccatū ꝛ in
manus mali:qꝛ obligatio est maxima in quā ipm ho-
minem ponit. Et sic pꝫ quāta est obligatio hoīs ꝑ pctō
ꝛ qualiter ipm pctm̄ causat scđam obligationē in na-
tura humana. Et ideo in statu lapso hō semp multipli

cat malum iniurias ꝛ offensas contra deū. ꝛ multipli-
cat ꝛ crescere facit scdam obligationē: ꝛ sic nihil facit
de prima obligatiōe. Ecce declaratū est mō qualr hō
est obligatus duabus obligationib9: sed tñ scda multi
plicaꝰ in quolibet hoie. fm ꝙ multiplicanꝰ peccata et
iniurie cōtra deū. Et si pro qualibet offensa debeat in
finitū soluere. quō posset soluere pro pluribꝰ offensis.

¶ De magnitudie pme offense ꝛ pmi mali pmoꝝ duo-
rum hoim. ꝛ quāta sit obligatio. Titulus.cclj.

QUoniā autē offensa pmoꝝ parentū est p-
ma inter oēs in natura humana. ideo ne
cesse est in speciali tractare de illa ꝛ vide
re magnitudinē illus primi mali ꝛ obliga
tionē pro illo malo. Uñ qꝛ maior ꝛ digni-
or res est liberū arbitriū ꝛ volūtas libera
ideo nullū maius: malū ꝙ malū volūtatis et liberi ar-
bitrij: ꝛ modicū malū est ibi magnū. Et qꝛ oēs creatu-
re erāt facte ppter liberū arbitriū hois ad seruiendū
ei: qꝛ ita erigebat dignitas ꝛ excellētia liberi arbitrij.
ideo qꝛ hō corrupit liberū arbitriū. destruxit et viola-
uit totū ordinē vniuersitatis creaturarū: qꝛ pdidit se-
ipsum ita vt nil valeret. ꝛ in pdēdo seipm totū ordinē
rerū turbauit: qꝛ hō erat dignissima creaturarū ꝙ or-
nabat ꝛ decorabat totū vniuersum. ꝛ sic nō sibijpsi no
cuit tm: sed totū vniuersum deformauit in pulcritudi-
ne ordinis: quā deus. posuerat in mūdo: ꝛ quātū in eo
fuit frustrauit oēs creaturas. ꝛ sic voluit honorem dei
violare ꝛ annihilare destruēdo suū ordinē ꝛ pulcritu-
dinē sui ordinis. Ecce magnū malū ꝛ hoc fecit volun-
tarie. ꝛ est in culpa met. Itē etiā perdēdo seipsum. fru
strauit intentionē dei quātū in eo fuit: vt nihil ampli
us valeret ad illud qđ deus intēdebat facere de homi
ne. Et qꝛ fregit pceptū dei fortissimū sibi sub maxima
pena. s. mortis mandatū: cōsentiendo inimico dei ꝛ fa
ciendo eius volūtatē: ꝛ contēnendo mādatū dei et cō
minationē eius. ꝛ tamē ipse nō poterat ignorare illuꝫ
qui suadebat ei vt frangeret mādatū dei. esse inimi-
cum ꝛ aduersariū dei: quia audiuit loqui ꝯtra manda
tum dei et audiuit deū reputari mendacē. cuꝫ dixerat
nequaꝙ. sed eritis sicut dij ꝛc. Et sic inhonorauit deū
sine mēsura. faciēdo sui inimici volūtatē ꝛ faciēdo ꝯ
volūtatē dei. Itē ēt qꝛ nō solū seipꝫ pdidit ꝛ se subtra
xit a seruitio dei ꝛ a sua obediētia. ꝛ posuit se sub ma-
nu inimici dei. imo ꝛ se subtraxit ꝛ totā suā posteriori
tatē a seruitio dei. ꝛ obligauit eā sub manu diaboli. ꝛ
sic augmētauit honorē diaboli: ꝛ destruxit honorē dei

quātum in eo fuit. Ecce ergo nō per primū peccatū oē ꝺo vniuersi fuit violatus: et sua pulcritudo ꝺeuastata ⁊ ꝺeturpata. ⁊ in hoc honor ꝺei fuit lesus qui fecit pulcritudinē ⁊ orꝺinē creaturarū. ⁊ etiā ꝺeus in suo mādato ⁊ pręcepto est cōtēptus ⁊ inhonoratus: ⁊ suus aꝺuersarius honoratus. Etiam factū est magnū malum seruitoribꝰ ꝺei: qꝛ ꝺiabolus acquisiuit oēs hoīes, ⁊ ꝺeꝰ eos perꝺiꝺit. Ecce quāta ꝺāna ⁊ quātē iniurie. Ecce quāta obligatio est aꝺ reparāꝺum ⁊ satisfacienꝺuꝫ ꝓ illis: ⁊ pro honore violato. Quō autē potuerūt reparari oīa ista. Impossibile est eīm ꝙ homo satisfaciat ⁊ tamen ipse ꝺebet.

¶ Qꝛ oīs homo si vult ⁊ ꝺebet liberari ab illa obligatione infinita ⁊ restitui aꝺ illuꝺ bonuꝫ ꝓpter qꝺ factꝰ est. inꝺiget satisfactione infinita quam nō pōt facere nec soluere nisi ꝑsona infinita: que simul sit ꝺeꝰ et hō in eaꝺem persona. que pro seipsa nulli pene sit obligata.

Titulus.cclij.

Ti.ccl. Iam autē ꝺeclaratū est ꝙ malū voluntarium hoīs qꝺ fecit ē infinitū. ⁊ culpa hoīs est etiaꝫ infinita ⁊ iniuria ⁊ offensa. ⁊ qꝛ culpe infinite ꝺebetꝛ pena ⁊ punitio infinita. ⁊ hoc ꝺeclaratū est in capl̄o ꝺe com

Ti.lxxxij. paratione hoīs aꝺ alias res per ꝺifferentiam liberi arbitrij. Et nisi culpe ꝺetꝛ ꝺebita pena eēt ꝺare vacuuꝫ in vniuerso qꝺ natura nō patiꝛ nec ꝺeꝰ. q̄ oēs creaturas orꝺinat recte ⁊ nihil relinquit inorꝺinatuꝫ in vniuerso. Et iꝺeo ꝺe necessitate hō est obligatꝰ aꝺ infinitā penā. ⁊ per ꝯñs aꝺ eternā penā. Si autem homo ꝺebeat iuste liberari ab ista pena ifinita ⁊ eterna necesse est ꝙ satisfaciat pro ea: ⁊ ꝙ satisfactio sit tāta quanta pena est aꝺ quā obligatꝛ: ⁊ ꝺet tantū ꝺeo ꝺe suo voluntarie ⁊ spōte. pro quāto nō ꝺebuit ꝺeū offenꝺere neqꝫ inhonorare. Et qꝛ homo nō ꝺeberet ꝺeū inhonorare etiā si necesse esset perire oē quoꝺ nō est ꝺeus. ⁊ si necesse esset perire infinitos munꝺos. imo homo potiꝰ ꝺeberet ꝺimittere perire oēs creaturas que sunt seu possunt esse. anteqꝫ inhonoraret ⁊ iniuriaret ꝺeū ⁊ faceret aliquiꝺ cōtra suā volūtatē ⁊ cōtra suum manꝺatū. Pro cōseruāꝺa ergo omni creatura nihil ꝺeberet homo facere cōtra voluntatē ꝺei. Unꝺe ꝺeus fecit oēs creaturas ꝺe nihilo. Facere ergo cōtra voluntatem ꝺei nō est cōparabile alicuiꝰ ꝺāno seu inhonorare ꝺeū. Igitur si homo vult liberari a pena aꝺ quaꝫ est obligatus ꝓpter offensam ⁊ iniuriā ꝺei. ⁊ quia ꝺeū iniuriauit ⁊ inhonorauit: oportet ꝙ reꝺꝺat aliquiꝺ ꝺe-

⁊ ſue iuſticie per honorem quem abſtulit maius ꝙ̄ ſit illud pro quo nō debuit deū inhonorare:nec facere cō tra ſuā volūtatē:nec aliter ſatiſfacit. Apparet ergo ꝙ ſatiſfactio quā homo debet dare deo vt liberet ſit infi nita.quia pena eſt infinita ⁊ debitum infinitū.et ſi nō ſoluit debitā ſatiſfactionē non eſt dignus nec debet li berari a pena quā debet:quia neceſſe eſt ꝙ ad oē pec catum ⁊ culpā aut ſequaṫ pena aut ſatiſfactio:aliter eſ ſet inordinatio in vniuerſo.quia ipſa pena ſeu ſatiſfa ctio ordinat peccatū ſeu ipſam iniuriā.⁊ quia etiā cul pa nō deſtruiṫ niſi per ſuū cōtrariū.ſ.per meritū:nec offenſa ſiue diſplicitum non remoueṫ niſi per placitū. Ideo oportet ꝙ homo vt deſtruat culpam faciat aliqḋ meritum quod ſit tantū quāta fuit culpa ſeu peccatū: ⁊ vt deſtruat diſplicitum dei.oportet ꝙ faciat deo tan tum placitū quātum fuerat diſplicitum: aliter culpa ⁊ iniuria remanerent in ſuo vigore: nec homo poſſet deo reuniri:neqꝫ recōciliari niſi illud tollaṫ de medio quod impedit eorū vnionē.Igiṫ ad recuperandā ami ciciā dei pfectā neceſſe eſt ꝙ reddat deo infinitā ſatiſ factionem ꝑpter obligationē infinitam.et ꝙ hoc faci at deo magis placite ꝙ̄ diſplicuit ſibi.Ergo neceſſe eſt ꝙ talis ſatiſfactio ſit voluntaria libera ⁊ amoroſa pro cedens de intimo cordis affectu. de optima voluntate ſine aliqua coactione ⁊ ſine violentia:aliter ſatiſfactio nō eſſet acceptabilis deo:nec tolleret iniuriā. nec per ꝯſequēs vniret ⁊ cōiungit hominē cuꝫ deo.nec tollit ini micicias:nec deū placat.Nō poteſt ergo homo ſine ta li ſatiſfactione voluntaria liberari a ſua obligatione neqꝫ reſtitui ad illud bonuꝫ ꝑpter quod fact⁹ eſt neqꝫ deo recōciliari.Et qꝛ nullus homo qui eſt obligatus ⁊ debitor pene infinite poteſt ſatiſfacere:nec pro ſe:nec pro alio:nec poteſt habere taleꝫ ſatiſfactionē infinitā: quia nec oēs hoīes inſimul nec infiniti mūdi ſi eſſent. poſſent ſatiſfacere pro tali debito. neqꝫ quicqḋ eſt ci tra deū:nec aliqs hō purus:nec oēs.inſimul cum ſint obligati ad penā infinitā poſſent ſoluere tātū debitū: nec facere deo tātū ſeruitiū voluntariū qḋ deſtruat ⁊ vincat iniuriā iam factā.⁊ hoc maxime qꝛ quicqḋ poſ ſent facere totū iam debent ⁊ ſunt in debito. ſed talis ſatiſfactio debet fieri de aliquo qḋ nō ſit iam debituꝫ deo neqꝫ deo obligatū.Ideo concludiṫ ꝙ cum illud qḋ debet hō ſoluere deo pro ſatiſfactione dꝫ eſſe maius ꝙ̄ qcquid eſt citra deū.⁊ hoc nō eſt niſi de⁹.ſequiṫ ꝙ̄ ꝙ nullus pōt facere iſtā ſatiſfactionē niſi de⁹. ⁊ null⁹ dꝫ ⁊ teneṫ facere niſi hō.ergo oportet ꝙ ille qui faciet ſit

Q, ſatiſfactio dꝫ eſſe volūtaria.

deus ⁊ hō. ita q̄ sit vna ⁊ eadē psona q̄ sit de⁹ ⁊ hō. ita q̄ nō sit alius de⁹ ⁊ ali⁹ hō. ita q̄ nō sint due psone. sꝫ ita cōiungāt due nature scꝫ dei ⁊ hois vt ideꝫ sit de⁹ q̄ est hō. Nā si alr̄ coniungantur impossibile est q̄ satisfactio fiat. quoniā si sit alius deus ⁊ alius homo. tunc deus faceret quod nō debet ⁊ hō faceret quod nō potest. Ut igitur hanc satisfactionem faciat deus et hō oꝫ eundē esse pfectū deū ⁊ pfectū hoieꝫ qm̄ eā nō pōt facere nisi verus de⁹. ⁊ eā nō dꝫ facere nisi verus hō.

Q̄ satisfactor nr̄ sit deus ⁊ homo.

Itē si satisfactio debet fieri ⁊ hō liberari. necesse ē inuenire deū ⁊ hoieꝫ seruata vtraq̄ natura in sua integritate. ⁊ necesse ē has duas naturas cōiūgi in vnā psonā sicut corpus ⁊ aīa rōnalis cōueniūt in vnū hoieꝫ qm̄ alr̄ fieri nō pōt vt idē ipe sit de⁹ pfectus ⁊ pfectus hō. Et tūc talis psona erit infinita. ⁊ ēt tunc talis psona habebit in se aliqd qd supabit qcqd est citra deū ⁊ erit maius q̄ oē debitū qd deberēt soluere oēs hoies. p satisfactione. Et cū talis psona nihil p se debeat. qꝛ ita opꝫ eē q̄ nihil p se debeat. ⁊ sic poterit soluere pro oibus q̄ nō possunt reddere qd debēt qꝛ non habent.

In xp̄o inuenit meritū ⁊ placitū infinitum.

Igit extra talē psonā nō pōt inueniri satisfactio infinita quā hoies debent ad debitū infinitū. In sola igit tali persona potest inueniri illud quo hō indiget. Uñ talis psona poterit hr̄e meritū infinitū. ⁊ etiā poterit facere placitū ifinitū dupl'r. pmo qꝛ de⁹. scd'o qꝛ erat psona ifinita ex pte dei cui fiet placitū. qꝛ oē placitū ⁊ acceptū deo ē ifinitū. Et sic duob⁹ modis meritū seu placitū qd poterit facere erit ifinitū. Sꝫ culpa hois seu iniuria ⁊ offēsa fuit solū ifinita vno mō. s. ex pte dei ꝯ quē facta est. ⁊ nō ex parte faciētis. ⁊ iō meritū seu factum placitū talis psone infinite erit maius. ⁊ sic vincet ⁊ destruet totalr̄ ⁊ supabit oēm culpā. ⁊ oē demeritū. ⁊ oēꝫ iniuriā ⁊ oēm offensam et oē displicitū qd est ꝯ deum ex parte hois. Ergo si talis psona infinita det aliquid de suo pro hoibus ad satisfaciendū p eis iusticie dei. ⁊ hoc cū bona volūtate cū intimo cordis affectu. tūc satisfaciet deo totalr̄ ⁊ tollet iuriā ⁊ offēsaꝫ oēꝫ. Sic q̄ hēmus iā dictū q̄ sunt necessaria. ⁊ quibus indiget hō si velit ⁊ debeat liberari. Primū est satisfactio infinita voluntarie facta. Secundum est persona infinita que simul sit deus ⁊ homo.

¶ De cōditiōib⁹ q̄s dꝫ hr̄e talis psona ifinita q̄ ē necaria p satisfactiōe. ¶ Ti. ccliiij.

ET qꝛ natura humana indiget p sua liberatione tali persona infinita q̄ simul sit deus ⁊ homo. ideo vlterius cōsiderare ⁊ inuesti

gare debem⁹ de cōditiōib⁹ necessarijs q̄s dꝫ hr̄e ista ꝑsona. q̄ cōueniant satisffactioni. qm̄ si nō habeat oēs cōditiones q̄ req̄runt ad satisffactionē nō satisfaceret ꝓ hoībus. ꝛ iō oportet ꝙ sit ꝓꝓorcionata satisffactioni sicut hō indiget. Et iō opꝫ ꝙ sit de genere istius hoīs q̄ est obligatus ad penā infinitā ꝛ nō sit de nouo fact⁹ sicut ꝑmus hō. qm̄ si nō sit de genere primi hoīs q̄ ē debitor. tūc talis hō q̄ est deus inq̄tū hō nō ptinebit ad genus hūanū. nec ad hoīes descendentes a p̄mo hoīe qui fecit offensam. Quare sequit̄ ꝙ nō dꝫ satisffacere ꝓ illo quātū erit de illo. Sicut em̄ iustū est vt ꝓ culpa et offensa oīs hō satisffaciat. ita etiā oportet ꝙ satisffaciēs sit idem cum eo qui obligatus est. Oportet enim ꝙ sit eiusdem gn̄is. aliter nec ꝑmus hō nec gen⁹ ipsius satisffaceret ꝓ se. Ergo sicut de duobus primis hoībus obligatio in oēs hoīes descēdit. ita nullus nisi q̄ de ipsis nascit̄ dꝫ satisffacere ꝓ illa obligatiōe hoīm. Oportet ergo ꝙ ille hō q̄ satisffaciet nascat̄ de gn̄e primi hominis. q2 hoc req̄rit satisffactio. ¶ Ulterius opꝫ ꝙ talis hō q̄ satisffaciet ꝓ hūano genere. ꝯcipiat̄ ꝛ generet̄ mūdissime scꝫ sine libidine ꝛ sine corruptiōe. ꝛ iō sine coitu. Uñ q2 iā declaratū fuit ꝙ mēbra genitalia tā in viro q̄ in muliere sunt mēbra inobedientie. et ꝙ mouent̄ ꝯ rōnē. ꝛ ideo sunt mēbra pc̄ti ꝛ mēbra rebellionis. Et iō hoc fuit causa ꝙ oēs hoīes sunt rebelles. q2 ꝑ ip̄a mēbra libinosa generant̄ ꝛ ꝓducunt̄. ita ꝙ ꝑ illd̄ mēbrū genitale itrat oīs corruptio in oēs hoīes. Opꝫ ergo talis q̄ dꝫ esse deus ꝛ hō ꝛ q̄ satisffaciet ꝓ hoībus. ꝙ nullo mō sit cōceptus nec gn̄atus ꝑ mēbrū genitale cū ipse debeat destruere oēm culpā ꝛ oē pc̄m̄. q2 iam esset in carne initiū corruptionis ꝛ culpe. ꝛ tūc eēt debitor ꝛ obligatus esset sicut alij hoīes. ꝛ tūc nō posset satisffacere ꝓ alijs hoībus. Natura ergo satisffactiōis exigit ꝙ caro illius hoīs nō sit generata ꝑ viruꝫ. ꝯ non debet esse de semine viri. quia si sic nihil valeret nobis ꝓ satisffactione. ꝛ sic erit sine patre immediato. Erit ꝯ talis homo formatus q̄tū ad corpus imediate ꝑ manū dei. quia aliter fieri non potest. Quia sicut primus hō imediate factus fuit ꝑ manū dei. ita et scd̄s. Sꝫ q2 oportebat vt iste scd̄s hō q̄ satisfaceret pro hoībus nasceret̄ ab hoīe. scꝫ a viro vel muliere. et de genere ꝑmi hoīs. ꝛ cum mulier est ordinata ad concipiendum et ad nutriendum ꝛ ad lactandum. conuenientius fuit vt a muliere generaretur q̄ a viro. et hoc sine concupiscentia libidinosa mulieris. ita ꝙ ista mulier de qua formabatur nullam sentiat libidinem. immo necesse

Q̄ redēptor sit homo.

Q̄ redēptor gn̄etur sine libidine. Titulo. cclviij.

Oportuit x̄p̄m sine virili semie cōcipi.

Oportuit mariaꝫ esse v̄ginem.

est q in illa muliere nunq fuit libido. et ideo necesse est q talis mulier sit virgo ppetua. Et quia tale corp9 ipsius hois nō erat conceptū in vulua mulieris. sed in ventre per virtutē dei de sanguine mulieris sine violatione virginitatis. iō etiam necesse est q talis hō ēt nascatur de ipsa muliere sine fractione τ aptione vulue mulieris. Quia sicut non intrauit. ita non dz exire. Qm̄ vulua mulieris nō aperit nisi p membrū viri cum libidine. iō cū vulua illi9 mulieris nullo modo debeat aperiri per membrum viri. sequitur q ille hō nascendo de tali muliere nullo mō debeat aperire uuluā eius aliter relinqret in ipa signa libidinis τ corruptionis carnis τ signa. ac si ipsa libido pcessisset τ fuisset aperta per mēbrum viri. que oia debēt esse aliena ab ipso hoie quē requirit diuina iusticia τ hūana obligatio. cū debeat summe distare a libidine et ab oi vestigio libidinis. Uñ alias faceret opus qd cōsueuit mēbrū virile facere scz vuluā mulieris apire. τ tamē dz esse elongatus ab illo membro totaliter τ a proprio opere. qd soli illi mēbro vicioso ac rebelli et libidinoso cōuenit. Ergo necesse est q ille hō q p manū dei fuit formatus intus in vētre virginis mulieris sine oi libidine nascatur τ exeat sine apertione et violatione sicut intrauit. τ vt ipsa maneat virgo incorrupta. ¶ Et vt in gñali et breuiter concludamus oēs cōditiones psone illius infinite. que necessaria est hoi τ nature humane p solutione satisfactiōis. opz q habeat tales conditiones ex parte humanitatis et aie et corporis q nullo mō derogēt nec ↄ̄uenient diuine nature τ deitati. nec derogēt nec discōueniāt satisfactioni et solutioni. p qua faciēda est necessaria nobis illa psona. imo totaliter cōueniāt τ pportionent. Et iō exinde possum9 cōcludere in gnāli oēs ↄditiones qtū ad aiam τ qtū ad corpus τ qtū ad vnionē aie τ corpis cū natura diuina in vna psona. Et qm̄ i natura diuina sunt tres psone realiter distincte. scz pr̄ τ fili9 τ spūsctūs. ideo videamus q psona ē magis ↄueniēs vel pr̄ vel fili9 vel spūsctūs cū q vniret hūanitas seu corp9 τ aia. Et appet q psona filij sit magis ↄueniēs. vt sit vna psona i duab9 naturis. qm̄ psona filij dei hz mltas cōueniētias cū hoie. qd nō hn̄t alie psone. Uñ qr fili9 ē pductus et accepit oia q hz a pr̄e τ accepit eē. ita hō etiā est pduct9 τ accepit eē a deo. Et ēt fili9 est imago pr̄is increata. τ hō ē imago dei creata. τ sic magis ↄuenit pduct9 cuz pducto q iproductus. iō magis ↄuenit psona filij dei q patris. τ ēt qr magis cōuenit imago cū imagine q ille q

Oportuit xp̄m nasci ex virgine.

Qr filius sit carnatus.

non est imago.ideo magis couenit filius ꝙ spūsſctūs.
Etiā quia erit filius hoīs ꝯuenit ꝙ potius sit fili⁹ dei.
qr iā filius dei est ꝙ ꝙ sit spūsſctūs. qr rōnabile est ꝙ
q p̄rem hȝ in celis,ꝙ mr̄eȝ habeat ī terris.Itēq3 hoīes Tit.ccxx-
sunt filij dei ex parte aīe vt ꝓbatū ē.ꝙuis sūt deforma viij.
ti.ideo magis couenit fili⁹ dei naturalis ꝙ spūsſctūs.

¶Si talis ꝑsona infinita inquātū hō debeat eē mor-
talis vel immortalis ad satisfaciēdū. Titu.ccliiij.

Quoniā aūt talis persona erit infinita q̄ si-
mul deus sit ⁊ hō.iō est necessaria ꝓ satis
factione totius hūane nature. vt scȝ habe
at in se aliq̄d maius ꝙ q̄cq̄d est sub deo.
qđ spōte det et nō ex debito deo. qđ extra
talem ꝑsonā talē hīem vel aliq̄d tale inuenire nō pos-
sumus.queramus ergo quid poterit dare talis perso-
na qđ valeat tm̄.ꝑ qđ possit fieri infinita satisfactio.
Aut eñ ille hō qui sic erit deus ⁊ hō dabit seipsuȝ aut
aliq̄d de se.videam⁹ ḡ qualis dȝ eē talis datio seu do-
natio.Vñ cū talis hō inquātum hō est creatura dei.se
quitur ꝙ q̄cq̄d hȝ est dei.⁊ est obligatū deo. ⁊ oīa q̄ po
test dȝ deo ꝑ primā obligationē naturalē. qr q̄cq̄d ha-
bebit accepit a deo.Et iō debet deo honorē.obedien-
tiā ⁊ amorē.⁊ totū quicq̄d facere poterit erit iam deo
obligatū ⁊ debitū: non ꝓ iiuria qr nullā fecit. sȝ ꝓ na
turali p̄ia obligatione.qr oīa ab eo accepit. Quō er-
go poterit satisfacere ꝓ alijs hoībus.cum oīa ꝓ seipso
debet.⁊ de⁹ ex debito exiget ab illo hoīe quicq̄d hȝ et
quicq̄d poterit.qr creatura sua erit. Queramus ḡ q̄d
in se habebit ille hō qđ deo nō sit debituȝ.sed sit vere
suū. et qđ deus nō possit ab eo exigere.Si eñ nil tale
hȝ.nō poterit satisfacere ꝓ alijs qui debēt deo infini-
tum ꝑ scđam obligationē.Sed certe ille hō non tenet
se tradere morti seu aīam suā ⁊ vitaȝ exponere ꝓ ho-
nore dei.qr hoc nō exiget deus ex debito ab illo hoīe.
scȝ.ꝙ det vitā ⁊ aīaȝ suā ad mortē.Vñ qr mors ē in oī-
bus hoībus ꝓpter pctm̄ ⁊ culpā.qr si p̄im⁹ hō nō pec
casset.nūꝙ mortu⁹ fuisset.ḡ cuȝ iste hō erit sine pctō
et sine oī culpa innocētissim⁹ cuȝ sit de⁹,multo magis Per mor-
nō debebit mori.Ergo si ille det spōte ⁊ libere se mor- tem xps
ti ad honorē dei.tūc dabit aliq̄d de suo qđ de⁹ nō exi- debuit sa
get ab eo ex debito.nec ēt pōt ab eo exigi ꝑ obligatio- tisfacere.
nē.qr nō est pctōr.Etiā nō poterit se magis dare deo ꝙ
dare vitā ⁊ aīam suā ad honorē illius.Nec etiā aliq̄d
poterit dari ꝑciosius deo. qr nihil asperius aut diffi-
cilius potest hō spōte et nō ex debito pati.ꝙ mortē ad
honorē dei.Igit seq̄t ꝙ necessaria erit mors illius ho-

minis ad satisfaciēdū ꝓ aliis hoibꝰ. Ergo ꝑ solā mortē illius hois poterit fieri satisfactio seu ꝑ vitā suam spōte traditā morti ad honorē dei. Inuenimus igitur ꝓcium ꝛ debitū ad soluēdū ꝓ pctis ꝛ iniuriis acōmissis oīm hoim. Igitur necessariū est ꝓ satisfactiōe totius humane nature. ꝙ talis hō q̄ erit deus ꝛ hō q̄ necessarius erit ꝓ satisfactione sit mortalis. ita ꝙ possit mori si velit ꝛ hoc spōte. Quis sit deꝰ. Et tñ ipm nullus poterit occidere si nō velit. nec ꝯ suā voluntatē ꝛ hoc q̄a erit deus ꝛ sine peccato. Si eīm nullo mō mori posset. nō esset vtilis nec cōueniēs ꝓ satisfactione hoīum. Et etiā hoc est summe conueniens vt satisfactio fiat per mortē qꝛ hoies sunt obligati ad sustinēdū mortē eternam. sed cōueniētius fieri nō pōt. vt hō euadat mortem eternā quā debet nisi hō sustineat illā volūtarie qui nō debet. Sed hō qui iā obligatus est ad infinitā penā. nō pōt soluere talē penā. que liberet a pena infinita. quia quācunq̄ penā acciperet iuste ꝛ digne eā sustineret. Ut igitur homo qui est obligatus ad debitam penā possit euadere ipsam penam. necesse erit vt
Qꝛ xp̄us volūtarie moriatur talis hō ꝓ hoie suscipiat penā voluntarie ꝛ spōte. qui nil pene debeat pro se. Sed nullus talis poterit eē nisi ille homo quē querimus. qui erit deus ꝛ hō. vt moriendo ꝛ sustinendo penā pro homine quā sustinere nō debeat iuste. hō ꝓpter eā euadat ꝛ mortē ꝛ penā quā debebat. Et ideo necesse erit ꝙ ille hō qui est necessarius nobis pro satisfactione possit pati ꝛ mori ꝛ sustinere penā si velit. sꝫ nullo mō possit pati nec mortem nec aliquā penā contra suā voluntatē. nec aliqua res possit sibi nocere cōtra suā voluntatē. sed sua volūtate ꝑmittente oīa possit. Nā innocentissimꝰ erit nec ꝓpter hoc talis homo erit ī miseria. sicut ceteri hoies mortales. qꝛ volūtarie erit talis vt possit pati. sed non contra suā volūtatē. Necesse est etiā ꝙ ille homo qui erit necessarius ꝓ satisfactione nostra. intelligat ꝛ co-
Qꝛ xp̄s cognoscat oīa bona ꝛ mala hominis. gnoscat oīa bona ꝛ oīa mala hois ꝛ cognoscat perditionē ꝛ lapsū hominis et oīa que sunt necessaria pro reparatione ꝛ totali satisfactione. ꝛ quid debeant homines deo. ꝛ ꝙ cognoscat de seipso quid erit illud qḋ oportet deo fieri pro hois satisfactione. ꝛ etiā ꝙ ipse cognoscat ꝙ ipse solꝰ est q̄ pōt satisfacere ꝛ nō alius. ꝛ hoc ꝑ mortē suā. Et ꝙ si ipse nō moriat. ꝙ oēs hoies ꝑdētur eternalr. qm̄ si nō cognosceret hoc nō posset satisfacere. quia oportet ꝙ det vitam suam voluntarie ꝛ scienter propter peccata hominum.

¶ De benignitate amore et pietate. patientia ꝛ mansuetudine ipsius

Tit.cclv. De benignitate amore ⁊ pie. ⁊ mã. ip̄ius
ſuetudine ipſius. Titulus.cclv.

E Tqm̄ iã declaratũ eſt ꝙ ſatiſfactio quam debet facere iſte hõ quẽ querimus ⁊ quo indigemus. oportet ꝙ ſit voluntaria ⁊ ſpõtanea cũ magno cordis affectu et optima voluntate quia aliter non tolleret offenſam ⁊ iniuriã que inter deũ ⁊ hoĩes eſt. nec placeret irã dei. idõ oportebit ꝙ ille hõ q̃ ſatiſfaciet ꝓ hoĩbꝰ nõ ſolũ moriatꝛ ⁊ det vitã ſuã morti ad honorẽ dei. immo oportebit ſi debeat ſatiſfacere ꝙ ſuſtineat mortẽ libẽtiſſime ⁊ volũtarie cũ deſiderio. ⁊ cũ itimo cordis affectu ad honorẽ dei. q̃ nullꝰ poterit eũ cogere niſi ip̄emet ꝑmittere velit. Et idõ neceſſe erit ꝙ talis hõ ſit benigniſſimꝰ vt habeãt volũtatẽ ita piã ⁊ benignã erga hũanã naturã ⁊ alios hoĩes. ⁊ tantũ diligat hoĩes et cõpatiatꝛ eis. vt velit mori ⁊ dare vitã ſuã pro ip̄is. vt per mortẽ ſuã liberentꝛ a penis eternis. ⁊ ꝙ magis velit ſaluationẽ hoĩm q̃ ſeruare vitã ſuã. qm̄ ſi nõ ſit ita tũc nõ morietꝛ ꝓ hoĩbꝰ q̃ nullꝰ poterit eũ cõpellere ad moriẽdũ niſi ꝓcedat ex eiꝰ mera volũtate pia ⁊ bona. Et idõ oportebit ꝙ nõ attẽdat ad maliciã hoĩm. nec ad iniurias nec ad offenſas. ſꝫ magis attẽdat ad hoĩes ꝓpter naturã hũanitatis. ⁊ diligat eos inq̃ntũ ſunt homines ⁊ portãt dei imaginẽ ꝓpter aĩaꝫ rõnalẽ. ⁊ iquãtũ ſunt ſui frẽs ꝑ ſui naturã. Et idõ oportebit ꝙ nõ hẽat hoĩes odio ꝑꝑ pctã ⁊ malicias eoꝝ. ſꝫ magꝭ ꝯpatiatꝛ ⁊ doleat de malis eoꝝ. qm̄ ſi talis nõ eẽt. tũc nõ eẽt cõueniẽs ꝓ ſatiſfactiõe. ⁊ tali hoĩe indiget natura hũana nec põt aliter liberari. Et idõ neceſſario oportebit ꝙ tãta ſit ſua bonitas ⁊ benignitas. ꝙ vincat maliciã ⁊ neq̃tiã. ⁊ tãta ſit ſua mãſuetudo ꝙ vĩcat oẽꝫ crudelitatẽ ⁊ ipietatẽ. ⁊ tãta ſit ſua patiẽtia. ꝙ vĩcat oẽꝫ iniuriã ⁊ offenſaꝫ ſibi inferẽdã. Et idõ opꝫ ꝙ ſit talis ꝙ diligat oẽs ſibi ꝯdicẽtes vel ꝑſequẽtes aut ip̄m occidere volẽtes. ita ꝙ tãta ſit i eo bõitas ꝙ oẽs remittat offenſas. ⁊ de nullo velit vindictã ꝓpter aliquã iiuriã. qm̄ talis ẽ neceſſariꝰ hoĩbꝰ ꝓ ſatiſfactione. O q̃nta bonitas ⁊ benignitas erit iſta. ꝙ talis hõ iuſtꝰ ⁊ inocẽs venit mori ⁊ dare vitã ſuã ꝓ hoĩbꝰ iiuſtis iniq̃s malis ⁊ igratiſſimis. ꝑditis ⁊ oĩ pena dignis. ⁊ ꝓ pctis culpis ⁊ offenſis oĩꝫ hoĩꝫ totiꝰ mundi. Et idõ neceſſe ẽ ꝓpter ꝑdicta ꝙ iſte hõ ſit de gñe eorũdẽ hoĩꝫ q̃ obligati ſũt ad penã. ꝓpter amorẽ vnitatẽ ⁊ ꝓpinq̃tatẽ. qm̄ magꝭ diliget hoĩes ⁊ ꝯpatietꝛ eis. q̃ erit de natura eoꝝ. Uñ ſi fieret de nouo ſicut ꝑmꝰ hõ. nõ eẽt tãtũ ꝓpinquꝰ hoĩbus obligatis ad penã. O quãtũ hõ ⁊ tota hũana na-

Titulo ꝓcedẽti.

Oportuit xp̄ꝫ ex charitate pati.

xp̄s patiẽdo debuit naturam humanaꝫ inſpicere

xp̄s debuit crucifigẽtes diligere.

tura deberet gaudere ꝙ talem poterit habere homi-
nem qui pro eis satisfaceret.

¶ Qualiter ille hō poterit mori ⁊ occidi ad hono-
rem dei ⁊ quis eum poterit occidere. Titulus.cclvi

T qꝛ mors illius hoīs qui erit deꝰ ⁊ hō
erit totū preciū ⁊ satisfactio liberatiōis
hoīm si nt volūtarie ⁊ ad honorē dei sn
scepta. iō vlteriꝰ inuestigādū ē quō po
terit ille hō vitā suā dare morti sponte
ad honorē dei. an ipemet se debeat occi
dere. vel an alij eū debeāt occidere. Sed ꝙ ipsemet se
xp̄s dōbuit ab alijs occidi. occideret. hoc nō ēēt ad honorē dei. imo cōtra hono-
rem dei. ergo necesse erit ꝙ alij eū occidāt. ⁊ ꝙ ip̄e ve
lit ⁊ ꝑmittat se occidi ad honorem dei. ⁊ tūc etiā opꝫ ꝙ
ip̄e habeat inimicos q̄ eū occidāt ⁊ ꝑsequant̄. ⁊ opꝫ ꝙ
etiā sit aliq̄ cā. que sit ad honorē dei. ꝓ qua sustinēda
⁊ defendēda: ip̄e det vitā suā ad mortē. ⁊ ꝙ ꝓ illa cā
alij occidāt eū. Et iō iuestigemꝰ quō poterit hoc fieri.
Jdeo ꝯsiderare debemꝰ ꝙ iste erit solus bonus inter
oēs hoīes ⁊ oīes alij erunt mali. nisi mater sua q̄ erit
bona ex necessitate. Et cū hoīes sint lapsi ⁊ corrupti
Ti. ccxx. ac ꝑuersi. vt declaratū est in tractatu de lapsu ad lon
gum. ꝑ ꝯn̄s faciunt mala opera ⁊ ducunt pessimā vi-
tā. ⁊ totaliter faciunt ꝯ deū oīa oꝑa sua. ⁊ cōtra iustis
simā equitatē ⁊ veritatē. qꝛ oēs amant suā ꝓpriam vo
luntatē ⁊ propriū honorē ⁊ nolunt corrigi nec audire
corruptiones. Et qꝛ ille hō perfectus erit totus bonꝰ
Qr xp̄s ꝓpter veritatē ⁊ iusticiā dōbuit occidi. contrarius alijs hoībus. ideo oportet ꝙ quantū pote
rit impugnet eoꝝ malā vitam ⁊ mala eoꝝ opera. ⁊ pre
dicet ⁊ corrigat hoīes ꝑ verba sua. ⁊ necesse erit ꝙ doͤ
cat veritatē hoībꝰ quā hoīes nolūt audire. Et sic q̄a
etiā opera sua erunt ꝯtria operibus aliorum incurret
inimicicias ⁊ inuidiam plurium qui nolūt audire ve
ritatē. ⁊ sic predicando ⁊ tenendo immobiliter ⁊ i de
clinabiliter veritatem ⁊ iusticiam ⁊ hoc viuendo ⁊ lo
q̄nēdo, plures habebunt eum odio vſq ad mortē. Et
sic si isto modo ip̄e neq ꝓpter odium neq propter ti-
morem mortis nō velit desistere a sua veritate ⁊ iusti
cia sic occidēt eum. qꝛ cōtrarius est eis. ⁊ ip̄e permit-
tet se occidi fortissime ⁊ firmissime. perseuerando in
his que dei sūt. Nōne tūc dabit vitā suā spōte ad ho
norē dei. Quāuis eñ ip̄e tenet̄ dicere veritatē ⁊ eā te
nere viuēdo ⁊ loquēdo ad honorē dei. tñ nō tenet̄ mo
xp̄us moriēdo de ri ꝓ honore dei ex debito nisi ip̄e velit. Jtē hoc ēēt da-
bit exēplū efficacissimū alijs hoībꝰ vt nullo mō dese-
rāt nec relinquant veritatem dei nec iusticiam eius.

nec recedant ab illa ꝑpter mortẽ quam aliq̄ꝫ propter necessitatẽ patienꝫ vt soluant cum illo qui nullo modo mori debebat. sed sponte ad moriẽdũ se obtulit. ꝛ in hoc fecit deo honorẽ maximũ. Uñ nõ erit hoc exẽplum magnũ ꝛ efficacissimũ. vt sic alij hoĩes postq̄ cognouerint eũ ꝛ veritatẽ. ꝛ quãta ꝑsona erat ipẽ. animenꝫ ꝛ inflãmenꝫ ꝛ imitenꝫ eum. vt ꝑpter nulla incõmoda q̄ eis poterint obesse declinent a iusticia quam deo debẽt. cũ etiã aliq̄ꝫ de necessitate mori debeãt cũ ipẽ qui nec ꝑ se mori ex debito debebat nec ꝑ aliũs poterat cogi mori. nec voluit ꝯseruare tã ꝓciosam vitam imo seipꝫ ꝛ tã ꝓciosã ꝑsonã tã volũtarie dedit i mortẽ ꝑpter veritatẽ ꝛ iusticiã defẽdẽdã. Quis ex debito talis ꝑsona q̄ erat hõ. debebat deo oẽm obediẽtiã. ꝛ facere ꝑ veritate ꝛ deitate q̄cq̄d poterat. ꝛ hoc virtute prime obligatõis. Attñ hoc ẽ cõtra mortẽ q̄ ex dõito nullo mõ mori debebat. Et iõ moriẽdo spõte reliq̄t hoĩb⁹ exẽplũ vt siĺr faciãt ꝛ ne timeãt mori. Sic ꝙ Quis illi q̄ occidẽt eũ. mala occidẽt volũtate. attñ q̄ ipẽ sustinebit hoc spõtanea volũtate ad honorẽꝫ dei ꝛ ad vtilitatẽ totius hũane nature. iõ laudabiĺr ꝛ misericorditer sustinebit. ¶ Sꝫ mirãdũ erit quõ poterit eẽ tãta crudelitas. iuidia ꝛ malicia i illis hoĩb⁹ q̄ velint eũ occidere tã bonũ hoĩem vt erit. q̄m nulli nocebit. nec nocere poterit. q̄m erit sũme benign⁹. Maxima ergo dꝫ esse ista iuidia ꝛ malicia. Et vñ poterit ista gñari. Et iõ notãdũ ẽ ꝙ totũ gen⁹ hũanũ est sub ptãte ꝛ captiuitate ꝑnũ angeli mali ꝛ neq̄ssimi. ꝛ iõ q̄ ille erit hõ nouus in mũdo q̄ ꝑdicabit ꝛ docebit nouã doctrinaꝫ ꝛ oĩa noua que ꝑtinebũt ad honorẽ dei ꝛ ad liberationẽ hoĩm. ꝛ totaĺr opabiꝫ oĩa que faciet ꝯ diabolũ ꝛ ad suũ regnũ destruẽdũ. Uñ cuꝫ ille hõ debeat liberare genus hũanũ ab obligatione infinita ꝛ satisfacere ꝑ oib⁹. opꝫ ipm pugnare totis virib⁹ contra captiuitatẽ hoĩm. vt remoueat hoĩes a captiuitate diaboli. Uñ diabolus erit ꝑncipalis ꝛ capitalis inimic⁹ eius. ꝛ sic inter eos erit bellũ sed secretum. Nam diabolus videns talem nouũ hoĩem qui nunq̄ apparuit in mundo. ꝛ super quem nullam poterit habere potestatem timebit suum regnum et dominium perdere. ꝛ sic resistet totis viribus huic homini. ꝛ suadebit suis membris. scꝫ malis hominib⁹ vt euꝫ occidãt ꝛ perdãt ꝛ hoc q̄ ipẽ nõ potest sibi nocere ꝑ se. ꝛ sic ꝑ mediũ aliorũ occidet eũ diabol⁹ q̄ntũ in eo est. Et iõ ꝑpter iuidiaꝫ quam habebit iste mal⁹ angel⁹ ꝯtra istũ nouũ hominem. inflãmabit ꝛ ꝯcitabit aliquos malos hoĩes sibi

Dit aliis exẽplum.

Uñ sit orta iuidia ex q̄ xp̄m occidebant.

Inuidia diaboli concit.

tauit iudeos in mortem xpi.

adherētes cōtra istū. et generabit tantā inuidiam cōtra eū. vt oīno velint eū occidere qr aliter non poterit ei nocere. Sic diabolus tractabit mortē suā. et dabit totum consiliū secretū vt occidat eū p malos hoīes ministros suos si potest. nec aliter cessare poterit donec hoc fecerit. qr nō poterit sustinere talē hoīem sibi contrarium. Et sic patet vn̄ poterit tāta inuidia et crudelitas insurgere cōtra eū. Et hic apparebit summa benignitas istius hoīs. qr morief etiā spōte p occidētibus

Iusta victoria xpi cōtra diabolum p mortem.

ipm. et p inimicis suis et p pctīs eorū. Et iō qr diabolus occidet talē hoīem iustū et innocentē q̄ nullo modo dz mori nec obligaf morti. nec diabolus hz aliqd ius i eo. ideo ipe cōmittit maximā iniusticiā cōtra istū hoīem innocentē. ideo veraciter erat dignus pdere totuz ius qd credebat se hr̄e sup hoīes. Quis in veritate nulluz habebat. Et qr sicut inuasit hoīem in quo nullū ius habebat. ita pdiderat ius si qd hr̄e videbaf in aliis hoībus. Et sic ille hō satisfaciet p tota hūana natura. et morief laudabiliter ad honorē dei. et liberabit hoīem a ptāte diaboli. et hoc p verā iusticiam. Et sic vincet diabolū p

Xps vicit diaboluz p iusticiā

iusticiam veram. et iustū est q diabolus sit captiuus eius pter iniuriā et iniusticiā quā sibi fecit. Et sic hō acquiuit p iusticiā potestatē et dn̄ium supra diabolū. Et sicut diabolus vicit primū hoīem p deceptionē et falsaz pmissionē et subiugauit eū sibi. ita hō vicit diabolū p iusticiā et captiuauit. Et qr ille hō erit deus et filius dei ideo nō faciet diabolo iniusticiā. sz faciet humanitati de diabolo verā iusticiā. Et ideo sm verā iusticiā diabolus erit sub pedibus istius hoīs. et ipe tenebit ipm iustissime captiuatū. Ecce qualiter poterit fieri vera liberatio hoīm p mortē illius q erit simul deus et hō. et a diabolo et a pctō seu iniuria et offensa dei et a pena infinita. Sic mors istius hoīs vincet diabolū et oēm culpā et pctm̄. Et sicut diabolus decipiendo hoīem subiugauit eum sibi. ita decipiēdo seipm. quia inuadet et occidet istū hoīem. captiuabif et ligabif ab isto hoīe cuz adiutorio diuinitatis p iusticiā. Et sicut primus hō fuit sub potestate diaboli pter inobediētiam quam fregit et fuit in ira dei et separatus a cōsortio et amicitia dei. ita et per obedientiā istius hoīs qui erit maior primo hoīe. quā seruabit vsq ad mortē inclusiue scz tenendo veritatem dei et iusticiā ad quam obligaf oīs homo. et quā deus vult et exigit ab omni hoīe. homo erit dignus liberari. tam a potestate diaboli q ab ira dei. et restitui ad amicitiā dei. qr obediētia computabif p inobediētia. Sicut eīm inobediētia facta est per hoīem. ita obediē-

tia etiam facta est per hoiem. τ maxime quia ista obedientia in infinitū superabit illā. qr erit facta cū difficultate. scʒ mortis. τ ꝑ maiorē scʒ hoiem τ filiuʒ dei. Et ita magis erit acceptabilis deitati obediētia voluntaria istius hois ꝙ fuerat displicibilis inobediētia primi hois. τ maior erit honoratio istius hois. ꝙ fuerat inhonoratio primi hois. Et sic totalit annihilaꝛ et destrueꝛ iniuria τ offensa ꝑmi hois τ tota natura hūana. ¶ Qualiter mors isti⁹ hois que est necessaria ꝓ satisfactione oim hoim preualet τ magis pōderet ꝙ nūerus τ magnitudo oim pctōꝝ τ offensarū oim hoim.

¶ Titulus.cclvij.

Quoniā aūt iam declaratuʒ est ꝙ mors illi⁹ hois erit satisfactio τ preciū ꝓ pctō hois τ totius hūane nature τ ꝓ culpis offensis et iniurijs hoim. τ cū iam declaratū sit ꝙ qdlibet pctm̄ seu offensa cōtra deum ascēdit in infinitū. τ ꝙ habeat quandā infinitatē. τ opʒ ꝙ sm̄ mensurā pcti τ offense fiat satisfactio τ cū ꝓ vno pctō infinite culpe. infiniti mūdi pleni creaturis nō possent satisfacere. τ iō cū pctā siue iniurie sint sine numero ꝯ deū τ possint esse τ multiplicari i infinituʒ τ crescere. videam⁹ quomō mors isti⁹ hois q̄ erit deus et hō qui erit necessari⁹ ꝓ satisfactiōe. erit sufficiēs satisfactio τ sufficiēs preciū ꝓ oibus pctis oim hoim. et videamus etiā qualiter plus pōderet mors ista ꝙ numerus τ magnitudo oim pctōꝝ. Ideo ad hoc cognoscendū opʒ pōderare vitā illi⁹ hois q̄ntū valebit τ quāti valoris τ quāti p̄cij erit. Uñ hūanitas illi⁹ hois plus valebit in preciositate τ excellētia in nobilitate τ bonitate τ i dignitate ꝙ oēs hoies q̄ fuerīt. sunt τ erūt. τ q̄ pfit eē. τ ꝙ oēs creature. qr hō iste erit deificat⁹. et sua hūanitas erit vnita deitati i vna ꝑsona. Et ideo ꝓpter istā vnionem τ ꝓpter istud mrimonium altissimū. ista hūanitas ascēdet ad summā dignitatē. Sicut eñ iā declaratum est vel fuit de spōsa respectu spōsi i caplo de amore qualiter spōsa ascēdit τ nobilitaꝛ ꝓpter spōsum cui vnitur ꝙuis etiā sit infima τ pauprima inter oēs mulieres. si assumiꝛ a rege pro regina. fit nobilis τ magna valde. Silr erit de hūanitate hois istius qr erit vnita τ copulata inseparabiliter tāꝙ spōsa spōso deitati. et ideo erit ꝓportionata necessario iuxta dignitateʒ deitatis tm̄ quantuʒ fieri poterit. Et adhuc ista vnio erit maior multo ꝙ spōsi τ spōse. qr vna persona erit deus τ homo. τ ideo vt ille homo erit infinitus et plus valebit ꝙ oēs hoies cum sint finiti τ etiā ꝙ oēs creature.

Uita xpi fuit p̄ciosior oib⁹ hoibus.

Ti. cxxv

cum non sit cōparatio inter finitū et infinitū. Et ideo si volumus cōsiderare quomō mors ei9 plus pōderet ꝙ oīa pctā. videam9 p quāto nollet qs talē hoiem occidere si esset psens et sciret eū talē esse. Ita ꝙ si diceret alicui nisi occidas istum hoiem totus mūdus peribit et quicqd deus nō est. certe nullus faceret hoc nec deberet facere si sciret eū talē esse. p omni creatura cōseruāda. nec si infinitus nūerus mundorū ei daret. Item si etiā diceret. tu occides illū hoiem. aut oīa pctā mūdi venient super te et imputabunt tibi. nōne iste diceret ꝙ citius vellet oīa pctā mundi sustinere supra se et imputari ei ꝙ eū occidere? etiā nō solū mundi presentis sed oīa que possunt fieri in futuro et que excogitari possent. Et nō solum de occisione. sz etiaȝ de qualibet parua lesione que tāgeret ipm. p quanto etiā aliquis nō deberet modicū ledere personā regis vel imperatoris. Vn̄ igit esset hoc ꝙ aliquis horreret plus vnum pctm̄ in lesione huius hois ꝙ oīa alia que possunt excogitari. q2 lesio istius psone multo magis excedit sine cōparatione oēs creaturas. Ecce igit manifestissimū est ꝙ nulla quantitas magnitudo seu multitudo pctōrum extra personā huius hois pōt nec valet cōparari violationi et destructioni vite corpalis talis hois. Quātum ergo bonū est illud. cui9 destructio est tam mala? Si eñ excedit omne bonū creatuȝ ꝙ mala est eius destructio. ergo vita illius hois plus erit bonū et mai9 bonum sine cōparatione. ꝙ illa pctā sint mala. q̄ quidem pctā sua interfectio sine estimatione superat. Vn̄ si interfectio illius hois superat oēm multitudinē pctōruȝ que cogitari possunt extra personā ei9 et si pctā et crimina tm̄ sunt odibilia quantū sunt mala. et vita illi9 hois tm̄ sit amabilis quātum erit bona. sequit ꝙ vita illius hois plus erit amabilis et magis bona ꝙ oīa pctā sint odibilia et mala. Ergo tm̄ bonum tā amabile sicut erit vita illius hois que preciosior est ꝙ omne qd est citra deū. nō erit sufficiēs ad soluēdum qd debet p pctis et offensis totius mūdi cū superat omē debitū qd debēt pctōres p satisfactione. immo plus ponderat in infinitū. Ecce igit quō vita illi9 hois vincit oīa crimina oēs offensas. et oēs culpas si det p illis. Si ergo dare vitam est accipere mortē. sicut datio hui9 vite pualet et prepōderat in bonitate plus ꝙ oīa pctā hoiȝ in malo. ita acceptio mortis. Ergo si ille hō quē querimus det vitam suam morti spōte ad honorē dei p satisfactione totius humane nature. nōne satisfaciet et soluet p oībus hominibus? Et satisfactio erit maior in infinitū ꝙ omne

Mors xpi est pciosior oīb9 pctis.

debitum quod debent oēs hoies. Patet ergo quomodo mors illius hois qui est necessarius ꝓ satisfactione totius hūane nature preualet ꝛ magis pōderat ꝙ multitudo ꝛ magnitudo oīm offensarum ꝛ peccatorum.

¶ Qualiter ipsa mors deleat ꝛ superet peccata occidentium talem hominem.

¶ Titulus.cclviij.

ET qm̄ dictum est ꝙ mors illius hois ꝗ erit de⁹ ꝛ hō supabit oīa pctā ꝛ crimina hoim sed dubiū est quō poterit delere ꝛ supare pctā illoꝝ ꝗ occidēt eū. Qm̄ si tā malū ē occidere eū ꝙ̄ntū bona erit vita ei⁹ quō poterit mors ei⁹ supare ꝛ delere pctā ꝛ crimina illoꝝ ꝗ eum occidēt? qꝛ apparet ꝙ tm̄ malū sit pctm̄ eoꝝ ꝗ occidēt eū. quantū vita ei⁹ est bona. Ergo quō mors eius poterit satisfacere ꝓ pctō eoꝝ ꝗ eū occidūt? Aut si poterit delere pctm̄ alicui⁹ illoꝝ ꝛ satisfacere ꝓ illo. opꝫ enim ꝙ satisfactio sit tāta ꝙ deleat oīa pctā. Hic possum⁹ dupliciter rn̄dere. Primo qꝛ nullus sciēter occideret illū si talem eū cognosceret. scꝫ deū ꝛ hoiem. ideo si occidūt eum ignorāter occidūt. quare sequit̄ ꝙ pctm̄ eoꝝ nō ē ita malum. sicut vita eius fuit bona. qꝛ ignorātia dimimuet pctm̄ illud. vt nō sit ita infinitū. Vn̄ qn̄ dictū fuit ꝙ tantū malū fuit destructio ei⁹. quantū vita ei⁹ bona tunc nō pensauimus ꝙ interfectio seu occisio eius facta fuit ignorāter. sed quasi scienter fieret. qꝛ nūꝙ̄ aliquis poterit nec vellet sciēter facere. Scdo rn̄dere possumus. ꝙ meritū ꝛ bonum qd̄ faciet ille homo qui erit deus erit duobus modis infinitū. Primo ex parte facientis. qꝛ erit persona infinita. Scdo ex parte dei acceptantis. qꝛ omne meritū deo acceptabile est infinitū sicut demeritū infinitū. Et sic datio vite erit infinita. ꝛ ex parte dantis ꝛ ex parte acceptantis. sed omne peccatum quodcūꝙ possit facere creatura est finitum ex parte faciētis. sed solū infinitum ex parte illius cōtra quē fit. scꝫ ex parte dei. Et sic mors illius hominis pōt delere oīa peccata fieri possibilia per creaturam. ꝛ ꝓ illis satisfacere. ꝛ vltra superabit in infinitum.

Mors xp̄i ꝓua let pecca to crucifi gentium.

Meritum mortꝭ xp̄i est duplr infinitū.

¶ De circūstantijs ꝛ cōditionibus quas habebit illa preciosa mors. ꝛ que cōuenien tiores erunt ei.

¶ Titulus.cclix.

ET qm̄ illa preciosissima mors ꝛ infiniti valoris illius preciosissimi et benignissimi et pijssimi hois quo indigemus est necessaria toti hūane nature ꝓ satisfactione. ꝛ in ipsa pendet tota restauratio ꝛ totū bonum

hominū.ideo videamus quas circūstātias habebit:ꝛ q̄ cōditiones ei ꝯueniēt.Et qm̄ illa mors erit satisfactio totius nature humane:ꝛ totū bonū ꝛ totuȝ meritū. iō illi morti ꝯuenit vt hēat oēs ꝯditiōes ꝑ quas poterit esse magis meritoria ꝛ satisfactiua ac magis accepta:et ꝑ quas poterit declarari maior bona volūtas:bonum

Ti.ccliiij. cor.ꝛ intim⁹ affect⁹ cordis hoīs illius moriētis. Unde oꝫ ꝙ talis mors vt dictū est sit volūtarie accepta ac sponte:qꝛ aliter nil ꝓficeret. Et iō opꝫ ꝙ ille benignissim⁹

Qꝫ mors xpi sit voluntaria. hō velit suscipe ꝛ sustinere mortē libēter ꝛ spōte et cuȝ bona volūtate.ꝛ ideo hēbit maximū amorē ꝛ maximā charitatē ac ardētissimā ꝛ exquisitā pietateȝ erga naturā humanā ꝑditā vt soluet.Et iō nō solū va'et sustinere ꝛ recipe mortē.imo ꝑ talem modū et per talē formā in quib⁹ talis mors sua erit magis meritoria ꝛ magis satisfactoria:magis vtilis et cōmodosa pro humana natura.ꝛ ꝙ etiā cōueniat sue piissime voluntati et charitati ardētissime.Et iō qꝛ ille hō recipiet mortem nō inuitus nec ignorāter:imo ipso sciēte:ꝑmittente:et volēte.iō talis mors opꝫ vt sit deliberata ꝛ ordinata ꝑ

Qꝫ mors xpi sit deliberata ꝛ electa. ipm̄met ꝛ nō fiet cū casu fortuito.sȝ ipsemet eligat voluntarie talem mortē qualē voluerit:ꝛ nihil fiat in sua morte ꝯ suā volūtatē.¶ Et qꝛ quāto mors erit cū maiori pena magis crudelis ꝛ dolorosa ac magis ignominiosa:ꝛ turpiꝰ:ꝛ obprobriosa:ac derisoria si sit volūtarie assumpta.tāto erit magꝫ meritoria ꝛ satisfactoria. ꝛ cōmodosior humane nature:ac magis acceptabilis

Qꝫ sit despectissima. deo:ideo certe ꝯueniet amatori ardētissimo et pietati illi⁹ piissimi hoīs:vt nō solū velit sustinere mortē. imo talē mortē sicut dictū est:qꝛ hoc erit mai⁹ bonū qd̄ ꝑt facere. Et iō ꝯuenit sue maxime bonitati vt faciat tātum bonū.quo nō poterit eē maius nec melius:nec excogitari. Unde ille hō piissim⁹ erit ꝑsona infinita.ꝛ ideo ꝯuenit ei facere tātū bonū.vt sua mors ꝑciosissima superet ꝛ excedat oīa pctā:ꝛ vt nō possit magis supare:

Qꝫ sit ī loco publico. vt hēat oē meritū.Et iō ꝯueniet ꝙ oēs ꝯditiōes et oēs circūstātie q̄ poterūt reddere illā mortē difficillimaȝ. penalissimā ꝑ oēm modū atrocissimā:ꝛ crudelissimā: dolorosissimaȝ ac ignominiosissimam sint ī illa morte seu comitenꝰ eā.Et iō ꝯuenit ꝙ fiat ī loco publico ꝛ solēni:ꝛ nō ī occulto de die:ꝛ nō de nocte.ꝛ sic de alijs circūstātijs.ꝛ oportebit ꝙ gen⁹ mortis sit turpissimum et ignominiosissimū.¶ Quō aūt poterūt fieri ista.facilr possum⁹ cognoscere si ꝯsiderem⁹ illos ꝑ q̄s talis mors

Ti.cclvj. fiet.qm̄ opꝫ ꝙ sint inimici sui maximi. Unde iā dictū est ꝙ ille ꝑm⁹ angelus.s.diabolus erit inimicus capitalis

istius hoīs.⁊ habebit ipm odio in sūmo.⁊ ideo tracta
bit mortē suā:⁊ inflāmabit aliquos hoīes ad summuȝ
odiū isti⁹ p sūmā inimiciciā.Et iō illi hoīes q̄ erūt ini
mici sui nō solū desiderabūt ipm occidere:imo ēt ifer
re mortē turpissimā:⁊ amarissimā:⁊ taleȝ qualis dicta
est.¶Et multū bñ ꝯuenit illi talis mors:qꝛ inimici ei⁹ Xpo ppe
multū desiderabūt ei inferre talē mortē vt dictū est:⁊ tebat mo
ipse cū gaudio ⁊ bona volūtate suscipiet eā.⁊ sic eorū ri in cru
desideriū ⁊ volūtas in hoc ꝯcordāt.sed in isto non erit ce.
silis volūtas:qꝛ ipsi mala ⁊ pessima voluntate:⁊ puer-
sa intētione inflāmati eū occidēt.ſȝ ipse bona volūta
te ⁊ intimo cordis affectu ppt saluationē toti⁹ hūane
nature ad honorē dei:⁊ ad offensam placādā mortem
libēter sustinebit.Et qꝛ ipse nullā ostēdet ptātē sed to
tam abscōdet.iō poterūt eū occidere ⁊ tractare ſȝ suā
malā.⁊ puersam voluntatē quātū ipsemet pmittet.Ec
ce magnū mysteriū erit ibi:qꝛ ipsa malicia destruet se
ipsam.qꝛ quāto magis inimici ei⁹ p maliciā ⁊ iniquita Mors de
tem dabūt.mortē.tāto magis ipsa mors erit meritoria struet
⁊ satisfactiua p pctis:⁊ destruet maliciā:⁊ sic destruet mortem.
seipsam.⁊ iniquitas erit ꝯ seipam.Nō eñ pōt fieri ta
lis mors nisi p iniquitatē.⁊ etiā nō fiet nisi ppter iniq
tatē:⁊ sic p iniqtatē ⁊ maliciā destruit ⁊ annihilat ipa
malicia ⁊ iniqtās.Et sic ipa iniqtas ⁊ malicia facient
mortē suā:⁊ colligēt vgas ad seipsas pcutiēdas:⁊ ipsa
iniqtas occidet seipam.Et ita patēt ꝯditiones et cir-
cūstantie in gñali:que erūt ꝯuenietes isti morti precio
sissime:que necessaria erit pro satisfactione hoim.

¶Declaratio magis in spāli quā rōnabilr sequit saluatio humane nature per talē mortem. Ti.cclx.

Ulli aūt dubiū pōt eē quātū donū sit quā-
tiq̄ pciȝ illud qd ille hō qui erit de⁹:⁊ hō:⁊
fili⁹ dei.dabit deitati qñ dabit vitā suā p-
ciosissimā morti ad honorē deitatis spōte.
Nulli dubiū ēt pōt eē quin tale op⁹ sūme
laudabile sit ⁊.sūme pmiabile ab ipsa deitate.Qui eñ
tātū donū spōte dat deo nō dȝ esse sine retributione.
Necesse erit g̃ q si ille hō det tātū donū deo.q deitas
retribuat ei.aliter aūt de⁹ esset iniustus si nollat retri
buere aut impotēs si nō posset:qd alienū est a deo Sȝ
qui tribuit aliq̄d alicui dat sibi illud qd nō hȝ: aut di-
mitti t ei qd ab ipso posset exigi. Et qꝛ talis psona erit
deus ⁊ hō sic nullo indigebat:qꝛ vna psona erit de⁹ et
hō. Et sic nihil poterit dare tali psone qꝛ plenissima
est.Itē etiā talis psona nihil debebit qd possȝ ei dimit
ti.Nec indigebit mereri aliquid pro seipso etiā quā-

tũ ad humanitatẽ:qꝛ oĩa que humanitas illa poterat hr̃e:debent ei rõne vnionis cũ deitate. Quid ꝗ̄ tribuetur illi qui nulla re idiget:ꝛ q̃d dimittet illi q̃ nihil dꝫ? Ecce ex vna pte est necessitas retribuẽdi:ꝛ ex alia pte impossibilitas recipiẽdi:qꝛ necesse est deũ ſm iusticiam reddere qđ dꝫ illi q̃ meret:ꝛ non est aliq̃d qđ reddat. Sed si tãta debita est merces nec reddit a deo illi hoi nec alti.inuanũ videt fecisse tãtũ op9 ad honorem dei. Necesse est ꝗ̄ ꝙ alti reddat:qꝛ nõ potit reddi illi. Si ꝗ̄ ille hõ voluerit dare illud qđ ei debebit alicui alti potit:nec ipsa deitas põt de iure ꝓhibere illi. aut poterit denegare illi cui dabit. Imo iustũ ꝛ necessariũ erit vt diuina natura reddat mercedẽ illi:cui psona illa voluerit dare:qꝛ licebit ei dare qđ suũ est:ꝛ deitas nõ potit reddere illud qđ dꝫ nisi alicui alti. Sed quib9 cõuenietius ille hõ tribuet mercedẽ ꝛ retributionẽ ꝛ fructũ sue mortis ꝑciosissime q̃ hoib9:seu quos cõuenieti9 ꝛ iusti9 faciet heredes tãti debiti.quo ipse non eget:ꝛ tãte abũdãtie ꝗ̃ parẽtes ꝛ fr̃es suos.s.alios homines:quos videbit tot ꝛ tãtis debitis obligatos:ꝛ sũma paupertate deficere ꝛ esse in ꝓfundo miseriarũ:vt.s. illis dimittat illud qđ debẽt ꝓ pctis ꝛ offensis ꝛ det illud q̃ ꝑuati erãt ꝑpt pctã ꝛ offensas. Nihil em̃ videt rõnabili9:nihil desiderabili9. Quicũqꝫ igit accedet ad deũ noie isti9 hois:nullo mõ repellet. Ecce igit qualr hõ ipse liberabit alios hoies ꝛ redimet:qꝛ illud quod spõte dabit deo cõputabit ꝓ debito qđ illi debẽt. Humana em̃ natura dabit in illo hoie spõte ꝛ nõ ex debito qđ suũ erit:vt redimat se ꝛ liberet in aliis hoib9 in q̃bus qđ ex debito exigebat non hꝫ vñ reddat. Oẽs igit hoĩes qui ad gr̃am illaꝫ voluerint ꝛ adherere illi hoi libere cũ digno affectu liberabunt a scđa obligatione infinita q̃ est ꝑpt pctm̃ ꝛ offensam:ꝛ ꝑ ꝯñs liberabunt ab ira dei:ꝛ a pena eterna:ꝛ a ptãte diaboli:ꝛ recõciliabunt deo.ꝛ dabit eis eternũ gaudiũ qđ perdiderit. Qui ṽo illã gr̃am ꝯtẽnent iuste pibũt ineternũ:ꝛ icurrent penã infinitã quã debuerũt.qꝛ nõ reddẽt debitũ nec satisfacient ¶ Itẽ etiã ad cõfirmationẽ istoꝝ cõsiderandũ est ꝙ illi hoi debebat regnũ celeste:ꝛ hereditas celestis duob9 modis. Primo ex eo qꝛ ille hõ inq̃tum hõ erit fili9 dei:qꝛ imediate recipiet aĩam rõnalẽ ꝛ erit format9 q̃tũ ad corp9 imediate a deo:ꝛ erit obediens semꝑ deo vt patri custodiẽs formã filiatiõis: et ideo necessario erit heres dei inq̃tũ hõ. Vñ qꝛ inter oẽs hoies iste solus erit bon9 filius dei.ꝛ ꝑ ꝯñs iure filiationis ꝛ ꝑ̄mitatis tota hereditas que debebat oib9

Margin notes:

Q͞r deus necessario reddet hoĩbus vitã ꝑpt mortem xpi.

Q͞r ꝑpter mortẽ xpi nemo accedẽs ad deum repellit.

Q͞r xp̄o regnũ celeste dupl'r debebat.

hoibus insimul:si seruassent formā filiationis:⁊ fecissent vt filij debebit de iure isti hoi:quā alij hoies iuste pdiderunt. Quāuis ergo iste hō nō moreret:debebit tñ ei toti⁹ humane nature hereditas:quā deus debebat dare si pmi hoies nō fuissent inobedietes. Et isto iure nullus alius hō poterit esse particeps hereditatis celestis. Sed alio modo ⁊ alio iure debet tota hereditas celestis illi homini.s. per meritū sue pciosissime mortis:quia moriet laudabiliter ad honorē dei.⁊ per iusticiā verā:⁊ per meritū iustissime debebit ei tota hereditas celestis:que oibus hoibus debebat dari si primi hoies mansissent obedietes. Et sic duplici iure debebitur tota hereditas celestis illi homini. et quia ei sufficiet habere illam hereditatē per primuȝ ius:⁊ non indigebit scdo iure. ideo dabit alijs hoibus fm ius quod acquisiuit per meritū sue mortis. ⁊ sic ille homo iuste restituet alios hoies fratres suos sibi adherere volentes ad hereditateȝ celestem: quia dabit eis ius scdm quo ipse nō indigebit.⁊ sic quicquid ille homo acquiret per mortē suā dabit alijs hoibus. Et quia in morte sua erit infinitū meritū. sic dabit alijs infinitum meritū. quia met nō indigebit. Et sic relinquit φ homines qui sibi adherent habebunt infinitū meritum ⁊ infinitū ius:per quod debebit eis regnū celeste ⁊ hereditas celestis. Et sic ille homo per mortē suam ditabit totā humanā naturā que erat pauperrima:qꝛ implebit eam merito suo infinito. Unde diuitie ⁊ thesauri humane nature nō sunt nisi merita. Et ideo per mortē istius hominis natura humana erit plenissima ditissima ⁊ abundātissima: ita φ amplius non poterit abūdare nec crescere. Et tales diuitie ⁊ thesauri erūt incorruptibiles:quia tale meritū erit eternū ⁊ semper manens:qꝛ meritū nō potest destrui:nisi per suū contrarium scȝ per culpā ⁊ demeritū ac displicitū:sȝ nulla erit culpa que posset destruere meritū illd.⁊ iō erit semp in sua virtute. Apparet ergo qualr rōnabiliter sequit saluatio humane nature p mortem illius hominis qua omnis homo indiget. Et ē snia bernardi.

¶ Qualiter illa mors se habebit ad culpas et offensas. Titulus.cclx.

Quoniā autē iā declaratū est in tractatu de lapsu seu pditiōe hois φ i tota natura humana erant tres culpe. pma erat gñalissima q̄ respiciebat oēs hoies.⁊ erat toti⁹ humane nature:⁊ ista erat culpa seu offensa duoꝝ pmoꝝ hoiȝ:⁊ istā claudat oib⁹ portā celestē:alia Ti.ccxlix

erat culpa originalis quā contrahit aīa qz cōiūgit car ni corrupte. ꝛ tertia est ꝑsonalis ꝛ actualis ꝛ ista multiplicatur in quolibet hoīe sine numero. ꝛ qz ista mors ꝓ ciosissima delebit oēs culpas ꝛ offensas totius hūane nature ideo opz videre q̄liter se habebit ad istas tres culpas. Unā prima culpa seu offensa nō ē nisi vna ī tota natura hūana. ꝛ est radicalis ꝛ latissima: ꝛ qz ē prima. iō mors illius hoīs prior ꝛ principaliter tollit totalr illā gnalem culpā ꝛ iniuriā. ꝛ erit satisfactio pro ea. et hoc statim qn̄ mors erit facta. ꝛ sic remouebit totaliter et vliter a tota natura hūana. Sed alie due culpe ꝑticulares q̄ sunt in quolibet hoīe ꝑticulari. ꝛ q̄ respiciūt ꝑticulares ꝑsonas non tollentur nec destruentur statī post mortē sz oportebit ꝙ q̄libet hō adhereat illi morti ꝛ vniat illi hoī. ꝛ fiat mēbrū eius. ꝛ efficiat de sua societate ꝛ familia. alr meritū sue mortis nō poterit satisfacere ꝓ illo. nec aliq̄s alit efficietur particeps ī merito sue mortis nec recipiet virtutē sue mortis pro se. Sed qz paruuli q̄ nō habēt vsum liberi arbitrij. nō poterūt adherere ī propria ꝑsona illi morti. iō sufficit ꝙ alij q̄ habebunt vsum liberi arbitrij adhereāt pro eis. Unā qz culpa eoꝝ nō est actualis. imo euenit eis ꝑ aliā ꝑsonā. ꝛ nō per ꝓpriā volūtatē. iō alia ꝑsona poterit supplere vices eorū ꝛ adherere ꝓ eis. Sed in adultis. qz possunt ꝑ ꝓpriā volūtatē ꝛ liberū arbitriū adherere ꝛ vniri illi hoī. iō erit necesse ꝙ si volūt ꝙ mors illius hoīs eis ꝓficiat. ꝙ actualiter vniant cū eo et fiant mēbra eius. Unā qz iā declaratū est ꝙ hoīes erāt membra primi āgeli mali ꝛ diaboli. iō oportebit ꝙ relinquāt ꝛ desināt esse mēbra diaboli. ꝛ fiāt mēbra istius hoīs. ꝛ hoc volūtarie ꝛ sponte ꝛ sine coactione. qz sicut mors eius fuit suscepta volūtarie. qz aliter nihil ꝓficeret. ita erit necesse ꝙ hoīes q̄ voluerint esse ꝑticipes sui meriti ꝛ sue mortis volūtarie vniant ei ꝛ incorporētur. qz aliter nihil ꝓficeret eis mors eius. Et iō erit necesse ꝙ relinquēt priorem vitam ꝛ antiquam quā tenuerunt. q̄ erat ſm diabolū. ꝛ recipiāt vitā nouam istius hoīs q̄ erit ſm deum. Et vt fiat certa distinctio inter hoīes qui fiēt mēbra eius et alios. necesse erit etiā ꝙ sint aliq̄ signa manifesta ꝑ q̄ signent membra sua q̄ recipiant ab hoīb⁹ q̄ volūt esse mēbra ei⁹ ꝛ de sua societate. Sic ergo oportebit ꝙ hoīes adhereāt ei ꝛ vniāt ꝛ ꝙ hoc fiat recipiendo aliq̄ signa ab ipo ordinata. ¶ Ecce igitur qualr ista ꝓciosissima mors se habebit ad delēdas offēsas mūdi ꝛ cl'pas hoīm. qm̄ nō deleuit nec destruet ꝓprias culpas ꝛ offensas cuiuslibet ho. s q̄s q̄libz cō

Mors xp̄i totaliter tulit originale.

Nota dignissimū

Ti. ccxlvj

Mors xp̄i non tulit pctā actualia singulorū.

misit ꝑ ꝓpriā volūtatē nisi cuilibet displiceāt oēs cul-
pe ⁊ offense q̄s fecit ⁊ eas odio hēat. ⁊ tūc mors illa sa-
tisfaciet ꝓ oībus pctīs cuiuslibet duꝫ tñ efficiant mē-
bra eiꝰ. Sꝫ ad delendā culpā originalē. nō erit necesse
ꝙ aliq̄s hēat displicētiā. q2 nō cōmisit eā ꝑ ꝓpriā vo-
lūtatē. nec ēt ad delendā culpā gñalē totiꝰ hūane na-
ture. erit necesse ꝙ aliq̄s doleat. q2 illa delebit totalr
ꝑ mortē statim hoībus ignorātibꝰ. sꝫ tñ bñ fuit necesse
ꝙ primi parētes q̄ eā cōmiserūt de illa culpa doluerit
⁊ eis displicuerit alr quo ad ipsos non deleret. Ad de
struēdā eīn totalr culpā ⁊ offensam ꝯ deū. necessaria
ē satisfactio infinita vt dictū ē. ⁊ etiā est necesse ꝙ ille Tit. ccliij.
q̄ cōmisit habeat displicētiā de illa offensa ⁊ culpa. et
ei displiceat. Sine ergo morte istius hois q̄ erit deꝰ ⁊
hō. nulla culpa ⁊ offensa pōt deleri seu destrui. Uñ ēt
nō solum ē necessaria satisfactio infinita ꝓpter penā
infinitā debite soluēdā ⁊ rediinēdā. imo est etiā neces
saria infinita displicētia de culpa ⁊ offensa q̄ ē ꝯ deū.
q̄ est infinitꝰ bonus. Uñ offensa q̄ est ꝯ infinitā boni-
tatē. non pōt deleri ad plenū nisi ꝑ infinitā displicen
tiā. quā nullus hō poterit hr̄e. ⁊ iō ad supplemēꝫ est
necessaria mors illiꝰ hois. vt ꝓ pena debita satisfaci-
et. ⁊ ꝑ displicētia suppleat. Et ideo necessariū erit ad
liberādū hoiem de pctīs q̄ fecit ꝯ deū. ꝙ ille hō q̄ erit
ꝑsona infinita nō solū moriat. sꝫ ēt doleat ꝓ pctīs hoīꝫ
ꝓteritis. p̄ntibus ⁊ futuris. ⁊ ei displiceāt in infinituꝫ.
Et sic nō solū patiet in corꝑe. imo ēt in aīa. ad satisfa-
ciēdū ꝓ pctīs plenarie. Nā ei oīs offensa ⁊ iniuria ac
culpa ꝯ deū. obligat infinitā penā. q2 est ꝯ deū oīpotē
tem q̄ est infinita iusticia. ⁊ hoc ꝓpter contēptū dei. et
iō opꝫ ꝙ satisfactio sit infinita. Et q2 etiā talis offensa
est ꝯ infinitā bonitatē ⁊ benignitatē. iō ēt ꝓ plenaria
satisfactiōe requirit infinitā displicentiam. q2 summa
bonitas fuit offensa q̄ est in infinitū amabilis. Iō quā
tū est amabilis. tātū offensa ꝯ ipsum est displicibilis
⁊ odibilis. Et ideo erit necessariuꝫ. ꝙ ille hō tristetur
veraciter. ⁊ doleat de offensis hominum.

¶ Qualiter se debebit habere ille homo post mortem
suam sponte susceptam. ¶ Titulus.cclxij.

MOnstratum est autē supra qualiter sum- Ti.ccliiij.
me erit necessaria mors tanti homi-
nis qui sit deus et homo. pro satisfactio
ne totius hūane nature. ⁊ visum est qua
liter mors eius poterit satisfacere. et iō
restat videre quid debebit facere talis
homo post mortem suā. ⁊ quid necessariū erit quid fa

ciet vltra ꝑ hoibus. ꝛ qd seq̄ debeat post mortē suam. Uideamꝰ ergo si debeat remanere mortuus. vel iterū reuerti ad vitam. Et qm̄ ille hō erit deꝰ ꝛ hō. et ꝑ ꝯñs ops. sapiētissimꝰ. optimus. et benignissimus. iō oīa q̄ faciet. faciet sapientissime. benignissime. ꝛ rōnabilissime. Et iō necessariū erit vt iterū redeat viuus. ꝛ suscitet seipm̄ de morte ꝑ propriā potētiā. et nō maneat. in morte. Sicut eñ mors eius erit necessaria. ita etiam resurrectio sua erit necessaria. sed nō ad satisfaciendū nec delēdū pctā et offensas. qꝛ mors eiꝰ ōpabit plenissime ad satisfaciēdū ꝓ pctis. Sꝫ nisi post mortē suā seq̄ret sua resurrectio ꝛ resuscitatio mors eiꝰ eēt ꝑdita quo ad hoies. ꝛ totū eēt frustra. qꝛ nullꝰ hr̄et spez nec fidē in eū. nec i merito sue mortꝭ. nec vniret. nec adhereret ei. ꝛ sic ꝑciosissima mors nō esset vtilis hoībꝰ. Et sic erit necesse ꝙ reuertat viuus post mortē ꝛ resurgat. ꝛ hoc req̄rit necessitas liberatiōis hūane nature. ꝛ ip̄amet mors sua. vt meritū tāte mortis nō ꝑdat. Et iō postq̄ꝫ mors facta erit. ad nihil vtile eēt stare mortuū. Imo sūme dānosū ꝛ inutile ac destructiuū totiꝰ boni. Sicut eñ ipse suscipiet mortē volūtarie ꝛ spōte ꝓpter honorē deitatis. ꝛ ꝓpter vtilitatē totius hūane nature. ita et ꝓpter eādē vtilitatē necessariū erit ꝙ suscitet seipm̄ a mortuis. Et iō necessariū erit hūane nature. ꝙ talis ꝑsona q̄ sic erit deꝰ ꝛ hō. faciat satisfactionē vt ꝑ mortē suam possit satisfacere. ꝛ iterū post mortē possit resurgere ꝛ seipm̄ suscitare. qꝛ vtrūqꝫ est necessariū hūane nature ꝛ vnū sine altero nihil ꝓficeret. Ad hoc ei valebit ꝛ ē necessaria vnitas ꝑsone. ꝛ diuersitas naturarū duarum. s. diuine ꝛ humane in illo hoie. vt illud qđ opus erit fieri ad restaurationē ꝛ satisfactiōem. si hūana natura nō poterit. diuina faciat. ꝛ si nō cōuenit diuine nature. hūana exhibeat. et non aliꝰ neqꝫ aliud sꝫ vt sic idē ip̄e q̄ perfecte existēs deꝰ ꝛ hō ꝑ humanā soluat quod illa dꝫ. ꝛ ꝑ diuinā possit qđ expedit. vt sic diuina natura iuuet humanā in quibus ip̄a nō poterit. Itē et erit necessariū ꝙ resurgat a mortuis. qꝛ suū corpus gloriosissimū nō dꝫ corrūpi. nec reuerti in puluerē. qꝛ etiā nō debebit mori nisi velit vt dictū est. Et iō necesse est ꝙ resurgat corpus. alr̄ deitas faceret iniusticiā humanitati. qđ fieri nō dꝫ. ¶ Sꝫ q̄liter debebit resurgere. vel mortalis vt priꝰ. vel immortalis totaliter vt amplius nō possit mori? Et dicēdum ꝙ totalr̄ imortalis vt in eternū mori nō possit nec pati quia sua mors amplius nō ꝓficeret. nec erit necessaria. quia mors prima sufficiet imperpetuū. Et ideo de

Qr xp̄s debuitre surgere.

Ad quid sit diuersitas naturarū i vna ꝑsona xp̄i.

Corpus xp̄i nō debuit corrumpi.

Debuit resurgere imortalis.

debit reassumere corp⁹ suū in statu vltimato et perfe-
cto.ad quē ordinata fuerat hūana natura. ¶ Prete-
rea etiā nō solū erit necessaria resuscitatio illi⁹ hois.
immo ēt necessaria erit ascēsio ei⁹ in celuȝ..vt recipiat
possessionē p hūana natura.⁊ hoc regni celoꝝ ⁊ here
ditatis celestis.q̄ debebit ei duplici iure.vt iā declara
tū ē.Et ideo oportebit q̄ cōpletis olb⁹ q̄ ptinebūt ad
satisfactionē ⁊ ad liberationē hūane nature ascēdat
ad regnū celoꝝ.Tali igit̄ indigēt hūana natura q̄ pos
sit satisfacere.⁊ mori.⁊ resurgere a mortuis. ⁊ ascēde-
re in celū.⁊ accipere possessionē hereditatis. propter
quam habēdam creata fuit humana natura.

Debuit celos ascendere

Tit.cclx.

¶ Qualr se hēbit ille hō ad oēs creaturas. Ti.cclxiij.

C Tqm̄ totū vniuersuȝ seu vniuersitas crea-
turarū ē diuisa in q̄tuor ptes. q: angelica
natura diuisa ē ⁊ partita in duas ptes scȝ
in angelos bonos ⁊ in āgelos malos.dein
de ē hūana natura.deīde corpales. ⁊ q: il
le hō erit creatura in rōne hūanitatis. iō cōsiderādū
ē qualr se habebit inquātū hō ad angelos bonos.⁊ q̄-
liter ad malos.⁊ q̄liter ad hoīes.⁊ q̄liter ad mūdanaȝ
⁊ corpalē creaturā.Et qm̄ iste hō erit maior creatura ⁊
altior q̄ possit esse vel cogitari.⁊ i altiori dignitate. q:
erit vna psona in deitate ⁊ humanitate.q: de⁹ ⁊ hō.iō
iq̄ntū hō rōne illi⁹ vniōis cū deitate erit sup oēs crea
turas.⁊ ois creatura erit inferior.Et iō erit dn̄s āgelo
rū ⁊ caput eoꝝ.q: āgeli boni nō hñt caput. q: primus
angelus debebat esse caput q̄ cecidit .Et iō iste hō re-
staurabit ⁊ reintegrabit āgelos.⁊ oēs āgeli erūt sui et
ei debet̄ istud dn̄iū.Itē erit dn̄s ēt maloꝝ angeloꝝ.et
hoc p iusticiā q: pm⁹ malus āgelus erit captiuus eius
vt iam declaratū est.Item erit dn̄s oim hominū. dn̄s
superiuȝ sup omnes hoīes.q: erit maior inter omnes
homines.Et ideo erit caput omniū bonoꝝ hominū.si
cut est de angelis bonis.⁊ etiam erit dominus maloꝝ
hominum sicut malorum angelorū.sed nō erit caput
eorum.Et sic idem erit caput bonorū angeloruȝ. ⁊ ca-
put bonorum hominū.ideo hoīes boni ⁊ angeli boni
erunt membra vnius capitis.⁊ ideo etiam angeli iu-
uabūt hoīes q̄ntū poterunt.Item etiam erit dn̄s oim
creaturaruȝ mūdi.q: oēs creature sunt ppter hoīem
⁊ ipse erit dn̄s sup totā hūanā naturam.⁊ p̄ ɔ̄ñs super
oēs alias creaturas.Et idem erit dn̄s terre.aq̄ aeris ⁊
ignis.⁊ oīȝ q̄ sūt ppt̄ hoīeȝ.Et sic vn⁹ erit dn̄s oīȝ crea
turarū.Et istud dn̄iū debebit ei ⁊ rōne dignitatis. et
rōne meriti sui.q: dedit vitā suā ad honorem dei. Et

Xps ē caput āgeloꝝ ⁊ hominū bonorum.

Xps homo dominus oīuȝ creaturarum.

tūc fiet duo corpa totaliter opposita seu duo exercit⁹. s.corp⁹ bonoꝝ.⁊ corp⁹ maloꝝ ⁊ quodlibet corp⁹ habet suū caput ⁊ suū ducē. Attamē corpus maloꝝ erit pri⁹. scꝫ primus angelus malus cū suis mēbris. sicut erat declaratū supius in tractatu de angelo malo. ⁊ cum isto
Ti. ccxliij erūt ꝑ accidēs incorpati mali hoies. sꝫ ex opposita pte
Ti .ccxlvi nō erāt nisi angeli boni qui nō faciebant corp⁹. qꝛ nō habebāt aliquā creaturā tā excellentē sicut prim⁹ angelus erat. Et sic āgeli boni erāt trūcati capite. Et iō qꝛ ille hō erit maior. excellētior et melior ꝙ fuit prim⁹ angelus q corruit. iō rectissime erit caput bonoꝝ āgeloꝝ ⁊ recupabit natura angelica caput maius. ⁊ meli⁹ et excellētius ꝙ ꝑdiderat. ⁊ erit integrata i capite suo Et tūc erit in ordine creaturarū bonaꝝ vna creatura maior i bonitate. ꝙ sit illa creatura mala. q erat maior inter creaturas malas. qm̄ nulla creatura erat ita bona sicut prim⁹ angel⁹ erat mal⁹. ⁊ malū excedebat bonū inter creaturas. Sꝫ tūc erit ꝑ cōtrariū. qꝛ bonū supabit malū. qꝛ multo magis ⁊ sine cōpatione ille hō erit melior ꝙ sit ille angelus peior. Et sic duobus mo
Bonū supabit malū ꝑ xp̄m dupliciter. dis ꝑ illū hoiem bonū vincet ⁊ supabit malū. Primo quia ipe erit melior ꝙ sint oēs creature male. secūdo. quia ipe faciet melius ꝙ oēs creature fecerunt male ⁊ facere potuerūt. Et sic oib⁹ modis bonū factū supabit malū fcm̄ impetuū. q̄re merito illo hō erit caput bonoꝝ āgeloꝝ ⁊ hoim. Sꝫ istud corp⁹ bonoꝝ nō poterit crescere nisi ꝑ hoies q sūt de corpe maloꝝ hoim. ⁊ iō oportet ꝙ corp⁹ bonorū pugnet cōtra corp⁹ maloꝝ vt trahat ad se hoies ⁊ couertat ⁊ i corporet. qꝛ hoies sunt couertibiles ad bonū ⁊ malū. Et iō tūc fiet maximū bellū ⁊ maxima pugna inter corpus bonorū ⁊ corpus malorū. s. pm⁹ angelus cū suis mēbris custodiet quātū poterit. ne ꝑdat hoies quos tenet. ⁊ corp⁹ bonorum semꝑ rapiet ⁊ trahet hoies ad se ⁊ diminuet corpus malorū ꝙtū ad hoies. Sꝫ qꝛ potenti⁹ ⁊ maioris virtutis erit corp⁹ bonoꝝ ꝙ maloꝝ rōne capitis. iō corp⁹ bonoꝝ vincet corp⁹ maloꝝ. ⁊ q̄ret hoies ⁊ trahet ad se ⁊ corp⁹ maloꝝ ꝑdet. Quāuis ei pm⁹ angel⁹ mal⁹ q est caput maloꝝ ꝑdiderit hoies ꝑ iusticiā. vt dictū ē. attamē nō dimittet nisi ꝑ violētiā. Et iō necessaria erit
Tit.cclvi. pugna fortissima ad subtrahēdū hoies de ptāte sua. Ecce ergo visuꝫ ē q̄liter ille hō q ē deus ⁊ hō se hēbit post mortē suā. ⁊ qualr se hēbit ad oēs creaturas taꝫ bonas ꝙ malas. et que fient ⁊ quāta in vniuerso per suam bonitatem ⁊ excellentiam.

¶ Declaratio ꝑ exēplū familiare qualiter due nature. s. diuina

Titulus.cclxiiij. De vnione naturarū in xpo
ture.s.diuina ⁊ hūana poterit ↄcurrere in vnā ꝑsonā sine imutatiōe vtriusq ⁊ q̄ntū ē possibile. Ti.cclxiiij.

V T aūt aliqualiter videam⁹ qualiter diuia natura ⁊ hūana simul p̄nt ↄcurrere vt sint vna ꝑsona. ⁊ tn̄ diuina natura nō ꝑdat ali q̄d d̄ excellētia ⁊ altitudine sua ꝓpter talē vnionē. nec ēt in seip̄a aliq̄ mō muteẛ. nec etiā hūana. sȝ remaneāt in suo esse. hoc pōt declarari per exēplū familiare. s. ꝑ lr̄as alphabeti. Qr sūt q̄nq vocales ꝑ se sonū faciētes. scȝ. a. e. i. o. ⁊. v. ⁊ alie sunt cō sonātes. Un̄ q̄libet vocalis facit ꝑ se sonū. ⁊ q̄si vnaȝ ꝑ sonā. qꝛ ꝑ se sonat. Inter istas aūt lr̄as fit cōiunctio ⁊ vnio. ⁊ ↄstituiẛ noua sillaba. qꝛ due vocales p̄nt cōiun gi adinuicē ⁊ facere vnā sillabā. ⁊ etiā vocalis cū cōso nāte facit sillabā. Et ꝑ istas coniunctiones ⁊ vniones possum⁹ declarare cōiunctionē ⁊ vnionē diuie natu re ⁊ hūane in vna ꝑsona. Un̄ tres sunt vocales q̄ nūq ꝑdūt sonū suū. q̄ sunt totalr̄ imutabiles. scȝ. a. e. ⁊. o. et iste significāt tres ꝑsonas in diuinis q̄ sunt imutabi les totalr̄. ⁊ nūq p̄nt ꝑdere sonū suū. Sȝ sunt due alie vocales q̄ p̄nt ꝑdere sonū suū ꝓpriū ⁊ mutari in sonū cōsonātis lr̄e. ⁊ sūt in se mutabiles. scȝ. i. ⁊. v. ⁊ signifi cāt duas naturas creatas q̄ faciūt ꝑsonā. s. naturā an gelicā ⁊ naturā hūanā q̄ p̄nt ꝑdere sonū suū ⁊ sūt mu tabiles. vn̄ ista vocalis. i. significat naturā angelicā q̄ est simplex nō habens corp⁹. sed ista vocalis. v. signifi cat ꝑoinā seu naturā hūanaȝ que habet duas ꝑtes. s. corpus ⁊ aiam. quasi duas tibias. Et iō sicut sūt q̄nq ꝑsone in reb⁹. s. tres diuine. ⁊ due alie. s. āgelica. ⁊ hu mana. Iste q̄nq quasi sunt q̄nq vocales ꝑ se sonātes ⁊ alie cōsonātes p̄nt significare oēs alias creaturas ⁊ naturas inferiores. q̄ sunt ꝓpter istas. q̄ nō faciūt per sonā. Sicut igiẛ vna vocalis imutabilis suscipit aliaȝ vocalē mutabilē ad se. ⁊ fit vna sillaba quasi vn⁹ son⁹ ⁊ q̄libet ẛuat suā naturā q̄ remanet vocalis. vt pȝ dicē do. au. eu. ita silr̄ ꝑsona diuina imutabilis pōt suscipe re naturā hūanā mutabilē ad se vt sint vna ꝑsona. et q̄libet natura ẛuabit suā ꝓpriā naturaȝ. ⁊ remanebit hūana natura hūana ⁊ diuina natura diuina. Et etiā q̄n̄ ista vocalis. a. vel. e. q̄ est ꝓma ⁊ ꝓncipalis. suscipit istā vocalē. v. in suā ꝑsonā ⁊ in suū sonū prio est. a. vel e. ⁊ facit ꝑ se sonū. sȝ tn̄ nōdū ē. v. sȝ in pūcto dū. v. for maẛ suscipiẛ ab ista vocali. a. vel. e. ita ꝙ. v. ꝑ se nō exi stit ꝓus. ⁊ postea suscipiẛ. imo sil dū fit suscipiẛ. Ita cō formiter diuina natura seu diuina ꝑsona q̄ iā ab eter no est. pōt suscipe hūanā naturā in suā ꝑsonā non ꝙ

hūana natura illa ꝑus existat i se seù illa hūanitas.sꝫ sit i pūcto dū fiet suscipief a diuia ꝑsona ꝛ sustētabit i ea ꝛ nō i seipa.nec faciet ꝑsonā ꝑ se.ꝛ sic nō erit ibi nisi vna ꝑsona s.ꝑsona diuia q̄ iā ꝑus erat ꝑfecta ꝑ se ꝙ existēs i seipa. Sicut ei ista vocalis.v.q̄ suscipit ab a.pōt hr̄e duos modos existēdi.vnū ꝑ se dicēdo .v.et tūc ꝑ se facit sillabā ꝛ q̄si suā ꝑsonā aliū modū hꝫ exn̄di i alio.qn̄ ꝯiūgit cū.a.vel cū.e.ꝛ tūc nō facit sillabaꝫ ꝑ se.nec sonū ꝑ se.imo sonat cuꝫ. a.dicendo au.ita silr hūanitas seu natura hūana p̄t hr̄e duos modos exn̄di.vnū ꝑ se.ꝛ tūc faciet ꝑsonā.ꝛ ē hō.aliū cū coniūgif cū alia natura ꝑus exn̄te.s.diuia.ꝛ tūc nō facit ꝑsonā sꝫ ꝑsonaf i aliena ꝑsona.s.i diuia.Et sicut vocalis ꝑncipalior ꝛ maior ꝛ imutabilis sꝑ ē prior.ꝛ suscipit aliā.ꝛ vocalis min⁹ ꝑncipalis ꝛ minor ꝛ mutabilis suscipif ita natura diuia q̄ ē pricipalior ꝛ maior ꝛ imutabilis suscipiet hūanā.ꝛ ipa hūana q̄ ē min⁹ pricipalis ꝛ minor ꝛ mutabilis suscipief.Et sicut ista vocalis.a.vel.e maior ꝛ imutabilis dū suscipit istā vocalē.v.nullo mō mutaf i se.nec diminuif nec alterat nec aliq̄d ꝑdit de sua dignitate ꝛ d̄ sua excellētia ꝑꝑ talē susceptōeꝫ sꝫ solū iuuat aliā vocalē ꝛ sustinet nihil ꝑdēdo de suo.ita ꝯformif ꝑsona diuia seu natura diuia p̄t suscipe hūanā natura i se ꝛ i sua ꝑsona.ꝛ tn̄ ꝑꝑ hoc nihi iꝑdet de sua dignitate nec de sua excellētia.nec aliq̄d mutabif in ea.imo ipa remanebit totalr̄ vt fuit ꝑus.sꝫ solū iuuabit ꝛ sustinebit aliā naturā.ꝛ exaltabit eā. vt faciat vnā ꝑsonā cū ea.ꝛ natura hūana ꝑpter hoc assumet maiorē denoīatonē ꝛ excellētiā vt vocaf hō de⁹.Qr ei necessario ibi hō ē.g̃ necessario illa ꝑsona dicetur hō ꝛ de⁹.de⁹ ꝑꝑ natura diuinā.ꝛ hō ꝑpt̄ naturā hūanaꝫ ꝛ tn̄ nō erit nisi vna simplex ꝑsona.s.diuia.Et sic natura hūana ascēdet ad dignitatē ꝛ excellētiā.ꝛ sūme exaltabif.ꝛ tn̄ ꝑter hoc natura diuia nil ꝑdet d̄ suo.nec aliq̄ mō diminuef.nec descendet de sua dignitate.nec hūiliabif.sꝫ alia meliorabif.sicut impator vel rex nil ꝑdet de sua dignitate si suscipiat spōsaꝫ de ifimo gn̄e sꝫ spōsa exaltabif sine diminutiōe regis.Ecce g̃ exēpluꝫ familiare ꝑ ꝯiūctionē vocaliū iter se ad vidēdū qualr fieri p̄t ꝯiūctio diuie nature ꝛ hūane i vnitate ꝑsone q̄d ē valde ꝑpriū.ꝛ maxie qr ista vocalis.v .significat hūanā naturā vt dictū ē.Itē ēt p̄t cē exēplū de arbori b⁹ qn̄ iuicē in serūtur.vn̄ fiūt ꝯiūctiōes ꝛ vniones inter diuersas naturas arboꝝ.ista ꝙ vna arbor suscipit aliaꝫ in se.ꝛ fiūnt vnā arbor quasi vna persona.ꝛ vna arbor viuit in natura alterius arboris.ita etiaꝫ diuia natura potest suscipere humanam naturam.ꝛ potest

fieri insertio vnius nature in aliam.

¶ Q; nõ sit impossibile deo. nec repugnet hominẽ assumere. Titulus. cclxv.

Uod autẽ hoc nõ sit ĩpossibile fieri. nec repugnet aliquo mõ deo. manifestatur hoc mõ. Sicut em̃ placuit deo cõiungere naturã intellectualẽ carni. et hoc potuit facere. ita etiã poterit pportionare aliquã hũanitatẽ sibi vt sit capax deitatis. vt sicut potuit facere q natura corpalis tãtũ ascẽderet vt esset capax nature intellectualis. s. aĩe rõnalis ita poterit facere q natura hũna tantũ ascẽdat vt sit capax deitatis. Et sicut potuit facere q natura corpalis eẽt capax sue imaginis creare. s. aĩe rõnalis. ita poterit facere q hũana natura sit capax sue imaginis icreate. ita q cũ nõ sint nisi due imagines dei. s. creata et increata. sicut natura corpalis tantũ potuit ascẽdere vt esset pportionata imagini create. Uñ iam in hũana natura est sua imago increata. s. in celo i xpo. et etiam est imago sua creata. s. aĩa rõnalis. Et magis videtur cõuenire imago increata cum imagine creata. q ipa imago creata cũ natura corpali. Et sic nõ repugnat q imago dei increata vniatur hũanitati. in qua est imago dei creata. Et ideo sicut deus facere potuit. vt sua imago creata et itellectualis. sc; anima rõnalis faciat vnã psonã cũ natura corpali. s. cũ carne seu corpe. ita poterit facere q sua imago increata intellectualis poterit facere vnã psonã cũ natura hũana in aliqua singulari hũanitate. Et iõ q2 imago increata ẽ iã psona eterna et ab eterno. et nõ põt fieri alia psona. iõ hoc nõ põt fieri nisi ipa hũanitas aliq psonet in psona imaginis. q2 due psone nõ psũt ocurrere i vnã psonaz. Qñ aũt aĩa rõnalis vnit corpi. tũc fit vna persona. nõ tñ aĩa ẽ psona. q2 nõ pus existit p se anteq vniat carni. s; sit creat et vnit. Et iõ si corp9 et aĩa debeãt sit facere vnã psonã cũ imagine icreata. q ẽ psona. opz q simul et semel i eodẽ pũcto idiuisibili. dũ aĩa vnit corpi. ipa imago dei increata vniat corp9 et aiaz sibi i sua psona vt faciãt vnã psonã cũ imagine icreata. nec aliter fieri pt. ita q vnio corpis. et aĩe nõ pcedat. q2 tũc iã facerẽt psonã p se. s; ista tria sit oiũgãtur. s. corp9 et aĩa et imago dei icreata. vt sit vna psona. Et sic appet possibilitas et nulla repugnantia coniunctionis diuine nature et humane in vnitate persone. ¶ Recolligenda igit sunt ea q manifestata sunt pro reparatione. satisfactione et liberatione hoĩs et totius humane natu Epilog9

re. Apparet ꝙ est necessariũ homini lapso ꝑdito ⁊ ad
Ti. cclix. penã infinitã obligato. si debeat ⁊ velit reduci ⁊ exire
de statu ꝑditionis. ⁊ puenire ad illud bonũ ꝓpter qđ
factus est. ⁊ apparet. ⁊ est manifestũ. ꝙ si hõ debeat li
Ti. cclij. berari a sua obligatione infinita. ꝑ quã ei debet̃ pena
eterna. ⁊ debeat etiã restitui ad illud bonũ ⁊ gaudiũ
eternũ. ꝓpter qđ habendũ fact⁹ est. necessaria ẽ ei in
finita satisfactio infiniti precij. ⁊ ꝙ talẽ satisfactionẽ tã
ti precij. nõ põt soluere nisi ꝑsona infinita que sit deus
⁊ hõ simul in eadẽ ꝑsona. qꝛ nõ dꝫ nisi hõ. ⁊ nõ potest
nisi de⁹. Patet etiã ꝙ assumi dꝫ ille hõ de gñe primi
Ti. ccliij. hois. de mr̃e virgine sine pr̃e. Itẽ etiã ꝙ necesse est ꝙ
Ti. cclitij. talis hõ possit mori si velit. ⁊ ꝙ vita illius est tã precio
sa ⁊ sublimis vt sufficere possit ad soluendũ qđ debet̃
pro pctis totius mũdi. ⁊ plus in infinitum. Patꝫ igit̃ ex
his oĩbus quãta sit necessitas ⁊ indigentia cuiuslibet
hois ⁊ totius hũane nature. ⁊ ꝙ̃ difficilis sit eius satis
factio ⁊ liberatio ⁊ per ↄ̃ns quantũ malũ sit deũ infini
tum offendere. ⁊ contra deũ facere. cũ tanta oporteat
fieri ad recuperandũ eius amicitiam. ⁊ ad destruen-
dum ipsam offensam ⁊ peccatum.

¶ Hic inuestigat̃ volũtas ⁊ intẽtio. propositũ ⁊ delibe
ratio dei ad dandũ talẽ hominẽ humane nature.

¶ Titulus. cclxvi.

Quoniã aũt ꝓbatum est infallibiliter. qua-
liter tota natura hũana ⁊ oĩs hõ indiget
tali hoĩe qui sit de⁹ ⁊ homo. aliter tota na
tura hũana esset totaliter ꝑdita. ⁊ oĩs hõ
esset perdit⁹. ⁊ qꝛ talis hõ nõ põt esse nisi
deus faciat ip̃m qꝛ nõ põt fieri sicut alij hoĩes. vt iã de
claratum est. ⁊ ideo nisi de⁹ velit ex sua infinita boni-
tate dare talẽ hoĩeꝫ mũdo ⁊ nature hũane. necesse est
ꝙ totus mũdus sit perdit⁹ eternal̃r. ideo inuestigare
debemus si de⁹ ex sua bonitate voluit dare talẽ hoĩem
hũane nature. Et apparet de facto ꝙ volũtas ⁊ intẽtio
dei fuit dare talẽ hoĩem. al's sequeret̃ ꝙ oẽs hoĩes qui
sunt fuerũt ⁊ erũt. sint perditi eternal̃r. ⁊ ꝙ nullus hõ
attingat finẽ ꝓpter quẽ fact⁹ est. ⁊ ꝑ ↄ̃ns oẽs hoĩes fru
stra essent ⁊ viuerent. ⁊ oẽs creature frustra seruirent
hoĩbus. ⁊ totus mũdus esset frustra. Sed cũ de⁹ ꝑmit
tat ꝙ oẽs creature sue ꝗ sunt tã bone. tã pulchre. tã bñ
ordinate. seruiãt cõtinue indesinẽter cũ tãta diligen-
tia toti hũane nature. videret̃ esse ↄtra honorẽ sue sa
pientie. ꝙ ꝑmitteret ⁊ vellet ꝙ oẽs sue creature bone
frustra seruirẽt ⁊ inaniter. Si eñ nullus hõ debeat sal
uari ⁊ attingere ad finẽ ꝓpter quẽ de⁹ creauit illũ. oẽs

creature frustra seruiūt.ꝛ hoc est cōtra.summā sapiē tiam.Ergo postq̄ de⁹ q̄ est summe sapiēs.permittit ꝛ vult.vt videm⁹ ꝑ experientiā ꝙ hoīes viuūt de creatu ris.ꝛ creature sue seruiūt hoībus.ꝛ ipsemet multipli cat hoīes sup terrā.creādo aīas ꝛ immittendo eas.Si gnū ꝗ est infallibile.ꝙ intētio sua ꝛ volūtas sua fuit sal uare ꝛ reparare naturā humanā.ꝛ reducere hoīes ad hoc ꝓpt qḋ facti sunt.Nō eñ de⁹ multiplicaret genus hūanū.s; statī; in pn̄cipio destruxisset totū si nō habu isset intētionē nec volūtatē saluasse hoīem.Ergo post q̄ nō destruxit.s; reseruauit ꝛ mltiplicauit.signu; ē ꝙ aliqd bonū volebat facere de hoīe.ꝛ nullū aliḋ bonu; pōt facere hoī.nisi ꝙ ipm̄ reducat ad illḋ ꝓpter qḋ fa ctus est.Sic ꝗ illa q̄ ꝑ experientiā apparēt i facto de ne cessitate arguūt ꝛ demōstrāt intētionē ꝛ volūtate; dei circa hoīem.Ite; etiā incōueniēs videt̄ ꝙ de⁹ ꝑmittat vel ꝑmiserit vno momēto humanū gen⁹ ꝛ oēs creatu ras q̄s fecit ꝓpter vsum ꝛ seruitiū hoīs frustra extitis se.Vñ si aliq̄ momēto nō fuerit in mūdo aliq̄s q̄ debe ret saluari.iā tūc mūdus erat frustra.qḋ summa sapiē tia nō videt̄ posse pati.q2 ꝯ honorē suū esset. etem̄ ia; declaratū ē ꝙ de⁹ nihil facit ꝯ honorē suū ꝛ sue sapiē tie ꝛ sue ptātis ꝛ bonitatis.Et qm̄ null⁹ hō pōt saluari absq̄ illo hoīe quē req̄rit tota hūana natura q̄ sit de⁹ ꝛ hō sequit̄ ꝙ postq̄ volūtas dei fuit saluare hoīes.ꝙ etiā de necessitate fuit intētio sua talē hoīem dare mū do ꝛ toti nature hūane.sicut supra declaratū ē.q2 sine tali hoīe nullus pōt saluari sicut dictū est. Ecce maxi mā dei bonitatē.ecce maximā dēi miam ꝛ pietatē.ecce optimā ꝛ benignissimā dei volūtatē.q̄ tm̄ ꝛ talē hoīe; deliberauit dare. ꝓposuit ꝛ ordinauit dare hoībus ꝛ mūdo.ꝛ hoc dicūt ꝛ testificant̄ oēs creature.Ecce nūc habem⁹ duo fundamēta manifesta ꝛ declarata. Pri mū est summa indigētia ꝛ necessitas hūane nature.q2 nō pōt esse nec cogitari maior.Scḋm est ꝓpositū ꝛ in tētio volūtatis dei dādi talē hoīem mūdo. ꝛ faciendi tm̄ bonū hūane nature.q̄ nō pt̄ fieri nec cogitari mai⁹ In istis duob⁹ fundamētis tanq̄ in duab⁹ colūnis. fun dabitur tot⁹ nr̄ ꝓcessus. Postq̄ eñ ꝯstat ꝙ de⁹ delibe rauit ꝛ ꝓposuit ac ordinauit ex sua summa bonitate.ꝛ hoc ꝑ testimoniū ifallibile creaturaꝝ suarū dare talē ꝛ tm̄ hoīem nature humane necesse est ꝙ hoc fiat ꝛ im possibile est hoc aliter fieri.Ecce ergo nunc habemus summā securitatē habendi illum hominem que; tam longe quesiuimus ꝛ inuestigauimus.

Qz de⁹ fi-liū suum ꝑ nobis tradidit.

Ti. cclij.

¶ Qz necesse est ꝙ ille nouus homo tā preciosus de f

hūmane nature modo conuenientissimo.

Titulus.cclvij.

Et qm̄ declaratū est iā.ꝙ necesse est ꝙ iste
hō sit postq̄ deliberauit eū deus dare.ꝛ qꝛ
Ti.clxxx-iij. oia q̄ deus facit.opaꝛ ad honorē sue ptātis
sue sapiētie ꝛ bonitatꝭ.ꝛ ad vtilitatē creatu
re rōnalis ꝛ hoīs.iō necesse est ꝙ det illuꝫ
nouū hoīem talē ꝙ sit honor sue sapiētie.sue ptātis ꝛ
bonitatis.ꝛ sit summa vtilitas hūane nature. Postq̄
eni ipe apponit man⁹.necesse est ꝙ fiat ita. Et qm̄ istd
est mai⁹ bonū qd de⁹ possit facere hūane nature.ideo
necesse ē ꝙ fiat mō cōueniētissimo. cōgruētissimo ꝛ sa
Ti.dxxxj pietissimo.qꝛ isto mō de⁹ opaꝛ.vt declaratū ē in caplo
de honore. Et iō possum⁹ arguere.ꝙ sicut de⁹ ꝑpara-
istū mūdū ꝑpter hoīeꝫ.vt esseꝫ ꝯueniēs ad suscipiēdū
hoīem.ꝛ etiā ꝑparauit ꝛ disposuit corp⁹ hūanū vt eēt
cōueniēs ꝛ ꝓportionatū ad suscipiēdū aīam rōnalem
ad suā ymaginē creatā.ita silr ꝑpabit ꝛ disponet natu
rā hūanā ꝛ hoīes.vt sint ꝯueniētes ad suscipiēdū istū
hoīem.qm̄ quodāmō sicut prim⁹ hō se habebat ad to
tū mūduꝫ in q̄ suscept⁹ est ꝛ aīa ad corp⁹ in q̄ suscipiꝛ.
ita se habebit iste hō ad totā hūanā naturā ꝛ ad oēs
hoīes.qꝛ iste hō dꝫ suscipi ab hoībus ꝛ dari nature hu
mane. Et iō sicut prim⁹ hō erat sup oēs creaturas.ita
iste hō opꝫ ꝙ sit sup oēs creas. Et iō qꝛ natura hūana
dꝫ suscipe istū hoīem tāq̄ summe indigēs.iō necesse ē
ꝙ taliter disponaꝛ ꝛ ꝑpareꝛ natura hūana.ꝛ talr prio
disponat eā vt sit capax.ꝛ sit apta ꝛ ꝯueniēsꝛ sit in ea
capacitas.ad suscipiēdū istū ꝑciosissimū hoīeꝫ. Et iō
opꝫ ꝙ hoīes prio cognoscāt suā necessitatē. ꝛ summaꝫ
indigētiā.ꝛ cognoscāt se summe indigere isto hoīe. ꝛ
opꝫ ꝙ prio anq̄ de⁹ dederit istū hoīeꝫ.ꝙ sit summe de
sideratus ꝛ expectat⁹ ab hoībus tāq̄ sūme necessari⁹
ꝛ summe bon⁹.alr nō eēt capacitas i hoīb⁹.qꝛ appare
Qđ dbuit ret hoībus ꝙ eēt supflu⁹. Iō opꝫ ꝙ prio anq̄ appareat
xp̄us pro sit ꝓmissus a deo ꝛ reuelat⁹ ꝛ manifestat⁹.vt hoīes cū
mitti. vera certitudine ꝛ credulitate firmissima ipꝫ expectēt
ꝛ desiderēt. Et iō necesse erit ꝙ aliq̄ hoīes ꝑcedāt ad-
uentū isti⁹ hoīs necessariū.q̄bus de⁹ reuelet ꝛ manife
stet istū nouū hoīem.ꝛ quib⁹ ꝓmittat etiā eū.vt p eos
ꝓmittat eū toti nature hūane. Et iō opꝫ ꝙ deus tales
hoīes disponat ꝛ ꝑparet.vt sint apti ꝛ ꝯueniētes ad
hoc. Et qꝛ ista dispositio ꝛ ꝑparatio dꝫ esse successiua
ꝛ paulatiꝫ.ꝓcedēdo de imꝑfecto ad ꝑfectū.ꝛ de mino
ri ad maius.ꝛ semꝑ dꝫ crescere donec facta sit plena ꝛ
sufficiēs capacitas:ꝛ dispō ad suscipiēdum.ideo opꝫ

multa tpa
ꝙ deus taliter disponat genus humanuz ꝑ capacitas
paulatiue.donec sit in hūana natura plena magis
ad suscipiendū istū hoiez ꝓciosissimū.vt.s.de⁹ paula-
ac magis reuelet ipm ⁊ manifestet ⁊ ꝓmittat ⁊ ma
tiue magis ac magis hoies ipm desiderēt.⁊ sic fiāt re
gis ac magis capaces.Et tm̄ bñficiū q̄ nullū ē mai⁹. ex-
qrit vt ꝓmittat pri⁹.⁊ credat firma fide.⁊ ꝓmissuz desid-
pectetur.⁊ expectatū differat.⁊ dilatū ampli⁹ susci
retur.⁊ diu desideratū feruētius amet.⁊ grosius hūa- Oportu-
piatur.Et qꝛ in isto hoie diuina grā dꝫ assumere vir- it deū di-
nitatem ⁊ carnē ac aiam.⁊ hoc dꝫ fieri in muliere a dō sponere
gine sine pr̄e.ideo opꝫ ꝙ vna mulier sic disponat illa ꝓ beatā vir
vt sit cōueniēs ⁊ apta ⁊ digna.vt ex ipa assumat qđ dꝫ ginem vt
ciosissima caro.⁊ formet illud ꝓciosissimū corp⁹. Et xp̄m con-
vniri cū deitate.⁊ cū ꝑsona filij dei i vnitate ꝑsone. ciperet.
iō due sunt ꝓparatiōes in hūana natura.ad suscipien
dū talē hoiem q̄ indiget.⁊ quē de⁹ ꝓposuit dare.Una
dispō ⁊ ꝓparatio ē q̄ ad hoies.vt sint apti ad suscipien
dum eū.alia est q̄ ad carnē suscipiēdā.vt sit digna vni Due ꝓpa
ri cū deitate.Et iō istas duas dispositiōes ⁊ ꝓparatio rationes
nes fiēdas.opꝫ ꝙ de⁹ assumat vnā portionē ⁊ vnā par- ad susci-
tez de tota natura humana.s.ꝙ assumat vnū hoiem.⁊ piendum
ipm eligat ad hoc.vt de ipo nascat multitudo hoim ꝑ xp̄m.
continuā gñationem.⁊ gñatio sua multiplicet ⁊ ꝙ ta-
les hoies sint signati inter oēs hoies totius hūane na
ture.vt.s.deus specialiter loquat cuz eis.et eis reuelet
⁊ manifestet ⁊ ꝓmittat aduētum istius hoiꝫ.⁊ ꝑ istos
toti humane nature.vt de istis ⁊ de genere istorū na-
scatur ista sacratissima mulier et virgo. que sit mater
istius hois.Unde si de⁹ nō assumeret nec eligeret ali-
quē specialem populū ad oīa que pertinēt ad aduen-
tum illius hominis.esset inconfirmatio ⁊ inordinatio
in suo opere dei quod fieri nō potest. ¶ Cōclusum est
igitur ꝙ postꝙ deus proposuit dare istū nouum homi
nē.ꝙ ex hoc necesse est ꝙ sit.⁊ ꝙ opꝫ ꝙ deus det illū eo
modo quo decet ⁊ cōuenit ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ anteꝙ det illum.
oportet ꝙ disponat gen⁹ humanū ad suscipiendū eū.
¶ Qꝛ deus iam dedit istum nouum hominem toti hu
mane nature.

¶ Titulus.cclxviij.

Tqm̄ necesse est ꝙ ille hō nouus quo indi-
get oīs hō sit ⁊ veniat in mundū.postꝙ de⁹
ex sua infinita bonitate ꝓposuit ipm dare.
ideo necesse est ꝙ vel deus ipm dederit.vel Titu. pre
adhuc dabit.necesse est ꝙ venerit vel vētu- cedenti.
rus sit.Et qꝛ conclusum est ꝙ deus debet ipm dare eo

modo quo melius cōuenit ꝛ decet. ideo exinde cōclu-
ditur: ꝙ iā ip̄m dedit mūdo. ꝛ ꝙ iā venit: qm̄ ꝫ honorē
sue sapiētie eēt dare ip̄m in isto tp̄e in quo natura hu-
mana ad nihilū deducta est. Vn̄ necessario de⁹ dedit
illū tp̄e quo magis decebat ꝛ cōueniebat dari mūdo.
Itē postq̄ de⁹ deliberauit illū hoiem dare mūdo ꝛ to-
ti nature humane. ꝛ per ꝯn̄s p̄mo debebat disponere
totā naturaʒ humanā ad suscipiendū anteq̄ daret: vt

Ti. prece-
denti.

dictū est. sequit̄ ꝙ totū tp̄s nature humane diuiditur
in duas partes gn̄ales. s. in tp̄s dispōnis ꝛ p̄paratiōis

Tp̄s dis-
positiōis
ꝛ tp̄s su-
sceptiōis
christi.

ꝛ in tp̄s susceptionis. ꝛ p ꝯn̄s in tp̄s ꝓmissiōis: ꝛ in tē-
pus adimpletiōis ꝓmissi: q2 p̄mo deus debuit ꝓmitte-
re ip̄m: ꝛ postea adimplere ꝓmissuʒ ꝛ dare. Ergo ista
duo tp̄a debēt adinuicē esse ꝓportionatā ꝛ cōtinuata:
ꝛ vnū immediate dʒ sequi aliud: nec dʒ eē tp̄s mediū.
Sed modo de⁹ nō ꝓmittit illū hoiem dare: nec dispo-
nit naturā humanā ad suscipiēdū illū. Vn̄ nullus po-
pulus in mūdo p̄parat̄ ad suscipiendū. nec ppl's chri-
stianitatis. nec ppl's saracenoꝝ: ergo nullus ppl's pōt
esse nisi ppl's iudeoꝝ. Sed mō nō disponit nec prepa-
rat deus ppl'm iudeoꝝ ad suscipiendū taleʒ hoiem: et
vt talis qui est melior q̄ p̄mus hō fuit nascat̄ de gene-
re eoꝝ. imo total'r nunc de p̄nti ppl's iudeoꝝ repugnat
excellētie ꝛ dignitati illius hoīs. qm̄ gēs iudeoꝝ est in
derisum ꝛ obprobriū: ꝛ in vituperiū oīm hoīm totius
mundi. ꝛ in captiuitate alioꝝ pploꝝ: ꝛ sine capite: ꝛ si-
ne terra. ꝛ tn̄ al's fuerūt in maxima dignitate ꝛ repu-
tatiōe inter hoīes. ꝛ per vniuersum mūdū: ꝛ mō est to-
tuʒ per oppositū. ꝛ in tali statu fuerūt per mille ānos
ꝛ vltra. Ergo sequit̄ ꝙ status iudeoꝝ qui est de p̄senti
ꝛ in tantū durauit: ꝛ total'r repugnat illi hoī ꝛ excellen-
tie eius. q2 disponere ꝛ tractare eos sicut mō deus tra-
ctat eos. nō est disponere eos ad suscipiendū taleʒ ho-
minē. nec vt assumat de carne eoꝝ humanā naturam.
Taliter em̄ dispositi erāt p mille annos ꝛ minus indis-
positi q̄ mō. ꝛ tn̄ nihil fiebat eis. Ergo mō nihil ope-
ratur de⁹ in pplo iudeoꝝ. Imo mille anni sunt ꝙ deus
nihil est oꝑatus p qd̄ disponat eos ad suscipiendū ta-
lem hoiem: vt de gn̄e eoꝝ nascat̄. Ergo concluditur ex
quo deus nullū ppl'm disponit nec p̄parat ad recipiē-

Tp̄s pro-
missiōis
xp̄i prete-
rijt.

dum talē hoieʒ quē deliberauit dare mūdo. ꝛ cū inter
ista duo tp̄a nō sit dare mediū. sequit̄ de necessitate ꝙ
tp̄s dispōnis: ꝛ p̄paratiōis: ꝛ ꝓmissionis dei p̄teritum
est: ꝛ ꝙ nūc sum⁹ in tp̄e adimpletiōis ꝓmissi. Ergo se-

Ti. p̄cedē-
ti.

quit̄ ꝙ ille hō iā dat⁹ est humane nature. iā venit. iam
deus dedit illū. vel nullo mō ve̅turus est. nec deus est

eum daturus. Sed pbatū est ꝙ deus pposuit eū dare: ergo cōcluditur de necessitate ꝙ deus eū dedit. Ergo et sequitur ꝙ aliquis ppls fuit a deo elect⁹ spāliter: in quo deus fecit oēs pparatiōes ꝛ dispositiones que ptinebant ad susceptionē illius hoīs pciosissimi: vt ille homo susciperetur in mūdo. ꝛ vt assumeret illā carnē pciosissimā de gñe illius ppli. Sequitur etiā ꝙ ille ppls fuit antiquior inter oēs pplos. ꝛ ꝙ cognoscebat deū. ſꝫ nullus ppls est talis nisi ppls iudeoꝝ qui est antiq̄ssimus inter oēs pplos mūdi: ꝛ semꝑ coluit vnū verū deū. Uñ ppls xp̄ianoꝝ nouus est: ꝛ etiā ppls saracenoꝝ magis nouus. ergo nullus ali⁹ ppls pōt esse nisi ppls iudeorum. Ergo cōcluditur ꝙ deus fecit oīa illa que ptinebāt ad illū hoīem quē deus intēdebat dare. ꝛ ꝙ de illo populo assumpta est illa ꝟgo mulier de qua nat⁹ est immediate ille nouus hō sine patre in terris. Ergo sequitur ꝙ ille hō nouus quo indiget oīs hō. quē deus deliberauerat dare toti mūdo. est de gñe iudeoꝝ ꝛ de illo pplo. Quare ꝯcluditur ꝙ natura humana bꝫ iam de facto ꝛ suscepit illū nouū hoīem quo ipsa indigebat qui est deus ꝛ hō. ꝛ p ꝯñs ꝙ iam facta ꝛ cōpleta est satisfactio ꝛ solutio pro toto humano genere: ꝛ omnia impleta sunt quib⁹ natura humana indigebat: quia iam venit saluator ꝛ liberator.

De⁹ elegit nasci ex iudeis

¶ Qꝫ Jesus xp̄us a iudeis crucifixus ꝛ occisus est ille nouus hō: qui est deus ꝛ hō: quo indiget oīs hō. queꝫ deus deliberauerat dare mūdo. Titulus.cclxix. Ti.cclix.

ET qm̄ iam pbatū est in tractatu de homine ad longū. ꝙ iesus xp̄s est verus deus ꝛ verus hō. ꝛ est verus fili⁹ dei. ergo sequitur de necessitate ꝙ ipse est illa psona infinita ꝛ ille hō nouus quo indigebat oīs hō pro satisfactione infinita: ꝛ qui necessarius erat humane nature. ꝛ quē deus pposuerat dare mūdo. Et hoc clarissime apparet p oīa ꝟba ꝛ facta sua. ꝛ per totū pcessum suū. ꝛ per illa que eū secuta sunt. Uñ oēs cōditiones ꝛ circūstātie que necessarie erāt ad satisfactioneꝫ nature humane cōplete sunt in eo. Uñ ipse dicit se eē deū ꝛ hoīem. dicit se esse illū qui erat a deo pmissus. dixit se venisse ad moriendū pro hoīb⁹ ꝛ pro peccatis eorum ꝛ iam dixit se mori voluntarie ꝛ de facto spōte ꝛ volūtarie mortuus est. ꝛ dedit seipꝫ. morti. ꝛ sciuit ꝛ presciuit mortē. ꝛ dixit ꝛ pmisit remissionē oīm pctōꝝ: ꝛ de facto remittebat peccata hoībus: ꝛ vocauit totuꝫ mundū ad indulgentiā et remissionē omniū pctōrum ac offense dei: ꝛ vocauit totuꝫ mundū ad regnū celoꝝ.

Qꝫ iesus sit messias.

⁊ ad vitam eternam:⁊ omnibus penitentiā in nomi-
ne eius agētibus promisit vitā eternā.⁊ precepit disci
pulis suis predicare penitētiam ⁊ remissionē pctōꝝ
Predicauit etiā cōtra peccata hominū semp:⁊ illa re
darguebat ⁊ veritatē dicebat.⁊ totus suus processus:
ac intentio erat destruere peccata hoīm. Et etiā post
mortē resurrectionē ⁊ ascensionē suā predicauerunt
eum surrexisse a mortuis ⁊ ascēdisse in celū, et predi-
cauerūt in noīe eius remissionē omniū peccatoꝝ per
vniuersū mundū.Itē oīa que sunt in ecclesia sua sunt
cōtra peccata ⁊ ad destruendū peccata.⁊ in hoc signi
ficatur ꝙ ipse est inimicus ⁊ destructor peccatoꝝ ⁊ cri
xp̄s ē inimic⁹ peccatoꝝ. minū.Ergo oīa ista arguūt infallibiliter ꝙ ipse est il-
le qui fecit ⁊ soluit satisfactionē pro peccatis hominū.
⁊ ꝙ ipse est ille qui erat necessarius toti nature huma
ne.Si eñ nō esset ille nō pugnaret cōtra peccata:nec
destrueret:nec posset:qꝛ esset lapsus sicut alij hoīes:⁊
esset peccato subiectus.Item etiā totus pp̄ls christia-
nus credit ip̄m esse verū deū ⁊ hominē:⁊ esse verū sal
uatorē hominū:⁊ ꝙ ipse mortuus est pro peccatis ho
minū:⁊ satisfecit per mortē suā.Et in tali fide viuit et
ꝑseuerat tota xp̄ianitas:⁊ in noīe eius remittunt̄ pec-
cata.Ergo si iesus xp̄s nō esset ille verus hō:qui satis-
facere deberet pro peccatis hoīm:sequit̄ ꝙ de⁹ adhuc
dꝫ eū hoībus mittere.Sed cū de⁹ ꝑmittat iesum xp̄m
regnare in mūdo in tali noīe:et ꝑmittat ꝙ tātus pp̄ls
secutus fuit illuꝫ.⁊ sequit̄ in tali noīe ⁊ fide: ꝙ ipse est
talis qui debebat satisfacere pro peccatis ⁊ per tā lon
ga tēpora.sequit̄ ꝙ deus impedit seip̄m:et facit cōtra
seip̄m:qꝛ disponit mundū ad nō credendū alteri ali-
cui tali:sicut iesus xp̄s credit̄:qꝛ oportebit ꝙ ille quem
mittet in mundū faciat sicut iesus xp̄s:⁊ dicat se eē ve-
ruꝫ deū ⁊ hominē.⁊ destruat ⁊ impugnet pctā. Et hoc
etiā nō potest fieri:qꝛ ille quē mitteret si faceret sicut
iesus xp̄s iam cōueniret cū eo:⁊ cū doctrina sua et cuꝫ
operibus suis:qꝛ pugnaret ꝯtra peccata sicut ipse:⁊ oīa
ista sunt absurda.Itē pp̄ls iudeoꝝ qui nunc est expe-
ctat adhuc illū nouū hoīem ꝓmissum a deo: ⁊ popul⁹
xp̄ianus credit illū iam venisse:⁊ ꝓmissum esse adim
pletū:⁊ deus ꝑmittit iesum xp̄m regnare sub noīe illo:
scꝫ tanꝙ ille qui erat ꝓmissus a deo:⁊ talis creditur a
pp̄lo xp̄iano.sed cū de⁹ deliberauerit ⁊ ꝓmiserit dare
illū hoīem toti humane nature:qꝛ omēs hoīes indige
bāt eo:⁊ nō solū iudei.iō de⁹ faceret ꝯ seip̄m.⁊ ipedi-
ret totū pp̄lm xp̄ianū.ne susciperet illū vēturū ꝓmissum.
qꝛ ꝑmittit aliū regnare sub illo noīe. Et sic de⁹ ꝑmittē

do iesum christū regnare sub nomine pmissi:si ipse nō est nō disponeret ad suscipiendū aliū venturū:im mo totaliter impediret:qđ est impossibile. Et etiā de us pmitteret decipi totū ppl'm xp̄ianoꝝ qui est ⁊ qui fuit sub noīe pmissi:qꝛ oēs xp̄iani credūt ⁊ crediderūt firmiter in iesum xp̄m tanq̄ in illū qui pmissus erat a deo per pphetas ⁊ patriarchas ⁊ multi iudei crediderūt pmo ⁊ pdicauerūt. ⁊ hoc de⁹ nō pōt facere qꝛ esset cō tra honorē sue bonitatis ⁊ sue veritatis. Sꝫ iudei qui expectāt adhuc esse vēturū. ipsi decipiūt seipsos:quia nolūt recipere iesum xp̄m qui venit sub noīe pmissi a deo:⁊ nullus decipit eos. Itē etiā ipsi nō sunt disposi ti ad suscipiēdū iesum xp̄m. pmo qꝛ expectāt. scđo qa sunt in miseria ⁊ captiuitate. ⁊ si recipiūt iesum xp̄m erūt liberati. ⁊ tertio:qꝛ ipsi nō sunt mō dispositivi de genere eoꝝ nascaꝛ modo ille pmissus. Sed etiā xp̄ia ni sunt indispositi ad suscipiendū aliū si veniret:quia nullū expectāt:cū iam credūt habere illū qui est pmis sus. Ergo necesse est ꝙ iesus xp̄s sit ille pmissus a deo ⁊ aliter fieri nō pōt. Nō eñ pōt eē ꝙ postq̄ deus pmi sit mittere. ꝙ pmo pmittat aliquē regnare in mundo sub noīe pmissi ab eo q̄ est deceptor ⁊ mēdax. nec pōt fieri si de⁹ intēdit mittere aliū. ꝙ ipē pmittat ꝙ aliqs alius deceptor pmo veniat ⁊ pcedat ⁊ regnet sub noīe pmissi a deo. qm̄ ille impediret alium venturū. Ergo necesse est ꝙ ille quē de⁹ pmo pmittiꝛ regnare sub no mine pmissi a deo. sit ille verus pmissus. Ergo impos sibile est q̄n iesus xp̄s a iudeis crucifixus ⁊ occisus. sit ille ver⁹ hō quē de⁹ debebat dare mūdo ad satisfaciē duꝫ p peccatis. ⁊ quo verissime humana natura indi gebat:cū ipa humana naēa nō idigeret nisi vt ipsa li beraret a pctis ⁊ offensis ⁊ culpis ⁊ haberet remediū in eis:vt sic haberet veniā ⁊ indulgētiā ac vitā eternā ⁊ regnū celoꝝ:qꝛ ista erat vera indigentia hūane na ture. ⁊ ipē iesus xp̄s nō fecit aliud nisi destruere pctā. ⁊ semp annihilare illa. ⁊ quicq̄d ordinauit:totū ꝯ pec catū ordinauit:et oēs ministri eius ad hoc laborauē rūt. vt ipa pctā destruerenꝛ. ⁊ pmisit oībus sibi adhe rere volētib⁹ remissionē oīm pctoꝝ. ⁊ vitā eternā:⁊ re gnū celoꝝ. Et ipse veraciter est ille quo humana natu re vere indigebat. ¶ Quia ḡ iesus xp̄s est ille hō ⁊ illa psona q̄ est necessaria pro satisfactione nature huma ne. habemus ḡ iam applicare ei oīa que dicta sunt su perius de repatiōe ⁊ satisfactiōe:⁊ de cōditiōib⁹ ⁊ p prietatib⁹ illius hoīs qui erat necessari⁹ ad satisfaciē dum p pctis ⁊ offensis hoīm. quoniā ipse est ille queꝫ

Judei ex pectātes xp̄m deci piuntur.

querebamus ꝛ inuestigabamus. et iđ loquebamur de ipso ac si nō esset. Ergo postꝙ ipe iesus xp̄s est ille. iā hēmus maximā cognitionē de ip̄o. ꝛ scim⁹ ꝙ ip̄e ē talis quē demōstrabam⁹ debere hr̄e illa. ꝛ eē illū hoīez q̄ erat necessari⁹ hoībus ꝑditis ꝛ lapsis. ergo nō oportet illa reiterare. sꝫ quilibet pōt ꝑ se applicare ꝛ cōcludere de iesu xp̄o affirmatiue ꝛ verissime.

¶ Qualiter liber dei conuenientissime hꝫ duas ꝑtes.

¶ Titulus.cclxx.

Ti.ccxiiij.

Ex hoc rectissime apparet. quđ liber dei iā ꝓbatus. cōuenientissime dꝫ hr̄e duas ꝑtes ꝑ͠ncipales. q̄ sunt duo testamēta. s. testamentū vetus. ꝛ testamētū nouū. qm̄ de⁹ p̄rio ꝓmisit iesuꝫ xp̄m. ꝛ postea dedit ꝛ īpleuit ꝓmissum. Et iđ liber p̄rim⁹ ē liber ꝓmissiōis et cōtinet oīa illa q̄ ꝑtinēt ad ꝓmissionē xp̄i. ꝛ ad p̄parationez et susceptionē ꝛ scđs liber ē liber susceptiōis ꝛ adimpletiōis ꝓmissi. in quo cōtinent̄ oīa illa q̄ ꝑtinēt ad ip̄az impletiōez ꝓmissiōis. Et ābo isti duo libri faciūt vnū cōpletū librū dei. Et sic mirabilr̄ isti duo libri. et ista duo testamēta adiuicē copulant̄. ꝓportionant̄ ꝛ cōsequūtur. ꝛ vn⁹ sine alio eē nō pōt. q꞉ ꝓmissio req̄rit ad impletiōez: ꝛ adīpletio p̄supponit ꝓmissionē. ꝛ nō ē dare mediū inter ista duo. Et iđ liber scđs seu scđꝫ testamētū nouū. ē liber ꝛ testamētū v̄itatis. q꞉ veritas ē qn̄ illud qđ ꝓmittit̄ adimplet̄ de facto. Et exīde cōcludit̄ infallibiliter. ꝙ antiquū testm̄ est a deo. qm̄ in illo hoībus ꝓmittit̄ saluator ꝛ nouus hō ꝓ satisfactiōe et liberatiōe hoīm. ab obligatiōe pcti. vt ꝑꝫ ꝑ suū ꝓcessum. mō ꝑ patriarchas. mō ꝑ ꝓphetas. sꝫ solus de⁹. potuit facere talē ꝓmissionē. ꝛ nulla creatura neq꞉ bona neq꞉ mala nisi ex ꝑte dei. Et ēt infallibiliter concludit̄ ꝙ nouū testm̄ ē a đo q꞉ ibi đr illđ qđ ꝓmissuꝫ erat a đo iā īpletū ē. sꝫ null⁹ potuit hoc dicere. nisi de⁹ seu ex ꝑte dei. Et ēt ap̄ꝑet mirabilis cōcordia īter librū nature seu creaturarū. ꝛ int̄ librū scripture q꞉ creature dicūt ꝛ testificāt̄ ꝙ de⁹ ꝓposuerat ꝛ deliberauerat dare talē hoīem hūane nature. sicut ip̄a indigebat ꝓ satisfactiōe sua. vt ꝓbatū est iā. sꝫ in libro scripture deus ꝓmittit talē hoīem. s. in antiquo testamēto. ꝛ ī nouo testamēto de⁹ implet ꝓmissum. ꝛ dat illuꝫ hoīem ꝓmissum in ātiquo. Et ideo apparet ꝙ oēs libri dei sunt de illo hoīe. s. de xp̄o. immo q̄cq̄d de⁹ oꝑatus est post lapsum. totū ē ꝓpter istū hoīem nouū. ꝛ totū respicit hominē nouum. q꞉ hūana natura nō indigebat nisi isto hoīe nouo. s. xp̄o. ꝛ ideo. q꞉ iste hō debebat exire ꝛ ex-

Marginal notes:

Vetus testamētuꝫ ē liber ꝓmissiōis.

Nouū testamētuꝫ est liber veritatis ꝛ adīpletionis.

Concordia libri nature ꝛ scripture Ti.cclxvi

Post lapsum hominis de⁹ omnia oꝑatus ē ꝓpt xp̄ꝫ.

trahi de natura humana. et suscipi in ea. ideo cōtinue opatus est in hominibus et circa homines. vt de ipsis digne possit exire talis homo et vt digne possit in ea suscipi. nec cessauit operari donec ille homo factus erat in hūana natura. Et sic cum iste homo deberet eē vniuersalis toti humane nature. sequitur quod quicquid deus opabat in humana natura. totū ppter istum holez opabatur vsq ad aduentum eius.

¶ Necessitas credēdi fidem xpianā. Ti.cclxx. Ti.ccvii.

Quoniā autem iam declaratū ē in partibus pcedentibus debitū credēdi. imo obligatio credendi fidē xpianā. et hoc p creaturas. ita q ois hō debebat credere fidē xpianā sz mō vltra illud debitū addat necessitas credēdi. et q summa necessitas est oi hoi credere fidez xpianā. aliter necesse est q pereat et pdat ineternum. Ufi cōclusum est q nullus pōt liberari ab obligatiōe infinita quā dz p pctis et offensis nisi p personaz infinitā q sit deus et hō. et hoc p mortē eius et qr sola fides xpiana Ti.ccl. credit deū hoiem et hz talē psonā q sit deus et hō. s. iesuz Ti.cclij. xpm q mortuus ē p pctis nrīs. Et sic in fide xpiana est vera redēptio et verū pciū qd debet p pctis. Et extra fidē xpianā nō pōt fieri satisfactio p pctis. nec pōt remitti aliqd pctm. qr p iesum xpz soluz fit remissio pctorū. Et iō sequitur q quicūq sunt extra xpm et extra fidē xpianaz. necessario damnant ineternū. Quicūq ergo vult saluus esse. an oia opus est et necesse ē. vt teneat et credat fidē xpianā. quaz nisi hō crediderit ineternuz pibit. Quicuq ergo nō credūt fidem xpianā veniant et credāt in iesum xpm. et quicūq iā credut et manent in finē. et viuūt sm illū et doctrinā suā. gaudeant. qm sunt in vera et pfecta fide. et doleant de alijs q sunt extra eā. Et iō oia clare videāt. et cognoscāt oēs primo indigentiā summā et necessitatē hūane nature quanta necessitate indigeat tali hoie q sit deus et hō p sua satisfactione. Scdo cognoscāt qualiter oēs creature manifestāt nobis q deus ex summa sua bonitate pposuit dare talez hominē hūane nature iuxta suā indigentiam. Tertio videant qualiter deus promisit dare talem hominez in antiquo testamento seu in pmo libro dei. Et quarto videant omnes et cognoscant verba facta et opera iesu. et totum suum processum quē fecit ordinatissime. et vitā suā. et doctrinā suam. et mortē. et passionem suā. et omnia que secuta sunt p ordinē post mortem suam. Et qualiter nomē suū exaltatū fuit post mortē suā. et pdicatum publice per orbem vniuersum omni creature. s.

toti humane nature.ℸ quomodo ipse ordinauit p apostolos suos ℸ discipulos suam ecclesiam vniuersalem nouā in mūdo q̄ cōis est oībus hoībus.volentibus ad eam venire.Et quō ecclia ab ipso ordinata paulatiue creuit ℸ augmentata est.et diffusa per vniuersum orbē.ℸ mirabilissime ordinataℸ exaltata.ℸ distincta pulcherrime.Et videāt qn̄ incepit.ℸ quātū durauit. et q̄liter processit iste status ecclesie.Cognoscāt.ℸ videāt ordinatiōes ℸ.facta q̄ ordinauit ℸ instituit iesus xp̄us p se ℸ p aplos suos in ecclia sua.qm̄ oīa sunt ꝯ pctā et ad delendū culpas ℸ offensas ꝯ deuȝ. Et oīa q̄ sunt in eclesia sua sunt ꝯ peccata hoīm lapsum. corruptioneȝ ℸ pditionē hoīs ita ꝙ tota intentio xp̄i ℸ ecclesie sue ē ꝯ corruptionem ℸ lapsum hūane nature.ℸ cōtra eius pditionē ℸ ad reducendū hoīem ad illud bonū ꝑpter qđ factus est.s.ad vitā eternā.ℸ ad eternum gaudiū.ℸ reuocare homineȝ ab eterna tristicia ℸ pena et morte eterna.Cognoscāt ℸ oēs qualiter intentio xp̄i ℸ ecclesie sue est destruere ℸ eradicare radices oīm malorū scȝ ꝓpriū honorem.ꝓpriā laudē.ℸ ꝓpriā voluntatē. ℸ ꝓpriū amorē ℸ priuatū.q̄ oīa sunt origenes pctōrū.vt iam ꝓbatū est.ℸ pditiōes humane.diuisiones et inimicicie inter deū ℸ hoīem ℸ inter hoīes. ℸ tota intentio xp̄i ℸ suoꝝ discipuloꝝ ℸ ecclesie sue ē fundata in honore ℸ laude dei.ℸ amore puro ℸ vo ℸ vera obediētia.ℸ i oībus illis q̄ in hoībus psit destruere ꝓpriā volūtateȝ ꝓpriū honorem.ℸ ꝓpriū amorē.qr p ista tria sunt oīa mala ℸ p ista hō est lapsus.pditus ℸ corruptꝰ ℸ dei inimicus. Postq̄ ergo p̄dicata ē p totū mūduȝ remissio pctōꝝ ℸ pax inter deū ℸ hoīem.ℸ omnes hoīes sunt vocati ad regnū celorū.signū infallibile est ꝙ iam venit q̄ ꝓmissus est.ℸ ꝙ ipse est ille in cuius noīe hoc factuȝ est.ℸ hic est iesus xp̄s.Cognoscāt etiaȝ hoīes qualiter p vniuersum mūdum seu orbē in noīe iesu xp̄i crucifixi p aplos p̄dicata.tubicinata.ℸ p̄conisata ē pax inter deū ℸ hoīem.et remissio ℸ indulgētia pctōrū.et in nomine iesu xp̄i ꝓmissa est hereditas regni celoꝝ ℸ vita eterna.Quicūqȝ igit̄ voluerint clare videre videant et cognoscāt oīa p̄dicta q̄ sunt in facto ℸ experientia. et sic cognoscent indubitāter ꝙ iesus xp̄s est verus et nouꝰ hō ille qui est deꝰ ℸ homo.qui erat necessariꝰ toti humane nature quē deus ꝓmiserat dare hoībus ℸ ꝙ omnia que iesus xp̄s fecit.ℸ que creduntur de ipso.necessaria erant esse ℸ fieri ꝓ hoībus.ℸ p satisfactione ℸ liberatiōe cōpleta humane nature.Et sic indigebat homo vt omnia illa fierent pro ipso saluando.vt.s. iesus

xp̄s nasceretur ꝛ conciperetur. sic viueret et sic moreretur. sic resurgeret a mortuis ꝛ ad celos ascenderet. et sic de aliis que est operatus. Comparemus igitur factum et debitum. scꝫ factum iesu christi. ꝛ qualiter debebat fieri. et satisfactio ꝛ liberatio humane nature qualis esse debebat. et quid facere debebat talis nouus homo qui necessarius erat mundo. ꝛ sic videbimus clarissime ꝙ iesus christus est ille. Postquam igitur humana natura ꝛ homines habent de facto talem hominem ꝛ tā pretiosum qui est deus ꝛ homo et qui fecit omnia que erant necessaria toti humane nature qui est rex verus ꝛ dominus super omnes homines. qui est ita pius. ita benignus. ita bonus. ita mansuetus. et tanto amore piissimo plenus erga hominem. qui voluit dare vitam suam. ꝛ recipere mortem pro peccatis eorum. sequantur ergo illum. audiant illum. ꝛ precepta sua. ꝛ verba sua. ꝛ adhereant. et credāt veraciter illi ac obediāt. ꝛ fiant membra eius et recipiant sacramenta eius que ipse ordinauit. quia ipse est omnia que homini sunt necessaria. ꝛ habet omnia. quoniam ipse est persona infinita. quia est deus ꝛ homo. In ipso enim est plenitudo bonitatis. omnis pietatis. virtutis ꝛ charitatis ꝛ sapientie. omnis boni. amoris. omnis scientie et omnis meriti. In ipso est oē bonum. in ipso est ois potestas. oē dominiū ꝛ imperiū sempiternū. Qui ergo talem hoīem cōtēnit dign⁹ est eterna punitiōe. Ex istis pōt patere quāte excellentie ꝛ dignitatis sit esse xp̄ianum. qꝛ est membrū tanti hoīs q̄ est de⁹ ꝛ hō. ꝛ qualiter preualet vnus xp̄ianus verus. q̄ oēs homines qui nō sunt xp̄iani. qꝛ illi sunt p̄diti. Et ꝑ oppositum falsus xp̄ianus est malus magis q̄ aliquis hō qui nō ē xp̄ianus. Dolere ergo debet falsus ꝛ malus xp̄ianus. et verus ꝛ bonus merito debet gaudere.

¶ Qualiter iusticia dei ꝛ sua misericordia cōcordant summe in ista satisfactione.

¶ Titulus. cclxxij.

Titu. cc l

Quoniam autem cum considerabamus iusticiam dei ꝛ peccatum et offensam hoīs. videbatur mīa misericordia dei periret. qꝛ iusticia dei exigebat infinitam satisfactionem ab homine quā hō debebat. ꝛ ad quā obligat᷑ erat ꝑpter pctm̄ ꝛ offensam. ꝛ nisi hō solueret. liberari nō poterat ab īfinita pena quā meruerat. ꝛ sic videbat᷑ ꝙ deus nullā mīam ōsideret. Sꝫ nō ē ita. qꝛ in ista satisfactione facta ꝑ mortē iesu xp̄i dei ꝛ hoīs est facta tam magna misericordia ꝙ maior excogitari

Maxĩa mĩa in redemptione nostra

gitari nõ potest.⁊ tantũ concordat cuȝ iusticia.ꝙ ma-
gis nõ põt cõcordare.Uñ hõ nõ poterat per se solue-
re deo istam infinitam satisfactionẽ quã iuste debe-
bat.nec aliter nisi solueret per integrũ iuste euadere
poterat iugũ obligationis ad penã eternã sibi debitã
per iusticiã.nec per cõsequẽs euadere manus ⁊ ptã-
tem diaboli.ideo deꝰ ex sola ⁊ pura misericordia gra
tis ⁊ sine meritis ipsius hois q̃ nihil meruerat hõ ni-
si penã ꝑuenit primo hominẽ.vt deinde liberaret hõ
per iusticiã.Quia si homo ex seipso non habebat cum
quo faceret iusticiã de seipso dando debitũ.deus de-
dit hoi per suã miam illud cum quo posset satisfacere
et ei soluere per iusticiã.vt sic hõ ꝑ integrũ satisface-
ret deo⁊ faceret iusticiã ꝺ seipso.Sȝ illud tale hõ nũꝗ
potuisset hr̃e ꝑseipm̃.nisi deus per purã suã miaȝ tri-
buisset hoi.Ut ergo deꝰ placari possȝ ab homine.⁊ hõ
haberet cũ quo placaret deũ ⁊ irã suã.deꝰ dedit gra-
tis homini illud qꝺ hõ deberet deo ex debito redde-
re.dedit deus homini ⁊ toti nature hũane nouũ ho-
minẽ q̃ esset maior hoie.q̃ satisfaceret pro hoie. q̃ ha
beret in se illud qꝺ superaret omẽ debitũ qꝺ hõ soluere
debet q̃ cũ nihil ꝓ se deberet.solueret ꝓ alijs.q̃ q̃dem
debebant ⁊ vñ soluerẽt nõ habebant.Dedit eñ natu
ra hũana deo in illo hoie spõte ⁊ nõ ex debito qꝺ suũ
erat:vt se redimeret in alijs hoibꝰ.in q̃bꝰ qꝺ ex debi-
to exigebat reddere nõ habebat.Quid ergo põt intel
ligi ⁊ cogitari misericordius ꝗ istud.s. ꝙ deus pater
dicit homini pctõri dãnato eternis tormẽtis.⁊ nõ ha
benti vnde se redimat.accipe vnigenitũ meum.s.xp̃m
iesum verũ deũ ⁊ hoiem.⁊ da ipm ꝓ te.Et ipse filiꝰ ie
sus xp̃us dicit homini.Tolle me et redime teipsum.
Hoc enim dicunt quando vocant homines ad fidem
christianam.et trahunt vt veniant ad tantam grati-
am. Et quid etiam iustius potest cogitari ꝗ ꝙ ille di
mittat omne debitum cui datur precium maiꝰ ꝗ om-
ne debitum.si tamen detur cum debito affectu.et cum
modo quo dari debet.Et sic homo iustissime libera-
tur a sua obligatione et satisfacit iusticie dei.et deus
per iusticiam saluat hominem.Et sic fit in hoc veris-
sima iusticia.et tamen cum hoc est ibi summa mia q̃
deus homini primo per solã miam illum qui eũ libe-
raret dedit⁊ illum qui tolleret iniuriã ⁊ offensaȝ dei.

¶ Hic ponitur compositio inter iesum xp̃m cruci-
fixum et hominem perditum ⁊ lapsum. et qualiter se
habent inter se.et ostenditur que sunt illa que hõ per
ditus recipit a xp̃o.et qualiter recipiat. Tit.cclxxiij.

Quoniã autem

Quoniã aũt ꝓpter hoc q̄ hõ erat ꝑditus.
corruptꝰ.lapsus ⁊ deuiatus indigebat de
necessitate nouo hoīe q̄ essꝫ deꝰ ⁊ homo.q̄
mortẽ reciꝑet ꝑ hoīe.⁊ q̄siuimꝰ illũ homi-
nẽ ꝑ longum ꝓcessuꝫ.⁊ finaliter ꝑ dei gra
tiã reppimꝰ iã euꝫ eẽ.⁊ ꝙ hic est iesus xp̄s a iudeis
crucifixus.postq̄ ergo ille homo tam necessarius ho-
minibꝰ iã existit:restat mõ videre qualiter hõ qui est
iam lapsus ⁊ corruptꝰ.ab ip̄o recipiat omnia illa qui
bus indiget.Unde in iesu christo sunt omnia illa qui
bus hõ indiget⁊ ideo restat ꝙ hõ restauret ⁊ repare
tur de facto.Postq̄ remedium iã est ⁊ medicina pa-
rata est.restat applicare ad opus.Quid eñ ꝓficeret
medicina si infirmo nõ applicaretur.Quid valeret
panis esurienti si euꝫ nõ comederet.Uñ postq̄ iesus
xp̄s est ille quo oẽs ꝑditi indigeãt datus a deo.id est
summe cõuenies ⁊ ꝓportionatus hominibꝰ.Q: venit
ꝓpter hoīem lapsum.ideo ꝓportionatur ei in oībus.
Ideo iesus xp̄s facit vnã ꝑtem.⁊ aliĳ hoīes faciũt aliã
partẽ.Et ideo possumus facere cõꝑationẽ inter ip̄m
ex vna pte.⁊ inter oẽs alios ex alia parte.Uñ tota hũa
na natura respicit ip̄m.⁊ ip̄e respicit totã humanam
natura.Et ideo ipse se habet ad oẽs alios homines si
cut redemptor ad captiuos sicut satisfactor ad obli-
gatos.sicut solutor.ad debitores.sicut reꝑator ad de-
structos.sicut recreator ad ãnihilatos sicut medicus
ad ĩfirmos.sicut resuscitator ad mortuos.sicut illumi-
nator ad excecatos.sicut ductor ad deuiatos.Et vt oīa
in vno verbo cõcludamꝰ ip̄e ẽ oīa omni hoī lapso ⁊ ꝑ
dito.Et ideo q̄ nõ cognoscit se indigere xp̄o.ꝓ nihilo
reputat eũ.Et qm̄ iã videmꝰ ad plenũ totũ lapsuꝫ ⁊ to
tam corruptiõeꝫ ⁊ ꝑditionẽ hoīs ⁊ statũ in quo est.et
illa q̄ deficiũt hoī.⁊ q̄ debebat hr̄e q̄ ip̄e ꝑdidit.⁊ qua
liter ĩ hoīe factũ est ꝯtriũ debito.id si volumꝰ cogno-
scere q̄ sunt illa q̄ hõ debet reciꝑe a xp̄o oportet cogno
scere totã indigentiam hoīs ac totũ eius defectũ.Uñ
homo añ omnia indiget vt liberetur ab obligatione
quã fecit ꝓpter peccatũ q̄ est secũda obligatio.dein-
de indiget adiutorio vt cõpleat p̄mã obligationẽ na-
turalẽ quã debet deo.vt factũ hominis concordet cuꝫ
debito.vt.s.hõ faciat qđ debet.Et hoc est liberare ho
minẽ ⁊ restaurare scꝫ liberare ip̄m totaliter a secũda
obligatione que est mala ⁊ infinita.⁊ iuuare ip̄ꝫ ⁊ da
re ei adiutoriũ ⁊ illud ꝑ qđ cõpleat p̄mã obligationẽ.
q: p̄ma obligatio nõ pōt deleri neq̄ destrui q: neces-
saria est ⁊ incorruptibilis.Sic ergo in istis duabꝰ ob

Cõꝑatio xp̄i ad homines.

ligationibus cōsistit tota repatio τ restauratio hois. Quia em hō nō soluit pmam obligationem. imo fecit totuȝ ɔtriuȝ. iō est malus. iniustus τ corruptus τ inimicus dei. τ est cōtrarius suo statui. Et ipossibile est q hō libereł a scda obligatiōe q est pter offensaȝ. nisi primā cōpleat. qꝛ scda obligatio orta est pter hoc qꝛ hō nō soluit primā. qꝛ si primā bn soluisset. scdam nō incurrisset. vt iā declaratū est ad plenuȝ. Sic ergo hō necessario indiget vt iesus xps det ei remediuȝ i istis duabus obligationib9. vt. s. satisfaciat p scda. τ totalr destruatur τ annihiletur. τ det hoi adiutoriuȝ vt cōpleat primā. qꝛ prima nō pōt deleri. sed semp manet. Et qa hō pdidit voluntarie τ spōte. τ reliquit adiutoriuȝ qd habebat ad cōplēdū primā obligationē τ noluit tenere cuȝ potuisset. sed sua ppria culpa perdidit ideo meruit vt sibi nūq restitueretur. τ tamē mansit obligatus vt prius. Et etiā qa cū hoc ostendit τ iniuriauit deuȝ. iō obligauit se ad penā infinitaȝ. Et ideo iesus xps p suā mortē meruit hoc ista duo. scȝ liberationē ab obligatiōe secūda totaliter τ adiutorium qd perdiderat ad cōplēdū primā. Et quia istud adiutorium nō pōt dari nisi a diuinitate vt infundał homini de nouo sicut anima infundił corpori. iō iesus xps inqntū hō meruit homini istud ē adiutoriuȝ vt restituereł ei τ etiā meruit homini ipi totaliter indulgentiam τ remissionē. absolutionē τ veniā p scda obligatione. Jnquātū autē de9 ipemet dat istud adiutoriuȝ τ influit de nouo. τ dat indulgentiā τ veniā hoi. τ absoluit a scda obligatione infinita. Et sic totuȝ istud q hō idiget ē i iesu xpo deo τ hoie. Et istud adiutorium dał gratis hoib9. τ nō p meritū ipoꝝ. qꝛ hō lapsus nō pōt mereri. sȝ dał p meritū xpi. Et hoc est gra. qꝛ non dał ex debito hois lapsi. sȝ p meritū hois dei. Quāuis oē qd de9 dat pōt dici gra. tn̄ p excellētiā istud adiutoriū dȝ dici gra τ summa gra. Et qꝛ sine adiutorio isto hō dicił mortuus. qꝛ nihil pōt opari de illis q dȝ facere inquātū hō sicut corp9 sine aīa. iō istud adiutoriuȝ siue ista gra dr vita hois. salus hois. scda aīa hois. Et plus est dare istud adiutoriū hoi. q dare aīam τ restituere vitā homini mortuo. qꝛ sine hoc hō est nihil τ q si habet nō esse. Et hoc est viuificare hoiem mortuuȝ. τ restituere vitaȝ homini mortuo. ac reformare. renouare τ reficere hominē. τ sanare. lauare. purgare. τ facere hominē pulchrū. τ reducere hominē ad deum. et vnire hoieȝ cū deo. τ ad ei9 amiciciā. τ hoc ēt ē facere hoieȝ iustū sanū bonū τ dignū regno dei. τ hoc est ēt

Titu .ccl.

Mors xpi fuit liberatio a malo τ adiutorium ad bonū.

Adiutoriū illd dr gra

xps p mortē suā nos viuificauit.

restituere formā filiatiōis.ꝛ facere de nouo filiuȝ dei ipm hoīeȝ.ꝛ regñare ꝛ nasci de nouo. Et ꝑ ꝯñs hoc est: facere hoīeȝ heredē hr̄ditatꝭ dei. Hoc ē ēt reformare formā frr̄nitatis īter hoīeȝ.ꝛ hoīeȝ q̄ ꝑ istō adiutoriū hō facit deo sicut filius bonꝰ patri ꝛ hō facit hoī vt frr̄ fratri.ꝛ soluit debitū ꝛ ius filiatiōis ꝛ fraternitatis. Et hoc est ēt ꝯuertere hoīeȝ ꝛ reducere ipm de via erroris ꝛ falsitatis ac mēdacij ad viā ṽitatis ꝛ hoc ē illuminare hoīeȝ ī via eterni gaudij.ꝛ reuocare ipm a via tristicie.ꝛ liberare.a ꝟuitute pctī.ꝛ vicioꝝ corruptiōe ꝛ maloꝝ opeꝝ.ac a corruptiōe carnis.ꝛ ponere ipȝ ī libertatē verā. Hoc ē ēt hoīeȝ redimere a iugo ꝛ captiuitate.ꝛ a carceribꝰ sue ꝓprie volūtatis. sui ꝓprij honoris ꝛ ꝓuati amoris.ꝛ ponere ipm ī libertate ꝛ ī pria volūtatꝭ dei. Hoc ēt ē hoī restituere suū bñ eē qđ ꝑdiderat.ꝛ liberare ipm a suo malo eē ī q̄ erat. ꝛ hoc ē ēt restituere hoī spūm quē ꝑdiderat.ꝛ ꝓpriam salutem.

¶ Q̄ istō adiutoriū seu ista gr̄a ē totū bñ eē hoīs ꝛ eiꝰ carētia est totum male esse eius. Titu.cclxxiiij.

Ta aūt istud adiutoriū seu ista gr̄a q̄ restituit hoī a deo ad cōplēdū ꝛ faciēdū oīa q̄ dȝ ī q̄ntū hō magis cognoscat ꝯsiderādū ē q̄ hō a ꝓncipio dū fuit factꝰ a deo receperat a deo esse.ꝛ cū hoc bñ eē.sȝ nō optime esse.quia hoc expectabat adhuc. Et per eē intelligitur viuere.sentire.intelligere.velle. amare posse.et oīa que ptinēt ad corpus ꝛ aīam.ꝛ ꝑ bene esse intelligitur recte.iuste.debite.sancte.ꝛ virtuose viuere. Et similiter per male esse.intelligitur tortuose. irregulariter.indebite.ꝛ iniuste.ac viciose viuere. Idem ergo est dicere bene sicut iuste.sancte ꝛc.ꝛ idē ē dicere male.sicut iniuste.tortuose ꝛc. Accepat ergo hō a deo primo esse.viuere sentire.intelligere.velle.amare.posse. ꝛ etiaȝ bene esse.bñ velle.bñ viuere.ꝛ bñ amare.ꝛ bñ posse.ꝛ bñ itelligere.seu qđ idē est recte debite.iuste. sancte ꝛc. Accepat ergo bñ eē ꝛ quo ad corpꝰ ꝛ quo ad animā. Et istud bene esse erat sua bonitas. sua rectitudo.sua iusticia ꝛ sua sctitas.sua virtꝰ.sua regula et sua mēsura que erat addita supra esse.ꝛ nō idē qđ eē immo poterat separari ab esse.ꝛ poterat ipm eē etiā expoliari ab illis.ꝛ remanere sine illis si vellet. Tamē in ptāte primi hoīs erat custodire ꝛ seruare illud bñ esse sibi datum.scilicet ipam bonitatē ꝛ rectitudinem et iusticiam. sanctitatem et virtutem. Et si primo custodiuisset et seruasset homo suum bene esse. transiuisset et peruenisset ad altiorem gradum. Vide-

Quid sit eē hoīs ꝛ eiꝰ bene esse.

In ptāte hoīs fuit semꝑ bñ esse.

licet ad optime esse. Sed primus homo nō custodiuit nec seruauit suū bñ esse. nec ipam bonitatē seu rectitudinem ⁊ iusticiā ⁊ virtutē. ⁊ mēsurā seu regulā sibi datā. qꝛ fuit deo inobediens. ingratissim9. ⁊ ideo ꝑdidit suū bñ esse. ⁊ suū recte esse. ⁊ remāsit sibi solū eē viuere. intelligere. sentire. velle. amare ⁊ posse. Et sic remāsit hō nudus ⁊ expoliat9. qꝛ bñ esse erat sua vestis. ⁊ loco bñ. recte. iuste. debite. scte ⁊ ꝟtuose. esse habuit male. oblīq̄ ⁊ tortuose. iniuste. indebite. et viciose esse. Et sic fuit pessima veste indut9. Etiā fuit ꝓpriis vestibus expoliatus ⁊ alienis indut9. ⁊ maxime quo ad aīam ⁊ ad liberū arbitriū. Et sic prim9 hō fuit expoliatus sua bonitate. sua rectitudine. sua iusticia. sua ꝟtute. ⁊ fuit in eo malicia. tortuositas seu obliq̄tas iniusticia ⁊ viciū. Et vt cognosceret suū male esse quo ad aīam ⁊ liberum arbitriū. habuit male esse q̄ ad corpus vt ꝑ male eē corpis iudicaret suū male esse quo ad aīam. Remāsit ergo solū hoi radicale. s. ipm esse. viuere. sentire intelligere. velle amare ⁊ posse. qꝛ ista sunt radicalia. ⁊ ⁊ ista nō potuit destruere. sed ꝑdidit bonitatē istoꝝ ⁊ sanitatē. ⁊ fuit facta vulneratio in eis ⁊ peruersitas. Et ideo homo ꝑ pctm̄ inobedīētie annihilauit seipm q̄tū ad bñ esse. Et qꝛ bene. iuste. debite. sctē. recte. pulchre. honeste ⁊ virtuose esse. est amabile placibile. delectabile. ⁊ per oppositū. male tortuose. oblique. iniuste. indebite. inhoneste. viciose. turpiter ⁊ deformit esse. est odibile ⁊ displicibile idō homo fuit displicibilis deo et nō acceptabilis. neq placēe. qꝛ ānihilauerat ⁊ destruxerat pulchritudinē ⁊ decorē. ⁊ sibi acq̄sierat deformitatē ⁊ turpitudinē. Si aūt hō nō habuisset aliqd remedium. tūc de male esse ꝑuenisset ad pessime esse. Ecce ergo gradus in hoie. s. esse. bñ esse. et optime esse. et ꝑ cōtrarium esse. male esse. ⁊ pessime esse. ⁊ ipm esse est cōtinue ad oīa ⁊ esse semꝑ remanet. Si ergo hō talis reperiatur qualē se fecit. necessario tāq̄ nihil valens oino iudicabitur ad ignē eternū. Et sic istud bñ. recte iuste. sctē ⁊ debite. sane ⁊ virtuose esse. erat adiutoriū datū hoi. seu grā data hoi. cuꝫ q̄ adiutorio hō poterat facere quicq̄d debebat deo adiplere de facto totā primā obligationē naturalē. ⁊ q̄diu homo custodiuit et seruauit istd bñ ⁊ recte eē. tādiu factū ꝯcordauit cū dbito. Sꝫ stati cū hō ꝑdidit suu bñ ⁊ recte esse. seu suā rectitudinem. factū suū fuit cōtrarium debito. ⁊ remāsit ipm debitū ⁊ ipa obligatio vt pri9. cū impotētia adimplendi ⁊ faciēdi. Et qꝛ hō sua culpa ꝑdiderat istud bñ ⁊ recte eē cū q̄ poterat adiplere totū debitū. idō iustissi

Bñ esse bois fuit ei9 vestis

Per malū corpis debet qs iudicare malū aīe

Bñ esse bois erat sibi adiutoriuꝫ veniēdi ad optimū esse.

Justa punitio hominis.

me requirebat ab ipo de9.vt faceret qd debebat et solueret suū debitū. Nec excusabat qz nō poterat.qz voluntarie et spōte et sua culpa pdiderat.et de9 semel sibi dederat.Si em aliqs p violentiaz remouisset ab eo iuste bn esse.excusaret hō qz nō poterat facere.qz nō hz adiutoriū cū quo faceret.et grām priorē sibi a deo datā Et ideo ex istis verissime apparet.q ita cōformare.reparare et restaurare hoiem perditū. nō est aliud nisi reducere ipm.ac cōuertere mutare de malo tortuose. oblique iniuste.idebite et vicio esse seu viuere.sentire. Intelligere.velle.amare et posse ad bn recte et debite.iuste.scte et pulchre.sane et virtuose esse.viuere.sentire. intelligere.amare.velle et posse.et remouere ab ipo maliciā.tortuositatē et obliquitatē.iniusticiā et inhonestatem.turpitudinē et deformitatez et viciū.et restituere sibi bonitatē.iusticiā et rectitudinē.sctitatem. sanitatē. honestatē.pulchritud itudinē.et virtutē ppriā. Et hoc est maius facere q̄ restituere aiam corpi mortuo. Uñ corpus nō pdidit aiam q̄ est vita sua.spōte et volūtarie et culpa sua.sz hō pdidit volūtarie et culpa sua talez bonitatē et rectitudinē.ideo reddidit se indignū.vt nūq̄ recuperet nisi deus sibi det. Et ideo in hoc est et manifestatur summa bonitas dei.qz vult restituere hoi indigno talē bonitatē et rectitudinē et iō hoc ē maxima et purissima gra pcedēs ex infinita dei bonitate et mia Istā aūt rectitudinē seu istud bn esse.solus deus pōt dare et restituere.et homo pōt ex seipo hre qz a principio hō nō dedit sibi bn esse nec esse.ergo hō nō pōt p se recuperare postq̄ pdidit. Sed qz de9 erat offensus ab hoie et iniuriat9.iō necesse erat q de9 prio placaret et offensa tolleret.et aliqs moreret pro hoie.vt ei daret istud bn esse. Et ideo de9 dedit hoi xpm vt ipe p hoie tolleret offensam.et mereret hoi istā grām. et istud bn esse de nouo. Et sic duobus indigebat hō.s.vt placaret deum.et tolleret iniuria et offensa de medio.et vt recuperaret bn esse.et ista duo necessaria sunt hoi q recipiat a iesu xpo.et sic p xpm absoluit hō ab offensa.et restituitur ei suū bn.recte.debite.iuste.sctē.et virtuose esse.seu sua bonitas.rectitudo.iusticia.virtus.et sctitas. et ita repatur hō et restaurat per xpm.et impossibile est aliquē hoiem recupare istud bn esse nisi p iesum xpm deū et hoiem.et per meritū sue mortis. Et sic hō recipit bn esse a xpo.et indulgentiā.et vltimate gloriam. Et sic sunt tria bnficia scz indulgētia gra et glia.seu venia bn esse et optime esse.qz in istis trib9 est pfecta salus hois Primū est indulgētia pper offensaz.scdm est gra seu

Quid sit restaurare hoiem

maxima mia dei i reparando hoiez.

Qz bn esse hois pditum recuperat per xpm.

bene esse cõtra mala esse. deinde ad grãm seu bñ esse sequit finaliter gl'ia et optime esse. Grãe eñ debetur gloria. Et omnia ista emit xp̃s pro hominibus per mortẽ suam et sanguinem suum.

¶ Qr in hoie xp̃iano sunt tres gñationes distincte per quas recipit tres distinctas res. s. corp9 et alaz et bñ esse

¶ Titulus. cclxxv.

Quoniã aũt ad cõplementũ hois tria sunt necessaria. s. corp9 seu caro. aia imortalis. rõnalis. et bñ eẽ. vel dicam9 q̃ duo sunt necessaria. s. esse et bñ eẽ. et ip̃z eẽ cõprehẽdit corpus et aiam. Aliud aũt est corp9 aliđ aia. aliud bñ esse. qr etiã corp9 separat ab aia. et aia a corpe. et tã corpus q̃ aia p̃nt separi ab ip̃o bñ esse. qr vtrũq̃ põt hre male esse. sz tñ male esse corpis facilius sentit et cognoscitur q̃ male esse aie. et qr ista tria sunt realiter distincta. possum9 dicere q̃ prim9 hõ receperat tria a deo. s. corpus et aiam. et bñ esse. ita q̃ vno et eodez tpe recepat ista tria immediate. Sed qr prim9 hõ perdidit bñ esse remãserũt sibi corp9 et aia. ideo aliĩ hoies gñati ab eo. nõ recipiebãt nisi esse tm̃ scz corp9 et aiam. et nõ recipiebãt bñ esse. sz aliĩ hoies nõ recipiebãt sicut prim9 hõ. qr recipiebãt corp9 a prio hoie et aiam a deo. sz primus hõ totũ recipit immediate a deo. Et iõ in q̃libet hoie alio sunt et erãt due gñationes et duo p̃res. s. prim9 hõ et de9. In p̃ma gñatione q̃libet hõ gñatus p cõem gñationẽ recipit corp9 seu carnẽ a prio hoie mediate vel imediate. In scđa gñatione q̃libet hõ recipit imediate aiam a deo. qr de9 imediate p se solũ creat aiam rõnalẽ. Quis tã corp9 q̃ aia totũ sit a deo. sz nõ eodez mõ. qr q̃libet pur9 hõ nisi prim9 hz duos p̃res. s. p̃rem hoiem et deũ. et isti duo dãt esse. s. corp9 et aiam. Sz in hoie xp̃iano est alia tertia gñatio. qr recipit bñ esse a xp̃o. et loquor de bñ esse q̃tũ ad aiam et liberũ arbitriũ. Et ideo xp̃s est tertius pater. Xp̃ianus ergo hz tres gñationes distinctas. In pria recipit carnez a prio hoie. In scđa recipit aiam a solo deo. et in tertia recipit bñ esse a xp̃o qui est de9 et hõ simul. Et ista tertia gñatio et vltima ẽ cõpleta. et sine ista hõ nihil ẽ. Prima gñatio est libidinosa. turpis et corrupta. et p illã hõ dãnatur. qr recipiẽdo carnẽ recipit culpã. corruptionẽ et penã. etiã duo recipit hõ in ista gñatione vcz carnẽ et corruptionẽ et maculaz. Per istã hõ est odibilis deo. et accipit oĩa mala. Sed scđa gñatio que est creatio aie. et infusio eius in carne. est mũda. scã et immaculata. sz qr caro est infecta et corrupta. inficit aiaz et corrũpit. Sed venit tertia

Adã tria recepit a deo.

Quilibet xp̃ian9 hz tres p̃res

generatio que est sctissima. in qua recipim⁹ bn̄ esse q̄d est tota bonitas. rectitudo ꝛ pulchritudo aie. Et ista reparat aiam ꝛ reducit eā ad statū debitū. ꝛ tollit omnē corruptionē ꝛ maculā quā aia cōtraxerat ꝑpt primaȝ gn̄ationem ꝛ facit hoiem amicum ꝛ filiū dei heredē regni celoꝝ. Et ideo ista tertia gn̄atio contrariat̄ prime gn̄ationi. Uñ ꝑ primaȝ caro dn̄abitur ꝛ aia erat subiecta carni corrupte ꝛ nullo mō poterat resistere. s3 ꝑ tertiam gn̄ationē3 aia dn̄atur carni. ꝛ caro subijcit̄ ei. q2 aia recipit suū bn̄ esse. ꝛ suā rectitudinē ꝛ fortitudinē per tertiā gn̄ationem. Etiā aia recuperat regnū suū. ꝛ caro ꝑdit. Et etiā per primā gn̄ationem hō erat tot⁹ carnalis brutalis ꝛ bestialis. ꝛ ꝑ tertiaȝ hō fit spūalis. rōnalis ꝛ diuin⁹. Itē ꝑ primā gn̄ationem hō ꝑdit similitudinem dei ꝛ acquirit similitudinē diaboli. ꝛ primi hois corrupti. s3 ꝑ tertiā in qua recipit bn̄ esse. ꝛ recuperat suā pulchritudinē ꝛ bonitatē. hō recuperat similitudinē dei quā ꝑdiderat. Itē ꝑ primā gn̄ationē. in qua hō recipit carnē. hō acq̄rit radicē oim maloꝝ. sed ꝑ tertiā in qua hō recipit ꝛ recuperat suuȝ bn̄ esse. hō acquirit radices oim bonoꝝ. Et sic in oibus tertia gn̄atio ē cōtraria prime. ꝛ dat hoi oia cōtraria prime gn̄ationi. Et ideo prim⁹ hō .s. xp̄s. sunt ꝯtrarij quo ad gn̄ationē. Et ideo primus hō ꝑ suā gn̄ationem. quasi annihilat hoiem. ꝛ dat sibi nō esse. s3 scd̄s hō .s. xp̄s deus ꝛ homo per suā gn̄ationem dat esse aie. Et ideo d̄r regenerare aiam. q2 aia iam semel erat creata a deo. s3 ꝑ gn̄ationē primi hois erat ꝑdita. ꝛ ꝑ tertiā gn̄ationem recreatur ꝛ regenerat̄ ꝛ renascit̄. dū recipit bn̄ esse nouū ꝛ suam pulchritudinē. Sicut eñ in prima gn̄atione hō h3 patrem ꝛ m̄rem ita etiā mō in tertia gn̄atione q̄ cōtrariatur prime. hō h3 p̄rem ꝛ m̄rem .s. xp̄m deum ꝛ hoiem. ꝛ matrē .s. ecclesiā spōsam xp̄i ꝛ vxorē. Itē sicut primus homo per suā carnem corrupit oēs filios suos ꝛ dānauit. ita scd̄us homo xp̄s per suā carnem saluat. ꝛ lauat. abluit ꝛ sanat. q2 caro primi hois fuit maculata ꝛ corrupta. ꝛ caro secūdi hominis fuit ꝛ est semper immaculata ꝛ pura. Et ideo sicut anima ex societate cuȝ carne maculata primi hominis maculatur. ita per cōtrarium ex societate cū carne secūdi hois. anima mundatur ꝛ purgat̄. Et sic caro est cōtra carnem. ꝛ generatio cōtra generationē. Et sic apparet ꝙ ois homo xp̄ian⁹ habet tres generationes. In prima recipit carnem. in scd̄a aiam. ꝛ in tertia bn̄ esse. Sed alij hoies nō habēt nisi duas. Et de tanto xp̄ianus excellit alios homines. de quāto bene esse excellit ꝛ superat esse cū male esse.

Aia per xp̄m regeneratur.

¶ Q. in xp̄ianis sunt tres frñitates. Ti.cclxxvj.

Tres habem⁹ fraternitates.

E Tex inde apparet q̄ xp̄iani habēt tres fra
ternitates gñales. qr p̄mo sunt fratres: qr
hn̄t vnū patrē ex parte carnis gñalē. s. p̄
mū hoiem: in quo oēs hoies fuerūt qñ ip
se solus erat. scd̄o hn̄t aliū patrē ex parte
aīe. s. deū: a quo oēs imediate receperūt aīam rōnalē.
ꝛ tertio hn̄t aliū patrē ex parte ipsius bñ eē vt christū
deū ꝛ hoiem inquātū est deus idē cū scd̄o patre: ꝛ q̄n
tum ad deitatē: lꝫ sit filius dei q̄tū ad p̄sonā. Sed inter
istas fraternitates tertia est melior: qr in illa pater est
deus ꝛ hō. ꝛ in p̄ma hō tm̄. ꝛ in scd̄a de⁹ tm̄. Et iō sū
me debēt se amare oēs xp̄iani per istā tertiā fraterni
tatem. qui hn̄t talē patrē qui mortuus est pro eis: ꝛ fu
dit suū sanguinē: ꝛ resurrexit a mortuis: ꝛ viuit in eter
num: ascēdit ad celos: ꝛ sedet ad dexterā patris: ꝛ ven
turus est iudicare oēs hoies. Et iō ista fraternitas est
magne nobilitatꝭ ꝛ excellētie: magni amoris: ꝛ magne
bonitatis. ꝛ maxime vnitatis. qr fraternitas orit̄ a pa
ternitate. Et iō qr nō pōt esse melior: dulcior ꝛ nobili
or: maior ꝛ intimior pr̄nitas q̄ ista: nec amorosior. iō
fraternitas que orit̄ ex illa etiā est talis. Debēt etiā se
amare ꝑpter p̄mā fraternitatē: sed magis sine cōpa
ratione ꝑpter scd̄am fraternitatē que est ꝑpter aīaꝫ.
Etiā iste tres fraternitates hn̄t suos gradus sicut cor
pus ꝛ aīa: ꝛ bene esse. Itēꝫ tertia fraternitas est infini
ti precij: qr xp̄s deus ꝛ hō. emit eā per suā mortē. dan
do suā vitā infinitā: per quā mortē emit indulgētiam
ꝛ totū bene esse. Et iō qr tm̄ cōstat q̄ fraternitas que
est ꝑpter bñ esse. dꝫ cū sūma diligētia custodiri ne vio
letur. Et ista tertia fraternitas fecit viuere ꝛ resurge
re alias duas p̄mas fraternitates que erāt mortue in
hoibus: qr xp̄iani diligūt se ꝑpter oēs istas fraterni
tates. ꝛ diligūt alios hoies qui nō sunt xp̄iani ꝑpt p̄
mā ꝛ scd̄am fraternitateꝫ: qr q̄uis caro sit corrupta in
qua fundat̄ p̄ma fraternitas. Attamē qr de⁹ duꝫ. fecit
primū hoiem fecit oēs alios in ipso: qr oēs erāt in ipo
q̄tum ad carnē: sed nō q̄tū ad aīam. iō ꝑpter istā ve
ritatē quā deus fecerat debent se oēs hoies amare: et
reputare quasi vnū hoiem: lꝫ p̄mus hō postea corrum
pendo ꝛ maculādo ꝛ inficiendo: ꝛ deformādo: ꝛ detur
pando seip̄m in quo erāt oēs hoies. corruperit. macu
lauerit: ꝛ ifecerit: ꝛ deformauerit: ꝛ deturpauerit eos.
Ubi ḡ nō est tertia fraternitas ibi p̄ma ꝛ scd̄a mortue
sunt. Item etiā ista tertia fraternitas est fraternitas
gratie: qr bene eē est gratia: etiā xp̄s est pater gratie

sed alie due fraternitates sunt nature.

¶ Q; istud bene esse seu ista gratia figurat z exemplificatur in corpore hominis. Titulus.cclxxvii.

V T autē clare videam⁹ distinctionē inter eē z bene esse. seu inter aīam et bene esse: seu inter naturā z gratiā qualr nō sunt vnu;. imo vnū pōt esse sine alio. possum⁹ hoc declarare ad oculū in corpore humano i quo est totū figuratū. Vñ in corpore humano videm⁹ per experientiā ꝙ mēbra recipiūt esse z bñ esse. z bñt esse z bene esse. Vñ cor epar z caput influūt z dāt alijs mēbris quicq̄d bñt. Epar eñ dat esse grossum: z est quasi corp⁹ ipsis mēbris qr mittit eis humores grossos ex q̄bus mēbra sunt facta: z ex quib⁹ nutriunt: z hoc facit per venas per quas mittit z dat sanguinē membris: z est quasi ꝑmus hō qui dat carnē solā. Deinde ipm cor mittit olbus mēbris calorē naturalē z spūm vitalē: per quē oīa mēbra viuūt: z bñt esse vitale. z hoc ꝑ arterias: z ipm cor est quasi de⁹ qui dat aīam corpi: qr sicut aīa viuificat corp⁹: ita ille spūs seu calor naturalis quem dat cor viuificat mēbra. z iō est sicut aīa mēbri: qr sine tali spū z calore mēbra essent mortua: z nō essent mēbra. Deinde ipm caput exñs: altissimū sup oīa mēbra mittit ipsis mēbris sensum z motū ꝑ neruos. z ipm caput est xp̄s: qr sicut mot⁹ z sensus ꝓueniens ex capite est totū bene esse mēbri. ita illud qđ xp̄s dat z mittit: est totū bñ esse aīe z hoīs. Sicut ergo mēbrū ipsi⁹ corporis recipit tres res a trib⁹. ab epate humores. a corde vitā. z a capite sensum z motū. sic cōformiter hō recipit ꝑmo ab hoīe carnē: a deo aīam: z a xp̄o deo z homine sensum z motū. i. totū bñ eē z gratiā. Quicq̄d autem dant epar et cor totū ꝑtinet ad esse mēbri. sed qđ caput dat ꝑtinet ad bñ esse mēbri. s. sensus z mot⁹. Vñ quādo mēbrū ꝑdit sensum z motū tūc ꝑdit suū bñ esse in corpꝫ humano. sed tñ ꝓpter hoc nō ꝑdit suū esse: qr adhuc viuit z recipit influētiā ab epate z a corde: sed nō capite. Etiā videm⁹ ꝑ expiētiaꝫ ꝙ mēbrū pōt ꝑdere suū bene esse: z tñ nō ꝑdit suū esse. sic hō pōt ꝑdere suū bene esse: z tñ remanet sibi eē. s. corp⁹ z aīa. Sicut videm⁹ ꝙ q̄uis mēbrū nō recipiat sensum z motum a capite: sicut qñ est paliticū. attñ semꝑ recipit influentiam ab epate et a corde. ita q̄uis aliq̄s hō nō recipit sensum et motū: seu bñ esse a xp̄o tanꝙ a capite: attñ semꝑ recipit influētiā a deo: qr conseruat in esse q̄ ad aīam: z recipit bñficiū creaturarū q̄ ad carnē. Et sicut videm⁹ ꝑ expiētiā: ꝙ sens⁹ z mot⁹ ē q̄si supadditū supra

esse mẽbri.ꝛ est quasi gratia sibi data a capite.vñ videmus ꝙ mẽbrũ hꝫ duos mot⁹.vnũ de natura sua:et iste motus est cadere deorsum versus terrã.ꝛ aliũ motum hꝫ a capite.s.motũ sursum:ꝛ ante ꝛ retro:ꝛ iste motus est supra naturã mẽbri.Ita cõformiter hõ hꝫ duos motus q̇ ad aīam seu liberũ arbitriũ.vnũ de natura sua: ꝛ iste mot⁹ est cadere deorsum ad nihil.ad nõ esse.ad ꝓpriã volũtatẽ:ꝛ elõgari a deo.ꝛ aliũ hꝫ a xp̄o.s.moueri sursum ad deũ:ꝛ iste motus est supra naturã seu supra esse:qꝛ sicut est impossibile ꝙ mẽbrũ moueat̃ sursum nisi ꝑ influẽtiã capitis.ita est impossibile ꝙ liberũ arbitriũ moueat̃ sursum ad deũ nisi ꝑ influẽtiaꝫ xp̄i tanq̃ capitis.ꝛ ꝑ istũ motũ adimplet̃ ꝓma obligatio naturalis.Et q̈uis iste mot⁹ sit supra naturã liberi arbitrij.attñ hõ dꝫ ip̄m hr̃e ꝛ obligat̃ ad habẽdũ:qꝛ ꝓmus hõ accepat talẽ motũ.sed culpa sua ꝑdidit:sicut mẽbrũ corꝑis dꝫ talẽ hr̃e motũ vt possit moueri sursũ. Sicut ḡ appet ꝙ aliud est esse ꝛ aliud est bñ esse.ꝛ aliud est natura.aliud gr̃a:ꝑ istud exẽplũ ptꝫ ꝙ oīs hõ q̇ nõ recipit influentiã a xp̄o est sicut mẽbruꝫ sine sensu ꝛ sine motu in corpe:ꝛ iõ q̃si ꝓ nihilo reputat̃: nisi inquãtũ põt recipe.Sic ḡ se hñt xp̄iani ad xp̄ꝫ:ꝛ xp̄s ad xp̄ianos sicut mẽbra ad caput ꝛ sicut caput ad mẽbra. ꝛ inuicẽ se hñt xp̄iani sicut mẽbra inter se.alr̃ nõ sunt xp̄iani veri q̈tũ ad rem.Itẽ sicut est fr̃nitas inter mẽbra triplex.ita ꝛ inter xp̄ianos.Prima fr̃nitas mẽbrorum est:qꝛ recipiũt humorẽ grossum ab vno ꝛ eodẽ.s. ab epate.scd̃a est:qꝛ recipiũt vitã ꝛ spm̃ ab vno ꝛ eodeꝫ scꝫ corde:ꝛ ista est nobilior.tertia ẽ:qꝛ recipiũt sensuꝫ ꝛ motũ ab vno ꝛ eodẽ.s.capite:et ista est nobilissima. Et si ista tertia fraternitas deficit mẽbris oīb⁹ vel aliquib⁹ sicut fit in paralitico.tũc ꝓma fr̃nitas ꝛ scd̃a nihil valent:imo sunt mortue:qꝛ ꝑ ista mẽbra iuuãt seipsa iter se.Ita silr̃ si fr̃nitas tertia q̃ ẽ ꝑꝑ xp̄m deficiat. alie mortue sũt:ꝛ hoīes nõ se iuuãt iter se vt fratres.

Qualiter xp̄s se habeat ad nos.

Alia habꝫ duos motus.

¶Q; in hoīe xp̄iano est vna noua obligatio maior q̃ prima. Titulus.cclxxxviij.

Ti.xcvj.

Et qm̃ sicut tractatũ fuit in caplo de obligatione ꝓma: obligatio naturalis tm̃ fuit ex dare ꝛ recipe.iõ qꝛ de⁹ plus mõ dedit hoī q̃ ante dederat:qꝛ dedit iesuꝫ xp̄m qui est deus ꝛ hõ.vt morteꝫ susciperet ꝓ hoīe.iõ de quãto plus valet xp̄s q̃ oẽs creature.de tãto plus obligat̃ hõ ꝓpt xp̄m q̃ ꝓpt oẽs creaturas.Et qꝛ xp̄s est infinita ꝑsona.iõ hõ obligat̃ ꝓpt xp̄m in infinitũ.Et qꝛ in hoc de⁹ manifestauit amorẽ infinitũ erga hoīem:iõ

Obligamur deo in infinitũ ꝑꝑ xp̄ꝫ

homo obligatur deo ad amandū ip̄m sine mēsura: tā ꝑpter amorē suū: ꝙ etiā ꝑpter xp̄m datū hoib⁹: q̄ talis fuit vt vellet mori spōte pro hoib⁹. Et ideo ista est obligatio noua ⁊ maior ꝙ p̄ma: q̄ maius est bñficium sine mensura. Si aūt obligamur ista obligatione cuz p̄ma: tūc erit vna infinita obligatio q̄ nō pōt cogitari maior. Sic ex obligatiōe infinita mala quā hō fecerat ꝑp̄t pctā. causata est vna obligatio infinita bona quā de⁹ fecit: q̄ liberauit hoiem ab illa infinita obligatione mala p̄ mortē filii sui iesu xp̄i. ¶Prima obligatio fuit naturalis ꝑp̄t esse. s. ꝑp̄t corp⁹ ⁊ aiam: ⁊ ꝑp̄t totū mūdum. sed ista obligatio est ꝑpter bñ esse et ꝑp̄t xp̄m. ¶Prima obligatio fuit: q̄ hō de nihilo a deo fact⁹ fuit. Sed ista obligatio est: q̄ hō est iterū fact⁹ de nihilo. Unū duplex est nihil. s. nihil negatiuū: de quo de⁹ fecit hoiem p̄mo: ⁊ aliud ē nihil p̄uatiuū qd̄ fecerat hō q̄n ꝑdidit bñ esse: p̄uādo seip̄m ad bñ eē ⁊ acquisiuit male esse seu maliciā ⁊ obliq̄tatē: iniusticiā ⁊ viciū: turpitudinem ⁊ deformitatē que sunt nihil. Et sic hō q̄n priuauit seip̄m de suo bñ esse: cecidit in nō eē: seu in nihil priuatiuū. sicut hō q̄n ꝑdit visum cadit in cecitatē que est nihil p̄uatiuū ⁊ deformatiuū. Et iō cū deus extraxit hoiem de isto nihil: dādo sibi bene esse. tūc fecit iterum hoiem de nihilo. Et sic de⁹ primo fecit hoiem cū nō esset. deinde fecit eū cū perierat. ⁊ iō hō oblīgat̄ ꝓ se p̄mo facto: ⁊ etiā obligat̄ ꝓ seipso iterū facto: seu refecto ⁊ restaurato. ⁊ de quāto magis est restaurare et reficere ꝙ primo facere: de tanto magis obligat̄ pro se restaurato ꝙ pro seipso facto. Unde maiorē amorem ⁊ bonitatē ostendit de⁹ homini. restaurādo ip̄m ⁊ reficiēdo ꝙ faciendo ip̄m: q̄ p̄mo anteꝙ esset homo. nō meruerat vt fieri non deberet: ⁊ sic nihil repugnabat vt nō fieret. sed postꝙ hō factus fuit peccādo ⁊ deum offendendo meruit vt illud perderet qd̄ factus erat. ⁊ illud propter quod factus erat. ⁊ ideo infinita fuit ista bonitas dei. et pietas: ⁊ benignitas: ⁊ dilectio erga hominē. quādo cōtra meritū suū ipsum restaurauit ⁊ refecit. q̄ meritū hois repugnabat et hoc fieri nō deberet. Et etiā quia pro restauratione hois deus voluit filiū suū eternū deū cū eo fieri hoiem. ⁊ per ꝯñs fratrē hominū. ⁊ in hoc dedit hoi ⁊ humane nature suā diuinitatē. taliter ꝙ nō possit magis dari. ⁊ deificauit hominē ⁊ exaltauit: ꝙ nō pōt plus exaltari. Et in hoc ostēdit quātū dilexit hoiez. q̄ hō nō potuit satisfacere nisi de⁹ fieret homo. ⁊ iō indigebat hō vt deus fieret homo. ⁊ ip̄e voluit hoc facere pro hoie. ⁊ magis voluit ꝙ

Duo nihil.

Maior bonitas restaurādo ꝙ creando ostēditur.

In redēptiōe ostēdit dilectio dei.

filius suus eternus fieret hõ. et moreretur q̃ q̧ hõ periret. Et idõ vsq̧ ad vltimũ de potentia dei ostẽdit amiciciã p opus et p amorẽ quẽ habebat erga hoiem. cũ in tanta necessitate et taliter adiuuit hoiem. et ipse filius dei factus est hõ ex volũtate et spõte. et pie voluit dare vitam suã et seipm morti pter hoiem. et magis voluit mori q̃ q̧ hõ piret. Sic deus magis obligauit hominẽ sibi sine cõparatiõe restaurãdo q̃ primo faciẽdo. Sicut em̃ bñficia dei creuerũt et augmẽtata sunt. ita obligatio erga deũ creuit et augmentata est. Et ita hõ bis debet seipm deo. et q̃cq̃d põt postq̃ dedit seipsum hoi. quãtũ fieri põt. et hõ debet seipm dare deo q̃tum fieri põt. et hoc hõ facere nõ põt. s. dare seipm deo. nisi adiuuet. p xpm. qz xps dat adiutoriũ hoi. vt det seipsum deo q̃tũ fieri põt nec adhuc q̃uis hõ det seipm deo. et millesies millesies nihil est ad recõpensationem bñficiorũ dei. Et idõ vt habeat. hõ qd reddat deo. et retribuat pro oibus bñficijs acceptis sufficiẽter xps dedit seipsum hoi. Vñ p illo seipm obtulit et dedit deo patri in cruce p hoie moriendo. deinde iterũ reddidit seipsuz hoi resurgẽdo. vt hõ offerret ipm. et daret deo patri in memoriam passiõis et mortis filij sui iesu xpi. et meritũ suũ et memoriã illius amoris infiniti. quẽ xps ostẽdit in passione. Et sic xps venturus ẽ hoi tã p obligatiõe q̃ est p pctõ. q̃ p obligatiõe q̃ est datis bñficijs et acceptis. et vtraq̧ est infinita. Et ideo xps est oblatio et hostia p peccato. et oblatio p bñficijs acceptis. qz nihil est acceptabile deo nisi xps benignissimus vel per xpm. Et idõ q̃cq̃d hõ reddat deo. nihil acceptat a deo nisi sit cũ xpo et cũ memoria xpi qz ipse solus inq̃ntuz hõ. est acceptabilis deo. et alia pter ipm. Et idõ vt hõ sufficiẽter rñdeat diuinitati et deo patri. optz q̧ offerat seipm. s. suũ amorem et suã deuotionẽ q̃ntum fieri poterit. et hoc fit offerendo xpm et sic hõ p iesum xpm habet sufficientiã. vt reddat deo oia q̃ reddere dz. Ex his apparẽt q̧ hõ xpian9 hz vnã nouã obligationez q̃ obligat deo sup aliam obligatiõem primã cõem. p qua ois hõ obligat deo. qz hõ xpianus nõ solũ est factus a deo. immo est redẽptus et emptus. et pciũ suũ est infinitũ p qd est empt9 scz vita psona infinite. Jesu xpi dei et hois. q̃ data est p sua liberatiõe. Et ideo hõ xpianus si deũ offendit et iniuriat. tũc facit maiorẽ obligationẽ p pctõ q̃ oẽs alij hoies. qz alij hoies nõ peccãt nisi contra vnã obligationẽ. sz homo xpianus cõtra duas. De quanto em̃ obligatio p beneficijs acceptis est maior. de tanto obligatio p peccatis est maior. Et idõ de tanto

Pro redemptione obligamur deo.

Xps ẽ oblatio nr̃a p pctis.

Magis obligat xpianus p peccato q̃ infidelis.

pctm seu offensa xpiani excedit ꝛ supat peccata et offensas oim aliorū. de quanto obligatio sua ꝑ beneficijs acceptis excedit obligationē oim alioꝝ. et qꝛ excedit eam in infinitū. iō etiā pctm xpiani excedit peccata alioꝝ in infinitū. ideo ad maiorē penam ē obligatus ꝙ alij. ꝛ sine mensura. Et ideo summe cauere dꝫ homo xpianus ne offendat deum.

¶ Q̄ tota intentio. sciētia et cogitatio memoria et applicatio ꝛ studiuꝫ xpiani. dꝫ esse circa mortem iesu xpi filij dei. ¶ Titulus. cclxxix.

Tit. cclij.

T quia iam ad lōgū declaratū est ꝙ mors hois dei erat illud ꝑ qd̄ soluꝫ poterat fieri satisfactio. liberatio ꝛ redēptio ꝛ solutio. ꝛ humane nature restauratio. iō postꝙ talis mors iam facta est eo mō quo fieri debuit. ꝛ sustinuit eam iesus xps q̄ est hō deus ꝛ fili9 dei ꝛ postꝙ in ipsa morte est tota virtus restauratiōis humane nature. qꝛ fuit īfiniti meriti qd̄ durat ineternū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s in ipa morte xpi est totuꝫ bonū hois. et totius hūane nature. sequtur ꝙ totū studiū xpiani hois ꝛ applicatio sue intentionis ꝛ cogitationis ꝛ memorie. debet esse circa mortē iesu xpi. ꝛ ꝙ tota sciā xpiani dꝫ eē de morte xpi. ꝛ de ꝓprietatibus ꝛ conditionibus ꝛ circūstātijs ei9. ꝛ de necessitate eius ꝛ de sua virtute ꝛ natura. Quid eñ dꝫ studere ꝛ scire xpianus nisi illud in quo est totū bonū suū. et sua substātia tot9 thesaurus suus ꝛ oēs diuitie sue. ꝛ videre suā indigentiā ꝛ necessitatē. Quid est thesaurus hois nisi ipm meritū. Ergo postꝙ in morte xpi est oē meritū hois. sequitur ꝙ totus thesaurus hois est in morte xpi. Et q̄d etiā v̄tus hois nisi meritū. Ergo cū in morte xpi sit oē meritū. sequtur ꝙ in morte xpi est ois v̄tus hois. Qui ergo vult in se hr̄e oēm virtutē. ꝛ oē merituꝫ. ꝛ oē bonū. recipiat in se xpi mortē: ꝛ portet eam in se. ꝛ incorporet eā sibi. Sed qꝛ mors xpi trāsit. et meritū eius sꝑ manet ineternū. iō mors xpi non pōt recipi in hoīe nisi ꝑ memoriaꝫ et cogitationem. Et iō qꝛ mors xpi est radix ois meriti ꝛ ois virtutis. qn̄ homo recipit in memoria et in cogitatione sua mortē xpi. tunc recipit virtutem et meritum mortis eius. Xps eñ recepit morteꝫ suā de facto ꝛ realiter. sed hō nō pōt eā recipe nisi in memoria et cogitatione. Et ideo ꝑ memoriā mortis iesu xpi. ipsa mors manet in hoibus. Et qꝛ meritū xpi sꝑ viuit. ꝛ xps semper est. licet mors sua nō sit. ideo q̄ hꝫ in se memoriaꝫ mortis xpi. hꝫ in se meritū ꝛ virtutē xpi. ꝛ per memoriam hō facit mortem xpi suam. ꝛ incorporat eam sibi

Thesaurus nr̄ est in morte xpi.

⁊ vnitur cū ea.⁊ tūc homo facit vnā mortem xp̄i i memoria sua:⁊ talis memoria viuificat hoiem. ⁊ facit ipm̄ participare in meritū xp̄i. Ecce ergo ordinē.mors xp̄i meritum xp̄i.⁊ p̄miū mortis xp̄i.mors fuit causa meriti.⁊ meritū causa p̄mij.⁊ totum hoc dedit xp̄s hoib⁹ q2 dedit meritū sue mortis ⁊ p̄miū. Ergo q2 ipsa mors ē radix meriti ⁊ p̄mij.sequit̄ q̄ q̄ non recipit et plantat i se radicē.nō recipit fructū.s.meritum ⁊ p̄mium. Et iō memoria mortis xp̄i est radix ad recipiendū meritu3 ⁊ p̄miū xp̄i. Et vbi est maior ⁊ fortior memoria. ibi recipit̄ magis de merito ⁊ de virtute mortis. Et q2 mors xp̄i data est toti hūane nature.⁊ cuilibet hoi liberalr sicut sol.⁊ est cōis oibus sicut sol.ideo quilibet hō potest eā recipere in memoria sua.et vnus non impedit aliū.⁊ sic oēs hoies possunt sil̄r accipe meritū xp̄i.recipiendo memoriam sue mortis. Ð3 igitur laborare ois hō xp̄ianus vt fiat ⁊ permaneat in eo memoria mortis xp̄i.q2 per memoriā ip̄am manebit in eo virtus xp̄i et ipse xp̄s. Per talem memoriā fit vera vnio et obligatio inter xp̄m ⁊ xp̄ianū. Ecce ergo tota scientia xp̄iani inquātū xp̄ianus est cōsistit in hoc.vt cognoscat duas obligationes.s.primā naturalē.⁊ scd̄am q̄ est p̄ pctō.⁊ cognoscat morte3 xp̄i.q2 ista sunt ligata inter se.⁊ qui ignorat ip̄as obligatiōes totaliter ignorat xp̄m ⁊ mortē ei⁹.q2 nescit necessitatē xp̄i ⁊ mortis ei⁹.et iō credit ipsum esse sup̄fluū ⁊ totū nihil ⁊ derisoriū. Ðū aūt cognoscit hō duas obligatiōes suas quibus obligat̄ deo. tūc fit in eo preparatio ⁊ capacitas ad suscipiendū in se xp̄m ⁊ mortē suā ⁊ v̄tutē suā.⁊ cogit̄ ire ad xp̄m.⁊ q̄nto hō magis,cognoscit necessitatē suā ⁊ indigentiam. tanto magis recipit xp̄m. Sicut eī cognoscēdo seip̄m inq̄ntū erat hō cōparationē ad alias creaturas inq̄ntū lapsus ⁊ p̄ditus.inuenit ⁊ cognoscit xp̄m deū rectissime esse ⁊ hoiem. Sicut eīm hoi inq̄ntū lapsus ē.de⁹ hō est necessari⁹.⁊ sicut hoi inquātū hō ē. necessari⁹ fuit deus creator.ita hoi inq̄ntū lapsus est ⁊ p̄dit⁹. necessarius fuit deus redēptor ⁊ saluator et hoc est xp̄s. Etiā duplex est sciētia de hoie.vna est inq̄ntū hō est. et alia est de hoie inquātū lapsus ⁊ p̄ditus est. Et sil̄r duplex est scia de deo p̄portionabiliter. Una de deo inquātū est de⁹.⁊ alia inquantū est hō. Etiō q2 hō p̄ cognitionē sui ip̄si⁹ ascēdit ad cognitiōem dei.⁊ tātu3 quātū de seipo cognoscit.tm̄ cognoscit de deo. iō qui ignorat seip̄m inquātū ē hō.ignorat deu3.⁊ q̄ ignorat seip̄m inq̄tū est lapsus.ignorat deū hoiem.s.xp̄m. Et iō sicut superius quando volebam⁹ aliq̄d probare vel

Mors xp̄i est radix meriti et premij.

Ti.cclxxix.

Cognitio p̄prie indigentie dispo nit ad xp̄m recipiendu3.

Ti.lxxxij. ⁊.lxxxiiij.

scire de deo inquātū deus est. arguebam⁹ de homine inq̄ntum hō est. ita mō si volumus aliq̄d pbare vel scire de xp̄o deo et hoīe. debem⁹ arguere p naturā hoīs lapsi ꝛ pditi. Nunq̄ igit hō pȝ recedere a seipo. nec a cogitatiōe suipsius. ꝛ ita hō pōt cōsiderare seipsuȝ inquātū est hō. ꝛ inquātū est hō lap sus. ꝛ inq̄ntū est reparat⁹. Et iō hō duob⁹ modis est opus dei. vicȝ opus dei p̄mo factū de nihilo. scdo est opus dei reparatū ꝛ restauratū de lapsu ꝛ de pditione. finaliter ꝛ vltimo erit opus dei glorificatū et cōsummatū. Etiam opa dei circa hoīeȝ. dicūtur esse tria. vicȝ opa cōditiōis. ꝛ opa restauratiōis. ꝛ opa gl'ificatiōis Quia igit mors xp̄i ē tota cā restauratiōis hoīs lapsi. iō hō lapsus ꝛ restauratus debet applicare totū suū studiū circa morteȝ xp̄i. vt cōtinue applicet eā sibi. ꝛ recipiat virtutē eius in seipso. Sicut em̄ medicina aliqua vel herba hñs virtutē nō proficit infirmo nisi applicet infirmo et vniatur sibi. ita mors xp̄i non proficit hoī lapso nisi applicetur ei. nec homo aliter recipit virtutem ab ea.

¶ Qō q̄uis hō lapsus reperiet ꝛ curet quātū ad bñ eē anime. ꝛ quātū ad malū voluntariū. nō tñ reparatur quātū ad bene esse corporis. ꝛ quantū ad malū quod erat inuoluntariū.

¶ Titulus.cclxxx.

Titul. ccxlvij.

Declaratum autem fuit superius. q̄ in homine lapso fuit duplex malum. scȝ malū anime seu liberi arbitrij quod erat volūtarium. et malum corporis quod erat inuolūtarium. Primum malum erat malum culpe. scdm malum erat malum pene. Sicut enim homo habebat duplex bene esse. scilicet corporis et anime. ita lapsus inuenit duplex male esse. scilicet corporis et anime. quia perdendo bene esse anime. perdidit bene esse corporis. quia bene eē corporis erat propter bene esse anime. ꝛ sicut remāsit esse anime. ita remansit esse corporis. Declaratum etiā fuit. q̄ ista duo mala anime ꝛ corpis. seu istud duplex male esse cōtrario modo se habent in p̄mis duob⁹ hominibus ꝛ in alijs descendentibus ab eis quia in primis duob⁹ malum voluntarium. seu male esse aīe fuit cā mali inuoluntarij. seu male esse corpis. sed in oīb⁹ alijs nascētib⁹ ab eis p gñatiōem libidinosam ꝛ corruptam. malū inuolūtariū seu male eē corpis et carnis. fuit causa mali inuolūtarij. seu male eē aīe seu liberi arbitrij. Q̄uis aūt xps remoueat ꝛ destruat ab hoīe lapso malum voluntariū. seu male esse anime ꝛ liberi ar

In eodeȝ titulo.

Q̄r xp̄us morte sua nō abstulit malū pene ī homine.

bitriū. ⁊ restituat bene esse aīe. nō tñ remouet ab hoīe nec destruit malū inuolūtariū seu male eē corpis. imo remanet male eē corpis seu carnis cū bñ eē aīe. Hoc aūt ē valde ꝯueniēs ꝙ in hoīe remanet malū inuolūtariū. seu male eē carnis. seu malū pene. qḋ idē ē ꝓpter multa. Uñ hō nō cognosceret se fuisse lapsū ⁊ ꝑditū si remoueret ab eo malū inuolūtariū seu malū pene. Etiā nō cognosceret bñficiū infinitū sibi datū. ⁊ reputaret totū q̄si nihil. Et iō ꝯueniēs est valde hoī. ꝙ remaneāt in eo mala ⁊ pene corpis ꝓpter bonū suum vt cōtinue cognoscat lapsum suū qualis fuit vt sic magis diligat cōtinue xp̄m. et vniat cū eo. Sȝ tñ xp̄s conuertit totū illud malū ī bonū hoīs q̄ntū ad aīaȝ. Uñ sicut xp̄s ꝑ suā corpalē penā ⁊ mortē carnis sue opat⁹ ē infinitū bonū. ita valde rōnabile fuit vt in hoīe eēt remaneret mors ⁊ pena. Sȝ sicut mors ⁊ oīs pena corpalis fuit in xp̄o volūtarie. ⁊ iō meritoria ꝑ hoīb⁹. et fuit instrumētū liberationis hoīs ita etiā vt mors et oīs pena corpalis fieret in hoīe volūtaria ⁊ meritoria ⁊ eēt instrumētū acq̄rēdi merita. Sicut eñ mors sua ⁊ oīs pena sua corpalis fuit sūmi meriti. ita etiā mors hoīs ⁊ oīs pena corpalis volūtarie assumpta ꝑꝑ xp̄m fieret magni meriti. Si eñ xp̄s ab hoīb⁹ remoueret mortē ⁊ oēs penas corpales vt nō possent pati. iā tolleret hoīb⁹ occasionē merēdi ⁊ acq̄rēdi merita. q̄ oīs pena volūtarie ⁊ spōte assūpta ꝓpter deū ē meritoria ⁊ bona. ⁊ iō nō fuit ꝯueniēs ꝙ remoueret ab homie illud qḋ poterat eē instrm̄ ad faciēdū bonū ad honorē dei. Nō igiť xp̄s remouet ab hoīe malum pene corporalis qḋ erat inuolūtariū. sȝ ꝯuertit illḋ ī bonū hoīs ⁊ facit illud eē volūtariū vt sit meritoriū. Etiā xp̄s malū volūtariū qḋ erat in libero arbitrio. ⁊ ī aīa facit inuolūtariū. odibile ⁊ displicibile hoī ⁊ malū inuolūtariū qḋ erat in corpe qḋ erat terribile. odibile ⁊ fugibile ⁊ displicibile hoī q̄d eñ terribilius morte facit et reddit volūtariū. amabile hoī ⁊ appetibile. O mirabilis ꝯuersio ista. Et iō hoī xp̄iano. si v̄e xp̄ian⁹ ē mors ⁊ oīs pena corpalis ē ꝑꝑ xp̄ȝ sūme amabil' ⁊ ꝯsiderabilis ⁊ acceptabilis. q̄ oīs hō xp̄ian⁹ v̄aciter amat ⁊ vult imitari xp̄m. qḋ nō posset facere. si nō posset pati mortē corpale ⁊ penā sicut xp̄s. Quid eñ rōnabili⁹ ꝙ̄ vt sicut xp̄s sustinuit mortē volūtarie ⁊ penā corpale ita ⁊ xp̄ian⁹ sustineat mortē ⁊ penā corpalē ꝓpter xp̄m volūtarie. vt hoīes habeant in seip̄is ⁊ in corpe exteriori illud ꝑ qḋ possint ostēdere amorē interiorē ⁊ affectū cordis erga xp̄m. Quare ꝯuenientissimū est ꝙ remaneant in

Defectus nr̄i sūt occasiones merendi.

maneant in

maneāt in hoib⁹ repatis quo ad aiam pene corpales nō tñ vt regnarēt ⁊ dñarētur sicut añ.q: timebantur. Omne qđ timet.ab aliquo.dñatur ei.⁊ regnat sup eux. ⁊ iō mors ⁊ ois pena corpalis dñabat hoi.⁊ regnabat sup: a hoiem.q: timebatur ab hoie. Sz i hoie xp̄iano mors nō timet.nec aliqua pena corpalis.⁊ iō nō dñatur. Quis sit in hoie.nec regnat.Imo subijcit volūtati ei⁹. Sz qm̄ in corpe ⁊ in carne hois lapsi'erat etiā concupiscētia carnis seu voluntas carnis inordinata. per quam caro erat corrupta ⁊ infecta.per quam caro dominabat anime ⁊ subiugabat sibi totalr p istam concupiscētiā aia.⁊ ista volūtas carnis inordinata ⁊ libidinosa erat ver⁹ inimic⁹ aie q: p ipaz aia erat corrupta ⁊ infecta.⁊ ēt caro :p̄a pp̄ter istā ɔcupiscētiā inimica erat dei.q: de⁹creabat aiaz mūdā:⁊ ista caro pp suaz istā cōcupiscētiā corrūpebat ⁊ inficiebat aiam. et trahebat ipsaz ad se sicut meretrix trahit viruz. Et iō Quis ista volūtas seu cōcupiscētiā carnis sit inimica aie ⁊ corrūpit aiaz.⁊ inimicet deo.attñ non debuit destrui nec annihilari totalr.nec deleri . vt nullo mō eēt.Imo ɔueniēs fuit ꝙ remaneret cū alijs penis corporalib⁹.qm̄ postꝙ aīa recupabat suū bene esse ⁊ suā bonitatē.rectitudinē ⁊ ꝟtutē.⁊ suā fortitudinē . ⁊ per ɔñs liberabat a ptāte ⁊ dñio carnis.iō q: caro p illaz cōcupiscētiā dānauerat aiam.ɔueniēs est ꝙ talis inimic⁹ remaneat vt aia vindicet se de ipso suo inimico capitali.⁊ cōtinue ipsuz puniat ⁊ captiuet ⁊' vincat et pugnet cōtra eū indesinēter.qm̄ inimic⁹mortalis nō dz statim occidi.sz dz lāguere.⁊ paulatiz destrui.Sufficit eñ aie ꝙ inimicū suū teneat sub pedibus suis.et dñet ei.⁊ pcutiat ⁊ verberet ipsuz.iō sufficit hec anie adiutoriū vt dñet suo inimico capitali . Itē ēt eēt aia ociosa quodāmō nisi haberet inimicū ɔtinuū cū quo pugnaret ⁊ se exercitaret in pugna cōtinua cū armis sibi datis a xp̄o.⁊ sic ɔtinue pugnādo acq̄rit victorias ⁊ merita. Itē ēt bonū est hoi vt cōtinue sentiat suū capitalē inimicū q̄ ip̄m dānauerat.⁊ sub cui⁹ ptāte erat et sic cognoscat gratiam sibi factam.⁊ cognoscat se accepisse grām.⁊ bene esse quātū valet.⁊ cognoscat per experiētiā a quali inimico liberat⁹ sit cui añ subiebat. et timeat deū offendere.ne iterꝫ reuertat sub ptāte talis inimici ⁊ tāte corruptiōis.⁊ semp cogitet a quāta corruptione et sorditate aia sit liberata.et semp grās agat.et nō tradat obliuioni. Ergo fuit cōueniēs vt remaneat in hoie.repato cōcupiscētia.nō tñ vt regnaret et dñaret sicut añ.sz pp causas dictas. Et sic appet

Añ mortē xp̄i mors dñabatur nobis.

Xp̄us morte sua nō remouit cōcupiscētiā carnis vel fomitem.

qualr xp̄s oīa mala hōis ꝯuertit ī bonū. et ꝙ remouet
malū aīe seu volūtariū. ⁊ dat bñ eē aīe. ⁊ malū corꝑis
facit volūtariū et meritoriuꝫ qđ añ erat inuolūtariū.
¶ De forma ⁊ mō in q̄b⁹ Jesus xp̄s filius dei ⁊ hō
verus. vtꝙ verus medic⁹ ⁊ saluator dat bñ eē. ⁊ grãz ⁊ sa
lutē. ⁊ oīa necessaria homini lapso. quib⁹ recipit ho-
mo de facto ⁊ modo regenerandi ⁊ renouandi homi
nem. ⁊ incorporandi eum cum xp̄o. Titu. cclxxxi.

Uoniā aūt hō lapsus ⁊ ꝑditus indiget vt
recipiat bñ esse ⁊ curet a suo malo esse. in
diget etiā vt recipiat īdulgētiā ⁊ remissio
nē oīm pctōꝝ ⁊ offensaꝝ. ⁊ hoc nullus pōt
dare nisi Jesus xp̄s. vt iā declaratū est. iō
Ti. cclxxv mō opꝫ spāliter venire ad factū ⁊ ad modū ordinatū
⁊ ꝑfinitum a xp̄o. in quo hō de facto recipiat. oīa ne-
nessaria sibi quo ad alam. Uñ ip̄e xp̄s ordinauit in ec
clesia sua modū ⁊ formā in quib⁹ ip̄e dat hoī grām. ⁊
bñ esse ⁊ salutē. ⁊ hō recipit ea de facto. Uñ qr bñ eē
¶ Xp̄s in qđ hō debet recipe a xp̄o est inuisibile. ⁊ ipa gratia q̄
stituit da est bñ eē est inuisibilis. qr est res spūalis sicut aīa ꝓ-
re grãz ho pter hoc xp̄s ordinauit aliquas res corꝑales. sensibi-
mini per les ⁊ visibiles. ꝑ quas ⁊ in quib⁹ hō reciperet adiuto
sensibilia riū ⁊ bñ esse seu gratiā suā a deo. vcꝫ recipiendo in se
puta per illas res corꝑales. q̄ q̄dē res corꝑales ⁊ visibiles ha-
sacramē- bēt similitudinē cū illa grã recipienda. ⁊ quodāmō si
ta. gnificāt eā ⁊ repñtāt. Jta ergo xp̄s ordinauit ⁊ insti-
tuit ꝙ hō reciperet suū bñ eē ⁊ suū donū ꝑ res corꝑales
⁊ visibiles tanꝙ ꝑ q̄dā instrumenta. ⁊ nō voluit dare
suā gratiā ⁊ suū donū nec tātū bñficiū totalr occulte.
sꝫ ī forma visibili ⁊ manifesta. nō ꝙ illđ qđ datur visi
bile. nec videat nec audeat sꝫ solū videt ī illa re corꝑali
⁊ visibili. sicut in quodā signo ⁊ ī quadā imagine. Et
iō vt hō posset cognoscere q̄d ē illud qđ recipit ī aīa.
ordinauit dñs noster Jesus xp̄s tales res visibiles ap
tas ad hoc vt per illas nos possim⁹ cognoscere illud
inuisibile qđ recipim⁹. Et ordinauit exteri⁹ moduꝫ et
formā recipiendi ⁊ applicandi tales res visibiles ad
Quare xp̄s ip̄m hoiem. ⁊ exteri⁹ ī corꝑe. vt ꝑ hoc hō cognosceret
istituit sa et cogitaret. ꝙ sicut exteri⁹ ⁊ visibiliter fit ꝙ ita cōfor
cramēta. miter ip̄e dñs iesus xp̄s oꝑaret in aīa. Et hoc fuit val
de cōueniēs ⁊ ꝓportionatū hoī. vt ꝑ talē modū hō re
ciperet donū xp̄i. qr hō dꝫ cognoscere q̄d ē illud qđ reci
pit. ⁊ mod⁹ cognoscēdi ip̄i⁹ hoīs ē. vt ꝑ corꝑalia sensi
Sup: ap⁹ bilia ⁊ visibilia cognoscat spūalia et inuisibilia. vt iā
ꝑncipiuꝫ. declaratū fuit in scala nature. Et iō sicut ꝑ scalam na
ture q̄ cōsistit in reb⁹ visibilib⁹. hō ascēdit ad cogno-

scēdū res spūales ⁊ iuisibiles . ita siīr dñs ordinauit
hoi lapso q̄ndā scalā i restauratiōe sua.vt p res corpa
les ⁊ visibiles hō cognosceret res spūales ⁊ iuisibiles
et nō solū hoc imo suscipiēdo tales res corpales ⁊ visi
biles visibilr recipet ipas res spūales et iuisibiles in
uisibilr. Et iō ista scala vltia.est scala recipiēdi et co
gnoscēdi ipas res iuisibiles i hoie.et nō tm̄ cognoscē Scala
di.s3 scala nāre ē tm̄ scala cognoscēdi.et iō ista scala vl creatiōis
tima ē melior vtilior ⁊ magꝭ fructuosior hoi Pria sca et scala re
la ē scala nature.ista scōa scala ē scala gr̄e. Pria scala creatiōis
ē scala creatiōis et cditiōis.s3 ista scōa scala ē scala
recreatiōis.repatiōis et restauratiōis.scala vite.sca
la salutis., Pria scala ē scala hois inq̄tū hō ē.s3 ista
scōa scala ē scala hois iq̄tū lapsus ē. Et iō hō inq̄ntū
ē lapsus.h3 prio ascēdere p istā scalā gr̄e.qr hō lapsus
ē i pfundissimo loco et ifimo.⁊ distat i ifinitū a deo.
et ē inimic⁹ dei.et iō prio o3 exire de illo loco ifimo et
ascēdere ad gr̄a3 dei ⁊ ad donū dei.et auxiliū.et adiu
toriū.⁊ ad bn̄ eē qr alr nō poterit ascēdere p scalā na
ture. Prio de⁹ ordiauit hoi pfecto bn̄ti bn̄ eē scalā na
ture.p quā poterat ascēdere felicit et dscēdere. Scdo Scala gr̄e
ordiauit hoi lapso q̄ cecidit d bn̄ eē ad male eē. et de
gr̄a ad culpā.de amicicia dei ad inimiciciā. scalā gr̄e
p quā ascēderet ad bn̄ eē et ad gr̄a3 ⁊ ad amiciciā suā
Et iō hō lapsus nō pt iuenir deū quē pdidit.nisi ascē
dat p scōa3 scalā. Et si p pmā prio vult ascēdere.et ire
ad deū.tūc frāgit collū suū.et h3 obstaculū.et nō iue
nit deū.s3 magꝭ inueniet errorē.et diabolū.et malū suū
Per pmā scalā nature seu creaturaru3 hō ascēdebat
ad deū.s3 p scōa3 ascēdit ad deū hoie3. Sic q3 sicut du
plex ē stat⁹ hois.ita duplex ē scala. Pria fuit ordiata
a deo tm̄. Scōa ē ordinata a deo hoie.sc3 Jesu xpo. Et
iō valde rōnabile fuit sicut de⁹ qn nōdū erat hō.
ordinauerat vt hō ascēderet ad deū p scalā rex visibi
liū et corpaliū.ita qn de⁹ ē hō.et recepit corp⁹ ordi
nauerit vt hō ascēdat ad deū et hoie3 p scalā rex cor
paliū. Et sicut i seipo h3 quādā scalā hūanitatis et di
uinitatis .seu corpis et aie et diuinitatis.et ēt hō h3
quādā scalā in seipo.sc3 corporis et aie.ita etiā ordi
nauit quādam scalam rerum corporalium seu visibi
lium et gratie sue.vt homo per res visibiles ab ipo or
dinatas.ascenderet ad gratiam suā. Et sicut in se sca
la habet duos gradus.sc3 humanitatem et diuinitatē
et per humanitatē ascēdit ad diuinitatē.et hō habet
etiā i scala sua que est in ipo duos grad⁹ sc3 corpus ⁊
animam.ita conformiter scala ab ipo ordinata hēret

duos gradus.s.ip̃as res visibiles & grãm suaȝ. & p res visibiles ascẽderet ad grãȝ suã cognoscendã & recipiẽdã. Nõ enĩ est mirũ si xp̃s ordinauit q in reb⁹ corpalibus & visibilib⁹ hõ lapsus recipiat grãm suã. & suũ bñ esse perditũ. cũ de⁹ prĩo ordinauerit q hõ hñs iaȝ bñ esse reciperet suũ optimũ esse p res corpales. scȝ lignũ sciẽtie boni & mali. s. seruãdo obediẽtiã de pcepto dato sup lignũ sciẽtie boni & mali. qd q̃dẽ lignũ erat res corpalis & visibilis. Et iõ sicut de⁹ ordinauerat vt hõ seruãdo illã obedientiã de illo ligno reciperet optime esse. ita etiã ordinauit xp̃s de⁹ & hõ aliq̃s res visibiles & corpales. vt hõ illas in se recipiẽs p obediẽtiã & ppt obedientiã recipiat grãm suã. & bñ esse seu donũ suũ. Et iõ ille res visibiles ab ip̃o ordinate & institute hñt talẽ virtutẽ & efficaciã ex ordinatiõe sua. vt quicũq susscipiat eas debito mõ recipiat grãm suã q̃ significaẽ p tales res. Nõ q in illis reb⁹ cõtineaẽ grã. s̃ȝ q ab ip̃o daẽ omĩ recipiẽti ppter ordinationẽ & istitutionẽ suã. & q̃si ex quodã pacto. Qui aũt contẽnit recipere tales res ab ip̃o ordinatas. nullã recipit grãm. Et iõ q' p tales res corpales dñs ordinauit grãȝ suã dare hoi. ppt hoc tales res sctificanẽ & sacranẽ p verba sua. q̃ dicunẽ in nõie suo sup tales res corpales. q̃ quidẽ verba etiaȝ significãt illã grãm suscipiendã. Et iõ tales res corpales & visibiles sctificare & consecrare p verba sunt sufficiẽs instrumentũ ad recipiendũ grãm. Et cõueniẽtissime verba xp̃i debẽt addi cũ reb⁹ corpalibus. q' sicut iam declaratũ fuit in cap̃lo de v̾bis dei. duo solũ habemus a deo creaturas. s. & v̾ba sua. & verba sua hñt oẽm virtutẽ. Et de⁹ p verbũ suũ fecit creaturas. et iõ verba dei operanẽ sup creaturas visibiles. Q' ergo tales res visibiles debẽt repñsentare illd inuisibile qd daẽ & recipitur & hr̃e siĩtudinẽ cũ eo, [illegible]liter nõ faceret hoieȝ ascẽdere ad cognoscendũ [illegible] dñs Jesus xp̃s instituit & ordinauit tales res cre[illegible]s ad significandũ illd inuisibile quo hõ indiget & vt hõ recipiẽdo tales res ab ip̃o ordinatas reciperet in aĩa illd inuisibile qd significatur & repñtatur p ip̃as res. Et ideo q' v̾ba magis hñt aptitudinẽ ad significandũ & repñsentãdũ res inuisibiles q̃ ip̃e res corpales. q' hoies vtunẽ v̾bis ad sigũdũ & vadũt & intrãt in aiam. & ppter hoc sigtio eui dẽtior & magis manifesta fit p verba q̃ p ip̃as res corporales. ideo vt significatio sit plena & cõpleta. & euidẽtissima & clarissima & determinata & certa v̾ba debẽt addi cũ rebus visibilib⁹. vt p res visibiles & p verba q̃ audiũtur fiat vna cõpleta representatio & significatio

Cõueniẽter xp̃s instituit dare grãs p visibilia.

Quõ gra siti sacramentis.

Titu.ccx. Accedit verbũ ad elemẽtuȝ & fit sacramentũ s̃ȝ aug. q̃re?

Q' sacramẽta cõferunt id quod figurant.

vnius τ eiusdē rei inuisibilis. Et sic hōmo velociꝰ τ for tius ascēdit ꝑ talē significationē tā꜓ ꝑ scalā ad illā rē inuisibilē cognoscendā τ cogitandā. vt simul videndo ipsas res visibiles repꝛesentātes τ oꝛdinatas a dn̄o et audiēda ꝟba significātia ideꝫ hō intelligat clarissime ꝗd est illō inuisibile q̄ꝺ oꝫ recipere τ q̄ꝺ dabiꝛ ei a dn̄o τ vt hō firmissime credat ꝙ recipiat grām inuisibilē τ illud q̄ indigeret recipiēdo tales res. Jō est ibi oꝛdina tio τ institutio dn̄i nr̄i Jesu xp̄i τ volūtas sua q̄ oꝛdina uit instituitꝰ τ voluit vt ꝑ tales res coꝛpales hō suscipe ret grām suā τ adiutoꝛiū suū. Sūt etiā ꝟba sua irrefra gabilia. verissima. τ iō taꝫ sua efficax oꝛdinatio ꝙ sua verba q̄ nō p̄nt esse falsa. foꝛmāt hoīem ad credēdum ꝙ ibi recipit inuisibilē grām q̄ indiget. Ecce igiꝛ scalā firmissimā τ fixā τ immobilē ad ascēdendū. Et q2 ista scala est scala cognoscēdi τ suscipiēdi seu habēdi. ideo vt vtroq3 mō sit foꝛtissima est ibi p2io plena significa tio τ rep̄sentatio tā ex p̄te rerū ꝙ ex p̄te verboꝛū. vt hō ascēdat cognoscēdo. ē ibi etiā oꝛdinatio xp̄i efficax vt hō ascēdat ad suscipiendū. τ credat firmissime ꝙ acci piat talē grām rep̄sentatā τ significatā taꝫ ꝑ tales res visibiles ꝙ ꝑ verba. Quid eñ magis firmū. magis so lidū. magis securū. ꝙ oꝛdinatio xp̄i τ verba sua? Quid eñ foꝛtiꝰ i regno. q̄d magis imutabile ꝙ oꝛdinatio re gis τ verbū regis? Et ideo talis oꝛdinatio xp̄i τ verbū suū imponūt necessitatē nō tñ cogentē ꝫ volūtariā. vt hō recipiēdo tales res visibiles. recipiat a xp̄o talem grām significatā ꝑ tales res. τ vt xp̄s det illā. q2 ipse se obligauit dare ex sua bonitate τ volūtate. vt esset sum ma securitas. q̄ñ. s. oꝛdinauit tales res visibiles. τ fecit pactū cū hoībus. Qui eñ voluit moꝛi ꝑ hoībus cū sum ma pietate τ benignitate. voluit modū oꝛdinare q̄ ma gis cōueniebat hoībus. Si eñ deꝰ secrete i vētre m̄ris q̄ñ coꝛpꝰ est oꝛganisatū creat τ dat aīam rōnaleꝫ. sine petitione τ postulatiōe. q̄nto magis dabit grām inuisi bilē suā. si hō debito mō recipiat res coꝛpales τ visibi les ab ip̄o oꝛdinatas ad recipiendū suā grām? Uñ taꝫ aīa ꝙ grā immediate veniūt τ fluūt ab eo ꝑ creationē Et sicut ip̄e oꝛdinauit q̄ñ fecit hoīem ꝙ quotienscūq3 coꝛpus eīꝫ dispositū τ oꝛganisatū reciperet aīa rōna lis quā ip̄e crearet. ita oꝛdiauit q̄ñ restaurauit hoīeꝫ. ꝙ q̄ñ hō reciperet debito mō tales res coꝛpales ab ip̄o oꝛdinatas reciperet grā sua in aīa quā ip̄e crearet. Et sicut deꝰ nūꝙ deficit q̄n creet τ det aīam ita nūꝙ defi cit q̄n creet τ det grām. ¶ Ecce igiꝛ modū ꝑ queꝫ xp̄s dei filiꝰ dat hoī lapso suū bn̄ficiū τ adiutoꝛium τ facu

Sacr̄a necessario cōferunt gratiam.

Qꝛ deꝰ necessario dat grām recipiēti sacramēta.

ipm participē in merito suo ⁊ in morte sua ⁊ incorpo-
rat hoīem sibi ⁊ facit ipm suū mēbrū ⁊ incorporat ei ⁊
vnitur ⁊ fit de domo sua ⁊ de familia sua vicȝ p res cor
porales ⁊ visibiles ab ipo ordinatas. p quas hō signat
vt sit su⁹. Vñ si hō vult recipe grām satisfactionis ⁊ re
dēptionis p xpī. vt mors xpi q̄ oīa meruit sit sua. neces
se est q adhereat ⁊ vniat xpo ⁊ credat i eū ⁊ opȝ q ista
credulitas ⁊ fides occulta manifestet p signa exterio-
ra ⁊ visibilia. Et iō debuerunt esse signa certa ⁊ deter
minata visibilia p q̄ hoīes pfitent se credere in xpm
vt cognoscerent hoīes q̄ essent mēbra xpi. Sicut autē
necesse erat hoī ⁊ cueniebat vt ita satisfaceret xps p
eo. ita cueniebat hoī vt ita vniret cū xpo ⁊ daret ei grā
xpi. ⁊ q2 p tales res corpales seu signa dat grā in aīa. ⁊
hō scificatur ⁊ recipit bū esse. ⁊ etiā q2 xps ordinauit
eas. ppter hoc debēt honorari ⁊ venerari. ⁊ debēt esse
⁊ dici scā ⁊ sacra ⁊ sacramēta. Quis sint res corpales
⁊ visibiles vñ significāt res sacras ⁊ scās ⁊ pparāt ad
suscipiendū res sacras ⁊ scās. ⁊ sunt ordinate a sacra
tissimo ⁊ sctissimo xpo. quare nō immerito debēt dici
sacramēta. Et per cñs scala ista est sacramentalis.
¶ Qz primū sacramentū qd deus ordinauit est baptis
mus seu ablutio in aqua. ⁊ sacramentū regñationis et
renouationis in quo hō perdit⁹ ⁊ corruptus regenera
tur ⁊ renouatur in esse nouo spirituali ⁊ gratie.

¶ Titulus.cclxxxij.

Quoniā aūt iam declaratū fuit capto x de la
psu ⁊ corruptione hoīs in quo statu est hō
lapsus ⁊ corruptus quantū ad aīam ⁊ libe
rum arbitriū. ⁊ iō opȝ q hō totalr mutet
ab illo statu corrupto quo ad aīam ⁊ recipiat nouū eē.
⁊ perdat antiquū esse. q2 necesse est q recipiat ⁊ inci-
piat bū esse ⁊ recedat a male eē. Necesse est etiā q aīa
faciat nouas opationes. ⁊ relinquat antiq̄s ⁊ veteres.
Necesse etiā est q abluat a corruptiōe sua a sua fedi-
tate ⁊ a sua macula ⁊ infectiōe quā ptraxit a societate
carnis corrupte. Necesse est etiā q fiat plena remissio
oīs culpe oīs offense ⁊ oīs pctī. ⁊ q destruat oīs obliga
tio ad penā. vt scȝ aīa sit talis ⁊ reputet talis acsi nūq̄
peccassȝ. nec aliquā culpā habuisset. Et iō xps ordina-
uit ad significādū ⁊ repsentandū oīa ista q̄ sunt inuisi
bilia. ⁊ debēt fieri occulte in aīa. vt. s. exteri⁹ i corpe fie
ret ablutio ⁊ lauacrū per aquā elemētalē cū vbis exps-
se significātib⁹ ablutionē ⁊ lauacrū dicēdo. Ego te ba-
ptiso I noīe pris ⁊ filij ⁊ spūsctī. Qd ē idē ac si diceret
ego te abluo ⁊ lauo. Ista aūt ablutio visibilis q̄ fit exte-

Significatio baptismi.

rius in corpe sicut ordinatū est simul cū verbis ordinatis. significat ablutionē inuisibilē ꝛ occultā ꝛ secretam quā xps facit in aia. Que qdē ablutio fit p nouā grām seu nouū bñ eē.p qd bñ esse.i aia receptū aia innouat mūdat ꝛ purificat. ꝛ efficit totalr amabilis ꝛ acceptabilis deo. acsi nū ꝙ pctm̄ in ipa aia factū fuiss3. ꝛ incorporat ꝛ vnit cu3 xpo. ꝛ tota passio seu mors xpi efficit sua ꝛ applicat ei. Et iō ista ablutio q̄ fit i aqua eo mō q̄ xps ordinauit vocat sacrm seu signū regñationis ꝛ renouatiōis. qr hoc ē regñare hoiem ꝛ innouare. qr aia recipit nouū eē spūale. qd añ nō habebat. Et iō p illd sacrm aia intrat in regnū celoꝝ. ꝛ hō efficit fili9 dei et heres dei ꝛ coheres xpi. Et iō in isto sacro recipit hō nomen nouum qr vocat xpianus. qr sicut recipit a xpo esse nouū ꝛ rē nouā p quā efficit hō nouus. ita recipit nouū nomē a xpo. ꝛ sicut cōicat suā re3 ꝛ suā grām. ita cōicat suū nomē. Sic hō renouatur ꝛ quo ad rē ꝛ quo ad nomē. Et sic sacrm baptismi ē pria scala sacralis p quā hō lapsus ascēdit. ꝛ est scala cognoscēdi ꝛ suscipiēdi inuisibile p visibile. ¶ Primo videam9 quō ē scala cognoscēdi inuisibile p visibile. Uñ ipa aqua ꝛ ablutio ꝛ mod9 abluēdi sunt illd qd videt. ꝛ iō sicut corp9 pportionatur aie inuisibili. ita illd visibile qd ē sicut corp9 pportionat rei inuisibili q̄ntū ad significationē ꝛ figurationē ꝛ repñtationē. qr illd qd videt i sacramēto ē signū. figura ꝛ imago illi9 qd nō videt ꝛ iō debemus arguere de visibili ad inuisibile. Et iō sicut aqua p sua3 puritatē mūdat ꝛ purificat oēs maculas ꝛ infectiōes ꝛ totalr lauat. ita significat ꝙ aia inuisibilr mūdat ꝛ purificat ꝛ abstergit ꝛ lauat ab oī macula. ab oī infectione. ꝛ ab omī culpa. ꝛ ab oī imūdicia. ꝛ totalr efficit noua. ꝛ hoc p aquā inuisibilē s. p grām nouā ꝛ nouū esse spūale. ꝛ sicut p aquā abluit totū corp9 exteri9. ita significatur ꝙ tota aia abluit int9. Itē sicut aq̄ ē clara ꝛ dyaphana ꝛ susceptiua luminis. ita significat ꝙ aia intra illuminat et effugant oēs tenebre spūales. Itē sicut aq̄ est p suā frigiditatē refrigeratiua. ita significat ꝙ interius refrigerat ꝯcupiscētia carnis q̄ aiam inficiebat p calorē libidinosam. Itē etiā significat ꝙ aia recipit refrigeriū a pena etna ad quā erat obligata Itē sicut ablutio fit i capite. et deide ad totū corp9. ita significat plenaria ablutio ꝛ remissio oim culpaꝝ ꝛ offēsaꝝ ꝛ ois obligatiōis ad penā eternā. ita ꝙ iter aiam et deū nullū ē obstaculū qd impediat aia3 ire ad deū. ꝛ iō significat apitio ianue padisi. Et sic p3 q̄lit sacr3 baptismi qd fit i aqua corpali ꝛ visibili. ē scala ascēdēdi ad cognoscēdū.

Quō p baptismum cognoscimus effectus ei9.

Baptismus mūdat.

Illuminatur.

Refrigerat.

Omia remittit.

Januam aperit.

inuisibile qđ fit in anima. ¶ Et qꝛ nō solū est scala cognoscendi ſʒ etiā recipiēdi ⁊ habēdi: iō hō suscipiēdo erterius baptismū xp̄i seu ablutionē aque oꝛdīatam a xp̄o q̄ est visibilis. recipit intꝰ inuisibilr in aīa totū illud inuisibile: qđ significaꝛ p aquā visibilē. ⁊ hoc de necessitate ꝟtutis oꝛdinatiōis xp̄i: qui oꝛdinauit vt quicunq; recipiat suū baptismū a xp̄o oꝛdinatuʒ. recipiat totū illud qđ significaꝛ p baptismū. Sic p baptismū visibile fit inuisibilr incoꝛpatio ⁊ vnio cuʒ xp̄o. ⁊ purgatio: ablutio ⁊ mūdatio culpe ⁊ remissio pene. et apertio ianue celestis. Sic in baptismo fit gr̄atio noua ⁊ mutatio de statu in statū. ⁊ de statu ꝑrio ad statū ꝑriū: et de male esse ad bn̄ esse: ⁊ de nō esse ad esse. et de malo inuisibili. ⁊ occulto ad bonū inuisibile ⁊ occultū. Jō fit ibi mutatio de moꝛte ad vitā: de tenebꝛis ad lucem: de seruitute carnis ⁊ diaboli ad seruitutē dei et ad libertatē. Etiā hō p baptismū pdit ⁊ acq̄rit: ⁊ totū est inuisibile qđ pdit ⁊ acq̄rit. Et etiā p baptismū hō moꝛiꝛ et viuit. qꝛ aīa pdit statū antiquū ⁊ vitā antiquā: et desinit eē quo ad illū statū: qꝛ statꝰ pc̄ti: ⁊ vicij ⁊ culpe destruiꝛ. Etiā est ibi quedā moꝛs: qꝛ aīa ꝑus viuebat in vna vita. ⁊ p baptismū moꝛiꝛ illa vita: ⁊ inchoaꝛ noua vita. Et iō hō p baptismū spoliaꝛ ⁊ induiꝛ: qꝛ expoliaꝛ quo ad male esse: ⁊ quo ad vitā carnis: et quo ad affectiones carnales. ⁊ induiꝛ quo ad bn̄ esse qđ recipit a xp̄o. Etiā aīa exuiꝛ ⁊ expoliaꝛ quo ad antiquū ⁊ ꝑmuʒ holem: ⁊ induiꝛ quo ad nouū holem. Et qꝛ nemo pōt inchoare vitā nouā xp̄i ꝑriā ꝑme vite in qua viuebat: nisi relinquat ꝑmā totalr. ⁊ qꝛ ꝑma vita erat voluntaria. opꝫ q̄ vita noua scđa etiā sit volūtaria. ⁊ cū voluntas nō possit cogi.. ideo opꝫ q̄ hō volūtarie relinquat ⁊ deserat ⁊ odio habeat vitā antiquā ⁊ ei displiceat ⁊ peniteat eū sic vixisse. sic requiriꝛ in hōie adulto quādo recipit baptismū. ⁊ opoꝛtet vt displiceat vita mala ꝑterita. Uñ qꝛ in hōie adulto est duplex culpa. s. vna oꝛiginalis: ⁊ alia actualis: qꝛ peccauit p ꝓpriā voluntatem ⁊ cōsensum. iō opꝫ q̄ habeat displicētiā actualr ⁊ qꝛ dꝫ recipe nouā vitā ⁊ nouū eē a xp̄o. iō opꝫ q̄ p ꝓpriam volūtatē ⁊ ꝯsensum adhereat xp̄o et credat in eū. Etiā in hōie qui vtiꝛ libero arbitrio requiriꝛ fides ꝓpria ⁊ displicētia de mala vita. ſʒ in paruulo qui nō hꝫ ꝑtātē volēdi neq; ꝯsentiēdi. ⁊ q̄ nō peccauit p ꝓpriam volūtatē. sed solū hꝫ culpā ⁊ coꝛruptionē oꝛiginalē et totū malū venit sibi ab alio. nō requiriꝛ q̄ habeat fidē ꝓpriā nec displicentiā: sed sufficit ei fides aliena. et q̄ alij credā p ipso ⁊ cōsentiā ⁊ adhereāt xp̄o p ipso. Et

Incoꝛpoꝛaꝛ xp̄o.

Regeneratio.

De pe. di stin. j. ca. tres sunt

In baptismo adulti requiritur cōtritio.

Requiriꝛ cōis fides ꝓpria.

In puuꝛ sufficit fides aliēa

qm hō ante baptismū ⁊ anteꝗ̄ vniaᵗ xp̄o est sub ptāte diaboli:vt iam declaratū est.ideo vt diabolus expellatur ⁊ sua ptās fit exorcism⁹ añ baptismū.⁊ fit cathecismus.i.instructio de fide tanꝗ̄ quedā ꝑparatio ad baptismū.Uñ qꝛ in baptismo fit:noua regñatio spūalis: ⁊ acquiriᵗ noua forma.ideo debent oīa illa ꝑcedere q̄ preparāt ⁊ valēt ad illā formā recipiendam.

Exorcismus ⁊ cathecism⁹ quare ꝑcedit.

¶ Qꝫ sacramentū baptismi est scala ascendendi ⁊ descendendi. Titulus.cclxxxiiij.

Sicut aūt ꝑ sacrm baptismi hō lapsus ascēdit duob⁹ modis.s.cognoscēdo ⁊ suscipiēdo grām inuisibilē.ita quodāmodo xp̄us descendit ad hoīem lapsum in ipso sacro baptismi:in quo hō lapsus venit ad xp̄m: ⁊ xp̄s venit ad hoīem. Uñ ista sunt ordinata inter se quasi quedā scala ⁊ cathena.s.diuinitas xp̄i ⁊ humanitas xp̄i ⁊ mors seu passio xp̄i ⁊ baptism⁹ xp̄i. Uñ gratia xp̄i seu bñficiū ⁊ donū suū fluit ⁊ descēdit a deitate seu diuinitate xp̄i originalr:⁊ hoc ꝑ humanitatē xp̄i ⁊ ꝟtutē mortis ⁊ passionis sue in qua est infinitū meritum ⁊ infinita ꝟtus.⁊ hoc est ꝑ baptismū xp̄i:et dū hō tangiᵗ per sacrm baptismi:tūc grā descēdit ad hoīez. etiā xp̄s tāgit hoīem ꝑ baptismū suū. Etiā baptismus est vltim⁹ gradus istius scale in descēdendo.⁊ illo mō xp̄s descēdit:qꝛ donū suū descendit ⁊ induit hoīem ex alto ⁊ ipm vestit.ita ꝙ sicut baptismus xp̄i daᵗ de alto ⁊ quasi induit corpus totū ⁊ coopit ipm aqua.ita etiā induit intus totā aīam cū sua grā.⁊ sic totus hō tangitur a christo.⁊ ideo tam corpus ꝗ̄ anima incorporanᵗ cū xp̄o.⁊ ideo totus homo efficiᵗ membrū xp̄i:⁊ per ꝯsequēs habebit partem in morte.⁊ in passione xp̄i ⁊ in ꝟtute ⁊ merito passionis ei⁹.⁊ ideo hō baptizaᵗ in morte ⁊ in passione xp̄i ⁊ in sanguine eius:qꝛ in ꝟtute ⁊ in merito mortis xp̄i in qua est aspersus descēdit donū ⁊ grā ad aīam qua lauaᵗ. Et iō baptism⁹ est instrm mortis ⁊ passionis xp̄i. Sic ꝫ totū est xp̄i ⁊ grā descendens:⁊ baptism⁹ per quē grā descēdit:⁊ mors ⁊ passio humanitatis ꝑ cui⁹ ꝟtutē descēdit.et diuinitas a qua fluit grā tanꝗ̄ a fonte.⁊ ipse hō etiā efficiᵗ ipsi⁹ xp̄i ꝑ baptismū. Etiā nō īmerito hō noīaᵗ xp̄ianus ⁊ efficiᵗ infiniti valoris ⁊ ꝑcij.qꝛ tūc empt⁹ est infinito ꝑcio.s. morte xp̄i.⁊ nō est suiꝑsi⁹ ipe hō tūc:sed est xp̄i:qꝛ est mēbrū xp̄i. Et iō qui iniuriat ⁊ ledit ⁊ ꝑsequiᵗ xp̄ianū iniuriat ledit ⁊ ꝑsequiᵗ xp̄m:⁊ qui honorat xp̄ianum: honorat xp̄m. Jō hō xp̄ian⁹ dꝫ seipꝫ semꝑ reputare eē xp̄i ⁊ nō suiꝑsi⁹.⁊ ꝑ ꝯñs dꝫ cogitare quāto ⁊ quali pre-

cio est emptus: et quantum est ipm esse xpianum: et quanta gratia est esse xpianum. Et ideo sume cauere debz ne tantum nome polluat et deturpet ne discordet a xpo nec ipsum offendat. Ecce ergo cathenam imutabilem seu scalam imobilem et firmissimam. diuinitas xpi imutabilis abundantissima omnia de nihilo creas humanitas xpi in qua est infinitum meritum et infinita virtus propter mortem et passionem suam: quod quidem meritum semper durat: et nunquam potest euacuari: et baptismus in quo est ordinatio et diffinitio xpi et preceptum recipiendi vt omnis homo qui recipit illum recipiat gratiam suam. Et ideo: quia ordinatio est imutabilis baptismus semper habz virtutem et efficaciam: et sic ista scala semper remanet fixa et imobilis. Et ideo nulla debz esse dubitatio quando homo recipiens aquam baptismalem sicut debz recipiat donum et gratiam xpi. et in ista scala nihil est visibile nisi baptismus cum pertinentiis suis. et ideo homo quando recipit baptismum xpi accipitur et ligatur inuisibiliter per gratiam sibi datam cum xpo inuisibili et eleuatur et quasi suspenditur. et hoc per medium visibile. s. per baptismum xpi. Et ideo sacramentum baptismi est quasi hamus per quem xps piscatur et capit homines et trahit ad se: quia in hamo est aliquid visibile et aliquid occultum: ita in baptismo est aqua visibilis: et suscipiendo aquam exterius anima interius capitur per gratiam et efficitur xpi. Et sic patz qualiter xps descendit ad hominem per baptismum. et homo etiam ascendit ad ipm per ipm baptismum. et fit ibi quoddam matrimonium et quidam contractus et quoddam pactum et promissio inter xpm et animam: quia anima suscipit xpm in baptismo voluntarie. et ipse etiam suscipit animam et induit et ornat eam vestimentis suis inuisibilibus: et expoliat eam vestimentis suis antiquis et corruptis et inhonestis et turpibus. Et ideo anima in baptismo efficitur sponsa xpi vera que ante erat meretrix diaboli. et per consequens efficitur filia dei. Et exinde apparet cum quanta solennitate debz celebrari sacramentum baptismi et suscipi. in quo fit tale matrimonium. et anima recipit talem sponsum imortalem: inuisibilem filium dei et filium virginis verum deum et hominem. omnipotentem sume amabilem dulcem. sume desiderabilem. sume bonum. sume sapientem: qui voluit sponte mori et crucifigi: et suum totum sanguinem fundere pro amore eius: et lauare ipsam per sanguinem suum mundissimum ab omnibus suis maculis: et facere ipsam mundissimam: vt ipsa fieret sponsa sua et liberaretur a prostibulo diaboli: et ne esset meretrix eius et damnatio et perditio eterna. Merito ergo magna solennitas et celebritas debz seruari in tantis sponsalibus tanti et talis sponsi. et merito etiam anima debz seruare veram fidelitatem et integrum amorem tali sponso et omnia que ei promisit. merito etiam debz semper recordari de tanto matrimonio et de omnibus que promisit: et sume

Baptismus debz cum solennitate suscipi

cauere ne corrũpat tãtũ ꝛ tã mirabile mr̃imoniũ. Ex istis igit̃ q̃ dicta sũt appet q̃r aĩa ascẽdit p baptismuꝫ nõ solũ cognoscẽdo p visibile inuisibile ꝛ suscipiẽdo in uisibile p visibile.imo ẽt ascẽdit ad matrimoniũ ꝛ nuptias xp̃i filij dei ꝛ fit spõsa filij dei. Ascẽdit ẽtvsq ad filiatione dei:q2 fit filia dei.ascẽdit ẽt q2 fit digna vt filia dei.vt itret in regnũ dei ad societatẽ angelorũ:ꝛ tñ añ baptismũ erat meretrix diaboli:ꝛ dãnata ieternũ cuꝫ diabolo ꝛ ãgelis ei9.Igit̃ sacrꝫ baptismi ẽ scala ascẽdẽdi ꝛ descẽdẽdi vt dictũ ẽ:ꝛ lauacrũ regñatiõis ꝛ renouatiõis ꝛ purificatiõis ꝛ mũdificatiõis vt dclaratũ ẽ.

¶ Q2 scdꝫ sacr̃m ẽ sacr̃m ꝯfirmatiõis:p qd hõ iã p baptismũ nouit̃ genit9 roborat̃ ꝛ augmẽtat̃.ꝛ ad pfectaꝫ etatẽ ducit̃ in eẽ spũali ꝛ gr̃e ꝛ ꝯfirmat̃ ad pugnãdũ ꝛ ad nomẽ xp̃i audact̃ ꝛ publice ꝯfitẽdũ. ꝛ fit p vnctionẽ crismatis in frõte cũ vbis ordinatis. Ti.cclxxxiiij.

Eclaratũ est aũt q̃r p sacr̃m baptismi hõ recipit nouũ eẽ spũale q̃ ad aĩam:ꝛ de nouo regñat̃ ꝛ renasci:ꝛ ẽ ꝓpe natiuitas spiritualis ipsi9 aĩe.Et qm̃ p visibilia ꝛ corpalia ascẽdim9 ad cognoscẽdũ inuisibilia et spũalia:q2 ipa sensibilia ꝛ corpalia portãt sĩltudinẽ:ꝛ quãdã imaginẽ rerũ spũaliũ ꝛ intellectualiũ.Ideo q2 dupliciter est vita in hoĩe.s.vita corpalis ꝛ spũalis: et ẽt duplex etas.s.aĩe ꝛ corpis.ideo ex illis que videmus fieri in vita ꝛ etate ꝛ natiuitate corporali ꝛ visibili.possumus arguere ꝛ pcipere quid existat in vita ꝛ etate ꝛ natiuitate spũali.Et qm̃ in vita corporali ꝛ visibili ꝓmo hõ gñatur ꝛ accipit ꝛ incipit esse ꝛ viuere p generationẽ.Deinde post gñationẽ ꝛ natiuitatem accipit augmẽtũ ꝛ crementũ donec pueniat ad etatẽ ꝛ robur ꝛ ad pfectã vtutẽ vt possit facere pfectas opatiões humanas s̃m corp9.Sic ergo est ibi ꝓmo gñatio. deinde augmẽtũ corpale p qd hõ puenit ad perfectã etatem. Sic aũt cõformiter fit in vita spũali ipsius aĩe:qm̃ primo hõ accipit vitã spũalẽ:ꝛ generat̃ quoad illam vitã. deinde opꝫ ꝙ recipiat augmẽtũ vite spũalis donec aĩa perueniat ad pfectã etatẽ vite spũalis.et roboret̃ et cõfortet̃ ꝛ firmet̃ in tali vita vt pfecte possit opari opationes que ptinẽt ad vitã spũalẽ.Et ideo q2 p baptismuꝫ hõ recipit de nouo vitã spũalẽ ꝛ incipit esse ꝛ est quedam gñatio spũalis.necesse etiã est ꝙ sit aliud sacr̃m post baptismũ.in quo aĩa recipiat augmentũ vite spiritualis.ꝛ in quo anima accipiat etatẽ perfectã ꝛ fortitudinẽ ꝛ robur vite spũalis.Et iõ post sacr̃m baptismi ordinatum est sacramentũ confirmationis.quod

Quõ ꝯfirmatio se hẽat ad baptismum.

ita se habet ad baptismū sicut augmētum ad generationē. q2 sicut baptism9 ē qdā spūalis gñatio vt hō viuat in vita xpiana. ita etiā sacrm cōfirmatiōis ē quod dā spūale augmētū pmouēs hoiem in etatē spūalem pfectam. ⁊ iō est sacrm plenitudinis. ⁊ est pficiens illō qð datū est pri9 in baptismo. in quo datur ipi aie gra ad augmētū ⁊ plenitudinē ⁊ ad robur. ⁊ illa gra pria

Effectus cōfirmationis. q erat suscepta in baptismo crescit ⁊ cōfirmat ⁊ pducitur ad pfectionē. Uñ gra q dat in baptismo lauat aiaȝ totaliter. ⁊ ista ē sua ppria opatio. s; gra q dat i sacro ɔfirmationis roborat aiaȝ atq3 cōfirmat. Et iō q2 ista est alia opatio distīcta a pria. necesse ē q fit aliud instrm distinctū a prio. vt oia fiāt ordinato mō. Si ei ordo debitus seruat i reb9 corpalib9 ⁊ i vita corpali. quā to magis debet eē ordo in vita spūali. cū idē dñs ordinauerit vtranq3 vitā. Et iō vbi est noua opatio ⁊ nou9 effect9 in aia. ibi dȝ ordinari nouū sacrm. ad spālē effectuȝ dȝ ordinari spāle sacrm. Uñ sacra ordinant ad aiam pficiēdā. seruādā ⁊ cōplēdā. et xps p ipsa sacra opatur in aia nrā faciēdo in ea distinctas opationes ⁊ distinctos effectus p distincta sacra tāq3 p qdā medicamēta ⁊ instrā distincta fm indigētiā aie. et fm q ei cōuenit ⁊ expedit iuxta suā naturā ⁊ capacitatē suam vt omnia fiāt de gradu in gradū. Q2 eni ppter hoieȝ fecit oia. sicut tiq3 facit s; q cognoscit expedire magis hoi.

Q2 cōfirmatiōis sacrm est sacrm distinctum a baptismo.

Necessariū est aūt hoi ēt vt recipiat grām confirmantē ⁊ roborātē ⁊ augmētātem ⁊ pficiētem aiam in vita spūali quā recipit in baptismo de nouo. qm̄ si hō post baptismū hȝ viuere. necesse est q pugnet ɔ inimicos suos ⁊ ɔ inimicos vite spūalis ⁊ fidei xpiane tā visibiles q3 inuisibiles occultos seu manifestos. ⁊ hoc cū gra sibi data. Est etiā necesse q cōfiteat nomen. Jesu xpi publice ⁊ audacter sine timore ⁊ sine verecūdia tā q3 membrū ipsius xpi. ⁊ q2 Jesus xps est de9 ⁊ hō crucifix9 p hoibus ⁊ dei filius equalis per oia in deitate deo patri. q2 publice cōfiteri corā hoib9 q xps crucifixus est de9 ⁊ hō. est fortissima fides. ⁊ etiā apparet qd derisoriū maxime corā potētib9 inimicis qui possunt occidere ⁊ dare tormēta. Et iō ppter istā cōfessioneȝ fiendā eo mō quo fieri dȝ. necessariū fuit vt hō reciperet grām cōfirmātē vt sit cōstās ⁊ fortissimus tā in pugna q3 in cōfessione nois xpi. Et qm̄ quodlibet sacrm est scala cognoscēdi ⁊ suscipiēdi inuisibile p visibile.

Materia cōfirmationis. iō sicut in sacro baptismi factuȝ est ita fiet pcessus in isto sacro. Uñ opȝ q in quolibet sacro visibile proportionet rei inuisibili quo ad significationē ⁊ repsenta-

tionem. Et ideo quia crisma quod est compositum ex
oleo oliuarū ꝛ ex balsamo est res visibilis in isto sacro
ꝛ inūctio fit exteri⁹ in frōte cū verbis q̄ significāt opa
tionē q̄ fit interi⁹ in aia. q̄ sunt ista. Signo te signo cru Forma cō-
cis. cōfirmo te crismate salutis. in noie patris et filij et firmatio-
spūsancti. Et idō tā p oleū ꝛ balsamū q̄ p ṽba possumus nis.
arguere oia illa q̄ fiūt in hoie p istud sacrm̄. Unde sicut
videmus ꝙ oleū natat sup aquā ꝛ ascēdit. ita signatur ꝙ
gra que cōferf in isto sacro natat ꝛ ascēdit supra grāz Effectus
que daf in baptismo ꝛ est superior. qr illa daf ad abluē cōfirma-
dā aiam. ꝛ ista est ad roborādū aiam et augmētādum tionis.
ꝛ fortificādū in pugna. Et etiā sicut oleū reddit aquā
saporosam et sapidā. ita significaf ꝙ p gratiā q̄ daf in
hoc sacro. homo recipit maiorē saporē in xp̄o ꝛ reddi-
tur magis saporosus alijs hoibus in fama ꝛ conuersa-
tione in vita ꝛ in oibus operationib⁹ suis. ita ꝙ p istā
gratiaz homo efficif aptus ad cōuersandū cū hoibus.
Itē sicut extendif oleū ꝛ dilataf magis q̄ aqua. qr mo-
dica gutta olei crescit ꝛ extendif. qd oleū sigt cremētū
ꝛ augmentū. ita significaf ꝙ per istā gratiā q̄ datur in
isto sacro. hō xp̄ianus extēdif ꝛ dilatatur exterius ad
alios hoies p bonas opationes. et p cōfessionem nois
xp̄i. ꝛ reddit nomē xp̄i amabile in cordibus aliorū. Et
significaf. Et ꝙ p istā grāz hō recipit augmētū ꝛ cremē
tū spūale ꝛ plenitudinē grē. Itē et sicut oleū est nitidū
ꝛ sigt ꝙ in hoc sacro daf grā p quā hō hz ꝯscientiā niti
dā ꝛ opa nitida. Itē etiā arbor oliue sp hz virorē ꝛ viri
ditatē ꝛ nūq̄ pdit neq̄ p frigus neq̄ p calorē. ita signi
ficaf ꝙ per grāz q̄ cōferf in isto sacro hō semp hz viro-
rem ꝛ viriditatē ꝛ est fortis ꝛ cōstās in vita spirituali.
ꝛ nulla tribulatiōe desistit a cōfessiōe nois xp̄i. Item
etiā sicut oleū est linitiuū dulcificatiuū ꝛ suaue. ita si-
gnificaf ꝙ gratia spūsancti que datur in isto sacro. est li
nitiua. dulcificatiua ꝛ suauis. ita ꝙ facit hoiem lenez.
dulcem ꝛ suauē ꝛ misericordē alijs in cōuersatiōe. ita
ꝙ cū lenitate et dulcedine ꝛ suauitate conuersaf inter
homines alios tam bonos q̄ malos. Et ideo oleuz re-
cte significat gratiam spūsancti. quia proprietates olei
recte cōueniunt cum gratia spūsancti ꝛ cum opatio-
nibus eius. Et cum oleo miscef balsamū in hoc sacra-
mento. ꝛ ideo significatur ꝙ sicut balsamū hz precio-
sum odorem. ꝛ est valde odoriferum quē odorez emit-
tit extra se. ita similiter gratia que cōferf in hoc sacra
mento. hō extra se emitit odorē bone fame ꝛ bone vi-
te ad alios hoies ꝛ attrahit alios hoies ad se. et red-
dit nomen xp̄i odoriferum alijs hoibus. Apparet igit

qualiter ista vnctio visibilis q̄ fit exterius in corpe per crisma recte ꝓportionat̄ cū vnctione inuisibili que fit interius in anima per grām spūsscti significādo ꝛ representando. Et quia ista vnctio fit in fronte. ideo significat̄ ꝙ in isto sacro datur grā ad pugnādū publice ad cōfitendū nomē xp̄i publice ꝛ audacter sine timore ꝛ sine verecundia ꝛ erubescētia. Un̄ signū fortitudinis ꝛ cōstantie ostendit̄ in fronte. ꝛ timor ꝛ verecūdia ostendit̄ in facie ꝛ maxime in fronte. Et ideo ad significādū ꝙ per grām q̄ dat̄ in isto sacro hō interius accipit robur ꝛ fortitudinē ad pugnādū ꝯ timorem ꝛ verecūdiam. vt non formidet neq̄ verecundet̄ qn̄ erit necesse cōfiteri publice veritatē. neq̄ ꝓpter ignominiosam mortē in cruce neq̄ ꝓpter penā ꝛ ignominiā passionis. vt. s. nō formidet ꝑ cōfessiōe nois xp̄i si op⁹ fuerit sustinere quācunq̄ ꝑenā vel ignominiā tāq̄ verus pugil vnctus ad ꝑlium ꝛ tanq̄ strennuus miles xp̄i ferens in fronte signū regis sui ꝛ triūphale vexillū crucis eius. Et ideo cū confirmat̄ manus ꝛ crux imprimit̄ fronti ad significandū oia ꝑdicta. Sic igit̄ hō baptisatus ꝛ christianus recipiendo talē vnctionē crismatis in fronte ꝑ modū ꝛ formam vt fieri dꝫ cū verbis supradictis cōfirmat̄ intus in aia ꝛ roboratur ꝛ recipit gratiā inuisibilē per quā recipit augmētū spūale ꝛ peruenit ad ꝑfectam etatem spūalem. et fit plenus xp̄ianus ꝛ est aptus ad oia supradicta que necessaria sunt homi xp̄iano. si debeat viuere in hoc mūdo. Et sic apparet differentia inter sacrm̄ baptismi et cōfirmationis. qꝛ sacramentuꝫ baptismi est quedā mutatio de nō eē ad esse. sed sacramentū confirmationis est quoddā spūale augmentū de esse imꝑfecto ad esse ꝑfectū. ꝛ de etate imperfecta ad etatē ꝑfectā. ꝛ de puero ad viruꝫ. Et sicut se habet augmētum ad generationem. ita se habet confirmatio ad baptismum.

¶ Q' tertium est sacrm̄ corporis ꝛ sanguinis xp̄i iesu quod est sacramentum vnitatis ꝛ communionis. ꝛ viaticum refectionis ꝛ sacrificiū oblationis. in quo homo xp̄ianus iam genitus ꝛ viuens ꝑ baptismū in vita spūali et in esse gratie. ꝛ roboratus ꝛ augmentatus per cōfirmationē nutritur ꝛ conseruatur in eadem vita spūali ne deficiat in via. ꝛ sustentatur donec veniat ad eternam vitam ꝛ gloriā. ꝛ ꝑ qđ vnitur xp̄o ꝛ mēbris eius ꝑ amorem. et mutatur et transfertur in eum sicut nutrimentum in nutritum.

¶ Titulus.cclxxxv.

Quoniã autem vita spũalis cõformatur vite corporali.vt iã dictũ est.iõ sicut in vita corporali reperit primo gñatio p quã accipit hõ vitã.& requirit augmentũ p qd hõ pducat ad pfectionẽ vite.ita etiã requirit alimentũ & nutrimẽtũ p qd hõ cõseruet in vita. Et iõ sicut in vita spũali oportuit baptismũ esse q est spũalis gñatio & ẽt cõfirmationẽ.q est spũale augmentũ. ita oportuit eẽ sacrm vnũ qd eẽt spũale alimẽtũ & nutrimẽtũ i quo hõ cõseruaret totalr & cõpleret in bono & in spũali vita.Et qr iã declaratũ fuit in tractatu de amore ad longum.qd est verũ bonũ hois.& fuit declaratũ q amor dei est totũ bonũ hois & vita ei9.& q de amore dei nascit verũ gaudiũ & delectatio vera tãq fruct9 de quo aia viuit.& ẽt fuit dictũ q finale cõplemẽtũ hois est vt hoies vniant cũ deo p amorẽ.& inter se.ita q vnus diligat aliũ sicut seipm.& oẽs reputent se tãq vnũ hoiez necaliter erit cõplemẽtũ in hoib9 nisi sit tãta vnitas. q diligãt se sicut vnũ.& hoc non põt fieri nisi prio sint vniti cũ deo.ita q qlibet vniat prio cũ deo & vtute illi9 vnionis vniant inter se.& qr ista pfecta vnitas fit per amorẽ q mutat & cõuertit amãtẽ in amatũ.& vnit amãtẽ cũ amato.Iõ necessariuz est hoibus xpianis vt habeant vnũ sacrm in quo recipiãt amorez p quẽ vniant inter se quotidie.Vñ qlibet xpianus ẽ mẽbrum xpi p baptismũ.& oẽs xpiani faciũt vnũ corpus cũ xpo.& iõ sicut membra habent vnitatem cum capite et inter se. ita xpiani debẽt hre vnitatẽ cũ xpo & iter se.& nisi vniantur prio cũ xpo pfecta vnione.nõ possunt adiuicẽ vniri.qr vnitas mẽbrorũ oritur et causat ab vnitate capitis. Et iõ qlibet xpian9 si vult hre pfectã vnitatẽ cũ aliis xpianis.est necesse q primo hẽat vnitatem cum xpo. prefectam & qto magis vnitur cum christo.tanto magis vnitur cũ oib9 xpianis.Tũc eñ hõ xpianus pficit & cõplet & nutrit qñ vnit cũ xpo p amorẽ.qr p amorem xpianus cõuertit & mutat in xpm & assimilat ei et per cõns vnit cũ oibus mẽbris suis.Vñ sicut nutritio corporalis fit p calorẽ naturalẽ ita nutritio spũalis fit p calorẽ spũalẽ.i.p amorẽ.Et sicut calor naturalis cõuertit nutrimentum in rem nutritam et vnit. ita amor conuertit amantem in rem amatam et vnit.Sed tamen contrario modo fit nutritio spũalis & corporalis.qr in nutritione corporali nutrimentum seu alimentum cõuertitur in substantiam rei nutrite.sed in nutritione spũalis vite.res nutrita cõuertit i naturã rei nutriẽtis & nutrimẽti.& ipz nutrimẽtũ nõ mutat sz soluz res nutrita. Et causa istius diuersitatis est qr res amans nutritur

Ti. precedenti.

Titul.cxl. vij.&c.

Opz hre sacr̃z vnitatis.

Nutritio corpalis cõtrio modo se habet ad spiritualem.

de re amata.q2 res amata est nutrimētū ꝛ alimētū. ꝛ cib9 rei amātis. ꝛ q2 amor ꝯuertit amātē in amatū. q2

Titu.cxx ista est sua natura vt declaratū est. iō res q̄ amat conuertitur in rē amatā. ꝛ p ꝯñs in nutritione spūalis vite res nutrita cōuertit ꝛ mutat in rē nutriētē. Et quia xp̄s de9 ꝛ hō est res amata ꝛ xp̄ianus est res amās. iō

Quō xp̄s ē cib9 spiritualis xp̄iani.

xp̄s est nutrimētū ꝛ alimētū xp̄iani spūale. ꝛ xp̄ian9 p amorē mutat ꝛ cōuertit in xp̄m. ꝛ recipit formā ꝛ similitudinē ꝛ imaginē xp̄i. ꝛ ip̄e xp̄s nō mutat sz magis mutat ꝛ trāsformat xp̄ianū in seip̄m. Un̄ sicut in nutrimēto corpalis vite ip̄m alimētū expoliat ꝛ denudatur a sua natura ꝓpria ꝛ forma. ꝛ recipit similitudinē ꝛ formā rei q̄ nutrit. sicut panis suscipit formā carnis ita p ꝯtriū in nutritiōe spūalis vite q̄ fit per amorē res nutrita expoliat ꝛ denudat a sua ꝓpria natura ꝛ forma. ꝛ recipit similitudinē ꝛ formā rei nutriētis. Sicut ergo se habet nutrimētū ad rē nutritā in nutritione corpalis vite. ita se habet res nutrita ad nutrimētum in nutritione spūalis vite q̄tū ad trāsmutationē. Sz i

Quō nutritus crescat.

nutritiōe spūali tā res nutriēs q̄ res nutrita crescūt. sz aliter ꝛ aliter. q2 xp̄ian9 q̄ ē res q̄ nutrit crescit in vigore ꝛ ꝯfortat ꝛ fortificatur ꝛ meliorat i seip̄o qū mutatur in xp̄m. sed xp̄s nō crescit i seip̄o nec recipit vigorē. sed solū crescit q2 fit vnū corpus nouū in q̄ xp̄iani fiunt mēbra ꝛ ip̄e caput. ꝛ sic xp̄s crescit in mēbris suis. ꝛ totū illud corpus pōt vocari xp̄us. q2 ip̄e est caput ꝛ xp̄iani sunt ei9 mēbra. Et sic xp̄s dū mutat xp̄ianos in seip̄z ꝛ trāsformat p amorē tunc facit crescere corpus suū nouū. ꝛ sic quilibet xp̄ian9 dū nutritur a xp̄o p amorē fit verū mēbrū xp̄i. Et q2 natura amoris ē q2 qū res amās suscipit rē amatā tunc capitur ꝛ suscipitur a re amata. ita q2 res amans p amorē capit. ideo dū xp̄ian9 accipit xp̄m p amorē tanq̄ suū nutrimētū. tunc capitur a xp̄o. ꝛ xp̄s a xp̄iano comedit ꝛ crescit. q2 suū corpus crescit. Q2 igitur per amorē fit nutritio spūalis vite. ꝛ p amorē xp̄iani nutriūtur in xp̄o. ꝛ sūt

Quare hoc sacramētum instituit.

vera mēbra ei9 ꝛ trāsformātur i xp̄m ꝛ vniūtur ei. ꝛ p ꝯñs vniūtur inter se pfecta vnitate. iō vt ista nutritio fiat cōtinue. ꝛ vnitas ista obseruet ꝛ crescat ꝛ mēbra xp̄i ꝯtinue nutriātur. iō xp̄s istituit ꝛ ordinauit ppter istā nutritionē spūale sacr̄m corporis ꝛ sanguinis sui. i q̄ corp9 suū veraciter ꝛ realr ꝯtinet ꝛ in q̄ ip̄emet ē p̄ns i sua ꝓpria psona. q2 ip̄e sol9 ē verū alimētū ꝛ nutrimētū vite spūalis. Et q2 i q̄libz sacr̄o ē visibile ꝛ inuisibile. ꝛ q̄dlibz sacr̄m ē scala cognoscēdi ꝛ suscipiēdi. iō sicut i baptismo ꝛ ꝯfirmatiōe factū fuit. ita faciam9

in isto

in isto sacro. et ascēdam⁹ de visibili ad invisibile. Unde sicut i sacro baptismi res visibilis ē aq̄ et ablutio p aquā cū v̾bis ordinatis. et i sacro ɔfirmatiōis res visibilis ē crisma seu oleū et vnctio p crisma cū v̾bis ordinatis. ita i isto sacro res visibilis est panis et vinū cū v̾bis ordinatis a xp̄o. et deinde fit mãducatio visibilis sicut i baptismo fit ablutio. et in ɔfirmatiōe fit vnctio. Sed est drīa inter istas res visibiles q̄ sūt in hoc sacro et inter res visibiles aliorum duorum q̄ i baptismo aq̄ remanet aq̄ et i cōfirmatiōe oleū remanet oleū. s3 in isto sacro. panis nō remanet panis nec vinū remanet vinū. q̄ v̾ba isti⁹ sacri sūt alteri⁹ cōditiōis q̄ v̾ba aliorum sacrorum q̄ significãt effectū et opationē invisibilē. q̄ fit int⁹ i aia et nō significãt effectū aliquē fieri in aq̄ nec in oleo. s3 in isto sacro v̾ba significãt effectū et opatiōe3 invisibile3 fieri in ip̄is reb⁹ visibilib⁹. s. in pane et in vino q̄ significãt trãsmutatione3 reale3 et verã panis i corp⁹ xp̄i. et vinū i sanguinē eius. Et iō sicut realr et v̾aciter dū v̾ba pferunt in aliis sacris fit effect⁹ et opatio invisibilis nouiter in aia. ita silr dū v̾ba pferūt sup res visibiles. s. sup pane3 et vinū fit effect⁹ et opatio in pane et vino fm q̄ v̾ba significãt. q̄ nō videt maior rō de verbis baptismi q̄ de v̾bis isti⁹ sacri q̄ habeãt maiorem efficaciã cū istud sacrm sit nobili⁹ et mai⁹. Si g̃ v̾ba q̄ pferūtur in sacro baptismi qd est p̄mū hñt efficaciã vt hō baptizet in aia intus seq̄tur q̄ v̾ba ēt isti⁹ sacri habeãt efficaciã. s. vt panis mutet in corp⁹ et in carnē xp̄i verã. et vinum in verum sanguinem eius. Et si baptism⁹ est verum sacrm necesse est q̄ istud sit verum sacrm cū ide3 dn̄s vtrūq̄ ordinauerit et istituerit. S3 p experientiã appet q̄ baptism⁹ est verum sacrm q̄ hō mutat et renouat in vita. ergo et istud est verum sacramentum.

Materia huius sacramenti

Drñtia materie et forme huius sacri ab aliis.

¶ Probatio q̄ v̾ba xp̄i faciūt qd significãt. Ti. cclxxxvi

Quod āt v̾ba xp̄i faciūt qd significãt realit et de fcō hoc mãifestat sic. Op3 ei de necessitate q̄ v̾ba creatoris ascēdã p vnu3 gdū sup v̾ba creature. et necesse est dare vnū gdū v̾bo dei magis sup v̾bū hois. s3 v̾ba creature. s. hois sp significãt aliq̄d g̃ v̾ba dei magis debēt hēre vltra significatiōe3. s. q̄ faciunt et significãt. ita q̄ verba dei et significant et faciunt q̄ significant aliter pl⁹ nihil hērent. q̄ verba hois qd est absurdissimū. Si ergo v̾ba hois hñt hãc v̾tute3 q̄ significãt. seq̄tur q̄ v̾ba xp̄i q̄ est de⁹ et hō hñt hãc virtute3 q̄ significãt. et vltra hoc faciunt qd significant. Ergo v̾ba q̄ pferūtur in sacramētis significant et fa-

Drñtia inter verba hois et dei

Q̄ v̾ba i sacris faciunt qd significãt

ciunt qđ significant. Sequitur ergo ꝙ v̄ba que signi ficāt suū corp⁹ eē ꝛ existere in hoc sacro faciūt ip̄z exi stere ibi mutādo panē in corp⁹ ꝛ vinū in sanguinem Itē ēt v̄ba hoīs sp̄ significāt ꝛ nō sp̄ est ita sicut signi ficāt in re. imo aliq̄ñ sūt falsa. ḡ opꝫ ꝙ v̄ba xp̄i dei et hoīs hēant vnū ḡdū magis. s. ꝙ significāt ꝛ sp̄ sit ita sicut significāt in re. ita ꝙ nō p̄nt eē falsa. sꝫ sp̄ sūt v̄a. et hoc necesse est alr̄ nil pl⁹ hērēt xp̄i v̄ba ꝙ̄ v̄ba hoīs puri. Cū ḡ v̄ba isti⁹ sacri sūt v̄ba xp̄i ꝛ nō puri hoīs. seq̄t ꝙ sp̄ sint vera ꝛ ita ē ꝯcut significāt. Itē ēt si crea tura hꝫ v̄tutē mutādi aliā creaturā i se vt caro ꝯmutat panē i carnē ꝛ in seip̄aꝫ. q̄re ēt v̄ba xp̄i nō hērēt v̄tutē vt mutēt panē in carnē suā. ꝛ vinū in sanguinē suū. cū ip̄e xp̄s ordinauerit v̄ba certa ꝛ determiata ad hoc. Ergo necesse est ꝙ v̄ba xp̄i faciant qđ significāt ꝛ sp̄ sint v̄a. maxie cū ip̄e nō possit mētiri. Ergo in isto sa cramēto necesse est ꝙ fiat v̄a mutatio i pane ꝛ i vino vt sit ibi verꝫ corp⁹ xp̄i ꝛ ver⁹ sanguis. Si eñ dū ꝓferū tur v̄ba i baptismo fit mutatio int⁹ in aīa inuisibilr̄ ꝛ vere lauat̄ aīa multo magis dū ꝓferūt v̄ba xp̄i super panē ꝛ vinū eo mō quo ordinatū fuit vna mutatio fit in pane ꝛ vino. q̄ sūt res corp̄ales ꝛ corruptibiles. Ec ce igit̄ drn̄tia īter res visibiles ꝛ corp̄ales isti⁹ sacri ꝛ alioꝝ sacroꝝ. Uñ alia sacra sicut baptism⁹ ꝛ cōfirma tio p̄ficiūtur ꝛ cōplētur p̄ applicationē ad hoīem. sed istud sacrm̄ p̄ficit̄ ꝛ cōplet̄ sine applicatiōe ad hoīem p̄ se. Et valde cōuenit hoc q: istud sacrm̄ est alimētū ꝛ nutrimētū sp̄uale. ꝛ est refectio sp̄ualis. ꝛ hoc fit per amorē. ꝛ nihil magis inflāmat ad amorē ꝙ̄ p̄ntia xp̄i realis. Deide aūt istđ sacrꝫ applicat̄ ad hoīem ꝛ hoc p̄ modū māducatiōis ꝛ pot⁹. ꝛ ad modū cibi ꝛ pot⁹. q: hꝫ formā cibi ꝛ pot⁹. q: comedit̄ ꝛ bibit̄. Sic ḡ in isto sacro sunt oīa ista ꝓmo panis ꝛ vinū. scđo mutatio pa nis in corp⁹ xp̄i. ꝛ vini in sanguinē p̄ v̄ba ꝛ vltio est vi sibilis comestio ꝛ potatio realis isti⁹ sacri. Et q: visibi le in sacris siḡficat inuisibile vt iā dictū est. q: illđ qđ videt̄ est imago ꝛ signū illi⁹ qđ nō videt̄. ascēdam⁹ de visibili ad inuisibile. Uñ in isto sacro est duplex inui sibile. vnū extra hoīeꝫ aliđ intra hoīeꝫ. q: i isto sacro. fit duplex effect⁹. ꝓm⁹ in ip̄is reb⁹ corp̄alib⁹. s. pane ꝛ vino. ꝛ scđs int⁹ i aīa. q: necesse est ꝙ p̄ istđ sacrm̄ fiat in aīa aliqđ inuisibile ꝛ sp̄uale. sicut p̄ baptismū ꝛ p̄ ꝯfirmationē. ꝛ ꝙ hō int⁹ in aīa recipiat rē inuisibilē. q: oīa sacra sūt p̄p̄ hoīeꝫ. Et iō hic faciem⁹ duos ꝓcess⁹ ꝓmo de visibili ad inuisibile qđ est extra hominē. ꝛ de inde ad inuisibile qđ recipitur intus in homine. Uñ p̄mū visibile qđ ibi videt̄ ē forma panis ꝛ forma vi

Drn̄tia alioꝝ sacramentorū ad illud.

Ti. cclxxxi

Duplex effect⁹ illius sacramenti.

ni.⁊ inuisibile qđ intꝰ cōtinet̄ est corpꝰ xp̄i ⁊ sanguis eiꝰ.⁊ p ꝯñs totꝰ xp̄s verꝰ deꝰ ⁊ verꝰ hō. Et iō significatur ꝙ sicut panis ⁊ vinū q̄ sunt cibꝰ ⁊ potꝰ sunt plena refectio corꝑis.ita ꝙ in cibo ⁊ potu ē cōpleta refectio corꝑis.ita silr̄ corpꝰ xp̄i qđ inuisibiliter cōtinet̄ ⁊ sanguis eiꝰ ⁊ p ꝯñs ip̄e xp̄s est plena ⁊ cōpleta refectio ⁊ nutrimentū ⁊ alimētū sp̄uale. Et sicut panis ⁊ vinum sunt ꝑncipalis substātia nutrimēti ⁊ alimenti corꝑis ita significant ꝙ ip̄e xp̄s ibidē existens est ꝑncipalis substātia nutrimēti ⁊ alimēti sp̄ūalis. Uñ sicut aqua in baptismo significat ablutionē ita forma panis ⁊ vini significat refectionē ⁊ nutritionē. Et sicut panis sup oēs cibos corpꝰ reficit ⁊ substētat ⁊ vinū hoīē leti ficat et inebriat.ita significatur ꝙ caro xp̄i ibidē existens aīam reficit et sustentat sp̄ūaliter sup oēm gratiā et ꝙ sanguis xp̄i aīaꝫ letificat et inebriat.⁊ ꝙ xp̄s totā aīaꝫ reficit sustentat letifcat atꝙ inebriat.vt autē oīa cōcludamꝰ p formaꝫ panis et vini.significat̄ ꝙ sicut se habet panis et vinū ad corpus .i. quicq̄d facit panis et vinū in corꝑe totū hoc facit xp̄s in aīa.⁊ sic se hꝫ ad aīam inuisibilē. Itē etiā panis et vinū aliud significāt.qꝛ vnꝰ panis cōponitur ex multis granis ⁊ vnū vinū ex multis granis racemoꝝ. Et iō significat̄ p hoc aliđ inuisibile.ꝙ sicut ex multis granis frumenti fit vnꝰ panis.⁊ ex multis granis racemoꝝ vnū vinū ita silr̄ ex multis xp̄ianis vna societas fit ⁊ vnū corpꝰ in xp̄o. Et ita p hoc significat̄ vera vnitas xp̄ianoꝝ inter se ⁊ cū xp̄o p amorē.ita ꝙ significat̄ ꝙ p xp̄ꝫ ꝯtētuꝫ in isto sacro fit v̄a vnitas iter oēs xp̄ianos q̄ debēt sumere istđ sacrm̄. Et sic forma panis ⁊ vini sūt imago ⁊ signū vnitatis xp̄ianoꝝ cū xp̄o ⁊ inter se. Et sic p formā panis ⁊ vini significat̄ duplex inuisibile.s.corpus xp̄i veꝝ.⁊ istđ inuisibile ꝯtinet̄ realr̄ in isto sacro⁊ aliđ inuisibile ē vnitas ⁊ societas xp̄ianoꝝ in vno corꝑe.et hoc ē corpꝰ xp̄i mysticū.xp̄s mysticꝰ.⁊ istud inuisibile nō ꝯtinet̄ sub forma panis ⁊ vini.ſꝫ solꝰ xp̄s q̄ ē caput ⁊ cā istiꝰ vnitatis. Ita sig̃ficat̄ ꝙ xp̄iani p istđ sacrꝫ vniunt̄ cū xp̄o ⁊ iter se.⁊ iō ē sacrꝫ ⁊ imago.⁊ signū ⁊ mysteriū vnitatis ⁊ societatis.⁊ pacis ⁊ cōcordie.⁊ vere amicicie ⁊ frn̄itatis.ita ꝙ p istđ sacrm̄ xp̄iani fiūt vnū cū xp̄o ⁊ iter se sicut grana frumēti sūt vnꝰ panis. Et iō qꝛ oēs fideles xp̄iani sīt mēbra xp̄i ⁊ ip̄e ē caput oīꝫ seq̄t̄ ꝙ oēs xp̄iani sīt isto sacramento eodē modo quo sunt vniti cum christo non ꝙ continentur ibidē realiter.ſꝫ tātū representalr̄.⁊ qꝛ significent̄ rōne vnitatis p sacrm̄. Et iō istđ sacrm̄ est sacrm̄ oīm christia-

Plene reficit.

Sustētat

Hoc sacꝫ sig̃ficat vnitatem xp̄ianoꝝ et xp̄i.

Corpꝰ xp̄i veꝝ ⁊ mysticum.

noru & cōionis.& vbicūq fit & fiet repñtat oēs xpianos qr realiter & veraciter ɔtinet illū q est caput olm xpia norū.& caput semp respicit mēbra.& mēbra respiciunt caput.Et qr vnitas ista nō pōt fieri nisi p amorē & dile ctionez.qr amor vnit & mutat.iō istud sacrm est sacrm amoris & charitatis.Sicq hoc sacrm ē imago & signū refectionis seu mutatiōis spūalis & vnitatis.& p ɔns si gnificat q pfectio spūalis cōsistit in vera vnitate cū xpo & cū mēbris ei9.in vero amore p quē causat vnitas ve ra.Et qr in refectiōe & in vera vnitate & amore ē gau diū & delectatio & leticia.iō istud sacrm est sacrm gau dij & leticie & delectatiōis & societatis.Et qr in isto sacra mento realiter cōtinetur ille q est omne bonum p mo dum cibi & potus & alimenti.ideo est sacramētum ois dulcedinis ois bonitatis & ois perfectionis & virtutis.

Est sacra mentum amoris & vnitatis.

¶ Quid significat trāsmutatio que fit in pane & vino.

¶ Titulus. cclxxxvij.

Quoniā i isto sacro ipe res visibiles.s.panis & vinū realr mutant & ɔuertunt i corp9 & sanguinē Jesu xpi & nō remanēt.& in alijs sacramētis nō mutant.sicut aq nō mutat i baptismo.iō significat q istō sacrz ē trās mutatiuū & ɔuersiuū.& q p hoc sacrm xpiani totalr cō uertūtur & mutant in xpm.& sicut res corpales ɔuertū tur in corp9 xpi.ita significat q xpiani p hoc sacrm cō uertūtur in aiam xpi & in ei9 diuinitatē & in suā volū tatē.Et sicut ipe res corpales.s.panis & vinū exaltant & dignificant in isto sacro tāta exaltatiōe & dignificatio ne q nō pōt cogitari maior.nec psit plus ascendere.qr trāseunt in corp9 xpi glificatū.ita significat q p istud sacrm xpiani exaltant & dignificant tāta exaltatiōe et dignitate q nō pōt cogitari maior in hoc mūdo et effi ciūtur diuini & deificant et ɔuertunt in xpm q est de9 & hō & ɔuertunt in suā volūtatē.Et sicut ibi fit plena cō uersio panis & vini i corp9 xpi.qr nihil de substātia pa nis & vini remanet.ita significat q p istō sacrm fit ple na ɔuersio xpiani in xpm.ita q nihil remanet de ppa volūtate nec de pprio amore nec de ppo sensu. sz totū qcqd est hois inqntū hō est totū ɔuertit in xpm. Et si cut substātia panis & vini inuisibilis & occulta ɔuertit & mutat i corp9 & sanguinē xpi.& tñ forma panis et vini remanet exteri9 visibilr tāq signa & vestigia & imago. ita significat q p istō sacrm aia xpiani inuisibilis & oc culta q ē tota substātia ei9 ɔuertit in aiaz xpi & i ei9 dei tatē et inuisibilr & occulte.et tñ corp9 remanet exteri9 visibile i sua forma & i sua natura.ita q sicut panis ex terius apparet panis & iteri9 ē tñ mutat9.ita hō appa

Per hoc conuerti mur in xpm.

Exalta mur & dei ficamur.

Aiam no strā ɔuer tit in suā.

ret exteri⁹ idē. et tñ interi⁹ est mutat⁹ totalr q̄ ad aīam Et sicut mutatio q̄ ē i pane et vino ē intrīseca et subalis et fundamētalis et cordialis. ita significatur φ p istud sacrm fit in hoie mutatio intrīseca subalis et fundamētalis et cordialis. ita φ cor hoīs mutat in cor xpi. Sic q̄ sicut xps in isto sacro trāsmutat et ꝯuertit in corp⁹ suū et sanguinē res ipas corpales p verbū suū. ita trāsmutat in isto sacro ipas aīas in seipm. Et sic trāsmutatio corpalis repñtat et significat trāsmutationē spūalē. Et qr etiā corp⁹ hoīs pōt meliorari sicut aīa suo mō. ideo etiā sicut panis q̄ est res corpalis meliorat tāta melioratiōe q̄ nō pōt fieri maior. qr trāsit i corp⁹ xpi. ita etiā significat φ corp⁹ xpiani meliorat p istō sacrm. tm q̄ntū meliorari pōt in hoc mūdo ita φ fit castū mūdū. puruz sctm obediēs aīe. Ita etiā qr panis figt corp⁹. et vinū significat aīam. qr panis ptinet ad carnē. et vinū ad sanguinē. in q̄ est sedes aīe. iō figtur φ sicut panis et vinū meliorant tāta melioratiōe q̄ nō pōt cogitari maior ita siliter p istud sacrm aīa et corp⁹ xpiani meliorant tāta melioratiōe q̄ nō pōt cogitari maior i hoc mūdo Et p ꝯñs figtur φ p istud sacrm xpian⁹ cōsummat et pficitur et ꝑuenit ad vltimū cōplemētū bonitatis q̄ntū fieri pōt in hoc mūdo. Ecce igit qualr duo sunt in hoc sacramēto exterius que significāt omnia inuisibilia que fiunt christiano per istud sacramentum. scz forma panis et vini visibilis. et ipsa transmutatio que fit in eis.

Corp⁹ nostruz per hoc sacramentum sūmeme lioratur.

¶ Quid significat realis māducatio isti⁹ sacramēti visibilis. ¶ Titu.cclxxxviij.

Et qr oīa sacramēta ppter hoiem sunt. iō debent applicari ad hoiem. et iō istud sacrm debz applicari ad hoiem: Sz sacramētū baptismi nō ē sacrm nisi qñ actu applicat ad hoiem lauādo. et etiā ꝯfirmatio vngēdo. sz istud sacrm añq̄ applicet ad hoiem iā ē sacramentū cōpletū in se. et hoc significat φ hō añq̄ applicetur ei istud sacramentū dz hr̄e summā deuotionē et reuerentiā in isto sacramēto. et añ dz cogitare mysteria et significationes isti⁹ sacramēti. ita φ primo dz excitari totus hō intus et extra ad amorē et deuotionē ex pñtia tāti sacramēti. in quo cōtinet xps de⁹ et hō et ver⁹ redēptor et saluator et amic⁹ summ⁹. Et etiā qr in isto sacramēto fit cōuersio hoīs in xpm. et ista cōuersio fit p amorē ardentē et deuotionē. ideo optz φ primo xpianus calefiat et igniat p amoris desideriū vt sit apt⁹ cōuerti in xpm. et hoc fit dū cogitat presentiā realē iesu xpi filij dei. q̄ ex infinita et dulcissima charitate voluit mori p ipo. et ideo in sacramēto dz esse summa deuo

Manducās dz habere deuotionē.

tio.z plus sine cõparatiõe ꝗ̃ in aliis. Jõ anteꝗ̃ applicet
Hoc sacramẽtum hꝫ virtutẽ añ suã applicationem. hoĩ iam est sacramentũ. Et iõ istud sacr̃m iã hꝫ virtutẽ in hoĩe. z opat̃ in hoĩe anteꝗ̃ applicet̃ ei realr̃ et dat virtutẽ. inuisibilẽ z amorẽ z ardorẽ z vnitatẽ. z si hõ nõ põt ipm̃ cape ex sola deuotiõe operat̃ i eo. sꝫ tñ nõ tm̃ operat̃ sicut qñ applicat̃ realr̃ hoĩ. Sicut ḡ alia sacr̃a opant̃ in hoĩe interi9 inuisibilr̃ dũ applicant̃. ita etiaꝫ istud sacr̃m opat̃ in hoĩe dũ applicat̃ ei realr̃. Et sicut alia sacr̃a habẽt ꝓpriũ modũ applicãdi visibilr̃ in ꝙ significatur opatio ꝙ fit interi9 inuisibilr̃. vt i baptismo ablutio exterior ẽ mod9 applicãdi. ꝙ sigt̃ ablutionẽ interiorẽ inuisibilẽ in aĩa. ita istud sacr̃m hꝫ suũ ꝓpriuꝫ
Per mãducationẽ ꝓprie applicat̃ nobis. modũ applicãdi visibilẽ. in ꝙ sigñtur opatio inuisibilis ꝙ fit interi9 in aĩa. z mod9 applicãdi ad hoĩem et suscipiẽdi est p mãducationẽ z potationẽ. ita ꝙ mãducãdo hõ suscipit istud sacr̃m. sicut lauãdo suscipit sacr̃m baptismi. Et iõ si hõ suscipiẽdo aquã suscipit gr̃am inuisibilẽ in aĩa z donũ xp̃i inuisibile qđ dat̃ in baptismo. quãto magis suscipiẽdo realr̃ nõ aquã sꝫ ipꝫ xp̃m deũ z hoĩem sub forma panis z vini. in ꝙ est totũ bonũ z a quo est om̃e bonũ z oĩs gr̃a. recipiet inuisibilẽ gr̃am z donũ suũ. Et si suscipiẽdo aquã ꝙ nõ viuit nõ sentit recipit hõ gr̃aꝫ. ḡ quãto magis suscipiẽdo ipꝫ sub forma visibilis panis. ꝙ est viuẽs ineternũ ver9 de9 z ver9 hõ
Hõ accipit gratie plenitudinem. recipiat gr̃aꝫ. Et si etiã suscipiẽdo aquã corruptibileꝫ hõ suscipit gr̃am xp̃i. ꝗnto magis suscipiẽdo xp̃m immortalẽ z incorruptibilẽ suscipit gr̃am ad susceptionẽ isti9 sacramẽti tãꝗ̃ ad maximũ sacr̃m. Et iõ in isto sacramẽto hõ recipit plenitudinẽ gr̃e et suscipit illũ ꝙ ẽ totũ et cõplementũ bonũ. Et qꝛ amor z charitas ẽ plenitudo oĩs bonitatis. ideo in isto sacr̃o suscipit̃ amor z charitas ꝙ est om̃e bonũ. Qꝛ igit̃ xp̃ianus suscipit xp̃ꝫ in isto sacramẽto mãducãdo z trãsglutiẽdo ad modũ cibi corpalis ponẽdo intus in corpore z in corde z alia
Xp̃s spũaliter p fidẽ z amorem debꝫ suum. sacramẽta recipit exteri9. iõ significatur z est signũ et imago ꝙ ipse xp̃ianus dꝫ recipere xp̃m in corde spũali teret ei dꝫ vniri p fidẽ et amorẽ. z ꝙ istud sacramentũ cõfortat cor spũale intus. z significat̃ ꝙ sicut illud ꝙ comeditur in corpus cõuertit̃ z recipit naturã ei9. ita similiter xp̃ianus p illud sacramentũ cõuertit̃ in xp̃m z recipit naturã ei9. z p cõsequẽs efficit̃ diuin9 z deificatus. z significatur ꝙ xp̃s cõuertit xp̃ianum in seipm̃. z vnit ipꝫ cũ mẽbris suis magis z incorporat. Sicut ergo homo comedit z trãsglutit xp̃m corpaliter et ponit in corpus suũ. ita significat̃ ꝙ xp̃s transglutit et comedit spũaliter ipm̃ hoĩem in corpus suũ mysticũ. sꝫ in vni-

atem ꝛ societatē suorū membrorū.s.in vnitatē fideliū xp̄ianorum. Unā impossibile est ꝙ xp̄s mutet. ergo ipē hō mutat̄ ꝑ istā manducationē.qꝛ in mādu catione de necessitate fit mutatio vt iā declaratū est.qꝛ māducatio ꝛ nutritio spūalis fit mō cōtrario māducationi et nutritioni corpali qꝛ in māducatiōe ꝛ nutritiōe corporali illud qđ māducat̄ mutat̄ ꝛ incorpatur in rē māducantē.s; in māducatiōe spūali fit ꝑ cōtrariū.qꝛ illđ qđ māducat̄ mutat ꝛ incorporat māducantē in seipm. Et ideo xp̄s dū manducat̄ ꝛ transglutit̄ mutat ꝛ incorporat ꝛ vnit māducantē in seipm sicut nutrimētum int9 in corpe vnit̄ cū nutrito. Sic igit̄ sicut hō suscipiendo sacramentū baptismi suscipit inuisibilit̄ in aīa oīa q̄ significant̄ ꝑ illa visibilia q̄ sunt in baptismo.ita silr hō suscipiēdo ꝑ māducationē; istud sacrm̄ eo mō quo dꝫ suscipit inuisibiliter oīa illa q̄ significant̄ ꝑ illa q̄ vidētur in hoc sacramēto.ꝛ hoc ſm maiorē vel minorē deuotionē. Et ideo qꝛ istud sacramentū est tā magnū ꝙ superat oīa sacramēta.iō dꝫ tractari ꝛ celebrari cū sūma solēnitate et reuerentia et honore ꝛ deuotione. Et ideo vocatur eucharistia id est bona gratia. quia ī eo continetur ille in quo est omnis gratia. Incorpat̄ corpi mistico xp̄i. Titu. cclxxxv. Dꝫ tracta ri cuꝫ maxima solē nitate.

¶ Q9 istud sacramentū nō solū est sacramentū. s; est etiā verū ꝛ perfectū sacrificiū placatiuū ꝛ satisfactiuū ꝑ qđ reddit̄ deo laus glīa ꝛ honor ꝛ oīne debitū soluit̄

¶ Titulus.cclxxxix.

Quoniā superi9 declaratū est ꝙ mors ꝛ passio xp̄i est tota satisfactio ꝛ totū preciuꝫ ꝓ obligatione hoīs ꝛ ꝙ in ea est oīs virtus ꝛ omne meritū.et qꝛ ipa mors ꝛ passio fuit verum sacrificium ꝛ oblatio ꝓ pctīs hoim semel facta.qꝛ xp̄s dedit vitā suā infiniti precij ꝛ valoris voluntarie ꝓ hominibus deo prī vt iam declaratū fuit.nec pōt esse aliud sacrificium nec alia oblatio.nec hostia placens deo nec sufficiēs ad satisfaciendū deo ꝓ obligatione. Et ideo quia ipsa mors et passio transyt.ꝛ remansit virtus ei9 in eternū.et dn̄s ipē qui passus est resurrexit et viuit ineternū.ideo mors ipsa et passio nō pōt manere nisi ꝑ memoriā vt iā declaratuꝫ est.qꝛ illa que semel facta sunt ꝛ trāsierūt.ꝑ memoriā solū viuūt ꝛ hn̄t esse. Et iō memoria ꝛ recordatio mortis ꝛ passiōis xp̄i cū deuotiōe ꝛ vera fide.est imago et rep̄ntatio vere mortis ꝛ vere passiōis q̄ fuit vere sacrificiuꝫ. Et ideo qꝛ ipa mors ꝛ passio manet ꝑ memoriā in hoibus xp̄ianis sequit̄ ꝙ ipa memoria passionis cū vera deuotione ꝛ credulitate est sacrificium ꝛ oblatio Titu. cclv Tit.cclvi Titu.cclv Titu. cclxix. Memoria passiō nis xp̄i rep̄ntat ei9 verā mortem.

placens deo. ꝛ satisfaciēs ꝓ oī obligatiōe. Vn̄ ꝑ talem
memoriā hō facit totā mortē ꝛ passionē xp̄i suā: ꝛ ap-
plicat eā sibi: q꞉ q̄uis mors xp̄i habeat oēm ꝟtutē ad
satisfaciendū ꝓ oī debito. nō tn̄ ꝓficit hoī adulto nisi
applicet eā sibi ꝑ memoriā ꝛ deuotionē ꝛ fidē: q꞉ ipsa

Titulo cclxxxix. Quilibet pōt sibi ꝑ hoc sacrm̄ applicare meritū mortis xp̄i.

mors xp̄i est cōis oībus sicut sol. ꝛ q̄libet pōt eā recipe
totā ꝓ se vt iā dictū est. ꝛ iō q̄libet hō pōt ip̄am mortē
ꝛ passionē dare ꝛ offerre deo ꝓ seip̄o ad satisfaciēdū
ꝛ reddendū deo siue ꝓ ꝓp̄ma oblōne naturali. siue pro
scd̄a que est ꝑ offensis ꝛ pctīs. Et q̄uis ip̄a mors ꝛ pas
sio xp̄i sit infiniti p̄cii ꝛ ꝟtutis ꝛ semꝑ placeat deo ꝛ sit
ei acceptabilis. attn̄ de⁹ nō respicit nisi q̄ntitatē ꝛ ma
gnitudinē memorie ꝛ deuotiōis ꝛ fidei q꞉ tātū quisq̄
recipit de merito ꝛ ꝟtute passiōis xp̄i. q̄tū h꞉ de de

Deus respicit q̄ntitatē deuotionis solum.

uotione: q꞉ tm̄ facit eā suā: ꝛ de⁹ nō respicit q̄ntitatē
ꝛ magnitudinē rei que offert ei: ꝫ magis respicit q̄n
titatē ꝛ magnitudinē deuotiōis offerētis. Et iō tantū
ipsa passio ꝓficit offerēti. q̄tū h꞉ de memoria et de-
uotiōe in ea. ꝛ ꝓ tāto de⁹ acceptat. ꝛ hoc est verū post
sacrm̄ baptismi: q꞉ in sacro baptismi xp̄s applicat suā

In baptismo applicatur tota passio xp̄i.

totā passionē hoī. ꝛ dat eam sibi. ac si ip̄emet hō susti
nuisset eā. Sed post baptismū si hō debeat pro aliquo
satisfacere deo. tātū ꝓficit q̄tū h꞉ deuotionis ꝛ me-
morie in ipsa passiōe. ꝛ tantū iuuat se cū ipsa passiōe
sicut tātū aliq̄s recipit de ꝟtute solis in orto vel in cā-
po q̄tū disponit hortū vel cāpū. Et iō q꞉ nihil magis
est necessariū hoī ꝛ magis vtile q̄ memoria passiōis
xp̄i cū vera deuotiōe: q꞉ alr̄ hoī adulto nihil ꝓficit xp̄s
q꞉ xp̄s nihil ꝓficit hoī nisi inq̄tū est passus ꝛ cruci-
fixus ꝛ mortuus. ꝛ ibi est tota ꝟtus. sequit̄ q̄ necessari-
um fuit homini hr̄e aliqd̄ memoriale efficacissimū ad
causandū memoriā passiōis xp̄i. Et q꞉ nihil magis ef
ficax ꝛ ꝓpinquū ꝛ ꝓximū ad memorādū passionem et
mortē xp̄i q̄ ipsius ꝑn̄tia xp̄i qui passus ꝛ mortu⁹ est.

Hoc sacramētuꝫ est memoriale mortis xp̄i.

q꞉ tūc talis memoria cū p̄sentia ipsiusmet xp̄i passi fa
cit ip̄am mortē ꝛ passionē ac si mō facta eēt. iō neces-
sariū fuit hoī istud sacrm̄ corꝑis ꝛ sanguinis xp̄i: in q̄
ip̄emet eēt pn̄s realr̄ vt esset memoriale sempiternū ꝛ
ꝯtinuū ꝛ efficacissimū sue mortis ꝛ sue passiōis: vt sic
per talē memoriā ꝟtus sue passiōis reciꝑet ꝛ incorꝑa-
retur magis in hoīb⁹ ꝛ magis eis ꝓficeret: vt sic semꝑ

Et tradit sub vtraq̄ spēꝛ sit magis memoriale.

esset ꝯtinua memoria ꝛ recordatio sue mortis ꝛ sue pas
sionis semel facte. vt tātū bonū ꝛ bn̄ficiū tātum nunq̄
posset tradi obliuioni: ꝫ semꝑ remaneret magis in ꝯti
nua memoria in hoīb⁹ xp̄ianis. Et iō istud sacrm̄ vt sit
magis memoratiuū passionis xp̄i ꝛ rep̄sentatiuū: q̄-

uis sit vnū.diuisum est in corpus ⁊ sanguinē:qꝛ sacꝭm corpis est per se: ⁊ sacꝭm sanguinis est p se:lꝫ in corpe sit sanguis:⁊ in sanguine sit corpꝰ:⁊ vtrobiqꝫ totꝰ xp̄s. Vñ in passiōe ⁊ in morte fuit sanguis effusus a corpe ⁊ extra corpꝰ. Et iō sequit ꝙ istō sacꝭm nō solū ē sacꝭm imo ēt sacrificiū et oblatio et hostia. Est sacꝭm inquātum inuisibilr dat gr̄a sub specie visibili.sed est sacrificiū inquātū repn̄tat passionē et mortē xp̄i:⁊ est memoriale eius.q̄ fuit sola verū sacrificiū purū:placitū: et plenariū. Et iō oīa que fiūt in isto sacro et oīs solēnitas debēt repn̄tare illa q̄ facta fuerūt in passione:vt sicut ip̄m sacꝭm repn̄tat ipsam passionē.ita oīa alia q̄ fiunt circa istud sacꝭm repn̄tēt illa q̄ fuerūt facta circa passionē.vt sit plena repn̄tatio passiōis. Et sic appet q̄liter xp̄s dedit istud sacꝭm vt eēt sacrificiū oblatiōis et sacꝭm cōionis et viaticū refectiōis vt eēt cōpletum nutrimētū in eē spūali ⁊ gr̄e.quia nutrimētū spūale ⁊ gratie cōplemētū in vnoqꝫ xp̄iano fideli cōsistit et attendit in ꝯseruatione deuotiōis ad deū.et in cōseruatione dilectiōis et amoris ad ꝓximū suū.et in ꝯseruatione delectatiōis intra seip̄m et ad seip̄m. Et iō quia deuotio ad deū exercet p oblationē sacrificij puri placidi et plenarij et placatiui.et dilectio ad ꝓximū exercet p cōionē vniꝰ sacri vnitiui.et delectatio intra seip̄ꝫ exercet p refectionē viatici refectiui.iō dedit xp̄s istō sacꝭm eucharistie hoībꝰ:vt esset sacrificiū oblationis et sacꝭm cōionis:et viaticū refectiōis:vt fideles xp̄iani ābulātes p viā reficiātur in via ne deficiāt vt possint peruenire ad suā propriā patriā.

Est sacꝭ ⁊ ē sacrificium.

Spūale nutrimētuꝫ xp̄iā est ꝯseruatio deuotionis

¶De compatione carnis scdi hoīs.s.xp̄i ad carnē p̄mi hoīs.s.ade.et ostēdit ꝙ sicut caro p̄mi hoīs est venenosa et mortifera et dās mortē aīe.ita caro xp̄i ē salutifera et viuificatiua dās vitā aīe. Titulus.ccxc.

Quoniā istud sacꝭm corpis et sanguis xp̄i est nutrimētū et alimētū spūale aīarū in quo realr ꝯtinet ipa caro xp̄i.iō sequit ꝙ xp̄s dat i isto sacro suā verā carnē ad māducādū tāꝙ verū nutrimētū aīaꝝ. Et ideo vt magis cognoscamꝰ qualr se hēat caro xp̄i ad aīas opꝫ compare ipsas ad carnē hoīs p̄mi.s.ipsius ade.qm̄ nō est nisi duplex caro in gn̄ali.s.caro p̄mi hoīs et caro scdi hoīs.s.xp̄i. Et qꝛ caro xp̄i est scda et caro p̄mi hoīs est p̄ma.iō nō possumꝰ bn̄ cognoscere carnē xp̄i nisi cōparemꝰ eā ad carneꝫ p̄mi hoīs. Et ideo cōsiderādū est qualr se habeāt ad inuicē et qualiter vtraqꝫ se habeat ad aīas:quia vtraqꝫ recipit aīas.

Hic dat vera caro xp̄i.

quia caro ꝑpter aiam est. ⁊ videnda est natura ⁊ conditio vtriusq;. Et qm̃ scõs hõ.s. xp̃s est ꝯrius ꝑmo hoi iõ ẽt caro xp̃i ẽ ꝯria carni ꝑmi hoĩs. ⁊ iste due carnes hñt ꝯrias ꝓprietates ⁊ ꝯrios effect⁹ ⁊ ꝯrias opatiões respectu aie. Et qꝛ iã declaratũ fuit in tractatu de lapsu ⁊ corruptiõe hoĩs q̃lr aia ꝯhit ⁊ capit totũ suũ malum ⁊ totã suã corruptionẽ ⁊ ꝑditionẽ ⁊ mortẽ: qꝛ sociat ⁊ vnit cũ carne ꝑmi hoĩs gñata libidinose turpit ⁊ inhoneste. ⁊ illa societas est tota origo ⁊ fundamentum sui mali: ẽ necesse est ꝙ aia ꝯhat ⁊ accipiat totuꝫ suũ bonũ ⁊ totã suã purificationẽ ⁊ mũdiciã. suã salutem. suã repatioñeꝫ ⁊ suã vitã ex societate ⁊ vnione cũ carne xp̃i: que est gñata sine libidine honestissime ꝑ spm̃sctm̃ de ꝟgine. Vñ ꝯria ꝯrijs curant. Si em̃ societas ⁊ vnio cũ carne libidinose cõcepta est cã oĩs mali ipsi aie sequit ꝙ societas ⁊ vnio cũ carne nõ ꝯcepta libidinose sed purissime sine viro de ꝟgine erit cã oĩs boni ip̃i aie. Et si etiã vnio ⁊ societas aie cũ carne immunda ⁊ inhonesta ⁊ corruptibili ꝑmi hoĩs dat mortem ⁊ oẽm maculã aie quãto magis vnio ⁊ societas ipsius aie cũ carne mũdissima ⁊ honestissima xp̃i: q̃ est imortalis ⁊ deificata vnita cũ deitate i vna ꝑsona. dabit vitã et oẽm mũdiciã ipsi aie. Et si ipsi aie imputat pctm̃ ⁊ crimẽ ꝑmi hoĩs ꝑpter societateꝫ ⁊ vnioneꝫ cuꝫ carne corrupta eius. quãto magis ipsi aie cõicabitur meritũ scõi hoĩs. s. xp̃i ꝑp societateꝫ ⁊ vnionẽ cũ carne eius sctissima. Si em̃ aia fit ꝑticeps pctĩ ipsi⁹ ade ꝑ carnẽ. ita ẽt efficit ꝑticeps meriti xp̃i ꝑ carnẽ. Iteꝫ si caro ꝑmi hoĩs facta venenosa et mortifera cõicat aie ⁊ dat mortẽ. nõne ẽt caro xp̃i salutifera ⁊ viuificatiua dabit ipsi aie vitã ⁊ salutẽ. Sic ẽ sicut aia ꝯhit ⁊ capit oẽ malũ ꝑ carnẽ. ita necesse est ꝙ recipiat oẽ bonũ per carnẽ. Et si aia debeat liberari ab oĩ malo qđ aduenit ei ꝑpt carnẽ ꝑmi hoĩs necesse est ei ꝙ habeat societatem ⁊ vnionẽ cũ carne scõi hoĩs. s. xp̃i. Sic igit caro ꝑmi hoĩs ꝑ delectationẽ ⁊ libidineꝫ dat ⁊ cõicat mortẽ oĩ aie: sed caro xp̃i ꝑ morteꝫ ⁊ aspitateꝫ in cruce passa: flagellata: ⁊ tormentata cõicat ⁊ dat vitã oĩ aie q̃ vnit cũ ea. Et sicut vna caro ꝑmi hoĩs oẽs aias ificit ⁊ mortificat. ita caro xp̃i oẽs aias lauat: mundat ⁊ viuificat. Et sicut caro ꝑmi hoĩs est archa oĩm viciorꝫ ⁊ pctõꝝ ⁊ criminũ: ⁊ ꝯseruatio oĩm maloꝝ. ita caro xp̃i est archa oĩm ꝟtutũ ⁊ oĩm thesauroꝝ spũaliũ ⁊ ꝯseruatio omniũ bonoꝝ: ⁊ sic sunt due arche. Et sic ꝑma caro sepat aiaꝫ a societate dei ⁊ vnit eã cũ diabolo. ita caro christi sepat eã a diabolo ⁊ vnit eã cũ deo: qꝛ sicut i carne

Caro xp̃i ẽ ꝯria carni ade. Titulo ccxlviij.

Q. ꝯ aia nr̃a oẽ bonũ suum accipit ex sũptiõe corporis xp̃i.

Accipit vitã ⁊ oẽꝫ mũdiciã.

Coĩcatur meritum christi.

Caro xp̃i oẽs aias viuificat: ⁊ est thesaur⁹ oĩꝫ gr̃arum. Unit cuꝫ deo.

pmi hois latet diabolus.ita i carne scdi hois latet deitas. Et io aia qñ vnit & sociat cū carne xpi: sociat & vnitur cū deitate. Et sicut diabolus per carnem ade capit animas: ita xps capit eas per carnem suā.

¶ Qr duplex est societas ipsius aie cū carne pmi hois & vtraq est mortalis. Titulus.ccxcj.

Due aūt sunt societates aie cū carne ppria gñata libidinose. Prima est naturalis qñ aia creat et vnit carni ipsa ignorāte & nesciente: & ista nō est volūtaria: qr nō est p pprium ꝯsensum aie: Et p istā vnionē facit ipsa aia vnā psonā cū carne. & p istā societatē quis ipsa nō cōsentiat nec aliqd sciat iputat ei crimen primi hois. & fit pticeps in eo & reputat immūda & turpis et inhonesta sicut puella nutrita & sociata cū muliere meretrice reputat imūda & fit infamata: & ꝯhit maculā ex tali societate: & refutabit quis ipsa ignoret. Alia societas est ipsius aie cū carne q̄ est volūtaria & p pprium consensum. s. qñ ipa aia bz vsum liberi arbitrij & amat delectatiões carnis & ꝯsentit libidini & factis carnis & ei placet inhonestas & turpitudo carnis. & ista societas aie cū carne qr est p pprium ꝯsensum & ppriā volūtatem occidit aiam & facit ipam neqssimā: qr aia deberet hre odio oia vicia carnis: & ceteras suas turpitudines. & quādo ipa ꝯsentit carni & adheret p voluntatem: tunc facit corruptionē carnis eē suā met. & tūc aia icurrit pctm & crimē ppriū & efficit turpissima. inhonesta. & maculatissima. Si eñ ipa aia ꝯhit maculā & imūdiciā. & reputat imūda p pmā societatē naturalē cū carne quam ipa nō fac: imo fit ipa ignorāte quāto magis ꝯhit maculā & reputat imūda p istā societatē volūtariā quam ipsamet facit. & ipsa societas est ꝯ naturā. qr aia p primā societatē dat vitā carni & viuificat eā: & postea per scdam societatē ipsa aia vult recipe vitā a carne: & nutriri a carne. qr aia recipit vitā ab illa re quā amat et qua delectat. Et io aia nō recipit tūc vitam a carne: qr hoc eēt ꝯ naturā: sz magis mortē volūtariā. Et ista secūda societas est maior & fortior q̄ pma: qr tūc aia vnitur cū carne sm se totā & magis est vnita cū re quā diligit p volūtatē & amorē q̄ cū re cū q̄ vnit p naturam. Sicq aia per pmā societatē cū dat vitā carni & facit ipsam viuere. recipit ab ea mortē ignorāter: qr pp̄ter talē societatē ieternū sepabit a societate dei nisi mūdet sz p scdam societatē volūtariā & amorosā. ipa recipit suā refectiōnē: & suā ꝯplacētiā & suā dlectatiões cū carne: & tñ recipit mortē volūtarie: qr tal' dlectatio & ꝯplacētia.

Voluntaria societas aie cū carne.

Nota loquelam.

Aia plus est ibi vbi amat q̄ animat.

Nota diligenter.

τ talis refectio quã aīa recipit voluntarie τ ꝑ amorē τ ɔ̃sensū cū carne venenosa τ mortifera est corrupta τ mortifera τ venenosa. τ ꝑ hoc aīa īcurrit penã eternã τ dolorem eternū. τ sepat a societate dei. Et qr ꝑ istas duas societates cū carne corrupta ꝓmi hōis. aīa īcurrit totū suū malū τ mortē suã τ ꝑdit totū bonū suū τ vitã suã q̃ ɔ̃sistit ī societate dei ꝑ volūtatē τ amorē. iō necesse est si debeat liberari a tali morte. τ recipere vitã. ꝙ hēat societatē τ vnionē cū alia carne ɔ̃ria sue carni ꝓprie. τ illa ē caro xp̄i. Vñ natura aīe ē ꝙ sp dēat hr̄e societatē cū carne. τ qr nō pt hr̄e societatē cū carne. τ qr nō pt hr̄e societatē naturalē cū carne xp̄i. quia solū talē societatē pōt hr̄e cū carne ꝓpria τ corrupta. τ cū illa facit vnã ꝑsonã indiuiduã. iō restat ꝙ cū carne xp̄i nō pōt hr̄e nisi scđam societatē q̃ est volūtaria. τ ꝑ volūtatē τ amorē τ ꝑ ꝓpriū ɔ̃sensum. Sicut em̄ sociat τ vnit cū ꝓpria carne ꝑ volūtatē amorē. ita pt sociari τ vniri cū carne xp̄i. qr societas talis seu vnio ē ꝑ liberū arbitriū. τ ī ptã te sua pōt sociari et vniri cū illa carne cū q̃ magis voluerit. Si ḡ aīa societur ꝑ volūtatē τ amorē τ ꝑ liberū arbitriū cū carne xp̄i. amãdo volēdo ɔ̃placēdo delectãdo in ea τ in suis ꝟtutib⁹ τ ɔ̃ditiōibus: tūc qr talis societas ē ꝑ volūtatē. est maior τ pricipalior societas aīe. τ ē ꝓpria societas aīe. inq̄ntū est rōnalis. iō ipa aīa mūdabit purificabit totalr̄. τ reputabit mūda sine macula. qr talis ē aīa q̄lis est res illa cū q̃ sociat ꝑ amorē τ volūtatē. nec alr̄ pt mūdari a maculis prime carnis. Et tūc aīa hēbit societatē cū vtraꝙ carne. s; nō eãdē societatē. qr cū pria carne habebit solã societatē ꝑ naturã. τ cū carne xp̄i habebit societatē ꝑ volūtatē τ amorē τ ɔ̃sensū. Et tūc aīa dabit vitã carni ꝓprie ꝑ ꝓmã societatē. τ recipit vitã a carne xp̄i ꝑ scđaʒ societatē. qr ꝑ illã vniet τ sociabit cū deitate q̃ latet ī carne xp̄i. qr caro xp̄i est caro dei. τ est plena diuinitate. τ ꝑ ɔ̃ns in ea occultatū est oē bonū. Et tunc societas prime carnis nō poterit maculare ipaʒ aīaʒ. ꝙ̄uis sit vnita cū ea ꝑ naturã. Vñ magis est ꝓpria τ magis ꝓpinq̄ ipsi aīe. s. caro xp̄i ꝙ̄ caro pria cū q̃ facit ꝑsonã. τ magis dʒ diligere illã sine ɔ̃patione. qr caro xp̄i fuit crucifixa passa τ flagellata. ꝟberata et mortua propter salutē aīe. τ ꝓ pctīs τ culpis suis. q̃ eueniebãt propter societatē carnis sue corrupte τ liberauit eã a penis τ dolorib⁹ eternis. τ a morte ꝑpetua q̃ debebat ei ꝓpter societatē cū pria carne sua mortifera. Et iō dʒ q̄ntū poterit sociari τ vniri scđe carni. s. carni xp̄i τ relinq̄re τ odio hr̄e carnē primã. q̃ tm̄ malū fecerat ei τ face

Aīa ꝑ societatem cum carne adē incurrit oē malum.

Per volūtariam societatē cum carne xp̄i anima mūdabitur.

re conatur quantum potest. Et ideo si ipsa posset deberet sociari et vniri cum carne christi tam per naturam quam per voluntatem. vt haberet ambas societates cum ea et totaliter relinqueret carnem suam. et facere vnam personam cum ea. Sed quia non potest sociari ei nisi per voluntatem et amorem et non per naturam. ideo debet quantum potest ad minus sociari et vniri et ligari cum ea per voluntatem et amorem vt ista societas vincat et superet alteram. quasi si non esset. et pro nihilo reputare primam societatem. vt sicut caro secunda est nobilior carne prima sine comparatione. ita societas cum secunda carne superet societatem prime carnis. Que enim est comparatio carnis generate et concepte sine libidine de virgine per manus spiritussancti. ad carnem generatam libidinose de corrupta muliere per concupiscentiam inordinatissimam viri. Et que comparatio carnis dei et filij dei que est vnita eternaliter cum deitate ad carnem hominis corrupti. que habet societatem cum nequissimo diabolo? Que etiam comparatio carnis incorruptibilis immortalis inuisibilis spiritualis celestis glorificate et iam deificate. ad carnem corruptibilem mortalem visibilem terrestrem et putrefactibilem? Que est comparatio carnis purificantis. saluantis. redimentis. viuificantis. mundantis et lauantis omnes animas. ad carnem damnantem. mortificantem. maculantem. deturpantem et inficientem animam sibi coniunctam. Que est comparatio carnis liberantis animam a pena eterna ad carnem obligantem animam ad penam eternam propter suam societatem. Que est comparatio carnis virginalis incorrupte. honestissime et castissime. ad carnem meretricem inhonestam. corruptissimam et inordinatissimam? Sic ergo ipsa anima debet fugere quantum poterit societatem talis carnis sue. et si non potest per naturam saltem per voluntatem. et totaliter sociari et vniri cum alia carne perfectissima. et quia non potest per naturam saltem per amorem et voluntatem. Ergo sicut continue et incessanter est vnita cum carne prima per naturam et societatem naturalem. ita continue et incessanter debet esse vnita cum carne secunda christi per amorem et voluntatem. vt sicut continue ipsa dat vitam naturalem sue carni per societatem naturalem. ita continue recipiat vitam voluntariam a carne christi per societatem amorosam et voluntariam. Sic ergo anima habet duas habitationes et duo habitacula. quia habet duas carnes in quibus habet habitare sed primam habitationem carnis habet continue perdere et inuoluntarie. sed secundam habitationem carnis nunquam potest perdere si vult. quia non potest separari a carne christi inuoluntarie. nec per coactionem. sed solum per propriam voluntatem. Et sic anima habet eternum habitaculum in quo potest eternaliter habitare si velit. Ut igitur anima recipiat societatem et vnionem cum carne christi per amorem et voluntatem. et per consequens recipiat vitam et delectationem et refectionem ab ipsa. et relinquat totaliter vnionem et societatem cum carne prima. et nullo modo recipiat delectationem

Nulla est comparatio carnis christi ad e.

nec refectionẽ mortiferã in ip̃a.iõ xp̃s dedit carnem suã i sacr̃o isto.s.corꝑis ꝛ sanguinis sui.vt ip̃a ala mã ducet substãtiã sue carnis.ꝛ bibat sanguinẽ suũ ꝑ voluntatẽ ꝛ amorẽ. Et hoc iuisibilr̃ sub forma visibili rerũ q̃ ꝯuertunt̃ i carnẽ ꝛ sanguiez. Et qꝛ ista societas dꝫ eẽ cõtinua:iõ istud sacr̃m debet cõtinuari et frequentari incessanter.

¶ Qꝛ sicut caro primi hoĩs ꝑ suã multiplicationẽ ꝛ diuisionẽ est causa multiplicatiõis ꝛ diuisiõis aĩarũ.ita caro xp̃i ꝑ suã vnitatem ꝛ indiuisionem est causa vnitatis ꝛ indiuisionis aĩarũ.

Titulus.ccxcij.

ET qm̃ nõ est nisi duplex caro.s.caro xp̃i et caro primi hoĩs ꝛ vtraq̃ est cõis caro:sꝫ caro xp̃i descẽdit de carne primi hoĩs.sꝫ tñ ꝑ talẽ modũ ꝙ nõ potuit eẽ infecta.ꝛ iõ ẽ noua caro ꝛ ꝯ̃ria p̃ri e carni. Qꝛ igit̃ vtraq̃ ẽ cõis oĩbus aĩabus.ꝛ oĩs aĩa p̃t sociari cũ vtraq̃ sit̃ ꝓpter duplicẽ societatẽ quam p̃ot hr̃e oĩs aĩa iõ qꝛ caro xp̃i est ꝯ̃ria carni primi hoĩs:sicut caro primi hoĩs est causa multiplicatiõis aĩarũ.ita caro xp̃i est cã vnitatis earũ. Vñ caro primi hoĩs multiplicat̃ et diuidit̃ in infinitas partes ꝛ portiões ꝛ seminat̃ sicut granuꝫ. et iõ multiplicat̃ sicut granũ in agro. Et iõ ad multiplicationẽ isti⁹ carnis multiplicant̃ aĩe a deo q̃ creat tot aĩas q̃t sunt portiões carnis.ꝛ si caro nõ ml̃tiplicaret̃ nec etiã aĩe mltiplicarẽt̃.qꝛ plures aĩe nõ p̃ñt vniri cũ vna carne ꝑ naturalẽ societatẽ. Attñ oẽs carnes multiplicate sunt vna caro:ꝛ ꝓ vna carne reputant̃.qꝛ ab vna carne descẽdũt ꝑ eũdẽ modũ. Et qꝛ ẽt q̃ñ mltiplicat̃ caro primi hoĩs multiplicat̃ corruptio malũ et infectio.iõ sicut caro ip̃a multiplicata:est cã multiplicatiõis ꝛ multitudinis aĩaꝝ.ita ẽt ẽ cã diuisiõis ꝛ sepatiõis ip̃aꝝ aĩaꝝ a deo ꝛ int̃ se.qꝛ ꝓpt̃ talẽ societatẽ quã q̃libet aĩa hꝫ cũ carne sua ꝓp̃a corrupta q̃libꝫ aĩa sepatur ꝛ diuidit̃ a deo ꝛ q̃libꝫ alia aĩa ꝑ volũtatẽ ꝛ amorẽ. Et iõ caro ẽ cã discordie ꝛ diuisiõis aĩaꝝ cũ deo ꝛ int̃ se:qꝛ q̃libꝫ aĩa hꝫ suã ꝓpriã ꝛ singl̃arẽ carneꝫ: ꝛ tot aĩe q̃t carnes. Et iõ si q̃libꝫ aĩa ꝑ volũtatẽ ꝛ amorẽ hẽat societatẽ cũ sua ꝓpria carne.ꝛ nõ solũ ꝑ naturã sꝫ volũtarie.necesse ẽ ꝙ ip̃e aĩe hẽant diuisionẽ int̃ se ꝛ discordiã.litẽ ꝛ inimiciciã ꝑ volũtatẽ.qꝛ nõ oẽs amãt vnã carnẽ.ꝛ talis amor vt iã dictũ est.ẽ venenosus ꝛ mortifer⁹ Et iõ ex tali amore necessario orit̃ oẽ malũ.ꝛ nullũ bonũ. Sꝫ qꝛ caro xp̃i nõ p̃t multiplicari nec diuidi.sꝫ sꝑ ẽ vna realr̃ nũero exñs eadẽ.iõ qꝛ aĩe hñt vnionem ꝛ societatẽ cũ ip̃a ꝑ volũtateꝫ ꝛ amoreꝫ.seq̃t̃ ꝙ ip̃a ẽ causa oĩs vnitatis ꝛ concordie aĩarũ. Vñ omnes aĩe possunt

Caro xp̃i est causa vnitatis.

Caro ade est causa sepationis aiaꝝ a deo.

bre vnionē et societatē cū ipa. Quis nō sit nisi vna nec possit multiplicari. qr talis societas et vnio est p volūtatē et amorē et nō p naturā. et oēs aie psit amare vnā et eā dē carnē. s. xpi q crucifixa ē p oibus aiabus. et vna nō pt īpedire aliā. imo oēs simul psit vniri. et sociari cū ea p volūtatē et amorē. Et p ɔsns oēs insimul et si eēnt īfinite psit recipe vitā a tali carne et refectiōez. et iō p talez vnionē et societatē oēs aie efficiūtur vna aia. et vnius volūtatis vnius intētiōis et vnius cordis et vnius amoris Et sic p carnē xpi vnicā. multitudo aiaꝝ reducitur ad vnitatē. et sic p carnē xpi aie vniūtur inter se et cū deo p volūtatē et amorē. Et sic vna caro xpi sufficit p omnibus aiabus ad dādū eis vitā. Et qr cū carne xpi ē vnita aia eius. et hoc p vnionē naturalē. q qdē aia ē dignissima et sctissima. iō ēt oēs aie qn sociātur cū vna carne xpi ēt vniūtur et habēt societatē cū vna aia deifica Et qr ibi est etiā deitas. iō aie hnt societatē p carnem xpi cū ipa deitate. Et sic aie sociātur et vniūtur cū carne xpi et cū aia xpi. et cū deitate xpi. Qre merito oēs aie efficiūtur vna aia. Et sic xps dādo suā carnez aiabus dat suā aiam et suā deitatē insil et reducit oēs aias ad vnā p suā carnē. Sic ergo pmo oēs aie exeunt et creāt ab vno et eodē qr a deo. et multiplicātur p multiplicatiōnē carnis et corrūpunt. deinde iterū reducunt ad deū et mundātur p vnitatē carnis. et sic caro ē cā multitudinis aiaꝝ. et ē cā vnitatis ipaꝝ. et est cā qre aie exeūt a deo p creationē. et ē cā qre redeūt ad deū. et ē cā dānatiōis aiaꝝ. et ē cā saluatiōis. et est cā mortis. et ē cā vite ipaꝝ aiaꝝ. et sic oia facit caro sz nō eadez caro. Couenietissimū et pportionatissimū et sūme necessarium est igit oi aie rōnali imortali fm naturaz vnite et coiūcte carni mortali corrupte et inficiēti corrūpēti et dāti mortē spūalē. vt ipa societ et vniat p volūtatem et amorē carni xpi purissime imortali. mūdāti et purificāti et dāti vitā spūalē. Couenietissime ēt xps ī isto sacro nutritiuo. ɔseruatiuo. refectiuo. sustentatiuo. et vnitiuo dat carnē suā verā ad mādūcādū. vt veniet et societ cēs aias cū carne sua. et sustētet eas et nutriat et viuificet reficiat et pficiat. Necessariū g fuit vt aia appropinquaret carni xpi. et ipa caro appropinquaret et tāta appropinquatiōe. q nō possit cogitari maior vt fieret pfecta societas et vnio. et hoc nō pt fieri nisi ipa caro sumat et capiat realr p modū comestiōis et mādūcatiōis visibilis. et iō necesse ē q ipa caro xpi veraciter sit ɔtēta ī hoc sacro p vita et sustētatiōe mūdi. Ecce mirabilissimā scalā et cōpletissimā ī hoc magno sacro in quo oia ɔtinēt qm ibi est prio forma et spēs visibilis et sa-

Caro xpi sufficit p oibus aiabus.

Christus dat veraz carnez vt vniat.

Cōtēta in isto sacro

cramētalis ꝛ iste est prim⁹ grad⁹ scale. Deīde sub spe
cie visibili est vera caro xp̄i inuisibilis. ꝛ iste est scd̄s
gradus scale: deinde in carne est sanguis xp̄i inui-
sibilis. ꝛ iste est terti⁹ grad⁹. Deīde in carne ꝛ sangui
ne xp̄i est ip̄a aīa xp̄i sanctissima ꝛ iste est q̄rt⁹ grad⁹
scale. Ultio in carne ꝛ sanguine ꝛ aīa est tota diuītas
infinita in p̄sona filij dei. Et oīa ista sunt realr̄ in isto
sacr̄o: ꝛ hoc p̄pter carnē. Est ergo vnū visibile ibi ꝛ q̄
tuor iuisibilia. ꝛ ip̄a quatuor inuisibilia sūt vn⁹ xp̄us
q: caro xp̄i ꝛ sanguis xp̄i ꝛ aīa xp̄i ꝛ diuītas xp̄i sunt
ip̄e xp̄s ꝛ vn⁹ xp̄s. ergo maxim⁹ mōs ē xp̄s. Suscipiē-
do igit̄ sp̄em ꝛ formā visibilē panis suscipit̄ iuisibilis
caro xp̄i ꝛ latēs ꝛ suscipiēdo carnē suscipit̄ sanguis ī
carne latēs. ꝛ suscipiēdo carnē ꝛ sanguinē. suscipitur
aīa in carne ꝛ in sanguine latēs. ꝛ suscipiēdo carnē ꝛ
sanguinē ꝛ animā xp̄i. suscipitur diuinitas ī eis latēs
Si ergo suscipiēdo aquā baptismi exteri⁹ in corpore
ex ordinatione xp̄i suscipit̄ in aīa tāta grā. quāto ma
gis suscipiēdo istud sacrm̄ intus in corp̄e in quo susci
piūtur iuisibiliter oīa p̄dicta. suscipiet̄ gratia intus ī
anima. Ecce ergo modicum visibile. sed maxima inui
sibilia. q: modicū est qd̄ apparet. s; ifinitū ē qd̄ latet.
Ecce igitur videre possumus qualiter ista tria sacra
menta sc; baptismus confirmatio ꝛ eucharistia faci-
unt inter se quādā scalā cōpletā. q: de p̄io ascēdit̄ ad
scd̄m ꝛ de secūdo ad tertiū in suscipiendo. Et etiā qd̄
libet istoꝝ est in se scala ad ascēdendū de visibili ad i-
uisibile. ꝛ suscipimus inuisibile per visibile.

¶ Declaratio p̄ exēpla qualr̄ vna caro xp̄i seu vnū cor
pus ex̄ns idē numero pōt esse sil̄ et semel in pluribus
partibus seu locis. ¶ Titulus. ccxciij.

Corpus xp̄i est in pluribus locis sil̄ ꝛ semel.

Q qm̄ vna ꝛ eadē caro xp̄i est vita oīū aīaꝝ
ꝛ refectio. et op; q̄ oēs xp̄iani adulti reci-
piāt ꝛ māducēt istā carnē; ī isto sacr̄o. cu;
oīs xp̄iani nō sunt sil̄ ī eod̄ loco corpalit̄.
iō necesse ē q̄ vna ꝛ eadē caro xp̄i. ꝛ vnū ꝛ
idē corp⁹ xp̄i sil̄ ꝛ semel possit esse in oibus ptibus et
locis mūdi. q: oīs xp̄iani idigēt isto sacr̄o et d̄nt su-
mere ip̄m. Un̄ q: istud sacrm̄ est verissimu; vt p̄batu;
est. ꝛ xp̄s instituit ꝛ ordinauit vt oēs sumāt suā carne;
in isto sacr̄o sicut ordinauit q̄ oēs sumāt aquā baptis-
mi. & cu; istud nō possit fieri. sc; q̄ omnes sumāt istud
sacrm̄. nisi sua caro ꝛ suu; corp⁹ qd̄ realr̄ cōtinet̄ ī isto
sacr̄o sit in plurib⁹ locis sil̄ ꝛ semel sequit̄ de necessita
te q̄ ita pōt eē ꝛ ita est q̄ sua caro eadē nūero ex̄ns est
in p̄lib⁹ locis. q: hec req̄rit̄ de necessitate in hoc sacr̄o
propter ordi-

pꝑter ordinationē suā. Qꝛ ꝗ hoc sacꝛm est sume verꝫ. ꝛ hoc reqrit ad hoc sacꝛm. qꝛ verꝫ ē ꝯiūctū ꝛ ānexū de ncc̄itate cū hoc sacro. seqꝛ ꝙ ita est ꝙ vna caro xp̄i pt eē ꝛ est in plib9 locis realr. qm̄ si hoc nō eēt verū. nec sacꝛm eēt verū nec xp̄s eēt verax qđ ē ipossibile. Ergo ad certificādū, ꝙ ita ē sufficit ordiatio ꝛ istitutio xp̄i. q̄ nō ē mēdax nec pt ordiare fallū. Et ēt sicut ē neces se ꝙ caro xp̄i vna ꝛ eadē sit in plib9 locis sil' ꝛ sel. ita est necesse ꝙ si forma seu sp̄es panis frāgaꝛ ꝛ diuidaꝛ ꝙ vna ꝛ eadē caro xp̄i sit in singlis ptib9. qꝛ caro xp̄i nō pōt frāgi nec diuidi in ptes. qꝛ glificata est. Quō aūt oīa ista pñt fieri nō est necesse scire. sꝫ sufficit sci re ꝙ ita est necesse eē. ꝛ ipossibile ē alr eē pp v̄itatē sa cramenti. ꝙ hoc reqrit ꝙ ita sit. ꝛ ēt ppt honorē xp̄i q̄ sacꝛm ordinauit. q̄ hoc sacꝛm nō ordinasset. si hoc fie ri nō posset. Ad habēdū ei verā certitudinem sacri ꝛ noticiā sufficiētē. sufficit scire ꝙ xp̄s ordinauit ꝛ insti tuit tale sacꝛm. ꝛ videre p experiētiā op9 ꝛ effetū sacri ꝛ cognoscere q̄liter hō idiget tali sacro ad suā neces sitatē ꝛ vtilitaē. sꝫ quō hoc possit fieri nō ē necesse sci re. sꝫ sufficit ꝙ xp̄s q̄ ordinauit sciat ꝛ cognoscat. sicut ifirmo sufficit ꝙ sciat ꝙ medic9 q̄ est bon9 ꝛ ver9 ordi nauit talē medicinā ꝛ ꝙ sentit in se ꝛ in aliis op9 ꝛ ef fectū talis medicine ꝛ cognoscat se indigere tali me dicina. nec reqrit ꝙ ifirm9 sciat quō fit medicina. nec q̄liter pōt fieri. sꝫ sufficit ꝙ medic9 q̄ ordinauit sciat. Sacꝛa igiꝛ nō sꝫ ordiata vt hō sciat ꝛ cognoscat q̄liter fiant. sꝫ vt p ip̄a hō recipiat salutē ꝛ grām ꝛ auxiliū a deo. ꝛ postea ip̄a grā suscepta iuuat hoīem ad cogno scēdū ea ꝛ v̄itatē ipoꝝ. Attn̄ postq̄ hō est cert9 de v̄a necessitate pōt ad maiorē claritatē q̄rere exēpla ꝛ ar gumēta ad magis cognoscēdū ip̄a mirabilia q̄ i isto sacro sūt maiora ꝛ altiora q̄ in aliis sacris. qꝛ ibi vnū corp9 xp̄i est sil' ꝛ sel in plib9 locis. ꝛ ēt qꝛ tm̄ ē i parua hostia sicut i magna nec si diuidaꝛ hostia pp hoc di uidiꝛ xp̄s seu corp9 xp̄i. ꝛ i q̄libꝫ pte ē tot9 xp̄s. Et iō ma gis difficile est adintelligēdū istud sacꝛm q̄ alia. qꝛ oīa ista appent eē ꝯ̄ sēsuꝫ ꝛ experiētiā sēsus. Sꝫ tn̄ nō ē mirū si caro xp̄i ꝯiūcta isepabilr cū diuinitate ascē dat ad istū gradū. vt possit eē sil' ꝛ sel in plib9 locis qꝛ diuinitas est vbiq̄ tota sil'. Et qꝛ caro xp̄i ē vnita diui nitati. iō rōne diuitatꝭ pt sil' ꝛ sel eē i plib9 locꝭ. Sic ei rōne carnis ē i isto sacro diuitas est cā q̄re ip̄a caro pt sil' ꝛ sel in locis plib9 eē. ¶ Un̄ hoc pōt videri in aliis reb9 p experientiā. qꝛ vna res multiplicatur ꝛ est to ta simul et semel in pluribus locis. sicut vnū verbum

Sufficit scire ꝙ xp̄s hoc sacꝛꝫ instituit.

Exēplum quō corp9 xp̄i est in pluribus locis.

totū est sit et sed in plurib⁹ aurib⁹ et tñ est in vna aure sicut in alia. sʒ tñ nō est eadē vox nūero sʒ spē. Si ergo vna vox hoīs est i plib⁹ aurib⁹ tota eadē specie nōne ēt magis opʒ dare vnū gradū carni xp̄i et corpi suo glificato et ɔiucto cū deitate. vt. s. vnum et idē nūero ex his possit esse in plib⁹ locis. ¶ Jtē ēt videm⁹ q̄ vna dictio siue sit magna siue sit pua sp idē significat. vt ista dictio rex siue sit ita magna sicut tota terra siue sit ita pua sicut vnū granū milij. tm̄ significat vno mō sicut alio mō. ita q̄ puitas et magnitudo dictiōis nihil variat q̄tū ad significatū qd significat neqʒ ppter hoc q̄ maior bʒ mai⁹ significatū. neqʒ q̄ minor bʒ min⁹ significatū. ita ɔformiter. qr forma panis et spēs est sicut dictio significās. et corp⁹ xp̄i ē sicut significatū. iō neqʒ pua forma neqʒ magna seu hostia. aliq̄d variat. qr tm̄ ē i pua sic̄ i magna hostia. qr hostia seu forma visibil nō ē nisi signū corpis xp̄i. Q̄uis ibi realr cōtineat corp⁹ xp̄i. sʒ nō sicut locatū in loco nec sicut vinū in vase. sʒ sic̄ signatū i signo et significatū i dictiōe. ¶ Jtē ēt q̄uis ipa dictio mltiplicet nō pp h̄ mltiplicat significatū. imo sp est vnū significatū et idē i se. ita q̄uis hostie in infinitū multiplicent. nō ppter hoc multiplicat caro seu corp⁹ xp̄i. sʒ sp manet idē. Et etiā sicut sp q̄diu ipa dictio retinebit formā suā et naturā sp habebit suū significatū. ita q̄diu forma panis in sua natura remanebit sp habebit int⁹ ip̄m corp⁹ xp̄i. Et iō tādiu manet corp⁹ xp̄i sub forma panis q̄diu remanet forma panis. sʒ si mutet forma panis. qr nō remanet signum nec etiā signatū est ibi. Et iō qr q̄libʒ ps panis seu hostia bʒ spēm et formā et nomē panis. iō in qualibʒ pte hostie. siue sit pua siue magna est tota caro siue corp⁹ xp̄i. ¶ Jtē hoc idē ēt pōt declarari in speculo quātūcunqʒ magno. et q̄ eēt ita magnū sicut tot⁹ mūd⁹ nō ē nisi vna imago vni⁹ hoīs in eo. et tñ si speculū frāgat i infinitas ptes in q̄libʒ pte appebit tota imago q̄ apparebat in toto speculo integro. et tm̄ appebit in parte sicut in toto. et tātū in vna parte sicut in alia. ita silr si esset vnus panis ita magnus sicut tot⁹ mūd⁹ seu hostia nō eēt in ea nisi vnū corp⁹ xp̄i. et vna caro et vnus xp̄s et si fierēt mille ptes vel plures in qualibʒ esset totum corp⁹ xp̄i idē numero sʒ in ptib⁹ speculi nō eēt eadem imago numero sʒ in spē. qr opʒ dare magis vnū gradū corpi xp̄i. s. vt idē nūero sit i plib⁹ ptib⁹ hostie. Preterea ēt pōt declarari q̄ xp̄m qualr corp⁹ totū integrū pōt cōtineri in tā pua quātitate. Uñ corp⁹ xp̄i est fcm̄ spūale et transmutatū in naturā aīe quantū fieri pōt,

Quō xp̄s sit in tam pua hostia.

qꝛ sicut videm⁹ ꝙ aīa nr̄a q̄ ē spūalis ⁊ sine quātitate
trāsmutat illa q̄ recipit ī se ad suā naturā. ⁊ ad modū
suū spūalē. vt qn̄ recipit istā lrām a. tūc reducit eā ad
spūalitatē. ita ꝙ ꝗuis a. scriptū sit corꝑale ⁊ magnū ⁊
quātū latū ⁊ lōgū. attn̄ qn̄ est in aīa nō ē lōgū nec la-
tū nec expressuʒ. ſʒ est totū simul admodū aīe. ita con
formiter corp⁹ xp̄i. qꝛ est glificatū ⁊ reductū ad spūa-
litateʒ quātū fieri pōt. qꝛ diuitas trāsmutat aīaʒ xp̄i ī
suā naturā quātū fieri pōt. ⁊ aīa deificata cū diuita-
te deificauit corp⁹ ⁊ trāsmutauit in suā naturā ⁊ assi-
milauit ip̄m sue nature quātū fieri pōt. Et corp⁹ xp̄i
nō occupat locū nec est pōderosuʒ ⁊ pōt eē totū ī pū-
cto sine extēsiōe sine lōgitudīe sine latitudīe ⁊ sine ꝓfū- Corp⁹ xp̄i
ditate eo mō sicͭ ip̄e xp̄s vult. Et iō corp⁹ xp̄i in isto sa- nō occu-
cr̄o nō occupat locū nec pōderosuʒ nec extēsuʒ nec lō- pat locū.
gū nec latū nec ꝓfūdū. ſʒ oēs ei⁹ ꝑtes sūt sil̄. ⁊ iō ꝑt eē
ī q̄cūqꝫ ꝑte hostie quātūcūqꝫ ꝑua totū sil̄. vn̄ hoc vide
m⁹ ꝑ experiētiā ī reb⁹ corꝑalib⁹ qꝛ imago rei corꝑalis
q̄ntūcūqꝫ res sit magna ē tota sil̄. nec ē lōga nec lata
nec extēsa. nec ꝓfūda nec pōderosa nec grossa. nec spis
sa. ⁊ tn̄ appet lōga ⁊ extēsa ⁊ āpla. ⁊ grossa. ⁊ magna ſʒ
nō est. Vn̄ vna magna eccl̄ia imo vna tota ciuitas ma
xima itrat ꝑ pupillā oculi nr̄i. q̄ est sicut pūct⁹ idiuisi-
bilis. ⁊ hō ī nocte videt totā illā ciuitatē ī sōnis cū ꝓ
pria sua forma. ⁊ magnitudine sine diminutiōe. ⁊ tn̄
imago illa q̄ est int⁹ in aīa est sicut pūct⁹ indiuisibilis
qꝛ itrauit ꝑ pupillā oculi. Ita ꝯformiter cuʒ corp⁹ xp̄i
sit magis spūale ꝗ̄ illa imago q̄ trāsit ꝑ pupillā. ꝑt eē
totū sil̄ in pūcto. ⁊ tn̄ hēbit oēs ꝑtes suas sine diminu
tione. vn̄ qꝛ corp⁹ xp̄i in isto sacr̄o est ꝑꝑ aīaʒ ⁊ ad tra
hēdū aīaʒ ad se. ⁊ vt aīa vniat xp̄o ꝑ amorē. iō dʒ ibi eē
mō cōueniēti aīe ⁊ nō mō ꝯrio. ⁊ iō dʒ ibi eē mō spūa
li. ⁊ nō mō corꝑali nec quātitatiue nec localr̄ nec occu Corp⁹ xp̄i
patiue nec grosse. qꝛ tūc discordaret ab aīa. ⁊ quodā- est in hoc
mō r̄ducēt aīaʒ ad corꝑalē materiā ⁊ ꝗ̄titatiuā ⁊ gros sacr̄o spū
sā ⁊ aīalē. ⁊ ip̄a aīa in isto sacr̄o dʒ tn̄ mutari ī meli⁹ ⁊ ali modo
ī altiorē naturā. qꝛ ē sacr̄m trāsmutatiuū. ⁊ iō nihil dʒ
eē ī isto sacr̄o repugnās aīe ⁊ nature sue. Et iō nullo
mō ip̄a aīa in isto sacr̄o dʒ cogitare nec q̄rere. nec q̄n
titatē nec locū nec lōgitudinē nec latitudinē nec pro-
funditatē nec grossitudinē nec spissitudinē nec pōde
rositatē nec extēsionē nec colorē nec saporē nec figurā
nec aliq̄d qđ possit ꝑcipere animal brutuʒ. qꝛ oīa ista
sunt ꝯ naturā ipsius aīe. et ei nō cōueniūt talia que-
rere. sed solū dʒ q̄rere ⁊ cogitare spūalitatem ⁊ illud
precise qđ verba significant et non plus. qꝛ hoc qđ vi

detur est sicut vox et son9. et hoc qd ibi ptinet est sicut significatū vocis. et ipm signatum nō est lōgū nec latū: nec pōderosum. nec qntū nec locatū inqntū signatū. Sicut g se hz significatū ad sonū vocis. sic se hz corp9 xpi i isto sacro ad formā et speciē q videt. Et ideo sicut signatū in quantū significatū p sonū vocis nō significat vt qntitatiuū nec vt in loco nec vt pfundū. nec vt lōgū. nec vt latū et sic de aliis. ita corp9 xpi inqntū in isto sacro nō significat p speciē visibilē vt qntitatiuū. nec vt occupās locū. nec vt longū. sz tm vt corp9 xpi. Et sicut signatum recipit intellectū tm et nullo mō sensuz. et ipe sonus vocis respicit sensuz. qz signatum tmmō pcipit p intellectū et nō p sensuz. et sensus tmmō pcipit et audit sonū vocis et nō pcipit significatū. iō significatū est spūale et intelligibile. et hz modū intellectus et nō hz modū sensus. et pportionatur intellectui et nō sensui. Et iō aial brutū qz nō hz intellectū sz tmmō sensuz. nō pōt pcipe significatū. sz pcipit sonū vocis. Ita silr corp9 xpi inqntū est significatū p speciē visibilē respicit tmmō intellectū et nullo mō sensuz. et ipa spēs visibilis panis respicit sensuz visus. et sensus visus tmmō respicit et videt spēm et formā panis visibilē. Et iō ipm corp9 xpi est ibi mō spūali et hz modū intellect9 et non sensus. et pportionat intellectui et nō sensui. Et iō aial brutū pōt videre et pcipere speciē visibilē sz nō corp9 xpi ibi ptentū et significatuz. Sicut g aia facit distictionē et diuisionē inter sonū vocis et significatū vocis. ita dz facere distictionē et diuisionē in isto sacro inter speciē et formā panis visibilē et corp9 xpi inuisibile. Sic g añq ibi essz corp9 xpi in pane erāt duo quox vnū pcipiebat p sensum visus. et aliud p intellectuz. qm spēs et forma panis pcipiebant p sensum visus tmmō quā etiā videbat et pcipiebat aial brutum. et substātia panis pcipiebat p intellectū et nō per sensum: qz aial brutū nō pōt pcipe subam panis inuisibilē. Et iō aliud est forma panis et aliud est suba panis. Uñ in sōnis et in speculo appet forma panis. et tñ nō est suba panis. et hō vere scit qp ipe videt de nocte et i speculo formā et imaginē panis: et qp ibi nō erat suba panis. Ita cōformiter in hoc sacro est forma panis xpa et spēs principalis: sed suba panis nō est ibi: qz mutata est in corp9 et in carnē xpi vtute vbox signtiū et faciētiū talē trāsmutationē. et remanet tmmō realis species panis sine suba panis. Et iō sicut substātia panis se hz ad formā panis. sic se hz corp9 xpi ad spēz panis. Et qz substātia panis solū pcipiebat per intellectū et nō per sensuz. ita silr corp9 xpi ubidē exñs loco substā-

Brutū videt speciem sed nō corp9 xpi.

In hoc sacramēto nō ē substātia panis.

tie panis. pcipit per itellectū & nō per sensum. & qr sub stātia panis in se psiderata. & inqtū pcipit per intellectū. nō est lōga nec lata: nec pfūda: nec pōderosa: nec colorata: nec visibilis: nec tāgibil: nec hns saporē: nec pceptibilis per aliquē sensum corporeū: nec occupans locū. & tota est in qlibet pte vbi est forma panis: & nō ē magis substātia panis in magna quātitate q̄ in parua. ita silr ipm corp9 xpi qd est loco substātie: nō ē lōgum: nec latū: nec pfundū: nec pōderosum: nec coloratū: nec visibile: nec tāgibile: nec hns saporē: nec pceptibile per aliquē sensuz corpis: nec occupat locū: & est totū in qlibet pte vbi est forma panis: & nō est magis in magna quātitate q̄ in parua. & iō est ibi ad modū substātie panis per se psiderate. et put pcipit intellectu. Et iō sicut suba panis put pcipit ab intellectu. hz modum intellect9. & hz oēs pditiōes supi9 dictas. qr inqtū pcipit per intellectū nō hz quātitatē nec extēsionē: nec est in loco: nec occupat locū. & sic de aliis. sz est ad modū sigti respectu vocis: & pportionat intellectui. ita silr se hz in sacro ipm corp9 xpi. Qui g vult intelligere quō corp9 xpi est in isto sacro. necesse ē q psideret substātiā panis purā & solā put itellect9 pcipit eā. & inquātum corpat ad intellectū: qr suba panis put respicit intellectū & pcipit per intellectū. mutat in corp9 xpi: & nihil qd possit pcipe sensus mutat in corp9 xpi. Sic g in pane sunt duo vnū qd tm pcipit per intellectū. & aliud qd pcipit per sensum. & illd qd pcipit per intellectum tm mutat in corp9 xpi. & totū illud qd pcipit p sensum visus remanet: qr istud sacrm est ppt intellectū & liberū arbitriū: & nō ppt sensuz. & iō illud qd pcipit per intellectū. mutat tm in corp9 xpi. & sub illo mō per quez pcipit per intellectū. & per illū modū pcipit per quē significat per vocē sign̄tē. qr intellect9 pmo intelligit et postea per vocē sigt. & eo mō q intelligit eo mō per vocem signatur. Sic g ipa substātia panis sub illo mō q est intellecta per intellectū & sigta per vocē mutat & puertit in corp9 xpi. Sicut in isto sacro dz ipsa aia intellectualis trāsmutari in xpm inquātū differt a brutis et a sensib9 corpalib9. ita silr in isto sacro nō dz cōuerti in corp9 xpi nisi illud pcise & tmmō qd pcipit per intellectū per quē aia differt a brutis. Et oia q sūt in sacris debēt pportionari ipsi aie iuxta suū modū & inquātū est intellectualis & differt a brutis. Et qr corp9 xpi prius existit ante q̄ substātia panis puertat in ipm. ideo tota illa forma panis que videt est q̄si vestimētū & indumētū corpis xpi accitale. & sic corp9 xpi est indutū

Corp9 xpi est totū i qlibz pte. Quō corpus christi sit in hoc sacro. Que sūt in sacris debēt pportionari aie.

Quod accidentia sint in isto sacramento.

Christus induit duas vestes ppt nos.

τ vestitũ veste aliena. Et ipsa forma panis q̃ añ habebat modũ accñtis τ iherẽtis. τ q̃ sustẽtabat in ipa substãtia panis. recipit modũ nouũ τ nobiliorẽ τ dignioreȝ. qr recipit modũ sube. qui sine ꝯpatiõe excedit moduȝ accñtis: qr ipa forma τ spẽs panis q̃ est accñs per se existit τ in nullo sustẽtat tanꝙ in subiecto: τ sic oia dignificãt τ melioranẽ ac exaltanẽ in isto sacro: qr ipa sba panis trãsit τ ꝯuertit in corpus xpi gliosissimũ. τ ipsa accñtia que videnẽ recipiũt modũ substãtie τ nõ plus ascẽdere pñt: τ tota spẽs τ tota forma panis q̃ cõtinet oia accñtia fit vestis τ indumẽtũ corpis xpi τ ipsius dei τ hois. Et q̃ maior dignitas? Et iõ dȝ ipa spẽs panis τ vini in magna reuerentia τ in magno honore haberi tanꝙ vestis xpi iesu filij dei regis etni. Et hec maxia fuit benignitas τ humilitas xpi: qꝫ ipse velit eẽ vestit⁹ tã humili τ simplici veste. τ intãtũ se humiliare: vt ita se approximet hoib⁹. Primo eñ voluit xps induiveste carnis nr̃e mortalitatis τ illã accepit ab intemerata τ incorrupta ꝟgine. s. Maria mr̃e sua gliosa i qua dignatus est hoib⁹ appere in hoc mũdo. τ ꝑdicare ꝟbo τ exẽplo τ postea in carne subire mortẽ turpissimã τ amarissimã ꝑ nobis. Scdo voluit iduiveste panis q̃ est vestis inferior. Sicut eñ panis ab hoib⁹ ꝑ cibo sũpt⁹ mutaẽ in carnẽ τ sanguinẽ corpis assumẽtis ipm panẽ. ita sir̃ istud sacrm eucharistie sũptũ a fideli xpiano trãssubstãtiat aiam ipsi⁹ in xpm τ fit vnus τ idẽ cũ xpo in spũ τ ꝟitate. Sic ꝗ induit suã diuinitatẽ ꝑmo veste carnis vt hoibus sic appereret q̃ in sua diuinitate videri nõ potuit: τ carnẽ suã vestiuit veste panis: Primã vesteȝ fecit ꝑ seipm sed scdam fabricãt hoies. Primo eñ diuinitatẽ suã induit veste carnis τ humanitatis vt posset mori τ pati ꝑ hoie. Deinde vestiuit carnẽ suã veste panis vt esset nutrimẽtũ τ refectio ac alimentuȝ sanoꝝ τ infirmoꝝ. Sic igit in isto sacro oia exaltanẽ dignificanẽ τ melioranẽ. Quãto ergo magis ipsa aia deuota ꝑpter quã istud venerabile sacrm est ordinatũ: institutũ ac cõsecratũ dȝ se eleuare a carnalibus: τ mũdanis: τ trãsitorijs rebus τ desiderijs: τ recipe exaltationẽ τ dignitatẽ ab ipso τ incorpari isto sacramẽto ac deificari hic in gr̃a τ in regno ipsius sacramenti dei τ hois filij dei τ regis eterni: τ accipe gloriã et beatitudinẽ sine fine cũ sanctis angelis: et cũ oibus spiritibus beatis. ad quã dignetur nos perducere idẽ iesus christus. Amen.

¶ Quartũ sacrm est sacrm pnie. et est scda scala iterũ lapsi τ spũale medicamen per qd hõ xpianus qui ꝑpt

offensam 3 xpm cōmissaʒ post baptismū perdidit nouum esse ꝛ vitā spūalē. recuperat iterū nouā vitā pditam. ꝛ fit ei remissio ꝛ indulgentia ꝛ absoluitᷣ ab obligatione infinita et abluitᷣ ꝛ lauatur ab omni macula ꝛ reconciliatur christo. Titulus.ccxciiii.

Quoniā autē iam dictū est superius ꝙ vita spiritualis assimilatᷣ vite corporali. ideo sicut in vita corporali est primo gñatio. deinde augmentatio. tertio cōtinua nutritio. ita similiter in vita spirituali. primo fuit necessaria gñatio spūalis. ꝛ hec fuit baptismꝰ. et deinde augmentū spūale. et hoc erat ꝯfirmatio. deinde nutrimentū spūale. ꝛ hoc erat eucharistia. Et iō sicut in vita coporali si hō esset impassibilis: ita ꝙ non ꝯtingeret eū infirmari. sufficerent ista tria: videlicet gñatio: augmentatio: ꝛ nutritio. ita silr est in vita spirituali si hō esset impeccabilis sufficerēt ei ista tria sacramēta. s. regñationis: cōfirmationis: ꝛ eucharistie. Sed qꝛ ꝯtinuit hōiem infirmari et incurrere morbuʒ mortalē aut periculosum ex quo pōt mortē incurrere et perdere vitā corporalē. ita etiā potest hō incurrere infirmitatē spiritualē que est peccatū per qᷓ pōt pdere vitam spūalem. Et sicut in vita corporali est medicina corporalis qua infirmitas curatᷣ corpalis. ita est ēt in morbo spūali remediū qᷓ aufert pctm̄. ꝛ ē penitētia. que est medicina spūalis. Naʒ aliquis pōt perdere gratiā sibi in baptismo datā per peccatuʒ: quia hō habet libertatem naturalē ꝛ liberū arbitrium. Et qa gratia nō est de natura liberi arbitrij. quia aliud est gratia et aliud est natura vt iam declaratū est. iō pōt etiā gratiam relinquere et facere contra illā ꝛ eā pdere. quia mēbrū sanū potest perdere sensum et motuʒ. et est simile de mēbro respectu capitis. et de christiano respectu xpi. Sicut ergo mēbrū pōt paraliticari: qꝛ nō habet fluxū spirituū a capite. ita potest hō paraliticari: quia non habet fluxū gratiarū a christo: qui est caput omniū christianoꝝ: et maxime: qꝛ homo indiget multiplici gratia cū constitutus sit inter inimicos spirituales: contra quos ipse sempꝫ bellare necessariatᷣ: et nisi ipse legitime certauerit. vincitᷣ et non coronabitᷣ. Et qꝛ nō pōt vinci nisi volūtarie: ꝫ si vincitᷣ voluntarie vincitᷣ: ꝛ iuste tunc iudicatᷣ. Ex quo ergo quilibʒ xpianus pōt incurrere infirmitatē spūaleʒ. s. peccatū post baptismū. necessaria fuit homini medicina curatiua et medicamen spirituale. s. penitētia per quā poterit euadere mortalē infirmitatē anime et recuperare sanitateʒ et gratiā quā habuit per baptismū. Et hoc est

Ti. ccxcv. iiij. et. ccxcv.

Pnīa ē medicina spūalis.

Titulo ccxciiij.

Penitētia est necessaria.

ficut qñ homo cecidit in infirmitatez corporalem: tūc medicina curans est necessaria. Et quia christus operatur in hoīe per sacramēta visibilia et manifesta: iō ordinauit sacrm penitētie tanq̄ verū medicamē morbi spūalis ad destruendū peccatū et offensam cōmissa in post baptismū. Quāuis em̄ ante receptionez baptismi sit necessaria hoī adulto. attn̄ illa pnīa non est sacramentū: qr inuisibilis est et occulta: quia nihil apparet extra de illa pnīa. Et ide in sacro opz esse aliq̄ signa exteriora q̄ significāt rez inuisibilē q̄ fit int⁹ in aīa Et qr medicina inuisibilis illi⁹ pctī culpe et offense ꝯ deū ē vera remissio idulgētia et venia ex pte dei. qr tūc vere destruit pctm̄ et offensa delet. qñ remittit et dat venia ab illo ꝯ quem facta est. qr culpa et offensa obligat hoīem offendētē illi q̄ offensus est. et ꝯ quez peccauit. qr talis nature ē culpa. et q̄t culpe tot obligatiōes et tot debita. et qr vera idulgētia nō pt recipi nisi culpa et offensa displiceat. nec aliq̄s pt neq̄ meret recipe veniā. nisi displiceat ei malū fecisse. qr oīs culpa est volūtaria. et iō nō pt dstrui nec deleri nisi p ꝯriū. vz q̄ sic fuit volūtaria. fiat iuolūtaria et displiceat. alr ipa maneret in vigore suo et sic duo sunt necessaria ad destructiōez et delectationē ipsi⁹ pctī seu culpe et offēse ꝯ deū vnū ex pte dei offensi. et hoc est remissio et indulgētia et venia. et aliud est ex pte hoīs offendētis et peccantis et hoc est ꝯtra displicētia et tristitia seu dolor qr offendit deū. et nisi de hoc tristet et hoī displiceat nō pt mereri indulgētiā et remissionē de offensa. Et qr radix pctī ē volūtas. iō reqrit q̄ hō pponat ī corde suo nūq̄ offendere deū alr nō eēt ꝯtra displicētia. Et reqrit et q̄ hō cognoscat se offendisse deū et malū fecisse et peccasse ꝯ ipsum alr nō posset ei displicere nec posset dolere deū ise offendisse. Reqrit etiā q̄ hō hēat spez recipiēdi idulgētiaz et veniā a deo: qr alr nihil ei pficeret talis displicentia seu dolor qr ad hoc ordinat. Sic g̃ ex pte dei offensi dz dari indulgētia: et ex pte hoīs dz eē capacitas indulgētie. Sicut eī de⁹ dat aīaz rōnalē capaci et corpi ppato. ita dat verā indulgentiā aīe capaci et ppate ad recipiēdū eā. alr nō. Et iō sicut corp⁹ est pporcionatū aīe. qr alr non daret aīa. ita necesse est q̄ aīa pporcionet ad recipiendū idulgētiā a deo alr nō daret ei. qr pctm̄ est directe ꝯ deū. et de⁹ nihil hz ꝯ se nisi pctm̄. qr pctm̄ offendit deū. Et iō hō nō est dign⁹ recipe indulgētiaz a deo. nisi hēat odio pctm̄. qd ꝯriat deo et ipugnat ipm tāq̄ inimicū capitalē dei. Quō em̄ posset hō esse amicus dei. q̄ diligeret inimicū dei capitalē. et illū hospita

Cōtritio est necessaria ad delendū peccatū.

Deus dat grām aīe preparate ad eā.

ret.nutriret ⁊ defenderet? Et ēt quod posset placere deo. q̄ etiā placeret ⁊ manuteret inimicū dei capitalez? Et iō necesse est si hō vult mereri ⁊ recipere indulgentiā ⁊ amiciciā ⁊ societatē dei ꝙ ipugnet ⁊ odio hēat totis virib⁹ ⁊ toto corde ipm pctm̄ ⁊ culpā.qr illa sola ꝯtrariat ⁊ inimicat deo.⁊ maxime ex hoc.qr ipsemet hō exñs in culpa gñauit ipm pctm̄ de seipso:⁊ ḡ dz ipm impugnare oībus modis q̄bus poterit interi⁹ ⁊ exteri⁹.⁊ ipsuz accusare ore ⁊ corde:⁊ opari ad ei⁹ destructiōez v̄bo ⁊ ope.qr alr nō merebit̄ idulgentiā. Etiam ex alio qr hō nō hz maiorē nec deteriorez inimicū q̄ pctm̄.qr pctm̄ nō obligat eū solū ad penā tpalem sz eternam ⁊ sepat ipsum a deo ⁊ ab amicicia oīs gaudij ⁊ q̄etis.⁊ p ꝯtriū deijcit ipm ad diabolū ⁊ ad oēm tristiciā et dolorem. Jō hō dz ꝯ ipsuz pugnare tota sua potētia sicut ꝯ inimicū suū mortalez.⁊ vidicare se de ipso tāq̄ ab inimico seuerissimo ⁊ expellere ipsuz ⁊ occidere. Et qr pctm̄ est etiā inimicus secretus et occult⁹.qr de ipsi⁹ natura est velle occultari.cū ergo inimici ei⁹ domestici ei⁹ iō hō per ꝯtriū dz ipm discoopire ⁊ manifestare p confessionez.⁊ sic ipm impugnare ⁊ expellere. Alr hō si tenet ipm secretū.tūc nutrit ipm ⁊ confortat et radicat ipm qr facit sibi qđ eius natura desiderat qđ est velle occultari ⁊ nesciri nec videri. Et iō istud est maximuz vituperiū ⁊ maxīa cōfusio pcti.⁊ maxīa cautela ad ipz expellendum.vt hō ipm reuelet ⁊ manifestet. Si ḡ hō diligit seipm.⁊ cupit inimicū suū capitalem expellere. dz oē vituperiū ⁊ oēm cōfusionem adducere ꝯ pctm̄ vt ipm expellat et vincat. Et qr pctm̄ ē deceptiuū ⁊ fraudulentū.iō tāq̄ deceptor ⁊ falsarius dz accusari iudicari ⁊ puniri ⁊ iō hō dz ipm ponere in iudicio et petere sniam ꝯ ipm.⁊ petere punitionē. Et iō pz ꝙ ad verā eradicationem pcti nō sufficit displicentia interior seu odiū ⁊ tristicia ⁊ dolor de ipo.imo req̄rit̄ etiā exterior reuelatio ⁊ manifestatio.accusatio et iudicatio et punitio.⁊ sic hō p̄parat se ad recipiēdū verā indulgētiā ita ꝙ ꝯtestet̄ ipaz cl'pā i aīa.⁊ odio hēat.⁊ v̄bo accuset.et de facto deserat.et reiterare nūq̄ p̄ponat. Duo ḡ inuisibilia debent eē in destructiōe pcti.vnū ex parte dei.s.indulgētia ⁊ remissio.⁊ aliud ex pte hoīs peccātis.s.penitētia interior in corde.q̄ est displicētia occulta ⁊ inuisibilis de offensa dei.⁊ ista duo sunt p̄porcionata inter se. Et qr i oī sacro inuisibile significat̄ ⁊ manifestat̄ p visibile.⁊ opz ꝙ illud qđ fit exteri⁹ manifeste.p̄porcionet̄ illi qđ fit inuisibiliter in aīa. iō sicut sunt duo inuisibilia necessaria ad destructionē ipsius

Pctm̄ est maxim⁹ inimicus hominis

Quo per confessionem expellit pec catum.

Ad deletionem pcti duo sunt necessaria.

culpe.vnū ex pte dei.τ aliō ex pte hoīs q̄ offendit.quo rū vnū ē ꝓpatoriū.τ aliud recipit.τ dat.ita cōformiter in isto sacro sunt duo visibilia τ manifesta exterius q̄ fiūt in isto sacro.q̄ ꝓporcionant τ corresp̄odēt illis duobus inuisibilibus q̄ fiūt interi9 in aīa.Unū visibile qđ fit exterius. est ad significādū inuisibile iteri9. pnīaȝ s.interiorē τ inuisibilē ipsi9 hoīs penitētis q̄ est in corde.Et q2 facta τ verba exteriora.significant et declarant illud qđ est occultum τ inuisibile in corde.iō per verba τ facta q̄ hō facit τ dicit exteri9 significat τ declarat ꝙ hō penitēs hȝ odio ip̄m pctm̄.τ ꝙ cor suū recessit ab ip̄o pctō.Itē aliud visibile qđ fit τ appet exteri9 est ad significādū illud inuisibile qđ facit de9 in aīa.s. remissionē τ indulgētiā offense τ pctī.τ est ip̄a absolutio q̄ fit in isto.sacro p verba significātia expresse remissionē pctōꝝ.Uñ sicut in alijs sacris sunt duo exteriora.s.res corꝑalis τ visibilis:sicut aq̄ in baptismo. τ chrisma in ꝯfirmatiōe.τ vltra hoc sunt v̄ba ordīata a xp̄o.q̄ significāt opus inuisibile qđ deus facit intus in aīa.q̄ q̄dem v̄ba ꝓporcionāt illi rei corꝑali.sicut in baptismo sūt ista v̄ba.Ego baptiso te ⁊c.q̄ corrñdent ꝓporciōabilr ip̄i aq̄.q2 importāt ablutionē.ita ꝓporcionabilr in isto sacro sunt duo exteriora.Unum est .oīa v̄ba et facta q̄ dicit τ facit penitēs.τ sunt sicut aq̄ ī baptismo.Et vltra hec sꝫ v̄ba ordīata a xp̄o.q̄ significāt op9 inuisibile qđ de9 facit intus.q̄ q̄dē v̄ba corrñdent ꝓporciōabilr v̄bis τ factis penitētis.Et sunt ista verba.Ego absoluo te ⁊c.Et ista v̄ba corrñdēt factis τ dictis hoīs penitētis.q2 hō penitēs p v̄ba τ facta sua significat cor suū recessisse a pctīs.et sibi displicere offensam dei.Et p ista v̄ba.Ego absoluo te ⁊c.significat ꝙ de9 remisit pctm̄ et offensam.Ut igit hō q̄ offendit eēt securus de remissiōe τ indulgētia sua. τ nullo mō dubitaret.xp̄s ordinauit et instituit modū penitēdi.s. ꝙ doleat interi9 de offensa.τ ꝙ exprimat exteri9 signa doloris p gemit9 τ lachrimas.τ ꝙ dicat ore suo.et cōfiteat culpā suā.τ accuset seip̄m.τ ēt ordīauit τ instituit suū locū tenērē seu vicariū loco sui corꝑis.cui hō penitēs dicat τ ꝯfiteat culpā suā.τ ostēdat signa doloris. cui dedit ptātē absoluēdi τ remittēdi culpā τ offensaȝ noīe sui.Et ita q̄cūq; offenderit xp̄m.τ voluerit hr̄e verā indulgētiā τ remissionē suoꝝ pctōꝝ:faciat vt xp̄s ordinauit.τ idubitāter recipiet verā indulgētiā τ remissionē de suis pctīs.q2 xp̄s ordinauit istud sacrm̄ pnīe sicut alia sacra.Et iō sicut alia sacra sunt signa vera.τ dat in eis illud qđ significat p ea.ita istud sacrm̄ est sꝑ ve

Materia et forma sacri penitentie.

Concordāt signū τ signatū in hoc sacrameēto.

Institutia sacri pnīe.

Clemētia xp̄i apparet in sacramēto pnīe.

rū.⁊ daꝛ in ipso illud qđ p ipm̄ significaꝛ.s.remissio et indulgētia culparū.q̄ cōmisse sunt post baptismū. Et in hoc apparet infinita bonitas xp̄i ⁊ ei9 clemētia.qꝛ vt hoies q̄ eū offenderūt nō desperarēt.ordinauit medicamentū vt istud sacr̄m p qđ possent redire iterū ⁊ reuerti ad ip̄m.⁊ recipe veniā ⁊ indulgentiā.Et in hoc ē maxima securitas.qꝛ ip̄emet q̄ offensus est.⁊ 𝔷quez fit pctm̄ ordinauit modū p quē hoies possent placare ipsum.⁊ docuit modū ⁊ formā et viā redeūdi ad ipsum. Et iđ istud sacr̄m est scđa scala post baptismū. p quaꝫ xp̄ianus iterū p̄t ascēdere ad xp̄m. In qua scala sunt tres gradus.s.ↄtritio i aīa.ↄfessio in v̄bo.⁊ satisfactio in ope.⁊ vltimo fit absolutio.⁊ sic hō ascēdit ad remissionem ⁊ indulgentiā.Et qꝛ remissio ⁊ indulgētia nō p̄ot fieri.nisi etiā recipiaꝛ gr̄a xp̄i seu bn̄ eē p̄dictū.qꝛ sic dū remittiꝛ offensa ⁊ culpa.daꝛ gr̄a.⁊ absoluitur hō ab obligatiōe infinita ⁊ a pena eterna.iđ in isto sacr̄o oīa ista sic fiūt.s.ꝙ restituiꝛ gr̄a seu bn̄ esse.⁊ vita sp̄ūaꝛ p̄dita ⁊ fit remissio cl̄pe.⁊ liberaꝛ hō ab obligatiōe pene eterne.et totū fit v̄tute mortis ⁊ passiōis xp̄i.⁊ vniꝛ cū ea.et recipit eā p̄ se.Et qꝛ iaꝫ declaratū est.ꝙ mors seu passio xp̄i superat oīa pctā q̄ fieri possunt.iđ satisfacit p̄ oībus pctīs.dū tn̄ hō vniatur cū ea.Un̄ qꝛ sola mors xp̄i seu passio p̄ot remittere pctā ⁊ obligationeꝫ ad penā eternā ⁊ qꝛ in baptismo hō vniꝛ totalr̄ cū xp̄o et per ↄn̄s tota passio applicaꝛ ei.ac si tota passio esset sua.⁊ si eā ipsemet hō sustinuisset.iđ fit ei plena remissio oīm pctōꝝ.⁊ totius pene debite p̄ pctīs.qꝛ hō regeneraꝛ ⁊ fit totus nouus.Sed qn̄ hō iterū cadit in culpā.tūc sepaꝛ et diuidiꝛ a merito passiōis xp̄i ⁊ a xp̄o.⁊ p ↄn̄s fit obligat9 ad penā eternā sicut ante baptismū. Sed in isto sacramento homo qui erat diuisus a xp̄o vniꝛ cū xp̄o.⁊ per ↄn̄s applicaꝛ ei etiā meritū passionis ⁊ mortis xp̄i et fit p̄ticeps in eo.⁊ iđ iterū remittiꝛ ip̄i pena eterna sicut pri9 i baptismo.⁊ iđ istud sacr̄ꝫ ē loco baptismi.Sꝫ tn̄ in baptismo fit plēa remissio oīs pene et eterne ⁊ tp̄alis.sed in isto sacr̄o fit tm̄ remissio pene eterne.⁊ soluiꝛ obligatio ad penā eternā ⁊ infinitā.sꝫ adhuc remanet obligatio ad penā tp̄alē.qꝛ necesse est ꝙ hō sustineat aliquā penā p̄pter pctā sua.vt declarabitur magis infra qꝛ aliter applicaꝛ passio xp̄i in isto sacr̄o et aliter in baptismo.et alio modo fit istud sacr̄m.et alio illud.Quia in sacr̄o baptismi recipiꝛ aq̄ exterior q̄ est aq̄ xp̄i.sed in isto nō sunt nisi v̄ba et facta ip̄si9 hois met.Et iđ s̄m modū quē habent verba ⁊ facta exteriora.et s̄m dispositionē inuisibilē et interio

Pn̄ia ē scđa tabula post baptismū.

Titu. cclxxxiij.

Ti.cclvij.

Quō passio xp̄i differenter applicaꝛ per sacramenta.

Secūdū dispositionē interiorem hois recipiꝛ meritū mortis xp̄i.

re in corde.quã significãt verba et facta exteriora. Fm hoc recipit meritũ mortis et passiõis xpi. Uñ verba et facta exteriora in isto sacro sunt loco aq in baptismo. Et iõ homo in baptismo recipit alienũ.qr ipam aquã ad significãdũ qp ei applicat aliena virt9 gratis. et iõ recipit illud in se qd sigtur p aquã.q sint plenã et totalẽ remissionẽ ois pene.qr totũ abluit. Sz in isto sacro homo recipit in seipso proprios actus et ppria verba. et nihil alienũ.et iõ pportionabilr recipit virtutez iuxta capacitatez suã et suoz actuũ interiorũ et exterioz Et iõ q magis penitet in corde et dolet.et exteri9 ostẽdit placitũ.gemitũ et lacrimas.et ore et vbo accusat. improbat et detestat pctã sua magis recipit de virtute et merito mortis et passiõis xpi. Apparet igit qualr istud sacramẽtũ pnie institutũ et ordinatũ a xpo vo medico spũali est vilissimũ medicamẽ morbi spũalis. qr totalr eradicat et destruit ipm pctm.et ei 9riat. qa p pniaz iteriorẽ et displicẽtiã dstruit radix pcti q erat int9 in corde p cõplacentiã et volũtatez.qr placendo volẽdo et delectãdo intrauerat.et p 9riũ displicẽdo. nolendo.odiẽdo.et tristãdo.necesse est vt eradicetur. postea vo p ɔfessiõez ipm pctm eradicatũ euomit extra tãqz mal9 humor et venenosus.et reuelat ac mãifestat.q qdez ɔfessio et mãifestatio recte 9riatur pctõ et ei9 nature.qr de natura ei9 est qp pctm vult et appetit sp occultari et coopiri.et nullo mõ videri. Et iõ qɔfitetur et ipm pctm reuelat.maxie 9riat ei.et tũc pctm cõfusum fugit ab hoie.et nõ hz locũ neqz int9 in corde neqz extra in ore.qr int9 in corde eradicat et ipugnat p tristiciã et displicẽtiã et extra in ore expellit p ɔfessionẽ.et sic necessario fugit tãqz falsus deceptor et pditor reuelat9. Rectissime igit xps ordinauit ipsaz cõfessionez et reuelationẽ pcti ad ipsuz destruẽdũ qr directo est 9 ipsuz. Et postea p emendã fit factũ et opus 9riũ ipsi pctõ.et sic corde.ore et ope destruit ipsuz pctm. Et sic hõ ɔueniẽtissime absoluit ab obligatione pene debite p pctõ.et fit ei remissio duz sic ipugnauit pctm.et restituit ei oẽ illd qd pdiderat ppter pctm et offensaz.et sic de nouo restituit sibi illud qd datũ fuit ei in baptismo. Et sic appet qp duo st sacra quasi duo medicamẽta.q purgãt et destruũt ipsuz pctm tãqz malũ et venenosuz humorẽ.s.sacrm baptismi.et sacrz pnie. et hoc p duos modos distinctos.s.p modũ purgationis q fit p fluxũ ventris.et p modũ vomit9. Et hoc fit pportionabilr sicut i medicina corpali.qr nõ sũt nisi duo modi purgãdi malos et nociuos humores de cor-

Per maiores displicentiã maior grã datur.

Duo sũt sacramẽta necessaria quasi duo medicamenta

pore.s.vel per ventrem inferius vel per vomitum superius. Illa que fit per ventrem incipit superius et venit de alto et tendit inferius. sed vomitus fit per contrarium. Similiter baptismus venit de alto et tendit inferius quasi purgans per ventrem inferius. et sacramentum penitentie purgat per vomitum. Et sicut purgatio que fit per ventrem inferius cum minori violentia fit. et leuiter purgat omnes malos humores. sed purgatio que fit per vomitum fit cum magna violentia. ita similiter purgatio que fit per baptismum fit cum pauca violentia et fit leuiter. sed purgatio que fit per vomitum fit difficulter: sicut purgatio que fit per sacramentum penitentie. et illa purgatio est molesta et violenta. Sic ergo illud quod fit exterius in sacro. significat illud quod fit interius in anima. et sicut peccata per confessionem euomuntur extra. ita significatur quod etiam exeunt extra animam et purgantur: ita quod quando sunt confessa totaliter sunt extra animam facta prius absolutione.

¶ Quod sacramentum penitentie a christo ordinatum fit per modum voluntarii iudicii particularis et secreti. in quo idem est accusans et accusatus seu actor et reus: et testis et reus. vere accusatus: vere est absolutus. et quanto magis fit accusatus tanto magis fit excusatus. Titulus.ccxcv.

D habendum maiorem noticiam de sacro penitentie est considerandum quod duplex est ordo.s.ordo nature et ordo iusticie seu iudicii: et isti duo ordines claudunt omnia. quia qui recedit ab ordine nature cadit in ordinem iusticie seu iudicii. Et hoc iam declaratum fuit in tractatu de reparatione: qualiter primo homo quando recessit ab ordine nature statim cecidit in ordinem iusticie et punitionis. Et si ordo iusticie non esset. malum et peccatum esset inordinatum et sine ordine: quod fieri non potest. Et sicut ante baptismum consideravimus duos status in homine.s.statum primum et perfectum in quo homo fuit factus. et statum secundum et imperfectum in quem seipsum deiecit homo voluntarie: ita etiam post baptismum consideramus duos status hominis. Primus est sanus et bonus in quo homo est restitutus et renouatus: et iste status correspondet primo statui primi hominis qui erat perfectus: secundus status est status lapsus in quem homo cecidit post baptismum. Sicut enim primus homo cecidit a primo statu suo propter offensam in statum lapsum. ita similiter homo potest cadere a statu nouo baptismi in statum lapsum et hoc propter offensam et iniuriam. Et ideo oportet hos duos status post baptismum comparare ad duos status ante baptismum: et sic erunt quatuor status in humana natura. Sicut ergo homo ante baptismum quando a statu primo in quo deus ipsum fecerat recessit. cecidit in alium statum et ordinem.s.iusticie: et obligauit se ad penam et punitionem eternam et etiam temporalem

Ti.ccl.xc

Duo sunt status post baptismum.

Peccans recedens ab ordine nature ca

dit in ordinē diui ne iusticie.

lem. ita pariformiter qñ hō iam renouatus in baptismo per gratiā xpi sine suis meritis. recedit ab illo statu bono in quo xps ipsum regenerauit per suam gratiam. necesse est etiam ꝙ cadat in ordinem iusticie et iudicij. ⁊ obligationem ad penam eternam ⁊ temporalem. Et videtur etiam ꝙ de tanto maiorem obligationem causat. et maior pena ei debetur. de quanto status iste in quo fuit renouatus. cum maiori difficultate est factus ꝙ̄ status primi hominis. quia iste status fuit emptus precio magno. quia per mortem dei et hominis. ⁊ status primi hominis fuit factus sine labore. ⁊ sine difficultate. ⁊ de nihilo. De tanto igitur videtur homo magis culpabilis ⁊ reus. quando perdidit voluntarie talem statum cū maxima difficultate factuꝫ quia cōmittit maxima ingratitudo. Unde faciliter fuit homo factus. sed cum maxima difficultate repatus Ideo qui voluntarie perdit talem statū meretur maximā penam et grauissime peccat. Item quando homo pdit istū statum. ⁊ cadit volūtarie ab eo deum offendēdo. nō solū offendit deum creatorem. imo curatorem. ⁊ deū ⁊ redemptorē ⁊ sic duplicatur offensa. et etiā offendit totā societatē xpianorū qui sunt vniti cū christo: ⁊ sunt membra christi. Et sic offensa et iniuria q̄ fit post baptismū ē grauissima ⁊ ppt hoc offēdēs ob ligatᷓ ad maiorē penā ⁊ punitionē ꝙ̄ añ baptismū. Uñ añ baptismū offendit deū. sed post baptismū offendit deum ⁊ hoiem. deū hoiem factū pp̄ter hoiem ⁊ crucifixum. Et sic de quāto de⁹ est factus hoi ppinquior. de tanto offensa ⁊ iniuria est deterior ⁊ malignior. qꝛ añ baptismum hō erat obligatus deo creatori. sed post baptismū hō obligatᷓ deo hoi creatori ⁊ redēptori. Item sicut ad repandū hoiēꝫ de primo lapso. necesse fuit deū hoiēꝫ mori. ⁊ ita etiā necesse eēt ad repandū hoiēꝫ de scdo lapsu post baptismū deuꝫ ⁊ hoiem mori. qꝛ pctm̄ nō pt destrui nisi p mortēꝫ dei hois. Et sic qñ hō peccat post baptismū indiget si debeatᷓ saluari. vt de⁹ hō iterū moriatᷓ p eo. ⁊ hoc quātū in eo ē. ⁊ sic necesse eēt xpm quotidie mori p pctis. Sed qꝛ semel de⁹ hō mortuus est: et amplius mori non potest. quia factus est imortalis. ⁊ sufficit mors sua sēl facta p ol b⁹ pctis mūdi. ⁊ qꝛ eēt incōueniēs xpꝫ totiēs mori q̄tiēs nos peccamus idō loco mortis ⁊ passiōis xpi actualᷓ fit ei⁹ mēoria in missa. ac si mortē sustineret p pctis. Et idō si hō lapsus p⁹ baptismū debeat liberari a pctō necesse ē ꝙ renouet iterū mortem ⁊ passionē christi in seipso. ⁊ hoc p memoriam compassionem et deuotionem ac fidem.

Hō faciliter fuit factus: sꝫ difficulter reparatus.

Offensa post baptismum est grauissima.

Peccās si oꝫ liberari opꝫ ꝙ renouet mortem xpi i se.

¶Ut igit̃ clare intelligam⁹ reparationẽ istã op₃;comparare lapsum i istũ scd̃m ad lapsum p̃mũ. ⁊ statũ renouationis ad statũ creationis ⁊ prime cõditionis.et reparationem scd̃am ad reparationem primam. Unde primus homo habuit duos status. scilicet statum perfectum in quo deus ipsu₃ fecerat.⁊ statum lapsum in quẽ p̃pria voluntate ⁊ sua culpa ceciderat. sed alij hoies post ip̃m habuerunt vnũ statum tm̃.s.statũ lapsu₃ quẽ receperũt ab eo.qꝛ per ip̃m ⁊ in ipso alij fuerunt lapsi:sed quilibet postea p̃pria voluntate augmẽtauit suũ lapsum:faciendo semp̃ peccatũ ⁊ augmentãdo culpas.Et ideo qꝛ in primo lapsu hoies sunt lapsi per aliũ.ideo regenerant̃ ⁊ renouant̃ gratis p̄ baptismũ:quia si puer est:nõ est necesse nisi q̄ alius credat in xp̄m pro eo ⁊ cõsentiat: qꝛ totu₃ lapsum accepit ab alio:nec aliquid addidit de p̃prio:sed si est adult⁹. necesse est q̄ habeat fidẽ p̃priã ⁊ ꝯsensu₃ p̃priu₃:⁊ q̄ displiceat ei vita preterita lapsa: sed nõ oportet q̄ portet aliquã penã exterius.neq̧ cõfiteat̃:neq̧ faciat plãctũ:neq̧ luctũ:qꝛ q̄uis p̃pria volũtate peccauerit.attñ de necessitate peccauit.p̃pterea qꝛ habebat naturã lapsam.⁊ istã necessitatẽ peccãdi accepit ab alio. Et idõ prima reparatio hoīs per baptismũ fit gratis ⁊ absq̧ penitẽtia exteriori:s₃ sufficit fides p̃pa ⁊ interior pnĩa seu displicentia.⁊ applicat̃ ei tota mors christi gratis ad satisfaciendum pro oĩbus suis peccatis que de necessitate fecit.q̄uis voluntarie fecerit:ac si ipse sustinuiss₃ p̃ seipso mortẽ illam.Et sic sic̃ deus gratis fecit hominem quando nõ erat.ita gratis reparat hoiem quando lapsus est.Sed quãdo homo nõ erat. nõ requirebat̃ p̃prius consensus vt fieret.sed qꝛ quãdo homo est lapsus ⁊ repãd⁹ extitit iam ⁊ est.Et ideo necesse est q̄ ip̃e cõsentiat ⁊ velit reparari.si adultus sit qꝛ nihil debet fieri in homine ꝯtra suã voluntatẽ.nec debet repari contra liberũ arbitriũ.⁊ idõ ad repandũ hominẽ requiritur p̃prius cõsensus.Si ergo ad primam repationẽ reqritur fides ⁊ credulitas in hoie.⁊ displicentia de vita preterita sine alia satisfactione ⁊ penitentia exteriore.⁊ totum remittitur ei gratis.ac si nunq̄ peccasset.⁊ hoc quia ab alio habuit lapsum et necessitatem peccandi.sed postq̄ homo per baptismum est regeneratus ⁊ reformatus ⁊ reparat⁹ de primo lapsu in quo erat per aliuꝫ et non per se. si cadit vlterius in peccatum et offensam dei.tunc cadit in obligatione₃ pene eterne.Et ex isto casu nõ põt ita faciliter reparari neq̧ resurgere sicut de primo.qꝛ in isto

Status creatiõis ⁊ reparationis cõparant̃ inter se.

Quõ qs p̃ baptismũ renouatur.

lapsu scdo post baptismu hō cadit sua ppria volūtate ꝛ sua ppria culpa. ꝛ nō de necessitate qꝛ iste lapsus non venit sibi ab alio sicut pmꝰ. qꝛ iā erat regeneratꝰ ꝛ reformatus a pmo lapsu p baptismū. ꝛ iō poterat stare in illo si voluisset. ꝛ si cadat. totū imputaꝛ ei. ꝛ ipsemet est in culpa ꝛ nullꝰ alius. Et iste lapsus est sicut pmi bōis in ppria psona. qꝛ pmꝰ hō habuit statū pfectuꝫ. et potuisset stetisse in illo si voluisset. Et iō sicut pmꝰ hō habuit duos statꝰ i ppria psona. s. pfectū ꝛ lapsuꝫ. ita hō qui cadit post baptismuꝫ in pctm hꝫ duos status. scꝫ bonuꝫ post baptismum in quo stare poterat si voluisset. ꝛ aliū lapsuꝫ in quē seipm pcipitauit. Sꝫ in hoc est dñtia. qꝛ primꝰ hō nō habuit aliquid euꝫ tēptans aut instigās interiꝰ ad cadendū seu peccādum s. ppriā carnē sꝫ solū exteriꝰ. sꝫ hō iā hꝫ aliqd iteriꝰ instigās ad peccādū. s. ppriā carnē. ꝛ ēt hꝫ aliqd exterius instigās. s. diabolū inuisibilē ꝛ mūduꝫ. Et iō qꝫtuꝫ ad hoc casus ꝛ lapsus scds. s. post baptismū. ē magis venialis ꝛ minus culpabilis. ꝛ non tm punibilis. sicut lapsus pmi bōis in ppria psona. Sic ꝙ qꝛ hō cadit a suo pmo statu post baptismū pse. licꝫ alio instigāte. sꝫ nō cogēte nec de necessitate. cū poterat stare si vellet. iā nō ita leuiter poterit reformari de isto scdo lapsu sicut de pmo. qꝛ iste lapsus scds est oino suus. Et iō necesse est ꝙ hō plus faciat si velit resurgere ꝛ repari de isto statu ꝛ lapsu. ꝙ qñ voluit resurgere de primo. qꝛ nō sunt eq̄les isti duo casus. nec equaliter imputabiles neqꝫ punibiles. Et iō qñ hō voluit resurgere de pmo lapsu p baptismū. tūc necessaria fuit ei fides ppria si fuit adultꝰ. ac ꝯsensus ac displicētia de vita pterita et passio xpi supplebat. totū residuū qd hō debebat. iō si vult resurgere de scdo lapsu. necessaria est pnia interior ꝛ exterior. Si eñ reqrit pnia interior in pmo lapsu. seqtur ꝙ in scdo lapsu vltra hoc reqrit pnia exterior cū merito passiōis ꝛ mortis xpi. Ergo seqtur. si hō vult resurgere de scdo lapsu. necesse est vt habeat pniam intus ꝛ extra. ꝛ etiāvt sibi suffrageꝛ mors ꝛ passio xpi. Et qꝛ in pnia exteriori est necessaria ꝛ reqrit pena ꝛ punitio pm naturā ꝛ exigētiam pcti. iō opꝫ ꝙ hoc fiat p iusticiā ꝛ iudiciū qꝛ homo cecidit i ordineꝫ iusticie sicut primꝰ homo qñ peccauit. qꝛ pctm de natura sua ē iudicabile ꝛ punibile. ꝛ ei debeꝛ pena ꝛ punitio. Et hoc declaratū est ad lōgū in caplo de comparatione bōis p liberū arbitriuꝫ qꝛ opa bōis de natura sua sunt remunerabilia ꝛ punibilia. ꝛ iō reqrunt iudicium qd examinet ea. ꝛ retribuat vnicuiqꝫ q d ei debetur. Et

Hō peccans post baptismū habꝫ duos status sicut adam.

Peccās post baptismū difficiliꝰ reparatur.

Pctm de sua natura est iudicabile.

Tit. lxxxij

bet. Et iō opꝫ ꝙ pctā puniāt iuxta suaꝫ naturā .qꝛ alr eēt aliqd inordiatū i vniuerso.si nō daret ei pena debita. Et iō necesse est ꝙ pctm̄ seu culpa veniat in iudiciuꝫ. Vñ pctm̄ inq̄tū respicit deū infinitū ꝛ eternū .ꝯ quē est talis culpa.meretꝛ penā infinitā ꝛ eternā.qꝛ offensa ꝛ iniuria est infinita. Et iō ꝑ iusticiā punitio dꝫ eē ifinita. Sꝫ inq̄tū respicit hoieꝫ q̄ peccauit .tūc nō debet ei pun itio ifinita.qꝛ hō nō ē infinit⁹. Vñ pctm̄ iō est pctm̄.qꝛ est volūtariū ꝛ inordiatū.ꝛ volūtas est inordi ata.sꝫ qꝛ talis inordiatio nō est infinita sꝫ finita.iō nō debet ei ꝑpter hoc punitio infinita nec eterna. ¶ Vñ in pctō tria possum⁹ ꝯsiderare . Primū est offensa ꝛ ꝯtēpt⁹ dei. scdꝫ est ipꝫ malū op⁹ qd de se est inordiatū ꝛ fieri nō deberet. ꝛ tertiū ē ꝙ ē volūtariū. ꝛ est ibi ꝓpri⁹ cōsensus. ꝛ ꝑ ꝯñs delectatio ꝛ cōplacētia in malo. qd est ꝯ deū. Quātū ad ꝑmuꝫ debet pctō seu culpe pena infinita q̄ntū ad scdꝫ ꝛ tertiū nō debet hoi pena infinita sꝫ finita. ꝛ iō tpalis ꝛ nō eterna. Qꝛ ḡ pctm̄ factū est ita duplex punitio ꝛ pena debet ei. vna ex ꝑte dei offēsi. ꝛ alia ex ꝑte pcti in se. Sꝫ qꝛ pēa ꝛ punitio debēt corrñdere culpe. iō tandiu dꝫ durare pena q̄diu durat culpa qꝛ culpe debet punitō. Ideo si culpa sit ꝑpetua necesse ē ꝙ pena sit ꝑpetua ꝛ si culpa sit tēpalis.pena dꝫ eē tpalis . Et qꝛ culpa iō est culpa qꝛ volūtaria ē ꝛ placēs. iō nō pt destrui nisi ꝑ suū ꝯtrarium. s. ꝙ fiat inuolūtaria ꝛ displiceat inq̄tū culpa ē i se. alr sp manet. Et iō si hō q̄ ē in culpa morit cū culpa sine displicētia culpe inq̄tū culpa ē tūc morit cū culpa ꝛ talis culpa manebit cū eo ieternū. ꝛ iō ēt tūc pena ei debita necessario erit ꝑpetua. qꝛ nūq̄ ineternū culpa dꝫ eē sine sua ꝓpria pena ei debita. Sꝫ si culpa inq̄ntū culpa est displiceat hoi. tūc destruit culpa in eo. ꝛ per ꝯñs pena nō debet ei vlteri⁹ ꝓ culpa. nisi tm̄ debet ei pena q̄ cōuenit tali culpe. qꝛ ia lucrat⁹ fuerat penam postq̄ culpa fctā erat. Et sic q̄uis hoi displiceat culpa inq̄ntū culpa ē. nō tñ ꝑꝑ hoc liberat⁹ ē a pena q̄ culpe debebat. sꝫ solū liberat ab hoc. qꝛ nō puniet i ꝑpetuū ꝓ illa culpa. qꝛ est destructa. Sic ḡ q̄uis culpa sit finita pt tñ hēre penā ꝑpetuā. si ipa culpa sit ꝑpetua. Similr qꝛ culpa inquātū ē offēsa ꝛ cōtēpt⁹ dei ꝛ auersio a deo ifinito. ꝛ eterno dꝫ hr̄e penā ifinitā. si debeat destrui opꝫ vt displiceat hoi inquātū est dei offensa ꝛ iniuria. ꝛ sub illa rōne. alit sp maneret offēsa ipa . Et si culpa displiceat hoi inquātū est culpa seu inordiatio volūtaria. ꝛ nō displiceat ei inquātū est offensa respectu dei. ꝛ tūc remanet culpa quātū ad deū . ꝛ debet ei

In peccato tria cōsiderātur

Qualiter pctō dbeatur pena eterna.

punitio īfinita. Sȝ qꝛ offēsa dei est infinita. ⁊ de⁹ ē infinite bon⁹ qꝛ sua bōitas ē infinita. iō ipa culpa ī quātū est dei offensa. est ꝯ bonitatē infinitā. ⁊ iō si talis culpa ɔ̄beat ɔ̄strui ī q̄tū ē dei offēsa reqrit displicētia infinita. Et ēt qꝛ iiuria est ⁊ offensa dei. qꝛ honoꝛ su⁹ est lesus. reqrit emēdā infinitā. qꝛ nō sufficit displicētia infinita de ipa offēsa nisi restituat illud qd ē lesū. Et qꝛ hō nō pt hr̄e displicētiā infinitā. nec pt facere emēdā īfinitā. nec satisfactionē iō īpossibile est ꝙ hō p se possit destruere pctm̄ siue offēsaȝ dei inquātū est offēsa dei quātūcūq ei displiceat. Et iō necessaria est hoi moꝛs ⁊ passio xp̄i q̄ ē īfinitū p̄ciū. vt iā declaratū est. Et iō ipa moꝛs xp̄i iūcta cū displicētia hoīs ɔ̄struit culpā seu pctm̄ ī quātū ē offēsa dei. Sic ḡ hō ī scd̄o lapsu si vult resurgere. necesse ē ꝙ hēat displicētiam de culpa duob⁹ modis. s. ī quātū ē culpa. ⁊ inq̄ntū ē offensa dei ⁊ vltra hoc ēt reqrit moꝛs xp̄i. Per displicētiā ḡ culpe ī quātū ē offēsa dei ⁊ p moꝛtē xp̄i. tollit totalr̄ offensa dei ⁊ iiuria. ⁊ fit plena satisfactio ⁊ emēda de ipa culpa inq̄tū est offensa dei. sȝ adhuc remanet pena ⁊ punitio p culpa. inq̄ntū culpa est ioꝛdiata ⁊ inq̄tū volūtaria est. Et qꝛ ista pena est finita. iō pt hō eā sustinere p se ⁊ dȝ. sicut ēt cecidit p se ī culpam cū potuit stare. qꝛ hoc reqrit iusticia. et iō debet hōī pena tp̄alis p ipa culpa iuxta q̄litatem culpe. nec ipa moꝛs xp̄i dȝ satisfacere p tali pena q̄uis posset. qꝛ hō dȝ eā tolerare ⁊ pt postq̄ p se cecidit ī culpā. Et iō qꝛ talis punitio seu pena dȝ coꝛrn̄dere culpe ⁊ ei p̄poꝛtionari. iō necessari⁹ ē oꝛdo iudiciari⁹ in hoc mūdo seu iusticie ī q̄ ipa pctā seu culpe examinētur ⁊ iudicent ⁊ debite puniant s̄m ꝙ eis ɔ̄uenit. ne sint inoꝛdiati in vniuerso. qꝛ pctā recte oꝛdinant q̄si debite puniūt. Et qꝛ pctā sūt duplicia. aliq̄ st̄ occulta. ⁊ aliq̄ māifesta. iō nc̄cari⁹ ē oꝛdo iudiciari⁹ duplex. s. public⁹ ⁊ occultus seu secret⁹ ⁊ ɔ̄pn̄s duplex iudiciū ⁊ duplex punitio. s. publica ⁊ secreta qꝛ pctā publica faciūt offēsaȝ publicā ⁊ scādalū publicū ⁊ iō reqrūt de natura punitionē publicā. Et qꝛ pctā secreta nō p̄nt iudicari neq examinari nisi reuelent ⁊ māifestent. iō nc̄caria ē ɔ̄fessio pcti ⁊ clpe. Et iō nc̄cariū ē sacr̄m̄ pn̄ie ī q̄ fiat iudiciū secretū d̄ ipō pctō. ⁊ examiatio secreta ⁊ ɔ̄fessio secreta. Et iō pn̄ia exterioꝛ reqrit ɔ̄fessionē pcti ⁊ p̄uitionē debitā. Et qꝛ hō q̄ vult resurgere ⁊ restaurari de scd̄o lapsu. opȝ ꝙ volūtarie faciat oīa q̄ sunt necessaria ad destruēdū ipm pctm̄. iō opȝ ꝙ interioꝛ pn̄ia seu displicētia ⁊ cōfessio exterioꝛ. ⁊ ēt pena seu punitio fiāt voluntarie. alr̄ nihil p̄ficeret. Debet ḡ ipa displicētia eē

Ti. cclvij. Penitēte opȝ hēre duas displicētias

Duplex oꝛdo iudiciū pctō debitus.

volūtaria τ ēt cōfessio τ pena alr licȝ sustineret oēm penā. τ nō eēt volūtarie. adhuc remaneret hō obligatus ad penā eternā. Et qꝛ cōfiteri pctā est pudoꝛ τ pena. iō in cōfessione fit etiā quedā pena τ punitio pcti seu culpe. Et iō quāto magis ipa cōfessio ē accusatoria. τ cū maioꝛi pudoꝛe. tāto magis satisfacit ꝑ pctis τ ꝑ pena debita. Et qꝛ ista cōfessio est volūtaria τ nō coacta. τ hō accusat seipm voluntarie τ ponit se in iudicio. τ quāto magis hoc facit. tāto magis punit peccatū τ seipm. τ iō magis placet deo τ ꝯ̄ñs magis excusat apud deū. Sic ergo pȝ ꝙ sacrm pnie est oꝛdinatuȝ ꝑpter scdȝ lapsuȝ. s. ꝑpter pctm ꝑpetratū post baptismū τ hoc ꝑ modū iudicij ꝑticularis in q̄ hō dȝ seipm accusare. Et qꝛ istud sacrm pōt eē necessariuȝ oī hoī. qꝛ q̄libȝ pt cadere in pctm post baptismuȝ. τ qꝛ hoīes sepati sūt ꝑ diuersa loca ꝑ mūdū. iō necessarij sūt multi iudices a deo oꝛdīati q̄ habeant ptātem iudicādi. τ sciam examinādi. Et qꝛ ista ptās dȝ eē oꝛdinata. ideo necesse est ꝙ vni hoī ꝑmo τ ꝑncipalr sit data illa ptās τ auctoꝛitas iudicādi. q̄ vltra hēat cōicare τ cōcedere pluribꝰ sicut sibi videt expedire. vt sic ꝑ totū oꝛbeȝ lapsi poterint resurgere ꝑ istud sacrm pnie. Pȝ ēt ꝙ sicut sunt duo lapsus etiā sūt duo modi resurgēdi. s. baptismꝰ τ pnīa. τ q̄liter opȝ ꝙ hō plus opet ad resurgēdū de scdo lapsu ꝙ̄ d̄ ꝑmo. Et siliter pȝ qualr opat alr baptismꝰ. τ alr pnīa. qꝛ baptismꝰ opat ꝑ moduȝ gr̄e τ pnīa per modum iudicij seu iusticie.

Pnīa dȝ eē volūtaria.

¶ Qꝛ sicut in ꝑmo lapsu aliq̄d remanet ꝑpetuum τ idelebile de pꝛio statu creationis ita in scdo lapsu remanet aliquid ꝑpetuum τ indelebile de statu regenerationis. Titulus.ccxcvi.

T qm̄ scdꝰ lapsus hoīs. post baptismū cōpatur ad ꝑmū lapsuȝ post statū creatiōis iō sicut in ꝑmo lapsu remāsit in hoīe imago ꝑpetua creatiōis. Quis fuit defoꝛmata τ remāsit libeꝝ arbitriū. in q̄ sp̄ ē imago naturalis creatoꝛis idelebilis. lȝ nō māsit silitudo sȝ dissilitudo. ita ꝙ̄ qꝛ hō lapsus retinuit aliq̄d. τ ꝑdidit aliq̄d. qꝛ ꝑdidit silitudinē creatoꝛis τ retinuit suā imaginē naturalē idelebilē ac ꝑpetuā. q̄ destrui nō possit ꝑ quā habuit spē τ fundamētū resurgēdi. ꝑ quā ēt iterū potuit reuerti ad silitudinē dei. qꝛ si nō remāsisset imago nō potuisset reparari ita ꝯfoꝛmiter in secūdo lapsu remanet imago perpetua in hoīe. vel signū x̄pi redemptoꝛis seu repatoꝛis. Quis sit defoꝛmata. ita ꝙ hō in secūdo lapsu aliquid retinet de statu baptismi

⁊ regenerationis.s.imaginē xp̄i perpetuā ⁊ indelebilē seu sigillū suū indelebile impressum in aīa qd̄ destrui nō pōt.⁊ etiā aliq̄d ꝑdidit.q2 ꝑdidit silitudinem xp̄i. Necesse eīn est ꝙ sicut in ꝑmo lapsu remanet imago. perpetua creatoris:ita in scd̄o lapsu remaneat imago redēptoris.Et ideo illud sigillū seu caracter remanēs de xp̄o post lapsum.est fundamentū vt iterū hō possit redire ad similitudinē ⁊ amicitiā xp̄i.q2 si nihil remaneret in hoīe de xp̄o.nō haberet fundamentū resurgēdi.Sicut q̄si brachiū paraliticaꝛ.retinet aliq̄d ꝑpetuū de capite.s.neruos.⁊ aliq̄d ꝑdit sc3 sensu3 ⁊ motū.⁊ si nerui destruerenꝛ:brachiū ampli9 nō poss3 resurgere nec restaurari nec recipe sensu3 ⁊ motū.ita ꝯformiter si hō in scd̄o lapsu nihil retineret de ip̄o xp̄o q̄ est caput.nō posset resurgere.Et iō sicut i brachio semꝑ remanēt nerui fundamētales q̄ ligāt brachiū cu3 capite ita silr in hoīe lapso remanet imago xp̄i seu character siue sigillū ei9 tāq̄ fundamētu3 ligās aliqualr hoiem lapsum cum xp̄o capite.Et iō pōt esse spes resurgēdi. ¶Q2 sicut baptismus relinq̄t reliq̄as ꝑmi lapsus i carne.ita sacr̄m pn̄ie relinq̄t reliquias scd̄i lapsus in aīa.

¶Titulus.ccxcvij.

Dictū est aūt ꝙ sacr̄m baptismi ordinatur ꝯtra primū lapsu3:⁊ ꝙ sacr̄m pn̄ie ordinatur ꝯ scd̄m lapsum.⁊ ꝙ q̄si hō vult resurgere de primo lapsu:sufficit ei pn̄ia interior ⁊ displicētia vite ꝑterite ⁊ fides.⁊ totū residuum operaꝛ baptism9 ꝑ passionē xp̄i.s.remissione3 plenā oīs culpe seu offense ⁊ oīs pene debite ꝓ culpis ꝓpriis ⁊ offensis.s3 q̄si hō vult resurgere de lapsu scd̄o post baptismū plus d3 facere de ꝓprio suo sicut fecit de malo plus.q2 nō sufficit ei pn̄ia interior.sed req̄riꝛ penitētia exterior.s.ꝯfessio ⁊ satisfactio seu emēda ⁊ tꝑalis punitio.⁊ residuu3 totū opaꝛ passio xp̄i.s. remissionē offense ⁊ culpe.⁊ remissione3 eterne pene debite.s3 relinq̄t penā tꝑalē debitā vt dictū est.Et iō plus opaꝛ baptismus q̄ sacr̄m pn̄ie q̄tū ad passionē xp̄i.iō plus operatur passio xp̄i in baptismo q̄ in sacr̄o pn̄ie.q2 in baptismo tota passio xp̄i applicaꝛ hoi ac si ip̄emet ea3 sustinuisset.vt totalr innoueꝛ.⁊ hoc nō fit in sacr̄o penitentie.Et silr ꝑ ꝯriu3 plus operaꝛ hō ꝑ se ⁊ de suo ꝓprio in sacr̄o pn̄ie q̄ in sacramēto baptismi.q2 in vtroq̄ sacr̄o sic req̄ritur.vt.s.hō plus opereꝛ de se ⁊ de suo ꝓprio ibi q̄ ibi.⁊ plus operetur mors xp̄i ibi q̄ ibi.tn̄ vtrobiq̄ operaꝛ de necessitate.q2 sine morte xp̄i nō pt̄ fieri remissio culpe ⁊ pene eterne.sed plus soluit ibi q̄

Titu. pre cedenti.

Passio xp̄i plus operaꝛ i baptismo q̄ in aliis sacramētis.

ibi ꝑ hoie.ſ3 vtrobiqȝ ſoluit infinitū debitū.Et iō qȝ ꝓ portionabilr ſe hȝ baptiſmꝰ ad primū lapſum.ꝛ ſacrm̄ pnie ad ſcd̄m lapſuȝ.iō ſicut baptiſmꝰ relinq̄t reliq̄as aliq̄s in carne de prio lapſu.qȝ relinq̄t cōcupiām carnis vicioſam ſeu fomitē.ꝯ quē aīa dȝ pugnare q̄diu eſt in carne.ſȝ in aīa nō relinq̄t reliq̄as pctī.qȝ totā eā mūdat ꝛ lauat.ꝛ armat eā ꝑ grāȝ ꝯ ꝯcupiām carnis vicioſaȝ.vt nō dñef nec regnet.ꝛ etiam diminuit.ita ſilr ſacrm̄ pnie relinq̄t in aīa reliq̄as ſcd̄i lapſus.qȝ relinquit reliq̄as pctī ſeu culpe .ſ.quaſdā inclinatiōes ꝛ diſpōnes ſeu ꝓnitates ad peccaduȝ.q̄ꝭ erāt gñate in aīa ꝑ operatiōes pctī. Qȝ q̄libet opatio bona vel mala relinq̄t ſuā ſilitudinē in aīa.ꝛ quandā diſpōſitioneȝ ad ſilr operandū.ꝑ quā hō inclinaf ꝛ habilitaf ad operādū bonū vel malū.ꝛ q̄nqȝ gñatur ꝯſuetudo pctī voluntaria.Uñ poſt pctm̄ ſeu malū opus duo remanēt.ꝛ tn̄ opatio trāſit ꝛ nō remanet.vnuȝ qd̄ remanet eſt culpa ſeu offenſio dei.ꝛ ex illa ſequiꝭ obligatio ad penā tpalem ꝛ eternā.ꝛ aliđ qd̄ remanet eſt diſpō ꝛ inclinatio ad faciendā ſilem operationē.qȝ actꝰ hūani ꝛ opationes hoīs hñt iſtā conditionē.ꝙ ſemꝑ relinquūt ſuā ſimilitudinē in hoīe.ꝛ exide ꝑ reiterationē fit quedā cōſuetudo.ꝛ vſus.ꝛ habituatio ad faciēdū volūtarie ſilr malā opationē.Et iſta diſpoſitio ſeu inclinatio ſeu habituatio eſt viciū corruptiōis in aīa gñatum. ꝛ hoc vocatur reliq̄e pctōꝝ.Uñ in pctō duo ſunt de neceſſitate ſ.auerſio a deo ſeu cōtēptꝰ dei.ꝛ derelinq̄re ꝛ deſerere deū.ꝛ aliđ eſt ꝯuerſio inordinata ꝛ volūtaria ad creaturā ꝯ volūtatē creatoris .ſ.qȝ hō reliquat voluntateȝ dei.ꝛ ꝯuertit ſe ad ꝓpriā volūtatē.ꝛ ſic ꝑponit volūtatē ſuā volūtati dei. Et iō ꝑpꝭ ꝑmuȝ fit offenſa dei ꝛ iniuria.ꝛ ꝑpter ſcd̄m.ſ.ꝯuerſionē inordinatā ꝛ voluntariā ꝛ delectabilē ad bonuȝ creatū.gñatur ꝛ fit diſpoſitio ꝛ inclinatio in aīa vicioſa.ꝛ hoc totū in ſimul vocatur pctm̄ mortale.qȝ ſeparat aīaȝ a deo q̄ eſt vita aīe. Et iō occidit aīam ſtatiȝ ꝛ obligat eā ad penā eternā. nō ꝑpꝭ hoc qȝ hō ꝯuertit ſe ad bonū creatū inordinate ꝛ ad ſuā ꝓpriā voluntatē.ſȝ ꝑpter hoc qȝ relinq̄t et contēnit deū ꝛ ſuū mandatū.Si aūt hō conuertaꝭ ad creaturā ꝛ ad ſuā ꝓpriā voluntatē inordinate plus q̄ꝫ debebat abſqȝ deliberatiōe ꝛ nō ꝑpter hoc derelinq̄t deū tūc ē pctm̄ veniale ꝛ nō mortale.Et tūc fit in aīa q̄dā diſpō ꝛ inclinatio ad malū.ſȝ nō ꝑpꝭ hoc recedit a deo totalr.lȝ nō tm̄ adhereat deo.ꝛ ſi tales actꝰ multiplicētur generabūt maiorē inclinationē.ꝛ in fine ſepa rabūt hoiem a deo.ꝛ fiet mors aīe et pctm̄ mortale.qȝ

Quō poſt pniam relinquunꭍ reliquie pctī ī aīa

Jn pctō mortali; ſ duo ſunt.

Pctm̄ veniale.

conuertēt aīam totaliter ad creaturā ꝛ sic hō totalr relinquet deū. Et iō būdo respectū ad deuʒ.nō variant pctā nec diuersificant.qꝛ isto mō pctm̄ nō est aliud nisi auersio a deo ꝛ contēpt⁹ dei. Sed būdo respectū ad creaturas ꝛ ad bonū creatū.ipa pctā distinguunt ꝛ diuersificantur.ƒm ꝙ illud bonuʒ creatū diuersificatur. Et ideo sunt in numero septeʒ pctā mortalia in generali ꝛ tn̄ conueniūt in vnū.qꝛ qdlibet est auersio a deo ꝛ contēpt⁹ dei. Sic ꝙ sacrm̄ pnie qꝛ est ordinatū ad destruendū pctm̄ mortale inꝙtū est auersio a deo ꝛ offensa dei.ꝛ inꝙtū obligat ad penā eternā.ꝛ iō de virtute sua destruit culpā ꝛ offensaʒ ꝛ auersionē a deo.ꝛ penā debitā ꝓpt hoc.ſꝫ nō destruit dispositionē ꝛ iclinatiōnē relictā ꝑ pctm̄.ꝛ ꝑ ꝯuersionē ad creaturā.nec penā debitā ꝓpt talē iordiatā ꝯuersionē.ſꝫ tn̄ diminuit talē inclinationē ac dispōnē vt nō dñet nec regnet.ꝛ dat adiutoriū ꝛ auxiliū aīe ad pugnādū ꝯ talē iclinationē viciosam ꝛ ad destruēdū eā paulatiue.sic hō ꝑ seipꝫ gn̄auerat eā in seipo paulati. Et sic baptism⁹ scidit ab aīa oēs reliqas tales ꝛ totalr remouet.ſꝫ relinqt in carne lōge ab aīa inclinationē viciosam ad malū.ſꝫ eaꝝ aliqliter scindat.ſꝫ nō totā.sic sacrm̄ pnie nō scidit totalr ab aīa reliqas ꝛ supfluitates relictas ꝑ pctm̄.ſꝫ diminuat ꝛ aliqualr scindat.ſꝫ nō totalr.qꝛ nō ordinat nisi ad culpā ꝛ offensaʒ dei tollēdā ꝛ ad penā etnā auferēdā. ¶ Qꝛ post sacrm̄ pnie dꝫ iteꝝ hō sumere sacrm̄ eucharistie ad nutritionē vite spūalis.ꝛ ad recuperādū deꝑditū.ꝛ ad remouēdū ꝛ purgādū reliqas pctoꝝ relictas post pniam.

¶ Titu.ccxcviij.

Et qm̄ sacrm̄ pnie restituit hoī vitā spūalē perditā.ꝛ relinqt reliqas pctōꝛum.ꝛ etiaꝫ relinqt hoīem obligatū ad penā tpalem. ideo qꝛ corp⁹ xp̄i est ordinatū ad nutritionē hoīs in vita spūali.ꝛ ad ꝑficiendū eū. iō post sacrm̄ pnie in q̄ hō surrexit de scdo lapsu ꝛ de morte ꝛ recupauit vitā ꝑditā.ꝛ ē recōciliat⁹ cū xp̄o: dꝫ iterū sumere sacrm̄ corpis xp̄i.ꝛ nō añ dū existit in lapsu ꝛ in morte.qꝛ nutrimentū p̄supponit vitā p̄existētē. Sicut eī hō mortu⁹ nō dꝫ nutriri.ita hō existēs in scdo lapsu.qꝛ pdidit vitā spūalē nō dꝫ nutriri cibo spirituali.ſꝫ dꝫ prio ꝑ pniaꝫ resurgere.ꝛ postea cibo spūali refici. Qꝛ sicut nutrimēto fieret iniuria si daret mortuo.ita sine cōpatione fieret maxima iniuria sacro corporis xp̄i in q̄ ꝯtinet totus xp̄s.si daret mortuo in vita spūali.ꝛ iō talis nō nutriret.ſꝫ magis mors in eo augmētaret.ꝛ offensa ꝛ culpa cresceret. Nā talis tenet maximū inimicū xp̄i in corde suo occultū.ꝛ amat ip̄m.qꝛ

Nō viuificat sumens corpus xp̄i i mortali.

solū pctm̄ est ꝯ deū. ꝛ iō si talis capiat xp̄m in seip̄o: facit tm̄ scandalū ac si vellet pdere ꝛ occidere xp̄m. sicut si aliqs reciperet regē i domo sua in q̄ teneret inimicū capitalē regis occultū. Etiā hoc esset ꝯ signonem sacri. qꝛ hoc est sacrm̄ vnitatis ꝛ pacis. sꝫ talis q̄ ē in lapsu ē diuisus ꝛ sepatus a xp̄o p amorē ꝛ volūtatē. ꝛ sic nō acciperet sacrm̄ p se sꝫ ꝯ se. ꝛ iō mereret̃ magnū tormentū qꝛ acciperet potētem ꝯ se. Dꝫ igit̃ hō lapsus resuscitari p̄io a mortuis. ꝛ redire viu⁹ ꝛ recōciliari xp̄o ꝛ vniri p amorē. Sicut eīm hō anq̄ surrexit de p̄imo lapsu per baptismū nō dꝫ sumere sacrm̄ corpis xp̄i. ita etiā nō dꝫ sumere si post baptismū ceciderit: nisi surrexerit p̄io de scdo lapsu. Sic ergo post sacrm̄ pnie debꝫ hō sumere sacrm̄ eucharistie vt nutriat̃. Itē ēt qꝛ purgatio fit p calorē ꝛ ignē ꝛ iō ignis ꝛ calor spūalis q̄ est amor. purgat maculas spūales. Et qꝛ in aīa remanēt p⁹ penitentiā reliq̄e pctōꝝ viciose .s. inclinatiōes ꝛ dispositiones viciose q̄ impediūt aīam. ne totalr̄ tēdat ad xp̄m. ꝛ aliqualr̄ obtenebrāt. ꝛ qꝛ sacrm̄ eucharistie ē sacrm̄ amoris i q̄ auget̃ amor spūalis ꝛ ignis. iō dat̃ istō sacrm̄ vt purget reliqas pctōꝝ aīe ꝛ vt cōburat ꝛ ꝯsumat totū ꝛ vt remoueat oēs iclinatiōes aīe ꝯrias. ꝛ vt det habilitates ꝛ dispōnes ac inclinatiōes ad oppositū. Et sic aīa purgat̃. illuminat̃ ac pficit̃ p sacrm̄ eucharistie. ita etiā ad tollēdū tales reliqas. dꝫ hō sumere illō sacrm̄. Itē etiā qꝛ p istō sacrm̄ hō magis vnit̃ ꝛ incorpat̃ xp̄o. ꝛ p ꝯñs magis vnit̃ morti ꝛ passiōe xp̄i. q̄ satisfacit p oībus pctis. ꝛ p ꝯñs fit hoi remissio pene debite s̄m maiorē vel minorē deuotionē ad xp̄m ꝛ ad mortē ei⁹. Et sic illud qō sacrm̄ pnie nō potuit cōplere. cōplet sacrm̄ istud. Et sic sacrm̄ eucharistie reducit ad puritatē baptismi. ꝛ sic sacrm̄ pnie ꝛ eucharistie tm̄ faciūt in scdo lapsu sicut baptism⁹ in p̄imo. Et iō qꝛ hō post baptismū pōt frequēter cadere in pctm̄ mortale ꝛ labi. ppt̄ hoc hō dꝫ se exercitare frequēter in istis duob⁹ sacris qꝛ p sacrm̄ pnie q̄tienscūq̄ q̄s ceciderit post baptismū in pctm̄. pōt resurgere ꝛ leuari a lapsu. ꝛ recupare vitā perditā ꝛ amicitiā dei. et p sacrm̄ eucharistie pōt resumere vires spūales ꝛ fortitudinē. ꝛ iō ista duo sacra debēt frequētari. qꝛ null⁹ pōt vti sacro baptismi nisi semel Sicut eīm hō fuit semel creat⁹ ꝛ fact⁹ ꝛ nō bis. ꝛ hō est semel nat⁹ ꝛ gñatus ꝛ nō bis. ita semel dꝫ hō. regñari ꝛ nō bis. ꝛ maxime qꝛ in sacro regñationis recipit hō in aīa imaginē siue characterē xp̄i indelebilē. ꝛ ideo reiterari nō debet. ꝛ iō sacrm̄ penitētie et eucharistie cōiuncta supplent vicē baptismi. Et sicut hō decedēs

Cōtra reliqas pcti dꝫ q̄s sumere eucharistiā

post baptiſmũ ſtatim euolat ad vitã eternã. ita etiam
hõ exercitãs ſe in iſtis duob⁹ ſacris. tantũ purificabiť
ꝙ ſine pena trãſibit ad regnũ celorum.
¶ Q? etiã tribulatio ſeu afflictio ſiue pena corpalis vo
luntaria cũ amore xp̃i purgat aĩam a reliquijs pctõꝝ.
⁊ ſatiſfacit ꝓ penis debitis: ⁊ cuſtodit aĩam ne inficiať
⁊ cadat ⁊ vnit eã cũ chriſto. Ti.ccxcix.

Ti.precedenti. Q Uoniã aũt dictũ eſt ꝙ ſacrm pnĩe relinqt
in aĩa reliquias pctõꝝ.ſ.inclinatiões ⁊ di
ſpoſitiones vicioſas que inclinãt aĩam ad
res corpales ⁊ delectatiões mũdanas: ⁊ i
pediũt aĩam ne totaľr vniať xp̃o per amo
rem. ⁊ iõ ꝯ̃riant aĩe ⁊ bono ſuo: qꝛ totũ bonũ aĩe eſt ꝙ
vniať cũ xp̃o per amorẽ. ⁊ quãto magis vniť cũ xp̃o: tã
to magis ꝓficiť ⁊ meliorať. ⁊ totũ malũ eius eſt ꝙ ſepa
ratur a xp̃o per amorẽ ⁊ vniať cũ carne ⁊ cũ reb⁹ crea
tis: qꝛ tũc inficiť: tũc peccat: ⁊ tũc offendit: ⁊ tũc macu
latur. ideo oẽ illud qđ facit eã recedere ⁊ retrahit eaꝫ
a delectationib⁹ carnis ⁊ a cõſolatiõibus mũdanis. ⁊
⁊ ab amore creaturarũ inordinato ⁊ vicioſo. valet ad
purgandũ aĩam ⁊ mundãdũ eã ⁊ purificandũ. Unde
qꝛ aĩa nõ offendit deũ niſi vadat ad creaturas ⁊ dele
cteť in eis inordinate: ⁊ relinquat deũ. ideo oĩa illa q̃
Ti precedenti. valent ad retrahẽdũ eã ab illis purificãt eã vt dictum
eſt. Et iõ qꝛ tribulatio ⁊ afflictio carnis ⁊ mũdi ⁊ pena
carnis faciũt aĩam recedere a delectationib⁹ ⁊ cõſola
tionibus carnis ⁊ mũdi. vt aĩa nullã delectationẽ nec
cõſolationẽ recipiat nec in carne nec in mũdo. iõ ſeq
Tribulatio purgat reliquias in aĩa tur ꝙ ipſa tribulatio ſũme valet ad purgãduꝫ aĩam: et
purificandũ ab oĩbus reliquijs pctõꝝ. ⁊ inclinationi
bus ⁊ diſpõnibus vicioſis. ⁊ ſimul cũ amore xp̃i: quia
amor ligat aĩaꝫ cũ xp̃o: ⁊ tribulatio exterior ⁊ afflictio
que ſentiť facit recedere aĩam ⁊ fugere a cõſolationi
bus ⁊ deſiderijs carnalib⁹. Sic ergo amor xp̃i exñs in
aĩa ex vna parte: ⁊ tribulatio ⁊ afflictio ex altera par
te. mũdãt eã ab oĩbus talib⁹ inclinationib⁹ ⁊ diſpõni
bus vicioſis que ĩpediebãt aĩam: qꝛ dum aĩa ſentit tri
bulationẽ ⁊ afflictionẽ. ⁊ triſticiã: ⁊ deſolationẽ in car
ne ⁊ in mũdo. ⁊ nullã requiẽ neqꝫ delectationẽ ibi in
uenit. tũc amor xp̃i exñs in aĩa vnit ⁊ ligat eã cuꝫ xp̃o
magis ⁊ penetrat ipſam aĩam totaľr: ⁊ ipſe amor exci
tatur: ⁊ viuificať: ⁊ fortificať in ſe tanq̃ ignis. et iõ ex
pellit ⁊ expurgat ab aĩa quicqđ eſt ei ꝯ̃riũ ibi: ⁊ expel
lit oẽm amorẽ ꝯ̃riũ. ⁊ oẽs inclinationes ⁊ affectiões ꝯ̃
rias que ĩpediebãt aĩam ne totaľr vnireť cum xp̃o per
amorẽ ⁊ volũtatẽ: ⁊ tũc neceſſe eſt ꝙ aĩa totaľr ample

ctat xpz. Et iõ ipsa tribulatio est tanq̃ malleus et martellus pcutiẽs aias et faciẽs ipam intrare in xpm p amorẽ remouẽs ab ipsa oẽm rubiginẽ et scoriã. Et est etiã fornax cũ follibus et amor xpi est ignis incẽsus et inflammatus in fornace tribulatiõis. et insimul decoquũt animã: et purgãt eã ab omni macula et īfectione facta per amorẽ carnis et mũdi. Et ideo tũc aia pfortatur: roboratur et fortificatur: et illuminatur: ac pficit. qr vnit magis cũ xpo et fit vnũ cũ eo: et per pñs purgat ab omni macula vicio sa: qr calefit et inflãmatur: qr xps hz ignẽ in seipso inextinguibilẽ: diuinũ: purificatiuũ: mundificatiuũ: et attractiuum. Vñ ad purificãdũ aiam nõ sufficeret amor xpi nisi adiuuaret a tribubatione: qr aia hz liberũ arbitrium: et nõ cogitur ire ad xpm: nec recedere a delectationibus carnis et mũdi nisi velit. et iõ qr ipe delectationes ligãt aliqualr aiam cũ carne. iõ necessaria est ipsa tribulatio rõne libertatis aie vt cogat eã: et voluntarie relinqt easdẽ delectationes prias deo et sibi: et vadat ad xpm. Et ẽt nõ solũ tribulatio est necessaria ad purgãdum aiam ab infectionibus viciosis. imo necessaria est ad eã tenẽdã ligatã et vnitã cũ xpo. et ne ab eo recedat et diuidat a xpo et cadat et moriat. sed fortius ptinue vniatur p amorẽ. Et sic tribulatio necessaria est oi xpiano siue indigeat purgatione siue nõ: qr tribulatio est taz bona et tã vtilis: et tã medicinalis: et tã necessaria omni xpiano vt sine ipsa nullus possit pfecte vniri cũ xpo p amorẽ. Ergo sequit q sicut xps ordinauit sacra ad salutẽ xpianorum.. ita ordinauit tribulationes et purgationem aiarum. ita q sicut sacra sunt necessaria. ita etiã tribulatiões sunt necessarie: et q̃diu durãt sacra durabit etiã tribulatio. et iõ necesse est q tribulatio duret q̃diu mũdus stat. Vñ qr in hac vita xpiani pparant et disponunt ad aliã vitã. s. eternã. iõ necesse est q tribulatio semp maneat in hac vita. Vñ necesse est q fornax cũ follibus semp maneat, et etiã ignis maneat incẽsus et inflãmatus. Et iõ sicut necessariũ est oi xpiano recipe sacra: ita etiã necessariũ est oi xpiano tribulationes sustinere. et q refutat tribulatiões separat a xpo. Est ẽt necesse q qñ pctã multiplicant. q tũc ẽt multiplicent tribulationes: qr maiori repletioni maior necessaria est purgatio. Et sic xps tã p sacra q̃ p tribulationes cõplet et pficit salutẽ aiarũ. Et qr tribulatio est pena. iõ si volũtarie sustineat. satisfacit p pctis et pro culpa: qr ois pena volũtaria est satisfactiua p debitis pctorum. Et iõ hõ resurgẽs p sacrm pnie de scdo lapsu remanet obligatus ad penã tpalẽ sm quãtitatẽ criminis

Deus ordinauit tribulatões ad purgationẽ animarum.

Tribulatiões multiplicant tiplicatis.

ꝛ qualitatē culpe.ꝛ iō ſi volūtarie ineat tribulationē ꝛ afflictionē tpalē ꝛ corpalē.ꝛ ẜm hoc magis vel min⁹ ſuſtinet tribulationē.ẜm hoc plus vel min⁹ſatiſfacit ꝓ

Tribulatio ſatiſfacit ꝛ me retur.

pctis.Si aūt hō nō ſit obligat⁹ ad penā tpalē. tūc ſuſtinēdo volūtarie penā ꝛ afflictionē ꝑ xp̄m augmentat merita ꝛ grām.Et ſic tribulatio eſt bona ad purgādū aīam ꝛ ad ſatiſfaciēdū pro debitꝭ.ꝛ ad augmētandum merita:ꝛ ad ligādū ꝛ vniēdū aīm fortiṫ cuꝫ xp̄o. ꝛ ad ſeparādū eā a delectatiōib⁹ ꝛ ꝯſolatiōib⁹ mūdanis ꝛ carnis;que ꝯtrianṫ aīe ꝛ eā occidūt. Quare ſumme amabilis dꝫ eē tribulatio omni chriſtiano.

¶ Qꝛ ſi aīa poſt ſacr̄m pnīe exeat de corpe cū reliqis pctōꝝ ꝛ ſine cōpleta ſatiſfactiōe ꝓ culpis.neceſſe ē eā purgari in aliq̄ loco tādiu donec fuerit plene ꝛ cōplete purgata ꝛ fuerit culpa ꝯſoluta. Ti.ccc.

C Qꝛ aīa p̄t exire de ſuo corpe nō purgata a p̄dictꝭ reliquijs pctōꝝ que remanēt poſt ſacr̄m pnīe.ꝛ ēt abſq ꝯſolutiōe penarū ꝓ culpis debitarū.iō cū ꝑ hoc aīa īpediaṫ ne totalr poſſit vniri xp̄o ꝑ amorē.qꝛ neceſſe eſt ſi debeat vniri cū xp̄o ꝙ nihil habeat extraneum a deo.ſꝫ ꝙ ſit talis ſicut exiuit a deo in ſui creatiōe ſine macula:ſine infectiōe:ꝛ ſine aliqua mala inclinatione.iō q̄cq̄d aīa addidit ꝑ ſe in ſeipſa poſtq̄ creata eſt vſq ad exitū corpis ꝯuerſando cū creaturꝭ qđ deo ꝯtriaṫ.neceſſe eſt ꝙ totū illud purgeṫ et remoueaṫ.Et iō qꝛ aīa amat carnē ꝛ res corpales amore inordinato ꝛ plus q̄ debēt.ꝛ ꝑ ꝯñs imbibitur tali amori ꝛ delectationi.iō neceſſe eſt ꝙ añq̄ vniaṫ cū deo vltia et cōpleta vniōe:ꝙ purgeṫ ꝛ purificeṫ cōpleta purificatiōe: vt

Ti. prece denti.

nihil remaneat de extraneo.Itē ēt qꝛ culpe debeṫ cōpleta punitio vt iā declaratū eſt.iō aīa q̄ nō portauit debitā punitionē ꝓ pctis ſuis neceſſe eſt ꝙ puniaṫ. qꝛ hoc exigit iuſticia dei anteq̄ ſit digna hr̄e ꝯſortiū cuꝫ deo.qꝛ ſine debita ſatiſfactiōe aīa nō dꝫ ſaluari. Et qꝛ aīa q̄ exit de corpe exit de curia mīe:ꝛ cadit in curiam pure iuſticie dei.iō neceſſe eſt ꝙ ipa puniaṫ poſt hāc vitā ẜm rigorē ꝛ ſtrenuitatē diuine iuſticie.Et qꝛ diuina iuſticia eſt ſūma:qꝛ nō pōt cogitari maior.ꝛ ſic iudex iuſtiſſim⁹ eſt ſūme punitiu⁹ maloꝝ:qꝛ in ſummo odio hꝫ malū.iō ſequiṫ ꝙ mala q̄ punit de⁹ poſt hāc vitā ꝑ ſuā iuſticiā punit tāta punitiōe q̄ nō pōt cogitari maior:ꝛ cū tāto rigore ꝛ ſeueritate ꝙ nemo pōt excogitare.ꝛ iō aīa q̄ nō ſuſtinuit penas debitas in corpe dū erat in curia mīe dei.poſtq̄ icīdit in man⁹ iuſticie puniet tāta punitiōe ꝙ nemo pōt cogitare. Et iō ſequiṫ

ꝙ taz pp purgationē ꝙ pp punitionē necesse est locū esse aliquē purgatoriū ꝛ punitiuū alaꝝ nō eternalr ſʒ tpalr. Et qꝛ ſicut in hoc mūdo ala dū est in corpe purgat p afflictionē ꝛ tribulationē. ꝛ hoc fit cū amore xpi. ita et opʒ ꝙ amor xpi exñs in ala ꝛ tribulatio purgent ipsam alam a reliquijs pctoꝝ. Et idō opʒ ꝙ ſit aliq̄ res afflictiua ꝛ dolorosa in q̄ ala purgāda tātū ſentiat de colore quātū ſensit de delectatiōe exnea ꝯ deū. ꝛ ꝙ tātuʒ penetret in visceribꝰ ꝛ medullis aie: quātū amor mūdanoꝝ penetrauerat i medullꝭ aie. Et qꝛ purgatio fit p ꝯriū. vñ ala nō idiget purgari niſi ab amore rerū mūdanaꝝ: q̄ penetrauerat alaʒ p delectationē. qꝛ p talē amorē extraneū ala ē diſſilis deo. idō ſʒ ꝙ amor rerū mūdanaꝝ magꝭ penetrauit i ala ꝛ in medullis eiꝰ ſm hoc difficiliꝰ purgabit. Iſta āt purgatio ꝛ punitio necesse est ꝙ fiat per igneʒ materialē: vt iā declaratū fuit de etna iuſticia. Sic ḡ amor xpi exñs i ala. excitatꝰ et adiutꝰ a tribulatiōe ignis ꝛ dolore ſensibili. purgabit ipam ſic aurū purgat i igne: et cōpleta purgatiōe ala nullū dolorē ſentiet: qꝛ nihil hēbit de extraneo nec de cremabili. Meliꝰ igit est hoi purgare pctā ſua: ꝛ ſuſtinere penā debitā p pctis ſuis ħ dū viuit in corpe ꝙ ꝙ purget ꝛ puniat i alio mūdo p rigorē diuie iuſticie: qꝛ necesse est ꝙ vl ħ puniant pctā volūtarie p pniam ꝛ p ſacra ꝛ tribulatiōes vel in alio mūdo p iuſticiā dei: qꝛ pctm̄ nō pōt remanere ipunitū. ꝛ oportebit ꝙ etnalr vel tpalr puniat. etnalr in iferno. tpalr i hoc mūdo vl in loco purgatoriū. Sic ḡ necesse ē ꝙ hō portet penā debitā p pctis cōmiſſis poſt baptiſmū vl in hoc mundo vel in alio. ſʒ alr ħ ꝛ alr ibi. Quāuis ēt ipe aie recedāt a corpe cū reliqis pctoꝝ: attñ oīa illa q̄ valebāt p eis hic dū viuebāt in corpe. valēt ēt ſi fiāt p eis poſt deceſſum. Ad ſatiſfaciēdū ꝓo p eis ad ꝯplēdā iuſticiā diuinā. valēt oīa q̄ p eis p alios fiūt qui viuūt. ſʒ nō tantū quātū valuiſſent ſi fctā fuiſſent p ſeipos. Qꝛ eñ ſīt mēbra xpi. idō pñt ſuſcipe iflutiā a paſſiōe xpi ꝛ a mēbrꝭ xpi. qꝛ tā ille aie ꝙ hoies xpiani viuētes ſunt vnū corpus: ꝛ ſūt mēbra viiꝰ capitis. ꝛ idō pñt ſe iuuare adinuicē. ꝛ idō mēbra xpi viuētia. ſ. xpiani viuētes pro ſuorū amicoꝝ pctis pñt ſatiſfacere. ſi faciant illa que pñt valere ad ſatiſfaciēdū p culpis. qꝛ hoc nō derogat diuine iuſticie. Quāuis ḡ aie nō pñt ſeipas iuuare: attñ pñt p alios adiuuari. ꝛ debita que debēt poſſunt p alios amicos pſolui: qm̄ lʒ puniant per iuſticiā dei: tñ ſūt in amicicia dei ꝛ in eiꝰ amore. ꝛ idō q̄cq̄d fit p eis deus acceptat ꝛ recōpenſat pro debito quod ipſi debet.

Neceſſe ē eē purgatorium.

Ti. clxi. Ti. clxiii.

Meliꝰ ē hic ꝙ alibi ſatiſfacere.

Q̄ eis pſunt ſuffragia.

¶ Que sunt illa que possunt inducere hoiem lapsum vt currat ad sacr̄m pnie volūtarie. Titulus.ccc).

Quoniā aūt hō lapsus post baptismū nō pt saluari nisi p pniam volūtariā. et hō rōne sue libertatis nō pōt cogi ad pniam. qꝛ et nihil proficeret nisi voluntarie currat ad pniam. ꝛ q̄nto magis volūtarie currit. tāto magis ei pficiet. iō est vtile valde cōgregare oīa sīl q̄ pñt hoiem inducere ad penitentiā. qꝛ ipsa pctā refugiūt pniam ꝛ ei resistūt. ¶ Primū aūt qđ inducit hominē ad pniam est. qꝛ sūme placet deo. qꝛ deus solū hꝫ odio pctā ꝛ nihil aliud. qꝛ nihil ꝯriatur sibi nisi pctm̄. nec est. sibi rebelle ꝛ iō sequit̄ necessario ꝙ ille summe placet deo q̄ toto ore. toto corde. et toto ope impugnat pctm̄ ꝛ destruit inq̄ntū i eo ē. qꝛ destruit ꝛ ipugnatur verū inimicū dei. sicut summe placet hoī ille q̄ destruit ꝛ ipugnat ei9 inimicū capitalē. et maxime placeret regi miles aliq̄s q̄ occideret ei9 inimicū capitalē ppt amorē regis. Si ergo hō p pniam hēat odio totis viribus suis pctm̄ ꝛ ei displiceat ppter hoc qꝛ est ꝯ deū. et ipum accuset ore. ope ꝛ corde. ꝛ psequat̄ ipm. ꝛ expellat ipm a se. eo qꝛ est ꝯ deū. necesse ē, ꝙ talis sūme deo placeat. Et iō ipa pnia est sacrificiuꝫ acceptabile deo. Imo nullū sacrificiū magis placet deo q̄ꝫ ꝙ hō offert de suis pprijs actib9. Imo hoc est primū sacrificiū qđ hō dꝫ offerre deo de seipo. Et iō statim deus adiuuat hominē si ipe q̄rat adiutoriū a deo ꝯ inimicū xp̄i. qđ nūq̄ꝫ sibi negat̄ si in veritate postulat. Quō eīn deus denegaret alicui auxiliū q̄ vult impugnare inimicū suū capitalē. q̄ est pctm̄. Imo armabit ipm armis suis. Uñ lꝫ pctm̄ sit inimicus dei. tñ de9 nō destruit ipm nisi homo cōsentiat ꝛ velit. qꝛ volūtarie recepit eū. ꝛ iō nō pt exire. nisi volūtarie dimittat ipm. ꝛ iō necesse est si debet exire ꝙ volūtarie expellat ipm de se. Iteꝫ hō ēt nō solū placet deo. sꝫ ēt oib9 amicis dei. q̄ summe gaudēt de hoc. Et sic hō sit̄ acq̄rit amiciciā dei ꝛ oim amicorū suoꝝ. Meli9 est eīn hr̄e amiciciā dei ꝛ oīm amicoꝝ suorū q̄ꝫ hr̄e amiciciā pcti ꝛ inimiciciā dei. qꝛ pctm̄ ē summa turpitudo. summa deformitas ꝛ malicia. ꝛ odibile in summo. ꝛ nullo mō amabile. ꝛ de9 ē summe bon9 summe amabilis ꝛ nullo mō odibilis. Et sic maxia dr̄ia est inter deū ꝛ pctm̄. Et ēt sūme placet deo. pnia. qꝛ p ip̄aꝫ hō saluat̄ ꝛ restaurat̄ q̄ erat dep̄dit9 ineternū p seipꝫ. ꝛ iō de9 gaudet in eo ꝙ sua creatura ꝛ op9 suū qđ pdiderat saluet̄. Et ēt oēs amici sui sūme gaudēt de hoc. qꝛ sūt boni. ꝛ letant̄ de bono. sicut diaboli sunt mali ꝛ

gaudet de malo. Sic ergo propter tm̄ placitū ꝛ tantaꝫ cōplacētiā quā de⁹ hꝫ ꝛ oēs amici ei⁹ in pnia. dꝫ hō totis virib⁹ cognari. vt ad pniam festinet ꝓ pctis suis. ¶ Aliud inductiuū ad pniam. ¶ Itē aliud qđ pōt incitare ꝛ inducere hoiem ad pniam ē visio dei. qꝛ deus videt hoīs volūtatē. ꝛ videt q̄liter hō ꝫ in domo sua. s. in corde suo. qđ meli⁹ ꝛ nobili⁹ mēbrū ē in hoie. in secreto ꝺi inimicū capitalē. ꝛ illđ qđ de⁹ hꝫ sūme odio. ꝛ qđ deo sūme displicet. et nō solū tenet ſꝫ defendit. nutrit et abscōdit atq; augmētat. ꝛ inducit ipm̄ in domū suā volūtarie. imo nō in domū ꝓpriā. ſꝫ in domū dei. qꝛ cor de iusticia est habitaculū dei ꝛ pertinet deo. Etiā hō (qđ pei⁹ est) fecit ipm̄ inimicū. qꝛ añ nō erat. ꝛ cogitat ſp quō poterit multiplicare ipꝫ. Oīa ista de⁹ videt. Dꝫ ḡ hō in sūmo timere. ꝙ. s. teneat in seipso inimicū dei. ꝛ ꝙ custodiat ꝛ defendat atq; nutriat ipꝫ ipso vidēte. p̄sente. ꝛ sciēte. inimicū sui creatoris. redemptoris atq; iudicis. Quis em̄ eēt ausus tenere. custodire atq; nutrire i regno regis inimicū regis capitalē rege presente. vidente. ꝛ sciente? Nonne ille faceret regi magnā ꝯtumeliā ꝛ offensaꝫ atq; iniuriā? Nōne etiā ille merere a rege magnā vīdictā? Imo etiā q̄s eēt ausus cogitare seu in aīo ꝓponere. inimicuꝫ regis velle hospitare in domo sua rege sciēte talē cogitatiōem seu tale ꝓpositū. Et q̄s eēt ausus intrare domum regis. et portare regis inimicū depictū añ faciē regis? Et quis eēt ausus recipe bona a rege. ꝛ viuere de bonis regis. ꝛ suū inimicū capitalē in domo sua hospitare ꝛ defendere ipo sciēte? Credo ꝙ nullus esset ita ausus. Ergo postq̄ hō scit ꝛ cognoscit. ꝙ pctm̄ qđ ipe tenet i corde suo est inimicus dei capitalis. ꝛ ꝙ deus hoc videt ꝛ cognoscit. ꝛ ꝙ scit. si ipsum non expellit statim de corde suo. tūc facit deo maximam iniuriā. offensam ꝛ cōtumeliā qꝛ reputat eū vel ipotētē. vel insciētē. vel fatuū. Nōne ille stat in maximo ꝑiculo absq; fallo. Qꝛ timor ē ꝛ summe timendū. nisi hō statim ipm̄ a se expellat ꝙ deus faciat vindictā. et ostēdat suā potētiā. sciētiam et iusticiā. ꝛ ꝑciperet ipm̄ cū inimico suo in ꝓfundū inferni. immo mirū est et sup oīa mirabilia. quō de⁹ sustinet tāto tpe inimicos suos mortales. Et q̄ hoc nō sentit periculū neq; timet. amisit itellectū ꝛ rōne caret. et merito fatuus reputabit. maxime in tpe vltiōis. Et in isto appet dei imēsa clemētia et bonitas sic sustinere nutrire ꝛ defendere a diabolo suos inimicos ꝛ suoruꝫ inimicoꝝ zelatores atq; defensores. Nā nō posset maior bonitas excogitari. Et ex hoc appet ꝙ de⁹ nō vult

hoiem pire.sȝ expectat ipsum ad pniam.sȝ vt saluetur pcit.nec pōt esse alia cā ꝙ ꝗ si.hō nō venerit ad pniaȝ tādiu expectat⁹.ꝗ extūc maiorē vindictaȝ ⁊ indignationē dei incurrat qꝛ ingrat⁹est deo.⁊ cōtēnit illā3 mē sam bonitatē dei.Dȝ igiť hō ad vitandū tm̄. arduum. ⁊ magnum periculum in quo cōtinue existit. ⁊ ppter tantā bonitatē ⁊ expectationē dei currere ad pniam ⁊ subito expellere a se inimicū dei ⁊ suuȝ. ne subito sup eū veniat ira dei ⁊ vīdicta.qb⁹ ipe poterit pdere corpus ⁊ aiaȝ ppter ingratitudinē ⁊ cōtēptū dei.¶Aliud incitatiuū ad pniam.¶ Preterea aliud est qđ dȝ hominē incitare vt currat ad pniaȝ.s.iusta punitio pcti. Vn̄ iā pbatū est ⁊ ipossibile est alr eē.qm̄ oia facta et vba ⁊ cogitatiōes hoīs iudicenť ⁊ recipiāt debitā remunerationē boni vel mali.⁊ iō de necessitate oia opa hoīs mala ⁊ cogitatiōes male.⁊ oia pctā opȝ ꝙ puniātur.qꝛ nō pōt remanere impunita.⁊ iō si nō puniātur in hoc mūdo.opȝ ꝙ in alio mūdo puniant p iusticiam debitā.Et iō,bonitas dei ordinauit.ꝗ pctā hic p pniaȝ puniant.⁊ cōstituit suos iudices in hoc mūdo loco sui ꝗ iudicēt ⁊ corrigāt pctā ⁊ puniāt.vt in hoc mūdo fiat iudiciuȝ de ipsis.ne si reseruēť in alio mūdo. iudicenť ad cōdēnationē eternā.Et iō si hō nō vult in hoc mūdo facere pniaȝ ⁊ iudiciū de pctis suis.necesse ē ꝙ post hāc vitā eternalr puniantur. Item etiam declaratuȝ est in.ca.de eterna iusticia.ꝗt ⁊ ꝗnta mala icurret aia si nō saluet qꝛ aia ē imortalis.⁊ ꝙ hn̄ vel male hēbit in eternū.Dȝ ꝙ hō currere ad pniam.vt euadat tristiciā eternā ⁊ penā infinitā.in quā de necessitate incidit si nō fecerit pniam.Si ꝙ hō nō vult venire ad iudiciuȝ in alio mūdo.veniat hic ad iudiciū secretū voluntarie corā iudice a deo ordinato ⁊ cōfiteat pctā sua.⁊ accuset seipm̄ in veritate corā eo.⁊ sic euadet iudiciū dampnationis.¶Aliud inductiuū ad pniam. ¶ Preterea aliud qđ dȝ hoiem incitare ad pniam.ē certitudo ⁊ infallibilitas mortis.⁊ incertitudo ipsi⁹ hore mortis.Nā nō est in alicui⁹ ptāte plōgare vnā horā vite.qꝛ vita hoīs stat in manu alteri⁹.s.dei. Si ergo hō est incertus de hora.quō audet remanere i tanto pictō p quod pt incurrere eternā penā ⁊ tristiciā infinitā? Cū ꝙ hō tā faciliť pōt euitare tāta picula.ꝗ finē nō hn̄t p pniaȝ qđ tā facilr fit.qꝛ volēdo et loqndo.Quid eīn facili⁹ ꝙ velle ⁊ loq.Ibi eīn null⁹ labor ē.nulla fatigatio. Volēdo eīn ⁊ loqndo corā iudice pctm̄ destruiť. et remittiť eterna pena:⁊ hō euadit tristiciā ꝗ finē nō hȝ.Est igiť hō stultissim⁹ ꝗ volūtarie vult stare i tāto iculo ꝗ ma

tus nō ꝑt excogitari.cū possit ipꝫ vitare tā facilr qͣnō poterit facili⁹ cogitari.⁊ nō ē secur⁹ď die crastia.⁊nō ꝑt ꝓlōgare vitā suā ad vnā horā. ¶Aliud iductiuum ad pniam.¶Itē aliud ēt qđ dꝫ sūme inducere hoiem ad pniaꝫ.ē mors xp̄i ⁊ sanguis q̄ effusus est ꝓ pctis to ti⁹ mūdi.vn̄ mors xp̄i supat oīa pctā q̄ fieri pn̄t.,vt de claratū ē.⁊ iō clamat sanguis xp̄i ad oēs pctōres.vt ve niāt ad pniaꝫ ⁊ recipiāt ꝟtutē ⁊ influētiā ei⁹.qꝛ nō est effusus nisi ad lauādū pctā.Et iō q̄ cōtēnit sanguinē xp̄i.⁊ nō vult lauare pctā sua in sangule ei⁹ dū viuit i hoc mūdo.necesse ē q dānef.⁊ maxie xp̄ian⁹.q̄ empt⁹ est sel p̄cio sanguis xp̄i.dānabif sine cōpatiōe plus q̄ oēs aliȷ.qꝛ cōtēnit sanguinē tā p̄ciosum. Quicūq igif vult fugere p̄eas eternas ⁊ ꝑuēire ad gaudia etn̄a duꝫ adhuc vacat.⁊ i hoc corpe viuit.⁊ ꝑt facere pniaꝫ. cur rere dꝫ ad sacr̄m pnie vt ipꝑetuū viuat.Conari igitur dꝫ hō dū.tp̄s hꝫ vt expellat de seip̄o ⁊ d̄e domo sua ini micū suū capitalē ⁊ mortalē ⁊ inimicū sui creatoris ⁊ factoris ⁊ oīm creaturarū.s.ip̄m pctm̄ ne inueniaf in eo in morte.qꝛ cū eo iudicabif ad ignē eternū. ⁊ pibit ineternū.Qualr ꝑt hō tolerare i suo orto.i sua domo. in sua camera.⁊ i suo corpe inimicū capitalē. Et si ibi nō ꝑt sustiere.quō ꝑt tūc inimicū suū ⁊ xp̄i ⁊ oīs crea ture dei i secreto cordis sui abscōdere ꝑ vnū momētū ⁊ nō solū tolerare.sꝫ qđ pei⁹ ē diligere ⁊ amare tādiu, Tādiu em̄ hō tꝫ pctm̄ in corde suo q̄diu nō hꝫ ipsum odio.Et quō poterit diligere pctm̄.ꝑ qđ ꝑdit eterna ⁊ infinita bona.⁊ acq̄rit eterna ⁊ infinita tormēta ⁊ ma la.ꝑ qđ ꝑdit eternū ⁊ infinitū gaudiū.⁊ incurrit eter nā tristiciā.Quō ꝑt hō tenere pctm̄ et diligere. ꝓ quo oportuit deū icarnari.⁊ turpissima morte mori. Quō ꝑt hō seip̄m sustinere eē malū q̄ nō ꝑt nec vlt sustinef alīas res suas eē malas.nec corruptas nec maculatas. Quō ꝑt hō sustiere seip̄m eē malū q̄ oēs alīas res vult hr̄e bonas.bonā domū.vestē bonā.⁊ vxorē bonā.⁊ fili os bonos.Quō igif nō iudicaref hō iste nec ↄdēnare tur iuste.q̄ ↄtēnit sanguiem filiȷ dei.⁊ seip̄m. ⁊ refutat mortē tā amarā xp̄i.⁊ ꝓ nullo reputat.⁊ q̄ dimittit ma xīa bōa ⁊ etn̄a.⁊ q̄rit vilia ⁊ trāsitoria.q̄ q̄rit terrena ⁊ dimittit celestia.q̄ q̄rit aliēa bōa ⁊ ex̄nea ⁊ dimittit ꝓ p̄a bōa.Quid ei pei⁹ seu turp⁹ q̄ q hō q̄ hꝫ aīaꝫ imor talē p̄oat sp̄ē suā i re trāsitoria ⁊ mortali.ac corrupti bili.⁊ i re viuēte ꝑ momētū. Cur ēt non iudicaref iste hō iustissime.q̄ tm̄ diligēs ē.⁊ tm̄ laborat i reb⁹ ex̄.se ⁊ ē negligētissim⁹ itra se ⁊ seip̄ꝫ dimittit pire.q̄ repat ea q̄ sūt ex̄ se.⁊ q̄ itra se sūt reliq̄t.q̄ p̄lchre ordiat ea q̄ sūt extra. et que sunt intra dimittit inordinata q̄ est dili

gētissim9 ad corrigēduz defect9 aliaꝝ reꝝ. ꝛ disponit
oīa recte ꝛ ꝑfecte. sꝫ ē negligētissim9 emēdare ꝓprios
defect9. q̄ vult, ꝙ alia oīa reddāt debitū ꝛ iusticiā ei. ꝛ
ip̄e sibimetip̄i nō reddit debitū neq̧ iusticiā q̄ vult ꝙ
oīa sibi ꝓficiāt ꝛ nulla noceāt. ꝛ ip̄emet sibi nō vult ꝓ-
ficere. sꝫ nocere. ꝛ seip̄m ꝯtinue destruere. q̄ tātū labo
rat circa alias res ꝙ seip̄m negligit. q̄ tantū studet vt
alias res cognoscat ꝑfecte ꝛ seip̄m nō curat cognosce
re. q̄ est sup̱ oīa alia. ꝛ ꝓpter quē facta sunt oīa. Cogi-
tet ergo hō ꝙ sicut ip̄e facit de reb9 sibi subiectiꝫ .s. q̄n
sunt inutiles. turpes ꝛ maculate. ꝙ illas destruit ꝛ mit-
tit in ignē vel extra domū ꝛ extra visum. ꝛ sicut hō re
futat oēs res extra se. q̄ sunt viles ꝛ corrupte. sic etiaꝫ
ille qui est supra nos. refutabit nos. si fuerimus viles
turpes ꝛ corrupti. Sicut eñ ipse hō vult hr̄e res pul-
cras preciosas ꝛ honestas ꝓ se ꝛ etiā mūdas ꝛ nō ma
culatas desiderat. ita ille q̄ est supra nos cū sit nobili-
or. mūdior ꝛ p̄ciosior sine cōpatione. vult habere ꝓ
se res p̄ciosas. mūdas ꝛ imaculatas. nā quāto aliq̄s ē
glorioſior ꝛ dignior. tāto debēt oīa que ip̄m cōcernūt
esse gl̄iosiora ꝛ digniora. Currat igit̄ hō ad pn̄iaꝫ ꝛ la
uet pctā sua. vt sit purus. sincerus ꝛ mūd9 in ꝯsciētia.
quā deus diligit sup̱ oēꝫ mūdiciā. q2 est sua habitatio
et timeat futurā sn̄iam quā audiēt illi q̄ erūt imūdi ꝛ
maculati. Naꝫ illoꝝ habitatio conuersatio ꝛ societas
erit cuꝫ imūdissimis ꝛ deformissimis diabolis. quoꝝ
aspectus oēm penā hui9 mūdi supat ꝛ excedit. ꝛ illi9
cōuersationis nō erit finis. ¶ Quintū sacr̄m est ex-
trema vnctio. ꝛ est vltimū medicamētuꝫ in quo datur
gr̄a. ꝑ quā hō de lapsu repatus. exiēs de hac vita ꝛ tē-
dēs ꝛ trāsiens ad finalē gr̄am hic. ꝛ finalem gl̄iam in
alia vita disponitur ꝛ prepatur ad sanctā sanitateꝫ ꝛ
sp̄ualē vigorem. ꝛ etiā destruit peccata venialia ꝛ cu-
rat infirmitatē ꝛ langorē seu debilitatē sp̄ualem reli-
ctam ex peccato. ꝛ alleuiat infirmitatem corporalem.
si infirmo expediat. Titulus. cccii.

Quoniā autē necesse est hoīeꝫ mori ꝛ exi
re de hac vita. ꝛ q2 aīa est ordīata finalr̄
ad eternā gl̄iaꝫ quā hēbit amādo deum
toto corde. ꝛ adherēdo ei ꝑ volūtatē tota
liter. ꝛ recedēdo totalr̄ a malo ꝛ inordia
to amore. ꝛ q2 aīa exn̄s i carne corrupta
trahit̄ a carne multotiēs. ꝛ iclinat̄ ad eā. q2 hꝫ viuere
cū ea. ꝛ iō aīa ḡuat̄ ꝛ ificit̄ onerata. ꝛ incurrit pctā ve
nialia velit nolit. ꝛ aliq̄liter maculat̄ ꝛ ipedit̄. ne totalr̄
possit tēdere i deū ꝑ amorē. iō q2 aīa dꝫ trāsire de vno

statu in

statu in aliū.op; q vadat imediate ad deū vel ad purgatoriū.r iō seqtur q idiget nouo vigore ad fortiter ascēdū deū.r ad total r se vniēdū cū deo p amorē. r iō indiget noua grā r adiutorio nouo ad feliciter r celeriter euolādū ad deū p totalē deuotionē sursū tēdendo, vt totalr ipa eleuet in deū. r ēt si vadat ad ignē purgatoriū ad purgādū indiget vigorari vt facilius sustineat dolorē ignis. donec sit purgata. Un duo sūt que psit aiam īpedire r aggrauare. vt nō sit facilr apta ad volādū ad deū. Unū ē qdā debilitas derelicta ex pctō. Q̄uis ei aīa sit purgata a pctō mortali. attñ remanet qdā debilitas in ea r qdā infirmitas spūalis. sicut i infirmitate corpali. q̄ q̄uis sit curata. adbuc remanet qdā debilitas i corpe. Aliud aūt qd aggrauat aiā; r trabit eā deorsū. r aliqualr retrahit eā a deo. ē pctm veniale. q2 ois culpa siue mortalis siue venialis elongat aiā; a deo. s; culpa mortalis totalr elōgat. r culpa venialis minorat r diminuit amorē. Et iō idiget aia vt nullā culpā sentiat. vt totalr euolet ad deū. Et q2 p sacra visibilia d; ipa aia curari. satiari r refici. r recipe gratiā. ordiatū fuit r istitutū sacrm extreme vnctiōis ad aiam pficiēdā r sanādā ab oi macla r debilitate spūali. i q fit ei remissio ois pcti venialis q ad culpā. s; non quo ad penā. vt ipa aia exonerata a culpis venialibus r aliis seqlis q depmūt aia; deorsū velocius. facilius r expeditius euolet r trāseat ad celū. r oseqt salutē etne iocūditatis. r h p deuotionē leuātē eā sursū r p puersionē mētis ad deū qd qdē sacrm fit p medicamēti corpalis modū. sic sacrm baptismi fit p modū ablutiōis corpis. Sic āt i aliis sacris p visibile sigficat iuisibile p illud qd videmus exterius sigficat illud iuisibile qd fit iterius in aia. ita r i isto sacro. Un i isto sacro extremo visibile q fit r appet exterius. ē vnctio olei ōsecrati p modū medicatiōis corpalis i septē ptibus corpis determinatis. s. i oculis. i auribus. i naribus. i manibus. i labiis. i pedibus r i lūbis r h fit sic cū vbis depcatiōis r dat solū adultis r positu lātibus. r solū i piculo mortis. Et q2 i h sacro visibile pportionat iuisibili. iō ōsiderādū ē qlr i h sacro fiat talis pportio. Sic ei exterius fit qdā medicatio in corpe p modū medicatiōis r vnctiōis cū oleo. qd ē curatiuū vulneū. ita sigficat q iterius ipa aia curat p grām dei q ei dat. r inungit vt facilius trāseat ad celū. Et q2 aia cōtrabit īfirmitates spūales i corpe. r pctā venialia. et spālit p illas ptes supradictas offēdēdo deū i qbus ē radix firmitatis spūalis. iō fit vnctio i illis septē locis supradictis. ad sigficādū q ipa aia disponit r pparat

Duo ipediūt aia; ne euolet

Unctio dat ad sanādū ab oi macla r debilitate spirituali.

Quare h sacrm detur i qnq sensibus.

p hoc sacr͂ ad plenitudinē sanitatis p dilectionē ꝛ dis
cretionē. ꝛ curationē ol͂ pcōꝝ q̄ p illas septē ptes ꝯmit
tūt. Itē i hoc sacro ē oleū simplex ꝛ nō mixtū sicut i ba
Materia ptismo ꝛ ɔfirmatiōe crisma. ad sigficādū ꝙ sicut oleū
vnctiōis. ē nitiū ꝛ de se sigficat sanitatē ꝙ p illd sacr͂ ɔscia ho
mis fit mūda totalr. vt nulla clpa remaneat i ea. ꝛ h p
grāꝝ q̄ daf. Et iō h nō admiscef balsamū cū oleo sicut i
Daf i exi ɔfirmatiōe. q2 ɔfirmatio daf ad augmētādū ꝛ pugnā
tu. dū publice. ꝛ ad cōuersandū īter alios hoīes vbi reqri
tur odor bōe fame q̄ sigcaf p balsamū. s3 h in exitu si
ue trāsitu ad celū. sufficit ꝛ reqrif nitida ꝛ mūda ɔscia
q̄ sigficaf p oleū simplex rōne nitiditatis sue. fm quā
iudicat iudex celestis. Itē p istd sacr͂ fit curatō apctis
vēialib9. ꝛ h p grāz leuātē aiāz sursū p deuotionē. ꝛ iō
Paruulis nō daf puulis q nō peccāt vēialr. nec pñt hre deuotōes
nō datur. leuātē sursū q curat pctā vēialia. Itē ēt q2 i isto sacro
reqrif deuotio sursū leuās aiā. iō nō d3 dari nisi po
stulātib9. q̄ p deuotionē eleuāf. Itē ēt nō daf nisi infir
Daf solū mis. q2 h sacrm nō daf nisi p modū curatiōis corpalis
infirmis. q̄ sigficat spūalē curationē. ꝛ iō si nō ess3 ifirmitas cor
palis: nō eēt corrñdētia. Vn̄ qūis p talē inunctionē
nō curef ifirmitas corpalis. nō ē pp h falsum signū q̄a
talis vnctio nō daf ad curationē corpalē s3 ad sigficā
dū curationē spūalē ita ꝙ sigficaf. ꝙ sicut exteri9 i cor
pe daf vnctio corpalis ipi corpi existēti ifirmo. ita silr
daf int9. vnctio spūalis ipi aie existēti infirme. Et iō
talis curatio sp fit q̄ sigficaf. s3 corpalis nō fit nisi p ac
Sep9 cu cidēs aliqñ. Vn̄ q2 illd sacrm nō fit nisi ad eleuādum
rat ifirmi aiā ad deū p deuotionē. in q̄ aia recipit vigorē. ꝛ alle
tatē cor uiaf ꝛ trāqllaf ꝛ letificaf. ꝛ q2 aia regit corp9 iō mltoti
poralem. ens fit recpiatio molestiaꝝ corpaliū. q2 alleuiatis mole
stijs aie. alleuiāf sepe molestie corpis. Et iō l3 istd sa
cramētū nō sit pncipalr istitutū ad curationē infirmi
tatis corpalis. s3 pctī vēialis q2 pctm mortale ē magis
mors q̄ infirmitas. ꝛ pnia q̄ destruit ipm ē magis su
scitatio q̄ medicatio attñ p accidēs v3 ad curationē ꝛ
alleuiationē ifirmitatis corpalis ꝛ h tolerādo q̄dāmō
aiam q̄ regit corp9 ipā sanādo. ꝛ vigilādo in bono. et
exorādo in malo. ꝛ h fit qñ infirmo magis expedit vi
uere ad cumulādū magis merita. Sic ei spūs tristis
Drñtia i exiccat ꝛ ɔsumit corp9. ita aia leta viuificat corp9 ꝛ re
ter cōfir leuat a dolorib9 suis. Et sic appet magna drñtia inter
mationē istd sacr͂ ꝛ ɔfirmatiōē. q̄ fit silr p vnctiōē. q2 ɔfirma
ꝛ extremā tio ppat ꝛ disponit aiā ad meli9 agonizādū ꝛ pugnā
vnctionē. dū ɔ hostes visibiles. s3 extrema vnctio ad celeri9 trā

fecūdū.ad volādū ad celū.τ ad regnū celoꝝ.ſꝫ ēt diſpo nat aīaꝫ ad fortiꝰ reſiſtēdū ꝯ inimicos ſpūales τ inui ſibiles.ſ.diabolos.Itē ēt qꝛ ꝯfirmatio cōficit in balſa mo.ſꝫ iſtō in ſolo oleo.Itē ēt qꝛ in forma vboꝝ ē dꝛſitia. Nā ſacꝫ ꝯfirmatiōis fit cū vbis indicatiuis.ſꝫ iſtō fit cū vbis depcatiuis.τ p h ēt differt ab aliis ſacris pce dentibꝰ.q̄ fiūt in forma indicatiua.Vn̄ i iſto ſacō ma gis ꝯuenit vbis depcatiuis vti q̄ idicatiuis pp̄ m̄lta. Pᷓio qꝛ ſuſcipiēs h ſacꝫm eſt dſtitutꝰ ppꝛiis viribꝰ q̄ re idiget ſubleuari p dpcatiōes.Scdō qꝛ aīa curaꝫ p d uotionē τ eleuatiōeꝫ ſurſū ad ſpūalia.q̄ ē ppa curatio pcti vēialis qd dorſū trahit τ iō qꝛ illd qd ſup oīa exci tat aīaꝫ ad dē dpcatio τ ōro.iō ꝯuenit modꝰ dpcatiuꝰ Tertio qꝛ h ſacꝫm daꝫ recedētibꝰ ab aliis xpianis τ in manꝰ ſoliꝰ dei recedēſcūt.vn̄ deo aīa ꝯmēdaꝫ p dpcatio nē.τ ipa ei ꝯmittiꝫ.Quāuis āt ad ſacꝫ nō dcꝫ i mō idi catiuo.ſꝫ depcatiuo.tn̄ d ſe hꝫ certitudieꝫ.ita q ſp con ferꝫ qd ſignificaꝫ p tale ſacꝫm τ p illa vba depcatiua niſi fuerit iped imētū ex pte recipiētſ.τ h ſi hēat fictio nē i ſe τ nō credat.Itē ēt dꝛſitia.qꝛ ꝯfirmatio fit i frō te.iſtō fit i ſeptē ptibꝰ corpis.Itē dꝛſitia.qꝛ ꝯfirmatio fit tpe ſanitatis.h āt fit i tpe īfirmitatis.Itē cōfirma tio nō ſolū daꝫ adultis.ſe d etiam paruulis. extra au tem vnctio ſolum datur adultis.

In extre ma vnctio ne vtimur verbis de pcatiuis.

¶ Sextū ſacꝫ ē ordo.p qd daꝫ τ ꝯmittiꝫ pſonis certiſ auctas ſpūalis τ ptās itellectualis idelebilis τ pma nēs diſpenſādi τ miniſtrādi ſacra ſalutis nomine τ vi ce chriſti omnibus hominibus.

Titulus.ccciiij.

Q Uoniā aūt dictuꝫ eſt de qnqꝫ ſacris q̄ ſūt ordinata ad dandū vitam ſpūalem omni bus lapſis τ perditis ac mortuis.τ oſten ſum eſt qualiter baptiſmus regenerat et releuat a primo lapſu.confirmatio corro borat ad pugnam eucbariſtia nutrit.pnīa iteruꝫ rele uat a ſcdō lapſu ſi cōtingat.extrema vnctio purgat to taliter a pctis venialibus.τ ſatiat τ vigorat. τ pparat vt homo ſit aptus ire ad regnū celorum.τ ſic iſta qnqꝫ ſacramenta ſunt neceſſaria cuilibet homini vt recipi at ipſa.ſi vult ſaluari.vel ſaltem aliqua ſunt neceſſa ria omnino.aliqua cōuenientia τ vtilia τ non ſemper neceſſaria. Sicut autem iſta ſacramenta ſunt neceſſa ria duobus hominibus lapſis vt ſuſcipiant ea.ita ne ceſſe q ſint aliqui homines qui habeant poteſtatem ſeu officium dandi τ miniſtrandi ipa ſacramēta . Et quia omnia ſacramēta ſunt xp̄i.τ ab ipō totaꝫ habēt virtutem.ideo oportet q talis auctoritas ſeu officium

ministrādi detur a xpo cuius sunt sacramēta.qz null9 pōt ministrare neqꝫ dispēsare res alicui9 dñi.nisi de licētia ꝛ auctoritate dñi.cui9 hec sunt.nec haberet vigorem qcqd aliter factū esset.Sic ḡ necesse est ꝙ auctoritas seu officiū dādi ꝛ ministrādi ipa sacra cōmittat ꝛ detur spāliter aliqbus psonis specialib9.oibus vero nō indifferēter.Sicut ḡ xps ordinauit ipa sacramēta vt hoīes suscipiāt ea.ita necesse est ꝙ ordinet hoīes ꝛ psonas q ministrēt ipa sacramēta. Et sic necessaria ē ptās in terra in hoibus distribuēdi sacramēta in noie xpi.ꝛ sic duo sunt necessaria hoibus in terra viuentibus.Primū est ipa grā p quā regenerant ꝛ pficiunt vt sint apti intrare in regnū celoꝝ.Et qz ista grā dat p sacramēta visibilia.ideo est necessariū scdm.scꝫ.auctoritas seu officiū administrādi ipa sacramēta.ꝛ i isto est totū cōplementū salutis hoim. Sicut em̄ in gñatione hoīs cōcurrūt hō ꝛ de9.ita ꝙ hō administrat corp9.et deus creat ipam aīam.ꝛ sic insimul cōcurrūt ad gñationē hoīs.ita cōformiter ad regenerādum ꝛ reparādū hoīem p sacra q̄ sunt res visibiles ꝛ corpales debēt cōcurrere hō ꝛ de9.vt scꝫ hō ꝛ administret sacrm corporale ꝛ visibile ꝛ de9 creet ipam grām.qz sacrm est sicut corp9 ꝛ grā est sicut aīa. Et ideo sicut in gñatione hoīs hō administrat totū illd qd corpale est ꝛ visibile ꝛ deus creat totum illud quod est spūale ꝛ inuisibile. scꝫ ipam aīam rōnalē.ita in regñatione ꝛ reformatione hoīs.hō administrat totū illud qd est corpale ꝛ visibile.s.ipm sacramentū.ꝛ de9 creat totuꝫ illud qd est inuisibile.s.ipam grām.ita ꝙ sicut hō gñatur ab hoīe p ministeriū corpis q̄si p qddā officiū a deo ordinatū ita ꝯformiter hō regñatur ab hoīe p ministeriū corporale quasi p qddā officiū a deo ordinatū.Et sicut ptās ministrādi corp9 data est hoī.sꝫ ptās creādi aīam nō potuit dari hoī.qz soli deo ꝯuenit.ita ptās ministrādi sacrm visibile debuit dari hoī.sed ptās creādi ꝛ dādi gratiā nō potuit dari nec cōicari hoī.qz soli xpo cōuenit inq̄ntū de9 est.Sic ḡ cōueniētissimū est vt officiuꝫ seu ptās administrādi sacra corpalia ꝛ visibilia cōicatur ipsis hoibus.Et etiam qz maior vnitas ꝛ amor generatur inter homines ꝓpter hoc ꝙ vnus generatur ab alio.q̄ ꝙ quilibet totaliter fieret a deo.ita siīr maior vnitas ꝛ maior dilectio gñatur inter hoīes si vnus regñatur ab alio instrumētaliter ꝛ recipiat sacramentū ab alio.in q recipit vitā spūaleꝫ a xpo. Et iō qz vita spūalis ꝯsistit in charitate ꝛ vnitate:iō cōuenientissime debuit ordiari vt hoīes vice xpi administrēt sacra

Duo sūt hoībus hic necessaria.

menta salutis hoibus. vt magis fieret vnū inter se.

¶ Q̄r per istā auctoritatē constituit̄ ⁊ fit prelatura et ordo ⁊ supioritas ⁊ inferioritas. Titu. ccciiij.

Et qr oēs xp̄iani q̄ sunt mēbra xp̄i cōueniūt in sacrorum susceptiōe. qr oēs indigēt ⁊ oībus sunt necessaria qr oēs indigēt vita spirituali. iō in hoc oēs sunt eq̄les. nec vn⁹ est supior neq̄ dignior altero q̄ntuz ad hoc. Sz qr vt iā dictū ē necessaria ē auctoritas ⁊ ptās administrādi ip̄a sacra ⁊ q̄ ɔmittat̄ aliq̄bus xp̄ianis. et qr illa auctoritas ⁊ ptās est talis dignitatis ⁊ honoris. ⁊ eleuat tales hoies de vno gradu sup oēs alios q̄ nō hn̄t talez ptātem ⁊ auctoritatē eis cōmissam ⁊ ponit eos ī honore ⁊ dignitate. Sic etiā hō q̄ generat aliū administrādo corp⁹ cōstituit̄ in aliq̄ honore sup illū q̄ generat̄. et dr̄ pr̄ eius cui debet̄ honor. Et iō de necessitate fit differētia ⁊ distictio pp̄ter talē auctoritatē ⁊ ptātez inter xp̄ianos ⁊ fideles ⁊ inter mēbra xp̄i. ⁊ etiā quadā superioritas ⁊ inferioritas ⁊ vn⁹ fit maior altero ⁊ supior. ⁊ p ɔn̄s fit ordo p̄eminētia ⁊ p̄latura ⁊ grad⁹. Qr vbi ē supioritas ⁊ inferioritas. necessari⁹ est ordo. Et iō talis auctoritas ⁊ prioritas vocat̄ ordo. qr de necessitate causat ⁊ facit inter xp̄ianos supioritatē ⁊ iferioritatē. Sicut em̄ xp̄iani eleuant̄ supra nō xp̄ianos de vno gradu. ita xp̄iani hn̄tes talē ptātem eleuant̄ supra nō habētes de vno gradu. Et sic int̄ xp̄ianos est ɔueniētia ⁊ drn̄tia rōne ɔueniētie ⁊ eq̄litatis. ⁊ rōne drn̄tie ⁊ ineq̄litatis ⁊ supioritas ⁊ inferioritas. Qui em̄ hn̄t ptātez. plus hn̄t q̄ illi q̄ nō hn̄t qr totuz est a xp̄o. Sic em̄ oīa mēbra corpis hūani ɔueniunt in vita ⁊ calore naturali p quē oīa viuūt. sz etiā drn̄t p diuersas ptātes ⁊ officia q̄ singula mēbra hn̄t. sic fit inter fideles. qr oēs ɔueniūt q̄ntū ad charitatē. sz differūt ⁊ distiguunt̄ penes ptātem ⁊ officiū. Et qr talis drn̄tia ⁊ distictio necessaria ē ad viuēdū ordiate ⁊ bn̄ int̄ xp̄ianos ita q̄ opꝫ q̄ aliq̄ recipiāt sacra ⁊ nō dāt. neq̄ habeāt ptātē dādi. ⁊ aliq̄ sint q̄ etiā recipiāt prīo. ⁊ etiā habeāt ptātez ⁊ auctoritatē dādi aliīs. iō de necessitate sunt due ptes int̄ xp̄ianos. ⁊ q̄si due gētes distīcte. s. ps laycalis ⁊ ps clericalis. Et pars clericalis ē supior ⁊ dignior. ⁊ iō ē magꝭ ppinq̄ xp̄o ⁊ magꝭ sil̄is. qr insil̄ clerici hn̄tes ptātez cōcurrūt cū xp̄o ad vnū op⁹. qr xp̄s dat grāz inuisibilē. ⁊ clerici q̄ sūt ministri ei⁹ dāt sacra visibilia. ⁊ iō sunt coadiutores ⁊ cooperātes xp̄i. ⁊ ideo sunt magni honoris ⁊ magne dignitatis ex parte officij xp̄i.

Titu. precedenti.

Duo sūt gn̄a hoiz xij. questione. j.

¶ Q̄r ptās ista inuisibilis ⁊ sp̄ualis dat̄ p sacr̄m visibi

le ꝛ manifestū signū. sicut gr̄a daꝛ in alijs sacramētis.

ℭ Titulus. cccv.

Et qm̄ ista ptās administrādi est necessaria ꝛ ponit distictionē inter xp̄ianos ꝛ mēbra xp̄i. ꝛ sepat tales psonas ab alijs. et eleuat eas in dignitate ꝛ ī gradu. iō sicut ī alijs sacramētis p visibile daꝛ iuisibile. ꝛ p aliqḋ signū exteri⁹ apparēs daꝛ interi⁹ ī aīa ip̄m iuisibile occultū ꝛ nō appens. ita ꝙ illḋ qḋ exteri⁹ fit sigt qḋ interius fit. ita ꝙ exteri⁹ sunt res corpales ꝛ v̄ba audibilia q̄ signt illud qḋ interi⁹ recipiꝛ. iō necesse est ēt ꝙ talis ptās dispēsandi ꝛ dādi sacr̄m. deꝛ p aliqḋ signū manifestū. p aliq̄ v̄ba q̄ significēt talē ptātē. sicut in baptismo p aquā visibilē ꝛ p v̄ba insiꝛ9iūcta. daꝛ ablutio in aīa ꝛ gr̄a.

Necesse esse ordinem.

Et iō necesse ē ꝙ sit sacr̄m ordinis sicͭ sacr̄m baptismi in q̄ deꝛ ptās p quā fit grad⁹ ꝛ ordo ꝛ supioritas int̄ xp̄ianos. Uñ qꝛ tales psone debēt separi ꝛ distigui ab alijs psonis. ꝯueniētissimū ē ꝙ hoc fiat p aliq̄ signa manifesta. Si em̄ ordinatū ē ꝙ hō nō xp̄ian⁹ fiat xp̄ian⁹. ꝛ ꝯstituiꝛ in esse xp̄iano p aliqḋ signū manifestū. ita cōgruū ē ꝙ talis xp̄ian⁹ ꝯstituaꝛ in tali gradu ptātis sup alios p aliq̄ signa manifesta. et iō ista ptās debuit dari p modū sacr̄i. Et qm̄ ista ptās ē res spūalis ꝛ nō corpalis. iō dꝫ poni int⁹ in aīa. ꝛ iō necesse est ꝙ qn̄ daꝛ talis ptās p sacr̄m ordinis. aliqḋ inuisibile ꝛ pmanēs imprimaꝛ in aīa.

Caracter imprimiꝛ in ordine

Hoc aūt nō est gr̄a q̄ daꝛ in alijs sacr̄is. ℊ opꝫ ꝙ sit aliqḋ aliḋ inuisibile ꝙ̄ ip̄a gr̄a. Et iō ē aliqḋ signū seu sigillū imp̄ssuꝫ in aīa qḋ dꝛ caracter spūalis. ꝛ tale signū spūale imp̄ssuꝫ in aīa ē ip̄a ptās spūalis collata. seu ptās fundata in tali caractere seu signo. Uñ necesse ē ꝙ tales psone q̄ recipiūt talē ptātem ꝛ auctoritatē magꝭ assistanꝛ xp̄o ꝙ̄ alie psone. ꝛ alio mō ꝛ disticto mō. Et qꝛ alij xp̄iani assistanꝛ xp̄o p gratiā ꝛ ēt iste psone cū ēt recipiāt alia sacr̄a. iō opꝫ ꝙ vltra gratiā q̄ daꝛ oib⁹ p alia sacr̄a recipiāt aliqḋ aliḋ inuisibile in aīa p qḋ ascēdāt ꝛ eleuenꝛ sup alios. ꝛ mō spūali assistenꝛ xp̄o. Et iō in isto sacr̄o imprimiꝛ aliq̄d in aīa qḋ nō est ip̄a gr̄a q̄ renouat hoīeꝫ lapsuꝫ. ꝛ iō ꝙ̄uis talis hō pdit gratiā sibi datā p alia sacr̄a. nō tn̄ ppter hoc pdit illḋ inuisibile seu illā ptāteꝫ inuisibilē q̄ daꝛ in isto sacr̄o. qꝛ talis ptās nō est ī ip̄a gr̄a. sꝫ distinguūtur ꝛ sunt due res spūales. qꝛ vna pōt eē sine alia.

Caracter est indelebilis.

Et iō neqꝫ p pctm̄ neqꝫ p offensaꝫ neqꝫ p lapsuꝫ xp̄ian⁹ q̄ semel accepit talē ptātē ꝛ auctoritatē nullo mō pōt pdere. nec est in ptāte sua amittere nec ānullare illū caracterē q̄ est indelebilis in eternū ꝛ pmanēs ꝛ tādiu ꝙ̄

diu aia est & erit. Qui q accepit sacrz ordinis accepit re spuale indelebile & inuariabile & semp pmanete sic aia. ¶ Q2 bonitas & malicia psone no diminuunt neq mutat neq deseruiut tale ptate administradi sacrameta.

¶ Titulus.cccvj.

Hoc aut couenietissimu est q.s. talis caract siue ptas sit indelebilis & pmaneat. Et si gra destruat. Un cu3 talis ptas & auctoritas ad ministradi ipa sacra det illis quib9 dat' no pp ter seipos s3 ppter alios. vt.s. alij recipiat sacrame ta ab eis i qbus recipiat gratia & salute sicut ordinatu est a xpo. io cu ista ptas necessaria sit ppt alios & non ppter illos q hnt tale ptatem. q pnt pdere bonitate et gram. & pnt effici mali. necesse est q quis perdat boni tate & gratia q nullo mo perdat tale ptatem seu aucto ritate. Un q2 necesse est q hoies recipiant talia sacra meta ad eoz salute. q2 ita ordinatu est. & et necesse est q aliqbus psonis det auctoritas & ptas administradi & dadi ipa sacrameta. & hoc p sacrm ordinis. io neces se est q bonitas siue malicia mistri q h3 tale ptate nihil addat vel diminuat de ptate ei9. nec de auctoritate q2 ipa bonitas pot pdi frequeter & recupari. Et io fieret maximu nocumetu & danu oibus alijs recipietib9 ipa sacrameta. si talis ptas destrueret ppt maliciaz psone. & malicia mistri piudicaret & noceret saluti alioru qd fieri no d3. Et etia null9 est cert9 de malicia & bonitate alteri9. & sic semp esset dubiu vtru recipies sacramentu recipet veru sacrm. si reqreret bonitas ministratis sacra. Cu ei talis ptas administradi no sit nisi auctas administradi ipas res exteriores visibiles & verba auditoria. & q2 xps dat gratia inuisibile in ipis sacrametis. io postq mister nihil dat inuisibile i aia nec pot. sequit q bonitas vel malicia nihil facit ad btutez sacri. du tn faciat sicut xps ordinauit fieri. vn no e nisi coadiutor & coopator xpi exteri9. Sic ei ho bon9 siue malus nihil variat ad gnatione corpalez. q2 et de9 dat aiam corpi siue sit gnatu ab hoie bono vl ab hoie malo. ita q neq malicia neq bonitas ipedit qn det aiam ita etia bonitas vel malicia ministri nihil impedit qn deus semp det gratia in sacrametis. q2 ipm sacramentu est sicut corp9. & gratia est sicut aia. Sicut ergo de9 no denegat aiam corpori gnato a malo hoie. ita no denegat gratia sacrameto administrato a malo mistro. Un sacrameta sunt ipsius xpi qui ea ordinauit & non sunt ministri. et ideo in re ministrata nihil facit bonitas vel malicia ministri. Et quia aliud est gratia.

Malicia sacerdotis nihil facit ad sacramentum.

Caracter nō psupponit gratiā in recipiente.

⁊ aliud est ptās seu caracter impressus in aīa. idō etiā q̄uis aliqs pdat grām sibi datā in baptismo.⁊ fit in lapsu scđo: pōt tñ recipe sacrm ordinis.⁊ per ɔñs pōt recipere talē ptātē spūalē ⁊ caracterē: qꝛ nō psupponit grām seu bonitatē psone de necessitate: sed solū requirit de necessitate φ sit xp̄ianus. Et sic appet φ per talē ptātē nemo efficit melior alia rōne ptātis et auctoritatis accepte. Sꝫ qm̄ talis psona que recipit talē ⁊ tam excellentē ptātē administrādi ⁊ dispēsandi tā sctissimas res sicut sunt sacra. dꝫ supare alios bonitate: sicut supat ptāte ⁊ auctoritate ⁊ officio: qꝛ tn̄a sacra nō psit digne administrari: nisi psona administrans habeat excellentē bonitatē. idō q̄uis sacrm ordinis sit institutum pncipalr ad dandū ipam ptātē spūalē. tñ ex ɔñti etiā dat grām spūalē sicut alia sacra: sine qua nō pt talis ptās digne exerceri. Si ḡ psona recipiēs sacrm ordinis hꝫ grām que daꝛ in aliis sacris: tūc augeꝛ et crescit in isto sacro ⁊ daꝛ copiosior. si aūt nō hꝫ grām: sed est in pctō mortali scienter: tūc nullā grām recipit. sꝫ auget culpā: ⁊ solū recipit ptātē que nō reqrit bonitatē de necessitate nec grāꝫ. Nemo igiꝛ volēs r recipe sacra salutis itromittat se de bonitate vel malicia ministri: qui dispēsat ⁊ ministrat sacrm sꝫ solū respiciat sacrꝫ ⁊ ꝟtutē sacri. ⁊ illū qui istituit ⁊ ordinauit ipm sacrm. s. xp̄m. Nemo credat φ plus recipiat a bono q̄ a malo ministro de ꝟtute sacri: qꝛ minister nullā ꝟtutē dat illi sacro. sed solū ille qui instituit ⁊ ordinauit: ⁊ cuiꝰ noie sacrm recipiꝛ. Quid em̄ facit bonitas vel malicia apothecarij in admīstratiōe medicine? Si em̄ medicina de se bona est ⁊ habet virtutē. nihil impedit bonitas vel malicia dispensantis sufficit φ administret sicut debet ⁊ sicut medicus scripsit ⁊ ordinauit.

In ordie daꝛ copiosior ḡtia hñti gratiam.

¶ Qꝛ ptās spūalis seu sacrm ordīs pmo ⁊ pncipalr respicit pncipalissimū sacrm qđ est corpꝰ ⁊ sanguis xp̄i. ⁊ ad illud ordinatur.

Titulus.cccvij.

Uoniā aūt necessaria ē ptās dispēsandi ⁊ administrādi sacra, ad dandū ptātē. talēꝫ est ordinatū sacrm ordinis. Et qꝛ ipa potestas ⁊ auctoritas est ppꝛ ipsa sacra. ideo pmo ⁊ pncipalr dꝫ respicere sacrm pncipalissimū ⁊ maximū. Uñ pncipalis gradus ⁊ maximus ptātis est respectu pncipalissimi ⁊ excellētissimi sacri. ⁊ ab illo sacro dꝫ talis ptās denoīari tanq̄ a digniori ⁊ nobiliori. Et qꝛ sacrm corpis ⁊ sanguis xp̄i est pncipalissimū ⁊ dignissimū ⁊ maximū: vt iā declaratū est. qꝛ in eo ɔtineꝛ totꝰ xp̄s qui est deꝰ ⁊ hō pfectus. ideo

Titulo cclxxxviij

sequitur quod sacramentum ordinis primo et principaliter et directe respicit potestatem que datur homini supra sacramentum corporis et sanguinis christi: et propter illud sacramentum principaliter sacramentum ordinis est institutum et ordinatum. Et quia gradus illius potestatis est ultimus. ideo fieri debet ascensus propter nobilitatem talis gradus per alios gradus. ita quod debet precedere alias potestates inferiores gradatim ordinatas: quia congruum et dignum est: ut qui debet ascendere et leuari ad tantam et talem potestatem quod ascendat per gradus. Si enim tinctor qui vult ponere in panno crudo nobilissimum colorem vltimum. primo ponit in panno alios colores minus nobiles et gradatim ascendendo donec pannus sit dignus recipere colorem vltimum nobilissimum. quanto magis qui debet recipere tantam dignitatem et potestatem administrandi sacramentum corporis et sanguinis christi. debet primo recipere alias potestates minus nobiles et inferiores gradatim ascendendo. Et ideo sunt primo sex gradus ordinati seu sex potestates seu officia antequam perueniatur ad officium et potestatem supra sacramentum corporis et sanguinis christi. quia solennitas et dignitas illius. amministrationis et dispensationis requirit tot officia et potestates distinctas. et ideo sacramentum ordinis continet septem gradus ordinatos qui omnes ordinantur ad vnum sacramentum scilicet corporis et sanguinis christi. et ideo quamuis sint septem tamen omnes sunt vnum sacramentum ordinis. quia sex primi ordinantur ad septimum: et septimus immediate ordinatur ad sacramentum corporis et sanguinis christi: et ideo sex primi gradus sunt subministrantes et subseruientes. Sicut enim in homine sunt potestates in anima per gradus ordinate: vt iam fuit declaratum in capitulo de obligatione. ita quod sunt potestates infime medie et suppreme. quia sunt potestates vegetatiue sensitiue. et vltima potestas dignior et suprema. scilicet intellectiua et liberi arbitrij. et omnes potestates inferiores sunt propter liberum arbitrium. ita similiter est in potestatibus spiritualibus. quia sunt potestates infime. medie et supreme. ad quam. scilicet supremam omnes alie ordinantur. Iste autem potestates spirituales multiplicantur et distinguuntur per respectum ad sacramentum corporis christi. Quia sacramentum ordinis ordinatur ad sacramentum sacrorum. Unde propinquissima et principalis potestas est ad consecrationem illius sacri. et hec potestas est ordo sacerdotalis et sacerdotium. Alie vero potestates sunt ad ordinendum aliquod ministerium in isto sacro. ita quod cooperantur potestati sacerdotali. et hoc vel in ordine ad ipsum sacrum vel in ordine ad ipsum sacrum suscipientes. Et ideo secundum quod requirit perfectio et complementum ipsius officij et ministerij. secundum hoc multiplicantur ipse potestates spirituales. Nam oportet aliquos ministrare quasi a remotiori: et aliquos a proximiori et aliquos a medio modo: vt nihil deficiat in tanto ministerio quod debet esse summe ordinatum. Et ideo sunt septem potestates

Quare septem sunt ordines.

Titulo xciij. etc.

Omnes ordines ordinatur ad sacrum corporis christi

seu gradus. Prim⁹ incipiendo ab infimo est gradus hostiariꝰ seu ptās hostiarij. scđs lectoris. tertius exorciste. quart⁹ acoliti. qnt⁹ ē subdyaconi. sext⁹ dyaconi. septim⁹ ꝛ vltim⁹ pſbyteri seu sacerdotis. Et q̄libet istorum graduū hꝫ suā ptātē distinctā: ꝛ suā ꝓpriā opationē que respicit sacrm eucharistie mō ordinato. Sꝫ qꝛ tales ꝑsone que accipiūt tales ptātes spūales assumunt de alijs ꝛ eleuant supra alias ꝑsonas. iō oꝫ ꝙ fit quedā distinctio visibilis vt tales ꝑsone distinguant ab alijs. Et iō ꝓmo ꝛ ante oīa ꝓcedit tōsura in capite ad distinguēdū. Et sic apparet qualr pars clericalis eleuat per gradus ordinatos sup partē laycalē. ꝛ ideo est ibi ꝓmus ordo supioritatis ꝛ īferioritatis iter partem clericalē ꝛ laycalē per talē ptātē. Deide in ip̄a pte clericali fit supioritas ꝛ īferioritas ꝑ gradus ordiātos ꝛ distinctos. Et iō pars clericalis est ordinata in se et infra se per talē ptātē spūalē. ꝛ iō recte sacrm in q̄ dat ip̄a ptās spūalis đr sacrm ordinis. ꝛ ꝓmo ordinat duas partes gñales in xp̄ianitate. s. clericalē ꝛ laycalem. deinde ordinat partem clericalem in se dando distinctos gradus ptātis. Et ideo sacramētū ordinis est ordinatiuū distinctiuū ꝛ protestatiuum.

¶ Cōparatio istarū ptātū spūaliū ꝛ ordinatarū ad ordines aliarum rerum.

Titulus.cccviij.

Ptās naturalis.

Oſſumus ꝫ cōparare ordinē ptātū spūaliū ad ordinē aliarū rerū vt magis cognoscat. Vñ sicut videm⁹ ꝙ ptātes naturales que sunt in hoīe duob⁹ modis repiunt. s. diuisim ꝛ ꝯiūctim: qꝛ ptātes vegetatiue reperiunt in arborib⁹ ꝛ in plātis. ꝛ ibi nō sūt ptātes sensitiue nec ptās liberi arbitrij. ꝛ silr ptātes sensitiue st in aīalib⁹. ꝛ ibi nō repit ptās liberi arbitrij. deinde in hoīe repiunt oēs ptātes insil ꝯiūcte ꝛ ordinate ꝛ nulla deficit: ita ꝙ totū cōplemētū est in hoīe: nec aliqua ptās naturalis pōt ei addi maior: qꝛ in ptāte liberi arbitrij est stat⁹. Ita ꝯformit iste ptātes spūales seu officia que sunt ꝓpt hoīem ꝛ debēt ꝯformari hoī repiunt ꝯiunctim ꝛ diuisim: qꝛ repiunt ꝑsone in q̄b⁹ solū est tōsura clericalis ꝛ nō plus. ꝛ ēt ꝑsone in q̄b⁹ sunt q̄tuor minores ordines ꝛ non plꝰs. ꝛ ēt sunt ꝑsone in q̄b⁹ est ordo subdyaconat⁹ tm̄. ꝛ ēt in q̄bus est ordo dyaconatus ꝛ nō plus. ꝛ vltra hoc oēs iste ptātes insil ꝯiūcte sunt in sacerdote ꝛ vltra hoc ptās sacerdotalis est quasi cōplemētū ꝛ ꝯsūmatio oīm. ꝛ sic in sacerdote est totū cōplementū sicut in hoīe. Sicut ꝫ se hꝫ ptās liberi arbitrij ad alias ptātes naturales; sic se hꝫ quodāmō

Sacerdotiū est cōplemētuꝫ oīm ordinum.

ptãs sacerdotalis ad alias ptãtes inferiores. Et sicut supra liberũ arbitriũ nõ est alius gradus ptãtis naturalis. ita supra gradũ sacerdotalem nõ est ali⁹ gradus ptãtis spũalis. Et sicut oẽs ptãtes naturales sunt ppter liberũ arbitriũ et ei seruiũt vel ministrãt mediate vel imediate et per quẽdam ordinẽ. ita oẽs ptãtes spũales inferiores sunt ppter sacerdotalẽ ptãtẽ et ei seruiunt et ministrãt mediate vel imediate. Et sicut ptãtes naturales inferiores nobilitantur in hoie qñ sunt coniuncte cũ libero arbitrio qđ est dignissimũ in natura. ita q sunt magis excellẽtes: q̃ qñ sunt sepate a libero arbitrio in reb⁹ aliis. ita cõformiter inferiores spũales ptãtes nobilitantur in sacerdote: q sunt cõiuncte cũ ptãte sacerdotali. Itẽ sicut ptãtes inferiores naturales. s. vegetatiue et sensitiue nõ ordinantur ad deũ imediate: sed mediante libero arbitrio. nec vniuntur nec loquuntur cum deo imediate. sed ptãs liberi arbitrii imediate et sine aliquo medio ordinatur ad deũ et vnitur cũ deo imediate: et cũ deo loquitur imediate. ita q inter liberũ arbitriũ et deũ nullũ cadit mediũ. ita conformiter ptãtes spũales inferiores nõ ordinantur imediate ad sacrm eucharistie in q̃ est xps q̃ est ver⁹ de⁹. nec vnitur cũ sacro imediate. sed ordinantur ad ipm mediãte ptãte sacerdotali: sz ipa ptãs sacerdotalis imediate ordinatur ad ipm sacrm eucharistie et vnitur cũ eo. et p cõns cũ xpo. et inter ipam potestatẽ sacerdotalẽ et sacramẽtũ eucharistie nullũ est mediũ. Et sicut liberũ arbitriũ est ppinquissimũ deo p naturalẽ ptãtẽ: ita sacerdos ẽ ppinqssim⁹ ipsi sacro eucharistie in q̃ est de⁹ p ptãtẽ sacerdotalẽ. Et sicut q̃uis liberũ arbitriũ sit deformatũ p maliciã. attñ est ppinquissimũ deo per naturã. ita q̃uis sacerdos sit deformatus p maliciã. attñ est ppinquus isti sacramento p ptãtẽ sacerdotalẽ q̃ sem pmanet. Et sicut liberum arbitriũ est imortale et sp durat. ita: ptãs sacerdotalis est imortalis et semp durãs. Itẽ etiã sicut oẽs creature inferiores in quib⁹ sunt oẽs ptãtes inferiores naturales ad deum reducuntur mediãte hoie. qui imediate est cõiunctus deo per liberũ arbitriũ. ita q hõ est medi⁹ inter deũ et oẽs creaturas per naturã. ita oia que sunt infra sacerdotẽ et oẽs gradus inferiores et etiam pars laycalis reducuntur ad sacramẽtũ eucharistie. et p cõns ad deũ mediãte sacerdote qui est cõiunctus imediate ipsi sacramẽto eucharistie in quo est deus et hoc p potestatẽ sacerdotalẽ et dignitatẽ. ita q sacerdos est medius per suã ptãtẽ inter xpm q̃ est in isto sacramẽto et oẽs alios inferiores. Et sicut in hoie ptinentur oẽs creature inferiores. et homo habet cõuenientiam cum

Oẽs ordines nobilitantur in sacerdote.

Sacerdos q̃uis malus est ppinquissimus eucharistie

Per sacerdotem oẽs reducũtur ad deum.

omnibus. et ideo reducit oēs creaturas ad deū. vñ hō cōtinet in se naturā elemētorꝝ et arborꝝ et aīaliū. ita cōformiter ꝯtinent in sacerdote oēs inferiores gradus et infima ps xpianitatis. et cū oībus hʒ ꝯuenientiā ipe sacerdos. qꝛ cōtinet pꝛio in se ptē laycalē; qꝛ pꝛio fuit laycus sicut et aliȷ. et retinet in se totū illud qđ in illo statu receperat. et etiā ꝯtinet in se oēs gradus inferiores. et iō sacerdos quasi oīa in se ꝯtinēs reducit oīa ad deū in sacro eucharistie et oīa ibi cōiūgit. Et sicut ptās liberi arbitriȷ ex natura sua est supra alias ptātes naturales. ita ptās sacerdotalis ex natura sua ꝑpria ē supra oēs alias ptātes spūales. Et sicut ē vn⁹ ꝑmus hō solus quē de⁹ fecit pꝛio ꝑ manus suas. et ꝑ illū fecit et multiplicauit alios hoīes ī natura. ita siliter nō ē nisi vn⁹ prim⁹ sacerdos quē de⁹ pꝛio fecit ꝑ manus suas. et per illū fecit et multiplicauit oēs alios hoīes sacerdotes. et

Xp̄s est ꝑmus sacerdos.

ille hō est xp̄s. q̄ est solus et verus sacerdos q̄ immediate est coniūctus deitati. Sic igit quodāmō sicut se hʒ hō in natura ꝑ ptātē liberi arbitriȷ ad oēs res inferiores et ad deū. sic se hʒ sacerdos ꝑ ptātē sacerdotalē; in xp̄ianitate ad oēs inferiores et ad sacrm̄ eucharistie in quo est de⁹. Sicē eñ hō respicit deū in natura. ita sacerdos respicit sacra in q̄bus est de⁹. ¶ Itē; etiā; alia cōpatio pt fieri ad pannū qui recipit colores. Qꝛ sicut colores recipiunt duob⁹ modis. s. diuisim et cōiūctim qꝛ tinctor volēs ponere colorē aureū; seu nobilissimū in aliquo pāno. pꝛio ponit alios colores min⁹ nobiles et inferiores ꝑ suos gradus. et paulatim pānus recipit colores sꝑ ascēdēdo ad nobiliorē colorē donec deueniat ad vltimū colorē et intentū et ibi est finis. et q̄uis oēs isti colores sint cōiūcti insil in vno panno. attñ ēt sunt diuisi in plurib⁹ pānis. ita q̄ vn⁹ pānus hʒ vnū tm̄ colorē et ali⁹ aliū. et sic de aliis. Ita quodāmō fit in ptātibus spūalib⁹ ordinatis q̄ dant in sacro ordis ordinato mō et sꝑ ascēdendo de vna ptāte ad alia donec deueniat ad sacerdotiū qđ est vltim⁹ gradus et vltimus ordo. Sic ergo appet quālr ordo ptātū spūaliū; cōformatur quodāmō ordinib⁹ ptātū naturaliū q̄ sunt in hoīe. et etiā in ordinib⁹ aliarꝫ rerū. Vñ qꝛ oīa sunt ꝑpter hominē et etiā fiunt in hoīe. cōueniens est q̄ oīa ꝑportionent hoī. Et si ordo est in rebus naturalibus cōueniēs ē q̄ sit ordo ī reb⁹ spūalib⁹ q̄ sunt ꝑpt aīam rōnalē. de cui⁹ natura ꝑpe ē cognoscere ordinē et oīa agere ordiate. ¶ Q: sicut ptās sacerdotalis respicit pꝛincipalr sacrū eucharistie. ita etiam ꝑ ꝯñs secūdario respicit sacramentum penitentie. ¶ Titulus. cccix.

Et qm̄ sacr͞m ordis in q̄ dat̄ ptās sp̄ualis respicit ipsa sacra et ad ipsa ordinat̄ iō opꝫ ꝙ talis ptās det̄ s͞m ꝙ ipsa sacra exigūt ꝛ req̄runt. Et iō qꝛ iā dictū est in sacro pnīe ꝙ illud fit ꝑ modū iudicij pticularis et secreti. ꝛ ꝙ ibi est necessari⁹ iudex pticularis q̄ audiat ꝛ discutiat pctā ꝛ discernat ꝛ iudicet. et hoc de necessitate exigit sacr͞m. ꝛ qꝛ nullus p̄t iudicare nec exercere officiū iudicādi nisi recepit ptātē ꝛ auctoritatē ab illo cuius sunt illi q̄ peccāt. iō necessaria ē auctoritas ꝛ ptās iudicādi pctā ꝛ absoluēdi ꝓpt̄ sacrꝫ pnīe. Uñ cū declaratū sit ꝙ nullus dꝫ suscipe sacr͞m corpis xp̄i q̄ sit in lapsu scd̄o. qꝛ opꝫ prio᷑ ꝙ resurgat et recupet vitā. et hoc nō p̄t fieri nisi ꝑ sacr͞m pnīe. ꝛ sacr͞m pnīe non p̄t fieri nisi sit aliq̄s q̄ hꝫ ptātē ꝛ auctoritatē iudicādi pctā et absoluēdi. iō cōcludit̄ ꝙ necesse est ꝙ talis ptās iudiciaria det̄ in sacramēto ordis. Et qꝛ ista ptās est colligata cuꝫ ptāte dispēsandi sacr͞m eucharistie. qꝛ hoīes nō pn̄t recipe tale sacr͞m nisi absoluant̄ pri⁹a pctīs. iō sicut sacerdos ꝑ sacr͞m ordinis recipit ptātē supra sacramētū corpis xp̄i. ita recipit ex ꝯn̄ti ptātē supra sacramētū pnīe. qꝛ ad vnā sequitur alia. Et sic sacerdos recipit potestatē absoluēdi ꝛ iudicādi. ꝛ talis ptās vocat̄ clauis q̄ aperit hoī lapso vt intret in sacr͞m corpis xp̄i. ꝛ ip̄m recipiat. ꝛ ꝑ ꝯn̄s introducit hoīem in societatem fideliū xp̄ianorū ꝛ amicicīā dei. ꝛ ꝑ ꝯn̄s i regnū celoꝝ q̄ antea erat extra ꝓpter pctā. Sicut aūt sacerdotalis potestas respicit sacr͞m eucharistie ex ꝯn̄ti sacramētū pnīe. ita etiā respicit oīa sacramēta que purgant pctā sicut est sacramentū baptismi. qd̄ cōcordat cū sacramento pnīe vt declaratū fuit. sed nō requirit̄ tāta potestas in sacro baptismi sicut in sacro pnīe. qꝛ illud non fit ꝑ modū iudicij. sed sufficit aquā administrare cū verbis ordinatis et nō opꝫ ibi iudicare nec audire peccata illius qui recipit aquā baptismalē. sed in sacramēto pnīe necesse est ꝙ hō submittat se totaliter potestati sacerdotali q̄ ē potestas iudicādi ꝛ absoluendi et etiā refutandi. et iō in isto sacramento ad ministrando requirit̄ sp̄ālis potestas q̄ non requirit̄ in baptismo. Itē etiam qꝛ sacr͞m extreme vnctiōis purgat pctā. iō ex ꝯn̄ti etiam sacerdos recipit potestatem administrandi illud sacramentū. Et sic sacerdos per sacramētū ordis recipit ptātē administrādi ꝛ dispensandi ac cōferendi sacramētū eucharistie principalr̄ qꝛ ad illud ordinantur. ꝛ ex cōsequenti ad sacr͞m penitentie baptismi ꝛ extreme vnctionis.

Q꞉ ptās ligādi et soluendi detur in ordie sacerdoti.

Clauis dicitur.

Qꝫ administratio sacri ordinis reqrit excellētiā ꝛ pe minentiā potestatis supra potestatem sacerdotalem.

¶ Titulus.cccx.

Quoniā aūt ordo est sacrm sicut et alia sacramēta. iō sicut necessaria est ptās ꝛ auctoritas dispensandi admistrādi ꝛ dandi alia sacra. ꝛ ppt hoc institutū ꝛ ordinatū est sacrm ordis in quo daretꝰ auctoritas et ptās dispēsandi administrādi ꝛ ꝯferendi alia sacra. sit ēt necessaria. est ptās dispēsandi admistrādi ꝛ ꝯferendi ipm sacrm ordis. qꝛ als nō esset cōplemētū i sacramentis. ꝛ talis ptās opꝫ ꝙ hēat excellētiā ꝛ pemintiaꝫ ꝛ dignitatē supra ptatē q̄ datꝰ supra sacrm ordinis Et iō necesse est ꝙ vlteriꝰ fiat ascēsus et eleuatio supra ptātē sacerdotalē. que fuit vltima in sacro ordis. ꝛ sic opꝫ ꝙ fiat supioritas et iferioritas vlterior. Et iō sicut oēs xpiani cōueniūt prio in susceptiōe sacroꝝ et in hoc erāt equales. ꝛ postea ex illis eleuantꝰ aliq̄ q̄ recipiāt potestatē admistrādi ipa sacra. ꝛ tales sunt sacerdotes ita cōformiter opꝫ ꝙ ex sacerdotibꝰ q̄ sūt eq̄les p sacrm ordis aliq̄ eleuentꝰ vlteriꝰ sup alios sacerdotes q̄ hēant potestatē administrādi ꝛ ꝯferendi sacrm ordinis. Sicut enī q̄ recipit potestatē sacerdotalē et eleuatꝰ sup alios necesse est ꝙ xpianꝰ. ita ille q̄ eleuatꝰ sup sacerdotes opꝫ ꝙ sit sacerdos. Ecce igitꝰ ordinē rectuꝫ ꝛ scalē ascēdendi. qꝛ primo hō eleuatꝰ de prio lapsu. in quo est tota natura p sacrm baptismi ꝛ alia sacrā in q̄bus datur gratia ꝛ fit xpianus. et ista est pria eleuatio ꝛ radicalis. ꝛ est q̄dā supioritas ꝛ dignitas xpiani sup non xpianū. qꝛ non xpianus adhuc est in prio lapsu vl totiꝰ nature hūane. ꝛ xpianꝰ iā eleuatus est et surrexit. Deinde xpianꝰ eleuatꝰ vlteriꝰ ꝛ fit sacerdos. ꝛ recipit ptātem sacerdotalē. ꝛ ista est scda eleuatio ꝛ secūda superioritas. qꝛ xpianus eleuatus ordinatus ascendit supra xpianū nō ordinatū. Et quia opꝫ ꝙ sit aliqs aliꝰ q̄ det ꝛ hēat auctoritatē dandi sacramentū ordis ꝛ ordinandi sacerdotē. sic est ibi tertia eleuatio ꝛ superioritas supra sacerdotē. et sic necessaria est ꝯpotestas ꝛ auctoritas q̄ excellat potestatē sacerdotalē simplicē. Sic ergo sicut sacerdos imediate respicit xpianos nō ordinatos seu partē laycalem. ita potestas et auctoritas q̄ excellit potestatē sacerdotaleꝫ immediate respicit ipsos sacerdotes. Et qm̄ nullus xpianus pōt eleuari ad sacerdotiū nisi p sacramētū ordis. ꝛ nō pōt susci pere sacramētū ordis a seipso sꝫ ab alio. ꝛ qꝛ nullus pt conferre alteri nisi habeat potestatem ꝛ auctoritateꝫ

Ptās ordinandi est supra sacerdotium.

Opꝫ ꝙ sit auctoritas supra sacerdotem.

conferendi illud sacramentū.⁊.quia nullus potest habere talē potestatē ⁊ auctoritatē a seipso nisi recipiat ipsam a xpo immediate cuius sunt oia sacra.iō sequitur de necessitate vel qꝫ ipse xps met in ppa psona cōferat sacrm̄ ordis ⁊ constituat sacerdotes et det eis potestatē sacerdotalē vel cōstituat ⁊ ordinet aliquē vicariū loco sui cui det potestatē ⁊ auctoritatē suam.s. cōferendi ⁊ dispensandi sacrm̄ ordinis ⁊ cōstituendi sacerdotes p vniuersum mūdū. Sed qr xps non debuit remanere in terris sed ascendere in celuꝫ. nec debuit cōseruari inter hoies post suā resurrectionē.iō necessariū fuit qꝫ ipse ordinauerit ⁊ ꝯstituerit xpianū sacerdotē seu xpianos sacerdotes in terra cui seu qbus dederit potestatē sacerdotalē.⁊ vltra hoc qꝫ haberet seu haberent ptātem seu auctoritatē cōferendi ⁊ dispensandi seu distribuēdi sacrm̄ ordinis.⁊ p ꝯ\ns ordinandi ⁊ ꝯstituendi alios sacerdotes in terra. ita qꝫ in ipso prio sacerdote ab ipso immediate ordinato seu in ipis si plures fuerit nō solū eēt ptās ⁊ auctoritas sacerdotalis q̄ est ptās supra sacrm̄ corporis xpi ⁊ ptās iudicandi ⁊ absoluendi.imo etiā esset ptās excellentior ⁊ magis ampla ⁊ extensa.s.ꝯstituēdi ordinād i alios sacerdotes loco sui p sacramētum ordinis.Et sic pꝫ necessitas.ponendi primū sacerdotē seu primos sacerdotes imediate ordinatū seu ordinatos a xpo.qr alr̄ nullus sacerdos posset ordinari.nec p ꝯ\ns sacramēta salutis possent dispēsari.⁊ sic passio xpi ⁊ mors sua ⁊ redemptio essent frustra.qr p sacrmenta dat̄ ⁊ cōicat̄ passio xpi hoibus vt declaratū est.Quis aūt xps ordinauerit ⁊ constituerit plures sacerdotes immediate p seipm̄. attn̄ debuit cōstituere vnū sacerdotē vicariuꝫ suum q̄ haberet p̄eminētiā ⁊ excellētiā sup alios.qr aliter xpianitas ⁊ societas xpianoꝝ non esset vna nec ordinata neqꝫ regulata nec fundata in vnione siue vnitate sꝫ in pluralitate ⁊ diuisione.⁊ per ꝯ\ns in debilitate et non in fortitudine.qr vnitas est causa omnis fortitudinis ⁊ diuisio est causa ois debilitatis.Et cū xps sit sapientissimus non potuit fundare xpianitatem ⁊ societatē xpianorum in diuisiōe sꝫ vnitate.Sic ergo si xps ordinauit plures sacerdotes.necesse est qꝫ ordinauit vnuꝫ principalē q̄ hr̄et p̄eminentiā ⁊ excellētiā super alios q̄ esset caput ⁊ princeps alioꝝ.q̄ singulariter et spāliter representaret psonā suam ⁊ esset loco sui. et esset quasi ipemet postqꝫ debebat ascēdere in celū ⁊ nō habitare inter hoiēs.Sic igit̄ pbata est necessitas ponēdi vnū primū sacerdotē vicariū immediatuꝫ xpi. q̄ sit

Xps dedit prio auctoritatem cōferēdi ordines.

Oportuit vnū vicarium xpi in terris a xpo cōstitui.

caput xpianitatis et societatis xpianorum qui represen-tet personam christi in terris.

¶ Qualiter excellentia potestatis et auctoritatis fit in isto primo sacerdote. Titulus.cccxi.

Et qm iste pm⁹ sacerdos nō solū est sacerdos sʒ est pmus et etiā vicarius xpi repñtās psonā xpi. iō nō solū hʒ ptātē sacerdotalē q̄ est ptās supra corpus xpi et ptās absoluēdi et iudicandi pctā hoim. sʒ et hʒ istā ptātē p excellētiā et in sūmo ita q nō pōt eē maior. Et iō oportet q hēat ptātem vlem cōferēdi et dispēsādi sacrm ordinis oib⁹ hoib⁹ aptis ad recipiēdū et constituēdi et ordinādi sacerdotes p vniuersū mūdū indistincte. Et etiā opʒ q hēat ptātē vlem indeterminatā sine mēsura. et iō oportet q hēat ptātē iudicandi et absoluēdi oia pctā vel crimīa oim xpianorū sine aliq̄ determiatiōe vel limitatiōe et sic ncce ē q sua ptās sit vlis et nullo mō coartata nec limitata seu mensurata. Et qr ē pma et imediate a deo collata p modū vicariatus et vicē gerētis in terris. iō talis dʒ eē pma ptās. qr talis ē nccaria vt sit plena et cōpleta et nihil ei deficiat

Cū in papa sit plenitudo potestatis.

Et qr ptās sacerdotalis est duplex q̄tū ad op⁹ scʒ potestas supra sacrm corpis et sanguīs xpi. et ptās iudicādi et absoluēdi pctā in sacro pnie seu potestas iudiciaria siue iudicialis. et iste due ptātes q̄uis sint vna i radice vel insit sint colligate. tn differūt. qr ptās q̄ est supra sacrm corpis xpi nō pōt crescere vl diminui nec pōt plus hre vn⁹ q̄ alter de ptāte. imo in hoc oēs sacerdotes sunt eq̄les. iō q̄ad istā ptātē summ⁹ et pmus sacerdos nō hʒ maiorē ptātē q̄ alij sacerdotes ab eo ordinati. sʒ solū ipe hʒ plus i hoc. qr hʒ ptātē cōferēdi sacrm ordis in q̄ daf talis ptās. nec ipe dat talē ptātē. sʒ xps imediate in ipo sacro ordis. qr talis ptātis ē caracter impssus in aīa vel talis ptās fundaf i tali caractere sacerdotali. qr null⁹ pt aliqd impmere i aīa nisi xps et iō ptās sacerdotalis supra corp⁹ xpi immediate dscēdit a xpo. et nō ab ipo. pmo a sacerdote q̄ cōfert sacramētū. Et iō supra ptātē sacerdotalē nō ē aliq̄ ptās alia seu alius gradus ptātis q̄tū ad sacrm corpis xpi. sʒ solū pm⁹ sacerdos hʒ istā ptātē cū maiori amplitudine et extēsiōe inquātū pt cōferre sacrm ordis i quo confertur talis potestas. Sed ad scdam potestatē iudiciariam que etiā colligata est cuʒ prima ptāte et insimul daf est maxima distātia. quia ista potestas pōt crescere et diminui et dilatari et constringi coartari et amplificari. et esse maior et minor sed nō quo ad radicem. quia

Duplex ptās in sacerdote.

Drñtia ptātis ligādi et soluēdi i sacerdotib⁹

cem.qꝛ iſta ptās etiã daꝛ imediate a xp̄o ꝑ caracterez ſacerdotalẽ.qꝛ colligata ẽ cũ ꝓma ſ3 tm̄ q̄tũ ad vſu3 ꝛ exercitiũ.qꝛ iſta ptās iudicãdi ꝛ abſoluẽdi nõ ꝑt opa ri nec exire in opus ꝛ vſu3 niſi habeãt hoies ſibi ſubiectos.q̄ poſſint iudicari ꝛ abſolui ꝛ recipere opationes.talis ptãtis.Sic ḡ iſta ptãs q̄tũ ad vſu3 req̄rit homines tanq̄ materiã ſuꝑ quos opetur.ſ3 ꝓma ptãs ſacerdotalis nõ requirit hoies ſuper quos operet.ſ3 ſolũ materiã ſc3 panez ꝛ vinũ.qꝛ talis ptãs non exercet circa hoies imediate niſi iq̄ãtũ eis admīſtraꝛ ſacr̄3. Sic ergo in ptãte ſcd̄a ſacerdotali q̄ eſt ptãs iudicãdi ꝛ abſoluẽdi duo ſũt cõſiderãda ſc3 ip̄a ptãs ꝛ auctoritas.ꝛ ip̄e vſus ſeu exit⁹ in actũ ꝛ q̄tũ ad ip̄am ptãtez ꝛauctoritatẽ i ſe eſt eq̄litas in oib⁹ſicut de ꝓma ptãte ſ3 q̄tũ ad vſu3 req̄rit hoies q̄ iudicent ꝛ abſoluãtur.ꝛ pctã que iudicent ꝛ abſoluãtur.Et iõ qꝛ primo ſacerdoti vicario xp̄i eſt cõceſſa vl̄is ptãs ꝓmo iudicãdi et abſoluẽdi oẽs hoies ꝛ omnia pctã ꝛ crimina ideo ip̄e h3 iſtã ptãtem completã ꝛ perfectã.ꝛ h3 vſum completũ ꝛ perfectũ ꝛ ptãtem exercendi ea3 circa oẽs hoies ꝛ ideo xp̄iani om̄es ſunt ei ſubdicti ſoli q̄tum ad iſtã ptãtem ꝛ a nullo alio iudicari p̄ñt nec abſolui.ꝛ ideo vſus iſtius ptãtis eſt in eo plenus ꝛ cõpletus.Et ideo neceſſe eſt ꝙ ſi ſacerdotes q̄ receperũt ptãtẽ iudicãdi ꝛ abſoluendi ꝑ ſacr̄m ordinis debeãt vti ſua ptãte circa hoies ꝛ iudicare ꝛ abſoluere ꝙ ip̄e ꝓmus ſacerdos cui ſubiecti ſunt omnes xp̄iani quo ad poteſtatez iudiciariã ſubijciat eis hoies ꝛ determinet i q̄ p̄ñt exercere ptãtẽ ſuã qꝛ null⁹ ſacerdos põt alr̄ iudicare nec abſoluere aliquez hoiem in terra.Quãuis igiꝛ ip̄e nõ cõferat ptãtem iudiciariã ſeu iudicãdi nec abſoluẽdi qꝛ xp̄s h̄ facit.tñ ip̄e d3 dare ptãtẽ ſuꝑ tales hoies.qꝛ ip̄e eſt iudex vl̄is oim̄ xp̄ianoꝝ.Et iõ ptãs iudicãdi et abſoluendi põt eẽ maior vel minor vel magis ampla vl̄ reſtricta ſ3 ꝙ pluresvel pauci hoies ſubiecti ſũt tali ptãti vel etiã quo ad ip̄a pctã minora vl̄ maiora. Et q̄tum ad iſtã ptãtem iudicãdi vel abſoluẽdi ſemper ſupra ptãtẽ ſacerdotalẽ eſt ptãs primi ſacerdotis ꝛ ſũmi q̄ põt totalr̄ impedire vſum.vel dare hoies q̄ ſubijciãtur ptãti.ſacerdotali ſm̄ ꝙ voluerit.qꝛ in ſua voluntate cõſiſtit.Sic ergo primus ꝛ ſummus ſacerdos vicarius xp̄i in terris habet in ſe ptãtem ſacerdotalez et h3 ptãtem cõferendi ſacr̄m ordinis vl̄iter et ordinandi quos voluerit.ꝛ h3 vl̄em ptãtem iudicandi et abſoluendi ſuper oẽs xp̄ianos indiſtincte.ꝛ i eo ẽ radicata et plantata iſta poteſtas.et ipſe põt diſtribue

Duo ſunt in ptãte ligãdi ꝛ ſoluendi.

Qꝛ papa h3 plenitudinẽ iuriſdictionis.

re/ppns xpianos p plures ptes.et dare aliis sacerdotibus ab ipo ordinatis certā portionē holm xpianorū in qua qlibet sacerdos suā exerceat ptātē. Et talis potestas absoluēdi et iudicādi recepta a primo sacerdote vocat ptās iurisditiōis. qz nullus alius sacerdos hz ius ad iudicādū et absoluēdū aliquē xpianum nisi talis ei fuerit dat9 et subiect9 ab ipo vicario xpi. cui9 est tota et cōpleta iurisditio. Et sic apparet q duplex est ptās que dat in sacro ordinis scz ptās ordinis. et ptās iurisditionis. Prima imediate descēdit a xpo et non a summo sacerdote. sz scda descendit pmo a xpo. et dat primo sacerdoti vicario eius et vlterius vicari9 distribuit illā qb9 vult et sicut vult. qz sua est tota et ei tota donata est. Et sic sacerdos ordinat9 per sacrm ordis recipit ptātez ordinis. sed nō ptātē iurisditionis. Sz qz prim9 sacerdos et vicarius xpi nō pōt esse per orbē vniuersum. et etiā qz necesse est q vbiqz sint sacerdotes q administrent sacra et iudicent et absoluāt xpianos de pctis suis. idō qz ipe hz ptātem vniuersalem sibi datā. ideo pōt distribuere et dare partez sue potestatis aliis sacerdotib9. et distribuere eis certā portionē xpianitatis q loco sui exerceāt ptātē iurisditiōis. et ēt cōferāt sacrm ordinis et multiplicent sacerdotes. q hēant potestatē dispēsandi sacra imediate. et tales sacerdotes immediate recipiētes ptātē iurisditionis et ptātez dādi et dispensandi sacrm ordis vocātur epi. qz sunt immediate supra sacerdotes simplicez ptātez habentes. Sic ergo necessarius primo est summus sacerdos. secūdo necessarii sunt sacerdotes epi. qui habeāt ptātē iurisditionis et ptātē administrādi sacrz ordinis. et ordinādi sacerdotes alios. et necessarii sūt etiā sacerdotes simplices qui imediate admistrēt alia sacramēta xpianis. Et sic necessarii sunt tres sacerdotes vt sit cōplemētū scz simplex sacerdos et magn9 sacerdos. et summus sacerdos. ita q simplex recipit a magno. s. ab epo sacrm ordis et ptez iurisditionis sue et imediate respicit pplm xpianū cui administrat sacra. sz magn9 sacerdos. recipit ptātē suā a sūmo sacerdote. Et idō simplex sacerdos est superior q pars laycalis et magn9 sacerdos est superior q simplices sacerdotes. et idō est sacerdos sacerdotū. et sūm9 sacerdos est supra magnū sacerdotē et idō est eps epoz. Et sic p sacrm ordinis cōstituit mirabilis ordinatio in tota xpianitate q dz esse ordinata sm ptātē iudiciariā. Sic ergo hec ptās iudiciaria. s. iudicādi et absoluēdi q ē ptās iurisditionis qtuz ad vsuz primo cōcessa ē et data totalr et plenarie vni et sūmo

Duplex ptās dat in ordine.

Episcopi

Simplex sacerdos.

sacerdoti cui collata ē tanq̄ sūmo capiti ptās vñs dein de diuidit̄ i ptes ita q̄ pmo diuidit̄ i eps ⁊ in magnos sacerdotes. deīde descēdit i simplices sacerdotes q̄ p̄sbyteri vocātur ⁊ hoc ab vno capite. Et iō lȝ q̄libet sacerdos hēat ptātē ordis ⁊ clauē q̄ est ptās iudicādi ⁊ absoluēdi. tñ vsus sue ptātis īmmō se extēdit ad illos q̄ sūt subiecti sibi ordiarie. Et q̄r ptās admīstrādi sacra est indelebilis ⁊ ppetua i se sicut pbatū ē de ptāte sacerdotali. lȝ ptās iurisditiōis possit pdi. iō sicut sacer dos nō pt pdere ptātē sacerdotalē sibi collatā i sacro ordīs ita ēt eps q̄ est supra sacerdotē nullo mō pōt pdere ptātem admīstrādi ⁊ cōferendi sacrm ordis. q̄r ē ei eētialis ⁊ adiūcta ac ānexa cū ptāte ⁊ gradu sacerdotali. Nec ista ptās ē ptās iurisditionis. ⁊ iō nō dat̄ illo mō sicut ptās iurisditiōis. nec cū tali ptāte imprimit̄ i aīa alius caracter supra caracterē sacerdotalem. q̄r ille est vltim⁹ caracter. Uñ pm⁹ sacerdos imediate ordīat⁹ a xpo seu pmi sacerdotes q̄ hēbant ptātē administrandi sacrm ordis pp̄ter talē potestatē nō habuerūt aliū caracterē in aīa nisi caracterem sacerdotalem. ⁊ siliter est dicēdū de alijs sacerdotibus. q̄ recipiunt ptātē cōferēdi ordīes. Nō ergo dat̄ ali⁹ caracter. sȝ ipe sacerdotalis caract pri⁹ exñs q̄dāmō crescit i potestate ⁊ dilatat̄ āplificat̄ ⁊ dignificat̄. Uñ sacerdotalis ptās ē sic̄ ptās liberi arbitrij supra quā nō est aliq̄ ptās naturalis. sȝ sic̄ liberū arbitriū pōt crescere ⁊ dignificari ⁊ āplificari p scias ⁊ v̄tutes ⁊ artes ⁊ p officia. ⁊ pp̄ h̄ vnū liberū arbitriū ascēdit supra aliud et nō naturalr̄ nec radicalr̄. ita possum⁹ dicere cōformit̄ q̄ q̄uis ptās sacerdotalis sit vltim⁹ gd⁹ radicalis i ptātibus spūalib⁹. q̄ dant̄ p sacrm ordis attñ pōt crescere ⁊ āplificari ⁊ dignificari. vt sic̄ ptās sacerdotalis se extēdit ad alia sacra. ita se extēdat ad sacrȝ ordis. ita q̄ nō sit alia ptās noua. sȝ pma amplificata ⁊ magis dilatata. Et iō sic̄ ptās sacerdotalis ē idelebilis. ita ēt potestas epālis. Et sic̄ ptās epālis extēdit se supra ptātē sacerdotalē ad ɔferēdū sacrm ordis q̄d est ptātiuū. q̄r in eo dat̄ ptās. ita ēt se extēdit ad sacrm ɔfirmatiōis. i q̄ sacro dat̄ ptās ⁊ v̄tus pugnādi publice ɔ inimicos xpi ⁊ ē q̄si officiū q̄ddā spūale. ⁊ q̄r req̄rit̄ ibi maxia ptās ⁊ magna firmitas. iō nō dȝ dari p simplicē sacerdotē. q̄ hȝ ptātē simplicē. sȝ p magnū sacerdotē ⁊ epm q̄ hȝ ptātē p excellētiā ⁊ hȝ ptātē supra ptātē. q̄r hȝ ptātē supra sacrȝ ordis q̄d ē potestatiuū. Et sic duo sacra debēt admīstrari ab illis magnis sacerdotib⁹ ⁊ epis.

Ptās ordinādi sp manet epi scopo.

Un⁹ ē caract vtriusq̄ ptātis.

Ptās epi scopal est idelebil̄.

Epilogatio. Titulus.cccxij.

SIc igitur apparet ex oibus supradictis qualiter pars clericalis est excellētissime ordinata et regulata ad disposita p mirabiles grad⁹ q̄si p quandā mirabilissimā scalā ab infimis ad sup̄ma ascēdendo τ descēdendo a sup̄mis ad infima. qm̄ prim⁹ ascēsus est tōsura clericalis. scd̄s ē psalmistat⁹. τ isti duo non sunt ordines. sꝫ preparatorij ad ordines. terti⁹ est ostiariat⁹. quart⁹ lectorat⁹. q̄ntus exorcistat⁹. sext⁹ accolitat⁹. septim⁹ subdyaconatus. octauus dyaconat⁹. non⁹ sacerdotalis siue presbyterat⁹. Et hic est finis in ordinib⁹. sꝫ p modū cōplementi superponiꝛ istis ordinib⁹ sacris ep̄atus archiep̄atus. p̄triarchatus. cardinalat⁹ τ papat⁹ a q̄bus sacri ordines fluūt τ dispensanꝛ. Et sic decim⁹ ascēsus est ep̄atus. vñdecimus p̄triarchatus et vltim⁹ est papat⁹ in q̄ est summ⁹ sacerdos. Et qꝛ ptās p excellentiā quāto magis descēdit. tāto magis dilataꝛ. et quāto magis ascēdit tāto magis vniꝛ. sicut etiā fit in scala nature. q̄ quāto magis ascēdit. tāto magis tendit ad vnitatē. iō plures sūt ep̄i. pauciores archiep̄i. paucissimi p̄triarche τ vnic⁹ papa q̄ est pat oīm patrū sp̄ualiū. τ oīꝫ fideliū xp̄ianorū p̄nceps precipuus caput indiuisum. pōtifex summ⁹ xp̄i vicari⁹. fons origo τ regula oīm p̄ncipatuū sp̄ualium in xp̄ianitate. a q̄ tāq̄ʒ a summo deriuaꝛ ordinata ptās vsq̄ ad infima mēbra xp̄ianitatis. Ecce igiꝛ qualiꝛ ps clericalis eleuaꝛ mō ordinato τ mirabili supra partē laycalē. Si ḡ p tonsurā clericalē in qua fit q̄dā eleuatio alíqs ē honorādus. q̄nto magis honorari dꝫ ille q̄ plus eleuaꝛ p sacrm ordinis ꝭm suos grad⁹. et quāto magis ep̄s. et sic vlteri⁹ ascēdendo. Et nc appꝫ qualiꝛ xp̄s p vnū summū sacerdotē vicariū suuꝫ tenet totā xp̄ianitatē sibi copulatā colligatā τ vnitaꝫ. Pꝫ ēt qualiꝛ p vnū sacerdoteꝫ tota xp̄ianitas est i se ordiata colligata τ vnita fortissime. Et qm̄ ptās ista vl'ꝫ primi sacerdotis est semp necessaria toti xp̄ianitati tāq̄ prima influēs in oēs ptātes ab ipsa deriuatas. τ qꝛ prim⁹ sacerdos poterat mori. τ ptās ista erat sibi data nō ꝓpter seip̄ꝫ. sꝫ ppt̄ alios iō sic debuit ei dari a xp̄o talis ptās vt possit trāsire i aliū p⁹ ip̄ꝫ. τ hoc fuit ncc̄e. Et iō qꝛ ista ptās depēdebat a xp̄o a q̄ erat suscepta τ nō ab alijs. τ tota erat ipsi⁹ sūmi sacerdotꝭ imediate ordinati a xp̄o. seq̄tur q̄ talr fuit ei tradita. q̄ ipse habuit auctoritatē τ ptātem ordinādi τ dispēsandi τ disponēdi de ip̄a ptāte sua modū τ formā qualr trāsiret in altuꝫ post ip̄m τ relinquēdi eā toti xp̄ianitati. τ postq̄ sel' sibi data fuit. potuit ordinare de ea sicut voluit ad vtili-

tatē xpianitatis ⁊ cōmodū.qꝛ ꝓpter hoc data fuit. Et iō ptās ista vl'is nō pōt ꝑdi.⁊ semꝑ remanet in xpiani tate radical'r sicut prim⁹ sacerdos cui⁹ erat ordinauit Sic ꝙ apparet ex his ꝙ ista ptās durabit q̄diu xpiani tas durabit. Et qꝛ xp̄s ē imortalis ex his semꝑ viu⁹.iō ea q̄ ipse ordiauit semꝑ ꝑmanebūt.Et iō xpianitas ordi nata ab ip̄o ꝑ sua sacra.⁊ ꝑ suū ꝓmū sacerdotē vicariū ei⁹.⁊ ꝑ alios sacerdotes ꝓm⁹vnitos cū summo sacerdote vicario suo semꝑ durabit q̄diu mūdus durabit. qꝛ pe rire nō pōt nisi ꝑeat xp̄s qđ fieri nō pōt. Ipse eñ ē sa cerdos summus inquantum homo nō descendens ab aliquo sacerdote.sed immediate a deo ⁊ manet in ce lo in eternum qui est benedictus in secula seculorum. Ptās vniuersalis pape nō pōt ꝑdi.

¶ De cōparatione partis clericalis ad partē laycalez.

¶ Titulus. cccxiiij.

Quoniā aūt iam dictū est ꝙ tota xpianitas de necessitate ptīt ⁊ distinguit i duas ptes gñales.s.in partē clericalē ⁊ laycalē.seu in partē dātē ⁊ in partē recipientē. ita ꝙ iste due ptes distiguunt ꝑ dare ⁊ accipe.⁊ ꝓpt hoc ps dās est nobilior q̄ ps accipiens.⁊ qꝛ ps laycalis est ps acci piēs.iō est inferior ⁊ min⁹ nobilis.sꝫ ps clericalis ē or dinata i se pulcherrime ⁊ mirabilissime tāq̄ pulcher rima ierarchia gradati ordiata.iō necesse est ꝙ ps lay calis sit etiā ordinata suo mō. Uñ iste due ptes faciūt vnā ecc'iam ⁊ vnū corp⁹ ⁊ q̄si vnū hoiem.iō qꝛ vna est supior ⁊ alia inferior.vna dās ⁊ altera recipiēs.⁊ sic se hñt sicut corp⁹ ⁊ aīa.qꝛ sic ex corpe ⁊ aīa fit vn⁹ hō. ita ex istis duab⁹ ptib⁹ fit vna ecc'ia. Et sic se hꝫ aīa ad cor pus cui isluit vitā corpalē ⁊ ē supior.ita ps clericalis i fluit i partē laycalē vitā spūalez. Et sic aīa ē ordiata ꝑ suas potētias ⁊ ptātes vt iā ꝺclaratū ē ita ēt corp⁹ ē or dinatuꝫ ꝑ sua mēbra ⁊ organa visibilia. Et iō ēt ncc̄e ē ꝙ sic ps clericalis ē ordiata pulcherrime ꝑ ierarchiaꝫ mirabilē.ita ēt ps laycalis sit ordinata suo mō ꝑ suā ie rarchiā. Et qꝛ ps clericalis ē ordiata in seip̄a ꝑ ptātez spūalē.q̄ ꝯstituit i ea mltos grad⁹ vt declaratū ē.ita ēt pars laycalis dꝫ eē ordiata in seip̄a ꝑ ptātē corpalez et tpalē.qꝛ sic ē ptās spūalis.ita ēt ē ptās corpalis. Qꝛ sic est aīa ita ē ⁊ corp⁹. Et sic sūt bona q̄ respiciūt aīaz.ita sunt bona q̄ respiciūt corp⁹. Et sicut sunt bona q̄ respi ciūt corp⁹ i se.ita sūt bona q̄ respiciūt aīaz i se. Et sicut aīa hꝫ suā vitā spūalez.ita corp⁹ hꝫ suā vitā corporalē. Due igit.sunt vite.s.vita terrena ⁊ vita celestis.seu vi ta corpalis ⁊ vita spūalis. Uita q̄ corpus viuit ex aīa. ⁊ alia q̄ aīa viuit ex deo.⁊ vtraq̄ hꝫ suū bonū q̄ nutrit ⁊ ve Ti.cccviij Ti. cccxj. Duplex vita.

getatur q possit subsistere et permanere. Uita enim corporalis seu terrena nutritur bonis terrenis et vita spiritualis bonis spiritualibus. Ad vitam terrenam pertinent omnia que sunt terrena et ad vitam spiritualem pertinent omnia que sunt spiritualia. Et ideo sicut necessaria fuit potestas spiritualis ad ministrandum bona spiritualia scilicet ipsa sacramenta in quibus consistit vita spiritualis ita necessaria est potestas terrena et secularis ad ministrandum bona terrena. Et sicut fuit necessaria iurisditio seu potestas iurisdictionis spiritualis ita necessaria est potestas iurisditionis temporalis seu terrene. Et ideo sicut pars clericalis est ordinata per potestatem spiritualem ita pars laycalis est ordinata per potestatem terrenam. Et sicut spiritualis potestas habet multos gradus et multos ordines potestatum tamen omnes sunt sub vno capite. ita potestas terrena habet multos gradus et multos ordinatos sub illis. et habet vnum caput scilicet imperialem et regiam potestatem. Quanto autem spiritualis vita est dignior vita terrena et anima dignior corpore tanto potestas spiritualis dignior est terrena et precedit eam in honore et dignitate. Et sicut anima regit corpus ita potestas spiritualis debet regere corporalem et terrenam. Et sicut anima non fecit corpus sed deus fecit tam animam quam corpus ita potestas spiritualis non instituit temporalem sed deus immediate ordinauit et instituit eas. Et sicut corpus est propter animam et ad illam ordinatur ita potestas terrena est propter spiritualem et ad illam ordinatur. Et sicut corpus debet esse subiectum anime ita terrena potestas debet esse subiecta spirituali. Ex his omnibus apparet esse tres mirabiles ordines in mundo. Primo ordo nature qui iam in principio huius libri positus est quod est ordo creaturarum. et alij duo ordines sunt in humana natura et in christianitate per duas potestates scilicet ordo potestatis spiritualis et ordo potestatis corporalis seu temporalis. Et de tanto ordines isti excellunt ordinem nature de quanto homines excellunt alias creaturas. quia isti duo ordines fundantur in natura hominum. In ordine enim nature vna creatura eleuatur supra aliam. et homo eleuatur super omnes creaturas. sed in istis duobus ordinibus homo eleuatur super homines et populus super populum. et gens super gentem. Si ergo mirabilis est mundus propter mirabilem ordinem nature. multo mirabilior est ipsa christianitas seu ecclesia propter duos mirabiles ordines duarum potestatum. Compara ergo istos duos ordines ad inuicem. et videbis excellentiam eorum

Comparatio duarum potestatum inter se.

Titulus.cccxliiij.

Et quamvis potestas corporalis seu temporalis que respicit et ordinat partem laycalem est tanquam corpus. et potestas spiritualis ordinat que respicit et ordinat partem clericalem est sicut anima et spiritus. ideo sicut deus fecit prius corpus ante quam animam. et corpus prius est quam anima. prius corpus preparatur ad receptionem anime. et vltimo anima recipitur in corpore et ipsum perficit informat et viuificat. ita conformiter potestas terrena seu secularis prius fuit in terra antequam spiritualis. et deus prius

Marginalia:

Necessaria est potestas temporalis.

Potestas spiritualis est dignior terrena.

Tres mirabiles ordines in mundo.

Potestas temporalis fuit ante spiritualem potestatem

ordinauit ipam q2 erat tā corp9.z iō debuit pcedere vt pparet ad recipiendū ptātē spūalez sicut corp9 al az Et iō p mlta milia annoz fuit ptās terrena in mūdo.z cōtinue paulatī disponebat z ppabat.z qñ fuit ppata z disposita ad recipiendū ptātē spūalē tūc venit ptās spūalis in mundū.z tūc venit xps in mundū ordinās ptātez spūalē.q2 tūc ptās terrena erat p vniuersū mūdū ordinata z habebat suū caput i maiori ciuitate totius mūdi .s.i roma. Et iō in illa ciuitate vbi ptās terrena habebat suū caput.ibi ptās spūalis recepta fuit z collocata.z ipa ptās posuit ibi suū caput z sbiugauit sibi ptātē terrenā.Oportebat em̄ q ptās spūalis poneret suū caput i maiori ciuitate toti9 mūdi. Et sic terrena ptās spūalē recepit ptātē sicut corp9 aīam.z qsi fecerūt vnū hoīez nouū z iō insil' sunt mixte p totā xpianitatē z vna iuuat aliā. Uñ post terrena ptās q prio erat nō erat destructa p aduētuz ptātis spūalis sz ē ei subiecta z seruiēs.signū ē q ptās tpalis a deo erat.q2 si a deo nō eēt destructa fuiss3. nec fuiss3 mixta cū spūali z iō sicut aīa viuificat z informat corp9:ita ptās spūalis vltio veniēs tā nobilior z excellētior z tā forma z aīa ei9 viuificauit tpalē z isformauit z reduxit eaz ad deū.Sicut anima reducit z ordinat corpus ad deum. Sic ergo si terrena ptās separet a spūali ptāte.necessario ē mortua z sepata a deo totalr.z ē sicut corp9 sine aīa.Caueāt igit pncipes terreni ne veniāt 3 potestatē spūalē.caueāt ne sint inobediētes ei.z studeant vt seruiāt ei.q2 statim ptās eoz ē mortua dū nō seruit ptāti spūali.z ē sicut corp9 sine aīa.Cōsiderēt moderni pncipes qliter pdecessores eoz quoz ipsi sūt successores fuerūt subiecti z obediētes ptāti spūali.cogitēt qliter caput ptātis terrene.s.romanū imperiuz fuerat subiectū spūali ptāti p mille annos z vltra. Timeāt igit oēs xpiani q sunt maiores z minores xpm.cui9 vicari9 subiugauit sibi oēm terrenā ptātem. Timeāt oēs pncipes xpm.q2 eoz pdecessores q fuerūt excellētiores z maiores subiecerūt colla sua vicario ei° z ei tā veri subditi seruierunt.Quis g ausus est psequi eccliam xpi?Cogitēt oēs xpiani q xpianitas aliqñ nō erat z qualiter incepit z creuit.z qualiter ad summā altitudinē deuenit.qliter pseuerauerit z qliter pmāsit. Timeāt g xpm filiū dei sicut pdecessores timuerūt eū.z eū honorēt sicut pdecessores eū honorauerūt.Uideāt magnificētiā z excellētiā suoz pdecessoꝝ z eoz puitatē z reputēt se nihil in respectu eoz.Si g illi q tā excellētes fuerūt timuerūt xpm z ei obedierūt z i eū crediderūt ac fideles

Q' papa dz esse in roma.

Mortal pncipes ad obedientiā pape.

fuerūt ip̄m q̄ꝫ honorificauerūt: ꝛ vicario suo subditi ac obediētes fuerūt: ac oēs xp̄i amicos dilexerūt. quanto ergo magis illi qui nūc sunt cū nihil sint respectu illorum debēt magis timere xp̄m ꝛ ei obedire ac eundem honorare ac subditi esse suo vicario. Etiā pensent q̄liter ista potestas existit in ciuitate famosiori toti⁹ mūdi que dominabat̄ toti orbi. ꝛ vltra mille ānos fuit ibi sedes istius potestatis spūalis.

¶ Septimū ꝛ vltimū sacramētū ēst matrimonium qđ est inseparabilis ꝯiūctio viri ꝛ mulieris itroducta p̄ libe rū arbitriū ꝛ ꝯsensum aloꝝ vtriusq̄ꝫ exp̄ssa p̄ v̄buꝫ vel aliqđ signū. ꝛ est institutū vt sit offm̄ sacrm̄ ꝛ remediū officiū ad multiplicādū. sacrm̄ ad significādū. remedium cōtra peccatum. Titulus.cccxv.

Quoniā aūt deus nō fecit oēs hoīes insil̄ sicut fecit angelos insil̄: sed solū fecit primū hoīem ꝛ p̄mā mulierē imediate per se sine adiutorio alt̄i⁹. ꝛ ordinauit vt̄ hoīes multiplicarent̄ p̄ ꝓpagationē ꝛ ḡnationeꝫ. ita q̄ vnus ab alio ḡnaret̄ ꝛ descēderet: vt sic maior vnitas ꝛ maior amor esset īter hoīes: q̄ꝛ hoīes se reputarēt quasi vnū hoīem dū viderēt se omēs ab vno descēdisse hoīe. ꝛ sic modus generādi eēt signum vnitatis ꝛ societatis. Et q̄ꝛ totū p̄ncipale bonū hoīs ē vt habeat ꝯiūctionē ꝛ societatē cū deo: q̄ꝛ p̄ taleꝫ societatem hō recipit vitā a deo ꝛ totū bonū suū. ita q̄ vita hoīs ꝯsistit in societate dei vt est iā declaratū. iō quia ista societas hoīs cū deo est occulta ꝛ inuisibilis ꝛ spūalis. ꝛ ē finis ꝛ cōplemētū hoīs debuit signi figurari et presentari quātū fieri potuit p̄ res visibiles ꝛ sensibiles: vt semp̄ hō haberet aliqđ signū manifestū visibile, p̄ qđ rep̄ntaret̄ ꝛ figuraret̄ ei⁹ ꝯiūctio ꝛ societas quā dꝫ habere cū deo p̄ amorē tanq̄ꝫ suū p̄ncipale bonū et semp̄ videre q̄si in speculo suū bonū. Et iō q̄ꝛ ꝯiunctio ꝛ societas inuisibilis dꝫ significari figurari ꝛ rep̄ntari per ꝯiūctionē visibilē. q̄ꝛ ēt istud signū rep̄ntās istam ꝯiūctionē spūalē dꝫ eē p̄ꝓpinq̄ssimū ip̄si hoī. iō de⁹ ordinauit q̄ nō solū gen⁹ hūanū p̄ ḡnationē multiplicaret̄ sꝫ talr̄ ꝛ tali mō m̄ltiplicaret̄ ꝛ cresceret vt mod⁹ generādi ꝛ m̄ltiplicādi eēt signū visibile figura ꝛ rep̄ntatio isti⁹ cōiūctiōis ꝛ societatꝭ spūalis ꝛ inuisibil̄ quā hō dꝫ habere p̄ amorē cū deo in q̄ ꝯsistebat tot⁹ stat⁹ hoīs. Et iō ordinauit de⁹ ꝛ instituit vt ꝓpagatio ꝛ ḡnatio ac multiplicatio hoīm fieret p̄ ꝯiūctionē maris ꝛ femie. que quidē ꝯiūctio esset indiuidua ꝛ singularis. ꝛ hoc est matrimoniū. Et iō a p̄ncipio fecit p̄mū hoīem ꝛ p̄-

Quare omnes homines ab vno sunt

Cōiūctio inuisibilis cū deo.

Cōiūctio visibilis: scꝫ matrimonium.

mā mulierē ⁊ nō plures viros neq͡ꝫ mulieres: sed vnicā ⁊ singularē vni viro. ⁊ voluit ꝙ ista cōiunctio esset inseparabilis ⁊ indissolubilis. Et iō ipm matrimonium fuit ordinatū a deo in ꝓncipio nature hūane ad duo: scꝫ vt eēt offm̄ generādi ⁊ multiplicādi hoīes. ⁊ vt esset signū ⁊ sacrm̄ repñtās ⁊ significās ꝯiūctionē inuisibilem ⁊ spūalē. aīe cū deo ꝑ amorē liberalē ⁊ spōtaneū. Unā a ꝓncipio de⁹ fecit duas mirabiles ꝯiūctiones in humana natura. Prima fuit qñ ꝯiūxit aīam rōnalē cū carne seu cū corpe. ⁊ ista fuit naturalis: ⁊ nō precessit ꝯsensus. qꝛ ipsa nesciebat qñ nōdū erat. sed de⁹ creando aīam ꝯiūxit eā cū corpe. Et istud fuit ꝓmū matrimoniū. Aliā vo fecit de⁹ cōiūctionē in natura hūana qñ ꝯiunxit mulierē cū viro in vna societate inseparabili. ⁊ ista societas fuit maioꝛ ⁊ nobilioꝛ: et ista fuit volūtaria ⁊ liberalis ⁊ nō naturalis. ⁊ ꝑ ꝯsensū viri ⁊ mulieris ⁊ ꝑ amorem vtriusq͡ꝫ. Et ꝓma societas erat signū ⁊ repñtatio isti⁹ ꝯiunctiōis. qꝛ sicut aīa est maioꝛ ⁊ supioꝛ ac dignioꝛ ⁊ caro inferioꝛ. ita vir est maioꝛ et supioꝛ ac dignioꝛ. ⁊ mulier est inferioꝛ. ⁊ sicut aīa vna fuit cōiuncta cū vna singulari carne ⁊ nō cū plurib⁹. ita vnus vir cū vna muliere ⁊ nō cū plurib⁹ ⁊ sicut prima ꝯiunctio nō poterat destrui nisi ꝑ mortē. ita nec cōiunctio viri ⁊ mulieris poterat destrui nisi ꝑ mortem. Sic ꝗ ꝓma societas que fuit in humana natura rādicalis ⁊ fundamētalis. s. aīe cū carne significabat ⁊ repꝛsentabat scđam societatē ⁊ ꝯiunctionē que erat ī humana natura: ꝗ erat viri ⁊ mulieris. Et ista scđa significabat ⁊ figurabat tertiā ꝯiunctionē seu societatē que est aīe cū deo seu humane nature cū deo. Et ista ē maxima ⁊ maioꝛ oīm. Et sic ambe societates ꝓme ꝗ erant in humana natura erant ꝓpter tertiam cōiunctionē que erat hominis cum deo.

Due ꝯiūctiões in natura humana

¶ De ꝯpatiōe istaꝝ societatū īter se. Ti. cccxvi.

Et qm̄ iste tres societates sunt ordinate inter se. ⁊ vna ascēdit sup aliā in dignitate ⁊ nobilitate ꝗsi ꝑ quādā scalā ⁊ vna repñtat aliā. iō ꝯpem⁹ eas adinuicē. Unā due ꝓme ꝗ sunt īfra humanā naturā: sunt ꝓp illā ꝗ ascēdit supꝛa humanā naturā. In ꝓma eñ societate: ⁊ ꝯiūctiōe caro ascēdit ad spm̄ rōnalē ⁊ cōiungit cū eo naturalr. in scđa societate mulier ascēdit ad viruꝫ et ꝯiūgit cū eo ꝑ liberū ꝯsensuꝫ. Et qꝛ mulier hꝫ carnē ⁊ spm̄ seu aīam ⁊ vir ēt. iō fit ibi duplex ꝯiūctio seu societas. s. aīe siue spūs cū spū ⁊ carnis cū carne. qꝛ aīa viri cōiungit cū aīa mulieris ⁊ ecōuerso ꝑ amorē ⁊ ꝯsen

Duplex ꝯiūctio ī matrimonium.

sum.⁊ caro viri cū carne mulieris.ſ; in tertia societa-
te tā vir ꝙ̄ mulier ꝯiungit̃ cū deo:⁊ nō solū vir ⁊ muli
er.ſ; tota hūana natura dꝫ ꝯiūgi cū deo:qꝛ ad hoc ordi
nata eſt.Sic ḡ ī pma ꝯiūctiōe ⁊ societate q̄ eſt aīe seu
spūs cū carne.ipa caro viuificat̃:exaltat̃:nobilitat̃: et
dignificat̃ ꝑ societatē cū aīa rōnali.ita ꝙ ex seipa non
hꝫ vitā:imo eſt nihil.⁊ sic ēt mulier in scđa societate vi
uificat̃:fortificat̃:⁊ exercitat̃ ac nobilitat̃ ꝑ societatē vi
ri.ita ēt signatur ꝙ tā vir ꝙ̄ mulier ⁊ tota societas siue cō
gregatio hoīm.viuificat̃:nobilitat̃:ac dignificat̃ et ex-
altat̃ ꝑ societatē ⁊ ꝯiūctionē cū deo.Et sicut tota caro
eſt ꝯiūcta cū aīa.ita mulier cū viro.sic ēt tā mulier ꝙ̄
vir q̄ faciūt vnā ꝯgregationē debēt ꝯiūgi cū đo ꝑ amo
rē.⁊ ꝑ ꝯñs tota ꝯgregatio viroꝝ ⁊ mulierū.Sicut āt in
hūana nat̃a due fuerūt societates ⁊ ꝯiūctiōes. Pria
aīe ⁊ carnis q̄ faciūt vnā ꝑsonā īdiuiduā.Et scđa mu

Quō incarnatio filij dei significabatur.

lieris cū viro q̄ faciūt vnā ꝑ amorē ⁊ ꝯsensum ac volū
tatē inseꝑabilē.ita sig̃bat̃ ꝙ due erāt societates ⁊ cō
iunctiōes possibiles nat̃e hūane cuꝫ deo.vna ad mo-
dum aīe cū carne ꝑ vnionē ꝑsonalē.ita ꝙ deꝰ ⁊ hō ꝯti
neant̃ in vna ꝑsona.⁊ alia societas ꝑ amorē ⁊ volūta-
tem.aſr nō pōt hūana nat̃a cōiungi cuꝫ deo nisi iſtis
duobꝰ modis.Et qm̄ filiꝰ dei eſt vnitꝰ ꝑsonaſr cū hūa
na natura.iō cōpleta eſt iſta societas que se hꝫ ad mo
dū aīe cū carne.Et qꝛ xp̄s deꝰ ⁊ hō in vna ꝑsona vlte-
rius ꝯiūxit ⁊ vniuit sibi xp̄ianitatē q̄ eſt vna societas
⁊ vna ꝯgregatio oīm xp̄ianoꝝ q̄ vocat̃ eccl̃ia: q̄ hꝫ mo
dum vnitatis ⁊ verā vnitatē quātum fieri pōt.qꝛ tota
xp̄ianitas eſt ꝯiūcta cū vno summo sacerdote vicario

Quō ecclesia eſt vxor vel spōsa xp̄i

xp̄i.Et iō tota eccl̃ia eſt admodū mulieris seu vxoris.
Et xp̄s hꝫ modū viri:qꝛ tota eccl̃ia eſt q̄si vna ꝑsona:
⁊ xp̄s eſt alia ꝑsona.⁊ eſt ibi matrimoniū sicut īter p-
mū virū ⁊ primā mulierē.Sic igit̃ in pmo statu hoīs
añ lapsum erat societas ⁊ ꝯiūctio ꝯgregatiōis viri et
mulieris cū deo nōdū incarnato.⁊ iſta erat ꝑ amorē.
ita ꝙ ibi erat ꝯgregatio ⁊ eccl̃ia hoīm.sed mō in repa

Due societates.

tione facta eſt ꝯiūctio ⁊ societas xp̄ianitatis seu eccl̃ie
cū filio dei facto hoīe ⁊ incarnato.Et sic mō sunt due
ꝯiunctiōes seu due societates.pma eſt filij dei cū hūa-
na natura ⁊ cū hūanitate ꝓpa ⁊ singl̃ari.⁊ scđa eſt so
cietas xp̄i dei ⁊ hoīs cū tota xp̄ianitate q̄ ē sua eccl̃ia
⁊ eſt tota sua.⁊ iſta eſt maxīa ꝯiūctio ⁊ maxima socie
tas q̄ possit eē:qꝛ maximꝰ eſt xp̄s deꝰ ⁊ hō ⁊ maxīa eſt
eccl̃ia.Et sic sunt ibi due vxores.pma eſt hūanitas đi.
scđa eſt eccl̃ia q̄ eſt vxor xp̄i dei ⁊ hoīs.Uñ eccl̃ia hꝫ se
ad modū pme mulieris:qꝛ sicut pma mulier descēdit

de viro ꝛ fuit formata de viro. ita tota eccl'ia descendit de xp̄o ꝛ est formata de xp̄o. qꝛ tota xp̄ianitas ē renouata ꝛ restaurata ꝑ sacra xp̄i: q̄ hn̄t totā v̄tutē a passione ꝛ morte xp̄i: ꝛ idō recte tota xp̄ianitas seu eccl'ia est vxor ꝛ mulier seu sp̄osa xp̄i. Et istud mr̄imoniū xp̄i et eccl'ie sue recte siḡtur p̄ mr̄imoniū viri ꝛ mulieris: qꝛ sicut vir ꝛ mulier hn̄t ꝯformitatē in natura. ita xp̄s ꝛ sua eccl'ia hn̄t ꝯformitatē in natura. qꝛ xp̄s hȝ carnē sicut ecclesia. ꝛ idō est ibi duplex societas. vna p̄ dilectionē et amorē. ꝛ alia p̄ ꝯformitatē carnis sicut vir ꝛ mulier habent societatē ꝛ p̄ amorē ꝛ cōformitatem carnis.

¶ Qꝛ sacramentum matrimonij est antiquū et nouū sacramentum. Titulus. cccxvij.

Et q̄m mr̄imoniū ꝑp hoc ē sacrū: qꝛ ē signū ꝛ siḡficāt aliquā rē sacrā ꝛ sc̄tām ꝛ inuisibilē ꝛ sp̄ualē. ꝛ qꝛ nobilis ꝛ ꝑncipalis fine ꝯparatiōe est illud qd̄ siḡtur q̄ illud qd̄ siḡt: quia signū est ꝑp signatū ꝛ nō econuerso. idō sine cōparatiōe nobilior est illa ꝯiūctio sp̄ualis q̄ siḡtur per mr̄imoniū q̄ ip̄m mr̄imoniū. Et qꝛ ip̄m mr̄imoniū est institutū ꝛ ordinatū ad siḡndū ꝛ rep̄ñtādū ꝯiūctiōē ꝛ vniōnē sp̄ualē q̄ fit ꝛ fieri dȝ īter huānā naturā ꝛ seu ... ꝛ deū: qꝛ vtraq; est volūtaria ꝛ fit ꝑ liberū ꝯsensū. ... qꝛ ista ꝯiūctio alr̄ fuit a ꝑncipio hūane nature in statu ꝑfecto. ꝛ alr̄ in repatiōe post lapsū: qꝛ a ꝑncipio humana natura ꝯiūgebat deo solū p̄ amorē ꝛ liberū cōsensū. sȝ post lapsū ī repatiōe fc̄tā ē noua ꝯiūctio ꝛ vnio īter deū ꝛ huānā naturā. qꝛ ꝑsona filij dei ꝯiūxit se humane nature ī vnitate ꝑsone: ꝛ fact⁹ ē de⁹ ꝛ hō q̄ ē xp̄s. ꝛ vltra hoc ip̄e xp̄s de⁹ ꝛ hō ꝯiūxit sibi nouā societatē: qꝛ formauit eccl'iam seu xp̄ianitatē totā nouā p̄ sacra et lauit ꝛ abluit. ꝛ sic fc̄tā ē noua ꝯiūctio sp̄ualis īter xp̄m ꝛ suā nouā eccl'iam. Et sic sūt tres ꝯiūctiōes sp̄uales. Et idō postq̄ mr̄imoniū fuit ad hoc ꝑncipali⁹ institutū. s. ad siḡndū ꝯiūctionē q̄ fit īter deū ꝛ huānā naturā: seq̄tur q̄ sic a ꝑncipio fuit institutū ad siḡndū ꝑmā ꝯiunctionē sp̄ualē. ita iā denouo debuit istitui ꝛ ordinari ad siḡndū nouā ꝯiūctionē īter ꝑsonā filij dei ꝛ huānitatē quā assūpsit: ꝛ ꝯiūctionē nouā īter xp̄m ꝛ eccl'iam nouā: qꝛ vtraq; ē volūtaria ꝛ p̄ ꝯsensū liberū. ꝛ vtraq; ē ad modū mr̄imonij. Et idō mr̄imoniū ē ātiquū ꝛ ꝑmū sacrū. ꝛ ē et nouū sic baptism⁹ ꝛ alia. qꝛ dignū ē q̄ ista ꝯiūctio noua fc̄tā ī repatione siḡret ꝛ rep̄ñtaret sicut illa antiqua. Et sic matrimoniū est sacrū xp̄i sicut alia q̄si ī nouatū ad nouā siḡtionē. Et sic tres ꝯiunctiones sp̄uales rep̄ñtant per matrimoniū. s. prima que erat

Quid ꝛ q̄ mō. mr̄imoniū signet.

hominis seu ale cum deo solū per amorē. ⁊ alie due.s. filij dei i cū hūana natura quā assumpsit.⁊ xpi ⁊ ecclie sue quaȝ formauit.Un̄ in vtraq̄ cōiunctione est vnio duorꝫ.vnius sicut agentis ⁊ influētis. et alterius sicut patientis ⁊ suscipientis ⁊ hoc p vinculum amoris.qđ ꝓcedit ex mera volūtate.Et iđ recte sig̃tur et rep̄sentatur vtraq̄ cōiunctionū istarū spiritualiū p mr̄imoniū.qđ est cōiūctio duarū ꝑsonarū.quaruȝ vna est sicut agens ⁊ influēs.s. virilis sexus.et alia est sicut patiens⁊ suscipiēs sicut muliebris sexus.⁊ hoc ex mutuo cōsensu volūtatis.Et iđ sequitur ꝙ sacr̄m matrimonij est magnū sacramētum ꝓpter istas cōiūctiones spūales quas rep̄ñtat ⁊ sig̃t.⁊ spāliter ꝓpter tertiā cōiunctionē ⁊ vltimā q̄ est xpi ⁊ ecclie. vn̄ illa rectissime representaṫ in mr̄imonio.qꝛ sicut in mr̄imonio. est duplex cōiunctio.vna p amorē.⁊ ista est volūtatū ⁊ aiorꝫ ⁊ alia p copulā carnalē.⁊ ista ē cōpleta ꝯiūctio q̄ ē corporis q̄ sequiṫ ex pria.⁊ ibi est tota cōsummatio matrimonij.ita silr̄ in cōiūctiōe xpi ⁊ ecclie sue sūt due cōiūctiones.vna p amorē ex vtraq̄ parte.⁊ alia p cōformitatē ⁊ siītudinē nature.qꝛ xp̄s ⁊ ecclesia sua hn̄t cōformitatem carnis in ꝓcreando nouos ⁊ spirituales homines.⁊ sic sunt due magne cōiunctiones.

¶Qꝫ matrimoniū inq̄ꝫtū est sacr̄m xpi dat gratiaȝ et adiutoriū spūale contra carnalem cōcupiscentiā ad operandum illa que sunt necessaria in matrimonio.

¶Titulus.cccxviij.

ET qm̄ matrimoniū est sacr̄m xpi sicut alia sacra.iđ opȝ ꝙ sicut alia sacra dāt gratiā ⁊ spālem et adiutoriuȝ aliqđ spūale sicut hō idiget.ita etiā sacr̄m matrimonij det ⁊ cōferat aliquā gratiā certā ⁊ adiutoriū spūa
Gratia le sicut indiget hō i his q̄ sunt necessaria ad matrimo
cōferiur niū.Un̄ cū in matrimonio deṫ hoi facultas ⁊ ptās vtē
per sacra di sua vxore ad ꝓcreationē plis ⁊ hoc ex diuina insti
inentum tutiōe.daṫ ēt ibi gratia.cū q̄ illud ꝯueniēter fieri possit
matrimo sicut dictū fuit i sacr̄o ordis.illis q̄ digne suscipiūt sa
nij. cramētū mr̄imonij.⁊ in fide xpi recta intentione.vt scꝫ vniātur ex cōsensu hōi amoris ad ꝓcreādū plē ad dei seruitiū.Tales recipiūt gr̄am in mr̄imonio q̄ adiuuat cos ꝯ cōcupiscētiā carnalē ⁊ p talē gr̄am aīa subleuatur a corruptiōe cōcupiscētie libidinis inordinata. vt
Triplex sit ibi copula singl̄aris ⁊ copula vtilis et copl̄a insepa
bonū ma bilis.qꝛ ista sūt nc̄caria i mr̄imonio vt sit ꝑfectū ⁊ san
trimonij. ctū.Et sic ex ista gr̄a daṫ remediū ꝯ tres inordiatiōes cōcupiscētie.⁊ nasciṫ triplex bonū mr̄imonij.Primuȝ

bonū qđ nascit̄ ē istud.q2 em̄ ɔcupiscētia carnalis ad multas inclinat mulieres.q2 luxuriosus nō ē cōtent⁹ de vna s3 in m̄rimonio daṫ gr̄a hoī vt sit ɔtētus de sua vnica.ꝛ sic ꝑnitas ꝛ cōcupiscētia ad multas mulieres tollit̄ ꝑ copulā singularē.Scđm bonū est.nā cōcupiscentia inordīata inclinat ad delectatiōe3 ꝛ nō ad fructū ꝛ vtilitatē fruct⁹ q̄ est ꝓles.s3 tm̄ ipa q̄rit satisfacere sue cōcupiscētie.ꝛ iō in m̄rimonio daṫ gr̄a ꝛ adiutoriū vt nō cognoscat vxorē nisi cā ꝓlis.ꝛ sic talis inclinatio tollitur ꝑ copulā vtilē ꝛ fructuosa3.Tertiū bonū est istđ.nā post impletionē ꝛ oꝑis carnalis cōsummatione3 gn̄aṫ fastidiū ꝛ nausea.vnde postꝙ luxuriosus cognouit illā respuit illā ꝛ desiderat aliā.ꝛ iō in m̄rimonio datur gr̄a ꝛ adiutoriū vt sꝑ velit esse cū sua vnica.ꝛ sic tale fastidiū tollit̄ ꝑ copulā inseꝑabilē.Et vlterius ex copula singulari nascit̄ bonū fidei vt ad aliā nō accedat. ꝛ ex copula vtili insequit̄ bonū ꝓlis ꝛ ad hoc bonū ordinatū est matrimoniū ꝙtū ad offm̄ nature.ꝛ etiā ex copula inseꝑabili orit̄ bonū sacri. q2 talis copula inseꝑabilis est sacrm̄ cōiūctionis sp̄ualis iam dicte. Et sic tria bona nascunt̄ ex m̄rimonio.s.fides seu fidelitas.ꝓles. ꝛ sacrm̄.ꝛ sic gr̄a ꝑstat remediu3 ꝯ cōcupiscētiā. et iō m̄rimoniū est ordinatū in remediū ꝯ cōcupiscētia3.q2 ꝑ gr̄am q̄ in eo daṫ reprimit̄ ɔcupia in sua radice vt sit moderata.ꝛ etiā ꝑ illa tria bona q̄ sunt i ipo honestat ipa3 copulā carnalē ꝛ ipa3 ɔcupiam vt.s.act⁹ ad quem cōcupia inclinat careat turpitudine ꝛ fiat honeste.q2 illa tria bona cooꝑiūt turpitudinē illi⁹ act⁹ q̄ alias eēt turpissim⁹ ꝛ inexcusabilis ꝛ nullo mō licitus.ita ꝙ illa tria bona vel vnū eoꝝ excusant coitū vt nō sit pctm̄.q2 al's eēt pctm̄.Et sic m̄rimoniū dat remediū vt nō sit peccatū.qđ al's eēt pctm̄.q2 pl⁹ h̄nt illa tria bōa de hōestate ꝛ bonitate ꝙ̄ illa oꝑatio h3 de turpitudie ꝛ ihōestate Itē ēt m̄rimoniū dat remediū ꝯ ardorē cōcupie ꝛ oēs ei corruptiōes q̄ seq̄rētur si m̄rimoniū nō eēt.q2 dū satisfacit cōcupie i actu m̄rimoniali tūc ipa cōcupia nō ita incitat.s3 remittit̄ feruor libidinis q2 multi vrerent̄ per cōcupiam nisi h̄rent vxorē.quā cognoscendo euadāt ardorē.ꝛ adustionē carnis.ꝛ iō melius est nubere ꝙ̄ vri.Et sic m̄rimoniū liberat a pctō qđ al's cōmitteret̄.Et sic apparet ꝙ m̄rimonio tria cōsideranṫ p̄rio signū seu sigtio seu sacrm̄.offm̄ ꝛ remediū.Et ꝙ̄tū ad significationē duplex est sigtio.q2 sigt cōiunctionē xp̄i ꝛ eccl'ie ꝑ amorē ꝛ cōformitatē ꝛ cōiunctione3 nature.Et sil'r duplex est offm̄ in m̄rimonio.vnū est ꝑ mutuā nutritionē viri ꝛ mulieris.q2 adiuicē sese fouēt ꝛ nutriūt

Matrimoniū ē in remedium.

Tria in matrimonio.

Duplex officium.

ꝛ iuuant.ꝛ aliud est officiū ad ꝓcreandum ꝓlē.Sīr est

Duplex remediū

duplex remediū.vnū quātū ad fluxū cōcupīe.s.vt hō
nō tendat neq̄ vadat in oēm mulierē.aliud remediū
est q̄tū ad inordiationē vt.s.nō cogīscat mulierē amo
re libidis ꝛ delectatiōis nec sine affectu mr̄imoniali.
sȝ cā ꝓlis.Et sic sunt duo sig̃ta duo officia ꝛ duo reme
dia.primū significatū ꝛ primū offm̄ ꝛ ꝑmū remedium
sunt in sacro mr̄imonij q̄tū ad cōiunctiōez aīaꝝ. sȝ ꝑȝ
sig̃tū ꝛ ꝑm offm̄ ꝛ ꝑm remediū sunt in eo q̄tū ad cōiū-
ctionē corpoꝝ.Sicut āt in alijs sacris ē aliq̄d visibile

Materia et forma matrimonij.

seu sensibile exterius apparēs ꝛ aliq̄d inuisibile qđ si-
gnificat.ita sīr est in isto sacro.qꝛ aīr nō eēt sacrm̄.et
iō i isto sacro sūt ꝟba ꝛ signa exteriora seu act⁹ ꝛ opa-
tiōes exteriores loco reꝝ corꝑaliū q̄ sūt i alijs sacris.sic
in baptismo ablutio aq̄.Et iō istđ sacrm̄ fit sicut sacrm̄
pnie.in q̄ nō erat aliq̄ res corꝑalis.sic q̄ ꝟba exteri⁹ ꝺi
cta a viro ꝛ muliere ꝑ q̄ sig̃tur ꝛ declarat cōsensus īte
rior' āborū.sunt totū illud qđ appet p̄rio i mr̄imonio.ꝛ
ipse ꝯsensus īterior ē illđ qđ sig̃t in mr̄imonio sicut cō
fessio sig̃t cōtritionē ꝛ displicētiā interiorē in ipso sa-
cramento pnie.Et deinde ex illo causat vinculū obli-
gatoriū inter virū ꝛ mulierē inuisibile ꝛ spūale.ꝛ cōiū-
ctio q̄ nunq̄ dissolui pt.ꝛ hoc ex inordinatiōe diuina.
qꝛ de⁹ iustituit mr̄imoniū ꝓpt sig̃tionē coniunctionis
spūalis.ꝛ istud vinculū obligatoriū tm̄ ꝓpter mutuuȝ
cōsensum viri ꝛ mulieris exꝓssum ꝛ declaratū ꝑ ꝟba
exteriora vtriusq̄ vel ꝑ signa alia est ꝓprie mr̄imoniū.
Sic ergo ꝯsensus ꝑ ꝟba declaratus nō est mr̄imoniū.
sȝ causat mr̄imoniū.ꝛ sic sunt ibi tria ꝑ ordinē.scȝ ꝟba
exteriora significantia.ꝛ ipse cōsensus spōtane⁹ viri ꝛ

Ecce qđ significat matrimonium.

mulieris.ꝛ ipm̄ vinculū obligatoriū tm̄ indissolubile
ꝛ infrāgibile.ꝛ tale vinculū est sacrm ꝛ sig̃t cōiunctio
nē spūalem inter deuȝ ꝛ aīam.ꝛ inter filiū dei ꝛ hūanā
naturā sibi ꝑsonaliter copulataȝ ꝛ inter xp̄m et ecclāȝ
ꝛ iō ꝓpter talē sig̃tionē causat tale viculuȝ indissolubi
le.Et vlteri⁹ ex tali vinculo obligatorio ꝑ qđ vir trāsit
in ꝑtātē mulieris ꝛ mulier in ꝑtātē viri q̄tū ad corp⁹.
sequit vltima ꝯiūctio q̄ est copula carnalis. ꝛ iō ꝓpter
talē obligatonē vir tenet reddere debituȝ mulieri. et
mulier viro.Et sic appet qualr cōsensus voluntarius
expressus ꝑ verba causat perpetuā obligationē ex dei
ordinatione.Itē etiā apparet q̄ in matrimonio sp pos
sunt esse duo bona.scȝ fides ꝛ sacrm.q̄uis nō sp sequa
tur ꝓles ꝛ fructus.vn̄ posset ibi esse fides ꝛ fidelitas ꝓ
pter solutionē debiti.ꝛ etiā sp est sacrm ꝛ signū cōiun
ctiōis spūalis.imo ꝯiūctionū spūaliū iam dictarum.

¶ Q' summe debet timere ois xp̄ianus ne violet matrimonium suū vel alterius. Titulus.cccxix.

T qm̄ ip̄m m̄rimoniū est tm̄ sacramentū ⁊ tam magnū ⁊ institutū ⁊ ordinatuꝫ. ad re p̄sentandū ⁊ significādum magnas ⁊ sctis simas cōiunctiones sp̄ūales supius dictas cauere debēt oēs qui sunt in matrimonio ne deturpent et violent tm̄ sacramentū a deo ordinatum qꝛ q̄ violat ⁊ deturpat signū.facit iniuriam rei significate p illud ⁊ illi qui instituit istud sacr̄m. Et que maior iniuria q̄ iniuriare ⁊ def pare cōiunctionē filij dei cuꝫ humana natura in vna p̄sona q̄ est summe ho norāda cuius cōiunctionis ip̄m matrimoniū est signū ⁊ sacr̄m. Et q̄ maior iniuria q̄ iniuriare cōiunctioneꝫ xp̄i ⁊ eccl'ie.cuius ip̄m sacramētū est exp̄ssum.signuꝫ. Qui em̄ ipsas ꝯiunctiones cōtemnit ⁊ iniuriat. dign⁹ est maxima vindicta inhonorat em̄ humanitatē xp̄i p sonā filij dei ⁊ totā ecclesiā. Et silr dꝫ cauere ois hō ne violet ⁊ deturpet matrimoniū alteri⁹ coeūdo cū vxore eius.et cogitet quātū inhonorat ⁊ deturpat deū seu vi tu perat qui ip̄m matrimoniū in paradiso instituit. et vni viro vnā mulierē copulauit. Honorādum est igit matrimonium p̄pter deum qui ipsum instituit.

¶ Comparatio xp̄i ad eccliā sicut viri ad vxoreꝫ ⁊ sp̄ōsi ad sponsam. ¶ Titulus.cccxx.

T qꝛ xp̄s se habet ad ecclesiā siue ad xp̄ianitatē sicut vir ⁊ sponsus ad vxorē ⁊ ad sp̄ōsam.iō sicut quilibet vir et sponsus bonus amat suam vxorem in amore casto puro et bono ⁊ singulari.⁊ econuerso sponsa bona sponsum suū.ita silr xp̄s diligit eccliam suā amore castissimo purissimo ⁊ mūdissimo.⁊ etiā ecclesia amat xp̄m.et iste amor est inuiolabilis et p̄petuus. Et sicut sponsus bonus et verus ornat decorat et pulchrificat sponsam suā quātū potest iuxta honorē suum.ita xp̄s ornat suam eccl'iam oī ornamento ⁊ sp̄ūali ⁊ corporali.et int⁹ et extra quātū fieri pōt iuxta honorē suū. Et sicut ēt bon⁹ sponsus castigat sponsaꝫ suā ⁊ vxorē:sed nō destruit eā.sic xp̄s castigat ecclesiā.sed nō destruit eam. Et sicut bonus sponsus nō vult p̄mittere sp̄ōsaꝫ suam errare seu deuiare.sic nec xp̄s p̄mittit suā ecclesiam errare neq̄ deuiare. Et sicut sponsus defendit sponsam suā.sic christus ecclesiā suam. Et sicut bona sponsa honorat et timet sponsum suum.sic ecclīa xp̄m. Et vt oīa concludamus sicut in oībus se habet bonus sponsus ad suam sponsam.sic christus se habet ad ec-

cleſiaȝ.ſuã.Et qꝛ ſpõſus.ẽ imoꝛtalis.iõ etiã ſpõſa ẽ im
moꝛtalis.ꝛ ſic omnibus modis erit pꝛopoꝛtio.

¶Epylogatio. Titulus.cccxxi.

DEclaratũ eſt igiẽ de mõ ꝛ foꝛma in qͣbus
ieſus xp̄s dei fili⁹ ꝛ ver⁹ hõ tanq̄ȝ ver⁹ me
dicus ꝛ ſaluatoꝛ dat hñ eẽ ꝛ gr̃aȝ ꝛ ſaluteȝ
ꝛ oĩa neceſſaria hoĩ lapſo.ꝛ qualr̃ hõ ꝺ fa
cto recipit.ꝛ qualr̃ ꝟt⁹ paſſionis ꝛ moꝛtis
xp̄i applicaẽ hoĩ.ꝛ ẽt de mõ regñandi ꝛ renouãdi ho
minẽ ꝛ in coꝛꝑandi hoĩeȝ cũ xp̄o.Et mãifeſtũ ẽ ꝙ xp̄s
oꝑaẽ circa hoĩem renouãdũ ꝛ ꝑficiẽdũ ꝛ ꝯplẽdũ per
res viſibiles ꝛ ſenſibiles q̄ ſunt ſacr̃a.ꝛ ꝙ ꝟt⁹ ſalutife
ra deſcẽdit ꝛ deriuaẽ a diuĩtate q̄ eſt in xp̄o ꝑ ei⁹ hũa
nitatẽ in ip̄a ſacr̃a.ita ꝙ ip̄a ſacr̃a viſibilia ſũt inſtru
mẽta xp̄i.ꝑ q̄ tãgit hoĩeȝ ꝛ applicat ſuã ꝟtutẽ hoĩ idi
gẽti.ꝛ ꝟt⁹ paſſiõis xp̄i copulaẽ hoĩb⁹ ꝛ ꝙ ip̄a ſacr̃a ſũt
qͣdã mẽoꝛialia paſſiõs xp̄i ſiḡficãtia paſſionẽ p̄teritã
qꝛ ip̄a paſſio oꝑaẽ in hoĩb⁹ ꝑ mẽoꝛiã ei⁹.Et iõ xp̄s im
pleuit eccl̃iaȝ ꝛ xp̄ianitatẽ mẽoꝛialibus ſuis.vt ꝟt⁹ ſue
paſſiõis q̄ ẽ p̄terita ſꝑ remaneat ꝛ ſaluet hoĩes.¶De
claratũ ẽ ẽt qͣliter ip̄a ſacr̃a ſũt oꝛdinata ꝛ iſtituta ſm̃
neceſſitatẽ ꝛ indigẽtiã hoĩs cui ſacr̃a debẽt applicari
ꝛ ꝙ qͣnq̄ꝫ p̄ma ſacr̃a.ſ.baptiſm⁹.ꝯfirmatio.euchariſtia
pñia ꝛ extrema vnctio.reſpiciũt indigẽtiã cuiuſlibet
hoĩs in ſe p̄ncipalr̃ inquãtũ eſt ſingularis ꝑſona.ſed
duo vltĩa.ſ.oꝛdo ꝛ mr̃imoniũ oꝛdinatur ad alteꝝ.ita ꝙ
ille q̄ recipit ea p̄ncipalr̃ recipit ꝑpter alios ꝛ nõ ꝑpẽ
ſe.qꝛ ad h̄ oꝛdinatur.qꝛ ſacrm̃ oꝛdinis oꝛdiaẽ ad mlti
plicatiõeȝ ſpũalẽ xp̄ianoꝝ ꝛ ip̄i⁹ eccl̃ie.ꝛ ad multipli
cãdũ ꝛ ad renouãdũ in eſſe ſpũali.qꝛ per ip̄m datur
ptãs adminiſtrãdi ſacr̃a.ſꝫ mr̃imoniũ oꝛdinatur ad
multiplicationẽ naturalẽ ꝛ coꝛꝑalẽ fideliũ xp̄ianoꝝ ꝛ
ad renouãdũ ꝛ multiplicãdũ in eẽ nature.Unͥ ſicut in
natura hoĩs ſũt qͣdã vires ꝛ ꝟtutes oꝛdinate ad ꝯſer
uatiõeȝ ſp̄ei.ſic ſilr̃ in ſpũalib⁹ qͣnq̄ꝫ ſũt ſacr̃a reſpiciẽ
tia ꝑſonã ad ꝑficiẽdũ eã gr̃a.ſꝫ oꝛdo ꝛ mr̃ioniũ ſunt
ad cõſeruãdũ ꝛ ꝑficiẽdũ ip̄am eccl̃iaȝ.ꝛ iõ qꝛ iſta duo
reſpiciũt multitudinẽ.ꝛ alia qͣnq̄ꝫ reſpiciũt ꝑſonã ſin
gulareȝ.ſicut mltitudo ſeqͣtur vnitatẽ.ita iſta duo ſa
cramẽta ſequũtur poſt alia qͣnq̄ꝫ ꝛ vltimo poniẽ ſacr̃ȝ
matrimoniũ.qꝛ modicũ hꝫ de ſpũalitate niſi q̄tũ ad ſi
gnificationẽ.qꝛ ĩ h̄ eſt maximũ ſacramentũ.¶Decla
ratũ eſt ẽt qͣliter duo ſũt effect⁹ ſacroꝝ q̄ remanent in
hoĩe recipiẽte ſacr̃a.ſ.gratia ꝛ caracter ſeu ſignũ ideli
bile.Et ſic ex omnib⁹ apparere pñt numerus.ꝛ oꝛdo ꝛ
ſufficientia ꝛ operatio ſacramentoꝝ.Et ſic apparet
qualiter ip̄a

qualr ipa xpianitas et ecclia xpi est armata inuictis armis et medicamētis spūalib9 ita vt nihil ei officiat in aliquo. et q totū bonū ecclie et xpianitatis et totus thesaurus ei9 ↄsistit in sacris. et totū exercitiū ei9 est i vsu sacrox. Et sic ipa xpianitas et ecclia cōtinet in se totaz virtutē xpi p ipa sacra sctissima. et iō est abūdantissima plenissima ditissima i reb9 spūalib9. Et sic apparet q ipa sacra ecclie sunt bona pncipalia ipsius xpianitatis et ecclesie xpi. et oia alia sunt minus pncipalia et qsi accidētia et accessoria quasi qdā ornamēta vel q dā sustētamēta. Vñ xpianitas a xpo dicit et deriuat. et ideo bona q xps ei dedit sūt pncipalia. sicut sūt sacra in qb9 dedit seipz ipi ecclie. sz alia bona dātur ab hoibus. Et iō cauendū est et summe fugiēdū ne bona ecclesie et xpianitatis principalia a xpo data reputent minus pncipalia et data ab alijs q sūt nihil. et quasi accidētalia reputent pncipalia et maiora. O quāta iniuria eēt ista cōtra xpm. o quāt9 cōtēpt9. o quāta inordinatio. o quāta cecitas et deuiatio. Cauere igit summe debēt a tāto malo et a tāta iniuria ministri ecclesie. Et qd esset facere hoc nisi reputare corp9 maius q aiaz. et aiam reputare minus pricipalē et eleuare corp9 supra aiaz. mortale supra imortale. corpale supra spūale et visibile supra inuisibile. Esset q hoc puertere totum ordinē xpianitatis et ecclie xpi quātū ē in se. Quō talis minister q h faceret ↄcordaret cū xpo cui9 ē mister cui9 bonox ipe est dispēsator. Quō eēt dign9 dispēsare et mistrare bona xpi pncipalia q p nihilo reputat. Sint igit solliciti et intēti oēs mistri ecclie. vt honorez sacra ecclie. quox sūt dispēsatores et pp̄ter que ipi ho norantur vt simul perueniant ad eū a quo omnia sacramenta habent totum et originem. Amen.

¶ De iudicio vniuersali et resurrectione generali. Et ondit q iudiciū vniuersale est vēturū de necessitate cū resurrectione gnali. in quo oēs hoies et tota natura hūana resurgēt cū pprijs corpib9 ad recipiēdum publice completam et finalem retributionē et suum finalē complementum sm verā iusticiā. Titulus.cccxxij.

Epilogat totū libx

Q Uoniā aūt iste liber seu ista scia ē de hoie vel pncipio pdictū ē. iō opz tractare in isto libro oia q ptinēt ad hoiez de pncipio vsq ad finē et totū pcessuz hois siue hūane nature. Et qm data ē iā i isto libro cognitio de hoie sufficiēs. et ondsū ē q hō fact9 ē a deo. et q ppter ipz facta sūt oia. et qualr hō obligat deo et ad q obligat. et q hō inqntū ē talis nature et pmiabilis et pūibilis in

fuis opib9.τ ostēsum est totū debitū hoīs.τ ostēsuȝ ē et qualiter hō fuit lapsus a suo pmo statu τ qualiter facta est opatio.τ ostēsuȝ est quō hō p sacra surgit de lapsu τ sanatur τ reducit ad statū pmū vt possit opari τ facere opa q̄ dȝ facere si vult.si g̃ duo opa q̄ de9 fecit circa hoīes iā pcesserūt.s.opus odtiōis τ op9 restaurationis seu reparatiōis iō nō restat nisi opus glificatiōis τ pmiatiōis seu finalis retributiōis.qr tria opa dei sūt circa hoīeȝ vt dictū ē.τ ēt icludit in istis opus gubernationis.Ipse eñ hō est opus dei viuūt propt. qd fecit oīa alia opa ad cui9 salutē τ vtilitatē sua pui dentia semp apparet manifeste esse intēta.Et iō ipossibile ē φ de9 relinq̄t hoīem incōpletū.τ φ nō cōpleat oīa q̄ sunt cōplenda circa hoīem ƀm φ natura hoīs reqrit.Postq̃ eñ incepit τ cōtinuauit.opȝ ex bonitate. φ cōpleat.Et qm̄ hō est talis nature rōne sue volūtatis libere φ nullo mō pt cogi sȝ opat libere τ ē dñs operū suoꝝ.τ hoc nō habet alie res inferiores q̄ opant ex necessitate iō iā cōclusuȝ fuit supi9 in quoda caplo de cōpatione hoīs ad alias res penes libeꝝ arbitriuȝ φ opa hoīs hñt talē naturā sup opa aliaꝝ rerū φ sunt remunerabilia τ eis debet retributio.ita φ hō taliter factus ē φ p sua opa ppria dȝ acq̄rere retributionē τ suum finale complemētū.ita φ pus dȝ mereri τ lucrari. τ postea ei dȝ fieri retributio τ dari merces p iusticiā ita φ hō ē talis nature φ dȝ acq̄ret suū cōplemētū τ suū finale bonū p iusticiā τ p merita pmiatiōis τ solutionis.et iuste retributiōis.qr aliter nō saret hoī .Et iō cōclusum fuit ibi.φ necesse est φ oīa opa hoīs iudicētur τ discutiāt i vitate vt veraciter recipiāt qd eis dbet ƀm verā iusticiā. Et iō vt non oporteat hic reiterare oīa q̄ dicta sunt ibi in illo caplo.recurrēdū est ad illud capitulū.qr est fundamētū τ radix istius ptis.Et iō iā firmū est τ impossibile est aliter esse q̄n fiat iudiciū verū τ discussio de opibus hoīs siue bonis siue malis.τ iō nō restat declarare nisi qualiter fiat istud

Qr necessario fiet iudicium

udiciū τ talis discussio τ q̄liter fiat ista retributio et pmiatio τ solutio.Itē ēt iā declaratū est in capitulo de gaudio τ tristicia.q̄liter necesse est τ erit φ q̄libet aīa recipiet suū corp9 ppriū ad cōplemētū tristicie vel gaudij.τ sic iā pbatū ē resurrectio corpoꝝ τ nō restat

Qr finale iudicium erit cōplemētū oīs

pbare nisi quomō fiet.Et qm̄ istd erit vltimū op9 dei circa hūanā naturā.τ erit cōfirmatio toti9 hūane nature.τ pp̄s toti9 mūdi q̄ fact9 ē pp hoīes.Et iō oportebit φ ista retributio finalis q̄ erit cōplemētū oīs fiet

eo mō q̄ ꝯuenit deo ⁊ hoī. Un̄ istō opꝰ solū erit opus
dei sine adiutorio alicuiꝰ creature. ⁊ ipa natura hūa-
na nihil operabitur nisi solum recipiens retributio-
nē ⁊ solutionē sibi debitā. ⁊ iō modꝰ faciēdi istā retri
butionē finalē oportebit ꝙ sit iuxta naturā suoꝝ opeꝝ
bōꝝ ⁊ maloꝝ ſm ꝙ eis ꝯuenit: qꝛ necesse ē ꝙ bōa opa ⁊
mala hēant suū ꝯplemētū. Et q̄m bōis opibꝰ debet̄ ho
noꝛ laus ⁊ glīa. malis ꝟo ꝯfusio ꝟecūdia ⁊ vitupiū. iō
oportebit ꝙ bōa opa ⁊ meritoria q̄ fcā sūt ꝑꝑ deū. reci
piāt tm̄ honorē ⁊ laudē ⁊ glīaꝫ q̄ nō possit maioꝛ exco-
gitari. ⁊ mala opa q̄ facta sūt ꝯ deū recipiāt tātā ꝯfu-
sionē q̄ nō possit maioꝛ excogitari. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ipi hoīes q̄
fecer̄t ipa bōa opa vl̄ mala recipiāt ipaꝫ laudē ⁊ glīaꝫ
seu ꝯfusionē ⁊ ꝟecūdiā. ⁊ iō ꝑꝑ h̄ ncēe ē ꝙ fiat iudiciū — Quare fi et iudiciū
vl̄e in q̄ sil̄ sint oēs hoīes ⁊ oēs angeli ⁊ oēs creature q̄
hn̄t itellectū ⁊ rōnē ⁊ ipe deꝰ. vt oīa opa bōa ⁊ mala vi
deāt̄ ⁊ cognoscāt̄ clare ab oībꝰ. vt. s. ille q̄ fec̄ opa bōa
videat ea clarissīe ⁊ oēs alij ēt videāt. Quis ei cuilibꝫ
hoī pꝰ mortē certa sit statiꝫ cognitio ꝺ sua dānatiōe vl̄
ꝑmio. tn̄ oībꝰ nō ē notū h̄. ⁊ iō i futuro iudicio oībꝰ fit
notū clarissīe. ⁊ ista noticia ⁊ visio q̄ ab oībꝰ fiet cābit
maximū gaudiū seu maximā tristiciā. Hoc āt nō pos-
set fieri nisi i futuro ⁊ vl̄i iudicio. i q̄ sit tota natura hu
mana ⁊ āgelica cū deo. Iō necesse erit ꝑꝑ h̄ ꝙ q̄libꝫ poꝛ — Corda hominū ab oībus co-gnoscēt̄.
tet oīa opa sua scꝑta i seipo ⁊ i sua ꝯscia. ⁊ ꝙ ipe ꝯsciet
corda oīꝫ hoīꝫ clarissīe ab oībꝰ cog̃scāt̄. vt sic bōi reci-
piāt bonā ⁊ vl̄eꝫ laudē ⁊ honorē. ⁊ mali recipiāt malā
⁊ vl̄eꝫ ꝯfusionē. nec al̄r opa bōa ⁊ mala hērēt suū ꝯple
mētū. Itē ēt h̄ sūme ꝯuenit malis opibꝰ. qꝛ ꝓꝑa cogni
tio de malis opibꝰ igerit dānato maximā penā cū vi- — Cōfusio ē ꝓꝑa pēa danatoꝝ.
det se ꝑ sua opa ꝓꝑia iuste dānari. Et ꝯuenit malis o
pibꝰ ipa ꝯfusio q̄ ē ꝓꝑa ipoꝝ pūitio. qꝛ hoīes magꝭ ti
ment cōfusionē q̄ꝫ aliq̄d aliud. quia etiam pena ignis
cōpetit aīalibꝰ. qꝛ etiā possunt sentire dolorē sed non
possunt sentire cōfusionē. ⁊ ideo hoc solum conuenit
hoībus ⁊ rebus rōnalibus. ⁊ ideo vellent magis ho-
mines penā doloris q̄ꝫ cōfusionēꝫ. ⁊ hoc ideo qꝛ mala
opa sunt illius nature ꝙ semper volunt celari ⁊ nullo
modo cognosci. ⁊ iō eoꝝ punitio ꝓꝑia est ꝙ publicē-
tur ⁊ manifestētur vt recipiāt cōfusionē ⁊ verecūdiā:
Et ideo qꝛ ipa mala opera debēt puniri vltima puni-
tione ⁊ recipere ꝓꝑiam retributionem in summo et
hoc nō posset fieri nisi fieret iudiciū vl̄e in q̄ recipiāt
ꝯfusionē vl̄eꝫ. Un̄ si ista publica ꝯfusio ⁊ gn̄alis nō fie
ret pctā ⁊ alia mala opa nō punirēt̄ ad ꝯplemētū. nec
deus daret eis vltimam retributionē. Un̄ nihil ma-

gis timēt ꝛ abominant mali hoīes ꝙ confusionē. ꝛ nihil est magis ꝯ eoꝝ voluntatē ꝛ iō magis vellēt puniri quacūq; alia pena ꝙ cōparare corā deo ꝛ corā oībus angelis ꝛ hoībus. Et q̄ sup. oīa hoīes nollēt ꝙ secreta cordis eoꝝ scirent. q̄ nihil magis abscōdit mal⁹ hō ꝙ cōsiliū secretū sui cordis ꝛ intētionē malā ꝛ falsā ꝛ dolū cordis sui. iō ꝑ ꝯriū necesse erit ꝙ ꝯsilia secreta cordis ꝛ male cogitatiōes ꝛ intētiones dolose occulte publicent ꝛ manifestent tāta manifestatiōe tāta claritate ꝙ nō possit eē maior. vt sicut i secreto cordis dilexerūt ꝓpriū honorē secretū ꝛ ꝓpriā laudē ꝯ honorē dei. Ita manifestent secreta cordis oībus ad ꝯfusionē eoꝝ Sicut aūt dictū ē de opibus malis ꝛ ꝯsilijs cordium. ita silr dicendū de opibus bonis ꝛ intētionib⁹ bonis. Uñ illō qō est ꝯfusio maloꝝ operū. est laus ꝛ glia ꝛ honor bonoꝝ opeꝝ. q̄ sicut publicatio maloꝝ opeꝝ est cā ꝯfusionis. ita publicatio bonoꝝ opeꝝ est cā laudis ꝛ bonoris ꝛ glie. Et iō sicut opibus malis ꝛ cogitatiōib⁹ debetur publica ꝯfusio tāta ꝙ nō possit esse maior. ita etiā bonis opibus ꝛ intētionib⁹ rectis debet publica laus ꝛ glia. ꝛ etiā tāta q̄ nō possit eē maior. Uñ tā boni ꝙ mali cognoscēt veritatē. iō tā boni ꝙ mali laudabūt opa bona ac approbabūt. ꝛ vilipēdent ꝛ vitupabūt ac abominabūtur oīa mala opa ꝛ in seipis ꝛ in alijs. q̄ oēs recte iudicabūt ꝛ laudabūt qō ē laudandū. ꝛ vitupabūt qō est vituperandū ꝛ vtent rōne. Sic ḡ publica laus ꝛ publica ꝯfusio. publica affirmatio ꝛ publica ꝯfusio. publica affirmatio ꝛ publica reprobatio de necessitate cōcludūt. ꝙ iudiciū vle debeat fieri. in q̄ oēs hoīes simul hñt resurgere cū eoꝝ opibus cogitationib⁹ ꝛ volūtatibus. Et q̄ nō sunt nisi duo iudicabilia. vꝫ bona opa ꝛ mala q̄ sunt ꝯria inter se. iō q̄ duo ꝯria magis cognoscūtur ꝛ vident qñ sunt insimul ꝛ principalr. iō opꝫ si oīa debeāt plenissime ꝛ ꝑfectissime iudicari ꝙ simul appareāt in eodē tpe. Et sic i futuro iudicio erūt simul oīa bona ꝛ mala vt videat vnū iuxta aliud. vt sic ꝑ talē appropiationē mala videant magis vitupabilia ꝛ maiori ꝯfusione digna ꝛ ipa bona magis laudabilia appareāt. vt sic publica ꝯfusio maior sit ꝑ publicā laudē. et publica laus maior sit ꝑpt publicā ꝯfusionē. vt sic vnū aliud augmētet. Sic ḡ natura operū bonorū ꝛ natura maloꝝ operū de necessitaté ꝯcludūt ꝛ reqrunt iudiciū gñale oīm hoīm simul. ꝛ iō necesse ē ꝙ de⁹ rñdeat ei ꝛ ordinet iuxta eoꝝ naturā. aliter vniuersum nō posset esse completum. q̄ hoc deficeret. Hoc autem fieri non potest. videlicet ꝙ aliquid deficiat in vniuerso.

Qr reuelabuntur consilia cordium.

Bonis operibus debetur laus.

Cōclusio ꝙ necessario fiet iudicium.

¶ Sequũtur alie rões que ꝓbant hoc idẽ ⁊ alia fundamẽta ⁊ ꝑte hoīs. ¶ Titu.cccxxiij.

Preterea natura gaudij ⁊ tristicie concludũt iudiciũ vl̃e esse venturũ. Vñ necesse est ꝙ gaudiũ bonoꝝ sit tm̃ ꝙ nõ possit eẽ maius. ⁊ ꝙ tristicia maloꝝ sit tãta ꝙ nõ possit esse maioꝛ. ⁊ hoc loquẽdo de tristicia ⁊ gaudio q̃ veniunt ab extra. Et iõ boni magis gaudebũt cũ videãt ꝙ opa bona eoꝝ videãtur ⁊ approbent publice corã deo ⁊ tota natura hũana ⁊ angelica. ⁊ etiã mali magis dolebũt de publica cõfusione. Jõ ad cõplemẽtũ gaudij, ⁊ tristicie necesse est ꝙ fiat iudiciũ vl̃e ⁊ publicũ corã oibus hoibus ⁊ angelis.

¶ Preterea hũana natura est vna natura vna spẽs ⁊ nõ due ⁊ tota ẽ iudicabilis ꝑ iudiciũ retributiõis ⁊ solũ est vn⁹ iudex. s. de⁹. ⁊ iõ toti hũane nature iudiciũ cõuenit vnũ retributiõis cõpletum ⁊ finale ⁊ cõe vt sic tota iudicet. ⁊ nõ fiãt duo iudicia. sꝫ vnũ de oibus insimul. Vñ cũ oẽs hoies sunt ꝓmiabiles ⁊ punibiles ꝑ iusticiã cũ sint eiusdẽ nature ⁊ eiusdem speciei. cõuenit valde vt sit vnũ iudiciũ gñale. in q̃ tota natura hũana perficiat ⁊ recipiat vltimũ cõplementuꝫ ⁊ finalẽ retributionẽ. Et iõ finalis ⁊ cõpleta retributio q̃ dabit cõplemẽtũ nature hũane dꝫ fieri sl̃ ⁊ sel. qꝛ ẽ vltima foꝛma. qꝛ nihil ampli⁹ addet neqꝫ diminuet. Vñ valde irrõnabile esset ꝙ hõ ꝑ seipm̃ cõpleretur sine alio ⁊ reciperet suã vltimã retributionẽ siue in bono siue in malo. qꝛ q̃uis vn⁹ hõ est ꝑoꝛ altero ꝑ gñationẽ. ⁊ vn⁹ moriatur pri⁹ q̃ alter. tñ ꝓpter hoc vn⁹ nõ dꝫ iudicari i finali iudicio nec cõsummari neqꝫ cõpleri ꝑus q̃ alt. qꝛ ista ꝑoꝛitas ⁊ posterioꝛitas nõ ẽ alicui a seipõ sꝫ ab alio nec aliq̃s ꝓpter istã ꝑoꝛitatẽ vel posterioꝛitatẽ meret vel demeret. qꝛ null⁹ meruit vl̃ demeruit ꝙ eẽt ꝑoꝛ vel posterioꝛ. ⁊ ipa retributio finalis cuiuslibꝫ dꝫ fieri fm̃ ꝓpꝛia merita vel demerita. Et sic postq̃ ꝑoꝛitas vel posteritas nihil facit ad retributiõem cũ oẽs hoies sint vni⁹ nature. ⁊ iudicabiles iudicio retributionis, ⁊ ab vno ⁊ eodẽ iudice. seq̃tur ꝙ tota natura hũana ⁊ q̃libꝫ ei⁹ ps insimul dꝫ iudicari in finali iudicio retributionis. nec vna ps dꝫ ꝓcedere aliã nisi sit aliqua causa singularis ⁊ ꝓrogatiua specialis. Vñ opoꝛtet ꝙ humana natura sit simul tota cõgregata ⁊ tota videat seipam in ꝓpꝛia foꝛma. quia postq̃ ꝑ iudiciũ retributiõis dꝫ diuidi in duas ꝑtes anteq̃ finaliter diuidatur necesse ẽ ꝙ cõiũgat vt sit tota sl̃ qꝛ diuisio seu sepatio ꝓsupponit aliquã vnionem. Et qꝛ tota hũana natura non

Margin notes: alia ratio — Prioritas moꝛtis vel posterioꝛitas nihil iuuat in iudicio.

potuit vnq̃ eẽ simul ⁊ in propria forma tpe meriti ⁊ gr̃ationis.ↄueniẽs est ꝙ sit tota siĺ tpe p̃mij ⁊ retributionis.⁊ ꝙ ille due ptes q̃ fiẽt de natura hũana.tota siĺ adinuicẽ se videãt p̃ncipaĺr.⁊ p taleẽ separationem vna ps.s.bonoꝝ sũme gaudeat ⁊ altera ps.s.maloꝝ sũme tristeẽ.⁊ ineternũ ps maloꝝ recordeẽ de gl̃a ⁊ gaudio bonoꝝ ad augmẽtationẽ tormẽtorũ eoꝝ.⁊ ps bonoꝝ recordeẽ de miseria maloꝝ ad eoꝝ gaudiũ augmẽtandũ vez ꝙ ipi sunt ab illa mis̃ia erepti ⁊ liberati.qđ nõ fieret nisi oẽs mali siĺ viderẽt ad oculos oẽs bonos.⁊ boni viderẽt malos oẽs siĺ.Vñ noticia p experientiã ẽ pfecta noticia.⁊ talis noticia deficeret in ppetuũ bonis ⁊ malis.Opꝫ ĝ vt tota natura hũana semel ↄgregata sit insiĺ ⁊ postea diuidaẽ.qꝛ mali magis cruciabunẽ in seipis.⁊ boni magꝭ gaudebũt q̃ si hoc nõ fieret. Sic ĝ ex pte nature hũane cõcludiẽ ꝙ opꝫ ꝙ vnũ iudicium generale fiat de tota natura humana insimul.⁊ ita cõuenit nature humane.⁊ operibus eius.

¶Qꝛ iudiciũ generale totius humane nature requirit resurrectionẽ.generalẽ insimul oim hominum.

¶Titulus.cccxxiiij.

Et qm̃ hũana natura dꝫ ↄsummari p finalẽ retributionẽ.⁊ iđ est iudicabilis iudicio retributiõis.iđ eo mõ dꝫ fieri vltima retributio q̃ cõuenit hũane nature.Et iđ qꝛ ad naturã humanã ptinet corp⁹ ⁊ aĩa.⁊ qꝛ est cõposita ex natura corpali ⁊ sp̃uali.qꝛ tres sunt nature in vniuerso. vt declaratũ fuit in capĺo de natura angelica.s.corpalis tm̃.sp̃ualis tm̃.⁊ natura cõposita ex naturis vtrisq; ⁊ ista est hũana natura.ĝ ad naturã humanã ptinẽt ⁊ corpus ⁊ aĩa natura corpalis ⁊ sp̃ualis.ĝ postq̃ ipa est iudicabilis ⁊ p̃miabilis dꝫ recipe finalẽ retributionem tã in corpe q̃ in aĩa.⁊ necesse est ꝙ iudiceẽ tã in corpe q̃ in aĩa insiĺ.qꝛ aĩa nõ est hũana natura.neq; corp⁹ ẽ hũana natura sꝫ vtrũq; insiĺ ↄiunctũ.Et iđ qꝛ hõ ẽ iudicabilis ncc̃e est ꝙ aĩa reuniaẽ corpi ⁊ recipiat finalẽ retributionẽ.vñ meruit vel demeruit non in corpe tm̃ nec ĩ aĩa tm̃.sꝫ ĩ corpe ⁊ aĩa siĺ ĝ siĺ ĩ corpe ⁊ ĩ aĩa dꝫ iudicari ⁊ p̃miari vel puniri finaĺr.in corpe ⁊ in aĩa simĺ dꝫ recipe suã vltimã ⁊ finalẽ retributionẽ. Quis ei aĩa ad statim dũ exit de corpe vel p̃mieẽ in celo vel puniaẽ in purgatorio.vel dãneẽ in inferno.tñ nõ ẽ cõpleta retributio nec finalis.nisi aĩa iterũ vniaẽ corpori.qꝛ aĩa nõ est.hõ.neq; corp⁹ ẽ hõ.Et qꝛ iudiciũ vĺe ⁊ retributõ finalis dꝫ fieri in tota natura hũana seq̃tur ex necessitate ꝙ tota natura hũana dꝫ resurgere in corpe ⁊ ĩ aĩa

Judicabimur in corpore ⁊ anima.

⁊ ꝙ quelibȝ aïa recupabit suū ꝓpriū corp⁹. ⁊ sic q̄libet hō q̄ est ps hūane nature cōpeat i vltimo ⁊ finali iudicio. qđ respicit totā naturā ⁊ totā cōitatē hoīȝ inq̄ntū sunt hoīes. vt sic tota natura hūana cū oib⁹ ptib⁹ suis cōpleta sit sil̄. ⁊ nihil ei deficiat. Ergo sil̄ colligata sūt iudiciū vle ⁊ resurrectio mortuoꝝ gn̄alis. Et hoc ideȝ reqrit cōplementū vniuersi qđ ɔstat ex trib⁹ natur̄. vt dictū ē. Ergo cū natura corpalis tm̄ ⁊ natura spūalis tm̄ manēt ineternū. ɔuenit ⁊ necesse ē ꝙ natura cōposita ab vtrisq̄ etiā maneat ieternū. Et qꝛ i hūana natura fit q̄dā sepatio istarū duaꝝ naturaꝝ ꝑ mortē. seqꝛ ꝙ in vlī ⁊ finali retributiōe i q̄ oia ⁊ singl̄a cōplebunt tota hūana natura reītegrabit̄ tā i corpe q̄̄ in aïa. sȝ nō in eodē statu. sȝ s̄m exigētiā meritoꝝ ⁊ demeritorū. qꝛ hoc reqrit ordo vniuersi. Igit̄ ordo ⁊ cōplementū toti⁹ vniuersi reqrit ꝙ fiat vlis resurrectio ⁊ ɔpleta retributio oīm meritoꝝ ⁊ demeritoꝝ. ⁊ nihil maneat īpunituȝ ⁊ nihil irremūeratū vsq̄ ad minimū q̄drantē. Ordo ⁊ cōplementū vniuersi etiā reqrit ꝙ sint tres nature iā dicte. Ergo ex istis ɔcludit̄ gn̄alis resurrectio bonorū ⁊ maloꝝ hoīm. qꝛ postq̄̄ aïa manebit ieternū. necesse est ꝙ corp⁹ maneat ineternū siue i bono siue i malo. qꝛ vtrūq̄ est ad decorē vniuersi ⁊ pulchritudinē. qꝛ totuȝ erit s̄m iudiciū rectū ⁊ iustū i q̄bus ɔsistit decor ⁊ pulchritudo vniuersi. Uñ nō ꝑt eē ꝙ ps aliq̄ hūane natur̄ remaneat ineternū ⁊ aliq̄ nō. qꝛ est vna natura. ⁊ iō ꝺȝ tota remanere vel nihil de ea. ⁊ iō postq̄̄ aïa remanet ꝑpetuo. necesse ē etiā ꝙ corp⁹ remaneat ꝑpetuo. Nec pōt esse ꝙ aliq̄ aïa recuperet corp⁹ suū ⁊ aliq̄ nō. qꝛ ordo vniuersi reqrit ꝙ tota hūana natura remaneat ineternū in corpe ⁊ i aïa. Et iō q̄uis pueri nō essent iudicabiles qꝛ nihil fecerūt ex ꝓprijs neq̄ meruerūt neq̄ demeruerūt. sȝ ex aliena culpa ɔ̄xerunt culpā q̄ imputat̄ eis si nō sint baptisati. attñ ꝑpt vniuersi cōplementū necesse erit eos resurgere. qꝛ nō solū iudiciuȝ vle reqrit resurrectionē oīm hoīm. sȝ etiā ordo ⁊ cōplementū vniuersi reqrit hoc. ¶ Itē etiā iā declaratū est i caplo de lapsu. ꝙ hūana natura in prio statu fuit facta inmortalis. sȝ mors intrauit ꝓpter penā ⁊ punitioneȝ primi hoīs vt declaratū ē. ita ꝙ si prim⁹ hō nō peccasset. aïa nūq̄̄ fuisset separata a corpe. sȝ tot⁹ hō in aïa et corpe finaliter fuisset remunerat⁹ in gl̄ia. ⁊ ideo intētio dei erat ꝙ hūana natura simul in corpe ⁊ in aïa maneret ineternū. Ergo cuȝ hūana natura nō obstāte ꝙ mors intrauerit ꝓpter peccatū debet recipere vltimā mercedem s̄m merita vel demerita. sequit̄ ꝙ integrabitur

Resurrectio ⁊ iudicium erunt simul.

Corpa resurgētiuȝ in eternū manent.

Alia rō.

in corpore et in aia. qr isto mo deus ordinauerat q in corpe et in aia eternalr remuneraret. Unde postq deus pter pctm ade no destruxerat humanam naturam. sed fecit ipam multiplicari et crescere vt ptz. sequit q ipse vult q de natura humana fiat illud qd ipse finalr ordinauit et eo mo q ordinauit. Et io pp pmam ordiationem dei oz q tota huana natura simi corpe et i aia recipiat suam vltimam mercedem.

Alia rõ. ¶ Preterea cu iam declaratu sit q e necesse q resurrectio fiat. sed cu nos videamus ad oculu q hoies moriunt. et tn no resurgut: qr videmus eoz corpa remanere in terra signuz est q expectat resurrectio gnalis oim infit. postq oes debet resurgere: vt iam declaratuz fuit.

Alia rõ. ¶ Itẽ vt nullus resurget vt oes resurgẽt. g si aliqs iam resurrexit. argumetu est q oes resurgẽt. Sz iam surrexit xps verus ho: q fuit vere mortuus. g et oes resurgẽt qr resurrectio debet huane nature. nec est ipossibile cu iam fel factu est.

Eadẽ virtute qua xps resurrexit et nos resurgemus. Sicut eni vnus potuit resurgere. ita et oes p eadẽ virtutẽ q ille resurrexit poterut resurgere. Qr surrexit xps q fuit vere mortuus et viuit in corpe et i aia ieternu. hoc certissimu est et nulli dubiu. qr si xps no surrexit a mortuis: sz adhuc mortuus est. tuc qro vn venit xpianitas tota q antea no erat q tota fundat in xpo. et in noie xpi est fundata: q et tota credit in xpz et in noie xpi facit oia. Si eni xps adhuc eet mortuus cuz fuerit ita crucifixus et ab inimicis suis occisus. et fuerit sume paup nihil hns in hoc mudo. qro qs hoiz ausus fuisset pdicare ipm post mortez suam? qro qs pdicasset ipm p totu mudu cu tata fortitudie. qs fuisset ita stultus? Ergo cu videmus ipam xpianitatẽ sic fundatam: sic ordinatam et regulatam. et sibi totalr obedietẽ. et qr scimus ipm vere fuisse mortuu et sepultu. si copemus oia q sunt secuta post mortẽ ad ipam mortẽ. ipossibile eet q ipse adhuc eet mortuus: qr nisi ipsemet fecisset oia illa q secuta sunt post mortẽ sua nullus alius fecisset. Si el granu frumeti qd ponit et sepelit in terra totalr moriat et no reuiuiscat: tuc nihil amplius est de eo sup terram: nec se multiplicat. Si aut fuerit multiplicatu signu fuit q granu reuixit et viuificatu est. Ita silr postq vere mortuus fuit xps et sepultus. si no reuixit iteru nec in eo fuit virtus p quam resurrexit. sequit q nulla multiplicatio secuta fuisset post mortẽ sua. Sz cu ad oculu videamus xpz fuisse multiplicatu in infinitu post mortẽ sua: et puertisset multos hoies totalr post mortẽ ad seipm et ad suaz fidẽ et amorẽ. et ad moriedu p eo. sequit verissime. q ipse iteru reuixit et a mortuis surrexit. Et hoc no potuit fieri nisi in eo fuisset virtus aliq sz no huana: qr corpus no

potuit seipm facere viuere:nec aīa potuit suscitare cor
pus suū.ergo sequitur ꝙ ibi erat vtus dei q̄ fecit hoc.ergo vtus
diuina suscitauit xpm a mortuis.ergo sequitur ꝙ deitas erat
cū corpe.Sic ergo postq̄ de facto xps surrexit a mortuis.
sequitur ꝙ oēs hoīes resurgēt eadē vtute et potētia per
quā ipse resurrexit a mortuis:sȝ nō in eodē statu:quia
mēbra sua ⁊ xpiani fideles resurgēt ei similes glificati in
corpe.⁊ oēs alij q̄ fuerūt xpo ꝯtrarij resurgēt ei dissimiles.q̄
re sequitur ꝙ resurrectio erit gnālis.cū ergo cā ⁊ rō q̄re re-
surrectio fieri debeat maneat antēq̄ hoīes moriant̄ q̄tū ad corp⁹.sequitur ꝙ de⁹ ad quē ꝑtinet facere ipam re
surrectionē corpoꝝ.faciet eā loco ⁊ tpe ꝯgruis ⁊ oppor-
tunis.Uñ vt⁹ ⁊ cā resurrectiōis ex ꝑte nat̄e hūane est
meritū vel demeritū hoīs:qđ factū est ꝑ aīam sil' cum
corpe:⁊ etiā cōplementū vniuersi.⁊ iō lȝ hō moriatur:
tñ semꝑ meritū vel demeritū manet.et sic sꝑ remanet
causa resurrectionis. Et iō necessaria est resurrectio
corpoꝝ.q2 alīs esset vacuū in vniuerso.

Uirt⁹ dei suscitauit xpm.

Argumētū ꝙ possibile est ꝙ de terra iterū formen
tur eadē corpa que pri⁹ erant. Titulus.cccxxv.

Quod aūt de terra iterū formari possint il-
la eadē corpa q̄ prius erāt ⁊ sil'. hoc iaȝ pōt
manifestari ꝑ illa q̄ iā facta sunt.Certū ē
eñ ꝙ de⁹ creauit in pncipio inūerabiles
spēs creaturarū de vna ⁊ eadē terra:quia
oēs spēs herbaꝝ arboꝝ ⁊ aīaliū ⁊ copora
hoīm formata sunt ab vna ⁊ eadem terra.Si ergo potuit
hoc fieri:q̄re nō potit fieri vt de eadē terra seu de eis-
dē pulueribus:ex qb⁹ cōpositū erat qđlibet corp⁹ huma
nū.iterū fiat idē corp⁹:ita qđ qđlibet corp⁹ fiat de suis
ꝓprijs pulueribus in qb⁹ resolutū fuit.⁊ hoc ꝑ potētiā
⁊ vtute ⁊ volūtatē dei.maxie q2 iusticia dei hoc requi
rit. Ita eñ possibile est ꝙ corp⁹ hūanū fiat de suis ꝓ
prijs pulueribus:sicut fuit possibile ꝙ fiebat de terra:q̄ñ
nō erat.Et si fuit possibile tot corpa hoīm formari q̄ñ
nō erāt.q̄re nō pōt eadē corpa reformari ꝑ manū dei?
Si eñ fieri potuit ꝙ aliq̄ corpa essent incorruptibilia. si-
cut sunt corpa celestia:q̄re fieri nō potit vt corpa hoīȝ
fierēt incorruptibilia ꝑ manū dei.Si eñ de⁹ fecit mū-
dū ⁊ hoīem q̄ñ nō erant ex sola sua bonitate.⁊ ex solo
bñplacito suo.q̄re ēt nō reformabit corpa hūana iterū
iusticia req̄rēte.⁊ meritis ⁊ demeritis hoc req̄rētibus
⁊ clamātib⁹.⁊ ordie vniuersi hoc req̄rēte. Ergo videt̄
ꝙ ipossibile ē q̄n de⁹ faciat resurrectionē gnālē corpo
rū olm hoīȝ postq̄ iusticia merita ⁊ demerita hoc po
stulāt ⁊ req̄rūt.⁊ silr cōplemētū vniuersi hoc requirit

⁊ ẽt q2 ipe ñ pt negarẽ sibiipi qđ vbi ꝯuẽit q̃n hᵒ faciat.
¶ Q𝑟 iudiciũ vle cũ ꝯditionibus ondiẽ de nccitate eẽ frurũ ex parte honoris ⁊ cõueniẽtie dei. Tit.cccxxvi.

Eclaratũ est aũt ꝙ vle iudiciũ cũ resurrectiõe vlĩ ẽ veturũ in vniuerso:et hoc ex pte hũane nase:q2 ita ꝯuenit ei. ſ3 nũc ondeẽ hoc idẽ ex pte honoris dei ꝙ de necessitate fiet. Uñ necesse est ꝙ iudiciũ retributionis fiat siue in gñali siue in spãli vel in pticulari. ⁊ hec est radix. Q2 eñ deᵒ ex suo bñplacito nullo requirẽte fecit hũanã naturã cũ nõ eẽt.mlto magĩ faciet debitã retributionẽ. ⁊ hoc q2 merita ⁊ demerita hoc reqrunt ⁊ totũ vniuersum clamat. Et iõ q̃si coactᵒ ⁊ reqsitᵒ deᵒ o3 ꝙ faciat iudiciũ retributiõis:vt sic tribuaẽ vnicuiq3 qđ suũ est ⁊ debeẽ ei:⁊ cõpleto iudicio talis retributio maneat ineternũ. Et hoc nullus põt facere nisi deᵒ:q2 nullus põt cõsiderare meritis ⁊ demeritis.nec põt cognoscere quõ merita ⁊ demerita debeãt iudicari.cum ipse solus sit scrutatoz cordiũ.et ẽt nõ põt aliqs iudex retribuere ineternũ oĩbᵒ bonis ⁊ malis:q2 nullus ẽ ab eterno.nec h3 vẽã nisi solus deᵒ. Et q̃ñ iudiciũ finalis retributiõis est opᵒ soliᵒ dei extra se:vt iã declaratum est in caplõ de honore dei. ⁊ q2 q̃cq̃d opaẽ deᵒ extra se opatur ad honorẽ suũ ⁊ ad laudẽ ⁊ ad gliam suã. ⁊ q2 iudiciũ finalis retributiõis est vltimũ opus dei circa hũanã naturã:q2 ibi fit totũ cõplemẽtũ.iõ op3 ꝙ i suo vltio ope deᵒ opeẽ manifestãdo honorẽ sue ptãtis. sue saple ⁊ sue iusticie. Uñ dare vnicuiq3 qđ suũ ẽ:est maxime potẽtie ⁊ maxie saple:⁊ est maxie iusticie. ⁊ ideo necesse est ꝙ veniat ad tãtũ honorẽ ⁊ laudẽ ⁊ gloriam sue ptãtĩ sue saple ⁊ sue iusticie:ꝙ nõ possit eẽ maioz. ⁊ iõ op3 ꝙ in tali ope iudiciali manifesteẽ in sũmo sua saplã ⁊ sua maiestas ⁊ iusticia ac rectitudo veritatis. Hoc aũt nõ fieret si de q̃libet hoie fieret iudiciũ pticulare ⁊ secretũ. ⁊ iõ necesse ẽ ꝙ deᵒ faciat vltimũ iudiciũ finalis retributiõis corã oĩ creatura q̃ pt cognoscere ⁊ iudicare vt ois creaẽa testeẽ ⁊ cogñscat suũ iudiciũ eẽ rectissimũ ⁊ iustissimum ⁊ recte eũ iudicare. Et iõ necesse ẽ ꝙ fiat vle iudiciũ in q̃ pncipaliť ois creaẽa rõnalis intersit ⁊ videat ⁊ clarissime cognoscat iudiciu3 dei eẽ verissimũ ⁊ iustissimũ. Et q2 istud iudiciũ d3 eẽ honorabissimũ ⁊ pfectissimũ.ita ꝙ ei nihil deficiat de his q̃ ptinẽt ad iudiciũ.iõ oportebit ꝙ in isto iudicio fiãt manifestissime declarationes oĩm meritoꝝ et demeritoꝝ. ⁊ ẽt feranẽ snie irreuocabiles ꝑm exigẽtiã meritoꝝ ⁊ demeritoꝝ ⁊ finaliť fiãt iustissime retributiões pmioꝝ ⁊ stipẽdioꝝ:q2 iudiciũ finale reqrit istđ vt in

Que opatur deus ab extra facẽ ad honorẽ suũ.

In iudicio declarabũtur oĩa merita ⁊ dmerita.

declaratiōib⁹ meritoꝝ manifestet̄ rectitudo veritatis ꝛ in sentētūs irreuocabilib⁹ manifestet̄ auctoritas et sūmitas ꝑtātis ꝛ maiestatꝭ. ꝛ in retributiōib⁹ p̄miorū ꝛ stipēdioꝝ manifestet̄ plenitudo sue iusticie et bonitatis. Et qꝛ radix retributiōis ꝛ remūeratiōis est intētio occulta cuiuslibet ī corde. ꝛ ꝫm talē intētionē dꝫ fieri iudiciū ꝛ remūeratio. vñ vt fiat aptissima ꝛ lucidissima declaratio meritoꝝ ꝛ demeritoꝝ. necesse est ꝙ corda ꝛ intētiōes ꝛ cogitatiōes ꝛ ꝯsilia secreta cordiū clarissīe mãifestēt̄ ꝛ videāt̄ ꝛ coḡscāt̄ ab oīb⁹. ꝛ iō ncc̄e ē ꝙ ꝯscia secreta cuiuslibꝫ nō solū sibimet sit māifesta. ī mo alijs ēt. Et sic oportebit ꝙ liber vniuscuiusqꝫ ꝯscie apiat̄. ꝛ oīa merita ꝛ d̄merita ī q̄lꝫ ꝯscia aptissīe ꝛ clarissīe coḡscāt̄. Et sic ncc̄e erit ꝙ oīa fctā ꝛ opa cuiuslibꝫ scripta sint ī ꝯsciā vt sic q̄lꝫ coḡscat tāta certitudīe. tāta v̄itate oīa opa ꝛ fctā tā ꝓpa ꝗ alioꝝ ꝙ nō possit eē maior certitudo. Et iō qꝛ nihil magꝭ certū cuilꝫ ꝗ ei⁹ ꝓpa ꝯscia: qꝛ nihil ē ei magꝭ p̄ns. iō oportebit ꝙ ī ꝯscia relucebūt oīa opa ꝛ fctā ꝛ ītētiōes: vt sic fiat aptissīa d̄claratio oīꝫ meritoꝝ ꝛ d̄meritoꝝ: vt sic oēs iudicēt ꝛ clarissime coḡscāt v̄itatē ꝛ eq̄tatē ac rectitudinē iudicioꝝ d̄i. vt sic vnusq̄sqꝫ ꝑfctē sciat ꝛ coḡscat ꝙ ip̄e sit iuste remuneratus ꝫ sua merita vł d̄merita ꝛ nō solū d̄ seipo: sꝫ d̄ quocunqꝫ alio. Et q̄n iusto iudicio oportebit ꝙ ferat̄ s̄nīa final̄ iuxta exigētiā meritoꝝ ꝛ demeritoꝝ: ꝛ qꝛ nō p̄nt eē ibi nisi due ꝑtes. s. bonoꝝ ꝛ maloꝝ. iō neċe est ꝙ ibi sint due s̄nīe. vna ꝓ bōis: ꝛ alia ꝙ malis. Et qꝛ istd̄ iudiciū fiet ad honorē ꝛ gl̄iaꝫ ꝑtātꝭ ꝛ maiestatꝭ dei. iō oportebit ꝙ fiat cū tāta solēnitate ꝛ magnificētia ꝙ nō possit cogitari maior. Et qꝛ honor ꝑtātꝭ ē ꝙ timeat̄ ab oīb⁹. ꝛ maxīe ꝑtās iudiciaria q̄ de se īportat terrorē et timorē. iō oportebit ꝙ ośdat̄ ī iudicio vlī ꝛ finali tātā ꝑtātē ꝛ tātā maiestatē ꝙ nō possit maior ꝛ potētior manifestari. Et iō neċe erit ꝙ ī illo iudicio fiāt oīa illa q̄ p̄nt facer̄ ꝑtātē illā tieri: qꝛ de⁹ ē sūme timēd⁹: ꝛ maxīe tāꝗ iudex. ꝛ iō oportebit ꝙ ī ip̄o iudicio appeat vt sūme timēd⁹ tāꝗ iudex: vt sic oīs creat̄a ī sūmo tieat eū tāꝗ iudicē: qꝛ iudex inq̄tū iudex dꝫ tieri. ꝛ iō sūm⁹ iudex sūme tieri dꝫ: ꝛ maxīe q̄n p̄ntial̄r iudicat. ꝛ iō tale iudiciū maxīe timēdū ē ꝛ sūme t̄ribile: qꝛ tale iudiciū fiet vt fieri dꝫ. ꝛ nihil pot̄it d̄ficer̄ de his q̄ ꝑtinēt ad iudiciū iō oportebit ꝙ ī iudicio tāti iudicꝭ sit tāt⁹ terror ꝛ tremor vt nō possit eē maior. ꝛ hoc ēt req̄rit cōtēpt⁹ maloꝝ hoīm qui deū cōtēpserūt ꝛ eius mādata. et nō timuerūt deū offendere: vt. s. nūc in sūmo timeāt ip̄m tanꝗ iudicē. Et iō oēs culpabiles tm̄ tūc tiebūt ꝙ nō possit excogitari. sꝫ boni qui ip̄m timuerūt offendere

Consilia cordiū et ꝯsciarꝭ oībus māifestabuntur.

Tm̄ erūt due s̄nīe.

Maxim⁹ terror et tior erit ī iudicio.

τ sunt sine culpa.iō q̄uis ip̄z timeā tūc tñ ꝓpter timo
rē tūc nō affligēt.qꝛ securi erūt de liberatiōe.Sic ꝗ cō
siderādo honorē dei τ op⁹ iudicij finale poterim⁹ cōsi
derare oēs cōditiōes q̄ poterūt eē in illo vltīo iudicio
τ applicare ad glīā.laudē τ honorē maiestatis diuie.
qꝛ istud erit vltimū op⁹ dei.τ iō purissimū.honorabi-
lissimū.excellētissimū τ solēnissimū.τ summe magni-
ficū sup oīa opa q̄ fieri pñt.maxie qꝛ iudiciū de se im-
portat honorē.τ de sua ꝓpria natura sup oīa opa ꝑti-
net ad honorē.Et qꝛ deo maxime cōuenit honor.laus
τ glīa.iō ꝑ ꝯñs sibi maxie cōuenit facere iudiciū.qꝛ ē
op⁹ honoris.Et sic honor dei de necessitate cōcludit iu
diciū vle.eē vētūrū.τ ꝯcludit oēs ꝯditiōes ip̄i⁹ iudicij.
¶Cū auctoritas ifallibilis libri scripture seu libri dī.
etiā dicit iudiciū vle esse futurū.cui in summo est cre
dendum. ¶Titulus.cccxxvij.

T qm̄ iā declaratum fuit ꝙ duo sunt libri.
s.liber nature.τ liber scripture.τ vterqꝫ est
dei.τ ābo cōcordāt.iō qꝛ iā ꝓbatū est ꝙ li-
ber scripture.s.biblia.est liber dei.et ꝙ ei ē
sūme credēdū τ simpliciť.eo ꝙ in ea sunt
verba dei iō qꝛ liber scripture in vtroqꝫ testamēto di-
cit τ affirmat iudiciū vle eē futurū.τ dicit formā τ mo
dū q̄liter fiet.q̄s erit iudex vlis oim.qm̄ nouū testm̄ dī
Johā.v. cit τ affirmat Jesum xp̄m q̄ est de⁹ τ hō.et ver⁹ filius
dei.vt iā declaratū est.ꝙ ē ver⁹ iudex vlis oim.Nā ip-
se loq̄t de seip̄o dicēs.pr̄ dedit filio iudiciū facere.τ de
dit ptāte oīs carnis qꝛ fili⁹ hoīs est. ita dicit se ventu-
rū.et ip̄e resuscitabit mortuos τ reddet vnicuiqꝫ s̄ʒ ope
ra sua siue bona siue mala.Sic ꝗ tam ex auctoritate li-
bri creaturarū q̄ nō mētit.ꝗ ex auctoritate scripturaꝝ
q̄ ē auctoritas infallibilis dei.q̄ certior existit oī re et
oī rōne.cōcludiť iudiciū vle absqꝫ aliquo dubio eē vē-
turum cū resurrectiōe vniuersali oim hoim.
¶De cōparatione illius diei ad omnes alios dies ꝑ-
cedentes. ¶Titulus.cccxxviij.

T qm̄ dies iudicij erit vltima dies.et finis
oim dierū ꝑcedentiū.τ in illa die oīa ope
ra τ facta dierū ꝑcedentiū ab initio mun
Oēs dies mūdi sūt ptes vltime diei. di cōgregabunť τ appebūt insil̄ τ suā mer
cedem recipiēt.ideo illa dies comparatur
ad alios dies ꝑcedētes sic sic̄ ad ꝑticulare.sicut totuʒ
ad ptes.qꝛ illa dies iudicij erit vlis dies. τ cōtinebit i
se oēs alios dies ꝑcedētes in ꝟtute.qꝛ oēs sunt partes
ei⁹.τ oēs dies nō erūt nisi dies vna.qꝛ oīa opa facta a
pricipio mūdi in oibus dieb⁹ ꝑcedentibus.vsqꝫ ad illū

diem congregabũtur in illo die ⁊ siſterũt ⁊ appebũt ⁊ diſcutient ⁊ iudicabunt et p̃miabunt. vel ad bonũ vel ad malũ. ⁊ q̄cq̄d diuiſim factũ eſt in alijs dieb⁹ oibus totum erit ſil in illa die. Et iõ illa dies iudicij ſola erit maior q̃ oẽs alij dies p̃cedentes. ⁊ valebit tm̃ ſicut alij dies. qr oĩa opa aliorũ dieꝝ erũt ĩ illa die. ⁊ etiã qr de⁹ tm̃ vel plus opabit ĩ illa die q̃ in alijs dieb⁹ p̃cedentib⁹. qr ſil reſuſcitabit et reficiet in illa die oẽs hoĩes q̄s diuiſim in alijs dieb⁹ p̃cedẽtib⁹ a p̃ncipio mũdi fecit. ⁊ faciet eos immortales q̃tũ ad corpus. lʒ nõ in eodeꝫ ſtatu. ſʒ ſm̃ merita ⁊ demerita. Et iõ illa dies erit ſol⁹ dei qr ſolus de⁹ opabit in illa die. ⁊ hoĩes nihil opabũtur. qr alij dies precedẽtes fuerunt dies hoĩm. qr dati erãt hoĩbus ad opandũ qr in illa die fiet vltimũ opus dei. ⁊ oẽs creature ceſſabũt opari. Ecce ergo diuiſionem dierũ. qr vltima dies erit dies dñi. ⁊ oẽs alij dies erãt dies hoĩm. et hoc p̲pter opa. Et qr illa dies dñi. iõ erit maxĩa ⁊ nobiliſſima dies. Et etiã qr illa dies ẽ ſoli⁹ dei. ſicut alij dies fuerũt hoĩem. iõ ſicut hoĩes vſq̃ ad illũ diẽ opabunt. ⁊ ampli⁹ nihil opabunt. ſʒ ſolũ operis ſui ⁊ laboris mercedẽ accipient. ita etiã poſt illum dieꝫ de⁹ nihil opabit amplius. qr illa erit ſua. ⁊ iõ neceſſe eſt q̄ oĩa opa ſua cõſumment in illa die. Et iõ neceſſe erit q̄ in illa die deus oſtẽdat opa ſue p̄tãtis et ſapiẽtie iuſticie ⁊ bonitatis in ſummo. quia nihil ampli⁹ opabit. ⁊ iõ oportebit q̄ tũc ĩ illa die opet tm̃ q̃tũ fieri poterit ad laudẽ. gl̃ia ⁊ honorẽ ſue ſũme p̄tãtis ⁊ maieſtatis. ⁊ ſue ſũme iuſticie ⁊ ſue ſũme ſapie. Et ſic in illa die neceſſe erit q̄ de⁹ oñdat gl̃iã ſuã ⁊ magnificẽtiã maieſtatis ſue in opib⁹ ſuis. ⁊ oñdat ſe eẽ dñm et iudicẽ oĩꝫ. Et qr illa dies erit ſola dei ⁊ oĩa opa ei⁹ claudent in illa die. ſicut opa hoĩm clauſa fuerunt in alijs dieb⁹. ex eo oꝫ q̄ opa illi⁹ dei ſint ſummi timoris et amoris. ſũmi amoris ad electos. ſũmi timoris ad reprobos. Et ſic dies illa erit finis ⁊ perfectio ⁊ cõplemẽtuꝫ oĩm dierũ. ⁊ iõ oẽs dies reſpiciũt ⁊ currũt ad illũ dieꝫ tanq̃ ad ſuũ complemẽtũ ⁊ finem oĩm dierum. qr oẽs dies reſpiciũt mercedẽ ⁊ retributionẽ ſuã in illa die. Et ẽt illa dies eſt cã oĩꝫ dieꝝ alioꝝ. ⁊ oẽs alij dies eẽnt fruſtra ⁊ vacui ſi nõ vẽiret illa dies. ⁊ iõ oẽs dies expectãt q̄ſi naturalr̃ illũ diẽ. Et ſicut g̃ue naturalr̃ deſidẽrãt cẽtrũ ⁊ oẽs p̄tes terre. ita oẽs dies tẽdũt ad vnũ vltimũ diẽ. q̄ eſt dies iudicij. ⁊ erit oĩm dieꝝ finis ⁊ con ſũmatio ⁊ dies retributionis ⁊ q̄etis ad quẽ oẽs facti ſunt. Sicut ergo op⁹ dei erit cõplemẽtũ oĩum operum hominũ. ita illa dies erit complementũ dieꝝ hominũ.

Vltĩa dies erit dies dñi.

De⁹ neceſſe oſtẽdet maieſtatẽ ſuã.

Vltĩa dies eſt cã oĩm dierum.

De memoria illius diei. Titulus.cccxix.

Dies iudicij sit sp in memoria.

Dies iudicij ē stimul9 bonorum.

Et qm oia opa olm dierū respiciunt opus il li9 diei ꝛ diē illū expectant.qꝛ necesse. est ꝙ oia opa pcedentiū dierū cōiungant cū ope illius diei sic corpus cū ala ꝛ materia cum forma.qꝛ opa dierū pcedētiū dicūt opa me riti ꝛ demeriti.ꝛ opus illi9 diei est op9 retributiōis et pmij ac approbatiōis ꝛ reprobatiōis.ꝛ qꝛ de necessi tate opa olm dierū appebūt in illa die. qꝛ aliter eēnt vacua vt scꝫ iudicent ꝛ discutiant.ꝛ vt recipiāt merce dē suā eis cōuenientē.iō mēoria illi9 diei dꝫ eē ꝯtinua oibus hoibus ꝗ debēt opari.ꝛ sūt opatores olm opm ꝗ in illa die appebūt.qꝛ illa dies erit ppter opa holm ad dandū cōplemētū eis.Et iō cū op9 cuiuslibet respi cit opus illi9 diei.dꝫ illa dies cōtinue eē in memoria i ope cuiuslibet diei.Uñ cū hoc sit liber ad operādū bo nū vel malū ꝛ nō opet ex necessitate ꝛ magis inclinat ad malū ꝙ ad bonū.necessaria ē i eo cōtinua mēoria il lius diei vt exerceat vsqꝫ ad vltimū de potētia ad ope randū bonū ꝛ ad fugiendū malū vt sit cōtinua memo ria illi9 diei expellat ab eo oēm negligētiā.et generet i eo maximā diligētiā.Et sic memoria illi9 diei ē stimu lus pūgēs ꝛ stimulās hoiem ad bn̄ opandū. Ubi autē nō est mēoria illi9 diei ibi nō ꝑt eē bonū op9 siue bona intētio qꝛ vnusqsqꝫ opat ppter finē et retributionem. Ois em̄ artifex cū cogitat ꝙ opa sue artis veniēt ad iu diciū ꝛ examē alioꝝ.tūc opabit meliori mō quo ꝑt. sic hō cogitās illū diē in quo oia opa sua iudicabunt et examinabunt opabit meliori mō quo poterit alr erit piger ꝛ negligēs.Nā opa ei9 nō examiabūt ab aliquo ꝗ pōt errare.sꝫ a summo iudice ꝗ scit cogitatiōes hoiꝫ. ꝛ ꝗ nō pōt in aliquo nūero errare.Et sic mēoria illius diei est maxie influētie ꝛ maxie ꝟtutis ad bn̄ opandū ꝛ ſm ꝙ erit maior vel minor memoria.ſm hoc plus vel min9 influit.si aūt nulla mēoria nihil influet.ꝛ sic nul lū opus erit bonū.Itē illa dies etiā dꝫ esse continua in memoria.qꝛ erit maxia ꝛ solēnissima inter oēs dies.et erit dies dn̄i pura.ꝛ iō est.digna hēri in mēoria.alr est maxim9 ꝯtēpt9 dei.si hō nō habuerit in ꝯtinua mēoria diē suū.ꝛ de illo summo ope qđ faciet in illa die circa hu manū gen9.Sic ḡ ppt maximā vtilitatē ꝛ ad fugiēduꝫ cōtēptū dei.maxie ē necessaria mēoria cōtinua illi9 di ei.Sūt aūt tres dies pricipales quos hō dꝫ hēre in me moria cōtinua.s.dies sue natiuitatis sue mortis. et di es iudicij.Dies natiuitatis ē pricipiū.dies mortis me diū.ꝛ dies iudicij est finis.Isti tres dies claudūt oēm

hominem. et habẽt se ꝑportionabiliter. qꝛ anteq̃ sint isti dies sunt incertissimi. ⁊ nemo scit nec est certus de eis anteq̃ sint. nullus est certꝰ de natiuitate anteq̃ sit natꝰ. Itẽ sicͭ nihil certius morte. ita nihil certiꝰ dꝫ esse iudicio. ⁊ nihil incertius q̃ hora eius.

¶ De finali executiõe iudicij. ⁊ gñali separatione bonorũ ⁊ malorũ. ¶ Titulus. cccxxx.

FActo aũt ⁊ completo iudicio vl'i. tũc necesse est ꝙ fiant due cõgregationes. ⁊ due societates de natura hũana. ⁊ ꝙ oẽs boni faciãt vnã societatẽ. ⁊ oẽs mali faciãt aliã societatẽ. ⁊ sic erunt due societates opposite adinuicem. Et qꝛ etiam natura angelica iam a principio mũdi fuit diuisa ĩ duas societates oppositas vt declaratũ ẽ. ⁊ qꝛ primꝰ ãgelꝰ ꝗ cecidit de celo. ẽ caput maloꝝ ãgeloꝝ ꝗ sunt mẽbra eiꝰ. ⁊ silr mali hoĩes sunt ĩcorꝑati diabolo ⁊ sũt mẽbra eiꝰ vt declaratũ ẽ. qꝛ oẽs hoĩes ꝗ nõ sunt mẽbra xp̃i. sũt de necessitate membra diaboli. ⁊ iõ silr ⁊ seꝗ̃tã societas maloꝝ ãgeloꝝ q̃ maloꝝ hoĩm descẽdit ad locũ sibi ꝓpriũ ⁊ cõuenientẽ. scꝫ ad cẽtrũ terre vbi ẽ infernꝰ. vt ineternũ puniant̃ ⁊ tormentent̃. In qua societate primꝰ ãgelus erit caput ⁊ princeps. Et sic mali hoĩes tã ĩ corꝑe q̃ in aĩa punient̃ eternalr. vt iã declaratũ ẽ in. c. de tristicia ad plenũ. ⁊ sic tã mali ãgeli q̃ mali hoĩes habebũt vnũ caput eternalr. Sicut aũt mali ãgeli ⁊ mali hoĩes faciũt vnũ corpꝰ et vnã societatẽ ita boni ãgeli ⁊ boni hoĩes faciũt vnam societatẽ ⁊ vnũ corpꝰ cuiꝰ xp̃s est caput. Et sicͭ primus ãgelus cũ tota sua societate descẽdet ad suã ciuitatem infra terrã. ita xp̃s cũ sua societate tã ãgeloꝝ bonoꝝ q̃ hoĩꝫ glĩficatoꝝ in corꝑe ⁊ ĩ aĩa ascẽdet ad suã ciuitatẽ celestẽ. scꝫ in celũ vbi erũt gaudia infinita ⁊ incõꝑhẽsibilia ꝗ̃ sũt declarata in cap. de gaudio. Sicut ḡ oẽs adherẽtes diabolo habebũt tormẽta infinita ⁊ inexcogitabilia ineternũ cũ eo. ita boni habebũt cũ xp̃o cui adheserũt gaudia infinita ⁊ inexcogitabilia ineternum. Ad que dignetur nos perducere Iesus christus filius dei. rex eterne glorie. qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Finit liber creaturarũ seu nature siue de hoĩe. propter quẽ alie creature facte sunt. ex cuiꝰ cognitione illuminat̃ hõ in cognitiõe dei ⁊ creaturarũ. Impressus Lugd. Anno incarnationis dñice Millesimo quingentesimo septimo. Mensis vero. Nouembris. die. xvj.

Incipit tabula huius libri.

Nomen dei est solū laudandū. & nō alicuius creature. titulo.xci.

Nomē dei acquisitum per opa. s. iustus bonus vel verax oipotens &c. semp respicit vtilitatem hois. ti.cxcij.

Nomē dei est duplex. s. acq̄situ & eternū. Et q̄ nomē dei acquisitū est triplex. ti.cxciij.

¶ Nota ibi multa de noie acq̄sito. Noibus diuersis deus nominant ꝑpter diuersa opera eius. titulo.cxciij.

Nomen bonum vel malum acquirit aliquis ꝑpter opera. titulo.cxci.&.cxcij.

Obediebāt homini in primo statu oēs creature. ti.cccxxv. Inobedietia ꝑmoꝝ parentū fuit prima culpa cōtra deum.cxxxix.

Obligatio vnde oriatur. & q̄ solus homo obligatur deo pro omnibus creaturis. titulo.xcvi.&.c.

Obligatio hois ad deū quāta sit ratione donorum acceptoꝝ titulo.c.&.clxxiij.

Obligatur homo deo plus pro seipso q̄ pro toto mundo: titulo.ci.&.ciij.

Obligat hō deo plus pro aīa q̄ pro corpore suo.ti.cv.

Obligatio hois ad deū ex parte dantis.s.dei.titulo.cvi.

Obligatio hominis ad deū ex parte accipientis.s. hominis titulo.cvij.

Pro omni obligatione nō potest homo retribuere deo nisi amorem.titulo.cix.

Nulla excusatio potest esse homini si non reddat deo debitū amoris.titulo.cxv.

Obligatur homo dare deo.honorem laudem obedientiam. amorem &c. sed alia & alia rōne titulo.clxxvi.

Obligatur homo facere opera sua ad honorem dei meliori modo quo potest.ti.cxcv.

Obligatio hominis siue debitum quātum distet a factis eiꝰ titulo.ccxxiij.

Obligatio hominis pro offensa & iniuria dei qualis & quāta sit.titulo.ccl.

Obligatio primorum parentum pro primo peccato quanta sit.titulo.ccli.

Obligatur homo deo qr dedit ei xp̄m plus q̄ pro oibꝰ aliis beneficiis.titulo.cclxxviij.

Odium dei est radix eterne tristicie.titulo.clxi.

Ex odio suipsius generatur odium dei et creaturarum titulo.clxi.

Odire tenetur homo omnia q̄ sūt ꝯ deū q̄ sūt odienda.ti.clxx.

Odij natura & vtus & fructus que sint.ti.clxi.&.clxij.

Odium est duplex.s. suipsius & dei.& quomodo odiū & amor opponūtur.ti.clxij.

Opera hominis sunt bona vel mala. premiabilia vel punibilia propter liberum arbitriū.titulo.lxxxij.

Opera hominis solus deꝰ sūme potēs & sapiens & iustus potest remunerare.ti.lxxiij.

Opera hominum habent tantum vnum remuneratorem. titulo.lxxxvij.

Opera hois nō statim remunerentur ꝑpetrata.titulo.xci

FINIS TABULE

